

วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒน์

JOURNAL OF SOCIAL SCIENCE PANYAPAT

ISSN 3027-6748 (Online)

ปีที่ 7 ฉบับที่ 2 เมษายน - มิถุนายน 2568

Vol.7 No.2 April - June 2025

JSSP

Journal of Social Science Panyapat

วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒนา (2568) ปีที่ 7 ฉบับที่ 2

JSSP

ISSN: 3027-6748 (Online)

Journal of Social Science Panyapat (2025) Vol.7 No.2

วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒนา

3/1273 ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น 40000

โทร. 080-224-1454, 081-601-5934 อีเมล: prasisirorat@gmail.com

วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒนา

เจ้าของ: ปัญญาพัฒนา 3/1273 ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น 40000

บรรณาธิการ:

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประยูร แสงใส

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

กองบรรณาธิการ:

ศาสตราจารย์ ดร.วัชร งามจิตรเจริญ

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ศาสตราจารย์ ดร.กนกอร สมปราชญ์

มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

รองศาสตราจารย์ ดร.กัมปนาท วิจิตรศรีกมล

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร.พุทธิรักษ์ ปราบนอก

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

รองศาสตราจารย์ ดร.อริยา คูหา

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรรณพ ศรีโสมพันธ์

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยณรงค์ ศรีมันตะ

มหาวิทยาลัยบูรพา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภินิษฐา นาเลาะห์

มหาวิทยาลัยนครพนม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนันต์ศักดิ์ พลแก้วเกษ

มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

ผู้จัดการวารสาร:

นางสาวศิริโรจน์ ประศรี

กำหนดออกเผยแพร่วารสาร:

วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒนา มีกำหนดวงรอบการเผยแพร่ปีละ 4 ฉบับ ดังนี้

ฉบับที่ 1 มกราคม – มีนาคม

ฉบับที่ 2 เมษายน – มิถุนายน

ฉบับที่ 3 กรกฎาคม – กันยายน

ฉบับที่ 4 ตุลาคม – ธันวาคม

การส่งบทความพิจารณาตีพิมพ์:

ผู้เขียนเตรียมต้นฉบับบทความตามเกณฑ์เงื่อนไขของวารสารและส่งในระบบที่เว็บไซต์วารสาร <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JSSP/about> เปิดรับพิจารณาบทความเพื่อตีพิมพ์ตลอดทั้งปี

เกี่ยวกับวารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒนา

วัตถุประสงค์และขอบเขตของวารสาร

วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒนา (Journal of Social Science Panyapat) มีจุดมุ่งหมายเพื่อเผยแพร่บทความวิจัย บทความวิชาการ และบทวิจารณ์หนังสือ ในสาขาที่เกี่ยวข้องทางด้านสังคมศาสตร์ ได้แก่ 1) สาขารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ 2) สาขาพัฒนาสังคม 3) สาขาศึกษาศาสตร์ 4) สาขาเศรษฐศาสตร์ และบริหารธุรกิจ และรวมถึงสหวิทยาการเชิงประยุกต์ด้านสังคมศาสตร์ เผยแพร่ปีละ 4 ฉบับ โดยทุกบทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ทั้งนี้จะมีรูปแบบที่ผู้พิจารณาบทความไม่ทราบชื่อผู้สนับสนุนบทความและผู้สนับสนุนบทความไม่ทราบชื่อผู้พิจารณาบทความเช่นเดียวกัน (Double-Blind Peer Review) เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

ประเภทของผลงานที่ตีพิมพ์ในวารสาร

- บทความวิจัย (Research Article) เป็นบทความที่นำเสนอการค้นคว้าวิจัย ด้านสังคมศาสตร์ และรวมถึงสหวิทยาการเชิงประยุกต์ด้านสังคมศาสตร์
- บทความวิชาการ (Academic Article) เป็นบทความวิเคราะห์ วิจัยหรือเสนอแนวคิดใหม่
- บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review) เป็นบทความในลักษณะวิจารณ์หรืออธิบายเหตุผลสนับสนุนในประเด็นที่เห็นด้วย และ มีความเห็นแตกต่างในมุมมองวิชาการ

บทบรรณาธิการแถลง

วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒนา ฉบับนี้เป็นปีที่ 7 ฉบับที่ 2 (เมษายน – มิถุนายน 2568) วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒนา ได้มุ่งเน้นการเผยแพร่ บทความวิจัย บทความวิชาการ และบทความหนังสือในสาขาที่เกี่ยวข้องด้านสังคมศาสตร์ ได้แก่ 1) สาขารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ 2) สาขาพัฒนาสังคม 3) สาขาศึกษาศาสตร์ 4) สาขาเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ และรวมถึงสหวิทยาการเชิงประยุกต์ด้านสังคมศาสตร์ จากหลากหลายหน่วยงานและสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ทางกองบรรณาธิการยินดีเป็นสื่อกลาง สำหรับนักวิจัย นักวิชาการ นิสิต นักศึกษาทุกท่าน ที่ประสงค์จะตีพิมพ์เผยแพร่บทความของท่าน จะต้องผ่านการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิในแต่ละสาขาวิชาทางด้านสังคมศาสตร์อย่างเข้มข้น จำนวน 3 ท่าน โดยเน้นความเข้มข้นทั้งเนื้อหา และรูปแบบ นอกจากนี้ยังได้ปรึกษากับกองบรรณาธิการถึงแนวทางในการให้คำแนะนำปรึกษาแก่ผู้เสนอบทความที่ต้องการปรับปรุง แก้ไข ทั้งนี้ เพื่อให้ได้มาตรฐานและตรงกับหลักการเขียนบทความวิจัย และวิชาการ ความถูกต้องของเนื้อหา รูปแบบและตรงต่อเวลาคือนโยบายของวารสาร และพร้อมอำนวยความสะดวกแก่ทุกท่านที่ประสงค์ตีพิมพ์งานวิชาการครับ จึงกล่าวได้ว่า บทความที่ทางวารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒนาได้เผยแพร่ไปนั้น มีมาตรฐานทางวิชาการ

กระผมในฐานะบรรณาธิการวารสาร จึงขอขอบคุณท่านผู้มีส่วนในการสร้างงานวิชาการเหล่านี้ นับตั้งแต่เจ้าของผลงาน ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้จัดการวารสาร และคณะกองบรรณาธิการ วารสารนี้ยังคงเป็นแหล่งรองรับผลงานดี ๆ ที่สร้างสรรค์เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาในประเด็นที่เกี่ยวข้องทางวิชาการแก่นักวิชาการ และวิญญูชนผู้สนใจโดยทั่วไป เพื่อเป็นประโยชน์แก่แวดวงวิชาการต่อไป ด้วยจิตคารวะและขอบคุณทุกท่าน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประยูร แสงใส
บรรณาธิการวารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒนา

สารบัญ

บทความวิจัย

ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อภาระการก่อกำหนดในระบบและนอกระบบของครัวเรือน <i>ศศิชา หมดมลทิล, ศิวพงศ์ อีร์อำพน</i>	1-14
แบบจำลองพยากรณ์การเกิดความล้มเหลวทางการเงินโดยใช้คะแนนการประเมินบริษัทจดทะเบียน และคะแนนความเสี่ยงด้านความยั่งยืนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย <i>มาซาริน ปาลาเลย์, ภัทรพร พงศาปรมัตถ์</i>	15-28
ระดับทักษะแบบตัวที (T – Shaped Skills) ของนักเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร <i>ทศวรรณ คำทองสุข, อภิรดี จริยารังษีโรจน์, สุกัญญา แซ่มซ้อย</i>	29-40
ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจใช้เทคโนโลยีทางการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์พนักงาน ธนาคารออมสิน จำกัด <i>ชลธิชา ไชยทองดี, ประไพพิมพ์ สุธีสินนนท์</i>	41-54
ความสำคัญและผลกระทบที่เกิดขึ้นภายใต้การกลายเป็นสินค้าทางวัฒนธรรมของพระธาตุพนม <i>อรัญญา จำนงอุดม, อภิภินิษฐา นาสะเลห์</i>	55-68
การพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง จำนวนเต็ม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับเกม <i>กิตติมา คดีพิศาล, อัมพร วัจนะ</i>	69-80
ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาต่ง กระบี่ <i>โสธยา เรืองรัมย์, พัศกรเบศวร์ เวชวิริยะสกุล</i>	11-90
การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทย เรื่อง ลิลิตตะเลงพ่าย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบซิปปา ร่วมกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ <i>สุดา สะดี, ภาสุมดา ภาคาผล</i>	91-102
ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลกระทบต่อความตั้งใจเลือกซื้อเครื่องปรับอากาศ ของผู้บริโภคในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ <i>เมทนี ปวนคำมา, นลินฉัตร ธราสิริวิโรจน์, พาวีกร อินลวง</i>	103-114
แนวทางการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์เพื่อการบริหารงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 <i>กฤษฎา พลอยศรี, อติเรก เยาววงศ์, ภัฏกร เอี่ยมพญา, อังคณา กุลนาคดล, สุชิน นิธิไชโย</i>	115-124

สารบัญ (ต่อ)

บทความวิจัย

การตลาดเชิงประสบการณ์และการรับรู้ภาพลักษณ์ ที่ส่งผลต่อความจงรักภักดี “ร้านเริ่มคาเฟ่” อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา มิลันดี ดีมะ, เรวดี สุวรรณชาติ, อนุวัต สงสม	125-134
แนวทางการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา เพื่อส่งเสริมระบบนิเวศการเรียนรู้ยุคปัญญาประดิษฐ์ ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู หัตพงษ์ พานทองคำ, ทิพรรัตน์ ลิทธิวงศ์	135-148
ปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้และพัฒนาตนเองในการทำงาน ของบุคลากรเทศบาลนครบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี พรศิริ ตระกูลขจรศักดิ์, เอกลักษณ์ ไชยภูมิ	149-160
การพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์ออนไลน์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร อำเภอหนองกงบุรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ศุภา จันทมา, เกษราภรณ์ พานทอง, คณิน ศิริวงศ์, ธัญญา จันทประเสริฐชัย, ดารารัตน์ คำภูแสน, เปญจวรรณ นัยนิตย์	161-168
การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การแต่งคำประพันธ์ประเภทกาพย์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิดร่วมกับเชทบอท พชรวรรณ คงหนู, ภาสุดา ภาคาผล	169-180
ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับโครงการ โคก หนอง นา โมเดล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา บุญยาพร พานมะลิ, ภัรดา ชัยรัตน์	181-190
ผลของการสอนการอ่านร่วมกับเทคนิคการวิเคราะห์ QUEST ที่มีต่อความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สมพร ศรีภูมิมา, เด่นดาว ชลวิทย์, สุวิมล กฤษณกุลหาสน์	191-200
ผลของการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ร่วมกับเกม ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง สมบัติของเลขยกกำลัง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ศิริวรรณ ศรีระชา, อัมพร วัจนะ	201-210
การพัฒนาธนาคารเมล็ดพันธุ์พืชพื้นบ้านและความมั่นคงทางอาหาร พระคมสัน เจริญวงศ์, เอนก ไยอินทร์, ดาวเหนือ บุตรสีทา	211-224
ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายแพ่งและกฎหมายอาญา โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ร่วมกับบอร์ดเกมที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ศิรินาฏ อ่อนชื่นจิตร, อลงกรณ์ อัครโสวรรณ	225-236

สารบัญ (ต่อ)

บทความวิจัย

- ผลของการนิเทศที่บูรณาการบทเรียนร่วมกันและการให้ข้อมูลย้อนกลับต่อสมรรถนะการจัดการเรียนรู้
ตามแนวคิด TPACK ของครูผู้สอนเพื่อส่งเสริมทักษะการพูดภาษาอังกฤษของผู้เรียนระดับประถมศึกษา
*ธิดาพร เทวัญประทานพร, ชลธิดา ดวงงามยิ่ง, นันทพร รอดผล,
ศรัณย์ ขนอม, สุพีชา ยงยิ่งเขาว์, ชนิดตา โชติช่วง, ชนสิทธิ์ สิทธิสูงเนิน* 237-250
- ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายในชีวิตประจำวันโดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้นตอน
ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดแก้ปัญหา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
ศศิธร สงศรี, อลงกรณ์ อัครโสวรรณ 251-260
- การส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธของสมาชิกสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด
*พระอธิการนันทวุฒิ สิริจันโท, พระครูสุตวรธรรมกิจ, พลากร อนุพันธ์,
พระครูปริยัติวิธานเมธี, ไพฑูรย์ สวนมะไฟ, สนั่น ประเสริฐ, สุกานดา จันทวารีย์* 261-272
- ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น
นฤมล ดวงพิมพ์, ยุทธศาสตร์ กงเพชร 273-282
- ผลใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ที่ส่งผลต่อความสามารถในการเขียนเส้นพื้นฐาน
ของผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 4 จังหวัดตรัง
เพ็ญประภา หลานวงษ์, อลงกรณ์ อัครโสวรรณ 283-290
- การบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาฉะเชิงเทรา
ปิยธิดา ศรีธร, พรทิพย์ อ้นเกษม, ลินดา นาคโปย 291-302
- ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนทางการเงินและความสามารถในการสร้างผลตอบแทน
ของอุตสาหกรรมบริการทางการแพทย์
อโณทัย เทพปัญญา, สคราญนิตย์ เล็กสุทธิ, พกษา พึ่งจิตต์ประไพ, บวร เทียนบรรทัด, อรพินท์ กันนะ 303-312
- การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย เรื่อง คำยืมจากภาษาต่างประเทศ
โดยใช้การเรียนรู้แบบสืบเสาะร่วมกับเกมออนไลน์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
ศุภิภาทรา นิ่มนวล, ภาสุดา ภาคาผล 313-322
- แนวทางการส่งเสริมความประพฤตินักเรียนและนักศึกษาในสถานศึกษา
ตามมาตรฐานงานเครือข่ายเจ้าหน้าที่ศูนย์เสมารักษ์สู่การปฏิบัติ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสระบุรี
ชาญชัย วงศ์สิริสวัสดิ์, กษมา แสนอ่อน 323-334

สารบัญ (ต่อ)

บทความวิจัย

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนจรัสวิทยาสังเกตสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี <i>วันอะห์หมัด แวดือเราะ, มูฮำหมัดซาฮิด สะแลมิง, ฮีบบาน เจะเลาะ, ณรงค์ศักดิ์ รอบคอบ</i>	335-342
ความสามารถในการทำกำไร เงินทุนหมุนเวียนและการกำกับดูแลกิจการ ที่มีต่อมูลค่ากิจการของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมและกลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร <i>ขวัญชัย ชมศิริ, ยุทธนา แซ่มชุกุล, ชลากร เขียวพิมพ์</i>	343-358
แนวทางการดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 <i>ชัชชานนท์ พลฤทธิ์, สุภัทรา ภูษิตรัตนวลี</i>	359-372
แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบร่วมรู้สึกของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 <i>พิษณุ กิจติกาล, ปาริชาติ ทุมนันท์</i>	373-384
ผลของการใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือรูปแบบกราฟิตีที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องหลักการใช้ภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 <i>คชา อุกา, เพชร วิจิตรนาวิน</i>	385-394
ความสัมพันธ์ของทักษะนักบัญชียุคดิจิทัลและจรรยาบรรณผู้ทำบัญชี ต่อคุณภาพการจัดทำบัญชีของสำนักงานให้บริการด้านบัญชีในเขตภาคกลาง <i>ชุติมณฑน์ คล้ายสมบูรณ์, มัตธิมา กรงเต็น</i>	395-406
การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของครูในจังหวัดสุโขทัย <i>กฤษกร พุ่มนวล, ศิฎามาส น้อยสอน, ศรีแพร คุ่มสกุล, ลาแพน หล้าคำมี, ณัฐกานต์ ประจันบาน</i>	407-418
ผลของการใช้วิธีการเรียนรู้แบบรวมพลังที่มีต่อความสามารถในการอ่าน เพื่อความเข้าใจวรรณคดีและความคงทนในการเรียนรู้คำศัพท์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 <i>ศศิณา โยธำจักร, เพชร วิจิตรนาวิน</i>	419-428
ภาวะผู้นำแบบนำร่วมของครูในสถานศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อองค์กรสมรรถนะสูง ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 2 <i>รัชดา ไชยมี, สุนทร คล้ายอ่ำ</i>	429-440

สารบัญ (ต่อ)

บทความวิจัย

- ผลของการใช้วิธีการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนอง
ของผู้อ่านที่มีต่อความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์และทัศนคติที่มีต่อการอ่านกวีนิพนธ์ร่วมสมัย
ของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในโรงเรียนนานาชาติแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร
ชนิดาภา แดงประเสริฐ, เพชร วิจิตรนาวัน 441-452
- การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนแฮร์บาร์ต (Herbart Method) ร่วมกับแอปพลิเคชันการศึกษา
เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
จุฑาวรรณ รายา, นันทน์ธร บรรจงปฐ 453-464
- การพัฒนากิจกรรมส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธของสมาชิกสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด
พระครูสุตวรธรรมกิจ, พระมหาคมคาย สิริบุญโญ 465-478
- ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบร่วมมือเทคนิค TGT
ที่มีต่อการพัฒนาความสามารถในการอ่านและการเขียนสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1
ทวีศักดิ์ อยู่ญาติมาก, เด่นดาว ชลวิทย์ 479-488
- ผลของการใช้เทคนิคความขัดแย้งทางวิชาการที่มีต่อความสามารถในการอ่านวรรณคดีอย่างมีวิจารณญาณ
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
สกรรจวงศ์ มิตรประเสริฐ, เพชร วิจิตรนาวัน 489-496
- ผลของการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐานที่มีต่อความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6
สมควร ปลื้มสูตร, เด่นดาว ชลวิทย์ 497-504
- ผลของการใช้เทคนิคการตั้งคำถามตามอนุกรมวิธาน Webb's Depth of Knowledge
ที่มีต่อความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจวรรณคดีของนักเรียนชั้นเกรด 8
โรงเรียนนานาชาติแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร
ธัญพิชชา จันทร์คุ้ม, เพชร วิจิตรนาวัน 505-514
- ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการรับรู้ความสามารถของตนเอง
และพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมในการทำงาน: กรณีศึกษาสำนักงานปลัดกระทรวงพลังงาน
ลลิตวดี พุ่มบุญฤทธิ์, พรลภัส สุวรรณรัตน์ 515-532
- ผลกระทบของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีต่อผลการปฏิบัติงาน
ผ่านความพึงพอใจในงานและความผูกพันต่อองค์กร กรณีศึกษา การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย
ลักวัช แยมครวญ, พรลภัส สุวรรณรัตน์ 533-546

สารบัญ (ต่อ)

บทความวิจัย

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวรรัตน์ศึกษา นนทบุรี วรรณพร สวัสดิ์ละคร, มงคล จิตรโสภิน	547-456
--	---------

บทความวิชาการ

การกลับคืนสู่สังคมของผู้ต้องขังพ้นโทษ: ศึกษาเปรียบเทียบแนวทางการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย ภูบดี สาระกุล	557-568
การบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนากับการสังคมสงเคราะห์เชิงปฏิบัติ ปิ่นณพงศ์ วงศ์ณาศรี, พระครูปิยะธรรมานุศาสน์ (ทองคำ), ณัฐภัทร อยู่เมือง, วรเชษฐ์ ไทอิน	569-582

Factors Affecting the Formal and Informal Debt of Households

Sasicha Modmontin^{1*} and Siwapong Dheera-aumpon²

¹ Master's degree student, Department of Economics, Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand

² Department of Economics, Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: sasicha.mo@ku.th

ABSTRACT

This article aimed to study the factors influencing households to incur debt from both formal and informal sectors concurrently. The data used for analysis are secondary data from the 2023 Survey of the Economic and Social Conditions of Households by the National Statistical Office, which consists of 22,861 households, divided into 650 households that incur debt both in the formal system and outside the system at the same time and 22,211 households that incur debt only in the system. The statistical tool used for data analysis is a probit model. The result of the study found that male household heads, older household heads, higher educational attainment are negatively associated with holding both formal and informal debt. In contrast, economic class, being self-employed or working as employees or clerks, and borrowing for educational or business purposes, and greater financial assets positively associated with dual borrowing behavior. Regarding marginal effects, households borrowing for business purposes exhibit the highest likelihood of holding both formal and informal debt. This is followed by households borrowing for educational purposes.

Keywords: Debt, Formal Debt, Informal Debt, Household Debt

ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อภาระการก่อหนี้ในระบบและนอกระบบของครัวเรือน

ศศิชา หมดมลทิล^{1*} และ ศิวพงศ์ ธีรอำพน²

¹ นิสิตปริญญาโท ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

² ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: sasicha.mo@ku.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลให้ครัวเรือนก่อหนี้ทั้งในระบบและนอกระบบพร้อมกัน โดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณ โดยข้อมูลที่น่ามาวิเคราะห์ คือ ข้อมูลพหุคูณจากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ปี 2566 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ จำนวน 22,861 ครัวเรือน แบ่งเป็น ครัวเรือนที่ก่อหนี้สินทั้งในระบบและนอกระบบพร้อมกัน จำนวน 650 ครัวเรือน และครัวเรือนที่ก่อหนี้ในระบบเพียงอย่างเดียว จำนวน 22,211 ครัวเรือน และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ แบบจำลองโพรบิท ผลการศึกษาพบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน เป็นปัจจัยที่ส่งผลในทิศทางตรงข้ามกับการก่อหนี้ทั้งในระบบและนอกระบบพร้อมกัน ในขณะที่ชั้นทางเศรษฐกิจของครัวเรือน คือ อาชีพครัวเรือนที่มีอาชีพเป็นผู้ประกอบธุรกิจของตนเอง และอาชีพคนงาน พนักงานหรือเสมียน และครัวเรือนที่มีวัตถุประสงค์ คือ กู้ยืมเพื่อใช้ในการศึกษาและกู้ยืมเพื่อทำธุรกิจ สินทรัพย์ทางการเงินของครัวเรือน เป็นปัจจัยที่ส่งผลในทิศทางเดียวกันกับการก่อหนี้ทั้งในระบบและนอกระบบพร้อมกัน และผลการศึกษาความน่าจะเป็นที่ครัวเรือนจะตัดสินใจก่อหนี้ทั้งในระบบและนอกระบบพร้อมกันพบว่า ครัวเรือนที่มีวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเพื่อทำธุรกิจจะส่งผลให้โอกาสที่ครัวเรือนก่อหนี้ทั้งในระบบและนอกระบบพร้อมกันเพิ่มขึ้นมากที่สุด รองลงมาคือ ครัวเรือนที่มีวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเพื่อใช้ในการศึกษา

คำสำคัญ: การก่อหนี้, หนี้ในระบบ, หนี้นอกระบบ, หนี้ครัวเรือน

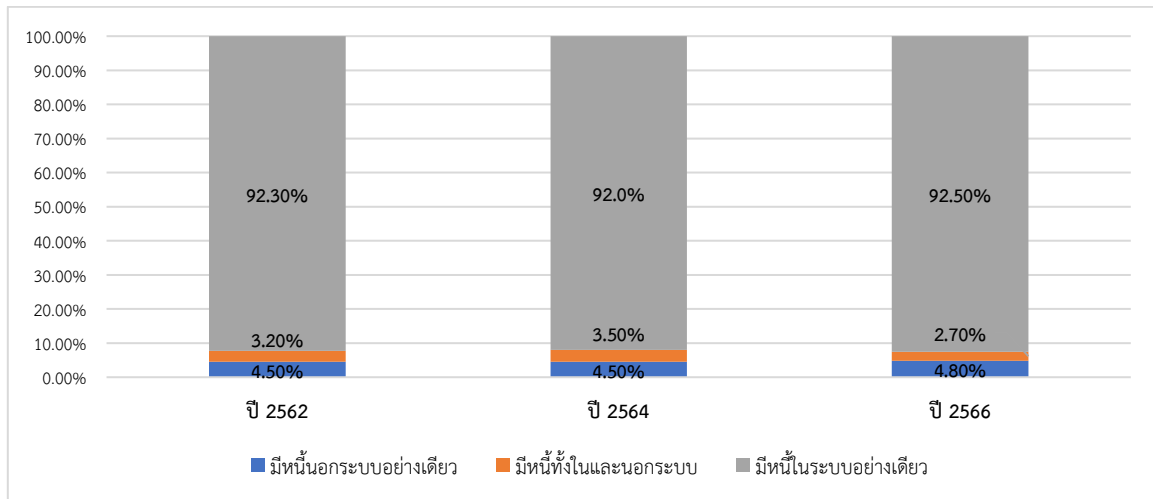
© 2025 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

หนี้ครัวเรือนเป็นปัญหาที่สะสมมายาวนานซึ่งขัดขวางไม่ให้ประเทศไทยพัฒนาไปข้างหน้าได้อย่างยั่งยืน (บริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุนยูโอบี (ประเทศไทย) จำกัด, 2566) โดยการก่อหนี้ครัวเรือนที่มากเกินไปจะส่งผลให้เศรษฐกิจไทยอ่อนแอและเปราะบาง และหากไม่สามารถควบคุมหนี้ครัวเรือนให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม หรือปล่อยให้หนี้ครัวเรือนของประชาชนมีแนวโน้มที่เพิ่มสูงขึ้นเกินกว่าการขยายตัวของเศรษฐกิจ จะไม่เพียงแค่นำมาซึ่งวิกฤติทางเศรษฐกิจ แต่จะส่งผลถึงปัญหาความเหลื่อมล้ำในระบบเศรษฐกิจที่รุนแรงขึ้นด้วย ซึ่งจากการศึกษาของศูนย์วิจัยกรุงศรี (2567) พบว่า สัดส่วนหนี้ครัวเรือนต่อ GDP และภาระหนี้ต่อรายได้ของประเทศไทยยังคงสูงเป็นอันดับต้น ๆ ของโลก ทั้งนี้ข้อมูลจากธนาคารเพื่อการชำระหนี้ระหว่างประเทศ (Bank for International Settlements: BIS) บ่งชี้ว่า จากสถิติหนี้ภาคครัวเรือนต่อ GDP ธ.ค. 2019 และ มิ.ย. 2023 พบว่า อัตราหนี้สินครัวเรือนของประเทศไทย มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 90.8 ซึ่งเป็นรองเพียง 2 ประเทศ คือ ฮองกง ที่มีอัตราหนี้สินครัวเรือนเฉลี่ยที่ร้อยละ 95.9 และเกาหลีใต้ ซึ่งมีอัตราหนี้สินครัวเรือนสูงที่สุดที่ร้อยละ 101.7 (ศูนย์วิจัยกรุงศรี 2567)

ทั้งนี้หนี้ครัวเรือน สามารถแบ่งตามประเภทของหนี้สินได้ทั้งสิ้น 3 ประเภท ได้แก่ 1) การกู้ยืมในระบบเพียงอย่างเดียว 2) การกู้ยืมทั้งในระบบและนอกระบบ และ 3) การกู้ยืมนอกระบบเพียงอย่างเดียว (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2562) โดยการกู้ยืมจากระบบ คือ การกู้ยืมหรือขอสินเชื่อจากสถาบันทางการเงินที่ได้รับอนุญาตจากกระทรวงการคลัง ภายใต้การกำกับดูแลของธนาคารแห่งประเทศไทย และการกู้ยืมจากนอกระบบ คือ การกู้ยืมที่ไม่ได้มีกฎหมายรองรับ อาทิ บุคคลทั่วไป นายทุน ครอบครัว ซึ่งจากผลการศึกษาสัดส่วนครัวเรือนที่มีหนี้ จำแนกตามประเภทของหนี้สิน ในปี 2562 ปี 2564 และ ปี 2566 พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่เป็นหนี้ในระบบเพียงอย่างเดียว สะท้อนให้เห็นว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่สามารถเข้าถึง

สินเชื่อในระบบได้ ซึ่งอาจเป็นผลมาจากนโยบายจากภาครัฐที่พยายามช่วยเหลือให้ครัวเรือนสามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้มากขึ้น สอดคล้องกับรายงานผลสำรวจการเข้าถึงบริการทางการเงินภาคครัวเรือน ปี 2565 ที่พบว่า ครัวเรือนใช้บริการกับผู้ให้บริการในระบบเพิ่มขึ้น เป็นร้อยละ 97.3 ในขณะที่ปี 2563 มีครัวเรือนใช้บริการกับผู้ให้บริการในระบบเพียงร้อยละ 95.6 แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าในปี 2564 การกู้ยืมจากทั้งในระบบและนอกระบบอยู่ที่ร้อยละ 3.5 ซึ่งมีสัดส่วนของครอบครัวที่มีหนี้ทั้งในและนอกระบบเพิ่มมากขึ้นจากปี 2562 โดยมีรายละเอียดดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ร้อยละของครัวเรือนที่มีหนี้ จำแนกตามประเภทของหนี้สิน ปี 2562 2564 และ 2566
ที่มา: สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2562, 2564, 2566)

จากจำนวนของครัวเรือนที่มีหนี้พร้อมกันทั้งในระบบและนอกระบบที่มีสัดส่วนเพิ่มขึ้นนั้น ทำให้มีประเด็นที่น่าสนใจคือ ถึงแม้ว่าหนี้ในระบบจะมีความเป็นธรรมและมีความชัดเจน เพราะมีกฎหมายคุ้มครอง อีกทั้งได้รับอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ที่ถูกลง และมีความปลอดภัยทั้งชีวิตและทรัพย์สิน (นิภาพันท์ พูนเสถียรทรัพย์, 2567) แต่เพราะเหตุใดจึงมีจำนวนครัวเรือนจำนวนเพิ่มมากขึ้นเลือกที่จะก่อหนี้ในระบบเพิ่มจากหนี้ในระบบที่มีอยู่ ทั้งที่หนี้ในระบบนั้นเป็นหนี้ที่มีความเสี่ยงด้านความปลอดภัย อาจต้องเผชิญกับปัญหาความรุนแรงจากการทวงหนี้ของเจ้าหนี้ และยังต้องเผชิญกับอัตราดอกเบี้ยที่สูงจนไม่สมเหตุสมผล (ชญาวดี ชัยอนันต์, 2566) เมื่อพิจารณาข้างต้นจึงพบว่าผลกระทบเมื่อครัวเรือนมีหนี้พร้อมกันทั้งในระบบและนอกระบบ ก็ย่อมส่งผลทำให้เกิดความเปราะบางต่อเสถียรภาพทางการเงินและภาพรวมเศรษฐกิจของประเทศที่อาจนำมาสู่วิกฤตเศรษฐกิจตามมาในที่สุด

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงทำการศึกษา เรื่องปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการก่อหนี้ในระบบและนอกระบบของครัวเรือน เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยหรือสาเหตุที่แท้จริงที่ทำให้ประชาชนต้องตัดสินใจก่อหนี้ทั้งในระบบและนอกระบบพร้อม ๆ กันเพิ่มมากขึ้นถึงแม้ว่าที่ผ่านมาภาครัฐจะมีการสนับสนุนให้เกิดการเข้าถึงแหล่งเงินทุนในระบบ และได้หยิบยกปัญหาหนี้ในระบบมาเป็นวาระแห่งชาติเพื่อแก้ไขปัญหาหนี้ในระบบให้หมดไป โดยการศึกษาครั้งนี้จะทำการศึกษากับกลุ่มครัวเรือนก่อหนี้ทั้งในระบบและนอกระบบพร้อมกัน ในปี 2566 เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลให้ครัวเรือนก่อหนี้ทั้งในระบบและนอกระบบพร้อมกัน ซึ่งผลการศึกษาดังกล่าวทำให้สถาบันการเงินในระบบและภาครัฐสามารถกำหนดกลยุทธ์เพื่อเพิ่มการเข้าถึงแหล่งเงินทุนในระบบ และกำหนดนโยบายเพื่อแก้ไขปัญหาหนี้ในระยะยาว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยทางประชากรศาสตร์ เศรษฐกิจ และภูมิศาสตร์ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของ ครัวเรือนในการก่อหนี้ทั้งในระบบและนอกระบบพร้อมกัน
2. เพื่อเปรียบเทียบลักษณะของครัวเรือนที่ก่อหนี้ทั้งในระบบ และนอกระบบพร้อมกัน กับครัวเรือนที่ก่อหนี้เฉพาะในระบบ

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) โดยวิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์ของข้อมูลที่รวบรวมมาได้โดยอาศัยแบบจำลองทางเศรษฐมิติ เพื่อใช้ในการอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดการก่อหนี้ทั้งในระบบและนอกระบบพร้อมกัน โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพรอบิต (Probit Regression Analysis) มีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ข้อมูลภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ซึ่งรวบรวมจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ ปี 2566 ประกอบด้วยข้อมูลครัวเรือนที่ก่อหนี้ทั้งในระบบและนอกระบบพร้อมกัน ทั้งหมด 650 ครัวเรือน และครัวเรือนที่ก่อหนี้ทั้งในระบบเพียงอย่างเดียว 22,211 ครัวเรือน

2. ตัวแปรใช้ในการวิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วย

2.1 ตัวแปรตามเป็นตัวแปรหุ่น (Dummy Variable) มี 2 ค่า ได้แก่ ครัวเรือนที่ก่อหนี้ทั้งในระบบและนอกระบบพร้อมกัน ($Debt = 1$) และครัวเรือนที่ก่อหนี้ทั้งในระบบเพียงอย่างเดียว ($Debt = 0$)

2.2 ตัวแปรอิสระ

2.2.1 ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ ประกอบด้วย เพศหัวหน้าครัวเรือน อายุหัวหน้าครัวเรือน ระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน และ เส้นทางเศรษฐกิจของโดยจากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า มีงานวิจัยที่ทำการศึกษารความสัมพันธ์ระหว่างการเกิดหนี้ในระบบกับปัจจัยส่วนบุคคล และพฤติกรรม ซึ่งได้แก่ พฤติกรรมการบริโภค และการวางแผนทางการเงิน ผลการศึกษาพบว่า อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการก่อหนี้ในระบบ (กนกพร ตันกิจเจริญ และคณะ, 2562) และยังมีงานวิจัยที่ทำการศึกษา ปัจจัยที่กำหนดการตัดสินใจก่อหนี้ของครัวเรือนในภาคเหนือและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อมูลค่าหนี้ของครัวเรือนใน พบว่า อายุของหัวหน้าครัวเรือน สถานภาพโสด และการไม่ได้รับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือนจะลดโอกาสในการก่อหนี้ครัวเรือน และเส้นทางเศรษฐกิจมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจก่อหนี้ของ (เบญจมาภรณ์ อมรเลิศพานิช, 2551)

2.2.2 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ประกอบด้วย รายได้ครัวเรือน อัตราการพึงพิงของครัวเรือน สัดส่วนของรายได้ที่มาจากการทำงาน สัดส่วนของรายได้ที่มาจากความช่วยเหลือ และมูลค่าสินทรัพย์ทางการเงิน วัตถุประสงค์ในการกู้ยืม โดยจากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า มีงานวิจัยที่ทำการศึกษาปัญหา อุปสรรค ในการเข้าถึงสินเชื่อผ่านช่องทางของประชาชนรายย่อยในกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านรายได้ที่เพิ่มขึ้นมีผลต่อโอกาสในการเข้าถึงสินเชื่อผ่านช่องทางเพิ่มขึ้น สำหรับปัจจัยด้านสถานภาพโสด ปัจจัยด้านอาชีพรับจ้างทั่วไป อาชีพลูกจ้าง (รายวัน/รายเดือน) อาชีพธุรกิจส่วนตัว และพนักงานบริษัทเอกชน รวมทั้งปัจจัยด้านการมีภาระหนี้สินอื่น ๆ มีผลต่อโอกาสในการเข้าถึงสินเชื่อผ่านช่องทางลดลง (วาริชา อัทธายุวรรณ, 2558) และยังมีงานวิจัยที่ทำการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อหนี้ในระบบและในระบบของครัวเรือนในประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่า วัตถุประสงค์ในการกู้ยืมพบว่า ครัวเรือนที่กู้เงินจากในระบบเพื่อที่อยู่อาศัย เพื่อลงทุนในธุรกิจ เพื่อการศึกษา และกู้จากนอกระบบเพื่อที่อยู่อาศัยนั้นส่งผลให้ หนี้สินเพิ่มขึ้นมากกว่ากู้เพื่อวัตถุประสงค์อื่น ๆ (นริศรา จันเพชร, 2559)

2.2.3 ปัจจัยในด้านภูมิศาสตร์ คือ เขตที่อยู่อาศัย โดยจากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า มีงานวิจัยที่ทำการศึกษารปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อหนี้ในระบบและในระบบของครัวเรือนในประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่า ภาพรวมครัวเรือนที่อยู่ในเขตเทศบาลส่งผลให้หนี้เพิ่มขึ้นทั้งในระบบและนอกระบบมากกว่าครัวเรือนนอกเขตเทศบาล (นริศรา จันเพชร, 2559)

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 เมื่อเพศชายเป็นหัวหน้าครัวเรือน จะส่งผลให้ก่อหนี้ทั้งในระบบและนอกระบบพร้อมกันเพิ่มขึ้น เนื่องจากเพศชายมีความระมัดระวังในการใช้เงินน้อยกว่าเพศหญิง (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2564)

3.2 เมื่ออายุหัวหน้าครัวเรือนเพิ่มขึ้น จะส่งผลให้ก่อหนี้ทั้งในระบบและนอกระบบพร้อมกันลดลง ตามทฤษฎีการบริโภคแบบวงจรชีวิต

3.3 เมื่อระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือนสูงขึ้น จะส่งผลให้ก่อนนี้ทั้งในระบบและนอกระบบพร้อมกันลดลง น่าจะมีความรู้ทางการเงินที่มากกว่ากลุ่มคนที่มีระดับการศึกษาต่ำ (กนกพร ตันกิจเจริญ และคณะ, 2562)

3.4 รายได้ครัวเรือนเพิ่มขึ้น จะส่งผลให้ก่อนนี้ทั้งในระบบและนอกระบบพร้อมกันลดลง เนื่องจากที่รายได้เพิ่มขึ้น จะทำให้เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายต่าง ๆ (นริศรา จันเพชร, 2559; วิษญาดา ฤทธิชัย, 2566)

3.5 เมื่อครัวเรือนอยู่ในเขตเทศบาล จะส่งผลให้ก่อนนี้ทั้งในระบบและนอกระบบพร้อมกันลดลง เนื่องจากในเขตเทศบาลมักมีความเจริญมากกว่า จึงสามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนในระบบได้มากกว่าครัวเรือนที่อยู่ห่างไกลความเจริญ (เบญจมาภรณ์ อมรเลิศพานิช, 2551)

3.6 เมื่อครัวเรือนมีชั้นทางเศรษฐกิจเป็นผู้ไม่ได้ปฏิบัติงานในเชิงเศรษฐกิจจะส่งผลให้ก่อนนี้ทั้งในระบบและนอกระบบพร้อมกันเพิ่มขึ้น เนื่องจากขาดโอกาสในการเข้าถึงแหล่งเงินทุน (พรทิพย์ แสงช่วง และศิวพงศ์ อธิอำพน, 2564; กนกพร ตันกิจเจริญ และคณะ, 2562)

3.7 เมื่อครัวเรือนมีอัตราการพึ่งพิงสูง จะส่งผลให้ก่อนนี้ทั้งในระบบและนอกระบบพร้อมกันเพิ่มขึ้น เนื่องจากมีภาระและค่าใช้จ่าย ที่เพิ่มมากขึ้น (เบญจมาภรณ์ อมรเลิศพานิช, 2551; พรทิพย์ แสงช่วง และศิวพงศ์ อธิอำพน, 2564)

3.8 เมื่อครัวเรือนมีส่วนของรายได้ที่มาจากการทำงานมาก จะส่งผลให้ก่อนนี้ทั้งในระบบและนอกระบบพร้อมกันลดลง เนื่องจากเป็นรายได้หลัก/รายได้ถาวร ตามทฤษฎีรายได้ถาวร

3.9 เมื่อครัวเรือนมีส่วนของรายได้ที่อื่นมาก จะส่งผลให้ก่อนนี้ทั้งในระบบและนอกระบบพร้อมกันมากขึ้น เนื่องจากเป็นรายได้ที่ไม่แน่นอน ตามทฤษฎีรายได้ถาวร

3.10 ครัวเรือนที่มีการกู้เงินซื้อ/เช่าซื้อบ้าน และ/หรือ ที่ดิน และอื่น ๆ จะส่งผลให้ก่อนนี้ทั้งในระบบและนอกระบบพร้อมกันลดลง เนื่องจาก เป็นทรัพย์สินที่มีราคาสูง ส่งผลให้ความสามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนน้อยลง (นริศรา จันเพชร, 2559)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องของข้อมูลและนำมาวิเคราะห์ผ่าน โปรแกรม STATA

4.1 สถิติวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Statistics Analysis) ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ความถี่ (Frequency) และค่าเฉลี่ย (Mean) และนำเสนอข้อมูลในตารางเพื่ออธิบายเบื้องต้นของข้อมูล

4.2 สถิติวิเคราะห์เชิงอนุมาน (Inferential Statistical Analysis) เพื่อทดสอบสมมติฐาน คือ การวิเคราะห์ถดถอยโพรบิต (Probit Regression Analysis) โดยทำการประมาณการผ่านแบบจำลอง ดังนี้

$$P(\text{Debt}=1|\text{Male, Age, Education, Income, Urban, Socio_Economic, Dependency, Permanent_Income, Temporary_Income, Financial_Asset, Purpose_Asset, Purpose_Education, Purpose_Business}) = F(\alpha + \beta_1(\text{Male}_i) + \beta_2(\text{Age}_i) + \beta_3(\text{Education}_i) + \beta_4(\text{Income}_i) + \beta_5(\text{Urban}_i) + \beta_6(\text{Farm_Operator}_i) + \beta_7(\text{Entrepreneur}_i) + \beta_8(\text{Manager}_i) + \beta_9(\text{Labour}_i) + \beta_{10}(\text{Dependency}_i) + \beta_{11}(\text{Permanent_Income}_i) + \beta_{12}(\text{Temporary_Income}_i) + \beta_{13}(\text{Financial_Asset}_i) + \beta_{14}(\text{Purpose_Home}_i) + \beta_{15}(\text{Purpose_Education}_i) + \beta_{16}(\text{Purpose_Business}_i) + \beta_{17}(\text{Purpose_Agriculture}_i) + \epsilon_i)$$

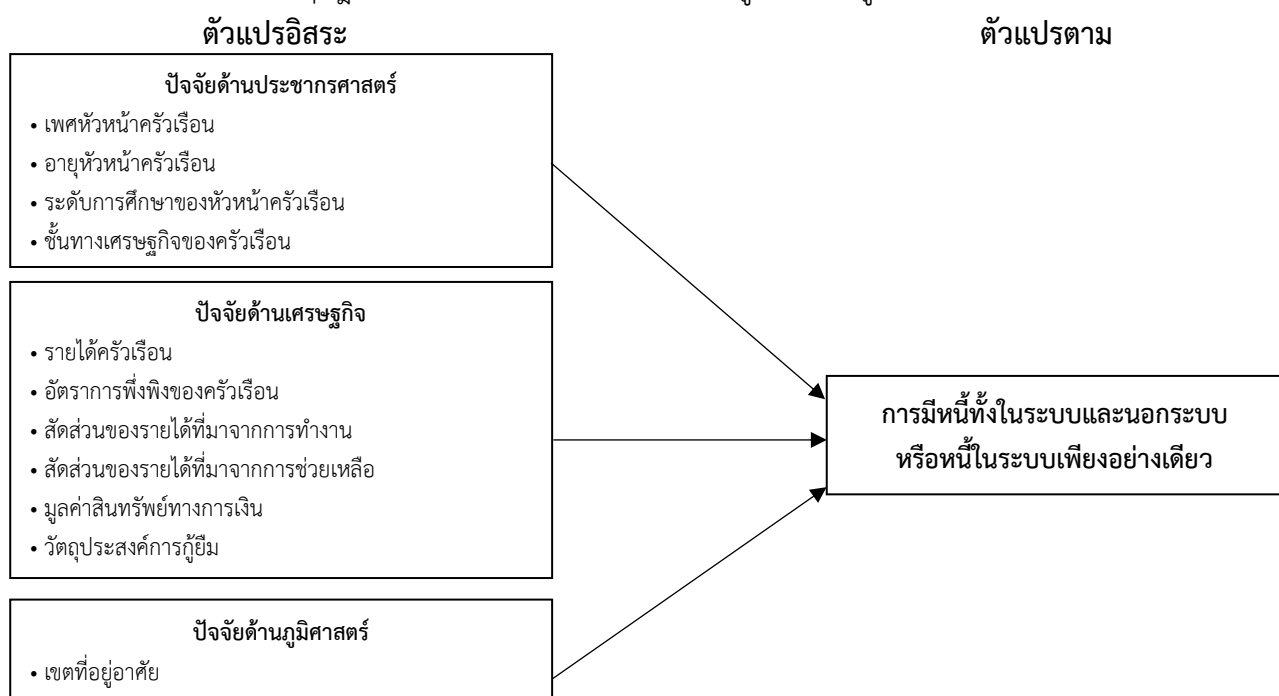
โดยที่

P()	คือ ความน่าจะเป็น
F	คือ ฟังก์ชันความน่าจะเป็นสะสม (Cumulative Distribution Function: CDF)
α	คือ ค่าสัมประสิทธิ์คงที่
β_k	คือ ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรอิสระที่ k
i	คือ เลขครัวเรือน

Male	คือ ตัวแปรหุ่นแสดงเพศของหัวหน้าครัวเรือน
Age	คือ อายุของหัวหน้าครัวเรือน (ปี)
Education	คือ แสดงระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน
Income	คือ รายได้เฉลี่ยของครัวเรือน (บาทต่อเดือน)
Urban	คือ ตัวแปรหุ่นแสดงชนิดชุมชนที่อยู่อาศัยครัวเรือน
Farm Operator	คือ ตัวแปรหุ่นแสดงชั้นทางเศรษฐกิจของครัวเรือน
กลุ่มฐาน	คือ ครัวเรือนที่ชั้นทางเศรษฐกิจของครัวเรือนเป็นผู้ไม่ได้ปฏิบัติงานในเชิงเศรษฐกิจ
Entrepreneur	คือ ตัวแปรหุ่นแสดงชั้นทางเศรษฐกิจของครัวเรือน
Manager	คือ ตัวแปรหุ่นแสดงชั้นทางเศรษฐกิจของครัวเรือน
Labour	คือ ตัวแปรหุ่นแสดงชั้นทางเศรษฐกิจของครัวเรือน
Dependency	คือ อัตราการพึ่งพิงของครัวเรือน (ร้อยละ)
Permanent_Income	คือ สัดส่วนรายได้จากการทำงานต่อรายได้ทั้งหมดของครัวเรือน (ร้อยละ)
Temporary_Income	คือ สัดส่วนรายได้ที่มาจากความช่วยเหลือต่อรายได้ทั้งหมดของครัวเรือน (ร้อยละ)
Financial_Asset	คือ มูลค่าสินทรัพย์ทางการเงินของครัวเรือน (บาท)
Purpose_Home	คือ ตัวแปรหุ่นแสดงวัตถุประสงค์การกู้ของครัวเรือน
กลุ่มฐาน	คือ ครัวเรือนที่มีวัตถุประสงค์การกู้เพื่อใช้จ่ายอุปโภคบริโภค
Purpose_Education	คือ ตัวแปรหุ่นแสดงวัตถุประสงค์การกู้ของครัวเรือน
Purpose_Business	คือ ตัวแปรหุ่นแสดงวัตถุประสงค์การกู้ของครัวเรือน
Purpose_Agriculture	คือ ตัวแปรหุ่นแสดงวัตถุประสงค์การกู้ของครัวเรือน
ε_i	คือ ค่าคลาดเคลื่อน (Error Term)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการรวบรวม ทฤษฎี วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยนำมาบูรณาการเป็นกรอบความคิดในการวิจัยดังนี้

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ที่มา: ผู้วิจัย (2568)

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน

จากการศึกษาลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 22,861 ครัวเรือน พบว่าเป็นครัวเรือนที่ก่อหนี้ในระบบและนอกระบบพร้อมกัน จำนวน 650 ครัวเรือน โดยส่วนใหญ่มีหัวหน้าครัวเรือนเป็นเพศชาย ร้อยละ 52.46 อายุเฉลี่ย 51.49 ปี อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล ร้อยละ 52.66 และส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาในชั้นประถมศึกษาหรือเทียบเท่า และยังมีหัวหน้าครัวเรือนที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไป ร้อยละ 7.23 เมื่อเปรียบเทียบกับหัวหน้าครัวเรือนในกลุ่มที่ก่อหนี้ในระบบเพียงอย่างเดียว พบว่า หัวหน้าครัวเรือนในกลุ่มที่ก่อหนี้ในระบบอย่างเดียวมีอายุเฉลี่ยสูงกว่าหัวหน้าครัวเรือนที่ก่อหนี้ทั้งในระบบและนอกระบบพร้อมกัน และหัวหน้าครัวเรือนในกลุ่มที่ก่อหนี้ในระบบอย่างเดียวมีระดับการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไป ร้อยละ 16.46 ซึ่งมากกว่าหัวหน้าครัวเรือนที่ก่อหนี้ทั้งในระบบและนอกระบบพร้อมกันที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไป กว่า 2 เท่า สำหรับเส้นทางเศรษฐกิจของครัวเรือนที่ก่อหนี้ทั้งในระบบและนอกระบบพร้อมกันร้อยละ 42.46 เป็นผู้ไม่ได้ปฏิบัติงานเชิงเศรษฐกิจ รองลงมาเป็น คนงาน/พนักงาน/เสมียน ผู้ทำการเกษตร และผู้จัดการ นักวิชาการ และผู้ปฏิบัติงานวิชาชีพ ร้อยละ 37.69 ร้อยละ 10.77 และ ร้อยละ 6.77 ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบกับครัวเรือนในกลุ่มที่ก่อหนี้ในระบบเพียงอย่างเดียว พบว่า มีเส้นทางเศรษฐกิจ ผู้จัดการ นักวิชาการ และผู้ปฏิบัติงานวิชาชีพ ร้อยละ 14.00 ซึ่งมากกว่าครัวเรือนที่ก่อหนี้ทั้งในระบบและนอกระบบพร้อมกัน ถึง 2 เท่า และมูลค่าสินทรัพย์ทางการเงินเฉลี่ยของครัวเรือนที่ก่อหนี้ทั้งในระบบและนอกระบบพร้อมกัน 94,670.30 บาท เมื่อเปรียบเทียบกับครัวเรือนในกลุ่มที่ก่อหนี้ในระบบเพียงอย่างเดียว พบว่า มีมูลค่าสินทรัพย์ทางการเงินเฉลี่ย 185,173.61 บาท ซึ่งมากกว่าครัวเรือนที่ก่อหนี้ทั้งในระบบและนอกระบบพร้อมกัน เกือบ 2 เท่า

2. การประมาณการปัจจัยที่ส่งผลให้ครัวเรือนก่อหนี้ทั้งในระบบและนอกระบบพร้อมกัน

การประมาณการปัจจัยที่ส่งผลให้ครัวเรือนก่อหนี้ทั้งในระบบและนอกระบบพร้อมกัน โดยแบบจำลองโพรบิท เมื่อพิจารณาปัจจัยที่ส่งผลให้ครัวเรือนก่อหนี้ทั้งในระบบและนอกระบบพร้อมกัน โดย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 พบว่า มูลค่าสินทรัพย์ทางการเงินของครัวเรือน และปัจจัยทางประชากรศาสตร์และวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมส่งผลทำให้ครัวเรือนก่อหนี้ทั้งในระบบและนอกระบบพร้อมกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 กล่าวคือ เพศของหัวหน้าครัวเรือน อายุของหัวหน้าครัวเรือน และระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือนส่งผลให้ครัวเรือนก่อหนี้ทั้งในระบบและนอกระบบพร้อมกันลดลง ในขณะที่ เส้นทางเศรษฐกิจของครัวเรือน ได้แก่ ผู้ประกอบธุรกิจของตนเอง และคนงาน/พนักงาน/เสมียน วัตถุประสงค์การกู้ยืม อันได้แก่ กู้เพื่อการศึกษาและกู้เพื่อทำธุรกิจ โดย เพศของหัวหน้าครัวเรือน เส้นทางเศรษฐกิจของครัวเรือน ได้แก่ ผู้ประกอบธุรกิจของตนเอง และคนงาน/พนักงาน/เสมียน ส่งผลให้ครัวเรือนก่อหนี้ทั้งในระบบและนอกระบบพร้อมกันเพิ่มขึ้น โดยมีเพียงเพศของหัวหน้าครัวเรือนและเส้นทางเศรษฐกิจของครัวเรือน ได้แก่ ผู้ประกอบธุรกิจของตนเอง และคนงาน/พนักงาน/เสมียน ที่ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน โดยแบบจำลองสามารถอธิบายความแปรปรวนของการก่อหนี้ทั้งในระบบและนอกระบบของครัวเรือนได้ ร้อยละ 4.64

ตารางที่ 1 ผลประมาณการปัจจัยที่ส่งผลให้ครัวเรือนก่อหนี้ทั้งในระบบและนอกระบบพร้อมกัน โดยแบบจำลองโพรบิท (Probit Model)

ตัวแปรอิสระ	ค่าสัมประสิทธิ์	S.E.	P-Value
เพศของหัวหน้าครัวเรือน	-0.104	0.035	0.003***
อายุหัวหน้าครัวเรือน	-0.0095	0.002	0.000***
ระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน	-0.150	0.021	0.000***
เส้นทางเศรษฐกิจของครัวเรือน			
- ผู้ประกอบธุรกิจของตนเอง	0.152	0.049	0.002***
- คนงาน/พนักงาน/เสมียน	0.150	0.042	0.000***

ตารางที่ 1 ผลประมาณการปัจจัยที่ส่งผลให้ครัวเรือนก่อนนี้ทั้งในระบบและนอกระบบพร้อมกัน โดยแบบจำลองโพรบิต (Probit Model) (ต่อ)

ตัวแปรอิสระ	ค่าสัมประสิทธิ์	S.E.	P-Value
วัตถุประสงค์การกู้ยืม			
- เพื่อใช้ในการศึกษา	0.350	0.072	0.000***
- เพื่อทำธุรกิจ	0.478	0.050	0.000***
มูลค่าสินทรัพย์ทางการเงินของครัวเรือน	0.000000173	0.000	0.000**
Number Of Observation = 22,861 Log likelihood = -2,817.8399 Pseudo R ² = 0.0464			

หมายเหตุ: * ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.10 ** ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

*** ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 และตารางแสดงผลหลังจากการตัดตัวแปรที่ไม่มีนัยสำคัญออกทั้งหมด

ในส่วนของการประมาณค่า Marginal Effect ซึ่งเป็นการการหาขนาดของปัจจัยที่ส่งผลต่อการก่อนนี้ทั้งในระบบและนอกระบบพร้อมกันหรือความน่าจะเป็นที่ครัวเรือนจะตัดสินใจก่อนนี้ทั้งในระบบและนอกระบบพร้อมกัน พบว่า

1. เพศหัวหน้าครัวเรือน พบว่า ค่าผลกระทบหน่วยสุดท้ายต่อเพศของหัวหน้าครัวเรือนมีค่าเท่ากับ -0.0058 สามารถอธิบายได้ว่า หากหัวหน้าครัวเรือนเป็นเพศชาย จะมีแนวโน้มทำให้โอกาสที่ครัวเรือนตัดสินใจก่อนนี้ทั้งในระบบและนอกระบบพร้อมกันน้อยกว่าหากหัวหน้าครัวเรือนเป็นเพศหญิง ร้อยละ 0.58 เนื่องจากความสามารถในการหารายได้ของเพศชายมีมากกว่าเพศหญิง (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2564)

2. ชั้นทางเศรษฐกิจของครัวเรือน พบว่า ค่าผลกระทบหน่วยสุดท้ายต่อครัวเรือนที่มีชั้นทางเศรษฐกิจเป็นผู้ประกอบธุรกิจของตนเอง มีค่าเท่ากับ 0.0092 สามารถอธิบายได้ว่า หากชั้นทางเศรษฐกิจของครัวเรือนเปลี่ยนจากผู้ไม่ได้ปฏิบัติงานในเชิงเศรษฐกิจไปเป็นผู้ประกอบธุรกิจของตนเอง จะทำให้โอกาสที่ครัวเรือนจะตัดสินใจก่อนนี้ทั้งในระบบและนอกระบบพร้อมกันเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.92 และค่าผลกระทบหน่วยสุดท้ายต่อครัวเรือนที่มีชั้นทางเศรษฐกิจเป็นพนักงาน/พนักงาน/เสมียน มีค่าเท่ากับ 0.0114 สามารถอธิบายได้ว่า หากชั้นทางเศรษฐกิจของครัวเรือนเปลี่ยนจากผู้ไม่ได้ปฏิบัติงานในเชิงเศรษฐกิจไปเป็นพนักงาน/พนักงาน/เสมียน จะทำให้โอกาสที่ครัวเรือนจะตัดสินใจก่อนนี้ทั้งในระบบและนอกระบบพร้อมกันเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.14 ซึ่งอาจมีสาเหตุมาจากระดับรายได้ที่ไม่สูงมากนักหรือรายได้ที่ไม่แน่นอนทำให้รายได้ที่ได้รับไม่เพียงพอต่อรายจ่าย

3. วัตถุประสงค์ในการกู้ยืม พบว่า ค่าผลกระทบหน่วยสุดท้ายต่อครัวเรือนที่มีวัตถุประสงค์การกู้ยืมเพื่อใช้ในการศึกษามีค่าเท่ากับ 0.0268 สามารถอธิบายได้ว่า หากเปรียบเทียบครัวเรือนไม่มีวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเพื่อใช้ในการศึกษาและครัวเรือนที่มีวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเพื่อใช้ในการศึกษา พบว่า ครัวเรือนที่มีวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเพื่อใช้ในการศึกษา จะทำให้โอกาสที่ครัวเรือนจะตัดสินใจก่อนนี้ทั้งในระบบและนอกระบบพร้อมกันเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.68 และค่าผลกระทบหน่วยสุดท้ายต่อครัวเรือนที่มีวัตถุประสงค์การกู้ยืมเพื่อทำธุรกิจมีค่าเท่ากับ 0.0388 สามารถอธิบายได้ว่า หากเปรียบเทียบครัวเรือนไม่มีวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเพื่อทำธุรกิจและครัวเรือนที่มีวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเพื่อทำธุรกิจ พบว่า ครัวเรือนที่มีวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเพื่อทำธุรกิจ จะทำให้โอกาสที่ครัวเรือนจะตัดสินใจก่อนนี้ทั้งในระบบและนอกระบบพร้อมกันเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.88 ซึ่งอาจมีสาเหตุจากการวงเงินที่ได้รับไม่เพียงพอและต้องใช้จ่ายเงินอย่างฉุกเฉิน จำเป็น เร่งด่วนได้ (สถาบันวิจัยเศรษฐกิจป๋วย อึ๊งภากรณ์, 2566) โดยมีรายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การประมาณค่า Marginal Effect

ตัวแปรอิสระ	ค่า Marginal Effect	P-Value
เพศของหัวหน้าครัวเรือน	-0.0058	0.004***
ชั้นทางเศรษฐกิจของครัวเรือน		
- ผู้ประกอบธุรกิจของตนเอง	0.0092	0.004***
- คนงาน/พนักงาน/เสมียน	0.0114	0.000***
วัตถุประสงค์การกู้ยืม		
- เพื่อใช้ในการศึกษา	0.0268	0.000***
- เพื่อทำธุรกิจ	0.0388	0.000***

หมายเหตุ: * ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.10 **ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

*** ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

อภิปรายผล

อายุ และรายได้ของหัวหน้าครัวเรือน จะลดโอกาสของครัวเรือนในการก่อหนี้ทั้งในระบบและนอกระบบพร้อมกัน ทั้งนี้เนื่องจากอายุที่เพิ่มมากขึ้น จะส่งผลทำให้บุคคลนั้น ๆ ใช้เหตุและผลในการตัดสินใจ รวมถึงมีความระมัดระวังในการก่อหนี้ทั้งใน และนอกระบบมากยิ่งขึ้น จึงเป็นผลทำให้โอกาสของครัวเรือนในการก่อหนี้ทั้งในระบบและนอกระบบพร้อมกันลดลง เช่นเดียวกันกับรายได้ เมื่อในครัวเรือนมีรายได้มากขึ้น ส่งผลทำให้มีสภาพคล่องทางการเงินที่ใช้ในการหมุนเวียนในครอบครัวมากขึ้น ซึ่งส่งผลทำให้โอกาสของครัวเรือนในการก่อหนี้ทั้งในระบบและนอกระบบพร้อมกันลดลง ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ณรากร แสงมณี (2551) ที่ศึกษาพฤติกรรมการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตที่ก่อให้เกิดโอกาสในการสร้างภาระหนี้บัตรเครดิต ที่พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ช่วงอายุอยู่ในวัยเริ่มต้นทำงาน มีรายได้น้อย จะมีพฤติกรรมในการใช้บัตรเครดิตในลักษณะกู้ยืมสูง และจะลดพฤติกรรมลงเมื่ออายุและระดับรายได้สูงขึ้น และยังสอดคล้องกับ กมลพรรณ โคจรตระกูล และสิวพงศ์ ธีรอำพน (2566) ที่พบว่า ตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์กับปริมาณหนี้ของครัวเรือน ได้แก่ อายุของหัวหน้าครัวเรือน สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิก ครัวเรือนมีสิทธิเบิกค่ารักษาพยาบาลจากหน่วยงานราชการ/รัฐวิสาหกิจ ครัวเรือนได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ รายได้ต่อเดือน ค่าใช้จ่ายอุปโภคบริโภคต่อเดือน ค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับการอุปโภคบริโภคต่อเดือน มูลค่าทรัพย์สิน มูลค่าสินทรัพย์ทางการเงิน ครัวเรือนมีปัญหาการใช้จ่าย และความสามารถในการกู้ยืมเพื่อทำธุรกิจ

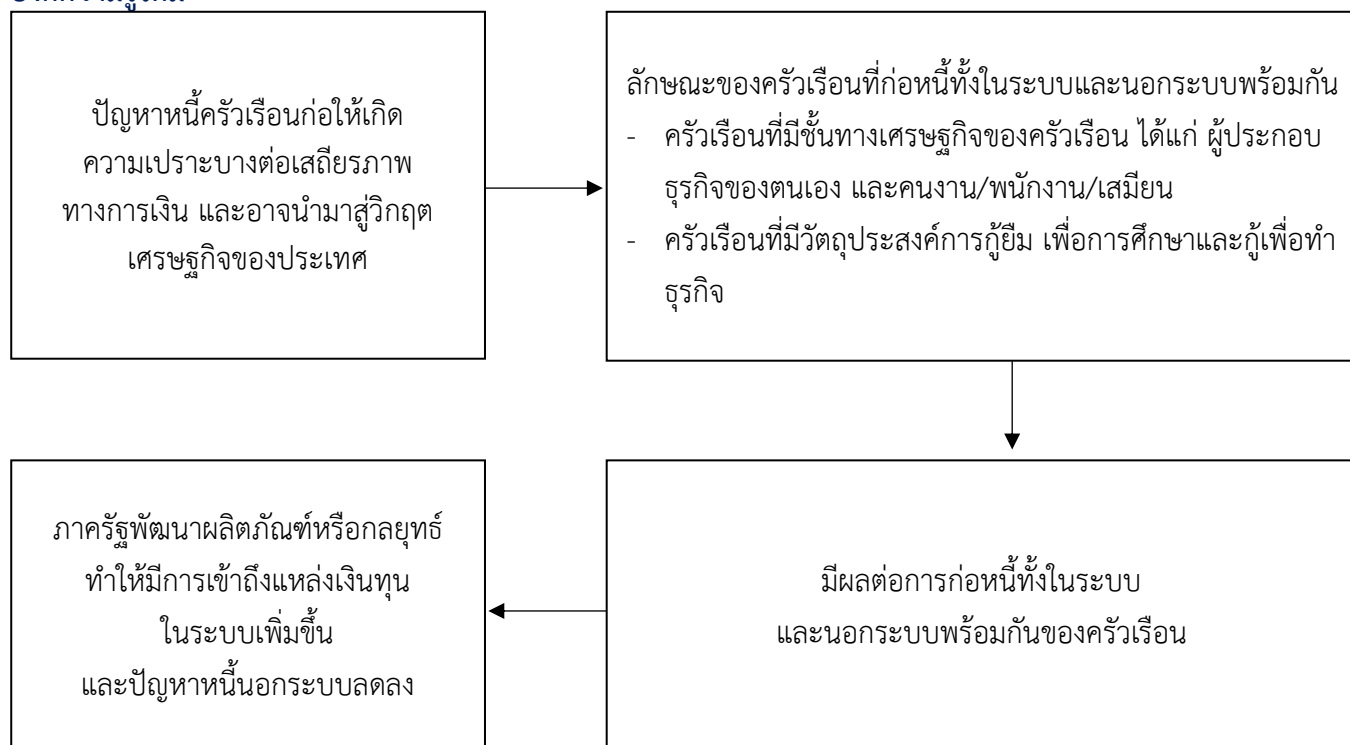
วัตถุประสงค์การกู้ยืม อันได้แก่ กู้เพื่อการศึกษาและกู้เพื่อทำธุรกิจ เป็นปัจจัยที่เพิ่มโอกาสให้ครัวเรือนก่อหนี้ทั้งในระบบและนอกระบบพร้อมกันมากที่สุด ทั้งนี้ในส่วนของการกู้เพื่อศึกษานั้นถึงแม้ว่ารัฐบาลจะมีกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.) เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมการศึกษาด้วยการให้เงินกู้ยืมเพื่อการศึกษาแก่นักเรียนหรือนักศึกษา แต่กองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษาที่มีก็ยังไม่ครอบคลุมกับการศึกษาในแต่ละหลักสูตร ทำให้บางหลักสูตรผู้ปกครองต้องจ่ายส่วนต่างค่าการศึกษาเพิ่มเติม ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดหนี้กู้ยืมนอกระบบมาใช้จ่ายค่าการศึกษาเพิ่มขึ้นได้ โดยผลการศึกษาที่พบสอดคล้องกับผลการศึกษาของ นริศรา จันเพชร (2559) ที่ทำการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อหนี้ในระบบและนอกระบบของครัวเรือนในประเทศไทย ที่พบว่า วัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเพื่อการศึกษา เป็นปัจจัยที่ส่งผลให้หนี้สินเพิ่มขึ้น ในขณะที่การกู้เพื่อทำธุรกิจก็เช่นเดียวกัน ที่พบว่า เป็นปัจจัยที่เพิ่มโอกาสให้ครัวเรือนก่อหนี้ทั้งในระบบและนอกระบบพร้อมกัน ทั้งนี้เนื่องจากแม้ว่าสถาบันการเงินจะมีสินเชื่อเพื่อธุรกิจ แต่อาจด้วยความจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องการเงินมาหมุนเวียนโดยเฉพาะในปัจจุบันที่สภาพเศรษฐกิจมีความผันผวน ซึ่งส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการโดยตรง เมื่อเกิดความจำเป็นต้องใช้เงินทุนหมุนเวียนเพิ่มเติมอย่างเร่งด่วนนี้เอง ส่งผลทำให้ผู้ประกอบการต้องตัดสินใจกู้หนี้สินเพิ่มเติม โดยเฉพาะหนี้ในระบบเพื่อนำมาใช้หมุนเวียนในธุรกิจ เนื่องจากการกู้ยืมจากสถาบันการเงินในระบบนั้น บางครั้งต้องใช้ระยะเวลาในการพิจารณาสินเชื่อที่ยาวนาน ไม่ทันต่อการนำมาใช้เพื่อความอยู่รอดของธุรกิจ โดยผลการศึกษาที่พบสอดคล้องกับ นริศรา จันเพชร

(2559) ที่ทำการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อหนี้นอกระบบและในระบบของครัวเรือนในประเทศไทย ที่พบว่า วัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเพื่อลงทุนในธุรกิจ เป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ส่งผลให้หนี้สินเพิ่มขึ้นมากกว่ากู้เพื่อวัตถุประสงค์อื่น ๆ

จากการศึกษาในครัวเรือนที่ก่อนหน้านี้ทั้งในระบบและนอกระบบพร้อมกัน พบว่า ส่วนใหญ่เป็นจะเป็นครอบครัวที่มีหัวหน้าครัวเรือนที่มีการศึกษต่ำกว่าระดับปริญญาตรี ซึ่งสัดส่วนของครัวเรือนที่มีหนี้ทั้งในระบบและนอกระบบพร้อมกันนั้น เมื่อเปรียบเทียบกับครัวเรือนที่มีหนี้ในระบบเพียงอย่างเดียว พบว่า ครัวเรือนที่มีหนี้ทั้งในระบบและนอกระบบมีหัวหน้าครอบครัวที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีน้อยกว่ากลุ่มครัวเรือนที่ก่อนหน้านี้ในระบบเพียงอย่างเดียวเกือบ 2 เท่า ทั้งนี้เนื่องจากการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงอาชีพที่มีรายได้สูง ซึ่งในผู้ที่มีการศึกษาน้อย ย่อมมีโอกาสที่จะเข้าถึงอาชีพที่มีรายได้สูง ๆ น้อยกว่ากลุ่มคนที่มีการศึกษาที่สูงกว่า ดังนั้นเมื่อมีรายได้น้อย ย่อมมีความเสี่ยงที่จะทำให้มีรายได้ไม่มากเพียงพอต่อการใช้หมุนเวียนในครัวเรือน จึงส่งผลทำให้เกิดโอกาสที่จะก่อหนี้ทั้งในระบบและนอกระบบเพิ่มมากขึ้นได้ โดยผลการศึกษาที่พบสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ผุสดี กลิ่นเกษร (2552) ที่ทำการศึกษาสภาพหนี้นอกระบบและปัจจัยที่ทำให้สมาชิกของสหกรณ์ออมทรัพย์สหภาพแรงงานไทยเรยอน จำกัด เป็นหนี้นอกระบบ พบว่า ปัจจัยด้านระดับการศึกษา และรายได้ ส่งผลต่อการเป็นหนี้นอกระบบ และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ โรส เตชชัยจินดา (2560) ที่ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการกู้เงินนอกระบบและความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยด้านการเงินที่มีผลต่อการกู้เงินนอกระบบของประชากรในเขตเทศบาลนครรังสิต จังหวัดปทุมธานี ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล อันได้แก่ ระดับการศึกษา ระดับรายได้ ส่งผลต่อการตัดสินใจกู้เงินนอกระบบที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

งานวิจัยชิ้นนี้สามารถระบุลักษณะของครัวเรือนที่มีแนวโน้มก่อหนี้ทั้งในระบบและนอกระบบพร้อมกันกล่าวคือเป็นครัวเรือนที่มีชั้นทางเศรษฐกิจที่มีรายได้ไม่แน่นอน เช่น ผู้ประกอบธุรกิจของตนเอง หรือ คนงาน/พนักงาน/เสมียน กอปรกับระดับการศึกษาของหัวหน้าของครัวเรือนหากไม่สูงมากนักจะสามารถสะท้อนได้ถึง การขาดความรู้ทางการเงินและความเข้าใจในเงื่อนไขของการกู้ยืมจากแหล่งเงินทุนในระบบ นอกจากนี้ยังพบว่าหากครัวเรือนมีสินทรัพย์ทางการเงินน้อยจะถือเป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญที่จะทำให้ครัวเรือนยังตัดสินใจก่อหนี้ทั้งในระบบและนอกระบบพร้อมกันเพิ่มขึ้น

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษากลุ่มตัวอย่างจำนวน 22,861 ครั้วเรือน พบว่า เป็นครั้วเรือนที่ก่อกำเนิดขึ้นในระบบและนอกระบบพร้อมกัน จำนวน 650 ครั้วเรือน โดยส่วนใหญ่มีหัวหน้าครั้วเรือนเป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 51.49 ปี อาศัยอยู่นอกเขต และส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาในชั้นประถมศึกษาหรือเทียบเท่า เมื่อเปรียบเทียบกับหัวหน้าครั้วเรือนในกลุ่มที่ก่อกำเนิดขึ้นในระบบเพียงอย่างเดียว พบว่า หัวหน้าครั้วเรือนในกลุ่มที่ก่อกำเนิดขึ้นในระบบอย่างเดียวมีอายุเฉลี่ยสูงกว่าหัวหน้าครั้วเรือนที่ก่อกำเนิดขึ้นทั้งในระบบและนอกระบบพร้อมกัน และหัวหน้าครั้วเรือนในกลุ่มที่ก่อกำเนิดขึ้นในระบบอย่างเดียวมีระดับการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไป ร้อยละ 16.46 ซึ่งมากกว่าหัวหน้าครั้วเรือนที่ก่อกำเนิดขึ้นทั้งในระบบและนอกระบบพร้อมกันที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไป กว่า 2 เท่า สำหรับชั้นทางเศรษฐกิจของครั้วเรือนที่ก่อกำเนิดขึ้นทั้งในระบบและนอกระบบพร้อมกันร้อยละ 42.46 เป็นผู้ไม่ได้ปฏิบัติงานเชิงเศรษฐกิจ โดยเมื่อเปรียบเทียบกับครั้วเรือนในกลุ่มที่ก่อกำเนิดขึ้นในระบบเพียงอย่างเดียว พบว่า มีชั้นทางเศรษฐกิจผู้จัดการ นักวิชาการ และผู้ปฏิบัติงานวิชาชีพ ร้อยละ 14.00 ซึ่งมากกว่าครั้วเรือนที่ก่อกำเนิดขึ้นทั้งในระบบและนอกระบบพร้อมกัน ถึง 2 เท่า และมูลค่าสินทรัพย์ทางการเงินเฉลี่ยของครั้วเรือนที่ก่อกำเนิดขึ้นทั้งในระบบและนอกระบบพร้อมกัน 94,670.30 บาท เมื่อเปรียบเทียบกับครั้วเรือนในกลุ่มที่ก่อกำเนิดขึ้นในระบบเพียงอย่างเดียว พบว่า มีมูลค่าสินทรัพย์ทางการเงินเฉลี่ย 185,173.61 บาท ซึ่งมากกว่าครั้วเรือนที่ก่อกำเนิดขึ้นทั้งในระบบและนอกระบบพร้อมกัน เกือบ 2 เท่า โดยผลการประมาณปัจจัยที่ส่งผลให้ครั้วเรือนก่อกำเนิดขึ้นทั้งในระบบและนอกระบบพร้อมกัน พบว่า เพศของหัวหน้าครั้วเรือน อายุของหัวหน้าครั้วเรือน ระดับการศึกษาของหัวหน้าครั้วเรือน จะลดโอกาสของครั้วเรือนในการก่อกำเนิดขึ้นทั้งในระบบและนอกระบบพร้อมกัน สำหรับชั้นทางเศรษฐกิจของครั้วเรือน ได้แก่ ผู้ประกอบธุรกิจของตนเอง และคนงาน/พนักงาน/เสมียน วัตถุประสงค์การกู้ยืม อันได้แก่ กู้เพื่อการศึกษาและกู้เพื่อทำธุรกิจ และมูลค่าสินทรัพย์ทางการเงินเฉลี่ยของครั้วเรือน เป็นปัจจัยที่เพิ่มโอกาสให้ครั้วเรือนก่อกำเนิดขึ้นทั้งในระบบและนอกระบบพร้อมกัน นอกจากนี้พบว่า วัตถุประสงค์การกู้ยืมเพื่อการศึกษา มีอิทธิพลต่อการก่อกำเนิดขึ้นทั้งในระบบและนอกระบบพร้อมกันของครั้วเรือนมากที่สุด สะท้อนให้เห็นว่า แม้ภาครัฐจะมีนโยบายในการเรียนฟรี 15 ปี และมีนโยบายในการกู้ยืมเพื่อการศึกษา เช่น กยศ. ก็ยังคงไม่เพียงพอกับความต้องการ นอกจากนี้ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการก่อกำเนิดขึ้นทั้งในระบบและนอกระบบพร้อมกันของครั้วเรือน รองลงมา คือวัตถุประสงค์การกู้ยืมเพื่อทำธุรกิจ ซึ่งสามารถสะท้อนให้เห็นถึงช่องว่างในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนในระบบและความไม่เพียงพอในการสนับสนุนนโยบายจากภาครัฐ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการศึกษาในแบบจำลองปัจจัยที่ส่งผลให้ครั้วเรือนก่อกำเนิดขึ้นทั้งในระบบและนอกระบบพร้อมกัน สามารถนำมาเป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ดังนี้

1.1 เนื่องจากครั้วเรือนที่มีวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเพื่อใช้ในการศึกษา ทำให้โอกาสที่ครั้วเรือนจะตัดสินใจก่อกำเนิดขึ้นทั้งในระบบและนอกระบบพร้อมกันเพิ่มขึ้น แม้ว่ารัฐบาลจะมีกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.) เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมการศึกษาด้วยการให้เงินกู้ยืมเพื่อการศึกษาแก่นักเรียนหรือนักศึกษา แต่ควรมีการพิจารณางบประมาณให้ครอบคลุมกับการศึกษาในแต่ละหลักสูตรหรือพิจารณาตามความจำเป็น/เหมาะสมของนักศึกษา เพื่อให้เพียงพอต่อการศึกษาและถือเป็นการช่วยลดค่าใช้จ่ายให้กับผู้ปกครอง เช่น พิจารณาครั้วเรือนตามความวิกฤติทางการเงิน หากครั้วเรือนที่ไม่เข้าขั้นวิกฤติจะได้รับเพียงค่าครองชีพ แต่หากครั้วเรือนเข้าขั้นวิกฤติจนไม่สามารถส่งบุตรหลานเข้าระบบการศึกษาได้ จะได้รับการพิจารณาทั้งค่าเทอมและค่าครองชีพ เป็นต้น

1.2 สำหรับวัตถุประสงค์การกู้ยืมเพื่อทำธุรกิจ ทำให้โอกาสที่ครั้วเรือนจะตัดสินใจก่อกำเนิดขึ้นทั้งในระบบและนอกระบบพร้อมกันเพิ่มขึ้นเช่นกัน แม้ว่าสถาบันการเงินจะมีสินเชื่อเพื่อธุรกิจแต่อาจด้วยความจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องการเงินมาหมุนเวียน ดังนั้น สถาบันการเงินในระบบอาจพิจารณาเพิ่มรูปแบบสินเชื่อลักษณะเงินทุนหมุนเวียนออนไลน์สามารถสินเชื่อผ่านแอปพลิเคชันและได้รับเงินทันที โดยมีวงเงินกู้ยืมไม่สูงมากและไม่จำเป็นต้องมีหลักประกัน ซึ่งจะสามารถช่วยให้ธุรกิจมีสภาพคล่องเพิ่มขึ้นได้

1.3 ครั้วเรือนที่ก่อหนี้ทั้งในระบบและนอกระบบพร้อมกันมีสินทรัพย์ทางการเงินน้อยกว่ากลุ่มครั้วเรือนที่ก่อหนี้ในระบบเพียงอย่างเดียว เกือบ 2 เท่า ดังนั้นควรสร้างความตระหนักในการใช้จ่าย สอนให้รู้จักการวางแผนทางการเงินและปลูกฝังเรื่องการออม เพื่อที่จะทำให้ครั้วเรือนมีสินทรัพย์เพิ่มขึ้นสะท้อนให้เห็นถึงความเข้มแข็งทางการเงินที่เพิ่มขึ้น

1.4 ครั้วเรือนที่ก่อหนี้ทั้งในระบบและนอกระบบพร้อมกัน มีหัวหน้าครั้วเรือนที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรีน้อยกว่ากลุ่มครั้วเรือนที่ก่อหนี้ในระบบเพียงอย่างเดียว เกือบ 2 เท่า ดังนั้น รัฐบาลหรือหน่วยงานส่งเสริมนโยบายทางการศึกษา ซึ่งจะถือเป็นตัวเพิ่มโอกาสทางอาชีพด้วย เนื่องจากกลุ่มอาชีพที่มีรายได้สูง ๆ มักจะต้องเป็นกลุ่มที่มีทักษะหรือระดับการศึกษาที่สูง เช่น พิจารณาหลักสูตรทางอาชีพเพิ่มไปในหลักสูตรการเรียนภาคบังคับเพื่อให้สามารถมีช่องทางในการประกอบอาชีพมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

ในการศึกษารั้งนี้ ตัวแปรอิสระ (Independent variable) แบ่งออกเป็น 3 ปัจจัย คือ 1) ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ 2) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ และ 3) ปัจจัยด้านภูมิศาสตร์ และใช้ข้อมูลจากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครั้วเรือน โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ ซึ่งข้อมูลรายได้ของครั้วเรือนจะถูกเก็บรวบรวมทุก 2 ปี (ปีคู่) และเป็นการสำรวจที่อยู่ในรูปแบบของครั้วเรือน ดังนั้น จึงทำให้ผลการศึกษายังไม่ครอบคลุมกับสาเหตุของการก่อหนี้ครั้วเรือนทั้งหมด ดังนั้นในการศึกษาครั้งต่อไป อาจศึกษาโดยใช้ข้อมูลเชิงคุณภาพ เพื่อให้ทราบถึงแรงจูงใจที่ทำให้ก่อหนี้สินทั้งในและนอกหรือทักษะทางการเงิน เพื่อให้เห็นถึงปัจจัยที่ก่อให้เกิดหนี้ที่แท้จริงและสามารถกำหนดนโยบายได้ตรงจุดมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กนกพร ตันกิจเจริญ, กฤษณา เหมือนแกร, กาญจนารัตน์ ออมทรัพย์, จิรวรรณ สุวรรณสิขณน์, พรทิพย์ แสงช่วง และ พุฒิพัฒน์ ทวีวิชรพัฒน์. (2562). การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเกิดหนี้ในระบบของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร. ใน การประชุมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 57: สาขาศึกษาศาสตร์, สาขาเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ, สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (น. 239-248). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- กมลพรรณ โคจรตระกูล และ ศิวพงศ์ ธีรอำพน. (2566). ปัจจัยที่มีผลต่อการก่อหนี้ครั้วเรือนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19. วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒน์, 5(4), 171-186.
- ชญาวดี ชัยอนันต์. (2566). เคลียร์หนี้เรื้อรังปูทางสู่การแก้หนี้อย่างยั่งยืน. สืบค้นจาก <https://www.bot.or.th/th/research-and-publications/articles-and-publications/articles/prachachat-chayawadee-Feb24.html>.
- ณรากร แสงมณี. (2551). พฤติกรรมการใช้บัตรเครดิต กรณีศึกษา : รูปแบบการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตที่ก่อให้เกิดหนี้และวิธีการจัดการหนี้บัตรเครดิต. (เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).
- นริศรา จันเพชร. (2559). ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อหนี้ในระบบและหนี้นอกระบบของครั้วเรือน. (เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์).
- นิภาพันธุ์ พูนเสถียรทรัพย์. (2567). เปรียบเทียบ ข้อดีข้อเสียหนี้ในระบบ VS นอกระบบ. สืบค้นจาก <https://www.scb.co.th/th>.
- บริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุนยูโอบี (ประเทศไทย) จำกัด. (2566). ถอดสมการปัญหา “หนี้ครั้วเรือนไทย” แก้อย่างไรให้ยั่งยืน. สืบค้นจาก <https://www.uobam.co.th/th/publication/download/341>.
- เบญจมาภรณ์ อมรเลิศพานิช. (2551). ปัจจัยที่กำหนดการตัดสินใจก่อหนี้ของครั้วเรือนในภาคเหนือและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อมูลค่าหนี้ของครั้วเรือนในภาคเหนือ. (เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่).
- ผุสดี กลิ่นเกสร. (2552). ปัจจัยที่มีผลต่อหนี้สินนอกระบบของสมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์ในสถานประกอบการ : กรณีศึกษาสหกรณ์ออมทรัพย์สหภาพแรงงานไทยเรยอน จำกัด. (ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์).

- พรทิพย์ แสงช่วง และ ศิวพงศ์ ธีรอำพน. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นหนี้ในระบบของประชาชนในกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล. *วารสารรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา*, 4(2), 59–69.
- โรส เตชชัยจินดา. (2560). ปัจจัยที่มีผลต่อการกู้เงินในระบบของประชากรในเขตเทศบาลนครรังสิต จังหวัดปทุมธานี. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต).
- วิษยาดา ถนอมชาติ. (2566). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจกู้ยืมเงินในระบบสถาบันการเงิน. *วารสารเศรษฐศาสตร์ ประยุกต์และกลยุทธ์การจัดการ*, 10(2), 176-197.
- ศูนย์วิจัยกรุงศรี. (2567). หนี้ครัวเรือน” ส่อพุ่ง 16.8 ล้านล้าน ย้ำปัญหา รายได้ไม่พอใช้จ่าย แม้คน ไทยลด “กอดหนี้” ก่อน ใหม่. สืบค้นจาก https://www.thairath.co.th/money/economics/thailand_econ/2775635.
- สถาบันวิจัยเศรษฐกิจป๋วย อึ๊งภากรณ์. (2566). ส่องหนี้ในระบบจากข้อมูลสำรวจศูนย์ช่วยเหลือลูกหนี้และประชาชน. สืบค้นจาก <https://www.pier.or.th/abridged/2022/08>.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2562). *สำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ปี 2562*. สืบค้นจาก https://www.nso.go.th/nsoweb/nso/survey_detail/qC.
- _____. (2564). *ความแข็งแกร่งของหญิงไทยกับการเป็นบทบาทการเป็นผู้นำครัวเรือนเปราะบาง*. สืบค้นจาก https://www.nso.go.th/nsoweb/storage/infomotion/2023/20230428015122_42738.
- _____. (2564). *สำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ปี 2564*. สืบค้นจาก https://www.nso.go.th/nsoweb/nso/survey_detail/qC.
- _____. (2566). *สำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ปี 2566*. สืบค้นจาก https://www.nso.go.th/nsoweb/nso/survey_detail/qC.

The Financial Failure Prediction Model Uses The Assessment Scores of Listed Companies and Sustainability Risk Scores of Listed Companies on The Stock Exchange of Thailand

Macharin Palalay^{1*} and Pattaraporn Pongsapornamat²

¹ Master's degree student, Master of Accountancy Program, Faculty of Business, Economics and Communications, Naresuan University, Thailand

² Lecturer of the Master of Accountancy Program, Faculty of Business, Economics and Communications, Naresuan University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: macharinp66@nu.ac.th

ABSTRACT

This research aims to develop a model for predicting the likelihood of financial failure among companies listed on the Stock Exchange of Thailand. This study is quantitative research that employs statistical methods to analyze the relationship between the evaluation scores of listed companies and sustainability risk scores, as well as other financial factors that may impact a company's stability and the likelihood of financial failure. The independent variables considered in this study are related to corporate governance and sustainability risk, specifically the Corporate Governance Rating, Sustainability Assessment Score, and Sustainability Risk Score. The dependent variable is the likelihood of financial failure, which is measured using the Zmijewski X-Score (1984). The study utilizes data from listed companies in 2024, the data was analyzed using binary logistic regression. The findings indicate that the Corporate Governance Rating and Sustainability Assessment Score do not have a statistically significant relationship with the likelihood of financial failure. In contrast, the Sustainability Risk Score shows a significant positive relationship with financial failure, suggesting that companies with higher sustainability risks are more likely to experience financial distress. Furthermore, the Interest Coverage Ratio demonstrates a significant negative relationship with financial failure, indicating that companies with stronger debt-servicing capabilities are less likely to face financial distress. These findings are essential for corporate executives, investors, and regulatory bodies, as they offer insights into enhancing corporate governance practices and developing strategies to mitigate sustainability risks, ultimately contributing to the financial stability of companies.

Keywords: Corporate Governance, Sustainability Risk, Financial Failure, Zmijewski Model

แบบจำลองพยากรณ์การเกิดความล้มเหลวทางการเงินโดยใช้คะแนนการประเมิน บริษัทจดทะเบียน และคะแนนความเสี่ยงด้านความยั่งยืนของบริษัทจดทะเบียน ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

มาชาริน ปาลาเลย์^{1*} และ ภัทรพร พงศาปรมัตต์²

¹ นิสิตปริญญาโท หลักสูตรบัญชีมหาบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์ และการสื่อสาร มหาวิทยาลัยนเรศวร ประเทศไทย

² อาจารย์ประจำหลักสูตรบัญชีมหาบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์ และการสื่อสาร มหาวิทยาลัยนเรศวร ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: macharinp66@nu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาแบบจำลองพยากรณ์โอกาสเกิดความล้มเหลวทางการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณที่ใช้ระเบียบวิธีทางสถิติในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนประเมินบริษัทจดทะเบียนและคะแนนความเสี่ยงด้านความยั่งยืน ตลอดจนปัจจัยทางการเงินอื่น ๆ ที่อาจมีผลต่อเสถียรภาพของบริษัทกับโอกาสเกิดความล้มเหลวทางการเงิน โดยใช้ตัวแปรอิสระด้านการกำกับดูแลกิจการและความเสี่ยงด้านความยั่งยืน ซึ่งประกอบด้วย คะแนนการกำกับดูแลกิจการ คะแนนประเมินด้านความยั่งยืน และคะแนนความเสี่ยงด้านความยั่งยืน ขณะที่ตัวแปรตามคือโอกาสเกิดความล้มเหลวทางการเงินโดยใช้ตัวแบบ Zmijewski X-Score (1984) โดยใช้ข้อมูลของบริษัทจดทะเบียนปี 2567 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกแบบทวิ ผลการศึกษาพบว่า คะแนนการกำกับดูแลกิจการและคะแนนประเมินด้านความยั่งยืน ไม่มีความสัมพันธ์ที่มีนัยสำคัญกับโอกาสเกิดความล้มเหลวทางการเงิน ในขณะที่คะแนนความเสี่ยงด้านความยั่งยืนมีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญกับโอกาสเกิดความล้มเหลวทางการเงิน แสดงว่าบริษัทที่มีความเสี่ยงด้านความยั่งยืนสูงมีแนวโน้มประสบปัญหาทางการเงินมากขึ้น นอกจากนี้ยังพบว่า อัตราส่วนความสามารถในการชำระดอกเบี้ยมีความสัมพันธ์เชิงลบกับโอกาสเกิดความล้มเหลวทางการเงินอย่างมีนัยสำคัญ โดยบริษัทที่สามารถชำระดอกเบี้ยได้ดีจะมีโอกาสเกิดความล้มเหลวในระดับต่ำ ซึ่งผลการศึกษาที่มีความสำคัญต่อผู้บริหารองค์กร นักลงทุน และหน่วยงานกำกับดูแล เนื่องจากสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการเสริมสร้างการกำกับดูแลที่ดี และช่วยให้เกิดการพัฒนาแนวทางลดความเสี่ยงด้านความยั่งยืน ซึ่งส่งผลต่อเสถียรภาพทางการเงินของบริษัท

คำสำคัญ: การกำกับดูแลกิจการ, ความเสี่ยงด้านความยั่งยืน, ความล้มเหลวทางการเงิน, แบบจำลอง Zmijewski

© 2025 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

ในปัจจุบัน ปัญหาความล้มเหลวทางการเงินขององค์กรธุรกิจเป็นประเด็นสำคัญที่ส่งผลกระทบในวงกว้างต่อเศรษฐกิจและสังคมโลก ดังตัวอย่างกรณีศึกษาที่สำคัญ อาทิ การล้มละลายของบริษัท STARK ในประเทศไทยและบริษัท Wirecard จากประเทศเยอรมัน ซึ่งเกิดจากการตกแต่งงบการเงินเพื่อสร้างผลกำไรตามความคาดหวังของผู้ถือหุ้น แสดงให้เห็นถึงความล้มเหลวในการกำกับดูแลกิจการ (Corporate Governance) กรณีดังกล่าวไม่เพียงแต่ส่งผลกระทบต่อกิจการ แต่ยังบั่นทอนความเชื่อมั่นของนักลงทุนและผู้มีส่วนได้เสียในระบบตลาดทุน และส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจในระดับประเทศและนานาชาติ (อภิชาติ นามคง และพิทักษ์ ศรีสุกใส, 2562)

ในประเทศไทย การกำกับดูแลกิจการที่ดีได้รับการส่งเสริมอย่างต่อเนื่องโดยตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 โดยมุ่งเน้นให้บริษัทจดทะเบียนมีการดำเนินงานที่โปร่งใส มีความรับผิดชอบ และคำนึงถึงผลกระทบต่อผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย การดำเนินงานดังกล่าวช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการองค์กร สร้างความสามารถในการแข่งขัน และเพิ่มมูลค่าให้แก่กิจการในระยะยาว อย่างไรก็ตาม ความท้าทายที่สำคัญในยุคปัจจุบันคือการจัดการความเสี่ยง

ด้านความยั่งยืน ซึ่งเกี่ยวข้องกับประเด็นด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental) สังคม (Social) และบรรษัทภิบาล (Governance) หรือความเสี่ยงด้าน ESG ที่ส่งผลต่อความสามารถในการดำเนินธุรกิจขององค์กรในระยะยาว (ศูนย์พัฒนาธุรกิจเพื่อความยั่งยืน, 2568)

การดำเนินธุรกิจโดยยึดหลักบรรษัทภิบาลถือเป็นสิ่งสำคัญของการพัฒนาความยั่งยืนในองค์กร โดยมีความเกี่ยวข้องกับทุกระดับในองค์กร ทั้งนี้ คณะกรรมการและผู้บริหารต้องปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี เพื่อส่งเสริมให้พนักงานยึดถือปฏิบัติตาม จนเกิดวัฒนธรรมบรรษัทภิบาล ภายในองค์กร ซึ่งจะช่วยสนับสนุนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการป้องกันการทุจริตและเสริมสร้างความโปร่งใสในทุกกระบวนการดำเนินงานขององค์กร ซึ่งการที่กิจการมีระบบการกำกับดูแลกิจการที่มีประสิทธิภาพ ย่อมนำไปสู่การได้รับคะแนนการประเมินด้านการกำกับดูแลกิจการในระดับสูง ซึ่งอาจมีส่วนช่วยลดความเสี่ยงในการเกิดความล้มเหลวทางการเงินได้ ในขณะเดียวกัน หากกิจการสามารถบริหารจัดการความเสี่ยงด้านความยั่งยืนได้อย่างเหมาะสมและครอบคลุม ก็อาจส่งผลในลักษณะเดียวกัน โดยช่วยเสริมสร้างความมั่นคงทางการเงินและลดโอกาสในการประสบปัญหาทางการเงินในระยะยาว โดยความล้มเหลวทางการเงินเป็นผลลัพธ์ที่ทำให้บริษัทไม่สามารถดำเนินธุรกิจได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ เป็นสถานการณ์ที่บริษัทมีความอ่อนแอทางการเงิน ซึ่งอาจนำไปสู่การล้มละลาย หรือการต้องเลิกกิจการ ความล้มเหลวทางการเงินมักสร้างความเสียหายแก่เจ้าของกิจการ นักลงทุนและผู้มีส่วนได้เสีย และอาจส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจในภาพรวม (ประนอม คำผา, 2565) ซึ่งสาเหตุของความล้มเหลวทางการเงินขององค์กรธุรกิจมักเกิดจากปัจจัยที่หลากหลาย เช่น การขาดการกำกับดูแลที่ดี และการละเลยความเสี่ยงด้านความยั่งยืน ปัญหาเหล่านี้สร้างความเสียหายต่อเจ้าของกิจการ นักลงทุน และผู้มีส่วนได้เสีย รวมถึงอาจส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจโดยรวม ดังนั้น การป้องกันและลดโอกาสเกิดความล้มเหลวทางการเงินจึงเป็นสิ่งที่ทุกฝ่ายควรให้ความสำคัญ อีกทั้งหน่วยงานภาครัฐและองค์กรระหว่างประเทศควรให้ความสนใจเรื่องมาตรการควบคุมการกำกับดูแลกิจการในด้านต่าง ๆ สร้างมาตรฐานที่สอดคล้องกันในระดับสากล เพื่อปกป้องผู้ถือหุ้นและนักลงทุน โดยถือเป็นเรื่องที่ดีอย่างยิ่งหากนักลงทุน รวมถึงกิจการต่าง ๆ ได้ใช้ข้อมูลที่มีความเหมาะสมถูกต้องและเพียงพอต่อการประเมินความสามารถในการดำเนินงานของกิจการ อันเป็นข้อมูลในการเตือนภัย ว่ากิจการนั้นอาจประสบกับภาวะความล้มเหลวในการดำเนินงานในอนาคตได้ หากนักลงทุนได้รับทราบข้อมูลเหล่านี้แล้วก็จะช่วยลดความเสี่ยงจากการลงทุน บริษัทและธุรกิจเอง ก็สามารถประเมินสถานการณ์การดำเนินงานของตน และสามารถเตรียมการแก้ไขปัญหาที่จะเกี่ยวพันถึงความล้มเหลวในอนาคตของกิจการได้ (สรียา พันธุ์รงค์, 2553)

จากแนวคิดเกี่ยวกับการกำกับดูแลกิจการ ความเสี่ยงด้าน ESG และความล้มเหลวทางการเงินข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการกำกับดูแลกิจการกับความล้มเหลวทางการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ โดยวัดจากผลคะแนนประเมินจากหน่วยงานเอกชนต่าง ๆ ประกอบด้วยคะแนนประเมินด้านการกำกับดูแลกิจการ (CGR) ผลประเมินหุ้นยั่งยืน (SET ESG Ratings) และคะแนนประเมินความเสี่ยงด้านความยั่งยืน โดยงานวิจัยนี้มีการนำปัจจัยความเสี่ยงด้านความยั่งยืน (ESG Risk) ซึ่งเป็นประเด็นที่สำคัญในปัจจุบัน และมีผลกระทบต่อความมั่นคงทางการเงินระยะยาวขององค์กร ซึ่งงานวิจัยก่อนหน้านี้อาจไม่ได้พิจารณาถึงผลกระทบของความยั่งยืนต่อความล้มเหลวทางการเงิน โดยเฉพาะในบริบทของบริษัทจดทะเบียนในประเทศไทย การศึกษาครั้งนี้จึงเป็นการเติมเต็มช่องว่างในวรรณกรรมการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการบูรณาการปัจจัยการกำกับดูแลกิจการและความเสี่ยงด้านความยั่งยืนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เนื่องจากการกำกับดูแลกิจการที่มีประสิทธิภาพมีบทบาทสำคัญในการป้องกันและลดความเสี่ยงที่อาจนำไปสู่ความล้มเหลวทางการเงินขององค์กร การศึกษาโอกาสเกิดความล้มเหลวในการดำเนินธุรกิจของบริษัททั้งหลายจึงเป็นสิ่งที่ทุกฝ่ายควรให้ความสำคัญ เพื่อจะได้ตัดสินใจอย่างเหมาะสมต่อสถานการณ์ในแต่ละช่วงเวลา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนาโมเดลพยากรณ์โอกาสเกิดความล้มเหลวทางการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยใช้คะแนนการประเมินด้านการกำกับดูแลกิจการ (CGR) คะแนนประเมินด้านความยั่งยืน (SET ESG Rating) และคะแนนความเสี่ยงด้านความยั่งยืน (ESG Risk Rating)

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. แบบจำลองที่ใช้ในการศึกษา

$$Y = \beta_0 + \beta_1 \text{CGR} + \beta_2 \text{SET_Rating} + \beta_3 \text{ESG_Risk} + \beta_4 \text{SIZE} + \beta_5 \text{ICR} + \beta_6 \text{AUDIT_R} + \beta_7 \text{DE} \\ + \beta_8 \text{AGE} + \beta_9 \text{PIC} + \beta_{10} \text{BOARD_SIZE} + \beta_{11} \text{ACSIZE} + \beta_{12} \text{CFTA} + \varepsilon_i$$

โดยที่

Y คือ โอกาสเกิดความล้มเหลวทางการเงิน โดยความล้มเหลวทางการเงินเป็นปัญหาสำคัญอย่างมากสำหรับการอยู่รอด และการดำเนินงานธุรกิจอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นแนวทางในการตัดสินใจของผู้มีส่วนได้เสียของบริษัท แบบจำลองการพยากรณ์หรือแบบจำลองความล้มเหลวทางการเงินเป็นเครื่องมือที่เป็นสัญญาณเตือนภัยล่วงหน้าเพื่อวางแผนแก้ไข หรือหลีกเลี่ยงความล้มเหลวทางการเงินของบริษัทที่จะเกิดขึ้นให้ได้รับผลกระทบน้อยที่สุด (ขวัญดาว แดงอ่อน, 2556) โดยแบบจำลองโอกาสเกิดความล้มเหลวทางการเงิน Zmijewski X-Score เป็นแบบจำลองแบบ Probit แบบจำลองนี้ศึกษาจากบริษัทในตลาดหลักทรัพย์อเมริกาตั้งแต่ปี 1972 ถึง 1978 ใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 840 บริษัท โดยแบ่งเป็นบริษัทที่ไม่ประสบปัญหาการเงินจำนวน 800 บริษัท และบริษัทที่ประสบปัญหาทางการเงินจำนวน 40 บริษัท และใช้ข้อมูลอัตราส่วนทางการเงินจำนวน 3 อัตราส่วน ได้แก่ อัตราส่วนรายได้สุทธิต่อสินทรัพย์รวม อัตราส่วนหนี้สินรวมต่อสินทรัพย์รวม และอัตราส่วนสินทรัพย์หมุนเวียนต่อหนี้สินหมุนเวียน ผลการศึกษาพบว่า แบบจำลองสามารถพยากรณ์ได้แม่นยำถึงร้อยละ 98

CGR	คือ คะแนนประเมินด้านการกำกับดูแลกิจการ
ESG_Rating	คือ คะแนนประเมินด้านความยั่งยืน
ESG_Risk	คือ คะแนนความเสี่ยงด้านความยั่งยืน
SIZE	คือ ขนาดของกิจการ
ICR	คือ อัตราส่วนความสามารถในการชำระดอกเบี้ย
AUDIT_R	คือ ความเห็นของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต
DE	คือ โครงสร้างเงินทุนของบริษัท
AGE	คือ อายุของกิจการ
PIC	คือ สัดส่วนของคณะกรรมการอิสระ
BOARD_SIZE	คือ จำนวนคณะกรรมการบริษัท
ACSIZE	คือ จำนวนของคณะกรรมการตรวจสอบ
CFTA	คือ อัตราส่วนกระแสเงินสดต่อสินทรัพย์รวม
ε_i	คือ ค่าความคลาดเคลื่อน

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่ได้รับคะแนนประเมินความเสี่ยงด้านความยั่งยืน (ESG Risk Rating) จาก Morningstar Sustainability Rating ปี พ.ศ. 2567 จำนวน 175 บริษัท หักบริษัทที่มีข้อมูลไม่ครบถ้วนสมบูรณ์จำนวน 16 บริษัท จึงทำให้มีบริษัทในการศึกษาทั้งสิ้นรวม 159 บริษัท โดยมีตัวแปรในการศึกษา ดังนี้

2.1 ตัวแปรต้นหรือตัวแปรอิสระ

1) คะแนนประเมินด้านการกำกับดูแลกิจการ (CGR) จากโครงการสำรวจการกำกับดูแลกิจการของบริษัทจดทะเบียน ซึ่งจัดทำโดยสถาบันกรรมการบริษัทไทย (IOD) โดยมีวัตถุประสงค์ในการใช้ผลจากการสำรวจตามโครงการเพื่อเป็นพื้นฐานในการติดตามและวัดผลการพัฒนาการกำกับดูแลกิจการในประเทศไทยเปรียบเทียบกับหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีตามมาตรฐานสากล มีเกณฑ์การประเมิน แบ่งออกเป็น 4 หมวด ดังนี้ สิทธิของผู้ถือหุ้นและการปฏิบัติต่อผู้ถือหุ้นอย่างเท่าเทียม

กัน, การคำนึงถึงบทบาทของผู้มีส่วนได้เสียและการพัฒนาธุรกิจเพื่อความยั่งยืน, การเปิดเผยข้อมูลและความโปร่งใส และความรับผิดชอบต่อคณะกรรมการ โดยกำหนดให้

3 = ระดับผลการประเมินด้านการกำกับดูแลกิจการอยู่ในระดับดีเลิศ

2 = ระดับผลการประเมินด้านการกำกับดูแลกิจการอยู่ในระดับดีมาก

1 = ระดับผลการประเมินด้านการกำกับดูแลกิจการอยู่ในระดับดี

0 = ระดับผลการประเมินด้านการกำกับดูแลกิจการอยู่ในระดับดีพอใช้/ระดับผ่าน หรือไม่มีคะแนน

2) คะแนนประเมินด้านความยั่งยืน (SET ESG Rating) ซึ่งจัดทำโดยตลาดหลักทรัพย์ฯ ตั้งแต่ปี 2558 ซึ่งเป็นระดับคะแนนของบริษัทจดทะเบียนที่มีการดำเนินธุรกิจอย่างยั่งยืนโดยคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม มีความรับผิดชอบต่อสังคม และมีการบริหารงานตามหลักบรรษัทภิบาล (Environmental, Social and Governance: ESG) เพื่อเป็นอีกทางเลือกหนึ่งสำหรับนักลงทุนใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจลงทุน โดยกำหนดให้

4 = ระดับผลการประเมินคะแนนประเมินด้านความยั่งยืนที่ได้ Rating AAA

3 = ระดับผลการประเมินคะแนนประเมินด้านความยั่งยืนที่ได้ Rating AA

2 = ระดับผลการประเมินคะแนนประเมินด้านความยั่งยืนที่ได้ Rating A

1 = ระดับผลการประเมินคะแนนประเมินด้านความยั่งยืนที่ได้ Rating BBB

0 = ระดับผลการประเมินคะแนนประเมินด้านความยั่งยืนที่ไม่ได้รับการรับรอง หรือ N/A

3) คะแนนความเสี่ยงด้านความยั่งยืน(ESG Risk Rating) ซึ่งประเมินโดย Morningstar Sustainalytics โดยประเมินจากปัจจัยเสี่ยงด้าน ESG และการจัดการความเสี่ยง ซึ่งมีการแบ่งกลุ่มตามระดับความเสี่ยง 5 ระดับ คือ Negligible, Low, Medium, High, Severe โดยค่าที่ต่ำแสดงถึงความเสี่ยงที่ต่ำ

2.2 ตัวแปรตาม โอกาสเกิดความล้มเหลวทางการเงิน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในอดีตได้ศึกษาความแม่นยำของแบบจำลองการพยากรณ์ภาวะความล้มเหลวทางการเงิน โดย Marsenne et al. (2024) ได้เปรียบเทียบแบบจำลอง Altman, Springate, Zmijewski, Taffler และ Grover และพบว่าแบบจำลองของ Zmijewski มีความแม่นยำสูงในการคาดการณ์วิกฤตการเงินของบริษัท นอกจากนี้งานวิจัยของ Gunanto (2023) ยังได้ทดสอบแบบจำลอง Altman, Springate และ Zmijewski ในภาคธนาคารของอินโดนีเซีย และพบว่าแบบจำลอง Zmijewski มีศักยภาพในการพยากรณ์ภาวะล้มละลายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Husein & Pambekti (2014) ที่ได้ประเมินความแม่นยำของแบบจำลอง Altman, Springate, Zmijewski และ Grover และพบว่าแบบจำลอง Zmijewski เป็นเครื่องมือที่มีความแม่นยำสูงในการวิเคราะห์โอกาสเกิดความล้มเหลวทางการเงิน โดยแบบจำลอง Zmijewski เป็นแบบจำลองที่นิยมใช้ในการพยากรณ์ความล้มเหลวทางการเงินอีกตัวแบบหนึ่ง ซึ่งได้ถูกพัฒนาแล้วมีวิธีวัดค่าซับซ้อนกว่าตัวแบบโลจิส คือ แบบจำลองโพรบิท ใช้ในกรณีที่ตัวแปรตามข้อมูลมีลักษณะไม่ต่อเนื่อง ในการเลือกชุดอัตราส่วนทางการเงินในการพยากรณ์ภาวะล้มละลายล่วงหน้าเพื่อเป็นสัญญาณเตือนภัยทางการเงิน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างจากบริษัทที่ประสบปัญหาภาวะล้มละลายและบริษัทที่ไม่ประสบปัญหาภาวะล้มละลาย เพื่อสร้างแบบจำลองในการพยากรณ์ภาวะล้มละลายหรือที่เรียกว่าความล้มเหลวทางการเงินล่วงหน้าได้อย่างถูกต้อง (เปรมารัช วิลาชัย, 2564)

โอกาสเกิดความล้มเหลวทางการเงิน แบบจำลอง Zmijewski Model มีสูตรคำนวณดังนี้

$$Y = -4.3 - 4.5X_1 + 5.72X_2 + 0.004X_3$$

โดยกำหนดให้ :

Y = Zmijewski X-Score

X_1 = ROA (อัตราส่วนกำไรสุทธิต่อสินทรัพย์รวม)

X_2 = Leverage (อัตราส่วนหนี้สินรวมต่อสินทรัพย์รวม)

X_3 = Liquidity (อัตราส่วนสินทรัพย์หมุนเวียนต่อหนี้สินหมุนเวียน)

จากผลลัพธ์ของ Y ของฟังก์ชันตามสมการข้างต้น

- หาก $Y > 0$ บริษัทอยู่ในภาวะมีโอกาสเกิดความล้มเหลวทางการเงิน
- หาก $Y < 0$ บริษัทไม่อยู่ในภาวะมีโอกาสเกิดความล้มเหลวทางการเงิน

เนื่องจากตัวแปรตามคือโอกาสในการเกิดความล้มเหลวทางการเงิน จึงแปลงค่าตัวแปรเป็นตัวแปรเทียมโดยกำหนด

บริษัทที่อยู่ในภาวะมีโอกาสเกิดความล้มเหลวทางการเงินสูง เท่ากับ 1

บริษัทที่ไม่อยู่ในภาวะมีโอกาสเกิดความล้มเหลวทางการเงินสูง เท่ากับ 0

2.3 ตัวแปรควบคุม

- 1) ขนาดของกิจการ SIZE วัดจากค่า Natural Logarithm ของสินทรัพย์รวมของบริษัท
- 2) อัตราส่วนความสามารถในการชำระดอกเบี้ย ICR คำนวณจากกำไรก่อนดอกเบี้ยและภาษีหารด้วยดอกเบี้ยจ่าย
- 3) ความเห็นของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต AUDIT_R โดยแปลงค่าเป็นตัวแปรเทียม ดังนี้
0 = รายงานแสดงความเห็นแบบไม่มีเงื่อนไข
1 = รายงานแสดงความเห็นเป็นแบบมีเงื่อนไข งบการเงินไม่ถูกต้อง และไม่แสดงความเห็นต่องบการเงิน
- 4) โครงสร้างเงินทุนของบริษัท DE คำนวณจากอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น
- 5) อายุของกิจการ AGE คำนวณอายุของกิจการจากปีที่เริ่มตั้งกิจการ ถึงปี พ.ศ. 2567
- 6) สัดส่วนของคณะกรรมการอิสระ PIC วัดจากสัดส่วนของคณะกรรมการอิสระต่อจำนวนคณะกรรมการทั้งหมด
- 7) จำนวนคณะกรรมการบริษัท BOARD_SIZE วัดจากจำนวนคณะกรรมการบริษัททั้งหมด
- 8) จำนวนของคณะกรรมการตรวจสอบ ACSIZE วัดค่าจากจำนวนของคณะกรรมการตรวจสอบทั้งหมด
- 9) อัตราส่วนกระแสเงินสดต่อสินทรัพย์รวม CFTA คำนวณจากกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานหารด้วย

ของบริษัท

สินทรัพย์รวม

3. สมมติฐานการวิจัย

H₁: คะแนนประเมินด้านการกำกับดูแลกิจการ (CGR) มีความสัมพันธ์เชิงลบกับโอกาสเกิดความล้มเหลวทางการเงิน

H₂: คะแนนประเมินด้านความยั่งยืน (SET ESG Rating) มีความสัมพันธ์เชิงลบกับโอกาสเกิดความล้มเหลวทางการเงิน

H₃: คะแนนความเสี่ยงด้านความยั่งยืน (ESG Risk Rating) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับโอกาสเกิดความล้มเหลวทางการเงิน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

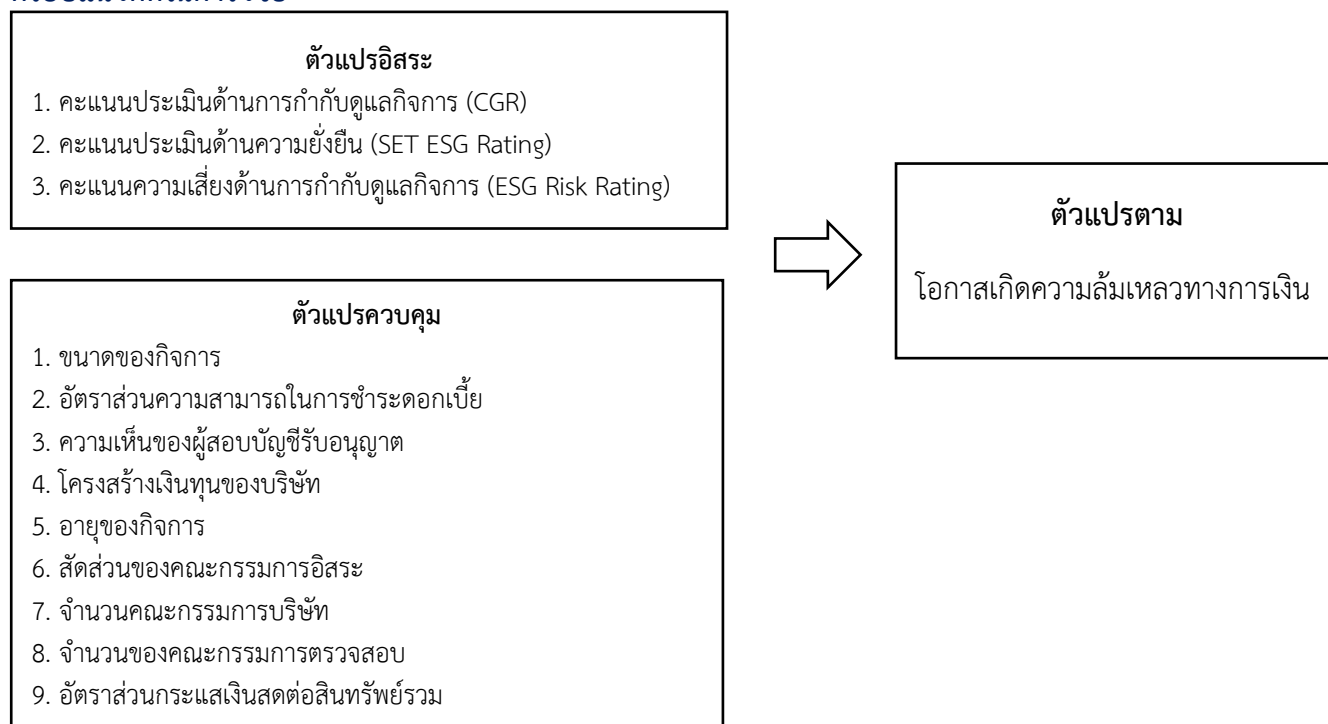
4.1 การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) ในการวิจัยในครั้งนี้ใช้สถิติเชิงพรรณนามาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานที่รวบรวมได้จากข้อมูลทุติยภูมิ

4.2 การวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistic)

4.2.1 การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ (Pearson Correlation) เพื่อทดสอบหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตามว่ามีความสัมพันธ์ไปในทิศทางใด ซึ่งมีค่าได้ทั้งบวกและลบอยู่ระหว่างช่วง -1 ถึง 1 กรณีค่าของความสัมพันธ์นั้นเป็น 0 แสดงว่าตัวแปรนั้นไม่มีความสัมพันธ์กัน ถ้าหากค่าความสัมพันธ์มีค่าเป็นบวกแสดงว่าตัวแปรนั้นมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน แต่ถ้าค่าความสัมพันธ์มีค่าเป็นลบแสดงว่าตัวแปรนั้นมีความสัมพันธ์เป็นไปในทิศทางตรงกันข้าม

4.2.2 การวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกแบบทวิ (Binary Logistic Regression Analysis) เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตามในรูปของการทำนายโอกาสหรือความน่าจะเป็นในการเกิดความล้มเหลวทางการเงินของบริษัท

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาการพัฒนาโมเดลพยากรณ์โอกาสเกิดความล้มเหลวทางการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยใช้คะแนนการประเมินด้านการกำกับดูแลกิจการ (CGR) คะแนนประเมินด้านความยั่งยืน (SET ESG Rating) และคะแนนความเสี่ยงด้านความยั่งยืน (ESG Risk Rating) พบว่า

1. การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา

ตารางที่ 1 แสดงค่าสถิติเชิงพรรณนา

ตัวแปร	Mean	Median	Std. Deviation	Minimum	Maximum
ESG_Risk	25.73	25.42	8.16	8.84	47.33
CGR	2.54	3	0.92	0	3
ESG_Rating	1.94	2	1.64	0	4
SIZE	10.63	10.68	1.48	7.27	15.01
ICR	271.66	4.35	2287.83	-205.61	26062.49
DE	1.4	0.97	1.78	0.0092	18.72
AGE	36.43	35	18.83	0	142
PIC	0.41	0.38	0.14	0.16	1
BOARD_SIZE	11.92	12	0.8	7	15
ACSIZE	3.13	3	0.42	1	5
CFTA	0.16	0.53	0.69	-0.22	6.55

จากการวิเคราะห์ค่าสถิติเบื้องต้น พบว่า

ค่าคะแนนความเสี่ยงด้านความยั่งยืน (ESG Risk Rating) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 25.73 ค่ามัธยฐานเท่ากับ 25.42 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 8.16 ค่าต่ำสุดเท่ากับ 8.84 ค่าสูงสุดเท่ากับ 47.33

ค่าคะแนนประเมินด้านการกำกับดูแลกิจการ (CGR) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.54 ค่ามัธยฐานเท่ากับ 3 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.92 ค่าต่ำสุดเท่ากับ 0 ค่าสูงสุดเท่ากับ 3

ค่าคะแนนประเมินด้านความยั่งยืน (ESG Rating) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.94 ค่ามัธยฐานเท่ากับ 2 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.64 ค่าต่ำสุดเท่ากับ 0 ค่าสูงสุดเท่ากับ 4

ขนาดของกิจการ (SIZE) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 10.63 ค่ามัธยฐานเท่ากับ 10.68 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.48 ค่าต่ำสุดเท่ากับ 7.27 ค่าสูงสุดเท่ากับ 15.01

อัตราส่วนความสามารถในการชำระดอกเบี้ย (ICR) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 271.66 ค่ามัธยฐานเท่ากับ 4.35 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2287.83 ค่าต่ำสุดเท่ากับ -205.61 ค่าสูงสุดเท่ากับ 26,062.49

โครงสร้างเงินทุนของบริษัท (DE) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.4 ค่ามัธยฐานเท่ากับ 0.97 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.78 ค่าต่ำสุดเท่ากับ 0.0092 ค่าสูงสุดเท่ากับ 18.72

อายุของกิจการ (AGE) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 36.43 ค่ามัธยฐานเท่ากับ 35 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 18.83 ค่าต่ำสุดเท่ากับ 0 ค่าสูงสุดเท่ากับ 142

สัดส่วนของคณะกรรมการอิสระ (PIC) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.41 ค่ามัธยฐานเท่ากับ 0.38 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.14 ค่าต่ำสุดเท่ากับ 0.16 ค่าสูงสุดเท่ากับ 1

จำนวนคณะกรรมการบริษัท (BOARD_SIZE) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 11.92 ค่ามัธยฐานเท่ากับ 12 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.8 ค่าต่ำสุดเท่ากับ 7 ค่าสูงสุดเท่ากับ 15

จำนวนของคณะกรรมการตรวจสอบ (ACSIZE) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.13 ค่ามัธยฐานเท่ากับ 3 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.42 ค่าต่ำสุดเท่ากับ 1 ค่าสูงสุดเท่ากับ 5

อัตราส่วนกระแสเงินสดต่อสินทรัพย์รวม (CFTA) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.16 ค่ามัธยฐานเท่ากับ 0.53 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.69 ค่าต่ำสุดเท่ากับ -0.22 ค่าสูงสุดเท่ากับ 6.55

2. การทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระแต่ละตัว

ตารางที่ 2 แสดงค่าความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระแต่ละตัวโดยใช้ Pearson Correlation

	Correlation coefficient											
	CGR	ESG_Rating	ESG_Risk	SIZE	ICR	AUDIT_R	DE	AGE	PIC	BOARD_SIZE	ACSIZE	CFTA
CGR	1	0.557**	-0.084	0.296**	0.018	-0.128	-0.144	0.064	0.270**	0.125	0.119	0.066
ESG_Rating		1	-0.160*	0.479**	0.006	0.004	-0.046	-0.014	0.291**	0.074	0.084	0.116
ESG_Risk			1	-0.117	0.012	0.136	0.152	0.078	0.029	-0.029	0.031	-0.019
SIZE				1	-0.082	0.04	0.311**	0.193*	0.429**	0.194*	0.053	-0.105
ICR					1	-0.014	-0.087	-0.034	-0.011	-0.112	-0.031	-0.023
AUDIT_R						1	0.532**	0.073	-0.096	0.011	-0.034	-0.021
DE							1	0.103	-0.059	0.017	-0.052	-0.07
AGE								1	0.057	0.074	0.012	-0.118
PIC									1	-0.068	0.214**	-0.038
BOARD_SIZE										1	0.048	-0.02
ACSIZE											1	0.091*
CFTA												1

หมายเหตุ: ** Significant at the 0.05 level. (2-tailed)

* Significant at the 0.1 level.

การตรวจสอบค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา เพื่อหาความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระว่ามีความสัมพันธ์กันหรือไม่ โดยหาค่าสหสัมพันธ์ (Correlation) มีค่ามากกว่า 0.7 หรือน้อยกว่า -0.7 ถือว่าตัวแปรอิสระแต่ละตัวมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง แสดงถึงปัญหาสภาพที่เกิดสหสัมพันธ์กันเองระหว่างตัวแปรอิสระในระดับค่อนข้างสูง (Multicollinearity) และจากการวิเคราะห์ด้วย Pearson พบว่า ตัวแปรอิสระแต่ละตัวมีค่า Correlation ระหว่างกันอยู่ในช่วง -0.117 ถึง 0.557 ซึ่งไม่มีคู่ใดมีความสัมพันธ์เกิน 0.7 แสดงว่าตัวแปรอิสระแต่ละตัวไม่มีความสัมพันธ์กันเองหรือไม่มีปัญหา Multicollinearity

ตารางที่ 3 การทดสอบค่า Tolerance และ Variance Inflation Factor (VIF)

ตัวแปร	Collinearity Statistics	
	Tolerance	VIF
CGR	0.643	1.555
ESG_Rating	0.517	1.934
ESG_Risk	0.906	1.104
SIZE	0.460	2.174
ICR	0.973	1.028
AUDIT_R	0.674	1.484
DE	0.548	1.824
AGE	0.927	1.079
PIC	0.690	1.450
BOARD_SIZE	0.895	1.118
ACSIZE	0.931	1.074
CFTA	0.931	1.074

จากการทดสอบค่า Tolerance เข้าใกล้ 1 แปลว่ากลุ่มตัวแปรต้นมีความสัมพันธ์กันเองต่ำ ไม่มีปัญหา Multicollinearity และไม่ควรถ่ำกว่า 0.1 จากการทดสอบค่า Tolerance ของตัวแปร พบว่า มีค่าเข้าใกล้ 1 แสดงว่าไม่มีปัญหา Multicollinearity และค่า Variance Inflation Factor (VIF) มีค่าอยู่ระหว่าง 1 ถึง ∞ โดยยังมีค่าต่ำยิ่งดี จากตารางพบว่า ค่า VIF ไม่เกิน 10 ดังนั้นจึงไม่มีปัญหา Multicollinearity

3. การทดสอบความมีนัยสำคัญของแบบจำลองถดถอยโลจิสติก (Logistic Regression Model)

ตารางที่ 4 แสดงการทดสอบความเหมาะสมของแบบจำลอง (Goodness-of-fit Test) H_1 , H_2 และ H_3

Hosmer and Lemeshow Test		
Step	Chi-square	Sig.
1	12.948	0.114

จากการทดสอบความเหมาะสมของแบบจำลอง ค่า Chi-square เท่ากับ 12.948 ค่า Sig. เท่ากับ 0.114 ซึ่งมากกว่า 0.05 แสดงถึงการยอมรับสมมติฐานสถิติ โมเดลพยากรณ์ไม่มีความแตกต่างจากค่าที่คาดการณ์ ซึ่งหมายความว่าแบบจำลองที่มีความเหมาะสมกับข้อมูล และไม่มีปัญหาเรื่องความไม่เหมาะสมของโมเดลพยากรณ์

ตารางที่ 5 แสดงการจำแนกกลุ่มสำหรับค่าที่สังเกตได้กับค่าที่พยากรณ์ H_1 , H_2 และ H_3

Classification Table	
Observed	Predicted: Percentage Correct
Overall Percentage	89.7

ผลการวิจัยนี้คำนวณค่าความแม่นยำของโมเดล จากตารางจำแนกกลุ่ม (Classification Table) ซึ่งเป็นผลลัพธ์หนึ่งจากการวิเคราะห์ถดถอยโลจิสติก โดยเปรียบเทียบค่าที่สังเกตได้จริงกับค่าที่พยากรณ์ได้จากโมเดล แล้วนำจำนวนกรณีที่ทำนายถูกต้อง มาหารด้วยจำนวนทั้งหมด ผลที่ได้คือร้อยละ 89.7 แสดงว่าโมเดลสามารถพยากรณ์ได้แม่นยำในระดับสูง ตัวแบบการถดถอยที่ได้จากการวิเคราะห์สามารถทำนายโอกาสเกิดความล้มเหลวทางการเงินของบริษัทได้ถูกต้อง ร้อยละ 89.7

4. ผลลัพธ์ของการวิเคราะห์ถดถอยโลจิสติก (Logistic Regression Analysis)

ตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกแบบทวิ (Binary Logistic Regression Analysis)

ตัวแปร	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)	Marginal Effects
CGR	0.426	0.445	0.916	1	0.339	1.531	0.0613
ESG_Rating	-0.276	0.224	1.522	1	0.217	0.759	-0.0397
ESG_Risk	0.074	0.035	4.599	1	0.032**	1.077	0.0106
SIZE	0.311	0.288	1.164	1	0.281	1.365	0.0447
AUDIT_R	0.538	2.249	0.057	1	0.811	1.713	0.0774
ICR	-0.312	0.106	8.585	1	0.003***	0.732	-0.0449
DE	0.066	0.174	0.145	1	0.703	1.068	0.0095
AGE	-0.039	0.021	3.549	1	0.06*	0.962	-0.0056
PIC	0.264	2.101	0.016	1	0.9	1.302	0.038
BOARD_SIZE	0.533	0.498	1.147	1	0.284	1.704	0.0767
ACSIZE	-0.631	0.592	1.139	1	0.286	0.532	-0.0908
CFTA	0.143	0.727	0.039	1	0.844	1.154	0.0206
Constant	-9.61	6.758	2.022	1	0.155	0	

หมายเหตุ: *** Significant at the 0.01 level.

** Significant at the 0.05 level.

* Significant at the 0.1 level.

จากการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกแบบทวิ (Binary Logistic Regression Analysis) พบว่าคะแนนความเสี่ยงด้านความยั่งยืน (ESG Risk Rating) และตัวแปรอัตราส่วนความสามารถในการชำระดอกเบี้ย เป็นตัวแปรที่มีนัยสำคัญทางสถิติต่อโอกาสเกิดความล้มเหลวทางการเงิน เนื่องจาก มีค่า p-Value < 0.05 โดยคะแนนความเสี่ยงด้านความยั่งยืน (ESG Risk Rating) มีค่าความสัมพันธ์เชิงบวก (B = 0.074) ซึ่งสะท้อนว่าบริษัทที่มีความเสี่ยงด้านการกำกับดูแลกิจการสูง อันได้แก่ ความเสี่ยงด้านสิ่งแวดล้อม เช่นการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในปริมาณสูง การใช้ทรัพยากรธรรมชาติเกินขนาด หรือการก่อให้เกิดมลพิษ ซึ่งอาจนำไปสู่บทลงโทษทางกฎหมายหรือมาตรการทางการค้าจากภาครัฐและคู่ค้า ความเสี่ยงด้านสังคม เช่นการไม่ให้ความสำคัญต่อสิทธิแรงงาน ความปลอดภัยในการทำงาน หรือการละเมิดสิทธิมนุษยชนในห่วงโซ่อุปทาน ซึ่งอาจกระทบต่อชื่อเสียงและความไว้วางใจจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และความเสี่ยงด้านธรรมาภิบาล เช่นการขาดความโปร่งใสในการบริหาร การมีโครงสร้างคณะกรรมการที่ไม่เหมาะสม หรือการเปิดเผยข้อมูลที่ไม่ครบถ้วน ซึ่งจะทำให้กิจการมี

โอกาสเผชิญความล้มเหลวทางการเงินมากขึ้น ในขณะที่อัตราส่วนความสามารถในการชำระดอกเบี้ยมีค่าความสัมพันธ์เชิงลบ ($B = -0.312$) หมายความว่าหากบริษัทสามารถจ่ายดอกเบี้ยได้มากขึ้น โอกาสเกิดความล้มเหลวทางการเงินจะลดลง สำหรับตัวแปรอื่น ๆ ได้แก่ คะแนนประเมินด้านการกำกับดูแลกิจการ (CGR), คะแนนประเมินด้านความยั่งยืน (ESG_Rating), ขนาดของกิจการ (SIZE), ความเห็นของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต (AUDIT_R), โครงสร้างเงินทุนของบริษัท (DE), สัดส่วนของคณะกรรมการอิสระ (PIC), จำนวนคณะกรรมการบริษัท (BOARD_SIZE), จำนวนของคณะกรรมการตรวจสอบ (ACSIZE) และ อัตราส่วนกระแสเงินสดต่อสินทรัพย์รวม (CFTA) แม้ว่าบางตัวจะแสดงแนวโน้มของผลกระทบ อย่างตัวแปรอายุของกิจการ (AGE) แต่ค่า Sig. > 0.05 บ่งชี้ว่าไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งหมายความว่าตัวแปรเหล่านี้ไม่มีผลโดยตรงต่อความล้มเหลวทางการเงินในบริบทของงานวิจัยนี้ ดังนั้น ตัวแปรคะแนนความเสี่ยงด้านความยั่งยืน (ESG_Risk) และตัวแปรอัตราส่วนความสามารถในการชำระดอกเบี้ย (ICR) จึงมีความสำคัญเพียงพอที่จะอยู่ในตัวแบบ สามารถเขียนสมการทำนายได้ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{logit}(Y) = & -9.61 + 0.426\text{CGR} - 0.276\text{SET_Rating} + 0.074\text{ESG_Risk}^* + 0.311\text{SIZE} - 0.312\text{ICR}^* + \\ & 0.538\text{AUDIT_R} + 0.066\text{DE} - 0.039\text{AGE} + 0.264\text{PIC} + 0.533\text{BOARD_SIZE} - 0.631\text{ACSIZE} \\ & + 0.143\text{CFTA} \end{aligned}$$

อภิปรายผล

ผลการพัฒนาโมเดลพยากรณ์โอกาสเกิดความล้มเหลวทางการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยใช้คะแนนการประเมินด้านการกำกับดูแลกิจการ (CGR), คะแนนประเมินด้านความยั่งยืน (SET ESG Rating) และคะแนนความเสี่ยงด้านความยั่งยืน (ESG Risk Rating) พบว่า คะแนนการประเมินบริษัทจดทะเบียนอย่างคะแนนประเมินด้านการกำกับดูแลกิจการ (CGR) และคะแนนประเมินด้านความยั่งยืน (SET ESG Rating) ไม่มีความสัมพันธ์กับโอกาสเกิดความล้มเหลวทางการเงินของบริษัท จึงไม่สามารถนำมาใช้พยากรณ์โอกาสเกิดความล้มเหลวทางการเงินของบริษัทได้ ที่เป็นเช่นนี้เพราะคะแนนการกำกับดูแลกิจการ (CGR) และคะแนนประเมินด้านความยั่งยืน (SET ESG Rating) อาจไม่ได้สะท้อนถึงสภาพทางการเงินที่แท้จริงของบริษัทในระยะสั้น หรืออาจมีปัจจัยอื่นที่มีผลกระทบต่อโอกาสเกิดความล้มเหลวทางการเงินของบริษัทมากกว่า เช่นปัจจัยด้านเศรษฐกิจ โดยแม้ว่าคะแนนประเมินด้านความยั่งยืน (SET ESG Rating) จะสะท้อนถึงความมุ่งมั่นของกิจการในการดำเนินธุรกิจอย่างยั่งยืนในเชิงภาพรวม แต่เป็นการประเมินในลักษณะเชิงคุณภาพที่เน้นแนวปฏิบัติในระยะยาวและภาพลักษณ์ขององค์กร มากกว่าการประเมินผลกระทบด้านการเงินที่เกิดขึ้นจริงในระยะสั้นหรือกลาง จึงอาจไม่สามารถชี้วัดความเสี่ยงทางการเงินได้อย่างแม่นยำ ในทางกลับกันคะแนนความเสี่ยงด้านความยั่งยืน (ESG Risk Rating) เป็นการประเมินเชิงปริมาณที่สะท้อนระดับความเสี่ยงด้าน ESG ที่ยังไม่ได้รับการจัดการ ซึ่งมีแนวโน้มส่งผลกระทบต่อผลประกอบการและความมั่นคงทางการเงินโดยตรง จึงสามารถอธิบายโอกาสเกิดความล้มเหลวทางการเงินได้อย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้การให้คะแนนด้านการกำกับดูแลและความยั่งยืนอาจมุ่งเน้นไปที่แนวปฏิบัติระยะยาวและภาพลักษณ์องค์กรมากกว่าการประเมินความเสี่ยงทางการเงินโดยตรง ทำให้ไม่สามารถใช้เป็นตัวชี้วัดที่มีประสิทธิภาพในการพยากรณ์โอกาสเกิดความล้มเหลวทางการเงินได้ ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ Truong, K. D. (2022) ที่พบว่าบริษัทที่มีการกำกับกิจการที่ดีมีความเสี่ยงทางการเงินที่ต่ำกว่า อีกทั้งยังสามารถช่วยลดความเสี่ยงทางการเงินได้อย่างมีนัยสำคัญ เนื่องจากทำให้มีความโปร่งใสและความเที่ยงตรงในรายงานทางการเงิน ในทางตรงกันข้าม ผลการวิจัยของ Li, Z., et al. (2021) ที่ศึกษาประสิทธิภาพของการกำกับดูแลกิจการในการทำนายความล้มเหลวทางการเงินในประเทศจีน พบว่าการกำกับดูแลกิจการเพียงอย่างเดียว ไม่สามารถทำนายความล้มเหลวทางการเงินได้อย่างแม่นยำ แต่จะเพิ่มประสิทธิภาพการทำนายเมื่อใช้ร่วมกับปัจจัยอื่น เช่น อัตราส่วนทางการเงินและตัวแปรเศรษฐกิจมหภาค ส่วนคะแนนความเสี่ยงด้านความยั่งยืน (ESG Risk Rating) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับโอกาสเกิดความล้มเหลวทางการเงินอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งหมายความว่า บริษัทที่มีคะแนนความเสี่ยงด้านความยั่งยืน (ESG Risk Rating) สูงมีแนวโน้มเผชิญกับโอกาสเกิดความล้มเหลวทางการเงินมากกว่าบริษัทที่มีคะแนนความเสี่ยงด้านความยั่งยืนต่ำ ผลลัพธ์นี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของ

Antunes, J., Wanke, P., Fonseca, T., & Tan, Y. (2023) ที่พบว่า บริษัทที่มีคะแนนความเสี่ยงด้าน ESG ต่ำมีแนวโน้มเผชิญกับความล้มเหลวทางการเงินน้อยกว่า ซึ่งสนับสนุนแนวคิดที่ว่าความเสี่ยง ESG เป็นปัจจัยสำคัญที่ต้องพิจารณาในการวิเคราะห์ความมั่นคงทางการเงินขององค์กร

ในส่วนของการควบคุม จากการศึกษพบว่า อัตราส่วนความสามารถในการชำระดอกเบี้ย (ICR) มีความสัมพันธ์เชิงลบกับโอกาสเกิดความล้มเหลวทางการเงินอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งหมายความว่าบริษัทที่มีความสามารถในการชำระดอกเบี้ยสูงจะมีแนวโน้มเผชิญกับความล้มเหลวทางการเงินน้อยกว่าบริษัทที่มีความสามารถในการชำระดอกเบี้ยต่ำ เนื่องจากบริษัทที่สามารถชำระดอกเบี้ยได้ดีมักมีสถานะทางการเงินที่มั่นคงกว่า ในขณะที่ตัวแปรควบคุมอื่น ๆ อย่างขนาดของกิจการ (SIZE), ความเห็นของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต (AUDIT_R), โครงสร้างเงินทุนของบริษัท (DE), อายุของกิจการ (AGE), สัดส่วนของคณะกรรมการอิสระ (PIC), จำนวนคณะกรรมการบริษัท (BOARD_SIZE), จำนวนของคณะกรรมการตรวจสอบ (ACSIZE) และอัตราส่วนกระแสเงินสดต่อสินทรัพย์รวม (CFTA) ไม่มีความสัมพันธ์ที่มีนัยสำคัญกับโอกาสเกิดความล้มเหลวทางการเงิน จึงไม่สามารถนำตัวแปรควบคุมเหล่านี้มาใช้ในการพยากรณ์โอกาสเกิดความล้มเหลวทางการเงินได้

จากผลการวิจัยสามารถเขียนโมเดลพยากรณ์โอกาสเกิดความล้มเหลวทางการเงินของบริษัทในรูปแบบการ ได้ดังนี้

$$Y = -9.61 + 0.426CGR - 0.276SET_Rating + 0.074ESG_Risk^* + 0.311SIZE - 0.312ICR^* + 0.538AUDIT_R + 0.066DE - 0.039AGE + 0.264PIC + 0.533BOARD_SIZE - 0.631ACSIZE + 0.143CFTA$$

ผลการทดสอบความถูกต้องในการพยากรณ์ความล้มเหลวทางการเงินโดยรวมเท่ากับ ร้อยละ 89.7 ซึ่งผลการวิจัยในครั้งนี้สอดคล้องกับแนวคิดที่ว่า คะแนนความเสี่ยงด้านด้านความยั่งยืน (ESG Risk Rating) เป็นตัวแปรสำคัญที่สามารถใช้พยากรณ์โอกาสเกิดความล้มเหลวทางการเงินของบริษัทได้ มากกว่าคะแนนการกำกับดูแลกิจการ (CGR) และคะแนนด้านความยั่งยืนของตลาดหลักทรัพย์ (ESG Risk Rating)

องค์ความรู้ใหม่

การศึกษาโมเดลพยากรณ์โอกาสเกิดความล้มเหลวทางการเงินบนพื้นฐานคะแนนการประเมินบริษัทจดทะเบียนและคะแนนความเสี่ยงด้านความยั่งยืนของบริษัทในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย สามารถจำแนกองค์ความรู้ใหม่ได้ดังนี้

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

จากภาพที่ 2 จะเห็นได้ว่าปัจจัยที่มีผลต่อโอกาสเกิดความล้มเหลวทางการเงิน ได้แก่ คะแนนความเสี่ยงด้านความยั่งยืน(ESG Risk Rating) และอัตราส่วนความสามารถในการชำระดอกเบี้ย ซึ่งหากค่าคะแนนความเสี่ยงด้านการกำกับดูแลกิจการสูง แสดงว่าบริษัทอาจเผชิญปัญหาในการบริหารจัดการด้านความยั่งยืน ซึ่งอาจส่งผลให้เกิดความล้มเหลวทางการเงินได้ และหากอัตราส่วนความสามารถในการชำระดอกเบี้ยต่ำ แสดงว่าบริษัทมีภาระหนี้สูงและอาจเผชิญปัญหาสภาพคล่อง ซึ่งเพิ่มโอกาสเกิดความล้มเหลวทางการเงิน โดยสามารถเขียนสมการทำนายโอกาสเกิดความล้มเหลวทางการเงินได้ดังนี้

$$\text{logit}(Y) = -9.61 + 0.426CGR - 0.276SET_Rating + 0.074ESG_Risk^* + 0.311SIZE - 0.312ICR^* + 0.538AUDIT_R + 0.066DE - 0.039AGE + 0.264PIC + 0.533BOARD_SIZE - 0.631ACSIZE + 0.143CFTA$$

สรุปผลการวิจัย

ผลที่ได้จากการวิเคราะห์พบว่า คะแนนประเมินด้านการกำกับดูแลกิจการ (CGR) ไม่มีความสัมพันธ์กับโอกาสเกิดความล้มเหลวทางการเงิน คะแนนประเมินด้านความยั่งยืน (SET ESG Rating) ไม่มีความสัมพันธ์กับโอกาสเกิดความล้มเหลวทางการเงิน คะแนนความเสี่ยงด้านความยั่งยืน(ESG Risk Rating) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับโอกาสเกิดความล้มเหลวทางการเงินจากการศึกษาวิจัย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) ควรกำหนดแนวทางให้บริษัทจดทะเบียนมีมาตรการบริหารจัดการความเสี่ยงด้าน ESG อย่างเป็นระบบ เพื่อลดความเสี่ยงทางการเงินในระยะยาว

1.2 บริษัทควรให้ความสำคัญกับการบริหารอัตราส่วนความสามารถในการชำระดอกเบี้ย (ICR) โดยลดการพึ่งพาหนี้สินที่มีต้นทุนสูง และเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารสภาพคล่อง

1.3 นักลงทุนควรใช้ข้อมูล ESG Risk Rating ควบคู่กับตัวชี้วัดทางการเงินอื่น ๆ ในการประเมินความเสี่ยงก่อนการลงทุน

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 งานวิจัยนี้ใช้แบบจำลอง Zmijewski X-Score (1984) เป็นแบบจำลองหลักในการพยากรณ์ความล้มเหลวทางการเงิน ซึ่งอาจมีข้อจำกัดในการสะท้อนความเปลี่ยนแปลงของสภาพตลาดในปัจจุบัน ดังนั้นงานวิจัยในอนาคตที่มุ่งศึกษาการพยากรณ์โอกาสเกิดความล้มเหลวทางการเงินบนพื้นฐานคะแนนการประเมินบริษัทจดทะเบียนและคะแนนความเสี่ยงด้านความยั่งยืนของบริษัทในตลาดหลักทรัพย์ อาจพิจารณาใช้แบบจำลองอื่นร่วมด้วย เช่นแบบจำลอง Altman Z-Score, แบบจำลอง Grover G-Score Model และ แบบจำลอง Springate S-Score Model เพื่อเพิ่มความแม่นยำในการวิเคราะห์และทำความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ จากมุมมองที่หลากหลายยิ่งขึ้น

2.2 งานวิจัยในอนาคตอาจมุ่งศึกษา การพยากรณ์คะแนนด้านการประเมินบริษัทจดทะเบียนและคะแนนความเสี่ยงด้านความยั่งยืนต่อการเปลี่ยนแปลงของราคาหุ้น เพื่อวิเคราะห์ว่าการกำกับดูแลกิจการที่ดีสามารถส่งผลต่อความเชื่อมั่นของนักลงทุนและมูลค่าตลาดของบริษัทหรือไม่ ซึ่งจะช่วยให้ผู้ลงทุนและนักวิเคราะห์สามารถใช้ข้อมูลด้านคะแนนด้านการประเมินบริษัทจดทะเบียน เพื่อเป็นปัจจัยประกอบการตัดสินใจลงทุนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ขวัญดวง แต่งอ่อน. (2556). การพยากรณ์ความล้มเหลวทางการเงินของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย).
- ประนอม คำผา. (2565). การศึกษาความแม่นยำของตัวแบบ Altman's EM-Score Model และการพยากรณ์โอกาสเกิดความล้มเหลวทางการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. *วารสารวิชาชีพบัญชี*, 4(12), 26-43.
- เปรมารัช วิลาลัย. (2564). โอกาสในการล้มเหลวทางการเงินกรณีศึกษาบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่ถูกเพิกถอน. *วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม*, 8(1), 162-173.
- ศูนย์พัฒนาธุรกิจเพื่อความยั่งยืน. (2568). *CGR and THSI*. สืบค้นจาก <https://setsustainability.com/page/cgr-thsi>.
- สรียา พันธุ์รงค์. (2553). การกำกับดูแลกิจการ: การประยุกต์ใช้เป็นเครื่องมือในการพยากรณ์ ความล้มเหลวของกิจการ. *วารสารวิชาการและวิจัย มทร.พระนคร*, 4(2), 118-129.
- อภิชาติ นามคง และ พัทธ์ชัย ศรีสุกใส. (2562). การเปรียบเทียบผลการพยากรณ์ของแบบจำลองความล้มเหลวทางการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. *วารสารบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์และการสื่อสาร*, 14(3), 13-26.

- Antunes, J., Wanke, P., Fonseca, T., & Tan, Y. (2023). Do ESG risk scores influence financial distress? Evidence from a dynamic NDEA approach. *Sustainability*, 15(9), 7560.
- Gunanto, A. (2023). Testing the Accuracy of Altman, Springate, and Zmijewski Models in the Context of Indonesian Banking. *International Journal of Management, Accounting & Economics*, 10(6), 379-395.
- Husein, M. F., & Pambekri, G. T. (2014). Precision of the models of Altman, Springate, Zmijewski, and Grover for predicting the financial distress. *Journal of Economics, Business, and Accountancy Ventura*, 17(3), 405-416.
- Li, Z., Crook, J., Andreeva, G., & Tang, Y. (2021). Predicting the risk of financial distress using corporate governance measures. *Pacific-Basin Finance Journal*, 68, 101334.
- Marsenne, M., Ismail, T., Taqi, M., & Hanifah, I. A. (2024). Financial distress predictions with Altman, Springate, Zmijewski, Taffler and Grover models. *Decision Science Letters*, 13(1), 181-190.
- Truong, K. D. (2022). Corporate governance and financial distress: An endogenous switching regression model approach in Vietnam. *Cogent Economics & Finance*, 10(1), 2111812.
- Zmijewski, M. (1984). Methodological Issues Related to the Estimation of Financial Distress Prediction. *Journal of Accounting Research*, 22, 59-82.

Primary Students' T – Shaped Skills Level in Schools Under The Bangkok Metropolitan Administration

Tussavun Komtongsuk^{1*} Apiridee Jariyarangsiroge² and Sukanya Chaemchoy²

¹ Student, Doctor of Philosophy Program in Educational Management, Chulalongkorn University, Thailand

² Lecturer, Department of Educational Management, Chulalongkorn University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: tussavun.k@gmail.com

ABSTRACT

The purposes of this research were: (1) to study the level of T-Shaped skills among primary school students under the Bangkok Metropolitan Administration, and (2) to study the relationship between broad and deep skills. The study is descriptive and uses quantitative data collection techniques. The sample group consisted of teachers from 26 schools under the Bangkok Metropolitan Administration's Department of Education, selected using multi-stage random sampling. The research instrument was a T-Shaped skill assessment form for primary school students under the Bangkok Metropolitan Administration, designed as a 5-point Likert scale. Data analysis utilized statistical methods, including frequency, percentage, mean, standard deviation, coefficient of variation, skewness, kurtosis, and correlation coefficient. The results of the research show that: 1) The level of T-Shaped skills among students was high. Deep skills were also at a high level. When considering each aspect, the broad skills that students have the most are leadership skills, communication skills, and teamwork skills. The deep skills that students have the most are reading skills. 2) The relationship between broad skills and deep skills was highly positive ($r=.881$).

Keywords: T-shaped Skills, Broad Skills, Deep Skills, Primary Education

ระดับทักษะแบบตัวที (T – Shaped Skills) ของนักเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร

ทศวรรณ คำทองสุข^{1*} อภิตี จริยารังษิโรจน์² และ สุกัญญา แซ่มซ้อย²

¹ นิสิตหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ประเทศไทย

² อาจารย์ประจำสาขาวิชาบริหารการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: tussavun.k@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ระดับทักษะแบบตัวทีของนักเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร และ (2) ความสัมพันธ์ของทักษะกว้างและทักษะลึก การศึกษานี้เป็นการวิจัยแบบบรรยาย (Descriptive Research) โดยใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ โดยกลุ่มตัวอย่าง คือ ครูผู้สอน สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 26 โรงเรียน โดยใช้การสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi – Stage Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบประเมินระดับทักษะแบบตัวทีของนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นมาตรประมาณค่าแบบลิเคิร์ท 5 ระดับ ได้ค่าความเที่ยงของแบบประเมินทั้งฉบับเท่ากับ 0.994 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์การกระจาย ความเบ้ ความโด่งและค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ผลการศึกษา พบว่า 1) นักเรียนมีระดับทักษะแบบตัวทีในด้านทักษะกว้างและทักษะลึกอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณารายด้านทักษะกว้างที่นักเรียนมีมากที่สุด ได้แก่ ทักษะภาวะผู้นำ ทักษะการสื่อสาร ทักษะการทำงานเป็นทีม ส่วนทักษะลึกที่นักเรียนมีทักษะมากที่สุด ได้แก่ ทักษะการอ่าน 2) ทักษะกว้างและทักษะลึกมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันอย่างมากร (r = .881)

คำสำคัญ: ทักษะแบบตัวที, ทักษะกว้าง, ทักษะลึก, ประถมศึกษา

© 2025 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

สถานการณ์ในโลกปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมืองและสิ่งแวดล้อม การลงทุนด้านสุขภาพและการศึกษาจึงมีความสำคัญ โดยเฉพาะด้านการศึกษาในประเทศที่บุคลากรมีทักษะการทำงานสูง จะมีการใช้ข้อมูลและเทคโนโลยีเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาบุคลากรภายในประเทศของตน (Kose & Ohnsorge, 2024) สอดคล้องกับ Buford et al. (2022) ได้กล่าวไว้ว่า การพัฒนาทุนมนุษย์ด้วยการสนับสนุนด้านการศึกษาให้มีทักษะ ความรู้ และประสบการณ์เชื่อมโยงสู่การประกอบอาชีพในอนาคตร่วมกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างเท่าเทียมและทั่วถึง

การพัฒนาทักษะแบบตัวที (T-shaped skills) มีความสำคัญต่อการพัฒนาศักยภาพของมนุษย์ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก ทักษะแบบตัวทีจะช่วยในการพัฒนาศักยภาพของมนุษย์ให้สูงขึ้น อันจะนำไปสู่การสร้างนวัตกรรม โดยใช้ความรู้ ความสามารถเฉพาะทางผู้ที่มีความรู้แบบตัวทีจะต้องมีความเชี่ยวชาญเฉพาะทางในการทำงานและทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น (Kokoc, M., & Ersöz, S., 2020)

ในบริบทการจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานครซึ่งเป็นเมืองหลวง ผลการวิเคราะห์ห้วงค์กรของสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร พบว่า ครอบครัวของนักเรียนส่วนใหญ่มีฐานะยากจน ผู้ปกครองไม่มีเวลาดูแลนักเรียน นักเรียนมีความเสี่ยงทั้งจากแหล่งอบายมุข สิ่งเสพติด สภาพแวดล้อมและสุขภาวะ ซึ่งเป็นผลจากสภาพเศรษฐกิจ นักเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร เข้าถึงสื่อออนไลน์แต่ขาดทักษะการวิเคราะห์ข้อมูลและขาดวิจารณญาณในการใช้สื่ออย่างรู้เท่าทัน (สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร, 2566) การพัฒนาทักษะแบบตัวทีของผู้เรียนจึงตอบโจทย์การพัฒนาเด็กนักเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

Heikkinen (2018) ได้ทำการศึกษา LAB Studio Model (LSM) ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่มีทักษะแบบตัวทีสามารถสร้างความรู้และสามารถบูรณาการความรู้ที่หลากหลาย มีขีดความสามารถในการแข่งขันนำไปสู่ประสิทธิภาพและประสิทธิผลทำให้ได้นวัตกรรมใหม่ ๆ Dyer et al. (2019) ได้กล่าวถึง บริษัทออกแบบและสร้างนวัตกรรมระดับโลก (IDEO)

พบว่า บุคคลที่มีลักษณะรูปตัวที จะเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญเชิงลึกในสาขาใดสาขาหนึ่ง อีกทั้งยังแสวงหาความรู้เพิ่มเติมอย่างกว้างขวางในสาขาวิชาอื่น ๆ และสามารถผสมผสานความรู้ที่ตนเองมีกับแนวคิดใหม่ ๆ จึงทำให้บุคคลรูปตัวทีมีแนวคิดสร้างสรรค์มากกว่าบุคคลอื่น Conley et al. (2017) กล่าวว่า ทักษะแบบตัวที จะมีความเชี่ยวชาญเชิงลึกในสาขาหนึ่ง และมีความสามารถบูรณาการสาขาวิชาอื่น ทักษะแบบตัวทีเป็นลักษณะแบบสหสาขาวิชาชีพของชุดความรู้และทักษะที่จะทำให้เกิดมุมมองใหม่ ผู้เรียนที่มีทักษะแบบตัวทีแนวคิดจะช่วยในการสร้างนวัตกรรมและทักษะแบบตัวทีแนวกว้างช่วยในการจัดการสำหรับการทำงานร่วมกันแบบพหุวิทยาการ (Multidisciplinary)

สำหรับเกณฑ์การแบ่งทักษะกว้างและทักษะลึกนั้น ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ด้านทักษะทางสังคม (Soft Skills) ในการจัดกลุ่มทักษะกว้าง ตลอดจนเกณฑ์ด้านทักษะทางวิชาการและวิชาชีพ (Hard Skills) ในการจัดกลุ่มทักษะลึก โดยได้สังเคราะห์จากแนวคิดและทฤษฎีของผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้ Hadiyanto and Suratno (2015), Gardner & Estry (2017), Tomenendal et al. (2018), Whiting (2020), Leiby (2021) กล่าวโดยสรุปทักษะกว้าง ได้แก่ 1) ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ (Critical Thinking Skills) 2) ทักษะการคิดสร้างสรรค์ (Creativity Thinking Skills) 3) ทักษะการแก้ปัญหา (Problem Solving Skills) 4) ทักษะการสื่อสาร (Communication Skills) 5) ทักษะเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology Skills) 6) ทักษะการทำงานเป็นทีม (Teamwork Skills) และ 7) ทักษะภาวะผู้นำ (Leadership Skills) ส่วนทักษะลึก ได้แก่ ทักษะเฉพาะด้าน 3 ทักษะ คือ 1) ทักษะการอ่าน (Reading Skills) 2) ทักษะคณิตศาสตร์ (Mathematics Skills) และ 3) ทักษะวิทยาศาสตร์ (Scientific Skills) Eady et al. (2021), Schleicher, A. (2023)

ผู้วิจัยเล็งเห็นความสำคัญและความจำเป็นในการพัฒนาทักษะแบบตัวทีของนักเรียนโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร เนื่องจากนักเรียนระดับประถมศึกษากรุงเทพมหานครมีความหลากหลายทางเชื้อชาติ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำของนักเรียนต้องได้รับการศึกษาอย่างเท่าเทียม กรุงเทพมหานครเป็นสังคมเมืองมีสภาพบริบทและความเสี่ยงที่แตกต่างกัน ปัจจุบันนักเรียนเข้าสู่สังคมออนไลน์ยังขาดทักษะการวิเคราะห์ข้อมูล ขาดวิจารณญาณ (สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร, 2566) จึงมีความจำเป็นต้องพัฒนาทักษะให้กับนักเรียนตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษา ผู้วิจัยจึงทำการศึกษาระดับทักษะแบบตัวทีของนักเรียนประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร เพื่อนำไปสู่การพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคม สามารถสร้างสรรค์แนวคิด ผลงานหรือนวัตกรรมใหม่ที่ตอบโจทย์การเปลี่ยนแปลงของสังคมปัจจุบัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับทักษะแบบตัวทีของนักเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของทักษะกว้างและทักษะลึกของนักเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้การวิจัยแบบบรรยายที่ใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ครูสังกัดกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2567 จำนวน 13,214 คน (สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร, 2567) ผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้วิธีการของ Krejcie & Morgan (1970) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครู สังกัดสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2567 จำนวน 26 โรงเรียน และใช้การสุ่มหลายขั้นตอน (Multi – Stage Random Sampling) ใช้ค่าความคลาดเคลื่อนเท่ากับ .05 ขนาดของกลุ่มตัวอย่างได้เท่ากับ 373.28 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบประเมินระดับทักษะแบบตัวทีของนักเรียนระดับประถมศึกษา ตามการรับรู้ของครูผู้สอนซึ่งเป็นมาตรฐานค่าแบบลิเคิร์ต 5 ระดับ โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่หนึ่ง ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบประเมินระดับทักษะแบบตัวที ตอนที่สอง ระดับทักษะแบบตัวทีของนักเรียนประถมศึกษา จำนวน 120

ข้อ โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ทักษะกว้าง จำนวน 90 ข้อ และทักษะลึก จำนวน 30 ข้อ และตอนที่สาม ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับระดับทักษะแบบตัวที่ของนักเรียนประถมศึกษา

เกณฑ์การพิจารณาการตอบแบบประเมินระดับทักษะแบบตัวที่ มีรายละเอียดดังนี้ (DeVellis & Thorpe, 2021)

- 5 หมายถึง จำนวนนักเรียนร้อยละ 81 ขึ้นไปของนักเรียนทั้งหมด มีพฤติกรรมตรงกับทักษะที่กำหนด
- 4 หมายถึง จำนวนนักเรียนร้อยละ 61 - 80 ขึ้นไปของนักเรียนทั้งหมด มีพฤติกรรมตรงกับทักษะที่กำหนด
- 3 หมายถึง จำนวนนักเรียนร้อยละ 41 - 60 ขึ้นไปของนักเรียนทั้งหมด มีพฤติกรรมตรงกับทักษะที่กำหนด
- 2 หมายถึง จำนวนนักเรียนร้อยละ 21 - 40 ขึ้นไปของนักเรียนทั้งหมด มีพฤติกรรมตรงกับทักษะที่กำหนด
- 1 หมายถึง จำนวนนักเรียนร้อยละ 0 - 20 ขึ้นไปของนักเรียนทั้งหมด มีพฤติกรรมตรงกับทักษะที่กำหนด

ผู้วิจัยร่างแบบประเมินทักษะแบบตัวที่โดยพิจารณาจากกรอบแนวคิดของการวิจัยทักษะแบบตัวที่ นำร่างแบบประเมินให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา ความครอบคลุมเนื้อหา ข้อคำถาม แล้วจึงนำแบบประเมินให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 2 ท่าน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านหลักสูตรและการสอน นวัตกรรมการศึกษา จำนวน 2 ท่าน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวิจัย จำนวน 1 ท่าน ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) จากนั้นนำไปหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of Item Objective Congruence) แล้วจึงคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ .05 ขึ้นไป เพื่อยืนยันว่าคำถามนั้นวัดได้สอดคล้องกับเนื้อหา/วัตถุประสงค์จากการตรวจสอบคุณภาพของข้อคำถาม พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นด้วยกับทุกข้อคำถามมีค่า IOC เท่ากับ 1.00 ผู้วิจัยได้ดำเนินการขอจริยธรรมการวิจัยในคนต่อคณะกรรมการพิจารณาวิจัยก่อนการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผลการพิจารณาได้รับการอนุมัติ จากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โครงการวิจัยที่ 670328 เอกสารรับรองหมายเลข COA No.396/67 วันที่อนุมัติ 26 กันยายน 2567 วันสิ้นสุดการอนุมัติ 25 กันยายน 2568 และนำเครื่องมือที่ผ่านการรับรองไปทดลองใช้ (Try out) กับครูผู้สอนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานครที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างของการวิจัย จำนวน 30 คน หลังจากนั้น จึงนำข้อมูลจากกลุ่มทดลองไปวิเคราะห์หาค่าความเที่ยง (Reliability) โดยการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) (Cronbach, 1990) ได้ค่าความเที่ยงของแบบประเมินทั้งฉบับเท่ากับ 0.994 แล้วจึงนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาตรวจสอบและจัดพิมพ์แบบประเมินระดับทักษะแบบตัวที่ฉบับสมบูรณ์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการขอหนังสือเพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย แล้วจึงดำเนินการติดต่อประสานงานกับทางโรงเรียน เพื่อจัดส่งแบบประเมินทางไปรษณีย์และนำส่งด้วยตนเอง ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด คือ 373.28 คน เพิ่มขนาดของกลุ่มตัวอย่างเพื่อป้องกันการสูญหายเป็นจำนวนรวมทั้งสิ้น 450 คน ผู้วิจัยได้รับข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 357 คน คิดเป็นร้อยละ 95.64 กรณีที่กลุ่มตัวอย่างตอบไม่ครบร้อยละ 100 สืบเนื่องมาจากผู้วิจัยได้ขอจริยธรรมการวิจัยในคนต่อคณะกรรมการพิจารณาวิจัยก่อนการเก็บรวบรวมข้อมูล เอกสารข้อมูลสำหรับกลุ่มตัวอย่าง/ผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย (AF 04-07) ระบุว่า การประเมินระดับทักษะแบบตัวที่ เป็นทักษะที่เกิดขึ้นกับนักเรียนแต่ละบุคคลซึ่งมีความแตกต่างกันอาจจะกระทบกับการตัดสินใจในการประเมินแต่ละทักษะของนักเรียน ซึ่งอาจจะทำให้ในการตอบแบบประเมิน ผู้ตอบแบบประเมินอาจจะรู้สึกอึดอัดหรือไม่สบายใจอยู่บ้างกับบางคำถาม ผู้ตอบแบบประเมินมีสิทธิ์ที่จะไม่ตอบคำถามเหล่านั้นได้ รวมถึงมีสิทธิ์ถอนตัวออกจากโครงการนี้เมื่อใดก็ได้ โดยไม่ต้องแจ้งให้ทราบล่วงหน้า และการไม่เข้าร่วมวิจัยหรือถอนตัวออกจากโครงการวิจัยนี้ จะไม่มีผลกระทบต่อผู้ให้ข้อมูล จึงทำให้ได้ข้อมูลไม่ครบถ้วน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลด้านสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบประเมินทักษะตามแนวคิดทักษะแบบตัวที่ ดำเนินการวิเคราะห์โดยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS version 29.0.2 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ สถิติบรรยาย คือ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์การกระจาย ความเบ้ และความโด่ง เป็นต้น

4.2 วิเคราะห์ระดับแนวคิดทักษะแบบตัวทีของนักเรียนประถมศึกษา โดยหาค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยตามแนวคิดของ ชูศรี วงศ์รัตน์ (2564) ดังนี้

ค่าเฉลี่ยคะแนน 4.51 – 5.00 หมายถึง นักเรียนมีทักษะแบบตัวทีระดับสูงมาก

ค่าเฉลี่ยคะแนน 3.51 – 4.50 หมายถึง นักเรียนมีทักษะแบบตัวทีระดับสูง

ค่าเฉลี่ยคะแนน 2.51 – 3.50 หมายถึง นักเรียนมีทักษะแบบตัวทีระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ยคะแนน 1.51 – 2.50 หมายถึง นักเรียนมีทักษะแบบตัวทีระดับต่ำ

ค่าเฉลี่ยคะแนน 1.00 – 1.50 หมายถึง นักเรียนมีทักษะแบบตัวทีระดับต่ำมาก

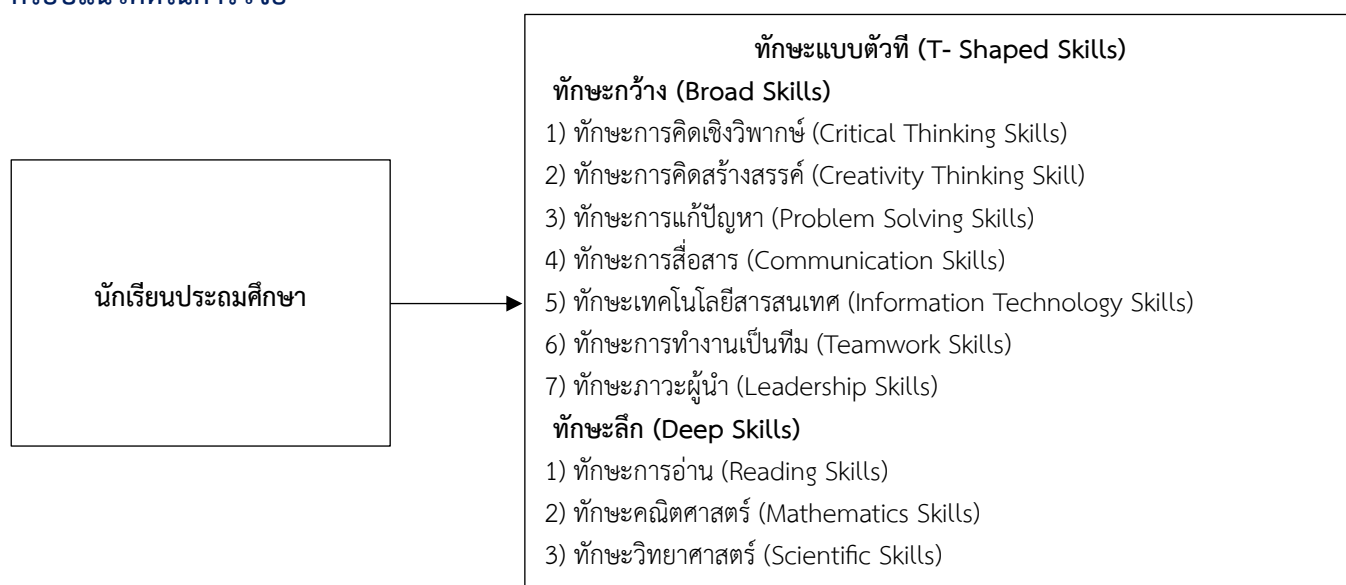
อนึ่ง สำหรับการแปลความหมายของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation Coefficient) นั้น ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ ดังแสดงในตารางที่ 1 ด้านล่าง

ตารางที่ 1 เกณฑ์การพิจารณาระดับความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	ระดับความสัมพันธ์
$r > 0.8$	สูง
$0.6 > r > 0.8$	ค่อนข้างสูง
$0.4 > r > 0.6$	ปานกลาง
$0.2 > r > 0.4$	ค่อนข้างต่ำ
$r < 0.2$	ต่ำ

ที่มา: พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2550)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษา แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนวัตกรรมการบริหารวิชาการ ตามแนวคิดทักษะแบบตัวที ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ เพื่อกำหนดประเด็นและกำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย มีรายละเอียดดังนี้

แนวคิดทักษะแบบตัวที ประกอบด้วย (ก) ทักษะกว้าง (Broad Skills) และ (ข) ทักษะลึก (Deep Skills) สำหรับทักษะกว้างนั้น ผู้วิจัยประยุกต์ใช้แนวคิดของ Hadiyanto & Suratno (2015), Gardner & Estry (2017), Tomenendal et al. (2018), Whiting (2020), Leiby (2021) ซึ่งประกอบด้วย 7 ทักษะ คือ 1) ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ (Critical Thinking Skills) 2) ทักษะการคิดสร้างสรรค์ (Creativity Thinking Skills) 3) ทักษะการแก้ปัญหา (Problem Solving

Skills) 4) ทักษะการสื่อสาร (Communication Skills) 5) ทักษะเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology Skills) 6) ทักษะการทำงานเป็นทีม (Teamwork Skills) 7) ทักษะภาวะผู้นำ (Leadership Skills) ส่วนแนวคิดด้านทักษะลึก (Deep Skills) นั้น ผู้วิจัยประยุกต์ใช้แนวคิดของ Eady et al. (2021) Schleicher, A. (2023) อันประกอบด้วยทักษะเฉพาะด้าน 3 ทักษะ คือ 1) ทักษะการอ่าน (Reading Skills) 2) ทักษะคณิตศาสตร์ (Mathematics Skills) 3) ทักษะวิทยาศาสตร์ (Scientific Skills)

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ระดับทักษะแบบตัวทึของนักเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร

นักเรียนชั้นประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร มีทักษะแบบตัวทึที่ทั้งระดับกว้างและระดับลึกในระดับสูงด้วยกันทั้งคู่ ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับทักษะแบบตัวทึของนักเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร

ทักษะแบบตัวทึ	$\bar{x}$	ระดับ	S.D.	min	max	sk	ku	Cv (%)
ทักษะกว้าง								
1) ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ (Critical Thinking Skills)	3.97	สูง	.557	2	5	-.561	.739	14.03
2) ทักษะการคิดสร้างสรรค์ (Creativity Thinking Skills)	3.94	สูง	.605	2	5	-.518	.348	15.36
3) ทักษะการแก้ปัญหา (Problem Solving Skills)	3.87	สูง	.643	1	5	-.672	.784	16.61
4) ทักษะการสื่อสาร (Communication Skills)	4.10	สูง	.562	2	5	-.649	.478	13.71
5) ทักษะเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology Skills)	3.97	สูง	.638	2	5	-.585	.460	16.07
6) ทักษะการทำงานเป็นทีม (Teamwork Skills)	4.05	สูง	.584	2	5	-.523	.149	14.42
7) ทักษะภาวะผู้นำ (Leadership Skills)	4.15	สูง	.584	2	5	-.442	-.061	14.07
รวม	4.01	สูง	0.596	2	5	-0.564	0.414	14.88
ทักษะลึก								
1) ทักษะการอ่าน (Reading Skills)	4.02	สูง	.640	1	5	-.687	1.052	15.92
2) ทักษะคณิตศาสตร์ (Mathematics Skills)	3.94	สูง	.640	2	5	-.698	.811	16.24
3) ทักษะวิทยาศาสตร์ (Scientific Skills)	4.00	สูง	.632	2	5	-.650	.606	15.80
รวม	3.98	สูง	.602	2	5	-.714	.704	15.13

จากตารางที่ 2 พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร มีทักษะกว้าง ($\bar{x} = 4.01$, S.D. = 0.596) และทักษะลึก ($\bar{x} = 3.98$, S.D. = 0.602) ในระดับสูงด้วยกันทั้งสิ้น เมื่อพิจารณาทักษะกว้างรายทักษะ พบว่า ทักษะที่นักเรียนมีความสามารถมากที่สุดตามการรับรู้ของครูผู้สอน คือ ทักษะภาวะผู้นำ (Leadership Skills) ($\bar{x} = 4.15$, S.D. = .584) แสดงว่า นักเรียนมีความสามารถในการยอมรับมุมมองใหม่จากบุคคลอื่น ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มุ่งมั่นพัฒนาความสามารถของตนเอง รองลงมาคือ ทักษะการสื่อสาร (Communication Skills) ($\bar{x} = 4.10$, S.D. = .638) แสดงว่านักเรียนมีความสามารถในการทั้งทางร่างกาย วาจา มีความสามารถสนใจและตั้งใจฟังผู้พูด มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้พูด และทักษะที่นักเรียนมีน้อยที่สุด คือ ทักษะการแก้ปัญหา (Problem Solving Skills) ($\bar{x} = 3.87$, S.D. = .643) แสดงว่า

นักเรียนต้องได้รับการพัฒนาความสามารถในการวางแผน ระบุขั้นตอน วิธีการ การนำเสนอแนวทางในการแก้ปัญหา ระบุเมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย (CV) มีค่าใกล้เคียงกันระหว่าง 13.71 – 16.61 ค่าความเบ้ทุกข้อมีลักษณะเบ้ซ้าย แสดงว่าคะแนนการประเมินทักษะของผู้ตอบส่วนใหญ่สูงกว่าคะแนนเฉลี่ย โดยมีกลุ่มที่มีคะแนนต่ำเป็นจำนวนน้อย ค่าความโด่งเป็นบวกแสดงว่าคะแนนมีการกระจุกตัวรอบค่ากลางมาก มีเพียงทักษะภาวะผู้นำเท่านั้นที่ค่าความโด่งเป็นลบ ($ku = -.061$) แสดงว่าคะแนนมีการกระจายตัวอย่างสม่ำเสมอมากกว่าการแจกแจงปกติ

เมื่อพิจารณาทักษะลึกรายด้านแล้วจะพบว่าผู้เรียนมีทักษะการอ่าน (Reading Skills) สูงที่สุด ($\bar{X} = 4.02$, S.D. = .640) แสดงว่า นักเรียนมีความสามารถในการอ่านออกเสียง อ่านในใจ สามารถค้นหา ทำความเข้าใจเรื่องที่อ่าน ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องที่อ่านกับเพื่อนในชั้นเรียน แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน รองลงมา คือ ทักษะวิทยาศาสตร์ (Scientific Skills) ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = .632) และทักษะคณิตศาสตร์ (Mathematics Skills) ($\bar{X} = 3.94$, S.D. = .640) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย (cv) พบว่าค่าสัมประสิทธิ์การกระจายอยู่ระหว่าง 15.80 ถึง 16.24 ค่าความเบ้ทุกข้อมีลักษณะเบ้ซ้าย แสดงว่าคะแนนการประเมินทักษะของผู้ตอบส่วนใหญ่อยู่ในระดับสูง โดยมีคะแนนส่วนใหญ่วัดการกระจุกตัวอยู่สูงกว่าค่าเฉลี่ย และมีผู้ที่ได้คะแนนต่ำเพียงจำนวนน้อย ค่าความโด่งเป็นบวกแสดงว่าคะแนนส่วนใหญ่กระจุกตัวอยู่บริเวณค่ากลาง มีการกระจายตัวรอบค่ากลางน้อย

2. ความสัมพันธ์ของทักษะกว้างและทักษะลึกรายด้านของนักเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร

ทักษะกว้างและทักษะลึกรายด้านของนักเรียนชั้นประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร มีความสัมพันธ์กันในระดับสูง ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างระดับทักษะกว้างและทักษะลึกรายด้านในภาพรวม

	ทักษะกว้าง
ทักษะลึก	.881**

หมายเหตุ: **ค่าสหสัมพันธ์มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (การทดสอบแบบสองทาง)

จากตารางที่ 3 พบว่า ทักษะแบบตัวที่อันประกอบด้วยทักษะกว้างและทักษะลึกรายด้านที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันในทางบวก ($p < .01$) และอยู่ในระดับสูง ($r = .881$)

ตารางที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะกว้างและทักษะลึกรายด้านของทักษะแบบตัวที่ (จำแนกรายด้าน)

ทักษะกว้าง \ ทักษะลึก	การคิดเชิงวิพากษ์	การคิดสร้างสรรค์	การแก้ปัญหา	การสื่อสาร	เทคโนโลยีสารสนเทศ	การทำงานเป็นทีม	ภาวะผู้นำ
การอ่าน	.744**	.712**	.729**	.787**	.757**	.777**	.750**
คณิตศาสตร์	.739**	.706**	.757**	.770**	.764**	.774**	.698**
วิทยาศาสตร์	.808**	.772**	.820**	.794**	.755**	.804**	.765**

หมายเหตุ: **ค่าสหสัมพันธ์มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (การทดสอบแบบสองทาง)

จากตารางที่ 4 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะกว้างและทักษะลึกรายด้าน โดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's correlation) พบว่า ทักษะกว้างและทักษะลึกรายด้านมีความสัมพันธ์กันในทางบวกอย่างชัดเจนในทุกด้าน โดยผลการทดสอบทางสถิติแสดงให้เห็นว่าความสัมพันธ์นี้มีความน่าเชื่อถือสูงมาก ($p < 0.01$) แสดงว่า การพัฒนาความสามารถของนักเรียนพัฒนาทั้งทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่นทั้ง 7 ทักษะ พัฒนานักเรียนร่วมกับการพัฒนาทักษะการอ่าน คณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์

เมื่อพิจารณารายทักษะพบว่า ทักษะการอ่านมีความสัมพันธ์กับทักษะการสื่อสารสูงที่สุด ($r=.787$) นักเรียนมีความสามารถในการอ่านทั้งการอ่านในใจ การอ่านออกเสียง อ่านจับใจความ นำไปสู่การถ่ายทอดข้อมูลให้ผู้อื่นเกิดความเข้าใจข้อมูล เพื่อให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน สร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้รับสารและผู้ส่งสารอย่างมีประสิทธิภาพ ทักษะคณิตศาสตร์มีความสัมพันธ์กับทักษะการทำงานเป็นทีมสูงที่สุด ($r=.774$) นักเรียนมีความสามารถในการคิดคำนวณ คณิตศาสตร์ขั้นพื้นฐาน การวัด การเชื่อมโยงความรู้และนำความรู้ทางคณิตศาสตร์นำไปใช้ในการวางแผนการทำงานร่วมกับผู้อื่น การแก้ปัญหาของทีม ยอมรับการเปลี่ยนแปลง ประสบการณ์ใหม่ที่ส่งเสริมการเรียนรู้และนำความรู้สู่การประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และทักษะวิทยาศาสตร์มีความสัมพันธ์กับทักษะการแก้ปัญหาสูงที่สุด ($r=.820$) กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ฝึกให้นักเรียนมีทักษะต่าง ๆ เช่น การสังเกต การสืบสอบ การวิเคราะห์ การตีความ การออกแบบสร้างสิ่งใหม่ ส่วนหนึ่งของกระบวนการเชื่อมโยงการระบุปัญหา ขั้นตอนการแก้ปัญหา นำเสนอวิธีการแก้ปัญหาที่หลากหลาย ยอมรับมุมมองที่หลากหลายในการแก้ปัญหา

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาระดับทักษะแบบตัวชี้ของนักเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานครและศึกษาความสัมพันธ์ของทักษะกว้างและทักษะลึก มีประเด็นที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1) ผลการวิเคราะห์ระดับทักษะแบบตัวชี้ ผู้เรียนมีทักษะด้านภาวะผู้นำสูงที่สุด ในด้านทักษะลึกนั้น ผลการวิจัยพบว่าผู้เรียนมีทักษะการอ่านสูงที่สุดซึ่งเป็นทักษะพื้นฐานที่มีความสำคัญต่อการเรียนรู้ของนักเรียนระดับประถมศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Tyurina et al. (2022) ทำการศึกษาการพัฒนาทักษะความเป็นผู้นำของนักเรียนโดยใช้โครงการในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย วิธีการวิจัย ได้แก่ การทดลองการสอน การทดสอบ การสังเกต การทดสอบ t-test วิธีการทำโครงการกลุ่มได้แสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพในการพัฒนาทักษะภาวะผู้นำ การจัดกระบวนการทางการสอนโดยให้โครงการขึ้นอยู่กับเครื่องมือ กิจกรรมที่กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้น สิ่งทีพัฒนาน้อยที่สุดจากการจัดกิจกรรมผ่านโครงการ คือ การสร้างแรงจูงใจให้ทำงานจนสำเร็จและการควบคุมตนเองของนักเรียน Petre (2020) ทำการศึกษาการพัฒนานักเรียนในศตวรรษที่ 21 โดยใช้รูปแบบกรณีศึกษาการวิจัยเชิงปฏิบัติการ เพื่อปรับปรุงทักษะความเป็นผู้นำของนักเรียนผ่านการเรียนรู้แบบร่วมมือ รวบรวมข้อมูลจากการสังเกต การอภิปรายกลุ่ม การสัมภาษณ์ถึงโครงสร้างการวิเคราะห์เอกสาร หลังจากการเรียนรู้แบบร่วมมือ ผลลัพธ์เป็นผลเชิงบวกในการพัฒนาทักษะความเป็นผู้นำของนักเรียนสามารถวิเคราะห์ สื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ การตัดสินใจ และการทำงานเป็นทีม องค์ประกอบที่สนับสนุนการเรียนรู้ ได้แก่ แบบจำลองการฝึกอบรม ห้องเรียนแบบกลับด้าน การบรรยายโต้ตอบ การจัดการห้องเรียน ให้ความรับผิดชอบเพื่อฝึกทักษะความเป็นผู้นำ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Al-Jammal (2015) ที่ทำการวิจัยเรื่องความเป็นผู้นำของผู้เรียน ตลอดจนทักษะพื้นฐานและกิจกรรมที่เหมาะสม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อระบุและอธิบายคุณสมบัติและทักษะความเป็นผู้นำพื้นฐานสำหรับผู้เรียน การศึกษาเชิงปริมาณซึ่ง ผู้บริหาร และครู ระบุทักษะความเป็นผู้นำที่ผู้เรียนได้รับในโรงเรียนผ่านกิจกรรมในหลักสูตรและกิจกรรมนอกหลักสูตร ส่วนที่สองขอให้ผู้ตอบแบบสอบถามระบุอุปสรรคที่ขัดขวางไม่ให้ผู้เรียนเกิดทักษะภาวะผู้นำ ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ว่ากิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะภาวะผู้นำของผู้เรียน ได้แก่ กิจกรรมในห้องเรียน (Classroom Activities) กิจกรรมการจัดคอนเสิร์ตและการแสดงบนเวที (Organizing Concerts and Stage Shows) และกิจกรรมกีฬา (Sports Activities) เป็นต้น ชัยศาสตร์ คเชนทร์สุวรรณ (2563) ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาภาวะผู้นำของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา พบว่า องค์ประกอบที่มีความสำคัญมากที่สุด คือ ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม กิจกรรมด้านปฏิสัมพันธ์ทางสังคม การสร้างมิตรภาพ การอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข การปรับตัว ให้เหตุผล การตัดสินใจ การมีปฏิภาณไหวพริบ การจัดการความขัดแย้ง การยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคม จินดา สรรพสิทธิ์ (2563) ทำการศึกษาการพัฒนานวัตกรรมการบริหารวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดทักษะภาวะผู้นำในอนาคต พบว่า ทักษะที่มีความต้องการจำเป็นสูงที่สุดคือ ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ ทักษะการวางแผนเชิงกลยุทธ์ และทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ นวัตกรรมที่ใช้พัฒนาทักษะภาวะผู้นำใช้นวัตกรรมการบริหารหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนและการวัดและประเมินผล จากผลการวิจัยที่พบว่า ทักษะภาวะผู้นำของผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด สอดคล้องกับผลการวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศถึงความสำคัญใน

การพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะด้านภาวะผู้นำ โดยเริ่มตั้งแต่ระดับประถมศึกษา ผ่านการบริหารงานวิชาการทั้งด้านหลักสูตรการสอน การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล

ลักษณะของผู้เรียนที่มีทักษะภาวะผู้นำตามแนวทางของการส่งเสริมทักษะแบบตัวทึของนักเรียน คือ สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น เอาใจใส่ผู้อื่น สร้างแรงจูงใจให้ผู้อื่นทั้งการเรียนและการทำงานร่วมกัน ความมั่นใจในตนเอง ปรับตัวให้เข้ากับบทบาท หน้าที่ของตนเอง มีทัศนคติเชิงบวกต่อบุคคลหรือสถานการณ์ที่ท้าทาย เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง มีความมุ่งมั่น ตั้งใจทำงานจนสำเร็จ สร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีให้กำลังใจ ชื่นชมผู้อื่น ให้เกียรติ ยกย่อง ยอมรับผู้อื่น สร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ร่วมกัน

2) ทักษะกว้างและทักษะลึกมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง สะท้อนให้เห็นถึงการพัฒนาทักษะของผู้เรียนได้แก่ ทักษะภาวะผู้นำ ทักษะการสื่อสาร ทักษะการทำงานเป็นทีม ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ ทักษะเทคโนโลยีสารสนเทศ ทักษะการคิดสร้างสรรค์ ทักษะการแก้ปัญหา โดยพัฒนามาร่วมกับ ทักษะการอ่าน ทักษะวิทยาศาสตร์ ทักษะคณิตศาสตร์ ปัจจัยที่ส่งผลให้ทักษะมีความสัมพันธ์กัน คือ การออกแบบและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษานั้นควรมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะการอ่านของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจสิ่งที่อ่าน สามารถวิเคราะห์และสังเคราะห์เนื้อหาของบทอ่าน จนสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากเรื่องที่อ่านมานำเสนอ แนวคิดดังกล่าวนี้สัมพันธ์กับทักษะการสื่อสาร เพื่อให้ผู้รับสารสามารถเข้าใจในเนื้อหาที่ผู้เรียนนำเสนอได้อย่างถูกต้อง การสื่อสารด้วยการเขียนและการนำเสนอผ่านตัวภาษานั้นทำให้ผู้เรียน มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้รับสาร นอกจากนี้ทักษะคณิตศาสตร์ช่วยให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดคำนวณ จนสามารถนำความรู้ทางคณิตศาสตร์ไปประยุกต์ใช้ให้สัมพันธ์กับการทำงานเป็นหมู่คณะ โดยผู้เรียนนักเรียนร่วมกันวางแผน หาแนวทางนำความรู้ทางคณิตศาสตร์ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ทั้งในรูปแบบแนวคิด ชิ้นงานหรือนวัตกรรม ส่วนทักษะทางวิทยาศาสตร์นั้น ผู้เรียนควรร่วมกัน วางแผน สังเกต ดำเนินการตามขั้นตอนสืบสอบทางวิทยาศาสตร์ เพื่อให้สัมพันธ์กับการแก้ปัญหา และเพื่อแสวงหาข้อค้นพบ ความรู้ใหม่ และสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ทักษะทั้งหมดที่กล่าวมาข้างต้นจึงมีความสัมพันธ์กันในระดับสูงระหว่างทักษะกว้างและทักษะลึก ผู้สอนต้องคำนึงถึงความสัมพันธ์ของทักษะที่สัมพันธ์กันเพื่อออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Carter et al. (2016) ที่ทำการศึกษาทักษะแบบตัวทึระดับประถมศึกษา โดยใช้กระบวนการ STEM ของครูผู้สอน การบริหารจัดการออกแบบและการสร้างสรรค์นวัตกรรม T-shaped จะมีการอธิบายทักษะแบบตัวทึ ครูประถมศึกษาจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพโดยใช้ STEM ในการทำงานจนกลายเป็น T-Shaped ของผู้เรียน ครูผู้สอนปฏิบัติเสมือนเป็นนักออกแบบในชั้นเรียน โดยครูผู้สอนต้องมีทักษะแบบตัวทึ ได้แก่ ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ (Critical thinking) การทำงานเป็นทีม (Teamwork) การสื่อสาร (Communication) ต้องทำให้ผู้เรียนสามารถสร้าง นวัตกรรม (Innovation) และเป็นพลเมืองสร้างสรรค์ (Creative citizens) สำหรับการพัฒนาเด็กรุ่นใหม่ด้วยการใช้ STEM เป็นพื้นฐานเพื่อพัฒนาทักษะแบบตัวทึสำหรับผู้เรียนชั้นประถมศึกษานั้น ครูผู้สอนจะเป็นผู้เตรียมโปรแกรม เตรียมสร้างนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ให้กับผู้เรียน โดยใช้มาตรฐานของหลักสูตรเป็นพื้นฐาน ทั้งนี้ The common core state standards (CCSS) ช่วยเตรียมผู้เรียนสำหรับการศึกษาต่อในระดับวิทยาลัย การเข้าสู่อาชีพ และการใช้ชีวิต โดยบรรจุตัวแปรเข้าไปในเนื้อหา STEM เพื่อจัดการทักษะแบบตัวทึ อันได้แก่ ความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) การทำงานเป็นทีม (Teamwork) และนวัตกรรม (Innovation) เป็นต้น สำหรับการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning: PBL) นั้น ครูผู้สอนต้องเตรียมเนื้อหาและบูรณาการวิชาการ เพื่อขับเคลื่อนเนื้อหาโดยใช้ STEM แบบพหุศาสตร์ (Multidisciplinary)

ผลการศึกษาในครั้งนี้มีข้อจำกัดที่ต้องพิจารณาโดยคำนึงถึง 1) เนื่องจากการประเมินในระดับประถมศึกษา ยังมีวุฒิภาวะที่ขาดความพร้อมในการประเมิน การวิจัยครั้งนี้ครูผู้สอนทำหน้าที่ประเมินทักษะของนักเรียนตามที่ครูผู้สอนรับรู้ อาจมีอคติในการประเมิน (Bias) ได้ 2) ข้อจำกัดเรื่องเครื่องมือใช้ประเมินทักษะแบบตัวทึ ประเมินทักษะแต่ละด้านของนักเรียนเป็นร้อยละและพิจารณาในภาพรวม 3) ข้อจำกัดในการสรุปอ้างอิงไปยังประชากรนักเรียนประถมศึกษากลุ่มอื่น สืบเนื่องจากผู้วิจัยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มนักเรียน โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ผู้สนใจควรมีการพิจารณาร่วมกับบริบทการศึกษาของตนเอง เพื่อประโยชน์ในการนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการพัฒนานักเรียน

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยระดับทักษะแบบตัวทึของนักเรียนประถมศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานคร ที่ผู้วิจัยทำการศึกษามีทั้งหมด 7 ทักษะสำคัญ ทักษะที่ผู้เรียนมีมากที่สุดนั้น ได้แก่ 1) ทักษะภาวะผู้นำ (Leadership Skills) 2) ทักษะการสื่อสาร (Communication Skills) 3) ทักษะการทำงานเป็นทีม (Teamwork Skills) ส่วนทักษะที่ผู้เรียนมีน้อยที่สุด ได้แก่ ทักษะการอ่าน (Reading Skills) ซึ่งทักษะกว้างและทักษะเล็กต่างก็มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันในระดับสูง จากผลการวิจัยที่ผ่านมา สรุปทักษะภาวะผู้นำจะมีการศึกษาผ่านโครงงาน สร้างแรงจูงใจจนงานสำเร็จ สร้างการเรียนรู้แบบร่วมมือ ฝึกให้คิด วิเคราะห์ การตัดสินใจ ความรับผิดชอบ ทักษะการสื่อสารการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ความเป็นพลเมือง การทำงานร่วมกับผู้อื่น การบริหารการจัดการ การมีวิจารณญาณ การรู้จักตนเอง การวิจัยเรื่องนี้จึงขอเสนอองค์ความรู้ใหม่ เพื่อการพัฒนาทักษะของนักเรียนทั้งทักษะกว้างและทักษะเล็ก อันจะนำไปสู่การพัฒนาการบริหารวิชาการของสถานศึกษาทั้งด้านหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล ให้ตอบโจทย์การเปลี่ยนแปลงลงสู่ผู้เรียน สร้างผู้เรียนให้สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น มีความสามารถเฉพาะด้านที่เกิดจากความรู้ และประสบการณ์ที่จะทำให้ผู้เรียนสามารถสร้างสรรค์ผลงานหรือนวัตกรรมที่ตอบโจทย์ต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบัน มีรายละเอียดดังแสดงในภาพที่ 2 สรุปเป็นองค์ความรู้ใหม่ดังนี้

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

สรุปผลการวิจัย

ระดับทักษะแบบตัวทึของนักเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย ทักษะกว้าง คือ ความสามารถที่ส่งเสริมทักษะการทำงานร่วมกันและสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น เมื่อพิจารณาระดับทักษะตามการรับรู้ของครูผู้สอนระดับประถมศึกษา ผู้เรียนต้องมีทักษะภาวะผู้นำ (Leadership skills) สูงที่สุด โดยผู้เรียนต้องมีภาวะผู้นำเป็นอันดับแรกในการทำงานร่วมกับผู้อื่น รวมถึงทักษะการสื่อสาร (Communication Skills) และการทำงานเป็นทีม (Teamwork Skills) ตามลำดับ ทั้งนี้ ผู้เรียนควรมีทักษะเล็ก ซึ่งเป็นความสามารถเฉพาะด้านที่เกิดจากความรู้ทักษะทางวิชาการและประสบการณ์ โดยผู้เรียนต้องมีทักษะการอ่าน (Reading Skills) เป็นอันดับแรก รองลงมา คือ ทักษะทางวิทยาศาสตร์ (Scientific Skills) และคณิตศาสตร์ (Mathematics Skills) ตามลำดับ

ผลการวิจัยพบว่า ทักษะกว้างและทักษะเล็กต่างก็มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันในระดับสูง ($r=.881$) นั้นหมายความว่า ผู้เรียนมีทักษะการทำงาน มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นและต้องมีความสามารถเฉพาะด้านของตนเอง เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะกว้างและทักษะเล็กแล้วพบว่า การอ่านมีความสัมพันธ์ในระดับค่อนข้างสูงกับทักษะการสื่อสาร ($r=.787$) ซึ่งเป็นความสามารถในการสร้างปฏิสัมพันธ์ สามารถถ่ายทอดข้อมูลให้ผู้อื่นและร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน สร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและการติดต่อสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ทักษะวิทยาศาสตร์มีความสัมพันธ์กับทักษะการแก้ปัญหาในระดับสูง ($r=.820$) ความสามารถในการทำความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาแก้ปัญหาอย่างมีจุดมุ่งหมาย สามารถแก้ปัญหาได้หลากหลายวิธีส่งผลต่อการแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน และทักษะคณิตศาสตร์มีความสัมพันธ์กับทักษะการทำงานเป็นทีมในระดับค่อนข้างสูง ($r=.820$) ซึ่งเป็นความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น กำหนดเป้าหมายร่วมกัน เพื่อให้การทำงานบรรลุเป้าหมายที่กำหนดและเกิดผลลัพธ์ที่มีประสิทธิภาพ

การพัฒนาทักษะแบบตัวที่ของผู้เรียนสถานศึกษาวิเคราะห์ในการบริหารวิชาการของสถานศึกษา เพื่อวางแผนในการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล โดยใช้แนวคิดของทักษะแบบตัวที่เข้าไปสอดแทรกในการพัฒนาความสามารถของผู้เรียนทั้งการจัดการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และกิจกรรมเสริมหลักสูตร จะทำให้ได้แนวทางหรือนวัตกรรม การบริหารวิชาการที่ส่งเสริมทักษะแบบตัวที่ของนักเรียนที่เหมาะสมและสอดคล้องกับการพัฒนาสถานศึกษาโรงเรียนของตนเอง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 สำนักการศึกษากรุงเทพมหานครหรือหน่วยงานที่ให้ความสนใจในการพัฒนาความสามารถของผู้เรียนระดับประถมศึกษา ควรกำหนดนโยบายในการส่งเสริมการพัฒนาทักษะแบบตัวที่ของนักเรียนอย่างเป็นรูปธรรม

1.2 สถานศึกษาก่อนที่จะพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้มีทักษะแบบตัวที่ ต้องเริ่มจากการวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียน สภาพแวดล้อมและบริบทของสถานศึกษาของตน โดยการพัฒนาทักษะแบบตัวที่สามารถยืดหยุ่นในการพัฒนาผู้เรียนตามความสามารถและความต้องการของผู้เรียน

1.3 สถานศึกษาสามารถออกแบบการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ได้ตามบริบทและความเหมาะสมโดย เน้นที่การพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาและทักษะการคิดสร้างสรรค์ เนื่องจากมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด และควรคำนึงถึงการพัฒนาทักษะการอ่านที่สามารถนำข้อมูลสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาทักษะคณิตศาสตร์โดยเน้นการจัดการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนร่วมกันทำงานเป็นทีม ส่วนการพัฒนาทักษะทางวิทยาศาสตร์เน้นที่การฝึกการแก้ปัญหา

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษากิจการวิชาการด้านหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะระดับประถมศึกษาหลายหลายบริบท

2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะของนักเรียนระดับประถมศึกษา

2.3 ควรศึกษาเปรียบเทียบการบริหารวิชาการที่ส่งเสริมนักเรียนให้เกิดทักษะแบบตัวที่และการบริหารวิชาการในรูปแบบอื่น

เอกสารอ้างอิง

จินดา สรรพสิทธิ์. (2563). การพัฒนานวัตกรรมการบริหารวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิด ทักษะภาวะผู้นำในอนาคต. (ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).

ชัยศาสตร์ คเชนทร์สุวรรณ. (2563). การพัฒนาภาวะผู้นำของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา. *วารสารบรรณ ศาสตร์ มศว*, 13(1), 18-28.

ชูศรี วงศ์รัตน์. (2564). *เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย*. (พิมพ์ครั้งที่ 15). กรุงเทพฯ: อมรการพิมพ์.

พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2550). *วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร. (2566). *รายงานสถิติการศึกษา ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร*. กรุงเทพฯ: กลุ่มงานแผนงานและสารสนเทศ.

_____. (2567). *รายงานสถิติการศึกษา ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร*. กรุงเทพฯ: กลุ่มงานแผนงานและสารสนเทศ.

Al-Jammal, K. (2015). Student leadership: Basic skills and appropriate activities. *International journal of innovative research & development*, 4(13), 20-39.

- Buford, M. V., Sharp, M. J., & Stebleton, M. J. (2022). *Mapping the Future of Undergraduate Career Education: Equitable Career Learning, Development, and Preparation in the New World of Work*. New York: Routledge.
- Carter, V., Beachner, M., Orona, C., & Daugherty, M. K. (2016). T-shaped elementary STEM teachers. *Children's Technology and Engineering*, 21(1), 10-13.
- Conley, S. N., Foley, R. W., Gorman, M. E., Denham, J., & Coleman, K. (2017). Acquisition of T-shaped expertise: an exploratory study. *Social Epistemology*, 31(2), 165-183.
- Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing*. (5th ed.). New York: Harper Collins Publishers.
- DeVellis, R. F., & Thorpe, C. T. (2021). *Scale development: Theory and applications*. California: Sage publications.
- Dyer, J., Gregersen, H., & Christensen, C. M. (2019). *The innovator's DNA, updated, with a new preface: Mastering the five skills of disruptive innovators*. Massachusetts: Harvard Business Press.
- Eady, M., Abrahamson, E., Green, C., Arcellana-Panlilio, M., Hatfield, L., & Namaste, N. (2021). Re-positioning SoTL toward the T-shaped Community. *Teaching & Learning Inquiry*, 9(1), 262-278.
- Gardner, P., & Estray, D. (2017). *A primer on the T-professional*. East Lansing, MI, USA: Collegiate Employment Research Institute, Michigan State University.
- Hadiyanto, H., & Suratno, S. (2015). The practices of students' generic Skills among economics students at National University of Indonesia. *Higher Education Studies*, 5(2), 52-61.
- Heikkinen, K.-P. (2018). *Exploring studio-based higher education for T-shaped knowledge workers, case. LAB studio model*. (Doctor of Philosophy, University of Oulu).
- Kokoc, M., & Ersöz, S. (2020). T-Shaped Engineer: Horizontal component comprising of soft skills. *Endüstri Mühendisliği*, 31(2), 180-197.
- Kose, M. A., & Ohnsorge, F. (2024). *Falling long-term growth prospects: trends, expectations, and policies*. Washington, DC.: World Bank Publications.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and psychological measurement*, 30(3), 607-610
- Leiby, N. R. (2021). *Cross-functional skills of the fashion industry professional: T-shaped person skills framework for the fashion professional*. (Doctoral dissertation, University of Missouri, Columbia).
- Petre, G. E. (2020). Developing students' leadership skills through cooperative learning: An action research case study. *International Forum Journal*, 23(2), 143-162.
- Schleicher, A. (2023). *PISA 2022: insights and interpretations*. Paris, France: OECD.
- Tomenendal, M., Raffer, C., Stockklauser, S., & Kirch, J. (2018). Introducing the T-shaped model of cluster competence—an integrative framework and first empirical evidence from the German craftsmen sector. *Industry and Innovation*, 25(2), 144-166.
- Tyurina, V. O., Shevchuk, H. Y., Kriukova, Y. D., Lukashchuk, M. M., & Savishchenko, V. M. (2022). The impact of the project method on the development of leadership skills in students. *WSEAS Transactions on Advances in Engineering Education*, 19, 197-206.
- Whiting, K. (2020). These are the top 10 job skills of tomorrow—and how long it takes to learn them. In *World Economic Forum (Vol. 21)* (p. 110). Cologny, Switzerland: The world economic forum.

Factors Influencing the Intention to Use Financial Technology of the Thrift and Credit Cooperative of Government Savings Bank Employees Limited

Chonticha Chaithongdee^{1*} and Prapaipim Sutheewasinnon²

¹ Master Student, Cooperative Economics, Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand

² Department of Cooperatives, Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: Chonticha.chait@ku.th

ABSTRACT

This research article aims (1) to study the process of implementing financial technology in the Government Savings Bank Employees Savings Cooperative, Limited, and (2) to investigate the factors affecting members' intention to use financial technology within the cooperative. A mixed-methods research design was employed, collecting qualitative data through in-depth interviews with seven key individuals responsible for policy-making or technology management within the cooperative. Quantitative data were collected via questionnaires from a sample of 300 cooperative members. The statistical methods used included mean, standard deviation, independent sample t-test, one-way analysis of variance, and multiple regression analysis. The study found that several factors influenced the implementation of financial technology. These factors included limitations of existing systems, rising expectations from cooperative members, and the institutional impact of organizations that have successfully adopted similar technologies. The quantitative analysis found that age, monthly income, perceived usefulness, and attitude had a significant impact on intention to use financial technology within the cooperative. The results of this study provide valuable insights for the cooperative to enhance its communication strategies and delivery of financial technology services in alignment with the behaviors and attitudes of its members.

Keywords: Intent to Use, Savings Cooperative, Financial Technology, Technology Adoption

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจใช้เทคโนโลยีทางการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานธนาคารออมสิน จำกัด

ชลธิชา ไชยทองดี^{1*} และ ประไพพิมพ์ สุวีลสินนนท์²

¹ นิสิตปริญญาโท สาขาเศรษฐศาสตร์สหกรณ์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

² ภาควิชาสหกรณ์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: Chonticha.chait@ku.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อวิเคราะห์กระบวนการในการนำเทคโนโลยีทางการเงินมาใช้ในสหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานธนาคารออมสิน จำกัด และ (2) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจใช้เทคโนโลยีทางการเงินของสมาชิกในสหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานธนาคารออมสิน จำกัด ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) โดยเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ที่มีบทบาทโดยตรงในการกำหนดนโยบายและบริหารจัดการด้านเทคโนโลยีของสหกรณ์ จำนวน 7 คน ส่วนการวิจัยเชิงปริมาณเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์จำนวน 300 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวและการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุ ผลการศึกษาพบว่า การนำเทคโนโลยีทางการเงินมาใช้เกิดขึ้นจากหลายปัจจัย ได้แก่ ข้อจำกัดในการให้บริการของระบบเดิม ความต้องการของสมาชิก และอิทธิพลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่ประสบความสำเร็จ ส่วนผลการวิจัยด้านปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจใช้เทคโนโลยีทางการเงิน พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจใช้เทคโนโลยีทางการเงินของสมาชิกด้านประชากรศาสตร์ ได้แก่ อายุ และรายได้ และปัจจัยด้านการยอมรับเทคโนโลยีที่ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ การรับรู้ประโยชน์ของการใช้งานและทัศนคติ ผลการศึกษานี้ช่วยให้สหกรณ์สามารถพัฒนาแนวทางการสื่อสารและการให้บริการเทคโนโลยีทางการเงินที่สอดคล้องกับพฤติกรรมและทัศนคติของสมาชิกได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: ความตั้งใจใช้งาน, สหกรณ์ออมทรัพย์, เทคโนโลยีทางการเงิน, การยอมรับเทคโนโลยี

© 2025 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

การพัฒนาภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ.2566-2570) ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล และการฟื้นฟูประเทศหลังการแพร่ระบาดของโควิด-19 โดยเฉพาะในด้านการดำเนินชีวิตและการทำธุรกรรมทางการเงิน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจในยุคที่เทคโนโลยีมีบทบาทสูง การนำเทคโนโลยีทางการเงินหรือฟินเทค (Financial Technology) มาใช้จึงกลายเป็นกลไกสำคัญในการยกระดับการให้บริการทางการเงินในทุกระดับตั้งแต่บุคคลทั่วไปจนถึงองค์กรโดยช่วยให้กระบวนการต่าง ๆ เช่น การโอนเงิน การชำระค่าสินค้า การลงทุน และการให้สินเชื่อ ดำเนินการได้อย่างรวดเร็ว ปลอดภัย และสะดวกยิ่งขึ้น ส่งผลให้การบริการทางการเงินมีประสิทธิภาพและทันสมัย (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565) ด้วยเหตุนี้ สหกรณ์ออมทรัพย์ซึ่งเป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการทำธุรกรรมทางการเงินจึงจำเป็นต้องปรับตัวให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงดังกล่าว การนำเทคโนโลยีทางการเงินมาใช้ในสหกรณ์เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน ลดความซับซ้อน และตอบสนองความต้องการของสมาชิกในยุคดิจิทัล (คีตภัทร ฉวีวงศ์, 2566)

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา การนำเทคโนโลยีทางการเงินมาใช้ในภาคสหกรณ์ของประเทศไทยมีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะในกลุ่มสหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดใหญ่ที่มีทรัพยากรเพียงพอในการลงทุนพัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัล เช่น การโอนเงิน การตรวจสอบยอดเงิน การชำระสินเชื่อผ่านแอปพลิเคชัน รวมถึงการใช้ระบบ QR Code Payment

และ e-Wallet เช่น สหกรณ์ออมทรัพย์ครูเชียงใหม่ สหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) และ สหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานบริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน)

สหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานธนาคารออมสิน จำกัด เป็นสถาบันการเงินที่ให้บริการทางการเงินแก่สมาชิกซึ่งเป็นพนักงานของธนาคารออมสิน และได้รับการจัดกลุ่มเป็นสหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดใหญ่พิเศษโดยได้เริ่มนำเทคโนโลยีทางการเงินมาใช้ในปี 2562 โดยพัฒนาแพลตฟอร์มทางการเงินภายใต้ชื่อ “GSB-COOP App” เปิดให้สมาชิกสามารถตรวจสอบยอดเงินฝาก เงินทุนเรือนหุ้นได้ด้วยตนเอง ต่อมาในปี 2567 สหกรณ์ได้ประกาศการใช้งาน “ProMoney” ที่มีองค์ประกอบที่หลากหลาย เช่น การประมวลผลและแสดงข้อมูลทันที การตรวจสอบข้อมูลส่วนตัวและข้อมูลทางการเงิน การตรวจสอบสถานะคำขอที่สมาชิกส่งมายังสหกรณ์ การชำระเงินกู้ผ่านแอปพลิเคชัน การยื่นกู้ออนไลน์ และการโอนเงินภายในระหว่างบัญชีสหกรณ์กับบัญชีธนาคารออมสินของสมาชิก การเปิดตัวองค์ประกอบใหม่นี้ถือเป็นก้าวสำคัญที่ช่วยยกระดับการให้บริการของสหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานธนาคารออมสิน จำกัด โดยช่วยให้สมาชิกสามารถทำธุรกรรมได้สะดวก รวดเร็ว และปลอดภัยมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังช่วยให้สหกรณ์สามารถตอบสนองต่อความคาดหวังของสมาชิกในยุคที่ใช้เทคโนโลยีทางการเงินเป็นส่วนสำคัญในการดำเนินชีวิตประจำวัน

ณ สิ้นปีบัญชี 2567 สหกรณ์สำรวจ พบว่า มีสมาชิกประมาณร้อยละ 27 ที่ไม่ใช้เทคโนโลยีทางการเงิน เนื่องจากขาดความเข้าใจในการใช้งานและความกังวลด้านความปลอดภัยของระบบ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Al-Fahim et al. (2024) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลของการใช้งานธุรกรรมทางการเงินผ่านโทรศัพท์มือถือในประเทศเยเมน พบว่า การรับรู้ประโยชน์ และการรับรู้ความปลอดภัยของระบบมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการใช้งาน เช่นเดียวกับการศึกษาของ Singh & Srivastava (2020) ที่ศึกษาความตั้งใจในการใช้บริการธุรกรรมทางการเงินผ่านโทรศัพท์มือถือของประเทศอินเดีย พบว่า การรับรู้การใช้งานง่าย การรับรู้ความปลอดภัย ความเชื่อมั่นของผู้ใช้ อิทธิพลทางสังคม การสนับสนุนลูกค้า มีอิทธิพลต่อความตั้งใจใช้งานธุรกรรมทางการเงินผ่านโทรศัพท์มือถือของลูกค้าที่ใช้บริการธนาคารในประเทศอินเดีย

จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่มุ่งศึกษาเทคโนโลยีทางการเงินในธนาคารพาณิชย์หรือสถาบันการเงินที่มีโครงสร้างองค์กรและงบประมาณที่เอื้อต่อการพัฒนาเทคโนโลยี (Hu et al., 2019) ขณะที่งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสหกรณ์ออมทรัพย์ยังมีจำกัด ทั้งนี้ สหกรณ์ออมทรัพย์มีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากธนาคารพาณิชย์ ทั้งในด้านโครงสร้างการบริหาร การพึ่งพาสมาชิกในฐานะผู้ถือหุ้นและผู้ให้บริการ ไปจนถึงกระบวนการตัดสินใจเชิงนโยบายที่เน้นฉันทามติมากกว่าการกำกับจากผู้ถือหุ้นรายใหญ่ และยังไม่มียานวิจัยใดที่ศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับกระบวนการนำเทคโนโลยีทางการเงินมาใช้ร่วมกับการวิเคราะห์พฤติกรรมของสมาชิกภายในสหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดใหญ่พิเศษ เช่น สหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานธนาคารออมสิน จำกัด ช่องว่างทางวิชาการนี้สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการวิจัยครั้งนี้ การศึกษานี้จะทำให้เข้าใจทั้งกระบวนการภายในของสหกรณ์และพฤติกรรมของสมาชิกในยุคดิจิทัลอย่างรอบด้าน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการออกแบบแนวทางการให้บริการที่มีประสิทธิภาพ เหมาะสมกับบริบท และส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีอย่างยั่งยืนในภาคสหกรณ์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์กระบวนการในการนำเทคโนโลยีทางการเงินมาใช้ในสหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานธนาคารออมสิน จำกัด
2. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจใช้เทคโนโลยีทางการเงินในสหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานธนาคารออมสิน จำกัด

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) ประกอบด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการในการนำเทคโนโลยีทางการเงินมาใช้ในสหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานธนาคารออมสิน และศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจใช้เทคโนโลยีทางการเงินในสหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานธนาคารออมสิน จำกัด โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ ผู้ตรวจสอบกิจการและเจ้าหน้าที่ของสหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานธนาคารออมสิน จำกัด รวมทั้งสิ้น 7 คน ซึ่งคัดเลือกโดยวิธีเจาะจง (Purposive Sampling) พิจารณาเฉพาะผู้ที่มีบทบาทในการตัดสินใจ ซึ่งเป็นผู้กำหนดและสนับสนุนนโยบายการนำเทคโนโลยีทางการเงินมาใช้ และผู้มีส่วนร่วมโดยตรงซึ่งเป็นผู้บริหาร วางแผน ดูแลและพัฒนาระบบเทคโนโลยี โดยมีข้อมูลเบื้องต้นของผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งหมดดังนี้

ตารางที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งหมด

ตำแหน่งในสหกรณ์	ประสบการณ์ทำงานในสหกรณ์	บทบาทหลัก
ประธานกรรมการ	2 ปี	กำหนดนโยบายและตัดสินใจเชิงกลยุทธ์
กรรมการ	4 ปี	กำกับดูแลและให้คำปรึกษาด้านนโยบาย
กรรมการ	4 ปี	สนับสนุนนโยบายและติดตามผล
ผู้ตรวจสอบกิจการ	1 ปี	ตรวจสอบความถูกต้องและความโปร่งใส
ผู้จัดการ	30 ปี	บริหารงานประจำและบริหารจัดการเทคโนโลยี
รองผู้จัดการ	32 ปี	สนับสนุนการบริหารและวางแผนเทคโนโลยี
ผู้ช่วยผู้จัดการสายงานสารสนเทศ	4 ปี	ดูแลและพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ

ประชากรในการวิจัยเชิงปริมาณ คือ สมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานธนาคารออมสิน จำกัด จำนวน 21,495 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2567) (สหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานธนาคารออมสิน จำกัด, 2567) การกำหนดขนาดตัวอย่างในการศึกษาใช้การวิเคราะห์ค่ากำลังทดสอบ (Statistical Power Analysis) คำนวณโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป G*Power โดยกำหนดค่าขนาดอิทธิพลกลาง (Medium effect size) ตามข้อเสนอของ Cohen (1992) กำหนดอำนาจการทดสอบที่ร้อยละ 0.95 ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ผลการคำนวณพบว่าควรมีจำนวนตัวอย่าง 252 ชุด ผู้วิจัยจึงได้เก็บข้อมูลจำนวน 300 ชุดเพื่อลดความคลาดเคลื่อนกรณีข้อมูลการตอบแบบสอบถามไม่สมบูรณ์ เนื่องจากข้อจำกัดด้านเวลาและการเข้าถึงสมาชิกสหกรณ์ทั้งหมด การศึกษานี้จึงใช้การสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience Sampling) เนื่องจากข้อจำกัดด้านเวลาและทรัพยากร

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษากระบวนการในการนำเทคโนโลยีทางการเงินมาใช้ในสหกรณ์ ใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structure Interview) ซึ่งประกอบด้วยประเด็นคำถามที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการพัฒนาและดำเนินการด้านเทคโนโลยีทางการเงินโดยมีประเด็นที่ศึกษาได้แก่ เหตุผลที่สหกรณ์นำเทคโนโลยีทางการเงินมาใช้ เกณฑ์ในการเลือกเทคโนโลยีและการเตรียมความพร้อมในการนำเทคโนโลยีมาใช้ รวมไปถึงแนวทางและกลยุทธ์ในการพัฒนาเทคโนโลยีให้เหมาะสมกับความต้องการของสมาชิก

เครื่องมือการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณเพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจใช้เทคโนโลยีทางการเงินใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ในการเก็บข้อมูล โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด และ รายได้เฉลี่ย

ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีทางการเงิน มีจำนวน 5 ข้อคำถาม

ส่วนที่ 3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้ออปพลิเคชันทางการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์ มีจำนวน 26 ข้อคำถาม

ส่วนที่ 4 ความตั้งใจใช้งานแอปพลิเคชันทางการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์ มีจำนวน 5 ข้อคำถาม

การประเมินใช้มาตราวัดแบบลิเคิร์ต (Likert Scale) โดยมีกำหนดระดับความคิดเห็นออกเป็น 5 ระดับ ได้แก่ 5 คะแนน หมายถึง เห็นด้วยอย่างยิ่ง 4 คะแนน หมายถึง เห็นด้วย 3 คะแนน หมายถึง ไม่แน่ใจ 2 คะแนน หมายถึง ไม่เห็นด้วย และ 1 คะแนน หมายถึง ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ กำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ช่วงคะแนน (คะแนนเฉลี่ย)	ระดับความคิดเห็น
1.00 - 1.80	เห็นด้วยน้อยที่สุด
1.81 - 2.60	เห็นด้วยน้อย
2.61 - 3.40	เห็นด้วยปานกลาง
3.41 - 4.20	เห็นด้วยมาก
4.21 - 5.00	เห็นด้วยมากที่สุด

การทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้ทดสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือโดยใช้ดัชนี IOC (Index of Item Objective Congruence) เพื่อประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถาม ซึ่งเป็นการประเมินว่าแต่ละข้อคำถามในแบบสอบถามสามารถวัดตัวแปรที่ต้องการได้อย่างตรงประเด็นหรือไม่ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ในด้านที่เกี่ยวข้องจำนวน 3 ท่านตรวจสอบและให้ความคิดเห็น โดยคำถามแต่ละข้อจะได้รับคะแนนจากผู้เชี่ยวชาญในแต่ละด้านของความเกี่ยวข้องและความชัดเจนในเนื้อหา เกณฑ์ที่ยอมรับต้องมีค่าไม่น้อยกว่า 0.5 จึงถือว่าคำถามนั้นผ่านเกณฑ์ จากนั้นนำแบบสอบถามไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เพื่อทดสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือโดยใช้การคำนวณค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบัก (Cronbach's Alpha) โดยค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาที่ยอมรับได้จะต้องมีค่ามากกว่า 0.7 (Hair, 2014) ผลจากการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของตัวแปรในแบบสอบถามพบว่า ค่า Cronbach's Alpha ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด โดยมีค่าระหว่าง 0.719 ถึง 0.959

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกรายบุคคล (In-depth Interview) โดยการบันทึกเสียงการสัมภาษณ์และจดบันทึกข้อมูล ระยะเวลาการสัมภาษณ์จะขึ้นอยู่กับปริมาณข้อมูลที่ได้รับ โดยมีระยะเวลาการสัมภาษณ์ประมาณ 30-60 นาทีต่อราย

การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม โดยผู้วิจัยเป็นผู้แจกและเก็บแบบสอบถามด้วยตนเอง ณ ที่ทำการสหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานธนาคารออมสิน จำกัด ในช่วงระหว่างเดือนมกราคม - กุมภาพันธ์ 2568

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

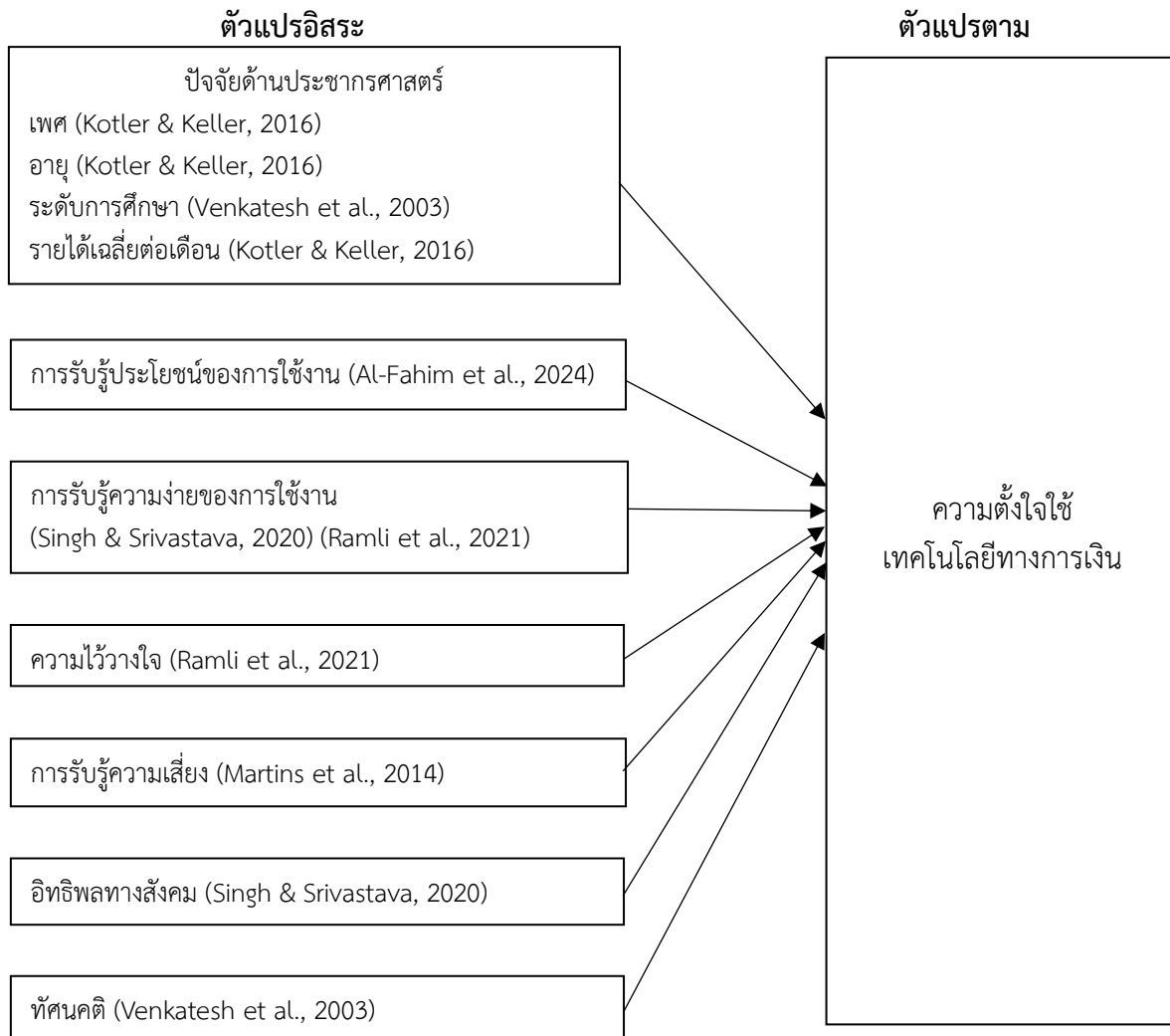
4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์จะถูกถอดความเป็นข้อความ และวิเคราะห์ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งเป็นวิธีการวิเคราะห์ที่เน้นการตีความความหมายจากข้อมูลที่ไม่ใช่เชิงตัวเลข (non-numeric data) โดยพิจารณาเนื้อหาอย่างเป็นระบบ เพื่อค้นหารูปแบบ ประเด็นหลัก และความสัมพันธ์ของข้อมูลภายในบริบทที่เกี่ยวข้อง (Krippendorff, 2018) วิธีนี้ช่วยให้สามารถเข้าใจความหมายเชิงลึกของพฤติกรรมและทัศนคติของผู้ให้สัมภาษณ์ได้อย่างเป็นระบบ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพของงานวิจัยนี้ เริ่มจากการอ่านทบทวนข้อมูลหลายรอบเพื่อทำความเข้าใจ แล้วดำเนินการกำหนดรหัสให้กับหน่วยข้อมูล จากนั้นจึงจัดกลุ่มรหัสตามหมวดหมู่ เพื่อสรุปและตีความเชิงแนวคิดอย่างเป็นระบบ (Miles & Huberman, 1994)

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ข้อมูลที่ได้รับจากแบบสอบถามจะใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูป โดยแบ่งเป็นสองส่วน ดังนี้

4.2.1 การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistic) ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้ในการวิเคราะห์พฤติกรรมการใช้งานเทคโนโลยีทางการเงิน การรับรู้ประโยชน์ การรับรู้ความง่ายในการใช้งาน ความไว้วางใจ การรับรู้ความเสี่ยง อิทธิพลทางสังคม ทัศนคติ และความตั้งใจในเทคโนโลยีทางการเงินของสมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์ธนาคารออมสิน จำกัด

4.2.2 การวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมาน การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความตั้งใจใช้เทคโนโลยี ใช้วิธีการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปร 2 ตัวที่เป็นอิสระต่อกัน (Independent Samples T-Test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way ANOVA) และการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. กระบวนการนำเทคโนโลยีทางการเงินมาใช้ในสหกรณ์

การศึกษากระบวนการนำเทคโนโลยีทางการเงินมาใช้ในสหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานธนาคารออมสิน จำกัด โดยการวิเคราะห์ด้านความต้องการและเหตุผลในการนำเทคโนโลยีทางการเงินมาใช้ พบว่าเกิดจากข้อจำกัดของระบบเดิมที่สามารถเข้าใช้งานได้เฉพาะบนเครื่องคอมพิวเตอร์ ทำให้การเข้าถึงข้อมูลและการทำธุรกรรมมีความยุ่งยากสำหรับสมาชิก ซึ่งบางครั้งอาจ ต้องเดินทางไปยังสาขาหรือจุดบริการที่อาจอยู่ห่างไกลจากที่ตั้ง หรืออาจต้องใช้วิธีส่งจดหมายหรือโทรหาเจ้าหน้าที่หากต้องการเปลี่ยนแปลงหรือตรวจสอบข้อมูล นอกจากนี้การเพิ่มขึ้นของจำนวนสมาชิกทั่วประเทศและข้อจำกัดด้านพื้นที่ที่ไม่มีสาขาย่อยรองรับสมาชิก ทำให้การทำธุรกรรมของสมาชิกมีความยุ่งยากซับซ้อน เหตุผลเชิงกลยุทธ์ในการนำเทคโนโลยีมาใช้ พบว่าสหกรณ์มีความจำเป็นต้องปรับตัวตามการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมสมาชิกและความคาดหวังด้านบริการ ทำให้การพัฒนาและนำเทคโนโลยีทางการเงินเข้ามาใช้เป็นทางเลือกสำคัญเพื่อยกระดับการบริการ ผู้บริหารของสหกรณ์ได้เล็งเห็นว่า เทคโนโลยีจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานโดยจะสามารถลดต้นทุนและขั้นตอนในการดำเนินงาน ทำให้การปฏิบัติงานรวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนี้ยังมีนโยบายของธนาคารออมสินที่เกี่ยวข้องกับเงินเดือน

คงเหลือของสมาชิกที่สัมพันธ์กับการชำระหนี้สหกรณ์ และตัวอย่างจากธนาคารพาณิชย์ที่ประสบความสำเร็จในการนำเทคโนโลยีทางการเงินมาใช้

ด้านเกณฑ์ในการเลือกเทคโนโลยีทางการเงิน ประกอบด้วย ความง่ายในการใช้งาน การรักษาความปลอดภัยและความน่าเชื่อถือของระบบ ตามที่คณะกรรมการดำเนินงานให้ข้อมูลว่า

“เรามองว่าเทคโนโลยีที่เลือกใช้มีระบบที่เข้าใจง่ายและใช้งานไม่ซับซ้อน การที่พนักงาน เจ้าหน้าที่ของสหกรณ์ สามารถเริ่มใช้งานได้ทันทีทำให้เราประหยัดเวลาในการฝึกอบรมและทำให้การดำเนินงานราบรื่น” (กรรมการดำเนินการ, 2567)

เทคโนโลยีที่สหกรณ์เลือกจะต้องตอบสนองความต้องการในการธุรกรรมทางการเงินได้ครบถ้วน ประกอบด้วย การปรับปรุงข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน การตรวจสอบข้อมูลส่วนตัว เช่น จำนวนทุนเรือนหุ้น จำนวนเงินฝาก จำนวนเงินกู้และการค้าประกัน การตรวจสอบสถานะคำขอ การชำระเงินกู้ผ่านแอปพลิเคชัน การยื่นกู้ออนไลน์และการโอนเงินระหว่างบัญชี

สหกรณ์ได้ประเมินความคุ้มค่าทางการลงทุนเป็นลำดับแรก โดยคำนึงถึงงบประมาณที่ต้องใช้เทียบกับผลตอบแทนในระยะยาว ซึ่งสหกรณ์ประเมินว่าสามารถจัดสรรงบประมาณที่เพียงพอสำหรับการพัฒนาระบบจากการศึกษารายงานกิจการประจำปีของสหกรณ์ พบว่าเงินลงทุนที่ใช้ในการพัฒนาเทคโนโลยีทางการเงินนี้มีจำนวนมากพอที่สหกรณ์จะบันทึกเป็นสินทรัพย์ไม่มีตัวตนและทยอยตัดจำหน่ายเป็นค่าใช้จ่ายในแต่ละปี นอกจากนี้สหกรณ์ยังได้ประเมินและวางแผนการจัดการความเสี่ยง โดยเตรียมแผนการรับมือกับความเสี่ยงด้านต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้น เช่น แผนการกู้คืนข้อมูล ตรวจสอบความเสถียรของระบบ การพัฒนาและปรับปรุงแอปพลิเคชัน รวมถึงมีแผนสำหรับการสื่อสารและให้บริการสมาชิกเมื่อเกิดเหตุขัดข้อง ในด้านโครงสร้างองค์กร สหกรณ์มีโครงสร้างองค์กรที่เอื้อต่อการนำเทคโนโลยีทางการเงินมาใช้ โดยสหกรณ์มีสายงานสารสนเทศที่รับผิดชอบในการดูแลระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของสหกรณ์โดยตรง ซึ่งสายงานดังกล่าวมีบทบาทที่สำคัญในการบริหารจัดการระบบ ตลอดจนให้คำปรึกษาและแก้ไขปัญหาเบื้องต้นแก่ผู้ใช้งาน ส่งผลให้การใช้งานเทคโนโลยีทางการเงินเป็นไปอย่างราบรื่น นอกจากนี้สหกรณ์ยังให้ความสำคัญกับการสื่อสารและสร้างความเข้าใจให้กับสมาชิกเกี่ยวกับการใช้งานและวางแผนแนวทางในการพัฒนาระบบอย่างต่อเนื่องเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้น

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความต้องการใช้งานเทคโนโลยีทางการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานธนาคารออมสิน จำกัด

2.1 ผลการวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา

2.1.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 57.3 มีอายุระหว่าง 20-45 ปี คิดเป็นร้อยละ 78.0 การศึกษาสูงสุดคือ ระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า คิดเป็นร้อยละ 72.0 และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน อยู่ที่ 15,000 - 30,000 บาท

2.1.2 พฤติกรรมในการใช้เทคโนโลยีทางการเงิน พบว่าส่วนใหญ่ใช้บริการธุรกรรมโอนเงินมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 57.3 รองลงมาคือใช้ยืมเงินคงเหลือและความเคลื่อนไหวบัญชี คิดเป็นร้อยละ 37.3 จำนวนการใช้โดยเฉลี่ยต่อสัปดาห์พบว่าส่วนใหญ่จะใช้งานเฉลี่ย 1-3 ครั้งต่อสัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 56.3 ช่วงเวลาที่ใช้บริการมากที่สุด คือ ช่วงเวลา 12.00-17.59 น. คิดเป็นร้อยละ 63.3 ยอดเงินที่ใช้บริการในแต่ละครั้ง พบว่าส่วนใหญ่ใช้ 1,001-3,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 26.0 ผู้มีอิทธิพลต่อการใช้บริการมากที่สุดคือตัวสมาชิกเอง คิดเป็นร้อยละ 36.0 รองลงมาคือจากการแนะนำของเจ้าหน้าที่สหกรณ์ คิดเป็นร้อยละ 36.3 สิ่งกระตุ้นทางการตลาดที่ทำให้ตัดสินใจเข้ามาใช้มากที่สุด คือ ความสะดวกใช้ได้ทุกที่ทุกเวลา คิดเป็นร้อยละ 51.70 รองลงมาคือ ไม่เสียค่าบริการ คิดเป็นร้อยละ 24.7

2.1.3 การรับรู้ประโยชน์ การรับรู้ความง่ายในการใช้งาน ความไว้วางใจ การรับรู้ความเสี่ยง อิทธิพลทางสังคมและทัศนคติ

ภาพรวมของระดับความคิดเห็นของปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจใช้เทคโนโลยีทางการเงินในสหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานธนาคารออมสิน จำกัด โดยรวมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.00 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการรับรู้ถึงประโยชน์ มีค่าเฉลี่ย 4.38 และด้านทัศนคติ มีค่าเฉลี่ย 4.31 ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการรับรู้ความง่ายในการใช้งานมีค่าเฉลี่ย 4.14

ด้านความไว้วางใจมีค่าเฉลี่ย 4.05 และด้านอิทธิพลทางสังคมมีค่าเฉลี่ย 3.86 และมีระดับความคิดเห็นอยู่ในปานกลาง คือ ด้านการรับรู้ความเสี่ยงมีค่าเฉลี่ย 3.29

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความสำคัญของปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจใช้เทคโนโลยีทางการเงิน

ปัจจัย	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
ด้านการรับรู้ถึงประโยชน์	4.38	0.678	มากที่สุด
ด้านการรับรู้ความง่ายในการใช้งาน	4.14	0.782	มาก
ด้านความไว้วางใจ	4.05	0.818	มาก
ด้านการรับรู้ความเสี่ยง	3.29	1.194	ปานกลาง
ด้านอิทธิพลทางสังคม	3.86	0.965	มาก
ด้านทัศนคติ	4.31	0.744	มากที่สุด
รวม	4.00	0.863	มาก

2.2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจใช้เทคโนโลยีทางการเงิน

2.2.1 ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์

จากการวิเคราะห์ความแตกต่างของความตั้งใจใช้เทคโนโลยีทางการเงินของสมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานธนาคารออมสิน จำกัด โดยใช้การทดสอบทางสถิติแบบ t-test พบว่า ปัจจัยด้านเพศไม่มีผลต่อความตั้งใจใช้เทคโนโลยีทางการเงิน ($t = -1.121$, Sig.(2-tailed) = 0.263) อายุที่แตกต่างกันมีผลต่อความตั้งใจใช้เทคโนโลยีแตกต่างกัน ($t = 2.104$, Sig.(2-tailed) = 0.036) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) พบว่า ระดับการศึกษาไม่มีผลต่อความตั้งใจใช้เทคโนโลยีทางการเงิน ($F = 0.116$, Sig. = 0.890) รายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกันมีผลต่อความตั้งใจใช้เทคโนโลยีที่แตกต่างกัน ($F = 8.659$, Sig. = <.001) เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความตั้งใจใช้เทคโนโลยีทางการเงินของรายได้ที่แตกต่างกันรายคู่ด้วยวิธี Least Significant Difference (LSD) โดยพิจารณาค่า Sig. ที่มีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า สมาชิกที่มีรายได้ 15,000–30,000 บาท มีความตั้งใจใช้เทคโนโลยีทางการเงินแตกต่างจากสมาชิกที่มีรายได้ 30,001–50,000 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ค่า Sig. = 0.02) สมาชิกที่มีรายได้ 15,000–30,000 บาท มีความตั้งใจใช้เทคโนโลยีทางการเงินแตกต่างจากสมาชิกที่มีรายได้ มากกว่า 50,000 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 (ค่า Sig. < 0.01) สมาชิกที่มีรายได้ 30,001–50,000 บาท มีความตั้งใจใช้เทคโนโลยีทางการเงินแตกต่างจากสมาชิกที่มีรายได้ มากกว่า 50,000 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ค่า Sig. = 0.03)

2.2.2 การวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นแบบพหุคูณ

จากการทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรด้วยการวิเคราะห์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's Correlation Analysis) พบว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระทุกตัวอยู่ระหว่าง -.216 ถึง .703 เมื่อประเมินค่า Multicollinearity โดยทดสอบ Variance Inflation Factor (VIF) และ Tolerance ได้ค่า Tolerance อยู่ระหว่าง .310 ถึง .882 ซึ่งมากกว่า 0.1 และค่า VIF ทุกตัวแปร อยู่ระหว่าง 1.134 ถึง 3.139 ซึ่งน้อยกว่า 10 แสดงว่าตัวแปรอิสระทุกตัวไม่มีความสัมพันธ์กัน (Hair et al., 2014) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 3 ตารางแสดงค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

ตัวแปร	การรับรู้ถึงประโยชน์	ความง่ายในการใช้งาน	ความไว้วางใจ	การรับรู้ความเสี่ยง	อิทธิพลทางสังคม	ทัศนคติ	Collinearity Statistics	
							Tolerance	VIF
การรับรู้ถึงประโยชน์	1						.392	2.553
ความง่ายในการใช้งาน	.696	1					.378	2.647
ความไว้วางใจ	.494	.611	1				.560	1.786
การรับรู้ความเสี่ยง	-.134*	-.094	-.216	1			.882	1.134
อิทธิพลทางสังคม	.469	.339	.373	.385	1		.495	2.020
ทัศนคติ	.703	.620	.450	-.149	.664	1	.319	3.139

หมายเหตุ: *ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจใช้เทคโนโลยีทางการเงิน

ตัวแปร	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	B	Std. Error	Beta		
ค่าคงที่ (Constant)	.565	.193		2.935	.004
การรับรู้ประโยชน์ของการใช้งาน (X ₁)	.436	.059	.406	7.407	<0.01*
การรับรู้ความง่ายของการใช้งาน (X ₂)	-.007	.048	-.008	-.148	.883
ความไว้วางใจ (X ₃)	.067	.036	.085	1.862	.064
การรับรู้ความเสี่ยง (X ₄)	.015	.021	.028	.755	.451
อิทธิพลทางสังคม (X ₅)	-.004	.040	-.005	-.104	.917
ทัศนคติ (X ₆)	.385	.054	.435	7.148	<.001*

Durbin-Watson = 1.892

R square = .655

Adjusted R-square = .648

SEE= .34403

หมายเหตุ: *ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

จากตารางที่ 3 ค่า Durbin-Watson = 1.892 ใช้ทดสอบ Autocorrelation ของค่าความคลาดเคลื่อน (Residuals) หากค่าอยู่ใกล้ 2 แสดงว่าไม่มีปัญหา Autocorrelation ในข้อมูล (Field, 2024) ซึ่งค่าที่ได้คือ 1.892 อยู่ในช่วงที่เหมาะสมจึงสามารถสรุปได้ว่าไม่มีปัญหาความสัมพันธ์กันของค่าความคลาดเคลื่อน

ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจใช้เทคโนโลยีทางการเงินในสหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานธนาคารออมสิน จำกัด คือ ด้านการรับรู้ประโยชน์ของการใช้งานและด้านทัศนคติที่สามารถอธิบายความแปรปรวนของความตั้งใจใช้เทคโนโลยีทางการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานธนาคารออมสิน จำกัด ได้อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 โดยปัจจัยด้านทัศนคติมีความสำคัญมากกว่าด้านการรับรู้ประโยชน์ของการใช้งาน ซึ่งมีสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐานเท่ากับ 0.435 และ 0.406 ตามลำดับ สมการทำนายสามารถเขียนได้ ดังนี้

สมการทำนายในรูปคะแนนดิบ

$$Y = 0.565 + 0.436 X_1 + 0.385 X_6$$

สมการทำนายในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$Y = 0.406X_1 + 0.435X_6$$

สามารถอธิบายได้ว่า ทักษะคนมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความตั้งใจใช้เทคโนโลยีทางการเงิน หมายความว่า สมาชิกที่มีทักษะคนเชิงบวกมีแนวโน้มที่จะตั้งใจใช้เทคโนโลยีทางการเงินในเพิ่มมากขึ้น และการรับรู้ประโยชน์ของการใช้งานมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความตั้งใจใช้เทคโนโลยีทางการเงิน หมายความว่า สมาชิกที่รับรู้ว่าการใช้เทคโนโลยีทางการเงินให้ประโยชน์สูงจะส่งผลต่อความตั้งใจใช้เทคโนโลยีทางการเงินเพิ่มมากขึ้น

ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยแสดงค่า R เท่ากับ 0.809 ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ในระดับสูงระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม โดยค่า R^2 เท่ากับ 0.655 หมายความว่าตัวแปรอิสระในโมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรตามได้ร้อยละ 65.5 ส่วนร้อยละ 34.5 อาจเกิดจากปัจจัยแวดล้อมอื่นที่ไม่ได้รวมอยู่ในกรอบการวิจัยนี้ ทั้งนี้เมื่อพิจารณาค่า Adjusted R^2 ซึ่งมีค่าเท่ากับ 0.648 ซึ่งเป็นค่าที่ปรับให้เหมาะสมกับจำนวนตัวแปรอิสระ พบว่ามีความใกล้เคียงกับค่า R^2 ปกติ แสดงให้เห็นว่าแบบจำลองไม่มีปัญหาเรื่องการใช้ตัวแปรอิสระมากเกินไปจนเกินความจำเป็น และมีความแม่นยำในการพยากรณ์ที่น่าเชื่อถือ เมื่อแปลผลค่า Adjusted R^2 เทียบกับเกณฑ์การตีความของ Cohen (1992) พบว่าค่า Adjusted R^2 เท่ากับ 0.648 จัดอยู่ในระดับสูง สะท้อนให้เห็นว่าตัวแปรอิสระที่ศึกษามีอิทธิพลต่อความตั้งใจใช้เทคโนโลยีทางการเงินของสมาชิกสหกรณ์ และสามารถนำมาใช้เป็นข้อมูลประกอบเชิงนโยบายเพื่อวางแผนทางการพัฒนาระบบเทคโนโลยีทางการเงินให้สอดคล้องกับพฤติกรรมผู้ใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อภิปรายผล

จากการศึกษากระบวนการในการนำเทคโนโลยีทางการเงินมาใช้ พบว่า มีจุดเริ่มต้นจากข้อจำกัดของระบบเดิมซึ่งขาดความยืดหยุ่นและใช้เวลานานในการทำธุรกรรมทางการเงิน และเสี่ยงต่อการเกิดข้อผิดพลาดในการดำเนินงาน การนำเทคโนโลยีทางการเงินมาใช้อาจจะช่วยเพิ่มความแม่นยำในการจัดเก็บข้อมูลทางการเงินของสมาชิกและตอบสนองของสมาชิกที่ต้องการเข้าถึงบริการทางการเงินผ่านช่องทางดิจิทัลมากยิ่งขึ้นสอดคล้องกับทฤษฎีการแพร่กระจายนวัตกรรม (Diffusion of Innovation Theory) ของ Rogers (2003) ที่ระบุว่า ความสอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้ (Compatibility) และข้อได้เปรียบเชิงสัมพัทธ์ (Relative Advantage) เป็นปัจจัยสำคัญในการตัดสินใจยอมรับและนำเทคโนโลยีมาใช้ นอกจากนี้แรงผลักดันจากภายนอกองค์กร เช่น นโยบายจากธนาคารออมสินในฐานะหน่วยงานต้นสังกัดที่มีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางและมาตรฐานการดำเนินงานของสหกรณ์ ทั้งในด้านการบริหารจัดการทางการเงิน การควบคุมความเสี่ยง และการจัดการข้อมูลสารสนเทศ รวมถึงอิทธิพลจากหน่วยงานอื่นที่ประสบความสำเร็จในการนำเทคโนโลยีทางการเงินมาใช้ ซึ่งสามารถอธิบายได้จากทฤษฎีสถาบัน (Institutional Theory) ของ DiMaggio & Powell (1983) โดยเฉพาะแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับ Normative Isomorphism หรือกลไกบรรทัดฐาน แสดงถึงการยอมรับแนวปฏิบัติและมาตรฐานที่เป็นที่ยอมรับในวงกว้าง อีกทั้ง Mimetic Isomorphism หรือกลไกการเลียนแบบ หรือการเลียนแบบองค์กรอื่น ๆ ที่มีการนำเทคโนโลยีมาใช้และประสบผลสำเร็จจะช่วยเพิ่มความมั่นใจในการเลือกใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อการพัฒนาและแข่งขันในตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

หลักเกณฑ์ในการเลือกเทคโนโลยีพิจารณาจากความง่ายในการใช้งานและความปลอดภัยของระบบ สหกรณ์ได้มีการวางแผนทรัพยากรทั้งทางด้านงบประมาณ โครงสร้างองค์กร ความร่วมมือของส่วนงานที่เกี่ยวข้อง โดยความพร้อมของบุคลากรและโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญในการนำเทคโนโลยีมาใช้ในสหกรณ์ เจ้าหน้าที่ของสหกรณ์มีทัศนคติเชิงบวกต่อการนำเทคโนโลยีมาใช้และให้ความสำคัญกับการเลือกใช้ระบบที่มีความเรียบง่ายและสามารถใช้งานได้ง่าย ซึ่งจะช่วยลดภาระในการฝึกอบรมและการปรับตัวของบุคลากรภายในองค์กร ปัจจัยนี้สะท้อนถึงมิติของความซับซ้อน (Complexity) ในทฤษฎีการแพร่กระจายนวัตกรรม (Diffusion of Innovation Theory) ซึ่งระบุว่าเทคโนโลยีที่มีความเรียบง่ายและไม่ซับซ้อนจะมีผลต่อการยอมรับและนำมาใช้งานได้เร็วขึ้น การเลือกใช้ระบบที่ใช้งานง่ายยังช่วยเสริมสร้างความมั่นใจให้แก่บุคลากรและช่วยให้การนำเทคโนโลยีมาใช้เป็นไปอย่างราบรื่น

ผลการศึกษาด้านปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจใช้เทคโนโลยีทางการเงิน พบว่าอายุและรายได้ต่อเดือนส่งผลเชิงบวกต่อความตั้งใจใช้งาน โดยเฉพาะกลุ่มสมาชิกที่มีอายุน้อยหรือมีรายได้สูง ซึ่งมักมีทักษะในการใช้เทคโนโลยีดีกว่าและมีโอกาสเข้าถึงเครื่องมือดิจิทัลมากกว่า ผลการศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัยของ Venkatesh et al. (2003) พบว่าอายุเป็นหนึ่งในตัว

แปรที่สำคัญในการตัดสินใจยอมรับเทคโนโลยี ทักษพร วสุธารัตน์ และคณะ (2564) ที่ระบุว่าอายุและรายได้ต่อเดือนต่างกัน จะมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการยอมรับการใช้บริการทางเซทบอทแตกต่างกัน รวมไปถึงงานวิจัยของ อีรภรณ์ เกษประสิทธิ์และจรัสวรรณ จันทรรัตน์ (2567) พบว่าอายุที่แตกต่างกันส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการธุรกรรมด้านสินเชื่อผ่านช่องทาง GHB ALL GEN

ในบริบทของสหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานธนาคารออมสิน จำกัด พบว่า การรับรู้ถึงประโยชน์และความสะดวกในการใช้งานเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความตั้งใจของสมาชิกในการใช้บริการเทคโนโลยีทางการเงินภายในสหกรณ์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดหลักของ Technology Acceptance Model (TAM) ที่เสนอโดย Davis (1989) ซึ่งระบุว่า การรับรู้ประโยชน์เป็นตัวแปรสำคัญที่มีผลต่อพฤติกรรมการยอมรับและการใช้งานเทคโนโลยี ทั้งนี้ งานวิจัยของ วสุธิดา นุริตมนต์ (2562) และ นพสร ทานะชนและดารณี เอื้อชนะจิต (2564) ต่างสนับสนุนว่า การรับรู้ประโยชน์มีผลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อการตัดสินใจใช้เทคโนโลยีทางการเงิน โดยสมาชิกสหกรณ์ที่รับรู้ว่าคุณประโยชน์ทางการเงินช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำธุรกรรมและอำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ เช่น การโอนเงิน และการบริหารจัดการบัญชีที่สามารถดำเนินการได้ทุกที่ทุกเวลา มีความตั้งใจที่จะใช้งานเทคโนโลยีทางการเงินเป็นประจำและต่อเนื่อง นอกจากนี้ ทักษพร วสุธารัตน์และคณะ (2564) ยังพบว่า ปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อความตั้งใจใช้งานเทคโนโลยีทางการเงินของสมาชิก โดยสมาชิกที่มีทัศนคติในเชิงบวกต่อเทคโนโลยีมีแนวโน้มที่จะเปิดรับและใช้งานระบบมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดในทฤษฎีการยอมรับเทคโนโลยีที่ให้ความสำคัญกับบทบาทของทัศนคติเชิงบวกต่อความตั้งใจใช้งานเทคโนโลยี ทักษพร วสุธารัตน์และคณะ (2564) ยังพบว่า ทัศนคติที่ดีเกี่ยวกับเทคโนโลยีจะกระตุ้นให้สมาชิกมีความตั้งใจใช้งานมากขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของ อุบลวรรณ ขุนทอง และคณะ (2563) จิราภา พันธุ์โสริ และภรณ์ย์พัฒน์ อัมประเสริฐ (2565) และ ศิธาภัทร ฉวีวงศ์ (2566) ที่พบว่า ทัศนคติที่ดีต่อเทคโนโลยีมีความสัมพันธ์โดยตรงกับพฤติกรรมการใช้งานเทคโนโลยีในบริบทของสหกรณ์และหน่วยงานภาครัฐ โดยสมาชิกที่มีทัศนคติที่ดีมักจะใช้เทคโนโลยีทางการเงินอย่างต่อเนื่อง ซึ่งยืนยันถึงความสำคัญของการมีทัศนคติที่ดีในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในสหกรณ์ และยังสอดคล้องกับเพ็ญนภา สุขบุญเพ็ง และ นนทร์ วรพาณิช (2565) พบว่า การรับรู้ถึงประโยชน์ที่เกิดจากการใช้งานเทคโนโลยีมีผลต่อความเชื่อมั่นในการใช้บริการเทคโนโลยี ด้านคุณภาพของระบบ อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อผู้บริโภครู้ถึงประโยชน์จากการใช้งานมากขึ้น จะทำให้ผู้บริโภคมีความเชื่อมั่นในการใช้บริการเทคโนโลยีมากขึ้น เป็นร้อยละ 100

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจใช้เทคโนโลยีทางการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานธนาคารออมสิน จำกัด ได้สังเคราะห์องค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีทางการเงินมาใช้ในบริบทของสหกรณ์ ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ คือ กระบวนการในการนำเทคโนโลยีทางการเงินมาใช้แสดงให้เห็นว่าในบริบทของสหกรณ์การเปลี่ยนจากระบบเดิมมาสู่ระบบใหม่เกิดขึ้นจากแรงผลักดันทั้งภายในและภายนอกสหกรณ์ที่กระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโดยสหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานธนาคารออมสิน จำกัด เป็นตัวอย่างขององค์กรที่มีลักษณะของผู้รับเทคโนโลยีช่วงต้น ซึ่งหมายถึง การเปิดรับเทคโนโลยีใหม่ การวางแผนทรัพยากรและโครงสร้างองค์กรอย่างมีระบบ นอกจากนี้ยังพบว่า ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีคือการรับรู้ประโยชน์ของเทคโนโลยี และทัศนคติเชิงบวกส่งผลต่อความตั้งใจใช้งานเทคโนโลยี เสริมด้วยอิทธิพลด้านอายุและด้านรายได้ที่สะท้อนปัจจัยเบื้องต้นที่ส่งผลต่อความตั้งใจใช้เทคโนโลยีทางการเงิน งานวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าการนำนวัตกรรมมาใช้ในสหกรณ์ไม่ได้ขึ้นอยู่กับเทคโนโลยีที่นำมาใช้เพียงอย่างเดียว การสื่อสารให้เห็นถึงประโยชน์ของการใช้และทัศนคติที่ดีของผู้ใช้เป็นปัจจัยที่หลักที่ทำให้การนำเทคโนโลยีมาใช้ในสหกรณ์ประสบความสำเร็จ

งานวิจัยนี้ได้บูรณาการแนวคิดจากทฤษฎีสถาบัน (Institutional Theory) ทฤษฎีการแพร่กระจายนวัตกรรม (Diffusion of Innovation Theory) และทฤษฎีการยอมรับเทคโนโลยี (Technology Acceptance Model) เพื่ออธิบายทั้งพฤติกรรมระดับบุคคล และระดับองค์กรอย่างครอบคลุม โดยชี้ให้เห็นว่าปัจจัยด้านการรับรู้ประโยชน์ของเทคโนโลยี ทัศนคติเชิงบวก รวมถึงปัจจัยประชากรศาสตร์อย่างอายุและรายได้ มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อความตั้งใจใช้เทคโนโลยีทาง

การเงินในสหกรณ์ ซึ่งเป็นข้อค้นพบใหม่ที่ยังไม่เคยได้รับการศึกษาลงลึกในบริบทขององค์กรประเภทนี้ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางการพัฒนาหรือออกแบบกลยุทธ์การบริหารจัดการเทคโนโลยีในองค์กรสหกรณ์อื่นได้อย่างเหมาะสม

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยด้านการวิเคราะห์กระบวนการในการนำเทคโนโลยีมาใช้ของสหกรณ์พบว่า สหกรณ์กำหนดนโยบายโดยพิจารณาความต้องการของสมาชิกและข้อจำกัดของระบบเดิม โดยเกณฑ์ในการพิจารณาเลือกเทคโนโลยีคือ ความง่ายในการใช้งานและความปลอดภัยของระบบ โดยสหกรณ์ได้มีการวางแผนทรัพยากรด้านการจัดเตรียมงบประมาณ โครงสร้างองค์กรและความร่วมมือของส่วนงานภายในที่เกี่ยวข้อง โดยความพร้อมของบุคลากรและโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญในการนำเทคโนโลยีมาใช้ในสหกรณ์

ผลการวิจัยด้านปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจใช้เทคโนโลยีทางการเงินพบว่า จากการศึกษากลุ่มตัวอย่างสมาชิกจำนวน 300 คนของสหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานธนาคารออมสิน จำกัด มีพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีทางการเงินเป็นประจำ โดยนิยมใช้บริการโอนเงินและตรวจสอบยอดบัญชีผ่านระบบออนไลน์ โดยมีปัจจัยสนับสนุนที่สำคัญคือความสะดวกในการใช้งานและไม่มีค่าธรรมเนียมการใช้บริการ โดยปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจใช้เทคโนโลยี ได้แก่ อายุและรายได้ ขณะที่ปัจจัยด้านการยอมรับเทคโนโลยีส่งผลต่อความตั้งใจในการใช้งาน ได้แก่ การรับรู้ประโยชน์ของการใช้งาน และทัศนคติของผู้ใช้

ผลการวิจัยนี้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการศึกษาทั้งในด้านการวิเคราะห์กระบวนการนำเทคโนโลยีมาใช้ และการระบุปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความตั้งใจของสมาชิก ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการกำหนดกลยุทธ์ในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีทางการเงินในบริบทของสหกรณ์ออมทรัพย์ ทั้งนี้ งานวิจัยนี้การใช้การสุ่มตัวอย่างแบบสะดวกเนื่องจากข้อจำกัดด้านเวลาและทรัพยากร ซึ่งอาจจำกัดความสามารถในการสรุปผลเชิงอนุมาน (inferential generalization) ไปยังประชากรทั้งหมด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 สหกรณ์ควรส่งเสริมการรับรู้ถึงประโยชน์ของการใช้เทคโนโลยีทางการเงินโดยการสื่อสารกับสมาชิกอย่างมีระบบ การประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับประโยชน์ของการใช้เทคโนโลยีทางการเงินเป็นวิธีหนึ่งที่จะสามารถกระตุ้นให้สมาชิกมีความตั้งใจใช้บริการมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ ธนาคารออมสิน และ สหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานธนาคารออมสิน ควรมีบทบาทในการประชาสัมพันธ์ร่วมกันเพื่อให้สมาชิกสามารถเข้าถึงข้อมูลที่ต้องการสื่อสารได้อย่างทั่วถึง

1.2 สหกรณ์ควรให้ความสำคัญในการพัฒนาเทคโนโลยีทางการเงินให้สอดคล้องกับความต้องการและพฤติกรรมของสมาชิก เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการของสมาชิกได้อย่างครอบคลุมและมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลต่อทัศนคติที่ดีต่อการใช้เทคโนโลยีทางการเงินของสมาชิก

1.3 การฝึกอบรม โดยการจัดกิจกรรมฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะการใช้เทคโนโลยีทางการเงินแก่บุคลากร เพื่อให้มีความสามารถในการให้คำปรึกษาและสนับสนุนการใช้งานของสมาชิกได้อย่างมีประสิทธิภาพ หรือจัดอบรมแก่สมาชิกที่ไม่คุ้นเคยกับการใช้เทคโนโลยีทางการเงินเพื่อให้สมาชิกมีความเชื่อมั่นต่อการใช้เทคโนโลยีทางการเงินของสหกรณ์

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การศึกษาครั้งต่อไปอาจเพิ่มปัจจัยอื่น ๆ ที่ยังไม่ได้ศึกษาอย่างละเอียด เช่น ความคุ้นเคยกับเทคโนโลยีในระดับความสามารถทางเทคโนโลยีของผู้ใช้ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนและครอบคลุมพฤติกรรมการใช้งานมากขึ้น

2.2 ควรขยายการศึกษาไปยังสหกรณ์ประเภทอื่น ๆ เพื่อเปรียบเทียบความตั้งใจใช้เทคโนโลยีทางการเงินในบริบทที่แตกต่างกัน การศึกษาในองค์กรที่มีลักษณะหรือโครงสร้างทางสังคมและการเงินที่แตกต่างจะช่วยให้ได้ข้อสรุปในการปรับใช้กับสหกรณ์ได้ในวงกว้าง

เอกสารอ้างอิง

- คีตภัทร ฉวีวงศ์. (2566). อิทธิพลของทุนทางปัญญาต่อการเติบโตอย่างยั่งยืนของสหกรณ์ออมทรัพย์ในประเทศไทย. *วารสารวิจัย มข. สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (ฉบับบัณฑิตศึกษา)*, 11(3), 27-38.
- จิราภา พันธุ์โสรี และ กรณ์ยัพัฒน์ อิ่มประเสริฐ. (2565). การยอมรับเทคโนโลยีการชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์ของกลุ่มเจนเนอเรชั่นเอ็กซ์และกลุ่มเจนเนอเรชั่นวายในจังหวัดนนทบุรี. *วารสารบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์*, 1(1), 86-101.
- ทักษพร วสุธารัตน์, วอนชนก ไชยสุนทร และ สิงหะ ฉวีสุข. (2564). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับการใช้บริการทางการเงินผ่านเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์แชทบอทของธนาคารพาณิชย์ไทยในภาคกลาง. *วารสารบริหารธุรกิจ*, 11(1), 39-51.
- ธีรภรณ์ เกษประสิทธิ์ และ จรัสวรรณ จันทรัตน์. (2567). ปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการธุรกรรมด้านสินเชื่อผ่านช่อง ทาง GHB ALL GEN. *วารสาร มจร อุบลราชธานี*, 3(1), 93-109.
- นพสร ทานะชน และ ดารณี เอื้อชนะจิต. (2564). การรับรู้ถึงประโยชน์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้โปรแกรมซอฟต์แวร์บัญชีของสำนักงานบัญชีไทย. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์*, 8(11), 221-231.
- เพ็ญนภา สุขบุญเพ็ง และ นนทร วรพาณิชย์. (2565). ปัจจัยด้านการยอมรับเทคโนโลยีและการตลาดที่มีอิทธิพลต่อความเชื่อมั่นในการใช้บริการแอปพลิเคชันโมบายแบงก์กิ้ง กรณีศึกษา : เคพลัส บัวหลวง เอ็มแบงก์กิ้ง และ เคเอ็มเอ กรุงศรี โมบายแอป. *วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒนา*, 4(3), 141-154.
- วสุธิดา นุริตมนต์. (2562). อิทธิพลของการยอมรับเทคโนโลยีที่มีต่อพฤติกรรมการใช้บริการธุรกรรมทางการเงินผ่านแอปพลิเคชันบนโทรศัพท์เคลื่อนที่. *สหวิทยาการและความยั่งยืนปริทรรศน์ไทย*, 8(5), 189-199.
- สหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานธนาคารออมสิน จำกัด. (2567). รายงานกิจการประจำปี พ.ศ. 2567. สืบค้นจาก <https://www.gsb-coop.com/page.php?pid=24>.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570)*. สืบค้นจาก <https://www.nesdc.go.th/>.
- อุบลวรรณ ขุนทอง, นริรัตน์ อนันต์ชัยรัชตะ และ บุญธรรม ราชรักษ์. (2563). ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีทางการเงิน กรณีศึกษาระบบการชำระเงินผ่านสมาร์ตโฟนด้วยเทคโนโลยี Near Field Communication (NFC) ในการซื้อสินค้าของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร. *วารสารรัชต์ภาคย์*, 14(32), 23-36.
- Al-Fahim, N.H., Ateeq, A.A., Abro, Z., Milhem, M., Alzoraiki, M., Alkadash, T.M. and Nagi, M. (2024). Factors Influencing the Mobile Banking Usage: Mediating Role of Perceived Usefulness. In Hamdan, A., Alareeni, B. & Khamis, R. (Ed.). *Digital Technology and Changing Roles in Managerial and Financial Accounting: Theoretical Knowledge and Practical Application (Studies in Managerial and Financial Accounting, Vol. 36)* pp. 115-128). Leeds: Emerald Publishing Limited.
- Cohen, J. (1992). A power primer. *Psychological Bulletin*, 112(1), 155-159.
- Davis, F. D. (1989). Perceived usefulness, perceived ease of use, and user acceptance of information technology. *MIS quarterly*, 13(3), 319-340.
- DiMaggio, P. J., & Powell, W. W. (1983). The iron cage revisited: Institutional isomorphism and collective rationality in organizational fields. *American sociological review*, 48(2), 147-160.
- Field, A. (2024). *Discovering statistics using IBM SPSS statistics*. London: Sage publications limited.
- Hair, J. F. (2014). *Multivariate data analysis*. (7th ed.). London: Pearson Education.
- Hu, Z., Ding, S., Li, S., Chen, L., & Yang, S. (2019). Adoption intention of fintech services for bank users: An empirical examination with an extended technology acceptance model. *Symmetry*, 11(3), 340.
- Kotler, P., & Keller, K. L. (2016). *A framework for marketing management*. Boston: Prentice Hall.

- Krippendorff, K. (2018). *Content analysis: An introduction to its methodology*. London: Sage publications.
- Martins, C., Oliveira, T., & Popovič, A. (2014). Understanding the Internet banking adoption: A unified theory of acceptance and use of technology and perceived risk application. *International journal of information management*, 34(1), 1-13.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. London: Sage publications.
- Ramli, Y., Harwani, Y., Soelton, M., Hariani, S., Usman, F., & Rohman, F. (2021). The implication of trust that influences customers' intention to use mobile banking. *The Journal of Asian Finance, Economics and Business*, 8(1), 353-361.
- Rogers, E. M. (2003). *Diffusion of innovations*. (5th ed.). California: Free Press.
- Singh, S., & Srivastava, R. (2020). Understanding the intention to use mobile banking by existing online banking customers: an empirical study. *Journal of Financial Services Marketing*, 25(3), 86-96.
- Venkatesh, V., Morris, M. G., Davis, G. B., & Davis, F. D. (2003). User acceptance of information technology: Toward a unified view. *MIS quarterly*, 27(3), 425-478.

The Importance and Impact of the cultural commodification of Phra That Phanom

Aran Jamnongudom^{1*} and Apikanittha Nalao²

¹ Faculty of Humanities and Social Sciences, Khon Kaen University, Thailand

² Department of Public Administration, Faculty of Liberal Arts and Science, Nakhon Phanom University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: aran0889797@gmail.com

ABSTRACT

This research article aims to investigate the significance and impacts arising from the commodification of Phra That Phanom. This study employs a qualitative research methodology, with a total of 45 key informants divided into four main groups: community leaders, external organizations, local cultural entrepreneurs, and tourists. Data collection techniques included semi-structured interviews, alongside both participatory and non-participatory observations. The research area focused on Wat Phra That Phanom in That Phanom District, Nakhon Phanom Province, and its surrounding vicinity. The findings reveal that the commodification of Phra That Phanom holds significant importance and has the following impacts: 1) it serves as a crucial area for promoting a moral Buddhist system to tourists; 2) it acts as a space for social organization to foster unity among participants in the worship of Phra That Phanom; 3) it creates a social space for cultural owners; 4) it represents a cultural area with global significance due to advocacy for Phra That Phanom to be recognized as a UNESCO World Heritage Site; 5) it promotes community economic development and trade along the Thai-Laos border; 6) it symbolizes a dominating space for those who come to pay homage to Phra That Phanom; 7) it embodies a hybrid culture that distorts the traditional belief in Phra That Phanom into a symbol of love, connecting it with Western Valentine's Day values; 8) it represents a contested sacred space among believers of spirits, Brahmanism, and Buddhism; and 9) it reflects a dilution of cultural values.

Keywords: Phra That Phanom, Impact, Importance, Commodification, Cultural Goods

ความสำคัญและผลกระทบที่เกิดขึ้นภายใต้การกลายเป็นสินค้าทางวัฒนธรรมของพระธาตุพนม

อรัญ จันทอุดม^{1*} และ อภินิษฐา นาเลาะห์²

¹ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ประเทศไทย

² สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: aran0889797@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสำคัญและผลกระทบที่เกิดขึ้นภายใต้การกลายเป็นสินค้าทางวัฒนธรรมของพระธาตุพนม การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 45 คน แบ่งออกเป็น 4 กลุ่มหลัก คือ กลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มองค์กรภายนอก กลุ่มผู้ประกอบการสินค้าวัฒนธรรมในพื้นที่ และกลุ่มนักท่องเที่ยว โดยใช้เทคนิคการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ร่วมกับการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม พื้นที่วิจัยคือ วัดพระธาตุพนม อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม และบริเวณพื้นที่ใกล้เคียงกับวัด ผลการวิจัยพบว่า การกลายเป็นสินค้าทางวัฒนธรรมของพระธาตุพนมได้มีความสำคัญและส่งผลกระทบ ดังนี้ 1) เป็นพื้นที่สำคัญในการส่งเสริมระบบศีลธรรมทางพระพุทธศาสนาให้กับนักท่องเที่ยว 2) เป็นพื้นที่ในการจัดระเบียบทางสังคมเพื่อสร้างความเป็นหนึ่งเดียวกันให้กับผู้คนที่เข้ามามีส่วนร่วมในงานนมัสการพระธาตุพนม 3) เป็นพื้นที่ในการสร้างพื้นที่ทางสังคมให้กับเจ้าของวัฒนธรรม 4) เป็นพื้นที่ที่วัฒนธรรมมีความเป็นสากลจากการรณรงค์ให้มีการเสนอให้พระธาตุพนมเป็นมรดกโลกทางวัฒนธรรม 5) เป็นพื้นที่ในการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนและการค้าชายแดนไทย-ลาว 6) เป็นพื้นที่ที่ครอบงำเชิงสัญลักษณ์ของผู้คนที่มานมัสการพระธาตุพนม 7) เป็นพื้นที่ของวัฒนธรรมลูกผสมที่บิดเบือนพระธาตุพนมอันเป็นความเชื่อในพุทธศาสนาให้เป็นพระธาตุแห่งความรักโดยเชื่อมโยงกับค่านิยมในวันวาเลนไทน์ของชาวตะวันตก 8) เป็นพื้นที่ในการช่วงชิงพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ระหว่างผู้ที่มีความเชื่อเรื่อง ผี พราหมณ์ พุทธ และ 9) มีการลดทอนคุณค่าของวัฒนธรรม

คำสำคัญ: พระธาตุพนม, ผลกระทบ, ความสำคัญ, การกลายเป็นสินค้า, สินค้าทางวัฒนธรรม

© 2025 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

พระธาตุพนมสร้างขึ้นในสมัยอาณาจักรศรีโคตรบูร โดยมีการผสมผสานศิลปะทวารวดี ขอม และจาม เพื่อประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุ และตั้งอยู่ตามคติจักรวาลในฐานะชุมทางการค้าโบราณ จึงกลายเป็นศูนย์รวมทางพุทธศาสนาในกลุ่มแม่น้ำโขง ในต้นพุทธศตวรรษที่ 22 อาณาจักรล้านช้างนำพระธาตุพนมมาใช้ในทางการเมือง โดยพระเจ้าไชยเชษฐาธิราชทรงบูรณะและปรับปรุงให้มีเอกลักษณ์เป็นบัวเหลี่ยม ในรัชกาลที่ 4 มีการสร้างพระธาตุพนมจำลองเพื่อปกป้องผืนแผ่นดินจากการล่าอาณานิคม และในรัชกาลที่ 5 ได้มีการบูรณะเพื่อรวมพื้นที่ฝั่งขวาของแม่น้ำโขงกับสยาม โดยสมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพได้เผยแพร่แนวคิดการจำลองพระธาตุพนมไปยังภาคอีสาน ส่งผลให้เกิดการสร้างพระธาตุพนมจำลองในรัชกาลที่ 6 และต่อมาในปลายพุทธศตวรรษที่ 25 รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงครามได้บูรณะยอดพระธาตุพนมให้เป็นแบบไทยเพื่อชักจูงกลุ่มชนในอินโดจีนเข้าร่วมกับประเทศไทย พระธาตุพนมจึงกลายเป็นอัตลักษณ์สำคัญของภาคอีสานและประเทศ อย่างไรก็ตาม ความลักลั่นในการจำลองพระธาตุพนมยังคงมีอยู่จนกระทั่งรัชกาลที่ 9 ได้สร้างพระธาตุพนมจำลองใหม่ ซึ่งสะท้อนความเชื่อและศรัทธาต่อพระธาตุพนมและรัชกาลที่ 9 ผ่านเครือข่ายทางพุทธศาสนา ทำให้พระธาตุพนมจำลองเชื่อมโยงสัมพันธ์ไม่ตรีทั้งภายในและภายนอกประเทศ (เกศินี ศรีวงศ์ษา, 2562) นอกจากนี้ พระธาตุพนมยังเป็นปูชนียสถานอันศักดิ์สิทธิ์ที่มีความเก่าแก่และเป็นศูนย์กลางของชุมชนมาตั้งแต่สมัยโบราณ ตั้งอยู่บริเวณฝั่งขวาของแม่น้ำโขง อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม (สุภกร ฉลองภาค, 2562)

การปรับโฉมทัศน์ใหม่สำหรับผู้ศรัทธาผ่านการท่องเที่ยวทำให้วัดพระธาตุพนม ซึ่งมีทรัพยากรศักดิ์สิทธิ์อุดมสมบูรณ์ (ปรีดาร์ ศิริรัตน์, 2563) พัฒนาระบบอุตสาหกรรมทางวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่อง โดยใช้ตำนานอรัญคราตุและเรื่องราวทางประวัติศาสตร์เป็นทรัพยากรหลักในกระบวนการกลายเป็นสินค้า เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือและมูลค่าทางเศรษฐกิจให้กับกิจกรรมและผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับพระธาตุพนม ปัจจุบันพื้นที่นี้กลายเป็นศูนย์กลางการผลิตสินค้าทางวัฒนธรรมที่สำคัญในภูมิภาคกลุ่มน้ำโขง แบ่งออกเป็น 7 ประเภท เช่น สินค้าทางวัฒนธรรม “การบูชาธาตุ” ซึ่งรวมถึง “การบูชาพระธาตุพนม” ที่ตีความประวัติศาสตร์ผ่านตำนานอรัญคราตุ ทำให้พระธาตุพนมเป็นเจดีย์ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุที่เก่าแก่ที่สุดในพื้นที่ลุ่มแม่น้ำโขง และเปรียบเสมือนตัวแทนของพระพุทธเจ้า (คณะกรรมการดำเนินงานเพื่อขอขึ้นทะเบียนพระธาตุพนมเป็นมรดกโลก, 2560) การเดินทางมาสักการะพระธาตุพนมจึงถูกมองว่าเป็นการเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้า และเกิดกระแสการท่องเที่ยวที่เชื่อว่า “หากเป็นชาวพุทธครั้งหนึ่งในชีวิตต้องได้สักการะพระธาตุพนม” นอกจากนี้ สถาปัตยกรรมอันโดดเด่นของพระธาตุพนมยังเป็นแรงบันดาลใจในการผลิตสินค้าทางวัฒนธรรม “การบูชาธาตุบรรพชน” ซึ่งปัจจุบันกลายเป็นสินค้าสำคัญในการเผยแพร่เรื่องราวของพระธาตุพนมไปยังภูมิภาคอื่น (อริญ จานงอุดม, 2566)

กิจกรรม “ประเพณีงานนมัสการพระธาตุพนม” เป็นเทศกาลประจำปีที่สำคัญที่สุดในพื้นที่อนุภาคลุ่มแม่น้ำโขง จัดขึ้นเป็นเวลา 9 วัน 9 คืน ตั้งแต่วันขึ้น 8 ค่ำเดือนสามถึงวันแรม 1 ค่ำเดือนสาม โดยมีผู้เข้าร่วมหลายแสนคนต่อปี (พระมหาอนุพงษ์วรวิธาน (แสนสุพรรณ) และคณะ, 2563) ในช่วงเวลาดังกล่าว รัฐบาลท้องถิ่นเปิดด่านข้ามพรมแดนเพื่อให้ชาวลาวที่มีความเชื่อเกี่ยวกับพระธาตุพนมได้เข้าร่วมพิธีกรรมต่าง ๆ เช่น “เสียค่าหัว” และ “ถวายข้าวพืชภาค” ซึ่งเป็นการถวายผลผลิตทางการเกษตรที่สืบทอดกันมา นอกจากนี้ สินค้าทางวัฒนธรรมประเภทวัตถุมงคลและของที่ระลึก เช่น โมเดลพระธาตุพนมและเสื้อผ้าลวดลายพระธาตุพนม ได้รับความนิยมอย่างมาก โดยมีการสร้างจุดขายจากความเชื่อที่เชื่อมโยงกับพระธาตุพนม ขณะเดียวกัน อาหารท้องถิ่นอย่างมันแกวและกะละแมก็เป็นส่วนสำคัญที่นักท่องเที่ยวต้องลิ้มลองเมื่อมาเยือนพื้นที่นี้ ซึ่งได้กลายเป็นแหล่งผลิตมันแกวขนาดใหญ่ในประเทศไทย และมีบทบาทสำคัญในประเพณีถวายข้าวพืชภาค นอกจากนี้ ยังมีการแสดงดนตรีและละครที่สะท้อนถึงวัฒนธรรมและประเพณีของชุมชน เช่น การแสดงดนตรีถวายองค์พระธาตุพนม และการแสดงละครเวทีที่ส่งเสริมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ของชุมชน สุดท้าย การเติบโตของการท่องเที่ยวในพื้นที่พระธาตุพนมยังทำให้ชาวบ้านปรับบ้านเรือนเป็นโฮมสเตย์เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว (อริญ จานงอุดม, 2566)

สินค้าทางวัฒนธรรมในพื้นที่พระธาตุพนมได้กลายเป็นตัวชี้วัดสำคัญที่สะท้อนการเติบโตของตลาดวัฒนธรรมในสังคมอย่างต่อเนื่อง จนสามารถกล่าวได้ว่าพื้นที่นี้เป็นศูนย์กลางการพัฒนาระบบ “อุตสาหกรรมทางวัฒนธรรม” อย่างครบวงจร อย่างไรก็ตาม หากวิเคราะห์ภายใต้แนวคิดของอีโอดอร์ อะดอร์โน และแมกซ์ ฮอร์ไคเมอร์ พบว่า การผลิตสินค้าทางวัฒนธรรมในปริมาณมากมักเน้นมูลค่าในการแลกเปลี่ยนมากกว่าคุณค่าทางจิตใจ ส่งผลให้สินค้ามีคุณภาพด้อยลงและลดคุณค่าดั้งเดิมให้เหลือเพียงมูลค่าทางพาณิชย์ ในทางตรงกันข้าม เรย์มอนด์ วิลเลียมส์ จากมหาวิทยาลัยเบอร์มิงแฮมมองว่ากระบวนการทางวัฒนธรรมที่รวมการผลิต การเผยแพร่ และการบริโภคทำให้เกิดสินค้าเพื่อสนองตอบความต้องการของผู้บริโภคที่ไม่รู้จักพอ และเป็นพื้นที่การต่อสู้ทางเศรษฐกิจและการเมืองร่วมสมัย โดยการสร้างพื้นที่ทางสังคมของเจ้าของวัฒนธรรม ทั้งยังช่วยสืบทอดวัฒนธรรมดั้งเดิมผ่านกระบวนการ “การหวนหาอดีต” ที่ผู้ผลิตและผู้บริโภคพยายามขุดคุ้ยหารากเหง้าของวัฒนธรรมมาเป็นจุดขาย ส่งผลให้วัฒนธรรมสามารถเข้าถึงได้โดยทุกคนชั้นในสังคม (อริญ จานงอุดม, 2566)

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาความสำคัญและผลกระทบที่เกิดขึ้นภายใต้การกลายเป็นสินค้าทางวัฒนธรรมของพระธาตุพนม เพื่อนำไปสู่ความร่วมมือในการอนุรักษ์ และการสร้างสมดุลระหว่างคุณค่าและมูลค่าของสินค้าทางวัฒนธรรมในพื้นที่พระธาตุพนม และพื้นที่วัฒนธรรมอื่น ๆ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสำคัญที่เกิดขึ้นภายใต้การกลายเป็นสินค้าทางวัฒนธรรมของพระธาตุพนม
2. เพื่อศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้นภายใต้การกลายเป็นสินค้าทางวัฒนธรรมของพระธาตุพนม

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้วิจัยใช้วิธีการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง (Purposive selection) และการบอกต่อ (snowball sampling technique) โดยมีผู้ให้ข้อมูลจำนวน 45 คน แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้นำชุมชน จำนวน 10 คน ได้แก่ กำนันและผู้ใหญ่บ้านตำบลธาตุพนม เจ้าอาวาสและพระสงฆ์วัดพระธาตุพนม และผู้อาวุโสในพื้นที่ชุมชนวัดพระธาตุพนม กลุ่มองค์กรภายนอก จำนวน 6 คน ได้แก่ 1) องค์การภาครัฐ คือ เจ้าหน้าที่อำเภอธาตุพนม เจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลธาตุพนม เจ้าหน้าที่สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนครพนม เจ้าหน้าที่สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดนครพนม 2) องค์การภาคเอกชน ได้แก่ เจ้าหน้าที่หอการค้าจังหวัดนครพนม 3) สถาบันการศึกษา ได้แก่ บุคลากรครูโรงเรียนธาตุพนม กลุ่มผู้ประกอบการประกอบด้วย ผู้ประกอบการสินค้าทางวัฒนธรรมบริเวณโดยรอบวัดพระธาตุพนม จำนวน 10 คน เจ้าหน้าที่วัดพระธาตุพนม ที่ดูแลการจำหน่ายสินค้าทางวัฒนธรรมในพื้นที่วัดพระธาตุพนมและดำเนินการเกี่ยวกับกิจกรรมการท่องเที่ยว จำนวน 10 คน และกลุ่มนักท่องเที่ยว จำนวน 9 คน

2. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลและเครื่องมือวิจัย

2.1 ข้อมูลทุติยภูมิ เป็นข้อมูลมือสองที่ผู้วิจัยได้จากการทบทวนวรรณกรรม การสืบค้นจากเอกสาร หนังสือ ตำรา และงานวิจัย โดยค้นคว้าทั้งในส่วนที่เป็นเอกสารสิ่งพิมพ์และเอกสารที่เป็นสื่อออนไลน์ในเว็บไซต์ต่าง ๆ ได้แก่ แนวคิดการกลายเป็นสินค้าทางวัฒนธรรม งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการกลายเป็นสินค้าทางวัฒนธรรม และข้อมูลเกี่ยวกับพื้นที่วิจัย ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้องค์ความรู้ดังกล่าวในการพัฒนากรอบแนวคิดในการศึกษาความสำคัญและผลกระทบที่เกิดขึ้นภายใต้การกลายเป็นสินค้าทางวัฒนธรรมของพระธาตุพนม

2.2 ข้อมูลปฐมภูมิ การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้เทคนิคการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง มีแนวทางการสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ควบคู่ไปกับการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนและสามารถตอบวัตถุประสงค์การวิจัยในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้ ดังนี้

- การสัมภาษณ์ เมื่อทำการปรับปรุงแนวทางการสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมกับวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษาวิจัยแล้ว จากนั้นจึงทำเอกสารขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อนำไปยื่นให้กับวัดพระธาตุพนม โดยในการลงเก็บข้อมูลภาคสนามผู้วิจัยได้ให้ความสำคัญกับการเข้าไปฝังตัวในพื้นที่ โดยการเข้าไปอาศัยอยู่ในวัดพระธาตุพนมประมาณครั้งละ 5 – 10 วัน สำหรับการเข้าถึงผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง และแบบบอกต่อ โดยการสอบถามจากพระสงฆ์ชั้นผู้ใหญ่ภายในวัดพระธาตุพนม ว่าหากต้องการข้อมูลเกี่ยวกับประเด็นที่จะศึกษามีบุคคลใดบ้างที่สามารถให้การสัมภาษณ์ได้เป็นอย่างดี หลังจากได้ข้อมูลติดต่อของผู้ที่จะให้ข้อมูลได้อย่างแน่ชัดแล้ว ผู้วิจัยได้โทรศัพท์ไปยังผู้ให้ข้อมูล เพื่อทำการนัดหมายวันเวลาและสถานที่ซึ่งผู้ให้ข้อมูลสะดวก เมื่อได้วันเวลาและสถานที่ที่แน่ชัดแล้ว ในขณะที่เข้าพบผู้วิจัยจะแนะนำตัวต่อผู้ให้ข้อมูลพร้อมทั้งให้รายละเอียดต่าง ๆ ของการทำวิจัยและการขอความร่วมมือในการสัมภาษณ์ให้ผู้ให้ข้อมูลรับทราบ จากนั้นผู้วิจัยจึงเริ่มต้นสัมภาษณ์โดยใช้ภาษาถิ่นหรือภาษาอีสานในการถามไถ่สารทุกข์สุกดิบ เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลรู้สึกเป็นกันเอง รวมทั้งในระหว่างการสัมภาษณ์บางคำถามอาจทำให้ผู้ให้ข้อมูลรู้สึกอึดอัดหรือรู้สึกไม่สบายใจ โดยผู้วิจัยจะคอยสังเกตพฤติกรรมของผู้ให้ข้อมูลหากมีอาการดังกล่าว ผู้วิจัยจะเลี่ยงการถามคำถามดังกล่าว และเมื่อทำการสัมภาษณ์เสร็จผู้วิจัยจะแสดงความขอบคุณ และขอความอนุเคราะห์จากผู้ให้ข้อมูลว่า หากผู้วิจัยต้องการข้อมูลเพิ่มเติมจะอนุญาตติดต่อผู้ให้ข้อมูลเพื่อทำการนัดหมายการสัมภาษณ์ในวันและเวลาที่ผู้ให้ข้อมูลสะดวกอีกครั้ง ทั้งนี้เพื่อเป็นการปกป้องความเป็นส่วนตัวและความลับของผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยจะใช้นามสมมุติแทนชื่อและนามสกุลของผู้ให้ข้อมูลที่ให้ข้อมูลในการวิจัย

- การสังเกต แบ่งเป็นการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม โดยผู้วิจัยใช้แนวทางการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมและแนวทางการสังเกตแบบมีส่วนร่วมเป็นเครื่องมือวิจัย ซึ่งมีวิธีการในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1) การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม เนื่องจากผู้วิจัยไม่ใช่คนในพื้นที่ การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมจึงเป็นวิธีการแรกที่ผู้วิจัยได้นำมาศึกษาบริบทของพื้นที่ทางกายภาพและกิจกรรมในแต่ละวันที่เกิดขึ้นภายในพื้นที่วัดพระธาตุพนมและบริเวณโดยรอบ

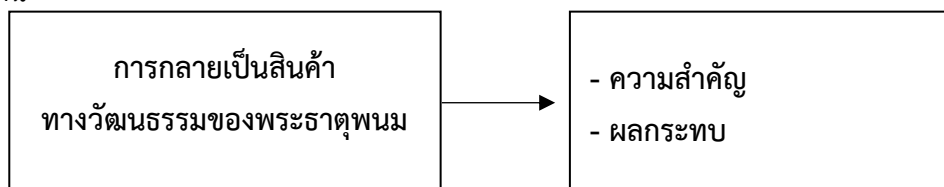
2) แนวทางการสังเกตแบบมีส่วนร่วม การที่ผู้วิจัยได้เข้าไปอาศัยอยู่ในวัดพระธาตุพนมหลายครั้ง ทำให้ผู้วิจัยได้รับความไว้วางใจในการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ภายในวัดพระธาตุพนม จนมีความสนิทสนมกับเจ้าหน้าที่จำหน่ายสินค้าของที่ระลึกและวัตถุมงคลภายในวัดพระธาตุพนม ทำให้ผู้วิจัยได้มีโอกาสนี้เข้าไปมีส่วนร่วมในการเป็นผู้ช่วยจำหน่ายสินค้าของที่ระลึกและวัตถุมงคล โดยผู้วิจัยได้ใช้โอกาสนี้ในการสังเกตการปฏิสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหน้าที่กับนักท่องเที่ยว และพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในการเลือกซื้อสินค้าของที่ระลึกและวัตถุมงคลแต่ละรุ่น นอกจากนี้ผู้วิจัยได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมงานนมัสการพระธาตุพนมและได้สังเกตจำนวนผู้เข้าร่วม รวมทั้งการปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยวกับกิจกรรมที่เกิดขึ้นภายในงาน

3. การตรวจสอบ การวิเคราะห์ และการนำเสนอข้อมูล

ในการตรวจสอบข้อมูลใช้วิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า โดยดำเนินการพิจารณาจากแหล่งข้อมูล ระยะเวลา และสถานที่ เพื่อหาความเหมือนและแตกต่างของข้อมูล เมื่อตรวจสอบแล้วถ้าข้อมูลเป็นไปในทิศทางเดียวกันก็ถือว่าข้อมูลนั้นมีความน่าเชื่อถือ จากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยแบ่งออกเป็นสองส่วน คือ การวิเคราะห์ข้อมูลในระหว่างที่เก็บข้อมูลภาคสนาม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่แม่นยำครบถ้วนและเพื่อหาประเด็นที่ตกหล่น และการวิเคราะห์รวม เป็นการจัดหมวดหมู่ของข้อมูลทั้งหมดที่ได้มาตามประเด็นที่ศึกษา จากนั้นจึงนำเสนอข้อมูลโดยใช้วิธีพรรณนาวิเคราะห์ การบรรยายอธิบายข้อเท็จจริงที่ค้นพบและนำเสนอข้อมูลตามกรอบแนวคิดทฤษฎี

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์ความสำคัญและผลกระทบที่เกิดขึ้นภายใต้การกลายเป็นสินค้าทางวัฒนธรรมของพระธาตุพนม ซึ่งผู้วิจัยได้นำแนวคิดสินค้าทางวัฒนธรรมระหว่างสองสำนักคิดที่มีมุมมองแตกต่างกัน ได้แก่ สำนักแฟรงค์เฟิร์ต โดยนักคิดชาวเยอรมันเชื้อสายเยอรมันคนสำคัญสองท่าน คือ ฮีโอดอร์ อะดอร์โน และ แมกซ์ ฮอร์ไคเมอร์ ที่เล็งเห็นถึงผลกระทบของระบบอุตสาหกรรมที่มีการผลิตสินค้าทางวัฒนธรรมจำนวนมาก และสำนักวัฒนธรรมศึกษาแห่งมหาวิทยาลัยเบอร์มิงแฮม โดยเรย์มอนด์ วิลเลียมส์ ที่มองเห็นถึงความสำคัญของกระบวนการกลายเป็นสินค้าทางวัฒนธรรมว่า เป็นพื้นที่การต่อสู้ทางเศรษฐกิจ หรือการเมืองร่วมสมัยในการสร้างพื้นที่ทางสังคมของเจ้าของวัฒนธรรม ทั้งยังเป็นการเพิ่มช่องทางในการอนุรักษ์วัฒนธรรมดั้งเดิมให้คงอยู่คู่กับสังคมปัจจุบันได้ มาเป็นแนวคิดหลักในการวิเคราะห์และพัฒนากรอบแนวคิดในการศึกษาครั้งนี้ ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ความสำคัญที่เกิดขึ้นภายใต้การกลายเป็นสินค้าทางวัฒนธรรมของพระธาตุพนม

1.1 การส่งเสริมระบบศีลธรรม

ภายใต้การกลายเป็นสินค้าทางวัฒนธรรมของพระธาตุพนม ได้ส่งผลให้ปัจจุบันวัดพระธาตุพนมได้กลายเป็นสถานที่สำคัญในการสร้างสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจให้กับคนในสังคม โดยเฉพาะการเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางศาสนาที่มีการนำเสนอชุดข้อมูลสำคัญในด้านพื้นที่ คือ “การเป็นตัวแทนของพระพุทธเจ้า” ทำให้ให้เจดีย์พระธาตุพนมกลายเป็นสัญลักษณ์ในการเผยแพร่คำสอนของพระพุทธเจ้า รูปแบบกิจกรรมส่วนใหญ่ของวัดพระธาตุพนมจึงมีความสอดคล้องกับแนวคิดทางพระพุทธศาสนา (พระอาจารย์หัสชัย นามสมมติ, 2564: สัมภาษณ์)

อาทิ การสักการบูชาพระธาตุพนม กิจกรรมปฏิบัติธรรม ฟังเทศนาในช่วงวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ตลอดจนกิจกรรมการทำบุญบริจาคทรัพย์เพื่อสงเคราะห์ทำนุบำรุงวัดพระธาตุพนม ซึ่งไม่เพียงเป็นการช่วยลดความเครียดสะสมให้กับนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาสักการะองค์พระธาตุพนมได้เท่านั้น แต่ยังส่งผลทำให้สังคมมีความเอื้อเฟื้อต่อกัน เพราะเป็นการยกระดับจิตวิญญาณให้นักท่องเที่ยวมีความใกล้ชิดกับคำสอนของพระพุทธเจ้ามากขึ้น

นอกจากนี้ วัดพระธาตุพนมยังเป็นศูนย์รวมทางความเชื่อซึ่งไม่ใช่เฉพาะในด้านพระพุทธศาสนาเท่านั้น แต่ยังประกอบไปด้วยความเชื่อเรื่องผีหรือความเชื่อท้องถิ่น การนับถือผีเจ้าเฮียนสามพระองค์ และความเชื่อในศาสนาพราหมณ์-ฮินดู การนับถือเทพเจ้า ความเชื่อเรื่องภูยานาคผู้เฝ้ารักษาพระธาตุพนม และความเชื่อเกี่ยวกับท้าวเวสสุวรรณ ดังนั้นวัดพระธาตุพนมจึงกลายเป็นพื้นที่แห่งความหวังให้กับคนในสังคม เดินทางมาสักการะขอพร โดยเฉพาะวิธีการบนบานศาลกล่าวที่มีการสร้างข้อตกลงร่วมกันกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในลักษณะเป็นการบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมหลังจากพรที่ขอเกิดขึ้นจริง ถือเป็นการสร้างระบบศีลธรรมอันดีให้กับคนในสังคมมีน้ำใจช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงศักยภาพในการเป็นพื้นที่การท่องเที่ยวเชิงศาสนาที่มีความเชื่อหลากหลายคอยทำหน้าที่ยกระดับจิตใจผู้คน เพื่อให้สังคมในปัจจุบันที่มีการแข่งขันเพื่อดำรงชีพสูงมีความน่าอยู่มากยิ่งขึ้น

1.2 การจัดระเบียบทางสังคม

การยกระดับงานนมัสการพระธาตุพนมให้กลายเป็นเทศกาลประจำปีของจังหวัดนครพนม ส่งผลให้หน่วยงานราชการทั้งภาครัฐและเอกชน รวมทั้งสถาบันการศึกษา หน่วยงานรัฐท้องถิ่น และภาคประชาชน เข้ามามีบทบาทสำคัญในการดำเนินกิจกรรม โดยงานนมัสการพระธาตุพนมถือเป็นประเพณีสำคัญของชาวเข้าโอกาสที่ตั้งชุมชนอาศัยอยู่บริเวณโดยรอบวัดพระธาตุพนมไปจนถึงฝั่งประเทศลาว จัดขึ้นเพื่อแสดงออกถึงความศรัทธาต่อพระธาตุพนมทุกปี ดังนั้นความเชื่อเรื่อง “เข้าโอกาส” จึงกลายเป็นเงื่อนไขสำคัญที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของทุกภาคส่วนที่เข้ามามีส่วนร่วม โดยการยึดหลักความเชื่อที่ว่า “เข้าโอกาส คือ ผู้ได้รับโอกาสในการทำหน้าที่ดูแลรักษาพระธาตุพนม” มาใช้ในจัดระเบียบทางสังคมเพื่อให้เจ้าหน้าที่จากหลากหลายหน่วยงานมีความชอบธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ รวมทั้งเพื่อให้เกิดสำนึกร่วมกันในฐานะเป็นเข้าโอกาสของพระธาตุพนม ที่จะพร้อมใจกันปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเต็มใจ และที่สำคัญยังเป็นการเพิ่มจริยธรรมการทำงานให้กับเจ้าหน้าที่ทำงานร่วมกันด้วยความโปร่งใส (สงกรานต์ นามสมมติ, 2565: สัมภาษณ์)

เทศกาลงานนมัสการพระธาตุพนมที่จัดขึ้นอย่างยิ่งใหญ่ทุกปี ได้มีนักท่องเที่ยวจำนวนมากที่เดินทางมาเข้าร่วมกิจกรรมนั้น แต่ละคนอาจมีความแตกต่างทางด้านชาติพันธุ์ ภาษา และวัฒนธรรม แต่พอเข้าร่วมกิจกรรมทุกคนได้กลายเป็นเข้าโอกาสของวัดพระธาตุพนม ภายใต้ขยายการรับรู้ทางความเชื่อที่ว่า “งานนมัสการคือประเพณีของชาวเข้าโอกาส ดังนั้นผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมในปัจจุบันจึงถือเป็นเข้าโอกาสเช่นกัน” แสดงให้เห็นถึงการจัดระเบียบทางสังคมที่ทำให้นักท่องเที่ยวอยู่ภายใต้กฎกติกาเดียวกันหรือภายใต้ความศรัทธาในฐานะเข้าโอกาสของวัดพระธาตุพนม ซึ่งทำให้การดำเนินงานนมัสการพระธาตุพนมตลอดทั้งทั้ง 9 วัน 9 คืน สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีทุกปี (หมง นามสมมติ, 2565: สัมภาษณ์)

ดังนั้น สำนึกความเป็นเข้าโอกาสที่เกิดขึ้นกับทั้งหน่วยงานที่ดำเนินการและผู้เข้าร่วมกิจกรรม ถือเป็นการขยายองค์ความรู้ของวัฒนธรรมเข้าโอกาสให้ทุกคนที่เข้าร่วมกิจกรรมเกิดสำนึกร่วมภายใต้ความเชื่อและความศรัทธาเดียวกัน จนกระทั่งกลายเป็นเงื่อนไขในการทำลายทิฐิของทุกคนที่มีเส้นแบ่งระหว่างกัน ซึ่งอาจถูกกำหนดโดยหน่วยงานต้นสังกัด

หรือความเป็นชาติพันธุ์ ให้เหลือไว้เพียงความเป็นข้าโอกาสของวัดพระธาตุพนมเท่านั้น ซึ่งย่อมจะส่งผลให้สังคมมีความสามัคคีช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

1.3 การสร้างพื้นที่ทางสังคม

ภายใต้การกลายเป็นสินค้าทางวัฒนธรรมของพระธาตุพนม ได้มีรื้อฟื้นการแสดงดนตรีวงพิณพาทย์ถวายองค์พระธาตุพนม ซึ่งทำให้วัฒนธรรมดังกล่าวกลับมามีบทบาทในพื้นที่พระธาตุพนมอีกครั้ง และที่สำคัญได้ทำให้กลุ่มคนที่ทำการรื้อฟื้น คือ เด็กนักเรียนที่เป็นลูกหลานชาวข้าโอกาสเกิดความสำนึกรักบ้านเกิด และเล็งเห็นถึงความสำคัญขององค์พระธาตุพนม รวมทั้งยังพบว่า การพยายามสร้างจุดขายให้กับสินค้าเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว ส่งผลให้องค์ความรู้ของพระธาตุพนมในด้านความเชื่อถูกขยายออกไปสู่สังคมภายนอกจนเป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้น ได้กลายเป็นเงื่อนไขที่ช่วยในการสร้างพื้นที่ทางสังคมให้กับเจ้าของวัฒนธรรม อาทิ การสร้าง “เหรียญพระธาตุพนมรุ่นพญานาคเจ็ดองค์” ทำให้กลุ่มบุตรโอรส-ธิดา ถูกยอมรับและมีบทบาทในฐานะเจ้าของทางความเชื่อที่มีความเกี่ยวข้องกับพื้นที่พระธาตุพนมมากยิ่งขึ้น (พระอาจารย์สุวัฒน์ นามสมมติ, 2566: สัมภาษณ์) รวมทั้งการสร้าง “เหรียญพระธาตุพนมรุ่นมรดกโลก” ได้ทำให้นโยบายการผลักดันพระธาตุพนมสู่มรดกโลกทางวัฒนธรรมกลายเป็นที่รู้จักแก่คนในสังคม เนื่องจากการขยายองค์ความรู้ออกไปสู่สังคมภายนอกจนกลายเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย

ในขณะเดียวกัน การกลายเป็นสินค้าทางวัฒนธรรมของพระธาตุพนม ไม่เพียงทำให้วัฒนธรรมกลายเป็นที่รู้จักมากขึ้นเท่านั้น แต่ในทางตรงกันข้ามได้ทำให้เจ้าของวัฒนธรรมถูกลดความสำคัญลง อาทิ “วัฒนธรรมข้าโอกาส” เนื่องจากการเข้ามามีส่วนร่วมของหน่วยงานจากหลากหลายภาคส่วนในการดำเนินกิจกรรมงานนมัสการพระธาตุพนม ทำให้มีการคัดสรรวัฒนธรรมบางส่วนที่มีความโดดเด่นของชาวข้าโอกาสนำไปสร้างเป็นจุดขายให้กับงานเทศกาล ส่งผลให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสเพียงกับตัววัฒนธรรมเท่านั้น แต่จะไม่รู้ว่าเจ้าของวัฒนธรรมตัวจริงคือใคร ด้วยเหตุนี้กลุ่มคนที่เป็นเจ้าของวัฒนธรรมหรือชาวข้าโอกาสของวัดพระธาตุพนม จึงพยายามสร้างพื้นที่ทางสังคมให้กับตนเองโดยการทำหน้าที่สำคัญของชาวข้าโอกาสที่ได้รับมอบหมายในการดูแลรักษาพระธาตุพนมตั้งแต่สมัยโบราณ มาใช้ในการแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ อาทิ “การถวายข้าวพืชภาค” ซึ่งจำเป็นต้องรวบรวมผลผลิตทางการเกษตรนำมาถวายแก่องค์พระธาตุพนม และที่สำคัญคือ “การนอนเฝ้าพระธาตุพนม” ซึ่งเป็นกิจกรรมที่แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างอย่างชัดเจนระหว่างกลุ่มนักท่องเที่ยวและกลุ่มชาวข้าโอกาส (จันจิรา นามสมมติ, 2565: สัมภาษณ์)

ดังนั้น การสร้างพื้นที่ทางสังคมของเจ้าของวัฒนธรรมหรือชาวข้าโอกาส ซึ่งได้สะท้อนผ่านความศรัทธาอันแรงกล้าที่มีต่อพระธาตุพนม ทำให้ชาวข้าโอกาสที่เดินทางมาถวายข้าวพืชภาคและนอนเฝ้าพระธาตุพนมกลายเป็นมนต์เสน่ห์ของงานนมัสการพระธาตุพนมในทุกปี

1.4 การเชิดชูวัฒนธรรมท้องถิ่นสู่สากล

การมีหลักฐานอ้างอิงถึงประวัติความเป็นมาของวัฒนธรรมอย่างชัดเจน โดย “คัมภีร์ไบลานเรื่องอูรังคธาตุ” ซึ่งถูกยอมรับให้เป็นมรดกความทรงจำแห่งโลก เมื่อวันที่ 18 เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2566 โดยองค์การเพื่อการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (ยูเนสโก) ยิ่งส่งผลให้สินค้าทางวัฒนธรรมของพระธาตุพนมมีความน่าเชื่อถือและดึงดูดความสนใจจากนักท่องเที่ยวได้มากขึ้น โดยเฉพาะการนำองค์ความรู้จากตำนานอูรังคธาตุมาสร้างความโดดเด่นให้กับพื้นที่พระธาตุพนมในฐานะการเป็นต้นกำเนิดของ “วัฒนธรรมการบูชาธาตุ” เนื่องจากในตำนานอูรังคธาตุระบุว่าพระธาตุพนมถูกสร้างขึ้นครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 8 การตีความประวัติศาสตร์ของพระธาตุพนมผ่านตำนานอูรังคธาตุจึงทำให้เชื่อว่าพระธาตุพนมมีความเก่าแก่มากที่สุดในพื้นที่อนุภาคลุ่มน้ำโขง นอกจากจะทำให้กิจกรรมการสักการะบูชาพระธาตุพนมดึงดูดนักท่องเที่ยวได้มากขึ้นแล้ว ภายใต้กระแสการท่องเที่ยวที่ให้ความสำคัญกับต้นกำเนิดทางวัฒนธรรม ยังทำให้การเดินทางมาสักการะพระธาตุพนมกลายเป็นขนบธรรมเนียมที่นักท่องเที่ยวชาวพุทธต้องเดินทางมาสักการะให้ได้สักครั้งในชีวิต (เจ้าหน้าที่อำเภอธาตุพนม นามสมมติ, 2565: สัมภาษณ์)

ในขณะเดียวกัน นโยบายการผลักดันพระธาตุพนมสู่มรดกโลกทางด้านวัฒนธรรม ที่ได้มีการเผยแพร่ชุดข้อมูลคุณสมบัติของพระธาตุพนมที่เข้าเกณฑ์การพิจารณาคุณค่าอันเป็นสากล ถือเป็นเงื่อนไขในการยกระดับวัฒนธรรมของพระธาตุพนมให้กลายเป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายและมีความเป็นสากลมากยิ่งขึ้น รวมทั้งยังเป็นการเพิ่มช่องทางในการ

ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวไปสู่สังคมระดับนานาชาติ และที่สำคัญเป็นแนวทางการอนุรักษ์ระยะยาวที่สามารถทำให้วัฒนธรรมอันดีของพระธาตุพนมอยู่คู่กับสังคมตลอดไป เพราะกฎเกณฑ์ภายใต้ความเป็นมรดกโลกคือการรักษาสภาพความดั้งเดิมของสถานที่และวัฒนธรรม

1.5 การส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนและการค้าชายแดนไทย – ลาว

ผลการวิจัยพบว่า วัดและชุมชนได้ใช้ประโยชน์จากการเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของพื้นที่พระธาตุพนม ในการสร้างรายได้ให้กับตนเอง รวมทั้งการปรับตัวเพื่อการรองรับความต้องการของนักท่องเที่ยว ส่งผลให้ผู้ประกอบการสินค้าทางวัฒนธรรมต้องพึ่งพาคนในชุมชนในขั้นตอนการผลิต อย่างกรณีของการผลิตขนมกะละแม ได้มีการจ้างคนในชุมชนเข้ามาช่วยงาน โดยมีการแบ่งหน้าที่กันทำงานอย่างชัดเจน เพื่อให้การดำเนินงานเกิดขึ้นอย่างเป็นระบบ สามารถควบคุมคุณภาพของสินค้าได้ง่าย และเพื่อการบริการนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาสักการะพระธาตุพนม ทำให้วัดพระธาตุพนมเองต้องจ้างงานคนในชุมชน เพื่อมาเป็นผู้ดูแลจำหน่ายของที่ระลึกและให้บริการดอกไม้ธูปเทียนแก่นักท่องเที่ยว ดังนั้นคนในชุมชนจึงมีอาชีพ และไม่จำเป็นต้องออกไปทำงานที่ต่างจังหวัด ทำให้สามารถดูแลครอบครัวได้อย่างใกล้ชิด (ธนัตชัย นามสมมติ, 2564: สัมภาษณ์)

ในขณะเดียวกัน การจัดกิจกรรมงานนมัสการพระธาตุพนมของชุมชนสองฝั่งแม่น้ำโขง รัฐบาลท้องถิ่นทั้งฝั่งประเทศไทยและลาวได้มีการเปิดด่านข้ามพรมแดนชั่วคราวให้ผู้คนเดินทางข้ามไปมาหาสู่กันง่ายขึ้น ทำให้สองชุมชนพยายามสร้างความแตกต่างให้กับกิจกรรมของตนเองเพื่อให้กลายเป็นจุดขายในการดึงดูดนักท่องเที่ยวจากอีกฝั่งของแม่น้ำโขง โดยกิจกรรมส่วนใหญ่ของฝั่งประเทศลาวจะเป็นลักษณะการบริการและการละเล่น ส่วนของฝั่งประเทศไทยจะเป็นกิจกรรมการทำบุญสักการะพระธาตุพนม ซึ่งคาดว่าทุกปีมีเงินหมุนเวียนสะพัดรวม ๆ แล้วไม่ต่ำกว่า 50 ล้านบาท โดยเฉพาะยอดการบริจาคทำบุญ รวมทั้ง 9 วัน 9 คืน ในงานนมัสการองค์พระธาตุพนม ประจำปี 2566 รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 23,513,910 บาท (วัดพระธาตุพนม, 2566) สะท้อนให้เห็นถึงพลังแห่งความศรัทธาของชาวไทย-ลาวที่มีต่อพระธาตุพนม และทำให้การค้าในบริเวณชายแดนไทย-ลาว ได้ขยายตัวเพิ่มขึ้นมากกว่าปกติ นอกจากนี้ยังทำให้เกิดการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศ ในการสร้างเครือข่ายทางสังคมของคนสองฝั่งแม่น้ำโขง

2. ผลกระทบที่เกิดขึ้นภายใต้การกลายเป็นสินค้าทางวัฒนธรรมของพระธาตุพนม

2.1 การครอบงำเชิงสัญลักษณ์

ภายใต้การกลายเป็นสินค้าทางวัฒนธรรม ได้มีการสร้างฉากทางความเชื่อเพื่อให้นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาสักการะองค์พระธาตุพนมกลายเป็นส่วนหนึ่งของพื้นที่พระธาตุพนมในฐานะ ชาวอีสาน ชาวพุทธ ลูกพระธาตุ บุตรโอรส-ธิดา ข้าพระธาตุ และข้าโอกาส กล่าวคือ การสร้างความหมายของพื้นที่พระธาตุพนมในฐานะตัวแทนทางจิตวิญญาณของชาวอีสาน หรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมือง ทำให้คำว่า “ชาวอีสาน” ได้กลายเป็นสัญลักษณ์ของผู้คนที่เดินทางมาสักการะบูชาพระธาตุพนม และการสร้างจุดขายให้กับพื้นที่ในฐานะตัวแทนของพระพุทธรูป ทำให้ผู้คนที่มีความศรัทธาต่อพระธาตุพนมกลายเป็นคนกลุ่มเดียวกันภายใต้คำว่า “ชาวพุทธ” รวมทั้งความเชื่อเรื่องการขอบุตรจากพระธาตุพนมทำให้บุตรที่เกิดจากการขอพรถูกเรียกว่า “ลูกพระธาตุ” โดยความเชื่อเรื่องลูกพระธาตุไม่เพียงสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของพระธาตุพนมในฐานะพื้นที่แห่งความหวังสำหรับชีวิตครอบครัวการมีทายาทสืบสกุลของคนในสังคมเท่านั้น แต่ยังเป็นการครอบงำเชิงสัญลักษณ์ให้ครอบครัวที่เดินทางมาขอพรเกิดสำนึกความศรัทธาแรงกล้าต่อพระธาตุพนม อันสะท้อนให้เห็นถึงการผูกโยงตัวตนของบุตรที่เกิดจากการขอพรกับพระธาตุพนมให้กลายเป็นส่วนหนึ่งของพื้นที่พระธาตุพนมตั้งแต่เกิดจนตาย

ในขณะเดียวกัน ความเชื่อที่สำคัญอีกประการของพระธาตุพนมที่ทำให้ผู้คนจากภายนอกกลายเป็นส่วนหนึ่งของพื้นที่พระธาตุพนม คือ การขยายความเชื่อเรื่องพญานาคเจ็ดตนที่เสด็จมาเฝ้ารักษาพระธาตุพนม เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2500 โดยมีเจ้าของความเชื่อเป็นเหล่า “บุตรโอรส-ธิดา” ซึ่งปัจจุบันบุคคลเก่าแก่เหล่านี้มีเหลือไม่ถึงสิบคน ทำให้มีการประกอบสร้างความเป็นบุตรโอรส-ธิดารุ่นใหม่เพื่อสืบทอดความเชื่อดังกล่าว โดยการเรียกบุคคลที่ครอบครองพระเครื่อง “เหรียญพระธาตุพนมรุ่นพญานาคเจ็ดตน” และผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมประเพณี “วันสัตตนาคราราลึก” ที่จัดขึ้นในวันขึ้น 5 ค่ำ เดือน 11 ของทุกปีว่า เป็นบุตรโอรส-ธิดา ดังนั้นความหมายของการเป็นบุตรโอรส-ธิดา จึงเป็นบุคคลที่มีความศรัทธาต่อพญานาคทั้งเจ็ดตนและเป็นผู้ที่มีความศรัทธาต่อพระธาตุพนม

นอกจากนี้ ความเชื่อจากตำนานอุรังคธาตุเรื่อง “ข้าพระธาตุ” ได้ถูกนำมาเป็นเครื่องมือในการครอบงำเชิงสัญลักษณ์เพื่อไม่ให้เกิดความเป็นอื่นทางวัฒนธรรมสำหรับนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาสักการะพระธาตุพนม กล่าวคือ ตามความเชื่อของตำนานอุรังคธาตุระบุว่า “ภายหลังจากการสร้างพระธาตุพนมองค์แรกสำเร็จ ได้มีการประกอบพิธีกรรมสาปแช่งต่อบรรดาผู้คนที่มาช่วยเหลือกันสร้างพระธาตุพนมในครั้งนั้นว่า ทุกคนถือเป็นข้าพระธาตุ ไม่ว่าจะมิจักกรรมใดที่เกี่ยวกับพระธาตุพนม ถือเป็นหน้าที่สำคัญจะต้องเดินทางมาช่วยเหลือทำนุบำรุงพระธาตุพนมสืบไป” ดังนั้น จึงทำให้เกิดความเชื่อว่า “บุคคลใดก็ตามที่ได้เดินทางมาสักการะพระธาตุพนม บุคคลนั้นคือข้าพระธาตุในอดีตชาติ” จากความเชื่อดังกล่าวถือเป็นลักษณะของการครอบงำเชิงสัญลักษณ์ที่พยายามสร้างความเชื่อมโยงกันระหว่างตัวตนของนักท่องเที่ยวและพื้นที่พระธาตุพนม เพื่อให้เกิดสำนึกร่วมความเป็นเจ้าของพื้นที่พระธาตุพนมในฐานะข้าพระธาตุ (พญา นามสมมติ, 2565: สัมภาษณ์) เช่นเดียวกับการครอบงำเชิงสัญลักษณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงเทศกาลงานนมัสการพระธาตุพนม การทำให้นักท่องเที่ยวกลายเป็นข้าโอกาสของวัดพระธาตุพนม เพื่อสร้างเงื่อนไขให้กับนักท่องเที่ยวต้องเดินทางมาเข้าร่วมกิจกรรมทุกปี

กล่าวโดยสรุป ลักษณะของการครอบงำเชิงสัญลักษณ์ภายใต้การกลายเป็นสินค้าทางวัฒนธรรม ถูกใช้เป็นเครื่องมือในการส่งเสริมการท่องเที่ยวและการสืบทอดความเชื่อที่มีความเชื่อมโยงกับพื้นที่พระธาตุพนม และเพื่อให้การเดินทางมาสักการะพระธาตุพนมกลายเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของผู้ที่ถูกครอบงำในฐานะชาวอีสาน ชาวพุทธ ลูกพระธาตุ บุตรโอรส-ธิดา ข้าพระธาตุ และข้าโอกาส

2.2 มีลักษณะของวัฒนธรรมลูกผสม

การสร้างจุดขายให้กับวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในระดับสากลอันเนื่องมาจากนโยบายการยกระดับพระธาตุพนมสู่มรดกโลกทางด้านวัฒนธรรม ทำให้ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา มีนักท่องเที่ยวทั้งคนไทยและชาวต่างชาติเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นวัฒนธรรมและความเชื่อบางอย่างในพื้นที่พระธาตุพนมจึงมีลักษณะเป็นวัฒนธรรมลูกผสม อาทิ การนำเอาวัฒนธรรมจากสังคมภายนอกเข้ามาผสมผสานกับความเชื่อหรือวัฒนธรรมที่มีอยู่แล้วอย่าง “การเป็นพื้นที่สารภาพบาป” ซึ่งเป็นการนำเอาความเชื่อของศาสนาคริสต์เข้ามาผสมผสานกับความเชื่อท้องถิ่น พิธีกรรมการขอขมาต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ โดยใช้พระธาตุพนมเป็นสื่อการในการสารภาพบาป ขอขมาบุคคลที่ตนได้ล่วงเกินซึ่งล่วงลับไปแล้ว เป็นต้น นอกจากนี้ความเชื่อที่ว่า พระธาตุพนม คือ ที่ประดิษฐานพระอุรังคธาตุหรือกระดูกส่วนหน้าอกของพระพุทธเจ้า ซึ่งคนในท้องถิ่นจะเรียกพระธาตุพนมว่า “ธาตุหัวอก” รวมทั้งความเชื่อในเรื่องของการขอขมาองค์พระธาตุพนม ถูกนำไปเชื่อมโยงกับความเชื่อของวันวาเลนไทน์ ซึ่งเป็นวันแห่งความรักสากล ดังนั้นพระธาตุพนมจึงถูกตีความเชิงสัญลักษณ์ใหม่ว่าเป็น “พระธาตุแห่งความรัก” ซึ่งทำให้ในช่วงวันวาเลนไทน์ของทุกปี วัดพระธาตุพนมได้กลายเป็นพื้นที่รวมตัวของวัยรุ่นหนุ่มสาว ที่เดินทางมาขอพรด้านความรักกับพระธาตุพนม (ป้าแป้ว นามสมมติ, 2564: สัมภาษณ์)

ในขณะเดียวกัน ลักษณะของวัฒนธรรมลูกผสม ของพื้นที่วัดพระธาตุพนมได้มีการนำความเชื่อมาผสมเข้าด้วยกัน หรือการนำเอาความเชื่ออื่นเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งกับพื้นที่พระธาตุพนม เช่น การจำหน่าย “รูปภาพพระธาตุพนมคู่กับพญานาค” ซึ่งถือเป็นการปรับมโนทัศน์ให้กับกลุ่มผู้นับถือพญานาคและกลุ่มผู้นับถือพระธาตุพนมกลายเป็นผู้บริโภคร่วมเดียวกัน นอกจากจะเป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าแล้ว ยังส่งผลในทางตรงกันข้าม คือ ทำให้ผู้บริโภคถูกจำกัดความคิดในการเลือกซื้อสินค้า รวมทั้งทำให้สินค้าประเภทดังกล่าวมีตัวเลือกในการซื้อขายที่น้อยลงเช่นกัน

2.3 การช่วงชิงพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ระหว่างความเชื่อเรื่อง ผี พราหมณ์ พุทธ

วัฒนธรรมของพระธาตุพนมเกิดการช่วงชิงกันเองหรือมีลักษณะ “ความศักดิ์สิทธิ์ช่วงชิงพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์” กล่าวคือเป็นการช่วงชิงภายใต้ความหมายเดียวกัน คือ “ผู้เฝ้ารักษาพระธาตุพนม” ผ่านการสร้างวัดมุงคล ซึ่งมีทั้งความเชื่อเรื่องผี พราหมณ์ พุทธ ได้แก่ การสร้าง “เหรียญพระธาตุพนมรุ่นเจ้าเฮียนสามพระองค์” กล่าวคือ เจ้าเฮียนสามพระองค์เป็นเรื่องราวที่ปรากฏในตำนานอุรังคธาตุ โดยระบุว่าเจ้าเฮียนสามพระองค์เป็นมเหศักดิ์หรือผีที่พระอินทร์ได้บัญชาให้มาเฝ้าดูแลรักษาพระธาตุพนมในสมัยการสร้างพระธาตุพนมองค์แรก รวมทั้งผีเจ้าเฮียนสามพระองค์ยังเป็นที่เคารพนับถือของชุมชนข้าโอกาส และมีเรื่องราวอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ซึ่งมีบทบาทสำคัญในสมัยการบูรณะพระธาตุพนมของพระครูวิโรจน์ รัตโนบล พ.ศ. 2444 ดังนั้น เหรียญรุ่นเจ้าเฮียนสามพระองค์จึงกลายเป็นสัญลักษณ์แทนความเชื่อในการนับถือผีของวัดพระธาตุพนม” (นิยม นามสมมติ, 2564: สัมภาษณ์)

ในขณะเดียวกัน การสร้าง “เหรียญพระธาตุพนมรุ่นพญานาคเจ็ดองค์” จากตำนานท้องถิ่นที่เกิดขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2500 ชาวบ้านได้พบเหตุการณ์ประหลาด คือ มีลำแสงขนาดใหญ่เจ็ดสีลอยเข้าไปในบริเวณเจดีย์พระธาตุพนม และต่อมาสามเณรภายในวัดพระธาตุพนมได้ถูกพญานาคเข้าสิงร่าง ให้บอกกับชาวบ้านว่าลำแสงที่ชาวบ้านเห็นนั้นเป็นพญานาคเจ็ดองค์ที่ได้รับคำสั่งจากพระอินทร์ให้เดินทางมาเฝ้ารักษาพระธาตุพนมแทนเหล่าเทวดาองค์ก่อน และที่สำคัญตำนานพญานาคยังเป็นความเชื่อของแม่น้ำโขงที่ได้รับอิทธิพลมาจากศาสนาพราหมณ์และพุทธศาสนา ดังนั้นเหรียญพระธาตุพนมรุ่นพญานาคเจ็ดองค์จึงเป็นสัญลักษณ์แทนความเชื่อของศาสนาพราหมณ์และพุทธศาสนาในพื้นที่พระธาตุพนม นอกจากนี้ ในปัจจุบันการสร้างพระเครื่องของพระธาตุพนมได้มีการนำเอาความเชื่อจากภายนอกที่กำลังเป็นกระแสในสังคมไทยเข้ามาเป็นจุดขาย เช่น การสร้างเหรียญพระธาตุพนม “รุ่นท้าวเวสสุวรรณอูรังคพิทักษ์” เป็นการตั้งชื่อรุ่นเพื่อให้ความเชื่อเรื่องท้าวเวสสุวรรณมีความสอดคล้องกับพระธาตุพนม โดยมีนัยยะสำคัญว่า ท้าวเวสสุวรรณของพระธาตุพนมมีหน้าที่ในการคุ้มครองพระอูรังคธาตุของพระพุทธเจ้า ถือเป็นการสร้างความเชื่อมโยงให้ความเชื่อเรื่องท้าวเวสสุวรรณเข้ามามีบทบาทในพื้นที่พระธาตุพนม และที่สำคัญคนในสังคมมีความเชื่อกันว่าเป็นเทพแห่งโชคลาภ (เจ้าหน้าทีวัดพระธาตุพนม นามสมมติ, 2565: สัมภาษณ์) ดังนั้น การสร้างเหรียญท้าวเวสสุวรรณ จึงเป็นสัญลักษณ์ของการนับถือเทพเจ้าที่ได้รับอิทธิพลมาจากศาสนาพราหมณ์

และที่น่าสนใจ ภายใต้นโยบายการผลักดันพระธาตุพนมสู่มรดกโลกทางวัฒนธรรม วัดพระธาตุพนมได้มีการสร้าง “เหรียญพระธาตุพนมสู่มรดกโลก” ซึ่งได้มีการนำเอาความเชื่อเรื่องพระอุคุตมาสร้างจุดขายให้กับเหรียญรุ่นดังกล่าว เนื่องจากภายในงานนมัสการพระธาตุพนมทุกปี จะมีพิธีกรรมอัญเชิญพระอุคุตขึ้นมาจากแม่น้ำโขง เพื่อทำหน้าที่คุ้มครองงานไม่ให้เกิดภัยอันตรายหรือสิ่งไม่ดีเข้ามาในวัดพระธาตุพนม รวมทั้งยังเชื่อกันว่า พระอุคุตเป็นพระเถระองค์สำคัญในศาสนาพุทธ ซึ่งเป็นผู้มีอิทธิฤทธิ์ในการปราบพญามารไม่ให้มาทำลายพิธีกรรมทางศาสนา ดังนั้นการสร้างเหรียญพระธาตุพนมสู่มรดกโลกจึงเป็นสัญลักษณ์แทนความเชื่อทางพระพุทธศาสนาในพื้นที่วัดพระธาตุพนม (พระครูกรมลชัย นามสมมติ, 2564: สัมภาษณ์)

กล่าวโดยสรุป การสร้างเหรียญพระธาตุพนมทั้งสี่รุ่น ได้สะท้อนให้เห็นถึงการช่วงชิงพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ภายใต้ชุดความเชื่อเรื่อง ผี พราหมณ์ พุทธ ในฐานะของการเป็นผู้เฝ้ารักษาพระธาตุพนม ซึ่งผู้วิจัยมองว่าไม่เพียงทำให้สินค้าทางวัฒนธรรมประเภทวัตถุมงคลในพื้นที่พระธาตุพนมมีความหลากหลายซึ่งเพิ่มช่องทางในการเลือกบริโภคสินค้าตามความต้องการของนักท่องเที่ยวเท่านั้น แต่ยังทำให้เป็นการยกระดับความศักดิ์สิทธิ์ของพระธาตุพนมให้มีความน่าเชื่อถือเพิ่มขึ้นอีกด้วย

2.4 การลดทอนคุณค่าของวัฒนธรรม

ในอดีตงานนมัสการพระธาตุพนมคือกิจกรรมที่ชาวข้าโอกาสร่วมแรงร่วมใจกันจัดขึ้น เพื่อทำพิธีเสียค่าหัวและถวายข้าวพืชมงคลแด่องค์พระธาตุพนม แต่ในปัจจุบันการส่งเสริมให้กิจกรรมงานนมัสการพระธาตุพนม กลายเป็นเทศกาลประจำปีของจังหวัดนครพนม ได้ทำให้มีหลายภาคส่วนเข้ามาเป็นผู้ดำเนินการหลักในการกำหนดรูปแบบของกิจกรรม ดังนั้นชาวข้าโอกาสซึ่งเป็นเจ้าของวัฒนธรรมจึงถูกลดทอนความสำคัญลง จากเดิมที่เคยเป็นผู้ดำเนินการหลักสู่การเป็นเพียงผู้ร่วมกิจกรรมเท่านั้น นอกจากนี้การขยายเส้นวงขอบของการเป็นข้าโอกาสให้ทุกคนที่เข้าร่วมกิจกรรมงานนมัสการพระธาตุพนมมีสำนึกร่วมในฐานะข้าโอกาสของพระธาตุพนม ส่งผลให้การสืบทอดความเป็นข้าโอกาสของวัดพระธาตุพนมไม่ได้เป็นการสืบทอดผ่านทางสายเลือดอีกต่อไป แต่เป็นการสืบทอดผ่านทางความศรัทธาและหน้าที่รับผิดชอบในการเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมงานนมัสการพระธาตุพนมแทน (ยีนยง นามสมมติ, 2565: สัมภาษณ์)

ในขณะเดียวกัน การให้ความสำคัญกับการกระตุ้นระบบเศรษฐกิจการท่องเที่ยวของพื้นที่พระธาตุพนม ทำให้ปัจจุบันจะสังเกตเห็นว่า ภายในพื้นที่วัดพระธาตุพนมมีการวางจำหน่ายสินค้าทางวัฒนธรรมในรูปแบบผลิตภัณฑ์และกิจกรรมทางศาสนามากมาย จนกล่าวได้ว่า วัดพระธาตุพนมได้กลายเป็นผู้ประกอบการธุรกิจทางศาสนาอย่างเห็นได้ชัด และคงปฏิเสธไม่ได้ว่าการประกอบธุรกิจดังกล่าวได้มีการยึดผลกำไรเป็นที่ตั้ง ซึ่งอาจจะส่งผลดีในเชิงธุรกิจ แต่ในทางตรงกันข้ามกลับส่งผลให้คุณค่าของวัฒนธรรมดั้งเดิมถูกลดทอนลง กล่าวคือ การจำหน่ายสินค้าโดยยึดผลกำไรเป็นที่ตั้ง ทำให้ความเชื่อและวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับพระธาตุพนมทั้งหมดเริ่มถูกนำมาเสนอขายในรูปแบบสินค้าทางวัฒนธรรม อีกทั้งยังทำให้

ผู้ผลิตให้ความสำคัญในเรื่องมูลค่าของสินค้าเท่านั้น ในขณะที่เดียวกันนักท่องเที่ยวเองก็สนใจเพียงสินค้าที่ถูกนำมาเสนอขายให้ เช่นเดียวกัน อาทิ การวางจำหน่ายฝ้ายผูกแขนและน้ำมันต์ ซึ่งในอดีตทางวัดพระธาตุพนมจัดทำขึ้นเพื่อแจกให้แก่ผู้ที่เดินทาง มาสักการะองค์พระธาตุพนมเท่านั้น แต่ปัจจุบันฝ้ายผูกแขนและน้ำมันต์ถูกนำมาวางขายเป็นสินค้า (วุฒิชัย นามสมมติ, 2566: สัมภาษณ์)

ตลอดจนการประกอบธุรกิจมากมายเพื่อรองรับกระแสการท่องเที่ยวของพื้นที่พระธาตุพนม ได้ทำให้ รูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างคนในสังคมเปลี่ยนแปลงไป เช่น “ธุรกิจโฮมสเตย์” ในอดีตความสัมพันธ์ระหว่างชาวบ้านและ นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาสักการะองค์พระธาตุพนมในช่วงเทศกาลงานนมัสการพระธาตุพนม จะมีลักษณะเป็นเจ้าภาพและ แขกผู้มาร่วมทำบุญ แต่ปัจจุบันกลายเป็นเจ้าของธุรกิจและลูกค้า นอกจากนี้การจ้างงานคนในชุมชนมาช่วยในการผลิตสินค้า ก็ส่งผลทำให้ความสัมพันธ์ของคนในชุมชนมีลักษณะเป็นนายจ้างและลูกจ้าง สะท้อนให้เห็นว่า ระดับความใกล้ชิดระหว่างคน ในชุมชนและสังคมภายนอกจึงค่อนข้างมีความห่างเหินกันมากขึ้น

และที่น่าเป็นห่วงคือ การกลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญทางพระพุทธศาสนา นอกจากจะมีนักท่องเที่ยว เดินทางมาสักการะองค์พระธาตุพนมอย่างต่อเนื่องแล้ว ยังมีมิชชันนารีแฝงตัวเข้ามาในพื้นที่อีกด้วย โดยเหตุการณ์ที่ นักท่องเที่ยวเจอบ่อยมากที่สุด คือ ปัญหาเรื่องการจอดรถในที่สาธารณะ มักมีกลุ่มคนที่อ้างตนว่าเป็นเจ้าหน้าที่วัดพระธาตุ พนมมาขอเก็บค่าจอดรถ หรือการยึดขายแผ่นทองบังคับให้นักท่องเที่ยวซื้อ รวมทั้งการขายดอกไม้ธูปเทียนให้กับ นักท่องเที่ยวในราคาแพง ตลอดจนมิชชันนารีบางส่วนมาในคาบของพระสงฆ์ เดินเรียกรับเงินทำบุญจากนักท่องเที่ยว หรือแม้ กระทั่งมีการแอบแฝงเป็นเจ้าหน้าที่เก็บค่าเช่าสถานที่จำหน่ายสินค้ากับกลุ่มพ่อค้าแม่ค้า โดยกลุ่มมิชชันนารีเหล่านี้จะถูก เรียกว่า “มาเฟียหน้าวัดพระธาตุพนม” ปรากฏการณ์ดังกล่าวส่งผลกระทบต่อกระแสการท่องเที่ยวในพื้นที่พระพนมอย่าง มาก เนื่องจากทำให้เกิดความรู้สึกในเชิงลบของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาสักการะองค์พระธาตุพนม (หมง นามสมมติ, 2565: สัมภาษณ์)

อภิปรายผล

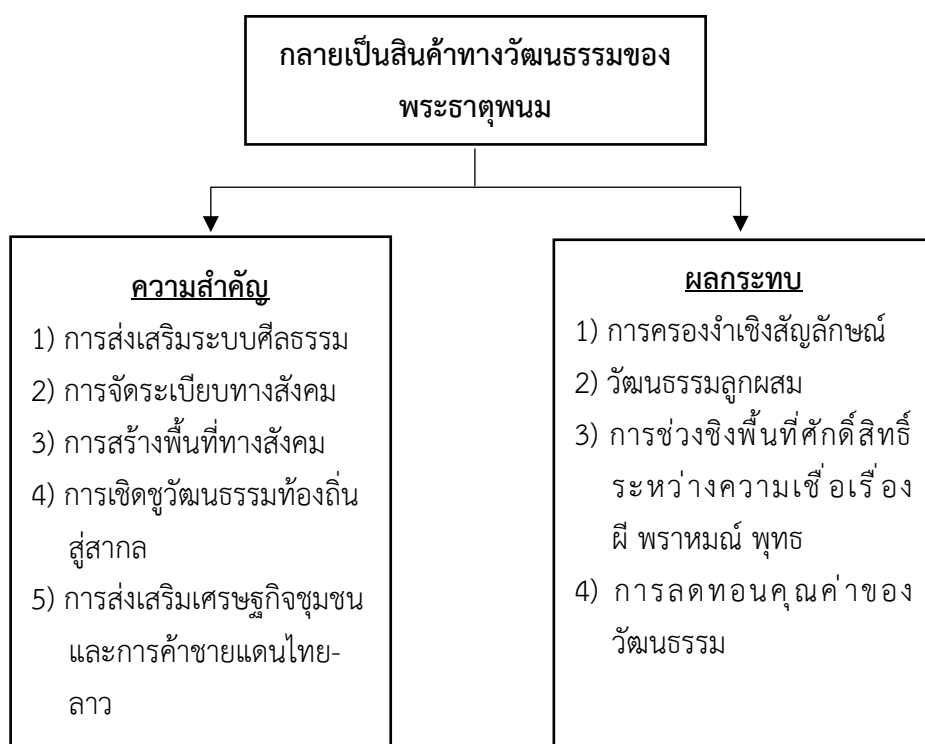
พบว่า ความสำคัญที่เกิดขึ้นภายใต้การกลายเป็นสินค้าทางวัฒนธรรมของพระธาตุพนม ได้แก่ 1) การส่งเสริมระบบ ศีลธรรมให้กับนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ภายในวัดพระธาตุพนม และ 2) การจัดระเบียบทางสังคม โดยการสร้างสำนึกร่วมภายใต้ความเชื่อเรื่อง “ข้าโอกาส” ให้กับทั้งหน่วยงานและผู้เข้าร่วมกิจกรรมในช่วงเทศกาลงาน นมัสการพระธาตุพนม ได้มีความขัดแย้งกับแนวคิดของสำนักแฟรงก์เฟิร์ต ที่มองว่า สินค้าทางวัฒนธรรมเป็นเพียงการเพิ่ม มูลค่าทางเศรษฐกิจเท่านั้น แต่ไม่ได้ส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีของสังคม 3) การสร้างพื้นที่ทางสังคมให้กับเจ้าของวัฒนธรรม จากการพยายามรื้อฟื้นวัฒนธรรมของชาวข้าโอกาส สอดคล้องกับแนวคิดของสำนักวัฒนธรรมศึกษา แห่งมหาวิทยาลัย เบอร์มิงแฮม ที่มองว่า การทำวัฒนธรรมให้เป็นที่รู้จัก คือ การสร้างพื้นที่ทางสังคมของเจ้าของวัฒนธรรม และเป็นการสืบ ทอดวัฒนธรรมดั้งเดิมให้คงอยู่ 4) การเชิดชูวัฒนธรรมท้องถิ่นสู่สากล ภายใต้การมีหลักฐานอ้างอิงถึงประวัติความเป็นมา ของวัฒนธรรมอย่างชัดเจน และการพยายามผลักดันนโยบายมรดกโลก ได้ส่งผลให้สินค้าทางวัฒนธรรมของพระธาตุพนม มีความเป็นสากลมากยิ่งขึ้น 5) การส่งเสริมเศรษฐกิจชายแดนไทย-ลาว ภายใต้การจัดงานนมัสการพระธาตุพนมของชุมชน สองฝั่งแม่น้ำโขง ซึ่งเป็นการเพิ่มช่องทางในการสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน

ผลกระทบที่เกิดขึ้นภายใต้การกลายเป็นสินค้าทางวัฒนธรรมของพระธาตุพนม ได้แก่ 1) การครอบงำเชิงสัญลักษณ์ ของความเป็นชาวอีสาน ชาวพุทธ ลูกพระธาตุ บุตรโอรส-ธิดา ข้าพระธาตุ และข้าโอกาส ถูกใช้เป็นเครื่องมือในการส่งเสริม การท่องเที่ยวของพื้นที่พระธาตุพนม สอดคล้องกับแนวคิดของสำนักแฟรงก์เฟิร์ต ที่มองว่า การสร้างจุดขายให้กับสินค้าทาง วัฒนธรรมเป็นเพียงการสร้างลักษณะของปัจเจกชนกำมะลอ ที่ทำให้เชื่อว่าผู้คนที่มีบริบทสินค้ามีความโดดเด่นมากกว่าคนอื่น 2) ผลกระทบจากการเป็นวัฒนธรรมลูกผสม ซึ่งเกิดจากการปรับโน้ตทัศน์ทางความเชื่อโดยการนำเอาวัฒนธรรมจากสังคม ภายนอกเข้ามาผสมผสานกับความเชื่อหรือวัฒนธรรมที่มีอยู่แล้ว สอดคล้องกับ วุฒิชัย สว่างแสง (2565) ที่ได้ศึกษาพญานาค: ความเชื่อสู่การกลายเป็นสินค้าทางวัฒนธรรมอีสาน พบว่า พญานาคในวัฒนธรรมอีสานเป็นความเชื่อผสมระหว่างศาสนา พื้นเมือง ศาสนาพราหมณ์ และศาสนาพุทธ ถูกนำมาสร้างความหมายใหม่ เพื่อเปลี่ยนความเชื่อเป็นต้นทุนในการผลิตสินค้า

ทางวัฒนธรรม 3) การช่วงชิงพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ภายใต้ความเชื่อเรื่อง ผี พราหมณ์ พุทธ ในฐานะผู้พิทักษ์พระธาตุพนม ถือเป็นข้อค้นพบสำคัญที่เกิดขึ้นภายใต้การกลายเป็นสินค้าทางวัฒนธรรมของพระธาตุพนม ซึ่งถือได้ว่าเป็นความแตกต่างไปจากงานศึกษาเกี่ยวกับสินค้าทางวัฒนธรรมเรื่องอื่น 4) ผลกระทบจากการลดทอนคุณค่าของวัฒนธรรม กล่าวคือ การสืบทอดความเป็นข้าโอกาสที่ไม่ได้สืบทอดผ่านทางสายเลือดอีกต่อไป แต่จะสืบทอดผ่านความศรัทธาของผู้คนที่มีความเชื่อเรื่องพระธาตุพนมแทน สอดคล้องกับแนวคิดของสำนักแฟรงก์เฟิร์ต ที่มองว่า เมื่อวัฒนธรรมถูกเปลี่ยนให้เป็นสินค้าจะเกิดสถานการณ์อย่างหนึ่งซึ่งเจ้าของวัฒนธรรมเองจะค่อย ๆ หมดความสามารถในการควบคุมสินค้านั้น

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยครั้งนี้ ได้สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาและความสำคัญที่เกิดขึ้นภายใต้การกลายเป็นสินค้าทางวัฒนธรรมของพระธาตุพนม โดยองค์ความรู้ที่ได้สามารถนำไปใช้ในการวางแผนและกำหนดยุทธศาสตร์ในควบคุมและส่งเสริมการพัฒนาสินค้าทางวัฒนธรรม เพื่อสร้างความยั่งยืนในระยะยาวทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม สามารถสรุปได้ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 องค์ความรู้จากการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ ได้ศึกษาความสำคัญและผลกระทบที่เกิดขึ้นภายใต้การกลายเป็นสินค้าทางวัฒนธรรมของพระธาตุพนม ซึ่งประกอบด้วย การส่งเสริมระบบศีลธรรม โดยความเชื่อของพระธาตุพนมทำหน้าที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวที่คอยปลอบประโลมจิตวิญญาณของนักท่องเที่ยวให้มีความหวังในการดำเนินชีวิตและทำให้สังคมมีความเอื้ออาทรต่อกัน การจัดระเบียบทางสังคม ภายใต้ความเชื่อเรื่องข้าโอกาส เพื่อสร้างความเป็นหนึ่งเดียวกันให้กับผู้คนที่เข้ามามีส่วนร่วมในงานนมัสการพระธาตุพนม การสร้างพื้นที่ทางสังคม ให้กับเจ้าของวัฒนธรรม วัฒนธรรมมีความเป็นสากล ผ่านการมีหลักฐานอ้างอิงถึงประวัติความเป็นมาของวัฒนธรรมอย่างชัดเจน โดย “คัมภีร์ใบลานเรื่องอุรังคธาตุ” และจากการรณรงค์ให้มีการเสนอให้พระธาตุพนมเป็นมรดกโลกทางวัฒนธรรม การส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนและการค้าชายแดนไทย-ลาว จากการเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญได้เพิ่มช่องทางในส่งเสริมอาชีพและการประกอบธุรกิจให้กับคนในชุมชนสองฝั่งโขง การครองจำเชิงสัญลักษณ์ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ภายใต้การสร้างจิตสำนึกการเป็นเจ้าของพื้นที่ในฐานะชาวอีสาน ชาวพุทธ ลูกพระธาตุ บุตรโอรส-ธิดา ข้าพระธาตุ และข้าโอกาส ตลอดจนวัฒนธรรมลูกผสม เป็นการปรับมโนทัศน์ทาง

ความเชื่อรูปแบบใหม่ให้กับพื้นที่พระธาตุพนม โดยการนำวัฒนธรรมจากสังคมภายนอกเข้ามาผสมผสานกับวัฒนธรรมในพื้นที่ และมีการช่วงชิงพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ระหว่างความเชื่อเรื่อง ผี พราหมณ์ พุทธ ที่มีหน้าที่เดียวกัน คือ การเป็นผู้เฝ้ารักษาพระธาตุพนม และที่สำคัญภายใต้การกลายเป็นสินค้าทางวัฒนธรรมของพระธาตุพนม ทำให้เกิดการลดทอนคุณค่าของวัฒนธรรมที่กลายเป็นสินค้า และเจ้าของวัฒนธรรม รวมทั้งมีการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ของคนในชุมชนและมีการเข้ามาของมิชชันนารี

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการศึกษาที่สะท้อนถึงปัญหาและความสำเร็จที่เกิดขึ้นภายใต้การกลายเป็นสินค้าทางวัฒนธรรมของพระธาตุพนม จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการทำความเข้าใจกันระหว่างเจ้าของวัฒนธรรม ผู้ประกอบการ วัดพระธาตุพนม และหน่วยงานต่าง ๆ รวมไปถึงนักท่องเที่ยว ในการสร้างสมดุลระหว่างมูลค่าและคุณค่าของสินค้าทางวัฒนธรรม ดังนี้

1.1 ควรเร่งรัดให้ประชาชนเห็นถึงความสำคัญของผลกระทบที่เกิดขึ้นภายใต้การกลายเป็นสินค้าทางวัฒนธรรมของพระธาตุพนม และการหาแนวทางการแก้ไขปัญหาหารือร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้กระบวนการกลายเป็นสินค้าทางวัฒนธรรมของพระธาตุพนมสามารถดำเนินต่อไปได้อย่างเข้มแข็งและยั่งยืน

1.2 ควรส่งเสริมและต่อยอดความสำเร็จที่เกิดขึ้นภายใต้การกลายเป็นสินค้าทางวัฒนธรรมของพระธาตุพนม เพื่อยกระดับการพัฒนาสินค้าทางวัฒนธรรมให้สามารถแข่งขันและกลายเป็นที่ยอมรับในระดับสากล

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษานี้ได้วิเคราะห์ผ่านแนวคิดทางด้านสังคมวิทยาเพียงด้านเดียวเท่านั้น ดังนั้นการต่อยอดในการวิจัยครั้งต่อไปควรเป็นการขยายผลการวิจัยไปสู่การศึกษาในหลาย ๆ ศาสตร์วิชา ซึ่งจะสามารถสะท้อนให้เห็นถึงมุมมองด้านผลกระทบที่มีความสมบูรณ์อย่างรอบด้านมากขึ้น นอกจากนี้ควรมีการศึกษาแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นภายใต้การกลายเป็นสินค้าทางวัฒนธรรมของพระธาตุพนม เพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาอย่างถูกต้องและแนวทางการป้องกันปัญหาต่อไปในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- เกศิณี ศรีวงศ์ษา. (2562). *การศึกษาความสำคัญของพระธาตุพนมผ่านการจำลองแบบ*. (ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร).
- คณะกรรมการดำเนินงานเพื่อขอขึ้นทะเบียนพระธาตุพนมเป็นมรดกโลก. (2560). *“พระธาตุพนมสู่มรดกโลก” ยุทธศาสตร์การขอขึ้นทะเบียนพระธาตุพนมเป็นมรดกโลก*. นครพนม: วัดพระธาตุพนม.
- ปริดาณี ศิริรัตน์. (2563). *การพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงจิตวิญญาณโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จังหวัดนครพนม*. (ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหิดล).
- พระมหานุกุลศรีวิทธิเมธี (แสนสุพรรณ), พระโสภณพัฒนบัณฑิต, พระมหามิตร ฐิตปญโญ และ เกียรติศักดิ์ บังเพลิง. (2563). ศึกษาแนวทางการจัดการงานนมัสการพระธาตุพนมเชิงพุทธ. *วารสารสถาบันวิจัยพหุวัฒนธรรม*, 7(2), 135-144
- วัดพระธาตุพนม. (2566). *ยอดการบริจาคทำบุญในงานนมัสการองค์พระธาตุพนม ประจำปี 2566*. สืบค้นจาก https://web.facebook.com/watthat/?locale=th_TH&_rdc=1&_rdr#.
- วุฒิชัย สว่างแสง. (2565). พญานาค: ความเชื่อสู่การกลายเป็นสินค้าทางวัฒนธรรมอีสาน. *วารสารปรัชญาและศาสนา*, 7(2), 80-98.
- ศุภกร ฉลองภาค. (2562). *พ่อนางนกยูง : อัตลักษณ์วัฒนธรรมและการประดิษฐ์สร้างศิลปะการแสดงในประเพณีออกพรรษาบูชาพระธาตุพนม*. (ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม).

อรัญ จำนงอุดม. (2566). พระธาตุพนม: จากพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์สู่สินค้าทางวัฒนธรรม. (ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น).

The Development of Mathematical Problem-Solving Ability on Integers for Mathayomsuksa 1 Students Using Problem-Based Learning (PBL) with Games

Kittima Kadeepisan^{1*} and Umporn Wutchana²

¹ Master of Education, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University, Thailand

² Department of Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: 6524442221@ru.ac.th

ABSTRACT

This research aimed to (1) assess whether students taught through problem-based learning (PBL) with games achieve mathematical problem-solving abilities that meet or exceed the 70% proficiency criterion, (2) compare the learning achievements of students before and after learning through PBL with games, and (3) enrolled the satisfaction of students who experienced learning through PBL with games. The sample consisted of 50 students from two classes of Mathayomsuksa 1 at Bangdeewittayakom School, studying in the first semester of the academic year 2024, selected through cluster sampling. The research instruments included: (1) educational games; (2) game-enhanced PBL lesson plans; (3) an achievement test; (4) a mathematical problem-solving ability test; and (5) a survey measuring student satisfaction with the game-enhanced PBL approach. The data were analyzed using percentage, mean, standard deviation, one sample t-test, and t-test for dependent samples. The findings revealed that: 1) students taught using game-enhanced PBL achieved mathematical problem-solving scores averaging 79.60%, significantly exceeding the 70% proficiency criterion ($p < .05$), 2) students who experienced game-enhanced PBL demonstrated significantly higher mathematical problem-solving achievement in post-intervention assessments compared to their pre-intervention performance ($p < .05$), 3) students reported high levels of satisfaction with the game-enhanced PBL approach.

Keywords: Mathematical Problem-Solving Ability, Learning Achievement, Problem-Based Learning, Games

การพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง จำนวนเต็ม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับเกม

กิตติมา คดีพิศาล^{1*} และ อัมพร วัจนะ²

¹ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ประเทศไทย

² สาขาวิชานวัตกรรมหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: 6524442221@rumail.ru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของผู้เรียน โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับเกม เกณฑ์ร้อยละ 70 (2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทั้งก่อนเรียนและหลังเรียนของผู้เรียน ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับเกม (3) ศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียน ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับเกม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบางตาวาสวิทยาเขต กรุงเทพมหานคร ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 2 ห้อง รวมทั้งสิ้น 50 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ (1) เกมที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ (2) แผนการจัดการเรียนรู้ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับเกม (3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (4) แบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ และ (5) แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับเกม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าทีแบบกลุ่มตัวอย่างเดียว (one-sample t-test) และแบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test for dependent samples) ผลการศึกษาพบว่า 1) ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของผู้เรียน ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับเกม คิดเป็นร้อยละ 79.60 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับเกม มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ความพึงพอใจของผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับเกม อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน, เกม

© 2025 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

คณิตศาสตร์มีบทบาทสำคัญต่อความสำเร็จทางการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เนื่องจากเป็นเครื่องมือที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีเหตุผล และการวิเคราะห์ปัญหาอย่างรอบคอบ นอกจากนี้ยังช่วยให้มนุษย์สามารถคาดการณ์ วางแผน ตัดสินใจ และแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ คณิตศาสตร์ยังเป็นพื้นฐานสำคัญในการศึกษาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และศาสตร์ต่าง ๆ ที่มีส่วนในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลของชาติและเสริมสร้างเศรษฐกิจให้ก้าวหน้าระดับสากล ดังนั้น การศึกษาคณิตศาสตร์จึงต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในยุคโลกาภิวัตน์ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) นอกจากนี้ คณิตศาสตร์ยังช่วยส่งเสริมพัฒนาการของมนุษย์ในทุกด้าน ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และอารมณ์ ทำให้สามารถคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงสามารถดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

การจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) มุ่งหวังให้เยาวชนพัฒนาทักษะคณิตศาสตร์อย่างเต็มศักยภาพ เพื่อนำไปใช้ในการแก้ปัญหาชีวิตประจำวันอย่างมีประสิทธิภาพ โดยผู้เรียนจำเป็นต้องมีทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ที่สำคัญ เช่น การแก้ปัญหาหลายวิธี การใช้เหตุผลอย่างมีประสิทธิภาพ การสื่อสารแนวคิดทางคณิตศาสตร์อย่างชัดเจน และการเชื่อมโยงความรู้กับศาสตร์อื่น ๆ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) อย่างไรก็ตาม จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้วิจัยในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่าผู้เรียนส่วนใหญ่ขาดทักษะการแก้ปัญหา โดยเฉพาะในเรื่องจำนวนเต็ม เนื่องจากไม่สามารถวิเคราะห์โจทย์ปัญหาได้ และมักจดจำวิธีการคำนวณโดยไม่เข้าใจหลักการทางคณิตศาสตร์ ซึ่งอาจเกิดจากการสอนที่เน้นการบรรยาย ทำให้ผู้เรียนไม่มีโอกาสพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาด้วยตนเอง ส่งผลให้ขาดแรงจูงใจในการเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาคณิตศาสตร์อยู่ในเกณฑ์พอใช้ถึงผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำ

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based learning: PBL) มีวัตถุประสงค์เพื่อกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนโดยนำสถานการณ์ปัญหาในชีวิตจริงมาใช้ ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ใหม่จากพื้นฐานเดิมผ่านการปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมและประสบการณ์ใหม่ การเผชิญกับปัญหาจริงและการร่วมคิดแก้ปัญหาช่วยให้การเรียนรู้มีความหมายและพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต ผู้เรียนจะได้ฝึกคิด วิเคราะห์ และตัดสินใจแก้ปัญหาอย่างมีระบบ โดยอาศัยข้อมูลความรู้จากหลายด้าน ทั้งยังส่งเสริมให้ค้นพบความรู้และความจริงด้วยตนเอง จากการศึกษาวิจัยพบว่า PBL ไม่เพียงแต่พัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาและการให้เหตุผล แต่ยังเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอีกด้วย (อรจิรา ปะติตัง, 2567) นอกจากนี้ ผู้เรียนยังมีโอกาสอภิปรายและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการแก้ปัญหาที่หลากหลาย ซึ่งช่วยให้เห็นมุมมองที่แตกต่างและเลือกวิธีที่เหมาะสมกับตนเอง (อัจฉราภรณ์ อัครภูมิ, 2566)

เกม ถือเป็นสื่อการสอนที่มีประสิทธิภาพและได้รับความสนใจจากผู้เรียน เนื่องจากเป็นวิธีที่ช่วยเพิ่มการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ทำให้กระบวนการเรียนรู้สนุกสนานและเป็นธรรมชาติ ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ผ่านการเล่นเกมได้อย่างเพลิดเพลิน จุดเด่นของเกมอยู่ที่ความท้าทายที่เปิดโอกาสให้ผู้เล่นได้ลองผิดลองถูก และมีอิสระในการตัดสินใจ ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ที่ต้องการเอาชนะและความท้าทายต่อเนื่อง การให้ผู้เล่นมีบทบาทในโลกจำลองและปฏิบัติตามเงื่อนไขของเกม หากผู้เล่นไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขเหล่านั้น เกมจะไม่สามารถดำเนินต่อไปได้ (ทศนา แหมมณี, 2556) การผสมผสานเกมเข้ากับเนื้อหาวิชาต่าง ๆ จึงเป็นอีกวิธีที่น่าสนใจในการสร้างทักษะแห่งการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน และผู้เรียนจะได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ที่ส่งผลให้เกิดความชอบ ความถนัด และความสนใจเกี่ยวกับเนื้อหาวิชานั้น ๆ นอกจากนี้ การเล่นเกมยังช่วยให้ผู้เรียนเพลิดเพลินกับการเรียนรู้และสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (กิตติพงศ์ ม่วงแก้ว, 2562)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง จำนวนเต็ม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยประยุกต์ใช้การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ควบคู่กับเกม เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น อีกทั้งยังมุ่งสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ช่วยส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้อย่างเต็มที่ และพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ตามความสามารถของแต่ละบุคคล นอกจากนี้ ยังมุ่งหวังให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้และทักษะที่ได้รับไปประยุกต์ใช้กับสถานการณ์จริงในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของผู้เรียน ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับเกม กับเกณฑ์ร้อยละ 70
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทั้งก่อนเรียนและหลังเรียนของผู้เรียน ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับเกม
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียน ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับเกม

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi-experimental research) ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างแบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อนและหลังเรียน (The One Group Pretest - Posttest Design) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้เรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบางศิวิทยาคม ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 3 ห้อง รวมทั้งสิ้น 72 คน โดยมีการจัดห้องเรียนแบบคละความสามารถ

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้เรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบางศิวิทยาคม ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 2 ห้อง รวมทั้งสิ้น 50 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) มีการใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เกมที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ เรื่อง จำนวนเต็ม จำนวน 5 เกม ประกอบด้วย เกมที่ 1 เกม “ช่องจัดเก็บ” เรื่อง จำนวนเต็มและการเปรียบเทียบจำนวนเต็ม เกมที่ 2 เกม “บิงโกแถวตรง” เรื่อง จำนวนตรงข้ามและค่าสัมบูรณ์ เกมที่ 3 เกม “บวกลบครบ 10” เรื่อง การบวกและการลบจำนวนเต็ม เกมที่ 4 บอร์ดเกมการคูณและการหารจำนวนเต็ม เรื่อง การคูณและการหารจำนวนเต็ม และเกมที่ 5 เกม “ร้านค้าแห่งสมบัติของจำนวนเต็ม” เรื่อง สมบัติของจำนวนเต็มและการนำไปใช้ นำเกมทั้ง 5 เกม เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนคณิตศาสตร์ ด้านหลักสูตรและการสอน และด้านการวัดประเมินผล ที่มีประสบการณ์ในการสอนไม่น้อยกว่า 5 ปี เพื่อตรวจสอบคุณภาพโดยพิจารณาความเหมาะสมของเกม ด้วยแบบประเมินซึ่งเป็นมาตราประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) ผลการประเมินคุณภาพของเกม พบว่า มีความเหมาะสมของเกม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.35$, S.D.=0.56)

2.2 แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง จำนวนเต็ม โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับเกม จำนวน 5 แผนการจัดการเรียนรู้ ระยะเวลา 12 ชั่วโมง แผนละ 2-3 ชั่วโมง แต่ละแผนประกอบด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบ PBL ร่วมกับเกม จำนวน 6 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) ขึ้นกำหนดปัญหา 2) ขึ้นทำความเข้าใจปัญหา 3) ขึ้นดำเนินการศึกษาค้นคว้า 4) ขึ้นสังเคราะห์ความรู้ 5) ขึ้นสรุปและประเมินค่าของคำตอบ และ 6) ขึ้นนำเสนอประเมินผลงาน และนำแผนการจัดการเรียนรู้ทั้ง 5 แผน เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนคณิตศาสตร์ ด้านหลักสูตรและการสอน และด้านการวัดประเมินผล ที่มีประสบการณ์ในการสอนไม่น้อยกว่า 5 ปี ตรวจสอบความถูกต้อง ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และประเมินคุณภาพและความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้แบบประเมินซึ่งเป็นมาตราประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) ผลการประเมินเป็นดังนี้ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง จำนวนเต็มและการเปรียบเทียบจำนวนเต็ม จำนวน 2 คาบ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.42$, S.D.=0.68), แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง จำนวนตรงข้ามและค่าสัมบูรณ์ของจำนวนเต็ม จำนวน 1 คาบ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.40$, S.D.=0.64), แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง การบวกและการลบจำนวนเต็ม จำนวน 3 คาบ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.42$, S.D.=0.68), แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง การคูณและการหารจำนวนเต็ม จำนวน 3 คาบ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.47$, S.D.=0.66) และแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 เรื่อง สมบัติของการบวกและการคูณของจำนวนเต็ม จำนวน 3 คาบ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.45$, S.D.=0.66)

2.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง จำนวนเต็ม สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เพื่อใช้ทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน ซึ่งเป็นแบบทดสอบประเภทปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ โดยสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 30 ข้อ เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนคณิตศาสตร์ ด้านหลักสูตรและการสอน และด้านการวัดประเมินผล ที่มีประสบการณ์ในการสอนไม่น้อยกว่า 5 ปี เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามของแบบทดสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้ (IOC) มีค่าดัชนีความสอดคล้อง

อยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00 จำนวน 25 ข้อ และข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องน้อยกว่า 0.50 จำนวน 5 ข้อ จากนั้นนำแบบทดสอบจำนวน 25 ข้อ ไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้เรียนที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 20 คน และนำผลการทดลองใช้มาวิเคราะห์ค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) พบว่า เป็นแบบทดสอบที่มีระดับความยากง่ายเหมาะสม จำนวน 22 ข้อ ซึ่งมีค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.25 – 0.75 และมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.50 – 0.94 ทั้งนี้ ผู้วิจัยคัดเลือกไว้เป็นแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 20 ข้อ ซึ่งครอบคลุมเนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้ทั้งหมด หลังจากนั้น ผู้วิจัยจึงนำแบบทดสอบซึ่งบรรจุข้อคำถาม จำนวน 20 ข้อ มาวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับตามวิธีของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน (Kuder-Richardson Method : KR-20) พบว่า แบบทดสอบมีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.95

2.4 แบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง จำนวนเต็ม สำหรับผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งเป็นแบบทดสอบประเภทอัตนัย จำนวน 5 ข้อ ข้อละ 8 คะแนน รวม 40 คะแนน โดยผู้วิจัยสร้างแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ จำนวน 10 ข้อ เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนคณิตศาสตร์ ด้านหลักสูตรและการสอน และด้านการวัดประเมินผล ที่มีประสบการณ์ในการสอนไม่น้อยกว่า 5 ปี เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามของแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์กับจุดประสงค์การเรียนรู้ (IOC) ผู้วิจัยพบว่าแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00 จำนวน 5 ข้อ และข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องน้อยกว่า 0.50 จำนวน 5 ข้อ จากนั้นผู้วิจัยจึงนำแบบทดสอบจำนวน 5 ข้อ ไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้เรียนที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 20 คน และนำผลการทดลองใช้มาวิเคราะห์ค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ผู้วิจัยพบว่าแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เป็นแบบทดสอบที่มีระดับความยากง่ายเหมาะสม จำนวน 5 ข้อ โดยมีค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.44 – 0.72 และมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.28 – 0.44 ทั้งนี้ ผู้วิจัยคัดเลือกไว้เป็นแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ จำนวน 5 ข้อ ซึ่งครอบคลุมเนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้ทั้งหมด หลังจากนั้น ผู้วิจัยจึงนำแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ จำนวน 5 ข้อ มาวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาช (α -Coefficient Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดทั้งฉบับ เท่ากับ 0.93 ซึ่งแบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์แต่ละข้อมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ตารางที่ 1 เกณฑ์การให้คะแนนทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์

รายการประเมิน	เกณฑ์การให้คะแนน		
	2	1	0
1. ขั้นทำความเข้าใจปัญหา	ระบุข้อมูลที่โจทย์กำหนดให้และสิ่งที่โจทย์ถามได้ครบถ้วนและถูกต้อง	ระบุข้อมูลที่โจทย์กำหนดให้และสิ่งที่โจทย์ถามได้ถูกต้องเป็นบางส่วน	ระบุข้อมูลที่โจทย์กำหนดให้และสิ่งที่โจทย์ถามไม่ถูกต้องหรือไม่ระบุข้อมูลเลย
2. ขั้นการวางแผนแก้ปัญหา	เลือกวิธีการและเงื่อนไขในการแก้ปัญหาได้ ถูกต้องและครอบคลุมทุกประเด็น	เลือกวิธีการและเงื่อนไขในการแก้ปัญหาได้ถูกต้องบางส่วน	เลือกวิธีการและเงื่อนไขในการแก้ปัญหาไม่ถูกต้องหรือไม่สามารถ เลือกวิธีการแก้ปัญหาได้
3. ขั้นดำเนินการแก้ปัญหา	นำวิธีการแก้ปัญหาที่วางไว้ไปใช้ได้ ถูกต้องและครบถ้วน	นำวิธีการแก้ปัญหาที่วางไว้ไปใช้ได้ อย่างถูกต้องเป็นบางส่วน	นำวิธีการแก้ปัญหาที่วางไว้ไปใช้ไม่ได้ ถูกต้องหรือไม่สามารถนำวิธีการแก้ปัญหาไปใช้ได้
4. ขั้นตรวจสอบหรือมองย้อนกลับ	ตรวจสอบและสรุปคำตอบคำตอบได้ถูกต้องครบถ้วน	ตรวจสอบและสรุปคำตอบได้ ถูกต้องบางส่วน	ตรวจสอบและสรุปคำตอบไม่ถูกต้องหรือไม่มีการตรวจสอบคำตอบ

2.5 แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับเกม เรื่อง จำนวนเต็ม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งแบบสอบถามความพึงพอใจประกอบด้วยเนื้อหา จำนวน 3 ด้าน คือ ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ และด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียนรู้ ทั้งนี้ แบบสอบถาม

ความพึงพอใจประกอบด้วยข้อคำถาม จำนวน 22 ข้อ ซึ่งเป็นมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนคณิตศาสตร์ ด้านหลักสูตรและการสอน และด้านการวัดประเมินผล ที่มีประสบการณ์ในการสอนไม่น้อยกว่า 5 ปี พิจารณาความเหมาะสมของข้อความและตรวจสอบความเที่ยงตรง เพื่อนำไป คำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ข้อคำถามทุกข้อของแบบสอบถามความพึงพอใจมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง .67 ถึง 1.00

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของผู้เรียน ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับเกม เรื่อง จำนวนเต็ม หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70

3.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับเกม เรื่อง จำนวนเต็ม หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

3.3 ความพึงพอใจของผู้เรียน ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับเกม เรื่อง จำนวนเต็ม อยู่ในระดับมาก

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ติดต่อประสานงานโรงเรียนบางศิวิทยาคม เพื่อขออนุญาตทดลองใช้เครื่องมือและเก็บข้อมูลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/1 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/2 รวมทั้งชี้แจงรายละเอียดให้ผู้เรียนทราบถึงการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง

4.2 ให้ผู้เรียนกลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง จำนวนเต็ม ก่อนเรียน (Pretest)

4.3 ดำเนินการจัดการเรียนรู้ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับเกม ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยเริ่มการทดลองในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 5 แผน จำนวน 12 คาบเรียน ไม่รวมการทดสอบก่อนและหลังเรียน

4.4 เมื่อดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ครบถ้วนแล้ว ผู้เรียนจึงทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง จำนวนเต็ม จำนวน 20 ข้อ ซึ่งเป็นแบบทดสอบชุดเดียวกันกับแบบทดสอบก่อนเรียน และแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง จำนวนเต็ม และดำเนินการตรวจคำตอบและบันทึกคะแนนหลังเรียน (Posttest)

4.5 นำคะแนนที่ได้จากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และคะแนนจากแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐาน โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบค่าที่แบบกลุ่มตัวอย่างไม่อิสระ (dependent t-test)

4.6 ให้ผู้เรียนตอบแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับเกม เรื่อง จำนวนเต็ม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 22 ข้อ และดำเนินการวิเคราะห์ความพึงพอใจต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 วิเคราะห์เปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ PBL ร่วมกับเกม เรื่อง จำนวนเต็ม กับเกณฑ์ร้อยละ 70 เพื่อทดสอบสมมติฐานของการวิจัย โดยใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$), ร้อยละ, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบค่าที่แบบกลุ่มตัวอย่างเดียว (one-sample t-test)

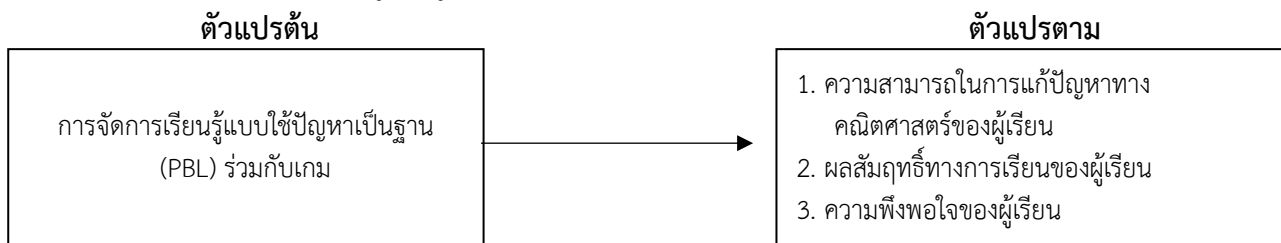
5.2 วิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ PBL ร่วมกับเกม เรื่อง จำนวนเต็ม เพื่อทดสอบสมมติฐานของการวิจัย โดยใช้ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$), ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบค่าที่แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test for dependent samples)

5.3 วิเคราะห์ศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบ PBL ร่วมกับเกม เรื่อง จำนวนเต็ม ของผู้เรียน เพื่อทดสอบสมมติฐานของการวิจัย โดยใช้ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำมาแปลผลด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลแบบเทียบกับเกณฑ์ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) โดยแปลความหมายได้ ดังนี้

ระดับค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง ความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด
 ระดับค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง ความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก
 ระดับค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง ความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง
 ระดับค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง ความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย
 ระดับค่าเฉลี่ย 0.00-1.50 หมายถึง ความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อยที่สุด

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับเกม เป็นการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ค้นหาคำตอบผ่านการแก้ปัญหา วิเคราะห์ข้อมูล และอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกัน โดยมีการนำเสนอปัญหาที่เชื่อมโยงกับสถานการณ์ในชีวิตประจำวันผ่านเกมที่ออกแบบให้สอดคล้องกับเนื้อหาบทเรียน จุดประสงค์การเรียนรู้ ซึ่งเกมช่วยกระตุ้นความสนใจ สร้างแรงจูงใจ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เรียนในการแก้ปัญหา พร้อมทั้งเสริมสร้างความเข้าใจในเนื้อหาและทำให้ผู้เรียนสามารถแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง สำหรับงานวิจัยนี้มีเป้าหมายหลักที่จะนำการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับเกม ไปพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของผู้เรียน ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับเกม กับเกณฑ์ร้อยละ 70

ผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเกมมีความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์มากกว่าร้อยละ 70 ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ PBL ร่วมกับเกม เรื่อง จำนวนเต็ม กับเกณฑ์ร้อยละ 70

ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์	n	$\bar{x}$	ร้อยละ	S.D.	t	df	Sig.
	50	31.84	79.60	4.249	6.390	49	<.001*

หมายเหตุ: *มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ PBL ร่วมกับเกม เรื่อง จำนวนเต็ม กับเกณฑ์ร้อยละ 70 จากคะแนนเต็ม 40 คะแนน พบว่าผู้เรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 31.84 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 4.249 จากการทดสอบค่าทีแบบกลุ่มตัวอย่างเดียว (one-sample t-test) ได้ค่า t เท่ากับ 6.390 และ p-value น้อยกว่า .001 แสดงว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับ

การจัดการเรียนรู้แบบ PBL ร่วมกับเกม มีความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ คิดเป็นร้อยละ 79.60 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทั้งก่อนเรียนและหลังเรียนของผู้เรียน ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับเกม

ผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเกมมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ PBL ร่วมกับเกม เรื่อง จำนวนเต็ม ก่อนเรียนและหลังเรียน

ผลสัมฤทธิ์	จำนวนนักเรียน	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t	df	Sig.
ก่อนเรียน	50	20	6.48	1.819	35.564	49	<.001*
หลังเรียน	50	20	15.42	2.092			

หมายเหตุ: *มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ PBL ร่วมกับเกม เรื่อง จำนวนเต็ม ก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า คะแนนก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 6.48 และคะแนนหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 15.42 เมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนก่อนเรียนและคะแนนหลังเรียน พบว่า คะแนนหลังเรียนสูงกว่าคะแนนก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ความพึงพอใจของผู้เรียน ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับเกม

ผู้เรียนพึงพอใจในการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเกมในระดับมากที่สุด ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบ PBL ร่วมกับเกม เรื่อง จำนวนเต็ม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

รายด้าน	$\bar{X}$	S.D.	แปลความหมาย
1. ด้านบรรยากาศการเรียนรู้	4.53	0.61	มากที่สุด
2. ด้านกิจกรรมการเรียนรู้	4.51	0.61	มากที่สุด
3. ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียนรู้	4.52	0.65	มากที่สุด
ภาพรวม	4.52	0.63	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่า ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบ PBL ร่วมกับเกม อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.52 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.63 และเมื่อพิจารณาความพึงพอใจในแต่ละด้าน พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ได้แก่ ความพึงพอใจด้านบรรยากาศการเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 4.53, S.D. = 0.61) ความพึงพอใจด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 4.52, S.D. = 0.65) และความพึงพอใจด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 4.51, S.D. = 0.61) ตามลำดับ

อภิปรายผล

ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบใช้ PBL ร่วมกับเกม เรื่อง จำนวนเต็ม มีคะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 79.60 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้เรียนสามารถทำความเข้าใจเนื้อหาทางคณิตศาสตร์ได้อย่างลึกซึ้งมากขึ้น เนื่องจากกระบวนการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ช่วยให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง ค้นหาแนวทางแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง

และมีส่วนร่วมในการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนในกลุ่ม สิ่งเหล่านี้ช่วยให้เกิดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงแนวคิดทางคณิตศาสตร์เข้ากับสถานการณ์จริง ทำให้เกิดการจดจำที่ยาวนานและสามารถนำไปใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การใช้เกมเข้ามาเสริมในการจัดการเรียนรู้ทำให้กระบวนการเรียนรู้มีความสนุกสนานและท้าทายมากขึ้น เกมช่วยสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เป็นมิตร ลดความกดดันจากเนื้อหาที่อาจซับซ้อนหรือยากต่อการทำความเข้าใจ ทำให้ผู้เรียนรู้สึกสนุกและอยากมีส่วนร่วมมากขึ้น อีกทั้ง การแข่งขันเชิงสร้างสรรค์ในเกมยังช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนมีแรงจูงใจในการพัฒนาตนเอง พยายามแก้ปัญหาเพื่อให้ได้คะแนนหรือบรรลุเป้าหมายในเกม ซึ่งส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความมั่นใจในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์มากขึ้น ผู้เรียนจึงมีความเข้าใจและเกิดการเรียนรู้ในเรื่องจำนวนเต็ม ส่งผลให้คะแนนเฉลี่ยของความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 ซึ่งสอดคล้องกับ Jones (2006) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานมีความสำคัญ เพราะช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติจริง โดยปัญหาที่ใช้ต้องกระตุ้นความสนใจและเน้นการเรียนรู้ในสถานการณ์จริง นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับ อัจฉราภรณ์ อัศวภูมิ (2566) พบว่า ผู้เรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับเกมกระดาน เรื่อง การบวก การลบ การคูณ การหาร มีความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ คิดเป็นร้อยละ 81.73 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 นอกจากนี้ ชนกนันท์ ช่วยประคอง (2565) พบว่า ทักษะในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนกลุ่มทดลอง หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และงานวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่า การจัดการเรียนรู้ดังกล่าวสามารถพัฒนาทักษะในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังช่วยให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้กับสถานการณ์จริงได้ดียิ่งขึ้น

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ PBL ร่วมกับเกม เรื่อง จำนวนเต็ม มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ในการจัดการเรียนรู้ผู้เรียนมีโอกาสดูฝึกแก้ปัญหาอย่างเป็นลำดับขั้นตอน ได้อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และได้ทดลองใช้กลยุทธ์ที่แตกต่างกันในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ สิ่งเหล่านี้ช่วยให้เกิดการพัฒนาทักษะการคิดอย่างเป็นระบบ อีกทั้งยังช่วยเสริมสร้างความมั่นใจในการแก้ปัญหา การใช้เกมเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ยังช่วยกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน ลดความวิตกกังวลเกี่ยวกับการเรียนคณิตศาสตร์ และทำให้กระบวนการเรียนรู้มีความสนุกสนานมากขึ้น การแข่งขันในเกมทำให้ผู้เรียนมีแรงจูงใจในการพยายามทำความเข้าใจเนื้อหาเพื่อให้ได้คะแนนหรือผ่านด่านที่กำหนด ซึ่งช่วยเสริมสร้างการเรียนรู้ในเชิงลึกมากขึ้น เมื่อผสมผสานทั้ง 2 อย่างเข้าด้วยกัน ผู้เรียนจึงสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้ดียิ่งขึ้น ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับ Fuszard, B., et al. (2001) ที่กล่าวว่า เกมมีโครงสร้างที่โดดเด่นและมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ซึ่งสามารถเสริมสร้างกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้แบบดั้งเดิมให้มีชีวิตชีวาและกระตุ้นการคิดที่เต็มไปด้วยพลัง โดยการนำเกมมาใช้ในการเรียนการสอนไม่เพียงแต่ช่วยทำให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจเนื้อหาสำคัญได้ง่ายขึ้น แต่ยังเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และความคิดสร้างสรรค์ในเชิงลึกมากยิ่งขึ้น เกมช่วยกระตุ้นการคิดและจุดประกายไอเดียใหม่ ๆ ที่ทำให้ผู้เรียนสามารถมองเห็นปัญหาหรือสถานการณ์ในมุมมองที่แตกต่างออกไป และสามารถเชื่อมโยงความรู้ที่เรียนมาในรูปแบบที่มีความหมายและเป็นประโยชน์มากขึ้น อีกทั้งเกมยังทำหน้าที่เป็นสื่อการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพในการกระตุ้นและพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนในหลาย ๆ ด้าน โดยเฉพาะในด้านการพัฒนาทักษะการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น และการใช้ความคิดอย่างมีเหตุผลและมีวิจารณญาณ การเรียนรู้ผ่านเกมจึงเป็นการสร้างประสบการณ์ที่สนุกสนานและท้าทายซึ่งช่วยส่งเสริมการพัฒนาทักษะทางสังคมและการคิดในลักษณะเชิงรุก พร้อมทั้งเป็นเครื่องมือที่ช่วยเสริมความเข้าใจและความจำในประเด็นที่ผู้เรียนต้องการเรียนรู้ได้ดีขึ้นในระยะยาว นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ พัทธินันท์ สุวรรณอำไพ (2563) พบว่า กิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้ปัญหาเป็นฐานที่พัฒนาขึ้น ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนกลุ่มทดลองหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับ พิรภัทร มาจอมพล (2564) พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน เรื่อง จำนวนเต็ม มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และงานวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ดังกล่าว ส่งผลให้ผู้เรียนมีความเข้าใจเนื้อหาดีขึ้น โดยเกมยังช่วยสร้างสภาพแวดล้อมการ

เรียนรู้ที่กระตุ้นความคิดและความสนใจของผู้เรียน ทำให้เกิดความจำที่มีประสิทธิภาพและการพัฒนาทักษะที่ต่อเนื่อง ส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น

ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ PBL ร่วมกับเกม เรื่อง จำนวนเต็ม อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.52 ทั้งนี้เนื่องจากการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ PBL มาผสมผสานกับเกม ทำให้กิจกรรมการเรียนรู้มีความสนุกสนาน ผู้เรียนรู้สึกเพลิดเพลิน ลดอาการตึงเครียดและความกดดันในการเรียนรู้ ทำให้เกิดความสนใจและแรงจูงใจในการเรียนรู้มากขึ้น เกมช่วยเพิ่มความน่าสนใจและทำให้กระบวนการเรียนรู้มีชีวิตชีวา ผู้เรียนสามารถทบทวนและฝึกฝนทักษะผ่านกิจกรรมที่กระตุ้นให้พวกเขามีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ และการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ยังช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสด้านความคิดสร้างสรรค์ ค้นหาคำตอบด้วยตนเอง ทำให้รู้สึกถึงความสำเร็จและความภูมิใจในการเรียนรู้ ส่งผลให้ความพึงพอใจของผู้เรียนอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสัมพันธ์กับ บุญญารินทร์ อ่อนนุ่ม (2560) พบว่า ความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้หลังจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่าผู้เรียนพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด นอกจากนี้ พิศภัทร มาจอมพล (2564) พบว่า ความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน เรื่อง จำนวนเต็ม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และงานวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่า การเรียนรู้ในลักษณะนี้ช่วยให้ผู้เรียนเปลี่ยนมุมมองที่มีต่อคณิตศาสตร์ จากเดิมที่อาจมองว่าเป็นวิชาที่ยากและน่าเบื่อ กลายเป็นวิชาที่มีความน่าสนใจและท้าทาย ส่งผลให้ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้ ถ้าคิด ถลองผิดลองถูก และสามารถพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาได้อย่างเป็นระบบ อีกทั้งยังช่วยให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้กับปัญหาต่าง ๆ ในชีวิตจริงได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยนี้ ทำให้ได้องค์ความรู้ใหม่ว่า แต่ละขั้นตอนสามารถพัฒนาผู้เรียนได้ ดังนี้

1. ขั้นกำหนดปัญหา การกำหนดปัญหาที่น่าสนใจจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในบทเรียนมากยิ่งขึ้น การตั้งคำถามหรือปัญหาที่ท้าทาย เช่น การแก้โจทย์คณิตศาสตร์ที่มีข้อกำหนดซับซ้อนหรือการตั้งคำถามปลายเปิดให้ผู้เรียนได้ขบคิดจะช่วยกระตุ้นสมองและสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ ผู้เรียนจะได้ฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์และการคิดเชิงวิพากษ์ ซึ่งจำเป็นในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ นอกจากนี้ การใช้เกมในขั้นนี้ช่วยให้บรรยากาศการเรียนรู้มีความสนุกสนาน โดยการนำเกมเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการกำหนดปัญหาทำให้ผู้เรียนรู้สึกเหมือนได้เล่นไปพร้อมกับการเรียนรู้ ส่งผลให้ผู้เรียนอยากค้นหาคำตอบและฝึกการคิดอย่างเป็นระบบเพื่อหาแนวทางแก้ปัญหาที่ถูกต้อง
2. ขั้นทำความเข้าใจปัญหา การทำความเข้าใจปัญหาเป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนจะต้องลงรายละเอียดในปัญหาที่ได้รับ เริ่มตั้งแต่การแยกแยะข้อมูลและการระบุข้อจำกัดหรือเงื่อนไขที่เกี่ยวข้อง การฝึกในขั้นนี้ช่วยให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการแก้ปัญหา ทำให้พวกเขาเข้าใจลักษณะของปัญหามากขึ้น เกมที่ออกแบบมาเพื่อให้ต้องวิเคราะห์เงื่อนไขและการแยกแยะข้อมูลต่าง ๆ จะทำให้ผู้เรียนเห็นภาพชัดเจนและเข้าใจเงื่อนไขของปัญหาอย่างแท้จริง
3. ขั้นดำเนินการศึกษาค้นคว้า ผู้เรียนจะต้องค้นคว้าและทดลองวิธีการแก้ปัญหาหลากหลายรูปแบบ โดยการค้นคว้าจะทำให้พวกเขาได้ฝึกทักษะการวิจัยและการค้นหาข้อมูลที่มีประโยชน์ซึ่งจะช่วยในการแก้ปัญหาได้ นอกจากนี้ การที่ผู้เรียนได้ทดลองแก้ปัญหาด้วยวิธีต่าง ๆ ผ่านเกมที่จำลองสถานการณ์หรือมีการทดลองแก้ไขปัญหาลงมือจริง ๆ จะช่วยเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ และการเห็นภาพการแก้ปัญหาจากหลายมุมมอง เช่น เกมที่ให้ลองแก้ปัญหาด้วยหลายวิธีและให้คะแนนตามวิธีที่ใช้ สิ่งนี้จะช่วยให้พวกเขามีความสามารถในการทดลองและปรับใช้วิธีต่าง ๆ ตามสถานการณ์ที่เผชิญ
4. ขั้นสังเคราะห์ความรู้ การรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้นำมาเพื่อตัดสินใจเลือกวิธีแก้ปัญหาที่เหมาะสมที่สุด การที่ผู้เรียนได้เล่นเกมในลักษณะของการจำลองปัญหาแล้วให้เลือกแนวทางการแก้ไขหรือวิเคราะห์จากข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาก่อนหน้า จะช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการตัดสินใจและการแก้ปัญหาในเชิงปฏิบัติ นอกจากนี้ กิจกรรมในรูปแบบกลุ่มที่ใช้เกมเข้ามาช่วยจะช่วยให้ผู้เรียนได้ทำงานเป็นทีม ส่งเสริมการสื่อสารแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อหาวิธีที่เหมาะสมที่สุด การทำงานร่วมกันนี้จะสร้างทักษะที่เป็นประโยชน์ในการทำงาน เช่น การประเมินแนวทางกับเพื่อนในทีมก่อนที่จะตัดสินใจ

5. ขั้นสรุปและประเมินค่าของคำตอบ ผู้เรียนจะได้เรียนรู้การตรวจสอบความถูกต้องของคำตอบและกระบวนการที่ใช้ในการแก้ปัญหา การสรุปและการประเมินค่าของคำตอบจะช่วยให้พวกเขาได้ฝึกการคิดวิเคราะห์ขั้นสูง เช่น การทบทวนวิธีการแก้ไขและพิจารณาว่าวิธีการใดมีข้อผิดพลาด การใช้เกมที่เน้นให้วิเคราะห์คำตอบเพื่อหาข้อผิดพลาดและปรับปรุงจะทำให้ผู้เรียนมีโอกาสได้เรียนรู้จากความผิดพลาด การที่ได้ฝึกประเมินวิธีการแก้ไขในเกมจะช่วยเสริมสร้างความสามารถในการปรับปรุงการแก้ปัญหาในครั้งต่อไป และช่วยให้พวกเขามีทักษะการวิพากษ์และวิจารณ์ตนเองอย่างมีเหตุผล

6. ขั้นการนำเสนอผลงาน การนำเสนอผลงานทำให้ผู้เรียนมีโอกาสฝึกทักษะการสื่อสารและการนำเสนอที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นทักษะสำคัญในการทำงานและในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้ การนำเสนอผ่านผังมโนทัศน์หรือแผนภาพยังช่วยเสริมสร้างทักษะการใช้สัญลักษณ์และภาพในการอธิบายแนวคิด ซึ่งทำให้การสื่อสารข้อมูลเป็นไปอย่างชัดเจนและเข้าใจง่าย

การจัดการเรียนรู้ทั้ง 6 ขั้นตอนดังกล่าวข้างต้นนี้ ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่สนุกสนานและเสริมสร้างทักษะคิดวิเคราะห์ ทักษะแก้ปัญหาอย่างมีระบบ และการทำงานร่วมกันในกลุ่ม

สรุปผลการวิจัย

ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ PBL ร่วมกับเกม สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ($t = 6.390$, $df = 49$, $Sig < .001$)

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ PBL ร่วมกับเกม หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 35.564$, $df = 49$, $Sig < .001$)

ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ PBL ร่วมกับเกม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ผู้สอนควรอธิบายกติกา และวิธีการเล่นเกมให้ชัดเจนก่อนเริ่มเล่นเกม เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ราบรื่น และเป็นไปตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้

1.2 การกำหนดสถานการณ์ปัญหาที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียน ควรเป็นสถานการณ์ในชีวิตประจำวันที่มีความน่าสนใจ ท้นต่อสถานการณ์บ้านเมือง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

1.3 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ PBL ร่วมกับเกม ควรเพิ่มระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรม เพื่อให้ให้นักเรียนมีโอกาสทำความเข้าใจเนื้อหาอย่างลึกซึ้ง และพัฒนาความรู้ด้วยตนเองอย่างเต็มที่

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับเกม ในเนื้อหาสาระอื่น ๆ เพิ่มเติม เช่น การแก้สมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว การหาพื้นที่ผิวและปริมาตร อัตราส่วน สัดส่วน และร้อยละ หรือนำไปใช้กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ เช่น กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ภาษาต่างประเทศ ภาษาไทย สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เป็นต้น

2.2 ควรศึกษาการพัฒนาทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ในด้านอื่น ๆ เช่น การสื่อความหมาย การเชื่อมโยง การให้เหตุผลและการพิสูจน์ และการคิดสร้างสรรค์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับเกม

2.3 นำเทคโนโลยีมาใช้ในการออกแบบและจัดทำเกมในรูปแบบเกมออนไลน์ เพื่อให้ผู้เรียนเข้าถึงได้ง่าย และเรียนรู้ได้ตลอดเวลา อีกทั้งยังประหยัดค่าใช้จ่ายในการสร้างบอร์ดเกมอีกด้วย

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- _____. (2560). *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กิตติพงศ์ ม่วงแก้ว. (2562). การพัฒนาเกมเพื่อการศึกษา รายวิชาคอมพิวเตอร์ เรื่อง โครงงานคอมพิวเตอร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนยางตลาดวิทยาคาร. *วารสารเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา*, 2(4), 108-119.
- ชนกนันท์ ช่วยประคอง. (2565). *การพัฒนาทักษะในการแก้ปัญหาการเรียน โดยใช้เกมเป็นฐานเรื่องนโยบาย การเงินและการคลัง ของระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนดงตาลวิทยา. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย).*
- ทศนา แคมมณี (2556). *ศาสตร์การสอนองค์ความรู้เพื่อการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. (พิมพ์ครั้งที่ 17).* กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น ฉบับปรับปรุงใหม่. (พิมพ์ครั้งที่ 10).* กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- บุญญารินทร์ อ่อนนุ่ม. (2560). *การเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหา โดยการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคเกมพีเคเซ็น สำหรับนักเรียนห้องเรียนพิเศษวิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนผดุงนารี. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม).*
- พัชรินทร์ สุวรรณอำไพ. (2563). *การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง บทประยุกต์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร).*
- พิรภัทร มาจอมพล. (2564). *การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม).*
- อรจิรา ปะติตัง. (2567). *การพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานรายวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านค้อท่อน้อย. Journal of Applied Education*, 2(6), 23-34.
- อัจฉราภรณ์ อัสวภูมิ. (2566). *การพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง การบวก การลบ การคูณ และการหาร โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับเกมกระดาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2. (วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม).*
- Fuszard, B., Lowenstein, A. J., & Bradshaw, M. J. (2001). *Fuszard's innovative teaching strategies in nursing. (3rd ed.).* Massachusetts: Jones and Bartlett Publishers.
- Jones, R. W. (2006). Problem-based learning: description, advantages, disadvantages, scenarios and facilitation. *Anaesthesia and intensive care*, 34(4), 485-488.

The Relationship between Participative Administration and Efficiency of Schools under the Secondary Educational Service Area Office Trang Krabi

Soraya Ruangrom^{1*} and Phatsarabet Wetwiriyaakun²

¹ Master's degree student in Educational Administration, Faculty of Education, Thaksin University, Thailand

² Department of Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Thaksin University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: 661997052@tsu.ac.th

ABSTRACT

This research article aims to study (1) participatory management, (2) the effectiveness of educational institutions, and (3) the relationship between participatory management and the effectiveness of educational institutions under the Trang-Krabi Secondary Educational Service Area. The sample consisted of 338 teachers from the Trang-Krabi Secondary Educational Service Area for the academic year 2024, determined using Krejcie & Morgan's sample size table and stratified sampling based on the size of the educational institutions, followed by simple random sampling through a lottery method. The research instrument was a 5-point Likert scale questionnaire, with a reliability coefficient of .973 for the participatory management questionnaire and .974 for the effectiveness of educational institutions questionnaire. The statistical analyses employed included means, standard deviations, and Pearson correlation coefficients. The research findings revealed that: 1) participatory management, both overall and in specific aspects, was rated at a high level; 2) the effectiveness of educational institutions, both overall and in specific aspects, was also rated at a high level; and 3) there was a strong positive correlation between participatory management and the effectiveness of educational institutions, with a correlation coefficient of ($r = .914^{**}$) significant at the .01 level.

Keywords: Relationship, Participative Management, Efficiency of Schools

ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรางั กระบี่

โสธยา เรืองรัมย์^{1*} และ พัศเบศวณ์ เวชวิริยะสกุล²

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ ประเทศไทย

² สาขาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: 661997052@tsu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) การบริหารแบบมีส่วนร่วม (2) ประสิทธิภาพของสถานศึกษา และ (3) ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรางั กระบี่ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรางั กระบี่ ปีการศึกษา 2567 จำนวน 338 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยเทียบจากตารางสำเร็จรูปของ Krejcie & Morgan และสุ่มแบบแบ่งชั้นตามขนาดสถานศึกษา แล้วใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายโดยวิธีการจับสลาก เครื่องมือการวิจัยเป็นแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วม มีค่าเท่ากับ .973 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิภาพของสถานศึกษา มีค่าเท่ากับ .974 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ยค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารแบบมีส่วนร่วม ในภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก 2) ประสิทธิภาพของสถานศึกษา ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิภาพของสถานศึกษา ในภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูง ($r = .914^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: ความสัมพันธ์, การบริหารแบบมีส่วนร่วม, ประสิทธิภาพของสถานศึกษา

© 2025 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

กระทรวงศึกษาธิการได้จัดทำแผนพัฒนาการศึกษาระดับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) เพื่อกำหนดทิศทางการดำเนินงานของหน่วยงานต่าง ๆ โดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นกรอบแนวคิดในการสร้างผลผลิตที่มีคุณภาพแก่ผู้เรียน แผนนี้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 ซึ่งเน้นการยกระดับคุณภาพชีวิตประชาชนไทยผ่านการพัฒนาบุคคลให้มีทักษะและคุณธรรม กระทรวงศึกษาธิการมุ่งมั่นยกระดับคุณภาพทรัพยากรมนุษย์ตามวิสัยทัศน์ “มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้คู่คุณธรรม” การศึกษาเป็นฐานสำคัญในการพัฒนาชาติ โดยเฉพาะในเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรางั กระบี่ ที่ประสบปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและขาดแคลนทรัพยากร การประยุกต์ใช้นโยบายจากแผนพัฒนาการศึกษาระดับที่ 13 จึงจำเป็นต้องมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาและสร้างทุนมนุษย์ที่มีคุณภาพรองรับการพัฒนาชาติในระยะยาว (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

กระแสโลกาภิวัตน์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วมีผลกระทบต่อการทำงานขององค์กร โดยเฉพาะในด้านนโยบายและการบริหารจัดการ ผู้นำระดับสูงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนทิศทางการและกระบวนการบริหารให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในยุคที่ข้อมูลข่าวสารเข้าถึงได้ง่าย บุคคลที่ขาดการเข้าถึงข้อมูลที่ถูกต้องอาจสูญเสียความรู้และปัญญา รวมถึงขาดทักษะในการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งอาจนำไปสู่ความสับสนได้ ดังนั้น การพัฒนาทักษะในการแสวงหาและวิเคราะห์ข้อมูลจึงมีความสำคัญเพื่อเผชิญกับความท้าทายในยุคนี้ (รุ่งชัชดาพร เวชชาติ, 2554) นอกจากนี้ การใช้อิทธิพลของผู้บริหารในการส่งเสริมความร่วมมือของครูและบุคลากรเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อให้การบริหารแบบมีส่วนร่วมเกิดขึ้นจริง ซึ่งจะช่วยสร้างความไว้วางใจและแรงจูงใจในการทำงาน การสร้างวัฒนธรรมองค์กรแห่งการเรียนรู้ควบคู่ไปกับการบริหารแบบมีส่วนร่วม

จะช่วยยกระดับคุณภาพของสถานศึกษา และพัฒนาศักยภาพของบุคลากรให้ทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพในยุคโลกาภิวัตน์

แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2566-2570 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาต่ง ระเบียบ เน้นกลยุทธ์ที่ 2 ในการส่งเสริมโอกาส ความเสมอภาค และการเข้าถึงบริการทางการศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ โดยมีแนวทางพัฒนาที่สำคัญคือการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย การประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และการระดมทรัพยากรเพื่อแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำ นอกจากนี้ ยังมุ่งพัฒนาระบบการบริหารจัดการการศึกษาโดยใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีเป็นฐาน เพื่อสร้างสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพซึ่งส่งผลต่อคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน การบริหารแบบมีส่วนร่วมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิภาพของสถานศึกษา โดยช่วยให้กิจกรรมสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายสะท้อนความคิดเห็น และสร้างความโปร่งใสในการตัดสินใจ ซึ่งทั้งหมดนี้จะเสริมสร้างระบบการศึกษาที่มีคุณภาพและยั่งยืน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาต่ง ระเบียบ, 2566)

จากปัญหาและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิภาพของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาต่ง ระเบียบ เพื่อใช้ผลการวิจัยเป็นข้อมูลในการพัฒนาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา อันจะช่วยเสริมสร้างประสิทธิภาพของสถานศึกษา และใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศสำหรับการวางแผนพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมให้เกิดผลที่ดียิ่งขึ้นต่อสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วม ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาต่ง ระเบียบ
2. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาต่ง ระเบียบ
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิภาพของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาต่ง ระเบียบ

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาต่ง ระเบียบ ปีการศึกษา 2567 จำนวน 2,275 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาต่ง ระเบียบ ปีการศึกษา 2567 จำนวน 338 คน ซึ่งได้จากการกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยเทียบจากตารางสำเร็จรูปของ Krejcie & Morgan (1970) และสุ่มแบบแบ่งชั้น จำแนกตามขนาดสถานศึกษา แล้วทำการสุ่มอย่างง่าย โดยวิธี การจับสลาก ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำแนกครูผู้สอนตามขนาดของสถานศึกษา

ขนาดของสถานศึกษา	จำนวนของสถานศึกษา	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
กลาง	22	475	70
ใหญ่	11	644	96
ใหญ่พิเศษ	11	1,156	172
รวม	44	2,275	338

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือวิจัยใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิภาพของสถานศึกษา ประกอบด้วย 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับการศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วยคำถาม 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมดำเนินการ ด้านการมีส่วนร่วมประเมินผล ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert, 1967) คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิภาพของสถานศึกษา ประกอบด้วยคำถาม 4 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณภาพของงาน ด้านปริมาณของงาน ด้านเวลาที่ใช้ในการดำเนินงาน และด้านค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ตามแนวคิดของ ลิเคิร์ต (Likert, 1967) คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือการวิจัย มีขั้นตอนดังนี้

- 1) ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการสร้างแบบสอบถาม
- 2) กำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสอบถามความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิภาพของสถานศึกษา
- 3) สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมเนื้อหาที่เกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา
- 4) นำแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระเพื่อพิจารณาแก้ไขด้านความครอบคลุมเนื้อหา ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา และความเหมาะสมในการใช้ภาษา
- 5) ขออนุญาตขอความอนุเคราะห์แต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญ จากบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยทักษิณ
- 6) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และความถูกต้องของภาษาโดยใช้เทคนิค IOC จำนวน 3 ท่าน และเลือกแบบสอบถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.67-1.00 ถ้าข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องต่ำกว่า 0.67 นำไปปรับปรุงหรือตัดทิ้งตามความเหมาะสม แล้วนำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์อีกครั้ง
- 7) นำแบบสอบถามที่ได้ตรวจแก้ไขแล้วตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ และนำไปทดลองใช้ (Try-Out) (.7 ขึ้นไปยอมรับ) วิธีการแก้ 1. ตัดข้อคำถามออก 2. ปรับแก้คำถาม เพื่อหาความเชื่อมั่นกับครุกลุ่มประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน จากนั้นนำแบบสอบถามที่ได้ทดลองแล้วไปหาความเชื่อมั่นด้วยวิธีการของ Cronbach (1990) เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษามีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .973 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิภาพของสถานศึกษา มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .974
- 8) นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพแล้วมาปรับปรุงอีกครั้งหนึ่งแล้วนำไปใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

3. สมมติฐานการวิจัย

การบริหารแบบมีส่วนร่วมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ขออนุญาตรับรองและแนะนำตัวจากบัณฑิตวิทยาลัย เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง
2. นำหนังสือแนะนำตัวผู้วิจัยถึงผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลพร้อมทั้งนัดหมายเวลาและสถานศึกษาขอรับแบบสอบถามคืน
3. จัดส่งแบบสอบถาม จำนวน 388 ฉบับ ให้แก่ครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่างและได้รับแบบสอบถามคืนมาจำนวน 316 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 81.44
4. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาทั้งหมด มาตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแต่ละฉบับ

5. นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ตามวิธีทางสถิติการวิจัยโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ยึดหลักปฏิบัติตามหลักจริยธรรมการวิจัยในคน ได้แก่ 1) หลักความเคารพในบุคคล (Respect for Person) โดยผู้วิจัยขอความยินยอมจากผู้ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างประชากรของเป้าหมายในการวิจัย ให้กลุ่มตัวอย่างประชากรในการวิจัยเข้าร่วมเป็นอาสาสมัครในการวิจัยด้วยความสมัครใจ 2) หลักการให้ประโยชน์ ไม่ก่อให้เกิดอันตราย (Beneficence/Non-maleficence) โดยผู้วิจัยได้ระบุว่าอาสาสมัครในการวิจัยจะได้รับประโยชน์จากการวิจัยในครั้งนี้อย่างไร อาสาสมัครในการวิจัยจะได้รับความเสี่ยงอันตรายใด ๆ และผู้วิจัยจะเก็บรักษาความลับจากการตอบแบบสอบถามของอาสาสมัครในการวิจัย โดยในการบันทึกข้อมูลจะไม่มี Identifier ที่ระบุถึงตัวอาสาสมัครในการวิจัยครั้งนี้ 3) หลักความยุติธรรม (Justice) ผู้วิจัยมีเกณฑ์คัดเข้าและออกชัดเจน ไม่มีอคติมีการกระจายประโยชน์และความเสี่ยงอย่างเท่าเทียมกันโดยวิธีการสุ่มทั้งนี้ผู้วิจัยจะดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลหลังจากผู้วิจัยเสนอโครงการวิจัยและได้รับการพิจารณาอนุมัติหรือรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยแล้วเสมอ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบทดสอบที่ได้รับคืนมาทั้งหมด ตรวจสอบความถูกต้อง และนำมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป โดยมีขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เพศ อายุ ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน วุฒิการศึกษา และขนาดสถานศึกษา โดยวิเคราะห์คำนวณหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ระดับการศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วม วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำค่าเฉลี่ยที่คำนวณได้ไปวิเคราะห์เทียบตามแนวคิดของการแปลความหมาย ค่าเฉลี่ยที่เป็นมาตราส่วนประมาณค่าของ บุญชม ศรีสะอาด (2560) โดยแบ่งค่าเฉลี่ยออกเป็น 5 ระดับ ตั้งแต่ “มากที่สุด” (4.51–5.00) ถึง “น้อยที่สุด” (1.00–1.50)

ตอนที่ 3 วิเคราะห์ประสิทธิภาพของสถานศึกษา วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำค่าเฉลี่ยที่คำนวณได้ไปวิเคราะห์เทียบตามแนวคิดของการแปลความหมายค่าเฉลี่ย ที่เป็นมาตราส่วนประมาณค่า ของบุญชม ศรีสะอาด (2560) โดยแบ่งค่าเฉลี่ยออกเป็น 5 ระดับ ตั้งแต่ “มากที่สุด” (4.51–5.00) ถึง “น้อยที่สุด” (1.00–1.50)

ตอนที่ 4 วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิภาพของสถานศึกษา วิเคราะห์โดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) ของเพียร์สัน (Pearson's Product Correlation Coefficient) โดยใช้หลักเกณฑ์การแปลความหมายตามแนวของ (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2553) ดังนี้ $r = 0.71-1.00$: ความสัมพันธ์สูง, $r = 0.31-0.70$: ความสัมพันธ์ปานกลาง, $r = 0.01-0.30$: ความสัมพันธ์ต่ำ เครื่องหมาย **+** บอกถึงความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน และ **-* ** บอกถึงความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้าม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์องค์ประกอบขององค์ประกอบของการบริหารแบบมีส่วนร่วมและประสิทธิภาพของสถานศึกษา จากเอกสารที่เกี่ยวข้อง โดยมีกรอบแนวคิดในการวิจัยแสดง ดังภาพที่ 1

ตัวแปรที่ 1

การบริหารแบบมีส่วนร่วม
1. การมีส่วนร่วมดำเนินการ
2. การมีส่วนร่วมประเมินผล
3. การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์
4. การมีส่วนร่วมตัดสินใจ

ตัวแปรที่ 2

ประสิทธิภาพของสถานศึกษา
1. คุณภาพของงาน
2. ปริมาณของงาน
3. เวลาที่ใช้ในการดำเนินงาน
4. ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. การบริหารแบบมีส่วนร่วม ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่

การบริหารแบบมีส่วนร่วม ในภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.4472$, S.D. = 0.5486) โดยเรียงลำดับ คือ การมีส่วนร่วมรับดำเนินการ ($\bar{X} = 4.4689$, S.D. = 0.5431) การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ ($\bar{X} = 4.4423$, S.D. = 0.6001) การมีส่วนร่วมตัดสินใจ ($\bar{X} = 4.4379$, S.D. = 0.5622) และการมีส่วนร่วมประเมินผล ($\bar{X} = 4.4358$, S.D. = 0.5944) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การบริหารแบบมีส่วนร่วมในภาพรวม และรายด้าน

การบริหารแบบมีส่วนร่วม	n = 316		ระดับ
	($\bar{X}$)	S.D.	
1. การมีส่วนร่วมดำเนินการ	4.4689	0.5431	มาก
2. การมีส่วนร่วมประเมินผล	4.4358	0.5944	มาก
3. การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์	4.4423	0.6001	มาก
4. การมีส่วนร่วมตัดสินใจ	4.4379	0.5622	มาก
รวม	4.4472	0.5486	มาก

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างมีการปฏิบัติในทุกขั้นตอนมีความเข้มแข็ง ซึ่งระดับด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ การประเมินผล การรับผลประโยชน์ และการตัดสินใจ ต่างก็อยู่ในระดับ “มาก” แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในทุกขั้นตอน และค่าเฉลี่ยรวม แสดงให้เห็นว่าองค์กรโดยรวมมีวัฒนธรรมการบริหารแบบมีส่วนร่วมในระดับสูงทั่วทั้งระบบ ไม่ได้จำกัดอยู่ในบางด้านเท่านั้น

2. ประสิทธิภาพของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่

ประสิทธิภาพของสถานศึกษา ในภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.4465$, S.D. = 0.5458) โดยเรียงลำดับ คือ คุณภาพของงาน ($\bar{X} = 4.4899$, S.D. = 0.5419) เวลาที่ใช้ในการดำเนินงาน ($\bar{X} = 4.4664$, S.D. = 0.5595) ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน ($\bar{X} = 4.4209$, S.D. = 0.5928) และปริมาณของงาน ($\bar{X} = 4.4060$, S.D. = 0.6003) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ประสิทธิภาพของสถานศึกษา ในภาพรวม และรายด้าน

ประสิทธิภาพของสถานศึกษา	n = 316		ระดับ
	($\bar{X}$)	S.D.	
1. คุณภาพของงาน	4.4899	0.5419	มาก
2. ปริมาณของงาน	4.4060	0.6003	มาก
3. เวลาที่ใช้ในการดำเนินงาน	4.4664	0.5595	มาก
4. ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน	4.4209	0.5928	มาก
รวม	4.4465	0.5458	มาก

จากตารางที่ 3 สะท้อนให้เห็นว่า สถานศึกษาถูกประเมินว่าทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพครบทุกมิติ ทั้งในด้านคุณภาพของงาน ปริมาณงาน การใช้เวลา และการควบคุมค่าใช้จ่าย โดยกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นสอดคล้องกันในระดับสูง ไม่แตกต่างกันมากนัก ซึ่งสะท้อนถึงการบริหารจัดการที่ดีและเป็นระบบของสถานศึกษา

3. ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิภาพของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาต่ง กระจบ

ตารางที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิภาพของสถานศึกษา ในภาพรวม และรายด้าน

การบริหาร แบบมีส่วนร่วม	ประสิทธิภาพของสถานศึกษา				รวม
	คุณภาพของงาน (Y ₁)	ปริมาณของงาน (Y ₂)	เวลาที่ใช้ในการ ดำเนินงาน (Y ₃)	ค่าใช้จ่ายในการ ดำเนินงาน (Y ₄)	
การมีส่วนร่วมดำเนินการ (X ₁)	.851**	.799**	.824**	.793**	.857**
การมีส่วนร่วมประเมินผล (X ₂)	.847**	.837**	.861**	.837**	.887**
การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ (X ₃)	.839**	.794**	.832**	.823**	.862**
การมีส่วนร่วมตัดสินใจ (X ₄)	.879**	.836**	.858**	.851**	.899**
ภาพรวม	.892**	.852**	.880**	.861**	.914**

หมายเหตุ: * * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิภาพของสถานศึกษา ในภาพรวมและรายด้าน มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูง ($r = .914^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าทุกด้านมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูง ดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจกับด้านคุณภาพของงานมีความสัมพันธ์มากที่สุด ($r = .879^{**}$) และด้านการมีส่วนร่วมดำเนินการกับด้านค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานมีความสัมพันธ์น้อยที่สุด ($r = .793^{**}$)

อภิปรายผล

การบริหารแบบมีส่วนร่วม ในภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับ คือ การมีส่วนร่วมรับดำเนินการ การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมตัดสินใจ และการมีส่วนร่วมประเมินผล ตามลำดับ อาจเป็นเพราะสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาต่ง กระจบ ส่งเสริมบทบาทของครูในการดำเนินงานและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา โดยครูมีส่วนสำคัญในการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างบุคลากรในสถานศึกษาและชุมชน เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาสถานศึกษาให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน นอกจากนี้ ครูยังมีบทบาทในการนำแผนการดำเนินงานไปปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพและมีส่วนร่วมในการวางแผนหลังการประเมินผล โดยใช้ข้อเสนอแนะและปัญหาที่พบมาปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนรู้ ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครูเข้าร่วมประชุมเพื่อเสนอข้อมูลและความคิดเห็น ซึ่งมีเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนและสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา รวมถึงการวิเคราะห์และจัดลำดับความสำคัญของปัญหาและความต้องการของสถานศึกษาและชุมชนร่วมกันด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ เบญจวรรณ อวสานเทียะและคณะ (2568) พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู พบว่า มีค่าเฉลี่ยโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน และยังคงสอดคล้องกับ รัตนารมย์ ภูแปง และ พระครูชัยรัตนกร (2567) ที่พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก อีกทั้งยังสอดคล้องกับ สุภาพร ฤกษ์จันทร์ และคณะ (2567) พบว่า ระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1ตามความคิดเห็นของครูและผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการประเมินผล ด้านการตัดสินใจ ด้านการดำเนินงานและด้านการ

รับผลประโยชน์ และ สุธาร์ตน์ ชำนาญเหนาะ และบุญเลิศ ธาณิรัตน์ (2567) พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียน โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับดี

ประสิทธิภาพของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตวันบุรี ระเบียบ พบว่า ประสิทธิภาพของสถานศึกษา ในภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับ คือ คุณภาพของงาน 0.5419) เวลาที่ใช้ในการดำเนินงาน ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน และปริมาณของงาน ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับ มะลิ อักษร และคณะ (2567) ที่พบว่า ระดับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความสามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมมีค่าเฉลี่ยสูงสุดรองลงมา คือ ด้านความสามารถในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นภายในสถานศึกษา ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก

ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิภาพของสถานศึกษา ในภาพรวมและรายด้าน มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทุกด้านมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูง ดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจกับด้านคุณภาพของงานมีความสัมพันธ์มากที่สุด และด้านการมีส่วนร่วมดำเนินการกับด้านค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานมีความสัมพันธ์น้อยที่สุด ที่เป็นเช่นนี้เพราะสถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการดำเนินงานอย่างทั่วถึง โดยร่วมกันเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติงานตามแผนงานโครงการ ร่วมกันหาทางเลือก ตัดสินใจ และเสนอแนะแนวทางการปฏิบัติงานที่เหมาะสม เพื่อค้นพบแนวทางที่ดีที่สุดสำหรับสถานศึกษา และให้บุคลากรทุกฝ่ายได้ปฏิบัติหน้าที่ตามความรู้ ความสามารถ และความถนัด เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของสถานศึกษาให้ดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับ มะลิ อักษร และคณะ (2567) ที่พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งผู้วิจัยอภิปรายตามประเด็นดังนี้

1. การมีส่วนร่วมตัดสินใจกับคุณภาพของงาน พบว่า มิตินี้มีส่วนร่วมตัดสินใจสัมพันธ์สูงสุดกับคุณภาพของงาน ($r = .879^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับแนวคิดของ Smith (2006) ที่เน้นว่าการเปิดโอกาสให้ครูกำหนดเป้าหมาย และวิธีการสอนร่วมกันจะส่งเสริมมาตรฐานและนวัตกรรมทางการสอนในบริบทของสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตวันบุรี ระเบียบ เมื่อนักเรียน และครู มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการสอน จึงเกิดแรงจูงใจและความรับผิดชอบต่อคุณภาพผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ สอดคล้องกับแนวคิดของ ศิริเกศ เพชรขำ (2565) ได้กล่าวว่า การสนับสนุนให้บุคลากรสามารถใช้ความรู้และศักยภาพของตนได้อย่างเต็มที่ ผ่านการประชุมหารือ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างองค์กร รวมถึงการผลักดันให้ครูและบุคลากรดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างเคร่งครัด

2. การมีส่วนร่วมดำเนินการกับการควบคุมค่าใช้จ่าย มิตินี้มีส่วนร่วมดำเนินการสัมพันธ์กับมิตินี้ค่าใช้จ่าย น้อยที่สุด ($r = .793^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งอาจสะท้อนว่า กระบวนการจัดสรรงบประมาณยังขาดกลไกความโปร่งใสหรือทักษะด้านการบริหาร ทรัพยากร ตามแนวทางของ หทัยพร แสงดี (2565) ที่เสนอให้ฝึกอบรมและสร้างความเข้าใจเรื่องงบประมาณแก่บุคลากร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการใช้จ่าย

3. บทบาทของการมีส่วนร่วมประเมินผลและการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ ต่างก็มีความสัมพันธ์สูงกับทุกมิติประสิทธิภาพ แสดงว่าการนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงงาน และการมอบสวัสดิการหรือผลตอบแทนที่เหมาะสม มีส่วนช่วยในการทำงาน ครอบคลุมมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของ อรอุทัย เลิศจิรัชยวงศา (2564) ที่พบว่า ทักษะด้านการบริหารของผู้บริหารมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงกับประสิทธิภาพในการบริหารงานวิชาการ ทั้งนี้ควรสนับสนุนครูให้พัฒนาการใช้เทคนิคการสอนที่หลากหลาย และเข้าร่วมการอบรมทางวิชาการอย่างต่อเนื่อง เพื่อยกระดับประสิทธิภาพโดยรวมของสถานศึกษา ทั้งนี้ ควรสนับสนุนให้ครูเข้าร่วมการอบรมทางวิชาการและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง เพื่อเสริมสร้างความรู้และทักษะที่ทันสมัย ซึ่งจะช่วยยกระดับประสิทธิภาพและเป็นไปตามมาตรฐานการศึกษา

องค์ความรู้ใหม่

ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิภาพของสถานศึกษา สามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ใหม่ ดังนี้

1. **การมีส่วนร่วมดำเนินการ** คือ การประชุม วางแผน ช่วยเหลือ รวมทั้งเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานของสถานศึกษา ซึ่งครูร่วมกันปฏิบัติหน้าที่ตามโครงการหรือกิจกรรมที่วางไว้
2. **การมีส่วนร่วมประเมินผล** คือ การนำผลการประเมินไปปรับปรุงแก้ไข เพื่อนำไปพัฒนางาน กิจกรรม โครงการ ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น
3. **การมีส่วนร่วมตัดสินใจ** คือ การมอบหมายงานให้ครูตามความรู้ความสามารถ การกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบการปฏิบัติงาน เป้าหมายและวัตถุประสงค์ เปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
4. **การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์** คือ การส่งเสริม สนับสนุน ให้ครู และบุคลากร พัฒนาดตนเองเพื่อความก้าวหน้า สนับสนุนด้านสวัสดิการให้กับครูได้รับทั้งผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นทั้งทางบวกและทางลบ

สรุปผลการวิจัย

การบริหารแบบมีส่วนร่วม ในภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก ประสิทธิภาพของสถานศึกษา ในภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิภาพของสถานศึกษา ในภาพรวมและรายด้านมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 ซึ่งประกอบไปด้วย 1) ด้านคุณภาพของงาน 2) ด้านปริมาณของงาน 3) ด้านเวลาที่ใช้ในการดำเนินงาน และ 4) ด้านค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมการบริหารแบบมีส่วนร่วม ด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจ กับประสิทธิภาพของสถานศึกษาด้านคุณภาพของงาน เพราะผลการวิจัย การบริหารแบบมีส่วนร่วม ด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจมีความสัมพันธ์กับคุณภาพของงานมากที่สุด ทั้งนี้ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมการบริหารแบบมีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจ โดยเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางและวางแผนงาน เพื่อพัฒนาคุณภาพงานของสถานศึกษา การบริหารเชิงมีส่วนร่วมนี้จะช่วยสร้างความเชื่อมั่นและความร่วมมือในองค์กร ซึ่งนำไปสู่ประสิทธิภาพการทำงานที่สูงขึ้น

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมด้านการมีส่วนร่วมดำเนินการ กับประสิทธิภาพของสถานศึกษา ด้านค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน เพราะผลการวิจัยด้านการมีส่วนร่วมดำเนินการมีความสัมพันธ์กับด้านค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานน้อยที่สุด ทั้งนี้ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมด้านการดำเนินการ โดยส่งเสริมความโปร่งใสและการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการจัดการงบประมาณและติดตามค่าใช้จ่าย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและลดความเสี่ยงในการบริหารงาน ทำให้สถานศึกษาเกิดประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยเน้นบทบาทของภาคีเครือข่าย เช่น คณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้เข้าใจมิติของการมีส่วนร่วมอย่างรอบด้าน เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพของผู้บริหารสถานศึกษา

2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษา โดยคำนึงถึงบทบาทของผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานสนับสนุนอื่น ๆ ที่มีผลต่อการดำเนินงานของโรงเรียน เพื่อให้ผู้บริหารสามารถกำหนดแนวทางในการส่งเสริม สนับสนุน และบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วนให้สถานศึกษาบรรลุเป้าหมายและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด เพื่อให้ผู้บริหารใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริม สนับสนุนการบริหารสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายและเกิดประสิทธิภาพ

2.3 ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิภาพของสถานศึกษา จากกลุ่มตัวอย่างเขตพื้นที่การศึกษาอื่น ๆ พร้อมทั้งเปรียบเทียบแนวทางการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในแต่ละพื้นที่ เพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและแนวปฏิบัติเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารในโอกาสต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ชูศรี วงศ์รัตน์. (2553). *เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย*. (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพฯ: ไทเนรมิตกิจ อินเตอร์ โปรเกรสซิฟ.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น ฉบับปรับปรุงใหม่*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- เบญจวรรณ อารสันเทียะ, กัญกร เอี่ยมพญา และ นิวัตต์ น้อยมณี. (2568). การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1. *วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒนา*, 7(1), 155-164.
- มะลิ อักษร และ กฤตภูมิ กิตติฐานิส. (2567). การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2. *วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒนา*, 6(2), 373-384.
- รัตนารมย์ ภูแปง และ พระครูชัยรัตนกร. (2567). แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดกาฬสินธุ์. *Journal of Applied Education*, 2(4), 31-40.
- รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ. (2554). *การบริหารงานวิชาการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). สงขลา: โรงพิมพ์นำศิลป์.
- ศิริเกศ เพ็ชรขำ. (2565). *การบริหารแบบมีส่วนร่วมส่งผลต่องานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเขต 1. (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่).*
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่. (2566). *แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2566-2570*. ตรัง: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. กรุงเทพฯ: พรึกหวานกราฟฟิค.
- สุธารัตน์ ชำนาญเหนือ และ บุญเลิศ ธาณิรัตน์. (2567). การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่. *วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒนา*, 6(3), 413-428.
- สุภาพร ฤกษ์จันทร์, กัญกร เอี่ยมพญา และ นิวัตต์ น้อยมณี. (2567). การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1. *วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒนา*, 6(4), 413-424.
- หทัยพร แสงดี. (2565). *การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานตาม มาตรฐาน การศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์).*
- อรอัยริน เลิศจิรัชยวงศา. (2564). ทักษะการบริหารของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงาน วิชาการของสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี. *วารสารสิทธิมนุษยธรรม*, 22(1), 264-279.
- Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing*. (5th ed.). New York: Harper Collins.
- Krejcie, R.V., & D.W. Morgan. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.
- Likert, R. (1967). *The Method of Constructing and Attitude Scale*. New York: Wiley & Son.
- Smith, D. (2006). *Exploring Innovation*. Berkshire: McGraw-Hill Education.

The Development of Learning Achievement in Thai Literature on “Lilit Taleng Phai” of Matthayomsuksa 5 Students Using the CIPPA Learning Management Model with an Electronic Book

Suda Sadee^{1*} and Pasuda Pakapol²

¹ Master's degree student in Curriculum Innovation and Learning Management, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University, Thailand

² Department of Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: jsudasadee@gmail.com

ABSTRACT

The objectives of this research were: (1) to develop and evaluate the effectiveness of the CIPPA learning management model with an electronic book, (2) to compare the learning achievement of Matthayomsuksa 5 students before and after using the CIPPA learning management model with an electronic book, (3) to investigate the satisfaction of Matthayomsuksa 5 students towards the CIPPA learning management model with an electronic book. The sample comprised 34 students from Matthayomsuksa 5 at Saparachinee 2 School in the first semester of the academic year 2024, selected through simple random sampling. Research instruments included (1) an electronic book on “Lilit Taleng Phai”, (2) lesson plans using the CIPPA learning management model with an electronic book, (3) a learning achievement test, and (4) a student satisfaction assessment. Data were analyzed using mean, standard deviation, Meguigans Effectiveness Index (E_1/E_2) and a t-test for dependent samples. The research findings demonstrated that: 1) The CIPPA learning management model integrated with the electronic book attained an effectiveness index of 81.11/81.78. 2) The academic achievement in Thai literature on “Lilit Taleng Phai” among Matthayomsuksa 5 students significantly improved after implementing the CIPPA learning management model with an electronic book ($p < 0.05$). 3) Matthayomsuksa 5 students expressed high satisfaction with the CIPPA learning management model integrated with the electronic book, rating their overall satisfaction at the highest level.

Keywords: CIPPA Learning Management Model, Electronic Book, Learning Achievement, Thai Literature

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทย เรื่อง ลิลิตตะเลงพ่าย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบซิปปา ร่วมกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

สุดา สะดี^{1*} และ ภาสุดา ภาคาผล²

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชานวัตกรรมหลักสูตรและการจัดการการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ประเทศไทย

² ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: jsudasadee@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อหาประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้แบบซิปปาร่วมกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังเรียนโดยใช้ การจัดการเรียนรู้แบบซิปปาร่วมกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบซิปปาร่วมกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/1 โรงเรียนสภาราชินี 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 34 คน โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ (1) หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่อง ลิลิตตะเลงพ่าย (2) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบซิปปาร่วมกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทย เรื่อง ลิลิตตะเลงพ่าย และ (4) แบบสอบถาม ความพึงพอใจ วิเคราะห์ข้อมูลด้วย ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดัชนีประสิทธิผล (E_1/E_2) และการทดสอบค่าทีแบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test for dependent samples) ผลการวิจัยพบว่า 1) การจัดการเรียนรู้แบบซิปปาร่วมกับ หนังสืออิเล็กทรอนิกส์มีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 81.11/81.78 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทย เรื่อง ลิลิตตะเลงพ่าย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบซิปปาร่วมกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ผู้เรียนพึงพอใจในการจัดการเรียนรู้แบบซิปปาร่วมกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้แบบซิปปา, หนังสืออิเล็กทรอนิกส์, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, วรรณคดีไทย

© 2025 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

การเรียนรู้วรรณคดีไทยมีความสำคัญต่อการพัฒนาผู้เรียนในด้านต่าง ๆ โดยช่วยเสริมสร้างความรู้ ความคิด และทักษะ รวมถึงการเข้าใจวัฒนธรรมและประเพณีของไทยในอดีต ซึ่งเกี่ยวข้องกับสังคมและประวัติศาสตร์ วรรณกรรมยังฝึกทักษะการคิด วิเคราะห์ การตีความ และการวิจารณ์ พร้อมทั้งปลูกฝังคุณธรรมและการใช้ภาษาไทยอย่างงดงาม ดังที่ กิตติยา รัศมีแจ่ม (2561) กล่าวไว้ว่า วรรณคดีสะท้อนจินตนาการและความรู้สึกของผู้แต่งที่ถ่ายทอดผ่านสังคมและค่านิยมในอดีต สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2566) กำหนดให้มีการเรียนวรรณคดีไทยในทุกระดับชั้น เพื่อให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ และวิจารณ์เนื้อหาได้ตามตัวชี้วัด และนำข้อคิดไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน ดังนั้น ครูผู้สอนควรจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเข้าใจ วิเคราะห์ และเห็นคุณค่าของวรรณคดี พร้อมทั้งสามารถเผยแพร่ความรู้และมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนภาษาไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การจัดการเรียนการสอนวรรณคดีไทยยังคงเผชิญปัญหาที่ส่งผลต่อคุณภาพการเรียนรู้ โดยเน้นการบรรยายจากตำราทำให้ขาดการสร้างสรรคกิจกรรมที่ตอบสนองความแตกต่างของผู้เรียน รวมถึงการวิเคราะห์เนื้อหาไม่เป็นไปตามตัวชี้วัด ส่งผลให้ผู้เรียนขาดความสนใจและขาดความร่วมมือในกลุ่ม ส่งผลต่อคะแนนสอบและทัศนคติต่อวิชาวรรณคดี ซึ่งปัญหานี้สะท้อนให้เห็นจากงานวิจัยของ ณิชนันท์ จูด้วง (2565) ที่ชี้ว่าผู้สอนขาดการปรับรูปแบบการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับจำนวนและความแตกต่างของผู้เรียน ขณะที่ผู้เรียนมองว่าวรรณคดีเป็นเรื่องล้าหลัง ไม่น่าสนใจ สร้างภาพลบและความเบื่อหน่ายต่อการเรียนวิชานี้

อนึ่ง เพื่อแก้ปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้วรรณคดีและเสริมสร้างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รวมทั้งส่งเสริมทัศนคติที่ดีของผู้เรียนต่อวิชานี้ ผู้สอนควรจัดกิจกรรมที่เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการสร้างความรู้ด้วยตนเอง พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ และนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของทิสนา แคมมณี (2563) ที่เสนอว่ารูปแบบการเรียนรู้แบบซิปปา (CIPPA Learning Model) ซึ่งประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ได้แก่ การทบทวนความรู้เดิม การค้นคว้าความรู้ใหม่ การเชื่อมโยงและเข้าใจความรู้ การแลกเปลี่ยนในกลุ่ม การสรุปและจัดระเบียบความรู้ การฝึกปฏิบัติและนำเสนอผลงาน และการประยุกต์ใช้ความรู้ ซึ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและร่วมมือกันในการเรียนรู้ กระบวนการนี้ได้รับการทดลองและนำไปใช้พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลงานวิจัยของ ปกรณ์ รัตนทำ (2561), ปฐมรัตน์ มาระโกชน (2563), ณฐาพัชร วรพงศ์พัชร และจริยา ศิราพร (2567) ซึ่งชี้ให้เห็นว่าการนำรูปแบบซิปปาไปประยุกต์ใช้อย่างเหมาะสมสามารถพัฒนาทั้งความรู้ ทักษะการคิดสร้างสรรค์ และทัศนคติของผู้เรียนให้ดีขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางที่ผู้สอนสามารถปรับใช้ตามบริบทของรายวิชาแต่ละรายเพื่อเสริมสร้างผลสัมฤทธิ์และทัศนคติเชิงบวกต่อวิชาวรรณคดี

การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญจำเป็นต้องใช้สื่อการสอนและเทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ กระตุ้นความสนใจ เพิ่มประสิทธิภาพ และสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลาย สื่อการสอนโดยเฉพาะหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (e-book) ซึ่งมีคุณลักษณะเชื่อมโยงเนื้อหา เว็บไซต์ และการโต้ตอบ จึงเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาได้ดีขึ้น เข้าถึงข้อมูลและแบบฝึกหัดได้สะดวก รวมทั้งสามารถเพิ่มเติมข้อมูลและมัลติมีเดีย เช่น ภาพเคลื่อนไหว เสียง ได้อย่างรวดเร็ว ส่งผลให้การเรียนรู้รวดเร็วขึ้น และสามารถตอบสนองความต้องการทั้งในระบบและนอกระบบ ตลอดจนตามอัธยาศัย (จิตรภา กาวิชัย และอภิชา แดงจำรูญ, 2564) ซึ่งหนังสืออิเล็กทรอนิกส์จึงเป็นสื่อที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาความรู้ ทักษะวิเคราะห์ และเพิ่มแรงจูงใจในการเรียน

จากการศึกษาข้อมูลข้างต้น การจัดการเรียนรู้แบบซิปปาเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความคิด และมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ในขณะที่หนังสืออิเล็กทรอนิกส์สามารถกระตุ้นความสนใจ และช่วยให้ผู้เรียนเข้าถึงเนื้อหาได้รวดเร็ว สะดวก ตามที่ตนสนใจ ดังที่ โซคอนันต์ งอยผาสา (2558) กล่าวถึง การจัดการเรียนรู้แบบซิปปาร่วมกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ซึ่งเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดวิเคราะห์จากการทบทวนความรู้ การศึกษาค้นคว้า รวบรวมข้อมูลและเกิดเป็นองค์ความรู้ใหม่ และการใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ในการจัดการเรียนรู้ช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในการศึกษาค้นคว้า และผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง เพื่อลดข้อจำกัดจากการอ่านหนังสือทั่วไป และช่วยในการทบทวนบทเรียนของผู้เรียน

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทย เรื่อง ลิลิตตะเลงพ่าย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบซิปปาร่วมกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการเรียนและชีวิตประจำวัน ช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้น และมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนวิชาภาษาไทย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อหาประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้แบบซิปปาร่วมกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ทั้งก่อนและหลัง การจัดการเรียนรู้แบบซิปปาร่วมกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบ ซิปปาร่วมกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Designs) ประเภทการวิจัยแบบก่อนทดลอง (Pre-Experimental Designs) ดำเนินการทดลองตามแบบแผนการวิจัยกลุ่มเดียวสอบก่อนและสอบหลัง (The One-Group Pretest-Posttest Design) (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินวิจัย ดังนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสภาราชินี 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 7 ห้อง จำนวน 239 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/1 โรงเรียนสภาราชินี 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 34 คน โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีจับสลากโดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือเพื่อนำมาใช้ในการวิจัยมี 4 ชนิด ดังนี้

2.1 หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่อง ลิลิตตะเลงพ่าย จำนวน 1 เล่ม แบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ภูมิหลังที่มา ตอนที่ 2 สงครามยุทธหัตถี และตอนที่ 3 คุณค่าของวรรณคดี ดำเนินการสร้างหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ตามทีออกแบบไว้ ซึ่งประกอบด้วย 1) หน้าปก 2) คำชี้แจงสำหรับครู 3) คำชี้แจงสำหรับนักเรียน 4) มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด/จุดประสงค์การเรียนรู้ 5) สารบัญ 6) แบบทดสอบก่อนเรียน 7) เนื้อหา 8) ใบงาน 9) แบบทดสอบหลังเรียน 10) เฉลย และ 11) บรรณานุกรม นำหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เสนอผู้เชี่ยวชาญ 3 คน เพื่อประเมินความเหมาะสมของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้มาตราประมาณค่าแบบลิเคิร์ท 5 ระดับ (five-level Likert scale) พบว่าความเหมาะสมของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่อง ลิลิตตะเลงพ่าย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.91$, S.D. = 0.05) และนำหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ที่ผ่านการประเมินคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญแล้วไปทดสอบประสิทธิภาพ (E_1/E_2)

2.2 แผนการจัดการเรียนรู้แบบซิปปาร่วมกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ สำหรับผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 5 แผน รวม 10 ชั่วโมง ดังนี้

1) ภูมิหลังที่มา	จำนวน 2 ชั่วโมง
2) วิเคราะห์เนื้อเรื่อง	จำนวน 2 ชั่วโมง
3) วิเคราะห์ตัวละคร	จำนวน 2 ชั่วโมง
4) วิเคราะห์ลักษณะเด่น	จำนวน 2 ชั่วโมง
5) พินิจคุณค่าวรรณคดี	จำนวน 2 ชั่วโมง

แล้วจึงเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนภาษาไทย ด้านเทคโนโลยีการศึกษาและด้านการวัดและประเมินผล เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสม แล้วนำมาหาค่าเฉลี่ย โดยใช้เกณฑ์การให้คะแนนประเภทมาตราประมาณค่าแบบลิเคิร์ท 5 ระดับ (five-level Likert scale) พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้ทุกแผนล้วนมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.91$, S.D. = 0.05) และปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ จากนั้นจัดพิมพ์เป็นเอกสารฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

2.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ลิลิตตะเลงพ่าย ซึ่งเป็นแบบทดสอบประเภทปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ โดยผู้วิจัยสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจำนวน 40 ข้อ และเสนอต่ออาจารย์ ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนภาษาไทย ด้านเทคโนโลยีการศึกษาและด้านการวัดและประเมินผล เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและจุดประสงค์การเรียนรู้ พบว่า แบบทดสอบมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 จำนวน 40 ข้อ เมื่อปรับปรุงแล้วนำไปทดลอง (Try out) กับผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/2 จำนวน 36 คน ซึ่งเป็นผู้เรียนที่เคยได้รับการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทย เรื่อง ลิลิตตะเลงพ่ายมาแล้ว นำผลการทดลองมาใช้วิเคราะห์หาความยาก-ง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) พิจารณาเลือกข้อคำถามที่มีค่าความยาก-ง่าย อยู่ระหว่าง 0.22-0.67 และค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.22-0.62 เพื่อนำมาสร้างเป็นแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 30 ข้อ ซึ่งครอบคลุมจุดประสงค์การเรียนรู้และเนื้อหาทั้งหมด แบบทดสอบทั้งฉบับซึ่งบรรจุข้อคำถาม จำนวน 30 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.81 จากนั้นจัดพิมพ์เป็นแบบทดสอบฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

2.4 แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบชิปาร่วมกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เป็นมาตรประมาณค่าแบบลิเคิร์ต 5 ระดับ (five-level Likert scale) จำนวน 20 ข้อ กำหนดประเด็นในการประเมิน 4 ด้าน คือ 1) ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ 2) ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ 3) ด้านการใช้สื่อประกอบการเรียนรู้ และ 4) ด้านประโยชน์ที่ได้รับ แล้วจึงเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนภาษาไทย ด้านเทคโนโลยีการศึกษา และด้านการวัดและประเมินผล เพื่อพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับพฤติกรรมชีวิต ด้านความพึงพอใจของผู้เรียน พบว่า แบบสอบถามมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (index of item objective congruence: IOC) อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 จำนวน 20 ข้อ จากนั้นจัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 การจัดการเรียนรู้แบบชิปาร่วมกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80

3.2 ผู้เรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3.3 ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ต่อการจัดการเรียนรู้แบบชิปาร่วมกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ อยู่ในระดับมาก

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

4.1 ติดต่อประสานงานสถานศึกษาในการเก็บรวบรวมข้อมูล และปฐมนิเทศผู้เรียน ชี้แจงวัตถุประสงค์ ขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วรรณคดีไทย เรื่อง ลิลิตตะเลงพ่าย แบบชิปาร่วมกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

4.2 ผู้เรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน (pre-test) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทย เรื่อง ลิลิตตะเลงพ่าย ซึ่งเป็นแบบทดสอบประเภทปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ โดยใช้เวลา 1 ชั่วโมง

4.3 จัดการเรียนรู้วรรณคดีไทย เรื่อง ลิลิตตะเลงพ่าย โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 5 แผน รวม 10 ชั่วโมง

4.4 ผู้เรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน (post-test) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนฉบับเดียวกันกับแบบทดสอบก่อนเรียน

4.5 ผู้เรียนทำแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบชิปาร่วมกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

4.6 นำคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน เรื่อง ลิลิตตะเลงพ่าย และคะแนนจากแบบสอบถามความพึงพอใจมาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับด้วยวิธีการทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ดังนี้

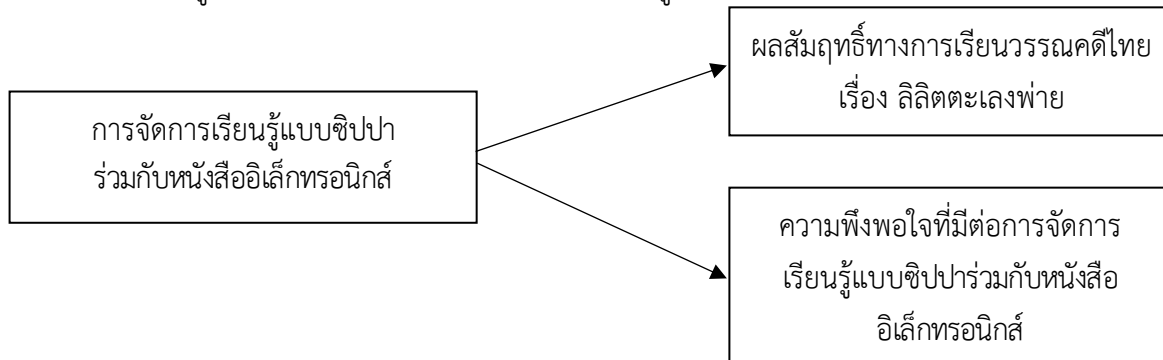
5.1 วิเคราะห์ประสิทธิภาพของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และประเมินประสิทธิผลการเรียนรู้ด้วยค่าดัชนีประสิทธิผล (Effectiveness Index: E.I.)

5.2 วิเคราะห์ผลต่างของคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนของผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบชิปาร่วมกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบที (t-test) สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่สัมพันธ์กัน

5.3 วิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้เรียนในการจัดการเรียนรู้แบบชิปาร่วมกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์โดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทย เรื่อง ลิลิตตะเลงพ่าย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบซิปปาร่วมกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ผู้วิจัยจึงได้กำหนดกรอบแนวคิดของการวิจัยดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ผลการหาประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้แบบซิปปาร่วมกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

1.1 การจัดการเรียนรู้แบบซิปปาร่วมกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการทดสอบประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้แบบซิปปาร่วมกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่อง ลิลิตตะเลงพ่าย

การหาประสิทธิภาพ	จำนวนผู้เรียน (คน)	ประสิทธิภาพของกระบวนการ		ประสิทธิภาพของผลลัพธ์		E ₁ / E ₂
		$\bar{X}$	ร้อยละ E ₁	$\bar{X}$	ร้อยละ E ₂	
รายบุคคล	3	63.67	81.62	24.33	81.11	81.62/81.11
กลุ่มเล็ก	9	63.44	81.34	24.44	81.48	81.34/81.48
ภาคสนาม	30	63.27	81.11	24.53	81.78	81.11/81.78

จากตารางที่ 1 พบว่า การจัดการเรียนรู้แบบซิปปาร่วมกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่อง ลิลิตตะเลงพ่าย มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด ได้แก่ แบบรายบุคคล เท่ากับ 81.62/81.11 แบบกลุ่มเล็ก เท่ากับ 81.34/81.48 และแบบภาคสนาม เท่ากับ 81.11/81.78 โดยการจัดการเรียนรู้แบบซิปปาร่วมกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 80/80 สามารถนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อรรถคดี เรื่อง ลิลิตตะเลงพ่ายได้

1.2 แผนการจัดการเรียนรู้แบบซิปปาร่วมกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์มีคุณภาพในระดับมากที่สุด ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการหาคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้แบบซิปปาร่วมกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

แผนที่	แผนการจัดการเรียนรู้	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
1	ภูมิหลังที่มา	4.92	0.08	มากที่สุด
2	วิเคราะห์เนื้อเรื่อง	4.93	0.05	มากที่สุด
3	วิเคราะห์ตัวละคร	4.90	0.02	มากที่สุด
4	วิเคราะห์ลักษณะเด่น	4.90	0.07	มากที่สุด
5	พินิจคุณค่าวรรณคดี	4.91	0.04	มากที่สุด
	เฉลี่ยรวม	4.91	0.05	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้แบบซิปปาร่วมกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์มีความเหมาะสม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.91$, S.D.=0.05) และเมื่อพิจารณารายแผน พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้แบบซิปปาร่วมกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์มีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้วิเคราะห์เนื้อเรื่อง ($\bar{X}=4.93$, S.D.=0.05) แผนการจัดการเรียนรู้ภูมิหลังที่มา ($\bar{X}=4.92$, S.D.=0.08) แผนการจัดการเรียนรู้พินิจคุณค่าวรรณคดี ($\bar{X}=4.91$, S.D.=0.04) แผนการจัดการเรียนรู้วิเคราะห์ลักษณะเด่น ($\bar{X}=4.90$, S.D.=0.07) และแผนการจัดการเรียนรู้วิเคราะห์ตัวละคร ($\bar{X}=4.90$, S.D.=0.02) ตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ทั้งก่อนและหลัง การจัดการเรียนรู้แบบซิปปาร่วมกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

การจัดการเรียนรู้แบบซิปปาร่วมกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ช่วยพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนให้สูงขึ้น ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทย เรื่อง ลิลิตตะเลงพ่าย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ทั้งก่อนและหลังการทดลอง

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	จำนวน	คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่า t	Sig.
ก่อนการทดลอง	34	30	12.03	3.66	30.124	.000
หลังการทดลอง	34	30	24.68	2.78		

หมายเหตุ: * $p \leq 0.05$

จากตารางที่ 3 พบว่า ผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบซิปปาร่วมกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทย เรื่อง ลิลิตตะเลงพ่าย หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้เท่ากับ 12.03 ($\bar{X}=12.03$, S.D.=3.66) และค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนหลังได้รับการจัดการเรียนรู้เท่ากับ 24.68 ($\bar{X}=24.68$, S.D.=2.78)

3. ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบซิปปาร่วมกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

ผู้เรียนพึงพอใจในการจัดการเรียนรู้แบบซิปปาร่วมกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ในระดับมากที่สุด ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบซิปปาร่วมกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

รายด้าน	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
1. ด้านบรรยากาศการเรียนรู้	4.59	0.65	มากที่สุด
2. ด้านกิจกรรมการเรียนรู้	4.57	0.65	มากที่สุด
3. ด้านการใช้สื่อประกอบการเรียนรู้	4.61	0.64	มากที่สุด
4. ด้านประโยชน์ที่ได้รับ	4.55	0.57	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.58	0.63	มากที่สุด

จากตารางที่ 4 พบว่า ผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 พึงพอใจในการจัดการเรียนรู้แบบซิปปาร่วมกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.58$, S.D.=0.63) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ผู้เรียนพึงพอใจในสื่อประกอบการเรียนรู้มากที่สุด ($\bar{X}=4.61$, S.D.=0.64) รองลงมา คือ บรรยากาศการเรียนรู้ ($\bar{X}=4.59$, S.D.=0.65) ตามด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X}=4.57$, S.D.=0.65) และประโยชน์ที่ได้รับ ($\bar{X}=4.55$, S.D.=0.57) ตามลำดับ

อภิปรายผล

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทย เรื่อง ลิลิตตะเลงพ่าย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบซิปปาร่วมกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ด้านประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้แบบซิปปาร่วมกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

1.1 หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่อง ลิลิตตะเลงพ่าย มีประสิทธิภาพ (E_1/E_2) เท่ากับ 81.11/81.78 โดยหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่อง ลิลิตตะเลงพ่าย มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 80/80 ซึ่งหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่อง ลิลิตตะเลงพ่าย ได้ผ่านขั้นตอนการตรวจสอบคุณภาพความเหมาะสมของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์อย่างเป็นระบบ ดำเนินการแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ โดยหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่อง ลิลิตตะเลงพ่าย ที่สร้างขึ้นมีขั้นตอนที่เป็นระบบ ดำเนินการสร้างหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ตามที่ได้ออกแบบไว้ ซึ่งประกอบด้วย 1) หน้าปก 2) คำชี้แจงสำหรับครู 3) คำชี้แจงสำหรับนักเรียน 4) มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด/จุดประสงค์การเรียนรู้ 5) สารบัญ 6) แบบทดสอบก่อนเรียน 7) เนื้อหา 8) ใบงาน 9) แบบทดสอบหลังเรียน 10) เฉลย และ 11) บรรณานุกรม จึงทำให้สะดวกต่อการใช้งาน มีภาพที่สัมพันธ์กับเนื้อหา สีสดใสสวยงาม และตัวอักษรมีขนาดเหมาะสม ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนได้ตามเวลาและสถานที่ที่ตนเองสะดวก สอดคล้องกับ ภาวิณี ภูมิเอี่ยม (2558) พบว่า ผลการสร้างหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก มีประสิทธิภาพ 80.41/81.33 สอดคล้องตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 สอดคล้องกับ ญฐาพัชร วรพงศ์พัชรและจริยา ศิราพร (2567) ซึ่งวิจัยพบว่า ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบซิปปาประกอบบทเรียนหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (e-book) มีประสิทธิภาพเท่ากับ 85.97/83.87 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด และสอดคล้องกับ López-Escribano, C., Valverde-Montesino, S., & García-Ortega, V. (2021) ที่พบว่า การใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ช่วยพัฒนาทักษะการรับรู้ทางเสียงและการเรียนรู้คำศัพท์ได้ดีเทียบเท่าหรือดีกว่าหนังสือพิมพ์ทั่วไป อีกทั้งยังมีประสิทธิภาพในการพัฒนาทักษะการรู้หนังสือมากกว่าวิธีการสอนแบบปกติหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ที่มีการปรับปรุงและมีการโต้ตอบสามารถพัฒนาทักษะการอ่านออกเขียนได้ดีกว่าหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ไม่มีการโต้ตอบ ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เป็นสื่อการสอนที่ช่วยเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 ด้านการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้แบบซิปปาร่วมกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ แผนการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทย เรื่อง ลิลิตตะเลงพ่าย จำนวนทั้งหมด 5 แผน มีความเหมาะสมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เพราะแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นได้ผ่านขั้นตอนและกระบวนการในการจัดทำอย่างเป็นระบบจากเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และดำเนินการตามแนวคิดของ ทิศนา ขัมมณี (2563) ที่เน้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามองค์ประกอบสำคัญ คือ 1) การให้ผู้เรียนสร้างความรู้จากประสบการณ์และข้อมูลที่ได้รับด้วยตนเอง 2) การให้ผู้เรียนเรียนรู้แบบกลุ่มที่ช่วยส่งเสริมการทำงานร่วมกัน 3) ความพร้อมในการเรียนรู้ ที่เน้นในด้านจิตใจและร่างกาย 4) การเรียนรู้ผ่านกระบวนการที่ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาที่เรียนในเชิงลึก 5) การถ่ายโอนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนจะนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน และผู้วิจัยได้นำรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซิปปามาเขียนแผนการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทย เรื่อง ลิลิตตะเลงพ่ายร่วมกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งมีกระบวนการที่สำคัญ 7 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การทบทวนความรู้เดิม ครูผู้สอนใช้วิธีการที่หลากหลายตามแผนการจัดการเรียนรู้แต่ละเรื่องเพื่อช่วยในการทบทวนความรู้ของผู้เรียน ได้แก่ การใช้คำถาม การทายภาพ การเล่นเกม การทดสอบ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ที่เคยเรียนได้ 2) การแสวงหาความรู้ใหม่ จากหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ครูผู้สอนแบ่งกลุ่มให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าข้อมูลตามประเด็นที่กำหนดจากหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ซึ่งจะมีการแบ่งเนื้อหาเป็นตอน ๆ เพื่อความสะดวกในการศึกษาค้นคว้าและการเข้าถึง 3) การศึกษาและทำความเข้าใจข้อมูลความรู้ใหม่และเชื่อมโยงกับความรู้เดิม เป็นขั้นตอนที่ผู้สอนใช้กระบวนการกลุ่มโดยให้ผู้เรียนทำความเข้าใจเนื้อหาตามประเด็นที่ตัวเองได้รับมอบหมาย ศึกษา บันทึกและสรุปความรู้เพื่อที่จะนำไปอธิบายให้สมาชิกในกลุ่มของตน 4) การแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจกับกลุ่ม ผู้เรียนแยกย้ายกลับมากลุ่มเดิมแล้วสลับกันอธิบายเนื้อหาที่ตนได้ศึกษามาจากหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เมื่ออธิบายกันจนครบทุกประเด็น ทุกหัวข้อ ผู้เรียนร่วมกันสรุปและอภิปรายด้วยการทำใบงานหรือการเล่นเกมตามที่ระบุไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้ 5) การสรุปและจัดระเบียบความรู้ ผู้เรียนจะสรุปความรู้เรื่องที่เรียนจากการทำกิจกรรมกลุ่ม ได้แก่ การเล่นเกม การทำใบงาน การทำอินโฟกราฟิกในโปรแกรม CANVA เป็นต้น 6) การปฏิบัติและ

หรือแสดงความรู้และผลงานโดยใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ผู้เรียนทำกิจกรรมต่าง ๆ จากใบงานในหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ที่อยู่ส่วนท้ายของเนื้อหาในแต่ละตอนและออกมาเสนอผลงานที่ได้จากการทำใบงานและกิจกรรมต่าง ๆ ตามที่ระบุไว้

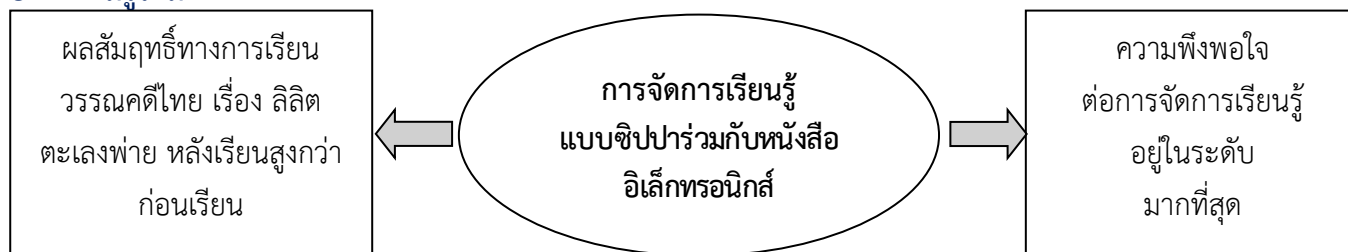
7) การประยุกต์ใช้ความรู้ ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้จากการศึกษาข้อมูลจากหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เรื่องลิลิตตะเลงพ่ายไปทำใบงาน และทำแบบทดสอบ จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วรรณคดีตามแผนการจัดการเรียนรู้ทำให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนการค้นคว้าหาความรู้ ได้ใช้ความรู้ และทักษะในทางปฏิบัติ ทำงานร่วมกันระหว่างสมาชิกในกลุ่ม ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง เป็นการส่งเสริมการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยผู้เรียนได้ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในระหว่างเรียน ทำให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่เรียนมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับ Khair, U., Rihaan K, E., & Misnawati, M. (2022) ซึ่งศึกษาการสอนภาษาอินโดนีเซียในโรงเรียนประถมศึกษาโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือแบบอธิบายรายละเอียด เทคนิคลำดับเหตุการณ์ ทักษะการเขียนบรรยาย จากผลการวิจัย ผ่านการทดสอบแบบจำลองพบว่าผู้เรียนมีการเรียนรู้เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ดังจะเห็นได้จากการที่คะแนนเฉลี่ยของผู้เรียนสูงถึงร้อยละ 85 จึงสรุปได้ว่า การนำรูปแบบดังกล่าวไปใช้ถือว่าประสบความสำเร็จและสามารถนำไปใช้ในโรงเรียนได้

2. ด้านการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบชิปปา ร่วมกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สูงกว่าก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้แบบชิปปา ร่วมกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้แบบชิปปา ร่วมกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ผ่านการทำงานร่วมกัน โดยส่งเสริมการพัฒนาทักษะต่าง ๆ เช่น การคิด การค้นคว้าความรู้ สร้างชิ้นงานนำเสนอ และนำความรู้ไปปรับใช้ได้ พร้อมทั้งมีสื่อการสอนหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ช่วยเร้าความสนใจ ผู้เรียนเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น ทำให้สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนให้สูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ มาริสา เหมันต์ (2564) ที่พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีความสามารถในการแต่งกลอนสุภาพหลังการจัดการเรียนรู้แบบชิปปา ร่วมกับอินโฟกราฟิก สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับ Asrowi, Hadaya & Muhammad (2019) ซึ่งศึกษาผลลัพธ์ของการใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบโต้ตอบต่อการเรียนรู้ ของนักเรียน พบว่าคะแนนเฉลี่ยของผู้เรียนหลังจากใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบโต้ตอบในหัวข้อวิชาสังคมเพิ่มขึ้นเป็น 81.69 จากเดิม 26.91 คะแนน เมื่อเทียบกับคะแนนก่อนใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ นอกจากนี้ ผลการทดสอบเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมพบว่า กลุ่มทดลองที่ใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (81.69 เทียบกับ 64.75) ประสิทธิภาพของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบโต้ตอบช่วยเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนในหัวข้อวิชาสังคมศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 สะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิภาพของสื่อดิจิทัลในการส่งเสริมการเรียนรู้ในยุคปัจจุบัน

3. ด้านความพึงพอใจในการได้รับการจัดการเรียนรู้แบบชิปปา ร่วมกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบชิปปา ร่วมกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบชิปปา ร่วมกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติกิจกรรมและสร้างสรรค์ผลงานร่วมกับกลุ่ม ทำให้บรรยากาศในการเรียนส่งเสริมสัมพันธภาพที่ดีระหว่างเพื่อน ๆ ในชั้นเรียน มีการช่วยเหลือและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อน ๆ ในกลุ่ม ผู้เรียนได้เรียนรู้กระบวนการทำงาน สามารถอธิบาย แสดงความคิดเห็น นำเสนอผลงานและร่วมกันแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นขณะปฏิบัติกิจกรรมได้ และยังรวมถึงความสัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้เรียนกับครูผู้สอนซึ่งตลอดการจัดการเรียนรู้ครูผู้สอนให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ อำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ในแต่ละขั้นตอนอย่างเป็นกันเอง จึงส่งผลให้ผู้เรียนมีความพึงพอใจที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับ เปรมฤติ ม่อมพะเนาว์ (2566) ที่พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้แบบชิปปา ที่พัฒนาขึ้นอยู่ในระดับมาก อีกทั้งยังสอดคล้องกับ โชคอนันต์ งอยผา (2558) ซึ่งพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พึงพอใจในระดับมากที่สุดกับการเรียนรู้ด้วยหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบชิปปา เนื่องจากผู้เรียนได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติกิจกรรมและสร้างสรรค์ผลงานร่วมกับกลุ่ม มีการช่วยเหลือและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อน ๆ ผู้เรียนสามารถอธิบาย แสดงความคิดเห็น นำเสนอผลงาน และร่วมกันแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นขณะปฏิบัติกิจกรรมได้ ผู้เรียนได้เรียนรู้กระบวนการทำงาน ซึ่งส่งผลให้มีความพึงพอใจที่ดีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และยังสอดคล้องกับ เบญจวรรณ เลิศทองคำ

และอลงกรณ์ อัสวโสรธรณ (2568) ที่พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบชิปปาร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชันโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากภาพที่ 2 การจัดการเรียนรู้แบบชิปปาร่วมกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วรรณคดีไทย เรื่อง ลิลิตตะเลงพ่าย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้ 7 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การทบทวนความรู้เดิม ครูผู้สอนใช้วิธีการที่หลากหลายตามแผนการจัดการเรียนรู้แต่ละเรื่องเพื่อช่วยในการทบทวนความรู้ของผู้เรียน ได้แก่ การใช้คำถาม การทายภาพ การเล่นเกม การทดสอบ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ที่เคยเรียนได้ 2) การแสวงหาความรู้ใหม่จากหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ครูผู้สอนแบ่งกลุ่มให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าข้อมูลตามประเด็นที่กำหนดจากหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ซึ่งจะมีการแบ่งเนื้อหาเป็นตอน ๆ เพื่อความสะดวกในการศึกษาค้นคว้าและการเข้าถึง 3) การศึกษาและทำความเข้าใจข้อมูลความรู้ใหม่และเชื่อมโยงกับความรู้เดิม เป็นขั้นตอนที่ผู้สอนใช้กระบวนการกลุ่มโดยให้ผู้เรียนทำความเข้าใจเนื้อหาตามประเด็นที่ตัวเองได้รับมอบหมาย ศึกษา บันทึกและสรุปความรู้เพื่อที่จะนำไปอธิบายให้สมาชิกในกลุ่มของตน 4) การแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจกับกลุ่ม ผู้เรียนแยกย้ายกลับมากลุ่มเดิมแล้วสลับกันอธิบายเนื้อหาที่ตนได้ศึกษามาจากหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เมื่ออธิบายกันจนครบทุกประเด็น ทุกหัวข้อ ผู้เรียนร่วมกันสรุปและอภิปราย ด้วยการทำใบงานหรือการเล่นเกมที่ระบุไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้ 5) การสรุปและจัดระเบียบความรู้ ผู้เรียนจะสรุปความรู้เรื่องที่เรียนจากการทำกิจกรรมกลุ่ม ได้แก่ การเล่นเกม การทำใบงาน การทำอินโฟกราฟิกในโปรแกรม CANVA เป็นต้น 6) การปฏิบัติและหรือแสดงความรู้และผลงานโดยใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ผู้เรียนทำกิจกรรมต่าง ๆ จากใบงานในหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ที่อยู่ส่วนท้ายของเนื้อหาในแต่ละตอน และออกมาเสนอผลงานที่ได้จากการทำใบงานและกิจกรรมต่าง ๆ ตามที่ระบุไว้ 7) การประยุกต์ใช้ความรู้ ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้จากการศึกษาข้อมูลจากหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เรื่องลิลิตตะเลงพ่ายไปทำใบงาน และทำแบบทดสอบ

ผลการวิจัย

จากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้ 1) หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่อง ลิลิตตะเลงพ่าย มีประสิทธิภาพ (E1/E2) เท่ากับ 81.11/81.78 สอดคล้องตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 80/80 2) แผนการจัดการเรียนรู้แบบชิปปาร่วมกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ มีความเหมาะสมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และ 3) ผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบชิปปาร่วมกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการทดลอง สูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผู้เรียนพึงพอใจในการจัดการเรียนรู้แบบชิปปาร่วมกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 การจัดการเรียนรู้ด้วยหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ครูผู้สอนต้องอธิบายชี้แจงขั้นตอนการใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ และเตรียมห้องเรียนที่มีคอมพิวเตอร์ หรือห้องเรียนที่มีความเร็วของสัญญาณอินเทอร์เน็ต เพื่ออำนวยความสะดวกในการปฏิบัติกิจกรรม

1.2 การจัดการเรียนรู้ด้วยหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ครูผู้สอนควรเตรียมใบงานสำรอง ในกรณีที่ผู้เรียนไม่มีความพร้อมด้านอุปกรณ์เทคโนโลยี

1.3 ในการจัดการเรียนรู้แบบซิปปาควรคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและเวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสม

1.4 ในการจัดการเรียนรู้แต่ละครั้ง ครูผู้สอนควรให้การเสริมแรง เช่น กล่าวชมเชย ให้รางวัล เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจและมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้และเรียนรู้อย่างมีความสุข

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการวิจัยและพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เพื่อนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้เนื้อหาสาระอื่น ๆ หรือพัฒนาทักษะด้านต่าง ๆ เช่น ทักษะทางการอ่าน ทักษะการเขียน

เอกสารอ้างอิง

- จิตรภา กาวิชัย และ อภิชา แดงจำรูญ. (2564). การพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่องเศษส่วน เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนคลองหนองใหญ่ (ทองคำ ปานขำ อนุสรณ์). *วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย*, 5(2), 232-251.
- โชคอนันต์ งอยผลา. (2558). การพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตร ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร).
- ณฐพัชร์ วรพงศ์พัชร และ จริยา ศิราพร. (2567). การพัฒนาการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบซิปปาประกอบบทเรียนหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่อง การทำงานของคอมพิวเตอร์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. *วารสารศรีสุธรรมภูมิปริทรรศน์*, 2(1), 11.
- ณชนันท์ จูด้วง. (2565). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีเรื่อง นิราศภูเขาทอง โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ CIPPA MODEL ร่วมกับเกม สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. (การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร).
- ทศนา แหมมณี. (2563). ศาสตร์การสอน องค์ความรู้ เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. (พิมพ์ครั้งที่ 24). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- เบญจวรรณ เลิศทองคำ และ อลงกรณ์ อัสวโสรธร. (2568). การพัฒนาทักษะการแต่งคำประพันธ์ประเภทอินทวิเชียรฉันท 11 และทักษะการคิดสร้างสรรค์ โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา ร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชัน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6. *วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒน์*, 7(1), 289-302.
- ปกรณ รัตนท่า. (2561). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ผสมผสานตามรูปแบบซิปปาที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม).
- ปฐมารัตน์ มาระโภชน. (2563). การจัดการเรียนรู้รูปแบบซิปปา (CIPPA Model) เพื่อพัฒนาความสามารถในการเขียนเรียงความของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์. *วารสารการบริหารและการจัดการ*, 10(1), 24-37.
- เปรมฤดี ม่อมพะเนาว์. (2566). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาไทยเรื่องราชาธิราช ตอนสมิงพระรามอาสา โดยใช้รูปแบบการสอนซิปปา (CIPPA Model) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร).

- ภาวิณี ภูมิเยี่ยม. (2558). การพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านบทร้อยกรองประเภทกาพย์ยานี 11 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. (การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร).
- มาริสา เหมันต์. (2564). การพัฒนาความสามารถในการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสุภาพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอน CIPPA ร่วมกับอินโฟกราฟิก. (การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร).
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2566). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2566). สืบค้นจาก https://www.bankhaomaka.ac.th/_files_school/27100534/data/27100534_1_20230812-183818.pdf.
- Khair, U., Rihan K, E., & Misnawati, M. (2022). Indonesian language teaching in elementary school: Cooperative learning model explicit type instructions chronological technique of events on narrative writing skills from interview texts. *Linguistics and Culture Review*, 6(S2), 172-184.
- López-Escribano, C., Valverde-Montesino, S., & García-Ortega, V. (2021). The impact of e-book reading on young children's emergent literacy skills: An analytical review. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(12), 6510.

Marketing Mix Factors Influencing Consumers Purchasing Decisions of Air Conditioners in Mueang District, Chiang Mai Province

Maytanee Ponkomma^{1*} Nalinchat Tharasiriwiraphat² and Fawikorn Inluang²

¹ Master of Business Administration, Faculty of Business Administration, Thonburi University, Thailand

² Lecturer in Business Administration, Faculty of Business Administration, Thonburi University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: tikking_mu@hotmail.com

ABSTRACT

The purpose of this research is to study (1) the marketing mix factors (7Ps) and the purchasing decisions of consumers regarding air conditioners in Mueang District, Chiang Mai Province, and (2) the marketing mix factors that influence the purchasing decisions of consumers in Mueang District, Chiang Mai Province. The sample used in this study consists of 400 respondents who have purchased or plan to purchase an air conditioner within the next six months and reside in Mueang District, Chiang Mai Province. The research instrument used was a questionnaire, which had a reliability value (Cronbach's Alpha) of 0.95. The statistical methods used for analysis included descriptive statistics, frequency, percentage, mean, standard deviation, and inferential statistics through multiple linear regression analysis using the Enter method. The study results indicated that (1) the marketing mix factors and the decision-making process overall were of the highest importance. When considering each aspect, the highest average was found in the evaluation of alternatives, followed by the purchasing decision, post-purchase behavior, awareness of problems or needs, and the lowest average was in information search, respectively. (2) The marketing mix factors that significantly influenced the purchasing decisions of consumers in Mueang District, Chiang Mai Province, were the process, price, promotion, product, and physical characteristics, in that order, with statistical significance at the 0.05 level. The findings of this research can be used as a guideline for developing marketing strategies to increase sales for businesses and enhance consumer satisfaction.

Keywords: Marketing Mix Factors, Purchasing Decision, Air Conditioners

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อเครื่องปรับอากาศของผู้บริโภคในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

เมทนี ปวนคำมา^{1*} นลินฉัตร ธราสิริวิรัชกร² และ พ้าวกร อินลวง²

¹ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยธนบุรี ประเทศไทย

² อาจารย์ สาขาบริหารธุรกิจ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยธนบุรี ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: tikking_mu@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) และการตัดสินใจซื้อเครื่องปรับอากาศของผู้บริโภคในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ และ (2) ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องปรับอากาศของผู้บริโภคในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ ประชาชนผู้ที่เคยซื้อหรือมีแผนจะซื้อเครื่องปรับอากาศในอีก 6 เดือนข้างหน้า และมีที่พักอาศัยอยู่ในอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 400 ตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม โดยแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่น (Cronbach's Alpha) ทั้งฉบับเท่ากับ 0.95 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ สถิติพรรณนา ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมานโดยวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณด้วยวิธี Enter (Multiple Linear Regression) ผลการศึกษาพบว่า (1) ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด และกระบวนการตัดสินใจ ในภาพรวมอยู่ในระดับความสำคัญมากที่สุด พิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การประเมินทางเลือก รองลงมา คือ ด้านการตัดสินใจซื้อ ด้านพฤติกรรมหลังการซื้อ ด้านการตระหนักถึงปัญหาหรือความต้องการ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการเสาะแสวงหาข้อมูล ตามลำดับ (2) ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อเครื่องปรับอากาศของผู้บริโภคอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ด้านกระบวนการ ด้านราคา ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านผลิตภัณฑ์ และด้านลักษณะทางกายภาพ ตามลำดับ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งผลการวิจัยนี้สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนากลยุทธ์ด้านการตลาดเพื่อเพิ่มยอดขายแก่ธุรกิจ และสร้างความพอใจให้แก่ผู้บริโภคได้

คำสำคัญ: ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด, การตัดสินใจซื้อ, เครื่องปรับอากาศ

© 2025 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

ในยุคปัจจุบัน อุปกรณ์ทำความเย็นและเครื่องปรับอากาศมีบทบาทสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ โดยสามารถอำนวยความสะดวกได้หลายด้าน เช่น ในระดับครัวเรือน ภาคบริการ การคมนาคมขนส่ง และภาคอุตสาหกรรม สำหรับเครื่องปรับอากาศในที่อยู่อาศัย เช่น บ้านพักและอพาร์ทเมนต์ มีบทบาทในการควบคุมอุณหภูมิภายในอาคารให้เหมาะสมกับสภาพอากาศ ซึ่งช่วยให้ผู้อยู่อาศัยรู้สึกสบาย ลดความเครียด และเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินกิจกรรมประจำวัน ในขณะเดียวกัน สถานที่ให้บริการสาธารณะ เช่น อาคารสำนักงาน ห้างสรรพสินค้า โรงแรม และโรงพยาบาลนตร์ ก็ได้นำเครื่องปรับอากาศมาใช้เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่เย็นสบาย ซึ่งส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการและคุณภาพบริการของสถานประกอบการ (อริชา เนตรวงศ์, 2567)

แนวโน้มการผลิตสินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้าในประเทศไทยปี 2566 มีการลดลงอย่างต่อเนื่องเนื่องจากต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น ความต้องการในตลาดโลกที่ลดลง และเศรษฐกิจโลกที่ยังไม่ฟื้นตัว สินค้าที่มีการปรับตัวลดลงได้แก่ มอเตอร์ไฟฟ้า กระจกน้ำร้อน คอมเพรสเซอร์ เต้าอบไมโครเวฟ ตู้เย็น หม้อหุงข้าว พัดลม และหม้อแปลงไฟฟ้า ในขณะที่สินค้าที่มีการปรับตัวเพิ่มขึ้น ได้แก่ สายไฟฟ้า เครื่องซักผ้า สายเคเบิล และเครื่องปรับอากาศ เนื่องจากมีคำสั่งซื้อจากต่างประเทศเพิ่มขึ้น (กองนโยบาย อุตสาหกรรมรายสาขาสำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม (สศอ.), 2566) สำหรับกลุ่มเครื่องใช้ไฟฟ้าประเภททำความเย็น โดยเฉพาะเครื่องปรับอากาศ มีการพัฒนาการผลิตอย่างต่อเนื่องทั่วทั้งห่วงโซ่อุปทาน โดยการผลิต

ส่วนประกอบในประเทศมีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 80 ของมูลค่าส่วนประกอบทั้งหมด เครื่องปรับอากาศที่ผลิตในไทยมีทั้งแบรนด์ชั้นนำระดับโลกและแบรนด์ไทย โดยแบรนด์ชั้นนำส่วนใหญ่มีต้นกำเนิดจากญี่ปุ่น การเติบโตของอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าประเภท Cooling ของไทยจึงมีความต่อเนื่อง ทำให้ประเทศไทยมีสถานะเป็นผู้ส่งออกอันดับต้น ๆ ของโลก โดยเป็นผู้ส่งออกเครื่องปรับอากาศอันดับ 2 ของโลกในปี 2562 (ส่วนแบ่งตลาดโลกร้อยละ 11.2 รองจากจีนที่ร้อยละ 32.9) และเป็นผู้ส่งออกคอมเพรสเซอร์อันดับ 6 ของโลก (ส่วนแบ่งร้อยละ 5.9) (วรรณ ยงพิศาลภพ, 2564)

ตลาดเครื่องปรับอากาศในประเทศไทยปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงตามอุณหภูมิและฤดูกาลมากกว่าสภาพเศรษฐกิจ โดยผู้บริโภคมักเลือกซื้อโดยพิจารณาจากปัจจัยพื้นฐาน เช่น ราคา ความสามารถในการทำความเย็น ความเงียบ และความทนทาน นอกจากนี้ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา ปัญหาฝุ่นละอองขนาดเล็ก P.M. 2.5 ทำให้ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับสุขภาพมากขึ้น โดยสนใจคุณสมบัติการกรองฝุ่นและเชื้อแบคทีเรีย ในปี 2563 การแพร่ระบาดของไวรัส COVID-19 ส่งผลให้รัฐบาลมีมาตรการการทำงานที่บ้าน (Work From Home) ทำให้ความต้องการเครื่องปรับอากาศเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีแนวโน้มความต้องการสูงขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ อุณหภูมิที่สูงขึ้น การเติบโตของภาคอสังหาริมทรัพย์ และการลงทุนจากรัฐบาลและเอกชน ขณะที่อัตราการถือครองเครื่องปรับอากาศในครัวเรือนยังต่ำ ทำให้มีโอกาสดิบโตในอนาคต (สำนักงานสถิติ จังหวัดเชียงใหม่, 2566) ดังนั้น ผู้บริโภคจึงให้ความสำคัญต่อการเลือกซื้อเครื่องปรับอากาศที่เหมาะสมกับการใช้งาน และตอบสนองความต้องการจากหลายปัจจัย เช่น คุณสมบัติ ราคา สถานที่จัดจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด และการบริการหลังการขาย

จากข้อมูลความต้องการใช้เครื่องปรับอากาศดังกล่าวของผู้บริโภคในปัจจุบัน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อเครื่องปรับอากาศของผู้บริโภคในอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อนำผลวิจัยที่ได้ไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการกำหนดแผนกลยุทธ์ทางการตลาด เพื่อที่จะสามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภค และสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) และการตัดสินใจซื้อเครื่องปรับอากาศของผู้บริโภคในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องปรับอากาศของผู้บริโภคในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร (Population) ที่ใช้การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือผู้ที่เคยซื้อและมีแผนจะซื้อเครื่องปรับอากาศในอีก 6 เดือนข้างหน้าและผู้มีที่พักอาศัยใน อำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งไม่ทราบประชากรที่แน่นอน ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างตามความสะดวก โดยใช้สูตรของ W.G. Cochran (1953) กำหนดระดับ ความแปรปรวนสูงสุด คือ $p = 0.5$ และ $q = 0.5$ ที่ระดับความเชื่อมั่นที่ 95% และยอมรับความ คลาดเคลื่อนจากการสุ่มตัวอย่างได้ 5% หรือ 0.05 ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{สูตร} \quad n &= \frac{p(1-p)z^2}{d^2} \\ \text{แทนค่า} \quad n &= \frac{0.5(1-0.5)(1.96)^2}{(0.05)^2} \\ n &= \frac{0.9614}{0.0025} \\ n &= 384.16 \approx 385 \\ n &= 385 \text{ กลุ่มตัวอย่าง} \end{aligned}$$

ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 385 ตัวอย่าง เพื่อความสมบูรณ์ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจึงปรับกลุ่มตัวอย่างให้เป็นจำนวน 400 ตัวอย่าง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการศึกษาวิจัย คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ลักษณะแบบปลายปิด โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ โดยแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check-List) ให้เลือกเพียง 1 คำตอบ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) ได้แก่ ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ปัจจัยด้านราคา ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด ปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ปัจจัยด้านบุคลากร ปัจจัยด้านการนำเสนอลักษณะทางกายภาพ และปัจจัยด้านกระบวนการ โดยคำถามในส่วนนี้มีลักษณะ แบบสอบถามเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งมีเกณฑ์ในการกำหนดค่าน้ำหนัก ของการประเมินเป็น 5 ระดับ จำนวน 34 ข้อ

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการตัดสินใจเลือกซื้อเครื่องปรับอากาศของผู้บริโภคอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วย การตระหนักถึงปัญหาหรือความต้องการ การเสาะแสวงหาข้อมูล การประเมินทางเลือก การตัดสินใจซื้อ พฤติกรรมหลังการซื้อ จำนวน 21 ข้อ

โดยข้อคำถามในแบบสอบถามจะเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งมีเกณฑ์ในการกำหนดค่าน้ำหนักของการประเมินเป็น 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ท (Five-Point Likert Scales) ดังนี้

คะแนน	5	ความสำคัญของปัจจัยมากที่สุด
คะแนน	4	ความสำคัญของปัจจัยมาก
คะแนน	3	ความสำคัญของปัจจัยปานกลาง
คะแนน	2	ความสำคัญของปัจจัยน้อย
คะแนน	1	ความสำคัญของปัจจัยน้อยที่สุด

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อหาความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Validity) แล้ว ไปทดลอง (Try Out) กับผู้ตอบแบบสอบถามที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ไม่น้อยกว่า 30 คน แล้วนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ ตามวิธีของ Cronbach's Alpha Coefficient ซึ่งมีค่าเท่ากับ 0.95 มีค่ามากกว่า 0.70 แสดงว่าเครื่องมือมีความน่าเชื่อถือ ยอมรับได้ (Cronbach, L. 1951)

3. สมมติฐานการวิจัย

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) มีผลการตัดสินใจเลือกซื้อเครื่องปรับอากาศของผู้บริโภคในอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Source Data) การวิจัยครั้งนี้ รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม จำนวน 400 ชุด จากกลุ่มตัวอย่างสนใจเข้ามาเลือกซื้อเครื่องปรับอากาศในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีรายละเอียดดังนี้ 1) ผู้วิจัยจัดทำแบบสอบถามในรูปแบบกระดาษและรูปแบบออนไลน์ (google forms) ที่ผ่านการพิจารณาให้กับกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ที่เคยหรือมีแผนจะซื้อเครื่องปรับอากาศในอีก 6 เดือนข้างหน้า 2) ผู้วิจัยดำเนินการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลของแบบสอบถาม และตรวจสอบความเรียบร้อยและความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม จึงนำไปวิเคราะห์ต่อไป

4.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Source Data) ค้นหาข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ได้แก่ หนังสือ วารสาร บทความวิชาการ การค้นคว้าอิสระ วิทยานิพนธ์ และสืบค้นจากเว็บไซต์ต่าง ๆ เพื่อนำมาสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย และใช้อ้างอิงในการเขียนสรุปผลการวิจัย

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

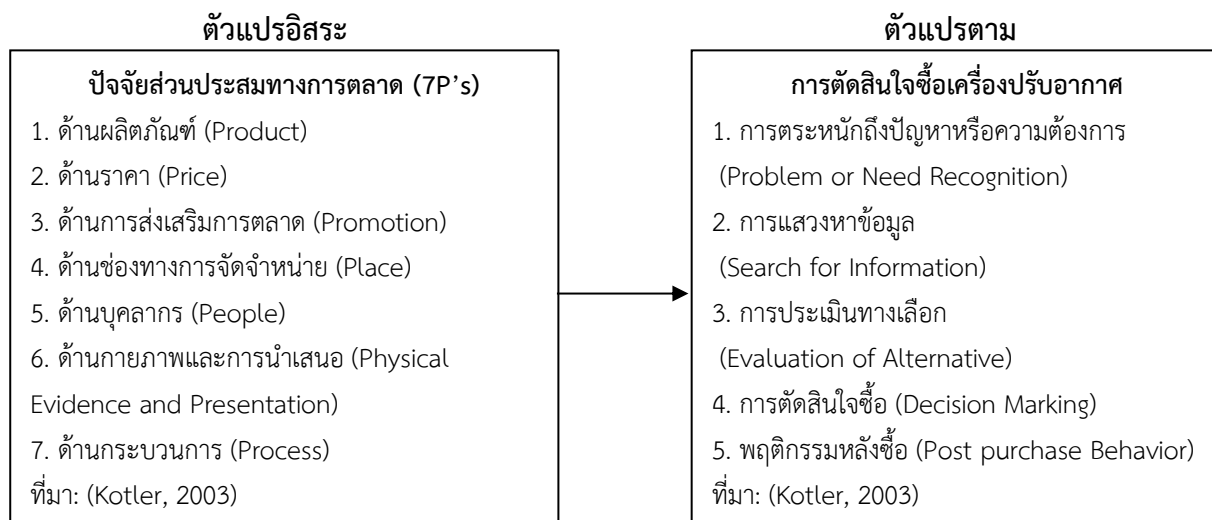
ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทำการหาคำตอบในการศึกษา และทดสอบสมมติฐาน ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยใช้ค่าสถิติ ดังนี้

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) การวิเคราะห์ข้อมูลของแบบสอบถาม ส่วนที่ 1 คือ ปัจจัยส่วนบุคคลประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ รายได้ต่อเดือน อาชีพ และลักษณะที่พักอาศัย โดยการอธิบายค่าความถี่ ค่าร้อยละ แบบสอบถามส่วนที่ 2 คือ ปัจจัยส่วนประสมการตลาด และส่วนที่ 3 คือ ด้านกระบวนการตัดสินใจซื้อ อธิบายโดย ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5.2 การวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุคูณด้วยวิธี Enter (Multiple Linear Regression) เพื่อทดสอบสมมติฐานในการวิจัยที่กำหนดว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อเครื่องปรับอากาศของผู้บริโภคในอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาเรื่องปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อเครื่องปรับอากาศของผู้บริโภคในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด และการตัดสินใจซื้อตามแนวคิดของ Kotler (2003) ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่าง 400 ราย ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 51.50 มีอายุช่วง 41 - 50 ปี คิด เป็นร้อยละ 26.00 มีการศึกษาปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 49.50 มีสถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 47.00 รายได้ต่อเดือนไม่เกิน 15,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 39.30 ประกอบอาชีพ พนักงานบริษัทเอกชน คิดเป็นร้อยละ 58.50 และมีลักษณะที่พักอาศัยเป็นบ้านเดี่ยว คิดเป็นร้อยละ 79.50 ผลการวิจัยนำเสนอตามวัตถุประสงค์การวิจัย มีดังนี้

1. ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) และการตัดสินใจซื้อเครื่องปรับอากาศของผู้บริโภคในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

1.1 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) ของผู้บริโภคในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านบุคลากร ด้านการนำเสนอลักษณะทางกายภาพ และด้านกระบวนการ ผลการวิจัยมีดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความสำคัญปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด
ในภาพรวม

ลำดับ	ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความสำคัญ
1	ด้านบุคลากร	4.60	0.52	มากที่สุด
2	ด้านกระบวนการ	4.57	0.48	มากที่สุด
3	ด้านราคา	4.51	0.57	มากที่สุด
4	ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	4.50	0.59	มากที่สุด
5	ด้านผลิตภัณฑ์	4.45	0.59	มากที่สุด
6	ด้านลักษณะทางกายภาพ	4.42	0.61	มากที่สุด
7	ด้านการส่งเสริมการตลาด	4.12	0.73	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม		4.45	0.47	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) พบว่า กลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ภาพรวมอยู่ในระดับความสำคัญมากที่สุด ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.47) เมื่อได้พิจารณาในแต่ละด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านบุคลากร อยู่ในระดับความสำคัญมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.52) รองลงมา คือ ด้านกระบวนการ อยู่ในระดับความสำคัญมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$, S.D. = 0.48) ด้านราคา อยู่ในระดับความสำคัญมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$, S.D. = 0.57) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย อยู่ในระดับความสำคัญมากที่สุด ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.59) ด้านผลิตภัณฑ์ อยู่ในระดับความสำคัญมากที่สุด ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.59) ด้านลักษณะทางกายภาพ อยู่ในระดับความสำคัญมากที่สุด ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = 0.61) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการส่งเสริมการตลาดอยู่ในระดับความสำคัญมากที่สุด ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = 0.73) ตามลำดับ

1.2 การตัดสินใจเลือกซื้อเครื่องปรับอากาศของผู้บริโภค อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

การตัดสินใจซื้อ 5 ขั้นตอนได้แก่ การรับรู้ปัญหา การแสวงหาข้อมูล การประเมินทางเลือก การตัดสินใจซื้อ และพฤติกรรมหลังซื้อ ผลการวิจัยมีดังนี้

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความสำคัญของการตัดสินใจเลือกซื้อ
เครื่องปรับอากาศของผู้บริโภค อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ในภาพรวม

กระบวนการ	การตัดสินใจ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความสำคัญ
1	ด้านการตระหนักถึงปัญหาหรือความต้องการ	4.31	0.69	มากที่สุด
2	ด้านการแสวงหาข้อมูล	4.23	0.74	มากที่สุด
3	ด้านการประเมินทางเลือก	4.58	0.55	มากที่สุด
4	ด้านการตัดสินใจซื้อ	4.50	0.57	มากที่สุด
5	ด้านพฤติกรรมหลังการซื้อ	4.35	0.70	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม		4.39	0.54	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับการตัดสินใจเลือกซื้อเครื่องปรับอากาศของบริโภคมอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ภาพรวมอยู่ในระดับความสำคัญมากที่สุด ($\bar{X} = 4.39$, S.D. = 0.54) เมื่อได้พิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า กระบวนการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการประเมินทางเลือก อยู่ในระดับความสำคัญมากที่สุด ($\bar{X} = 4.58$, S.D. = 0.55) รองลงมา คือ ด้านการตัดสินใจซื้อ อยู่ในระดับความสำคัญมากที่สุด ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.57) ด้านพฤติกรรมหลังการซื้อ อยู่ในระดับความสำคัญมากที่สุด ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.70) ด้านการตระหนักถึงปัญหาหรือความต้องการ อยู่ในระดับความสำคัญมากที่สุด

ที่สุด ($\bar{X} = 4.31$, S.D. = 0.69) และกระบวนการมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการเสาะแสวงหาข้อมูล อยู่ในระดับความสำคัญมากที่สุด ($\bar{X} = 4.23$, S.D. = 0.74) ตามลำดับ

2. ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อเครื่องปรับอากาศของผู้บริโภคในอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่

ผู้วิจัยได้จัดทำ การตรวจสอบเงื่อนไขเบื้องต้นของข้อมูลก่อนที่จะทำการการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (MRA) โดยทดสอบตัวแปรอิสระแต่ละตัวเป็นอิสระต่อกัน พิจารณาที่ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Correlation) และทดสอบค่าความคลาดเคลื่อนของตัวแปรอิสระเป็นอิสระต่อกัน พิจารณาว่า Durbin-Watson (กัลยา วานิชย์กุล, 2550) หลังจากนั้นทำการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบ Enter (Enter Regression Analysis) เพื่อทดสอบสมมติฐาน ผลการวิเคราะห์มีดังต่อไปนี้

การทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Correlation) ระหว่างตัวแปรอิสระ พบว่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) ของตัวแปรอิสระมีทั้งทิศทางบวกและลบ โดยมีค่าอยู่ระหว่าง 0.364 – 0.794 ซึ่งมีค่าความสัมพันธ์ไม่เกิน 0.80 จึงไม่ก่อให้เกิดปัญหา Multicollinearity หรือแสดงว่าตัวแปรอิสระไม่มีความสัมพันธ์กันเอง (Hair, et al., 2019) เป็นไปตามเงื่อนไขการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (MRA) ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Pearson Correlation Coefficient) ของตัวแปรอิสระ

ปัจจัยส่วนประสมการตลาด	ด้านผลิตภัณฑ์	ด้านราคา	ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	ด้านการส่งเสริมการตลาด	ด้านบุคลากร	ด้านลักษณะทางกายภาพ	ด้านกระบวนการ
ด้านผลิตภัณฑ์	1	.608**	.569**	.423**	.442**	.453**	.364**
ด้านราคา		1	.751**	.526**	.660**	.575**	.564**
ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย			1	.545**	.684**	.703**	.636**
ด้านการส่งเสริมการตลาด				1	.455**	.650**	.459**
ด้านบุคลากร					1	.617**	.794**
ด้านลักษณะทางกายภาพ						1	.634**
ด้านกระบวนการ							1

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 หรือ ความเชื่อมั่น 95%

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 หรือ ความเชื่อมั่น 99%

ที่มา: ผลการคำนวณโดยผู้วิจัย

การทดสอบความเป็นอิสระของค่าความคลาดเคลื่อนของตัวแปรอิสระต่อกันซึ่งจะต้องไม่มีความสัมพันธ์กัน โดยพิจารณาค่า Durbin-Watson เท่ากับ 1.982 ซึ่งมีค่าอยู่ในช่วง 1.50 – 2.50 แสดงถึง ค่าความคลาดเคลื่อนมีความเป็นอิสระต่อกัน ไม่เกิดปัญหา Autocorrelation (Durbin, J. and Watson, G.S., 1971) และความสามารถในการอธิบายของตัวแปรอิสระต่อตัวแปรตาม มีค่า R Square = 0.642 แสดงว่า ตัวแปรอิสระปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดทั้งหมดรวมกันสามารถอธิบายตัวแปรตามการตัดสินใจเลือกซื้อเครื่องปรับอากาศของผู้บริโภคในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ได้ร้อยละ 64.20

การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ พิจารณาค่า Tolerance ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.10 แสดงว่าตัวแปรอิสระปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดไม่มีความสัมพันธ์กันเอง และค่า VIF มีค่าไม่เกิน 10 แสดงว่าตัวแปรอิสระทุกตัวมีความเป็นอิสระต่อกันไม่มีความสัมพันธ์กันมากเกินไป ไม่เกิดปัญหา Multicollinearity (Hair, et al., 2019)

การทดสอบสมมติฐานการวิจัยด้วยการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อเครื่องปรับอากาศของผู้บริโภคในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยมีดังนี้

ตารางที่ 4 แสดงผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อเครื่องปรับอากาศของผู้บริโภคในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	P-value
	B	Std. Error	Beta		
(Constant)	0.156	0.173		0.901	0.368
ด้านผลิตภัณฑ์	0.132	0.036	0.144	3.660	0.000*
ด้านราคา	0.191	0.048	0.203	3.949	0.000*
ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	0.049	0.050	0.053	0.964	0.335
ด้านการส่งเสริมการตลาด	0.144	0.030	0.195	4.718	0.000*
ด้านบุคลากร	0.052	0.058	0.050	0.905	0.366
ด้านลักษณะทางกายภาพ	0.107	0.044	0.121	2.427	0.016*
ด้านกระบวนการ	0.276	0.059	0.246	4.680	0.000*

R = 0.801, R Square = 0.642, Adjusted R square = 0.635, F = 100.334,

หมายเหตุ: Sig. = 0.000 * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อเครื่องปรับอากาศของผู้บริโภคในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ (P-value = 0.000) ด้านราคา (P-value = 0.000) ด้านการส่งเสริมการตลาด (P-value = 0.000) ด้านลักษณะทางกายภาพ (P-value = 0.016) และด้านกระบวนการ (P-value = 0.000) ในขณะที่ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ ส่งผลอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติต่อการตัดสินใจเลือกซื้อเครื่องปรับอากาศของผู้บริโภคในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และ ด้านบุคลากร

เมื่อพิจารณาน้ำหนักของผลกระทบของตัวแปรอิสระส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อเครื่องปรับอากาศของผู้บริโภคในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ด้านกระบวนการ ($\beta = 0.246$) ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อเครื่องปรับอากาศของผู้บริโภคในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ มากที่สุด รองลงมาได้แก่ ด้านราคา ($\beta = 0.203$) ด้านการส่งเสริมการตลาด ($\beta = 0.195$) ด้านผลิตภัณฑ์ ($\beta = 0.144$) และด้านลักษณะทางกายภาพ ($\beta = 0.121$) ตามลำดับ

อภิปรายผล

ผลการศึกษาระดับความสำคัญของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7 Ps) และระดับการตัดสินใจซื้อเครื่องปรับอากาศของผู้บริโภคในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ดังนี้

1. ระดับความสำคัญของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) ของผู้บริโภคในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสภาพอากาศในเชียงใหม่มีอุณหภูมิสูงในหลายเดือนของปี ทำให้ความต้องการเครื่องปรับอากาศเพิ่มขึ้น ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์ที่สามารถทำความเย็นได้ดีและประหยัดพลังงาน ราคาที่คุ้มค่าและเข้าถึงได้ง่าย การโปรโมทที่ดึงดูดและมีข้อเสนอที่ดี รวมถึงช่องทางการจัดจำหน่ายที่สะดวก นอกจากนี้การบริการหลังการขายและการรับประกันที่มั่นใจก็เป็นปัจจัยสำคัญในการตัดสินใจซื้อเครื่องปรับอากาศ ซึ่งสอดคล้องกับ พัชร์ชนก พิริยธนาธิกุล (2562) พบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และงานวิจัยของ นิมิตร บุญคุ้ม (2562)

พบว่า โดยรวมมีความสำคัญในระดับมากเช่นกัน นอกจากนี้ ศราวุฒิ เลิศรุจิรวงศ์ (2565) พบว่า ระดับความเห็นด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านการส่งเสริมการตลาด ความสำคัญอยู่ในระดับมาก

2. ระดับความสำคัญของการตัดสินใจเลือกซื้อเครื่องปรับอากาศของผู้บริโภคในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ที่พบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับความสำคัญมากที่สุด เมื่อพิจารณาในแต่ละกระบวนการ พบว่า ระดับความสำคัญมากที่สุดมีอยู่ 5 ด้าน คือ การประเมินทางเลือก การตัดสินใจซื้อ พฤติกรรมหลังการซื้อ การตระหนักถึงปัญหาหรือความต้องการ การเสาะแสวงหาข้อมูล ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสภาพอากาศในเชียงใหม่ที่มีอุณหภูมิสูงและความชื้นในบางช่วงของปี ทำให้ผู้บริโภคมีความต้องการเครื่องปรับอากาศสูงขึ้น จึงต้องผ่านกระบวนการต่าง ๆ อย่างรอบคอบเพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่คุ้มค่าที่สุด การประเมินทางเลือกจึงสำคัญเพราะมีหลายแบรนด์ให้เลือก การตัดสินใจซื้อขึ้นอยู่กับข้อมูลที่มีและการรับรู้ถึงความต้องการที่แท้จริง ส่วนพฤติกรรมหลังการซื้อก็สำคัญในการตัดสินใจซื้อซ้ำหรือแนะนำผลิตภัณฑ์ให้คนอื่น ข้อมูลที่ถูกต้องและการตระหนักถึงปัญหาหรือความต้องการจะช่วยให้ผู้บริโภคเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ที่ตรงกับความต้องการของตนเองมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องงานวิจัย พัทธชนก พิริยธนาธิ (2562) พบว่า มีระดับความคิดเห็นด้านการตัดสินใจซื้ออยู่ในระดับมาก และ สอดคล้องงานวิจัย ศราวุฒิ เลิศรุจิรวงศ์ (2565) พบว่า เห็นด้วยระดับมากที่สุด ในขั้นตอนการตัดสินใจซื้อเครื่องปรับอากาศเพื่อที่อยู่อาศัยของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร

3. จากผลศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด(7Ps) ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อเครื่องปรับอากาศของผู้บริโภคในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ได้แก่ ด้านกระบวนการ ด้านราคา ด้านส่งเสริมทางการตลาด ด้านผลิตภัณฑ์ และด้านลักษณะทางกายภาพ ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อเครื่องปรับอากาศของผู้บริโภคในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สาเหตุปัจจัยเหล่านี้มีผลโดยตรงต่อการพิจารณาคุณสมบัติของเครื่องปรับอากาศ เช่น ราคาที่เหมาะสม ความสะดวกสบายของประสิทธิภาพการทำงานและการประหยัดพลังงาน รวมถึงการโปรโมทและลักษณะภายนอกที่ดึงดูดใจผู้บริโภค ในขณะที่ด้านช่องทางการจัดจำหน่ายและบุคลากรไม่พบว่ามีผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ เนื่องจากจากผู้บริโภคในอำเภอเมืองเชียงใหม่ให้ความสำคัญกับคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์มากกว่าปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่ายหรือบุคลากร เพราะการซื้อเครื่องปรับอากาศเป็นการลงทุนระยะยาว ผู้บริโภคจึงให้ความสำคัญกับความคุ้มค่าและประสิทธิภาพมากกว่าปัจจัยด้านบริการหรือช่องทางการจัดจำหน่าย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พัทธชนก พิริยธนาธิ (2562) ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7P's) มีผลต่อการตัดสินใจซื้อ เครื่องปรับอากาศของนักศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิมิตร บุญคุ้ม (2562) พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการที่มีผลต่อการตัดสินใจ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับ จันทพิมพ์ แก้วสกุล (2563) พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7P's) มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องปรับอากาศของผู้บริโภค ในเขตดินแดง กรุงเทพมหานคร ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศราวุฒิ เลิศรุจิรวงศ์ (2565) พบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยระดับมากที่สุด ในส่วนประสมการตลาดด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และ ด้านการส่งเสริมการตลาด ตามลำดับ เห็นด้วยระดับมากที่สุด ในขั้นตอนการตัดสินใจซื้อเครื่องปรับอากาศเพื่อที่อยู่อาศัยของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยที่พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจเลือกซื้อเครื่องปรับอากาศของผู้บริโภคอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ได้้องค์ความรู้ใหม่ ที่จะสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาการให้บริการในอุตสาหกรรมเครื่องปรับอากาศดังนี้

ในการตัดสินใจเลือกซื้อเครื่องปรับอากาศของผู้บริโภค ปัจจัยด้านกระบวนการเป็นสิ่งที่สำคัญโดยที่ร้านค้า ควรมีการรับประกันหลังการขายครอบคลุมรวมถึง การซ่อมแซมหรือเปลี่ยนสินค้าโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายภายในเวลาที่กำหนด มีการแนะนำการใช้งานและเงื่อนไขการรับประกัน ศูนย์บริการลูกค้าสามารถที่ติดต่อได้สะดวก รวมถึงให้คำปรึกษาเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นภายหลังการใช้งานสำคัญที่สุด ควรดูแลให้คำแนะนำแก่ผู้บริโภคตั้งแต่กระบวนการซื้อไปจนถึงติดตั้ง

เครื่องปรับอากาศ หรือหลังจากการขายเสร็จสิ้นแล้ว ปัจจัยด้านราคาร้านค้า ควรมีส่วนลดให้กับผู้บริโภคที่ซื้อเครื่องปรับอากาศ เมื่อซื้อเครื่องปรับอากาศ ในปริมาณหรือราคาที่กำหนดไม่มากหรือน้อยเกินไป และกำหนดราคาเครื่องปรับอากาศให้เหมาะสมกับคุณภาพและอายุการใช้งาน เนื่องจากสถานะเศรษฐกิจในปัจจุบันทำให้ผู้บริโภคตัดสินใจยอมรับกับราคาของเครื่องปรับอากาศเมื่อเทียบกับคู่แข่ง และปัจจัยด้านการส่งเสริมทางการตลาดร้านค้า ควรส่งเสริมการตลาดผ่านช่องทางร่วมบัตรเครดิต มีการลดแลกแจกแถมให้มากขึ้น ทำโฆษณาผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น ป้ายโฆษณา สิ่งตีพิมพ์ สื่อโทรทัศน์ สื่อออนไลน์ ให้ผู้บริโภคเข้าถึงข้อมูลได้ง่าย เป็นการกระตุ้นทำให้อยากซื้อเครื่องปรับอากาศมากขึ้น

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย สามารถสรุปผลได้ดังนี้ ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด(7Ps) และ การตัดสินใจเลือกซื้อเครื่องปรับอากาศของผู้บริโภคในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ในภาพรวมอยู่ในระดับ ความสำคัญมากที่สุด เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ด้านบุคลากร อยู่ในระดับความสำคัญมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านกระบวนการอยู่ในระดับความสำคัญมากที่สุด และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือด้านการส่งเสริมการตลาด อยู่ในระดับความสำคัญมากที่สุด ตามลำดับ ส่วนระดับความสำคัญของการตัดสินใจเลือกซื้อเครื่องปรับอากาศ ในภาพรวมอยู่ในระดับความสำคัญมากที่สุด เมื่อพิจารณาแต่ละกระบวนการตัดสินใจ พบว่า กระบวนการที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ การประเมินทางเลือกอยู่ในระดับความสำคัญมากที่สุด รองลงมา คือ กระบวนการการตัดสินใจซื้อ อยู่ในระดับความสำคัญมากที่สุด ด้านการตระหนักถึงปัญหาหรือความต้องการ อยู่ในระดับความสำคัญมากที่สุด และกระบวนการที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การหาแสวงหาข้อมูล อยู่ในระดับความสำคัญมากที่สุด ตามลำดับ

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อเครื่องปรับอากาศของผู้บริโภคอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านลักษณะทางกายภาพ และ ด้านกระบวนการตามลำดับ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ได้แก่ ด้านกระบวนการ ด้านราคา ด้านการส่งเสริมทางการตลาด ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านลักษณะทางกายภาพ ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อเครื่องปรับอากาศของผู้บริโภคในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผลจากการวิจัย มีความสำคัญต่อการประยุกต์ใช้ในทางปฏิบัติ โดยข้อมูลเป็นประโยชน์ต่อผู้ประกอบการในการกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาดได้อย่างเหมาะสมและตอบสนองความต้องการให้กับผู้บริโภค เพื่อเกิดความพึงพอใจในการใช้บริการดังนี้

1.1 ด้านกระบวนการ ผู้ประกอบการควรจัดทีมช่างติดตั้งให้เพียงพอ ดูแลลูกค้าบริการหลังการขายและมีการรับประกันผลิตภัณฑ์ มีศูนย์บริการลูกค้าสามารถติดต่อได้สะดวก สำคัญที่สุด ขั้นตอนในการซื้อมีความสะดวกและรวดเร็ว จนถึงการให้บริการติดตั้งภายในระยะเวลา 24-36 ชั่วโมง เพื่อให้ผู้บริโภคประทับใจ สบายใจในการใช้ผลิตภัณฑ์และบริการ

1.2 ด้านราคา ร้านค้าจำหน่ายเครื่องปรับอากาศควรตั้งราคาจำหน่ายเครื่องปรับอากาศให้เหมาะสมกับอายุการใช้งาน และ ต้นทุนที่ได้รับจากผู้ผลิตเครื่องปรับอากาศ เนื่องจากสถานะเศรษฐกิจในปัจจุบันทำให้ผู้บริโภคตัดสินใจเลือกผลิตภัณฑ์เพื่อให้เกิดความคุ้มค่ากับเม็ดเงินที่ลงทุนไป ทางห้างร้านค้าจำหน่ายควรแยกราคาค่าติดตั้ง ดูพื้นที่ติดตั้งก่อนว่าพื้นที่หน้าแต่ละที่มีลักษณะแตกต่างกัน บางพื้นที่มีชุดอุปกรณ์ควบคุมไฟและสายไฟที่ตำแหน่งติดตั้งไว้อยู่แล้ว ไหนควรเพิ่มหรือลดอุปกรณ์ส่วนนั้น ทำค่าติดตั้งลดลงอย่างมีนัยสำคัญ ช่วยให้ผู้บริโภคตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ได้ง่ายขึ้น

1.3 ด้านการส่งเสริมการตลาด ผู้ประกอบการควรส่งเสริมการตลาดโดยการ ลด แลก แจก แถม เช่น ซื้อเครื่องปรับอากาศแถมเครื่องทำน้ำอุ่น ซื้อเครื่องปรับอากาศแถมเครื่องฟอกอากาศ เป็นต้น และมีโปรโมชั่น

นำเครื่องเก่ามาแลกเครื่องใหม่ในราคาพิเศษ ส่งเสริมการตลาดร่วมกับบัตรเครดิต เช่น สะสมแต้ม ผ่อนศูนย์เปอร์เซ็นต์ 10 เดือน รับเงินคืนเมื่อใช้บัตรเครดิต และที่สำคัญต้องมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการตลาดโดยการเน้น ให้ข้อมูลให้ผู้บริโภคเข้าถึงได้ง่ายและรวดเร็ว ทำโฆษณาผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น ป้ายโฆษณา สิ่งตีพิมพ์ สื่อโทรทัศน์ สื่อออนไลน์ ช่วยทำให้กระตุ้นให้ผู้บริโภคอาจมีความต้องการผลิตภัณฑ์มากขึ้น

1.4 ด้านผลิตภัณฑ์ ผู้บริโภคให้ความสำคัญภาพรวมมีระดับความสำคัญของปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์มากที่สุด เมื่อพิจารณา ค่าเฉลี่ยรายข้อสูงสุด คือ มีเครื่องหมายรับรองมาตรฐาน เช่น ฉลากประหยัดเบอร์ 5 ที่มีเครื่องหมายดาว ดังนั้น ห้างร้านค้าจำหน่ายหรือผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญกับเครื่องหมายรับรองมาตรฐานเพื่อให้ผู้บริโภคได้รับสินค้าและใช้สินค้าให้เกิดความมั่นใจอาจเป็นเพราะมีค่าประสิทธิภาพ SEER เป็นประสิทธิภาพเมื่อเทียบกับรุ่นเดียวกัน มีค่าไฟฟ้าไวบอกการใช้ไฟฟ้าของผลิตภัณฑ์ต่อปี สำคัญที่สุดเครื่องหมายดาว ยังมีจำนวนดาวมาก ยิ่งแสดงถึงการประหยัดไฟที่มากขึ้น โดยแต่ละระดับสามารถประหยัดค่าไฟฟ้าได้เพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 5 – 10 จึงเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้บริโภคตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ได้ง่ายมากขึ้น

1.5 ด้านลักษณะทางกายภาพ ผู้บริโภคให้ความสำคัญภาพรวมมีระดับความสำคัญของปัจจัยด้านลักษณะทางกายภาพมากที่สุดเมื่อพิจารณา ค่าเฉลี่ยรายข้อสูงสุด คือ มีการติดป้ายราคาสินค้าบอกไว้อย่างชัดเจน ดังนั้น ห้างร้านค้าจำหน่ายหรือผู้ประกอบการควร ติดป้ายราคาสินค้า บอกราคาที่ให้ชัดเจนรวมถึงบอกคุณสมบัติที่ใส่เพิ่มเติมในตัวผลิตภัณฑ์ด้วย มีการจัดวางสินค้าตัวเครื่องปรับอากาศภายในร้านเป็นระเบียบ มีแสงสว่างเพียงพอ สะดวกง่ายในการเลือกชมสินค้า เพื่อให้ผู้บริโภคสังเกตเห็นผลิตภัณฑ์ได้ง่ายรวมถึงสามารถจัดเตรียมผลิตภัณฑ์ไว้บริการลูกค้าได้อย่างสะดวก

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านอื่น ๆ ในเชิงลึกโดยศึกษาเครื่องปรับอากาศ โดยการนำข้อมูลตัวแปรต้น ด้านปัจจัยส่วนบุคคล มาทำการเปรียบเทียบเกี่ยวกับการตัดสินใจเลือกซื้อ กลยุทธ์การตลาด (4C) ได้แก่ ความต้องการของผู้บริโภค (Customer) ความคุ้มค่าของผู้บริโภค (Cost) ความสะดวกสบายของผู้บริโภค (Convenience) การสื่อสารไปยังผู้บริโภค (Communication) เพื่อให้ผลลัพธ์ของงานวิจัยให้ครอบคลุมมากให้ และนำไปใช้ปรับแผนกลยุทธ์ทางการตลาดของเครื่องปรับอากาศได้ทันต่อความต้องการของผู้บริโภค

2.2 ควรศึกษาวิจัยในเรื่องคุณภาพในการให้บริการที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อเครื่องปรับอากาศ ระดับของความพึงพอใจที่ลูกค้าได้รับจากการให้บริการของผู้ประกอบการ ร้านจำหน่ายและติดตั้งเครื่องปรับอากาศ โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เช่น การสัมภาษณ์จากผู้บริโภค เพื่อให้ได้ผลการศึกษาที่ครอบคลุมและกว้าง ทันสมัย ซึ่งจะช่วยให้งานวิจัยมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

2.3 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อปัจจัยด้านคุณค่าที่ได้รับ ด้านประสบการณ์ลูกค้า ด้านพฤติกรรม และด้านทัศนคติ เช่น ความคุ้มค่าระหว่างราคาและคุณภาพ ความเต็มใจในการแนะนำบริการให้ผู้อื่น การตัดสินใจกลับมาใช้บริการซ้ำในครั้งต่อไป และความรวดเร็วในการให้บริการ เพราะ ผู้บริโภคได้แบ่งปันประสบการณ์ที่ดีให้กับผู้อื่น ซึ่งสามารถนำไปสู่การขยายฐานลูกค้าใหม่ ได้ในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- กองนโยบาย อุตสาหกรรมรายสาขาสำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม (สศอ.). (2566). *อุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าปี 2566 และแนวโน้มปี 2567*. สืบค้นจาก <https://www.mreport.co.th/news/statistic-and-ranking/555-electrical-appliances-industry-2023-overview-and-2024-trends>.
- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2550). *สถิติสำหรับงานวิจัย*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จันทพิมพ์ แก้วสกุล. (2563). *ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องปรับอากาศของผู้บริโภคในเขตดินแดงกรุงเทพมหานคร*. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง).
- นิมิตร บุญคุ้ม. (2562). *ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อเครื่องปรับอากาศสำหรับบ้านพักอาศัยในเขตอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี*. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์).

- พัทธ์ชนก พิริยธารุจน์. (2562). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องปรับอากาศของนักศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง).
- วรรณ ยงพิศาลภพ. (2564). แนวโน้มธุรกิจ/อุตสาหกรรม ปี 2564-2566 อุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้า. สืบค้นจาก <https://www.krungsri.com/th/research/industry/industry-outlook/hi-tech-industries/electrical-appliances/io/io-electrical-appliances-21>.
- ศราวุฒิ เลิศรุจิรวงศ์. (2565). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องปรับอากาศเพื่อที่อยู่อาศัยในเขตกรุงเทพมหานคร. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง).
- สำนักงานสถิติ จังหวัดเชียงใหม่. (2566). รายงานสถิติจังหวัดเชียงใหม่ ปี 2566. สืบค้นจาก http://statbbi.nso.go.th:8090/nso/nso_center/project/search_center/province-th.htm
- อริชา เนตรวงศ์. (2567). การลดการใช้เครื่องปรับอากาศ การประหยัดพลังงานจากเครื่องปรับอากาศเพื่อชีวิตที่ยั่งยืน. สืบค้นจาก <https://library.stou.ac.th/2024/07/season-2-ep-15/>.
- Cochran, W.G. (1953). *Sampling Techniques*. New York: John Wiley & Sons.
- Cronbach, L. (1951). Coefficient Alpha and the Internal Structure of Tests. *Psychometrika*, 16, 297.
- Durbin, J., & Watson, G. S. (1971). Testing for serial correlation in least squares regression. III. *Biometrika*, 58(1), 1-19.
- Hair, J. F., Risher, J. J., Sarstedt, M., & Ringle, C. M. (2019). When to use and how to report the results of PLS-SEM. *European business review*, 31(1), 2-24.
- Kotler, P. (2003). *Marketing Management*. (11th ed.). Upper Saddle River, New Jersey: Pearson Prentice Hall.

Guidelines for Utilizing Artificial Intelligence Technology in Educational Administration Under the Chachoengsao Primary Educational Service Area Office 1

Krisada Ploysri^{1*} Adirek Yaowong¹ Kanporn Aiempaya¹ Aungkana Koolnapadol¹
 and Suchin Nithichaiyo¹

¹ Faculty of Education, Rajabhat Rajanagarindra University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: Krisada.plo@rru.ac.th

ABSTRACT

This research aims to study the current state and needs of artificial intelligence (AI) technology utilization in school administration, and to explore guidelines for implementing AI in school management and learning processes. The sample group consisted of 310 teachers under the jurisdiction of the Chachoengsao Primary Educational Service Area Office 1. Data was collected through online questionnaires and analyzed using descriptive statistics. The findings revealed that 80% of respondents agreed that AI could help reduce administrative workloads and enhance school management efficiency. Meanwhile, 70% had some prior experience using AI for tasks such as document preparation or project design. However, 20% had never used AI due to a lack of understanding or uncertainty about its applicability to their work. Additionally, respondents identified key domains for AI integration, including class scheduling, student assessment, and administrative automation. Proposed guidelines for AI integration in schools include: (1) implementing AI-driven student data management systems, (2) analyzing academic performance and student behavior, (3) monitoring learning progress, (4) utilizing AI for personnel evaluation, and (5) developing adaptive learning materials tailored to individual student needs. To ensure effective AI adoption, the study recommends teacher training programs, infrastructure development, and the establishment of short-term, medium-term, and long-term implementation plans supported by clear policy frameworks. This study demonstrates AI's significant potential to enhance school administration and teaching practices. However, successful implementation depends on personnel readiness, technological infrastructure, and support from relevant agencies. Systematic AI integration can substantially improve educational efficiency and outcomes.

Keywords: Artificial Intelligence Implementation Guidelines, Educational Artificial Intelligence Technology, Educational Administration, AI for Educational Management

แนวทางการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์เพื่อการบริหารงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1

กฤษฎา พลอยศรี^{1*} อติเรก เยาว์วงศ์¹ กัญญกร เอี่ยมพญา¹ อังคณา กุลนภาดล¹ และ สุชิน นิธิไชโย¹

¹ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: Krisada.plo@rru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในการบริหารโรงเรียน รวมถึงหาแนวทางนำ AI มาใช้ในการบริหารและการจัดการเรียนรู้ กลุ่มตัวอย่างเป็นครูสังกัด สพป. ฉะเชิงเทรา เขต 1 จำนวน 310 คน เก็บข้อมูลผ่านแบบสอบถามออนไลน์และวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ผลวิจัยพบว่า ร้อยละ 80 ของผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่า AI ช่วยลดภาระงานธุรการและบริหารโรงเรียนได้ ขณะที่ร้อยละ 70 มีประสบการณ์ใช้ AI บ้างแล้ว เช่น ช่วยจัดทำเอกสารหรือออกแบบโครงการ ส่วนอีกร้อยละ 20 ยังไม่เคยใช้ เนื่องจากขาดความเข้าใจหรือไม่แน่ใจว่าจะประยุกต์ใช้กับงานของตนอย่างไร นอกจากนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามยังแสดงความต้องการใช้ AI ในด้านต่าง ๆ เช่น จัดตารางเรียน ติดตามผลการเรียน และลดงานเอกสาร แนวทางการนำ AI มาใช้ในโรงเรียน ประกอบด้วย (1) จัดการข้อมูลนักเรียนด้วยระบบอัจฉริยะ (2) วิเคราะห์ผลการเรียนและพฤติกรรมนักเรียน (3) ติดตามความก้าวหน้าทางการเรียนรู้ (4) ประเมินผลบุคลากรด้วย AI และ (5) พัฒนาสื่อการสอนแบบปรับแต่งได้ตามความแตกต่างของผู้เรียน เพื่อให้การใช้งาน AI มีประสิทธิภาพ ควรมีการอบรมทักษะ AI ให้ครู พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และจัดทำแผนดำเนินงานทั้งระยะสั้น กลาง และยาว พร้อมกำหนดนโยบายที่ชัดเจน การศึกษานี้ชี้ให้เห็นว่า AI มีศักยภาพสูงในการยกระดับการบริหารและการเรียนการสอนในโรงเรียน แต่ความสำเร็จขึ้นอยู่กับความพร้อมของบุคลากร โครงสร้างพื้นฐาน และการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การนำ AI มาใช้อย่างมีระบบจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพงานการศึกษาได้อย่างมีนัยสำคัญ

คำสำคัญ: แนวทางการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์, การบริหารงานในสถานศึกษา, ปัญญาประดิษฐ์เพื่อบริหารการศึกษา

© 2025 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

โลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในด้านเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรม การดำเนินชีวิตของมนุษย์ การไม่เรียนรู้เกี่ยวกับ AI อาจส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตในอนาคต เนื่องจาก AI จะช่วยในการคิดและทำงาน ทำให้การจัดการชีวิตประจำวันง่ายขึ้น ทั้งภาคเอกชนและภาครัฐตระหนักถึงความสำคัญของ AI ในการตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคและเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน หลายประเทศเริ่มนำ AI มาใช้ในการพัฒนาบริการ ขณะที่ประเทศไทยมีการนำ AI มาใช้บ้างแต่ยังไม่แพร่หลาย (ณัฐพล เมฆเคลื่อน และทิพรัตน์ สิทธิวงศ์, 2568) AI มีการพัฒนาจากโมเดลที่ซับซ้อนน้อยไปยังสถาปัตยกรรมที่สามารถวิเคราะห์ข้อมูลหลายรูปแบบ (Multimodal) จนเกิด Generative AI ที่กลายเป็นผู้ช่วยงานอัจฉริยะในทุกสายอาชีพ โดยเฉพาะในด้านการศึกษา ซึ่งมีการนำ AI มาใช้ในการบริหารงาน การวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียน การจัดตารางเรียน และการประเมินผลการเรียนรู้ อย่างไรก็ตาม การนำ AI มาใช้ในบริบทการศึกษาไทยยังเป็นเรื่องใหม่ที่ต้องการการศึกษาเพื่อหาแนวทางที่เหมาะสม โดยเฉพาะในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงในด้านการเรียนการสอนและการบริหารจัดการ การใช้ AI เป็นกลยุทธ์สำคัญในการยกระดับการศึกษา (คมสันต์ สุผาครอง และคณะ, 2568)

ตัวอย่างการนำปัญญาประดิษฐ์มาให้เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพและประสิทธิผลด้านการศึกษา ได้แก่ การบริหารงาน การจัดการข้อมูล และงานธุรการ ช่วยให้ครูมีเวลาและทรัพยากรมากขึ้นในการมุ่งเน้นไปที่การสอนและช่วยเหลือนักเรียน ได้แก่ 1) แพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์ด้วย AI เพื่อให้บริการคำแนะนำส่วนตัวแก่นักเรียน 2) เกมการศึกษาที่ปรับระดับ

ความยากง่ายของเกมให้เหมาะกับระดับความรู้ของผู้เล่นด้วย AI 3) แบบทดสอบอัจฉริยะที่ให้ AI วิเคราะห์ข้อมูลการเรียนรู้ของนักเรียนและระบุช่องว่างความรู้ที่นักเรียนควรได้รับการปรับปรุง ในส่วนการใช้ AI ในการเรียนการสอนมีดังนี้ 1) การให้คะแนนอัตโนมัติ AI สามารถช่วยครูในการตรวจการบ้านและแบบทดสอบได้อย่างรวดเร็วแม่นยำ ช่วยประหยัดเวลาและทรัพยากรของครู 2) การเรียนรู้แบบปรับแต่งด้วย AI สามารถวิเคราะห์ข้อมูลการเรียนรู้ของแต่ละคนเพื่อปรับแต่งเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับระดับความรู้ของนักเรียนแต่ละคน 3) การให้คำแนะนำและติวเตอร์แบบส่วนตัว AI สามารถให้คำแนะนำการเรียนรู้ได้ตลอด 24 ชั่วโมง 7 วันต่อสัปดาห์ 4) การสร้างสื่อการเรียนรู้ AI สามารถช่วยครูในการออกแบบและสร้างสื่อการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น วิดีโอ เกม และแบบฝึกหัดที่ช่วยดึงดูดความสนใจของนักเรียนและทำให้การเรียนรู้สนุกสนานยิ่งขึ้น (ภควัฒณ วัฒนศิริ และคณะ, 2567)

บทบาทและประโยชน์ของปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในการศึกษา ได้แก่ 1) การสร้างหลักสูตรและแผนการสอนที่มีคุณภาพสูง สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน โดยใช้เครื่องมือเช่น Copilot AI Lesson Planner และ ChatGPT 2) การพัฒนาการเรียนรู้ที่แตกต่าง ครูสามารถออกแบบเส้นทางการเรียนรู้ตามจุดแข็งและความชอบของนักเรียน เช่น Dreambox และ Knewton 3) การประเมินผลการเรียนที่ง่ายขึ้น โดยระบบ AI ช่วยลดเวลาที่ใช้ในการประเมิน เช่น Gradescope 4) การมอบประสบการณ์การเรียนรู้ที่สนุกสนานผ่านการเรียนแบบเสมือนจริง เช่น MATHia และ Duolingo 5) การเตรียมการสอบและการสอนพิเศษด้วยเครื่องมือเช่น ExamSoft และ Squirrel AI 6) การให้คำแนะนำเกี่ยวกับการเรียนที่มีประสิทธิภาพและเป็นกลาง และ 7) การสร้างโอกาสที่เท่าเทียมให้แก่ผู้เรียน โดย AI ช่วยลดช่องว่างระหว่างความสามารถการเรียนรู้และมอบโอกาสทางการศึกษาอย่างเท่าเทียม (Dynamic Intelligence Asia (DIA), 2567)

จากการวิเคราะห์ ผู้วิจัยเห็นถึงความสำคัญในการศึกษาหาแนวทางการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์เพื่อการบริหารงานในสถานศึกษา เพื่อค้นหาแนวทางที่เหมาะสมในการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพครูในการนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์มาประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันในการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์และความต้องการในการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์เพื่อการบริหารงานโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1
2. เพื่อศึกษาแนวทางการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ในการบริหารงานและการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ ครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 ประกอบด้วย 4 อำเภอ ดังนี้ อำเภอบางน้ำเปรี้ยว อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา อำเภอบ้านโพธิ์ และอำเภอบางปะกง จำนวน 1,546 คน จาก 138 โรงเรียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1, 2566)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปของเครซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) จำนวน 310 คน ดำเนินการสุ่มแบบชั้นภูมิโดยเทียบสัดส่วนของประชากรกับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดจากนั้นใช้การสุ่มอย่างง่าย (Stratified Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งผ่านกระบวนการพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพอย่างเป็นระบบตามหลักวิชาการ ดังนี้

การสร้างเครื่องมือวิจัย แบบสอบถามออนไลน์ประกอบด้วย 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ วิชาที่สอนหลัก ประสบการณ์ทำงาน และวุฒิการศึกษา (แบบตรวจสอบรายการ)

ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ในโรงเรียนของท่าน ประกอบด้วย การใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ในการบริหารงาน และการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ในการจัดการเรียนรู้ (แบบตรวจสอบรายการและคำถามปลายเปิด)

ตอนที่ 3 ความต้องการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ ประกอบด้วย การใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ในการบริหารงาน และการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ในการจัดการเรียนรู้ (แบบตรวจสอบรายการและคำถามปลายเปิด)

ตอนที่ 4 ปัจจัยสู่ความสำเร็จ ประกอบด้วย ทักษะและความรู้ของบุคลากร ความต้องการฝึกอบรม ท่านมีทัศนคติต่อเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ และความพร้อมขององค์กรและปัจจัยสนับสนุนอื่น ๆ (แบบประเมินระดับ 5 ระดับ และคำถามปลายเปิด)

ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม (คำถามปลายเปิด)

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. ผู้วิจัยได้จัดทำแบบสอบถามฉบับร่างและนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ซึ่งเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ด้านการสอนและการวัดประเมินผลไม่น้อยกว่า 5 ปี

2. ผู้เชี่ยวชาญทำการประเมินความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์วิจัยโดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC)

3. คัดเลือกเฉพาะข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ซึ่งแสดงถึงความสอดคล้องในระดับที่ยอมรับได้

กระบวนการปรับปรุงเครื่องมือ หลังจากการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญและการทดลองใช้แบบสอบถามออนไลน์ ผู้วิจัยได้ปรับปรุงข้อคำถามที่คลุมเครือหรือมีความสอดคล้องต่ำ เพื่อให้แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์มีความชัดเจน ครบถ้วนเนื้อหา และสามารถวัดสิ่งที่ต้องการวัดได้อย่างถูกต้องตามวัตถุประสงค์การวิจัย

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบตามขั้นตอนทางวิชาการ ดังนี้

1) ขั้นตอนการเตรียมการ ผู้วิจัยดำเนินการทำบันทึกขออนุญาตเก็บข้อมูล เพื่อนำไปใช้ประกอบการขอเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างและเครือข่ายของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567

2) กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้แบบสอบถามออนไลน์ผ่านแพลตฟอร์ม Google Forms ส่งลิงก์แบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่าง พร้อมทั้งแจ้งวัตถุประสงค์ วิธีการตอบ และหลักการรักษาความลับข้อมูลแก่ผู้ตอบ

3) การควบคุมคุณภาพข้อมูล โดยการตรวจสอบความครบถ้วนของแบบสอบถามที่ได้รับ คัดกรองข้อมูลที่ไม่สมบูรณ์ และ รักษาความลับของผู้ตอบแบบสอบถามตามหลักจริยธรรมการวิจัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

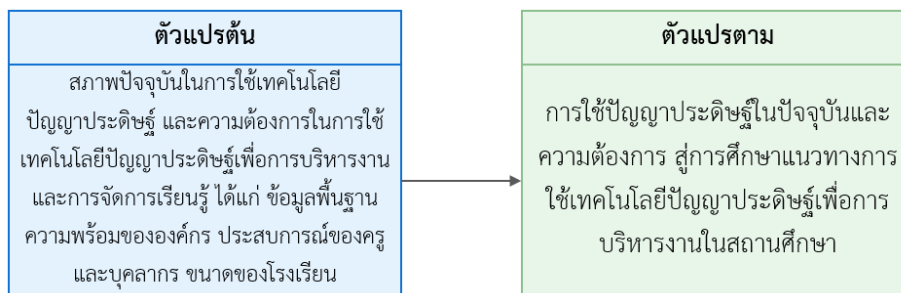
ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐานอย่างเป็นระบบตามกระบวนการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ดังนี้

4.1 ค่าความถี่ (Frequency) และ ค่าร้อยละ (Percentage) สำหรับวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ข้อมูลเชิงหมวดหมู่ และความแตกต่างของข้อมูล

4.2 ค่าเฉลี่ย (Mean) และ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สำหรับใช้วิเคราะห์แนวโน้มกลางของข้อมูลและเปรียบเทียบกลุ่มข้อมูล

4.3 ใช้โปรแกรม excel ในวิเคราะห์ข้อมูลมาตรฐาน สำหรับการวิเคราะห์เนื้อหา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. สภาพปัจจุบันในการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์และความต้องการในการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์เพื่อการบริหารงานโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1

1.1 การรับรู้และทัศนคติต่อเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ พบว่า 1) ร้อยละ 80 ของผู้ตอบแบบสอบถาม เห็นด้วยว่าเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์สามารถช่วยลดภาระงานธุรการและการบริหารงานโรงเรียนได้ และ 2) ร้อยละ 20 ของผู้ตอบแบบสอบถาม ยังไม่เคยใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ในการทำงาน เนื่องจากขาดความเข้าใจ ทักษะการใช้งาน หรือความพร้อมด้านเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์

1.2 การใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ในปัจจุบัน พบว่า 1) ร้อยละ 70 ของผู้ตอบแบบสอบถาม มีการใช้งานปัญญาประดิษฐ์บ้างเล็กน้อยหรือใช้บางในบางครั้ง และเคยใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ในบางรูปแบบ ได้แก่ ช่วยการจัดทำเอกสาร และช่วยคิดโครงการ 2) ร้อยละ 30 ของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์อย่างสม่ำเสมอ โดยมีการนำไปใช้ในงานวิเคราะห์ข้อมูล และการช่วยวางแผนการสอน และ 3) เครื่องมือที่ถูกใช้งานมากที่สุด ได้แก่ ChatGPT, Google Docs และ Canva นอกจากนี้ หากดูจากรายชื่อที่ตอบมาบางเครื่องมือเป็นเพียงแอปพลิเคชันที่ทำงานบนระบบคลาวด์ ยังไม่มีการระบุถึงส่วนที่เป็นฟังก์ชันการทำงานที่มี AI

1.3 ความถี่ในการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ พบว่า 1) ร้อยละ 40 ของผู้ตอบแบบสอบถาม มีการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์เป็นครั้งคราว 2) ร้อยละ 35 ของผู้ตอบแบบสอบถาม มีการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์เป็นประจำ และ 3) ร้อยละ 25 ของผู้ตอบแบบสอบถาม ยังไม่เคยใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์

1.4 ข้อจำกัดของการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ในโรงเรียน พบว่า 1) ร้อยละ 50 ของผู้ตอบแบบสอบถาม ระบุว่าข้อจำกัดด้านทรัพยากรและงบประมาณด้านเทคโนโลยี ทำให้โรงเรียนบางแห่งไม่สามารถลงทุนในระบบปัญญาประดิษฐ์หรือจ่ายเงินค่าใช้งานปัญญาประดิษฐ์ได้ 2) ร้อยละ 20 ของผู้ตอบแบบสอบถาม มีความกังวลเกี่ยวกับความแม่นยำของข้อมูลที่ได้จากปัญญาประดิษฐ์ โดยเฉพาะการนำปัญญาประดิษฐ์มาใช้วิเคราะห์ผลการเรียนของนักเรียน และ 3) ร้อยละ 30 ของผู้ตอบแบบสอบถาม ระบุว่ามีความกังวลเกี่ยวกับการพึ่งพาการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์มากเกินไป ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อพัฒนาทักษะของนักเรียนและบุคลากร

1.5 ความต้องการในการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์เพื่อการบริหารงานโรงเรียน โดยเรียงตามความต้องการนำมาใช้มากที่สุด พบว่า 1) การลดภาระงานธุรการ โดยต้องการให้ปัญญาประดิษฐ์ช่วยจัดทำเอกสารราชการ ติดตามงาน และออกไปรับรองต่าง ๆ ของงานโรงเรียน 2) การจัดตารางเรียน โดยต้องการให้ปัญญาประดิษฐ์ช่วยคำนวณตารางสอน ลดความซับซ้อนในการบริหาร การติดตามผลการเรียนและพฤติกรรมนักเรียน 3) การวิเคราะห์แนวโน้มการเรียนรู้และพฤติกรรมที่อาจเสี่ยงต่อการออกกลางคัน การช่วยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกเพื่อการตัดสินใจ 4) วิเคราะห์ผลการเรียนและภาระงานครู โดยต้องการให้ปัญญาประดิษฐ์ช่วยตรวจสอบวิเคราะห์ผลการเรียนรู้ และประเมินผลบุคลากร รวมถึงแนวโน้มการ

พัฒนาหลักสูตร และ 5) ต้องการให้ปัญญาประดิษฐ์ช่วยติดตามและประเมินประสิทธิภาพการทำงานของครูและบุคลากรในโรงเรียน

1.6 ระดับความต้องกาใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ พบว่า 1) ร้อยละ 45 ของผู้ตอบแบบสอบถาม ต้องการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ในระดับสูงมาก และต้องการให้มีการสนับสนุนจากภาครัฐ 2) ร้อยละ 40 ของผู้ตอบแบบสอบถาม ต้องการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ในระดับปานกลาง แต่ยังต้องการฝึกอบรมเพิ่มเติม และ 3) ร้อยละ 15 ของผู้ตอบแบบสอบถาม ยังไม่แน่ใจว่าเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์จะเหมาะกับงานของตนหรือไม่ และไม่รู้จักสามารถนำมาช่วยงานได้อย่างไร

1.7 ความต้องการฝึกอบรมการใช้งานเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ พบว่า 1) ต้องการการอบรมเกี่ยวกับการใช้ปัญญาประดิษฐ์ในงานบริหารโรงเรียน 2) ต้องการหลักสูตรที่เน้นการใช้ปัญญาประดิษฐ์เพื่อช่วยการเรียนการสอนและสร้างสื่อการเรียนการสอน และ 3) ต้องการการอบรมเกี่ยวกับจริยธรรมและข้อจำกัดของปัญญาประดิษฐ์ รวมถึงความเป็นเจ้าของผลงานที่สร้างจากปัญญาประดิษฐ์ในแง่มุมต่าง ๆ ทั้งทางด้านกฎหมายและการนำไปใช้ในเชิงพาณิชย์ หรือสร้างผลตอบแทน

1.8 ข้อเสนอแนะ พบว่า 1) ควรมีโครงการอบรมสำหรับครูและบุคลากร เพื่อให้สามารถใช้งานเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) ควรจัดหางบประมาณและโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ในโรงเรียน 3) ควรมีการทดลองใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ในโรงเรียน เพื่อประเมินผลและปรับปรุงก่อนขยายผลสู่การใช้งานจริง และ 4) ควรมีแนวทางด้านจริยธรรมและความปลอดภัยของข้อมูลเพื่อป้องกันปัญหาด้านความเป็นส่วนตัว

2. การศึกษาแนวทางการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ในการบริหารงานและการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1

แนวทางการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ในการบริหารงานและการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 พบประเด็นสำคัญดังนี้

2.1 แนวทางการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ด้านงานธุรการและการจัดการข้อมูล พบว่า 1) ระบบจัดการเอกสารอัตโนมัติ ที่สามารถจัดทำและบริหารเอกสาร เช่น หนังสือราชการ การออกใบรับรอง และการจัดทำรายงาน 2) ระบบจัดการตารางสอนอัจฉริยะ ที่สามารถจัดทำตารางสอนที่เหมาะสม ลดข้อขัดแย้งทางด้านเวลา 3) ระบบติดตามและประเมินผลครูและบุคลากร ที่สามารถช่วยวิเคราะห์ข้อมูลประสิทธิภาพการทำงานของครูเพื่อนำไปปรับปรุง

2.2 แนวทางการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์เพื่อการบริหารจัดการนักเรียน พบว่า 1) วิเคราะห์พฤติกรรมและผลการเรียนของนักเรียน โดยใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการประมวลผลข้อมูลเพื่อคาดการณ์แนวโน้มการเรียนรู้และพฤติกรรมของนักเรียน 2) ระบบแจ้งเตือนนักเรียนที่มีความเสี่ยงด้านการเรียนรู้ โดยใช้ปัญญาประดิษฐ์ช่วยแจ้งเตือนครูเกี่ยวกับนักเรียนที่ต้องการการช่วยเหลือเป็นพิเศษ 3) วิเคราะห์ข้อมูลสุขภาพและพฤติกรรมในโรงเรียน โดยใช้ปัญญาประดิษฐ์ช่วยประเมินปัญหาด้านสุขภาพจิตและพฤติกรรม เช่น การขาดเรียน

2.3 แนวทางการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์เพื่อการบริหารงบประมาณและทรัพยากร พบว่า 1) วิเคราะห์แนวโน้มค่าใช้จ่ายโรงเรียน เพื่อคาดการณ์งบประมาณและบริหารทรัพยากรให้เหมาะสมในอนาคต 2) ระบบวางแผนอัตราค่าจ้างครูอัตโนมัติ โดยใช้ปัญญาประดิษฐ์คำนวณความต้องการบุคลากรตามจำนวนนักเรียนและวางแผนหลักสูตรการเรียนรู้ออนาคต 3) การจัดการพลังงานและทรัพยากรโรงเรียน โดยใช้ปัญญาประดิษฐ์วิเคราะห์การใช้ไฟฟ้าและน้ำในโรงเรียนเพื่อลดต้นทุน

2.4 แนวทางการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์เพื่อการสอนแบบเฉพาะบุคคล พบว่า 1) ระบบปัญญาประดิษฐ์แนะนำเส้นทางการเรียนรู้ของนักเรียน วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเสนอเนื้อหาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับแต่ละคน 2) การใช้ปัญญาประดิษฐ์สร้างแบบฝึกหัดและข้อสอบอัตโนมัติ ระบบช่วยครูออกแบบแบบทดสอบและประเมินผลอัตโนมัติ และ 3) ตัวเตอรส์่วนตัว ใช้ปัญญาประดิษฐ์ช่วยนักเรียนทบทวนบทเรียนและตอบคำถามอัตโนมัติตามความแตกต่างของนักเรียนแต่ละคน

2.5 แนวทางการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์เพื่อการพัฒนาสื่อการสอนอัจฉริยะ พบว่า 1) สร้างเนื้อหาการเรียนรู้อย่างอินเทอร์แอคทีฟ โดยใช้ปัญญาประดิษฐ์สร้างเกมการศึกษา วิดีโอ และแบบจำลอง 3 มิติ 2) เครื่องมือช่วยครูตรวจการบ้านอัตโนมัติ วิเคราะห์และตรวจสอบการบ้านได้เร็วขึ้น ลดภาระงานของครู 3) การใช้ปัญญาประดิษฐ์สร้างบทเรียนและออกแบบแผนการสอน ช่วยให้ครูสามารถ ออกแบบหลักสูตรและปรับแต่งตามความต้องการของนักเรียนได้อย่างเหมาะสม

2.6 แนวทางการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์เพื่อการวัดผลและประเมินผล พบว่า 1) วิเคราะห์ผลการเรียนของนักเรียน ที่มีปัญญาประดิษฐ์ช่วยครูดูแนวโน้มความก้าวหน้าของนักเรียนเพื่อปรับปรุงการสอน 2) การประเมินทักษะเชิงลึก ที่มีปัญญาประดิษฐ์วิเคราะห์ข้อมูลจากกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อตรวจสอบทักษะที่ไม่ได้วัดด้วยข้อสอบ 3) ระบบแจ้งเตือนแนวโน้มการเรียนรู้ของนักเรียน ที่มีปัญญาประดิษฐ์วิเคราะห์และแจ้งเตือนครูหากนักเรียนมีแนวโน้มคะแนนตกหรือขาดการมีส่วนร่วม

2.7 แนวทางสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพครูและบุคลากร พบว่า 1) จัดอบรมครูและบุคลากรเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ในห้องเรียนและการบริหารโรงเรียน 2) จัดทำสร้างคู่มือการใช้งาน จัดทำแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ในโรงเรียน ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น หนังสือ และวิดีโอ 3) สนับสนุนชุมชนการเรียนรู้สำหรับครู เปิดโอกาสให้ครูแลกเปลี่ยนแนวทางการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ระหว่างโรงเรียน

2.8 แนวทางการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยี พบว่า 1) พัฒนาเครือข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงในโรงเรียน สนับสนุนการเข้าถึงเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์อย่างทั่วถึง 2) ติดตั้งแพลตฟอร์มปัญญาประดิษฐ์กลางสำหรับโรงเรียน และพัฒนาเครื่องมือปัญญาประดิษฐ์ที่สามารถใช้ร่วมกันได้ในระดับโรงเรียน 3) สนับสนุนอุปกรณ์ปัญญาประดิษฐ์และเทคโนโลยีใหม่ ๆ เช่น AR/VR สำหรับการเรียนการสอน และโรงเรียนควรมีคอมพิวเตอร์และซอฟต์แวร์ปัญญาประดิษฐ์ที่พร้อมใช้งาน

2.9 แนวทางการกำหนดนโยบายและจริยธรรมในการใช้ปัญญาประดิษฐ์ พบว่า 1) กำหนดแนวทางการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ในโรงเรียน ควรมีข้อกำหนดเกี่ยวกับการใช้งานเพื่อป้องกันปัญหาด้านจริยธรรม 2) ส่งเสริมการใช้ปัญญาประดิษฐ์อย่างมีจริยธรรม โรงเรียนควรให้ความรู้เกี่ยวกับผลกระทบทางสังคมและจริยธรรมการใช้ปัญญาประดิษฐ์ 3) พัฒนาแนวทางการความปลอดภัยของข้อมูล การจัดให้มีมาตรการปกป้องข้อมูลของนักเรียนและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับปัญญาประดิษฐ์

2.10 สรุปแนวทางการพัฒนาเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ในโรงเรียน พบว่า 1) ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ในงานธุรการและการบริหารงานบุคลากร 2) พัฒนาปัญญาประดิษฐ์เพื่อปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้และการประเมินผล 3) อบรมครูและบุคลากรให้สามารถใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ 4) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและเทคโนโลยีที่สนับสนุนการใช้ปัญญาประดิษฐ์ 5) กำหนดนโยบายด้านจริยธรรมและความปลอดภัยในการใช้งานปัญญาประดิษฐ์ 6) ติดตามและประเมินผลเพื่อปรับปรุงการใช้งานปัญญาประดิษฐ์อย่างต่อเนื่อง

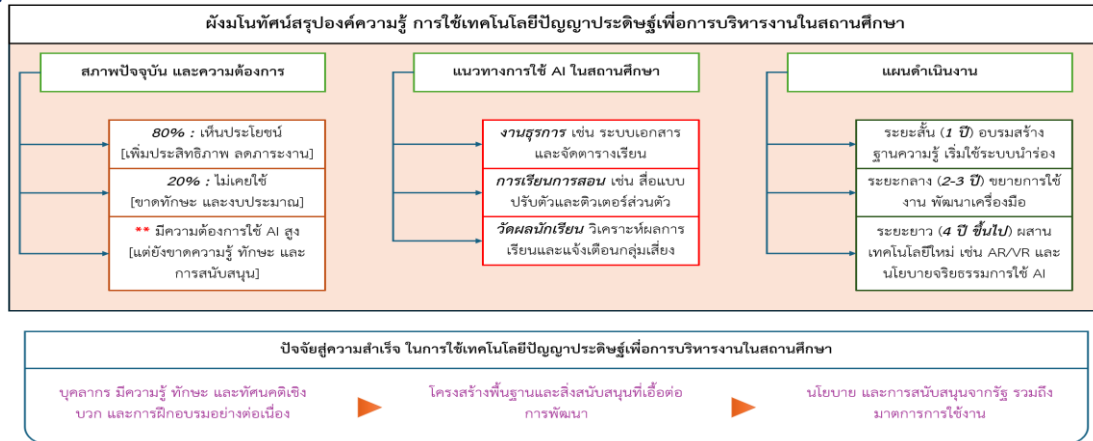
2.11 แนวทางการจัดทำแผนการดำเนินงานและการติดตามผล พบว่า 1) ระยะสั้น (1 ปีแรก) ได้แก่ การศึกษาความต้องการและความพร้อมของโรงเรียน การจัดอบรมพื้นฐานเกี่ยวกับปัญญาประดิษฐ์ให้กับครูและบุคลากร และนำร่องระบบ AI ในงานธุรการและการเรียนการสอนบางส่วน 2) ระยะกลาง (2-3 ปี) ได้แก่ ขยายการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ให้ครอบคลุมการบริหารและการสอน การพัฒนาเครื่องมือปัญญาประดิษฐ์ที่เหมาะสมกับโรงเรียนในพื้นที่ และการติดตามและประเมินผลการใช้ปัญญาประดิษฐ์เพื่อปรับปรุงระบบ 3) ระยะยาว (4 ปีขึ้นไป) ได้แก่ ปรับปรุงนโยบายและมาตรฐานการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ในโรงเรียน การนำปัญญาประดิษฐ์มาใช้ร่วมกับเทคโนโลยีอื่น เช่น VR/AR เพื่อเสริมการเรียนรู้ และการสร้างเครือข่ายโรงเรียนที่ใช้ปัญญาประดิษฐ์เพื่อแบ่งปันความรู้และแนวปฏิบัติที่ดี

อภิปรายผล

ผลจากการศึกษาสภาพปัจจุบันในการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์และความต้องการในการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์เพื่อการบริหารงานโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชิงเทรา เขต 1 พบว่า สภาพปัจจุบันของการใช้ AI ในโรงเรียน ผลการศึกษาพบว่า บุคลากรทางการศึกษาเคยใช้งาน ปัญญาประดิษฐ์ในบางรูปแบบ โดยส่วนใหญ่ใช้ในด้าน การจัดทำเอกสาร การจัดตารางสอน และการบริหารข้อมูลนักเรียน อย่างไรก็ตาม พบว่า ประมาณร้อยละ 20 ของบุคลากรยังไม่เคยใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการบริหารงาน ซึ่งสาเหตุหลักมาจาก ขาดความรู้ ความเข้าใจ และความพร้อมด้านเทคโนโลยี นอกจากนี้ ร้อยละ 40 ของบุคลากรใช้ปัญญาประดิษฐ์เป็นครั้งคราว ขณะที่ร้อยละ 35 ใช้งานปัญญาประดิษฐ์เป็นประจำ แสดงให้เห็นว่า แม้ปัญญาประดิษฐ์จะเริ่มถูกนำมาใช้ในโรงเรียน แต่ยังไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของการบริหารงานในวงกว้าง ซึ่งสอดคล้องกับ Luckin, R. & Holmes, W. (2016) การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ขับเคลื่อนด้วย AI ที่สามารถติดตามและสนับสนุนผู้เรียนแต่ละคนตลอดการเรียนรู้ ทั้งในและนอกโรงเรียนจะช่วยสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ได้แบบเรียลไทม์ เป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยเราแก้ไขปัญหาที่ยากต่อการแก้ไขบางประการในระบบการศึกษาได้

ผลการหาแนวทางการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ในการบริหารงานและการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชิงเทรา เขต 1 พบว่า แนวทางการจัดทำแผนการดำเนินงานและการติดตามผลในระยะยาว พบว่า ควรมีการนำปัญญาประดิษฐ์มาใช้ร่วมกับเทคโนโลยีอื่น เช่น VR/AR เพื่อเสริมการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับ สมพร นามอินทร์ และชาติรี สุขสบาย (2567) ที่ศึกษาเกี่ยวกับปัญญาประดิษฐ์ที่มีผลกระทบต่อการออกแบบการจัดการศึกษา พบว่า การใช้เทคโนโลยีเสมือนจริงมาช่วยสร้างสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น เทคโนโลยีการจำลองโลกเสมือน (Virtual Reality) และการนำวัตถุเสมือนมาใช้กับโลกจริง (Augmented Reality) เพื่อสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่สมจริงและน่าสนใจ เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ยังลดภาระงานของครู เพิ่มการสนับสนุนการเรียนรู้ตลอด 24 ชั่วโมง รวมถึงใช้เป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาในอนาคต พร้อมทั้งกำหนดนโยบายด้านจริยธรรมและความปลอดภัยในการใช้งานปัญญาประดิษฐ์ ซึ่งสอดคล้องกับ McDonald, N., et al. (2025) ได้กล่าวถึง การเปิดตัว ChatGPT ในเดือนพฤศจิกายน 2022 กระตุ้นให้เกิดการนำปัญญาประดิษฐ์เชิงสร้างสรรค์ (GenAI) มาใช้กันอย่างกว้างขวางในสถานศึกษา ซึ่งควรมีการกำหนดนโยบายและแนวทางในการกำกับในหัวข้อต่าง ๆ เช่น จริยธรรมของ GenAI ความหลากหลาย ความเสมอภาค และการมีส่วนร่วม อีกทั้ง คมสันต์ สุผาครอง และคณะ (2568) ได้กลยุทธ์การบริหารจัดการศึกษาสู่สากลในยุคปัญญาประดิษฐ์ ประกอบด้วย 4 กลยุทธ์หลัก ได้แก่ (1) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อความยั่งยืนทางการศึกษา โดยมุ่งเน้นการประชาสัมพันธ์ และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ปกครองและชุมชน เพื่อส่งเสริมอัตลักษณ์และภาพลักษณ์ของโรงเรียน (2) การพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้สู่มาตรฐานสากล โดยเน้นการบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัล การเรียนรู้แบบ STEAM และ Active Learning (3) การพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการด้วยเทคโนโลยีอัจฉริยะ โดยใช้ระบบสารสนเทศเพื่อการศึกษา (SIS) และ AI เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ และ (4) การเสริมสร้างศักยภาพบุคลากรสู่ความเป็นมืออาชีพและการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยเน้นการพัฒนาครูและบุคลากรในด้านการเรียนการสอนและการบริหารผ่านการฝึกอบรมและการใช้แนวคิด Agile

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

การศึกษานี้ชี้ให้เห็นว่าปัญญาประดิษฐ์มีศักยภาพสูงและมีความต้องการนำมาใช้สูงในการบริหารงานในสถานศึกษาผ่าน 3 มิติหลัก ได้แก่

- 1) การบริหารงานโรงเรียนด้วยระบบอัตโนมัติ ช่วยลดภาระงานในด้านต่าง ๆ ได้มากถึงร้อยละ 80
- 2) การเรียนการสอนแบบปรับตัวเฉพาะบุคคลผ่าน ปัญญาประดิษฐ์วิเคราะห์ข้อมูลนักเรียน

3) การประเมินผลเชิงลึกด้วยเทคโนโลยีอัจฉริยะ ความสำเร็จขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญ ได้แก่ การพัฒนาทักษะครู การลงทุนโครงสร้างพื้นฐาน และนโยบายสนับสนุนจากรัฐ โดยควรดำเนินการเป็นขั้นตอน เริ่มจากงานธุรการก่อนขยายสู่ห้องเรียน พร้อมกำหนดแนวทางจริยธรรมเพื่อใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม

สรุปผลการวิจัย

สภาพปัจจุบันของการใช้ AI ในโรงเรียน ผลการศึกษาพบว่าบุคลากรทางการศึกษาเคยใช้งาน ปัญญาประดิษฐ์ในบางรูปแบบ โดยส่วนใหญ่ใช้ในด้านการจัดทำเอกสาร การจัดทำตารางสอน และการบริหารข้อมูลนักเรียน อย่างไรก็ตาม พบว่าประมาณร้อยละ 20 ของบุคลากรยังไม่เคยใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการบริหารงาน ซึ่งสาเหตุหลักมาจาก ขาดความรู้ ความเข้าใจ และความพร้อมด้านเทคโนโลยี นอกจากนี้ ร้อยละ 40 ของบุคลากรใช้ปัญญาประดิษฐ์เป็นครั้งคราว ขณะที่ ร้อยละ 35 ใช้งานปัญญาประดิษฐ์เป็นประจำ แสดงให้เห็นว่า แม้ปัญญาประดิษฐ์จะเริ่มถูกนำมาใช้ในโรงเรียน แต่ยังไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของการบริหารงานในวงกว้าง แนวทางการจัดทำแผนการดำเนินงานและการติดตามผลในระยะยาว ประกอบด้วย (1) จัดการข้อมูลนักเรียนด้วยระบบอัจฉริยะ (2) วิเคราะห์ผลการเรียนและพฤติกรรมนักเรียน (3) ติดตามความก้าวหน้าทางการเรียนรู้ (4) ประเมินผลบุคลากรด้วย AI และ (5) พัฒนาสื่อการสอนแบบปรับแต่งได้ตามความแตกต่างของผู้เรียน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ควรพัฒนานโยบายส่งเสริมการใช้ปัญญาประดิษฐ์ในโรงเรียน พร้อมทั้งจัดทำแนวทางการใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการบริหารงานและการเรียนการสอนอย่างเป็นรูปธรรม

1.2 ควรจัดสรรทรัพยากรสนับสนุน จัดหาโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็น เช่น อินเทอร์เน็ตความเร็วสูง ระบบคลาวด์ และซอฟต์แวร์ปัญญาประดิษฐ์ รวมถึงการสนับสนุนงบประมาณสำหรับการพัฒนาบุคลากรและซื้อหาอุปกรณ์

1.3 ควรสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ระหว่างโรงเรียน จัดตั้งชุมชนการเรียนรู้ (Community of Practice) เพื่อแบ่งปันประสบการณ์การใช้งานจัดอบรมเชิงปฏิบัติการอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ขยายกลุ่มตัวอย่างและขอบเขตการวิจัย เช่น ศึกษาการใช้ AI ในโรงเรียนขนาดต่าง ๆ หรือสังกัดอื่น ๆ เพื่อเพิ่มความครอบคลุมเปรียบเทียบผลระหว่างโรงเรียนในเมืองและชนบท

2.2 วิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) นำร่องทดลองใช้ AI ในบางโรงเรียนและวัดผลลัพธ์เปรียบเทียบกับโรงเรียนที่ไม่ใช้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการนำ AI ไปใช้

2.3 พัฒนาตัวชี้วัดประสิทธิภาพของ AI ในโรงเรียน สร้างเกณฑ์ประเมินผลลัพธ์ทั้งเชิงปริมาณ เช่น ลดเวลาทำงาน และเชิงคุณภาพ ได้แก่ ความพึงพอใจของผู้ใช้

เอกสารอ้างอิง

- คมสันต์ สุผาครอง, สมเกียรติ ตุ่นแก้ว และ ประเวศ เวชชะ. (2568). กลยุทธ์การบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนเอกทวิวิทย์สู่สากลในยุคปัญญาประดิษฐ์. *Journal of Applied Education*, 3(2), 35-48.
- ณัฐพล เมฆเคลื่อน และ ทิพรรัตน์ สิทธิวงศ์. (2568). ความสัมพันธ์ระหว่างการยอมรับการใช้งานเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์กับความพึงพอใจ ในการทำงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2. *Journal of Applied Education*, 3(2), 71-82.
- ภักดีชัย วัฒนพิเชฐวงศ์, ชุตติวรรณ ภักฐานุรักษ์กุล, ณัฏชา ธาตรินรานนท์ และ อภิรดี ลิ้มโยธิน. (2567). แนวทางการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์สร้างสรรค์ สำหรับการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี*, 13(1), 31-45.
- สมพร นามอินทร์ และชาตรี สุขสบาย. (2567). ปัญญาประดิษฐ์ที่มีผลกระทบต่อการออกแบบการจัดการศึกษา. *วารสารปรัชญาประชาคม*, 2(4), 60-71.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1. (2566). รายงานผลการดำเนินงานประจำปี. สืบค้นจาก <http://www.ccs1.go.th/itaShow/158>.
- Dynamic Intelligence Asia (DIA). (2567). *AI กับการศึกษา ตัวช่วยสุดอัจฉริยะ เพื่อมิติใหม่แห่งการเรียนรู้ที่ดีกว่า*. สืบค้นจาก <https://www.dia.co.th/articles/ai-in-education/>.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610.
- Luckin, R and Holmes, W. (2016). *Intelligence Unleashed: An argument for AI in Education*. Retrieved from <https://discovery.ucl.ac.uk/id/eprint/1475756/>.
- McDonald, N., Johri, A., Ali, A., & Collier, A. H. (2025). Generative artificial intelligence in higher education: Evidence from an analysis of institutional policies and guidelines. *Computers in Human Behavior: Artificial Humans*, 3, 100121.

Experiential Marketing and Image Perception Affect Loyalty to “Realm Café” Hatyai District, Songkhla Province

Milantee Deema¹ Rewadee Suwanchatree¹ and Anuwat Songsom^{2*}

¹ Students, Program in Modern Trade and Service Innovation, Faculty of Economics and Business Administration, Thaksin University, Thailand

³ Advisor, Faculty of Economics and Business Administration, Thaksin University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: sonuwat52@gmail.com

ABSTRACT

This research article aims to investigate (1) the impact of experiential marketing on customer loyalty at “Realm Café” and (2) the influence of perceived image on customer loyalty at “Realm Café” in Hat Yai District, Songkhla Province. This study employs a quantitative research approach, with a sample consisting of 400 customers who have visited Rim Cafe at least five times, selected through purposive sampling. The research instrument utilized is a questionnaire comprising multiple-choice questions and a 5-point Likert scale. Statistical analyses include percentage, mean, standard deviation, correlation analysis, and multiple regression analysis. The findings reveal that (1) experiential marketing, which encompasses customer experience, emotional experience, cognitive experience, behavioral experience, and relational experience, positively affects customer loyalty at Realm Café; and (2) perceived image, which includes brand perception, store perception, convenience image, and service quality, also positively influences customer loyalty at Realm Café at a statistically significant level.

Keywords: Experiential Marketing, Brand Image Perception, Customer Loyalty, Realm Café

การตลาดเชิงประสบการณ์และการรับรู้ภาพลักษณ์ ที่ส่งผลต่อความจงรักภักดี “ร้านเริ่มกาแฟ” อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

มิลันตี ติมะ¹ เรวดี สุวรรณชาติ¹ และ อนุวัต สงสม^{2*}

¹ นิสิตสาขาวิชาการค้าสมัยใหม่และนวัตกรรมบริการ คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยทักษิณ ประเทศไทย

³ อาจารย์ที่ปรึกษา คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยทักษิณ ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: sonuwat52@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) การตลาดเชิงประสบการณ์ที่ส่งผลต่อความจงรักภักดี “ร้านเริ่มกาแฟ” (2) การรับรู้ภาพลักษณ์ที่ส่งผลต่อความจงรักภักดี “ร้านเริ่มกาแฟ” อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างคือลูกค้าจำนวน 400 ราย ที่ใช้บริการร้านเริ่มกาแฟมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ครั้ง ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถาม ซึ่งมีข้อคำถามแบบเลือกตอบและแบบมาตราวัดประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวทางของลิเคิร์ท สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ และการวิเคราะห์ถดถอยแบบพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า (1) การตลาดเชิงประสบการณ์ ซึ่งประกอบด้วย ประสบการณ์จากลูกค้า ประสบการณ์จากความรู้สึก ประสบการณ์จากความคิด ประสบการณ์จากการกระทำ และประสบการณ์จากการเชื่อมโยง มีผลเชิงบวกต่อความจงรักภักดีในร้านเริ่มกาแฟ และ (2) การรับรู้ภาพลักษณ์ ซึ่งประกอบด้วย การรับรู้ตราสินค้า การรับรู้เกี่ยวกับร้าน ภาพลักษณ์ด้านความสะอาด และคุณภาพบริการ มีผลเชิงบวกต่อความจงรักภักดีร้านเริ่มกาแฟ ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ

คำสำคัญ: การตลาดเชิงประสบการณ์, การรับรู้ภาพลักษณ์, ความจงรักภักดี, ร้านเริ่มกาแฟ

© 2025 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

ในยุคที่การเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ธุรกิจร้านกาแฟยังคงเติบโตอย่างต่อเนื่อง โดยได้รับแรงสนับสนุนจากหลายปัจจัย ทั้งพฤติกรรมของผู้บริโภคที่นิยมใช้เวลาที่ร้านกาแฟเพื่อพบปะและทำงาน รวมถึงความต้องการทดลองกาแฟหลากหลายรสชาติ ซึ่งทำให้ตลาดกาแฟในประเทศไทยมีแนวโน้มเติบโตอย่างต่อเนื่อง โดยคาดว่าในปี 2567-2569 ธุรกิจร้านอาหารและเครื่องดื่มจะเติบโต ร้อยละ 4.0-5.0 ต่อปี ด้วยรายได้รวมประมาณ 275-300 พันล้านบาท การฟื้นตัวของ GDP และการเพิ่มขึ้นของนักท่องเที่ยวต่างชาติ โดยเฉพาะจากจีน มาเลเซีย และเกาหลีใต้ จะเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนการเติบโตนี้ นอกจากนี้ การตลาดเชิงประสบการณ์ (Experiential Marketing) จะช่วยสร้างความน่าสนใจและดึงดูดนักท่องเที่ยวให้กลับมาใช้บริการอีกครั้ง โดยเน้นการสร้างประสบการณ์ที่น่าประทับใจผ่านบริการ กิจกรรม และบรรยากาศของร้าน ซึ่งจะส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้บริโภคในการเลือกใช้บริการ (ศูนย์วิจัยธนาคารกรุงศรีอยุธยา, 2567)

อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา มีประชากร 405,867 คน (สำนักบริหารทะเบียน กรมการปกครอง, 2567) ถือเป็นอำเภอที่มีความหนาแน่นประชากรสูงและมีการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในด้านการท่องเที่ยว ทำให้เกิดโอกาสทางธุรกิจใหม่ๆ สำหรับนักลงทุนรุ่นใหม่ “ร้านเริ่มกาแฟ” ตั้งอยู่ใจกลางเมืองหาดใหญ่ เป็นหนึ่งในร้านที่ได้รับรางวัล User Choice 2023 และมีเจ้าของธุรกิจเป็นอดีตผู้เข้าแข่งขัน Masterchef UK ร้านนี้มีการตกแต่งในสไตล์ Cozy พร้อมพื้นที่สามชั้นที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว เมนูกาแฟมีความหลากหลาย ลูกค้าสามารถเลือกเมล็ดกาแฟตามความชอบและมีโซนต่างๆ สำหรับนั่งทานกาแฟ เบเกอรี่ และบรรยากาศที่เหมาะสมสำหรับการถ่ายรูป ร้านนี้ได้รับความนิยมในกลุ่มวัยรุ่นวัยทำงาน และนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซีย ซึ่งส่งผลให้มีลูกค้าที่หลากหลายมากขึ้น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเลือก “ร้านเริ่มกาแฟ” เป็นบริบทในการศึกษาวิจัยนี้

ธุรกิจร้านกาแฟในสถานการณ์ปัจจุบันความอยู่รอดของผู้ประกอบการ ควรมีการจัดการและการวิเคราะห์ตามสถานการณ์ทั้งปัจจุบัน รวมถึงอนาคตที่จะเกิดขึ้นเพื่อลดผลกระทบต่อธุรกิจที่จะเกิดขึ้น ได้แก่ การตลาดเชิงประสบการณ์ (Experience Marketing) ตามแนวคิด Schmitt เพื่อสร้างความประทับใจและความรู้สึกแก่ผู้บริโภคและตอกย้ำความรู้สึกผ่านทางประสาทสัมผัสความทรงจำทางความรู้สึก การกระทำทางความคิด และเชื่อมโยงเพื่อเป็นเอกลักษณ์สร้างจุดเด่นของทางร้านที่ทำให้ผู้บริโภคเกิดความประทับใจ และสามารถจดจำภาพลักษณ์ (Image Perception) เมื่อเข้ามาใช้บริการและยังสอดคล้องไปถึงด้านบริการทุกระดับประทับใจแก่ผู้บริโภค เพื่อพัฒนาไปสู่การเกิดความจงรักภักดี (Loyalty) (จิรญา ตรังคิณาน, 2565)

จากความเป็นมาและความสำคัญที่ได้กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการตลาดเชิงประสบการณ์ และการรับรู้ภาพลักษณ์ในสายตาของลูกค้าหรือผู้บริโภค ที่ส่งผลต่อความจงรักภักดี ร้านเริ่มกาแฟ อำเภอบางใหญ่ จังหวัดสงขลา เพื่อให้ผู้ประกอบการหรือผู้ที่สนใจสามารถนำข้อมูลเหล่านี้ไปวางแผนพัฒนาร้านค้าประเภทกาแฟ ให้ลูกค้าเกิดความประทับใจและจดจำร้านค้าได้ ซึ่งนำมาเป็นความได้เปรียบทางการแข่งขัน และสามารถรักษฐานลูกค้าเดิมได้ อีกทั้งยังได้กลุ่มลูกค้าใหม่ ที่ได้จากพฤติกรรมกรรมการบอกต่อ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้ประกอบการในธุรกิจร้านกาแฟและผู้สนใจลงทุนในธุรกิจนี้ สามารถนำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงรูปแบบการให้บริการอย่างเหมาะสมและตรงต่อความต้องการของผู้ใช้บริการมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการตลาดเชิงประสบการณ์ที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีร้านเริ่มกาแฟ อำเภอบางใหญ่ จังหวัดสงขลา
2. เพื่อศึกษาการรับรู้ภาพลักษณ์ที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีร้านเริ่มกาแฟ อำเภอบางใหญ่ จังหวัดสงขลา

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบเชิงปริมาณ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรของการวิจัยคือกลุ่มผู้ใช้บริการร้านเริ่มกาแฟ อำเภอบางใหญ่ จังหวัดสงขลา ซึ่งไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน ขณะที่กลุ่มตัวอย่าง คือ ตัวแทนประชากรที่ได้จากการสุ่มตัวอย่างโดยจำนวนตัวอย่างอาศัยหลักเกณฑ์ของ Cochran (1977) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และค่าความคลาดเคลื่อนที่สามารถยอมรับได้ไม่เกินร้อยละ 5

$$\text{สูตร } n = \frac{P(1-P)Z^2}{e^2}$$

เมื่อ

n = ขนาดกลุ่มตัวอย่าง

P = สัดส่วนของประชากรที่ผู้วิจัยกำลังสุ่มกำหนดให้เท่ากับ 0.50

Z = ระดับความเชื่อมั่นที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ Z มีค่าเท่ากับ 1.96 ที่ระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ 95

E = ค่าความผิดพลาดสูงสุดที่เกิดขึ้นกำหนดให้เท่ากับ 0.05

$$\text{แทนค่าดังนี้ } n = \frac{0.05(1-0.05)(1.96)^2}{0.05^2}$$

$$n = 384.16$$

ดังนั้น จำนวนกลุ่มตัวอย่างจึงเท่ากับ 384 ราย แต่ผู้วิจัยปรับเพิ่มเป็น 400 ราย โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) กล่าวคือ กลุ่มตัวอย่างต้องมีการใช้บริการร้านเริ่มกาแฟไม่น้อยกว่า 5 ครั้งในช่วงเดือนกรกฎาคม - กันยายน 2567

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ซึ่งแบ่งออกเป็น 6 ตอน โดยตอนที่ 1 เป็นคำถามคัดกรอง ตอนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 3 พฤติกรรมการเข้าใช้บริการ ตอนที่ 4 คำถามเกี่ยวกับการตลาดเชิงประสบการณ์ ตอนที่ 5 คำถามด้านการรับรู้ภาพลักษณ์ และตอนที่ 6 คำถามด้านความจงรักภักดี

การตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ใช้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบการใช้ภาษา ความถูกต้องของเนื้อหาสาระ ความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และนำมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม (Item Objective Congruence: IOC) พบว่า ข้อคำถามทุกข้อมีค่า IOC > 0.67 นอกจากนี้ มีการตรวจสอบความเชื่อมั่น โดยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Pilot Study) จำนวน 40 ชุด พบว่า ข้อคำถามของตัวแปรต่าง ๆ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง 0.67-0.84 และค่าความเที่ยงทั้งฉบับระหว่าง 0.89-0.91 ถือว่ามีความสอดคล้องภายในระดับดีถึงดีมาก (Cronbach, 1984) แสดงว่าแบบสอบถามมีคุณภาพ และเหมาะสมที่ใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจริงของการวิจัย

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 การตลาดเชิงประสบการณ์ส่งผลต่อความจงรักภักดีร้านเริ่มคาเฟ่ อำเภอบางใหญ่ จังหวัดสงขลา

3.2 การรับรู้ภาพลักษณ์ส่งผลต่อความจงรักภักดีร้านเริ่มคาเฟ่ อำเภอบางใหญ่ จังหวัดสงขลา

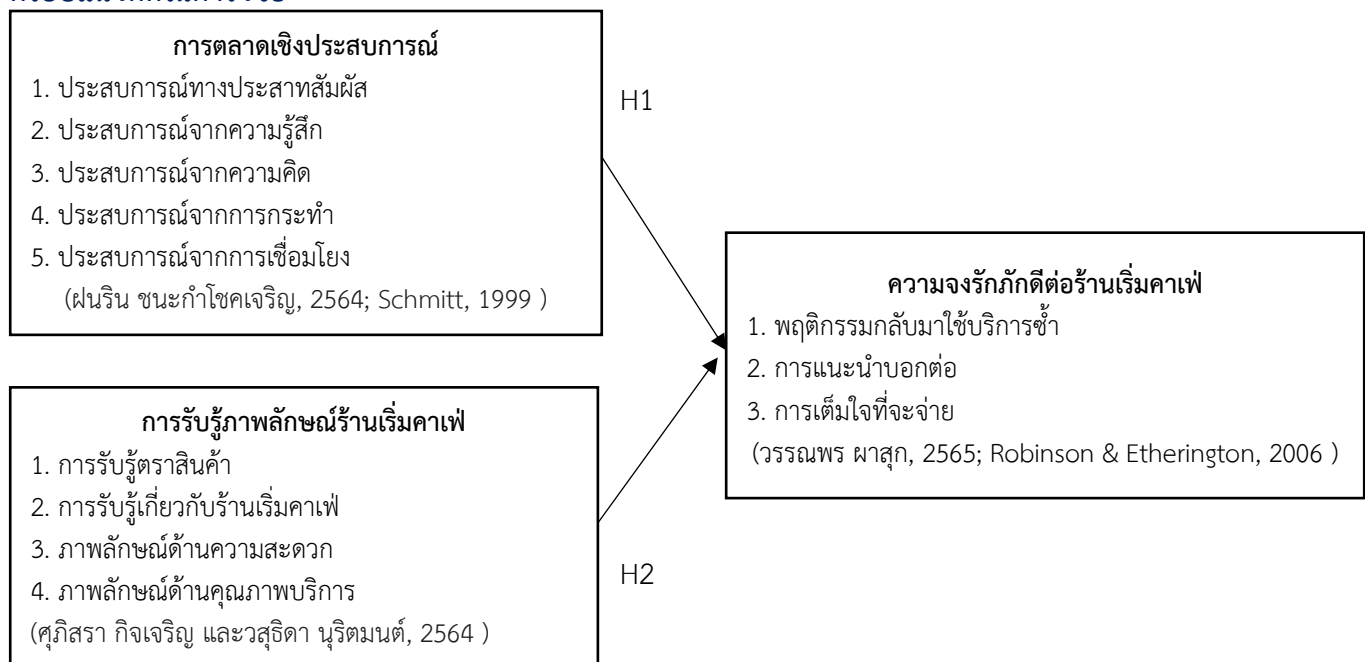
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการเก็บแบบสอบถาม จากกลุ่มตัวอย่างที่มีการใช้บริการร้านเริ่มคาเฟ่ ไม่น้อยกว่า 5 ครั้งในช่วงกรกฎาคม-กันยายน 2567 จำนวน 400 ราย โดยใช้วิธีเก็บแบบสอบถามผ่าน Google form

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ค่าสถิติพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างใช้ ประกอบด้วย ค่าความถี่และร้อยละ เพื่ออธิบายลักษณะเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่าง และวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปร โดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อตัวแปรย่อยในกรอบแนวคิดการวิจัย และการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อวิเคราะห์อิทธิพลตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้บริการร้านเริ่มคาเฟ่ จำนวน 400 คน พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 51.8) มีอายุระหว่าง 21-30 ปีมากที่สุด (ร้อยละ 39.51) มีระดับการศึกษา ระดับปริญญาตรีมากที่สุด (ร้อยละ 60.3) โดยส่วนใหญ่เป็นพนักงานบริษัทเอกชน (ร้อยละ 40.8) ที่มีรายได้ระหว่าง 15,001-25,000 (ร้อยละ 49.01) มากที่สุด และข้อมูลการเข้าใช้บริการของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่จะเข้าใช้บริการกับเพื่อนมากที่สุด (ร้อยละ 51.31) ความถี่ในการเข้าใช้บริการร้านเริ่มคาเฟ่ 3-4 ต่อสัปดาห์ (ร้อยละ 49.5) ช่วงเวลาที่เข้าใช้บริการบ่อยที่สุด 12.00-16.00 น. (ร้อยละ 47.8) ค่าใช้จ่ายในการสั่งซื้อเครื่องดื่มต่อครั้ง 101-200 บาท (ร้อยละ 43.0) ส่วนใหญ่รู้จักร้านเริ่มคาเฟ่จากทำเลที่ตั้งเห็นได้ชัดเจน (ร้อยละ 45.5) เครื่องดื่มผสมนมที่สั่งบ่อยที่สุดคือ นมสดคาราเมล (ร้อยละ 19.5) เครื่องดื่มกาแฟที่สั่งบ่อยที่สุดคือ อเมริกาโน่ (ร้อยละ 32.0) เครื่องดื่มน้ำผลไม้สั่งบ่อยที่สุดคือ ส้มปั่น (ร้อยละ 44.8) เครื่องดื่มเมนูแนะนำที่สั่งบ่อยที่สุดคือ แกงส้มไข่ปลาริวกิว (ร้อยละ 13.3) เครื่องดื่มผสมโซดาที่สั่งบ่อยที่สุดคือ มัทฉะเลมอนโซดา (ร้อยละ 38.8) ช่วงวันที่นิยมเข้าใช้บริการคือ วันจันทร์-วันศุกร์ (ร้อยละ 48.8) ทั้งที่ค่าเฉลี่ยเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวแปรหลัก คือ การตลาดเชิงประสบการณ์ การรับรู้ภาพลักษณ์และความจงรักภักดี ร้านเริ่มคาเฟ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา รายละเอียดดัง ตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับตลาดเชิงประสบการณ์ การรับรู้ภาพลักษณ์ และความจงรักภักดีร้านเริ่มคาเฟ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

ตัวแปร	ผลการวิเคราะห์		
	($\bar{X}$)	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. การตลาดเชิงประสบการณ์	4.001	0.546	มากที่สุด
1.1 ประสบการณ์จากลูกค้า	4.244	0.421	มากที่สุด
1.2 ประสบการณ์จากความรู้สึก	3.772	0.643	มาก
1.3 ประสบการณ์จากความคิด	3.954	0.582	มาก
1.4 ประสบการณ์จากการกระทำ	4.010	0.551	มาก
1.5 ประสบการณ์จากการเชื่อมโยง	4.069	0.532	มาก
2. การรับรู้ภาพลักษณ์	4.019	0.554	มาก
2.1 การรับรู้ตราสินค้า	4.108	0.520	มาก
2.2 การรับรู้เกี่ยวกับร้านเริ่มคาเฟ่	3.855	0.622	มาก
2.3 ด้านความสะดวก	4.015	0.554	มาก
2.4 ด้านคุณภาพบริการ	4.096	0.518	มาก
3. ความจงรักภักดี	4.039	0.491	มาก
3.1 ซื่อซื่อ	4.173	0.480	มากที่สุด
3.2 แนะนำ	3.846	0.636	มาก
3.3 เต็มใจจ่าย	4.992	0.522	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 การแปลผลเมื่อใช้เครื่องมือรวบรวมข้อมูลแบบมาตราส่วนประมาณค่า อาศัยหลักของ Best & Kahn (2006) กำหนดช่วงคะแนนระดับความคิดเห็น ที่มีค่าคะแนนเฉลี่ย 4.51-5.00 ขึ้นไป หมายถึงระดับความคิดเห็นมากที่สุด คะแนนเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึงระดับความคิดเห็นมาก จากผลการวิเคราะห์พบว่าปัจจัยตลาดเชิงประสบการณ์ มีค่าเฉลี่ย 4.00 การรับรู้ภาพลักษณ์ มีค่าเฉลี่ย 4.01 และความจงรักภักดี มีค่าเฉลี่ย 4.03 อยู่ในระดับมาก โดยด้านความจงรักภักดีที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ เต็มใจจ่าย (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.99) และด้านที่มีค่าน้อยที่สุดคือ แนะนำ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.84) ขณะที่ปัจจัยการรับรู้ภาพลักษณ์มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือการรับรู้ตราสินค้า (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.10) และด้านที่มีค่าน้อยที่สุดคือ การรับรู้เกี่ยวกับร้านเริ่มคาเฟ่ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.85) ส่วนการตลาดเชิงประสบการณ์มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด

คือประสบการณ์จากลูกค้า (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.24)และด้านที่มีค่าน้อยที่สุดคือ ประสบการณ์จากความรู้สึก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.77)

ตารางที่ 2 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรการตลาดเชิงประสบการณ์

ตัวแปร	ตัวแปร					Tolerance	VIF
1. ประสบการณ์จากลูกค้า	-	0.734**	0.736**	0.715**	0.699**	.337	2.969
2. ประสบการณ์จากความรู้สึก		-	0.771**	0.761**	0.770**	.246	4.069
3. ประสบการณ์จากความคิด			-	0.645**	0.694**	.336	2.977
4. ประสบการณ์จากการกระทำ				-	0.692**	.357	2.797
5. ประสบการณ์จากการเชื่อมโยง					-	.351	2.851

หมายเหตุ: **มีเลขนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรการรับรู้ภาพลักษณ์

ตัวแปร	ตัวแปร				Tolerance	VIF
1. การรับรู้ตราสินค้า	-	0.644**	0.688**	0.708**	.420	2.383
2. การรับรู้เกี่ยวกับร้านเริ่มคาเฟ่		-	0.737**	0.717**	.373	2.684
3. ด้านความสะดวก			-	0.699**	.362	2.763
4. ด้านคุณภาพบริการ				-	.365	2.739

หมายเหตุ: **มีเลขนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

1. การตลาดเชิงประสบการณ์ที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีร้านเริ่มคาเฟ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Analysis) ระหว่างการตลาดเชิงประสบการณ์ที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีร้านเริ่มคาเฟ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

การตลาดเชิงประสบการณ์	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	B	Std. Error	Beta		
(Constant)	.306	.096		3.178	.002**
ประสบการณ์จากลูกค้า	.236	.037	.202	6.397	.000**
ประสบการณ์จากความรู้สึก	.248	.028	.324	8.754	.000**
ประสบการณ์จากความคิด	.233	.027	.276	8.726	.000**
ประสบการณ์จากการกระทำ	.135	.027	.152	4.944	.000**

$$R^2 = 0.867, \text{ Adjusted } R^2 = 0.865, \text{ SEE} = 0.18012, F = 514.231$$

ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ จากตารางที่ 4 พบว่า การตลาดเชิงประสบการณ์ 5 ด้าน คือ ประสบการณ์จากลูกค้า ประสบการณ์จากความรู้สึก ประสบการณ์จากความคิด ประสบการณ์จากการกระทำและประสบการณ์จากการเชื่อมโยง ส่งผลเชิงบวกต่อความจงรักภักดีร้านเริ่มคาเฟ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณาจาก สัมประสิทธิ์ถดถอย พบว่า ประสบการณ์จากความรู้สึกส่งผลต่อความ จงรักภักดีร้านเริ่มคาเฟ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา มากที่สุด

2. การรับรู้ภาพลักษณ์ที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีร้านเริ่มคาเฟ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ จากตารางที่ 6 พบว่า การรับรู้ภาพลักษณ์ 4 ด้าน คือ การรับรู้ตราสินค้า การรับรู้เกี่ยวกับร้านเริ่มคาเฟ่ ด้านความสะดวก และด้านคุณภาพบริการ ส่งผลเชิงบวกต่อความจงรักภักดีร้านเริ่มคาเฟ่

อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณาจาก สัมประสิทธิ์ถดถอย พบว่า การรับรู้เกี่ยวกับร้านเริ่มคาเฟ่ส่งผลต่อความจงรักภักดีร้านเริ่มคาเฟ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา มากที่สุด ตามตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Analysis) ระหว่างการรับรู้ภาพลักษณ์ที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีร้านเริ่มคาเฟ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

การรับรู้ภาพลักษณ์	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	B	Std. Error	Beta		
(Constant)	.396	.083		4.782	.000**
การรับรู้ตราสินค้า	.272	.028	.288	9.651	.000**
การรับรู้เกี่ยวกับร้านเริ่มคาเฟ่	.299	.025	.379	11.962	.000**
ด้านความสะดวก	.243	.028	.274	8.547	.000**
ด้านคุณภาพบริการ	.098	.030	.103	3.235	.001**

$R^2 = 0.853$, Adjusted $R^2 = 0.851$, SEE = 0.18950, F = 570.945

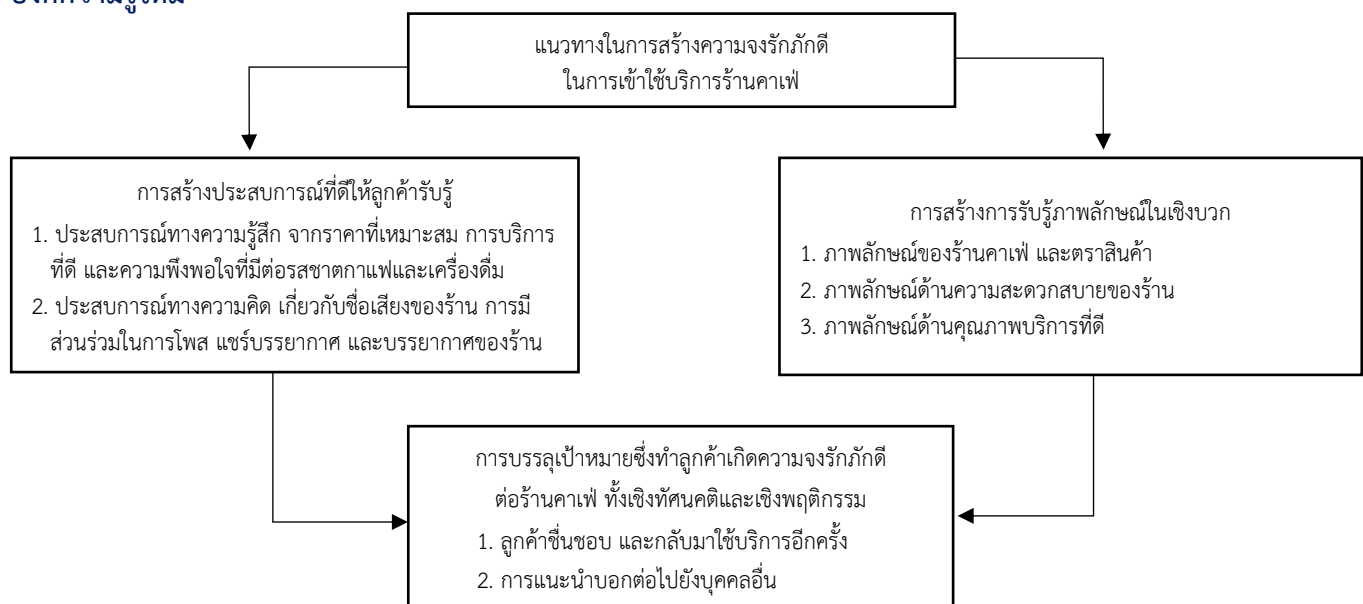
อภิปรายผล

การตลาดเชิงประสบการณ์ส่งผลต่อความจงรักภักดีต่อร้านเริ่มคาเฟ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา สามารถอภิปรายผลได้ว่า การตลาดเชิงประสบการณ์ โดยเฉพาะประสบการณ์ด้านความรู้สึก ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ จันทรจิตต์ ฐนะศิริ (2567) ซึ่งผลการวิจัยพบว่าประสบการณ์ด้านความรู้สึกส่งผลต่อความจงรักภักดีมากที่สุด ทั้งนี้สามารถอธิบายได้ว่า การที่ธุรกิจมุ่งสร้างประสบการณ์ที่ส่งผลต่ออารมณ์ให้ลูกค้า เช่น ความสะดวกสบายในการเข้าใช้บริการ ขอบบรรยากาศของร้านเริ่มคาเฟ่ ความประทับใจบรรยากาศในร้านที่ตอบโจทย์ลูกค้าและรวมไปถึงความสะดวกในการนั่งทำงานไปด้วย สิ่งเหล่านี้ถือเป็นประสบการณ์ทางความรู้สึก ซึ่งทำให้ลูกค้าเกิดทัศนคติที่ดีต่อร้านและยอมทำให้เกิดการตัดสินใจเข้าใช้บริการซ้ำในครั้งต่อไปหรือเกิดความจงรักภักดีต่อทางร้านเริ่มคาเฟ่ตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ ขณะเดียวกัน ประสบการณ์ที่มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยลงมา คือ ประสบการณ์จากลูกค้าเพราะการที่ธุรกิจร้านเริ่มคาเฟ่มุ่งสร้างประสบการณ์จากลูกค้า เช่น การที่ได้เข้าใช้บริการร้านเริ่มคาเฟ่แล้วเกิดความประสบการณ์ที่ดีจากการดื่มเครื่องดื่มที่มีรสชาติถูกใจหรือลูกค้ามีความชื่นชอบในบรรยากาศ แสง สี การตกแต่งของร้านโดยรอบ สิ่งเหล่านี้จะส่งผลต่อความจงรักภักดีในร้านเริ่มคาเฟ่ นอกจากนี้ การสร้างประสบการณ์ด้านอื่น ๆ เช่น ประสบการณ์จากการกระทำผ่านการมีส่วนร่วมกับกิจกรรมทางการตลาดต่าง ๆ การตลาดเชิงประสบการณ์ทางการเชื่อมโยงหรือการที่ธุรกิจมุ่งหวังที่จะสร้างความสัมพันธ์กับลูกค้าทำให้เกิดการเชื่อมโยงความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรม เป็นการปลูกกระแสการยอมรับและสร้างความเชื่อมั่นให้กับร้าน เช่น การสื่อสารของพนักงานที่ถูกต้องและรวดเร็วตอบสนองความต้องการของลูกค้า จัดกิจกรรมการตลาดที่กระทำต่อลูกค้าที่มาใช้บริการมากขึ้น มุ่งให้ลูกค้าเกิดการรับรู้ที่ดีตลอดจนรู้สึกชอบทั้งร้านเริ่มคาเฟ่และเครื่องดื่มของทางร้านมุ่งเน้นพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างกับร้านเริ่มสงขลาเพื่อให้เกิดการยอมรับและร้านเริ่มคาเฟ่ที่ตอบโจทย์ลูกค้ามากขึ้น ปัจจัยเหล่านี้จะส่งผลต่อความภักดีทั้งในรูปแบบของการกลับมาใช้บริการซ้ำรวมถึงการบอกต่อในลักษณะของการโพสต์รูปลงในสื่อสังคมออนไลน์ที่เป็นมุมถ่ายรูปของร้าน ซึ่งเป็นอีกช่องทางการบอกต่อที่ดีเชิญชวนให้ลูกค้ามาใช้บริการมากขึ้น ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับ ปัทมดา ภูวัฒนศิลป์ (2563) ที่ศึกษาการตลาดเชิงประสบการณ์และคุณภาพความสัมพันธ์ที่มีอิทธิพลต่อความภักดีของลูกค้าร้านเอสแอนด์พี และพบว่าการตลาดเชิงประสบการณ์ส่งผลต่อความภักดี ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานของงานวิจัยฉบับนี้

การรับรู้ภาพลักษณ์ส่งผลต่อความจงรักภักดีร้านเริ่มคาเฟ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา สามารถอภิปรายได้ว่า การรับรู้ภาพลักษณ์โดยเฉพาะการรับรู้เกี่ยวกับร้านเริ่มคาเฟ่ ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมากที่สุด เพราะเป็นการรับรู้เกี่ยวกับร้านเริ่มคาเฟ่ เป็นการมุ่งหวังที่จะสร้างความสัมพันธ์กับลูกค้า ไม่ว่าจะเป็นด้านการบริการ การสิ่งอำนวยความสะดวก การตอบสนองความต้องการของลูกค้า การกระทำเหล่านี้ส่งผลให้ลูกค้ามาใช้บริการมากขึ้นทำให้ลูกค้าเกิดการรับรู้ที่

ดี เกิดความประทับใจและส่งผลให้ลูกค้ายอมรับร้านเริ่มกาแฟที่ตอบโจทย์ลูกค้ามากขึ้นอีกด้วย ด้านความสะดวก เช่นมีพื้นที่รองรับลูกค้าเพียงพอกับการเข้าใช้บริการบริการที่จอดรถเพียงพอ ขณะเดียวกันการรับรู้ภาพลักษณ์ที่มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยรองลงมา คือภาพลักษณ์ตราสินค้า เพราะตราสินค้าร้านเริ่มกาแฟ มีความโดดเด่น มีเอกลักษณ์ใช้อักษรที่แตกต่างจากร้านกาแฟทั่วไป ง่ายต่อการจดจำ นอกจากนี้ การรับรู้ภาพลักษณ์ด้านอื่น ๆ เช่น ภาพลักษณ์ด้านคุณภาพบริการ ซึ่ง เกิดจากการที่พนักงานดูแลเอาใจใส่ลูกค้า และมีการบริการที่รวดเร็ว การบริการที่ดีและน่าประทับใจ มีการแนะนำ เมนูอาหาร เครื่องดื่ม และอำนวยความสะดวกให้ลูกค้าทันทีเมื่อเข้าใช้บริการ คุณภาพบริการเหล่านี้จะส่งผลให้ลูกค้า เกิดความประทับใจนำไปสู่การเกิดความภักดีต่อร้านเริ่มกาแฟ การกระทำเหล่านี้ส่งผลให้ลูกค้ามาใช้บริการมากขึ้นทำให้ลูกค้าเกิดการรับรู้ ที่ดี เกิดความประทับใจ และส่งผลให้ลูกค้ายอมรับร้านกาแฟ ที่ตอบโจทย์ลูกค้ามากขึ้นอีกด้วย ด้านความสะดวก เช่นมีพื้นที่รองรับลูกค้าเพียงพอกับการเข้าใช้บริการบริการที่จอดรถเพียงพอปัจจัยเหล่านี้จะส่งผลต่อความภักดีทั้งในรูปแบบการเข้าใช้บริการซ้ำ การบอกต่อ เกี่ยวกับการบริการที่ดีของพนักงาน หรือเป็นการรีวิวโพสต์ลงสื่อโซเชียล ที่เกิดจากความประทับใจที่ได้เข้าใช้บริการกับทางร้าน ซึ่งช่องทางการบอกต่อที่ดีอีกทางหนึ่งในปัจจุบันนี้คือในสื่อ โลกออนไลน์จะเป็นการโฆษณาและเชิญชวนให้ลูกค้าเข้ามาใช้บริการเพิ่มมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ ศุภิสรา กิจเจริญ และคณะ (2564) ที่ศึกษาอิทธิพลของภาพลักษณ์ที่ส่งต่อความภักดีของผู้บริโภคที่ใช้บริการร้านกาแฟสตาร์บัคส์ โดยพบว่า ภาพลักษณ์สามารถอธิบายความจงรักภักดีได้ร้อยละ 37.0 เช่นเดียวกับงานวิจัยของ Chawkradian & Lalaeng (2023) โดยพบว่า ภาพลักษณ์สามารถอธิบายความจงรักภักดีได้ถึง ร้อยละ 57.9

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 2 แนวทางในการสร้างความจงรักภักดีในการเข้าใช้บริการ

จากภาพที่ 2 การวิจัยครั้งนี้มีข้อค้นพบที่สำคัญเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างความจงรักภักดีในการเข้าใช้บริการร้านกาแฟ ซึ่งเป็นนำมาจากข้อคำถามในแบบสอบถามที่ใช้วัดตัวแปรการตลาดเชิงประสบการณ์ และการรับรู้ภาพลักษณ์ของร้าน กล่าวคือ (1) การสร้างประสบการณ์ให้กับลูกค้า ผ่านการส่งเสริมประสบการณ์ที่ดี โดยการให้บริการที่ประทับใจที่ทำให้ลูกค้ารู้สึกอยากกลับมาใช้บริการอีกครั้ง การสร้างคุณภาพมาตรฐานของเครื่องดื่ม การได้รับการสื่อสารที่ถูกต้องและรวดเร็ว และ(2) การสร้างการรับรู้ภาพลักษณ์ในเชิงบวก โดยการสร้างความน่าเชื่อถือและการไว้วางใจ การให้บริการที่มีความเอาใจใส่ การสร้างเอกลักษณ์และชื่อเสียงที่นิยมให้รู้จักในปัจจุบัน ปัจจัยการตลาดเชิงประสบการณ์และปัจจัยการรับรู้ภาพลักษณ์เหล่านี้จะส่งผลให้ร้านเริ่มกาแฟบรรลุเป้าหมายในการสร้างความจงรักภักดีที่ทำให้ลูกค้าชื่นชอบมีความต้องการกลับมาใช้บริการอีกครั้ง รวมไปถึงการแนะนำบอกต่อเล่าความประทับใจที่ดี

สรุปผลการวิจัย

การตลาดเชิงประสบการณ์สามารถส่งผลต่อความจงรักภักดีต่อร้านเริ่มคาเฟ่ ได้ร้อยละ 86.5 และเมื่อพิจารณารายด้านย่อย พบว่า ด้านประสบการณ์รู้สึกส่งผลมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านประสบการณ์จากลูกค้า ด้านประสบการณ์ความคิด และด้านประสบการณ์จากการกระทำ ตามลำดับ ขณะที่ การรับรู้ภาพลักษณ์สามารถส่งผลต่อความจงรักภักดีร้านเริ่มคาเฟ่ ได้ร้อยละ 85.1 และเมื่อพิจารณารายด้านย่อย พบว่า ด้านการรับรู้เกี่ยวกับร้านเริ่มคาเฟ่ส่งผลมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการรับรู้ตราสินค้า ด้านความสะดวก และด้านคุณภาพบริการ ตามลำดับ ทั้งที่ผลการวิจัยสามารถใช้เป็นแนวทางการสร้างความจงรักภักดีต่อร้านเริ่มคาเฟ่และร้านคาเฟ่อื่น ๆ ที่อยู่ในบริบทเดียวกัน ในการตลาดเชิงประสบการณ์และการรับรู้ภาพลักษณ์ที่ส่งผลต่อความจงรักภักดี

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 จากผลการวิจัยที่พบว่า การตลาดเชิงประสบการณ์ส่งผลต่อความจงรักภักดีต่อร้านเริ่มคาเฟ่ อำเภอดำรงวิทยะ จังหวัดสงขลา ผลจากการวิจัยดังกล่าว สามารถนำไปกำหนดเป็นกลยุทธ์สำหรับองค์กรที่เป็นธุรกิจร้านคาเฟ่หรือธุรกิจอื่น ๆ ที่อยู่ในบริบทที่ใกล้เคียงกัน กล่าวคือ การสร้างประสบการณ์ที่ดีให้แก่ลูกค้า โดยเฉพาะประสบการณ์ทางประสาทสัมผัส และประสบการณ์ด้านความรู้สึก ซึ่งจากผลการวิจัยพบว่ามีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมากที่สุดสองอันดับแรก การใช้ประสาทสัมผัส 5 ประกอบด้วย สายตา เสียง สัมผัส กลิ่น และรสชาติ ประสบการณ์เหล่านี้สร้างด้วยการมีกาแฟและของหวานเล่นในร้าน ที่มีรสชาติอร่อย ตรงใจลูกค้า การตกแต่งร้าน แสง สี เสียง และบรรยากาศในร้าน ที่สร้างความรู้สึกอยากมาพักผ่อน พูดคุยสังสรรค์กับเพื่อนฝูง การมานั่งทำงานพูดคุยธุรกิจ ปัจจัยเหล่านี้ที่เป็นกลยุทธ์การตลาดเชิงประสบการณ์ ที่ทำให้ผู้เข้ามาใช้บริการเกิดความประทับใจ มีทัศนคติที่ดีต่อร้าน หากมีการสร้างประสบการณ์ด้านอื่น ๆ ร่วมด้วย เช่น ประสบการณ์จากการกระทำ ผ่านการมีส่วนร่วมกับกิจกรรมทางการตลาดต่าง ๆ การตลาดเชิงประสบการณ์ทางการเชื่อมโยง หรือการที่ธุรกิจมุ่งหวังที่จะสร้างความสัมพันธ์กับลูกค้า การสื่อสารของพนักงานที่ถูกต้องและรวดเร็ว ตอบสนองความต้องการของลูกค้า การมุ่งเน้นพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างลูกค้ากับร้านเริ่มคาเฟ่ เพื่อให้เกิดการยอมรับและเป็นร้านคาเฟ่ที่ตอบโจทย์ลูกค้าให้ได้มากที่สุด กลยุทธ์เหล่านี้จะส่งผลต่อความจงรักภักดีทั้งในรูปแบบของการกลับมาใช้บริการซ้ำ รวมถึงการบอกต่อในลักษณะของการโพสต์ลงในสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งส่งผลต่อธุรกิจร้านคาเฟ่ทั้งในรูปแบบของผลประกอบการและความยั่งยืนในระยะยาว

1.2 จากผลการวิจัยที่พบว่า การรับรู้ภาพลักษณ์ส่งผลต่อความจงรักภักดีต่อร้านเริ่มคาเฟ่ อำเภอดำรงวิทยะ จังหวัดสงขลา ผลจากงานวิจัยดังกล่าว สามารถนำไปกำหนดกลยุทธ์สำหรับองค์กร ซึ่งเป็นธุรกิจร้านคาเฟ่หรือธุรกิจอื่น ๆ ที่อยู่ในบริบทที่ใกล้เคียงกัน กล่าวคือ กลยุทธ์การสร้างภาพลักษณ์ที่ดีในสายตาลูกค้า โดยเฉพาะการรับรู้ตราสินค้า และการรับรู้เกี่ยวกับร้าน ซึ่งจากผลการวิจัยพบว่ามีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมากที่สุดสองอันดับแรก การรับรู้ตราสินค้าประกอบด้วย การมีบริการที่ดีและการดูแลเอาใจใส่ ตราสินค้าที่มีชื่อเสียงและกำลังเป็นที่นิยมที่รู้จัก โลโก้มีความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์แตกต่างจากร้านคาเฟ่ทั่วไป อีกทั้งตราสินค้ามีสีที่โดดเด่น ง่ายต่อการจดจำ และในด้านการรับรู้เกี่ยวกับทางร้านเริ่มคาเฟ่ ทางร้านมีการบริการที่ดีและประทับใจ ดูแลเอาใจใส่และอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ไม่ปล่อยให้ลูกค้ารอนาน และคุณภาพของวัตถุดิบ ถูกหลักอนามัย รสชาติเครื่องดื่มอร่อย สร้างความรู้สึกผ่อนคลายและทำให้ผู้เข้าใช้บริการได้พักผ่อนไปในตัว ปัจจัยเหล่านี้เป็นกลยุทธ์การรับรู้ภาพลักษณ์ ที่ทำให้ผู้เข้าใช้บริการเกิดความประทับใจ มีทัศนคติที่ดีต่อทางร้าน การมุ่งเน้นพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างลูกค้ากับร้านเริ่มคาเฟ่ เพื่อให้เกิดการยอมรับและเป็นร้านคาเฟ่ที่กลยุทธ์เหล่านี้จะส่งผลต่อความจงรักภักดีทั้งในรูปแบบของการกลับมาใช้ซ้ำ การบอกต่อ ไม่ว่าจะเป็นในลักษณะของปากต่อปากหรือ ผ่าน Social Media ซึ่งส่งผลดีต่อธุรกิจร้านคาเฟ่ในระยะยาว

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

ผู้วิจัยอาจทบทวนวรรณกรรมเพิ่มเติม เพื่อปรับเปลี่ยนตัวแปรที่อาจส่งผลต่อความจงรักภักดี เช่น ความพึงพอใจ เป็นต้น นอกจากนี้ อาจนำกรอบแนวคิดนี้ไปทดสอบกับบริบทของธุรกิจร้านคาเฟ่ประเภทอื่น ๆ ที่อยู่ในบริบทที่ใกล้เคียงกัน

และอาจทำการวิจัยในเชิงคุณภาพ ซึ่งสามารถนำข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลหลัก มาประกอบการวิเคราะห์ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคในอนาคตได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- จันทร์จิตต์ ฐนะศิริ. (2567). ศักยภาพการตลาดเชิงประสบการณ์ที่ส่งผลต่อการกลับมาเที่ยวซ้ำของนักท่องเที่ยวเชิงอาหารใน จังหวัดพัทลุง. *วารสารศิลปศาสตร์ปริทัศน์*, 19(1), 193-203.
- จิธญา ตรังคินีนาถ, นฤมลลาภ ธนศิริไพบุลย์, ยลชนก ขวดพุทรา และ ปาณิสรา วิชุงษ์. (2565). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านกาแฟและการกลับมาใช้บริการซ้ำของผู้บริโภค. *วารสารนวัตกรรมธุรกิจ การจัดการ และ สังคมศาสตร์*, 3(1), 42-45.
- ปัทมิตา ภูวัฒนศิลป์ และ วสุธิดา นุริตมนต์. (2560). การตลาดเชิงประสบการณ์และคุณภาพความสัมพันธ์ที่มีอิทธิพลต่อความภักดีของลูกค้าเบเกอรี่ร้านเอสแอนด์พี ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. *วารสารสุทธิปริทัศน์*, 31(100), 58-71.
- วรรณพร ผาสุข. (2565). การตลาดเชิงประสบการณ์ที่ส่งผลต่อการกลับมาท่องเที่ยวซ้ำในเขตพื้นที่เมืองพัทยา ของกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทย. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา).
- ศุภิสรา กิจเจริญ, วสุธิดา นุริตมนต์ และ อนุพัทธ์ วรพงศ์พัชร. (2563). อิทธิพลของภาพลักษณ์องค์กรต่อความภักดีของผู้บริโภคที่ใช้บริการร้านกาแฟสตาร์บัคส์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. *วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*, 10(3), 92-101.
- ศูนย์วิจัยธนาคารกรุงศรีอยุธยา, (2567). *กาแฟพันธุ์ไทย*. สืบค้นจาก <https://www.krungsri.com/th/research/industry/summary-outlook/industry-outlook-2024-2026>.
- สำนักบริหารทางทะเบียน กรมการปกครอง. (2567). *สถิติประชากรทางทะเบียนราษฎร*. สืบค้นจาก <https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statMONTH/statmonth/>.
- Best, J.W., & Kahn, J.V. (2006). *Research in Education*. (10th ed.). Boston: Pearson Education Inc.
- Chawkradian, S., & Lalaeng, C. (2023). Experiential marketing and business innovation affecting customer loyalty in cafe business. *Asian Administration & Management Review*, 6(2), 130-140.
- Cochran, W.G. (1977). *Sampling Techniques*. (3rd ed.). New York: John Wiley & Sons.
- Cronbach, L. (1984). *Essentials of Psychological Testing*. (4th ed.). New York: Harper.
- Robinson, S., & Etherington, L. (2006). *Customer Loyalty: A Guide for Time Travelers*. New York: Palgrave Macmillan.
- Schmitt, B. (1999). Experiential marketing. *Journal of marketing management*, 15(1-3), 53-67.

Guidelines For Managing Educational Resources to Enhance The AI-Powered Learning Ecosystem in Secondary Education under The Office of Loei Nongbualamphu

Thatpong Panthongkam^{1*} and Tipparat Sittiwong¹

¹ Faculty of Education, Naresuan University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: film11fu@gmail.com

ABSTRACT

The purpose of this research is to study (1) the current state of managing educational resources to enhance the AI-powered learning ecosystem in secondary education under the Secondary Educational Service Area Office of Loei Nongbualamphu, and (2) the guidelines for Managing Educational Resources to Enhance the AI-Powered Learning Ecosystem within the same jurisdiction. Participants in this study include administrators and teachers in Loei Province for the academic year 2024, were to the sample for the research and the questionnaires were sent to participants and researcher received 297 questionnaires. The research instruments were questionnaires and the open-ended interview about the current state and the guidelines for managing educational resources to enhance the AI-Powered learning ecosystem. The data were analyzed by frequency, percentile, mean, standard deviation, and content analysis. Data from the questionnaires will be analyzed using the software, while the open-ended interview will be analyzed through content analysis. The findings of this research were as followed: 1) The current state of managing educational resources to enhance the AI-Powered Learning Ecosystem in Secondary Education showed an overall high level. Considering specific areas, the aspect with the highest average was human resource administrative management aspect, while the lowest average was found in administrative management aspect. 2) The for managing educational resources to enhance the AI-Powered learning ecosystem were 1. human resource administrative management aspect should analyze the data for planning, 2. money resource administrative management aspect must be conducted transparently and be auditable, 3. materials and equipment aspect should be analyzed and managed appropriately for educational system, and 4. administrative management aspect should be complied to ensure target development, minimize errors, and increase the task of teachers can dedicate to genuine teaching.

Keywords: Guidelines for Educational Resource Management, Learning Ecosystem, Artificial Intelligence Constructivist Approach

แนวทางการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา เพื่อส่งเสริมระบบนิเวศการเรียนรู้ยุคปัญญาประดิษฐ์ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู

ทัตพงศ์ พานทองคำ^{1*} และ ทิพรรัตน์ สิทธิวงศ์¹

¹ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์ ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: film11fu@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสภาพปัจจุบันในการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา เพื่อส่งเสริมระบบนิเวศการเรียนรู้ยุคปัญญาประดิษฐ์ของสถานศึกษา (2) ศึกษาแนวทางการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา เพื่อส่งเสริมระบบนิเวศการเรียนรู้ยุคปัญญาประดิษฐ์ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู ในจังหวัดเลย ปีการศึกษา 2567 จำนวน 297 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและแนวทางการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา เพื่อส่งเสริมระบบนิเวศการเรียนรู้ยุคปัญญาประดิษฐ์ของสถานศึกษา การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามใช้การหาความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป และแบบสัมภาษณ์ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพปัจจุบันในการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา เพื่อส่งเสริมระบบนิเวศการเรียนรู้ยุคปัญญาประดิษฐ์ของสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการบริหารทรัพยากรบุคคล และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการบริหารจัดการ 2) แนวทางการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา เพื่อส่งเสริมระบบนิเวศการเรียนรู้ยุคปัญญาประดิษฐ์ของสถานศึกษา คือ สถานศึกษาควรนำระบบปัญญาประดิษฐ์มาสนับสนุนการตัดสินใจ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและลดภาระงาน ด้านบุคคลควรวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อวางแผนทรัพยากรบุคคลากรอย่างเหมาะสม ด้านการเงินต้องบริหารงบประมาณด้วยความโปร่งใสและตรวจสอบได้ พร้อมจัดหาเทคโนโลยีที่ตอบโจทย์การทำงาน ด้านวัสดุควรใช้ปัญญาประดิษฐ์วิเคราะห์และบริหารจัดการพื้นที่อย่างเป็นระบบและปลอดภัย และด้านการจัดการควรนำมาประมวลผลสำเร็จของนักเรียนและครูอย่างละเอียด เพื่อให้การพัฒนาเป็นไปอย่างมีทิศทาง ลดข้อผิดพลาด และเพิ่มเวลาให้ครูทุ่มเทเพื่อการสอนอย่างแท้จริง

คำสำคัญ: แนวทางการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา, ระบบนิเวศการเรียนรู้, ปัญญาประดิษฐ์แบบรู้สร้าง

© 2025 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

โลกกำลังเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในด้านปัญญาประดิษฐ์ (AI) ซึ่งมีผลกระทบต่อพฤติกรรมและวิถีชีวิตของมนุษย์ การไม่ให้ความสำคัญกับ AI อาจส่งผลเสียต่อวิถีชีวิตในอนาคต เนื่องจาก AI ช่วยให้การตัดสินใจและการจัดการชีวิตประจำวันมีความสะดวกมากขึ้น ทั้งภาคเอกชนและภาครัฐตระหนักถึงบทบาทของ AI ในการตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคและเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน แม้หลายประเทศเริ่มนำ AI มาใช้ในการพัฒนาบริการ แต่การนำมาใช้ในประเทศไทยยังมีข้อจำกัด (ณัฐพล เมฆเคลื่อน และทิพรรัตน์ สิทธิวงศ์, 2568) สำหรับการศึกษาไทย ได้มีการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ที่มุ่งหวังให้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างโอกาสและความเท่าเทียม (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) รวมถึงนโยบายไทยแลนด์ 4.0 ที่เน้นการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจสู่เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม โดยการพัฒนาทักษะดิจิทัลของนักเรียนถือเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศ

ปัญญาประดิษฐ์ได้พัฒนาอย่างรวดเร็วจากโมเดลที่เรียบง่ายไปสู่สถาปัตยกรรมที่ซับซ้อน โดยเฉพาะในรูปแบบของ Generative AI ซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยอัจฉริยะในหลายสาขา รวมถึงการศึกษา AI ถูกนำมาใช้ในการบริหารจัดการ วิเคราะห์ ข้อมูลนักเรียน จัดตารางเรียน และประเมินผลการเรียนรู้ อย่างไรก็ตาม การนำ AI มาใช้ในการศึกษาของไทยยังอยู่ในช่วงเริ่มต้นและต้องการการศึกษาเพิ่มเติมเพื่อพัฒนากลยุทธ์ที่เหมาะสม โดยเฉพาะในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีความท้าทายในการสอนและการบริหารจัดการ การใช้ AI เป็นกลยุทธ์สำคัญในการยกระดับการศึกษา มีศักยภาพในการปรับตัวให้เข้ากับความต้องการของนักเรียนแต่ละคนอย่างมีประสิทธิภาพ (คมสันต์ สุผาครอง และคณะ, 2568) การส่งเสริมการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลจำเป็นต้องมีการบริหารจัดการทรัพยากรทางการศึกษาเพื่อพัฒนา "ระบบนิเวศการเรียนรู้ดิจิทัล" ซึ่งประกอบด้วย โครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยี สื่อ และแหล่งเรียนรู้ดิจิทัล รวมถึงการพัฒนาทักษะดิจิทัลของครูและนักเรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2563) อย่างไรก็ตาม สถานศึกษาหลายแห่ง โดยเฉพาะขนาดเล็ก ยังคงเผชิญกับความท้าทายในการจัดการเรียนรู้ยุคดิจิทัล เนื่องจากขาดแคลนอุปกรณ์และเทคโนโลยีที่ทันสมัย รวมถึงครูที่ขาดทักษะในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562)

การที่จะผลักดันให้สถานศึกษาสามารถสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ยุคปัญญาประดิษฐ์นั้น จำเป็นต้องอาศัยการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาตามหลักการ 4Ms โดยทั่วไปในการบริหารถือว่ามีทรัพยากร (Administrative resources) ที่เป็นปัจจัยสำคัญอยู่ 4 ประการ คือ คน (Men) เงิน (Money) วัสดุ สิ่งของ (Material) และการจัดการ (Management) (สมพงษ์ เกษมสิน, 2556) ร่วมกับการประยุกต์ใช้แนวคิดเกี่ยวกับระบบนิเวศการเรียนรู้ เช่น ทฤษฎีระบบนิเวศน์ (Ecological Systems Theory) ของ Bronfenbrenner, (1979) ที่อธิบายปฏิสัมพันธ์ระหว่างปัจเจกบุคคลกับสภาพแวดล้อมรอบตัวที่ส่งผลต่อพัฒนาการ และแนวคิดเกี่ยวกับ Connectivism ของ (Siemens, 2005) ที่เน้นการเรียนรู้ผ่านการเชื่อมโยงเครือข่ายและแหล่งข้อมูลที่หลากหลายในยุคดิจิทัล

จากที่กล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงศึกษา “แนวทางการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาเพื่อส่งเสริมระบบนิเวศการเรียนรู้ยุคปัญญาประดิษฐ์ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู” เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันในการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา และศึกษาแนวทางการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาที่เหมาะสม สอดคล้องกับกลยุทธ์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู เกี่ยวกับการพัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษา และจัดการศึกษา โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ในการยกระดับคุณภาพการศึกษาและส่งเสริมการเรียนรู้ในยุคปัญญาประดิษฐ์อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ รวมถึงบริบทและความต้องการที่แตกต่างกันของสถานศึกษาแต่ละแห่ง โดยมีการวิเคราะห์ความพร้อมทางเทคโนโลยี การจัดสรรทรัพยากร และสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพบุคลากรอย่างต่อเนื่อง อันจะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการนำไปประยุกต์ใช้ เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาและส่งเสริมการเรียนรู้ในยุคปัญญาประดิษฐ์ให้กับนักเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันในการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา เพื่อส่งเสริมระบบนิเวศการเรียนรู้ยุคปัญญาประดิษฐ์ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู
2. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา เพื่อส่งเสริมระบบนิเวศการเรียนรู้ยุคปัญญาประดิษฐ์ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน โดยมีขอบเขตการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันในการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา เพื่อส่งเสริมระบบนิเวศการเรียนรู้ ยุคปัญญาประดิษฐ์ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู ปีการศึกษา 2567 จำนวน 51 โรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 140 คน และครูผู้สอน จำนวน 2,094 คน รวมทั้งหมด 2,234 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู ในจังหวัดเลย ปีการศึกษา 2567 โดยมีขั้นตอนการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1.2.1 กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970) และเทียบสัดส่วนได้กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหาร จำนวน 20 คน และครู จำนวน 277 คน รวมทั้งหมด 297 คน

1.2.2 แบ่งชั้นภูมิโดยใช้ขนาดสถานศึกษาเป็นชั้นในการแบ่ง เมื่อได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างตามขนาดสถานศึกษาแล้วจึงทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple-Random Sampling) ตามสัดส่วนประชากร แต่ละขนาดของสถานศึกษา

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสอบถามสภาพปัจจุบันของแนวทางการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา เพื่อส่งเสริมระบบนิเวศการเรียนรู้ ยุคปัญญาประดิษฐ์ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสภาพภาพ และข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (checklist)

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันของแนวทางการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา เพื่อส่งเสริมระบบนิเวศการเรียนรู้ ยุคปัญญาประดิษฐ์ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู ประกอบด้วย 4 ด้าน จำนวน 35 ข้อ

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อเป็นแนวทางการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา เพื่อส่งเสริมระบบนิเวศการเรียนรู้ ยุคปัญญาประดิษฐ์ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู มีลักษณะเป็นคำถามลักษณะให้เขียนตอบแสดงความคิดเห็น โดยใช้คำถามปลายเปิด (Open-ended questions) จำนวน 3 ข้อ

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือในการวิจัย ดังนี้

1. กำหนดวัตถุประสงค์ให้ชัดเจน ครอบคลุม และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2. สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยโดยการสร้างแบบสอบถาม ตามกรอบแนวคิดการวิจัย จากแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และกำหนดนิยามของตัวแปร

3. ร่างข้อคำถามตามกรอบแนวคิดการวิจัย และนิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ ซึ่งประกอบด้วย โครงสร้างข้อคำถาม สภาพปัจจุบันของแนวทางการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา จำนวน 50 ข้อ

4. ปรีกษาอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบและปรับปรุงเครื่องมือ นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา ความตรงเชิงโครงสร้าง และการใช้สำนวนภาษา

5. การตรวจสอบเครื่องมือ ด้วยวิธีการตรวจสอบความครอบคลุมของโครงสร้างเนื้อหา ความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) โดยมีผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน

เกณฑ์การพิจารณาคัดเลือกที่เหมาะสมและมีความตรงเชิงเนื้อหาที่ใช้ได้ คือ ค่าดัชนี IOC รายข้อต้องมีค่ามากกว่า 0.50 ซึ่งผลการวิเคราะห์ค่า IOC มีค่าเท่ากับ 0.67-1.00

6. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้ (try-out) กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสถานศึกษา ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามด้วยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค ผลปรากฏว่า ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ มีค่าเท่ากับ .98

7. นำแบบสอบถามที่ได้รับการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญแล้ว มาวิเคราะห์ปรับปรุงแก้ไขร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษา แล้วจัดพิมพ์แบบสอบถาม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลสภาพปัจจุบันของแนวทางการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา เพื่อส่งเสริมระบบนิเวศการเรียนรู้ยุคปัญญาประดิษฐ์ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู วิธีการและขั้นตอน ดังนี้

1. ทำหนังสือถึงผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู ในจังหวัดเลย เพื่อขอความอนุเคราะห์ให้ผู้บริหารและครู ตอบแบบสอบถาม

2. การส่งแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปยังกลุ่มตัวอย่างในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู ในจังหวัดเลย เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 297 ฉบับ

3. นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์ทุกฉบับ ไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

แบบสอบถามสภาพปัจจุบันของแนวทางการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา เพื่อส่งเสริมระบบนิเวศการเรียนรู้ยุคปัญญาประดิษฐ์ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู เมื่อผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา นำมาพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถาม หากผู้ตอบแบบสอบถามไม่สามารถตอบคำถามได้ครบทุกข้อ ผู้วิจัยจะไม่นำข้อมูลที่ไม่ครบถ้วนมาทำการวิเคราะห์และไม่หากกลุ่มตัวอย่างมาทดแทน โดยผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for PC (Statistical Package for Social Science) ซึ่งมีวิธีการวิเคราะห์ ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพ และข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) นำมาวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) การหาค่าร้อยละ (Percentage) นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันของแนวทางการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา เพื่อส่งเสริมระบบนิเวศการเรียนรู้ยุคปัญญาประดิษฐ์ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) มี 5 ระดับ นำมาวิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา เพื่อส่งเสริมระบบนิเวศการเรียนรู้ยุคปัญญาประดิษฐ์ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ในการพัฒนาการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา เพื่อส่งเสริมระบบนิเวศการเรียนรู้ยุคปัญญาประดิษฐ์ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู จำนวน 3 ท่าน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง ดังนี้ 1) ผู้บริหารสถานศึกษา 2) นักวิชาการคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และ 3) ครูผู้สอนในรายวิชาเทคโนโลยี

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสัมภาษณ์การศึกษาแนวทางการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา เพื่อส่งเสริมระบบนิเวศการเรียนรู้ยุคปัญญาประดิษฐ์ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์ ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ลักษณะเป็นแบบเติมคำตอบ

ตอนที่ 2 แนวทางการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา เพื่อส่งเสริมระบบนิเวศการเรียนรู้ยุคปัญญาประดิษฐ์ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู มีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) มี 4 ด้าน ดังนี้ ด้านการบริหารทรัพยากรบุคคล ด้านการบริหารทรัพยากรการเงิน ด้านการบริหารทรัพยากรวัสดุ และด้านการบริหารจัดการ

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือในการวิจัย ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร หลักการสัมภาษณ์ การสร้างคำถาม เพื่อนำมาเป็นกรอบแนวคิด ในการสร้างเครื่องมือให้ครอบคลุมขอบเขตด้านเนื้อหาตามที่กำหนด

2. ผู้วิจัยจัดทำประเด็นในการสัมภาษณ์แนวทางการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา เพื่อส่งเสริมระบบนิเวศการเรียนรู้ยุคปัญญาประดิษฐ์ของสถานศึกษา โดยนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั้ง 4 ด้าน ที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดมาสร้างแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview)

3. นำแบบสัมภาษณ์มาปรับปรุงแก้ไขและจัดพิมพ์ฉบับสมบูรณ์ ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์แนวทางการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา เพื่อส่งเสริมระบบนิเวศการเรียนรู้ยุคปัญญาประดิษฐ์ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู โดยดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลถึงกลุ่มผู้ให้ข้อมูล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู

2. ผู้วิจัยส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปถึงกลุ่มผู้ให้ข้อมูลและแจ้งประเด็นการสัมภาษณ์ ตลอดจนติดต่อกันเพื่อกำหนดการสัมภาษณ์ให้กลุ่มผู้ให้ข้อมูลทราบล่วงหน้า

3. ผู้วิจัยสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลตามกำหนดการสัมภาษณ์ด้วยวิธีการจดบันทึกและการบันทึกเสียงด้วยเครื่องบันทึกเสียง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา เพื่อส่งเสริมระบบนิเวศการเรียนรู้ยุคปัญญาประดิษฐ์ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู โดยมีวิธีการดำเนินการ ดังนี้

1. นำข้อมูลที่ได้จากการจดบันทึกและการบันทึกเสียงด้วยเครื่องบันทึกเสียงมาจัดพิมพ์เป็นข้อมูลดิบ

2. วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเป็นความเรียงแบบพรรณนา แล้วสรุปประเด็นเนื้อหา ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

3. นำข้อมูลที่ได้จากการสังเคราะห์มาจัดพิมพ์เป็นแนวทางการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา เพื่อส่งเสริมระบบนิเวศการเรียนรู้ยุคปัญญาประดิษฐ์ของสถานศึกษา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในงานวิจัยนี้มุ่งศึกษาแนวทางการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา เพื่อส่งเสริมระบบนิเวศการเรียนรู้ ยุคปัญญาประดิษฐ์ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู โดยมีการกำหนดกรอบเนื้อหางานวิจัยจากการสังเคราะห์เกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา : 4M ประกอบด้วย ด้านการบริหารทรัพยากรบุคคล ด้านการบริหารทรัพยากรการเงิน ด้านการบริหารทรัพยากรวัสดุ และด้านการบริหารจัดการ เพื่อส่งเสริมระบบนิเวศการเรียนรู้ยุคปัญญาประดิษฐ์ของสถานศึกษา

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัย ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์และเสนอผลการวิเคราะห์ตามลำดับ ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันในการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา เพื่อส่งเสริมระบบนิเวศการเรียนรู้ยุคปัญญาประดิษฐ์ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู

การศึกษาสภาพปัจจุบันในการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา เพื่อส่งเสริมระบบนิเวศการเรียนรู้ยุคปัญญาประดิษฐ์ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู จำแนกเป็น 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารทรัพยากรบุคคล ด้านการบริหารทรัพยากรการเงิน ด้านการบริหารทรัพยากรวัสดุ และด้านการบริหารจัดการ ซึ่งผลการวิเคราะห์ปรากฏรายละเอียดตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัจจุบันในการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา เพื่อส่งเสริมระบบนิเวศการเรียนรู้ยุคปัญญาประดิษฐ์ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู

ที่	ระบบนิเวศการเรียนรู้ยุคปัญญาประดิษฐ์ของสถานศึกษา	N = 297		ระดับ	ลำดับที่
		$\bar{X}$	S.D.		
1	ด้านการบริหารทรัพยากรบุคคล	3.95	0.72	มาก	1
2	ด้านการบริหารทรัพยากรการเงิน	3.88	0.89	มาก	3
3	ด้านการบริหารทรัพยากรวัสดุ	3.90	0.75	มาก	2
4	ด้านการบริหารจัดการ	3.86	0.89	มาก	4
รวม		3.90	0.77	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า ระบบนิเวศการเรียนรู้ยุคปัญญาประดิษฐ์ของสถานศึกษาในจังหวัดเลย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.90, S.D. = 0.77) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการบริหารทรัพยากรบุคคล ($\bar{X}$ = 3.95, S.D. = 0.72) รองลงมา คือ ด้านการบริหารทรัพยากรวัสดุ ($\bar{X}$ = 3.90, S.D. = 0.75) รองลงมา คือ ด้านการบริหารทรัพยากรการเงิน ($\bar{X}$ = 3.88, S.D. = 0.89) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการบริหารจัดการ ($\bar{X}$ = 3.86, S.D. = 0.89)

2. แนวทางการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา เพื่อส่งเสริมระบบนิเวศการเรียนรู้ยุคปัญญาประดิษฐ์ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู

ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาแนวทางการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา เพื่อส่งเสริมระบบนิเวศการเรียนรู้ยุคปัญญาประดิษฐ์ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน สามารถสรุปเป็นแนวทางการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา ทั้ง 4 ด้าน ดังนี้

2.1 ด้านการบริหารทรัพยากรบุคคล พบว่า สถานศึกษาควรนำข้อมูลที่อยู่ในรูปแบบกระดาษ หรือไฟล์ดิจิทัลจากงานบุคคล มาผ่านกระบวนการวิเคราะห์ให้ครอบคลุมหลายมิติ เริ่มจากการสำรวจข้อมูลเชิงลึก อีกทั้งวิเคราะห์อัตราส่วนครูต่อนักเรียน ประเมินความขาดแคลนในรายวิชาต่าง ๆ และคาดการณ์แนวโน้มความต้องการบุคลากรในอนาคต เพื่อให้ได้ข้อมูลอย่างรวดเร็วและแม่นยำ ช่วยลดภาระงานเอกสารที่ยุ่งยาก โดยต้องตระหนักถึงข้อจำกัดและความระมัดระวังบางประการ เช่น ความเป็นส่วนตัวของข้อมูล ความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล และความเสี่ยงในการตีความที่คลาดเคลื่อน ดังนั้นผู้อำนวยการสถานศึกษา จึงควรถือเป็นเครื่องมือสนับสนุนการตัดสินใจ มิใช่เป็นผู้ตัดสินใจแต่เพียงฝ่ายเดียว

2.2 ด้านการบริหารทรัพยากรการเงิน พบว่า สถานศึกษาควรศึกษาการบริหารงบประมาณด้านปัญญาประดิษฐ์ในสถานศึกษาอย่างละเอียด ซึ่งเป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยความรอบคอบ และความเข้าใจอย่างลึกซึ้งถึงศักยภาพและความจำเป็นทางเทคโนโลยี การนำปัญญาประดิษฐ์มาจัดสรรงบประมาณ ต้องมีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ มีประสิทธิภาพ และความคุ้มค่า เป็นหลักการสำคัญที่ต้องยึดถือ โดยควรมีการวางระบบตรวจสอบที่รัดกุม และแต่งตั้งคณะกรรมการกำกับดูแล การดำเนินการต้องให้ครูเข้ามามีส่วนร่วมในการสำรวจความต้องการในการใช้ปัญญาประดิษฐ์เพื่อนำไปสู่การหาโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยี เช่น การจัดหาอุปกรณ์ฮาร์ดแวร์ ซอฟต์แวร์ที่ทันสมัย การพัฒนาระบบเครือข่าย และการพัฒนาห้องปฏิบัติการเทคโนโลยี ซึ่งระบบปัญญาประดิษฐ์ที่ครูต้องการนำมาใช้ต้องสามารถช่วยแบ่งเบาภาระงานได้ เช่น การตรวจข้อสอบ การประเมินผลการเรียน การติดตามพัฒนาการนักเรียนรายบุคคล และการช่วยออกแบบสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสม

2.3 ด้านการบริหารทรัพยากรวัสดุ พบว่า สถานศึกษาควรนำระบบปัญญาประดิษฐ์ มาช่วยวิเคราะห์สำหรับการออกแบบการใช้พื้นที่หรืออาคารสถานที่ ซึ่งสามารถประมวลผลข้อมูลจำนวนมากได้อย่างรวดเร็วและแม่นยำ เช่น การประเมินสภาพอาคาร การคาดการณ์ความต้องการซ่อมบำรุง หรือการวิเคราะห์การใช้พลังงานในแต่ละพื้นที่ ตรวจสอบและควบคุมการเข้า - ออกพื้นที่ การบันทึกและวิเคราะห์เหตุการณ์ต่าง ๆ จะต้องทำได้อย่างต่อเนื่องและถูกต้อง ช่วยสร้างความปลอดภัยให้กับนักเรียนและสถานศึกษา รวมถึงช่วยในการวางแผนการซ่อมแซมและบำรุงรักษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และช่วยลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น ลดความผิดพลาดที่อาจเกิดจากการจัดการข้อมูลด้วยตนเอง ซึ่งจะช่วยให้การบริหารจัดการอาคารสถานที่ มีความเป็นระเบียบและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2.4 ด้านการบริหารจัดการ พบว่า สถานศึกษาควรนำปัญญาประดิษฐ์มาประมวลผลข้อมูล วิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนรายบุคคลอย่างละเอียด ติดตามพัฒนาการของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง และคาดการณ์แนวโน้มผลการเรียนในอนาคต รวมถึงวิเคราะห์ผลการปฏิบัติงานของครูได้อย่างรอบด้าน ติดตามพัฒนาการทางวิชาชีพ และนำเสนอแนวทางการพัฒนาที่เฉพาะเจาะจง ช่วยให้การพัฒนาศักยภาพเป็นไปอย่างมีทิศทางและมีประสิทธิภาพ ช่วยเพิ่มศักยภาพในการลดภาระงานเอกสารที่ยุ่งยาก ลดเวลาในการจัดทำรายงาน และลดความผิดพลาดจากการบันทึกข้อมูล เป็นการเพิ่มเวลาให้ครูได้มุ่งเน้นการสอนและพัฒนานักเรียนอย่างแท้จริง

อภิปรายผล

จากการสังเคราะห์ข้อมูลและการสรุปผลการวิจัย ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัย ได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันในการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา เพื่อส่งเสริมระบบนิเวศการเรียนรู้ยุคปัญญาประดิษฐ์ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากสถานศึกษามีการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา ที่พัฒนาอย่างเป็นระบบ ทั้งในด้านโครงสร้างพื้นฐานเทคโนโลยี นโยบายการบริหาร ศักยภาพบุคลากร และงบประมาณ รวมถึงผู้บริหารและครูให้ความสำคัญ

กับการพัฒนาทักษะใหม่ ๆ และมีการนำปัญญาประดิษฐ์มาใช้ เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การบริหารทรัพยากรทางการศึกษาประสบความสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ศิริพร งามเลิศ และคณะ (2567) ที่กล่าวว่า การบริหารจัดการทรัพยากรที่เป็นระบบช่วยให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างราบรื่นและพัฒนาคุณภาพการศึกษา การบริหารทรัพยากรการศึกษายังเกี่ยวข้องกับการปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเทคโนโลยี

1.1 ด้านการบริหารทรัพยากรบุคคล มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสถานศึกษามีการสรรหา จัดสรรบุคคลที่สอนตรงตามวิชาเอกเพียงพอต่อการจัดการเรียนการสอน และใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการวางแผน สืบหาปัญหาความต้องการอัตรากำลังตามความต้องการของสถานศึกษา รวมถึงสนับสนุนครูเข้าร่วมอบรม เพื่อเรียนรู้ปัญญาประดิษฐ์สำหรับครู ซึ่งสอดคล้องกับมิติที่ 5 AI เพื่อการพัฒนาวิชาชีพ (AI for professional development) ของสมรรถนะปัญญาประดิษฐ์สำหรับครูผู้สอน ของ UNESCO (2023) ที่กล่าวว่า AI เพื่อการพัฒนาวิชาชีพ ระบุถึงสมรรถนะที่เกิดขึ้นใหม่ที่ครูต้องพัฒนา เพื่อใช้ AI ในการขับเคลื่อนการเรียนรู้อาชีพตลอดชีวิตและการพัฒนาวิชาชีพพร้อมกัน โดยมีเป้าหมายเพื่อเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติการสอนของพวกเขา ด้วยการตอบสนองต่อการพัฒนา AI อย่างรวดเร็ว ครูจึงต้องการแนวทางในการพัฒนาวิชาชีพต่อไปในสภาพแวดล้อมการศึกษาที่มีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์และ AI เพิ่มขึ้น ซึ่งรวมถึงความสามารถในการใช้ AI เพื่อประเมินความต้องการการเรียนรู้วิชาชีพและเสริมสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการร่วมมือทางวิชาชีพต่อไป และสอดคล้องกับแนวทางการส่งเสริมครูในทักษะทางเทคโนโลยีของ สันติ อวรรณ (2551) ที่กล่าวว่า ควรสนับสนุนให้ครูเข้าร่วมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับครูคนอื่น ๆ เกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ รวมถึงพัฒนาหลักสูตรและสื่อการเรียนรู้ที่สนับสนุนให้ครูเรียนรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยี AI

1.2 ด้านการบริหารจัดการ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสถานศึกษาขาดการนำปัญญาประดิษฐ์มาใช้ในการจัดทำระบบการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน รวมถึงขาดการวางแผนงบประมาณสนับสนุนครูและนักเรียนในการนำปัญญาประดิษฐ์เพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน ทำให้บุคลากรต้องใช้เวลาไปกับงานเอกสารและการทำงานธุรการที่สามารถใช้ปัญญาประดิษฐ์ช่วยได้ เช่น การสรุปผลการเรียน การจัดทำรายงานในชั้นเรียน หรือการวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียนส่งผลต่อการเตรียมการสอน ดังนั้น สถานศึกษาควรนำผลการประเมินผลการดำเนินงานมาปรับปรุง ให้เกิดประโยชน์และคุ้มค่าสูงสุด และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการตัดสินใจและแก้ปัญหาการบริหารจัดการทรัพยากรทั้งด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม รวมถึงมีการใช้ปัญญาประดิษฐ์ สนับสนุนครูในกระบวนการเรียนการสอนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับคุณสมบัติสำคัญของปัญญาประดิษฐ์กับการเรียนรู้ของ ฐานิดา สุริยะวงศ์ (2560) ที่กล่าวว่า สนับสนุนผู้สอน ปัญญาประดิษฐ์ให้การสนับสนุนผู้สอนในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งงานประจำของผู้สอน การสื่อสารกับผู้เรียน และสอดคล้องกับโอกาสของปัญญาประดิษฐ์สร้างสรรค์ในด้านการบริหารการศึกษาของนักเรียนของ Jiayu, Y. (2023) ที่กล่าวว่า AI สร้างสรรค์ยังสามารถนำการวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่และเทคนิคการเรียนรู้ของเครื่องมาใช้ เพื่อพยากรณ์เส้นทางการเรียนรู้ในอนาคตของนักเรียน โดยการวิเคราะห์ข้อมูลประวัติและพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน AI สร้างสรรค์สามารถให้การคาดการณ์เกี่ยวกับผลสำเร็จทางวิชาการและความสนใจในวิชาของนักเรียนแก่ครูและโรงเรียน ซึ่งช่วยให้ครูสามารถวางแผนการเรียนรู้และกลยุทธ์การพัฒนาตนเองได้อย่างรอบคอบ อีกทั้งยังสอดคล้องกับ การประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในการบริหารการศึกษาของ Singh & Singh (2021) ที่กล่าวว่า การสนับสนุนครูนั่น ปัญญาประดิษฐ์ (AI) สามารถช่วยครูในงานต่าง ๆ เช่น การให้คะแนน การวางแผนบทเรียน และการให้ข้อเสนอแนะแก่นักเรียน

2. จากการศึกษาแนวทางการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาเพื่อส่งเสริมระบบนิเวศการเรียนรู้ยุคปัญญาประดิษฐ์ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารทรัพยากรบุคคล ด้านการบริหารทรัพยากรการเงิน ด้านการบริหารทรัพยากรวัสดุ และด้านการบริหารจัดการ ดังนี้

2.1 ด้านการบริหารทรัพยากรบุคคล พบว่า สถานศึกษาควรมีการนำข้อมูลที่อยู่ในรูปแบบกระดาษหรือไฟล์ดิจิทัลจากงานบุคคล มาผ่านกระบวนการวิเคราะห์ให้ครอบคลุมหลายมิติ และคาดการณ์แนวโน้มความต้องการบุคลากรในอนาคต เพื่อให้ได้ข้อมูลอย่างรวดเร็วและแม่นยำ ช่วยลดภาระงานเอกสารที่ยุงยาก โดยต้องตระหนักถึงข้อจำกัดและความระมัดระวังบางประการ เช่น ความเป็นส่วนตัวของข้อมูล ความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล และความเสถียร

ในการตีความที่คลาดเคลื่อน ซึ่งสอดคล้องกับกลยุทธ์ในการจัดการประเภทปัญญาประดิษฐ์สร้างสรรค์ในด้านการบริหาร การศึกษาของนักเรียนของ Jiayu, Y. (2023) ที่กล่าวว่า ควรให้ความสำคัญกับการศึกษาเหนือประโยชน์ แม้ว่า ปัญญาประดิษฐ์จะให้ประโยชน์ที่ปฏิเสธไม่ได้ในการอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ แต่ก็ขาดอารมณ์และการตัดสินใจทาง ศีลธรรมแบบมนุษย์ การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับ AI สามารถให้ความรู้ได้ แต่ไม่สามารถทดแทนสาระสำคัญของการ สื่อสารที่มีอารมณ์และความเห็นอกเห็นใจได้ การเน้นความสำคัญของการศึกษาและการพัฒนาคุณลักษณะที่หลากหลายของ บุคคลจึงเป็นสิ่งสำคัญเมื่อใช้ AI เพื่อการเผยแพร่ความรู้ รวมถึงการศึกษาเกี่ยวกับความซื่อสัตย์ทางวิชาการควรเป็นส่วน สำคัญของเส้นทางการเรียนรู้ของนักเรียน โดยที่ผู้สอนควรเน้นความสำคัญของความซื่อสัตย์ทางวิชาการ ความสำคัญของการ มีความคิดสร้างสรรค์ และการปฏิบัติตามมาตรฐานทางวิชาการ นักเรียนต้องตระหนักว่าแม้ว่า AI สร้างสรรค์จะให้เครื่องมือ การเรียนรู้ที่สะดวกและมีประสิทธิภาพ แต่การคิดสร้างสรรค์และการสำรวจทางวิชาการอย่างอิสระยังคงเป็นหัวใจสำคัญของการ เติบโตทางวิชาการและการพัฒนาตนเอง นอกจากนี้ ในเมื่อ AI สร้างสรรค์เกี่ยวข้องกับการรวบรวมและประมวลผลข้อมูล ส่วนบุคคล รวมถึงการเผยแพร่และการใช้ข้อมูลส่วนตัว นักเรียนจึงต้องได้รับการศึกษาเกี่ยวกับวิธีการที่ข้อมูลของตนถูกใช้ งานในระบบ AI สร้างสรรค์ และวิธีการปกป้องความเป็นส่วนตัวและความปลอดภัยข้อมูล และสอดคล้องกับมิติที่ 2 จริยธรรมของ AI (Ethics of AI) ของสมรรถนะปัญญาประดิษฐ์สำหรับครูผู้สอนของ UNESCO (2023) ที่กล่าวว่า จริยธรรม ของ AI กำหนดค่านิยมจริยธรรมที่จำเป็น หลักการ กฎระเบียบ กฎหมายสถาบัน และกฎทางจริยธรรมปฏิบัติที่ครูต้องเข้าใจ และนำไปใช้ โดยได้รับการดึงออกมาจากความรู้ที่ขยายตัวอย่างรวดเร็วเกี่ยวกับจริยธรรมของ AI และผลกระทบที่มีต่อ การศึกษา มุมมองนี้กำหนดความเข้าใจที่ลึกซึ้งขึ้นเรื่อย ๆ ของครูเกี่ยวกับจริยธรรมพื้นฐานของ AI ทักษะในการใช้งาน AI อย่างปลอดภัยและมีความรับผิดชอบ รวมถึงสอดคล้องกับงานวิจัยของ ราณี จินสุทธิ์ และหทัยภัทร จินสุทธิ์ (2564) ที่กล่าว ว่า นอกจากครูมีทักษะการใช้เทคโนโลยีเป็นแล้ว ก็ควรใช้อย่างมีจริยธรรม กล่าวคือ การโพสต์ข้อความหรือแชร์สิ่งใดต้อง คำนึงถึงความปลอดภัยไว้เป็นหลัก คำนึงถึงความถูกต้องแม่นยำ โดยตระหนักอยู่เสมอว่าข้อมูลที่นำเสนอเป็นข้อมูลที่มี การกลั่นกรองและตรวจสอบความถูกต้องแล้ว มีความแม่นยำและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ โดยไม่กระทบกับผู้อื่น สามารถตรวจสอบแหล่งที่มาของข้อมูลได้โดยง่าย ไม่ลอกเลียนแบบ ปลอมแปลง ทำซ้ำหรือละเมิดลิขสิทธิ์ของผู้อื่น ควรกำหนดสิทธิในการเข้าถึงข้อมูลและเก็บรักษาสิทธิของการเข้าถึงข้อมูลนั้นไว้กับตนเองอย่างปลอดภัย ไม่ควรลักลอบเข้าไป ใช้ข้อมูลของคนอื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต

2.2 ด้านการบริหารทรัพยากรการเงิน พบว่า สถานศึกษาควรศึกษาการบริหารงบประมาณด้านปัญญาประดิษฐ์ ในสถานศึกษาอย่างละเอียด การนำปัญญาประดิษฐ์มาจัดสรรงบประมาณ ต้องมีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ มีประสิทธิภาพ และความคุ้มค่า เป็นหลักการสำคัญที่ต้องยึดถือ การดำเนินการต้องให้ครูเข้ามามีส่วนร่วมในการสำรวจความต้องการในการ ใช้ปัญญาประดิษฐ์ เพื่อนำไปสู่การหาโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยี ซึ่งระบบปัญญาประดิษฐ์ต้องสามารถช่วยแบ่งเบา ภาระงานได้ เช่น การตรวจข้อสอบ การประเมินผลการเรียน การติดตามพัฒนาการนักเรียนรายบุคคล และการช่วยออกแบบ สื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับการทำงานของปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในการบริหารการศึกษาของ Smith (2022) ที่กล่าวว่า การช่วยเหลือทางการเงินและบริการนักเรียนนั้น ปัญญาประดิษฐ์สามารถช่วยสถาบันในการทำให้ กระบวนการสมัครช่วยเหลือทางการเงินเป็นไปโดยอัตโนมัติ ระบุผู้ที่อาจมีสิทธิ์ได้รับทุนการศึกษา หรือรูปแบบความ ช่วยเหลืออื่น ๆ และให้การสนับสนุนที่ปรับให้เหมาะกับนักเรียน และสอดคล้องกับการประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในการบริหารการศึกษาของ Singh & Singh (2021) ที่กล่าวว่า การสนับสนุนครูนั้น ปัญญาประดิษฐ์สามารถช่วยครูในงาน ต่าง ๆ เช่น การให้คะแนน การวางแผนบทเรียน และการให้ข้อเสนอแนะแก่นักเรียน

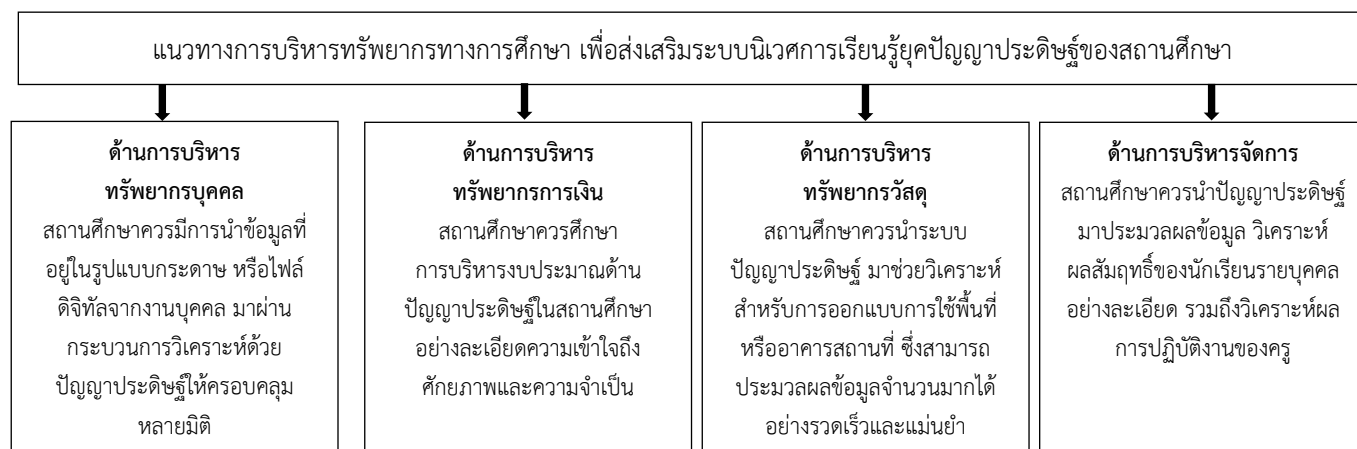
2.3 ด้านการบริหารทรัพยากรวัสดุ พบว่า สถานศึกษาควรนำระบบปัญญาประดิษฐ์ มาช่วยวิเคราะห์สำหรับการ ออกแบบการใช้พื้นที่หรืออาคารสถานที่ ซึ่งสามารถประมวลผลข้อมูลจำนวนมากได้อย่างรวดเร็วและแม่นยำ รวมถึงการ ตรวจสอบและควบคุมการเข้า - ออกพื้นที่ การบันทึกและวิเคราะห์เหตุการณ์ต่าง ๆ จะต้องทำได้อย่างต่อเนื่องและถูกต้อง ช่วยสร้างความปลอดภัยให้กับนักเรียนและสถานศึกษา ลดความผิดพลาดที่อาจเกิดจากการจัดการข้อมูลด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับการทำงานของปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในการบริหารการศึกษาของ Smith (2022) ที่กล่าวว่า ความปลอดภัย

ในวิทยาเขตนั้น ระบบเฝ้าระวังที่ใช้ปัญญาประดิษฐ์สามารถตรวจจับพฤติกรรมที่ผิดปกติและภัยคุกคามที่อาจเกิดขึ้น แจ้งเตือนเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยในวิทยาเขตแบบเรียลไทม์

2.4 ด้านการบริหารจัดการ พบว่า สถานศึกษาควรนำปัญญาประดิษฐ์มาประมวลผลข้อมูล วิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนรายบุคคลอย่างละเอียด ติดตามพัฒนาการของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง และคาดการณ์แนวโน้มผลการเรียนในอนาคต รวมถึงวิเคราะห์ผลการปฏิบัติงานของครูได้อย่างรอบด้าน ติดตามพัฒนาการทางวิชาชีพ และนำเสนอแนวทางการพัฒนาที่เฉพาะเจาะจง ช่วยให้การพัฒนานักเรียนเป็นไปอย่างมีทิศทางและมีประสิทธิภาพ ช่วยเพิ่มศักยภาพในการลดภาระงานเอกสารที่ยุงยาก ลดเวลาในการจัดทำรายงาน และลดความผิดพลาดจากการบันทึกข้อมูล เป็นการเพิ่มเวลาให้ครูได้มุ่งเน้นการสอนและพัฒนานักเรียนอย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับการประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในการบริหารการศึกษาของ Singh & Singh (2021) ที่กล่าวว่า การวิเคราะห์เชิงพยากรณ์นั้น ปัญญาประดิษฐ์สามารถวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียนเพื่อคาดการณ์ผลสัมฤทธิ์ของพวกเขา ระบุนักเรียนที่มีความเสี่ยง และแนะนำการแทรกแซง รวมทั้งการออกแบบหลักสูตร ปัญญาประดิษฐ์ สามารถใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนและข้อเสนอแนะแบบประเมิน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการออกแบบและการส่งมอบหลักสูตร อีกทั้งยังสอดคล้องกับแนวทางการส่งเสริมครูในการจัดการเรียนรู้ในยุคปัญญาประดิษฐ์ของ นฤภัค สันปาแก้ว (2566) ที่กล่าวว่า เทคโนโลยีทางด้านปัญญาประดิษฐ์เข้ามามีบทบาทอย่างมากในด้านการจัดการศึกษาในสถานศึกษา มีส่วนช่วยอำนวยความสะดวก ในเรื่องของการเรียนรู้และในกระบวนการเรียนการสอน โดยครูมีบทบาทที่สำคัญ เพราะเป็นผู้ให้ความรู้ชี้แนะแนวทาง อำนวยความสะดวกให้กับนักเรียน ในการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบดิจิทัลออนไลน์ ครูก็ต้องมีความรู้ทักษะการใช้เทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียน โดยจะต้องพัฒนาตนเองเพื่อให้มีความรู้ด้านเทคนิคและวิธีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างชาญฉลาด และรู้เท่าทันอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องผ่านกระบวนการศึกษาในระบบการศึกษา ซึ่งมีแนวทางการส่งเสริมครูในการจัดการเรียนรู้ในยุคปัญญาประดิษฐ์ ได้แก่ การจัดอบรมสัมมนา การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูการวิจัยและพัฒนา และการสร้างชุมชนการเรียนรู้ของครู

องค์ความรู้ใหม่

สถานศึกษามีความพยายามในการนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์มาใช้ในการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา แต่ยังมีข้อจำกัดในการประยุกต์ใช้อย่างเต็มประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการใช้ปัญญาประดิษฐ์เพื่อการติดตามและประเมินผล การจัดเก็บข้อมูล และการวางแผนอัตรากำลัง ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าสถานศึกษายังอยู่ในช่วงเริ่มต้นของการพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้ที่ขับเคลื่อนด้วยปัญญาประดิษฐ์ ซึ่งได้ပ် สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลยหนองบัวลำภู ดังนี้

ภาพที่ 2 แนวทางการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา เพื่อส่งเสริมระบบนิเวศการเรียนรู้ยุคปัญญาประดิษฐ์ของสถานศึกษา

สรุปผลการวิจัย

จากผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน พบว่า สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู มีการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา เพื่อส่งเสริมระบบนิเวศการเรียนรู้ยุคปัญญาประดิษฐ์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่เด่นที่สุด คือ การบริหารทรัพยากรบุคคล ซึ่งสถานศึกษาสามารถสรรหาและจัดสรรบุคลากรครูที่ตรงตามวิชาเอกได้เพียงพอต่อการจัดการเรียนการสอน แต่ยังมีข้อจำกัดบางประการเกี่ยวกับการใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการวางแผนอัตราค่าจ้าง ด้านการบริหารทรัพยากรการเงินและการบริหารทรัพยากรวัสดุอยู่ในระดับมากเช่นกัน โดยสถานศึกษามีการรายงานงบประมาณได้โปร่งใสและดูแลอาคารสถานที่อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ยังขาดการนำปัญญาประดิษฐ์มาใช้จัดเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลในด้านดังกล่าว ในขณะที่ด้านการบริหารจัดการมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด แม้จะมีการนำข้อมูลมาปรับปรุงการดำเนินงานและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคลากรได้ดี แต่ยังขาดการใช้ปัญญาประดิษฐ์เพื่อสร้างระบบติดตามและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพอย่างเต็มรูปแบบ

การศึกษานโยบายการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา เพื่อส่งเสริมระบบนิเวศการเรียนรู้ในยุคปัญญาประดิษฐ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู เน้นการพัฒนาการบริหารใน 4 ด้านหลัก ได้แก่ ด้านการบริหารทรัพยากรบุคคลควรนำปัญญาประดิษฐ์ มาการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งในรูปแบบกระดาษและดิจิทัล เพื่อให้ได้ข้อมูลที่แม่นยำ เช่น อัตราส่วนครูต่อนักเรียน และการคาดการณ์ความต้องการบุคลากร ส่วนด้านการบริหารทรัพยากรการเงินควรมีการจัดสรรงบประมาณอย่างโปร่งใส โดยให้ครูมีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผนเพื่อใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยในการสนับสนุนการเรียนการสอน ในด้านการบริหารทรัพยากรวัสดุ ควรนำปัญญาประดิษฐ์มาใช้ในการวิเคราะห์การใช้พื้นที่และสภาพอาคาร เพื่อความปลอดภัย และสุดท้ายในด้านการบริหารจัดการ ควรประมวลผลข้อมูล เพื่อวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน และการพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เพื่อช่วยลดภาระงานเอกสาร เพิ่มประสิทธิภาพในการสอน และสร้างระบบการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียนอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ด้านการบริหารทรัพยากรบุคคล มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานศึกษาใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการวางแผน สรรหา ปัญหา ความต้องการอัตราค่าจ้างตามความต้องการของสถานศึกษา ดังนั้นสถานศึกษาควรพัฒนาระบบวิเคราะห์อัตราค่าจ้างด้วยปัญญาประดิษฐ์อย่างเป็นระบบ เพื่อวางแผนทรัพยากรบุคคลให้มีประสิทธิภาพ และตอบสนองความต้องการแม่นยำ

1.2 ด้านการบริหารทรัพยากรการเงิน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานศึกษามีการดำเนินการใช้จ่ายงบประมาณเกี่ยวกับปัญญาประดิษฐ์เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาทุกปีการศึกษา ดังนั้นสถานศึกษาควรพัฒนาระบบการจัดสรรงบประมาณด้านปัญญาประดิษฐ์อย่างเป็นระบบและโปร่งใส โดยกำหนดตัวชี้วัดที่ชัดเจนและประเมินผลสัมฤทธิ์อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การใช้งบประมาณมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา

1.3 ด้านการบริหารทรัพยากรวัสดุ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานศึกษาใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการจัดเก็บข้อมูล สรุป และประเมินผล ด้านอาคารสถานที่อย่างเป็นระบบ ดังนั้นสถานศึกษาควรพัฒนาระบบฐานข้อมูลด้วยปัญญาประดิษฐ์เพื่อการบริหารจัดการอาคารสถานที่อย่างมีประสิทธิภาพ โดยนำเทคโนโลยีมาวิเคราะห์และประเมินสภาพทรัพยากรอย่างแม่นยำ

1.4 ด้านการบริหารจัดการ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานศึกษาใช้ปัญญาประดิษฐ์จัดทำ ระบบการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นสถานศึกษาควรนำผลการประเมินมาปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง เพื่อประโยชน์สูงสุดและคุ้มค่า โดยส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการบริหารจัดการทรัพยากร และประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ เพื่อสนับสนุนกระบวนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาข้อจำกัดของการนำปัญญาประดิษฐ์ มาประยุกต์ในการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา เพื่อส่งเสริมระบบนิเวศการเรียนรู้ในสถานศึกษา

2.2 ควรศึกษาความพร้อม ทักษะของผู้บริหารและครู ต่อการนำปัญญาประดิษฐ์มาใช้ในสถานศึกษา

2.3 ควรศึกษาผลกระทบเชิงจริยธรรมสำหรับการใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา

2.4 ควรศึกษาแนวทางในการประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ เพื่อการบริหารจัดการทรัพยากรทางการศึกษาในสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2563). *การพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้ดิจิทัลเพื่อการศึกษาไทยในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

คมสันต์ สุผาครอง, สมเกียรติ ตุ่นแก้ว และ ประเวศ เวชชะ. (2568). กลยุทธ์การบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนเอกทวิวิทย์สู่สากลในยุคปัญญาประดิษฐ์. *Journal of Applied Education*, 3(2), 35-48.

ฐานิดา สุริยะวงศ์. (2560). *ปัญญาประดิษฐ์ในระบบการศึกษา: แนวโน้มและการประยุกต์ใช้*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ณัฐพล เมฆเคลื่อน และ ทิพรรัตน์ สิทธิวงศ์. (2568). ความสัมพันธ์ระหว่างการยอมรับการใช้งานเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์กับความพึงพอใจ ในการทำงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2. *Journal of Applied Education*, 3(2), 71-82.

นฤภัค สันปาแก้ว. (2566). แนวทางการส่งเสริมครูในการจัดการเรียนรู้ในยุค AI. *วารสารวิจัยนวัตกรรมการศึกษาและเทคโนโลยี*, 1(2), 44-50.

ราณี จินสุทธิ และ หทัยภัทร จินสุทธิ. (2564). แนวทางการพัฒนาครูวิถีใหม่ฉลาดรู้เท่าทันดิจิทัล. *ครุสภาวิทยารจารย์*, 2(2), 16-31.

ศิริพร งามเลิศ, สุพจน์ แสงเงิน, สุภาพ วิเศษศรี, ณัฐธิภา ปิติเลิศศิริกุล และ สุวัฒน์ วัฒนวงศ์. (2567). การบริหารทรัพยากรทางการศึกษาตามความคิดเห็นของบุคลากรโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 21. *Journal of Arts Management*, 8(2), 317-333.

สมพงษ์ เกษมสิน. (2556). *การบริหารบุคคลแผนใหม่*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

สันติ อวรรณ. (2551). Competency-Based Learning: แนวทางและการประยุกต์ใช้ในสถานศึกษา. *วารสารการศึกษา*, 15(2), 23-34.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). *ผลการสำรวจความพร้อมในการจัดการเรียนรู้ยุคดิจิทัลของสถานศึกษา* (รายงานวิจัย). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

Bronfenbrenner, U. (1979). *The ecology of human development: Experiments by nature and design*. Cambridge: Harvard.

Jiayu, Y. (2023). Challenges and opportunities of generative artificial intelligence in higher education student educational management. *Advances in Educational Technology and Psychology*, 7(9), 92-96.

Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.

Siemens, G. (2005). Connectivism: A learning theory for the digital age. *International Journal of Instructional Technology and Distance Learning*, 2(1), 3-10.

Singh, R., & Singh, A. (2021). *Artificial Intelligence in Educational Management: Innovative Approaches and Strategies*. London: Educational Technology.

- Smith, J. (2022). *Artificial Intelligence in Education Management: Transformative Strategies and Applications*. New York: Educational Technology.
- UNESCO. (2023). *AI competency framework for teachers*. Retrieved from <https://www.unesco.org/en/articles/ai-competency-framework-teachers>.

Factors Affecting Learning and Self-development in the Workplace of Personnel Bang Bua Thong Municipality, Nonthaburi Province

Pornsiri Trakulkajornsak^{1*} and Akekalak Chaipumee²

¹ Master Student, Department of Political Science and Public Administration, Faculty of Social Sciences,
Kasertsart University, Thailand

² Faculty of Social Sciences, Kasertsart University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: Pornsiri.tr@ku.th

ABSTRACT

This research article aims to (1) study the level of learning and self-development in the workplace of personnel at Bang Bua Thong Municipality, Nonthaburi Province; (2) compare the learning and self-development in the workplace of personnel at Bang Bua Thong Municipality, Nonthaburi Province, classified by personal factors; (3) investigate the relationship between motivational factors and supporting factors with the learning and self-development in the workplace of personnel at Bang Bua Thong Municipality, Nonthaburi Province. The sample used in this study consisted of 196 personnel from Bang Bua Thong Municipality, Nonthaburi Province. The instruments used for data collection were questionnaires, and the statistical methods used for data analysis included frequency distribution, percentage, mean, standard deviation, t-test, One-Way ANOVA, LSD Post Hoc analysis, and Pearson correlation coefficient. The study found that: 1) Personnel at Bang Bua Thong Municipality, Nonthaburi Province, exhibited a moderate level of learning and self-development in the workplace, with the highest desire for learning and self-development arising from actual work experience; 2) Personnel at Bang Bua Thong Municipality, Nonthaburi Province, with different personal factors such as length of service in the organization, position, and salary, showed differences in learning and self-development in the workplace, except for gender, age, and education, which did not show significant differences; 3) For motivational and supporting factors, there was a low-level relationship with the learning and self-development in the workplace of personnel at Bang Bua Thong Municipality, Nonthaburi Province, and motivational factors had a greater impact than supporting factors.

Keywords: Learning, Self-Development in The Workplace, Motivational Factors, Supporting Factors, Motivation Theory

ปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้และพัฒนาตนเองในการทำงานของบุคลากรเทศบาลนครบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี

พรศิริ ตระกูลขจรศักดิ์^{1*} และ เอกลักษณ์ ไชยภูมิ²

¹ นิสิตปริญญาโท สาขารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

² คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: Pornsiri.tr@ku.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษากระบวนการเรียนรู้และพัฒนาตนเองในการทำงานของบุคลากรเทศบาลนครบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี (2) เปรียบเทียบการเรียนรู้และพัฒนาตนเองในการทำงานของบุคลากรเทศบาลนครบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล (3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเชิงใจ และปัจจัยด้านความรู้กับการเรียนรู้และพัฒนาตนเองในการทำงานของบุคลากรเทศบาลนครบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ บุคลากรเทศบาลนครบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี จำนวน 196 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม และค่าสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าการแจกแจงความถี่ สถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติทดสอบ (t – test) สถิติทดสอบ (One - Way ANOVA) การวิเคราะห์ Post Hoc แบบ LSD และสถิติค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ผลการศึกษาพบว่า 1) บุคลากรเทศบาลนครบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี มีการเรียนรู้และพัฒนาตนเองในการทำงานอยู่ในระดับปานกลาง และมีความต้องการเรียนรู้และพัฒนาตนเองในการทำงานจากการปฏิบัติงานจริงมากที่สุด 2) บุคลากรเทศบาลนครบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี ที่มีปัจจัยส่วนบุคคล ด้านระยะเวลาที่ทำงานในองค์กร ตำแหน่ง เงินเดือนแตกต่างกัน มีการเรียนรู้และพัฒนาตนเองในการทำงานแตกต่างกัน ยกเว้น เพศ อายุ การศึกษา แตกต่างกัน มีการเรียนรู้และพัฒนาตนเองในการทำงานไม่แตกต่างกัน 3) สำหรับปัจจัยเชิงใจและปัจจัยด้านความรู้ มีความสัมพันธ์ระดับต่ำ กับการเรียนรู้และพัฒนาตนเองในการทำงานของบุคลากรเทศบาลนครบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี และปัจจัยด้านเชิงใจมีผลมากกว่าปัจจัยด้านความรู้

คำสำคัญ: การเรียนรู้, การพัฒนาตนเองในการทำงาน, ปัจจัยเชิงใจ, ปัจจัยด้านความรู้, ทฤษฎีแรงจูงใจ

© 2025 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

ในปัจจุบัน โลกเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วและซับซ้อน ซึ่งส่งผลให้ข้อมูลที่ถูกต้องในวันนี้อาจไม่สามารถใช้ได้ในวันถัดไป ปรากฏการณ์นี้เรียกว่า “Disruption” หรือ VUCA World (ฉานินทร์ เอื้ออภิศร, 2560) การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมีทั้งด้านบวกและลบ ซึ่งองค์กรต่าง ๆ ต้องเตรียมตัวรับมือกับความเสี่ยง เช่น ความผันผวนทางเศรษฐกิจ การเมือง สงคราม โรคระบาด และภัยธรรมชาติ หากองค์กรไม่สามารถปรับตัวได้อาจนำไปสู่ความเสียหายหรือการไม่สามารถอยู่รอดได้ ในประเทศไทย การบริหารราชการมีการใช้หลักการทั้งสามแบบ ได้แก่ การบริหารราชการส่วนกลาง ภูมิภาค และท้องถิ่น โดยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นแบ่งเป็นสองลักษณะ คือ ลักษณะพิเศษและทั่วไป เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นดูแลตนเองและแก้ไขปัญหาได้อย่างรวดเร็ว (สิวพร สุขเอียด, 2567)

เทศบาลเมืองเป็นรูปแบบการปกครองท้องถิ่นสำหรับเมืองขนาดกลาง โดยในประเทศไทยมีเทศบาลเมืองทั้งหมด 195 แห่ง ภาคกลางมีเทศบาลมากที่สุดถึง 70 แห่ง จังหวัดนนทบุรีมีเทศบาลมากที่สุดในภาคกลาง โดยเทศบาลเมืองแรกในจังหวัดนี้คือเทศบาลเมืองบางบัวทอง ก่อตั้งในปี พ.ศ. 2480 (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2567) ปัจจุบัน เทศบาลเมืองบางบัวทองมีประชากรมากกว่า 50,000 คน จึงได้มีการเปลี่ยนสถานะเป็นเทศบาลนครบางบัวทองตั้งแต่วันที่ 20 มกราคม 2568 (เทศบาลนครบางบัวทอง, 2568) การปกครองท้องถิ่นในประเทศไทยเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม ซึ่งส่งผลต่อ

ความมั่นคงของการปกครอง โดยการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ถือเป็นแนวทางสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้และพัฒนาบุคลากร โดยเฉพาะโมเดล 70:20:10 ที่นิยมใช้ในองค์กรชั้นนำทั่วโลก โมเดลนี้ประกอบด้วยการเรียนรู้จากการลงมือทำ (ร้อยละ 70) การเรียนรู้จากบุคคลอื่น (ร้อยละ 20) และการฝึกอบรม (ร้อยละ 10) (อาภรณ์ ภูวิทย์พันธุ์, 2559)

การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนจำเป็นต้องอาศัยพลังผลักดันจากบุคลากรที่มีการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง หลายองค์กรจึงให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาบุคลากร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน องค์กรสามารถจัดการฝึกอบรมและศึกษาดูงานเพื่อให้บุคลากรได้รับทักษะใหม่ ๆ ซึ่งจะช่วยให้บุคลากรเติบโตและมีประสิทธิภาพในตำแหน่งปัจจุบัน รวมถึงปรับปรุงงานให้ดียิ่งขึ้น ส่งผลให้องค์กรมีศักยภาพสูงขึ้นด้วย ในประเทศไทยมีเทศบาลเมืองทั้งหมด 195 แห่ง โดยภาคกลางมีจำนวนเทศบาลมากที่สุด โดยจังหวัดนนทบุรีมีเทศบาลเมืองแรกคือเทศบาลเมืองบางบัวทอง ด้วยเหตุผลดังกล่าวทำให้ผู้ศึกษาจึงสนใจศึกษาเทศบาลเมืองบางบัวทอง ตั้งอยู่ในอำเภอบางบัวทอง ดูแลประชาชนในพื้นที่ 5 ตำบล และปัจจุบันได้เปลี่ยนเป็นเทศบาลนครบางบัวทอง ในวันที่ 20 มกราคม 2568 โดยทำการศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้และพัฒนาตนเองในการทำงานของบุคลากรเทศบาลนครบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี ด้านปัจจัยส่วนบุคคล ด้านปัจจัยจิตใจ และด้านปัจจัยค่าจุน เพื่อให้เกิดการปรับปรุงและพัฒนาให้บุคลากรเทศบาลนครบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี เกิดการเรียนรู้พัฒนาตนเองในการทำงาน อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาบุคลากรเทศบาลนครบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการเรียนรู้และพัฒนาตนเองในการทำงานของบุคลากรเทศบาลนครบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบการเรียนรู้และพัฒนาตนเองในการทำงานของบุคลากรเทศบาลนครบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยจิตใจ และปัจจัยค่าจุนกับการเรียนรู้และพัฒนาตนเองในการทำงานของบุคลากรเทศบาลนครบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ บุคลากรเทศบาลนครบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี จำนวน 401 คน (เทศบาลนครบางบัวทอง, 2563) ข้อมูล ณ วันที่ 16 กรกฎาคม 2567

กลุ่มตัวอย่าง ใช้หลักการคำนวณของ Krejcie & Morgan (1970) (1970) ดังสูตร ต่อไปนี้

$$n = \frac{X^2 N p (1-p)}{e^2 (N-1) + X^2 p (1-p)}$$

เมื่อ n = จำนวนขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = จำนวนรวมทั้งหมดของประชากรที่ใช้ในการศึกษา

e = ความผิดพลาดที่ยอมรับได้ซึ่งกำหนดให้เท่ากับ 0.05

X^2 = ค่าไคสแควร์ที่ df เท่ากับ 1 และระดับความเชื่อมั่น 95% ($X^2 = 3.841$)

p = สัดส่วนของลักษณะที่สนใจในประชากร (ถ้าไม่ทราบให้กำหนด p = 0.5)

$$n = \frac{(3.841)^2 (401) (0.5) (1-0.5)}{(0.05)^2 (401-1) + (3.841)^2 (0.5) (1-0.5)}$$

$$n = 196.43$$

ดังนั้น ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 196 คน และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิโดยอาศัยสัดส่วน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรและขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ให้แทรกเป็นรูปแบบตาราง ไม่ใช่ใส่มาแบบนี้

ลำดับที่	ตำแหน่ง	จำนวนประชากร (คน)	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (คน)
1	หัวหน้าส่วนราชการ	8	4
2	พนักงานเทศบาล	76	37
3	ลูกจ้างประจำ	11	5
4	พนักงานจ้าง	306	150
รวม		401	196

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ใช้แบบสอบถาม แบ่งเป็น 3 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 แบบสอบถาม ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยเป็นคำถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ การศึกษา ระยะเวลาที่ทำงานในองค์กร ตำแหน่ง และเงินเดือน ส่วนที่ 2 แบบสอบถาม ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้และพัฒนาตนเองในการทำงานของบุคลากรเทศบาลนครบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี ประกอบด้วย 2 ด้าน ได้แก่ 2.1 ปัจจัยเชิงใจ ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ความสำเร็จในการทำงาน เนื้องานที่ทำ การเคารพยกย่อง และความก้าวหน้า 2.2 ปัจจัยค้ำจุน ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ การกำกับดูแล นโยบายและการบริหารงาน ความสัมพันธ์ที่ดี และเงินเดือน สวัสดิการ ความมั่นคงในงาน และส่วนที่ 3 แบบสอบถาม ความต้องการเรียนรู้และพัฒนาตนเองในการทำงานของบุคลากรเทศบาลนครบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ จากการปฏิบัติงานจริง จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับบุคคลอื่น และจากการศึกษา

นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเพื่อการศึกษาในครั้งนี้ ไปทดสอบความเที่ยงตรง (Validity) โดยนำเสนอแบบสอบถามให้อาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง เที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของข้อคำถามในแต่ละข้อ ว่าตรงตามจุดมุ่งหมายและสอดคล้องกับการวิจัยครั้งนี้หรือไม่ หลังจากนั้นได้นำข้อมูลมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา ให้สมบูรณ์และเหมาะสมยิ่งขึ้นก่อนที่จะนำไปทดสอบใช้ (Try Out) ในขั้นต่อไป

และทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดสอบใช้กับกลุ่มประชากรที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มที่ศึกษา จำนวน 30 ชุด แล้วนำคะแนนที่ได้จากการทดสอบมาหาความเชื่อมั่น (Reliability) ตามแบบ Cronbach's Alpha คือ ค่าสัมประสิทธิ์ (Cronbach's Alpha Coefficient) ผลการวิเคราะห์พบว่า ความต้องการเรียนรู้และพัฒนาตนเองในการทำงานของกลุ่มประชากรที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มที่ศึกษา จำนวน 30 ชุด ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.94 ซึ่งหมายความว่าแบบสอบถามที่ใช้เก็บข้อมูลมีความมั่นคงและสม่ำเสมอในการวัดสูงมาก

3. สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 บุคลากรเทศบาลนครบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี ที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน มีการเรียนรู้และพัฒนาตนเองในการทำงานแตกต่างกัน 6 ด้าน

สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยเชิงใจมีความสัมพันธ์กับการเรียนรู้และพัฒนาตนเองในการทำงานของบุคลากรเทศบาลนครบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี 4 ด้าน

สมมติฐานที่ 3 ปัจจัยค้ำจุนมีความสัมพันธ์กับการเรียนรู้และพัฒนาตนเองในการทำงานของบุคลากรเทศบาลนครบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี 4 ด้าน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ผู้ศึกษาได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา และนำมาสร้างเป็นแบบสอบถาม เพื่อใช้ในการเก็บข้อมูล

4.2 ผู้ศึกษานำแบบสอบถามที่สมบูรณ์แล้ว สอบถามกับกลุ่มตัวอย่างใน ช่วงเวลา 09.00 - 15.00 น. ระหว่างวันที่ 20 กันยายน - 15 พฤศจิกายน 2567 จำนวนทั้งหมด 196 ชุด และนำมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด โดยแบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถาม ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยเป็นคำถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ การศึกษา ระยะเวลาที่ทำงานในองค์กร ตำแหน่ง และเงินเดือน โดยใช้คำถามแบบกำหนดคำตอบ

ส่วนที่ 2 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามวิธีของไลเคิร์ต (Likert's scale) กำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ระดับความคิดเห็น		คะแนน
มากที่สุด	=	5
มาก	=	4
ปานกลาง	=	3
น้อย	=	2
น้อยที่สุด	=	1

เกณฑ์ในการจัดกลุ่มความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้และพัฒนาตนเองในการทำงานของบุคลากรเทศบาลนครบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี โดยใช้ค่าเฉลี่ยจากข้อมูลเป็นเกณฑ์ในการพิจารณา โดยการหาค่าความกว้างของอัตราภาคชั้น ดังนี้

$$\begin{aligned}
 \text{ความกว้างของอัตราภาคชั้น} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} \\
 &= \frac{5 - 1}{5} \\
 &= 1.33
 \end{aligned}$$

จากหลักเกณฑ์ดังกล่าวสามารถแบ่งระดับคะแนน ได้ดังนี้

ปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง		คะแนน
ระดับมาก	=	3.68 – 5.00
ระดับปานกลาง	=	2.34 – 3.67
ระดับน้อย	=	1.00 – 2.33

จากหลักเกณฑ์ดังกล่าวสามารถแปลความหมายของระดับคะแนน ดังนี้

คะแนนระหว่าง 1.00 – 2.33 หมายถึง ปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้และพัฒนาตนเองฯ ระดับน้อย

คะแนนระหว่าง 2.34 – 3.67 หมายถึง ปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้และพัฒนาตนเองฯ ระดับปานกลาง

คะแนนระหว่าง 3.68 – 5.00 หมายถึง ปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้และพัฒนาตนเองฯ ระดับมาก

ส่วนที่ 3 แบบสอบถาม ความต้องการเรียนรู้และพัฒนาตนเองในการทำงานของบุคลากรเทศบาลนครบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ จากการปฏิบัติงานจริง จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับบุคคลอื่น และจากการศึกษา

โดยแบบสอบถามในส่วนที่ 3 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามวิธีของไลเคิร์ต (Likert's scale) กำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ระดับความต้องการเรียนรู้และพัฒนาตนเองในการทำงาน		คะแนน
มากที่สุด	=	5
มาก	=	4
ปานกลาง	=	3
น้อย	=	2
น้อยที่สุด	=	1

เกณฑ์ในการจัดกลุ่มความต้องการเรียนรู้และพัฒนาตนเองในการทำงานของบุคลากรเทศบาลนครบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี โดยใช้ค่าเฉลี่ยจากข้อมูลเป็นเกณฑ์ในการพิจารณา โดยการหาค่าความกว้างของอัตราภาคชั้น ดังนี้

$$\begin{aligned}
 \text{ความกว้างของอัตรากำไรขั้นต้น} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} \\
 &= \frac{5 - 1}{5} \\
 &= 1.33
 \end{aligned}$$

จากหลักเกณฑ์ดังกล่าวสามารถแบ่งระดับคะแนน ได้ดังนี้

ความต้องการเรียนรู้และพัฒนาตนเองในการทำงาน	คะแนน
ระดับมาก	= 3.68 – 5.00
ระดับปานกลาง	= 2.34 – 3.67
ระดับน้อย	= 1.00 – 2.33

จากหลักเกณฑ์ดังกล่าวสามารถแปลความหมายของระดับคะแนน ดังนี้

คะแนนระหว่าง 1.00 – 2.33 หมายถึง ความต้องการเรียนรู้และพัฒนาตนเองในการทำงานระดับน้อย

คะแนนระหว่าง 2.34 – 3.67 หมายถึง ความต้องการเรียนรู้และพัฒนาตนเองในการทำงานระดับปานกลาง

คะแนนระหว่าง 3.68 – 5.00 หมายถึง ความต้องการเรียนรู้และพัฒนาตนเองในการทำงานระดับมาก

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การตรวจสอบแบบสอบถามเพื่อดูความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อมูล จัดระเบียบ และทำการลงรหัสเพื่อใช้ในการประมวลผล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ พร้อมการจัดทำตารางวิเคราะห์ผลทางสถิติ และนำข้อมูลไปใช้ในการวิเคราะห์ผล โดยมีสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

5.1 ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อศึกษาระดับการเรียนรู้และพัฒนาตนเองในการทำงานของบุคลากรเทศบาลนครบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี

5.2 ค่าการแจกแจงความถี่ (Frequency) และสถิติร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สถิติทดสอบ (t – test) ใช้ในการวิเคราะห์ตัวแปรอิสระ ที่จำแนกออกเป็น 2 กลุ่ม และใช้สถิติทดสอบ (One - Way ANOVA) ใช้ในการวิเคราะห์ตัวแปรอิสระ ที่จำแนกออกเป็น 3 กลุ่มขึ้นไป และการวิเคราะห์ Post Hoc แบบ LSD เพื่อเปรียบเทียบการเรียนรู้และพัฒนาตนเองในการทำงานของบุคลากรเทศบาลนครบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

5.3 สถิตีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product-Moment Correlation Coefficient) ใช้วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระ และตัวแปรตาม โดยกำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ครั้งนี้ไว้ที่ .05 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยงานใจ และปัจจัยค่าจ้างกับการเรียนรู้และพัฒนาตนเองในการทำงานของบุคลากรเทศบาลนครบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี

โดย (r) สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ จะมีค่าอยู่ระหว่าง -1 ถึง 1 ดังนี้

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)	การแปลผลระดับความสัมพันธ์
0.81 – 1.00	มีความสัมพันธ์ในระดับสูง
0.51 – 0.80	มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง
0.21 – 0.50	มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ
0.01 – 0.20	มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำมาก
0.00	ไม่มีความสัมพันธ์กัน

จากหลักเกณฑ์ดังกล่าวสามารถแปลความหมายของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ดังนี้

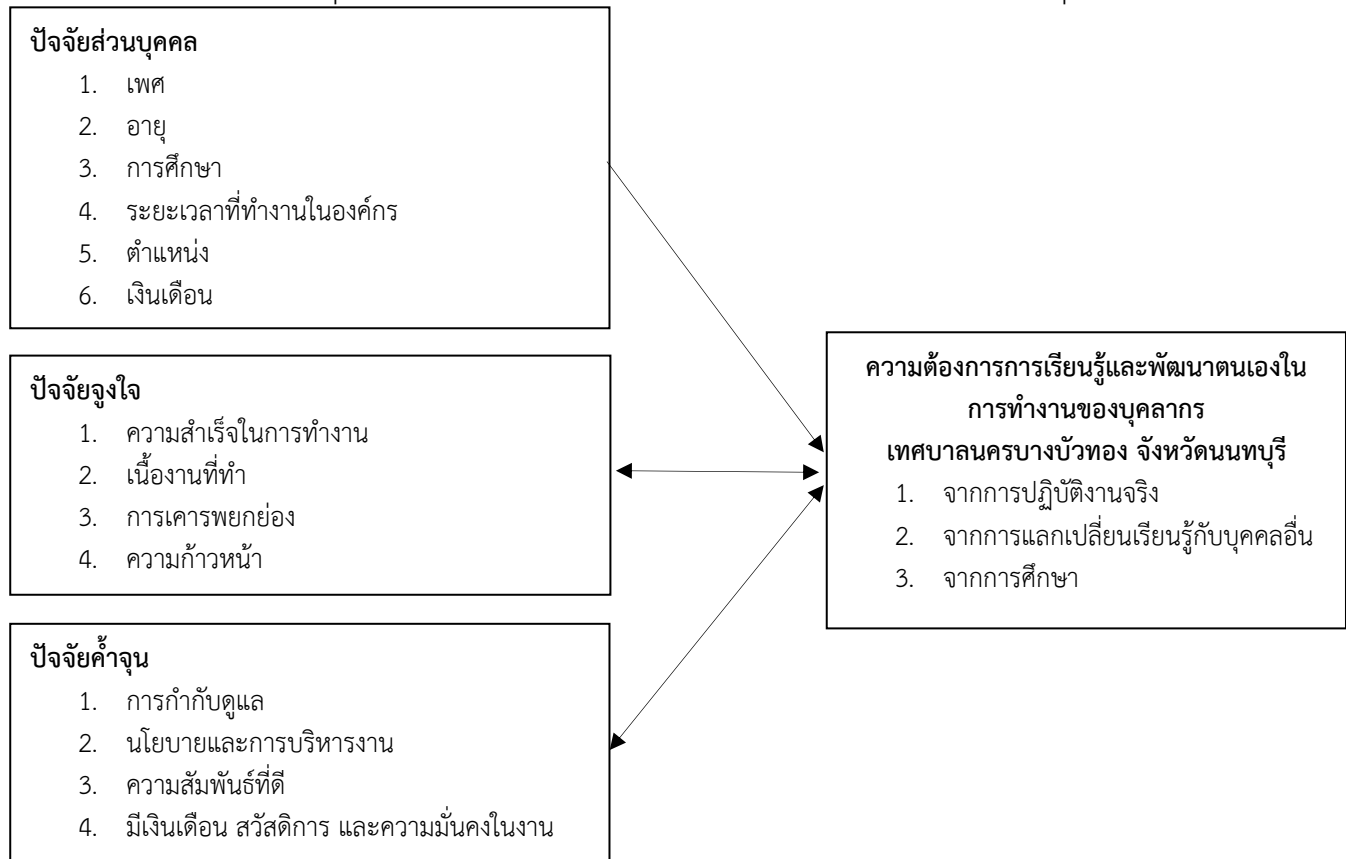
ถ้า r = 1 หมายความว่าตัวแปร X และ Y มีความสัมพันธ์เชิงบวกแบบตามกันโดยสมบูรณ์

ถ้า r = 0 หมายความว่าตัวแปร X และ Y ไม่มีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรง

ถ้า r = -1 หมายความว่าตัวแปร X และ Y มีความสัมพันธ์เชิงลบกันโดยสมบูรณ์

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้ศึกษาได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิด ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษา

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 25 – 29 ปี ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี ซึ่งมีระยะเวลาที่ทำงานในองค์กร 2 – 5 ปีมากที่สุด ปฏิบัติงานในตำแหน่งพนักงานจ้าง และมีเงินเดือนอยู่ระหว่าง 15,000 – 25,000 บาทมากที่สุด

1. ระดับการเรียนรู้และพัฒนาตนเองในการทำงานของบุคลากรเทศบาลนครบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี

ระดับความต้องการเรียนรู้และพัฒนาตนเองในการทำงานของบุคลากรเทศบาลนครบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี ผลการศึกษา พบว่า บุคลากรเทศบาลนครบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี มีความต้องการเรียนรู้และพัฒนาตนเองในการทำงานจากการปฏิบัติงานจริงมากที่สุด จากการศึกษา และจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับบุคคลอื่น ตามลำดับ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการเรียนรู้และพัฒนาตนเองในการทำงานของบุคลากรเทศบาลนครบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี

(n = 196)

ความต้องการเรียนรู้และพัฒนาตนเองในการทำงาน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
จากการปฏิบัติงานจริง	3.79	0.56	มาก
จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับบุคคลอื่น	3.59	0.58	ปานกลาง
จากการศึกษา	3.60	0.56	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยรวม	3.66	0.45	ปานกลาง

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า บุคลากรเทศบาลนครบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี มีภาพรวมความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการเรียนรู้และพัฒนาตนเองในการทำงานของบุคลากรเทศบาลนครบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.66 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.45 โดยมีระดับความคิดเห็นทั้ง 3 ด้านเรียงตามลำดับ ดังนี้ การเรียนรู้และพัฒนาตนเองจากการปฏิบัติงานจริง มีค่าเฉลี่ย 3.79 การเรียนรู้และพัฒนาตนเองจากการศึกษา มีค่าเฉลี่ย 3.60 และการเรียนรู้และพัฒนาตนเองจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับบุคคลอื่น มีค่าเฉลี่ย 3.59

2. ผลการเปรียบเทียบการเรียนรู้และพัฒนาตนเองในการทำงานของบุคลากรเทศบาลนครบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 1 พบว่า บุคลากรเทศบาลนครบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี ที่มีระยะเวลาที่ทำงานในองค์กร ตำแหน่ง เงินเดือนแตกต่างกัน มีการเรียนรู้และพัฒนาตนเองในการทำงานแตกต่างกัน ยกเว้น เพศ อายุ การศึกษา แตกต่างกัน มีการเรียนรู้และพัฒนาตนเองในการทำงานไม่แตกต่างกัน ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 สรุปผลการทดสอบสมมติฐานที่ 1 บุคลากรเทศบาลนครบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี ที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน มีการเรียนรู้และพัฒนาตนเองในการทำงานแตกต่างกัน

ปัจจัยส่วนบุคคล	เป็นไปตามสมมติฐาน	ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน
1. เพศ		✓ (0.308)
2. อายุ		✓ (0.167)
3. การศึกษา		✓ (0.349)
4. ระยะเวลาที่ทำงานในองค์กร	✓ (0.003)*	
5. ตำแหน่ง	✓ (0.000)*	
6. เงินเดือน	✓ (0.003)*	

หมายเหตุ: * ระดับนัยสำคัญที่ระดับ .05

3. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยจิตใจ และปัจจัยคำจูงกับการเรียนรู้และพัฒนาตนเองในการทำงานของบุคลากรเทศบาลนครบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี

ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 2 พบว่า ปัจจัยจิตใจ ด้านความสำเร็จในการทำงาน ด้านเนื้องานที่ทำ และด้านความก้าวหน้า มีความสัมพันธ์ระดับต่ำ กับการเรียนรู้และพัฒนาตนเองในการทำงานของบุคลากรเทศบาลนครบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี โดยด้านความเครียดพยาย่ง มีความสัมพันธ์ระดับต่ำมาก ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยจิตใจ กับการเรียนรู้และพัฒนาตนเองในการทำงานของบุคลากรเทศบาลนครบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี

(n = 196)

ปัจจัยจิตใจ	ความต้องการเรียนรู้และพัฒนาตนเองในการทำงาน		
	Pearson Correlation (r)	Sig	ระดับความสัมพันธ์
1. ด้านความสำเร็จในการทำงาน	0.272*	0.000	ต่ำ
2. ด้านเนื้องานที่ทำ	0.262*	0.000	ต่ำ
3. ด้านความเครียดพยาย่ง	0.189*	0.008	ต่ำมาก
4. ด้านความก้าวหน้า	0.268*	0.000	ต่ำ
รวม	0.342*	0.000	ต่ำ

หมายเหตุ: * ระดับนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 สรุปผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ระหว่างปัจจัยจูงใจ กับความต้องการเรียนรู้และพัฒนาตนเองในการทำงานของบุคลากรเทศบาลนครบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี พบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ Pearson Correlation (r) เท่ากับ 0.342 มีความสัมพันธ์ระดับต่ำ และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน (บวก) สรุปได้ว่า ปัจจัยจูงใจ โดยรวมมีความสัมพันธ์กับความต้องการเรียนรู้และพัฒนาตนเองในการทำงานของบุคลากรเทศบาลนครบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 4 พบว่า ปัจจัยค้ำจุน ด้านการกำกับดูแล ด้านนโยบายและการบริหารงาน ด้านความสัมพันธ์ที่ดี มีความสัมพันธ์ระดับต่ำ กับการเรียนรู้และพัฒนาตนเองในการทำงานของบุคลากรเทศบาลนครบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี โดยด้านเงินเดือน สวัสดิการ และความมั่นคง มีความสัมพันธ์ระดับต่ำมาก ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยค้ำจุน กับความต้องการเรียนรู้และพัฒนาตนเองในการทำงานของบุคลากรเทศบาลนครบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี

(n = 196)

ปัจจัยค้ำจุน	ความต้องการเรียนรู้และพัฒนาตนเองในการทำงาน		
	Pearson Correlation (r)	Sig	ระดับความสัมพันธ์
1. ด้านการกำกับดูแล	0.361*	0.000	ต่ำ
2. ด้านนโยบายการบริหารงาน	0.399*	0.000	ต่ำ
3. ด้านความสัมพันธ์ที่ดี	0.283*	0.000	ต่ำ
4. ด้านเงินเดือน สวัสดิการ ความมั่นคงในงาน	0.194*	0.006	ต่ำมาก
รวม	0.417*	0.000	ต่ำ

หมายเหตุ: * ระดับนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตารางที่ 5 สรุปผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ระหว่างปัจจัยค้ำจุน กับความต้องการเรียนรู้และพัฒนาตนเองในการทำงานของบุคลากรเทศบาลนครบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี พบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ Pearson Correlation (r) เท่ากับ 0.417 มีความสัมพันธ์ระดับต่ำ และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน (บวก) สรุปได้ว่า ปัจจัยค้ำจุน โดยรวมมีความสัมพันธ์กับความต้องการเรียนรู้และพัฒนาตนเองในการทำงานของบุคลากรเทศบาลนครบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้และพัฒนาตนเองในการทำงานของบุคลากรเทศบาลนครบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี ผลการศึกษา พบว่า บุคลากรเทศบาลนครบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี มีการเรียนรู้และพัฒนาตนเองในการทำงานจากปัจจัยด้านจูงใจมากกว่าด้านค้ำจุน ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยจูงใจ และปัจจัยค้ำจุนที่มีผลต่อการเรียนรู้และพัฒนาตนเองในการทำงานของบุคลากรเทศบาลนครบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี

(n = 196)

ความคิดเห็นปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น
ปัจจัยจูงใจ	3.73	0.50	มาก
ปัจจัยค้ำจุน	3.53	0.44	ปานกลาง

จากตารางที่ 6 แสดงให้เห็นว่า บุคลากรเทศบาลนครบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี มีภาพรวมความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยจูงใจอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.73 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.50 และมีภาพรวมความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยค้ำจุนอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.53 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.44

อภิปรายผล

ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการเรียนรู้และพัฒนาตนเองในการทำงานของบุคลากรเทศบาลนครบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ จากการปฏิบัติงานจริง เนื่องจากการทำงานในเทศบาลนครบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี มีการเรียนรู้และพัฒนาตนเองในการทำงานจากการลงมือปฏิบัติงานจริง เช่น การจัดซื้อจัดจ้างพัสดุ ในครั้งแรกอาจจะเกิดปัญหาการหาคู่เทียบในการจัดซื้อจัดจ้างหรือข้อผิดพลาดด้านการต่อรองราคาขึ้น แต่ในครั้งต่อ ๆ จะสามารถนำประสบการณ์ที่ได้รับจากการลงมือปฏิบัติในครั้งแรก เข้ามาช่วยแก้ไขปัญหาในการหาคู่เทียบในการจัดซื้อจัดจ้างไม่ให้เกิดขึ้นอีก หรือมีทักษะในการต่อรองราคามากยิ่งขึ้นได้ในครั้งต่อไป เป็นต้น ซึ่งไม่สอดคล้องกับ งานวิจัยของ ชูติกาญจน์ สลาหลง (2563) พบว่า ความต้องการและความคาดหวังในการพัฒนาตนเองของข้าราชการครูอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านจากน้อยไปมาก ได้แก่ ด้านวิทยฐานะ ด้านดูงาน ด้านฝึกอบรม และด้านการศึกษา ต่อ ตามลำดับ

ผลการเปรียบเทียบการเรียนรู้และพัฒนาตนเองในการทำงานของบุคลากรเทศบาลนครบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ด้านระยะเวลาที่ทำงานในองค์กร จากการทดสอบรายคู่ด้วยวิธี LSD พบว่า ในบุคลากรเทศบาลนครบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี ที่มีระยะเวลาที่ทำงานในองค์กรตั้งแต่ 31 ปีขึ้นไป มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.56 ด้านตำแหน่ง จากการทดสอบรายคู่ด้วยวิธี LSD พบว่าบุคลากรเทศบาลนครบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี ที่มีตำแหน่งหัวหน้าส่วนราชการ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.35 และด้านเงินเดือน จากการทดสอบรายคู่ด้วยวิธี LSD พบว่าบุคลากรเทศบาลนครบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี ที่มีเงินเดือน 55,001 บาทขึ้นไป มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.00 อาจเป็นเพราะว่าเงินเดือนที่เพิ่มมากขึ้นนั้นมากจากการมีตำแหน่งที่สูงขึ้น หรือมีระยะเวลาที่ทำงานในเทศบาลนครบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี นานสักระยะหนึ่งแล้ว ซึ่งเมื่อบุคลากรเทศบาลนครบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี เลื่อนตำแหน่งที่สูงขึ้นย่อมต้องมีการเรียนรู้และพัฒนาตนเองในการทำงานให้ดีขึ้นเหมาะสมกับตำแหน่งที่สูงขึ้น เช่น การที่จะเป็นหัวหน้าส่วนราชการได้ ต้องมีความชำนาญในงานด้านนั้น ๆ สามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น หรือรู้ระเบียบ กฎหมายต่าง ๆ เกี่ยวกับงานด้านนั้น ๆ ก่อน รวมทั้งสามารถบริหารบุคลากรได้ ถึงจะสามารถเป็นหัวหน้าส่วนราชการนั้นได้ ซึ่งสอดคล้องกับ ธรรมวรรณ วงศ์เจริญยศ และคณะ (2565) พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล และบุคลากรที่มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานต่างกัน มีการพัฒนาตนเองแตกต่างกัน

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยจิตใจ และปัจจัยคำจูงกับการเรียนรู้และพัฒนาตนเองในการทำงานของบุคลากรเทศบาลนครบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี พบว่า ปัจจัยจิตใจทั้ง 4 สมมติฐาน เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยทั้ง 3 ด้าน มีความสัมพันธ์ระดับต่ำ ได้แก่ ด้านความสำเร็จในการทำงาน ด้านเนื้อหาที่ทำ และด้านความก้าวหน้า เนื่องจากงานที่บุคลากรเทศบาลนครบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี แต่ละบุคคลได้ปฏิบัติมีความเหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ของตนเอง ไม่มากหรือน้อยเกินไป งานที่ปฏิบัติมีความท้าทาย ไม่น่าเบื่อ มีการมอบหมายงานที่รับผิดชอบให้กับบุคลากรได้อย่างชัดเจน และบุคลากรเทศบาลนครบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี สามารถทำงานได้เสร็จทันตามเวลาที่หัวหน้าส่วนราชการกำหนด แก้ปัญหาต่าง ๆ ในการทำงาน หรืออุปสรรคของงานที่ทำได้ ปรับปรุงงานที่ทำอยู่ให้มีความทันสมัยอยู่เสมอ อีกทั้งยังมีโอกาสได้อบรมตามโครงการ หรือกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งที่หน่วยงานเทศบาลนครบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี เป็นผู้จัดโครงการเอง และโครงการที่หน่วยงานภายนอกเป็นผู้จัด เพื่อการนำความรู้ที่ได้รับมาประยุกต์ใช้กับการทำงานต่าง ๆ รวมถึงการที่บุคลากรเทศบาลนครบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี มีโอกาสเติบโตในสายงานอาชีพของตนเอง มีการเลื่อนตำแหน่ง หรือยศตามระยะเวลาที่เหมาะสม จึงทำให้บุคลากรเทศบาลนครบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี มีการเรียนรู้และพัฒนาตนเองเล็กน้อยเท่านั้น ซึ่งสอดคล้องกับ พรพรรณ พุฒินาสนสิน (2562) พบว่า ปัจจัยด้านแรงจูงใจส่งผลต่อการพัฒนาตนเองในการทำงานของข้าราชการฯ (ชอบงานท้าทายความสามารถ มุ่งมั่นพยายาม) ส่วนด้านความเครียดพยาย่ง มีความสัมพันธ์ระดับต่ำมาก เนื่องจากการทำงานที่เทศบาลนครบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี มีการได้รับคำชมเชยในการปฏิบัติงานจากเพื่อนร่วมงานหรือหัวหน้าส่วนราชการ รวมถึงการแนะนำเรื่องงาน วิธีการทำงานให้ดีขึ้นมีคุณภาพ รวดเร็ว อีกทั้งยังมีการมอบเกียรติบัตรให้กับบุคลากรเทศบาลนครบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี ที่ได้รับการประเมินดีเด่นในทุก ๆ ปี แต่ความเครียดพยาย่งที่ได้รับ ก็ทำให้บุคลากรเทศบาลนครบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี มีการเรียนรู้และพัฒนาตนเองเพิ่มเติมเล็กน้อยมาก และสอดคล้องกับ

พยอม พึ่งเถื่อน (2563) พบว่า โครงสร้างด้านโอกาส เป็นโครงสร้างที่เอื้ออำนวยต่อโอกาสในการเจริญก้าวหน้าทางอาชีพของผู้ปฏิบัติงาน

และพบว่า ปัจจัยคำจูงทั้ง 4 สมมติฐาน เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยทั้ง 3 ด้านมีความสัมพันธ์ระดับต่ำ ได้แก่ ด้านกำกับดูแล ด้านนโยบายการบริหารงาน ด้านความสัมพันธ์ที่ดี เนื่องจากเทศบาลนครบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี มีการสอนงานให้กับบุคลากรใหม่ที่มาทำงาน แนะนำเทคนิคด้านต่าง ๆ ในการทำงาน เช่น ควบคุมตรวจสอบเอกสารตรงส่วนไหนเป็นพิเศษก่อนการดำเนินการต่าง ๆ เป็นต้น รวมถึงการกำกับดูแล และตรวจสอบงานที่ทำ เพื่อไม่ให้เกิดความผิดพลาดในการทำงานเป็นผลทำให้เกิดความผิดพลาดในงานน้อย และยังมีสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ดี เช่น สถานที่ อากาศ อุณหภูมิ เป็นต้น เมื่อสภาพแวดล้อมดี การทำงานก็มีความสุขสบายใจในการทำงาน และทำงานได้อย่างเต็มที่เต็มความสามารถ นอกจากนั้นแล้วยังมีการบริหารงานอย่างเป็นระบบ ไม่ซ้ำซ้อน มีขั้นตอนการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน ทำให้การทำงานมีความสะดวกสบาย และยังมีนโยบาย เป้าหมายการปฏิบัติงานที่ชัดเจนในแต่ละปีงบประมาณ รวมถึงมีเวลาทำงานและเวลาส่วนตัวแยกจากกัน เช่น มีเวลาพัก วันหยุดราชการ และวันหยุดพักผ่อน ให้กับบุคลากรเทศบาลนครบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี อย่างชัดเจน รวมทั้งการประสานงานกับหัวหน้าส่วนราชการเพื่อขอความช่วยเหลือ หรือคำแนะนำในการทำงานได้ หรือสามารถขอความช่วยเหลือจากเพื่อนร่วมงาน เพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย และได้รับการสนับสนุนจากผู้ใต้บังคับบัญชาในการช่วยเหลืองานต่าง ๆ ทำให้งานสำเร็จตามที่ตั้งใจไว้ ซึ่งสอดคล้องกับ ธรรมวรธ วงศ์เจริญยศ และคณะ (2565) พบว่า การพัฒนานาตนเองขึ้นอยู่กับปัจจัยการบริหารองค์กร สภาพการทำงาน และผลตอบแทนที่ได้จากการทำงาน ส่งผลต่อการพัฒนานาตนเอง

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการศึกษา สามารถสรุปองค์ความรู้ใหม่ ได้ว่า บุคลากรเทศบาลนครบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี มีความต้องการเรียนรู้และพัฒนาตนเองในการทำงานจากการปฏิบัติงานจริงมากที่สุด แสดงว่า การที่บุคลากรเทศบาลนครบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี ได้ลงมือปฏิบัติงานจริง และเก็บเกี่ยวประสบการณ์ต่าง ๆ ในการปฏิบัติงาน เพื่อนำมาพัฒนาการปฏิบัติงานในครั้งต่อไป ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และบุคลากรเทศบาลนครบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี มีการเรียนรู้และพัฒนาตนเองในการทำงานจากปัจจัยด้านจูงใจมากกว่าด้านคำจูง และด้านที่มากที่สุด คือ ด้านความสำเร็จในการทำงาน แสดงให้เห็นว่า บุคลากรเทศบาลนครบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี มีความต้องการในการเรียนรู้และพัฒนาตลอดเวลาเพื่อให้งานที่ตนเองปฏิบัติอยู่สำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ และให้บริการประชาชนได้อย่างมีคุณภาพ สะดวก และรวดเร็ว

สรุปผลการวิจัย

ระดับการเรียนรู้และพัฒนาตนเองในการทำงานของบุคลากรเทศบาลนครบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี พบว่า จากการปฏิบัติงานจริงมากที่สุด รองลงมาจากการศึกษา และจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบการเรียนรู้และพัฒนาตนเองในการทำงานของบุคลากรเทศบาลนครบางบัวทอง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ระยะเวลาที่ทำงาน ในองค์กร ตำแหน่ง เงินเดือนแตกต่างกัน มีการเรียนรู้และพัฒนาตนเองในการทำงานแตกต่างกัน ยกเว้น เพศ อายุ การศึกษา แตกต่างกัน มีการเรียนรู้และพัฒนาตนเองในการทำงานไม่แตกต่างกัน และความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยจูงใจ และปัจจัยคำจูงกับการเรียนรู้และพัฒนาตนเองในการทำงานของบุคลากรเทศบาลนครบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี พบว่า ปัจจัยด้านจูงใจมีผลมากกว่าด้านคำจูง โดยเรียงลำดับปัจจัยจูงใจจากมากไปน้อย ได้ดังนี้ ด้านความสำเร็จในการทำงาน ด้านเนื้องานที่ทำ ด้านความเคารพยกย่อง และด้านความก้าวหน้า ส่วนปัจจัยคำจูงเรียงลำดับจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ด้านการกำกับดูแล ด้านความสัมพันธ์ที่ดี ด้านนโยบายและการบริหารงาน ด้านเงินเดือน สวัสดิการ และความมั่นคง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 เทศบาลนครบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี ควรมีการส่งเสริมการเรียนรู้จากข้อผิดพลาด เนื่องด้วยบุคลากรเทศบาลนครบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติงานจริงมากที่สุด ดังนั้นควรให้มีการลงมือปฏิบัติงานจริงในการดำเนินการต่าง ๆ เพื่อให้บุคลากรมีประสบการณ์ และสามารถให้บริการประชาชนได้อย่างรวดเร็วมากยิ่งขึ้น

1.2 เทศบาลนครบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี ควรมีการส่งเสริมปัจจัยจูงใจทั้ง 4 ด้าน เช่น มีการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจนให้กับบุคลากร กำหนดระยะเวลาการส่งงานที่ชัดเจน และให้คำปรึกษาเรื่องการทำงาน เมื่อมีปัญหา หัวหน้างาน เพื่อนร่วมงานสามารถช่วยกันแก้ปัญหาได้ เนื่องจากปัจจัยจูงใจมีความสัมพันธ์กับการเรียนรู้และพัฒนาตนเองในการทำงานของบุคลากรเทศบาลนครบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี มากกว่าปัจจัยจูงใจ

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

ควรทำการศึกษาวิจัยในเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ เพื่อให้เข้าใจถึงความต้องการเรียนรู้และพัฒนาตนเองในการทำงานของบุคลากรเทศบาลนครบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี และควรมีการศึกษาในมุมมองของประชาชนซึ่งเป็นผู้รับบริการเทศบาลนครบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี และมุมมองของนายกเทศมนตรีนครบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี ผู้ให้การสนับสนุนการเรียนรู้ด้านต่าง ๆ

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2567). *ข้อมูลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. สืบค้นจาก <https://relink.asia/BNKS3>.
- ชุดิกัญจน์ สลาหลง. (2563). *ความต้องการและความคาดหวังในการพัฒนาตนเองของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13 จังหวัดตรัง*. (การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยทักษิณ).
- เทศบาลนครบางบัวทอง. (2563). *โครงสร้างองค์กรและการบริหารงาน*. สืบค้นจาก <https://buathongcity.go.th/content/cate/17>.
- _____. (2568). *เรื่อง เปลี่ยนแปลงฐานะเทศบาลเมืองบางบัวทอง อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี เป็นเทศบาลนครนนทบุรี*. สืบค้นจาก <https://buathongcity.go.th/news/detail/15519>.
- ธรรมวรธ วงศ์เจริญยศ, ชาญเดช เจริญวิริยะกุล และ วราพร ดำรงค์กุลสมบัติ. (2565). ปัจจัยการบริหารองค์กรที่ส่งผลต่อการพัฒนาตนเองของบุคลากร การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. *วารสารรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา*, 5(3), 256-266.
- ธานินทร์ เอื้ออภิศร. (2560). *มนุษย์จะสร้างทักษะ - การเรียนรู้ใหม่ เพื่อรับมือ 'ความเปลี่ยนแปลง' ในอนาคตอย่างไร?* สืบค้นจาก <https://thestandard.co/learning-for-change/>
- พยอม พึ่งเถื่อน. (2563). ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาตนเองของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินการคลังด้วยระบบสารสนเทศของมหาวิทยาลัยภาคีรัฐ. *วารสารสังคมศาสตร์ นิติรัฐศาสตร์*, 4(2), 51-73.
- พรพรรณ พุฒนาณสิน. (2562). ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาตนเองในการทำงานของข้าราชการ กองบัญชาการกองทัพไทย พื้นที่แจ้งวัฒนะ. *วารสารสมาคมนักวิจัย*, 24(3), 290-305.
- ลีวพร สุขเอียด. (2567). *การปกครองส่วนท้องถิ่น*. สืบค้นจาก <https://shorturl.asia/a2Cx5>.
- อาภรณ์ ภูวียพันธ์ุ. (2559). *การพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากรบนพื้นฐาน 70:20:10 Learning Model*. (พิมพ์ครั้งที่ 2) กรุงเทพฯ: เอช อาร์ เซ็นเตอร์
- HREX.asia. (2562). *70:20:10 สูตรเพิ่มศักยภาพองค์กรด้วยโมเดลการเรียนรู้และพัฒนาคน*. สืบค้นจาก <https://th.hrmote.asia/orgdevelopment/190620-model-70-20-10/>.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.

Online Public Relations Media Development Project to Promote Agricultural Tourism in Nong Kung Sri District, Kalasin Province

Khatha Chanthamma¹ Ketsaraphon Phanthong² Khanin Siriwong³ Thanya Chanprasopchai^{4*}
Dararat Khampusaen⁵ and Benjawan Naiyanit⁶

¹ Jindasinthwanon School, Kalasin, Thailand

² Student of Graduate Diploma Program in Teaching Profession, Sripatum University, Khon Kaen, Thailand

³ Khonkaen Primary Educational Service Area Office 4, Khon Kaen, Thailand

⁴ Faculty of Technology, Khon Kaen University, Khon Kaen, Thailand

⁵ Faculty of Humanities and Social Sciences, Khon Kaen University, Khon Kaen, Thailand

⁶ Faculty of Social Sciences, Mahamakut Buddhist University Isan Campus, Khon Kaen, Thailand

* Corresponding author. E-mail: thacha3@kku.ac.th

ABSTRACT

The purpose of this research is (1) to develop promotional media to promote agricultural tourism in Nong Kung Sri District, Kalasin Province; (2) to study the effectiveness of the promotional media; and (3) to study the satisfaction of tourists regarding the promotion of agricultural tourism through promotional media. This study is quantitative research, and the tools used for data collection include a questionnaire on the appropriateness and satisfaction with the promotional media and guidelines for in-depth interviews. The research consists of a questionnaire regarding the appropriateness of online promotional media, a satisfaction questionnaire for tourists, and interview guidelines with stakeholders in the area. The statistics used for data analysis include mean and standard deviation. The research findings indicate that (1) the development of video media is highly suitable for promoting agricultural tourism, particularly through activities that reflect the lifestyle of farmers and local wisdom. However, there is still a lack of modern technology in disseminating information. (2) The assessment of the effectiveness of video media from 50 tourists showed a high level of appropriateness. (3) The study of the satisfaction of participants and interested parties regarding the promotional media for promoting agricultural tourism was generally at a high level. The study suggests that the development of online promotional media to promote agricultural tourism in Nong Kung Sri District, Kalasin Province, can effectively enhance awareness among the target group and create motivation for tourism. The developed media is modern, easily accessible, and meets the behaviors of tourists in the digital age. Therefore, there should be continuous development and improvement of the media to ensure diversity and modernity to enhance the potential for promoting agricultural tourism in the area.

Keywords: Public Relations Media, Agricultural Tourism, Online Media

การพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์ออนไลน์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร อำเภอหนองกงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์

ศุภา จันทำมา¹ เกษราภรณ์ พานทอง² คณิน ศิริวงศ์³ ธัญญา จันทรประสพชัย^{4*} ดารารัตน์ คำภูแสน⁵
และ เบญจวรรณ นัยนิตย์⁶

¹ โรงเรียนจินดาสินธวานนท์ กาฬสินธุ์ ประเทศไทย

² นักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยศรีปทุม ขอนแก่น ประเทศไทย

³ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ขอนแก่น ประเทศไทย

⁴ คณะเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยขอนแก่น ขอนแก่น ประเทศไทย

⁵ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ขอนแก่น ประเทศไทย

⁶ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม วิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ขอนแก่น ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: thacha3@kku.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของอำเภอหนองกงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ (2) เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของสื่อประชาสัมพันธ์ และ (3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรผ่านสื่อประชาสัมพันธ์ การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามความเหมาะสมและความพึงพอใจที่มีต่อสื่อประชาสัมพันธ์ และแนวทางการสัมภาษณ์เชิงลึก การวิจัยประกอบด้วยแบบสอบถามเกี่ยวกับความเหมาะสมของสื่อประชาสัมพันธ์ออนไลน์ แบบสอบถามความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว และแนวทางการสัมภาษณ์กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์มีความเหมาะสมในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยเฉพาะการจัดกิจกรรมที่สะท้อนวิถีชีวิตเกษตรกรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น อย่างไรก็ตามยังขาดการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการเผยแพร่ข้อมูล 2) ผลการประเมินประสิทธิภาพของสื่อในรูปแบบเว็บไซต์จากนักท่องเที่ยว จำนวน 50 คน พบว่ามีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด 3) ผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรมและผู้สนใจที่มีต่อสื่อประชาสัมพันธ์ประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า การพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์ในรูปแบบสื่อออนไลน์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของอำเภอหนองกงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ สามารถยกระดับการรับรู้ของกลุ่มเป้าหมายและสร้างแรงจูงใจในการท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ สื่อที่พัฒนาขึ้นมีความทันสมัย เข้าถึงง่าย และตอบโจทย์พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในยุคดิจิทัล จึงควรมีการพัฒนาและปรับปรุงสื่อให้มีความหลากหลายและทันสมัยอย่างต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มศักยภาพในการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่

คำสำคัญ: สื่อประชาสัมพันธ์, การท่องเที่ยวเชิงเกษตร, สื่อออนไลน์

บทนำ

สื่อออนไลน์มีบทบาทสำคัญต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวในยุคดิจิทัล โดยเฉพาะการค้นหาข้อมูล การเปรียบเทียบ และการเลือกรูปแบบการท่องเที่ยวที่ตรงกับความสนใจ ผ่านอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เช่น สมาร์ทโฟน หรือแท็บเล็ต ซึ่งสามารถเข้าถึงสื่อประชาสัมพันธ์ได้ทุกที่ทุกเวลา สื่อออนไลน์ที่มีเนื้อหาที่น่าสนใจ ทันสมัย และสอดคล้องกับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว จึงถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการยกระดับภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงส่งเสริมการท่องเที่ยวให้เติบโตอย่างมีประสิทธิภาพ นโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยในยุค “ไทยแลนด์ 4.0” ได้ให้ความสำคัญกับการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2564–2565 ได้กำหนดแนวทางส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ที่รักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม

พร้อมกับการใช้เทคโนโลยีในการประชาสัมพันธ์และการตลาดอย่างเหมาะสม (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2564) งานวิจัยหลายฉบับ ยังพบว่า การใช้สื่อประชาสัมพันธ์ในรูปแบบออนไลน์ เช่น วิดีทัศน์ อินโฟกราฟิก หรือโซเชียลมีเดีย ช่วยเพิ่มความสนใจและความประทับใจต่อแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างมีนัยสำคัญ (ปริดา สามงามยา, 2563)

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรนับเป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่ส่งเสริมการเรียนรู้วิถีชีวิต การเกษตรกรรม และสิ่งแวดล้อมของชุมชนท้องถิ่น โดยรัฐบาลได้กำหนดเป้าหมายให้ประเทศไทยเป็นจุดหมายปลายทางด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรระดับโลกภายในปี พ.ศ. 2567 ทั้งนี้ ราชานนท์ ทวีผล และคณะ (2568) ซึ่งให้เห็นถึง กรอบการพัฒนาจากความร่วมมือกับชุมชน เพื่อให้ท้องถิ่นมีบทบาทเป็นเจ้าของและได้รับผลประโยชน์โดยตรง ผ่านการจ้างงานและการอนุรักษ์วัฒนธรรมดั้งเดิม Well-being Tourism สามารถส่งเสริมผ่านการนำเสนอเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม เช่น อาหารท้องถิ่น โปรแกรมสุขภาพ และกิจกรรมที่สะท้อนวิถีชีวิตของชุมชน แต่อย่างไรก็ตาม ในพื้นที่อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ยังคงประสบปัญหาในด้านการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวที่ไม่สอดคล้องกับยุคสมัย ทำให้ขาดการรับรู้ในวงกว้าง และไม่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้อย่างเต็มศักยภาพ ดังนั้น จึงมีความจำเป็นในการพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์ที่มีความทันสมัย หลากหลาย และเหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ เพื่อยกระดับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายมากยิ่งขึ้น (กรมการท่องเที่ยว, 2561)

อำเภอหนองกุงศรี ตั้งอยู่ทางตอนใต้ของจังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ทางทรัพยากรธรรมชาติ และยังคงรักษาวิถีชีวิตของชุมชนเกษตรกรรมไว้ได้อย่างดี ปัจจุบันอำเภอหนองกุงศรีประกอบด้วย 10 ตำบล 123 หมู่บ้าน มีประชากรรวมประมาณ 55,000 คน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2566) เมื่อพิจารณาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจากองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ปรากฏว่า พื้นที่อำเภอหนองกุงศรีมีสิ่งดึงดูดใจทางด้านกายภาพ (Attraction) มีความหลากหลายทางพันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์ รวมไปถึงระบบนิเวศ นอกจากนี้ยังมียุทธศาสตร์ประเพณีและวิถีชุมชนอย่างประเพณีงานบวงสรวงเจ้าปู่ภูศรี และมีการจัดการเรียนการสอน PBL ซึ่งมีหน่วยการเรียนรู้ทางการเกษตรทุกระดับชั้น แต่ในปัจจุบันยังขาดในเรื่องการประชาสัมพันธ์ที่ดี ขาดกิจกรรมการท่องเที่ยว และการใช้สื่อประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว เช่น การใช้สื่อสิ่งพิมพ์ทั้งที่เป็นแผ่นพับ โปสเตอร์ แผนที่อินโฟกราฟิกและแผนที่การท่องเที่ยว ซึ่งต้องมีการออกแบบให้มีความน่าสนใจ ขนาดเหมาะสมที่พกพาสะดวก มีภาพเนื้อหาที่เข้าใจง่าย ดึงดูดใจ

จากปัญหาข้างต้นพบว่า แนวโน้มการส่งเสริมการท่องเที่ยวให้ประสบผลสำเร็จนอกจากด้านกายภาพ ที่เป็นทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวสิ่งอำนวยความสะดวก กิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวและสินค้าของที่ระลึก แล้วต้องมีการใช้สื่อที่หลากหลายร่วมกันในการประชาสัมพันธ์ชักชวนให้เกิดความรู้สึกอยากมาท่องเที่ยว และการที่จะทำให้สถานที่ท่องเที่ยวนั้นเป็นที่รู้จักได้นั้นจะต้องมีสื่อประชาสัมพันธ์ที่มีคุณภาพ ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้พัฒนาและจัดทำสื่อและเชื่อมโยงข้อมูลด้วยเทคโนโลยีตามแนวทางดังกล่าวข้างต้นเพื่อใช้ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ของอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. พัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์ ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ของอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์
2. ศึกษาประสิทธิภาพของสื่อประชาสัมพันธ์ ที่ใช้ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและวัฒนธรรมของอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์
3. ศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรด้วยสื่อประชาสัมพันธ์

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 50 คน โดยพิจารณาจากกลุ่มบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องและสามารถให้ข้อมูลที่ตรงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้แก่ นักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ และผู้ประกอบการหรือบุคลากรที่มีบทบาทในการส่งเสริม

และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวดังกล่าว การเจาะจงกลุ่มตัวอย่างดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกจากผู้ที่มีประสบการณ์ตรงและสามารถสะท้อนมุมมองเกี่ยวกับการรับรู้สื่อประชาสัมพันธ์ รวมถึงแนวทางการพัฒนาสื่อเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้อย่างเหมาะสม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ใช้แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบประเมินความพึงพอใจของสื่อประชาสัมพันธ์ออนไลน์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร จากนั้นนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่ของ อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 50 คน

2.1 สื่อเทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ประกอบด้วย สิ่งพิมพ์ เว็บไซต์ วิทยุทัศน์ สื่อสังคมออนไลน์ (Facebook, Line)

2.2 แบบประเมินคุณภาพสื่อประชาสัมพันธ์ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ สำหรับนักท่องเที่ยวเดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์

2.3 แบบสอบถามความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

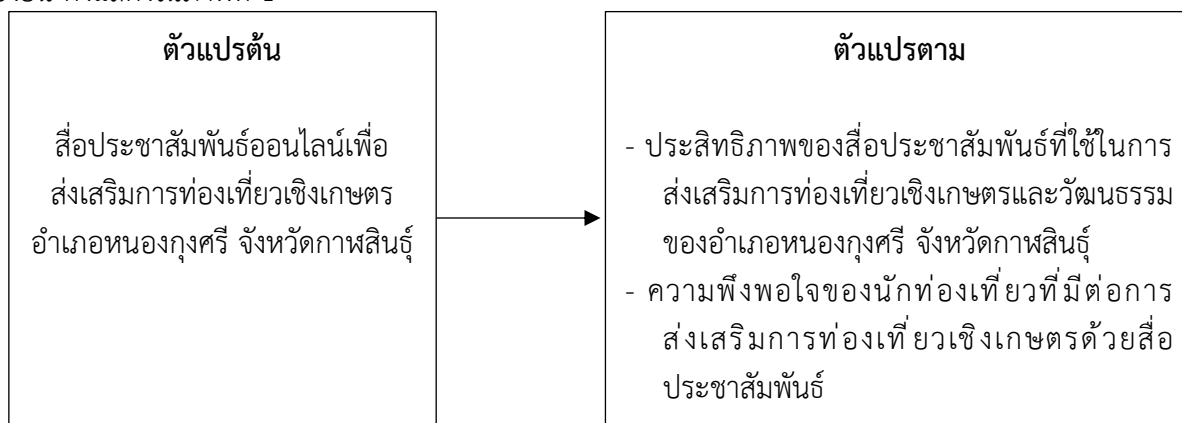
การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบประเมินความพึงพอใจของสื่อประชาสัมพันธ์ออนไลน์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ประชากรเป็นนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่ของ อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้วยการกำหนดเกณฑ์จากนักท่องเที่ยวที่มีการใช้งานโทรศัพท์มือถือเป็นเครื่องมือในการค้นหาข้อมูลจากเว็บไซต์การสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ หรือเคยใช้งานแอปพลิเคชัน บนโทรศัพท์มือถือ จำนวน 50 คน จากนั้นทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ด้วยการเดินสอบถาม ณ จุดท่องเที่ยว พร้อมทั้งชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยให้ผู้เข้าร่วมทราบอย่างชัดเจน และดำเนินการเก็บข้อมูลจากเฉพาะผู้ที่ยินยอมเข้าร่วมโดยสมัครใจเท่านั้น

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้ นำมาคำนวณโดยใช้สถิติพื้นฐาน คือค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แบ่งระดับคะแนน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้แนวคิดด้านการสื่อสารการตลาดและการประชาสัมพันธ์ และทฤษฎีการยอมรับนวัตกรรม (Diffusion of Innovations Theory) ของ Everett M. Rogers (1962) และแนวคิดการสื่อสารแบบสองทาง (Two-Way Symmetrical Communication) จากทฤษฎีของ James E. Grunig & Todd Hunt (1984) โดยกรอบแนวคิดนี้มุ่งเน้นการพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์ออนไลน์ให้มีประสิทธิภาพ และตรวจสอบความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืน ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ผลการพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์ ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และวัฒนธรรมของอำเภอหนองกุ้งศรี จังหวัดกาฬสินธุ์

จากการพัฒนาสื่อวีดิทัศน์และการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย พบว่าการดำเนินโครงการเกี่ยวกับการเกษตรและ กิจกรรมการประชาสัมพันธ์ มีความเหมาะสม เพียงพอต่อการส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้ ปัญหาที่พบคือขาด สื่อและเทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อใช้ส่งเสริมและประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้นำข้อมูลมาวางแผนและ ปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมในการออกแบบจัดทำสื่อต่างๆ โดยได้จัดทำ การประกวดออกแบบ ตราสัญลักษณ์ LOGO พร้อม ตั้งชื่อสวนผัก Hydroponic ของโรงเรียนจินดาสินธวานนท์ ตามโครงการ “ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร” อำเภอ หนองกุ้งศรี จังหวัดกาฬสินธุ์

2. ประสิทธิภาพของสื่อประชาสัมพันธ์ ที่ใช้ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและวัฒนธรรมของอำเภอ หนองกุ้งศรี จังหวัดกาฬสินธุ์

ผลการประเมินคุณภาพของสื่อ ประเภทสื่อวีดิทัศน์ โครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร อำเภอหนองกุ้งศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า มีความเหมาะสมขององค์ประกอบสื่อประชาสัมพันธ์ยุคดิจิทัลเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอยู่ ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ =4.67, S.D = 0.50) เมื่อพิจารณาความเหมาะสม พบว่า องค์ประกอบสื่อประชาสัมพันธ์อยู่ในระดับมาก ที่สุด ประกอบด้วย 1) วิธีการนำเสนอเนื้อหา ($\bar{X}$ = 4.80, S.D = 0.45) 2) เนื้อหาที่มีความเหมาะสม ($\bar{X}$ = 4.80, S.D = 0.45) 3) รายละเอียดภาพการลำดับภาพ ($\bar{X}$ =4.80, S.D = 0.45) 4) เสียงบรรยาย (น้ำเสียง การอ่านออกเสียง อักษร และจังหวะการอ่าน) ($\bar{X}$ = 4.80, S.D = 0.45) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ประสิทธิภาพของสื่อประชาสัมพันธ์ที่ใช้ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและวัฒนธรรมของอำเภอ หนองกุ้งศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ (n = 50)

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. วิธีการนำเสนอ			
1.1 วิธีการนำเสนอเนื้อหา	4.80	0.45	มากที่สุด
1.2 ความเหมาะสมของเวลาในการนำเสนอการนำเสนอ	4.60	0.55	มากที่สุด
2. การนำเสนอเนื้อหาของสื่อ			
2.1 เนื้อหาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่กำหนด	4.60	0.55	มากที่สุด
2.2 เนื้อหาที่มีความเหมาะสม	4.80	0.45	มากที่สุด
2.3 เนื้อหาช่วยส่งเสริมประสบการณ์ให้กับนักท่องเที่ยว	4.60	0.55	มากที่สุด
3. ตัวอักษรและภาพ			
3.1 ตัวอักษร (แบบ ขนาด สี)	4.70	0.50	มากที่สุด
3.2 เทคนิคพิเศษการจัดองค์ประกอบศิลป์	4.40	0.55	มาก
3.3 รายละเอียดภาพการลำดับภาพ	4.80	0.45	มากที่สุด
4. เสียง			
4.1 เสียงบรรยาย (น้ำเสียง การอ่านออกเสียง อักษร และจังหวะการอ่าน)	4.80	0.45	มากที่สุด
4.2 เสียงดนตรี (ความชัดเจน ระดับความดัง	4.70	0.50	มากที่สุด
4.3 เสียงประกอบ (ตรง สัมพันธ์ เหมาะสมกับภาพ และการบรรยาย)	4.60	0.55	มากที่สุด
รวม	4.67	0.50	มากที่สุด

3. ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรด้วยสื่อประชาสัมพันธ์

ความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรมและผู้สนใจที่มีต่อสื่อประชาสัมพันธ์ประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.45$, S.D = 0.67) เมื่อพิจารณาพบว่า ระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด มี 3 ด้าน คือ 1) การใช้โทรศัพท์มือถือสแกน QR Code เพื่อเข้าถึงข้อมูลผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ได้แก่ Facebook และ LINE พบว่ามีความสะดวกและรวดเร็ว ($\bar{X} = 4.58$, S.D = 0.60) 2) สื่อสังคมออนไลน์ทั้ง Facebook และ LINE ช่วยให้ผู้ใช้สามารถเข้าถึงข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างรวดเร็วและสะดวก มีความน่าสนใจและเข้าใจง่าย ให้ข้อมูลและตอบคำถามที่ถูกต้องรวดเร็วอัปเดตข้อมูลและกิจกรรมใหม่ สร้างสรรค์อย่างต่อเนื่องสามารถกดแชร์กดไลค์และแสดงความคิดเห็นได้ รวดเร็วอัปเดตข้อมูลและกิจกรรมใหม่ อย่างต่อเนื่องสามารถกดแชร์กดไลค์และแสดงความคิดเห็นได้ ($\bar{X} = 4.58$, S.D = 0.66) 3) สื่อวิดีโอที่เป็นคลิปวิดีโอหลักมีคุณภาพทั้งภาพเสียงและนำเสนอเรื่องราวได้ดี ($\bar{X} = 4.50$, S.D = 0.67) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อสื่อประชาสัมพันธ์ประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ (n = 50)

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. สื่อสิ่งพิมพ์ที่เป็นแผ่นพับป้ายโปสเตอร์ป้ายไว้นิคมแบบได้สวยงามภาพและข้อความตัวหนังสืออ่านได้ชัดเจน	4.90	0.30	มากที่สุด
2. การใช้โทรศัพท์มือถือสแกน QR Code เพื่อเข้าถึงข้อมูลที่เป็นเว็บไซต์ Facebook และกลุ่มไลน์ มีความสะดวกและรวดเร็ว LINE มีความสะดวกและรวดเร็ว	4.80	0.45	มากที่สุด
3. Pages Facebook มีข้อมูลเนื้อหาที่จำเป็น ครบถ้วน ทั้งภาพนิ่ง และคลิปวิดีโอ	4.78	0.46	มากที่สุด
4. สื่อสังคมออนไลน์ทั้งที่เป็น Facebook และกลุ่ม LINE ให้ข้อมูลและตอบคำถามที่ถูกต้องรวดเร็วอัปเดตข้อมูลและกิจกรรมใหม่อย่างต่อเนื่องสามารถกดแชร์กดไลค์และแสดงความคิดเห็นได้ รวดเร็วอัปเดตข้อมูลและกิจกรรมใหม่อย่างต่อเนื่องสามารถกดแชร์กดไลค์และแสดงความคิดเห็นได้	4.72	0.50	มากที่สุด
5. สื่อวิดีโอที่เป็นคลิปวิดีโอหลักมีคุณภาพทั้งภาพเสียงและนำเสนอเรื่องราวได้ดี	4.66	0.48	มาก
6. คลิปวิดีโอการไลฟ์สดกิจกรรมต่างๆช่วยเพิ่มการรับรู้และกระตุ้นให้อยากมาท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น	4.64	0.56	มาก
รวม	4.75	0.46	มากที่สุด

อภิปรายผล

จากการศึกษาการพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์ออนไลน์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อความเหมาะสมของสื่อประชาสัมพันธ์ยุคดิจิทัลเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยรวมอยู่ในระดับเหมาะสมมาก เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการพัฒนาสื่อตามกรอบแนวคิด ประกอบด้วยสื่อประชาสัมพันธ์ 2 รูปแบบ คือ สื่อวิดีโอและสื่อรูปภาพ และนำเสนอสื่อผ่านช่องทางที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย สะดวก และความคิดเห็นของกลุ่มเป้าหมายที่มีต่อสื่อประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดสอดคล้องกับ ศิริประภา ประภากรเกียรติ (2562) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว โดยใช้แนวความคิดชุมชนเป็นฐาน ได้ทำการประชาสัมพันธ์ วิถีเกษตร อาชีพหลัก อาชีพเสริมของชุมชน วิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชน โดยทำการพัฒนาจากแผ่นพับเป็นแผนที่อินโฟกราฟิกแผนที่การท่องเที่ยว และวิดีโอประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชน และ 3) ผลการประเมินด้านคุณภาพสื่อจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 17 คน โดยรวมอยู่ในระดับคุณภาพดีมาก

จากการศึกษาประสิทธิภาพของสื่อประชาสัมพันธ์ที่ใช้ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า มีความเหมาะสมขององค์ประกอบสื่อประชาสัมพันธ์ยุคดิจิทัลเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจาก ผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาสื่อที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและการเข้าถึงเทคโนโลยีของนักท่องเที่ยว

และกลุ่มเป้าหมายในปัจจุบัน พบว่า ลักษณะสื่อเหมาะสมกับช่องทางการประชาสัมพันธ์และสามารถสื่อสารเข้าใจได้ง่าย มีความน่าสนใจ สอดคล้องกับ จินตนา กสินันท์ และคณะ (2566) ได้ศึกษาเรื่องการออกแบบและพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวหลังวิกฤตโควิด-19 กรณีศึกษา พื้นที่ชุมชนตำบลลานข่อย อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง พบว่า ผลการประเมินคุณภาพสื่อประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวหลังวิกฤตโควิด-19 กรณีศึกษา พื้นที่ชุมชนตำบลลานข่อย อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง พบว่า มีคุณภาพอยู่ในระดับเหมาะสมมาก

จากการศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรด้วยสื่อประชาสัมพันธ์ พบว่า ความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรมและผู้สนใจที่มีต่อสื่อประชาสัมพันธ์ประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร อำเภอหนองกงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการใช้สื่อประชาสัมพันธ์ออนไลน์ เป็นการอำนวยความสะดวกต่อผู้สนใจ ทำให้การเข้าถึงสื่อได้ง่าย และได้ข้อมูลอย่างรวดเร็ว ง่าย และกระชับ ซึ่งสอดคล้องกับ สุริยะกานต์ สุขแก้ว และคณะ (2564) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์กลุ่มผ้าทอปากะญอ บ้านมอทะ ตำบลแม่อุสุ อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก พบว่า ความพึงพอใจในการประชาสัมพันธ์สื่ออยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.25 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.46

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มเป้าหมายให้ความสำคัญกับลักษณะของสื่อประชาสัมพันธ์ที่มีความน่าสนใจ เชื่อถือได้ และเข้าถึงง่าย โดยเฉพาะการออกแบบสื่อให้น่าสนใจข้อมูลในรูปแบบที่สร้างสรรค์ สอดคล้องกับพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีของนักท่องเที่ยวในยุคปัจจุบัน องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากงานวิจัยนี้คือ การเน้นการสื่อสารผ่านสื่อออนไลน์ซึ่งสามารถเชื่อมโยงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีศักยภาพในการกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชน

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาการพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์ออนไลน์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในอำเภอหนองกงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์ ได้แก่ สื่อวิดีโอและสื่อแบนเนอร์ภาพนิ่ง ตามแนวทางที่กำหนดไว้ และได้นำสื่อที่พัฒนาขึ้นไปเผยแพร่ผ่านช่องทางออนไลน์ที่เหมาะสม สำหรับการประเมินผล ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยว ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงให้เห็นว่าสื่อประชาสัมพันธ์ออนไลน์ดังกล่าวมีความเหมาะสมทั้งในภาพรวมและในแต่ละด้าน โดยได้รับคะแนนประเมินอยู่ในระดับดีมาก

ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อสื่อประชาสัมพันธ์ออนไลน์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในอำเภอหนองกงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในภาพรวมต่อสื่อประชาสัมพันธ์ออนไลน์ในระดับสูง โดยเฉพาะในด้านความสะดวกและรวดเร็วในการเข้าถึงข้อมูลผ่านการสแกน QR Code ที่เชื่อมโยงไปยังเว็บไซต์ Facebook และกลุ่ม LINE การใช้สื่อสังคมออนไลน์ทั้ง Facebook และ LINE ที่สามารถให้ข้อมูล ตอบคำถามได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว และมีการอัปเดตข้อมูลและกิจกรรมใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่อง รวมถึงความพึงพอใจต่อสื่อวิดีโอที่มีคุณภาพทั้งด้านภาพ เสียง และการนำเสนอเนื้อหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1. ควรส่งเสริมการใช้กลยุทธ์การสื่อสารออนไลน์ที่มีประสิทธิภาพ จากผลการวิจัยพบว่า การเผยแพร่สื่อประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์สามารถเพิ่มการรับรู้และกระตุ้นความสนใจได้ดี หากมีการกำหนดกลุ่มเป้าหมายอย่างชัดเจน ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรกำหนดนโยบายส่งเสริมให้มีการวางแผนการสื่อสารอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะการใช้งบประมาณสำหรับโฆษณาแบบเจาะจง (Targeted Advertising) เพื่อให้สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้ตรงจุดมากยิ่งขึ้น

1.2. ควรให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้ทรัพย์สินทางปัญญาในสื่อออนไลน์ เพื่อป้องกันปัญหาเกี่ยวกับลิขสิทธิ์ในสื่อประชาสัมพันธ์ที่เผยแพร่ผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัล เช่น เพลง ภาพ หรือคลิปวิดีโอ หน่วยงานท้องถิ่นและผู้พัฒนาสื่อควรได้รับการอบรมหรือคู่มือแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องเกี่ยวกับการใช้ทรัพย์สินทางปัญญา เพื่อไม่ให้เกิดความเสียหายทางกฎหมายในภายหลัง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์ออนไลน์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้ครอบคลุมหลากหลายรูปแบบ และขยายช่องทางการนำเสนอไปยังสื่อสังคมออนไลน์อื่น ๆ นอกเหนือจากที่ใช้ในงานวิจัยนี้ เพื่อเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลาย และสอดคล้องกับพฤติกรรมการใช้งานของนักท่องเที่ยวในยุคปัจจุบัน

2.2 ควรศึกษาผลของการใช้สื่อประชาสัมพันธ์ออนไลน์ที่มีต่อการรับรู้และการตัดสินใจของนักท่องเที่ยว พร้อมทั้งพัฒนาสื่อที่ใช้เทคโนโลยีเสมือนจริง เช่น AR เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการสื่อสารและสร้างประสบการณ์ที่น่าสนใจก่อนการเดินทาง

เอกสารอ้างอิง

- กรมการท่องเที่ยว. (2561). *มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2564). *แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ (พ.ศ.2564-2565)*. สืบค้นจาก <https://anyflip.com/zzfck/gopk/basicAnyFlip+1AnyFlip+1>.
- จินตนา กลิ่นนัท, ชัชวาล ชุมรักษา, ชรรค์ชัย แซ่แต้, ศิลป์ชัย สุวรรณมณี และ พลากร คล้ายทอง. (2566). การออกแบบและพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวหลังวิกฤตโควิด-19 กรณีศึกษา พื้นที่ชุมชนตำบลลานข่อย อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 17(1), 34-43.
- ปรีดา สามงามยา. (2563). การพัฒนาสื่อเทคโนโลยีอัจฉริยะเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและวัฒนธรรมของฐานเรียนรู้ชุมชนบ้านท่าคอย อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี. *มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 9(4), 190-200.
- ระชานนท์ ทวีผล, ฉัตรวริน คลองน้อย, พรหมมาตร์ จินดาโชติ, สไบทิพย์ มงคลนิมิตร และ รัชมกมล ทองหล่อ. (2568). รูปแบบการส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีอย่างยั่งยืนในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย. *Journal of Spatial Development and Policy*, 3(2), 29-44.
- ศิริประภา ประภากรเกียรติ. (2562). *การพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว โดยใช้แนวคิดชุมชนเป็นฐาน*. (วิทยาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม).
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2566). *สถิติประชากรและบ้าน พ.ศ. 2566 กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม*. สืบค้นจาก <https://www.nso.go.th>.
- สุริยะภรณ์ สุขแก้ว, อัญญาดา กัณทวงศ์ และ ทิพย์หทัย ทองธรรมชาติ. (2564). การพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์กลุ่มผ้าทอปากะญอ บ้านมอทะ ตำบลแม่อุสุ อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก. ใน *รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติสำหรับนักศึกษา* (น. 391-399). กำแพงเพชร: มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- Grunig, J. E., & Hunt, T. (1984). *Managing public relations*. New York: Holt, Rinehart and Winston.
- Rogers, E. M. (1962). *Diffusion of innovations*. Illinois: Free Press of Glencoe.

Improving Grade 7 Students' KAAP Composition Skills through Think-Pair-Share Cooperative Learning and Chatbots

Pacharawan Kongnoo^{1*} and Pasuda Pakapol²

¹ Master's degree student in Curriculum Innovation and Learning Management, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University, Thailand

² Department of Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: pacharawan.npk@gmail.com

ABSTRACT

The objectives of this study were to: (1) design instructional strategies that integrate Think-Pair-Share cooperative learning approaches with chatbot technology to enhance KAAP Composition teaching, (2) evaluate the impact on student achievement by comparing performance levels before and after implementing the Think-Pair-Share cooperative learning method with chatbot integration, and (3) assess student engagement and attitudes toward learning experiences that combine Think-Pair-Share collaborative methods with AI chatbot assistance. The study participants consisted of 23 seventh-grade students enrolled at Thungnonghaengprachasan school during the first semester of 2024 academic year. The participants were identified and selected using purposive sampling methodology. The research instruments included (1) a chatbot of KAAP Composition, (2) lesson plans that integrate Think-Pair-Share cooperative learning strategies with chatbot technology, (3) a learning achievement test, and (4) a student satisfaction questionnaire. Data were analyzed using mean, standard deviation, and t-test for dependent samples. The findings of the study revealed that: 1) The integration of Think-Pair-Share cooperative learning strategies with chatbot technology in KAAP Composition received the highest possible evaluation rating. 2) Students' achievement scores in KAAP Composition significantly improved after experiencing the Think-Pair-Share cooperative learning method enhanced with chatbot technology, with post-intervention results exceeding pre-intervention measures at the $p < .05$ significant level. 3) Seventh-grade students reported the highest level of satisfaction with the integrated approach that combined Think-Pair-Share collaborative methodology and chatbot assistance in their learning experience.

Keywords: Learning Achievement, KAAP Composition, Cooperative Learning, Chatbot, Think - Pair - Share Technique

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การแต่งคำประพันธ์ประเภทกาพย์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิด ร่วมกับแซทบอท

พชรารวรรณ คงหนู^{1*} และ ภาสุดา ภาคาผล²

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชานวัตกรรมการผลิตและการจัดการการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ประเทศไทย

² ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: pacharawan.npk@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) พัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิดร่วมกับแซทบอท เรื่อง การแต่งคำประพันธ์ประเภทกาพย์ (2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การแต่งคำประพันธ์ประเภทกาพย์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนการทดลองและหลังการทดลองโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิดร่วมกับแซทบอท และ (3) ศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิดร่วมกับแซทบอท การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง โดยมีกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/2 โรงเรียนทุ่งหนองแห่งประชาสรรค์ ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 23 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ (1) แซทบอท เรื่อง การแต่ง คำประพันธ์ประเภทกาพย์ (2) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิดร่วมกับแซทบอท (3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (4) แบบสอบถามความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าทีแบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test for dependent samples) ผลการศึกษาพบว่า 1) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิดร่วมกับแซทบอท เรื่อง การแต่งคำประพันธ์ประเภทกาพย์ มีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย เรื่อง การแต่งคำประพันธ์ประเภทกาพย์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิดร่วมกับแซทบอท หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิดร่วมกับ แซทบอท โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, การแต่งคำประพันธ์ประเภทกาพย์, การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ, แซทบอท, เทคนิคเพื่อนคู่คิด

© 2025 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดฯ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย กำหนดให้ผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ต้องมีความสามารถในการแต่งบทร้อยกรอง ได้แก่ กลอนสุภาพ กาพย์ และโคลงสี่สุภาพ โดยนักเรียนทุกช่วงชั้นต้องสามารถแต่งบทร้อยกรองตามเกณฑ์ที่กำหนด ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาทักษะการเขียนสื่อสารที่ถูกต้องและชัดเจน อย่างไรก็ตาม พบว่า นักเรียนมีปัญหาในการแต่งกาพย์ ทำให้ไม่สามารถปฏิบัติตามฉันทลักษณ์ที่กำหนดได้ จึงจำเป็นต้องเสริมสร้างความรู้และทักษะในการแต่งกาพย์อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

จากรายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โรงเรียนทุ่งหนองแห่งประชาสรรค์ ปีการศึกษา 2566 พบว่า ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) วิชาภาษาไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนทุ่งหนองแห่งประชาสรรค์ ปีการศึกษา 2566 มีผลการสอบระดับโรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 43.55 จำแนกตามสาระ ได้แก่ สาระที่ 1 การฟัง การดู

และการพูด สารที่ 2 การอ่าน สารที่ 3 การเขียน สารที่ 4 หลักการใช้ภาษาไทย และสารที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม โดยมีคะแนนเฉลี่ย 54.15, 36.72, 57.75, 37.04 และ 52.11 ตามลำดับ ซึ่งในสารที่ 4 หลักการใช้ภาษาไทยนั้นมีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าระดับประเทศ และจากการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาภาษาไทย 1 ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า ผู้เรียนยังขาดความสามารถในการแต่งคำประพันธ์ประเภทกาพย์ ซึ่งการที่ครูผู้สอนจะพัฒนาความสามารถในการแต่งคำประพันธ์ประเภทกาพย์ให้แก่วิธีเรียนได้นั้น ครูผู้สอนจำเป็นต้องใช้เทคนิคต่าง ๆ ในการจัดการเรียนรู้ เพื่อดึงดูด ความสนใจและเพิ่มความสามารถในการเรียนให้แก่ผู้เรียน (โรงเรียนทุ่งหนองแห้งประชาสรรค์, 2567)

การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคเพื่อนคู่คิด (Think-Pair-Share) ซึ่งพัฒนาโดย Lyman Frank ในปี 1981 ที่มหาวิทยาลัยแมริแลนด์ เป็นรูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง เทคนิคนี้มีขั้นตอนหลัก 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นการคิด ซึ่งผู้เรียนมีเวลาคิดและตอบคำถามจากปัญหาที่ครูตั้งไว้ 2) ขั้นจับคู่ ผู้เรียนจับคู่กับเพื่อนเพื่อสนทนาและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ก่อนนำเสนอในระดับชั้นเรียน และ 3) ขั้นแบ่งปัน ผู้เรียนจะนำเสนอวิธีการแก้ปัญหาหรือคำตอบในชั้นเรียน (Fauziyati & Istianah, 2013) จากการศึกษาของ จารวิทย์ ศิรินิล (2564) พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีผลสัมฤทธิ์ด้านการแต่งคำประพันธ์ประเภทกาพย์สูงขึ้นหลังการใช้เทคนิคนี้ และมีความคิดเห็นที่ดีต่อการจัดการเรียนรู้ดังกล่าว นอกจากนี้ พิสมร ชูเอน (2561) ยังพบว่า เทคนิคนี้ช่วยพัฒนาความสามารถในการพูดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ให้สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ การวิจัยเหล่านี้แสดงให้เห็นว่า เทคนิคเพื่อนคู่คิดสามารถพัฒนาความสามารถและยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สถานศึกษาในปัจจุบันควรนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการจัดการเพื่อลดขั้นตอนและความซับซ้อน โดยเฉพาะการใช้แพลตฟอร์มในการส่งเสริมการบริหารจัดการ ซึ่งมีการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศของภาครัฐอย่างต่อเนื่อง ส่งผลดีต่อนโยบายและประสิทธิภาพการทำงานในองค์กร (ภัทรภูมิ บุญเพียง, จิรศักดิ์ แซ่ควั และนันทพงศ์ หมิแหละหมั่น, 2567) แพลตฟอร์มเป็นเครื่องมือที่มีศักยภาพในการเสริมสร้างการเรียนรู้ของผู้เรียน ช่วยให้เข้าถึงข้อมูลได้อย่างรวดเร็วและตอบสนองทันที ทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง โดยมีข้อดีในการดึงดูดความสนใจและความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูล อย่างไรก็ตาม ครูผู้สอนควรใช้อย่างเหมาะสมเพื่อรักษาคุณภาพการศึกษาและความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับครู การพัฒนาแพลตฟอร์มให้เข้ากับบริบทการศึกษาจะช่วยสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่ดี จากการศึกษาของเอกภูมิ อิมอก และคณะ (2566) พบว่า ผู้เรียนที่ใช้แพลตฟอร์มมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และมีความพึงพอใจในระดับสูง ในขณะที่งานวิจัยของทิพย์วรรณ พู่เพ็ญ และคณะ (2564) พบว่า ผู้ใช้แพลตฟอร์มในระดับปริญญาตรีมีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า การใช้แพลตฟอร์มสามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์และความพึงพอใจของผู้เรียนได้อย่างมีนัยสำคัญ

ผู้วิจัยเห็นว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิดร่วมกับแพลตฟอร์มมีประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้ เนื่องจากเทคนิคเพื่อนคู่คิดส่งเสริมการคิดและการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างผู้เรียน รวมถึงการนำเสนอผลงานที่ช่วยกระตุ้นกระบวนการคิดและเรียนรู้ผ่านการร่วมมือ นอกจากนี้ แพลตฟอร์มยังช่วยดึงดูดความสนใจของผู้เรียนและเพิ่มความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลได้ทุกที่ทุกเวลา ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเลือกใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิดร่วมกับแพลตฟอร์มในการวิจัยนี้ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ด้านการแต่งคำประพันธ์ประเภทกาพย์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนทุ่งหนองแห้งประชาสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตวันร้ง กระบี่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิดร่วมกับแพลตฟอร์ม เรื่อง การแต่งคำประพันธ์ประเภทกาพย์
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การแต่งคำประพันธ์ประเภทกาพย์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ทั้งก่อนและหลังการทดลองโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิดร่วมกับแพลตฟอร์ม
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิดร่วมกับแพลตฟอร์ม

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) โดยมีแบบแผนการทดลองประเภทกลุ่มเดียวทดสอบทั้งก่อนและหลังการทดลอง (The One Group Pretest – Posttest Design) ผู้วิจัยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนทุ่งหนองแห้งประชาสรรค์ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 3 ห้องเรียน มีนักเรียน 65 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/2 โรงเรียนทุ่งหนองแห้งประชาสรรค์ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 23 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง เนื่องจากเป็นห้องเรียนที่มีนักเรียนความสามารถทางการเรียนรู้

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 4 ประเภท ดังนี้

2.1 แขนงข้อ เรื่อง การแต่งคำประพันธ์ประเภทกาพย์ มีเนื้อหาดังต่อไปนี้ 1) ใบความรู้ในการแต่งคำประพันธ์ประเภทกาพย์ จำนวน 3 ประเภท ได้แก่ กาพย์ยานี 11 กาพย์ฉก 16 และกาพย์สุรางคนางค์ 28 และ 2) แบบฝึกหัด เรื่อง การแต่งคำประพันธ์ประเภทกาพย์ จำนวน 10 แบบฝึกหัด โดยประเมินคุณภาพของแขนงข้อจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาไทย ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้ และผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและการประเมิน ด้านละ 1 คน โดยใช้เกณฑ์การประเมินแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) และมีผลการประเมินคุณภาพของแขนงข้อในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.96$, S.D. = 0.76)

2.2 แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องการแต่งคำประพันธ์ประเภทกาพย์โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิดร่วมกับแขนงข้อ จำนวน 10 แผน 10 ชั่วโมง โดยมีการกำหนดเนื้อหาออกเป็น 4 หัวข้อดังต่อไปนี้

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 – 3 การแต่งคำประพันธ์ประเภทกาพย์ยานี 11	จำนวน 3 ชั่วโมง
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 – 6 การแต่งคำประพันธ์ประเภทกาพย์ฉก 16	จำนวน 3 ชั่วโมง
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 7 – 9 การแต่งคำประพันธ์ประเภทกาพย์สุรางคนางค์ 28	จำนวน 3 ชั่วโมง
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 10 การแต่งคำประพันธ์ประเภทกาพย์ตามความสนใจ	จำนวน 1 ชั่วโมง

โดยประเมินคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาไทย ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้ และผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและการประเมิน ด้านละ 1 คน โดยใช้เกณฑ์การประเมินแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) และมีผลการประเมินความเหมาะสมและคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.70$, S.D. = 0.46)

2.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การแต่งคำประพันธ์ประเภทกาพย์ เป็นแบบทดสอบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ และนำแบบทดสอบเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาไทย ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้ และผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและการประเมิน ด้านละ 1 คน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงของเนื้อหา โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item – Objective Congruence: IOC) ระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์การเรียนรู้ ระหว่าง 0.67 - 1.00 จำนวน 39 ข้อ และนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การแต่งคำประพันธ์ประเภทกาพย์ จำนวน 39 ข้อ ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เคยเรียนการแต่งคำประพันธ์ประเภทกาพย์มาแล้ว 1 ห้อง จำนวน 30 คน และนำผลการทดลองใช้มาวิเคราะห์หาความยาก – ง่าย (Item Difficulty หรือ ค่า p) และค่าอำนาจจำแนก (Item – Discrimination หรือ ค่า r) และได้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ จำนวน 31 ข้อ คัดออก 1 ข้อ จนได้แบบทดสอบที่มีค่าความยากง่าย (p) อยู่ระหว่าง 0.33 – 0.77 มีค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.27 – 0.73 และนำแบบทดสอบ จำนวน 30 ข้อ มาหาค่า ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับ (Reliability) โดยใช้สูตร KR 20 ของคูเดอร์ริชาร์ดสัน ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบเท่ากับ 0.79

2.4 แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิดร่วมกับแซทบอท โดยประเมินความสอดคล้อง (Index of Item – Objective Congruence: IOC) ระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาไทย ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้ และผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและการประเมิน ด้านละ 1 คน จำนวน 18 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิดร่วมกับแซทบอท มีคุณภาพอยู่ในระดับมาก

3.2 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การแต่งคำประพันธ์ประเภทกาพย์ หลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิดร่วมกับแซทบอทสูงกว่าก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.3 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิดร่วมกับแซทบอทอยู่ในระดับมาก

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

4.1 ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์ผู้อำนวยการโรงเรียนทุ่งหนองแห้งประชาสรรค์ เพื่อขอเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/2 โรงเรียนทุ่งหนองแห้งประชาสรรค์ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 23 คน

4.2 ผู้เรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน (pre-test) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ เรื่อง การแต่งคำประพันธ์ประเภทกาพย์ ซึ่งเป็นแบบทดสอบประเภทปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ใช้เวลาในการทำแบบทดสอบ 1 ชั่วโมง

4.3 ผู้วิจัยดำเนินการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การแต่งคำประพันธ์ประเภทกาพย์โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 10 แผน รวม 10 ชั่วโมง

4.4 ผู้เรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน (post-test) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การแต่งคำประพันธ์ประเภทกาพย์ ซึ่งเป็นแบบทดสอบชุดเดียวกันกับแบบทดสอบก่อนเรียน

4.5 ผู้เรียนทำแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิดร่วมกับแซทบอท โดยใช้เวลาหลังจากการทำแบบทดสอบหลังเรียน

4.6 นำคะแนนจากการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนและผลการประเมินความพึงพอใจมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปและนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ด้วยวิธีการทางสถิติ ดังนี้

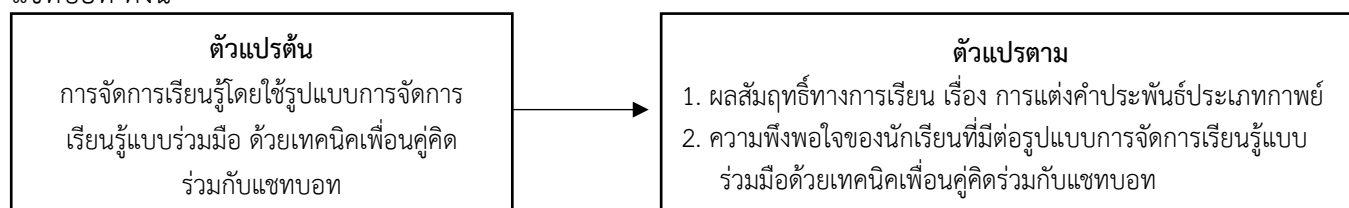
5.1 การวิเคราะห์คุณภาพการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิดร่วมกับแซทบอท ใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

5.2 การวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิดร่วมกับแซทบอท ใช้การทดสอบค่าทีแบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test for dependent samples)

5.3 การวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิดร่วมกับแซทบอท ใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วจึงนำมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การแต่งคำประพันธ์ประเภทกาพย์ สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิดตามแนวคิดของ Frank Lyman ร่วมกับ แชทบอท ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ผลการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิดร่วมกับแชทบอท เรื่อง การแต่งคำประพันธ์ประเภทกาพย์

แชทบอทและแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การแต่งคำประพันธ์ประเภทกาพย์มีคุณภาพในระดับมากที่สุด ดังแสดงในตารางที่ 1 และตารางที่ 2 ตามลำดับ

1.1 แชทบอท เรื่อง การแต่งคำประพันธ์ประเภทกาพย์ มีคุณภาพในระดับมากที่สุด ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 คุณภาพของแชทบอท เรื่อง การแต่งคำประพันธ์ประเภทกาพย์

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	การแปลผล
1. ด้านเนื้อหา	4.93	0.26	มากที่สุด
2. ด้านภาษา	4.89	0.33	มากที่สุด
3. ด้านคุณลักษณะของแชทบอท	5.00	0.00	มากที่สุด
4. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	5.00	0.00	มากที่สุด
ภาพรวม	4.96	0.76	มากที่สุด

ตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่าคุณภาพของแชทบอทที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การแต่งคำประพันธ์ประเภทกาพย์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.96$, S.D. = 0.76) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านคุณลักษณะของแชทบอทและด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีคุณภาพมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00$, S.D. = 0.00) รองลงมา ได้แก่ ด้านเนื้อหา ($\bar{X} = 4.93$, S.D. = 0.26) และด้านภาษา ($\bar{X} = 4.89$, S.D. = 0.33) ตามลำดับ

1.2 แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การแต่งคำประพันธ์ประเภทกาพย์ มีคุณภาพในระดับมากที่สุด ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 คุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การแต่งคำประพันธ์ประเภทกาพย์

แผนการจัดการเรียนรู้	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	การแปลผล
1. แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1	4.70	0.46	มากที่สุด
2. แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2	4.68	0.48	มากที่สุด
3. แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3	4.67	0.48	มากที่สุด
4. แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4	4.70	0.47	มากที่สุด

ตารางที่ 2 คุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การแต่งคำประพันธ์ประเภทกาพย์ (ต่อ)

แผนการจัดการเรียนรู้	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	การแปลผล
5. แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5	4.62	0.49	มากที่สุด
6. แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6	4.77	0.43	มากที่สุด
7. แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 7	4.65	0.49	มากที่สุด
8. แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 8	4.65	0.49	มากที่สุด
9. แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 9	4.83	0.38	มากที่สุด
10. แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 10	4.73	0.45	มากที่สุด
ภาพรวม	4.70	0.46	มากที่สุด

ตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า แผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิดร่วมกับแชทบอท เรื่อง การแต่งคำประพันธ์ประเภทกาพย์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.70$, S.D. = 0.46) โดยคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 9 ($\bar{X} = 4.83$, S.D. = 0.38) รองลงมา คือ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6 ($\bar{X} = 4.77$, S.D. = 0.43) และ แผนการจัดการเรียนรู้ ที่ 10 ($\bar{X} = 4.73$, S.D. = 0.45) ตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การแต่งคำประพันธ์ประเภทกาพย์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1 ทั้งก่อนและหลังการทดลองโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิดร่วมกับแชทบอท

การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิดร่วมกับแชทบอททำให้ผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การแต่งคำประพันธ์ประเภทกาพย์ สูงขึ้น ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การแต่งคำประพันธ์ประเภทกาพย์

ผลการทดลอง	จำนวน	คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่า t	Sig.
ก่อนการทดลอง	23	30	14.78	1.91	23.393	.000*
หลังการทดลอง	23	30	23.43	2.45		

หมายเหตุ: * $p < 0.05$

ตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย เรื่อง การแต่งคำประพันธ์ประเภทกาพย์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิดร่วมกับแชทบอท สูงขึ้น โดยผู้เรียนมีคะแนนเฉลี่ยหลังการทดลองเท่ากับ 23.43 ($\bar{X} = 23.43$, S.D. = 2.45) ซึ่งสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลองที่เท่ากับ 14.78 ($\bar{X} = 14.78$, S.D. = 1.91) ดังนั้น คะแนนเฉลี่ยหลังการทดลองจึงสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิดร่วมกับแชทบอท

ผู้เรียนพึงพอใจในการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิดร่วมกับแชทบอทในระดับมากที่สุด ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	การแปลผล
1. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.88	0.33	มากที่สุด
2. ด้านบรรยากาศในการจัดการเรียนรู้	4.80	0.40	มากที่สุด
3. ด้านสื่อนวัตกรรม	4.83	0.38	มากที่สุด
4. ด้านการวัดและประเมินผล	4.78	0.42	มากที่สุด
5. ด้านประโยชน์ที่ได้รับ	4.79	0.41	มากที่สุด
ภาพรวม	4.82	0.39	มากที่สุด

ตารางที่ 4 แสดงให้เห็นว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พึงพอใจในการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิดร่วมกับแซทบอทในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.82$, S.D. = 0.39) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 อยู่ในระดับมากที่สุด ทุกด้าน โดยผู้เรียนพึงพอใจมากที่สุดในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.88$, S.D. = 0.33) ด้านสื่อนวัตกรรม ($\bar{X} = 4.83$, S.D. = 0.38) และด้านบรรยากาศในการจัดการเรียนรู้ตามลำดับ

อภิปรายผล

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิดร่วมกับแซทบอท เรื่อง การแต่งคำประพันธ์ประเภทกาพย์ มีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการหาคุณภาพของแซทบอท เรื่อง การแต่งคำประพันธ์ประเภทกาพย์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยพิจารณาความเหมาะสม พบว่า แซทบอทมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เพราะแซทบอทที่สร้างขึ้นได้ผ่านขั้นตอนและกระบวนการในการจัดทำอย่างมีระบบ โดยได้ศึกษาหลักสูตร คู่มือครู แบบเรียน เทคนิควิธีการสร้างแซทบอท ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแซทบอท ตามที่ เอกภูมิ อิมอก และคณะ (2566) ได้กล่าวถึง การสร้างแซทบอท ดังนี้ การสร้างแซทบอทประกอบด้วย 5 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ 1) ขั้นตอนการสร้างตัวแซทบอท 2) ขั้นตอนการสร้างเนื้อหาในแซทบอท 3) ขั้นตอนการเชื่อมต่อเนื้อหาและตัวแซทบอท 4) ขั้นตอนการตรวจสอบการทำงานของแซทบอท และ 5) ขั้นตอนตรวจสอบคุณภาพของแซทบอท ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทิพย์รัตน์ สำราญ และนพดล ผู้มีจรรยา (2564) ที่ได้ดำเนินการสร้างแซทบอท เรื่อง การพัฒนาแซทบอทช่วยสอนการเขียนภาษา HTML ร่วมกับการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาคอมพิวเตอร์ศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม โดยมีขั้นตอนดังนี้ 1) ขั้นการวิเคราะห์ 2) ขั้นการออกแบบ 3) ขั้นการพัฒนา 4) ขั้นนำไปใช้ 6) ขั้นการประเมินผล

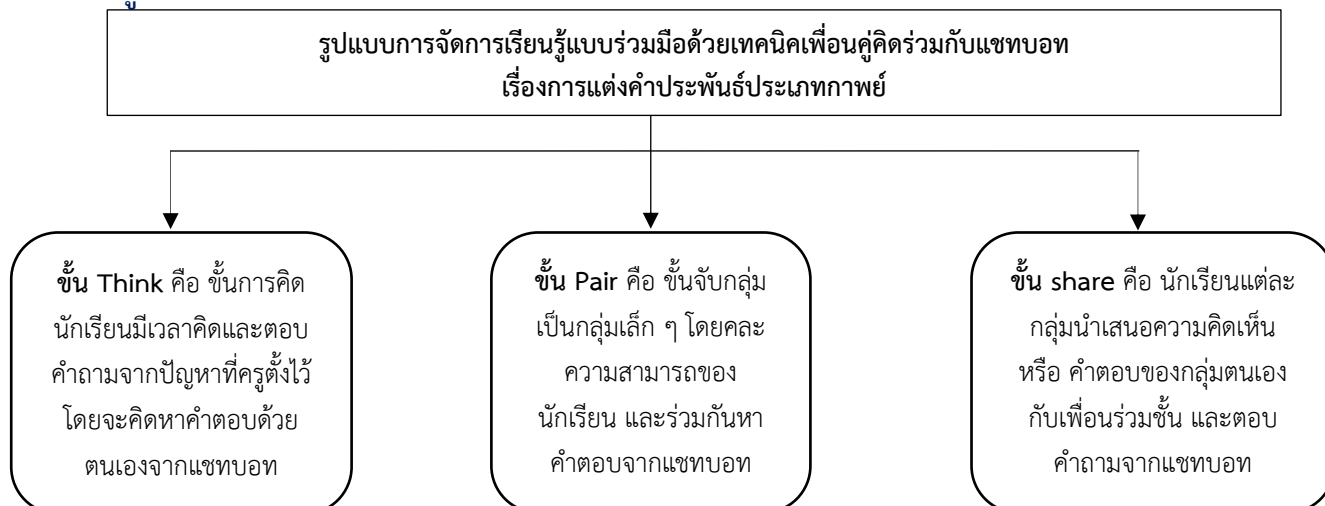
2. ผลการหาคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การแต่งคำประพันธ์ประเภทกาพย์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยพิจารณาความเหมาะสม พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การแต่งคำประพันธ์ประเภทกาพย์ จำนวน 10 แผนการจัดการเรียนรู้ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เพราะแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นได้ผ่านขั้นตอนและกระบวนการในการจัดทำอย่างมีระบบ โดยได้ศึกษาหลักสูตร วิเคราะห์เนื้อหา มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด เทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิด จากเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิด โดยเทคนิคเพื่อนคู่คิดมีขั้นตอนทั้งสิ้น 3 ขั้น ตามที่ Lyman, F. T. (1981) กล่าวไว้คือ ขั้นตอนที่ 1 ของเทคนิค Think-Pair-Share คือ ขั้นการคิด ครูผู้สอนให้ผู้เรียนมีเวลาคิดและตอบคำถามจากปัญหา ขั้นตอนนี้ให้ผู้เรียนคิดหาคำตอบด้วยตนเอง ขั้นตอนที่ 2 คือ ขั้นจับคู่ หลังจากที่ครูผู้สอนให้เวลาในการคิดด้วยตนเองแล้ว จากนั้นให้ผู้เรียนจับคู่และสนทนากันกับเพื่อนเพื่อหาคำตอบกับคู่ของตนเองและแบ่งปันความคิดเห็นของกันและกันก่อนเพื่อนำเสนอในระดับทั้งชั้นเรียน ขั้นตอนที่ 3 คือการแบ่งปัน ครูผู้สอนให้ผู้เรียนนำเสนอวิธีการแก้ปัญหาและตอบเป็นรายบุคคลหรือร่วมมือกับทั้งชั้นเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ จารวีย์ ศิรินิล (2564) ที่ได้นำเทคนิคเพื่อนคู่คิดมาใช้ในการวิจัย โดยมีขั้นตอน ดังนี้ 1) ขั้นการคิด (Think) ผู้เรียนแต่ละคนดูสื่อที่ครูผู้สอนนำเสนอแล้ววิเคราะห์เกี่ยวกับลักษณะและ

เนื้อหาของคำประพันธ์ที่จะแต่ง/แต่งคำประพันธ์ 2) ขั้นการจัดคู่ (Pair) ครูผู้สอนจัดผู้เรียนแบ่งเป็นกลุ่มย่อย กลุ่มละ 4 - 6 คน แบบคณะกรรมการตามระดับผลการทดสอบก่อนเรียน เก่ง 1 คน ปานกลาง 2 - 4 คน อ่อน 1 คน ผู้เรียนแต่ละคนนำเสนอผลงานด้านการแต่งคำประพันธ์ประเภทกาพย์ที่ตนเองคิดให้เพื่อนสมาชิกในกลุ่มช่วยกันวิเคราะห์ วิเคราะห์ข้อบกพร่อง พร้อมทั้งนำเสนอแนวทางแก้ไข 3) ขั้นการแบ่งปัน (Share) ผู้เรียนแต่ละคนนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียนหลังจากที่ได้ไปปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของสมาชิกในกลุ่มย่อยแล้ว ผู้เรียนคนอื่น ๆ ร่วมกันพิจารณาให้ข้อเสนอแนะ ครูผู้สอนแก้ไขเพิ่มเติม

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การแต่งคำประพันธ์ประเภทกาพย์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิดร่วมกับ夏侯บทหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และพบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนทุ่งหนองแห้งประชาสรรค์ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิดร่วมกับ夏侯บทมีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 14.78 และมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 23.43 คะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 8.65 แสดงให้เห็นว่า การใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิดร่วมกับ夏侯บท เรื่อง การแต่งคำประพันธ์ประเภทกาพย์ มีประสิทธิผลช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้จริง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จารวีย์ ศิรินิล (2564) ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาความสามารถด้านการแต่งคำประพันธ์ประเภทกาพย์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิด พบว่าผู้เรียนมีความสามารถในการแต่งคำประพันธ์ประเภทกาพย์หลังการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิดสูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Kim, N. Y. (2019) ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับการใช้夏侯บทเพื่อพัฒนาทักษะไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ โดยแสดงให้เห็นว่า นักศึกษาในกลุ่มที่ใช้夏侯บทมีทักษะไวยากรณ์ที่พัฒนาขึ้น โดยมีคะแนนเฉลี่ยการทดสอบหลังเรียนเท่ากับ 19.75 ซึ่งสูงกว่านักศึกษาที่สนทนากับกลุ่มคนจริงที่มีคะแนนเฉลี่ยทดสอบหลังเรียน เพียง 17.32

ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิดร่วมกับ夏侯บท พบว่า ผู้เรียนพึงพอใจในการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิดร่วมกับ夏侯บท ในภาพรวม ผู้เรียนพึงพอใจในระดับมากที่สุด ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิดร่วมกับ夏侯บทนั้นให้ความสำคัญและความสนใจในวิธีการคิดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และทบทวนบทเรียนด้วยตนเองตลอดเวลา และสอดคล้องกับ จารวีย์ ศิรินิล (2564) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิด พบว่า ผู้เรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิด โดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทิพย์วรรณ พู่เฟื่อง และคณะ (2564) พบว่า ผู้ใช้งาน夏侯บท มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Mohamed, S. A., & Alian, E. M. I. (2023) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับเจตคติของผู้เรียนต่อการ夏侯บทในการเรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ พบว่า夏侯บทสามารถดึงดูดผู้เรียนที่เรียนภาษา เนื่องจากผู้เรียนสามารถใช้งานได้ด้วยตนเอง นอกจากนี้ ผู้เรียนยังเชื่อว่า夏侯บทสามารถจำลองวงจรการโต้ตอบเพื่อให้ผู้เรียนฝึกฝนภาษาที่ต้องการได้ อีกทั้งผู้เรียนรู้สึก夏侯บทช่วยเพิ่มความกระตือรือร้นและความมั่นใจ และทำให้ผู้เรียนรู้สึกมีชีวิตชีวาและสบายใจในการเรียนมากขึ้น

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 2 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 2 ได้แสดงถึงองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย เรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การแต่งคำประพันธ์ประเภทกาพย์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยมีขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้ 3 ขั้นตอน ดังนี้ **ขั้นที่ 1 ขั้น Think** เป็นขั้นตอนที่ให้ผู้เรียนได้ลองคิดและฝึกหาคำตอบด้วยตนเองอย่างมีอิสระ และเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการคิดหาคำตอบจากแชทบอทด้วยตนเอง **ขั้นที่ 2 ขั้น Pair** เป็นขั้นตอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้นำเสนอความคิดเห็น หรือคำตอบของตนเองร่วมกับเพื่อน ๆ ในกลุ่มเล็กโดยสมาชิกในกลุ่มจะต้องละความสามารถในการเรียน โดยแบ่งออกเป็น เก่ง ปานกลาง อ่อน ผู้เรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันหาข้อสรุปและทบทวนคำตอบจากแชทบอทอีกครั้งเพื่อเป็นคำตอบของกลุ่ม **ขั้นที่ 3 ขั้น Share** เป็นขั้นตอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มได้นำเสนอความคิดเห็น หรือคำตอบของกลุ่มตนเองกับเพื่อนร่วมชั้น และได้ร่วมกันอภิปราย เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ สรุปผล และอภิปรายผลจากความรู้ที่ผู้เรียนได้ศึกษา และตอบคำถามจากแชทบอท ซึ่งในแต่ละขั้นตอนและแต่ละกระบวนการทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง อีกทั้งเป็นเทคนิคที่ฝึกให้ผู้เรียนได้คิดและแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน รวมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้นำเสนอผลงานของตนเอง โดยในแต่ละขั้นตอนนี้ ผู้เรียนสามารถศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมได้จากแชทบอท และเมื่อจบการเรียนรู้ในแต่ละชั่วโมง ผู้เรียนจะต้องทำแบบฝึกหัด ส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแต่งคำประพันธ์ประเภทกาพย์ได้อย่างถูกต้องตามฉันทลักษณ์และสามารถเลือกใช้คำได้อย่างเหมาะสม

สรุปผลการวิจัย

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิดร่วมกับแชทบอท เรื่อง การแต่งคำประพันธ์ประเภทกาพย์ มีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้ 1) คุณภาพของแชทบอท เรื่อง การแต่งคำประพันธ์ประเภทกาพย์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เมื่อพิจารณาความเหมาะสม พบว่า แชทบอทมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) คุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การแต่งคำประพันธ์ประเภทกาพย์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เมื่อพิจารณาความเหมาะสม พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การแต่งคำประพันธ์ประเภทกาพย์ หลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิดร่วมกับแชทบอทสูงกว่าก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พึงพอใจในการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิดร่วมกับแชทบอทอยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ครูผู้สอนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สามารถนำแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การแต่งคำประพันธ์ประเภทกาพย์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิดร่วมกับแบบบอทที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นใช้ในการจัดการเรียนรู้ โดยครูผู้สอนควรดูแลผู้เรียนอย่างใกล้ชิด และคอยอธิบายเพิ่มเติมเมื่อผู้เรียนเกิดความสงสัยในบทเรียน เพื่อให้การทำงานของครูผู้สอนในแต่ละกลุ่มมีประสิทธิภาพ

1.2 ในการนำแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การแต่งคำประพันธ์ประเภทกาพย์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิดร่วมกับแบบบอทไปใช้นั้น ครูผู้สอนควรศึกษาขั้นตอนและเนื้อหาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เข้าใจ เตรียมอุปกรณ์และสื่อการเรียนรู้ให้เพียงพอต่อจำนวนผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการแต่งคำประพันธ์ด้วยตนเอง โดยครูผู้สอนคอยดูแลอย่างใกล้ชิด คอยช่วยเหลือ และประเมินผลการเรียนเป็นระยะ เพื่อให้การเรียนรู้บรรลุตามวัตถุประสงค์ และเกิดประโยชน์กับผู้เรียนอย่างแท้จริง

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเปรียบเทียบผลการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิดร่วมกับแบบบอทและรูปแบบการจัดการเรียนรู้ประเภทอื่น ๆ

2.2 ควรสร้างแบบบอทเพื่อนำเสนอเนื้อหาอื่น ๆ สำหรับระดับชั้นต่าง ๆ ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ฉบับปรับปรุง 2560*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- จารวิทย์ ศิรินิล. (2564). *การพัฒนาความสามารถด้านการแต่งคำประพันธ์ประเภทกาพย์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิด*. (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร).
- ทิพย์รัตน์ สำราญ และ นพดล ผู้มีจรรยา. (2564). การพัฒนาแบบบอทช่วยสอนการเขียนภาษา HTML ร่วมกับการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาคอมพิวเตอร์ศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม. ใน *การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 13* (น. 760-768). นครปฐม: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- ทิพย์วรรณ พู่เฟื่อง, อนุสรณ์ เจริญนาน, วันดี โชคช่วยพัฒนากิจ, พงศ์ปณต ทองงาม และ เรเน่ ชมิตท์. (2564). การพัฒนาแบบบอทให้ความรู้ด้านดิจิทัลสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี. ใน *การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ครั้งที่ 4* (น. 29-38). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.
- พิสมร ชูอม. (2561). *การพัฒนาความสามารถในการพูดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ด้วยการใช้เทคนิคเพื่อนคู่คิด*. (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร).
- ภัทรภูมิ บุญเพียง, จิรศักดิ์ แซ่โค้ว และ นันทพงศ์ หมีแหละหมั่น. (2567). การพัฒนาระบบแบบบอทเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการสถานศึกษา สำหรับโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย สุราษฎร์ธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร. *วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒนา*, 6(2), 309-324.
- โรงเรียนทุ่งหนองแห้งประชาสรรค์. (2567). *รายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษา*. ตรัง: โรงเรียนทุ่งหนองแห้งประชาสรรค์.
- เอกภูมิ อิมอก, จตุพงษ์ กะวิวิงสกุล, จุฬารินทร์ อุ่นเรือน, และ ณัฐสุดา สุวรรณิม. (2566). ผลการใช้แบบบอทช่วยในการจัดการเรียนรูปแบบห้องเรียนกลับด้าน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. *วารสารครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย*, 17(2), 15-26.
- Fauziyati, D. R., & Istianah, W. (2013). The Effect of Using Think-Pair-Share Technique on The Eighth Grade Students' reading Comprehension Achievement at Smpn 3 Bangsalsari Jember. *Pancaran Pendidikan*, 2(2), 41-48.

- Kim, N. Y. (2019). A study on the use of artificial intelligence chatbots for improving English grammar skills. *Journal of Digital Convergence*, 17(8), 37-46.
- Lyman, F. T. (1981). The responsive classroom discussion: The inclusion of all students. *Mainstreaming digest*, 109(1), 113.
- Mohamed, S. A., & Alian, E. M. I. (2023). Students' Attitudes toward Using Chatbot in EFL Learning. *Arab World English Journal*, 14(3), 15-27.

The Opinions of People on Khok Nong Na Model Project in Phra Nakhon Si Ayutthaya Province

Punyaporn Panmali^{1*} and Pirada Chairat²

¹ Master Student, Department of Political Sciences and Public Administration, Faculty of Social Sciences, Kasetsart University, Thailand

² Faculty of Social Sciences, Kasetsart University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: punyaporn.pan@ku.th

ABSTRACT

The purpose of this study aims (1) to study the level of the opinion of people on Khok Nong Na Model project in Phra Nakhon Si Ayutthaya Province, (2) to compare the opinion of people on Khok Nong Na Model project in Phra Nakhon Si Ayutthaya Province by personal factor. The samples of this study consisted of 222 people who participated in the Khok Nong Na Model Project in Phra Nakhon Si Ayutthaya Province. Questionnaire was used as data collection tool. Statistics used in the analyses consisted of mean, standard deviation, t – test and One – way ANOVA. The results of this study found that the efficiency of the opinion of people on Khok Nong Na Model project in Phra Nakhon Si Ayutthaya Province had high level. Hypothesis testing revealed that samples with different sex, education levels, career and monthly income had different level of opinions at the statistical significance level. However, samples with different age had not different level of opinions on Khok Nong Na Model project in Phra Nakhon Si Ayutthaya Province.

Keywords: Khok Nong Na Model Project, Opinion, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province

ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับโครงการ โคก หนอง นา โมเดล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ปณยาพร พานมะลิ^{1*} และ ภริตา ชัยรัตน์²

¹ นิสิตปริญญาโท ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

² คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: punyaporn.pan@ku.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาระดับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับโครงการโคก หนอง นา โมเดล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (2) เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับโครงการโคก หนอง นาโมเดล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว ผลการศึกษาพบว่า ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับโครงการ โคก หนอง นา โมเดล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ประชาชนที่มีเพศ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการ โคก หนอง นา โมเดล จังหวัดพระนครศรีอยุธยาแตกต่างกัน ประชาชนที่มีอายุแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการ โคก หนอง นา โมเดล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: โครงการโคก หนอง นา โมเดล, ความคิดเห็น, จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

© 2025 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยเผชิญกับสถานการณ์ที่ผันผวนและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจที่ไม่สมดุล ภาคการผลิตขยายตัวแบบกระจุก ส่งผลให้เกิดความเหลื่อมล้ำในการกระจายรายได้ และการหยุดชะงักของการจ้างงานในภาคเอกชนหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ทำให้ประชาชนขาดรายได้ การซื้อขายสินค้าลดลง และเศรษฐกิจขาดสภาพคล่อง นอกจากนี้ ยังมีการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว สภาพภูมิอากาศที่รุนแรง และสังคมที่เปลี่ยนไปสู่สังคมสูงวัย การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องเน้นการสร้างความเข้มแข็งภายใน คำนึงถึงผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะการพัฒนาที่ยั่งยืนตามยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 – 2580 และภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 – 2570) ที่มุ่งให้ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (กองแผนงาน กรมการพัฒนารัฐบาล, 2565)

กรมการพัฒนารัฐบาลได้ดำเนินโครงการที่นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยมุ่งเน้นให้ประชาชนเป็นแกนหลักในการพัฒนาตนเอง ผ่านการจัดทำโครงการที่ประยุกต์แนวคิดและทฤษฎีการพัฒนาที่ทรงพระราชทานเข้ากับการพัฒนาพื้นที่เพื่อการพึ่งตนเองและรองรับเหตุการณ์ในอนาคต โครงการ “โคก หนอง นา โมเดล” ถูกสร้างขึ้นเพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจท้องถิ่น สร้างอาชีพ และสร้างรายได้ โดยใช้หมู่บ้านเป็นจุดเริ่มต้นในการพัฒนา เน้นการสร้างพื้นฐานการดำรงชีวิตและพัฒนาความรู้ให้ประชาชนสามารถปรับตัวได้ในโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โครงการนี้มีการขับเคลื่อนกิจกรรมที่รวมถึงการให้ความรู้และการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและทฤษฎีใหม่ที่ประยุกต์สู่โคก หนอง นา โมเดล (กรมการพัฒนารัฐบาล, 2563)

โครงการโคก หนอง นา โมเดล ได้ดำเนินการใน 76 จังหวัดทั่วประเทศ โดยจังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นหนึ่งในพื้นที่ที่มีการดำเนินโครงการจำนวน 2 โครงการ ซึ่งได้แก่ โครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล” และโครงการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีพื้นที่เข้าร่วมโครงการจำนวน 498 แห่ง (สำนักเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชน กรมการพัฒนารัฐบาล, 2567) จังหวัดพระนครศรีอยุธยาได้รับการ

ยอมรับเป็นต้นแบบการดำเนินโครงการ (Best practice) ที่มีผู้ศึกษาดูงานจากทั้งในประเทศและต่างประเทศ เนื่องจากความหลากหลายทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมในพื้นที่ ซึ่งส่งผลให้เกิดความหลากหลายในการเกษตรและแหล่งท่องเที่ยว นอกจากนี้ ความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมโครงการต่อโครงการโคก หนอง นา โมเดลในด้านบริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต จะถูกประเมินตามกรอบแนวคิดการประเมินรูปแบบชิปปี้ (CIPP Model) เพื่อใช้ในการปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงานของโครงการและพิจารณาความแตกต่างในความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมโครงการ (กรมการพัฒนาชุมชน, 2563)

ทั้งนี้ ผู้วิจัยเห็นว่าพื้นที่การดำเนินโครงการโคก หนอง นา โมเดลจังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นต้นแบบในการดำเนินโครงการ แต่ยังไม่เคยมีการศึกษาความคิดเห็นประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการ โคก หนอง นา โมเดล ของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้วิจัยต้องการทราบว่า ผู้เข้าร่วมโครงการมีความคิดเห็นอย่างไรต่อบริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิตของโครงการอยู่ในระดับใด จะทำให้ทราบถึงข้อมูลที่มีผลต่อการขับเคลื่อนโครงการ เพื่อเป็นข้อเสนอแนะในการพัฒนาการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์ต่อชุมชนในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับโครงการโคก หนอง นา โมเดล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับโครงการโคก หนอง นา โมเดล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยวิธีการสำรวจ มีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการโคก หนอง นา โมเดล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 498 ราย (สำนักเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน, 2567) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการโคก หนอง นา โมเดล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 222 ราย โดยใช้สูตรการคำนวณกลุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane (Yamane, 1973)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามสร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรม แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เป็นแบบสอบถามปลายปิด (Close-ended Questionnaire) ในการเก็บข้อมูล และได้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน มีลักษณะเป็นคำถามแบบเลือกตอบ (Check list)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับโครงการโคก หนอง นา โมเดล ลักษณะของคำถามเป็นคำถามแบบปลายปิดที่ใช้มาตราวัดแบบอันตรภาค (Interval Scale) โดยมีตัวเลือกที่แบ่งระดับและได้ให้คะแนนแต่ละระดับตั้งแต่ ระดับ 1-5 มีความหมาย คือ

เห็นด้วยมากที่สุด	5	คะแนน
เห็นด้วยมาก	4	คะแนน
เห็นด้วยปานกลาง	3	คะแนน
เห็นด้วยน้อย	2	คะแนน
เห็นด้วยน้อยที่สุด	1	คะแนน

$$\begin{aligned}
 \text{พิสัย} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\
 &= \frac{5 - 1}{5} = 0.80
 \end{aligned}$$

จากเกณฑ์ที่กำหนดมาข้างต้น ให้ความหมาย ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.80	หมายถึง มีระดับความเห็นด้วยน้อยที่สุด แปลความหมายว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นด้วยกับการดำเนินโครงการอยู่ในระดับน้อยที่สุด
ค่าเฉลี่ย 1.81 – 2.60	หมายถึง มีระดับความเห็นด้วยน้อย แปลความหมายว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นด้วยกับการดำเนินโครงการอยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 2.61 – 3.40	หมายถึง มีระดับความเห็นด้วยปานกลาง แปลความหมายว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นด้วยกับการดำเนินโครงการอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20	หมายถึง มีระดับความเห็นด้วยมาก แปลความหมายว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นด้วยกับการดำเนินโครงการอยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 4.21 – 5.00	หมายถึง มีระดับความเห็นด้วยมากที่สุด แปลความหมายว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นด้วยกับการดำเนินโครงการอยู่ในระดับมากที่สุด

การพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือเป็นขั้นตอนในการพัฒนาเครื่องมือให้มีประสิทธิภาพก่อนนำไปใช้จริง โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. การหาความแม่นยำ (Validity) ผู้วิจัยจะนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาเพื่อทำการตรวจสอบความถูกต้องแม่นยำตรงเชิงเนื้อหาของคำถามในแต่ละข้อว่าคำถามต่าง ๆ ในแบบสอบถามที่สร้างขึ้นนี้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาหรือไม่เพียงใด เมื่อได้รับการยอมรับร่วมกันแล้ว จึงนำแบบสอบถามนี้ไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

2. การหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยจะนำแบบสอบถามไปทดสอบ (try out) กับกลุ่มประชากรที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มที่จะศึกษา คือ ประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิต ตามหลักทฤษฎีใหม่ ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล” โครงการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ในจังหวัดปทุมธานี จำนวน 30 ชุด จากนั้นนำข้อมูลที่ได้นำมาหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้การทดสอบ ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น (Cronbach's Reliability Coefficient Alpha) (Cronbach, 1951) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ได้ค่าความเที่ยงหรือความเชื่อถือได้ของแบบสอบถามเท่ากับ 0.977 ซึ่งมากกว่า 0.80 ถือว่าแบบสอบถามนี้ มีความเชื่อถือได้สามารถนำไปเก็บข้อมูลได้จริง

3. สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 ประชาชนที่มี เพศ ต่างกัน มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการโคก หนอง นา โมเดล ของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2 ประชาชนที่มี อายุ ต่างกัน มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการโคก หนอง นา โมเดล ของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 3 ประชาชนที่มี ระดับการศึกษา ต่างกัน มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการโคก หนอง นา โมเดล ของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 4 ประชาชนที่มี อาชีพ ต่างกัน มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการโคก หนอง นา โมเดล ของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 5 ประชาชนที่มี รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ต่างกัน มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการโคก หนอง นา โมเดล ของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา แตกต่างกัน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

4.1 ศึกษาจาก เอกสาร ทฤษฎี แนวคิด และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดตัวแปรกรอบแนวคิด และสมมติฐาน ตลอดจนนำมาสร้างแบบสอบถาม

4.2 นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์แล้วไปแจก ให้แก่ ประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการโคก หนอง นา โมเดล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน ในเดือนพฤศจิกายน – ธันวาคม พ.ศ.2567

4.3 การเก็บรวบรวมแบบสอบถามตามจำนวนที่กำหนด จำนวน 222 คน

4.4 ตรวจสอบความสมบูรณ์แบบสอบถาม

4.5 นำไปประมวลผลและวิเคราะห์ผลทางสถิติ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

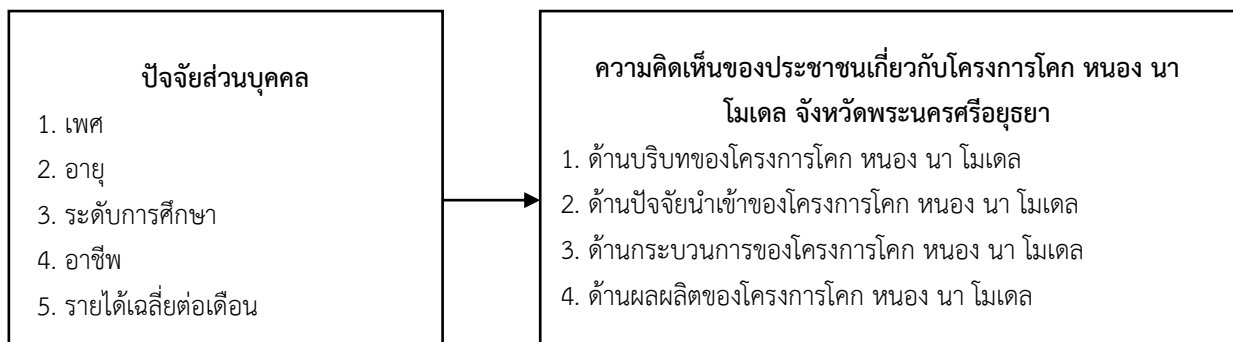
1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ใช้สำหรับการอธิบายข้อมูลทั่วไปตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

2. สถิติที่ใช้ในการหาความแปรปรวน ได้แก่ การวิเคราะห์ความแปรปรวน (Analysis of Variances : One-Way ANOVA) ใช้สำหรับเปรียบเทียบระหว่างตัวแปรอิสระ (2 กลุ่มขึ้นไป) กับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับโครงการโคก หนอง นา โมเดล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา หากพบความแตกต่างจะทำการทดสอบเป็นรายคู่ด้วยวิธี LSD

3. กำหนดความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการตรวจสอบเอกสารแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ โดยตัวแปรอิสระได้บูรณาการจากแนวคิดของ จารุวิทย์ ศิริพรรณปัญญา (2564) โดยตัวแปรตามได้บูรณาการจากแนวคิดการประเมินรูปแบบชิปปี้ (CIPP Model) ของสตัฟเฟิล บีม (Stufflebeam, 2000) มาเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษา

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ระดับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับโครงการโคก หนอง นา โมเดล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ตารางที่ 1 ระดับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับโครงการโคก หนอง นา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับโครงการโคก หนอง นา โมเดล	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านบริบทของโครงการโคก หนอง นา โมเดล	3.94	.59	มาก
2. ด้านปัจจัยนำเข้าของโครงการโคก หนอง นา โมเดล	3.79	.53	มาก
3. ด้านกระบวนการของโครงการโคก หนอง นา โมเดล	3.98	.55	มาก
4. ด้านผลผลิตของโครงการโคก หนอง นา โมเดล	3.86	.58	มาก
รวม	3.89	.52	มาก

จากตารางที่ 1 ระดับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับโครงการโคก หนอง นา โมเดล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.89$, S.D. = .52) เมื่อพิจารณารายด้าน จัดเรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย พบว่า ด้านกระบวนการของโครงการโคก หนอง นา โมเดล ($\bar{X} = 3.98$, S.D. = .55) รองลงมา คือ ด้านบริบทของโครงการโคก หนอง นา โมเดล ($\bar{X} = 3.94$, S.D. = .59) ด้านผลผลิตของโครงการ โคก หนอง นา โมเดล ($\bar{X} = 3.86$, S.D. = .58) และน้อยที่สุด คือ ด้านปัจจัยนำเข้าของโครงการโคก หนอง นา โมเดล ($\bar{X} = 3.79$, S.D. = .53)

2. ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับโครงการโคก หนอง นา โมเดล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ตารางที่ 2 สรุปผลการทดสอบสมมติฐานภาพรวมความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับโครงการโคก หนอง นาโมเดล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

(n=222)

ตัวแปรอิสระ	ระดับนัยสำคัญ	ผลการทดสอบสมมติฐาน	
		เป็นไปตามสมมติฐาน	ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน
ปัจจัยส่วนบุคคล			
เพศ	.00*	✓	-
อายุ	.44	-	✓
ระดับการศึกษา	.00*	✓	-
อาชีพ	.00*	✓	-
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	.00*	✓	-

หมายเหตุ: *นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการ โคก หนอง นา โมเดล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และทำการวิเคราะห์เป็นรายคู่ด้วยวิธี LSD ได้ผลการเปรียบเทียบ ดังนี้

- เพศแตกต่างกันมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการโคก หนอง นา โมเดล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา แตกต่างกัน โดยเพศหญิงมีค่าเฉลี่ยมากกว่าเพศชาย

- ระดับการศึกษาแตกต่างกันมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการโคก หนอง นา โมเดล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา แตกต่างกัน ทำการทดสอบเป็นรายคู่ด้วยวิธี LSD พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย หรือ ปวช. ปวส. หรือ อนุปริญญา และกลุ่มตัวอย่างระดับปริญญาตรี มีความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับโครงการโคก หนอง นา โมเดล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในภาพรวม มากกว่ากลุ่มตัวอย่างระดับประถมศึกษา และระดับสูงกว่าปริญญาตรี

- อาชีพแตกต่างกันมีความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับโครงการโคก หนอง นา โมเดล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา แตกต่างกัน ทำการทดสอบเป็นรายคู่ด้วยวิธี LSD พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพ ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ มีความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับโครงการโคก หนอง นา โมเดล มากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพเกษตรกร อาชีพค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว และอาชีพลูกจ้าง/พนักงานเอกชน

- รายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกันมีความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับโครงการโคก หนอง นา โมเดล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา แตกต่างกัน ทำการทดสอบเป็นรายคู่ด้วยวิธี LSD พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001 – 20,000 บาท และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 20,001 – 30,000 บาท มีความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับโครงการโคก หนอง นา โมเดล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในภาพรวม มากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาท

อภิปรายผล

ระดับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับโครงการ โคก หนอง นา โมเดลจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เป็นเพราะอาจมีความเป็นไปได้ว่าการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ สอดคล้องกับแผนฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย เป็นการแก้ไขปัญหา และฟื้นฟูเศรษฐกิจที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การโรคระบาด ยึดการดำเนินงานในระดับพื้นที่เป็นหลัก มุ่งให้เกิดการจ้างงานและสร้างอาชีพ ให้เกิดรายได้ แนวทางการดำเนินงานโครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล” ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยประชาชนเป็นศูนย์กลางในการปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และพัฒนาชุมชนโดยนำหลักทฤษฎีใหม่มาใช้ดำเนินการ จึงส่งผลให้โครงการดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งไม่สอดคล้องกับ พชร สุจริตฉันท (2565) กระบวนการดำเนินงานของโครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล” ในปี พ.ศ. 2564 และวิเคราะห์ระดับของความคิดเห็น รวมถึงการหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบฯ พบว่า ผลการดำเนินงานตามโครงการฯ ในภาพรวมอยู่ระดับปานกลาง ด้านผลลัพธ์มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาเป็นด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้ามีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับโครงการโคก หนอง นา โมเดล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มีปัจจัยส่วนบุคคลที่ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการโคก หนอง นา โมเดล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา แตกต่างกัน เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน แตกต่างกัน มีความคิดเห็นฯ แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะโครงการมีรูปแบบการดำเนินงานที่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนในการออกแบบกิจกรรม สามารถแสดงความคิดเห็น ตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมได้ ซึ่งโครงการมีการดำเนินกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้หลากหลายรูปแบบ โดยเฉพาะกิจกรรมที่เป็นการส่งเสริมการฝึกอาชีพที่เพศหญิงมีความถนัดและเข้าใจในการดำเนินกิจกรรมในรูปแบบนี้มากกว่าเพศชาย สำหรับเรื่องระดับการศึกษาและอาชีพเนื่องจากผู้เข้าร่วมโครงการมีระดับการศึกษาและอาชีพที่หลากหลาย อาจทำให้มีความคิดที่แตกต่างและมีเป้าหมายในการเข้าร่วมโครงการที่ต่างกัน กลุ่มตัวอย่างที่ระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีอาจมีข้อจำกัดมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ระดับการศึกษาปริญญาตรี ทั้งนี้จะได้ใช้ความรู้ต่าง ๆ จากโครงการโคก หนอง นา โมเดล ไปประกอบอาชีพ หรือนำไปเป็นความรู้เกี่ยวกับการทำไร่ ทำนา ทำสวน ในพื้นที่ของตนเอง จึงสอดคล้องกับงานวิจัยของ จารุวิทย์ ศิริพรรณปัญญา (2564) ได้ศึกษาเรื่องความพึงพอใจของประชาชนต่อโครงการบัตรสวัสดิการแห่งรัฐในเขตจังหวัดมหาสารคาม ในส่วนรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่ผู้เข้าร่วมอาจจะมีข้อจำกัดในเรื่องของการใช้เงิน เพราะบางกิจกรรมในโครงการโคก หนอง นา โมเดล อาจจะต้องมีการใช้เงินส่วนตัวเพิ่มเติมนอกเหนือของเงินงบประมาณโครงการ สำหรับบางคนที่ไม่ได้ทำงานประจำหรือรายได้ไม่เพียงพอ ส่งผลให้กลุ่มตัวอย่างบางคนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาท เข้าร่วมโครงการโคก หนอง นา โมเดลเป็นจำนวนน้อย โดยกลุ่มนี้เข้าโครงการนี้เพื่อที่จะเรียนรู้และนำไปพัฒนาที่ดินของตนเองให้เกิดรายได้ที่เพิ่มมากขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ Robert E. Stake บริบทเป็นสิ่งที่นำ (Antecedents) หมายถึง ภาวะของสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นอยู่ก่อนที่จะมีการดำเนินโครงการใด ๆ ที่จะเกิดผลตามมา เช่น สภาพแวดล้อมของโครงการ นโยบาย วิสัยทัศน์ ปัญหา แหล่งทุน รวมถึงการก่อตัวของปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินโครงการ เปรียบเทียบได้กับบริบทซึ่งเป็นมิติในการประเมินโครงการตามตัวแบบ CIPP Model ของ Stufflebeam ดังกล่าวข้างต้น และสำหรับปัจจัยส่วนบุคคลข้อที่ไม่มีความแตกต่างกัน คือ อายุแตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการโคก หนอง นา โมเดล ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อาจเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างทุกช่วงอายุเข้าไปมีส่วนร่วมและเกี่ยวข้องในดำเนินโครงการมีการรับรู้เข้าถึงแหล่งข้อมูล และเข้าใจในวัตถุประสงค์ เป้าหมาย ที่เป็นผลลัพธ์ของโครงการฯ มีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรมเท่ากัน จึงมีระดับความคิดเห็นที่ไม่แตกต่างกัน โดยผู้ร่วมกระบวนการเพื่อที่จะทำให้กระบวนการนั้นบรรลุวัตถุประสงค์รวมกลุ่มกันวิเคราะห์ปัญหาในการทำงานแล้ววางแผนในการแก้ปัญหาจากนั้นจะมีการปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาตามแผนที่วางไว้ซึ่งระหว่างดำเนินการแก้ปัญหาจะมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างต่อเนื่องทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันในการแก้ปัญหา และสำหรับปัจจัยส่วนบุคคลที่ต่างกันนั้น ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน โดยวิเคราะห์เป็นรายคู่เพิ่มเติมได้ ดังนี้

เพศแตกต่างกันมีความคิดเห็นๆ แตกต่างกัน โดยเพศหญิงมีค่าเฉลี่ยมากกว่าเพศชาย อาจเพราะเพศหญิงเข้าใจกิจกรรมบางกิจกรรมได้มากกว่า เช่น กิจกรรมการฝึกอบรมแปรรูปผลผลิต

ระดับการศึกษาแตกต่างกันมีความคิดเห็นๆ แตกต่างกัน กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น, มัธยมศึกษาตอนปลาย หรือ ปวช., ปวส. หรือ อนุปริญญา และระดับปริญญาตรี มีความคิดเห็นๆ ในภาพรวม มากกว่ากลุ่มตัวอย่างระดับประถมศึกษา และระดับสูงกว่าปริญญาตรี อาจเพราะกลุ่มที่มีความคิดเห็นมากกว่า มีความสนใจ ความเข้าใจ การรับรู้วิธีด้านการเกษตรในยุคใหม่รวมทั้งเข้าใจการพัฒนาและต่อยอดมากกว่า

อาชีพแตกต่างกันมีความคิดเห็นๆ แตกต่างกัน กลุ่มตัวอย่างที่เป็นข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ มีความคิดเห็นๆ มากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพเกษตรกร อาชีพค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว และอาชีพลูกจ้าง/พนักงานเอกชน อาจเพราะคุ้นเคยกับขั้นตอนกระบวนการ และแนวทางการดำเนินงานของรัฐ มากกว่ากลุ่มอาชีพอื่น

รายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกันมีความคิดเห็นๆ แตกต่างกัน กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001 – 20,000 บาท และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 20,001 – 30,000 บาท มีความคิดเห็นๆ มากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาท อาจเพราะการจะเข้าร่วมโครงการได้ต้องมีกรรมสิทธิ์ที่ดินเป็นของตนเอง และบางกิจกรรมอาจจะต้องใช้เงินสนับสนุนของตนเอง และการพัฒนาพื้นที่ในระยะยาวต้องอาศัยต้นทุนนอกจากเงินงบประมาณรัฐในการต่อยอด

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับโครงการโคก หนอง นา โมเดล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในภาพรวมมีความคิดเห็นด้วยในระดับมาก โดยในแต่ละด้านมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ซึ่งด้านกระบวนการมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาเป็นด้านบริบทและด้านผลผลิต สำหรับด้านปัจจัยนำเข้ามีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด จากผลการศึกษาจะเห็นได้ว่าประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการมีความคิดเห็นต่อโครงการในทิศทางที่ดี อาจจะสามารถพัฒนาต่อยอดพื้นที่ต้นแบบไปเป็นสถานที่เผยแพร่องค์ความรู้ ทัศนคติและแนวคิดต่าง ๆ ให้กับประชาชนในพื้นที่ได้ เสริมสร้างกระบวนการการเรียนรู้ให้ชุมชน สร้างอาชีพให้คนในพื้นที่ เกิดการนำผลผลิตจากพื้นที่ต้นแบบมาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ และอาจพัฒนาเป็นศูนย์เรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบตามโครงการโคก หนอง นา โมเดลแล้ว หากนำการประเมินด้วยรูปแบบ CIPP หากประเมินด้านกระบวนการอย่างลึกซึ้งจนทราบถึงจุดแข็งและจุดด้อยอาจจะนำไปสู่การพัฒนาแนวทางการดำเนินโครงการนี้หรือโครงการอื่น ๆ ต่อไปในอนาคตได้ หรือหากประเมินด้านผลผลิตของโครงการจะส่งเสริมให้สามารถคัดเลือกพื้นที่ที่ดำเนินโครงการได้มีประสิทธิภาพจนสามารถพัฒนาต่อยอดไปเป็นศูนย์เรียนรู้ได้ในอนาคต

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

สรุปผลการวิจัย

ระดับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับโครงการโคก หนอง นา โมเดล จังหวัดพระนครศรีอยุธยาในภาพรวม เห็นด้วยอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยภาพรวม เท่ากับ 3.89 โดยด้านกระบวนการของโครงการโคก หนอง นา โมเดล มีความคิดเห็นด้วยระดับมากและมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด เท่ากับ 3.98 อาจเพราะการดำเนินโครงการมีแนวทางในปฏิบัติงานและการดำเนินงานที่มีขั้นตอนชัดเจน มีการวางแผน การชี้แจงข้อมูล ทำให้ผู้เข้าร่วมเข้าใจและสามารถปฏิบัติตามได้อย่างเป็นระบบ สำหรับด้านปัจจัยนำเข้าของโครงการโคก หนอง นา โมเดล มีความคิดเห็นด้วยระดับมาก โดยค่าเฉลี่ยน้อยสุด เท่ากับ 3.79 อาจเป็นเพราะปัจจัยนำเข้าที่สนับสนุนการดำเนินโครงการ เช่น งบประมาณโครงการเพียงพอต่อการดำเนินโครงการปรับปรุงพื้นที่ ดำเนินกิจกรรมส่งเสริมอาชีพและกิจกรรมฝึกอบรมตามวัตถุประสงค์ของโครงการแต่ความคาดหวังของผู้เข้าร่วมโครงการอาจคิดไปถึงการดูแลพื้นที่ในอนาคตต่อเป็นระยะยาว

ผลเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับโครงการโคก หนอง นา โมเดล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการโคก หนอง นา โมเดล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 อาจเป็นเพราะเพศหญิงมีความถนัดและเข้าใจในการดำเนินกิจกรรมบางกิจกรรมของโครงการมากกว่าเพศชาย สำหรับระดับการศึกษานั้นกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษา/เทียบเท่า มัธยมศึกษา/เทียบเท่า ปริญญาตรีมีความสนใจและเข้าใจวิธีด้านการเกษตรในยุคใหม่มากกว่าระดับประถมที่อาจจะยังเข้าใจไม่ถึง และระดับสูงกว่าปริญญาตรีที่อาจจะไม่ได้มีความสนใจทางด้านนี้เท่าที่ควร กลุ่มตัวอย่างที่เป็นข้าราชการมีความเข้าใจขั้นตอนในการดำเนินกระบวนการขับเคลื่อนโครงการมากกว่ากลุ่มอาชีพอื่น ๆ เนื่องจากมีความคุ้นเคยกับรูปแบบและรายละเอียดของโครงการรัฐมากกว่า ในส่วนของรายได้การเข้าร่วมโครงการได้นั้นจะต้องเป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์ในที่ดิน สำหรับผู้ที่ไม่มีที่ดินเป็นของตนเองอาจมีข้อจำกัดมากกว่า ทำให้มีความคิดที่แตกต่างกัน ในส่วนของอายุที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการ โคก หนอง นา โมเดล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ไม่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างทุกช่วงอายุเข้าไปมีส่วนร่วมและเกี่ยวข้องในดำเนินโครงการมีการรับรู้เข้าถึงแหล่งข้อมูล เข้าใจในวัตถุประสงค์ เป้าหมาย มีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรมเท่า ๆ กัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับโครงการโคก หนอง นา โมเดล หลังจากดำเนินโครงการในพื้นที่ที่มีความสมดุลของระบบนิเวศในดิน น้ำ ป่ามากขึ้น น้อยที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.73 เนื่องจากหลังจากดำเนินโครงการ โคก หนอง นา โมเดลอาจยังไม่มีเวทีสรุปข้อมูลหรือชี้แจงผลผลิตของโครงการอย่างทั่วถึง ดังนั้นเจ้าหน้าที่ควรมีการชี้แจงถึงผลที่เกิดขึ้น เช่น การเก็บกักน้ำ น้ำฝนให้มีความเพียงพอต่อพื้นที่เกษตรกรรมของประชาชนในการเพาะปลูกและการดำรงชีวิตในชีวิตประจำวัน เพื่อช่วยแก้ปัญหาภัยแล้งและน้ำท่วม การฟื้นฟูเศรษฐกิจท้องถิ่นและชุมชน

1.2 จากการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับโครงการโคก หนอง นา โมเดล งบประมาณที่ได้รับจัดสรรเพียงพอต่อการดำเนินโครงการ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.54 และในเรื่องของวัสดุ อุปกรณ์ ที่ใช้ในการดำเนินโครงการมีความเหมาะสมและเพียงพอกับการดำเนินงาน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.54 ดังนั้น ผู้ที่มีความเกี่ยวข้องหรือหน่วยงานอาจจะต้องเพิ่มส่วนการส่งเสริมความรู้ที่เป็นแนวทางในพัฒนาคุณภาพชีวิตที่สอดคล้องกับทฤษฎีใหม่ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล” ให้กับผู้เข้าร่วมโครงการอย่างต่อเนื่อง พัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องและเหมาะสมกับสภาพภูมิสังคมของแต่ละพื้นที่ สนับสนุนวัสดุและอุปกรณ์ฝึกสาธิตในแปลงของครัวเรือนต้นแบบและสนับสนุนงบประมาณอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ควรเพิ่มความร่วมมือกับหน่วยงานและภาคีเครือข่ายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเพื่อต่อยอดพื้นที่

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรเพิ่มกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา และดำเนินการวิจัยโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพร่วมด้วย เพื่อให้ทราบปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินโครงการโคก หนอง นา โมเดล และปัญหาอุปสรรคในการขับเคลื่อนโครงการในพื้นที่ที่มีความหลากหลาย

2.2 ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการโคก หนอง นา โมเดลต่อผลสำเร็จในการดำเนินโครงการโคก หนอง นา โมเดล เนื่องจากในครั้งนี้ทำการศึกษาจนได้ข้อมูลระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการแล้ว แต่ยังไม่ได้อธิบายในด้านความสัมพันธ์ระหว่างความคิดเห็นกับความสำเร็จ ว่าส่งผลต่อความสำเร็จของโครงการ ๆ มากน้อยแค่ไหน รวมถึงควรศึกษาหาตัวแปรอิสระเพิ่มเติม

เอกสารอ้างอิง

- กรมการพัฒนาชุมชน. (2563). *แนวทางการดำเนินงานโครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล”*. กรุงเทพฯ: กรมการพัฒนาชุมชน.
- กองแผนงาน กรมการพัฒนาชุมชน. (2565). *แผนปฏิบัติการระยะ 5 ปี พ.ศ.2566 – 2570 ของกรมการพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพฯ: กรมการพัฒนาชุมชน.
- จารุวิทย์ ศิริพรรณปัญญา. (2564). *ความพึงพอใจของประชาชนต่อโครงการบัตรสวัสดิการแห่งรัฐในเขตจังหวัดมหาสารคาม*. (รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม).
- พชร สุจริตนันท์. (2565). *การประเมินผลโครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล”*. (รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).
- สำนักเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน. (2567). *ทะเบียนรายชื่อพื้นที่โครงการโคก หนอง นา โมเดล*. กรุงเทพฯ: กรมการพัฒนาชุมชน.
- Cronbach, L. J. (1951). Coefficient alpha and the internal structure of tests. *Psychometrika*, 16, 297-334.
- Stufflebeam, D. L. (2000). The CIPP model for evaluation. In *Evaluation models: Viewpoints on educational and human services evaluation* (pp. 279-317). Dordrecht: Springer Netherlands.
- Yamane, T. (1967). *Statistics, An Introductory Analysis*. (2nd ed.). New York: Harper and Row.

Effects of Teaching Reading Obtaining a QUEST Analysis Technique on Critical Reading Ability of High Vocational Certificate Students

Sompond Sriphumma^{1*} Dendow Chollawit² and Suwimon Kritkharuehart²

¹ Master of Education, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University, Thailand

² Faculty of Education, Ramkhamhaeng University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: sompond.spm@gmail.com

ABSTRACT

This article aimed to (1) compare critical reading ability of High vocational certificate students before and after implementing teaching reading obtaining a QUEST analysis technique, (2) compare critical reading ability of higher vocational certificate students after implementing teaching reading obtaining a QUEST analysis technique with the 75 percent criteria. The sample group consisted of 30 first-year student of high vocational certificate program of Industrial technology who registered for the Thai Language Skills for Career Communication course (30000-1101) in the second academic year 2024 at Automotive Industry Technical College, Phra Nakhon Si Ayutthaya province, Thailand. Participants were selected using cluster random sampling. The research instruments consisted of four lesson plans of teaching reading obtaining a QUEST analysis technique and a 30-item multiple-choice tests measuring critical reading ability. Data were analyzed by using mean (M), standard deviation (S.D.), and dependent sample t-test. The results of research showed that the critical reading ability after implementing teaching reading obtaining a QUEST analysis technique was significantly higher than before instruction at the 0.05 significance level. The critical reading ability of the sample group after instruction using teaching reading obtaining a QUEST analysis technique was significantly higher than the 75 percent criterion at the 0.05 significance level.

Keywords: Critical Reading Ability, Teaching Reading, QUEST Analysis Technique

ผลของการสอนการอ่านร่วมกับเทคนิคการวิเคราะห์ QUEST ที่มีต่อความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง

สมพร ศรีภูมิมา^{1*} เต๋นดาว ชลวิทย์² และ สุวิมล กฤษณกุลหาสน์²

¹ ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ประเทศไทย

² คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: sompond.spm@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เปรียบเทียบความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงก่อนและหลังเรียนด้วยการสอนการอ่านร่วมกับเทคนิคการวิเคราะห์ QUEST (2) เปรียบเทียบความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงหลังเรียนด้วยการสอนการอ่านร่วมกับเทคนิคการวิเคราะห์ QUEST กับเกณฑ์ร้อยละ 75 โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาวิชาเทคนิคอุตสาหกรรม ชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยเทคนิคอุตสาหกรรมยานยนต์ ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชา 30000-1101 ทักษะภาษาไทยเพื่อการสื่อสารในงานอาชีพในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster random sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แผนการจัดการเรียนรู้การสอนการอ่านร่วมกับเทคนิคการวิเคราะห์ QUEST จำนวน 4 แผน และแบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ จำนวน 30 ข้อ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย (M) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบค่าทีแบบกลุ่มตัวอย่างไม่เป็นอิสระต่อกัน (dependent sample t-test) ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียนหลังเรียนด้วยการสอนการอ่านอย่างมีวิจารณญาณร่วมกับเทคนิคการวิเคราะห์ QUEST สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของกลุ่มตัวอย่างหลังเรียนด้วยการสอนการอ่านร่วมกับเทคนิคการวิเคราะห์ QUEST สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: ความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ, การสอนการอ่าน, เทคนิคการวิเคราะห์ QUEST

© 2025 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

ปัจจุบัน ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทำให้การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเป็นไปอย่างรวดเร็วและหลากหลายช่องทาง ข้อมูลที่เผยแพร่มีทั้งที่ผ่านการกลั่นกรองและยังไม่ได้ตรวจสอบข้อเท็จจริง ซึ่งอาจเป็นข้อความที่มีวัตถุประสงค์ทางธุรกิจหรือการโฆษณาชวนเชื่อ โดยมีทั้งข้อมูลที่เชื่อถือได้และไม่เชื่อถือได้ ผู้อ่านควรใช้วิจารณญาณในการอ่านเพื่อป้องกันความเข้าใจที่ผิดและตัดสินใจอย่างรอบคอบ (รุ่งกสิสรณ์ ศรีธาธณพัฒน์, 2566) การอ่านอย่างมีวิจารณญาณจึงมีความสำคัญ เนื่องจากช่วยให้ผู้อ่านสามารถวิเคราะห์ ตรวจสอบ และเลือกรับข้อมูลข่าวสารได้อย่างมีเหตุผล ผู้ที่มีวิจารณญาณในการอ่านสามารถนำความรู้และความคิดจากการอ่านไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันและในการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ (นวกรณ์ อุณเรือน, 2560)

แม้ว่านักการศึกษาหลายคนได้ศึกษาเกี่ยวกับการอ่านอย่างกว้างขวาง แต่รายงานการวิจัยของพรสวรรค์ ศิริภักญณาภรณ์ และคณะ (2560) พบว่าศักยภาพการอ่านของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 มีปัญหาด้านการใช้วิจารณญาณ ซึ่งกระบวนการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาถือเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาทักษะนี้ โดย Kadir et al. (2014) ระบุว่า การสอนอ่านในสถานศึกษามักเน้นที่ทักษะการแยกเสียงและผสมเสียง รวมถึงทักษะความเข้าใจและความคล่องแคล่วมากกว่าทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่ควรเกิดขึ้น เนื่องจากทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณมีความสำคัญต่อการเรียนรู้และการเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนสำหรับการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นและการใช้ชีวิตประจำวัน ดังนั้น การสอน

ให้ผู้เรียนมีความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ผู้สอนต้องให้ความสำคัญในการจัดการเรียนรู้แก่ผู้เรียน

ผู้วิจัยได้ศึกษาขั้นตอนการสอนการอ่านตามแนวทางของ Saricoban (2002) ซึ่งประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นตอนการอ่าน (Pre-reading stage) ที่มุ่งเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียน โดยการทำนายเนื้อหา การอภิปราย และการสอนคำศัพท์ใหม่ 2) ขั้นตอนการอ่าน (Reading stage) ที่ผู้เรียนมุ่งเน้นไปที่การเข้าใจเนื้อหาและการใช้ภาษา และ 3) ขั้นตอนหลังการอ่าน (Post-reading stage) ที่ผู้เรียนเชื่อมโยงข้อมูลจากการอ่านกับความรู้และความคิดเห็นของตน โดยการสรุป ประเมิน และสะท้อนผลการอ่าน จากการวิเคราะห์ขั้นตอนทั้งสาม ขั้นตอนหลังการอ่านมีศักยภาพในการส่งเสริมความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ เนื่องจากเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สะท้อนความรู้และพิจารณาเนื้อหาอย่างมีเหตุผล หากผู้สอนใช้กลยุทธ์ที่กระตุ้นให้ผู้เรียนใช้ความรู้และประสบการณ์ในการประเมินสิ่งที่อ่าน จะช่วยพัฒนาทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

การศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการพัฒนาความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณชี้ให้เห็นว่าแนวคิดการวิเคราะห์ QUEST ที่พัฒนาโดย Barkhuizen (2002) เป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมทักษะนี้ โดยใช้คำถามนำตามตัวอักษร QUEST เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนใช้ความรู้และประสบการณ์ในการพิจารณาและประเมินสิ่งที่อ่านอย่างมีเหตุผล คำถามในรูปแบบ QUEST มีความยืดหยุ่นและครอบคลุมความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณอย่างครบถ้วน Barkhuizen (2002) ได้ทดลองใช้การวิเคราะห์ QUEST กับนักศึกษาระดับปริญญาโทในสาขาการสอนภาษาอังกฤษที่มีบริบทแตกต่างกัน พบว่านักศึกษาได้รับประสบการณ์ที่ดีในการอ่านและเขียนเชิงวิเคราะห์ และเห็นว่าเป็นวิธีการที่มีประโยชน์ในการกำหนดกรอบแนวคิดสำหรับการเขียนทั้งในเชิงวิชาการและเชิงวิเคราะห์ นอกจากนี้ การศึกษาโดยเนตรนภา สวยสี (2560) และ ผลเดชสถาพร (2564) พบว่าเมื่อใช้แนวคิดการวิเคราะห์ QUEST ในขั้นตอนหลังการอ่าน ผู้เรียนมีความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาผลของการสอนการอ่านร่วมกับเทคนิคการวิเคราะห์ QUEST ที่ได้จากการนำขั้นตอนการสอนการอ่านของ Saricoban (2002) ได้แก่ ขั้นตอนการอ่าน (Pre-reading stage) ขั้นตอนการอ่าน (Reading stage) และขั้นตอนหลังการอ่าน (Post-reading stage) มารวมกับแนวคิดการวิเคราะห์ QUEST ของ Barkhuizen (2002) โดยนำคำถามตามตัวอักษรของการวิเคราะห์ QUEST ไปใช้ในขั้นตอนหลังการอ่าน (Post-reading stage) ที่มีต่อความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียน เพื่อจะได้นำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณให้กับผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ก่อนและหลังเรียนด้วยการสอนการอ่านร่วมกับเทคนิคการวิเคราะห์ QUEST
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง หลังเรียนด้วยการสอนการอ่านร่วมกับเทคนิคการวิเคราะห์ QUEST กับเกณฑ์ร้อยละ 75

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบการทดลองขั้นพื้นฐาน (Pre-experimental design) ซึ่งออกแบบการวิจัยแบบ one group pre-test post-test design โดยเปรียบเทียบคะแนนความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณเฉลี่ยของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงก่อนและหลังเรียนด้วยการสอนการอ่านร่วมกับเทคนิคการวิเคราะห์ QUEST และเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนด้วยการสอนการอ่านร่วมกับเทคนิคการวิเคราะห์ QUEST กับเกณฑ์ร้อยละ 75 ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยคาดหวังว่าจะคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียนหลังเรียนด้วยการสอนการอ่านร่วมกับเทคนิคการวิเคราะห์ QUEST อยู่ในเกณฑ์ดีมาก จึงกำหนดเกณฑ์ไว้ที่ร้อยละ

ละ 75 โดยใช้สถิติเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการจัดการศึกษาและการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พ.ศ. 2564 และมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร (Population) ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยเทคนิคอุตสาหกรรมยานยนต์ ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชา 30000-1101 ทักษะภาษาไทยเพื่อการสื่อสารในงานอาชีพ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 5 สาขาวิชา รวม 183 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง (Sample) ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาเทคนิคอุตสาหกรรม วิทยาลัยเทคนิคอุตสาหกรรมยานยนต์ จำนวน 30 คน ที่ได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster random sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้การสอนการอ่านร่วมกับเทคนิคการวิเคราะห์ QUEST จำนวน 4 แผน แผนละ 3 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 12 ชั่วโมง แต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ประกอบไปด้วยขั้นตอนสำคัญได้แก่ ขั้นตอนการอ่าน (Pre-reading stage) ขั้นการอ่าน (Reading stage) และขั้นหลังการอ่าน (Post-reading stage) ภายหลังจากการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้แล้ว ผู้วิจัยได้นำไปเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสม แล้วจึงนำเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน เพื่อประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ พบว่ามีความเหมาะสมในระดับมากที่สุดทั้ง 4 แผน โดยมีคะแนนเฉลี่ยรวมอยู่ระหว่าง 4.67–4.93

2.2 แบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งเป็นแบบทดสอบปรนัยแบบเลือกตอบ 5 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ คำตอบที่ถูกต้องกำหนดให้ข้อละ 1 คะแนน รวม 30 คะแนน ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยใช้บทอ่าน 4 ประเภทได้แก่ ประกาศ บทความ ข่าว และโฆษณา และออกแบบข้อคำถามให้ครอบคลุมพฤติกรรมของความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งประกอบด้วยการประเมินความสามารถในการตีความ การจำแนกข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็น การสรุปสาระสำคัญ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่า จากนั้นนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสม แล้วจึงนำเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน เพื่อประเมินความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence : IOC) พบว่าทุกข้อมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 จากนั้นผู้วิจัยนำแบบทดสอบไปทดลองใช้ (try out) กับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน นำผลที่ได้มาวิเคราะห์พบว่าแบบทดสอบมีค่าความยาก (p) รายข้ออยู่ระหว่าง 0.40-0.77 มีค่าอำนาจจำแนก (r) รายข้ออยู่ระหว่าง 0.25-0.88 และหาค่าความเที่ยง (reliability) โดยใช้วิธีการของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน จากสูตร KR-20 (Mehrens & Lehmann, 1984) พบว่ามีค่าความเที่ยง (reliability) ทั้งฉบับเท่ากับ 0.93

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 ความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนด้วยการสอนการอ่านร่วมกับเทคนิคการวิเคราะห์ QUEST

3.2 ความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงหลังเรียนด้วยการสอนการอ่านร่วมกับเทคนิคการวิเคราะห์ QUEST สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ผู้วิจัยติดต่อขออนุญาตเก็บข้อมูลวิจัยจากหน่วยงานต้นสังกัด โดยได้รับอนุญาตจากผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคนิคอุตสาหกรรมยานยนต์ ให้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยภายในสถานศึกษาได้ นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรจากผู้ปกครองของผู้เรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในครั้งนี้นำก่อนเริ่มดำเนินการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย (try out) และการเก็บรวบรวมข้อมูล (data collection) ตลอดจนผู้เรียนทุกคนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยนี้ยินดีเข้าร่วมการวิจัยและได้รับการชี้แจงถึงสิทธิในการถอนตัวจากการเข้าร่วมงานวิจัยตลอดระยะเวลาการเก็บข้อมูลโดยผู้วิจัยยืนยันว่าจะไม่มีผลกระทบใดต่อคะแนนและเกรดในวิชาที่ผู้วิจัยเป็นครูผู้สอน ทั้งนี้ เพื่อให้เป็นไปตามหลักจริยธรรมการ

วิจัย นอกจากนี้ ผู้วิจัยเก็บทุกข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างเป็นความลับและใช้นามสมมุติแทนชื่อและนามสกุลของผู้เรียนทุกคน (Creswell & Guetterman, 2019; Thomas, 2017)

4.2 ก่อนดำเนินการตามแผนการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยให้ผู้เรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ โดยใช้เวลา 60 นาที

4.3 ผู้วิจัยดำเนินการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนจริงตามแผนการจัดการเรียนรู้การสอนการอ่านร่วมกับเทคนิคการวิเคราะห์ QUEST จำนวน 4 แผน แผนละ 3 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 12 ชั่วโมง

4.4 หลังการจัดการเรียนรู้ตามข้อ 4.3 ผู้วิจัยให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ โดยใช้เวลา 60 นาที

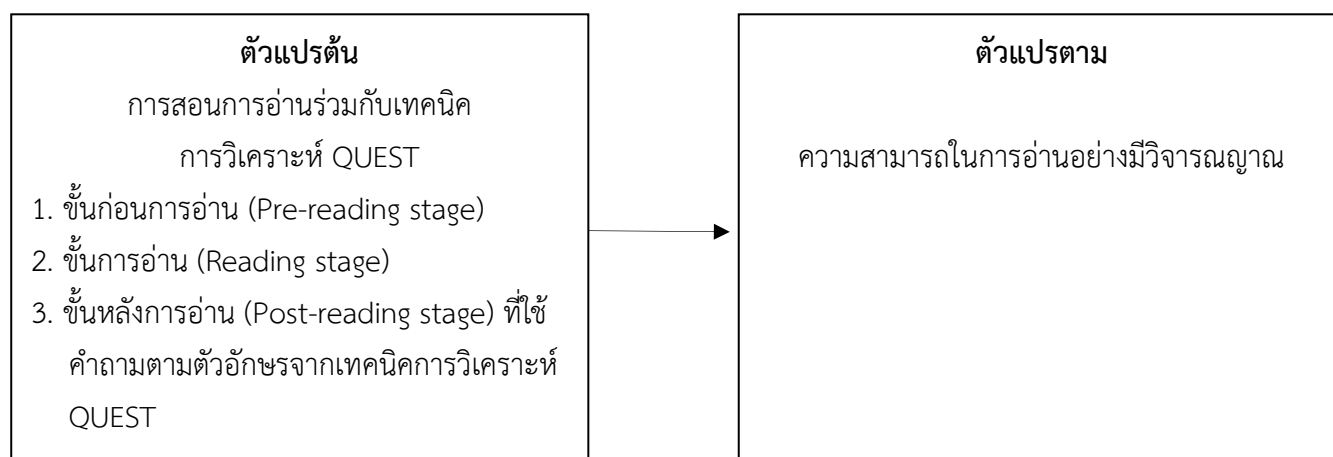
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ค่าสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่

5.1 สถิติบรรยาย คือ ค่าเฉลี่ย (M) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

5.2 สถิติทดสอบที่แบบกลุ่มตัวอย่างไม่เป็นอิสระต่อกัน (dependent sample t-test) ซึ่งผู้วิจัยได้ตรวจสอบข้อตกลงของสถิติทดสอบที่ โดยพิจารณาคะแนนความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณด้วยค่าสถิติทดสอบ Kolmogorov-Smirnov (Clinch & Keselman, 1982) เท่ากับ 0.12 พบว่า ความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณมีการแจกแจงเป็นโค้งปกติ และผลการตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงก่อนและหลังเรียนด้วยการสอนการอ่านร่วมกับเทคนิคการวิเคราะห์ QUEST มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = 0.89$, $\text{sig} = 0.00$) ซึ่งเป็นไปตามเงื่อนไขของการใช้สถิติทดสอบที่

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงก่อนและหลังเรียนด้วยการสอนการอ่านร่วมกับเทคนิคการวิเคราะห์ QUEST

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงก่อนและหลังเรียนด้วยการสอนการอ่านร่วมกับเทคนิคการวิเคราะห์ QUEST

การทดสอบ	ก่อนเรียน		หลังเรียน		t (df=29)	p
	M	S.D.	M	S.D.		
ความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ	18	3.22	24.93	2.77	26.43	0.00**

หมายเหตุ : **p<0.05

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่าคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนด้วยการสอนการอ่านอย่างมีวิจารณญาณร่วมกับเทคนิคการวิเคราะห์ QUEST อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2. ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงหลังเรียนด้วยการสอนการอ่านร่วมกับเทคนิคการวิเคราะห์ QUEST กับเกณฑ์ร้อยละ 75

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงหลังเรียนด้วยการสอนการอ่านร่วมกับเทคนิคการวิเคราะห์ QUEST กับเกณฑ์ร้อยละ 75

การทดสอบ	หลังเรียน		เกณฑ์	t (df=29)	p
	M	S.D.			
ความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ	24.93	2.77	75%	4.82	0.00**

หมายเหตุ : **p<0.05

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงหลังเรียนด้วยการสอนการอ่านร่วมกับเทคนิคการวิเคราะห์ QUEST เท่ากับ 24.93 คิดเป็นร้อยละ 83.10 เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 75 พบว่าสูงกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

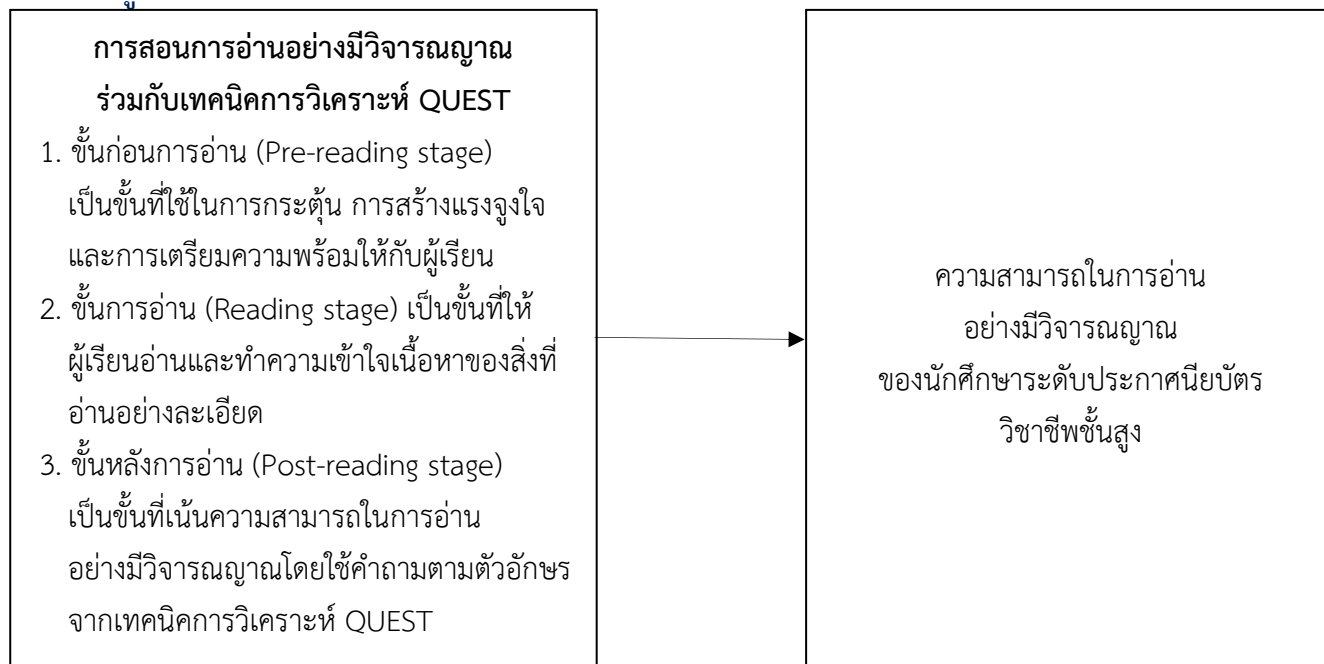
อภิปรายผล

ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงก่อนและหลังเรียนด้วยการสอนการอ่านอย่างมีวิจารณญาณร่วมกับเทคนิคการวิเคราะห์ QUEST พบว่านักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงมีคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนด้วยการสอนการอ่านอย่างมีวิจารณญาณอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และเมื่อนำคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนด้วยการสอนการอ่านร่วมกับเทคนิคการวิเคราะห์ QUEST เทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 75 พบว่าหลังเรียนด้วยการสอนการอ่านร่วมกับเทคนิคการวิเคราะห์ QUEST กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจากการกระบวนการในการสอนการอ่านร่วมกับเทคนิคการวิเคราะห์ QUEST ทั้ง 3 ขั้นตอนเป็นกระบวนการที่ช่วยฝึกฝนและ

ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นถึงสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณได้อย่างครบถ้วน โดยขั้นตอนการอ่าน (Pre-reading stage) เป็นขั้นตอนการเตรียมให้ผู้เรียนมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับสิ่งที่อ่าน ใช้คำถามกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความสนใจในสิ่งที่อ่าน มีการเชื่อมโยงความรู้และประสบการณ์เดิมของผู้เรียนกับสิ่งที่กำลังจะอ่าน กิจกรรมในขั้นนี้เป็นการเตรียมให้ผู้เรียนมีความพร้อมในการอ่านซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจสิ่งที่อ่านได้ดียิ่งขึ้น เนื่องจากพื้นฐานการอ่านที่ดีเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้ความสามารถในการอ่านของแต่ละบุคคลแตกต่างกัน หากผู้อ่านมีพื้นฐานความรู้เกี่ยวกับการใช้ภาษา เข้าใจความหมายของถ้อยคำสำนวน จะทำให้สามารถตีความเรื่องที่อ่านได้อย่างชัดเจน และหากผู้อ่านมีภูมิหลังและประสบการณ์ที่กว้างขวางและหลากหลายจะช่วยให้เข้าใจเรื่องที่อ่านได้อย่างแจ่มแจ้งและลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น (รุ่งภัสสรณ์ ศรธาธรพัฒน์, 2566) ขั้นการอ่าน (Reading stage) เป็นขั้นที่ให้ผู้เรียนได้อ่านบทอ่านโดยมุ่งเน้นความสนใจไปที่เนื้อหาและการใช้ภาษาของบทอ่าน ซึ่งผู้เรียนต้องใช้ความรู้และประสบการณ์ของตนเองในการตีความเพื่อทำความเข้าใจในสิ่งที่อ่าน จนสามารถจับใจความสำคัญของสิ่งที่อ่านได้อย่างถูกต้อง ครบถ้วน ซึ่งการจับใจความสำคัญของสิ่งที่อ่านได้จะช่วยให้ผู้อ่านทราบว่าผู้เขียนต้องการนำเสนอข้อมูลใด ผู้อ่านเองก็จะทราบความสำคัญของประเด็นที่อ่าน เพื่อให้นำไปสู่การดำเนินการในขั้นตอนต่อไปได้อย่างถูกต้อง (กอบกาญจน์ วิเศษรัมย์, 2562) หากผู้อ่านไม่สามารถจับใจความสำคัญจากเรื่องที่อ่านได้ อาจส่งผลต่อการอ่านเพื่อจุดประสงค์อื่น ๆ ในระดับที่สูงขึ้น และอาจเป็นสาเหตุให้ผู้อ่านไม่สามารถพัฒนาการอ่านของตนเองได้ (สายใจ ทองเนียม, 2560) และในขั้นหลังการอ่าน (Post-reading stage) เป็นขั้นที่ผู้วิจัยนำคำถามตามตัวอักษรของเทคนิคการวิเคราะห์ QUEST มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ โดยคำถามเหล่านี้ช่วยฝึกฝนและส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมที่บ่งชี้ให้เห็นว่าเป็นผู้มีความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณได้อย่างครบถ้วน ซึ่งสอดคล้องกับที่ Barkhuizen (2002) ได้กล่าวไว้ว่า รูปแบบคำถามที่ปรากฏในเทคนิคการวิเคราะห์ QUEST เหล่านี้จะครอบคลุมความสามารถในการอ่านและการเขียนอย่างมีวิจารณญาณที่อยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริง เป็นวิชาการ ปราศจากอคติหรือความลำเอียง ซึ่งผู้เรียนสามารถประเมินและตัดสินสิ่งที่อ่าน โดยการแสดงความคิดเห็นของผู้เรียนเองที่มีต่อเนื้อหา โครงสร้าง และคุณค่าของสิ่งที่อ่านได้ ตลอดจนเป็นแนวทางที่ช่วยให้ผู้เรียนยอมรับหรือตัดสินสิ่งที่อ่านได้ โดยอาศัยบริบทแวดล้อม แนวคิด และประสบการณ์ของผู้เรียนเอง

กระบวนการดังที่กล่าวมานี้เป็นส่วนสำคัญที่ช่วยให้ความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนด้วยการสอนการอ่านร่วมกับเทคนิคการวิเคราะห์ QUEST ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นิสิต ผลเดชสถาพร (2564) ที่ได้ศึกษาเปรียบเทียบทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังเรียนโดยใช้วิธีสอนการวิเคราะห์ QUEST ซึ่งได้นำคำถามตามตัวอักษร QUEST มาใช้ในขั้นหลังการอ่าน (Post-reading) พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เนตรนภา สวยสี (2560) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาความสามารถทางการอ่านภาษาอังกฤษอย่างมีวิจารณญาณ โดยนำกระบวนการวิเคราะห์ QUEST มาใช้ในขั้นหลังการอ่าน (Post-reading) พบว่าความสามารถทางการอ่านภาษาอังกฤษอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าการสอนการอ่านร่วมกับเทคนิคการวิเคราะห์ QUEST ซึ่งประกอบไปด้วย 3 ขั้นตอนที่สำคัญได้แก่ ขั้นก่อนการอ่าน (Pre-reading stage) ขั้นการอ่าน (Reading stage) และขั้นหลังการอ่าน (Post-reading stage) ที่นำคำถามตามตัวอักษร QUEST มาประยุกต์ใช้เป็นคำถามนำทาง ผู้เรียนสามารถช่วยให้ผู้เรียนมีความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณได้

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 2 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 2 การสอนการอ่านร่วมกับเทคนิคการวิเคราะห์ QUEST ซึ่งประกอบไปด้วยขั้นตอนที่สำคัญ 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นก่อนการอ่าน (Pre-reading stage) ที่ช่วยเตรียมความพร้อมในการอ่านซึ่งเป็นพื้นฐานที่จะทำให้ผู้เรียนเข้าใจในสิ่งที่อ่านได้ดี ขั้นการอ่าน (Reading stage) ที่ให้ผู้เรียนได้อ่านและทำความเข้าใจเนื้อหาของสิ่งที่อ่านอย่างละเอียดจนสามารถจับใจความสำคัญของสิ่งที่อ่านได้อย่างถูกต้องครบถ้วน และขั้นหลังการอ่าน (Post-reading stage) ที่เป็นขั้นตอนของการใช้วิจารณญาณในการอ่าน โดยนำคำถามตามตัวอักษรจากเทคนิคการวิเคราะห์ QUEST มาประยุกต์ใช้เป็นคำถามนำทางให้แก่ผู้เรียนใช้วิจารณญาณในการอ่าน ซึ่งขั้นตอนการสอนการอ่านทั้ง 3 ขั้นร่วมกับเทคนิคการวิเคราะห์ QUEST นี้ช่วยให้ผู้เรียนในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงสามารถตีความเพื่อทำความเข้าใจความหมายทั้งความหมายโดยตรงและโดยนัยจากสิ่งที่อ่าน สามารถจำแนกข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็นจากสิ่งที่อ่าน สามารถระบุสาระสำคัญหรือประเด็นสำคัญจากสิ่งที่อ่าน สามารถวิเคราะห์องค์ประกอบต่าง ๆ ของสิ่งที่อ่าน เช่น ประเภทและแหล่งที่มาของงานเขียน จุดประสงค์ของผู้เขียน กลวิธี และภาษาที่ใช้ในงานเขียน ตลอดจนอารมณ์หรือน้ำเสียงที่ปรากฏในงานเขียน สามารถสังเคราะห์ความรู้ ข้อคิดหรือประโยชน์ที่ได้จากสิ่งที่อ่าน และสามารถประเมินค่าสิ่งที่อ่าน โดยการพิจารณาความน่าเชื่อถือหรือคุณค่าของงานเขียนได้อย่างมีเหตุผล ซึ่งจากที่กล่าวมาเป็นพฤติกรรมที่บ่งชี้ว่าการสอนการอ่านร่วมกับเทคนิคการวิเคราะห์ QUEST ช่วยให้ผู้เรียนในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงมีความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณได้

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้สามารถสรุปได้ว่าการสอนการอ่านร่วมกับเทคนิคการวิเคราะห์ QUEST ช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนมีความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณได้ ซึ่งจะเห็นได้จากการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังเรียนด้วยการสอนการอ่านร่วมกับเทคนิคการวิเคราะห์ QUEST พบว่าคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนของกลุ่มตัวอย่างสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ในข้อที่ 1 และเมื่อนำคะแนนเฉลี่ยของความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของกลุ่มตัวอย่างหลังเรียนด้วยการสอนการอ่านร่วมกับเทคนิคการวิเคราะห์ QUEST เทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 75 พบว่าสูงกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ในข้อที่ 2

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 การใช้คำถามในขั้นตอนการสอนการอ่าน นอกจากในขั้นหลังการอ่าน (Post-reading stage) ที่ใช้คำถามตามตัวอักษรของเทคนิคการวิเคราะห์ QUEST มาช่วยถามนำทางให้ผู้เรียนแล้ว ในขั้นก่อนการอ่าน (Pre-reading stage) และในขั้นการอ่าน (Reading stage) ผู้สอนอาจใช้คำถามในการกระตุ้นผู้เรียน หรือใช้คำถามนำผู้เรียนให้ได้ฝึกคิด โดยพิจารณาเลือกใช้คำถามที่หลากหลายและสอดคล้องกับขั้นตอน ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนบรรลุผลในแต่ละขั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 การคัดเลือกบทอ่านที่จะนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ผู้สอนควรพิจารณาคัดเลือกบทอ่านที่น่าสนใจ มีประโยชน์ และเหมาะสมกับช่วงวัย สอดคล้องกับระดับความรู้ของผู้เรียนที่จะสามารถอ่านแล้วทำความเข้าใจในบทอ่านนั้นได้ หากมีคำศัพท์หรือข้อความที่ยากต่อการทำความเข้าใจของผู้เรียน ผู้สอนจะต้องอธิบายให้ผู้เรียนเข้าใจก่อนที่จะอ่าน เพื่อที่จะได้ไม่เป็นอุปสรรคในการอ่านของผู้เรียน

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเปรียบเทียบการสอนการอ่านร่วมกับเทคนิคการวิเคราะห์ QUEST กับรูปแบบการสอนอื่น ๆ ที่ใช้ในการพัฒนาความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ

2.2 ผู้วิจัยอาจศึกษาความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีต่อการสอนการอ่านร่วมกับเทคนิคการวิเคราะห์ QUEST เพิ่มเติม เพื่อนำมาใช้ในการปรับปรุงวิธีการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ซึ่งจะทำให้การจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กอบกาญจน์ วิเศษรัมย์. (2562). *ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร*. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- นวรณ อุ่นเรือน. (2560). *ภาษาไทยเพื่อสื่อสารในงานอาชีพ*. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- นิสิต ผลเดชสถาพร. (2564). *การใช้วิธีสอนการวิเคราะห์ QUEST เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3*. (การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).
- เนตรนภา สวยสี. (2560). *การพัฒนาความสามารถทางการอ่านภาษาอังกฤษอย่างมีวิจารณญาณโดยใช้กระบวนการวิเคราะห์ QUEST สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษ*. (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร).
- พรสวรรค์ ศิริกัญจนภรณ์, เสาวภา สุขประเสริฐ และ วิไลวรรณ ไปนา. (2560). *การสร้างศักยภาพการอ่านของเยาวชนในศตวรรษที่ 21* (รายงานการวิจัย). เลย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- รุ่งภัสสรณ์ ศรีทธานพัฒน์. (2566). *ความรู้ทั่วไปในการอ่าน*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สายใจ ทองเนียม. (2560). *ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร*. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- Abd Kadir, N., Subki, R., Jamal, F., & Ismail, J. (2014). The importance of teaching critical reading skills in a Malaysian reading classroom. In *The 2014 WEI International Academic Conference Proceedings* (pp. 208-218). Bali, Indonesia: West East Institute.
- Barkhuizen, G. (2002). The QUEST for an approach to guided critical reading and writing. *Prospect*, 17(3), 19-28.
- Clinch, J. J. & Keselman, H. J. (1982). Parametric alternatives to the analysis of variance. *Journal of educational statistics*, 7(3), 207-214.
- Creswell, J. W. & Guetterman, T. C. (2019). *Educational Research: Planning, Conducting, and Evaluating Quantitative and Qualitative Research*. (6th Ed.). New York: Pearson Education.
- Mehrens, W. A., & Lehmann, I. J. (1984). *Measurement and education in evaluation and psychology*. New York: Holt, Rinehart and Winston.

- Saricoban, A. (2002). Reading strategies of successful readers through the three-phase approach. *The Reading Matrix*, 2(3), 1-14.
- Thomas, G. (2017). *How to do your research project: a guide for students*. (3rd ed.) London: SAGE Publications.

The Effects of STAD-Cooperative Learning with Games on Mathayomsuksa 2 Students' Achievement in Properties of Power Numbers

Siriwan Srirasa^{1*} and Umporn Wutchana²

¹ Master of Education (Innovative Curriculum and Learning Management), Faculty of Education, Ramkhamhaeng University, Thailand

² Department of Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: 6524442205@ru.ac.th

ABSTRACT

This article aimed (1) to compare the learning achievement in properties of power numbers on Mathayomsuksa 2 students before and after by using STAD-cooperative learning with games; and (2) study the satisfaction of learning by STAD-cooperative learning with games on Mathayomsuksa 2 students. The sample consisted of 24 students from Mathayomsuksa 2/2, enrolled in a mathematics course during the first semester of the 2024 academic year at Thungnonghaengprachasan School, located in Yan Ta Khao District, Trang Province, under the jurisdiction of the Secondary Educational Service Area Office Trang Krabi. The sample was selected using simple random sampling. The research instruments included: 1) lesson plans in properties of power numbers 2) a learning achievement test; and 3) a satisfaction survey of Mathayomsuksa 2 students towards learning by STAD-cooperative learning with games. The data were analyzed using descriptive statistics including mean and standard deviation, as well as inferential statistics using the dependent samples t-test. The results of this research found that: 1) the learning achievement in properties of power numbers by using STAD-cooperative learning with games for Mathayomsuksa 2 students was significantly higher than before learning at the .05 level; and 2) Student's satisfaction with STAD-cooperative learning with games was high level ($M = 4.44$, $S.D. = 0.15$).

Keywords: STAD-Cooperative Learning with Games, Learning Achievement, Satisfaction, Secondary Education

ผลของการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ร่วมกับเกม ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง สมบัติของเลขยกกำลัง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

จิรพรรณ ศรีระชา^{1*} และ อัมพร วัจนะ²

¹ หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบัณฑิตกรรมหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ประเทศไทย

² สาขาวิชาบัณฑิตกรรมหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: 6524442205@ru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง สมบัติของเลขยกกำลัง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ร่วมกับเกม และ (2) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ร่วมกับเกม กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/2 เรียนวิชาคณิตศาสตร์ ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนทุ่งหนองแห้งประชาสรรค์ อำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ จำนวน 24 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ร่วมกับเกม เรื่อง สมบัติของเลขยกกำลัง 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง สมบัติของเลขยกกำลัง และ 3) ประเมินความพึงพอใจต่อวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง สมบัติของเลขยกกำลัง โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ร่วมกับเกม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบ t-test dependent ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง สมบัติของเลขยกกำลัง หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 2) ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ร่วมกับเกม อยู่ในระดับมาก ($M = 4.44$, $S.D. = 0.15$)

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ร่วมกับเกม, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, ความพึงพอใจ, มัธยมศึกษา

© 2025 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ระบุว่าการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการช่วยให้ผู้คน ชุมชนเติบโตและพัฒนาตนเอง การศึกษาช่วยให้ผู้คนเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ดีในโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในศตวรรษที่ 21 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) โดยทักษะในศตวรรษที่ 21 ที่สำคัญทักษะหนึ่งก็คือ ทักษะการอ่านออกเขียนได้ และการคำนวณ ซึ่งคณิตศาสตร์เป็นสาระการเรียนรู้สำคัญสำหรับพัฒนาทักษะการคำนวณ ซึ่งเป็นพื้นฐานการเรียนรู้ทักษะอื่น ๆ ของผู้เรียนในอนาคต

คณิตศาสตร์มีความสำคัญต่อการเรียนรู้ในยุคปัจจุบัน เนื่องจากช่วยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีระเบียบ และการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ ซึ่งสามารถนำไปสู่การวางแผนและการแก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) อย่างไรก็ตาม การจัดการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ยังไม่บรรลุผลตามเป้าหมาย โดยผลการประเมิน TIMSS 2015 แสดงให้เห็นว่า นักเรียนไทยในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีคะแนนเฉลี่ย 431 คะแนน และอยู่ในอันดับที่ 26 จาก 39 ประเทศ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564) นอกจากนี้ ผลการทดสอบ O-NET ในวิชาคณิตศาสตร์ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนทุ่งหนองแห้งประชาสรรค์ในปีการศึกษา 2566 พบว่า คะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 20.87 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำที่กำหนด (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2567) การศึกษายังพบว่า

นักเรียนขาดความเข้าใจในสมบัติของเลขยกกำลัง เนื่องจากเนื้อหาเป็นนามธรรม ทำให้การเรียนรู้ไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด ดังนั้นจึงจำเป็นต้องพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ในเรื่องนี้อย่างเร่งด่วน

การจัดการเรียนรู้ในยุคปัจจุบันต้องปรับเปลี่ยนวิธีการสอนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเทคโนโลยี โดยมุ่งเน้นการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้มากขึ้น ซึ่งช่วยพัฒนาทักษะการค้นคว้า การคิดวิเคราะห์ และการแก้ปัญหา (ปริยา สมพิช, 2559) เทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือ เช่น STAD (Student Teams Achievement Division) เป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมการเรียนรู้เชิงรุก โดยแบ่งผู้เรียนเป็นกลุ่มและให้มีการทำกิจกรรมร่วมกัน เพื่อเสริมสร้างความรู้และความเข้าใจในบทเรียน (นฤมล คนคล่อง และคณะ, 2562) การใช้เทคนิคนี้ช่วยให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบร่วมกันในกลุ่ม และพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยที่ระบุว่า STAD เป็นวิธีการสอนที่เหมาะสมและตอบโจทย์การศึกษาในปัจจุบัน (สุกัญญา แยมกลีบ และคณะ, 2559) นอกจากนี้ การนำเกมมาใช้ในการเรียนการสอนยังช่วยสร้างความสนใจและบรรยากาศการเรียนรู้ที่สนุกสนาน (วรศักดิ์ อินทสระ, 2562) อย่างไรก็ตาม ยังมีการศึกษาน้อยที่บูรณาการเทคนิค STAD ร่วมกับเกมอย่างเป็นระบบ ซึ่งต้องการการศึกษาเพิ่มเติมเพื่อประเมินประสิทธิผลในการจัดการเรียนรู้โดยเฉพาะในวิชาคณิตศาสตร์

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ร่วมกับเกม เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เรียน ทั้งยังเพิ่มความสนุกสนานจากการเล่นเกมจนเกิดการเรียนรู้ และพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง สมบัติของเลขยกกำลัง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนทุ่งหนองแห้งประชาสรรค์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง สมบัติของเลขยกกำลัง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ร่วมกับเกม
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ร่วมกับเกม

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองเบื้องต้น (Pre Experimental Research) มีแบบแผนการทดลองรูปแบบ One-Group Pretest-Posttest Design โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนทุ่งหนองแห้งประชาสรรค์ จำนวน 54 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/2 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนทุ่งหนองแห้งประชาสรรค์ จำนวน 24 คน โดยผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เกม จำนวน 4 เกม ได้แก่ Running Board Game (สมบัติของเลขยกกำลัง), Bingo Game (สัญญาณวิทยาศาสตร์), Crazy Match Game (การดำเนินการของเลขยกกำลัง) และ Concentration Game (สมบัติอื่น ๆ ของเลขยกกำลัง) โดยแบ่งขั้นตอนการเล่นออกเป็น 6 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 ขั้นเตรียมความพร้อม ครูชี้แจงจุดประสงค์ของการเล่นเกมให้ผู้เรียนทราบ ขั้นตอนที่ 2 ขั้นอธิบายและชี้แจงกติกา ครูอธิบายกติกา วิธีการเล่นเกม และรายละเอียดที่สำคัญก่อนเริ่มเล่น ขั้นตอนที่ 3 ขั้นสาธิตการเล่น เกม ครูทำการสาธิตการเล่นเกมที่ละขั้นตอนอย่างช้า ๆ เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจ ขั้นตอนที่ 4 ขั้นดำเนินการเล่นเกม ผู้เรียนลงมือเล่นเกมตามกติกาที่กำหนด โดยมีการจัดการเวลาและทำตามขั้นตอนที่วางไว้ ขั้นตอนที่ 5 ขั้นอภิปรายผลการเล่น เกม หลังจากการเล่นเสร็จ ครูและผู้เรียนร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับประเด็นที่ได้จากการเล่นเกม และขั้นตอนที่ 6 ขั้นประเมินผล ครูและผู้เรียนร่วมกันประเมินผลการเล่นเกมที่บรรลุจุดประสงค์หรือไม่ มีขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพ ดังนี้

1) ศึกษาเอกสาร ตำรา แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเกม เพื่อสร้างเกมตามเนื้อหา จำนวน 4 เนื้อหา

2) นำเกมที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อพิจารณาความถูกต้องเหมาะสม ซึ่งผลการประเมินเกมที่ 1 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($M=4.29$, $S.D.=0.46$) เกมที่ 2 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($M=4.22$, $S.D.=0.47$) เกมที่ 3 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($M=4.24$, $S.D.=0.43$) และเกมที่ 4 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($M=4.16$, $S.D.=0.44$)

3) ปรับปรุงแก้ไขเกม ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2.2 แผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง สมบัติของเลขยกกำลัง โดยใช้วิธีการสอนแบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ร่วมกับเกม จำนวน 4 แผน ทั้งหมด 10 ชั่วโมง ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 ชี้นำเข้าสู่บทเรียน ครูแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ ขั้นตอนที่ 2 ชี้นำเรียนกลุ่มย่อย ครูแบ่งนักเรียนเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 3-4 คน โดยความสามารถ เก่ง ปานกลาง และอ่อน เชื่อมโยงบทเรียนให้เห็นความสำคัญของการเรียนเลขยกกำลังด้วยสถานการณ์ต่าง ๆ แล้วให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเรียนรู้ร่วมกัน ศึกษาและทำใบงาน ร่วมกันเฉลยใบงาน และเล่นเกม ดังนี้ เรื่อง สมบัติของเลขยกกำลัง เวลา 2 ชั่วโมง Running Board Game เรื่อง สัญกรณ์วิทยาศาสตร์ เวลา 2 ชั่วโมง Bingo Game เรื่อง การดำเนินการของเลขยกกำลัง เวลา 3 ชั่วโมง Crazy Match Game และเรื่อง สมบัติอื่น ๆ ของเลขยกกำลัง เวลา 3 ชั่วโมง Concentration Game ขั้นตอนที่ 3 ชี้นำทดสอบกลุ่มย่อย นักเรียนทุกคนทำแบบทดสอบย่อยด้วยตนเอง โดยไม่มีการปรึกษารื้อกันในกลุ่ม ขั้นตอนที่ 4 ชี้นำคิดคะแนนในการพัฒนาตนเอง นำคะแนนของแต่ละคนที่ได้เทียบกับคะแนนที่กำหนดไว้เป็นระดับ และขั้นตอนที่ 5 ชี้นำการยกย่องกลุ่มที่ประสบความสำเร็จ นักเรียนร่วมกันนำคะแนนของทุกคนที่เทียบระดับแล้วมารวมกันหารด้วยจำนวนคนในกลุ่ม กลุ่มใดได้คะแนนเกินเกณฑ์กลุ่มนั้นจะได้รับการยกย่อง มีขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพ ดังนี้

1) ศึกษาผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง มาตรฐานการเรียนรู้ และคำอธิบายรายวิชาตามหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ รวมถึงแนวคิด ทฤษฎี และหลักการจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบและพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

2) นำแผนการจัดการเรียนรู้เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญทาง จำนวน 3 คน เพื่อประเมินความเหมาะสมของแผน ซึ่งผลการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.72$, $S.D. = 0.46$) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 มีความเหมาะสมที่สุดในระดับเหมาะสมมากที่สุด ($M = 4.90$, $S.D. = 0.31$) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด ($M = 4.72$, $S.D. = 0.44$) และแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด ($M = 4.88$, $S.D. = 0.33$) และปรับปรุงแก้ไข ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ เรื่อง สมบัติของเลขยกกำลัง มีขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพ ดังนี้

1) ศึกษาทฤษฎี หลักการ วิธีการสร้างแบบทดสอบจากหนังสือและตำราเกี่ยวกับเทคนิคการวัดผล เพื่อสร้างผังวิเคราะห้โครงสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ 3 ค22101 เรื่อง สมบัติของเลขยกกำลัง และสร้างแบบทดสอบชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ

2) นำแบบทดสอบเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) จากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ พบว่าแบบทดสอบมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00 จำนวน 38 ข้อ สำหรับข้อคำถามที่ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ได้ดำเนินการปรับปรุงและแก้ไขตามคำแนะนำ เพื่อให้ข้อสอบมีความเหมาะสม

3) นำแบบทดสอบไปทดลองใช้กับตัวอย่างที่ไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่างหลักในการทดลอง จำนวน 30 คน จากนั้นนำผลคะแนนมาวิเคราะห์หาค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ผลการวิเคราะห์พบว่าแบบทดสอบที่ผ่านเกณฑ์มีจำนวน 36 ข้อ โดยมีค่าความยากง่าย ($p = 0.53 - 0.80$) และค่าอำนาจจำแนก ($r = 0.20 - 0.60$) จากนั้นคัดเลือกข้อสอบที่ผ่านเกณฑ์ จำนวน 30 ข้อ ซึ่งครอบคลุมเนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้ทั้งหมด เพื่อนำไปใช้ในงานวิจัย โดยแบบทดสอบนี้มีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ 0.93

2.4 แบบประเมินความพึงพอใจต่อวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง สมบัติของเลขยกกำลัง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ร่วมกับเกม มีขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพ ดังนี้

1) ศึกษาวิธีการสร้างแบบประเมินความพึงพอใจจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ เพื่อนำมาวิเคราะห์และสร้างแบบประเมินความพึงพอใจ ประกอบด้วย ด้านบรรยากาศ ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านการวัดและประเมินผล และด้านประโยชน์ที่ได้รับ จำนวน 19 ข้อ โดยการวัดแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับของลิเคิร์ท

2) นำแบบประเมินความพึงพอใจที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระเรียบร้อยแล้ว เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) จากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ พบว่า แบบประเมินความพึงพอใจมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง สมบัติของเลขยกกำลัง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

3.2 ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้อยู่ในระดับ มาก

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลการจัดการเรียนรู้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/2 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนทุ่งหนองแห้งประชาสรรค์ โดยปฏิบัติตามขั้นตอน ดังนี้

4.1 ชี้แจงรูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ร่วมกับเกมให้กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

4.2 นักเรียนกลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน พร้อมตรวจและบันทึกคะแนนเพื่อใช้วิเคราะห์ข้อมูล

4.3 จัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง สมบัติของเลขยกกำลัง จำนวน 10 ชั่วโมง

4.4 หลังสิ้นสุดกิจกรรมการเรียนรู้ นักเรียนกลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน และทำแบบประเมินความพึงพอใจ

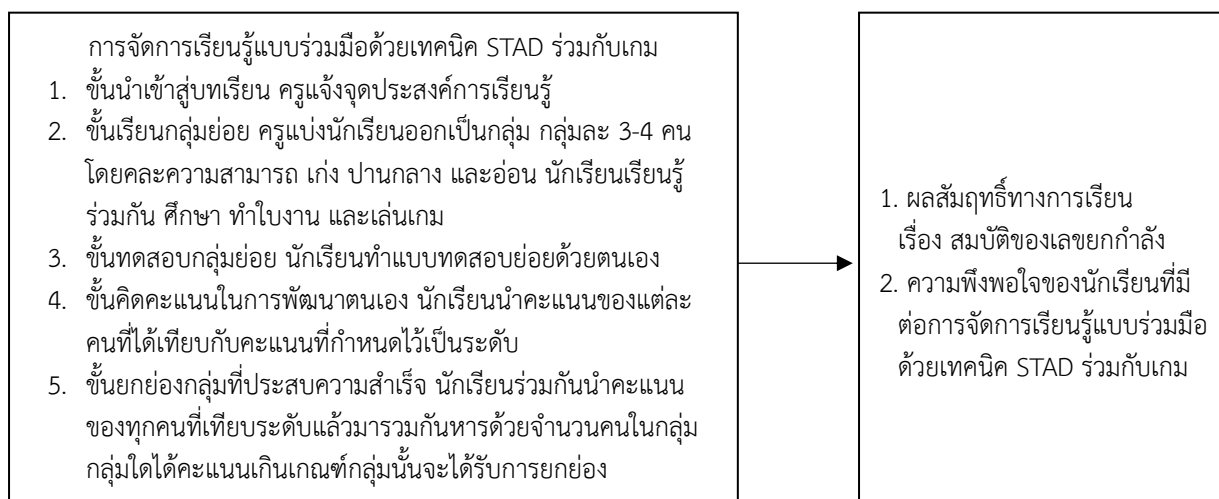
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 วิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง สมบัติของเลขยกกำลัง ระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ โดยใช้การวิเคราะห์ด้วยสถิติทดสอบที แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test for dependent)

5.2 วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ร่วมกับเกม ด้วยการวิเคราะห์ค่าสถิติบรรยาย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (M) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D.$) และการแปลความหมายตามเกณฑ์

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้การสอนแบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ร่วมกับเกม ซึ่งจะใช้เกมเป็นเครื่องมือในชั้นเรียนกลุ่มย่อย ทำให้การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่มีความสนุกสนานและไม่น่าเบื่อ ส่งเสริมการทำงานร่วมกันของผู้เรียนผ่านการเรียนรู้เป็นทีม โดยที่ผู้เรียนที่มีความรู้มากกว่าจะช่วยสอนเพื่อนในกลุ่ม ส่วนการใช้เกมเป็นสื่อช่วยเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่แตกต่างไปจากเดิม กระตุ้นความสนใจและสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ โดยมุ่งหวังที่จะเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจ โดยการเรียนรู้จะไม่เพียงแต่เป็นการรับข้อมูล แต่ยังเป็นการมีส่วนร่วมผ่านกิจกรรมที่เน้นความคิดสร้างสรรค์และการเรียนรู้ร่วมกัน ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง สมบัติของเลขยกกำลัง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ร่วมกับเกม

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน เท่ากับ 8.71 ($M = 8.71$) มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.49 ($S.D. = 2.49$) และมีค่าเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียน เท่ากับ 22.58 ($M = 22.58$) มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 4.73 ($S.D. = 4.73$) ดังรายละเอียดตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของกลุ่มทดลอง ($n = 24$)

การทดสอบ	M	$S.D.$	t	df	p-value
ก่อนเรียน	8.71	2.49	13.52	23	<.001
หลังเรียน	22.58	4.73			

หมายเหตุ: * $P < .05$

2. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ร่วมกับเกม

ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจเชิงคุณภาพ เรื่อง สมบัติของเลขยกกำลัง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยภาพรวมนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย (M) เท่ากับ 4.44 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D.$) เท่ากับ 0.15 แสดงให้เห็นว่านักเรียนส่วนใหญ่มีทัศนคติเชิงบวกต่อกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ นักเรียนสะท้อนความคิดเห็นว่าการเรียนรู้แบบร่วมมือในลักษณะกลุ่มย่อยช่วยให้สามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เรียนรู้จากกันและกัน และฝึกฝนทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งกิจกรรมการใช้เกมในการเรียนรู้ส่งผลให้บรรยากาศในห้องเรียนมีความสนุกสนาน น่าสนใจ และกระตุ้นให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนมากยิ่งขึ้น

เมื่อจำแนกรายด้าน พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจสูงที่สุดในด้านการวัดและประเมินผลอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย (M) เท่ากับ 4.51 มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D.$) เท่ากับ 0.11 รองลงมา คือ ด้านการจัดการเรียนรู้ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย (M) เท่ากับ 4.50 มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D.$) เท่ากับ 0.25 ด้านบรรยากาศและด้านประโยชน์ที่ได้รับ อยู่ในระดับมากเท่ากัน มีค่าเฉลี่ย (M) เท่ากับ 4.39 มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D.$) เท่ากับ 0.38 และ 0.13 ตามลำดับ ดังรายละเอียดตาราง 2

ตารางที่ 2 ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD โดยภาพรวม

รายด้าน	M	S.D.	แปลความหมาย
1. ด้านบรรยากาศ	4.39	0.38	มาก
2. ด้านการจัดการเรียนรู้	4.50	0.25	มาก
3. ด้านการวัดและประเมินผล	4.51	0.11	มากที่สุด
4. ด้านประโยชน์ที่ได้รับ	4.39	0.13	มาก
ภาพรวม	4.44	0.15	มาก

อภิปรายผล

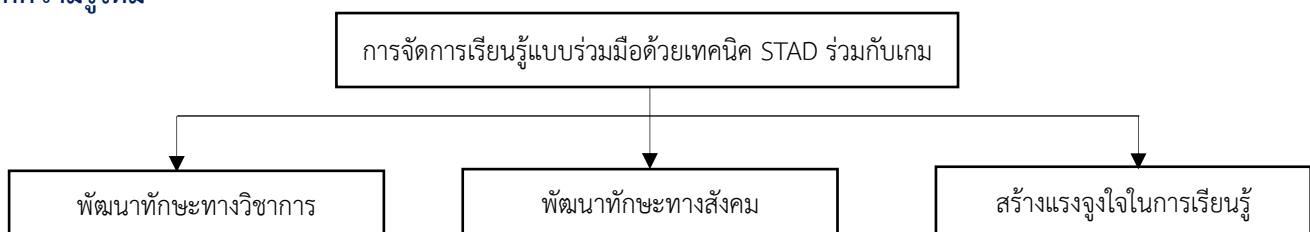
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง สมบัติของเลขยกกำลัง โดยใช้การสอนแบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ร่วมกับเกมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เนื่องจากแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ช่วยพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้ดีขึ้นผ่านการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่มประกอบด้วย 5 ขั้นตอนหลัก คือ 1) ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน 2) ขั้นเรียนกลุ่มย่อย 3) ขั้นทดสอบกลุ่มย่อย 4) ขั้นคิดคะแนนในการพัฒนาตนเอง และ 5) ขั้นการยกย่องกลุ่มที่ประสบความสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับ Sihombing (2020) สรุปว่าการประยุกต์ใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วย STAD เป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันและสร้างความเข้าใจที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น และ Lantajo & Tipolo (2018) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ช่วยพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนผ่านการทำงานร่วมกันกับเพื่อนในกลุ่ม นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Keramati (2021) พบว่า นักเรียนได้รับการพัฒนาทักษะด้านการศึกษาและจิตวิทยาเนื่องจากกิจกรรมการร่วมมือส่งเสริมนักเรียนให้มีการโต้ตอบกันอย่างเสรีและสื่อสารกัน ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาจิตวิทยาพัฒนาการและจิตวิทยาชีวภาพเพิ่มในระดับที่สูงขึ้น นอกจากนี้ใน การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ขั้นตอนที่ 2 ขั้นเรียนกลุ่มย่อย ผู้วิจัยได้นำกิจกรรมเกมเข้ามาทบทวนความรู้และเนื้อหาให้นักเรียนเรียนอีกครั้ง โดยเสมือนเป็นการสรุป เน้นย้ำการจดจำเนื้อหาและความรู้ให้กับนักเรียนผ่านการเล่นเกมที่เกมสามารถทำให้การเรียนรู้สนุกและน่าสนใจ จดจำข้อมูลได้ดีขึ้น ทั้งเกมยังช่วยเสริมแรงผู้เรียน สร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ให้นักเรียนเกิดความรู้สึกกระตือรือร้นและฝึกให้คิดหาคำตอบ โดยนำเอาสิ่งที่ได้เรียนรู้ในครั้งนั้นมาใช้ตอบคำถามหรือเล่นเกม สอดคล้องกับ กิ่งกาญจน์ บุณณสินวัฒนกุล (2562) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของเกมการศึกษาไว้ว่า เกมการศึกษา เป็นเครื่องมือในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้สูง เนื่องจากนักเรียนได้เรียนรู้ ลองผิด ลองถูก อันเป็นการสร้างความรู้ใหม่ให้กับตัวเอง ทำให้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่เรียนมากขึ้น เพราะได้รู้จักค้นหาเหตุผล ใช้ไหวพริบ และการตัดสินใจด้วยตนเอง แต่ในขณะเดียวกันก็เกิดความสุขสนุกสนานในการเรียนรู้ นั้น จากการที่ได้เรียนรู้และทบทวนเนื้อหาผ่านกิจกรรมกลุ่มร่วมกับการใช้เกมนี จึงส่งผลให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ Kilic & Gurbuz (2022) พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของนักเรียนที่เรียนรู้โดยใช้เกมการศึกษาสูงกว่าวิธีสอนแบบปกติ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ กรองกาญจน์ มูลโธสง (2563) ที่พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นหลังจากการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ร่วมกับการใช้เกม

ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ร่วมกับเกม เรื่อง สมบัติของเลขยกกำลัง ผู้วิจัยได้จัดทำแบบประเมิน แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านบรรยากาศ ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านการวัดและประเมินผล และด้านประโยชน์ที่ได้รับ พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (M = 4.44, S.D. = 0.15) เนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นกลุ่มย่อย ให้นักเรียนทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ฝึกการทำงานร่วมกับผู้อื่น กล้าคิด กล้าตัดสินใจ ช่วยกันระดมความคิดแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน มีความรับผิดชอบ พยายามทำงานที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ ตระหนักถึงความสำเร็จเพื่อให้ได้มาซึ่งการเรียนรู้ของตนเองและของกลุ่ม ทำให้เกิดการเรียนรู้และปรับปรุงการทำงานให้ดีขึ้น และการนำเกมมาใช้ในขั้นเรียนกลุ่มย่อย ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ผ่านการเล่นเกมที่เช่น Running Borad Game ใช้ในการสรุปและทบทวนเนื้อหาเรื่อง สมบัติของเลขยกกำลัง เกม Bingo สัญกรณ์วิทยาศาสตร์

ใช้ในการสรุปและทบทวนเนื้อหาเรื่อง สัญกรณ์วิทยาศาสตร์ เกม Crazy Match ใช้ในการสรุปและทบทวนเนื้อหาเรื่อง การดำเนินการของเลขยกกำลัง และ เกม Concentration ใช้ในการสรุปและทบทวนเนื้อหาเรื่อง สมบัติอื่น ๆ ของเลขยกกำลัง การที่ผู้เรียนได้ทบทวนเนื้อหาและบทเรียนผ่านเกม ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินต่อการปฏิบัติกิจกรรม สามารถเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข จึงส่งผลให้นักเรียนเกิดความพึงพอใจในการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Tsai, Cheng, Yeh, & Lin (2017) พบว่า 1) การออกแบบเกมที่คุ้นเคยแต่ท้าทายถือเป็นปัจจัยทางเทคนิคที่สำคัญ 2) นักเรียนที่มีความสนใจในการเรียนภาษาอังกฤษมากกว่ามีความพึงพอใจในการเรียนรู้ที่สูงกว่าผู้อื่น 3) ไม่ว่านักเรียนจะสนใจหรือชื่นชอบการเล่นเกมหรือไม่ นักเรียนก็ยังยอมรับความพึงพอใจในระบบและกระบวนการเรียนรู้ และ 4) ยิ่งนักเรียนใช้เวลาในการเล่นเกมนานขึ้นในแต่ละสัปดาห์ ความพึงพอใจต่อระบบและกระบวนการเรียนรู้จะยิ่งเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ สุณารี นวลจันทร์ (2562) พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ในระดับมาก

แม้ผลการวิจัยแสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ร่วมกับเกมในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจของนักเรียน แต่ยังมีข้อจำกัดที่ต้องพิจารณา โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 จากโรงเรียนเพียงแห่งเดียว อาจไม่สามารถสะท้อนผลลัพธ์ไปยังนักเรียนในระดับอื่นหรือบริบทโรงเรียนที่แตกต่างกันได้ นอกจากนี้ การวิจัยยังต้องเผชิญกับข้อจำกัดด้านเวลาเรียนตามปฏิทินของสถานศึกษา ซึ่งอาจส่งผลต่อความลึกซึ้งของเนื้อหาที่จัดการเรียนรู้ได้ และความสำเร็จของการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ร่วมกับเกมยังขึ้นอยู่กับทักษะของครูในการบริหารจัดการชั้นเรียน การเลือกเกมที่เหมาะสมกับเนื้อหา และการสร้างบรรยากาศที่กระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ดังนั้น การนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในบริบทอื่นจึงควรพิจารณาอย่างรอบคอบเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการจัดการเรียนรู้

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

จากภาพที่ 2 ได้แสดงองค์ความรู้ที่ได้จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งผลให้นักเรียนเกิดพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. การพัฒนาทักษะทางวิชาการ ได้แก่ 1) ความเข้าใจในเนื้อหา การเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ร่วมกับเกม กระตุ้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ผ่านการทำงานกลุ่ม ทำให้นักเรียนเข้าใจบทเรียนอย่างลึกซึ้งและเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 2) การเชื่อมโยงความรู้ เกมช่วยให้นักเรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ในบทเรียนเข้ากับสถานการณ์จริงหรือบริบทที่เป็นรูปธรรม 3) การประยุกต์ใช้ความรู้ เกมออกแบบมาให้ผู้เรียนต้องแก้ปัญหาและใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการหาคำตอบ และ 4) การเรียนรู้จากข้อผิดพลาด การเล่นเกมเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ทดลองและเรียนรู้จากข้อผิดพลาดซึ่งเป็นพื้นฐานของการพัฒนาความคิดเชิงวิพากษ์

2. การพัฒนาทักษะทางสังคม ได้แก่ 1) การทำงานร่วมกัน การเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ร่วมกับเกม ส่งเสริมการทำงานร่วมกันในกลุ่ม โดยเน้นความสำคัญของบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกแต่ละคน 2) การสื่อสาร การอภิปรายและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างสมาชิกกลุ่มช่วยพัฒนาทักษะการสื่อสารและการแสดงความคิดเห็น และ 3) การทำงานร่วมกันและการแข่งขันในเชิงสร้างสรรค์ผ่านเกมช่วยลดความขัดแย้งและเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเพื่อนในห้องเรียน

3. การสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ ได้แก่ 1) การสร้างความสนุกสนาน การใช้เกมเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ช่วยลดความเครียดในการเรียน โดยทำให้นักเรียนสนุกสนานและอยากเรียนรู้อีกมากขึ้น 2) การกระตุ้นการแข่งขันที่สร้างสรรค์ เกมช่วยกระตุ้นการแข่งขันในลักษณะที่ส่งเสริมการเรียนรู้และพฤติกรรมเชิงบวก และ 3) นักเรียนรู้สึกมั่นใจในความสามารถของตนเองมากขึ้นเมื่อสามารถมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มหรือเล่นเกมสำเร็จ

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย สามารถสรุปได้ว่า นักเรียนที่เรียนรู้โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ร่วมกับเกม มีผลสัมฤทธิ์ทางเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ร่วมกับเกม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($M = 4.44$, $S.D. = 0.15$)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ครูผู้สอนควรเตรียมความพร้อมโดยการอธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนรู้ให้นักเรียนเข้าใจอย่างชัดเจนในช่วงแรก

1.2 ควรชี้แจงกติกาและแนวทางปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนเข้าใจอย่างครบถ้วนก่อนเริ่มกิจกรรม

1.3 ในระหว่างการเล่นเกมนั้น ควรมีการตกลงร่วมกันระหว่างครูและนักเรียนในเรื่องกติกาและระเบียบข้อปฏิบัติ เพื่อป้องกันปัญหาความวุ่นวายและสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรขยายการศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD และการใช้เกมในวิชาคณิตศาสตร์ในหัวข้ออื่น ๆ หรือในระดับชั้นที่แตกต่างกัน

2.2 ควรพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์ในหน่วยการเรียนรู้อื่น ๆ เพื่อสร้างความต่อเนื่องและเสริมสร้างคุณภาพการเรียนการสอนในระยะยาว

เอกสารอ้างอิง

- กรองกาญจน์ มูลโธสง. (2563). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษ เรื่อง Food and Drink โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับเกม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร).
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กึ่งกาญจน์ บุณสินวัฒนกุล. (2562). การพัฒนาสื่อการเรียนรู้บอร์ดเกมการศึกษาเพื่อส่งเสริมความสามารถการเรียนรู้ในรายวิชาพัฒนาการแบบเรียนภาษาไทยและความสุขในการเรียนรู้สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ณัฐพร สิงห์มณี, ศิริรัตน์ เพ็ชรแสงศรี และ มาลัย ทวีสุข. (2558). ผลการใช้บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์โดยใช้เกมเป็นฐาน วิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ 3 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม, 14(3), 592-598.
- นภาพร สว่างอารมณ์. (2563). การพัฒนาความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุก. (การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).

- นฤมล คนคล่อง, สุมาลี เทียนทองดี, อารยา ลิ และ เฉษฐา ราชฤทธิ์นิม. (2562). ผลของการจัดการเรียนรู้การท่องเทียวโดยเทคนิค STAD ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 รายวิชาวิทยาศาสตร์ในหน่วยการเรียนรู้เกี่ยวกับสารในชีวิตประจำวัน. *วารสารหน่วยวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 10(1), 66-78.
- ปรียา สมพิช. (2559). การจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้กรณีศึกษา. *วารสารวิจัยราชภัฏพระนคร สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 11(2), 260-270.
- วรรตต์ อินทสระ. (2562). เอกสารประกอบการอบรมปฏิบัติการ เรื่อง *Game Based Learning The Latest Trend Education 2019* เปลี่ยนห้องเรียนเป็นห้องเล่น. สืบค้นจาก <file:///C:/Users/hp/Downloads/GBL%20DOC.pdf>.
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ. (2567). สรุปผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้พื้นฐาน (ONET) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2566. สืบค้นจาก http://www.newonetestresult.niets.or.th/SummaryONETM3_2566.pdf.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- _____. (2564). *นวัตกรรมการบริหารจัดการสถานศึกษาในประเทศไทยและประเทศที่คัดสรร เพื่อพัฒนาผู้เรียนสู่ศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: บริษัท 21 เซ็นจูรี จำกัด.
- สุกัญญา แยมกลีบ, จักรกฤษณ์ สมพงษ์ และ อังคนา อ่อนธานี. (2559). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับกลวิธีเมตาคอกนิชันเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง อัตราส่วนและร้อยละสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม*, 10(2), 103-121.
- สุนารี นวลจันทร์. (2562). ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์และความสามารถในการทำงานกลุ่ม เรื่อง ระบบจำนวนจริง โดยการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับเกมคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. (การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยทักษิณ).
- Keramati, M. R. (2021). Effect of student team achievement division (STAD) on academic achievement of undergraduate psychology students. *International Journal of Education and Cognitive Sciences*, 2(2), 1-11.
- Kilic, I., & Gurbuz, O. (2022). The effect of educational game activities applied on the academic achievement of secondary students in science education. *African Educational Research Journal*, 10(3), 242-249.
- Lantajo, J. T., & Tipolo, R. L. (2018). Student-Team Achievement Division (STAD) and Its Effect on the Academic Performance of Grade 8 Students. *Journal of Physics: Conference Series*, 1254(1), 1-6.
- Sihombing, L. B. (2020). The Implementation of Student Team Achievement (STAD) Cooperative Learning Model in Traditional Vocal Subject of North Sumatra. *Britain International of Linguistics, Arts and Education Journal*, 2(1), 455-466.
- Tsai, C. H., Cheng, C. H., Yeh, D. Y., & Lin, S. Y. (2017). Satisfaction of high school students with a mobile game-based English learning system. *International Journal of Mobile Learning and Organisation*, 11(2), 131-154.

Development of Local Seed Banks and Food Security

Phra Komsan Jalearnwong^{1*} Anek Yai-In² and Daonue Bootsitha³

¹ Department of Economics, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

² Department of Political Science, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

³ Department of Sociology and Anthropology Science, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: sanpkk@hotmail.com

ABSTRACT

The objectives of this research paper are to (1) study the problems and impacts of farmers from growing genetically modified crops, (2) promote the collection and conservation of indigenous seeds, (3) establish a bank for the conservation of indigenous seeds and create food security at the community level. The study method was used as follows: (1) Survey information, meet, brainstorm, and analyze problems with the community. (2) Organize activities to promote the conservation of local seeds. Use mind mapping techniques. participation Seed sorting together with farmers in the community (3) Planning with AIC techniques for knowledge creation, development guidelines and creation of best practices. The results revealed the following 1) The reason why farmers decide to plant genetically edited crops is that traditional seed collection is complicated. Lack of seed protection knowledge and need comfort. The problem and impact are that the seeds of local plants are lost over time. Increase the cost of cultivation Strengths: Have your own arable land Weaknesses: Lack of knowledge of seed protection methods and modern technology Opportunities: Alternative agriculture, healthy agriculture Obstacle: Abandonment of agricultural careers Fraudulent information from online media and debt burden. 2) Promote the collection and conservation of seeds of indigenous plants. (1) Conservation of local seeds by inviting local farmers to pay attention to preserving traditional seeds from being lost, (2) Storing rice seeds through the Boon Khun Lan Tradition to store rice seeds. By driving activities through the Boon Khun Lan Tradition, or “Boon Goom Khaw Yai”. 3) Establish a bank to conserve local seeds and create food security at the community level by using the “AIC technique” to help design and analyze development guidelines. This makes the community self-reliant. There are seeds without wasting the budget. Prevent mutations from genetic editing of capitalists.

Keywords: Seed Bank, Food Security, Genetically Modified Crops

การพัฒนารณการเมล็ดพันธุ์พืชพื้นบ้านและความมั่นคงทางอาหาร

พระคมสัน เจริญวงศ์^{1*} เอนก ไยอินทร์² และ ดาวเหนือ บุตรสีทา³

¹ ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ประเทศไทย

² ภาควิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ประเทศไทย

³ ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: sonpkk@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาปัญหาและผลกระทบของเกษตรกรจากการปลูกพืชที่มีการดัดแปลงพันธุกรรม (2) ส่งเสริมการเก็บรวบรวมและการอนุรักษ์เมล็ดพันธุ์พืชพื้นบ้าน (3) จัดตั้งธนาคารอนุรักษ์เมล็ดพันธุ์พืชพื้นบ้าน และสร้างความมั่นคงทางอาหารระดับชุมชน เป็นการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดย (1) สำรวจข้อมูล ประชุม ระดมความคิด วิเคราะห์ปัญหาร่วมกับชุมชน (2) จัดกิจกรรมส่งเสริมการอนุรักษ์เมล็ดพันธุ์พืชพื้นบ้าน ใช้เทคนิคแผนที่ความคิด การมีส่วนร่วม การคัดแยกเมล็ดพันธุ์ร่วมกันกับเกษตรกรในชุมชน สังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม สัมภาษณ์เชิงลึก (3) วางแผนด้วยเทคนิค AIC คือ การสร้างความรู้ การสร้างแนวทางการพัฒนา การสร้างแนวทางปฏิบัติ ผลการวิจัยพบว่า 1) สาเหตุที่เกษตรกรตัดสินใจปลูกพืชที่มีการดัดแปลงพันธุกรรม คือ การเก็บเมล็ดพันธุ์แบบดั้งเดิมมีความยุ่งยาก ขาดความรู้การป้องกันเมล็ดพันธุ์ และต้องการความสบาย ปัญหาและผลกระทบ คือ เมล็ดพันธุ์พืชพื้นบ้านสูญหายไปตามกาลเวลา เพิ่มต้นทุนในการเพาะปลูก จุดแข็ง: มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง จุดอ่อน: ขาดความรู้วิธีการป้องกันเมล็ดพันธุ์ และเทคโนโลยีสมัยใหม่ โอกาส: เกษตรทางเลือก เกษตรเพื่อสุขภาพ อุปสรรค: การละทิ้งอาชีพเกษตรกรรม ข้อมูลหลอกจากสื่อออนไลน์ และภาระหนี้สิน 2) ส่งเสริมการเก็บรวบรวมและการอนุรักษ์เมล็ดพันธุ์พืชพื้นบ้าน คือ (1) การอนุรักษ์เมล็ดพันธุ์พืชพื้นบ้าน โดยเชิญชวนเกษตรกรในพื้นที่หันมาใส่ใจกับการรักษาเมล็ดพันธุ์พื้นบ้านแบบดั้งเดิมไม่ให้สูญหาย (2) การจัดเก็บเมล็ดพันธุ์ข้าวผ่านประเพณีบุญคุณลาน เพื่อจัดเก็บเมล็ดพันธุ์ข้าว โดยการขับเคลื่อนกิจกรรมผ่านประเพณีบุญคุณลาน 3) จัดตั้งธนาคารอนุรักษ์เมล็ดพันธุ์พืชพื้นบ้านและสร้างความมั่นคงทางอาหารระดับชุมชน โดยใช้ “เทคนิค AIC” ช่วยในการออกแบบและวิเคราะห์แนวทางการพัฒนา ทำให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ มีเมล็ดพันธุ์โดยไม่ต้องสิ้นเปลืองงบประมาณ ป้องกันการกลายพันธุ์จากการดัดแปลงพันธุกรรมของนายทุน มั่นคงด้วยเมล็ดพืชสายพันธุ์ดั้งเดิม

คำสำคัญ: ธนาคารเมล็ดพันธุ์, ความมั่นคงทางอาหาร, พืชดัดแปลงพันธุกรรม

© 2025 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

ประเทศไทยมีชื่อเสียงในด้านการเป็นแหล่งผลิตอาหาร โดยมีคำกล่าวว่า “ในน้ำมีปลาในนามีข้าว” แต่เมื่อพิจารณาความมั่นคงทางอาหารในปัจจุบัน พบว่ามีการนำเข้าผลผลิตทางการเกษตรจากต่างประเทศเพิ่มขึ้น และเกษตรกรได้เปลี่ยนจากการผลิตเพื่อบริโภคเองไปสู่การผลิตเพื่อการค้า โดยเน้นการปลูกพืชเชิงเดี่ยว ข้อมูลจากสำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร (องค์การมหาชน) (2566) ระบุว่าพืชเศรษฐกิจสำคัญ ได้แก่ ข้าว ยางพารา อ้อย และมันสำปะหลัง ซึ่งหน่วยงานรัฐส่งเสริมให้เกษตรกรผลิตจำนวนมากเพื่อตอบสนองความต้องการตลาด โดยมุ่งเน้นที่ปริมาณและรูปลักษณะของสินค้า แต่ไม่คำนึงถึงความปลอดภัยหรือสารพิษที่อาจปนเปื้อน ส่งผลให้เกิดการทำเกษตรเชิงเดี่ยวซ้ำ ๆ ขาดแนวคิดการเกษตรแบบยั่งยืน และนำไปสู่ปัญหาล้นตลาดและราคาตกต่ำเมื่อมีการปลูกพืชในปริมาณมาก อีกทั้ง สมชาย บุญประคับ (2558) อธิบายเพิ่มเติมว่า เกษตรกรไทยนิยมการปลูกพืชเชิงเดี่ยว ส่งผลให้เกิดปัญหารายได้ต่ำและขาดความมั่นคงในอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและก่อให้เกิดมลภาวะต่อสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะปัญหาสารพิษตกค้างในผลผลิต การผลิตขาดความยั่งยืนทั้งในด้านผลผลิต คุณภาพ และรายได้ เกษตรกรยังพึ่งพาปุ๋ยเคมีและสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชอย่างมาก ขาดความรู้ในการใช้สารเคมีอย่างถูกต้อง ทำให้ต้นทุนการผลิตสูง รายได้ต่ำ และผลผลิตด้อยคุณภาพ ส่งผลให้สภาพแวดล้อม

เสื่อมโทรมและสุขภาพของเกษตรกรอ่อนแอ แม้ว่าเกษตรกรจะต้องการใช้ปุ๋ยเคมีและยาฆ่าแมลงเพื่อความสะดวกและการผลิตที่รวดเร็ว แต่การพึ่งพาเหล่านี้นำไปสู่การปนเปื้อนสารเคมีในพืชผลทางการเกษตร ซึ่งทำให้เกษตรกรต้องจ่ายเงินมากขึ้น แลกกับสุขภาพที่ย่ำแย่และราคาผลผลิตที่ตกต่ำในบางฤดูกาล ปัญหาเหล่านี้ส่งผลให้เกิดวิกฤตทางอาหารและความมั่นคงทางอาหารในที่สุด

ความมั่นคงทางอาหารที่ยั่งยืนหมายถึงการเข้าถึงอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการ ปลอดภัย และเพียงพอต่อการบริโภคเพื่อสุขภาพ (มูลนิธิเกษตรรักษ์สิ่งแวดล้อม, 2566) อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันความมั่นคงทางอาหารในประเทศไทยประสบปัญหา แม้ว่าจะมีการผลิตสินค้าทางการเกษตรมากมาย แต่ผลผลิตกลับมีสารเคมีและยาฆ่าแมลงปนเปื้อน เกษตรกรส่วนใหญ่ผลิตพืชเชิงเดี่ยวเพื่อการค้า ขณะเดียวกันพื้นที่ทำการเกษตรลดลงอย่างต่อเนื่อง จากข้อมูลของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2566) พบว่าพื้นที่เพาะปลูกข้าวนาปีลดลงจาก 63.01 ล้านไร่ในปี 2564 เป็น 62.92 ล้านไร่ในปี 2565 และคาดว่าจะลดลงต่อไป เนื่องจากเกษตรกรรุ่นใหม่มีการศึกษาสูงขึ้นและมองหาทางเลือกที่มีผลตอบแทนดีขึ้น โดยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อเพิ่มผลผลิตและเลือกปลูกพืชที่ตอบสนองต่อความต้องการของตลาด แต่การเน้นการปลูกพืชระยะสั้นทำให้เกิดความขาดแคลนความหลากหลายทางอาหาร ส่งผลให้ผู้บริโภคถูกจำกัดให้บริโภคเพียงพืชผักประเภทเดิม ๆ ไม่กล้าที่จะทดลองบริโภคพืชผักที่หลากหลายมากขึ้น (ประอรพิต กัษฐวัฒนา, 2563)

ชุมชนภายใต้การดูแลขององค์การบริหารส่วนตำบลกุดยาลวนมีทั้งหมด 823 ครัวเรือน และประชากรประมาณ 3,468 คน โดยมีพื้นที่ทั้งหมด 21,250 ไร่ (องค์การบริหารส่วนตำบลกุดยาลวน, 2566) ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยทำการเพาะปลูกข้าวตามฤดูกาล และในช่วงที่พื้นที่ว่างเปล่ารอการเพาะปลูกฤดูกาลถัดไป (ประมาณ 5 เดือน) ชาวบ้านบางส่วนจะปลูกพืชอื่น ๆ เพื่อสร้างรายได้ เช่น ผักชี ต้นหอม และข้าวโพด อย่างไรก็ตาม เมล็ดพันธุ์ที่ใช้เพาะปลูกส่วนใหญ่เป็นเมล็ดพันธุ์แบบผสมที่ไม่สามารถระบุชนิดพันธุ์ได้ ทำให้ชาวบ้านหันมาซื้อเมล็ดพันธุ์จากร้านค้าทางการเกษตรมากขึ้น เนื่องจากสะดวกและประหยัดเวลา ส่งผลให้เมล็ดพันธุ์พื้นบ้านที่ยังไม่ได้ตัดต่อดัดแปลงพันธุกรรมกำลังจะสูญหาย ขาดการสืบทอดรักษา และความต้องการความสะดวกในเกษตรกรยุคใหม่ที่เน้นการผลิตเพื่อผลตอบแทนสูงยิ่งทำให้การรักษาเมล็ดพันธุ์พื้นบ้านลดลงอย่างรวดเร็ว

ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงตระหนักถึงความมั่นคงทางอาหารในอนาคตของคนไทยจึงต้องเน้นการเก็บเมล็ดพันธุ์พืชพื้นบ้านหรือพืชท้องถิ่น ที่จะช่วยสามารถลดต้นทุนการผลิตสำหรับการเพาะปลูกของชาวบ้าน เพราะในอดีตที่ผ่านมาชาวบ้านได้รับข้อมูลจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และสื่อออนไลน์ต่าง ๆ ที่ให้ความรู้แบบผิด ๆ กับชาวบ้าน ไม่ให้ชาวบ้านเก็บเมล็ดพันธุ์และให้ซื้อเมล็ดพันธุ์จากพ่อค้าคนกลาง ซึ่งต่อมาทำให้การเพาะปลูกพืชในประเทศไทยเป็นพืช GMO ไม่สามารถเก็บเมล็ดพันธุ์ไปขยายพันธุ์หรือนำไปปลูกเพื่อให้ได้ผลผลิตจำนวนมาก ๆ ได้อีก ต้องซื้อใหม่เรื่อย ๆ ต้องอาศัยเมล็ดพันธุ์จากร้านค้าหรือพ่อค้าคนกลาง ทำให้เกษตรกรต้องแบกรับภาระต้นทุนจำนวนมหาศาลต่อการเพาะปลูก การจัดตั้งธนาคารเมล็ดพันธุ์พืชพื้นบ้านจะสามารถแก้ไขปัญหาและสร้างความมั่นคงทางอาหารในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาและผลกระทบของเกษตรกรจากการปลูกพืชที่มีการดัดแปลงพันธุกรรม
2. เพื่อส่งเสริมการเก็บรวบรวมและการอนุรักษ์เมล็ดพันธุ์พืชพื้นบ้าน
3. เพื่อจัดตั้งธนาคารอนุรักษ์เมล็ดพันธุ์พืชพื้นบ้านและสร้างความมั่นคงทางอาหารระดับชุมชน

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน มีทั้งหมด 6 ระยะ โดยการผสมผสานแนวคิดเกี่ยวกับความมั่นคงทางอาหารโดยชุมชน และแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ผนวกเข้าด้วยกัน (Food Security and Creative Economy) ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาปัญหาและผลกระทบของเกษตรกรจากการปลูกพืชที่มีการดัดแปลงพันธุกรรม

ระยะที่ 1 ก่อนทำการวิจัย (Pre-research Phase) คัดเลือกชุมชนที่มีความต้องการอนุรักษ์เก็บเมล็ดพันธุ์พืชพื้นบ้าน สืบหาข้อมูลพื้นฐานของชุมชน บูรณาการโดยการมีส่วนร่วมและมีปฏิสัมพันธ์กับคนในชุมชน

ระยะที่ 2 การทำวิจัย (Research Phase) วิเคราะห์ปัญหาร่วมกับชุมชน หาแนวทางการแก้ไขปัญหาในอนาคต ออกแบบกิจกรรมเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์โดยผ่านประเพณีพื้นบ้าน เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ และสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม

ระยะที่ 3 จัดเวทีเสวนาชาวบ้านโดยการถ่ายทอดประสบการณ์ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น การสะท้อนความคิด และซักถามประเด็นที่เป็นปัญหา อุปสรรค ผลดีและผลเสียจากการใช้เมล็ดพันธุ์ดัดแปลงและไม่ได้ดัดแปลงพันธุกรรม

ขั้นตอนที่ 2 ส่งเสริมการเก็บรวบรวมและการอนุรักษ์เมล็ดพันธุ์พืชพื้นบ้าน

ระยะที่ 4 ออกแบบกิจกรรมและขับเคลื่อนกิจกรรมการอนุรักษ์เก็บรักษาพันธุ์พืชพื้นบ้าน เพื่อให้เกิดความยั่งยืนทางเมล็ดพันธุ์ของชุมชนในอนาคต โดยมีภาคีเครือข่ายร่วมกันผลักดันให้เกิดการอนุรักษ์เมล็ดพันธุ์พืชพื้นบ้าน

ขั้นตอนที่ 3 จัดตั้งธนาคารอนุรักษ์เมล็ดพันธุ์พืชพื้นบ้านและสร้างความมั่นคงทางอาหารระดับชุมชน

ระยะที่ 5 ประชุมปรึกษาหารือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและถอดบทเรียน ตั้งคณะกรรมการกัญมเมล็ดพันธุ์เพื่อเป็นทุนสำหรับการยืมนำไปลงทุนเพื่อการเพาะปลูกในฤดูกาลถัดไป

ระยะที่ 6 สรุปผลการดำเนินงาน ทบทวนผลหลังเสร็จสิ้นการดำเนินงาน

1. พื้นที่การวิจัย ประชากร และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1.1 พื้นที่การวิจัย คือ องค์การบริหารส่วนตำบลกุดยาลวน อำเภอดงหลวง จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งถือว่าเป็นชุมชนที่มีความเข้มแข็งและมีอาชีพหลักคือเกษตรกรรม เช่น ทำนา มันสำปะหลัง ฯลฯ

1.2 ประชากร คือ เกษตรกรและประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลกุดยาลวน อำเภอดงหลวง จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งมีจำนวนทั้งหมด 3,468 คน (กรมการปกครอง สำนักทะเบียนอำเภอดงหลวง, 2566) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Information) คือ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดเก็บเมล็ดพันธุ์หรืออนุรักษ์เมล็ดพันธุ์พืชพื้นบ้าน จำนวน 17 รูป/คน ได้แก่ พระสงฆ์ ปรมาจารย์ชาวบ้าน ผู้เชี่ยวชาญด้านการเกษตร ผู้นำชุมชน และชาวบ้าน/เกษตรกรในชุมชน โดยวิธีการสุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งคัดเลือกตามความเหมาะสมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการวิจัยและการขับเคลื่อนกิจกรรมเชิงพื้นที่

2. เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือวิจัยประกอบไปด้วย กิจกรรมขับเคลื่อนธนาคารเมล็ดพันธุ์พืชพื้นบ้านโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนและหน่วยงานภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้อง การมีส่วนร่วมโดยตรง (Direct Participant) การสังเกตการณ์โดยตรง (Direct Observation) การสัมภาษณ์ (Interview) ถอดบทเรียนเพื่อให้ได้องค์ความรู้ การค้นหาค้นคว้าจากเอกสารอื่น ๆ แผนที่ความคิด (Mind Map) เทคนิค AIC เทคนิค SWOT และเทคนิค ARR

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล มีวิธีการและกระบวนการตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

3.1 เก็บรวบรวมและค้นคว้าข้อมูลจากหนังสือ ตำรา รายงานการวิจัย และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับธนาคารเมล็ดพันธุ์ และการอนุรักษ์รักษาเมล็ดพันธุ์พืชพื้นบ้าน ข้อมูลพื้นฐานชุมชน ข้อมูลการทำการเกษตรของชุมชน ข้อมูลการส่งเสริมการเก็บและเผยแพร่เมล็ดพันธุ์พืช จากองค์การบริหารส่วนตำบลกุดยาลวน และหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

3.2 เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสังเกตการณ์โดยตรงจากการลงพื้นที่ทำกิจกรรมร่วมกับชุมชน กิจกรรมขับเคลื่อนการอนุรักษ์รักษาเมล็ดพันธุ์ และธนาคารเมล็ดพันธุ์ ผ่านกิจกรรมบุญประเพณีของชุมชน คือ บุญกุ่มข้าวใหญ่ โดยสังเกตจากพฤติกรรมแสดงออก กิริยาท่าทาง การมีปฏิสัมพันธ์ การทำงานร่วมกับคนอื่น การให้ความร่วมมือ การบูชาเทิดทูลเมล็ดพันธุ์ การประกอบพิธีกรรม

3.3 เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับแบบเจาะลึกรายบุคคล (In-depth Interview) ด้วยการจดบันทึกและบันทึกเสียงด้วยเครื่องบันทึก นำข้อมูลที่ได้จากการสนทนาพูดคุยจากเครื่องบันทึกเสียงมาถอดเป็นข้อความอักษร ใช้การโค้ดคำพูด (Code Words) ที่สำคัญ ๆ ของผู้ให้สัมภาษณ์ เพื่อให้เกิดความสอดคล้องและความสมบูรณ์ของข้อมูลมากยิ่งขึ้น

3.4 เก็บรวบรวมข้อมูลจากการมีส่วนร่วมโดยตรงซึ่งเกิดจากการขับเคลื่อนกิจกรรมร่วมกับชุมชน โดยการใช้วัดเป็นศูนย์กลางการขับเคลื่อน ภายใต้กิจกรรมบุญประเพณีเดือนสอง บุญกุ่มข้าวใหญ่

3.5 เก็บรวบรวมข้อมูลจากสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และแลกเปลี่ยนความรู้ในขณะทำกิจกรรมจัดการอนุรักษ์รักษาเมล็ดพันธุ์พืชพื้นบ้านภายในชุมชนร่วมกัน สนทนาแบบตัวต่อตัว ชักถามข้อมูลขณะทำกิจกรรมและใช้กรณีศึกษาเชิงพื้นที่เป็นบริบทประกอบการอธิบายการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและสัมภาษณ์แบบเจาะลึก

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากการขับเคลื่อนกิจกรรมภายใต้โครงการจัดเก็บเมล็ดพันธุ์พืชพื้นบ้าน การมีส่วนร่วมโดยตรง การสังเกตการณ์โดยตรง การสัมภาษณ์ การถอดบทเรียนเพื่อให้ได้องค์ความรู้ เพื่อเป็นแนวทางในการขับเคลื่อนกิจกรรมการพัฒนาธนาคารเมล็ดพันธุ์พืชพื้นบ้านและความมั่นคงทางอาหารของชุมชน โดยการผลักดันสนับสนุนให้ภาคีเครือข่ายและชาวบ้านสร้างการมีส่วนร่วมและการรับรู้การจัดตั้งธนาคารเมล็ดพันธุ์พืชพื้นบ้านภายในชุมชนร่วมกัน ซึ่งพอจะสรุปการวิเคราะห์ข้อมูล ได้ดังนี้

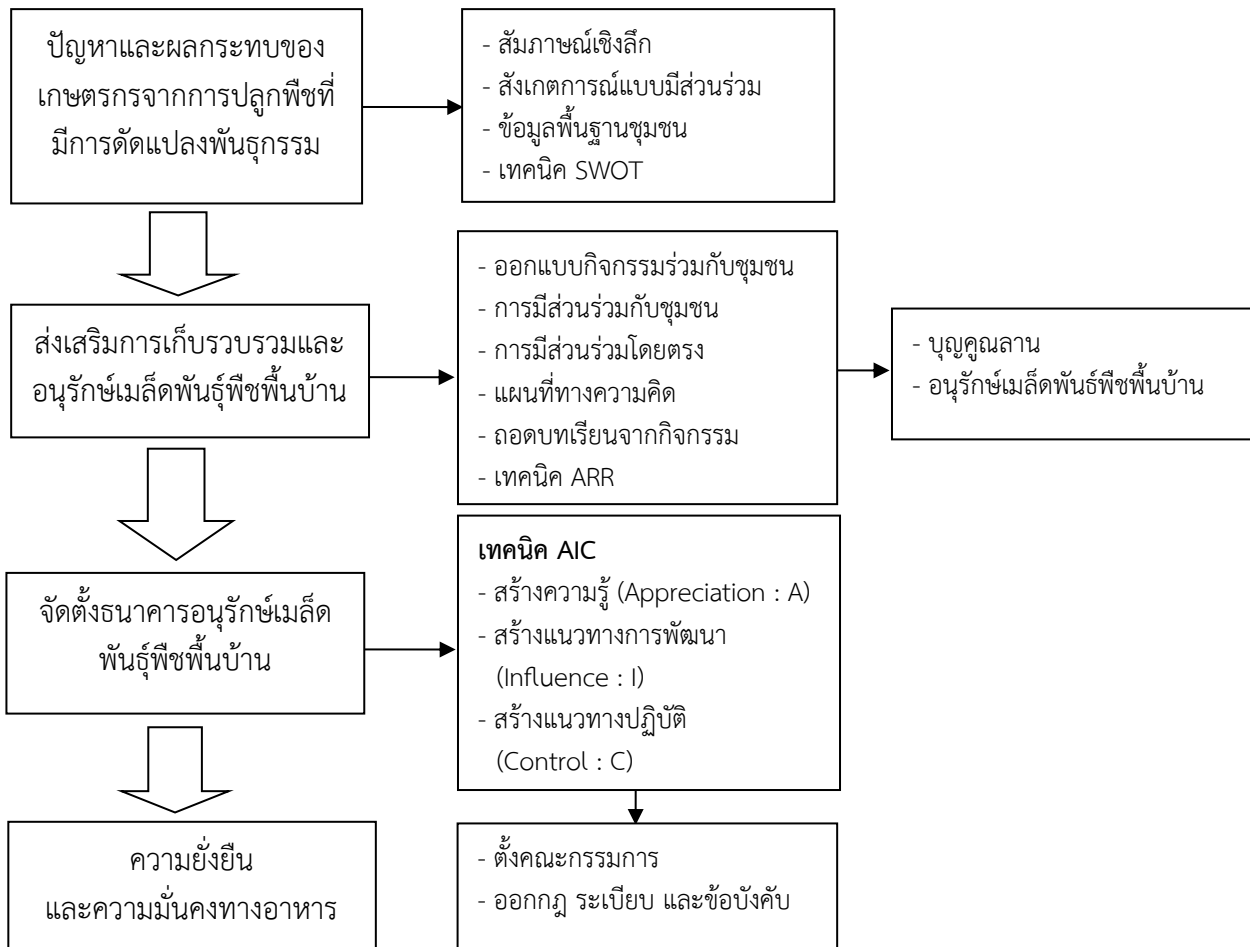
1. นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาถอดเสียงและบันทึกเป็นข้อความ
2. นำข้อความจากการสัมภาษณ์ที่จดบันทึกมาจำแนกเป็นประเด็นและเรียบเรียงเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์

3. ถอดบทเรียนหรือชุดองค์ความรู้จากการขับเคลื่อนกิจกรรมการจัดเก็บเมล็ดพันธุ์พืชพื้นบ้านเพื่อจัดตั้งธนาคารเมล็ดพันธุ์ซึ่งจะก่อให้เกิดความมั่นคงทางอาหาร ด้วยการใช้เครื่องมือสำหรับการวิเคราะห์ SWOT Analysis มาวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน อุปสรรค และโอกาส ของการอนุรักษ์รักษาเมล็ดพันธุ์พืชพื้นบ้าน เพื่อให้เกิดความมั่นคง ยั่งยืน และทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งทางด้านอาหาร

4. ถอดบทเรียนเกี่ยวกับการทำเกษตรแบบดั้งเดิมและการทำเกษตรแบบยุคสมัยใหม่ ปัญหา อุปสรรค และการสะท้อนคิดของเกษตรกรที่ได้รับผลกระทบจากการเพาะปลูกทั้งการใช้เมล็ดพันธุ์แบบดัดแปลงพันธุกรรมและเมล็ดพันธุ์แบบไม่ดัดแปลงพันธุกรรม โดยการวิเคราะห์คำให้สัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนร่วม/ผู้เข้าร่วมกิจกรรมตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้เทคนิควิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท (Content)

5. สังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยและนำเสนอต่อไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ปัญหาและผลกระทบของเกษตรกรจากการปลูกพืชที่มีการตัดต่อพันธุกรรม ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรในชุมชนได้สะท้อนปัญหาและผลกระทบจากการนำเอาเมล็ดพันธุ์สำเร็จรูปมาทำการเพาะปลูก แบ่งออกเป็น 3 ประเด็น ดังนี้

1.1 สาเหตุที่เกษตรกรตัดสินใจปลูกพืชที่มีการตัดต่อและตัดแปลงพันธุกรรมของเกษตรกรในชุมชนตำบลกุศยาลวน อำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี เกิดจากหลายสาเหตุ ซึ่งพอจะสรุปได้ดังนี้

1.1.1 การเก็บเมล็ดพันธุ์แบบดั้งเดิมมีความยุ่งยาก เมล็ดพันธุ์ที่ดีและมีความสมบูรณ์จะต้องใช้ทักษะและความเชี่ยวชาญการคัดแยกและการดูแลสายพันธุ์ของพืชชนิดนั้นค่อนข้างสูง

1.1.2 ขาดความรู้เกี่ยวกับการป้องกันเมล็ดพันธุ์ ใช้วิธีการเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์ด้วยวิธีการแบบครุพักลักจำ ไม่มีอุปกรณ์และโรงเรือนควบคุมอุณหภูมิเพื่อป้องกันเชื้อราบางชนิดและป้องกันการเมล็ดพันธุ์ไม่ให้ถูกทำลาย

1.1.3 พืช GI หรือพืชพื้นบ้านประจำถิ่น มีสภาพไวต่อโรค มีภูมิคุ้มกันต่อโรคค่อนข้างต่ำ ผลผลิตต่อไร่ไม่สูง พืช GMO หรือพืชที่มีการตัดแปลงและตัดต่อพันธุกรรม มีอัตราการงอกของเมล็ดพันธุ์สูง ทนต่อโรค ให้ผลผลิตต่อไร่สูง

1.1.4 ความต้องการความสะดวกสบายของเกษตรกร ต้องใช้เงินทุนทำงานค่อนข้างสูง ได้กำไรลดลง

1.2 ปัญหาและผลกระทบ เกิดจากหลายสาเหตุ ซึ่งพอจะสรุปได้ดังนี้

1.2.1 เมล็ดพันธุ์พืชพื้นบ้านหรือพืชประจำถิ่นสูญหายไปตามกาลเวลา เกิดจากความยุ่งยากและขั้นตอนการคัดเลือก การจัดเก็บเมล็ดพันธุ์เพื่อให้ได้เมล็ดพันธุ์ที่สมบูรณ์ ทำให้เกษตรกรเลือกที่จะซื้อเมล็ดพันธุ์สำเร็จรูปและละทิ้งเมล็ดพันธุ์พื้นบ้านแบบดั้งเดิม

1.2.2 เพิ่มต้นทุนในการเพาะปลูก เกษตรกรที่เลือกใช้เมล็ดพันธุ์สำเร็จรูป จะต้องซื้อเมล็ดพันธุ์ใหม่ทุกครั้งที่ทำกรเพาะปลูก ต้องจ่ายงบประมาณเพื่อเมล็ดพันธุ์ เพราะเนื่องจากเมล็ดพันธุ์สำเร็จรูปใช้นามาเพาะปลูกได้เพียงครั้งเดียว ไม่สามารถนำมาปลูกได้หลายครั้ง

1.2.3 ไม่สามารถเก็บเมล็ดพันธุ์ไว้ขยายพันธุ์ในฤดูกาลถัดไป เมล็ดพันธุ์ที่ถูกดัดแปลงและตัดต่อพันธุกรรม ไม่เหมาะที่จะเก็บรักษาและนำไปขยายพันธุ์ได้หลายครั้ง หากนำไปปลูกติดต่อกันหลายครั้งจะทำให้ผลผลิตลดลง ต้นแคระแกร็น ไม่ทนต่อโรคศัตรูพืช ไม่คุ้มค่าทางเศรษฐกิจ

1.2.4 รสชาติของพืชผักไม่ถูกปากคนประจำถิ่น เมล็ดพันธุ์ที่ถูกดัดแปลงและตัดต่อพันธุกรรมให้ผลผลิตดี ลำต้นสวย ผลสวย ลูกดก เหมาะสำหรับการเพาะปลูกเพื่อการตลาดหรือผลิตขายต่อตลาดขายส่งสินค้าเกษตรกร ไม่เหมาะกับการบริโภคของผู้คนในชุมชน เนื่องจากมีรสชาติไม่อร่อยและไม่ถูกปาก ให้รสชาติไม่เหมือนกับพืชผักที่เป็นพืชประจำถิ่น

1.3 วิเคราะห์ SWOT Analysis มีดังนี้

1.3.1 จุดแข็ง ได้แก่ (1) มีที่ดินทำกินเป็นของตัวเอง ทุกครัวเรือนมีโฉนดที่ทำกิน ได้รับการถ่ายโอนกรรมสิทธิ์จากมรดก อาชีพหลักคือ ทำนา ปลูกมันสำปะหลัง ข้าวโพด (2) มีความรู้การเก็บเมล็ดพันธุ์พืชบางชนิด โดยการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นและเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง เช่น การเก็บเมล็ดพันธุ์ข้าว แดงร้าน ถั่วฝักยาว (3) เพาะปลูกเฉพาะพืชที่ตลาดต้องการ เพื่อลดความเสี่ยงจากการทำเกษตร มีตลาดรองรับแน่นอน เช่น การปลูกข้าวนาปี ตะไคร้ ต้นหอม ผักชี (4) มีวัฒนธรรมและประเพณีเชื่อมความสัมพันธ์ บัญชีตลับสอง เป็นประเพณีที่แสดงความร่วมมือร่วมใจ การช่วยเหลือกันของผู้คนในชุมชนและมีประเพณีที่เกี่ยวข้องกับการทำเกษตร เช่น บุญบั้งไฟ บุญกุ่มข้าวใหญ่ บุญคูณลาน

1.3.2 จุดอ่อน ได้แก่ (1) ขาดความรู้วิธีการป้องกันเมล็ดพันธุ์ ไม่มีโรงเรือน ไม่มีบรรจุภัณฑ์และห้องจัดเก็บเมล็ดพันธุ์ที่เหมาะสม (2) เกษตรกรยุคปัจจุบันชอบความสะดวกสบาย ใช้เครื่องทุ่นแรงและเทคโนโลยี เพื่อลดภาระการทำงาน ประหยัดเวลาในการทำงาน แต่ส่งผลให้เพิ่มต้นทุนในการผลิต (3) เพาะปลูกเฉพาะพืชที่ตลาดต้องการ ทำให้พืชบางชนิดในท้องถิ่นไม่ได้ถูกจัดเก็บเมล็ดพันธุ์และนำมาปลูกใหม่ จึงทำให้พืชสายพันธุ์ที่ตลาดไม่ต้องการสูญหายไป (4) ขาดความรู้ด้านเทคโนโลยีเพาะปลูก เกษตรกรส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีเพาะปลูก แต่ไม่ได้มีองค์ความรู้พัฒนาเทคโนโลยีและซ่อมแซมเทคโนโลยีเมื่อมีปัญหาหรือชำรุด จำเป็นจะต้องส่งศูนย์ฯ เพื่อซ่อมแซมบำรุง

1.3.3 โอกาส ได้แก่ (1) เกษตรบำบัด เป็นการทำเกษตรแบบผ่อนคลายจากการทำงานหนักของมนุษย์ออฟฟิศ และหลีกเลี่ยงความวุ่นวายจากสังคมเมืองใหญ่ (2) เกษตรทางเลือก พึ่งพาตนเอง ปลูกพืชแบบผสมผสาน ลดต้นทุนการผลิต และค่าใช้จ่ายในครัวเรือน (3) เกษตรแปลงใหญ่ รวมกลุ่มเกษตรกรหลาย ๆ ครัวเรือน ผลิตสินค้าเกษตรเพื่อส่งขายให้พ่อค้าคนกลาง ลดความเสี่ยงจากการทำเกษตร (4) เกษตรเพื่อสุขภาพ เน้นกิจกรรมทำเกษตรเพื่อผ่อนคลาย ผลิตสินค้าเกษตรออร์แกนิก เพื่อกลุ่มรักสุขภาพ เช่น ลดความอ้วน ลดเบาหวาน รักษารูปร่างและผิวพรรณ

1.3.4 อุปสรรค ได้แก่ (1) การละทิ้งอาชีพเกษตรกรรม บุตรหลานของเกษตรกรได้รับการศึกษาที่ดีขึ้น สามารถเลือกงาน ประกอบอาชีพได้หลากหลาย จึงพากันหันหลังไม่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเฉกเช่นบรรพบุรุษ (2) ขาดความรู้การเกษตรจากสื่อออนไลน์ มีข้อมูลหลอกลวง เกษตรกรขาดความรู้เกี่ยวกับการกรองข้อมูล ทำให้ถูกหลอกลวงและสูญเสียเงินทองกับการทำตามชุดความรู้จากสื่อออนไลน์ (3) การลอกเลียนแบบ พืชชนิดใดที่ราคาแพง เกษตรกรจะหันไปปลูกชนิดนั้นตามกัน ซึ่งส่งผลให้ราคาตกต่ำ ล้นตลาด (4) ภาระหนี้สิน การนำเทคโนโลยีและเคมีเพื่อการเกษตรมาใช้ในการผลิต ทำให้เกษตรกรต้องแบกรับต้นทุนการผลิต และเกิดภาระหนี้สินตามมา

2. การส่งเสริมการเก็บรวบรวมและการอนุรักษ์เมล็ดพันธุ์พืชพื้นบ้าน

ผลการวิจัยพบว่า มีการส่งเสริมกิจกรรมและออกแบบ ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตของชาวบ้าน 2 กิจกรรม ได้แก่

2.1 กิจกรรมที่ 1 : การอนุรักษ์เมล็ดพันธุ์พืชพื้นบ้าน มีเป้าหมายเพื่อเชิญชวนเกษตรกรในพื้นที่ชุมชนตำบลกุศยาหลวง หันมาตระหนักและใส่ใจกับสมบัติมรดกตกทอดของบรรพบุรุษที่เก็บรักษาไว้ เป็นมรดกในรูปแบบของเมล็ดพันธุ์และพืชผลทางการเกษตรไม่ให้เมล็ดพันธุ์พืชที่เป็นสายพันธุ์แบบดั้งเดิมสูญหายไปกับความสะดวกสบายของลูกหลานที่ทำกรเกษตรแบบสมัยใหม่ โดยลืมหากเหง้าเมล็ดพันธุ์แบบดั้งเดิม มีขั้นตอนดังนี้ (1) เชิญชวนชาวบ้าน/เกษตรกร ให้นำเมล็ด

พันธุ์พืชภายในครอบครัวของตนเองมาเข้าร่วมกิจกรรม (2) การอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการเก็บเมล็ดพันธุ์จากเกษตรอำเภอ ตระการพืชผล (3) การแนะนำและพิจารณาเมล็ดพันธุ์ระบบปิดและเมล็ดพันธุ์ระบบเปิด (4) การสร้างความสามัคคีแบบมีส่วนร่วมลงมือปลูกเมล็ดพันธุ์พืชพื้นบ้านร่วมกัน

2.2 กิจกรรมที่ 2 : การจัดเก็บเมล็ดพันธุ์ข้าวผ่านประเพณีบุญคุณลาน มีเป้าหมายเพื่อจัดเก็บเมล็ดพันธุ์ข้าวที่เป็นพืชหลักของเกษตรกรตำบลกุดยาลวน ที่มีการเพาะปลูกมากที่สุด และเป็นพืชที่สร้างรายได้หลัก รวมทั้งเป็นอาหารเลี้ยงชีพของผู้นิยมในชุมชน ใช้การขับเคลื่อนกิจกรรมผ่านประเพณีบุญคุณลาน หรือ “บุญกุ่มข้าวใหญ่” มีการแบ่งเมล็ดพันธุ์ข้าวบางส่วนหลังจากนำมาร่วมทำบุญถวายพระ และบูรณซ่อมแซมศาสนสถาน เข้าสู่กองทุนเมล็ดพันธุ์ หรือ ธนาคารเมล็ดพันธุ์ประจำหมู่บ้าน มีขั้นตอนดังนี้ (1) ประสานงานและประชุมร่วมกันกับคณะสงฆ์ ผู้นำชุมชน และแกนนำเกษตรกรระดับตำบล (2) “บุญคุณลาน” กิจกรรมขับเคลื่อนการรักษาเมล็ดพันธุ์ข้าวผ่านบุญประเพณีกุ่มข้าวใหญ่ (3) คัดแยกประเภทเมล็ดพันธุ์ข้าว

อนุรักษ์เมล็ดพันธุ์พืชพื้นบ้าน

บุญคุณลาน

ภาพที่ 2 กิจกรรมอนุรักษ์เมล็ดพันธุ์พืชพื้นบ้านและบุญคุณลาน

3. ผลการจัดตั้งธนาคารอนุรักษ์เมล็ดพันธุ์พืชพื้นบ้านและสร้างความมั่นคงทางอาหารระดับชุมชน

ผลการวิจัยพบว่า มีการวางแผนและแนวทาง เพื่อให้ธนาคารเมล็ดพันธุ์ของชุมชน เกิดความเข้มแข็ง ยั่งยืน และมั่นคง โดยการนำเอาเครื่องมือที่เรียกว่า “เทคนิค AIC” มาช่วยในการออกแบบและวิเคราะห์แนวทางการพัฒนา ซึ่งพอจะสรุปกระบวนการและขั้นตอน ดังนี้

3.1. ศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความเป็นไปได้สำหรับการจัดตั้งธนาคารเมล็ดพันธุ์พืชพื้นบ้าน ซึ่งข้อมูลที่ค้นพบ และเป็นข้อมูลพื้นฐานของชุมชน มีดังนี้

- 3.1.1 เป็นชุมชนที่พึ่งพารายได้หลักจากอาชีพเกษตรกร อาชีพหลักคือทำนา
- 3.1.2 มีการอยู่รวมกันเป็นชุมชนหรือหมู่บ้าน ปลูกเรือนอยู่ใกล้กัน
- 3.1.3 อาศัยกันอยู่แบบเครือญาติ เป็นวิถีชุมชนแบบชาวอีสานดั้งเดิม
- 3.1.4 มีประเพณีที่เนื่องด้วยการทำเกษตรกรรม เช่น บุญบั้งไฟ บุญคุณลาน

3.2 ประสานงานผู้นำชุมชน โดยการทำหนังสือบันทึกข้อความ ขออนุญาตการใช้พื้นที่เพื่อการวิจัย มีดังนี้

- 3.2.1 เจ้าอาวาส และคณะสงฆ์ตำบลเกษม-กุดยาลวน
- 3.2.2 นายกองค์การบริหารส่วนตำบลกุดยาลวน และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง
- 3.2.3 กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยกำนัน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
- 3.2.4 ชาวบ้าน/เกษตรกร โดยการลงทะเบียนการเข้าร่วมกิจกรรมผ่านแกนนำเกษตรกร
- 3.2.5 แกนนำเกษตรกรของชุมชน
- 3.3 ประชุมปรึกษาหารือและระดมความคิดเห็น ซึ่งพอจะสรุปประเด็นสำคัญจากการประชุมและระดมความคิดเห็นจากเวทีชาวบ้าน มีดังนี้
 - 3.3.1 เมล็ดพันธุ์พืชที่เป็นพันธุ์ดั้งเดิมมีเหลือน้อย
 - 3.3.2 ไม่นิยมเก็บเมล็ดพันธุ์ผัก
 - 3.3.3 เก็บเมล็ดพันธุ์ข้าว สายพันธุ์ข้าวโบราณ และสายพันธุ์ข้าวพื้นบ้าน
 - 3.3.4 ให้ความสำคัญกับการเก็บเมล็ดพันธุ์ค่อนข้างน้อย
- 3.4 เสนอแนวทาง วิธีการ และข้อตกลงร่วมกัน ซึ่งพอจะสรุปประเด็นสำคัญ ดังนี้
 - 3.4.1 ควรมีคณะกรรมการหรือผู้รับผิดชอบธนาคารเมล็ดพันธุ์พืชพื้นบ้านอย่างจริงจัง
 - 3.4.2 ควรสรรหาและคัดเลือกบุคคลที่มีจิตอาสาเพื่อทำงานธนาคารเมล็ดพันธุ์ฯ
 - 3.4.3 ควรจัดบันทึกการจัดทำบัญชีให้ชัดเจน
 - 3.4.4 ควรเริ่มต้นการจัดตั้งกองทุนเมล็ดพันธุ์พืชพื้นบ้านจากการเก็บเมล็ดพันธุ์ข้าวเปลือก
- 3.5 การลงขันบริจาคพันธุ์ข้าวเปลือกเพื่อจัดตั้งกองทุนฯ โดยการขอรับบริจาคจากชาวบ้าน ครั้วเรือนละ 1 แส่น ข้าวเปลือก (120 กิโลกรัม) ซึ่งกองทุนฯ ได้ข้าวมาจาก 2 ส่วน ได้แก่
 - 3.5.1 จากข้าวเปลือกของบุญกุ่มข้าวใหญ่ที่ทางวัดและคณะกรรมการ มีความเห็นชอบจัดสรรแบ่งปันบริจาคเข้าสู่กองทุนฯ
 - 3.5.2 จากการลงขันบริจาคร่วมกันของเกษตรกรทุกครั้วเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชน
- 3.6 จัดตั้งคณะกรรมการ โดยการแต่งตั้งคณะกรรมการ ทั้งหมด 15 คน ประกอบไปด้วย เจ้าคณะตำบล เจ้าอาวาส กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยกำนัน/ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกกองทุนที่ได้รับการคัดเลือก ไม่มีวาระการดำรงตำแหน่ง วาระการดำรงตำแหน่งจะสิ้นสุดเมื่อผู้นำชุมชนหมดวาระหรือเกษียณอายุราชการ
- 3.7 กฎ ระเบียบ และข้อบังคับ มีลักษณะเป็นข้อตกลงร่วมกัน เป็นข้อตกลงแบบหลวม ๆ ใช้หลักการอยู่อาศัย พึ่งพาซึ่งกันและกันภายในชุมชน เพื่อประคับประคองสมาชิกกลุ่มและผู้ที่ที่เป็นเกษตรกรในชุมชนให้สามารถมีอยู่ มีกิน มีใช้ สามารถพึ่งพาตนเองได้ด้วยลำแข้งของตนเอง หากมีการบังคับใช้กฎ ระเบียบ และข้อบังคับ อย่างเคร่งครัด อาจจะทำให้เกษตรกร มีภาระหนี้สินรุงรังเพิ่มมากขึ้น ซึ่งจะเป็นการซ้ำเติม ไม่ใช่การช่วยเหลือหรือแก้ไขปัญหของเกษตรกร

อภิปรายผล

ผลการศึกษาปัญหาและผลกระทบของเกษตรกรจากการปลูกพืชที่มีการติดต่อพันธุ์กรรม พบว่า (1) สาเหตุที่เกษตรกรตัดสินใจปลูกพืชที่มีการติดต่อและดัดแปลงพันธุ์กรรม เกิดจากการเก็บเมล็ดพันธุ์แบบดั้งเดิมมีความยุ่งยาก ขาดความรู้เกี่ยวกับการป้องกันเมล็ดพันธุ์ คุณภาพสายพันธุ์พืชและการต้านทานโรค ความต้องการความสะดวกสบายของเกษตรกร (2) ปัญหาและผลกระทบ เกิดจากเมล็ดพันธุ์พืชพื้นบ้านหรือพืชประจำถิ่นสูญหายไปตามกาลเวลา เพิ่มต้นทุนในการเพาะปลูก ไม่สามารถเก็บเมล็ดพันธุ์ไว้ขยายพันธุ์ในฤดูกาลถัดไป รสชาติพืชผักไม่ถูกปากคนประจำถิ่น (3) วิเคราะห์ SWOT Analysis จุดแข็ง คือ มีที่ดินทำกินเป็นของตัวเอง มีความรู้การเก็บเมล็ดพันธุ์พืชบางชนิด เพาะปลูกเฉพาะพืชที่ตลาดต้องการ และ มีวัฒนธรรมและประเพณีเชื่อมความสัมพันธ์ที่ดี จุดอ่อน คือ ขาดความรู้วิธีการป้องกันเมล็ดพันธุ์ เกษตรกรยุคปัจจุบันชอบความสะดวกสบาย เพาะปลูกเฉพาะพืชที่ตลาดต้องการ และขาดความรู้ด้านเทคโนโลยีเพาะปลูก โอกาส คือ เกษตรบำบัด เกษตรทางเลือก เกษตรแปลงใหญ่ และ เกษตรเพื่อสุขภาพ อุปสรรค คือ การละทิ้งอาชีพเกษตรกร ขาดความรู้การเกษตรจากสื่อออนไลน์ มีข้อมูลลลอลวง การลอกเลียนแบบการเพาะปลูก และภาระหนี้สิน สอดคล้องกับผล

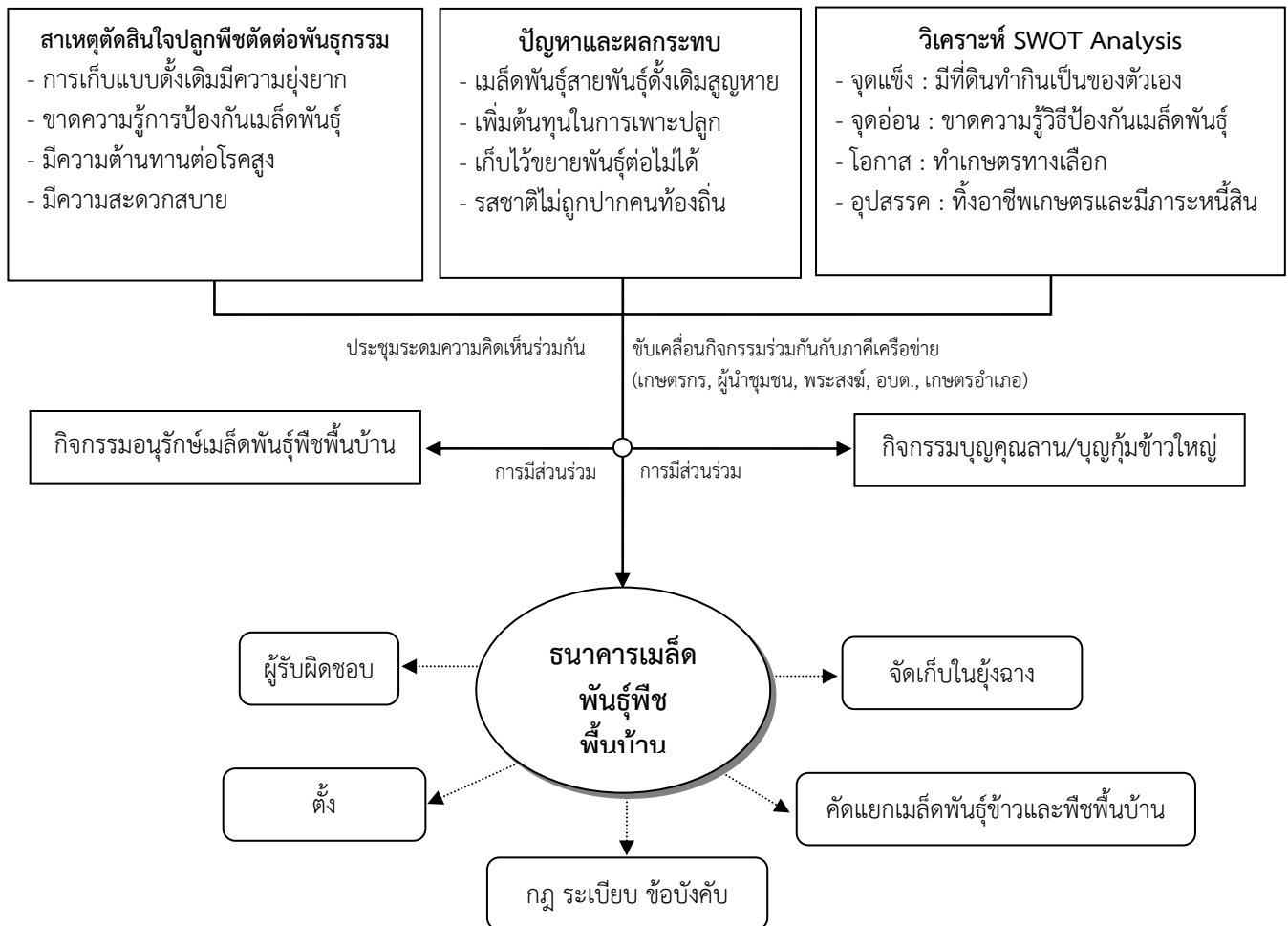
การศึกษาของ ศันสนีย์ กระจ่างโฉม และคณะ (2558) ได้ทำการศึกษาการเกษตรกับความมั่นคงทางอาหาร: ทักษะคิดและแรงจูงใจการสานต่ออาชีพเกษตรของทายาทเกษตรกรในอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ทายาทเกษตรกรได้รับข้อมูลข่าวสารในระดับปานกลาง โดยได้รับข่าวสารจากโทรทัศน์มากที่สุด ครอบครัวของทายาทเกษตรกรส่วนใหญ่ต้องการให้ทายาทเกษตรกรสืบทอดอาชีพเกษตร อาชีพเกษตรเป็นอาชีพที่ทำแล้วเหน็ดเหนื่อย ต้องใช้ความอดทนสูง มีความเสี่ยงจากภาวะสินค้าล้นตลาด เสี่ยงจากภัยธรรมชาติ มีรายได้น้อย ทำแล้วยากจน ต้องกู้ยืมเงินมาประกอบอาชีพ และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ นพดล สอดส่องอรุณงาม (2566) ได้ทำการศึกษาการเก็บเมล็ดพันธุ์: ความมั่นคงทางอาหารในวิถีชีวิตของเกษตรกรไทย พบว่า เกษตรกรมุ่งผลิตเพื่อตอบโจทย์การผลิตรายใหญ่และส่งออกต่างประเทศ มีความรู้และเทคโนโลยีขั้นสูงในการผลิตเมล็ดพันธุ์ที่ให้ผลผลิตดี สวยงาม จำหน่ายได้ราคาดี มีชุดความรู้ในการเก็บเมล็ดพันธุ์ที่แตกต่างกันทั้งภาคส่วนของรัฐ กลุ่มทุนเอกชน ภาคประชาสังคม และเกษตรกร

ผลการส่งเสริมการเก็บรวบรวมและการอนุรักษ์เมล็ดพันธุ์พืชพื้นบ้าน พบว่า มีการส่งเสริมกิจกรรมและออกแบบให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตของชาวบ้าน 2 กิจกรรม ได้แก่ (1) กิจกรรมการอนุรักษ์เมล็ดพันธุ์พืชพื้นบ้าน เพื่อเชิญชวนเกษตรกรในพื้นที่หันมาตระหนักและใส่ใจกับสมบัติมรดกตกทอดของบรรพบุรุษที่เก็บรักษาไว้ เป็นมรดกในรูปแบบของเมล็ดพันธุ์และพืชผลทางการเกษตรไม่ให้เมล็ดพันธุ์พืชที่เป็นสายพันธุ์แบบดั้งเดิมสูญหายไปกับความมั่งคั่ง โดยการอบรมให้ความรู้ แนะนำวิธีการพิจารณาเมล็ดพันธุ์ระบบปิดและเมล็ดพันธุ์ระบบเปิด และการสร้างความสามัคคีแบบมีส่วนร่วมลงมือปลูกเมล็ดพันธุ์พืชพื้นบ้านร่วมกัน (2) กิจกรรม “บุญคุณลาน” กิจกรรมขับเคลื่อนการรักษามรดกพันธุ์ข้าวผ่านบุญประเพณีกุ่มข้าวใหญ่ เพื่อจัดเก็บเมล็ดพันธุ์ข้าวที่เป็นพืชหลักของเกษตรกรตำบลกุดยาลวน ซึ่งถือว่าเป็นพืชเศรษฐกิจสร้างรายหลักและเป็นพืชที่เป็นอาหารหลักของชุมชน ใช้การขับเคลื่อนกิจกรรมผ่านประเพณี “บุญคุณลาน” หรือ “บุญกุ่มข้าวใหญ่” โดยการประสานขอความร่วมมือกับผู้นำชุมชน พระสงฆ์ และเกษตรกร ทำการคัดแยกประเภทเมล็ดพันธุ์ข้าว และจัดเก็บไว้ในยุ้งฉางของชุมชน สอดคล้องกับ นุจรี ใจประนบ และวาริธ ราศรี (2562) ได้ศึกษารูปแบบการจัดการป่าชุมชนเพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหารอย่างยั่งยืน กรณีศึกษาป่าชุมชนบ้านหนองโจด ตำบลโคกก่อ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม พบว่า มีการนำกิจกรรมเพื่อความมั่นคงทางอาหารอย่างยั่งยืน 2 รูปแบบ คือ (1) รูปแบบการจัดสร้างกิจกรรมการจัดการดูแลอนุรักษ์พื้นที่ป่าชุมชนแบบมีส่วนร่วม รูปแบบการจัดตั้งคณะกรรมการจิตอาสาดูแลอนุรักษ์พื้นที่ป่าชุมชน และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุวารี ศรีบุญ และคณะ (2559) ได้ศึกษาการสร้าง ความมั่นคงทางอาหารในชุมชนนิเวศนาเมืองสู่ความยั่งยืน ตำบลสามโคก อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี พบว่า แนวทางสร้างความมั่นคงทางอาหารควรถ่ายทอดความรู้ด้านอาหารพื้นเมืองสู่คนรุ่นใหม่ โดยเฉพาะเยาวชนและคนต่างถิ่นที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานใหม่ เทศบาลและการท่องเที่ยวควรส่งเสริมการจัดอาหารพื้นเมืองในงานประเพณีต่าง ๆ สร้างค่านิยมการอนุรักษ์อัตลักษณ์ด้านอาหารท้องถิ่น ควรปลูกและฟื้นฟูอนุรักษ์พืชอาหารให้เพิ่มขึ้นและส่งเสริมการจำหน่ายอาหารพื้นเมืองให้ทำได้ง่ายขึ้นและเผยแพร่คุณค่าอาหารสื่อเพื่อการท่องเที่ยวต่อไป

ผลการจัดตั้งธนาคารอนุรักษ์เมล็ดพันธุ์พืชพื้นบ้านและสร้างความมั่นคงทางอาหารระดับชุมชน พบว่า การขับเคลื่อนเพื่อจัดตั้งธนาคารเมล็ดพันธุ์พืชพื้นบ้านของชุมชน ภายในวัดจันทนที บ้านกุดยาลวน-บ้านกุดเม็ก หมู่ที่ 1 และ หมู่ที่ 2 ตำบลกุดยาลวน อำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี ได้มีการวางแผนและแนวทาง เพื่อให้ธนาคารเมล็ดพันธุ์ของชุมชนเกิดความเข้มแข็ง ยั่งยืน และมั่นคง โดยการนำเอาเครื่องมือที่เรียกว่า “เทคนิค AIC” มาช่วยในการออกแบบและวิเคราะห์แนวทางการพัฒนา ซึ่งพอจะสรุปกระบวนการและขั้นตอน คือ ศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความเป็นไปได้สำหรับการจัดตั้งธนาคารเมล็ดพันธุ์พืชพื้นบ้าน ประสานงานผู้นำชุมชน ประชุมปรึกษาหารือและระดมความคิดเห็น เสนอแนวทาง วิธีการ และข้อตกลงร่วมกัน การลงขันบริจาคพันธุ์ข้าวเปลือกเพื่อจัดตั้งกองทุนฯ โดยการขอรับบริจาคจากชาวบ้าน จัดตั้งคณะกรรมการ ออกกฎ ระเบียบ และข้อบังคับ สอดคล้องกับ นุจรี ใจประนบ และ วาริธ ราศรี (2562) ได้ศึกษารูปแบบการจัดการป่าชุมชนเพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหารอย่างยั่งยืน กรณีศึกษาป่าชุมชนบ้านหนองโจด ตำบลโคกก่อ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม พบว่า การค้นหารูปแบบการรักษาป่าชุมชนเพื่อความมั่นคงทางอาหาร มี 4 รูปแบบ ได้แก่ (1) รูปแบบหลักการ 5 สร้าง (2) รูปแบบการจัดสร้างกิจกรรมการจัดการดูแลอนุรักษ์พื้นที่ป่าชุมชนแบบมีส่วนร่วม (3) รูปแบบธรรมนูญชุมชนในการอนุรักษ์ป่าชุมชน (4) รูปแบบการจัดตั้งคณะกรรมการจิตอาสาดูแลอนุรักษ์พื้นที่ป่าชุมชน และสอดคล้องกับผล

การศึกษาของ อรพรรณ จันทน์อินทร์ และคณะ (2560) ได้ศึกษาการบริหารจัดการความหลากหลายของอาหารพื้นเมืองเพื่อความมั่นคงทางอาหารของชุมชนบริเวณชายแดนไทย-มาเลเซีย ของจังหวัดสงขลา พบว่า มีภูมิปัญญาอาหารพื้นเมืองชายแดนไทย-มาเลเซีย จังหวัดสงขลา จำแนกได้ 3 ประเภท ได้แก่ (1) อาหารคาว จำนวน 51 ชนิด (2) อาหารหวาน จำนวน 14 ชนิด และ (3) อาหารว่าง จำนวน 10 ชนิด สำหรับเทคนิคการปรุงอาหารนั้น ได้นำเสนอเทคนิคการปรุงอาหารพื้นเมืองจำนวน 10 ชนิด คือ แกงเลียงผักพื้นบ้าน ต้มหางวัว แกงเนื้อลูกเหริยง แกงเห็ดเม็ดยอดมะขามกุ้งสด แกงส้มปลาช่อนนา หมูผัดสะตอ ผัดเผ็ดไก่ยอดฟักทองผัดน้ำมันหอย หมี่ผัดกะทิ ผักแซ่ผัดไข่ มีพฤติกรรมการบริโภคอาหารพื้นเมืองและถ่ายทอดภูมิปัญญาเทคนิคการปรุงอาหารให้กับลูกหลาน

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 3 องค์ความรู้ใหม่

จากภาพที่ 3 แสดงให้เห็นว่าการจัดตั้งธนาคารเมล็ดพันธุ์พืชพื้นบ้านได้มีการขับเคลื่อนกิจกรรมร่วมกับภาคีเครือข่ายประกอบไปด้วย เกษตรกร ผู้นำชุมชน พระสงฆ์ หน่วยงานภาครัฐและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยการประชุมระดมความคิดเห็นร่วมกัน เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงสาเหตุตัดสินใจปลูกพืชติดต่อพันธุ์กรรม ปัญหาและผลกระทบที่เกษตรกรได้ประสบเจอในแต่ละปีเพาะปลูก ซึ่งนำเอาข้อมูลที่ได้รับฟังและสะท้อนปัญหาของเกษตรกรและผู้เข้าร่วมประชุมมาวิเคราะห์ SWOT Analysis และสร้างการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชนขับเคลื่อนกิจกรรม คือ กิจกรรมบุญคุณลาน และกิจกรรมอนุรักษ์เมล็ดพันธุ์พืชพื้นบ้าน มีการจัดตั้งธนาคารเมล็ดพันธุ์พืชพื้นบ้าน ผู้รับผิดชอบ คณะกรรมการ และการจัดเก็บในยุ้งฉาง

สรุปผลการวิจัย

สาเหตุที่เกษตรกรตัดสินใจปลูกพืชที่มีการตัดต่อพันธุกรรมเกิดจากการเก็บเมล็ดพันธุ์แบบดั้งเดิมมีความยุ่งยาก ขาดความรู้เกี่ยวกับการป้องกันเมล็ดพันธุ์ คุณภาพสายพันธุ์พืชและการต้านทานโรค ความต้องการความสะดวกสบายของ เกษตรกร ปัญหาและผลกระทบ เกิดจากเมล็ดพันธุ์พืชพื้นบ้านหรือพืชประจำถิ่นสูญหายไปตามกาลเวลา เพิ่มต้นทุนในการ เพาะปลูก ไม่สามารถเก็บเมล็ดพันธุ์ไว้ขยายพันธุ์ในฤดูกาลถัดไป ธรรมชาติพืชผักไม่ถูกปากคนประจำถิ่น จุดแข็ง คือ มีที่ดินทำ กินเป็นของตัวเอง จุดอ่อน คือ ขาดความรู้วิธีการป้องกันเมล็ดพันธุ์ โอกาส คือ เกษตรบำบัด เกษตรทางเลือก อุปสรรค คือ การละทิ้งอาชีพเกษตรกร และภาระหนี้สิน การส่งเสริมการเก็บรวบรวมและการอนุรักษ์เมล็ดพันธุ์พืชพื้นบ้าน มี 2 กิจกรรม ได้แก่ (1) กิจกรรมการอนุรักษ์เมล็ดพันธุ์พืชพื้นบ้าน เพื่อจัดเก็บเมล็ดพันธุ์พืชสายพันธุ์พื้นบ้านดั้งเดิมไม่ให้สูญ หาย และสร้างความสามัคคีแบบมีส่วนร่วมลงมือปลูกเมล็ดพันธุ์พืชพื้นบ้านร่วมกัน (2) กิจกรรม “บุญคุณลาน” เพื่อจัดเก็บ เมล็ดพันธุ์ข้าวในท้องถิ่น โดยใช้การขับเคลื่อนผ่านประเพณีท้องถิ่นตามฮอยฮิตสิบสองของชาวอีสาน คัดแยกประเภทเมล็ด พันธุ์ข้าว และจัดเก็บไว้ในยุ้งฉางของชุมชน จัดตั้งธนาคารอนุรักษ์เมล็ดพันธุ์พืชพื้นบ้านและสร้างความมั่นคงทางอาหารระดับ ชุมชน โดยการนำเอา “เทคนิค AIC” มาช่วยในการออกแบบและวิเคราะห์แนวทางการพัฒนา มีการลงชั้นบริจาคนพันธุ์ ข้าวเปลือกเพื่อจัดตั้งกองทุนฯ โดยการขอรับบริจาคเมล็ดพันธุ์จากชาวบ้าน จัดตั้งคณะกรรมการ ออกกฎ ระเบียบ และข้อบังคับ จัดตั้งธนาคารเมล็ดพันธุ์พืชพื้นบ้าน ณ วัดจันทนที ตำบลกุดยาลวน อำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1.1 เกษตรกรในพื้นที่ที่มีการหันมาใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่และเครื่องมือทุ่นแรง เพื่อประหยัดเวลาและช่วยลดภาระ การใช้แรงงานคน แต่เทคโนโลยีสมัยและเครื่องมือทุ่นแรงส่วนใหญ่จะเป็นสินค้านำเข้าจากต่างประเทศ มีราคาค่อนข้างสูง ดังนั้นจึงควรมีการพัฒนาเทคโนโลยีและเครื่องมือเพื่อการเกษตรที่เกิดจากการคิดค้น พัฒนาและออกแบบผลิตจากคนใน ชุมชน โดยการส่งเสริมสนับสนุนบุคลากรให้ได้รับการศึกษาต่อด้านการเกษตร และเทคโนโลยีเพาะปลูกสำหรับเกษตรกร

1.2 เกษตรกรในพื้นที่ถูกภัยคุกคามโดนหลอกลวงจากการซื้อสินค้าและอุปกรณ์การเกษตร จากสื่อออนไลน์ โฆษณาชวนเชื่อ เช่น เพจเฟซบุ๊ก ช่องยูทูบ และติ๊กต็อก ดังนั้นจึงควรมีการอบรมหรือจัดกิจกรรมการสร้างการรับรู้ การรู้เท่า ทันมีฉ้อโกงที่มากในสื่อออนไลน์ วิธีการตรวจเช็คความน่าเชื่อถือของร้านค้าออนไลน์ การพิจารณาและหาข้อมูลเปรียบเทียบ ก่อนการสั่งซื้อสินค้าการเกษตรผ่านออนไลน์ เพื่อป้องกันการถูกหลอกลวงและหลงเชื่อข้อมูลปลอมที่ชักชวนหลอกล่อให้ เกษตรกรทำตาม

1.3 เมล็ดพันธุ์พืชพื้นบ้านที่ถูกจัดเก็บไว้ เมื่อนำไปเพาะปลูกมีอัตราการงอกน้อย การเจริญเติบโตไม่สม่ำเสมอ เนื่องจากขาดองค์ความรู้และการจัดเก็บที่ถูกต้อง ดังนั้นจึงควรมีการอบรมให้ความรู้ ฝึกทักษะ การเก็บเมล็ดพันธุ์ให้ถูกวิธี โดยวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญด้านการจัดเก็บเมล็ดพันธุ์ หรือเจ้าหน้าที่ของเกษตรอำเภอ พร้อมทั้งสนับสนุนโรงเรียนและ อุปกรณ์สำหรับเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์แบบมาตรฐาน จากหน่วยงานภาครัฐ เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล สำนักงานเกษตร อำเภอ

1.4 การจัดบันทึกบัญชีรับบริจาคเมล็ดพันธุ์ และการให้กู้ยืมเมล็ดพันธุ์แก่สมาชิก มีลักษณะการทำบัญชีแบบ หลวม ๆ เป็นการทำบัญชีแบบไม่เป็นทางการ ไม่มีการทำบัญชีคุม ทำให้ดูรายละเอียดค่อนข้างยาก ดังนั้นจึงควรมีการติดต่อกับนักบัญชีหรือผู้ที่มีความเชี่ยวชาญด้านการทำบัญชี มาช่วยอบรมและแนะนำการทำบัญชีแบบมาตรฐาน ให้กับเจ้าหน้าที่บัญชี หรือผู้ที่รับผิดชอบทำบัญชีของธนาคารเมล็ดพันธุ์ฯ

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษารูปแบบการจัดเก็บเมล็ดพันธุ์พืชพื้นบ้าน โดยใช้เทคนิคการมีส่วนร่วมผสมกับการทดลองการจัดเก็บเมล็ดพันธุ์ ตั้งแต่กระบวนการคัดเลือกเมล็ดพันธุ์ที่ดี มีความสมบูรณ์ การเลือกพื้นที่หรือดินสำหรับการเพาะปลูก การเพาะต้นกล้า การเพาะปลูกต้นพันธุ์ การบำรุงรักษา การเก็บเมล็ดพันธุ์ การคัดเลือกเมล็ดพันธุ์ และการดูแลรักษาเมล็ดพันธุ์

2.2 ควรศึกษาการเปรียบเทียบต้นทุนการผลิตและผลผลิตต่อไร่ ระหว่างพืชประจำท้องถิ่น (GI) และพืชที่มีการตัดต่อและดัดแปลงพันธุกรรม (GMO) โดยใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการลงทุน ค่าใช้จ่ายสำหรับการเพาะปลูก ค่าปุ๋ย ค่ายาเคมีปราบศัตรูพืช ฯลฯ และรายได้จากผลผลิตต่อไร่ นำมาเปรียบเทียบข้อดี-ข้อเสีย จุดที่ควรพัฒนา และเสนอแนะแนวทางการตัดสินใจการเลือกปลูกพืชทั้ง 2 ชนิด

2.3 ควรศึกษาชนิดและสายพันธุ์พืชพื้นบ้านที่เหลืออยู่ในปัจจุบัน และเกษตรกรในชุมชนยังมีการนำมาเพาะปลูกขยายพันธุ์ต่อเนื่องทุกปี โดยใช้กระบวนการเก็บรวบรวมเมล็ดพันธุ์ที่เป็นพืชพื้นบ้านหรือพืช GI เป็นพืชที่มีการขยายพันธุ์ต่อเนื่องหลายครั้ง ทำการจดบันทึกชนิดและสายพันธุ์พืช รวมไปถึงสร้างพื้นที่สำหรับจัดเก็บเมล็ดพันธุ์ การป้องกันเชื้อราและบรรจุภัณฑ์สุญญากาศเพื่อป้องกันความเสียหาย

2.4 ควรศึกษาการเปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนของการเพาะปลูกและผลผลิตต่อไร่ ระหว่างพืชพื้นบ้านและการพืชดัดแปลงพันธุกรรม ระยะเวลาเพาะปลูก 3 ปี

เอกสารอ้างอิง

- กรมการปกครอง สำนักทะเบียนอำเภอตระการพืชผล. (2566). สถิติข้อมูลประชากร ณ เดือนตุลาคม พ.ศ. 2559. สืบค้นจาก <http://www.kudyaluan.go.th/general6.php>.
- นพดล สอดส่องอรุณงาม. (2566). การเก็บเมล็ดพันธุ์: ความมั่นคงทางอาหารในวิถีชีวิตของเกษตรกรไทย (รายงานวิจัย). ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยรังสิต.
- นุจรี ใจประนบ และ วาริช ราตรี. (2562). รูปแบบการจัดการป่าชุมชนเพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหารอย่างยั่งยืน กรณีศึกษาป่าชุมชนบ้านหนองโจด ตำบลโคกก่อ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม (รายงานวิจัย). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ประอรพิต กัษณัฐวัฒนา. (2563). เมื่อลูกอีสานคืนถิ่นเป็นเกษตรกรรุ่นใหม่ จะเฮ็ดเกษตรจั่งได้ ถึงจะเป็นอาชีพใหม่ที่ยั่งยืน. สืบค้นจาก <https://www.salika.co/2020/08/02/howto-success-to-be-farmer-in-hometown-isan-thailand/>.
- มูลนิธิเกษตรรักษาสีงแวดล้อม (ประเทศไทย). (2566). ความมั่นคงทางอาหาร. สืบค้นจาก <http://www.aecth.org/>.
- ศันสนีย์ กระจ่างโณม, สุภารัตน์ อุทธารัตน์, ณัฐสิทธิ์ ศรีนุรักษ์ และ อุบลรัตน์ หยาไส. (2558). การเกษตรกับความมั่นคงทางอาหาร: ทักษะคิดและแรงจูงใจในการสานต่ออาชีพเกษตรกรของทายาทเกษตรกรในอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ (รายงานวิจัย). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สมชาย บุญประดับ. (2558). วิจัยและพัฒนาระบบการปลูกพืชอย่างยั่งยืน (รายงานวิจัย). กรุงเทพฯ: กรมวิชาการเกษตร.
- สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร (องค์การมหาชน). (2566). พืชเศรษฐกิจ สินค้าสร้างรายได้ในครัวเรือนและประเทศ. สืบค้นจาก <https://www.arda.or.th/detail/6166>.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2566). ภาพเศรษฐกิจการเกษตรปี 2565 และแนวโน้มปี 2566. กรุงเทพฯ: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร.
- สุวารี ศรีปุณณะ, ประภาพร ชูลีลัง และ ผมหอม เชิดโกทา. (2559). การสร้างความมั่นคงทางอาหารในชุมชนนิเวศชนเมืองสู่ความยั่งยืน ตำบลสามโคก อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี (รายงานวิจัย). ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- องค์การบริหารส่วนตำบลกุดยาลวน. (2566). ข้อมูลสภาพทั่วไป. สืบค้นจาก <http://www.kudyaluan.go.th/>.

อรพรรณ จันท์อินทร์, กิตติยา อินทกาญจน์, ภาณุพร เต็มพระสิริ, ฉันทพร อริยะเศรณี, ปาลิตา เอกอรุ, จันทิรา ภูมา และ พูลทรัพย์ อินทรสังข์. (2560). การบริหารจัดการความหลากหลายของอาหารพื้นเมืองเพื่อความมั่นคงทางอาหารของชุมชนบริเวณชายแดนไทย-มาเลเซีย ของจังหวัดสงขลา (รายงานวิจัย). นครศรีธรรมราช: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย.

The Effects of Learning Activities on Civil and Criminal Law Using Problem-Based Learning Combined with Board Games on Academic Achievement and Analytical Thinking Skills of Grade 9 Students

Sirinart Onchuenjit^{1*} and Alongkorn Ausawasowan²

¹ Master of Education in curriculum innovation and learning management, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University, Thailand

² Faculty of Education, Ramkhamhaeng University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: sirinart.charm@gmail.com

ABSTRACT

This research article aims to (1) compare students' academic achievement and analytical thinking skills before and after learning through problem-based learning combined with board games, (2) compare the post-learning academic achievement and analytical thinking skills of students who engaged in problem-based learning with board games and those who received traditional instruction, (3) examine students' satisfaction with the problem-based learning approach combined with board games. The sample group for this study consisted of 47 ninth-grade students from Saparachinee 2 School who were enrolled in the first semester of the 2024 academic year. The participants were selected using a stratified random sampling method. This study employed a quasi-experimental research design using a Nonrandomized Control Group Pretest-Posttest Design. The research instruments used for data collection include: 1) lesson plans using problem-based learning combined with board games; 2) traditional lesson plans; 3) academic achievement tests; 5) analytical thinking skills tests; 6) satisfaction questionnaires. The statistics used for data analysis included mean (*M.*), standard deviation (*S.D.*), dependent t-tests, and independent t-tests. The result of the study found that: 1) Students who participated in problem-based learning combined with board games had significantly higher post-learning academic achievement and analytical thinking skills compared to their pre-learning scores at the .05 significance level. 2) Students who participated in problem-based learning combined with board games had significantly higher post-learning academic achievement and analytical thinking skills than those who received traditional instruction at the .05 significance level. 3) Students' satisfaction with problem-based learning integrated with board games was at a high level.

Keywords: Problem-Based Learning, Board Games, Academic Achievement, Analytical Thinking Skills

ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายแพ่งและกฎหมายอาญา โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับบอร์ดเกมที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ศิรินาฏ อ่อนชื่นจิตร^{1*} และ อลงกรณ์ อัสวโสรณ²

¹ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวัฒนธรรมหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ประเทศไทย

² คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: sirinart.charm@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดวิเคราะห์ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับบอร์ดเกม (2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดวิเคราะห์หลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับบอร์ดเกมกับนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ (3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับบอร์ดเกม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนสมการาชินี 2 จำนวน 47 คน ซึ่งได้มาโดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลองโดยใช้แบบแผนการทดลองประเภท Nonrandomized Control Group Pretest Posttest Design เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับบอร์ดเกม 2) แผนการจัดการเรียนรู้แบบปกติ 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 5) แบบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์ 6) แบบสอบถามความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (M) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D.$) การทดสอบค่าทีแบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t -test for Dependent) และการทดสอบค่าทีแบบเป็นอิสระต่อกัน (t -test for Independent) ผลการศึกษาพบว่า 1) นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับบอร์ดเกมมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับบอร์ดเกมมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับบอร์ดเกมในระดับมาก

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้โดยปัญหาเป็นฐาน, บอร์ดเกม, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, ทักษะการคิดวิเคราะห์

© 2025 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 มุ่งเน้นการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง แต่คุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ของคนไทยยังคงอยู่ในระดับต่ำ แม้ว่าจำนวนปีการศึกษาของประชากรวัยแรงงานจะเพิ่มขึ้น ผลการประเมินระดับนานาชาติ (PISA) และการทดสอบ O-NET แสดงให้เห็นว่าผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศที่พัฒนาใกล้เคียง ปัญหานี้เกิดจากการจัดการเรียนรู้ที่เน้นเนื้อหาและการท่องจำมากกว่าการพัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ขณะเดียวกัน หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดเป้าหมายในการพัฒนาสมรรถนะสำคัญ โดยเฉพาะความสามารถในการคิด ซึ่งรวมถึงการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ สร้างสรรค์ วิจารณ์ญาณ และระบบ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้และใช้ข้อมูลในการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์จึงเป็นสิ่งสำคัญ เนื่องจากช่วยให้ผู้เรียนสามารถ

พิจารณาและเปรียบเทียบข้อมูลได้อย่างแม่นยำ ส่งผลให้สามารถตัดสินใจได้อย่างรอบคอบและมีประสิทธิภาพในโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

วิชาสังคมศึกษามีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างความเข้าใจในการดำรงชีวิตในฐานะปัจเจกบุคคลและผู้ร่วมสังคม โดยเน้นการพัฒนาทักษะการปรับตัว การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัยและพัฒนาการของสังคม ซึ่งสนับสนุนให้ผู้เรียนเข้าใจตนเองและผู้อื่นอย่างลึกซึ้ง พร้อมส่งเสริมคุณธรรมและความเคารพในความแตกต่าง เพื่อให้สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงและเติบโตเป็นพลเมืองดีของประเทศและสังคมโลก (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) อย่างไรก็ตาม การใช้แนวทางการสอนแบบบรรยายเพียงอย่างเดียวลดโอกาสในการมีส่วนร่วมของผู้เรียน ซึ่งไม่สอดคล้องกับแนวคิดการศึกษายุคใหม่ที่เน้นบทบาทของครูเป็นผู้สนับสนุนและความสำคัญของการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง โดยใช้อุปกรณ์และเทคโนโลยีที่เหมาะสม ซึ่งจะพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์จริง ซึ่งเป็นทักษะพื้นฐานที่จำเป็นในสังคมโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย, 2558)

โรงเรียนสภาราชินี 2 ดำเนินงานตามระบบประกันคุณภาพภายใน โดยกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมได้รับมอบหมายให้พัฒนาคุณภาพผู้เรียนในด้านผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการโดยเน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ การคิดวิพากษ์วิจารณ์ การอภิปราย และการแก้ปัญหา ในรายวิชากฎหมายแพ่งและอาญา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่าผู้เรียนต้องการกระบวนการเรียนรู้เชิงกระบวนการที่เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมมากกว่าการเรียนรู้แบบบรรยาย ซึ่งแนวทางที่เหมาะสมคือ การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ซึ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนมีบทบาทเป็นศูนย์กลางและพัฒนาทักษะการวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง กระบวนการนี้ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ได้แก่ การระบุและทำความเข้าใจกับปัญหา การศึกษาข้อมูล วิเคราะห์แนวทางแก้ไข การสังเคราะห์ความคิดและองค์ความรู้ การสรุปและประเมินผล การนำเสนอแนวทางแก้ไข และการประเมินกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งช่วยพัฒนาทักษะสำคัญ เช่น การตั้งคำถาม การวิเคราะห์ข้อมูล การสื่อสารเชิงวิชาการ การนำเสนอความคิด และการเชื่อมโยงแนวความคิดเพื่อแก้ปัญหาซับซ้อน โดยมีครูเป็นผู้สนับสนุนและให้คำแนะนำ คอยสร้างกระตุ้นผ่านคำถาม รวมทั้งสนับสนุนการใช้สื่อและนวัตกรรมเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจ ส่งผลให้กระบวนการเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากขึ้น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2550)

ปัจจุบันแนวทางการจัดการศึกษาได้เปลี่ยนจากการเน้นเนื้อหาวิชาการแบบดั้งเดิมมาให้ความสำคัญกับผู้เรียนมากขึ้น โดยมุ่งเน้นกระบวนการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมและสื่อที่กระตุ้นความสนใจ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ซึ่งบอร์ดเกมถือเป็นสื่อการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากสามารถจำลองสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างสมจริง ทำให้การเรียนรู้สนุกและมีส่วนร่วมมากขึ้น (วรรัตน์ อินทสระ, 2562) บอร์ดเกมส่งเสริมการพัฒนาทักษะสำคัญ ได้แก่ ทักษะการคิดอย่างเป็นระบบ ทักษะการแก้ปัญหาภายใต้ข้อจำกัด ทักษะทางสังคมผ่านการทำงานร่วมกัน และการปลูกฝังคุณธรรม เช่น ความรับผิดชอบและความซื่อสัตย์ จึงนับเป็นแนวทางที่ตอบสนองต่อเป้าหมายการศึกษาในศตวรรษที่ 21 อย่างมีประสิทธิภาพ (วชิรวิทย์ เอี่ยมวิสัย, 2563)

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่าการจัดการเรียนรู้ในวิชาสังคมศึกษานอกจากต้องคำนึงถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนแล้ว ยังต้องส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ผ่านการศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นจริง การตัดสินใจ และการสืบค้นข้อมูลเพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ใหม่ด้วยตนเองผ่านกระบวนการคิดและปฏิบัติ ซึ่งสามารถพัฒนาได้ผ่านแนวทางการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ผสมผสานกับบอร์ดเกมที่ได้รับความนิยมในแวดวงการศึกษาในปัจจุบัน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับบอร์ดเกมในการจัดการเรียนรู้ในวิชาสังคมศึกษา เรื่อง กฎหมายแพ่งและกฎหมายอาญา สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสภาราชินี 2 เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดวิเคราะห์ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับบอร์ดเกม
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับบอร์ดเกมกับนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับบอร์ดเกม

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Design) ที่ดำเนินการทดลองโดยใช้แผนการทดลองแบบ Nonrandomized Control Group Pretest Posttest Design (ชูศรี วงศ์รัตน์ และองอาจ นัยพัฒน์, 2551) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนสภาราชินี 2 จำนวน 159 คน ที่แบ่งเป็น 7 ห้องเรียน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนสภาราชินี 2 จำนวน 47 คน โดยผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม ทั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/7 จำนวน 24 คน เป็นกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับบอร์ดเกมและนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/6 จำนวน 23 คน เป็นกลุ่มควบคุมที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับบอร์ดเกม หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายแพ่งและกฎหมายอาญา จำนวน 4 แผน แผนละ 3 ชั่วโมง โดยได้รับการประเมินคุณภาพและความเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน มีค่าเฉลี่ยของคุณภาพและความเหมาะสมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($M. = 4.53$, $S.D. = 0.53$)

2.2 แผนการจัดการเรียนรู้แบบปกติ หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายแพ่งและกฎหมายอาญา จำนวน 4 แผน แผนละ 3 ชั่วโมง โดยได้รับการประเมินคุณภาพและความเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน มีค่าเฉลี่ยของคุณภาพและความเหมาะสมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($M. = 4.41$, $S.D. = 0.61$)

2.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง กฎหมายแพ่งและกฎหมายอาญา ซึ่งเป็นแบบทดสอบแบบปรนัย ประเภทเลือกตอบ ชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ โดยได้รับการประเมินความสอดคล้องจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับระดับพฤติกรรมด้านความรู้ (IOC) ระหว่าง 0.67 – 1.00 มีค่าความยาก-ง่าย (p) อยู่ระหว่าง 0.46 – 0.80 มีค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.36 – 0.99 และมีค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน (KR-20) เท่ากับ 0.98

2.4 แบบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์ โดยใช้สถานการณ์เป็นสื่อ ประเภทเลือกตอบ ชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ โดยได้รับการประเมินความสอดคล้องจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ (IOC) ระหว่าง 0.67 – 1.00 มีค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.58 – 0.99 และมีค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรของสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (α) เท่ากับ 0.99

2.5 แบบสอบถามความพึงพอใจ ซึ่งเป็นมาตราประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) จำนวน 18 ข้อ โดยได้รับการประเมินความสอดคล้องจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ (IOC) ระหว่าง 0.67 – 1.00

ซึ่งผู้เชี่ยวชาญในข้อ 2.1 – 2.5 เป็นผู้เชี่ยวชาญในด้านการสอนสังคมศึกษา ด้านวิจัยทางการศึกษา และด้านเทคโนโลยีทางการศึกษา ที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโทในด้านที่เชี่ยวชาญและมีวิทยฐานะทางวิชาชีพครูระดับชำนาญการพิเศษ

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับบอร์ดเกมมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

3.2 นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับบอร์ดเกมมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะการคิดวิเคราะห์สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ

3.3 นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับบอร์ดเกมอยู่ในระดับมาก

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ทำการทดสอบก่อนเรียน (Pretest) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์ กับผู้เรียนกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม

4.2 ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง กฎหมายแพ่งและกฎหมายอาญา โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับบอร์ดเกม จำนวน 12 คาบ แก่กลุ่มทดลอง และดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบปกติ จำนวน 12 คาบ แก่กลุ่มควบคุม

4.3 ทำการทดสอบหลังเรียน (Posttest) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์กับผู้เรียนกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม

4.4 ประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนกลุ่มทดลอง โดยใช้แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับบอร์ดเกม

4.5 นำข้อมูลที่ได้มาทำการตรวจให้คะแนน และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

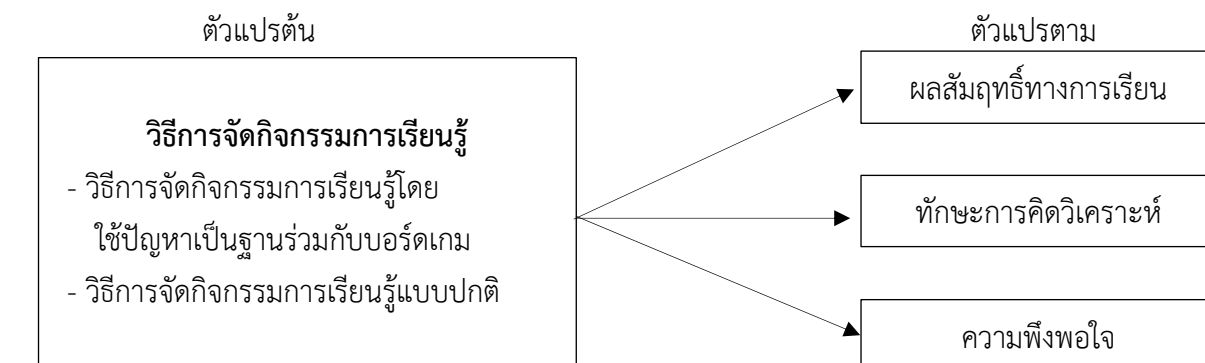
5.1 วิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดวิเคราะห์ก่อนเรียนและหลังเรียนสำหรับนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับบอร์ดเกม โดยใช้การวิเคราะห์ปกติ ด้วยการทดสอบค่าที แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test for dependent)

5.2 วิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดวิเคราะห์หลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับบอร์ดเกมกับนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ ด้วยการทดสอบค่าที แบบเป็นอิสระต่อกัน (t-test for independent)

5.3 วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับบอร์ดเกม โดยใช้สถิติบรรยาย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($M.$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D.$) และการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ต่อไปนี้ (พิชิต ฤทธิ์จัญญ, 2557)

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00	หมายถึง นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับ “มากที่สุด”
ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50	หมายถึง นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับ “มาก”
ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50	หมายถึง นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับ “ปานกลาง”
ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50	หมายถึง นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับ “น้อย”
ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50	หมายถึง นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับ “น้อยที่สุด”

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดวิเคราะห์ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับบอร์ดเกม

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับบอร์ดเกมทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนสูงขึ้น ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดวิเคราะห์ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับบอร์ดเกม (n = 24)

การทดสอบ	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน					ทักษะการคิดวิเคราะห์				
	M.	S.D.	t	df	p-value	M.	S.D.	t	df	p-value
ก่อนเรียน	14.79	2.12	23.058*	23	.000	14.17	2.01	30.646*	23	.000
หลังเรียน	24.75	1.87				24.75	1.75			

หมายเหตุ: *p-value $\leq$.05

ตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับบอร์ดเกมมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับบอร์ดเกมมีทักษะการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสัมพันธ์กับสมมติฐานของการวิจัยข้อที่ 1 ที่กล่าวว่า “นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับบอร์ดเกมมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน”

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับบอร์ดเกมกับนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับบอร์ดเกมสามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดวิเคราะห์อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่าการจัดการเรียนรู้แบบปกติ ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับบอร์ดเกมกับนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ

กลุ่มทดสอบ	n	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน					ทักษะการคิดวิเคราะห์				
		M.	S.D.	t	df	p-value	M.	S.D.	t	df	p-value
กลุ่มทดลอง	24	24.75	1.87	6.262*	30.580	.000	24.75	1.75	4.684*	30.941	.000
กลุ่มควบคุม	23	18.91	4.07				20.74	3.73			

หมายเหตุ: *p-value $\leq .05$

ตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับบอร์ดเกมมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับบอร์ดเกมหลังเรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสัมพันธ์กับสมมติฐานของการวิจัยข้อที่ 2 ที่กล่าวว่า “นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับบอร์ดเกมมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดวิเคราะห์สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ”

3. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับบอร์ดเกม

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับบอร์ดเกมทำให้นักเรียนพึงพอใจในระดับมาก ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับบอร์ดเกม

(n = 24)

ข้อ	รายการประเมิน	M.	S.D.	การแปลผล
1	ด้านบรรยากาศการเรียนรู้	4.44	0.74	มาก
2	ด้านกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับบอร์ดเกม	4.47	0.71	มาก
3	ด้านประโยชน์ที่ได้รับ	4.50	0.70	มาก
	ภาพรวม	4.46	0.72	มาก

ตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับบอร์ดเกมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาจากรายด้าน พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับบอร์ดเกมสูงที่สุด โดยอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับบอร์ดเกม และบรรยากาศการเรียนรู้ ตามลำดับ

อภิปรายผล

ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดวิเคราะห์ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับบอร์ดเกม พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับบอร์ดเกม มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสัมพันธ์กับสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับบอร์ดเกม เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการให้นักเรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองผ่านกระบวนการ 6 ขั้นตอน ได้แก่ การทำความเข้าใจปัญหา ค้นหาข้อมูล สังเคราะห์ความรู้ สรุปและประเมินผล รวมถึงการนำเสนอและประเมินผลงาน นักเรียนได้อภิปรายและวิเคราะห์ร่วมกันเป็นกลุ่ม ส่งผลให้นักเรียนพัฒนาความรู้ใหม่ รวมถึงการแก้ปัญหาจากสถานการณ์หรือเนื้อหาใหม่ผ่านกระบวนการเรียนรู้ อีกทั้งการใช้บอร์ดเกมช่วยให้นักเรียนจดจำกติกา วิเคราะห์

สถานการณ์ ประเมินความได้เปรียบเสียเปรียบ และฝึกการตัดสินใจ ดังที่ ทิศนา แคมมณี (2564) กล่าวว่า การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานส่งเสริมให้นักเรียนวิเคราะห์ปัญหาอย่างลึกซึ้ง เข้าใจสถานการณ์ และพัฒนาการทำงานร่วมกัน สัมพันธ์กับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2550) ที่ระบุว่า กระบวนการเรียนรู้ที่เริ่มต้นจากปัญหาและการทำงานกลุ่ม ช่วยพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหา การวิเคราะห์ข้อมูล และการเรียนรู้จากสถานการณ์จริง นอกจากนี้ MindDoJo (2567) ยังกล่าวว่า บอร์ดเกมสามารถฝึกทักษะการวางแผน การคิดเชิงกลยุทธ์ และการแก้ปัญหาได้ดี ซึ่งสัมพันธ์กับ กมลวรรณ ดำรงพานิช (2566) ที่แสดงให้เห็นว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนผ่านกิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้สมองเป็นฐานร่วมกับชุดฝึกการอ่านแบบเกมกระดาน มีคะแนนการคิดวิเคราะห์สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ เนื่องจากการเรียนรู้ดังกล่าวช่วยให้เข้าใจแบบแผนการอ่านภาษาไทยและสามารถตัดสินใจแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับ มัญชุสูลานอก (2564) ที่พบว่า กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในวิชาสังคมศึกษาช่วยพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เนื่องจากนักเรียนได้มีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ตั้งแต่กำหนดปัญหา วางแผนการแก้ปัญหา ศึกษาข้อมูล แลกเปลี่ยนความรู้ และนำเสนอผลงาน การใช้บอร์ดเกมเป็นส่วนเสริมช่วยสร้างความสนุกสนาน ความผ่อนคลาย และทบทวนเนื้อหา ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพัฒนาดีขึ้น ยิ่งไปกว่านั้น วิฑูรย์ พันธวงศ์ (2565) ศึกษาการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน พบว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน เนื่องจากได้พัฒนาทักษะด้านการแก้ปัญหา การทำงานเป็นทีม การวิเคราะห์ข้อมูล และความสามัคคี สัมพันธ์กับงานวิจัยของ Günay S. et. al. (2022) สนับสนุนว่าการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานช่วยเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทัศนคติที่ดีต่อวิชาสังคมศึกษา นักเรียนกระตือรือร้น รับผิดชอบต่อกลุ่ม และพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีเหตุผล เช่นเดียวกับ วชรพร ใจวงศ์ก้อน (2564) ที่พบว่า การพัฒนาบอร์ดเกมร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือช่วยส่งเสริมทักษะการคิดวิจารณ์ญาณ นักเรียนรู้สึกสนุกและเข้าใจเนื้อหาเพิ่มขึ้น ผลลัพธ์มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์เฉลี่ย 80.11/81.78 ซึ่งแสดงถึงการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพและความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้ และยังสอดคล้องกับ Abanum, C. I. et. al. (2024) ที่สรุปว่า การใช้บอร์ดเกมในการจัดการเรียนรู้มีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ในการประเมินบอร์ดเกมเพื่อการเรียนรู้ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียนระดับประถมศึกษาในรัฐลากอส ประเทศไนจีเรีย

ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดวิเคราะห์หลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับบอร์ดเกมกับนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับบอร์ดเกมมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดวิเคราะห์ สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสัมพันธ์กับสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องจากเป็นเพราะกระบวนการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับบอร์ดเกมช่วยให้นักเรียนได้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ผ่านขั้นตอนการเรียนรู้ 6 ขั้นตอน ได้แก่ การระบุปัญหา ศึกษาและค้นคว้าหาความรู้ สังเคราะห์ข้อมูล อภิปรายผล และนำเสนอผลงาน โดยใช้บอร์ดเกมเป็นสื่อเสริมสร้างความสนุกสนาน ผ่อนคลาย และทบทวนเนื้อหา ส่งผลให้การเรียนรู้อมีประสิทธิภาพมากขึ้น อีกทั้งกระบวนการนี้ช่วยพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์อย่างมีประสิทธิภาพ การใช้บอร์ดเกมเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการเรียนรู้ช่วยให้ผู้เรียนต้องจดจำกติกา วิเคราะห์สถานการณ์ และประเมินความได้เปรียบหรือเสียเปรียบระหว่างเล่น ส่งผลให้ทักษะการคิดวิเคราะห์ได้รับการพัฒนามากขึ้นเมื่อเทียบกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบรรยายที่เน้นผู้สอนเป็นศูนย์กลาง สอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2551) ระบุว่า สมรรถนะสำคัญของผู้เรียนในด้านการคิดวิเคราะห์และการสร้างองค์ความรู้จะพัฒนามากขึ้นเมื่อผู้เรียนได้มีส่วนร่วมและปฏิบัติจริงในกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งสัมพันธ์กับ ญัฐพร คุ่มครอง (2561) ที่พบว่านักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และยังสัมพันธ์กับ พิษญา สุรพลชัย และคณะ (2565) ซึ่งเสนอว่า หัวใจสำคัญของการใช้บอร์ดเกมคือการนำกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ไปสู่ระดับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมผู้เรียน โดยกระตุ้นให้เกิดการคิดวิเคราะห์ การประเมิน และการสร้างสรรค์ นลินนิภา ชัยกาศ (2565) พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนด้วยวิธีสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้นร่วมกับเกมกระดาน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ทั้งนี้เพราะเกมกระดานสร้างแรงจูงใจ ช่วยให้นักเรียนมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ ในกิจกรรมการเรียนรู้ บรรยากาศการเรียนรู้ที่สนุกสนานและผ่อนคลายนี้ช่วยเสริมสร้างทั้งทักษะด้านการเรียนรู้ อารมณ์

และสังคมของผู้เรียน นอกจากนี้งานวิจัยของ Ogwen P. (2021) ซึ่งศึกษาผลการเรียนรู้ระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบรรยาย พบว่า นักเรียนที่เรียนรู้ผ่านการสนทนาและแก้ปัญหาในกลุ่มย่อย มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีกว่า ทั้งนี้เป็นเพราะนักเรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและสร้างความหมายใหม่เกี่ยวกับปัญหาที่กำลังศึกษา ทำให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างลึกซึ้งและจดจำได้ดียิ่งขึ้น และจากงานวิจัยของ Vita-Barrull, N., et. al. (2023) ที่ได้ทดลองการแทรกแซงโดยใช้บอร์ดเกมเพื่อพัฒนาหน้าที่บริหารและทักษะทางวิชาการในโรงเรียนชนบท พบว่านักเรียนในกลุ่มทดลองที่ใช้บอร์ดเกมมีพัฒนาการความยืดหยุ่นทางการคิดอย่างมีนัยสำคัญ ขณะที่กลุ่มควบคุมที่ไม่ได้ใช้บอร์ดเกมไม่พบการเปลี่ยนแปลงที่มีนัยสำคัญ ซึ่งจากผลการวิจัยที่กล่าวมา การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับบอร์ดเกมจึงถือเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน

การศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับบอร์ดเกม พบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับบอร์ดเกม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากกระบวนการเรียนรู้มีความชัดเจน มีขั้นตอน มีการแบ่งกลุ่มที่ผสมผสานกันของนักเรียนที่มีความสามารถแตกต่างกันให้ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน นักเรียนที่มีความสามารถทางการเรียนสูงกว่าก็ให้คำแนะนำแก่นักเรียนที่มีความสามารถทางการเรียนอ่อนกว่าในกลุ่มเดียวกันได้ ในขณะเดียวกันนักเรียนกลุ่มอ่อนก็ได้โอกาสพัฒนาทักษะและสร้างความสัมพันธ์อันดีกับเพื่อนในกลุ่ม อีกทั้งนักเรียนมีความรู้สึกสนุกกับกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านกระบวนการสุ่มเลือกการ์ด การสะสมแต้ม และการเดินตัวหมาก ซึ่งสร้างความตื่นเต้นและดึงดูดความสนใจของนักเรียน ในขณะที่ใช้บอร์ดเกม สัมพันธ์กับกับ อัจฉราภรณ์ อัสวภูมิ (2566) ที่พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีความพึงพอใจในระดับสูงสุด เมื่อใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเกมกระดานที่ช่วยพัฒนาความสามารถทางคณิตศาสตร์ในเรื่องการบวก ลบ คูณ และหาร เนื่องจากนักเรียนได้ฝึกคิดและแก้ปัญหาด้วยตนเอง พร้อมแลกเปลี่ยนความรู้กับเพื่อนจากการเล่นเกมกระดานที่เป็นสื่อใหม่ที่น่าสนใจ ในทำนองเดียวกัน จากงานวิจัยของ หยกนภา เพชรล้ำ และคณะ (2565) พบว่า กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในรายวิชากฎหมายทั่วไปเกี่ยวกับอาชีพส่งผลให้นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงมีความพึงพอใจในระดับสูงสุด เนื่องจากกิจกรรมดังกล่าวช่วยให้นักศึกษาเรียนรู้ผ่านการเผชิญปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการทำงานจริง โดยมีการทำงานกลุ่มและการนำเสนอผลการเรียนรู้ ทำให้เกิดความมั่นใจ สนุกสนาน และมีความสุขกับการเรียน และสัมพันธ์กับงานวิจัยของ พิชรา ตลับทอง (2565) ที่พบว่า กิจกรรมการเรียนรู้เรื่องอาณาจักรสุโขทัยที่ใช้บอร์ดเกมช่วยส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและสร้างความพึงพอใจในระดับสูงสุดให้แก่ นักเรียนประถมศึกษาปีที่ 4 เพราะการใช้บอร์ดเกมช่วยกระตุ้นความสนใจ พัฒนาความคิด การตัดสินใจและส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์ นักเรียนจะรู้สึกสนุกกับการเรียน สามารถทำกิจกรรมตามความสามารถของตนเองจนบรรลุเป้าหมายการเรียนรู้ได้ ดังนั้น การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับบอร์ดเกมเป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพในการเพิ่มความพึงพอใจและพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนในทุกระดับ

องค์ความรู้ใหม่

การใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับบอร์ดเกม เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยลำดับขั้นของการใช้ปัญหาเป็นฐานเริ่มจาก 1) การกำหนดปัญหา แล้วนักเรียนก็ดำเนินการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง 2) ทำความเข้าใจกับปัญหา 3) ดำเนินการศึกษา ค้นคว้า 4) สังเคราะห์ความรู้ 5) สรุปและประเมินค่าของคำตอบ 6) นำเสนอและประเมินผลงาน ร่วมกับการใช้บอร์ดเกมดำเนินกิจกรรมในขั้นที่ 4) สังเคราะห์ความรู้ ที่ขณะใช้บอร์ดเกมนักเรียนได้สังเกต อภิปราย ค้นหาคำตอบ สังเคราะห์ความรู้ และสรุปความรู้ร่วมกับนักเรียนคนอื่นในกลุ่ม จากการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นลำดับขั้นตอน ความรู้สึกผ่อนคลาย สนุกสนาน ขณะเล่นบอร์ดเกมที่เป็นการดึงดูดให้นักเรียนสนใจศึกษาในเนื้อหาที่เกี่ยวข้อง ซึ่งในขณะเดียวกันนักเรียนก็ต้องใช้ทักษะการคิดวิเคราะห์เพื่อแยกแยะองค์ประกอบและค้นหาคำตอบของเนื้อหาที่เรียน ส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดวิเคราะห์ที่ดีขึ้นได้

ภาพที่ 2 การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับบอร์ดเกม

สรุปผลการวิจัย

จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายแพ่งและกฎหมายอาญา โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับบอร์ดเกมที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สรุปได้ดังนี้ 1) นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับบอร์ดเกมมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับบอร์ดเกมมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดวิเคราะห์สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับบอร์ดเกมอยู่ในระดับมาก ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับบอร์ดเกมสามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 บอร์ดเกมเป็นสื่อการเรียนรู้ที่สามารถกระตุ้นความสนใจของนักเรียนได้เป็นอย่างดี หากปรับเปลี่ยนความหลากหลายของสถานการณ์ในการ์ดให้เชื่อมโยงกับชีวิตประจำวันมากขึ้น จะช่วยเพิ่มแรงจูงใจและความสนุกในการเรียนให้นักเรียนได้อีกด้วย

1.2 การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับบอร์ดเกม ควรให้ความสำคัญกับความสามารถเฉพาะตัวและความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักเรียน ครูผู้สอนควรจัดกลุ่มนักเรียนโดยคณะผู้เรียนที่มีความสามารถและความถนัดหลากหลายให้อยู่ในกลุ่มเดียวกัน เพื่อให้นักเรียนได้แสดงศักยภาพอย่างเต็มที่ พร้อมทั้งให้เพื่อนในกลุ่มช่วยกันพัฒนาและเสริมสร้างความเข้าใจในเนื้อหา

1.3 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับบอร์ดเกมมีประสิทธิภาพในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนให้สูงกว่าการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบปกติ ดังนั้น ควรนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไปปรับใช้กับผู้เรียนกลุ่มอื่นเพื่อขยายผล

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับบอร์ดเกมสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการจัดการเรียนรู้ในระดับอื่น ๆ ทั้งในรายวิชาสังคมศึกษาและรายวิชาอื่น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 ควรนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไปพัฒนาทักษะอื่น ๆ ของผู้เรียน เช่น ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ทักษะการแก้ปัญหา และทักษะการคิดสร้างสรรค์ เพื่อเสริมสร้างความพร้อมในการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองในมิติต่าง ๆ

2.3 ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรพิจารณาศึกษาการใช้บอร์ดเกมร่วมกับวิธีการสอนรูปแบบอื่น ๆ เช่น การเรียนแบบร่วมมือหรือเทคนิคการใช้คำถาม เพื่อให้เหมาะสมกับเนื้อหาและช่วยเสริมสร้างความรู้ในสาระต่าง ๆ ของรายวิชาสังคมศึกษา โดยเฉพาะเนื้อหาที่มีความหลากหลายและแตกต่างกัน

เอกสารอ้างอิง

- กมลวรรณ ดำรงพานิช. (2566). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับชุดฝึกการอ่านแบบเกมกระดาน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านภาษาไทยและการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1. *วารสารเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 6(19), 52-63.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ชูศรี วงศ์รัตน์ และ งามอาจ นัยพัฒน์. (2551). แบบแผนการวิจัยเชิงทดลองและสถิติวิเคราะห์: แนวคิดพื้นฐานและวิธีการ. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณัฐพร คุ่มครอง. (2561). *การพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน รายวิชาเศรษฐศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5*. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม).
- ทิตนา แคมณี. (2564). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. (พิมพ์ครั้งที่ 25). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นลินนิภา ชัยกาศ. (2565). *การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้นร่วมกับเกมกระดานที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง พลังงานบนโลกของเรา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3*. (การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม).
- พัชรา ตลับทอง. (2565). *การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง อาณาจักรสุโขทัย โดยใช้บอร์ดเกมเพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4*. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม).
- พิชญา สุรพลชัย, อีรพล ศิลาวรรณ และ เฉลิมวุฒิ น้อยโสภณ. (2565). การพัฒนาบอร์ดเกมเพื่อสร้างความตระหนักรู้ด้านความปลอดภัยบนท้องถนนแก่กลุ่มเยาวชน. *วารสารวิจัยสังคม*, 45(2), 1-33.
- พิชิต ฤทธิ์จัญญ. (2557). *หลักการวัดและประเมินผลการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: แฮสส์ ออฟ เคอร์มิสท์.
- มัญชุส เลานอก. (2564). *การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน วิชาสังคมศึกษา เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5*. (การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม).
- วชรพร ใจวงศ์ก้อน. (2564). *การพัฒนาบอร์ดเกมด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนระดับประถมศึกษา*. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง).
- วชิรวิทย์ เอี่ยมวิลัย. (2563). *การพัฒนาบอร์ดเกมตามแนวทางการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1*. (การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).
- วรรตต์ อินทสระ. (2562). *เอกสารประกอบการอบรมและปฏิบัติการ “เปลี่ยนห้องเรียนเป็นห้องเล่น*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสวนดุสิต.
- วิฑูรย์ พันธวงศ์. (2565). *การจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ตามหลักอริยสัจ 4 เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3*. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย).
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2550). *การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- _____. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579*. กรุงเทพฯ: บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด
- สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย. (2558). *แนวทางการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่เน้นสมรรถนะทางสาขาวิชาชีพ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด

- หยกนภา เพชรล้ำ, ชัยวัฒน์ สุภัทวรกุล และ ธัญญลักษณ์ เขจรภักดี. (2565). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานรายวิชากฎหมายทั่วไปเกี่ยวกับอาชีพ สำหรับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง. *วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ*, 2(6), 611-626.
- อัจฉราภรณ์ อัศวภูมิ. (2566). การพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์เรื่อง การบวก การลบ การคูณ และการหาร โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับเกมกระดาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2. (วิทยาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม).
- Abanum, C. I., Falade, E.O. & Aina, J.O. (2024). Assessment of Instructional Board Games on Academic Performance of Primary School Pupils, Lagos State, Nigeria. *Educational Perspectives*, 12(1), 279-289.
- Günay, S., Akar, C., & Balbağ, N. L. (2022). The effect of problem based learning methods on the academic success of the social studies course and student attitudes. *Osmangazi Journal of Educational Research*, 9(2), 165-177.
- MindDoJo (2567). 5 เหตุผลที่ต้องใช้ Board Game ในการเรียนรู้กับ MindDoJo. สืบค้นจาก <https://www.minddojo.co.th/post/content-5-board-game-minddojo>.
- Ogweno, P. O., Kathuri, N. J., & Oywaya, A. (2021). Effects of Problem Based Learning Method and Lecture Teaching Method on Academic Achievement of Students. *Education Quarterly Reviews*, 4(1), 188-198.
- Vita-Barrull, N., Estrada-Plana, V., March-Llanes, J., Guzmán, N., Fernández-Muñoz, C., Ayesa, R., & Moya-Higueras, J. (2023). Board game-based intervention to improve executive functions and academic skills in rural schools: A randomized controlled trial. *Trends in Neuroscience and Education*, 33, 100216.

Effects of a Collaborative Supervision Model with Feedback on Enhancing Teachers' TPACK-Based Instructional Competency to Promote English-Speaking Skills in Elementary Students

Thidaporn Thewanprathanporn¹ Chonathida Duangngamyang¹ Nantaporn Rodphon²

Sarun Kanorm^{3*} Supeecha Yongyingchao⁴ Chanitta Chotchuang⁵ and Chonasit Sitsungnoen⁶

¹ Office of Prachuap Khiri Khan Educational Service Area, Prachuap Khiri Khan, Thailand

² Demonstration School of Silpakorn University (Secondary Education), Nakhon Pathom, Thailand

³ KOSEN Institute, King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang, Bangkok, Thailand

⁴ Municipal School 2 Wat Phra Song (Sutthiwitthet Uppatham), Phetchaburi, Thailand

⁵ Faculty of Humanities, Thepsatri Rajabhat University, Lopburi, Thailand

⁶ Faculty of Education, Silpakorn University, Nakhon Pathom, Thailand

* Corresponding author. E-mail: sarunkanorm@gmail.com

ABSTRACT

This research aimed to: (1) enhance instructors competency in managing learning based on the TPACK framework to support primary learners English-speaking ability; (2) examine instructors' perceptions of a supervisory model integrating feedback and collaborative lesson study, aimed at strengthening their competency in learning management under the TPACK framework to enhance learners' English-speaking skills; and (3) assess the English-speaking proficiency of primary learners. The research sample consisted of seven primary school instructors from Samakkhi Ruamjit School and 36 primary learners. enrolled in the 2024 academic year. The research instruments included: (1) a supervisory model handbook that integrates collaborative lesson study with feedback to enhance teachers' competency in learning management through technology integration and to support students' English-speaking proficiency, and (2) a professional development plan. Data were analyzed using statistical measures such as mean (M) and standard deviation (S.D.). The research findings revealed that: (1) instructors competency in learning management based on the TPACK framework was at a very high level (M = 4.61, S.D. = 0.4); (2) instructors perceptions of the supervisory model integrating feedback and collaborative lesson study were at the highest level (M = 4.53, S.D. = 0.62); and (3) primary learners English-speaking proficiency was at a very high level (M = 4.55, S.D. = 0.21).

Keywords: Lesson Study Approach, Competency in Learning Management Based on the TPACK Framework, Feedback

ผลของการนิเทศที่บูรณาการบทเรียนร่วมกัน และการให้ข้อมูลย้อนกลับต่อสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด TPACK ของครูผู้สอนเพื่อส่งเสริมทักษะการพูดภาษาอังกฤษของผู้เรียนระดับประถมศึกษา

ธิดาพร เทวัญประทานพร¹ ชลธิดา ดวงงามยิ่ง¹ นันทพร รอดผล² ศรัณย์ ขนอม^{3*} สุพีชา ยงยิ่งเขาว⁴
ชนิตตา โชติช่วง⁵ และ ชนสิทธิ์ สิทธิสูงเนิน⁶

¹ สำนักเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ประเทศไทย

² โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศิลปากร (มัธยมศึกษา) นครปฐม ประเทศไทย

³ สถาบันโคเซ็นแห่งสถาบันพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

⁴ โรงเรียนเทศบาล 2 วัดพระทรง (สุทธิวิเทศอุปถัมภ์) เพชรบุรี ประเทศไทย

⁵ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ลพบุรี ประเทศไทย

⁶ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร นครปฐม ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: sarunkanorm@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อประเมินสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด TPACK ของครูเพื่อส่งเสริมความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับประถมศึกษา (2) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีต่อรูปแบบการนิเทศตามแนวคิดการให้ข้อมูลย้อนกลับร่วมกับบทเรียนร่วมกันเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด TPACK ของครู เพื่อส่งเสริมความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษของผู้เรียนระดับประถมศึกษา (3) เพื่อประเมินความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษของผู้เรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ ครูผู้สอนในระดับประถมศึกษาในโรงเรียนสามัคคีร่วมจิต จำนวน 7 คน และผู้เรียนโรงเรียนที่กำลังศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษา ปีการศึกษา 2567 จำนวน 36 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) คู่มือการใช้รูปแบบการนิเทศตามแนวคิดบทเรียนร่วมกัน ร่วมกับการให้ข้อมูลย้อนกลับ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการเทคโนโลยีของครูเพื่อส่งเสริมความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับประถมศึกษา และ 2) แผนการพัฒนานาวิชาชีพ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (M) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ผลการวิจัยพบว่า 1) สมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด TPACK ของครูผู้สอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก ($M=4.61, S.D.=0.4$) 2) ความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีต่อรูปแบบการนิเทศตามแนวคิดการให้ข้อมูลย้อนกลับร่วมกับบทเรียนร่วมกัน ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($M=4.53, S.D.=0.62$) 3) ความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับประถมศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก ($M=4.55, S.D.=0.21$)

คำสำคัญ: แนวคิดบทเรียนร่วมกัน, สมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด TPACK, การให้ข้อมูลย้อนกลับ

© 2025 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

ในยุคปัจจุบัน เทคโนโลยีสารสนเทศมีบทบาทสำคัญต่อการดำรงชีวิตของประชาชน และเป็นกุญแจสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ (สายสุตา ปันตระกูล และคณะ, 2557) ส่งผลให้สังคมไทยเปลี่ยนแปลงสู่สังคมสารสนเทศ ที่ทุกคนต้องเข้าถึงข้อมูลเพื่อการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง สถาบันการศึกษาจึงนำเทคโนโลยีมาสนับสนุนการเรียนรู้ โดยเฉพาะครูผู้สอนซึ่งเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการจัดการเรียนรู้ จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนบทบาทให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมยุคใหม่ โดยเป็นผู้อำนวยความสะดวก ผู้แนะนำ และผู้ประเมิน เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์และพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ (เขมจิรา คำหงษา และคณะ, 2566; แสงสุรีย์ ทองขาว และคณะ, 2566)

อย่างไรก็ตาม การจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนยังประสบปัญหาเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยี เช่น อุปกรณ์ไม่เพียงพอ ความแตกต่างด้านพื้นฐานเทคโนโลยีของครูผู้สอน ความไม่ชำนาญในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และการขาดความเข้าใจในการทำวิจัย ซึ่งส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน โดยเฉพาะทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษที่ยังอยู่ในระดับต่ำ จะเห็นได้จากผลการสอบ O-NET ปีการศึกษา 2566 ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสามัคคีร่วมจิต ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยเพียง 34.04 ต่ำกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้คือร้อยละ 50 ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญของการยกระดับสมรรถนะของครูผู้สอนในการใช้เทคโนโลยีผ่านกรอบแนวคิด TPACK (Technological Pedagogical Content Knowledge) ของ Mishra & Koehler (2006) ซึ่งประกอบด้วย ความรู้ด้านเนื้อหา (CK) ความรู้ด้านการสอน (PK) และความรู้ด้านเทคโนโลยี (TK) โดยบูรณาการองค์ความรู้ทั้งสามเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ (Shulman, 1987) เพื่อให้การพัฒนาครูผู้สอนมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยเห็นความสำคัญของการนิเทศการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการให้ข้อมูลย้อนกลับ ซึ่งช่วยให้ครูผู้สอนสามารถพัฒนาตนเอง และจากข้อมูลที่ได้รับจากผู้เกี่ยวข้อง เช่น ครูร่วมงาน ผู้ปกครอง และนักเรียน (Hattie & Timperley, 2007)

นอกจากนี้ การพัฒนาบทเรียนร่วมกัน (Lesson Study) ก็เป็นแนวทางสำคัญที่ส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันของครูผู้สอนในบริบทจริง มุ่งพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนอย่างยั่งยืน (ชาโรณี ตรีวิทย์, 2560; ศุภวรรณ สัจจิต, 2560) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจพัฒนา รูปแบบการนิเทศตามแนวคิดการให้ข้อมูลย้อนกลับร่วมกับบทเรียนร่วมกัน เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด TPACK สำหรับครูผู้สอน และส่งเสริมทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับประถมศึกษา เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด TPACK ของครู เพื่อส่งเสริมความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับประถมศึกษา
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีต่อรูปแบบการนิเทศตามแนวคิดการให้ข้อมูลย้อนกลับร่วมกับบทเรียนร่วมกันเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด TPACK ของครู เพื่อส่งเสริมความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับประถมศึกษา
3. เพื่อประเมินความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับประถมศึกษา

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัย เชิงทดลองขั้นต้น (Pre-Experimental Research) แบบกลุ่มเดียววัดผลหลังการทดลอง (One – shot Case Study) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากรของงานวิจัยนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนระดับประถมศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ใน 116 โรงเรียน จำนวน 1,394 คน และนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 รวมทั้งสิ้น 118 โรงเรียน จำนวน 23,400 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูผู้สอนในระดับประถมศึกษาในโรงเรียนสามัคคีร่วมจิต จำนวน 7 คน และ ผู้เรียนโรงเรียนที่กำลังศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาปีการศึกษา 2567 จำนวน 36 คน ผู้วิจัยคัดเลือกตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) (มาเรียม นิลพันธุ์, 2558)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) รูปแบบการนิเทศตามแนวคิดบทเรียนร่วมกันร่วมกับการให้ข้อมูลย้อนกลับ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด TPACK ของครูผู้สอน ที่ส่งเสริมความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับประถมศึกษา 2) คู่มือการใช้รูปแบบการนิเทศตามแนวคิดบทเรียนร่วมกันร่วมกับการให้ข้อมูลย้อนกลับ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการเทคโนโลยีของครูที่ส่งเสริมความสามารถในการ

พูดภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับประถมศึกษา และ 3) แผนการพัฒนาวิชาชีพ โดยมีขั้นตอนในการสร้างและตรวจสอบของคุณภาพของเครื่องมือดังต่อไปนี้

2.1 การพัฒนาโครงสร้างรูปแบบ นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่ได้จากการสัมภาษณ์รวมถึงการสังเคราะห์เอกสาร มาใช้ในการสังเคราะห์ร่างรูปแบบการนิเทศตามแนวคิดบทเรียนร่วมกันร่วมกับการให้ข้อมูลย้อนกลับ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด TPACK ของครูผู้สอน ที่ส่งเสริมความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับประถมศึกษา

2.2 นำร่างรูปแบบการนิเทศตามแนวคิดบทเรียนร่วมกันร่วมกับการให้ข้อมูลย้อนกลับ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด TPACK ของครูผู้สอน ที่ส่งเสริมความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับประถมศึกษา ที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมเชิงทฤษฎี แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

2.3 เครื่องมือหาคุณภาพของร่างรูปแบบประกอบด้วย ประเด็นสนทนากลุ่ม สร้างโดยศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบร่างประเด็นสนทนากลุ่มโดยมีข้อคำถามแบบปลายเปิด (Opened Form) มีสาระครอบคลุมวัตถุประสงค์ และสร้างแบบประเมินคุณภาพแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งประกอบด้วย มี 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้เชี่ยวชาญ ตอนที่ 2 การตรวจสอบความสมเหตุสมผลเชิงทฤษฎีความเป็นไปได้ ตอนที่ 3 การตรวจสอบความสอดคล้อง นำเครื่องมือเสนออาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาแล้ววิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยพิจารณาเฉพาะค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับหรือมากกว่า 0.5 ขึ้นไปจึงถือว่าข้อคำถามนั้น มีความสอดคล้องอย่างเหมาะสมซึ่งการผลประเมินของผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามทุกข้อล้วนเท่ากับ 1.00 หลังจากนั้น ผู้วิจัยจึงปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญก่อนนำไปใช้

2.4) หาคุณภาพของร่างรูปแบบด้วยการจัดสนทนากลุ่มโดยเชิญผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 7 คนที่มีประสบการณ์ เกี่ยวข้องกับ ด้านการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด TPACK จำนวน 2 คน ด้านนิเทศการศึกษา จำนวน 2 คน ด้านการพูดภาษาอังกฤษ จำนวน 2 คน การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ จำนวน 1 คน โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อวิพากษ์ ตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสมและความสอดคล้องขององค์ประกอบของรูปแบบ ภาพรวมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการนิเทศตามแนวคิดบทเรียนร่วมกันร่วมกับการให้ข้อมูลย้อนกลับ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด TPACK ของครูผู้สอน ที่ส่งเสริมความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับประถมศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 รูปแบบการนิเทศตามแนวคิดบทเรียนร่วมกันร่วมกับการให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด TPACK ของครูผู้สอน ที่ส่งเสริมความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับประถมศึกษาอยู่ในระดับมาก

3.2 หลังการทดลองใช้รูปแบบการนิเทศตามแนวคิดบทเรียนร่วมกันร่วมกับการให้ข้อมูลย้อนกลับครูผู้สอนมีสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด TPACK อยู่ในระดับมาก

3.3 หลังการทดลองใช้รูปแบบการนิเทศตามแนวคิดบทเรียนร่วมกันร่วมกับการให้ข้อมูลย้อนกลับ ผู้เรียนมีความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษ อยู่ในระดับมาก

3.4 หลังใช้รูปแบบการนิเทศตามแนวคิดบทเรียนร่วมกันร่วมกับการให้ข้อมูลย้อนกลับ ครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อรูปแบบอยู่ในระดับมาก

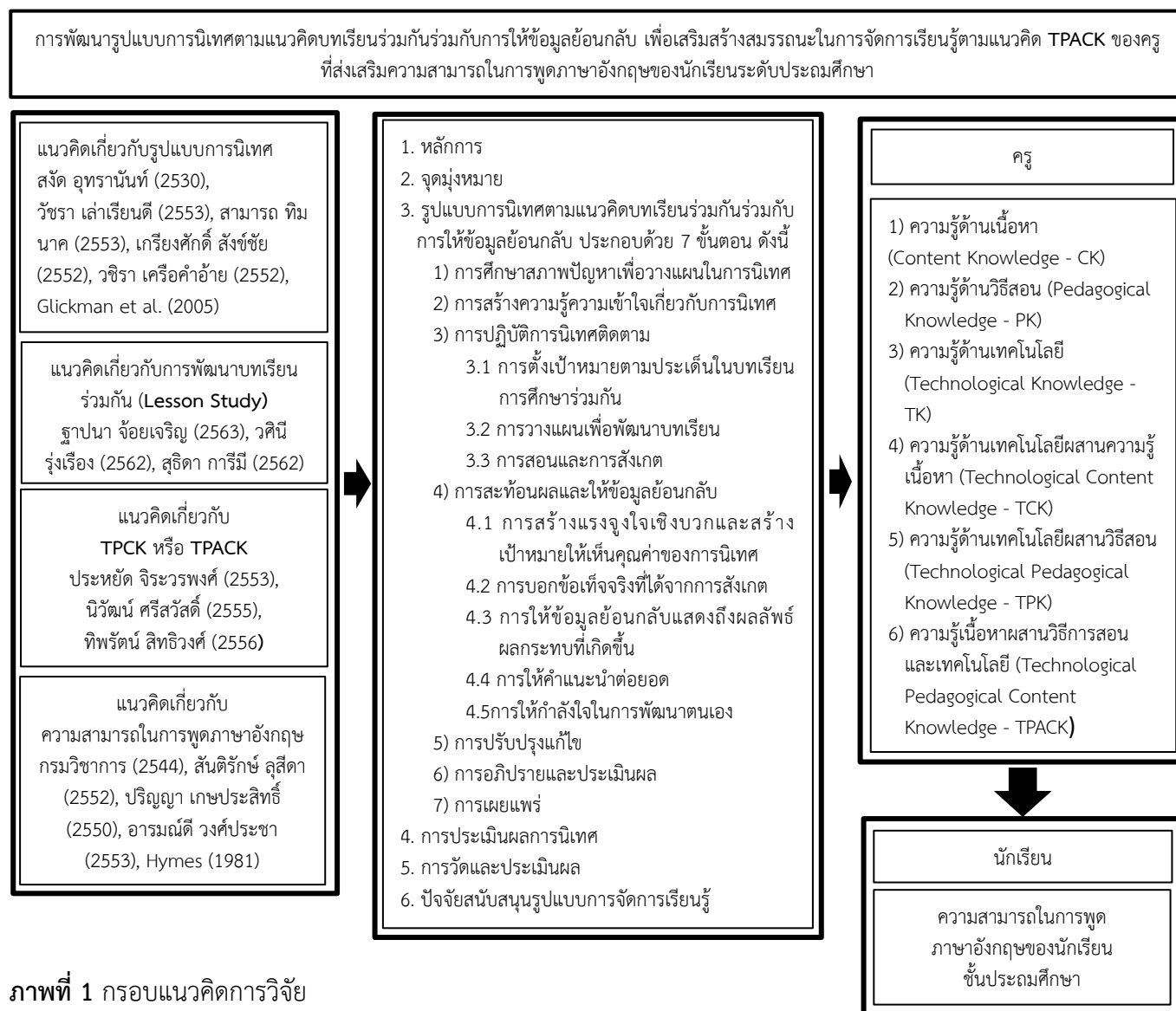
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ระยะเวลาในการดำเนินการเก็บข้อมูลการใช้รูปแบบการนิเทศตามแนวคิดบทเรียนร่วมกันร่วมกับการให้ข้อมูลย้อนกลับ รวมจำนวนชั่วโมงทั้งหมด 35 ชั่วโมง

1) การศึกษาสภาพปัญหาเพื่อวางแผนในการนิเทศ

- 2) การสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศ
 - อบรมสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด TPACK ของครูผู้สอน จำนวน 2 ชั่วโมง
 - อบรมทักษะภาษาอังกฤษ จำนวน 3 ชั่วโมง
 - 3) การปฏิบัติการนิเทศติดตาม
 - 3.1 การตั้งเป้าหมายตามประเด็นในบทเรียนการศึกษาร่วมกัน จำนวน 1 ชั่วโมง
 - 3.2 การวางแผนเพื่อพัฒนาบทเรียน จำนวน 3 ชั่วโมง
 - 3.3 การจัดการเรียนรู้และการสังเกตการสอน จำนวน 14 ชั่วโมง
 - 4) การสะท้อนผลและให้ข้อมูลย้อนกลับ จำนวน 3 ชั่วโมง
 - 5) การปรับปรุงแก้ไข จำนวน 6 ชั่วโมง
 - 6) การอภิปรายและประเมินผล จำนวน 3 ชั่วโมง
 - 7) การเผยแพร่
- 5. การวิเคราะห์ข้อมูล**
- สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (M) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. สมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด TPACK ของครูผู้สอน ที่ส่งเสริมความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับประถมศึกษา

จากการศึกษาวิจัย พบว่า สมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด TPACK ของครูผู้สอน ที่ส่งเสริมความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับประถมศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก ($M=4.61$, $S.D. = 0.49$) ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลประเมินสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด TPACK ของครูผู้สอน ที่ส่งเสริมความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับประถมศึกษา

รายการประเมิน	M	S.D.	ระดับคุณภาพ	ลำดับที่
1. ความรู้ด้านเนื้อหา (Content Knowledge - CK)				
ครูสามารถอธิบายแนวคิดหลักในเนื้อหาที่สอนได้อย่างถูกต้องและชัดเจน	4.60	0.55	ดีมาก	2
ครูสามารถปรับเนื้อหาให้สอดคล้องกับความสามารถและความสนใจของผู้เรียน	4.20	0.45	ดีมาก	3
ครูสามารถเชื่อมโยงเนื้อหาที่สอนกับบริบทในชีวิตจริงหรือสถานการณ์ปัจจุบันได้	4.80	0.45	ดีมาก	1
รวม	4.53	0.52	ดีมาก	5
2. ความรู้ด้านวิธีสอน (Pedagogical Knowledge - PK)				
ครูสามารถวางแผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางได้อย่างเหมาะสม	4.60	0.55	ดีมาก	2
ครูสามารถเลือกใช้เทคนิคการสอนที่กระตุ้นความสนใจและส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน	4.80	0.45	ดีมาก	1
ครูสามารถประเมินผลการเรียนรู้และให้ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน	4.60	0.55	ดีมาก	2
รวม	4.67	0.49	ดีมาก	2
3. ความรู้ด้านเทคโนโลยี (Technological Knowledge - TK)				
สามารถใช้อุปกรณ์เทคโนโลยี เช่น คอมพิวเตอร์หรือสมาร์ทโฟน ในการจัดการเรียนรู้ได้	4.80	0.45	ดีมาก	1
ครูสามารถเลือกใช้ซอฟต์แวร์หรือแอปพลิเคชันที่เหมาะสมกับเนื้อหาและผู้เรียนได้	4.60	0.55	ดีมาก	2
ครูสามารถแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยีระหว่างการสอนได้	4.80	0.45	ดีมาก	1
รวม	4.73	0.46	ดีมาก	1
4. ความรู้ด้านเทคโนโลยีผสมความรู้เนื้อหา (Technological Content Knowledge - TCK)				
ครูสามารถใช้เทคโนโลยีเพื่อสร้างสื่อการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาวิชาได้	4.60	0.55	ดีมาก	2
ครูสามารถใช้เทคโนโลยีในการเชื่อมโยงเนื้อหา กับสถานการณ์ในชีวิตจริงของผู้เรียน	4.80	0.45	ดีมาก	1
ครูสามารถออกแบบเนื้อหาที่สนับสนุนการเรียนรู้ผ่านแพลตฟอร์มหรือระบบออนไลน์ได้	4.40	0.55	ดีมาก	3
รวม	4.60	0.51	ดีมาก	3
5. ความรู้ด้านเทคโนโลยีผสมวิธีสอน (Technological Pedagogical Knowledge - TPK)				
ครูสามารถใช้เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Collaborative Learning) ได้	4.60	0.55	ดีมาก	1
ครูสามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ดึงดูดผู้เรียนโดยใช้เทคโนโลยี	4.60	0.55	ดีมาก	1
ครูสามารถจัดการทรัพยากรหรือสื่อการเรียนรู้ในรูปแบบดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ	4.40	0.55	ดีมาก	3
รวม	4.53	0.52	ดีมาก	5
6. ความรู้ด้านเทคโนโลยีผสมวิธีสอน (Technological Pedagogical Knowledge - TPK)				
ครูสามารถออกแบบแผนการสอนที่บูรณาการเนื้อหา วิธีการสอน และเทคโนโลยีได้อย่างเหมาะสม	4.60	0.55	ดีมาก	2
ครูสามารถเลือกใช้เทคโนโลยีเพื่อแก้ปัญหาในกระบวนการเรียนการสอนได้อย่างสร้างสรรค์	4.40	0.55	ดีมาก	3
ครูสามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อช่วยสร้างองค์ความรู้ใหม่ให้กับผู้เรียนได้	4.80	0.45	ดีมาก	1
รวม	4.60	0.51	ดีมาก	3
รวมทั้งหมด	4.61	0.49	ดีมาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า สมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด TPACK ของครูผู้สอน ที่ส่งเสริมความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับประถมศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก ($M=4.61, S.D=0.49$) โดยครูผู้สอนมีสมรรถนะด้านความรู้ทางเทคโนโลยี (Technological Knowledge - TK) ในระดับมากที่สุด ($M=4.73, S.D=0.46$) รองลงมาคือ สมรรถนะด้านความรู้ด้านวิธีสอน (Pedagogical Knowledge - PK) ($M=4.67, S.D=0.49$) สมรรถนะด้านความรู้ทางเทคโนโลยีที่ผสมผสานกับความรู้ทางเนื้อหา (Technological Content Knowledge - TCK) และสมรรถนะด้านความรู้ทางเทคโนโลยีที่ผสมผสานกับวิธีจัดการเรียนรู้ (Technological Pedagogical Knowledge - TPK) ($M=4.60, S.D=0.51$) อีกทั้งสมรรถนะด้านความรู้เชิงเนื้อหา (Content Knowledge - CK) ตลอดจน สมรรถนะด้านความรู้ทางเทคโนโลยีที่ผสมผสานกับวิธีจัดการเรียนรู้ (Technological Pedagogical Knowledge - TPK) ($M=4.53, S.D=0.52$) ตามลำดับ

ด้านความรู้ทางเทคโนโลยี (Technological Knowledge - TK) โดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก ($M=4.73, S.D. = 0.46$) เมื่อพิจารณาในรายด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย พบว่า ครูผู้สอนสามารถใช้อุปกรณ์เทคโนโลยี เช่น คอมพิวเตอร์หรือสมาร์ทโฟน ในการจัดการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ ครูผู้สอนยังสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการใช้เทคโนโลยีขณะจัดการเรียนรู้ ($M = 4.80, S.D. = 0.45$) ยิ่งไปกว่านั้น ครูผู้สอนสามารถเลือกใช้ซอฟต์แวร์หรือแอปพลิเคชันให้เหมาะสมกับเนื้อหาและนักเรียน ($M = 4.60, S.D. = 0.55$)

ด้านความรู้เกี่ยวกับวิธีจัดการเรียนรู้ (Pedagogical Knowledge - PK) โดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก ($M=4.67, S.D=0.49$) เมื่อพิจารณาในรายด้านครูผู้สอน สามารถเลือกใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้ ที่กระตุ้นความสนใจและส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน ($M=4.80, S.D=0.45$) และสามารถวางแผนการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ครูยังสามารถประเมินผลการเรียนรู้และให้ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ($M=4.60, S.D=0.55$) ตามลำดับ

ด้านความรู้ทางเทคโนโลยีที่ผสมผสานกับความรู้เชิงเนื้อหา (Technological Content Knowledge - TCK) โดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก ($M=4.60, S.D=0.51$) เมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า ครูผู้สอน สามารถใช้เทคโนโลยีในการเชื่อมโยงเนื้อหากับสถานการณ์ในชีวิตจริงของผู้เรียน ($M=4.80, S.D=0.45$) อีกทั้งครูผู้สอนยังสามารถใช้เทคโนโลยีเพื่อสร้างสื่อการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาวิชาได้ ($M=4.60, S.D = 0.55$) และครูผู้สอนยังสามารถออกแบบเนื้อหาที่สนับสนุนการเรียนรู้ผ่านแพลตฟอร์มหรือระบบออนไลน์ได้ ($M=4.40, S.D = 0.55$) ตามลำดับ

ด้านความรู้ทางเทคโนโลยีที่ผสมผสานกับวิธีจัดการเรียนรู้ (Technological Pedagogical Knowledge - TPK) โดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก ($M=4.67, S.D=0.49$) เมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า ครูผู้สอนสามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อช่วยสร้างองค์ความรู้ใหม่ให้กับผู้เรียนได้ ($M=4.80, S.D=0.45$) นอกจากนี้ครูผู้สอนสามารถออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ ที่บูรณาการเนื้อหา วิธีการจัดการเรียนรู้และเทคโนโลยีได้อย่างเหมาะสม ($M=4.60, S.D = 0.55$) ยิ่งไปกว่านั้นครูยังสามารถเลือกใช้เทคโนโลยีเพื่อแก้ปัญหาในกระบวนการจัดการเรียนรู้ได้อย่างสร้างสรรค์ ($M=4.40, S.D = 0.55$) ตามลำดับ

ด้านความรู้ทางเทคโนโลยีที่ผสมผสานกับวิธีจัดการเรียนรู้ (Technological Pedagogical Knowledge - TPK) โดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก ($M=4.53, S.D=0.52$) เมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า ครูผู้สอนสามารถใช้เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Collaborative Learning) ได้ นอกจากนี้ ครูผู้สอนยังสามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ดึงดูดผู้เรียนโดยใช้เทคโนโลยี ($M=4.60, S.D=0.55$) ยิ่งไปกว่านั้น ครูผู้สอนยังสามารถจัดการทรัพยากรหรือสื่อการเรียนรู้ในรูปแบบดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ($M=4.40, S.D=0.55$) ตามลำดับ

2. ความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีต่อรูปแบบการนิเทศตามแนวคิดการให้ข้อมูลย้อนกลับร่วมกับบทเรียนร่วมกัน เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด TPACK ของครูผู้สอน ที่ส่งเสริมความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับประถมศึกษา

จากการศึกษาวิจัย พบว่า ความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีต่อรูปแบบการนิเทศตามแนวคิดการให้ข้อมูลย้อนกลับร่วมกับบทเรียนร่วมกันเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด TPACK ของครูผู้สอน ที่ส่งเสริมความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับประถมศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($M=4.53, S.D=0.62$) ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลศึกษาความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีต่อรูปแบบการนิเทศตามแนวคิดการให้ข้อมูลย้อนกลับร่วมกับบทเรียนร่วมกันเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด TPACK ของครูผู้สอน ที่ส่งเสริมความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับประถมศึกษา

รายการ	M	S.D.	ระดับความคิดเห็น	ลำดับที่
1. ผู้นิเทศมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่นิเทศ	4.67	0.52	มากที่สุด	1
2. ผู้นิเทศมีเทคนิคและวิธีการนิเทศที่เหมาะสม	4.67	0.52	มากที่สุด	1
3. ระยะเวลาในการนิเทศ	4.33	0.82	มาก	8
4. ผู้นิเทศมีการวางแผนการนิเทศอย่างเป็นระบบ	4.33	0.82	มาก	8
5. ผู้นิเทศเปิดโอกาสให้ผู้รับการนิเทศมีส่วนร่วม	4.67	0.52	มากที่สุด	1
6. ผู้นิเทศรับฟังความคิดเห็นของผู้รับการนิเทศ	4.50	0.55	มากที่สุด	6
7. ผู้นิเทศชี้ให้เห็นข้อบกพร่องของการจัดการเรียนรู้	4.67	0.52	มากที่สุด	1
8. ผู้นิเทศให้ข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขข้อบกพร่อง	4.33	0.82	มาก	8
9. ประโยชน์ที่ได้รับจากการนิเทศ	4.67	0.52	มากที่สุด	1
10. ผลการนิเทศสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียน	4.50	0.84	มากที่สุด	6
รวม	4.53	0.62	มากที่สุด	

จากตารางที่ 2 พบว่า คะแนนความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีต่อรูปแบบการนิเทศตามแนวคิดการให้ข้อมูลย้อนกลับร่วมกับบทเรียนร่วมกันเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด TPACK ของครูผู้สอนที่ ส่งเสริมความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับประถมศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (M=4.53,S.D=0.62) เมื่อพิจารณาในรายด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย พบว่า ผู้นิเทศมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่นิเทศ มีเทคนิคและวิธีการนิเทศที่เหมาะสม เปิดโอกาสให้ผู้รับการนิเทศมีส่วนร่วม ชี้ให้เห็นข้อบกพร่องของการจัดการเรียนรู้ ชี้ให้เห็นข้อบกพร่องของการจัดการเรียนรู้ และด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการนิเทศ (M=4.67,S.D=0.52) รับฟังความคิดเห็นของผู้รับการนิเทศ ผลการนิเทศสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียน (M=4.50,S.D=0.84) ผู้นิเทศมีการวางแผนการนิเทศอย่างเป็นระบบ และสามารถให้ข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขข้อบกพร่อง (M=4.33,S.D=0.82) ตามลำดับ

3. ผลการประเมินความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับประถมศึกษา

จากการศึกษาวิจัย พบว่า ความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียน ซึ่งใช้แบบแผนการวิจัยเชิงวิจัยขั้นต้น (One - Shot Case Study) ร่วมกับรูปแบบการนิเทศตามแนวคิดบทเรียนร่วมกันร่วมกับการให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด TPACK ของครูผู้สอน ที่ส่งเสริมความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับประถมศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก (M=4.55, S.D= 0.21) ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการประเมินความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษของผู้เรียน

ความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษ	ป.1 N=5		ป.2 N=10		ป.3,4 N=10		ป.5 N=7		ป.6 N=4		รวม		ระดับ	ลำดับที่
	M	S.D.	M	S.D.	M	S.D.	M	S.D.	M	S.D.	M	S.D.		
1. ความคล่องแคล่ว (Fluency)	4.80	0.45	4.90	0.32	4.50	0.85	4.57	0.53	4.75	0.50	4.70	0.54	ดีมาก	1
2. ความเข้าใจง่าย (Comprehensibility)	4.60	0.55	4.80	0.42	4.60	0.70	4.71	0.49	4.50	0.58	4.64	0.54	ดีมาก	2
3. ปริมาณการสื่อสาร (Amount of communication)	4.40	0.89	4.40	0.70	4.20	0.79	4.29	0.95	4.50	1.00	4.36	0.83	ดี	4

ตารางที่ 3 ผลการประเมินความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษของผู้เรียน (ต่อ)

ความสามารถในการพูด ภาษาอังกฤษ	ป.1 N=5		ป.2 N=10		ป.3,4 N=10		ป.5 N=7		ป.6 N=4		รวม		ระดับ	ลำดับ ที่
	M	S.D.	M	S.D.	M	S.D.	M	S.D.	M	S.D.	M	S.D.		
4. คุณภาพของการสื่อสาร (Quality of communication)	4.20	0.45	4.30	0.48	4.30	0.48	4.43	0.53	4.25	0.50	4.30	0.49	ดี	5
5. การแปลความหมาย (Interpretation)	4.60	0.55	4.50	0.53	4.40	0.52	4.14	0.69	4.75	0.50	4.48	0.57	ดี	3
คะแนนเฉลี่ย	4.80	0.45	4.58	0.54	4.40	0.67	4.43	0.65	4.55	0.60	4.55	0.21	ดีมาก	
ระดับ	ดีมาก		ดีมาก		ดี		ดี		ดีมาก					

จากตารางที่ 2 พบว่า คะแนนความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษของผู้เรียน หลังจากใช้รูปแบบการนิเทศตามแนวคิดบทเรียนร่วมกันร่วมกับการให้ข้อมูลย้อนกลับ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด TPACK ของครูผู้สอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก (M=4.55, S.D= 0.21) เมื่อพิจารณาในรายด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย พบว่า ผู้เรียนสามารถพูดภาษาอังกฤษได้อย่างคล่องแคล่ว (M=4.70, S.D=0.54) ผู้เรียนใช้ภาษาอังกฤษที่เข้าใจง่าย (M=4.64, S.D=0.54) และภาษาอังกฤษที่ผู้เรียนใช้สามารถแปลความหมายได้โดยง่าย (M=4.48, S.D= 0.57) ตามลำดับ

ด้านความคล่องแคล่ว ผู้เรียนมีความสามารถในการพูดโดยภาพรวมอยู่ในระดับ ดีมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายชั้น โดยเรียงจากมากไปหาน้อย พบว่า นักเรียนชั้น ป.2 สามารถพูดภาษาอังกฤษได้อย่างคล่องแคล่วมากที่สุด (M=4.90, S.D=0.32) รองลงมา คือ นักเรียนชั้น ป.1 (M=4.80, S.D=0.45) นักเรียนชั้น ป.6 (M=4.75, S.D=0.32) นักเรียนชั้น ป.5 (M=4.57, S.D=0.53) และนักเรียนชั้น ป.3-ป.4 (M=4.50, S.D=0.85) ตามลำดับ

ด้านความเข้าใจง่าย ผู้เรียนมีความสามารถในการพูดโดยภาพรวมอยู่ในระดับ ดีมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายชั้นโดยเรียงจากมากไปหาน้อย พบว่า นักเรียนชั้น ป.2 มีความสามารถใช้ภาษาอังกฤษที่เข้าใจง่ายมากที่สุด (M=4.80, S.D=0.42) รองลงมา คือ นักเรียนชั้น ป.5 (M=4.71, S.D=0.49) นักเรียนชั้น ป.1 และ ป.3-ป.4 (M=4.60, S.D=0.70) และนักเรียนชั้น ป.6 (M=4.50, S.D=0.58) ตามลำดับ

ด้านการแปลความหมาย ผู้เรียนมีความสามารถในการพูดโดยภาพรวมอยู่ในระดับ ดี เมื่อพิจารณาเป็นรายชั้น โดยเรียงจากมากไปหาน้อยได้ พบว่า นักเรียนชั้น ป.6 ใช้ภาษาอังกฤษที่สามารถแปลความหมายได้โดยง่ายมากที่สุด (M=4.75, S.D=0.50) รองลงมา คือ นักเรียนชั้น ป.1 (M=4.60, S.D=0.55) นักเรียนชั้น ป.2 (M=4.50, S.D=0.53) นักเรียนชั้น ป.3-ป.4 (M=4.40, S.D=0.52) และนักเรียนชั้น ป.5 (M=4.14, S.D=0.69) ตามลำดับ

ด้านปริมาณการสื่อสาร ผู้เรียนมีความสามารถในการพูดโดยภาพรวมอยู่ในระดับ ดี เมื่อพิจารณาเป็นรายชั้นโดยเรียงจากมากไปหาน้อย พบว่า นักเรียนชั้น ป.6 มีปริมาณการสื่อสารมากที่สุด (M=4.50, S.D=1.00) รองลงมา คือ นักเรียนชั้น ป.1 (M=4.40, S.D=0.89) และนักเรียนชั้น ป.2 (M=4.40, S.D=0.70) นักเรียนชั้น ป.5 (M=4.29, S.D=0.95) และนักเรียนชั้น ป.3-ป.4 (M=4.20, S.D=0.79) ตามลำดับ

ด้านคุณภาพของการสื่อสาร ผู้เรียนมีความสามารถในการพูดโดยภาพรวมอยู่ในระดับ ดี เมื่อพิจารณาเป็นรายชั้น โดยเรียงจากมากไปหาน้อย พบว่า นักเรียนชั้น ป.5 สามารถสื่อสารโดยใช้ภาษาอังกฤษได้ดีที่สุด (M=4.43, S.D=0.32) รองลงมา คือ นักเรียนชั้น ป.2 และ นักเรียนชั้น ป.3 -ป.4 (M=4.30, S.D=0.48) นักเรียนชั้น ป.6 (M=4.25, S.D=0.50) นักเรียนชั้น ป.1 (M=4.20, S.D=0.45) ตามลำดับ

อภิปรายผล

ผลการประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการนิเทศตามแนวคิดบทเรียนร่วมกันร่วมกับการให้ข้อมูลย้อนกลับ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด TPACK ของครูผู้สอน ที่ส่งเสริมความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับประถมศึกษา มีดังนี้

1. ผลประเมินสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด TPACK ของครูผู้สอน ที่ส่งเสริมความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับประถมศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้วิจัยได้นำกระบวนการของแนวคิด TPACK ซึ่งประกอบด้วย ความรู้ความสามารถในเนื้อหาวิชาที่ตนเองมีความชำนาญ (CK) ความรู้ความสามารถในเรื่องของทฤษฎีและเทคนิคในการจัดการเรียนรู้ (PK) ความรู้ความสามารถในเรื่องของเทคโนโลยีและซอฟต์แวร์ต่าง ๆ (TK) ความรู้ความสามารถในการนำทฤษฎีและเทคนิคในการจัดการเรียนรู้ มาประยุกต์ใช้ในเนื้อหาวิชาที่ตนเองเชี่ยวชาญ (PCK) ความรู้ความสามารถในการนำเทคโนโลยีหรือซอฟต์แวร์ต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ในให้สอดคล้องกับทฤษฎีและเทคนิคในการจัดการเรียนรู้ (TPK) ความรู้ ความสามารถในการนำเนื้อหาวิชาที่ตนเองมีความเชี่ยวชาญไปประยุกต์ใช้ในสื่อการเรียนการสอน (TCK) และการบูรณาการความรู้ เทคโนโลยี เนื้อหา และทฤษฎีและเทคนิคในการจัดการเรียนรู้ (TPCK) มาประยุกต์ใช้ในการดำเนินกิจกรรมของชุดฝึกอบรม ทั้งนี้เพื่อนำมาใช้เป็นฐานแนวคิดของการพัฒนาชุดฝึกอบรมให้มีประสิทธิภาพและสนับสนุนในส่วนของการนำเทคโนโลยีไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนานิสิตครูให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการพัฒนาชุดฝึกอบรมที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับ นริญจ โกลสเวช และวรรณิ แกมเกตุ (2558) ที่ได้พัฒนาโมเดลการวัดความรู้ด้านทักษะชีวิต และโมเดลการวัด TPCK ที่บูรณาการร่วมกับความรู้ด้านทักษะชีวิตของครูผู้สอน พบว่า โมเดลดังกล่าวมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ทำให้ผลการวิจัยนี้ได้สร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับโมเดลการวัดความรู้ด้านทักษะชีวิต โมเดลการวัด TPCK และโมเดลการวัด TPCK ที่บูรณาการร่วมกับความรู้ ด้านทักษะชีวิตที่จะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาครูผู้สอน โดยเครื่องมือวัดความรู้ ด้านทักษะชีวิตและคุณลักษณะตามกรอบความรู้ TPCK ที่บูรณาการร่วมกับความรู้ ด้านทักษะชีวิต ตามโมเดลการวัด ซึ่งมีคุณภาพเหมาะสม ทั้งด้านความตรงเชิงโครงสร้างและด้านความเที่ยงแบบความสอดคล้องภายใน และสอดคล้องกับวรรณันท์ เหมนิธิ และมนตรี บุญเรืองเศษ (2560) ที่ได้พัฒนาแบบจำลองความรู้ ด้านเทคโนโลยีผนวกวิธีการสอนและเนื้อหา (TPCK) ในการประเมินศักยภาพความพร้อมของนักศึกษาชั้นปีที่ 5 ที่ผ่านการลงทะเบียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู พบว่า การออกแบบการเรียนการสอนของสถาบันที่ผลิตครูผู้สอนนั้น ควรมีการเชื่อมโยงความรู้ ด้านต่าง ๆ ภายใตกรอบ TPCK เพื่อถ่ายทอดเนื้อหาผ่านเทคโนโลยีที่เหมาะสม

2. ผลการศึกษาความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีต่อรูปแบบการนิเทศตามแนวคิดการให้ข้อมูลย้อนกลับร่วมกับบทเรียนร่วมกันเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด TPACK ของครูผู้สอน ที่ส่งเสริมความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับประถมศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด ผู้นิเทศมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่นิเทศมีเทคนิคและวิธีการนิเทศที่เหมาะสม เปิดโอกาสให้ผู้รับการนิเทศมีส่วนร่วมชี้ให้เห็นข้อบกพร่องของการจัดการเรียนรู้ พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขข้อบกพร่องนอกจากนี้ ผู้นิเทศยังรับฟังความคิดเห็นของผู้รับการนิเทศ มีการวางแผนการนิเทศอย่างเป็นระบบยิ่งไปกว่านั้น ครูผู้สอนสามารถนำผลการนิเทศไปพัฒนาผู้เรียนได้อีกด้วย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด TPACK ของครูผู้สอน ที่ส่งเสริมความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับประถมศึกษา ได้รับการให้ความรู้ในการจัดการเรียนรู้จากผู้เชี่ยวชาญ (Expert) และการให้คำแนะนำจากผู้นิเทศด้านภาษาอังกฤษ ทำให้ผู้รับการนิเทศมีความรู้และความเข้าใจและทำให้เกิดการพัฒนาศักยภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้นิเทศที่มีความรู้ในด้านเนื้อหา (CK) สามารถช่วยครูพัฒนาความเข้าใจเกี่ยวกับหลักไวยากรณ์ การออกเสียง และทักษะการพูดภาษาอังกฤษได้อย่างถูกต้อง นอกจากนี้ ความเข้าใจใน วิธีการจัดการเรียนรู้ (PK) ทำให้ผู้นิเทศสามารถแนะนำกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม เช่น การใช้บทบาทสมมติ การอภิปราย หรือการฝึกสนทนาแบบโต้ตอบ ทั้งยังต้องมีความรู้ด้านเทคโนโลยี (TK) เพื่อสนับสนุนการใช้เครื่องมือดิจิทัลที่ช่วยฝึกฝนทักษะการพูด เช่น แอปพลิเคชันฝึกออกเสียงและแพลตฟอร์มออนไลน์ ผู้นิเทศที่เข้าใจความเชื่อมโยงระหว่างสามองค์ประกอบนี้สามารถให้ข้อมูลย้อนกลับที่มีคุณภาพ ช่วยให้ครูผู้สอนสามารถปรับปรุงการจัดการเรียนรู้และใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม ส่งผลให้ผู้เรียนมีโอกาสฝึกฝนและพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษได้ดียิ่งขึ้น สุดท้ายนี้ การนิเทศที่มีความรู้ลึกซึ้งจะช่วยยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้ และสร้างผลลัพธ์ที่ดี

ต่อความสามารถทางภาษาของผู้เรียนในระยะยาว สอดคล้องกับ Mishra P. & Koehler M.J (2006) ซึ่งกล่าวว่า รูปแบบ TPACK หรือ TPACK ต้องให้ความรู้แก่ครูผู้สอนเพื่อการบูรณาการไอซีทีที่จะมีประสิทธิภาพได้นั้น ครูผู้สอนจะต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับ CK ความรู้ในเนื้อหาสาระแนวคิด หลักการ รวมทั้งเจตคติที่ดีของข้อมูลต่าง ๆ ที่จะเรียบเรียงพร้อมที่จะถ่ายทอดไปยังผู้เรียน ประการที่สองคือ PK ความรู้ ความสามารถและทักษะของการถ่ายทอดความรู้ด้านเนื้อหา รวมถึงการวัดผลประเมินผลในการจัดการเรียนการสอน ที่สามารถให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหานั้น ๆ ตามความเหมาะสมกับวัยวุฒิ คุณวุฒิของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพที่จะก่อให้เกิดประสิทธิผลสูงสุดของผู้เรียน และสิ่งต่าง ๆ เหล่านั้นอาจเรียกได้ว่าวิธีการสอน เทคนิคการสอน ต่าง ๆ ที่ผู้สอนจะนำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับเนื้อหาและผู้เรียนตามสภาพแวดล้อมการเรียนรู้และประการที่สาม คือ TK การที่ครูผู้สอนมีความรู้และสนใจที่จะนำเอาเทคโนโลยี สารสนเทศต่าง ๆ ด้านการศึกษามาประยุกต์ใช้หรือนำมาเป็นเครื่องมืออำนวยความสะดวกต่อการจัดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสมกับเนื้อหา ระดับการศึกษาของผู้เรียนและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ (TK) สอดคล้องกับ Pilgrim & Martinez (2015) ยังได้กล่าวเพิ่มเติมไว้เกี่ยวกับความรู้ที่ครูผู้สอนและผู้เรียนจะได้รับหลังจากการดำเนินการศึกษาวิจัยในเรื่องของเว็บความรู้และการบูรณาการเทคโนโลยีไปสู่ TPACK ที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง สอดคล้องกับงานวิจัย นัฏพร เกียรติบัณฑิต (2556) ได้ศึกษาเกี่ยวกับผลของหลักสูตรผลิตครู ที่มีต่อความรู้ด้านการออกแบบการเรียนการสอน โดยมีการรับรู้ความสามารถแห่งตนและความรู้ตาม กรอบ TPACK ของนักศึกษาครูเป็นตัวแปรส่งผ่านแบบพหุมิติ ซึ่งการวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุของหลักสูตร รวมถึงวิเคราะห์ลักษณะการส่งผ่านอิทธิพลทางตรงของ หลักสูตรผลิตครูไปยังความรู้ด้านการออกแบบการเรียนการสอนอิทธิพลทางอ้อมที่มีการส่งผ่าน การรับรู้ความสามารถตามกรอบ TPACK ไปยังความรู้ด้านการออกแบบการเรียนการสอน โดยผู้วิจัยได้ เลือกกลุ่มตัวอย่างจากนักศึกษาครู จำนวน 517 คน เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยคือแบบสอบถามวัด ความรู้ด้านการออกแบบการเรียนการสอน ซึ่งในการวิจัยพบว่า นักศึกษาครูมีความรู้ด้านการออกแบบการเรียนการสอนโดยมีการรับรู้ความสามารถตามกรอบ TPACK และความรู้และประสบการณ์จากหลักสูตรผลิตครูในระดับปานกลางถึงค่อนข้างสูง โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูล ได้อย่างชัดเจนจากการเก็บข้อมูล

3. ผลการประเมินความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด TPACK เน้นให้ครูผู้สอนสามารถบูรณาการเทคโนโลยีเข้ากับการจัดการเรียนรู้ เช่น แอปพลิเคชัน วิกิโองการสอน และ เกมออนไลน์ เพื่อฝึกฝนความเข้าใจ การออกเสียงและการสื่อสารภาษาอังกฤษได้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้ การใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นการโต้ตอบ เช่น การจำลองสถานการณ์หรือบทบาทสมมติ ช่วยให้นักเรียนมีโอกาสฝึกพูดในบริบทที่ใกล้เคียงกับสถานการณ์จริง การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางกระตุ้นให้ผู้เรียนกล้าแสดงออกและมั่นใจมากขึ้น เทคโนโลยียังช่วยให้ครูผู้สอนสามารถให้ข้อเสนอแนะเป็นรายบุคคลผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ ทำให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะการพูดได้อย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ การบูรณาการเนื้อหาวิชากับเทคโนโลยีช่วยให้การเรียนรู้มีความน่าสนใจและไม่น่าเบื่อ สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่สนับสนุนด้วยเทคโนโลยีช่วยลดความกลัวในการพูดและเพิ่มแรงจูงใจในการฝึกฝน ท้ายที่สุดการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด TPACK จึงเป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษของผู้เรียน สอดคล้องกับ Mishra P. & Koehler M.J (2006) กล่าวว่า การสร้างเครื่องมือทางเทคโนโลยีเพื่อสร้างสื่อการเรียนรู้ที่ช่วยอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ และช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในเนื้อหา การนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้เป็นเทคนิควิธีการในการจัดการเรียนรู้ ในเนื้อหานั้น ๆ การใช้เครื่องมือทางเทคโนโลยีไปช่วยอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ การใช้เทคโนโลยีเพื่อสร้างแนวปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ อยู่บนพื้นฐานความรู้ที่มีอยู่เดิมของผู้เรียนซึ่ง สอดคล้องกับ Shulman (1987) กล่าวว่าวัตถุประสงค์ของรูปแบบ TPACK ครูผู้สอนจะต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับ CK ความรู้ในเนื้อหาสาระแนวคิด หลักการ รวมทั้งเจตคติที่ดีของข้อมูลต่าง ๆ ที่จะเรียบเรียงพร้อมที่จะถ่ายทอดไปยังผู้เรียน ประการที่สองคือ PK ความรู้ ความสามารถและทักษะของการถ่ายทอดความรู้ด้านเนื้อหา รวมถึงการวัดและผลประเมินผลในการจัดการเรียนรู้ สามารถให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหานั้น ๆ ตามความเหมาะสมกับวัยวุฒิ คุณวุฒิของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพที่จะก่อให้เกิด ประสิทธิผลสูงสุดของผู้เรียน และสิ่งต่าง ๆ เหล่านั้นอาจเรียกได้ว่าเป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ เทคนิคการจัดการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่ครูผู้สอนจะนำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับเนื้อหาและผู้เรียนตามสภาพแวดล้อม การเรียนรู้และประการที่สาม คือ TK การที่ครูผู้สอนมีความรู้และสนใจที่จะนำเอาเทคโนโลยี สารสนเทศ

ต่าง ๆ ด้านการศึกษามาประยุกต์ใช้หรือนำมาเป็นเครื่องมืออำนวนความสะดวกต่อการจัดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสมกับเนื้อหา ระดับการศึกษาของผู้เรียนและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ (TK) ซึ่งสอดคล้องกับ Murcia (2001) ได้อธิบายลักษณะกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ไว้ว่า ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาได้คล่องแคล่วมีความถูกต้อง และสามารถสื่อความหมายกับผู้อื่นได้ โดยการจัดการเรียนรู้ ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกใช้ภาษาในสถานการณ์เสมือนจริง เช่นการแสดงบทบาทสมมติเรื่องการถามทางไปในสถานที่ต่าง ๆ โดยผู้เรียนรับผิดชอบต่อการเรียนและมีความกระตือรือร้นที่จะฝึกทักษะการพูดเพื่อการสื่อสาร และครูผู้สอนมีบทบาทในการอำนวนความสะดวกและแนะนำผู้เรียนเท่านั้นไม่ใช้การควบคุมการแสดงออกทางภาษาของผู้เรียน

องค์ความรู้ใหม่

ผลการวิจัยพบว่ารูปแบบการนิเทศที่ใช้แนวคิดบทเรียนร่วมกันร่วมกับการให้ข้อมูลย้อนกลับสามารถเสริมสร้างสมรรถนะของครูผู้สอนในการจัดการเรียนรู้ตามกรอบ TPACK ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยครูสามารถบูรณาการเทคโนโลยีกับเนื้อหาและวิธีการจัดการเรียนรู้ ได้อย่างเหมาะสม ส่งผลให้ผู้เรียนมีพัฒนาการในการพูดภาษาอังกฤษในระดับสูงมาก ทั้งนี้เนื่องจากการใช้เทคโนโลยี เช่น แอปพลิเคชัน วิดีโอการจัดการเรียนรู้ และเกมออนไลน์ ช่วยให้ผู้เรียนสามารถฝึกฝนทักษะการออกเสียง การสื่อสาร และความเข้าใจได้ดียิ่งขึ้น ขณะที่เทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบโต้ตอบ เช่น บทบาทสมมติและการจำลองสถานการณ์ ช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกใช้ภาษาในบริบทที่ใกล้เคียงกับชีวิตจริง ทำให้เกิดความมั่นใจในการพูดมากขึ้น นอกจากนี้ เทคโนโลยียังช่วยให้ครูผู้สอนสามารถให้ข้อเสนอแนะรายบุคคลผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ ทำให้นักเรียนมีโอกาสดำเนินการพัฒนาทักษะการพูดได้อย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพและสร้างแรงจูงใจให้กับผู้เรียนมากขึ้น ด้านความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการนิเทศพบว่าอยู่ในระดับสูงสุด ครูผู้สอนได้รับประโยชน์จากการได้รับคำแนะนำจากผู้นิเทศที่มีความรู้ความเข้าใจทั้งในด้านเนื้อหา (CK) วิธีการจัดการเรียนรู้(PK) และเทคโนโลยี (TK) ซึ่งช่วยให้สามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนได้ดียิ่งขึ้น การให้ข้อมูลย้อนกลับที่มีคุณภาพช่วยให้ครูปรับปรุง การจัดการเรียนรู้ได้อย่างเป็นระบบ และส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้และการเรียนรู้ของผู้เรียน งานวิจัยนี้สนับสนุนแนวคิดของ Mishra P. & Koehler M.J (2006) และ Shulman (1987) ที่ชี้ให้เห็นว่าครูผู้สอนต้องมีความรู้และทักษะในด้านเนื้อหา การจัดการเรียนรู้และเทคโนโลยี เพื่อให้สามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับงานวิจัยที่ชี้ว่าการใช้กิจกรรมบทบาทสมมติช่วยพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษของผู้เรียนอย่างมีนัยสำคัญ ดังนั้น ควรขยายผลการใช้แนวคิด TPACK ไปสู่การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูผู้สอนในระดับต่าง ๆ รวมถึงสนับสนุนให้มีการนิเทศที่มุ่งเน้นการให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อช่วยให้ครูผู้สอนสามารถพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง อันจะส่งผลให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษได้อย่างยั่งยืน

สรุปผลการวิจัย

สมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด TPACK ของครูผู้สอน ที่ส่งเสริมความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับประถมศึกษา พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับ ดีมาก เนื่องจาก**ครูผู้สอน**สามารถบูรณาการความรู้ด้านเนื้อหา (CK), วิธีการจัดการเรียนรู้(PK)) และเทคโนโลยี (TK) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้การจัดการเรียนรู้เป็นไปตามแนวทาง TPACK และสนับสนุนการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน ได้อย่างเหมาะสม ความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีต่อรูปแบบการนิเทศตามแนวคิดการให้ข้อมูลย้อนกลับร่วมกับบทเรียนร่วมกันเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด TPACK ของครู ที่ส่งเสริมความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับประถมศึกษา พบว่า อยู่ในระดับ มากที่สุด เนื่องจากการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ เช่น แอปพลิเคชัน วิดีโอ และเกมออนไลน์ ช่วยพัฒนาทักษะการพูดของนักเรียน การใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบโต้ตอบ เช่น บทบาทสมมติและสถานการณ์จำลอง ช่วยให้ผู้เรียนกล้าแสดงออกและพัฒนาการสื่อสารภาษาอังกฤษได้ดีขึ้น ผลการประเมินความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษของผู้เรียน พบว่า ครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อการนิเทศในระดับ มากที่สุด โดยชื่นชมการให้ข้อมูลย้อนกลับที่ชัดเจน การเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วม และการ

ให้คำแนะนำที่ช่วยพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ทั้งนี้ การนิเทศที่เน้นการบูรณาการเนื้อหา เทคโนโลยี และวิธีการจัดการเรียนรู้ ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจของครูผู้สอน และนำไปสู่การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยพบว่ารูปแบบการนิเทศตามแนวคิดบทเรียนร่วมกันร่วมกับการให้ข้อมูลย้อนกลับ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด TPACK ของครูผู้สอน ที่ส่งเสริมความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับประถมศึกษา ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นนี้ สามารถพัฒนาความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับประถมศึกษา ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษา หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำรูปแบบการนิเทศนี้ไปปรับใช้ในการพัฒนานักเรียนในรายวิชาอื่น ๆ อย่างต่อเนื่องเป็นรูปธรรม

1.2 จากผลการวิจัย พบว่า ในการใช้รูปแบบการนิเทศฯ ที่พัฒนาขึ้น ในการประเมินผลด้านความรู้ด้านเทคโนโลยีผสมผสานวิธีสอน (Technological Pedagogical Knowledge - TPK) อยู่ในระดับน้อยที่สุด ดังนั้น ควรดำเนินการตามลำดับขั้นตอนและควรศึกษาตามกรอบแนวคิดความรู้ในเนื้อหาศาสตร์การจัดการเรียนรู้และเทคโนโลยี (TPACK) เพื่อสามารถจัดกระบวนการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสมกับเนื้อหาวิชาเฉพาะ

1.3 จากผลการวิจัย พบว่า ผลการประเมินความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษของผู้เรียน อยู่ในระดับมากที่สุด แต่ด้านคุณภาพของการสื่อสาร อยู่ในลำดับสุดท้าย ดังนั้นควรเพิ่มหรือใช้ แอปพลิเคชัน ที่เกี่ยวข้องกับออกเสียงและการพูดภาษาอังกฤษเพิ่มมากขึ้น

1.4 จากผลการวิจัย พบว่า ความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีต่อรูปแบบการนิเทศตามแนวคิดการให้ข้อมูลย้อนกลับ ร่วมกับบทเรียนร่วมกันเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด TPACK ของครูผู้สอน ที่ส่งเสริมความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับประถมศึกษา อยู่ในระดับมาก แต่ในด้านระยะเวลาในการนิเทศ ด้านผู้นิเทศมีการวางแผนการนิเทศอย่างเป็นระบบ และด้านผู้นิเทศให้ข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขข้อบกพร่อง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากลำดับสุดท้าย ดังนั้นในการจัดการนิเทศควรเพิ่มระยะเวลาในการนิเทศมากขึ้น และเพิ่มช่วงระยะของการนิเทศในแต่ละครั้งไม่ให้เกิดการกระชั้นชิดมากเกินไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยรูปแบบการนิเทศตามแนวคิดบทเรียนร่วมกันร่วมกับการให้ข้อมูลย้อนกลับ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด TPACK ของครูผู้สอน ที่ส่งเสริมความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับประถมศึกษาโดยเปรียบเทียบ สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ที่เกิดจากการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด รูปแบบการนิเทศที่หลากหลายวิธีที่ส่งเสริมความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับประถมศึกษา

2.2 เปลี่ยนบทบาทของครูผู้สอนจากการจัดการเรียนรู้มาเป็น “การโค้ช” เพื่อให้ผู้เรียนได้ใช้ศักยภาพในการเรียนสูงสุด

เอกสารอ้างอิง

- เชมจิรา คำหงษา, พระมหาอภิพงศ์ ภูริวัฒน์โน (คำหงษา), พระมหาโยธิน มหาวิโร (มาศสุข), พระสิทธิชัย คมภีโร (รินฤทธิ) และ พระมหาเมธี จันทวิโส (ไวยวัฒน์). (2566). บทบาทครูสังคมศึกษากับการเรียนรู้เชิงรุกในศตวรรษที่ 21. *วารสารพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์*, 8(1), 188–203.
- ชาธิณี ตรีวิธัญญ. (2560). การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพด้วยการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน: แนวคิดและแนวทางสู่ความสำเร็จ. *วารสารครุศาสตร์*, 45(1), 299–319.
- นริญจ์ โกศลเวช และ วรณิ แกมเกตุ. (2558). การศึกษาการรับรู้เรื่องทักษะชีวิตและสภาพการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับทักษะชีวิตของครู. *An Online Journal of Education*, 10(4), 392–404.

- นัฐพร เกียรติบัณฑิตกุล. (2556). ผลของหลักสูตรผลิตครูที่มีต่อความรู้ด้านการออกแบบการเรียนรู้การสอนโดยมีการรับรู้ความสามารถแห่งตนและความรู้ตามกรอบที่แพคของนักศึกษาครูเป็นตัวแปรส่งผ่าน : โมเดลพหุตัวแปรส่งผ่าน. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- มาเรียม นิลพันธุ์. (2558). วิจัยทางศึกษา. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วรदानันท์ เหมนิธิ และ มนตรี บุญเรืองเศษ. (2560). การพัฒนาแบบจำลองความรู้ด้านเทคโนโลยีผนวกวิธีสอนและเนื้อหา (TPACK) ในการประเมินศักยภาพความพร้อมของนักศึกษาฝึกสอนสายช่างอุตสาหกรรม (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.
- ศุภวรรณ สัจจิตบูล. (2560). การพัฒนารูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนิสิตครู. *วารสารวิจัยทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 11(2), 117–192.
- สายสุดา ปันตระกูล, กาญจนา เผือกคง และ ปริศนา มัชฌิมา. (2557). การศึกษาสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนการสอนระดับอนุบาลในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร. *วารสารสมาคมนักวิจัย*, 19(2), 81–91.
- แสงสุรีย์ ทองขาว, พระมหาโยธิน มหาวิโร (มาศสุข), พระปลัดไพโรจน์ อดุล (สมหมาย), สงคราม จันทร์ทาศิริ และ วิชิต นาชัยสินธ์. (2566). บทบาทครูไทยกับเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการจัดการศึกษา. *วารสารพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์*, 8(2), 130–144.
- Hattie, J., & Timperley, H. (2007). *The power of feedback*. *Review of Educational Research*, 77, 81–112.
- Mishra, P., & Koehler, M. J. (2006). Technological pedagogical content knowledge: A framework for teacher knowledge. *Teachers College Record*, 108(6), 1017–1054.
- Murcia, M. (2001). *Teaching English as a second or foreign language*. (3rd ed.). Massachusetts: Heinle & Heinle Publisher.
- Pilgrim, J., & Martinez, E. (2015). Web literacy and technology integration: Moving beyond TPACK with student-centered instruction. *Journal of Literacy and Technology*, 16(2), 121–153.
- Shulman, L. S. (1987). Knowledge and teaching: Foundations of the new reform. *Harvard Educational Review*, 57, 1–22.

The Results of The Learning Activities on The Topic of Law in Daily Life Using The 7-Step Learning Cycle Affecting The Learning Achievement and Problem-Solving Skills of Grade 11 Students

Sasithorn Songsri^{1*} and Alongkorn Ausawasowan²

¹ M.ED. Curriculum and Learning Management Innovation, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University, Thailand

² Department of Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: thongnak3@gmail.com

ABSTRACT

This research aimed to (1) compare the learning achievement of students before and after learning using the 7-step learning cycle, (2) compare the problem-solving skills of students before and after learning using the 7-step learning cycle, and (3) study the students' satisfaction with the learning management using the 7-step learning cycle. The sample group consisted of 42 Grade 11 students currently studying in the first semester of the academic year 2024 at Thung Nong Haeng Pracha San School, selected through cluster random sampling. This study was experimental research. The data collection instruments included (1) a lesson plan using the 7-step learning cycle, (2) a learning activity set on the topic of Law in Daily Life, (3) a test to measure learning achievement on the topic of Law in Daily Life, (4) a problem-solving skill assessment, and (5) a satisfaction questionnaire. The statistics used for data analysis included mean, standard deviation, and dependent t-test. The results of the study revealed that 1) students who were taught using the 7-step learning cycle had significantly higher learning achievement after the lesson compared to before the lesson at the .05 level. 2) Students who were taught using the 7-step learning cycle had significantly higher problem-solving skills after the lesson compared to before the lesson at the .05 level. 3) Students' overall satisfaction with the 7-step learning cycle was at the highest level.

Keywords: Learning Management Using The 7-Step Learning Cycle, Learning Achievement, Problem-Solving Skills, Secondary Education

ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายในชีวิตประจำวันโดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้นตอน ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดแก้ปัญหา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

ศศิธร สงศรี^{1*} และ อลงกรณ์ อัสวโสรธรรม²

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาวัฒนธรรมและการจัดการการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ประเทศไทย

² ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: thongnak3@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน และหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้นตอน (2) เปรียบเทียบทักษะการคิดแก้ปัญหา ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้นตอน (3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้นตอน กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนทุ่งหนองแห้งประชาสรรค์ จำนวน 42 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ (1) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้นตอน (2) ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายในชีวิตประจำวัน (3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (4) แบบวัดทักษะการคิดแก้ปัญหา (5) แบบสอบถามความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (M) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบค่าทีแบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test for dependent) ผลการศึกษา พบว่า 1) นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้นตอน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้นตอน มีทักษะการคิดแก้ปัญหาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้นตอนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้นตอน, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, ทักษะการคิดแก้ปัญหา, มัธยมศึกษา

© 2025 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

การศึกษาในปัจจุบันมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพและมีวินัย โดยมุ่งเน้นการเสริมสร้างทักษะและความสามารถที่ตอบสนองต่อความต้องการของตลาดและการพัฒนาประเทศ การศึกษาไม่เพียงแต่ช่วยให้นักเรียนเรียนรู้ตามความถนัด แต่ยังต้องพัฒนาความสามารถในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงในเศรษฐกิจและสังคมในศตวรรษที่ 21 ผ่านปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2559) การจัดการเรียนการสอนควรเน้นกระบวนการคิดและการลงมือปฏิบัติ เพื่อให้นักเรียนสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ในชีวิตจริง โดยเฉพาะทักษะการคิดแก้ปัญหาที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิต ซึ่งถือเป็นเป้าหมายหลักในการจัดการศึกษา จากการประเมินคุณภาพภายนอกโดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษาแห่งชาติ (สมศ.) พบว่ามาตรฐานที่ต้องพัฒนามากที่สุดคือ มาตรฐานที่ 4 ซึ่งเกี่ยวข้องกับความสามารถในการคิดและวิสัยทัศน์ของผู้เรียน (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประกันคุณภาพการศึกษา, 2558)

การเรียนรู้โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้นตอนเป็นวิธีการสอนที่กระตุ้นให้นักเรียนเกิดคำถามและค้นหาความรู้ด้วยตนเอง โดยผู้สอนทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวก ซึ่งส่งผลให้นักเรียนสามารถสรุปความรู้และพัฒนาการคิดอย่างเป็น

ระบบ วัฏจักรนี้ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ได้แก่ การตรวจสอบความรู้เดิม (Elicitation), การสร้างความสนใจ (Engagement), การสำรวจค้นหา (Exploration), การอธิบาย (Explanation), การขยายความรู้ (Elaboration), การประเมินผล (Evaluation), และการนำความรู้ไปใช้ (Extension) ซึ่งช่วยให้นักเรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้เก่ากับความรู้ใหม่ได้ (Bransford et al., 2000) วิธีการนี้ยังส่งเสริมทักษะที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและค้นพบคำตอบด้วยตนเอง ซึ่งช่วยเพิ่มศักยภาพทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และคุณธรรม (Eisenkraft, 2003) ดังนั้น การจัดการเรียนรู้ในรูปแบบนี้จึงเป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอย่างชัดเจน

การทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของโรงเรียนทุ่งหนองแห่งประชาสรรค์ พบว่า นักเรียนมีผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ต่ำกว่าระดับประเทศ และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ นักเรียนขาดทักษะการคิดแก้ปัญหา เนื่องจากการเรียนการสอนเน้นที่การท่องจำเป็นหลัก ทำให้นักเรียนไม่เกิดการเรียนรู้ที่หลากหลายและไม่เห็นความสำคัญของกิจกรรมการเรียนรู้ นอกจากนี้นักเรียนยังเกิดความเบื่อหน่ายกับการเรียน ทำให้ไม่สนใจเรียน ไม่สามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองและไม่สามารถเชื่อมโยงเนื้อหาอื่น ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องได้ ขาดปฏิสัมพันธ์ในการทำงานกลุ่ม แม้ว่าวิชาสังคมศึกษาจะมีความสำคัญและสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ แต่เนื่องจากเนื้อหาที่ต้องเรียนมีมาก ทำให้นักเรียนเน้นการท่องจำเพื่อสอบมากกว่าการฝึกทักษะการคิดและการใช้เหตุผลในการพิจารณาสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง ผู้วิจัยเห็นว่า การใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้นตอน ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นวิธีที่ช่วยพัฒนานักเรียนให้ตระหนักถึงปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต และเกิดการเรียนรู้การคิดแก้ปัญหาาร่วมกัน โดยส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหา ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการแก้ปัญหาปัจจุบันและป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน และหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้นตอน
2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการคิดแก้ปัญหา ก่อนเรียน และหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้นตอน
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้นตอน

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง โดยใช้แบบแผนการทดลองเบื้องต้น (Pre-Experimental Research Design) แบบ One-Group Pretest-Posttest Design โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2576 โรงเรียนทุ่งหนองแห่งประชาสรรค์ จำนวน 67 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ห้อง 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนทุ่งหนองแห่งประชาสรรค์ จำนวน 42 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling) เนื่องจากนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ห้อง 1 มีคุณลักษณะเป็นนักเรียนสายศิลป์ ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีความเหมาะสม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้นตอน เรื่อง กฎหมายในชีวิตประจำวัน จำนวน 4 แผน แผนละ 3 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 12 ชั่วโมง และมีผลการประเมินความเหมาะสมและคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้จากผู้เชี่ยวชาญอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.93 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.26

2.2 ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายในชีวิตประจำวัน ซึ่งมีผลการทดสอบประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เท่ากับ 82.40/82.43

2.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นแบบเลือกตอบชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) ระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์การเรียนรู้ในแบบทดสอบแบบอิงเกณฑ์โดยผู้เชี่ยวชาญอยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00 มีค่าความยาก-ง่าย (p) อยู่ระหว่าง 0.20 – 0.70 มีค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.29 – 0.97 และมีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตรของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน (Kuder-Richardson Coefficient: KR-20) เท่ากับ 0.933

2.4 แบบวัดทักษะการคิดแก้ปัญหา เป็นแบบเลือกตอบชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) ระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะโดยผู้เชี่ยวชาญอยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00 มีค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.22 – 0.89 และมีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตรค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ของครอนบาช (Cronbach, 1990) เท่ากับ 0.95

2.5 แบบสอบถามความพึงพอใจ เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) มี 5 ระดับ จำนวน 23 ข้อ โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) ระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะโดยผู้เชี่ยวชาญอยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้นตอน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

3.2 นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้นตอน มีทักษะการคิดแก้ปัญหาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

4.1 จัดเตรียมห้องและทำข้อตกลงพร้อมทั้งกฎระเบียบต่าง ๆ ในการเรียนร่วมกันในห้องเรียน

4.2 ชี้แจงรูปแบบการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้นตอน ในรายวิชาสังคมศึกษา 3 รหัสวิชา ส 32101 เรื่อง กฎหมายในชีวิตประจำวัน ให้กับนักเรียนในกลุ่มทดลองทราบ

4.3 วัดผลก่อนการทดลองกับผู้เรียนในกลุ่มทดลอง โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง กฎหมายในชีวิตประจำวัน และแบบวัดทักษะการคิดแก้ปัญหา

4.4 ดำเนินการทดลองตามแผนการทดลองที่กำหนดไว้ โดยใช้ระยะเวลาในการสอนตามตารางสอนที่ทางโรงเรียนกำหนดในห้องเรียนที่เป็นกลุ่มทดลอง โดยใช้เวลาคาบเรียนละ 50 นาที สัปดาห์ละ 2 คาบเรียน รวม 6 สัปดาห์ โดยการแบ่งเนื้อหาออกเป็น 4 เรื่อง ดังนี้

เรื่องที่ 1 กฎหมาย และกฎหมายแพ่งเกี่ยวกับตนเอง ครอบครัว และมรดก

เรื่องที่ 2 กฎหมายแพ่งเกี่ยวกับนิติกรรมและสัญญา

เรื่องที่ 3 กฎหมายอาญา

เรื่องที่ 4 กฎหมายอื่นที่ควรรู้

4.5 หลังจากเรียนครบจำนวน 6 สัปดาห์แล้วผู้วิจัยดำเนินการวัดผลหลังการทดลองกับผู้เรียนในกลุ่มทดลอง โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบวัดทักษะการคิดแก้ปัญหา

4.6 ให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างทำแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้นตอน

4.7 ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้นำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

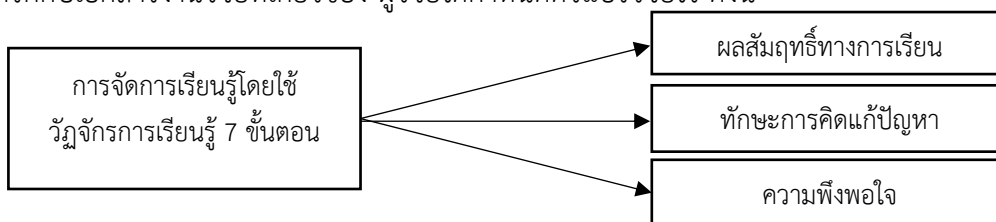
5.1 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน และหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้นตอน โดยใช้การวิเคราะห์ด้วยสถิติทดสอบที แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test for dependent)

5.2 เปรียบเทียบทักษะการคิดแก้ปัญหา ก่อนเรียน และหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้นตอน โดยใช้การวิเคราะห์ด้วยสถิติทดสอบที แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test for dependent)

5.3 วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้นตอน ด้วยการวิเคราะห์ค่าสถิติบรรยาย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการแปลความหมายตามเกณฑ์

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรวิจัยไว้ ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน และหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้นตอน

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน และหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้นตอน (n = 42)

การทดสอบ	$\bar{x}$	S.D.	t	df	Sig
ก่อนเรียน	12.14	2.70	21.21*	41	0.00
หลังเรียน	24.23	2.72			

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (* $p < .05$)

จากตารางที่ 1 พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้นตอน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 21.21$, $df = 41$, $Sig. = 0.00$) โดยมีค่าเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน เท่ากับ 12.14 มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 2.70 และมีค่าเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน เท่ากับ 24.23 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 2.72 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยข้อที่ 1 ที่กล่าวว่า “นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้นตอนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน”

2. ผลการเปรียบเทียบทักษะการคิดแก้ปัญหา ก่อนเรียน และหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้นตอน

นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้นตอน มีทักษะการคิดแก้ปัญหาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 20.49$, $df = 41$, $Sig. = 0.00$) โดยมีค่าเฉลี่ยของคะแนนทักษะการคิดแก้ปัญหา ก่อนเรียน เท่ากับ 8.28 มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 1.96 และมีค่าเฉลี่ยของคะแนนทักษะการคิดแก้ปัญหา

หลังเรียน เท่ากับ 17.11 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 1.79 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยข้อที่ 2 ที่กล่าวว่า “นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้นตอนมีทักษะการคิดแก้ปัญหาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน” ตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบทักษะการคิดแก้ปัญหา ก่อนเรียน และหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้นตอน (n = 42)

การทดสอบ	$\bar{X}$	S.D.	t	df	Sig
ก่อนเรียน	8.28	1.96	20.49*	41	0.00
หลังเรียน	17.11	1.79			

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (* $p < .05$)

3. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้นตอน

ตารางที่ 3 ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้นตอน (n = 42)

รายด้าน	M	S.D.	แปลความหมาย
1. ด้านบรรยากาศ	4.56	0.27	มากที่สุด
2. ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน	4.60	0.19	มากที่สุด
3. ด้านประโยชน์ที่ได้รับ	4.61	0.20	มากที่สุด
ภาพรวม	4.59	0.15	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้นตอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.59 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.15 ($\bar{X} = 4.59$, S.D. = 0.15) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้นตอน ในด้านประโยชน์ที่ได้รับ อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.61 มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.20 ($\bar{X} = 4.61$, S.D. = 0.20) รองลงมา คือ ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.60 มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.19 ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.19) และ ลำดับสุดท้าย คือ ด้านบรรยากาศ ซึ่งมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเท่ากับ 4.56 มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.27 ($\bar{X} = 4.56$, S.D. = 0.27)

อภิปรายผล

ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้นตอน พบว่า ช่วยพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียน ได้สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นผลจากการที่รูปแบบการเรียนรู้ดังกล่าวกระตุ้นให้นักเรียนได้คิดหาคำตอบด้วยตนเอง รูปแบบการสอนนี้มีประสิทธิภาพสูงกว่าการเรียนการสอนแบบดั้งเดิม เนื่องจากนักเรียนจะได้ตั้งคำถาม กำหนดปัญหา สร้างสมมติฐาน ทดสอบสมมติฐาน วิเคราะห์ผล และสรุปผล นอกจากนี้ครูมีการจัดกิจกรรมในกระบวนการเรียนรู้ที่ยึดหลักการเรียนรู้จากสิ่งใกล้ตัวที่นักเรียนรู้จักและคุ้นเคย ได้แก่ การกำหนดเป็นสถานการณ์เพื่อกระตุ้นให้เกิดคำถาม อยากรู้ พร้อมคาดเดาคำตอบ โดยอาศัยทักษะการคิดแก้ปัญหา เก็บข้อมูลรายละเอียดต่าง ๆ จากนั้นให้ผู้เรียนทำกิจกรรมการสืบค้น อ่าน รวบรวมความรู้ที่ยอมรับเป็นความรู้สากล เพื่อนำมาอภิปราย สร้างกระบวนการกลุ่ม เพื่อนำความรู้สากลมาสนับสนุนคำตอบที่คาดเดาก่อนหน้าว่าเป็นที่ยอมรับถูกต้องเชื่อถือได้ หรือนำไปโต้แย้งคำตอบที่คาดเดาไว้

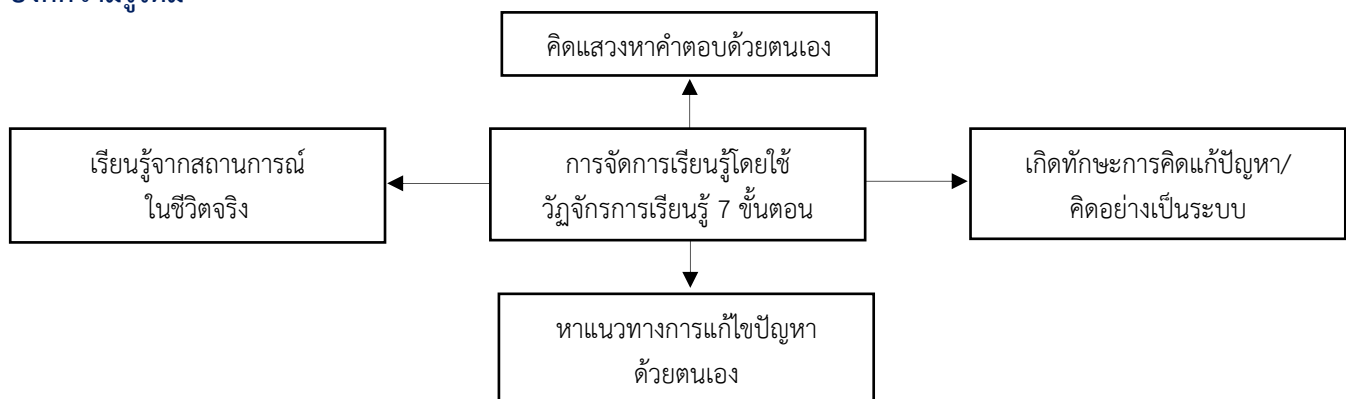
ก่อนหน้าหรือรับเอาความรู้ใหม่มายึดถือแทน โดยอาศัยทักษะการพิสูจน์เชิงเหตุผล อธิบายปรากฏการณ์ที่สังเกตรับรู้มาคิดแก้ปัญหาตามกระบวนการการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้นตอน ทั้งนี้ความรู้ที่ได้จากสืบค้น อ่าน รวบรวมความรู้มาใช้สนับสนุน หรือโต้แย้งการคาดเดาคำตอบนั้น ยังทำให้นักเรียนยังอยากมีความรู้เพิ่มเติมอื่นอีกมากมาย นำไปสู่คำถามที่ค้างคาใจหรือคำถามที่สงสัยลึกไปจากเดิม เกิดแรงบันดาลใจคิดค้นหาคำตอบด้วยตนเอง ทำให้สามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวันหรือแก้ปัญหาด้วยตนเองได้อย่างถูกต้อง ซึ่งสอดคล้องกับ นูรโอซา ดิง (2562) พบว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้นตอน ช่วยให้ผู้เรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทั้งในด้านความรู้ ความเข้าใจ ความจำ และทักษะในการปฏิบัติ โดยสามารถนำความรู้ไปใช้ในการแก้ปัญหาการเรียน ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ Somers (2005) พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของกลุ่มที่เรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอน 7E แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 นอกจากนี้ยังส่งเสริมให้ผู้เรียนค้นคว้าความรู้ด้วยตนเอง ฝึกคิดอย่างมีเหตุผล และพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาด้วยตนเองอีกด้วย ซึ่งยังสอดคล้องกับ พิชญเนตร เสวตโสธร (2560) ที่ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้นตอน ช่วยให้ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญ โดยเริ่มต้นจากการตั้งใจเพื่อสร้างความสนใจให้ผู้เรียนอยากรู้และอยากเรียนในหัวข้อที่แปลกใหม่ นักเรียนจะได้ลงมือปฏิบัติจริงในชั้นเรียน และยังเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้นหลังจากการเรียนรู้ในรูปแบบนี้ อีกทั้งยังสอดคล้องกับ Shaheen & Kayani (2015) พบว่า ในการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้นตอน นักเรียนยังมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ของการบูรณาการทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้แนวคิดทฤษฎี กระบวนการสอนที่สอดคล้องกับ Joyce & Weil (1996) โดยใช้กระบวนการสอนแบบวัฏจักรการเรียนรู้และแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม (Group Investigation Instructional Model) นอกจากนี้ผู้วิจัยได้นำแนวคิดการออกแบบการสอนเชิงระบบมาใช้ในการออกแบบและวางแผนการสอนในรายวิชาสังคมศึกษา 3

ผลการเปรียบเทียบทักษะการคิดแก้ปัญหา ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้นตอน พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้มีทักษะการคิดแก้ปัญหาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งอาจเป็นเพราะรูปแบบนี้ช่วยให้ครูผู้สอนสามารถปรับใช้ให้เหมาะสมกับลักษณะของวิชา ช่วยให้นักเรียนสามารถค้นพบความรู้และความจริงด้วยตนเอง นอกจากนี้ยังช่วยกระตุ้นให้นักเรียนเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข ในการจัดกิจกรรมทั้ง 7 ขั้นตอน ครูผู้สอนทำหน้าที่สนับสนุนและแบ่งปันประสบการณ์ พร้อมทั้งสร้างสถานการณ์ที่กระตุ้นให้นักเรียนตั้งคำถามและทดลองตรวจสอบด้วยตัวเอง โดยนำทฤษฎีการแก้ปัญหาที่ได้ นำองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์และการใช้ประโยชน์จากกลุ่มซึ่งมีความคิดหลากหลาย โดยเน้นการใช้เทคนิคระดมสมองเกือบทุกขั้นตอน ซึ่งจะต้องเปลี่ยนบทบาทตนเองจากที่เคยสอนเนื้อหาบรรยายอยู่หน้าชั้นเรียนอย่างเดียวมาเป็นผู้กำกับ จัดสถานการณ์ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งส่งผลให้นักเรียนพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับ สุภวัฒน์ ด่วงรอด (2560) พบว่า วัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้นตอนเหมาะสมกับนักเรียนทุกระดับชั้น โดยเน้นทักษะการคิดต่าง ๆ ซึ่งช่วยให้นักเรียนสามารถเรียนรู้และค้นพบได้ด้วยตนเองอย่างเต็มศักยภาพ นอกจากนี้การพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหายังช่วยเสริมสร้างความสามารถในการใช้สมองในการแก้ปัญหา รวมถึงพัฒนาทัศนคติ วิถีคิด ค่านิยม และความเข้าใจในสภาพการณ์ของสังคมได้ดียิ่งขึ้น ศศิธร ศรีวงษ์ญาติดี (2560) พบว่า วัฏจักรการเรียนรู้ 7E ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ นักเรียนสามารถลงมือแก้ปัญหาจากสถานการณ์ที่ครูเป็นผู้กำหนดได้อย่างสร้างสรรค์ ได้หาแนวทางวิธีใหม่ ๆ มาใช้ในการแก้ปัญหา อีกทั้งยังได้ทำกิจกรรมและภารกิจต่าง ๆ ได้รับความสนุกสนาน ที่สำคัญได้ช่วยกันระดมความคิด ตอบคำถาม เกิดความสามัคคีในหมู่คณะนอกจากนี้นักเรียนจะได้รับฟังการแสดงความคิดเห็นของเพื่อน ๆ ในการประเมินและแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ที่สามารถนำเทคนิควิธีการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเพื่อนแต่ละกลุ่มมาปรับใช้ให้เหมาะกับสถานการณ์นั้น ๆ อีกด้วย ทำให้นักเรียนมีความสุขในการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับ ปิยะบุตร ถิ่นถา (2560) พบว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมักมีความสามารถในการคิดแก้ปัญหามากกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ต่ำ โดยมุ่งเน้นกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ที่ช่วยให้นักเรียนสามารถค้นพบความรู้และความจริงด้วยตนเอง พร้อมทั้งได้รับการกระตุ้นให้เรียนรู้ได้อย่างมีความสุขในกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 7 ขั้นตอน ครูผู้สอนมีบทบาทในการช่วยเหลือ แบ่งปันประสบการณ์ และสร้างสถานการณ์ที่กระตุ้นให้นักเรียนคิด ตั้งคำถาม และลงมือทำการตรวจสอบ

ซึ่งสอดคล้องกับ ดุษฎี เจริญสุข (2562) พบว่า ผู้เรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ตามวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น (7E) มีพัฒนาการการเรียนรู้ดีขึ้นอย่างมากจากระดับ 1 ซึ่งเป็นระดับที่ต่ำที่สุด ไปสู่ระดับ 6 ซึ่งสูงที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบรรยากาศในการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ตามวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น (7E) ซึ่งประกอบด้วย ขั้นที่ 1 ตรวจสอบความรู้เดิม (Elicitation) ขั้นที่ 2 เร้าความสนใจ (Engagement) ขั้นที่ 3 สำรวจและค้นหา(Exploration) ขั้นที่ 4 อธิบาย (Explanation) ขั้นที่ 5 ขยายความรู้ (Elaboration) ขั้นที่ 6 ประเมินผล (Evaluation) และขั้นที่ 7 นำความรู้ไปใช้ (Extension) ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปปรับประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมและเกิดประโยชน์ต่อชีวิตประจำวัน

ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้นตอน พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้นตอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การจัดการเรียนรู้ด้วยวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้นตอนเป็นรูปแบบการสอนที่เน้นการเชื่อมโยงความรู้กับกระบวนการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ นุรไอซา ดิง (2562) พบว่า นักเรียนความพึงพอใจต่อวิธีสอนนี้ในระดับสูง นอกจากนี้ วัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น ยังช่วยพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนผ่านกระบวนการและกิจกรรมที่ครูจัดขึ้น ทำให้นักเรียนสามารถระบุปัญหา คิดหาสาเหตุ ผลกระทบ และเสนอแนวทางในการแก้ปัญหาได้

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

จากภาพที่ 2 ได้แสดงองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย เรื่อง ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายในชีวิตประจำวัน โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้นตอน ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้นตอน เป็นวิธีการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้จากสถานการณ์จริงที่ครูจัดเตรียมไว้ โดยให้ผู้เรียนค้นหาคำตอบด้วยตนเองผ่านกระบวนการสืบเสาะหาความรู้และคิดอย่างเป็นระบบ ซึ่งช่วยพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาและหาแนวทางการแก้ไขปัญหาด่าง ๆ ด้วยตนเอง กระบวนการเรียนรู้ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ตรวจสอบความรู้เดิม 2) เร้าความสนใจ 3) สำรวจค้นหา 4) อธิบาย 5) ขยายความรู้ 6) ประเมินผล และ 7) นำความรู้ไปใช้ โดยเริ่มต้นจากการเชื่อมโยงความรู้เดิมกับสิ่งที่สนใจ จากนั้นค้นหาหลักฐานเพื่ออธิบายและเชื่อมโยงกับเรื่องที่เกี่ยวข้อง ครูมีบทบาทในการประเมินความรู้ของผู้เรียนและกระตุ้นให้ผู้เรียนใช้ความรู้ที่ได้รับให้เกิดประโยชน์ต่อไป ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างสนุกสนานมีความสุขกับการเรียนรู้เกิดการเรียนรู้อย่างเต็มที่ ทำลายความสามารถ ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์และปลดปล่อยทักษะการคิดนอกกรอบ นอกจากนี้การจัดการเรียนรู้โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้นตอน ถือปัจจัยหนึ่งในการดึงดูดความสนใจของนักเรียน ทั้งในแง่ของความสนุกสนาน การเข้าใจได้ง่าย และการมีส่วนร่วมในชั้นเรียน ซึ่งช่วยเสริมสร้างบรรยากาศและการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันในห้องเรียนได้อย่างมาก และผลักดันให้การเรียนในห้องเรียนเกิดความสุข

สรุปผลการวิจัย

ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายในชีวิตประจำวัน โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้นตอน ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่า (1) นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้นตอนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 21.21$, $df = 41$, $Sig. = .000$) เนื่องจากวิธีการสอนดังกล่าวช่วยให้ให้นักเรียนได้ใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ในการค้นพบความรู้หรือประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีความหมายด้วยตนเอง ส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ที่หลากหลายและมีประสิทธิภาพ (2) นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้นตอนมีทักษะการคิดแก้ปัญหาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 20.49$, $df = 41$, $Sig. = .000$) เนื่องจากวิธีการสอนนี้เป็นการสอนแบบแก้ปัญหาที่ผู้สอนจัดสถานการณ์ให้เกิดปัญหา เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดหาคำตอบด้วยตนเอง โดยการตั้งคำถาม ตั้งปัญหา กำหนดสมมติฐาน ตรวจสอบสมมติฐาน วิเคราะห์ผล และสรุป เป็นวิธีการที่ฝึกให้ผู้เรียนค้นคว้าหาความรู้ผ่านกระบวนการคิดและเหตุผล จนสามารถค้นพบความรู้หรือแนวทางแก้ปัญหาที่ถูกต้องด้วยตนเอง ผู้สอนจะตั้งคำถามเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนใช้ความคิดในการแก้ปัญหาที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ และ (3) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้นตอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากการสอนที่เน้นการถ่ายโอนการเรียนรู้และให้ความสำคัญกับการตรวจสอบความรู้เดิมของนักเรียนเป็นสิ่งสำคัญที่ครูไม่ควรมองข้าม การตรวจสอบความรู้เดิมช่วยให้ครูทราบว่านักเรียนควรเรียนรู้อะไรก่อนที่จะเข้าสู่เนื้อหาหลัก ทำให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

แม้ผลการวิจัยจะชี้ให้เห็นถึงประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้นตอน ในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 แต่การวิจัยในครั้งนี้ยังมีข้อจำกัดที่ควรพิจารณา กล่าวคือ การดำเนินการวิจัยยังมีระยะเวลาการดำเนินการที่น้อยเนื่องจากภายใต้ข้อจำกัดของเวลาเรียนตามปฏิทินของสถานศึกษา อีกทั้งกลุ่มตัวอย่างที่เลือกมาใช้ในการวิจัย มีเพียง 1 กลุ่มตัวอย่าง เนื่องจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนทุ่งหนองแห้งประชาสรรค์ มีเพียง 1 ห้องเรียน ทำให้ไม่เกิดการเปรียบเทียบการเรียนรู้โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้นตอน กับกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม อีกทั้งการจัดการเรียนรู้โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้นตอน นักเรียนจะต้องเกิดข้อสงสัยหรือเกิดคำถาม แล้วให้นักเรียนแสวงหาความรู้เอง โดยผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวกให้กับนักเรียน หลังจากนั้นนักเรียนจะสรุปความรู้เป็นของตนเอง ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองและมีการคิดอย่างเป็นระบบ เป็นการสอนที่นักเรียนเป็นผู้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง ดังนั้นครูจะต้องมีทักษะในการกระตุ้นการเรียนรู้ของนักเรียนอยู่ตลอดเวลา

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 การจัดการเรียนรู้โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้นตอน เพื่อพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาควรมีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง โดยต้องมีการประสานงานระหว่างบุคลากรทางการศึกษาภายในโรงเรียนเพื่อพัฒนานักเรียนอย่างยั่งยืน พร้อมทั้งมีการติดตามผลการเรียนรู้เป็นระยะ

1.2 กระบวนการจัดการเรียนรู้ทั้งในแต่ละขั้นตอนของกิจกรรมการเรียนรู้และการเลือกใช้สื่อการเรียนรู้ ควรได้รับความสำคัญจากผู้สอนเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 การจัดการเรียนรู้ควรให้ความสำคัญกับการบูรณาการสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ภาพยนตร์ และสตอรี่ไลน์ เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่ครบถ้วนสำหรับนักเรียน

1.4 ขั้นตอนการทำกิจกรรมการเรียนรู้มีหลายขั้นตอน ผู้วิจัยควรคาดการณ์สถานการณ์ที่อาจเกิดขึ้นล่วงหน้า เพื่อเตรียมพร้อมปรับกระบวนการเรียนรู้ให้เหมาะสมตามเหตุการณ์ เพื่อให้การจัดการเรียนรู้ในครั้งนั้น ๆ มีประสิทธิภาพสูงสุด

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 ควรศึกษาวิจัยรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้นตอน กับนักเรียนในระดับชั้นอื่น ๆ เพื่อพัฒนาและส่งเสริมทักษะกระบวนการคิด
- 2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยรูปแบบหรือวิธีสอนอื่น ๆ เช่น ชิปปาโมเดล, การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ร่วมกับชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาในรายวิชาสังคมศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- ดุขฎิ เจริญสุข (2562). ผลการจัดการเรียนรู้ด้วยใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ตามวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น (7E) ที่มีต่อการรู้เรื่องวิทยาศาสตร์ เรื่องระบบนิเวศ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. (การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร).
- นุรไอชา ดิง. (2562). ผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น ร่วมกับการใช้ชุดกิจกรรมวิทยาศาสตร์ที่มีต่อทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านราษฎร์ประสานจิต อำเภอฟุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี).
- ปิยะบุตร ถิ่นถา. (2560). การจัดการเรียนรู้วิชาภูมิศาสตร์ โดยใช้วิธีการแบบเปิด เพื่อพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตเทศบาลบ้านเขตนวน. (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่).
- พิชญเนตร เสวตโสธร. (2560). การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น เพื่อพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณในรายวิชาชีววิทยา เรื่องการสลายสารอาหารระดับเซลล์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยทักษิณ).
- ศศิธร ศรีวงษ์ญาติดี. (2560). การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้โปรแกรมหุ่นยนต์ด้วยวัฏจักรการเรียนรู้ 7E เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- ศุภวัฒน์ ดำรงรอด. (2560). ผลการจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น ร่วมกับเทคนิคการใช้คำถามโดย Kahoot เรื่องแรงและการเคลื่อนที่ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. (การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2559). คู่มือการประเมินคุณภาพตาม. มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประกันคุณภาพการศึกษา. (2558). รายงานการประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: สำนักงานรับรองมาตรฐานและประกันคุณภาพการศึกษา.
- Bransford, J. D., Brown, A. L., & Cocking, R. R. (2000). *How people learn: Brain, mind, experience, and school*. Retrieved 2from <https://bpb-us-e1.wpmucdn.com/sites.ucsc.edu/dist/6/45/files/2016/09/RS-7-HPL1.pdf?bid=45>.
- Cronbach, L.J. (1990). *Essentials of psychological testing*. (5th ed.). New York: Harper & Row.
- Eisenkraft, A. (2003). A proposed 7E model emphasizes “transfer of learning” and the importance of eliciting prior understanding. *The science teacher*, 70(6), 56–59.
- Joyce, B., & Weil, M. (1996). *Models of teaching*. (5th ed.). Boston: Allyn and Bacon.
- Shaheen, M., & Kayani, M. M. (2015). Improving students' achievement in Bio 7E instructional model: An experimental study. *Mediterranean Journal of Social Sciences*, 6(4), 471-481.
- Somers, R. L. (2005). *Putting down roots in environmental literacy: A study of middle school students' participation in Louisiana Sea Grant's Coastal Roots Project*. (Master of Arts, Louisiana State University).

Buddhist Health Promotion of Health Assembly in Roi Et Province

Phra Adikarn Natthawut Siricando^{1*} Phrakhrusutaworathammakit¹ Palakorn Anupan¹
 Phrakhrupariyatworamathee¹ Phaitoon Suanmafai¹ Sanan Prasert¹ and Sukanda Chantawaree¹

¹ Mahachulalongkornrajavidyalaya, Roi-Et Buddhist College, Thailand

* Corresponding author. E-mail: snanpras@gmail.com

ABSTRACT

This research article aims to (1) develop health promotion activities based on Buddhist principles for the Health Assembly of Roi Et Province and (2) strengthen the Buddhist health network of the Health Assembly in Roi Et Province. This study employs a qualitative research methodology, focusing on the Health Assembly of Roi Et Province. The target groups were 5 monks, 5 community leaders, 10 village health volunteers (VHVs) and 15 general public, totaling 35 monks/people, selected purposively. The research instruments were interviews forms and group discussion recording forms and observation type, Data were collected through interviews, focus group discussions, observe behavior and the organization of health promotion activities based on Buddhist principles. The findings are presented descriptively. The study revealed that: (1) Holistic health promotion activities based on Buddhism involve the application of Buddhist principles in daily life to achieve happiness, disease prevention, and safety. These activities encompass four dimensions: physical cultivation (kaya bhavana), ethical cultivation (sila bhavana), mental cultivation (citta bhavana), and wisdom cultivation (panna bhavana). Examples include physical health promotion through exercise, mental health promotion through the practice of loving-kindness, wisdom health promotion through contemplation of life according to the principles of the Three Characteristics (anicca, dukkha, anatta), and social health promotion through adherence to the law. (2) The strengthening of the Buddhist health network within the Health Assembly of Roi Et Province involves participatory work at every stage, from planning meetings to evaluation and summarization of activities each year. Key components include the processes of network building, network management, role allocation among network members, utilization of the network, and the application of the Four Noble Truths in the development of the network-building process.

Keywords: Promotion, Buddhist Health, Health Assembly in Roi Et Province

การส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธของสมาชิกสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด

พระอธิการรัฐภูมิ สิริจันทโร^{1*} พระครูสุตวรธรรมกิจ¹ พลากร อนุพันธ์¹ พระครูปริยัติวิกรมเมธี¹ ไพฑูรย์ สอนมะไฟ¹
สนั่น ประเสริฐ¹ สุกานดา จันทวารีย์¹

¹ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: snanpras@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อพัฒนากิจกรรมส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธของสมาชิกสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด (2) เพื่อเสริมสร้างเครือข่ายสุขภาพวิถีพุทธของสมาชิกสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ พระสงฆ์ 5 รูป ผู้นำชุมชน 5 คน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) 10 คน และประชาชนทั่วไป 15 คน รวม 35 รูป/คน โดยเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม และแบบสังเกต เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ สนทนากลุ่มย่อย สังเกตพฤติกรรม และจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธ นำเสนอข้อมูลที่ได้โดยวิธีการพรรณนา ผลการศึกษาพบว่า 1) กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพองค์รวมเชิงพุทธ คือ การประยุกต์ใช้หลักธรรมใช้ในการดำเนินชีวิตเพื่อมีความสุข ปลอดภัย ปลอดภัย ประกอบด้วย การพัฒนา 4 ด้าน ได้แก่ กายภาวนา ศีลภาวนา จิตตภาวนา ปัญญาภาวนา การส่งเสริมสุขภาพกายเชิงพุทธ เช่น การออกกำลังกาย เป็นต้น การส่งเสริมสุขภาพจิตเชิงพุทธ เช่น การแผ่เมตตา เป็นต้น การส่งเสริมสุขภาพปัญญาเชิงพุทธ เช่น การพิจารณาชีวิตตามหลักไตรลักษณ์ เป็นต้น การส่งเสริมสุขภาพสังคมเชิงพุทธ เช่น ประพฤติตนตามกฎหมาย เป็นต้น 2) การเสริมสร้างเครือข่ายสุขภาพวิถีพุทธของสมาชิกสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ดเป็นการทำงานแบบมีส่วนร่วมทุกชั้นตอนเริ่มตั้งแต่ประชุมวางแผนงานจนถึงประเมินและสรุปผลการดำเนินงานในแต่ละปี มีองค์ประกอบที่สำคัญคือ ขั้นตอนการสร้างเครือข่าย การจัดการระบบเครือข่าย การจัดบทบาทหน้าที่ของสมาชิกในเครือข่าย การใช้ประโยชน์เครือข่าย และการประยุกต์ใช้หลักธรรมภาวนา 4 ในการพัฒนากระบวนการเสริมสร้างเครือข่าย

คำสำคัญ: การส่งเสริม, สุขภาพวิถีพุทธ, สมาชิกสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด

© 2025 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 เป็นจุดเปลี่ยนสำคัญของระบบสุขภาพไทย ในการขับเคลื่อนระบบสุขภาพประเทศไปสู่เป้าหมาย โดยขยายระบบสุขภาพออกไปจากแพทย์และสาธารณสุข และเปิดพื้นที่ให้กับการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายในสังคม (All for Health) เพื่อสุขภาพของคนทั้งมวล (Health for All) ซึ่งเป็นที่ยอมรับว่า การอภิบาลระบบสุขภาพเป็นองค์ประกอบสำคัญ ทำหน้าที่ในการชี้ทิศทางและกำกับดูแลให้ระบบสุขภาพเคลื่อนตัวไปอย่างมีทิศทาง พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 ได้มีการกำหนดความหมายของ สุขภาพ คือ ภาวะของมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางกาย ทางจิต ทางปัญญา และทางสังคม เชื่อมโยงกันเป็นองค์รวมอย่างสมบูรณ์ (กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ, 2550) ซึ่งสอดคล้องเกี่ยวกับเรื่องต่อไปนี้ (1) ปรัชญาและแนวคิดหลักของระบบสุขภาพ (2) คุณลักษณะที่พึงประสงค์และเป้าหมายของระบบสุขภาพ (3) การจัดให้มีหลักประกันและความคุ้มครองให้เกิดสุขภาพ (4) การสร้างเสริมสุขภาพ (5) การป้องกันและควบคุมโรคและปัจจัยที่คุกคามสุขภาพ (6) การบริการสาธารณสุขและการควบคุมคุณภาพ (7) การส่งเสริม สนับสนุน การใช้และการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสุขภาพการแพทย์แผนไทย การแพทย์พื้นบ้านและการแพทย์ทางเลือกอื่น ๆ (8) การคุ้มครองผู้บริโภค (9) การสร้างและเผยแพร่องค์ความรู้ด้านสุขภาพ (10) การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพ (11) การผลิตและการพัฒนาบุคลากรด้านสาธารณสุข และ (12) การเงินการคลังด้านสุขภาพ (สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ, 2550)

สมัชชาสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด คือคณะกรรมการส่งเสริมสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งเป็นการจัดตั้งสมัชชาสุขภาพ มีหน่วยงานรัฐและเอกชนเป็นเครือข่ายส่งเสริมสุขภาพ มีภาระหน้าที่หลักในการส่งเสริมสุขภาพ ซึ่งการขับเคลื่อนจะสามารถพัฒนาอย่างเต็มประสิทธิภาพยิ่งขึ้นหากสมัชชาสุขภาพจังหวัดมีศักยภาพที่จะดูแลและให้ความรู้แก่ชุมชน มีบทบาทมีพลังในการขับเคลื่อนเครือข่ายสุขภาพวิถีพุทธที่เข้มแข็ง โดยประสานงานเพื่อร่วมกันขับเคลื่อนมิติสุขภาพร่วมกันทุกภาคส่วน นำไปสู่การมีสุขภาพที่ดีของประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ด การดำเนินงานที่ผ่านมา มีลักษณะการทำงานที่ยังไม่ได้ประสานงานกับองค์กรภาคีเครือข่ายที่ดูแลสุขภาพของคนจังหวัดร้อยเอ็ดมากนัก ซึ่งองค์กรเครือข่ายต่าง ๆ ที่ทำงานด้านนี้ ประกอบด้วย อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล (รพสต.) โรงพยาบาล สาธารณสุขจังหวัด องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยอบรมประจำตำบล เครือข่ายพระสงฆ์ โครงการหมู่บ้านศีล 5 สมัชชาสุขภาพสมาคมแพทย์แผนไทย ซึ่งมีบทบาทในการขับเคลื่อนสุขภาพ ส่งผลให้การปฏิบัติงานส่งเสริมสุขภาพมีประสิทธิภาพมากขึ้น (สำนักข่าวไทเกอร์นิวส์, 2561) ลักษณะการทำงานของสมัชชาสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ดคือการรับนโยบายจากสำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (สช.) ประชุมกำหนดทำแผนปฏิบัติการประจำปี จัดทำปฏิทินการทำงาน ประสานงานกับเครือข่ายสุขภาพ และดำเนินกิจกรรมตามพันธกิจ

สมัชชาสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ดมีผลการดำเนินงานที่โดดเด่นเรื่องการส่งเสริมความมั่นคงทางอาหารจนสามารถจัดตั้งกลุ่มจำหน่ายอาหารสะอาดและปลอดภัย เช่น จำหน่ายในโรงพยาบาลอำเภอโพนทรายตั้งแต่ปี 2533 จนถึงปัจจุบัน ด้วยเหตุดังกล่าวข้างต้น คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่อง การส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธของสมัชชาสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด พัฒนากิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ และเสริมสร้างเครือข่ายสุขภาพวิถีพุทธจากความต้องการของสมัชชาสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด โดยเลือกทำกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพที่วัดบ้านเหล่าจั่ว ตำบลจังหาร อ.แก้งหาร จังหวัดร้อยเอ็ด เพราะเป็นวัดพัฒนาตัวอย่าง มีศูนย์ส่งเสริมสุขภาพประจำวัด และมีผลงานการส่งเสริมสุขภาพเป็นรูปธรรม ผลการดำเนินกิจกรรมครั้งนี้จะมีผลดีคือทำให้ผู้ร่วมกิจกรรมมีความรู้ความเข้าใจเรื่องการดูแลสุขภาพ ตระหนักถึงความสำคัญของการดูแลสุขภาพ ได้แนวทางหรือแนวปฏิบัติที่ดีในการดูแลสุขภาพ และได้เครือข่ายสุขภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนากิจกรรมส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธของสมัชชาสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด
2. เพื่อเสริมสร้างเครือข่ายสุขภาพวิถีพุทธของของสมัชชาสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

กลุ่มเป้าหมาย/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยการเลือกแบบเจาะจง รวมทั้งสิ้น 35 รูป/คน ประกอบด้วย (1) พระสงฆ์ จำนวน 5 รูป เกณฑ์ในการคัดเลือกคือ เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการอบรม/บรรยายเกี่ยวกับสุขภาพวิถีพุทธ รวมทั้งเคยทำกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธ (2) ผู้นำชุมชน จำนวน 5 คน เกณฑ์ในการคัดเลือกคือ เป็นผู้เคยร่วมกิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพและสุขภาพวิถีพุทธ (3) อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) จำนวน 10 คน เกณฑ์ในการคัดเลือกคือ เป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจเรื่องการดูแลและส่งเสริมสุขภาพ และเคยร่วมกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธ และ (4) ประชาชนทั่วไป จำนวน 15 คน เกณฑ์ในการคัดเลือกคือ เป็นผู้สนใจการดูแลสุขภาพและเป็นสมาชิกศูนย์ส่งเสริมสุขภาพชุมชนเหล่าจั่ว (วัดเหล่าจั่ว)

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเลือกกลุ่มเป้าหมาย/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อใช้ในการศึกษาครั้งนี้ โดยเลือกเฉพาะผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญเรื่องสุขภาพและพระพุทธศาสนา ได้กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยพระสงฆ์ ผู้นำชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) และประชาชนทั่วไป ซึ่งเป็นการเลือกแบบเจาะจง รวมทั้งสิ้น 35 รูป/คน ส่วนกลุ่มสนทนาเป็นบุคคลที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในด้านการส่งเสริมสุขภาพ โดยผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างโดย

กำหนดสัดส่วน (Quota Sampling) จำนวน 10 คน โดยพิจารณาเลือกจากผู้ที่มีคุณสมบัติคือ เป็นผู้มีผลงานด้านวิชาการ หรือมีความรู้ความเชี่ยวชาญในด้านการส่งเสริมสุขภาพ พื้นที่การวิจัยคือจังหวัดร้อยเอ็ด โดยเลือกวัดบ้านเหล่าจั่ว ตำบล จังหาร อำเภอจังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นพื้นที่ทำกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพและสร้างเครือข่ายสุขภาพ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่สร้างขึ้นจากการศึกษาทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธของสมัชชาสุขภาพ โดยที่ข้อคำถามได้ครอบคลุมถึงวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษา ดังต่อไปนี้

1) แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะใช้วิธีการสัมภาษณ์ในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 35 รูป/คน โดยมีประเด็นคำถามการวิจัย ได้แก่

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธของสมัชชาสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด

ตอนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนากิจกรรมส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธของสมัชชาสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด

ตอนที่ 4 คำถามเกี่ยวกับสภาพการของเครือข่ายสุขภาพวิถีพุทธของสมัชชาสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด

ตอนที่ 5 คำถามเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการเสริมสร้างเครือข่ายสุขภาพวิถีพุทธของสมัชชาสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด

2) แบบบันทึกการสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group) เพื่อวิเคราะห์ (1) แนวปฏิบัติ/กิจกรรมคำถามเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธของสมัชชาสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด (2) การพัฒนาธรรมเนียมสุขภาพวิถีพุทธของสมัชชาสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด

3) แบบบันทึกการสังเกต โดยสังเกตการณ์เรียนรู้ และพฤติกรรมการทำกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธของสมัชชาสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1) การรวบรวมข้อมูลเอกสาร การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ในส่วนของการศึกษาเอกสาร (Documentary Study) เป็นการศึกษาค้นคว้ารวบรวมข้อมูลเอกสาร ซึ่งมีรายละเอียดในการศึกษา ดังนี้

1.1) ศึกษา ค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลเอกสารและหลักฐานจากคัมภีร์ หนังสือ ตำรา วิทยานิพนธ์ รายงานวิจัย ตลอดจนเอกสารวิชาการที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ทั้งภาษาไทยและอังกฤษเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพ ธรรมนูญว่าด้วยระบบสุขภาพแห่งชาติ ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2565 (สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ, 2565) นโยบายสุขภาพ แนวคิดสุขภาพวิถีพุทธตามหลักท้าว 4 และแนวคิดการเสริมสร้างเครือข่าย

1.2) กำหนดเนื้อหาตามประเด็นการวิจัยที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย

1.3) วิเคราะห์/สังเคราะห์การส่งเสริมสุขภาพและสุขภาพวิถีพุทธ

1.4) สรุปผลการศึกษาที่แสดงให้เห็นถึงการส่งเสริมสุขภาพและสุขภาพวิถีพุทธ

2) การวิจัยภาคสนาม เป็นขั้นตอนหลังจากการศึกษาทางเอกสารแล้ว โดยกระทำดังนี้คือ

2.1) สำรวจพื้นที่ที่มีนโยบายและกิจกรรมเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพของสมัชชาสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด

2.2) กำหนดพื้นที่ในการวิจัย

2.3) ขออนุญาตผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด เพื่อติดต่อประสานงาน ชี้แจงรายละเอียดในการทำวิจัย แก่ผู้เกี่ยวข้องและขอสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายและการจัดสนทนากลุ่ม

2.4) ขออนุญาตเจ้าของพื้นที่ในการศึกษาวิจัย กำหนดวันเวลาในการสัมภาษณ์ สนทนากลุ่มและติดต่อประสานงานกับกลุ่มเป้าหมาย

2.5) ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง คือ เดินทางไปสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก เมื่อวันที่ 18 กันยายน 2567 ณ อำเภอเมืองร้อยเอ็ด

2.6) จัดสนทนากลุ่ม เมื่อวันที่ 6 กันยายน 2567 ณ วัดเหล่าจั่ว ตำบลจังหาร อำเภอจังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างโดยกำหนดสัดส่วน (Quota Sampling) จำนวน 10 คน โดยพิจารณาเลือกจากผู้ที่มีคุณสมบัติคือ เป็นผู้ที่มีผลงานด้านวิชาการ และมีความรู้ความเชี่ยวชาญในด้านการส่งเสริมสุขภาพ เพื่อเป็นการระดมความคิดหาองค์ความรู้ของการส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธของสมัชชาสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด

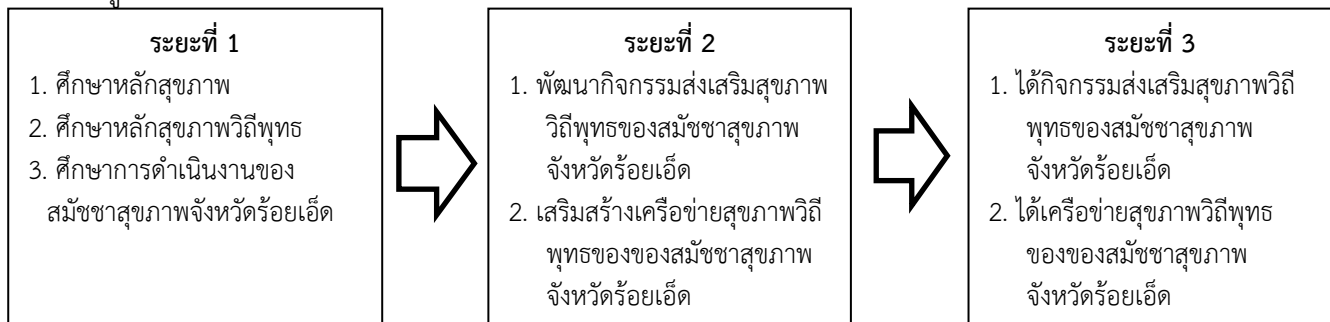
2.7) จัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลตามรูปแบบของเครื่องมือการวิจัย คือใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) พร้อมการจำแนกประเด็นบูรณาการหลักธรรมที่ส่งเสริมการดูแลสุขภาพ เพื่อเสนอการส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธของสมัชชาสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด นำเสนอผลสรุปการวิจัยและอภิปรายผลต่อไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดแนวคิดสุขภาพ และแนวคิดสุขภาพวิถีพุทธ เป็นกรอบการวิจัยและพัฒนา โดยศึกษากระบวนการส่งเสริมสุขภาพของสมัชชาสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด การพัฒนากิจกรรมส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธของสมัชชาสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด และการพัฒนาธรรมนูญสุขภาพวิถีพุทธของของสมัชชาสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งเขียนเป็นแผนภูมิภาพได้ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ผลการพัฒนากิจกรรมส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธของสมัชชาสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด

กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธของสมัชชาสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด คณะผู้วิจัยและสมัชชาสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ดได้ร่วมกันออกแบบกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพบูรณาการกับหลักภาวา 4 ด้าน คือ กายภาวา ฌิตภาวา จิตตภาวา ปัญญาภาวา

1.1 กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพกาย มีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ เช่น การรับประทานอาหารที่ถูกต้องตามหลักโภชนาการ งดเว้นและควบคุมอาหารและเครื่องดื่มที่ก่อให้เกิดโทษแก่ร่างกาย เช่น แป้ง น้ำตาล ไขมัน อันจะก่อให้เกิดโรคอ้วน เบาหวาน ความดันโลหิต เป็นต้น รับประทานอาหารที่เป็นประโยชน์ต่อร่างกาย เน้นปลา ผัก ผลไม้ เป็นต้น เว้นการสูบบุหรี่ แต่ให้หมั่นออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ ขยับถ่ายให้เป็นเวลา

1.2 กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพสังคัม (ศีล) คือการสมาทานศีล การทำกิจกรรมร่วมกันของผู้ร่วมกิจกรรม และการสร้างเครือข่ายสุขภาพ

1.3 กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพจิต มีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพจิต เช่น ไม่เครียด ไม่กังวล ทำใจให้สดใสร่าเริงเบิกบาน มองโลกในแง่ดี สวดมนต์ ทำสมาธิ และแผ่เมตตา

1.4 กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพปัญญา มีการฝึกอบรมปัญญา ให้รู้เท่าทันความเป็นจริงของโลกและชีวิต รู้จักแก้ปัญหาด้วยสติและปัญญา ไม่ใช่ใช้อารมณ์เป็นที่ตั้ง เน้นการพัฒนาความรู้และปัญญาที่นำไปสู่การปลดปล่อย เจริญจิตภาวนาพัฒนาทางความคิด เรียนรู้ตามหลักความจริงตามธรรมชาติ, กิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพสังคมเชิงพุทธ มีการส่งเสริมให้ความรู้เกี่ยวกับการสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับผู้อื่น การสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดี

2. ผลการเสริมสร้างเครือข่ายสุขภาพวิถีพุทธของของสมาชิสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด

สมาชิสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด รับนโยบายและแนวทางการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพจากสมาชิสุขภาพแห่งชาติ ทำงานภายใต้สังกัดสาธารณสุขจังหวัดร้อยเอ็ด ลักษณะการทำงานคือตั้งคณะกรรมการจากส่วนงานต่าง ๆ ภายในจังหวัด เช่น พานิชย์จังหวัด สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด เป็นต้น ดังนั้นจึงมีลักษณะการทำงานเป็นเครือข่าย ในแต่ละปีงบประมาณสมาชิสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ดจะประชุมหารือกำหนดนโยบายและแนวทางปฏิบัติว่าจะส่งเสริมสุขภาพด้านใดหรือประเด็นใด เช่น ปีงบประมาณ 2563 สมาชิภาพส่งเสริมเรื่องความปลอดภัยด้านอาหาร สมาชิภาพฯ ได้พัฒนากระบวนการโดยประชุมคณะกรรมการสมาชิภาพหรือแผนปฏิบัติงานประจำปี จัดทำรายละเอียดที่เกี่ยวข้อง เช่น ยุทธศาสตร์การส่งเสริม กำหนดกิจกรรม ตัวชี้วัดในการประเมินกิจกรรม พื้นที่ และกลุ่มเป้าหมาย แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ พื้นที่ที่รับผิดชอบ ประสานงานกลุ่มเป้าหมาย นัดประชุมกลุ่มเป้าหมายที่เป็นเครือข่ายการทำงาน ชี้แจงและทำความเข้าใจเรื่องนโยบายและแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการส่งเสริมความปลอดภัย กำหนดปฏิทินการทำงาน มอบหมายงาน ซึ่งเครือข่ายความปลอดภัย ได้แก่ เครือข่าย 10 แห่ง โดยแต่ละเครือข่ายจะทำงานตามภาระหน้าที่ความรับผิดชอบของตน ดังนี้

- 1) สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดร้อยเอ็ด โดยกลุ่มงานคุ้มครองผู้บริโภค เข้ามาร่วมเป็นคณะกรรมการและตรวจมาตรฐานด้านอาหาร และตลาด
- 2) สำนักงานเกษตรจังหวัดร้อยเอ็ด เข้ามาร่วมเป็นคณะกรรมการและสนับสนุนทางวิชาการกลุ่มเกษตรกรที่สนใจการทำเกษตรอินทรีย์
- 3) สำนักงานพัฒนาการจังหวัดร้อยเอ็ด เข้ามาร่วมเป็นคณะกรรมการและสนับสนุนกลุ่มเกษตรกรที่แปรรูปผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐาน
- 4) บริษัทประชารัฐรักสามัคคีจังหวัดร้อยเอ็ด เป็นเครือข่ายที่เข้ามาเป็นกลไกกลางในการเชื่อมระหว่างกลุ่มผู้ผลิตอาหารปลอดภัย เพื่อส่งสินค้าอาหารปลอดภัยให้กับร้านอาหาร โรงแรม โรงพยาบาล ที่มีความต้องการอาหารที่ปลอดภัยในการแปรรูปให้กับผู้บริโภคที่ปลอดภัยต่อไป
- 5) สำนักงานวิจัยการเกษตรจังหวัดร้อยเอ็ด เข้ามาร่วมเป็นคณะกรรมการและร่วมจัดทำข้อมูลกลุ่มเกษตรกรที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน
- 6) เทศบาลเมืองร้อยเอ็ด ร่วมเป็นคณะกรรมการและร่วมกำหนดแนวทางการพัฒนาตลาดเขียว และตรวจประเมินมาตรฐานตลาดที่อยู่ในความรับผิดชอบ
- 7) อุตสาหกรรมจังหวัดร้อยเอ็ด ร่วมเป็นคณะกรรมการในการช่วยจัดทำโลโก้ผลิตภัณฑ์อาหารปลอดภัยจังหวัดร้อยเอ็ด
- 8) พานิชย์จังหวัดร้อยเอ็ด ร่วมเป็นคณะกรรมการ ในการช่วยจัดทำโลโก้ผลิตภัณฑ์อาหารปลอดภัยจังหวัดร้อยเอ็ด
- 9) หอการค้าจังหวัดร้อยเอ็ด ร่วมจัดทำฐานข้อมูลผู้ประกอบการร้านค้าในจังหวัดพร้อมทั้งการประชาสัมพันธ์จัดตลาดพืชผักปลอดภัย
- 10) ตัวแทนกลุ่มเครือข่ายเกษตรปลอดภัย ร่วมเป็นคณะกรรมการและร่วมกำหนดมาตรฐานเพื่อรองรับการตรวจประเมินรับรอง

ขั้นตอนการสร้างเครือข่ายสุขภาพวิถีพุทธของสมาชิสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด เป็นกระบวนการบูรณาการที่มุ่งเน้นการสร้างสังคมสุขภาพที่แข็งแรงบนพื้นฐานหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยมีขั้นตอนสำคัญ ได้แก่ การวางแผน การจัดตั้งเครือข่าย การสร้างความรู้ความเข้าใจ การดำเนินกิจกรรม และการประเมินผล เพื่อส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพของตนเองอย่างยั่งยืน ผลลัพธ์ที่คาดหวังคือ การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ด ให้ดีขึ้น การจัดการระบบเครือข่ายสุขภาพวิถีพุทธของสมาชิสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด เป็นกระบวนการบริหารจัดการที่ครอบคลุมทุก

มิติ เพื่อให้เครือข่ายสามารถดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพตามหลักพระพุทธศาสนาได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน โดยเน้นการบูรณาการทรัพยากรและความร่วมมือจากทุกภาคส่วน เพื่อสร้างระบบการทำงานที่เป็นระบบ มีการติดตามประเมินผล และสามารถพัฒนาศักยภาพของบุคลากรได้อย่างต่อเนื่อง การจัดบทบาทหน้าที่ของสมาชิกในเครือข่ายสุขภาพวิถีพุทธของสมาชิสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด เป็นกระบวนการสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของเครือข่าย โดยการกำหนดบทบาทที่ชัดเจนให้กับสมาชิกแต่ละคน เพื่อให้ทุกคนมีความรับผิดชอบและสามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้การดำเนินงานของเครือข่ายบรรลุเป้าหมายในการส่งเสริมสุขภาพชุมชน การใช้ประโยชน์เครือข่ายสุขภาพวิถีพุทธของสมาชิสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด เป็นการนำศักยภาพของเครือข่ายมาสร้างสรรค์การเปลี่ยนแปลงเชิงบวกในระดับชุมชน โดยเน้นการส่งเสริมสุขภาพตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ผ่านความร่วมมือของทุกภาคส่วน เพื่อสร้างสังคมสุขภาพที่เข้มแข็งและยั่งยืน

กระบวนการเสริมสร้างเครือข่ายสุขภาพวิถีพุทธของสมาชิสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด ผลการจัดกิจกรรมส่งผลให้สมาชิกมีความสามัคคีและสามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อขับเคลื่อนการส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธในชุมชนอย่างยั่งยืน การเสริมสร้างเครือข่ายสุขภาพวิถีพุทธของสมาชิสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด เป็นกระบวนการที่มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพของสมาชิกทุกคนในเครือข่ายให้สามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อขับเคลื่อนการส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธในชุมชนให้เกิดผลอย่างยั่งยืน โดยอาศัยกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การอบรม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการสร้างความร่วมมือ เพื่อให้สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมและมีความเป็นเจ้าของในภารกิจของเครือข่าย ผลลัพธ์ที่ได้คือ เครือข่ายที่เข้มแข็งและสามารถแก้ไขปัญหาสุขภาพในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ การวางระบบเครือข่ายสุขภาพวิถีพุทธของสมาชิสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด เป็นการสร้างโครงสร้างและกลไกการทำงานที่เป็นระบบ เพื่อให้เครือข่ายสามารถดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพตามหลักพระพุทธศาสนาได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน โดยครอบคลุมการกำหนดบทบาทหน้าที่ของสมาชิก การวางแผน และการประเมินผล เพื่อให้มั่นใจว่าเครือข่ายสามารถบรรลุเป้าหมายและสร้างผลกระทบเชิงบวกต่อสุขภาพของชุมชนได้อย่างเป็นรูปธรรม การจัดบทบาทหน้าที่ของสมาชิกในเครือข่าย สุขภาพวิถีพุทธของสมาชิสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด เป็นกระบวนการสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของเครือข่าย โดยการกำหนดบทบาทที่ชัดเจนให้กับสมาชิกแต่ละคน เพื่อให้ทุกคนมีความรับผิดชอบและสามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้การดำเนินงานของเครือข่ายบรรลุเป้าหมายในการส่งเสริมสุขภาพชุมชนได้อย่างยั่งยืน รูปแบบการทำงานให้เกิดความเข้มแข็งของเครือข่ายสุขภาพวิถีพุทธของสมาชิสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด คือกลยุทธ์ในการดำเนินงานที่มุ่งเน้นการพัฒนาเครือข่ายให้มีความเข้มแข็งมีความสามารถในการขับเคลื่อนงานส่งเสริมสุขภาพตามหลักพระพุทธศาสนาในชุมชนได้อย่างยั่งยืน โดยเน้นการมีส่วนร่วมของสมาชิกทุกคน การสร้างความรู้ และการทำงานร่วมกับภาคีเครือข่าย

ภาพที่ 2 การสนทนากลุ่ม

ภาพที่ 3 วิทยากรอบรมให้ความรู้เรื่องการดูแลสุขภาพวิถีพุทธ

ภาพที่ 4 กิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธ

อภิปรายผล

ผลการพัฒนากิจกรรมส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธของสมัชชาสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า กิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพจิตวิถีพุทธของสมัชชาสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านสุขภาพกายมีการอบรมความรู้เรื่องการดูแลสุขภาพ เช่น การรับประทานอาหารที่เป็นประโยชน์ต่อร่างกาย การออกกำลังกาย เป็นต้น ด้านจิตภาวนามีการฝึกอบรมจิตหรือสมาธิ การมองโลกในแง่ดี ความหวังดี ปราศจากดีต่อผู้อื่น การทำวัตรสวดมนต์ เพื่อให้จิตสงบสุข ด้านสุขภาพปัญญา มีการฝึกอบรมให้รู้จักวิธีดูแลสุขภาพ ฝึกให้มีปัญญาให้รู้ทันโลกตามความเป็นจริง ไม่หลงยึดมั่นถือมั่นในสิ่งทั้งหลายโดยเฉพาะเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตประจำวัน ให้รู้จักแก้ปัญหาด้วยปัญญา สามารถดำเนินชีวิตด้วยความสุขเพราะเข้าใจความจริงของสิ่งทั้งหลาย ด้านสุขภาพสังคมมีการส่งเสริมการสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือ การสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดี ทั้งนี้กิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพของสมัชชาสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ดก่อนหน้านี้ไม่ได้มุ่งเน้นความเป็นวิถีพุทธโดยตรงแม้กิจกรรมบางอย่างจะมีความเป็นวิถีพุทธก็ตาม แต่เมื่อคณะผู้วิจัยได้ทำกิจกรรมร่วมกันและต้องการออกแบบกิจกรรมให้สอดคล้องกับหลักภavana 4 ทางพระพุทธศาสนา ได้แก่ กายภาวนา สิลภาวนา จิตภาวนา และปัญญาภาวนา ซึ่งเทียบได้กับสุขภาพองค์รวม แต่เป็นสุขภาพองค์รวมแนวพุทธ มีมิติการดูแลสุขภาพครอบคลุมทุกด้านของการดำเนินชีวิต ดังนั้น กิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพครั้งนี้จึงมีความเป็นวิถีพุทธ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประคองธรรม จันทรขาว (2560) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเสริมสร้างสุขภาวะชุมชนแบบองค์รวมของชุมชนในเขตบริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านบ่อทราย อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง พบว่า แนวทางพัฒนาการเสริมสร้างสุขภาวะชุมชนแบบองค์รวมของชุมชนในเขตบริการ โรงพยาบาลส่งเสริม

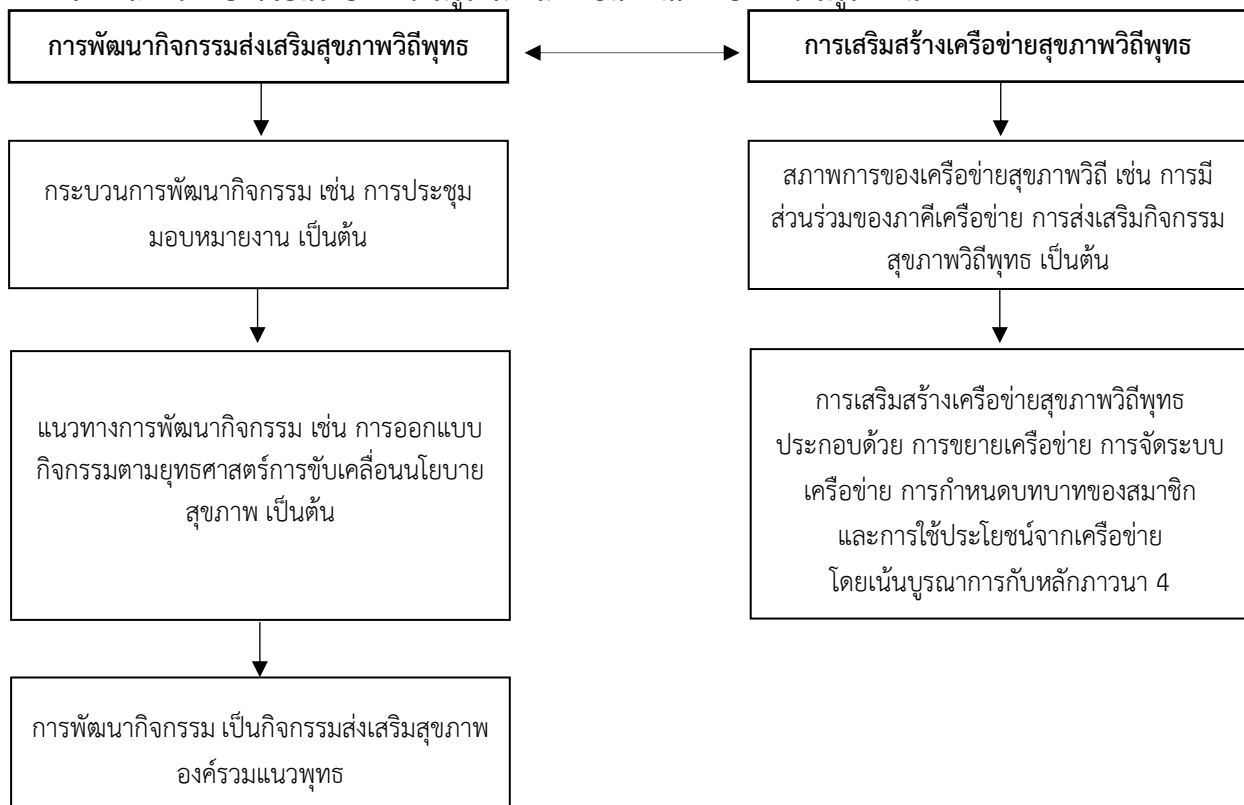
สุขภาพตำบลบ้านบ่อทราย อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง ทั้ง 4 ด้าน คือ 1) แนวทางพัฒนาสุขภาวะทางกาย ชุมชนร่วมกับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล (รพ.สต.) ควรจะสร้างแกนนำให้ครอบคลุมทุกหมู่บ้านให้สามารถดูแลคนในชุมชนได้อย่างทั่วถึงมากยิ่งขึ้นโดยการจัดอบรมอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) และผู้นำชุมชนให้มีศักยภาพเป็นผู้นำการจัดสุขภาพชุมชนแบบองค์รวม เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมมีความยั่งยืน ควรนำเงินกองทุนต่าง ๆ ที่มีในชุมชนออกมาใช้เพื่อสนับสนุนการจัดการสุขภาพมากขึ้น 2) แนวทางพัฒนา สุขภาวะทางจิต ควรมีการฝึกอบรมผู้ที่ทำงานในด้านนี้มากขึ้น รวมทั้งจัดให้มีการเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจในการจัดการเสริมสร้างสุขภาวะทางจิตให้มากขึ้น รวมไปถึงควรมีการบูรณาการระหว่างหน่วยงานหรือองค์กรที่ทำงานด้านสุขภาวะทางจิตให้เป็นเอกภาพ 3) แนวทางพัฒนาสุขภาวะทางสังคม หน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ ที่มีกิจกรรมลักษณะเดียวกัน ควรมีการบูรณาการทำงานร่วมกัน และควรมีการจัดกิจกรรมที่หลากหลายตามความสนใจและความต้องการของคนในชุมชน และ 4) แนวทางพัฒนาสุขภาวะทางปัญญา ควรจะนำหลักบรร คือ บ้าน วัด โรงเรียน มาดำเนินการอย่างจริงจัง รวมถึงการปรับรูปแบบการทำการกิจกรรมให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในชุมชน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้สุขภาวะทางปัญญา ผ่านกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาไกรวรรณ ชินทตติโย (ปุ่นขันธ) และคณะ (2560) ศึกษาเรื่องการบูรณาการหลักพุทธธรรมในการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุขององค์กรชุมชน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม พบว่า การบูรณาการหลักพุทธธรรมในการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ ที่สำคัญที่สุดก็คือ การปลูกฝังให้คนเป็น พลเมืองดี มีคุณธรรม จริยธรรม เพื่อก่อให้เกิดความสงบสุขในสังคม วิธีการหนึ่งที่น่าจะให้เกิดผลในการปลูกฝังและพัฒนา คือ การนำหลักไตรสิกขามาประยุกต์ใช้ เนื่องจากไตรสิกขาเป็นระบบและเป็นกระบวนการในการฝึกฝน อบรม ฝึกหัด เพื่อพัฒนาคนใน 3 ด้าน คือ ด้านพฤติกรรม เรียกว่า ศีล พัฒนาจิตใจ เรียกว่า สมาธิ และพัฒนาปัญญา เรียกว่า ปัญญา ทั้งนี้ก็เพื่อให้บุคคลมีการดำเนินชีวิตในวิถีที่ถูกต้องดีงาม โดยนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา (ไตรสิกขา) มาประยุกต์ใช้ในการบริหารและพัฒนาคนในองค์กร เป็นต้น

ผลการเสริมสร้างเครือข่ายสุขภาพวิถีพุทธของของสมัชชาสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า การเสริมสร้างเครือข่ายสุขภาพวิถีพุทธของสมัชชาสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด เป็นกระบวนการที่มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพของสมาชิกทุกคนในเครือข่ายให้สามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยบูรณาการกับหลักท้าว 4 เพื่อขับเคลื่อนการส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธในชุมชนให้เกิดผลอย่างยั่งยืน โดยอาศัยกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การอบรม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการสร้างความร่วมมือ เพื่อให้สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมและมีความเป็นเจ้าของในการกิจของเครือข่าย ผลลัพธ์ที่ได้คือ เครือข่ายที่เข้มแข็งและสามารถแก้ไขปัญหาสุขภาพในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสมาชิกเครือข่ายส่วนหนึ่งคือกลุ่มพระสงฆ์ การดำเนินงานกับเครือข่ายพระสงฆ์ก่อนหน้านี้ เช่น โครงการพระคิลานุปัฏฐากของคณะสงฆ์ ซึ่งพระสงฆ์ที่มีบทบาทโดดเด่นด้านนี้และเคยร่วมงานกันคือพระครูโพธิวิรุฒ เจ้าคณะอำเภอปทุมรัตน์ พระสังฆพัฒนาจังหวัดร้อยเอ็ด และเป็นเครือข่ายสุขภาพวิถีพุทธที่สำคัญ ผลลัพธ์ที่น่าพอใจอย่างยิ่งของงานวิจัยครั้งนี้คือคณะผู้วิจัยได้รับการแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการสมัชชาสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งนับว่าเป็นความสำเร็จในเบื้องต้นที่น่าพอใจอันจะเป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธในอนาคต ดังนั้นกิจกรรมการเสริมสร้างเครือข่ายครั้งนี้จึงเน้นความเป็นวิถีพุทธ เพื่อให้เครือข่ายสามารถปฏิบัติร่วมกันได้ และความเป็นวิถีพุทธมีความยั่งยืน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ลัดดา ปิยะเศรษฐ์ (2559) พบว่า ผลการศึกษาวิจัยในกลุ่มประชาชนที่เข้าร่วมโครงการสร้างสุขภาพดีวิถีพุทธในชุมชน จำนวน 65 คน พบว่า ประชาชนที่เข้าร่วมโครงการฯ มีการรับรู้เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมสร้างสุขภาพดีวิถีพุทธ ผ่านช่องทางเสียงตามสาย หอกระจายข่าว และรับรู้จากโครงการฯ โดยดำเนินการในรูปแบบของคณะกรรมการ และมีองค์ประกอบของคณะกรรมการฯ ที่เป็นเครือข่ายบ้าน วัด โรงเรียน (บวร.) ซึ่งมีความเหมาะสมและมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรม 3ส. สวดมนต์ สมาธิ สันทนาธรรม 3อ. อาหาร ออกกำลังกาย อารมณ์ และ 1น. นาฬิกาชีวิต (3ส. 3อ. 1น.) เป็นอย่างดี มีการร่วมประชุม ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติกิจกรรมร่วมติดตาม และร่วมรับผลประโยชน์ เป็นต้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระโสณพัฒนบัณฑิต และคณะ (2562) ศึกษาเรื่องการขับเคลื่อนระบบสุขภาพ โดยใช้ธรรมนูญสุขภาพชุมชนวิถีพุทธ ตำบลหนองตาไก้ อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ในด้านการบริหารจัดการแผนงานโครงการ เมื่อมีสำนักธรรมนูญตำบลแล้วเกิดบรรยากาศของการร่วมคิดร่วมทำ ทำให้การจัดทำแผนมีความครอบคลุมสามารถแก้ปัญหาตามความต้องการของประชาชนได้อย่างเป็นองค์รวมทั้งในด้านสุขภาพองค์รวม ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน โดยมีกองทุนสุขภาพเป็นแหล่งสนับสนุนงบประมาณ นอกจากนั้นยังมี

งบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานภาคีเครือข่าย การบริจาคโดยชุมชนร่วมจัดหางบประมาณเพิ่มเติม ทุกกลุ่มวัยได้รับการดูแล ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างมีกฎ มีกติกา ประชาชนถือปฏิบัติเกิดการเรียนรู้รักสามัคคี นำความสุขส่งมาสู่คนในชุมชน เกิดกลไกการคุ้มครองสิทธิของประชาชนในชุมชน และในขณะเดียวกันก็เกิดพลังขับเคลื่อนในพื้นที่ที่มีกลไกการบูรณาการระหว่างรัฐ ท้องถิ่น ประชาชนในระดับท้องถิ่น ประชาชนสามารถพึ่งตนเองได้ โดยรัฐให้การสนับสนุนส่งเสริมร่วมกัน

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการศึกษาวิจัยนี้ได้องค์ความรู้ใหม่ แสดงเป็นแผนภาพองค์ความรู้ได้ดังนี้

ภาพที่ 5 องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่ตามแผนภาพมีอธิบาย ดังนี้ 1) การพัฒนากิจกรรมส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธ ประกอบด้วย กระบวนการพัฒนากิจกรรม เช่น การประชุมมอบหมายงาน การติดตามและสรุปผลการดำเนินงาน เป็นต้น แนวทางการพัฒนา กิจกรรม เช่น การออกแบบกิจกรรมตามยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนนโยบายสุขภาพในแต่ละปีงบประมาณ เป็นต้น รูปแบบการพัฒนา กิจกรรม เป็นกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพองค์กรรวมแนวพุทธ 2) การเสริมสร้างเครือข่ายสุขภาพวิถีพุทธ ประกอบด้วย สภาพการของเครือข่ายสุขภาพวิถี ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย การส่งเสริมกิจกรรมสุขภาพวิถีพุทธ การขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะ ส่วนการพัฒนาระบวนการเสริมสร้างเครือข่ายสุขภาพวิถีพุทธ ประกอบด้วย การขยายเครือข่าย การจัดระบบเครือข่าย การกำหนดบทบาทของสมาชิก และการใช้ประโยชน์จากเครือข่าย โดยเน้นบูรณาการกับหลักกาวนา 4

สรุปผลการวิจัย

การพัฒนา กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธของสมาธิสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด ประกอบด้วย 1) กระบวนการพัฒนา กิจกรรม เป็นกระบวนการทำงานส่งเสริมสุขภาพในรูปแบบกิจกรรมของของสมาธิสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ดกับเครือข่ายสุขภาพ เริ่มตั้งแต่การประชุมมอบหมายงานจนถึงการติดตามและสรุปผลการดำเนินงานในแต่ละปี แนวทางการพัฒนา

กิจกรรม เมืองคัมภีร์ประกอบที่สำคัญคือการออกแบบกิจกรรมตามยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนนโยบายสุขภาพในแต่ละปีงบประมาณ เช่น นโยบายอาหารปลอดภัย เป็นต้น การพัฒนากิจกรรม เป็นกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพองค์รวมแนวพุทธ คือ กาย จิต ปัญญา สังคม 2) การเสริมสร้างเครือข่ายสุขภาพวิถีพุทธ ประกอบด้วย สภาพการของเครือข่ายสุขภาพวิถีพุทธ ประกอบด้วย การทำงานแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย โดยขับเคลื่อนงานร่วมกับเครือข่าย การส่งเสริมกิจกรรมสุขภาพวิถีพุทธ เช่น การส่งเสริมอาหารสุขภาพตามหลักพุทธศาสนา เป็นต้น การพัฒนาธรรมเนียมสุขภาพชุมชนวิถีพุทธ เพื่อเป็นแนวทางในการดูแลสุขภาพของคนในชุมชนแบบยั่งยืน การขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะ เพื่อให้เกิดการสนับสนุนและส่งเสริมการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ส่วนกระบวนการเสริมสร้างเครือข่ายสุขภาพวิถีพุทธ ประกอบด้วย การขยายเครือข่าย เพื่อเพิ่มศักยภาพในการทำงาน การจัดระบบเครือข่าย การกำหนดบทบาทของสมาชิก เพื่อให้การทำงานเกิดประสิทธิภาพ และการใช้ประโยชน์จากเครือข่าย ซึ่งทำให้ได้รับประสบการณ์ที่หลากหลาย โดยเน้นบูรณาการกับหลักภavana 4 คือ กาย ศีล จิต ปัญญา

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ปัจจุบันสาธารณสุขจังหวัดร้อยเอ็ดเน้นเฉพาะการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพกระแสหลัก ควรได้กำหนดยุทธศาสตร์เน้นการส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธด้วย

1.2 ปัจจุบันคณะสงฆ์เน้นการดำเนินการส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์คือโครงการพระคิลานุปัฏฐากเป็นหลัก คณะสงฆ์ควรได้กำหนดนโยบายส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธภาคประชาชนด้วย

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาหลักธรรมอื่น ๆ เช่น มัตตัญญูตา เป็นต้น ในการพัฒนาการส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธของสมาชิกสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อเป็นการส่งเสริมสุขภาพให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2.2 ควรศึกษากิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธในด้านอื่น ๆ เพื่อเป็นการส่งเสริม สนับสนุน ในการพัฒนาสุขภาพตามแบบวิถีพุทธยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ. (2550). *การอภิบาลระบบสุขภาพของประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ.
- ประคองธรรม จันทรขาว. (2560). *ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเสริมสร้างสุขภาพชุมชนแบบองค์รวมของชุมชนในเขตบริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านบ่อทราย อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง*. (พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย).
- พระมหาไกรวรรณ ชินทตติโย (ปุณณันท์), พระปลัดสมชาย ปโยโค (ดำเนิน), พระมหาสุรชัย ขยาภิวัฒน์โน (พุดชู), แม่ชีกุลภรณ์ แก้ววิสัย และ โยตะ ชัยวรรณกุล. (2560). *การบูรณาการหลักพุทธธรรมในการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุขององค์กรชุมชน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม* (รายงานการวิจัย). พระนครศรีอยุธยา: สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระโสณพัฒนบัณฑิต, ธวัธรัตน์ แดงหาญ และ พระประเสริฐศักดิ์ รตนบุญ. (2562). การขับเคลื่อนระบบสุขภาพ โดยใช้ธรรมนูญสุขภาพชุมชนวิถีพุทธ ตำบลหนองตาไก้ อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด. *วารสารวิชาการธรรมทัศน์*, 19(2), 1-11.
- ลัดดา ปิยเศรษฐ์. (2559). การศึกษาการพัฒนาแบบการสร้างสุขภาพวิถีพุทธในการป้องกันและแก้ไขปัญหาโรคเรื้อรังในชุมชน: กรณีศึกษาหมู่บ้านคุดปราง ตำบลวังควง อำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร. *วารสารสุขภาพศึกษา*, 39(132), 23-34.
- สำนักข่าวไทเกอร์นิวส์. (2561). *จังหวัดร้อยเอ็ด จัดประชุมสมาชิกสุขภาพครั้งที่ 6 ประจำปี 2561*. สืบค้นจาก <https://www.tigernews.tv/28/09/2018/32878/>.

สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ. (2550). พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550. นนทบุรี: สำนักงาน
คณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (สช).

_____. (2565). ธรรมนูญว่าด้วยระบบสุขภาพแห่งชาติ ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2565. สืบค้นจาก
<https://old.nationalhealth.or.th/th/node/4556>.

Relationship between Academic Leadership of Administrators and Effectiveness of Schools under Khon Kaen Secondary Educational Service Area Office

Naruemon Daungpim^{1*} and Yutthasat Kongpetch¹

¹ Faculty of Education, Northeastern University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: 123bambamnarmon@gmail.com

ABSTRACT

This research aims to study (1) the level of academic leadership of school administrators under the Khon Kaen Secondary Educational Service Area Office, (2) the effectiveness of schools under the Khon Kaen Secondary Educational Service Area Office, and (3) the relationship between the academic leadership of school administrators and the effectiveness of schools under the Khon Kaen Secondary Educational Service Area Office. The sample used in this research includes school administrators and teachers under the Khon Kaen Secondary Educational Service Area Office for the academic year 2023, comprising 20 school administrators and 338 teachers. The sample size was determined by calculating the proportion between the sample group and the population from a table, using the sample size formula from Taro Yamane and employing stratified random sampling based on school size and simple random sampling. The research instrument was a questionnaire regarding the status of the respondents, structured as a checklist including position and work experience related to the academic leadership of school administrators under the Khon Kaen Secondary Educational Service Area Office. The questionnaire utilized a 5-point Likert scale with a reliability coefficient of 0.97. The statistical methods used for data analysis included percentage, mean, and standard deviation. The researcher conducted a correlation analysis by calculating the Pearson correlation coefficient. The study results indicated that 1) the analysis of opinions regarding the academic leadership of administrators was overall at a high level, 2) the analysis of the effectiveness of schools was also overall at a high level, and 3) the analysis of the relationship between the academic leadership of school administrators and the effectiveness of schools showed a high correlation overall, with statistical significance at the 0.01 level.

Keywords: Academic Leadership, School Administrators, Effectiveness of Schools

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น

นฤมล ดวงพิมพ์^{1*} และ ยุทธศาสตร์ กงเพชร¹

¹ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: 123bambamnarmon@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น (2) ประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น และ (3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ปีการศึกษา 2566 ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 20 คน และครูผู้สอน จำนวน 338 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยคำนวณหาสัดส่วนระหว่างกลุ่มตัวอย่างกับประชากรจากตารางโดยกำหนดขนาดตัวอย่างจากการเปิดตารางตามแนวคิดของ Taro Yamane ได้มาโดยใช้วิธีสุ่มแบบชั้นภูมิ ขนาดของโรงเรียนเป็นชั้น และสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจรายการ (Checklist) ได้แก่ ตำแหน่ง และประสบการณ์ในการทำงาน เกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น โดยแบบสอบถามมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามมาตราส่วนประมาณค่าของลิเคิร์ต (Likert) มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผู้วิจัยได้ทำวิเคราะห์ความสัมพันธ์ โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ผลการศึกษพบว่า 1) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ผลการวิเคราะห์ประสิทธิผลของสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และ 3) ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา พบว่า ในภาพรวมมีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับสูง โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำทางวิชาการ, ผู้บริหารสถานศึกษา, ประสิทธิภาพของสถานศึกษา

© 2025 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ส่งผลกระทบต่อทุกด้านของสังคม โดยเฉพาะเทคโนโลยีและการสื่อสารที่ทำให้เกิดการเชื่อมโยงอย่างรวดเร็ว การศึกษาเป็นเสาหลักของการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งต้องปรับเปลี่ยนจากกระบวนทัศน์ดั้งเดิมสู่รูปแบบที่ยืดหยุ่นและสร้างสรรค์ เพื่อรองรับทักษะและความรู้ที่จำเป็นในอนาคต (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการนำการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยต้องมีทักษะความเป็นผู้นำที่หลากหลาย รวมถึงความสามารถในการพัฒนาตนเองและสร้างแรงบันดาลใจให้กับบุคลากร เพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน (บุญช่วย สายราม, 2561) ความสำเร็จของโรงเรียนในทุกระดับขึ้นอยู่กับภาวะผู้นำของผู้บริหาร ซึ่งเป็นกุญแจสำคัญในการสร้างสรรค์และพัฒนาคุณภาพการศึกษาในยุคที่มีการแข่งขันสูง (ไชยา ภาวะบุตร, 2560) นอกจากนี้ ภาวะผู้นำยังสามารถพัฒนาได้ผ่านความเชื่อมั่นในตนเองและทักษะการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะนำไปสู่องค์กรที่ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ (พิพัฒน์พงษ์ วิเศษ, 2560)

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นความสามารถที่มีผลต่อความก้าวหน้าของนักเรียน โดยมุ่งเน้นที่พฤติกรรมของครูเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ ซึ่งรวมถึงการกำหนดวัตถุประสงค์และพันธกิจของโรงเรียน การจัดการเรียนการสอน การสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การจัดหาทรัพยากรที่จำเป็น การนิเทศและประเมินผลครู รวมถึงการพัฒนาบุคลากรและสร้างสัมพันธภาพที่ดีในโรงเรียน คุณลักษณะของผู้นำที่ดีประกอบด้วย การมีเป้าหมายที่ชัดเจน ความรอบรู้ ความกล้าหาญในการเปลี่ยนแปลง ความกระตือรือร้น ความอดทน และความรับผิดชอบต่อองค์กร นอกจากนี้ ผู้นำต้องมีสติในการควบคุมตนเองและมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและความเคารพจากผู้ร่วมงาน ซึ่งจะส่งผลต่อความสำเร็จขององค์กรในระยะยาว (ไชยา ภาวะบุตร, 2560)

ประสิทธิผลของสถานศึกษาขึ้นอยู่กับการบริหารที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งรวมถึงสภาพทางสังคมและสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ ความพร้อมด้านทรัพยากร เช่น เอกสาร สื่อ วัสดุอุปกรณ์ และเทคโนโลยีที่มีคุณภาพ รวมถึงงบประมาณและทรัพยากรมนุษย์ที่เพียงพอ การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพช่วยให้บุคลากรมีความพึงพอใจในการทำงาน และส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายการศึกษา การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการภายในและภายนอกองค์กรเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อให้สถานศึกษาสามารถผลิตผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สอดคล้องกับความต้องการของสังคม โดยผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมความร่วมมือและจูงใจบุคลากร ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพตามนโยบายที่กำหนด (ทรรศนกร สงครินทร์, 2560)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่นมีโรงเรียนในสังกัดจำนวน 84 แห่ง ในปีการศึกษา 2564 ผลการทดสอบการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐานชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่าคะแนนเฉลี่ยรวมต่ำกว่าปีการศึกษา 2563 ร้อยละ 1.49 โดยคะแนนเฉลี่ยในวิชาภาษาไทยและวิชาสังคมเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.04 และ 0.94 ตามลำดับ ขณะที่วิชาภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์มีคะแนนเฉลี่ยลดลงร้อยละ 4.38, 4.76 และ 4.03 ตามลำดับ (สำนักทดสอบทางการศึกษา แห่งชาติ, 2565) แนวโน้มคะแนนระหว่างปีการศึกษา 2561-2564 แสดงให้เห็นว่าคะแนนเฉลี่ยวิชาภาษาไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ขณะที่วิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภาษาอังกฤษมีคะแนนเฉลี่ยที่ผันผวน การเปลี่ยนแปลงนี้ทำให้อำนาจงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่นดำเนินโครงการพัฒนาทางวิชาการหลายโครงการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้สูงขึ้น

จากผลการวิเคราะห์ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น เพื่อจะนำข้อมูลจากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ มาเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการบริหารงานด้านวิชาการที่จะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น
2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ปีการศึกษา 2566 จำนวน 84 โรงเรียน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 184 คน และครูผู้สอน จำนวน 3,163 คน รวมทั้งหมด 3,347 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขต

พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตอนแรก ปีการศึกษา 2566 ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 20 คน และครูผู้สอน จำนวน 338 คน รวมทั้งสิ้น 358 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่าง ตารางของ Taro Yamane (1973) จากนั้นถึงสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิอย่างเป็นสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) ตามขนาดโรงเรียน ประกอบด้วย โรงเรียนขนาดเล็กจำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 5.03 โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 118 คน คิดเป็นร้อยละ 32.96 โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 11.17 และโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ จำนวน 182 คน คิดเป็นร้อยละ 50.84

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน เกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตอนแรก แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจรายการ (Checklist) ได้แก่ ตำแหน่ง และประสบการณ์ในการทำงาน ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถาม เกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตอนแรก โดยแบบสอบถามมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามมาตราส่วนประมาณค่าของลิเคิร์ต (Likert, 1961) ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถาม เกี่ยวกับประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตอนแรก โดยแบบสอบถามมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามมาตราส่วนประมาณค่าของลิเคิร์ต (Likert, 1961)

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

- 1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และนำผลการศึกษามาสร้างเป็นเครื่องมือ
- 2) ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามตามกรอบแนวคิดและหลักการวิจัยแล้วนำเสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน
- 3) นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วมาหาดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและจุดประสงค์ (Item-Objective of Congruence: IOC) โดยใช้เกณฑ์ 0.60-1.00 เพื่อตรวจสอบความถูกต้องตามเนื้อหาของเครื่องมือในการวิจัย ได้ค่ามีความเที่ยงตรงทั้งฉบับ 0.67-1.00
- 4) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปขอความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษางานนิพนธ์พิจารณาอีกครั้ง โดยใช้เกณฑ์ตามข้อ 2
- 5) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้จัดเก็บข้อมูล (Try-Out) กับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตอนแรก จำนวน 30 คน คำนวณค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) พบว่าแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.97
- 6) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

3. สมมติฐานการวิจัย

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตอนแรก

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลส่งถึงโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตอนแรก เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ผู้วิจัยประสานงานและส่งแบบสอบถามผ่านระบบออนไลน์ Google Form ไปให้กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยส่ง QR Code ที่เป็นแบบสอบถามออนไลน์ จำนวน 358 ชุด ทางไปรษณีย์ ไปยังโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตอนแรก โดยตอบแบบสอบถามโดยใช้ QR Code เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างส่งแบบสอบถามกลับคืน
3. เมื่อได้รับแบบสอบถามผ่านระบบออนไลน์แล้ว ผู้วิจัยเก็บรวบรวมแบบสอบถามและตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถามในระบบออนไลน์ Google Form
4. นำข้อมูลจากแบบสอบถามไปดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการตอบแบบสอบถาม เมื่อดำเนินการเก็บข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ในการจัดกระทำข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

2. นำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางควบคู่กับการบรรยายและสรุปผลการวิจัย โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน คำตอบของแบบสอบถาม ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

5 หมายถึง ระดับการปฏิบัติในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง ระดับการปฏิบัติในระดับมาก

3 หมายถึง ระดับการปฏิบัติในระดับปานกลาง

2 หมายถึง ระดับการปฏิบัติในระดับน้อย

1 หมายถึง ระดับการปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด

จากนั้นนำคะแนนที่ได้มาหาค่าเฉลี่ยของคำตอบในแบบสอบถาม และกำหนดใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายของ ค่าเฉลี่ย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง ระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง ระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง ระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง ระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง ระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product-Moment Correlation Coefficient) โดยแปลความหมาย ดังนี้ (ธำนิษฐ ศิลป์จารุ, 2560)

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ มีค่าเท่ากับ 1.00 มีความสัมพันธ์กันอย่างสมบูรณ์

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ มีค่าเท่ากับ .80-.90 มีความสัมพันธ์กันสูงมาก

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ มีค่าเท่ากับ .60-.79 มีความสัมพันธ์กันสูง

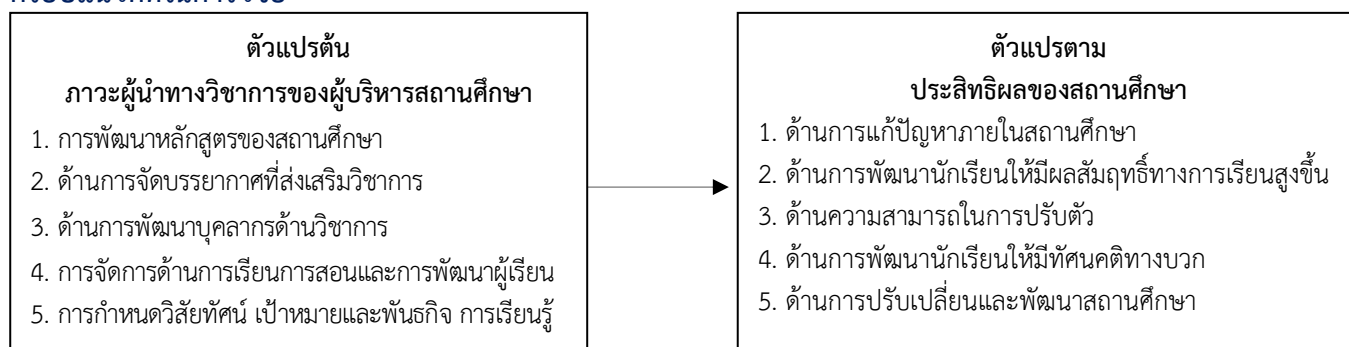
สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ มีค่าเท่ากับ .40-.59 มีความสัมพันธ์กันปานกลาง

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ มีค่าเท่ากับ .20-.39 มีความสัมพันธ์กันต่ำ

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ มีค่าเท่ากับ .01-.19 มีความสัมพันธ์กันต่ำมาก

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ มีค่าเท่ากับ .00 ไม่มีความสัมพันธ์กัน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.88$, S.D. = .309) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีระดับด้านการปฏิบัติมากที่สุด คือ ด้านการพัฒนาบุคลากรด้านวิชาการ ($\bar{X} = 3.94$, S.D. = .495) รองลงมาคือ ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมายและพันธกิจ ($\bar{X} = 3.85$, S.D. = .450) และด้านการจัดการด้านการเรียนการสอนและการพัฒนาผู้เรียน ($\bar{X} = 3.85$, S.D. = .452) ส่วนข้อที่มีระดับการปฏิบัติน้อยที่สุด คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ($\bar{X} = 3.79$, S.D. = .521)

หากพิจารณาระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร ด้านการพัฒนาบุคลากรด้านวิชาการ ที่ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับในระดับมาก ($\bar{X} = 3.94$, S.D. = .495) และถือว่ามากกว่าด้านอื่น ๆ นั้น เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีระดับการปฏิบัติมากที่สุด คือ การจัดให้มีคณะกรรมการนิเทศภายในเพื่อปรับปรุงและพัฒนากระบวนการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = .760) รองลงมา คือ มีการวางแผน จัดทำโครงการให้ครูได้รับการพัฒนาวิชาชีพด้านวิชาการ ($\bar{X} = 4.01$, S.D. = .692) และมีการบันทึก ติดตาม ประเมินผลการนิเทศทุกครั้งเพื่อนำมาปรับปรุงพัฒนาในการจัดการเรียนการสอนของครู ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = .760) ส่วนข้อที่มีระดับการปฏิบัติน้อยที่สุด คือ มีการกำกับ ติดตามการปฏิบัติงานของครูและให้รายงานผลการปฏิบัติงานทุกภาคเรียน ($\bar{X} = 3.75$, S.D. = .631)

2. ประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น

ประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.90$, S.D. = .293) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีระดับการปฏิบัติมากที่สุดคือ ด้านการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = .572) รองลงมา คือ ด้านความสามารถในการปรับตัว ($\bar{X} = 3.94$, S.D. = .427) และด้านการพัฒนานักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ($\bar{X} = 3.92$, S.D. = .373) ส่วนข้อที่มีระดับการปฏิบัติน้อยที่สุด คือ ด้านการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา ($\bar{X} = 3.82$, S.D. = .430)

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Moment Correlation Coefficient) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่นดังปรากฏในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษา

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น โดยรวม (n=358)

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร สถานศึกษา (X_{tot})	ประสิทธิผลของสถานศึกษา					ประสิทธิผล ของสถานศึกษา (Y_{tot})	ระดับ ความสัมพันธ์
	Y_1	Y_2	Y_3	Y_4	Y_5		
X_1	.214**	.207**	.213**	.325**	.564**	.490**	ปานกลาง
X_2	.278**	.151**	.586**	.224**	.305**	.460**	ปานกลาง
X_3	.427**	.492**	.400**	.578**	.316**	.753**	สูง
X_4	.563**	.406**	.657**	.288**	.217**	.712**	สูง
X_5	.231**	.149**	.108**	.166**	.260**	.320**	ต่ำ
ภาวะผู้นำทางวิชาการ ของผู้บริหารสถานศึกษา (X_{tot})	.513**	.449**	.620**	.588**	.421**	.787**	สูง

หมายเหตุ: **ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

จากตารางที่ 1 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยในภาพรวมมีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับสูง ($r = .787^{**}$) คู่ที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุด ได้แก่ การจัดการด้านการเรียนการสอน และการพัฒนาผู้เรียน (X_4) กับ ด้านความสามารถในการปรับตัว (Y_3) ($r = .657^{**}$) คู่ที่มีความสัมพันธ์กันต่ำสุด ได้แก่ การกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมายและพันธกิจ การเรียนรู้ (X_5) กับ ด้านความสามารถในการปรับตัว (Y_2) ($r = .108^{**}$)

สรุปโดยภาพรวมของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการพัฒนาบุคลากรด้านวิชาการ (X_3) มีความสัมพันธ์กันสูงสุดกับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา (Y_{tot}) ($r = .753^{**}$) และการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมายและพันธกิจ การเรียนรู้ (X_5) มีความสัมพันธ์ต่ำสุดกับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา (Y_{tot}) ($r = .320^{**}$) และในภาพรวมของประสิทธิผลของสถานศึกษา ในด้านความสามารถในการปรับตัว (Y_3) มีความสัมพันธ์กันสูงสุดกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา (X_{tot}) ($r = .620^{**}$) และด้านการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษา (Y_5) มีความสัมพันธ์ต่ำสุดกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา (X_{tot}) ($r = .421^{**}$)

อภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก อาจเนื่องมาจากสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาเพื่อให้ได้ระดับมาตรฐานสากลสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ดำเนินการบริหารจัดการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น มีผลการงานอยู่ในระดับมากที่สุดคล้องกับผลการรายงานตนเอง ทำให้ผู้บริหารเกิดการตื่นตัวที่จะพัฒนาตนเองให้เป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลในการบริหารงานในสถานศึกษา โดยมีการทำงานร่วมกับบุคคลอื่น มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการทำงานกับฝ่ายต่าง ๆ มีการจัดฝึกอบรม พัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาให้เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถที่เพิ่มมากยิ่งขึ้น มีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และส่งเสริมให้สถานศึกษาในการเข้าร่วมแข่งขันทักษะทางวิชาการ จึงส่งผลให้ผู้บริหารมีความสามารถในการพัฒนางานด้านวิชาการ ผู้บริหารมีการกำหนดขอบเขตด้านวิชาการ โดยให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการประเมินความต้องการของครู เพื่อนำไปพัฒนาเป้าหมายด้านวิชาการ ปรับปรุงการสอนให้มีประสิทธิภาพ มีการกำกับติดตามในด้านการจัดกิจกรรมของครูผู้สอนให้สอดคล้องกับเป้าหมายด้านวิชาการของโรงเรียน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพสอดคล้องกับ เพ็ชรชมพู พิชญพันธ์เดชา (2561) พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ มนัส ทวีกัน (2561) ที่พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ นัฏจรี เจริญสุข (2562) พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ จุริรัตน์ ม่วงนา (2563) พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

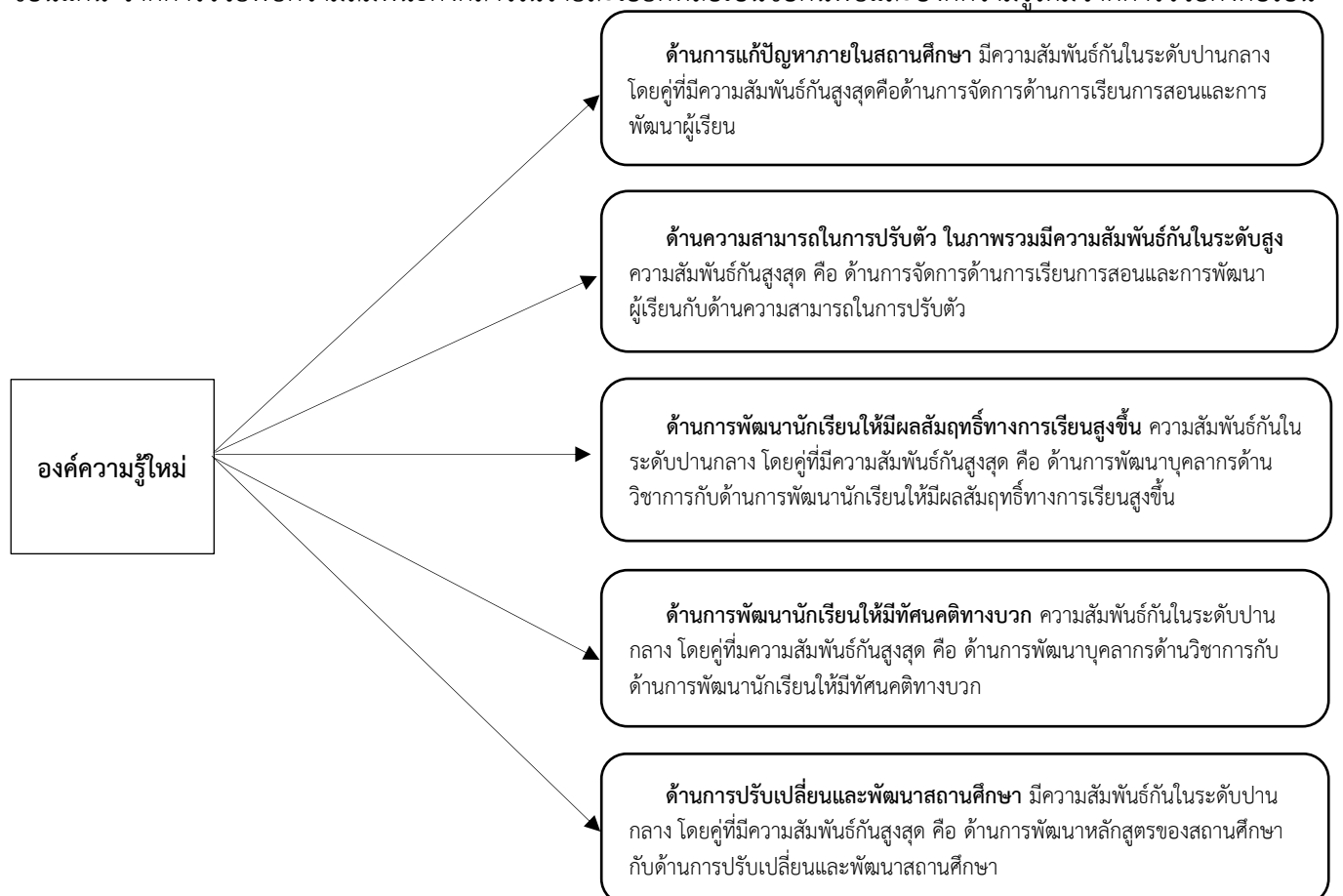
ผลการวิเคราะห์ประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น เห็นความสำคัญของการดำเนินงานภายในสถานศึกษา มีการกำหนดเป้าหมายไว้อย่างชัดเจน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้อย่างชัดเจน มีการส่งเสริมให้ครูพัฒนาทักษะ เพิ่มพูนความรู้ตามความสามารถและความต้องการของครูและบุคลากรในสถานศึกษา มีการปรับเปลี่ยน แก้ไข พัฒนาสถานศึกษาเพื่อให้ทันการเปลี่ยนแปลงของโลก ทันต่อเหตุการณ์ในปัจจุบัน เสริมสร้างทักษะที่จำเป็นให้แก่แก่นักเรียนเพื่อเอื้อต่อการเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพตามมาตรฐานการศึกษา มีการวางแผนร่วมกันพัฒนาและจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด ทำให้สถานศึกษามีความตื่นตัวในเรื่องประสิทธิผลของสถานศึกษา กำกับดูแลสนับสนุนส่งเสริมการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามนโยบายและได้มาตรฐาน สอดคล้องกับ นัฏจรี เจริญสุข (2562) พบว่า ประสิทธิผลของโรงเรียน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

สอดคล้องกับ จุริรัตน์ ม่วงนา (2563) พบว่า ประสิทธิภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น พบว่า โดยในภาพรวมมีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับสูง คู่ที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุด ได้แก่ การจัดการด้านการเรียนการสอนและการพัฒนาผู้เรียนกับด้านความสามารถในการปรับตัว ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น มีการเรียนการสอนที่หลากหลายตรงตามผู้เรียน วิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกเพื่อนำมากำหนดแผนการสอนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนของยุคสมัย สอดคล้องกับงานวิจัยของ จุริรัตน์ ม่วงนา (2563) พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับประสิทธิภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 8 มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับ สรายุทธ สิมมาจันทร์ (2563) พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนและประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 โดยรวม มีความสัมพันธ์ในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัย มุ่งเน้นวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรสองตัวแปร นั่นคือ ความสัมพันธ์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น จากการวิจัยพบความสัมพันธ์ดังกล่าวในรายละเอียดที่ถือเป็นข้อค้นพบและองค์ความรู้ใหม่จากการวิจัยดังต่อไปนี้

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีระดับด้านการปฏิบัติ มากสุด คือ ด้านการพัฒนาบุคลากรด้านวิชาการ รองลงมาคือ ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมายและพันธกิจ และด้านการ จัดการด้านการเรียนการสอนและการพัฒนาผู้เรียน ส่วนข้อที่มีระดับการปฏิบัติน้อยที่สุด คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรของ สถานศึกษา

ผลการวิเคราะห์ประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีระดับการปฏิบัติมากสุดคือ ด้านการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติ ทางบวก รองลงมา คือ ด้านความสามารถในการปรับตัว และด้านการพัฒนานักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ส่วนข้อที่มีระดับการปฏิบัติน้อยที่สุด คือ ด้านการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของ สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น พบว่า โดยในภาพรวมมีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับสูง คู่ที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุด ได้แก่ การจัดการด้านการเรียนการสอนและการพัฒนาผู้เรียนกับด้านความสามารถในการ ปรับตัว คู่ที่มีความสัมพันธ์กันต่ำสุด ได้แก่ การกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมายและพันธกิจ การเรียนรู้กับด้านความสามารถใน การปรับตัว สรุปโดยภาพรวมของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการพัฒนาบุคลากรด้านวิชาการมี ความสัมพันธ์กันสูงสุดกับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา และการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมายและ พันธกิจ การเรียนรู้ มีความสัมพันธ์ต่ำสุดกับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา และในภาพรวมของ ประสิทธิภาพของสถานศึกษา ในด้านความสามารถในการปรับตัว มีความสัมพันธ์กันสูงสุดกับภาวะผู้นำทางวิชาการของ ผู้บริหารสถานศึกษา และด้านการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษา มีความสัมพันธ์ต่ำสุดกับภาวะผู้นำทางวิชาการของ ผู้บริหารสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 จากผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ขอนแก่น ด้านที่มีระดับการปฏิบัติน้อยที่สุด คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ดังนั้นผู้บริหารควรมีการจัดทำ หลักสูตรโดยมีการกำหนดเป้าหมายและพันธกิจที่ชัดเจน เพื่อให้บรรลุตามที่ตั้งเป้าไว้

1.2 จากผลการวิเคราะห์ประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ด้านที่มีระดับการปฏิบัติน้อยที่สุด คือ ด้านการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา ดังนั้น สถานศึกษาควรมีการส่งเสริมสนับสนุนให้ บุคลากรได้ความเป็นผู้นำร่วม ควรให้บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วม รับผิดชอบในการทำงาน และตัดสินใจด้วยตนเอง โดยอยู่ในหลักความถูกต้อง แก้ปัญหาในสถานศึกษาได้อย่างยุติธรรม

1.3 จากผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของ สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น พบว่า คู่ที่มีความสัมพันธ์กันต่ำสุด ได้แก่ การกำหนด วิสัยทัศน์ เป้าหมายและพันธกิจ การเรียนรู้กับด้านความสามารถในการปรับตัว ดังนั้น ผู้บริหารควรมีการกำหนดเป้าหมาย และพันธกิจให้ชัดเจน และมีการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยทางการบริหารที่เกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร ด้านการพัฒนาหลักสูตรของ สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น

2.2 ควรศึกษา สภาพความต้องการจำเป็น แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร ด้านการ พัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา และด้านการพัฒนานักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น

2.3 ควรศึกษาการพัฒนาารูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา และด้านการพัฒนานักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น

เอกสารอ้างอิง

- จूरรัตน์ ม่วงนา. (2563). *ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารกับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8.* (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร).
- ไชยา ภาวะบุตร. (2560). *ภาวะผู้นำทางวิชาการ ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560.* สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- พรรณกร สงครินทร์. (2560). ปัจจัยทางด้านการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน. ใน *การประชุมวิชาการ “มหาวิทยาลัยมหาสารคาม วิจัย” ครั้งที่ 13* (น. 53-61). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2560). *การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS.* กรุงเทพฯ: วี อินเตอร์ พรินท์.
- นัญจรี เจริญสุข. (2562). *ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 จังหวัดสุราษฎร์ธานี.* (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี).
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น.* (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- บุญช่วย สายราม. (2561). *ทักษะภาวะผู้นำสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21.* สืบค้นจาก <http://wetoknows.blogspot.com>.
- พิพัฒน์พงษ์ วิเศษ. (2560). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3.* (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร).
- เพชรชมพู พิษณุพันธ์เดชา. (2561). *ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์และวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษาใน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1.* (การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).
- มนัส ทวีกัน. (2561). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21.* (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร).
- สรายุทธ สิมมาจันทร์. (2563). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2.* (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร).
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 -2579.* กรุงเทพฯ: פרקหวานกราฟิค.
- สำนักทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ. (2565). *ผลการทดสอบ O-Net.* สืบค้นจาก <https://data.go.th/organization/niets>.
- Likert, R. (1961). *New Pattern of Management.* New York: McGraw – Hill.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis.* (2rd ed.). New York: Harper. and Row.

The Impact of Creative Art Activities on basic line writing ability among students with intellectual disabilities at Regional Special Education Center 4, Trang

Phenprapha Lanwong^{1*} and Alongkorn Ausawasowan²

¹ M.ED. Curriculum and Learning Management Innovation, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University, Thailand

² Department of Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: phenpra_pha@hotmail.co.th

ABSTRACT

This article aimed to (1) examine the writing baseline abilities of students with intellectual disabilities by comparing their performance before and after implementing creative art activities, and (2) assess the satisfaction levels of students with intellectual disabilities who participated in learning sessions structured around creative art activities. The research sample group consisted to six students with intellectual disabilities in the preschool level of Regional Special Education Center 4, Trang. The research instruments included (1) a creative art activity learning plan, (2) a basic line writing ability test, and (3) a student satisfaction assessment form for learning management. The statistics used to analyze data were mean, standard deviation, the Wilcoxon signed rank test, and interpretation according to the given criteria. The findings of the study revealed that: 1) Students with intellectual disabilities demonstrated significantly improved writing abilities after participating in creative arts activities compared to their baseline performance the intervention, with statistical significance at the .05 level 2) Students with intellectual disabilities reported high level of satisfaction with learning to write basic lines through creative art activities.

Keywords: Students with Intellectual Disabilities, Basic Line Writing Ability, Creative Art Activities

ผลใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ที่ส่งผลต่อความสามารถในการเขียนเส้นพื้นฐานของผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 4 จังหวัดตรัง

เพ็ญประภา หลานวงษ์^{1*} และ อลงกรณ์ อัสวโสวรรณ²

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชานวัตกรรมการจัดการการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ประเทศไทย

² ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: phenpra_pha@hotmail.co.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาความสามารถในการเขียนเส้นพื้นฐานของผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ และ (2) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับชั้นเตรียมความพร้อม ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 4 จังหวัดตรัง จำนวน 6 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ (1) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ (2) แบบทดสอบความสามารถในการเขียนเส้นพื้นฐาน (3) แบบประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย Wilcoxon Signed-Rank Test ค่าเฉลี่ย (M) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ที่กำหนด ผลการศึกษาพบว่า 1) ผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์มีความสามารถในการเขียนเส้นพื้นฐานหลังเรียนแตกต่างจากก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้เรื่องการเขียนเส้นพื้นฐานโดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: ผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา, ความสามารถในการเขียนเส้นพื้นฐาน, กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

© 2025 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 มาตรา 5 กำหนดสิทธิทางการศึกษาของคนพิการให้ได้รับการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายตั้งแต่แรกเกิดหรือเมื่อพบความพิการตลอดชีวิต รวมถึงการเข้าถึงเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการทางการศึกษาอื่น ๆ โดยสามารถเลือกบริการและรูปแบบการศึกษาให้เหมาะสมกับความสามารถและความต้องการเฉพาะบุคคล (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2551) นอกจากนี้ ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 4 จังหวัดตรังมีบทบาทในการจัดและสนับสนุนการศึกษาในลักษณะของการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม (Early Intervention: EI) สำหรับเด็กพิการทั้ง 9 ประเภทตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2552 ได้แก่ ความบกพร่องทางการเห็น การได้ยิน สติปัญญา ร่างกายหรือการเคลื่อนไหว การเรียนรู้ การพูดและภาษา พฤติกรรมหรืออารมณ์ ออทิสติก และพิการซ้อน โดยจัดการศึกษาภายใต้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ พุทธศักราช 2565 เพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาของเด็กพิการตามศักยภาพและความต้องการเฉพาะของแต่ละบุคคล (ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 4 จังหวัดตรัง, 2565)

เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา คือ บุคคลที่มีข้อจำกัดอย่างชัดเจนในการปฏิบัติตน มีความสามารถทางสติปัญญาดำกว่าเกณฑ์เฉลี่ยอย่างมีนัยสำคัญร่วมกับความจำกัดของทักษะการปรับตัวอีกอย่างน้อย 2 ทักษะจาก 10 ทักษะ ได้แก่ การสื่อความหมาย การดูแลตนเอง การดำรงชีวิตภายในบ้าน ทักษะทางสังคม/การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น การรู้จักใช้ทรัพยากร ในชุมชน การรู้จักดูแลควบคุมตนเอง การนำความรู้มาใช้ในชีวิตประจำวัน การทำงาน การใช้เวลาว่าง การรักษาสุขภาพอนามัยและความปลอดภัย ทั้งนี้ได้แสดงอาการดังกล่าวก่อนอายุ 18 ปี (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ซึ่งทักษะการ

สื่อความหมายเป็น 1 ใน 10 ทักษะที่กล่าวมา มีความสำคัญต่อผู้เรียนมาก การเขียนเป็นการสื่อความหมายทางหนึ่ง ซึ่งการเปลี่ยนความคิดออกมาเป็นภาษาสื่อสารให้ผู้อื่นเข้าใจไม่ใช่เรื่องง่าย และผู้เรียนจะพยายามทำสิ่งที่ยากนี้ก็ต่อเมื่อผู้เรียนรู้สึกอยากจะทำ รู้สึกว่าสิ่งท้าทายให้ลงมือเขียนออกมา (ศิรินันท์ จัยมอด, 2562) ส่งผลให้ผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโดยส่วนมาจะมีปัญหาในการเขียน เป็นเหตุมาจากข้อจำกัดทางภาษา

ทักษะการเขียนเป็นเครื่องมือสำคัญในการสื่อสารและถ่ายทอดความคิดที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ในทุกวิชา โดยการเขียนช่วยในการถ่ายทอดความรู้ และการขาดทักษะนี้อาจทำให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จได้ยาก การเตรียมความพร้อมสำหรับเด็กปฐมวัยควรเริ่มจากการฝึกขีดเขียนอย่างอิสระ เช่น การวาดภาพ โดยใช้เส้นประเป็นแนวทางในการเขียน ซึ่งจะเกิดขึ้นเมื่อกลไกสมองเกี่ยวกับการเรียนรู้ตัวอักษรมีความพร้อม (กุลยา ตันติผลาชีวะ, 2547) การจัดกิจกรรมฝึกทักษะการเขียนจึงควรมุ่งเน้นไปที่การพัฒนากล้ามเนื้อมือและความสัมพันธ์ระหว่างตากับมือผ่านการลากเส้น การวาดภาพ และการจับดินสอ โดยเด็กเริ่มขีดเขียนตั้งแต่อายุ 18 เดือน จนถึงประมาณ 4 หรือ 5 ปี การสร้างประสบการณ์การเขียนควรเริ่มด้วยการใช้วัสดุที่เหมาะสม เช่น สีแท่งและกระดาษขนาดใหญ่ เพื่อกระตุ้นความสนใจในการเขียน การพัฒนาทักษะการเขียนจึงเป็นขั้นตอนที่สำคัญต่อการพัฒนาการทางภาษา ซึ่งครูผู้สอนต้องเข้าใจพัฒนาการและความพร้อมของเด็กแต่ละคน รวมถึงหลักการและเทคนิคการสอนที่เหมาะสม เพื่อให้เด็กสามารถฝึกฝนทักษะนี้ได้อย่างเต็มศักยภาพ (ศิรินันท์ จัยมอด, 2562)

กิจกรรมที่ส่งเสริมความสามารถด้านการเขียนมีหลากหลายรูปแบบ เช่น การลากเส้น การละเลงสี การปั้น การเล่นบล็อก และการวาดภาพ ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้ช่วยพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็กให้แข็งแรงและมีความคล่องแคล่วในการเขียน (อุไรวรรณ มาตมุงคุณ, 2554) โดยตามหลักจิตวิทยาพัฒนาการ เด็กสามารถเข้าร่วมกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ได้ตั้งแต่อายุ 3-4 ปี ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้จะช่วยให้เด็กทำงานอย่างมีระบบและประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับสายตาอย่างมีประสิทธิภาพ (ประนิตดา รัตนไตรมาส, 2557) การพัฒนาความสามารถในการเขียนจึงต้องอาศัยความพร้อมและการฝึกฝนกล้ามเนื้อมือ รวมถึงการเคลื่อนไหวที่มั่นคงและการรับรู้ของมือและนิ้ว ซึ่งเป็นทักษะพื้นฐานที่สำคัญต่อการเขียน (ศิรินันท์ จัยมอด, 2562)

จากเหตุผลข้างต้น ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษา การใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ที่ส่งผลต่อความสามารถในการเขียนเส้นพื้นฐานของผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เพื่อพัฒนาความสามารถในการเขียนเส้นพื้นฐานของผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสามารถในการเขียนเส้นพื้นฐานของผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาก่อนและหลังการได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) แบบกลุ่มเดียวและวัดผลหลังการทดลอง (One-Shot Case Study) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับชั้นเตรียมความพร้อม และมีปัญหาในการเขียนเส้นพื้นฐาน ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 4 จังหวัดตรัง จำนวน 6 คน โดยผู้วิจัยได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง

โดยมีเกณฑ์และวิธีการคัดเลือกดังนี้

- 1.1 จากการประเมินความสามารถพื้นฐาน พบว่า นักเรียนมีปัญหาในการเขียนเส้นพื้นฐาน
- 1.2 จากการวินิจฉัยจากแพทย์ พบว่า มีความบกพร่องทางสติปัญญา
- 1.3 กำลังศึกษาอยู่ระดับชั้นเตรียมความพร้อม

- 1.4 ขอความอนุเคราะห์จากผู้ปกครองเพื่อให้ความร่วมมืออนุญาตให้เป็นตัวอย่างในการทำวิจัย
- 1.5 สามารถเข้าร่วมกิจกรรมการวิจัยเต็มเวลา

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ เรื่องเส้นพื้นฐาน จำนวน 5 แผน แผนละ 1 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 5 ชั่วโมง และมีผลการประเมินความเหมาะสมและคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้จากผู้เชี่ยวชาญอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.67 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.75

2.2 แบบทดสอบความสามารถในการเขียนเส้นพื้นฐาน มีผลตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) ซึ่งมีค่าอยู่ระหว่าง 0.68 - 1.00

2.3 แบบประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ มี 3 ระดับ โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) ระหว่างข้อคำถามกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยผู้เชี่ยวชาญอยู่ระหว่าง 0.60 - 1.00

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 ผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์มีความสามารถในการเขียนเส้นพื้นฐานหลังเรียนแตกต่างจากก่อนเรียน

3.2 ผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ในระดับมาก

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ผู้เรียนกลุ่มเป้าหมายเข้ารับการทดสอบก่อนเรียนด้วยแบบประเมินความสามารถในการเขียนเส้นพื้นฐานใช้เวลาในการทำแบบทดสอบ 60 นาที

4.2 จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ จำนวน 5 แผน รวม 10 ชั่วโมง ซึ่งไม่นับรวมเวลาในการวัดความสามารถในการเขียนเส้นพื้นฐานหลังเรียน

4.3 วัดความสามารถในการเขียนเส้นพื้นฐานหลังเรียนกับผู้เรียนกลุ่มเป้าหมายด้วยแบบวัดความสามารถในการเขียนเส้นพื้นฐาน ใช้เวลาในการทำแบบวัด 60 นาที

4.4 ประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ โดยครูผู้สอนร่วมชั้นเรียน เป็นผู้สังเกตพฤติกรรมผู้เรียน เพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนตามเกณฑ์ของแบบประเมินความพึงพอใจ

4.5 นำข้อมูลที่ได้จากการวัดความสามารถในการเขียนเส้นพื้นฐาน คำนวณจากการประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาและได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ มาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 วิเคราะห์ความตรงเชิงเนื้อหา(Content Validity) ของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ด้วยการคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน

5.2 วิเคราะห์ความสามารถในการเขียนเส้นพื้นฐานของผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

5.3 วิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ในการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ สำหรับผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) มาตรฐาน (Standard Deviation) และเกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมการทำงานของกล้ามเนื้อ และการประสานสัมพันธ์ระหว่างตา กับมือ ซึ่งเป็นพื้นฐานของการเตรียมความพร้อมในการเขียน โดยกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถพัฒนา ความสามารถในการเขียนเส้นพื้นฐานได้ ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดกรอบแนวคิด ของการวิจัยในครั้งนี้ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ผลการศึกษาความสามารถในการเขียนเส้นพื้นฐานของผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ก่อนและหลัง ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบความสามารถในการเขียนเส้นพื้นฐานของผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่ได้รับการจัดการ เรียนรู้โดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ก่อนเรียนและหลังเรียน

ผลการทดสอบ		N	M.	S.D.	D	Z	Sig.
เส้นขีดขึ้น	ก่อนเรียน	6	1.666	.516	2.667	2.232*	.026
	หลังเรียน	6	4.333	.516			
เส้นขีดลง	ก่อนเรียน	6	1.833	.408	3.000	2.264*	.024
	หลังเรียน	6	4.833	.408			
เส้นแนวนอน	ก่อนเรียน	6	1.666	.516	2.500	2.251*	.024
	หลังเรียน	6	4.166	.408			
เส้นโค้ง	ก่อนเรียน	6	1.833	.408	1.833	2.232*	.026
	หลังเรียน	6	3.666	.516			
เส้นวงกลม	ก่อนเรียน	6	1.833	.408	1.833	2.232*	.026
	หลังเรียน	6	3.666	.516			
รวม	ก่อนเรียน	6	1.766	.265	2.367	2.207*	.027
	หลังเรียน	6	4.133	.372			

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมศิลปะ สร้างสรรค์มีผลคะแนนการทดสอบความสามารถในการเขียนเส้นพื้นฐานหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนในทุกรายการการทดสอบ โดยก่อนเรียนผู้เรียนมีค่าคะแนนเฉลี่ยทั้งหมดเท่ากับ 1.766 มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.265 คิดเป็นร้อยละ 35.32 และหลังเรียนผู้เรียนมีค่าคะแนนเฉลี่ยทั้งหมดเท่ากับ 4.133 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.372 คิดเป็นร้อยละ 82.66

2. ความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมศิลปะ สร้างสรรค์

ผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้เรื่องการเขียนเส้นพื้นฐานโดยใช้ กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.77$, S.D. = 0.45) เรียงลำดับคะแนนจากมากไปน้อยตามลำดับได้แก่ พบว่า ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ได้ตามที่กำหนด ผู้เรียนแสดงออกถึงความสามารถในการเขียนเส้นพื้นฐานและ ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมด้วยความสนุกสนาน พบว่า มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($M = 2.83$, S.D. = 0.41) รองลงมาคือ

ผู้เรียนแสดงออกถึงความสนใจในการปฏิบัติกิจกรรมและผู้เรียนมีสมาธิและตั้งใจปฏิบัติกิจกรรมทุกกิจกรรม พบว่า มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($M = 2.67$, $S.D. = 0.52$) ตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาและได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

ข้อ	รายการประเมิน	M.	S.D.	แปลผล
1	ผู้เรียนแสดงออกถึงความสนใจในการปฏิบัติกิจกรรม	2.67	0.52	พึงพอใจมาก
2	ผู้เรียนมีสมาธิและตั้งใจปฏิบัติกิจกรรมทุกกิจกรรม	2.67	0.52	พึงพอใจมาก
3	ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ได้ตามที่กำหนด	2.83	0.41	พึงพอใจมาก
4	ผู้เรียนแสดงออกถึงความสามารถในการเขียนเส้นพื้นฐาน	2.83	0.41	พึงพอใจมาก
5	ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมด้วยความสนุกสนาน	2.83	0.41	พึงพอใจมาก
	เฉลี่ยรวม	2.77	0.45	พึงพอใจมาก

อภิปรายผล

ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนเส้นพื้นฐานของผู้เรียนก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ พบว่า หลังจากการได้รับการพัฒนาความสามารถในการเขียนเส้นพื้นฐานโดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามีคะแนนความสามารถในการเขียนเส้นพื้นฐานตามที่ไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม ทั้งนี้การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นการส่งเสริมให้เกิดการเตรียมความพร้อมของกล้ามเนื้อให้เกิดความแข็งแรง ส่งผลให้สามารถเขียนเส้นพื้นฐานที่กำหนดได้ ซึ่งสอดคล้องกับ นริสา เส้นหลี่หมั่น (2564) พบว่า ผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่มีความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กหลังใช้ชุดกิจกรรมสูงกว่าก่อนใช้ชุดกิจกรรม โดยกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดของกิเซล ประกอบด้วย 6 กิจกรรม คือ การปั้น การฉีกปะกระดาษ การพับกระดาษ การพิมพ์ภาพ การวาดภาพด้วยลายนิ้วมือ และการร้อยลูกปัด ซึ่งส่งเสริมการทำงานของกล้ามเนื้อ ฝ่ามือ ข้อนิ้วมือ ส่งผลให้กล้ามเนื้อมีความแข็งแรง มีความคล่องแคล่ว สามารถช่วยเหลือตนเองและสามารถบังคับนิ้วมือข้อมือในการหยิบจับวัตถุหรือสิ่งของได้ เช่น การใส่-ถอดเสื้อ ติดกระดุม รูดซิป การแปรงฟัน ผูกเชือกกรองเท้า รวมไปถึงการเขียนหนังสือ และยังสอดคล้องกับ ศิริพันธ์ จัยมอด (2562) ที่พบว่า ความสามารถในการลากเส้นพื้นฐานของผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาชั้นเตรียมความพร้อมศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดชุมพร หลังการใช้เทคนิคการใช้รหัสสีร่วมกับกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ในภาพรวมมีความสามารถอยู่ในระดับดีมาก ค่าเฉลี่ย 2.59 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.08 และความสามารถในการลากเส้นพื้นฐานของผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา หลังใช้เทคนิคการใช้รหัสสีร่วมกับกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ในภาพรวม สูงขึ้นจากก่อนการใช้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($p\text{-value} = .024$) เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และยังสอดคล้องกับ ประนิตดา รัตนไตรมาส (2557) พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบต่อเติมที่มีต่อพัฒนาการด้านการเขียนของเด็กปฐมวัยก่อนการจัดกิจกรรมและระหว่างจัดกิจกรรม มีพัฒนาการด้านการเขียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีความสอดคล้องกับ สุกัญญา ชะวาเชตร (2565) พบว่า ผลคะแนนความสามารถการเขียนเส้นพื้นฐานพยัญชนะไทยทั้ง 13 เส้นหลังใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมการทำงานเป็นฐานอยู่ในระดับดี และผลคะแนนการเขียนเส้นพื้นฐานพยัญชนะไทย 13 เส้นก่อนใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมการทำงานเป็นฐานอยู่ในระดับปรับปรุง ซึ่งผลความสามารถการเขียนเส้นพื้นฐานหลังการใช้ชุดกิจกรรมการทำงานเป็นฐานสูงขึ้น

ผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ พบว่า ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้เรื่องการเขียนเส้นพื้นฐานโดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ซึ่งจากการสังเกตพฤติกรรมความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์โดยครูผู้สอนร่วมจะสังเกตผู้เรียนทั้งหมด ได้ข้อสังเกตว่า ผู้เรียนทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ได้ตามที่กำหนด ผู้เรียนแสดงออกถึงความสามารถในการเขียนเส้นพื้นฐานและผู้เรียน

ปฏิบัติกิจกรรมด้วยความสนุกสนาน และผู้เรียนแสดงออกถึงความสนใจในการปฏิบัติกิจกรรมและผู้เรียนมีสมาธิและตั้งใจปฏิบัติกิจกรรมทุกกิจกรรม ส่งผลให้การปฏิบัติกิจกรรมตามแผนการจัดการเรียนรู้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด ซึ่งสอดคล้องกับ นริสา เส้นหลิมหัน (2564) พบว่า ความพึงพอใจของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโดยใช้ชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดของกิเซลอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.45 จากการสังเกตพบว่าในระหว่างการทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดของกิเซล ด้านการพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็ก ผู้เรียน สามารถทำกิจกรรมได้อย่างสนุกสนาน มีความสุข มีความตั้งใจและมีความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรม มีความมั่นใจในการหยิบจับสิ่งของมากขึ้น เนื่องจากผู้เรียนได้ฝึกการปฏิบัติจริง ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ โดยมีครูเป็นผู้กระตุ้น ให้กำลังใจ และชี้แนะแนวทางการแสวงหาความรู้ที่ถูกต้องให้กับผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนได้เรียนตามเนื้อหาที่ผู้เรียนต้องการ ได้ลงมือปฏิบัติจริง มีผลการแสดง ความก้าวหน้าในการทำกิจกรรมเป็นระยะ ๆ และทำท่ายให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ และเมื่อผู้เรียนใช้ความพยายามระดับหนึ่ง จะทำให้เกิดความสำเร็จ

จากการวิจัยในครั้งนี้ ได้ค้นพบข้อจำกัดในเรื่องของการควบคุมผู้เรียนให้สามารถปฏิบัติกิจกรรมตามแผนการจัดการเรียนรู้ให้ครบถ้วนตามองค์ประกอบ ซึ่งในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ครูผู้สอนจะต้องอาศัยเทคนิคการสอนและวิธีการกระตุ้นความสนใจในการเรียนรู้ของผู้เรียนมาเสริมตลอดการปฏิบัติกิจกรรม นอกจากนี้รูปแบบของการปฏิบัติกิจกรรมเป็นการปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มร่วมกัน ทำให้การดูแลนักเรียนอาจจะไม่สามารถปฏิบัติได้ตามที่คาดหวัง จำเป็นจะต้องมีครูช่วยสอนเพื่อร่วมกันจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้กับนักเรียนได้อย่างทั่วถึงและเก็บข้อมูลของนักเรียนระหว่างที่ปฏิบัติกิจกรรม รวมไปถึงการทดสอบที่จะต้องมีการคอยช่วยเหลือในอธิบายขั้นตอนการทดสอบการเขียนเส้นพื้นฐานที่กำหนดให้กับนักเรียน

องค์ความรู้ใหม่

ผลการวิจัยก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ คือ การพัฒนาความสามารถทางการเขียนของผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาจะต้องเตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียนในเรื่องของความแข็งแรงของกล้ามเนื้อใหญ่ การประสานสัมพันธ์กันระหว่างตาและมือ นอกจากนี้การฝึกให้ผู้เรียนทำกิจกรรมจะต้องมีการแบ่งกิจกรรมให้เหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียน และกำหนดระยะเวลาในการทำกิจกรรมตามช่วงความสนใจของผู้เรียนโดยเน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงในทุกกิจกรรม

สรุปผลการวิจัย

ผลการใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ที่ส่งผลต่อความสามารถในการเขียนเส้นพื้นฐานของผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 4 จังหวัดตรัง สรุปได้ดังนี้ ผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์มีความสามารถในการเขียนเส้นพื้นฐานสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด กล่าวคือร้อยละ 80 และมีผลคะแนนการเขียนเส้นพื้นฐาน เมื่อพิจารณาคะแนนรายบุคคล พบว่า ผู้เรียนมีคะแนนความสามารถในการเขียนเส้นพื้นฐานสูงขึ้น ส่วนการจัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงด้วยกิจกรรมศิลปะที่หลากหลายและสัมพันธ์กับการเขียนเส้นพื้นฐาน ส่งผลให้ผู้เรียนมีความพึงพอใจในการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับการเขียนเส้นพื้นฐานด้วยกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 สามารถนำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ไปใช้ในการพัฒนาความสามารถในการเขียนเส้นพื้นฐานของผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่นอกเหนือจากกลุ่มเป้าหมายของการวิจัยครั้งนี้ รวมไปถึงผู้เรียนที่มีความบกพร่องในด้านอื่น ๆ ที่ต้องได้รับการพัฒนาในด้านการเขียนเส้นพื้นฐาน

1.2 การส่งเสริมพัฒนาการด้านการเขียนควรได้รับการพัฒนาควบคู่ไปกับการพัฒนาความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ จึงควรมีการบูรณาการกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ที่ส่งเสริมการทำงานของกล้ามเนื้อเมื่อร่วมกับการเขียนอย่างต่อเนื่อง

1.3 ในการทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ครูผู้สอนที่มีบทบาทในการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนจะต้องมีการกระตุ้นให้ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมนั้น ๆ ด้วยตนเอง และมีการเสริมแรงให้กับผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาผลการใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ไปใช้ในการพัฒนาความสามารถในการเขียนเส้นพื้นฐานสำหรับผู้เรียนที่มีความบกพร่องในด้านอื่น ๆ ที่จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาในด้านการเขียนเส้นพื้นฐาน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551. สืบค้นจาก <https://www.moe.go.th/backend/wp-content/uploads/2020/10/1.-พรบ.-การจัดการศึกษา-ฉ1-.pdf>.
- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2547). การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ: เอดิสันเพรสโปรดักส์.
- นริสา เส้นหลิมัน. (2564). การพัฒนาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กโดยใช้ชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดของกิเซล (Gesell) สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเครือข่ายที่ 3 ศูนย์การศึกษาพิเศษ. (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยหาดใหญ่).
- ประนัตตา รัตนไตรมาส.(2557). ผลของการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบต่อเนื่องที่มีต่อการพัฒนาการด้านการเขียนของเด็กปฐมวัย. (การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).
- ศิรินันท์ จัยมอด. (2562). การศึกษาความสามารถในการลากเส้นพื้นฐานของผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาขั้นเตรียมความพร้อม ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดชุมพร โดยใช้เทคนิคการใช้รหัสสีร่วมกับกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์. (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสวนดุสิต).
- ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 4 จังหวัดตรัง. (2565). หลักสูตรสถานศึกษาการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 4 จังหวัดตรัง พุทธศักราช 2565. ตรัง: ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 4 จังหวัดตรัง.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2551). พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551. สืบค้นจาก <https://ops.moe.go.th/%E0%B8%9E%E0%B8%A3%E0%B8%9A-%E0%B8%88%E0%B8%B1%E0%B8%94%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%A8%E0%B8%B6%E0%B8%81%E0%B8%A9%E0%B8%B2%E0%B8%84%E0%B8%99%E0%B8%9E%E0%B8%B4%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3/>.
- สุกัญญา ชะวาเขตร. (2565). การใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมการทำงานเป็นฐานเพื่อพัฒนาความสามารถการเขียนเส้นพื้นฐานสำหรับเด็กพิการซ้อนระดับประถมศึกษา. (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่).
- อุไรวรรณ มาตมุงคุณ. (2554). พัฒนาการด้านการเขียนของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะจากงานกระดาษ. (การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).

Administrators' Conflict Management Affecting Teachers' Teamwork in Schools Under Secondary Educational Service Area Office Chachoengsao

Piyathida Sritron^{1*} Porntip Onkasem² and Linda Narkpoy²

¹ Master of Education in Educational Administration, Faculty of Education, Rajabhat Rajanagarindra University, Thailand

² Faculty of Education, Rajabhat Rajanagarindra University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: Piyathida.sritron@gmail.com

ABSTRACT

This research article aims to study (1) the level of conflict management among administrators, (2) the level of teamwork among teachers in educational institutions, (3) the relationship between administrators' conflict management and teachers' teamwork in educational institutions, and (4) how administrators' conflict management affects teachers' teamwork in educational institutions under the jurisdiction of the Chachoengsao Secondary Education Service Area Office. This research is quantitative in nature, with a sample group consisting of school administrators and teachers from educational institutions under the Chachoengsao Secondary Education Service Area Office for the academic year 2023, totaling 302 individuals, selected through a multi-stage sampling method. The research instrument used was a questionnaire based on a 5-point Likert scale. The quality of the instrument was verified, with a content validity index of .60 and above, and a reliability coefficient of .97. The statistical methods used for data analysis included frequency, percentage, mean, standard deviation, Pearson correlation coefficient, and multiple regression analysis. The study results revealed that: 1) The overall and specific levels of conflict management among school administrators were rated as high in all aspects, with the average scores ranked from highest to lowest as follows: cooperation, compromise, accommodation, avoidance, and dominance, respectively. 2) The overall and specific levels of teamwork among teachers in educational institutions were also rated as high in all aspects, with average scores ranked from highest to lowest as follows: participation in operations, trust, work processes, communication, and clear objectives, respectively. 3) There was a significant positive correlation between administrators' conflict management and teachers' teamwork in educational institutions. 4) The aspects of avoidance, cooperation, accommodation, and compromise in administrators' conflict management significantly affected teachers' teamwork in educational institutions.

Keywords: School Administrators, Conflict Management, Teamwork Among Teachers

การบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาฉะเชิงเทรา

ปิยธิดา ศรีธร^{1*} พรทิพย์ อันเกษม² และ ลินดา นาคโปย³

¹ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ ประเทศไทย

² คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: Piyathida.sritron@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ระดับการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหาร (2) ระดับการทำงานเป็นทีมงานครูในสถานศึกษา (3) ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารกับการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา และ (4) การบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาฉะเชิงเทรา การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาฉะเชิงเทรา ปีการศึกษา 2566 จำนวน 302 คน โดยวิธีการสุ่มหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม แบบตามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือค่าความถูกต้องเชิงเนื้อหาที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์ตั้งแต่ .60 ขึ้นไป และได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .97 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณ ผลการศึกษาพบว่า 1) การศึกษาการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการร่วมมือ ด้านการประนีประนอม ด้านการยอมให้ ด้านการหลีกเลี่ยง และด้านการเอาชนะ ตามลำดับ 2) การศึกษาการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ด้านความไว้วางใจ ด้านกระบวนการทำงาน ด้านการสื่อสาร และด้านวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน ตามลำดับ 3) การบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารกับการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับมากที่สุด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 4) การบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา พบว่า ด้านการหลีกเลี่ยง ด้านการร่วมมือ ด้านการยอมให้ และด้านการประนีประนอม ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

คำสำคัญ: ผู้บริหารสถานศึกษา, การบริหารความขัดแย้ง, การทำงานเป็นทีมของครู

บทนำ

สถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทำให้สถานศึกษาต้องปรับตัว กระบวนการทางการศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง โดยกระทรวงศึกษาธิการมุ่งส่งเสริมผู้เรียนให้มีคุณธรรม ความรู้ และทักษะชีวิตที่จำเป็นสำหรับศตวรรษที่ 21 ซึ่งรวมถึงการเป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง ตามมาตรฐานการศึกษาชาติปี 2561 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561) ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบาย โดยการบริหารจัดการ วางแผน สื่อสารค่านิยม และสร้างแรงบันดาลใจให้ครู รวมถึงการส่งเสริมการทำงานเป็นทีมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและการพัฒนาองค์กรอย่างยั่งยืน การทำงานเป็นทีมช่วยในการแก้ไขปัญหาความซับซ้อนอย่างรอบคอบ ผู้บริหารควรเป็นผู้นำทางวิชาการและเทคโนโลยี สนับสนุนการมีส่วนร่วมของบุคลากร และส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์เพื่อสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ร่วมกันในองค์กร นอกจากนี้ ผู้บริหารยังต้องใช้ความรู้และประสบการณ์ในการตัดสินใจและแก้ปัญหาอย่างทันที่ เพื่อพัฒนาตนเองให้ทันสมัยและถ่ายทอดความรู้

ใหม่ ๆ ให้กับครูอย่างเต็มศักยภาพ รวมถึงการส่งเสริมให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการพัฒนางานที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ซึ่งจะนำไปสู่การทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพในโรงเรียน (สำนักงานข้าราชการพลเรือน, 2559)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๑๖ ได้วิเคราะห์สภาพแวดล้อมและการปฏิบัติงานของข้าราชการครู พบว่าด้านการบริหารงานบุคคลมีจุดแข็งในเรื่องการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบและวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน แต่ยังมีจุดอ่อนในด้านการทำงานเป็นทีมที่มีความขัดแย้งและความคิดเห็นที่แตกต่าง ส่งผลกระทบต่อการดำเนินงาน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๑๖, 2566) ผู้อำนวยการสำนักงานฯ จึงได้จัดทำรายงานส่วนบุคคลเสนอให้กระทรวงศึกษาธิการ โดยศึกษาเรื่องความขัดแย้งในองค์กรซึ่งส่งผลต่อการบริหารงาน พบว่าความขัดแย้งภายในทีมงานก่อให้เกิดปัญหาในการขับเคลื่อนนโยบายเพื่อสร้างเอกภาพในองค์กร ครูมีความแตกต่างในด้านความเชื่อ แนวคิด ค่านิยม และประสบการณ์ ทำให้เกิดความขัดแย้งที่มีทั้งด้านบวกและลบ ซึ่งส่งผลต่อการบริหารงานในสถานศึกษาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ (วรพจน์ สิงหราช, 2565)

จากปัญหาและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัย ตระหนักและเห็นความสำคัญของการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารและการทำงานเป็นทีมงานครูในสถานศึกษา จึงมีความสนใจที่จะศึกษาบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๑๖ เพื่อนำผลของการวิจัยในครั้งนี้มาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานเพื่อเป็นแนวทางให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติงานและการบริหารภายในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๑๖
2. เพื่อศึกษาระดับการทำงานเป็นทีมงานครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๑๖
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา กับการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๑๖
4. เพื่อศึกษาการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๑๖

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ในการศึกษาครั้งนี้ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษา ปีการศึกษา 2566 จำนวน 1,387 คน จากทั้งหมด 29 โรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๑๖

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๑๖ ปีการศึกษา 2566 จำนวน 29 แห่งได้กลุ่มตัวอย่าง 302 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางเครจีซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) จากนั้น ใช้วิธีการสุ่มหลายขั้นตอน (Multi-stage sampling) ซึ่งมีขั้นตอนการสุ่มตัวอย่าง ดังนี้

ขั้นที่ 1 นำประชากรแต่ละโรงเรียน มาจำแนก จำนวน 29 โรงเรียน โดยแบ่งขนาดของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๑๖ โดยยึดหลักเกณฑ์การแบ่งขนาดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ที่ได้แบ่งขนาดของโรงเรียนออกเป็น 4 ขนาด คือ ขนาดใหญ่พิเศษ ขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก

ขั้นที่ 2 คำนวณหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนของประชากรโดยการเทียบบัญญัติไตรยางศ์จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา

ขั้นที่ 3 สุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มแบบง่าย (Simple random sampling) เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างของผู้บริหารสถานศึกษา และครูในสถานศึกษาตามขนาดกลุ่มตัวอย่าง 302 คน โดยได้กลุ่มตัวอย่าง ดังนี้ ขนาดใหญ่พิเศษ จำนวน 165 คน ขนาดใหญ่ จำนวน 63 คน ขนาดกลาง จำนวน 55 คน และขนาดเล็ก จำนวน 19 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ เกี่ยวกับการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขตพะเยา โดยพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) และการใช้ภาษา (Wording) โดยใช้วิธีหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์ (Index of item objective congruence : IOC) แล้วเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนี IOC ตั้งแต่ .60 ขึ้นไป นำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยวิธีการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ของครอนบาค (Cronbach, 1990) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .97 โดยแบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้บริหารและครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขตพะเยา เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และตำแหน่ง

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขตพะเยา จำนวน 5 ด้าน จำนวน 30 ข้อ แบ่งเป็น 1) ด้านการประนีประนอม จำนวน 6 ข้อ 2) ด้านการหลีกเลี่ยง จำนวน 6 ข้อ 3) ด้านการร่วมมือ จำนวน 6 ข้อ 4) ด้านการยอมให้ จำนวน 6 ข้อ และ 5) ด้านการเอาชนะ จำนวน 6 ข้อ ในการนี้ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามเกณฑ์ของลิเคิร์ท (Likert, 1976) โดยมีการกำหนดค่าน้ำหนักคะแนน เป็น 5 ระดับ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขตพะเยา จำนวน 5 ด้าน จำนวน 31 ข้อ แบ่งเป็น 1) ด้านวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน จำนวน 6 ข้อ 2) ด้านการสื่อสาร จำนวน 6 ข้อ 3) ด้านความไว้วางใจกัน จำนวน 6 ข้อ 4) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน จำนวน 6 ข้อ และ 5) ด้านกระบวนการทำงาน จำนวน 7 ข้อ ในการนี้ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามเกณฑ์ของลิเคิร์ท (Likert, 1976) โดยมีการกำหนดค่าน้ำหนักคะแนน เป็น 5 ระดับ

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 การบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับมากกับการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขตพะเยา

3.2 การบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างน้อย 1 ด้าน ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขตพะเยา

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ตามขั้นตอน ดังนี้

4.1 ผู้วิจัยให้ความสำคัญต่อการยินยอมให้ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถามจะเป็นความลับและไม่กระทบใด ๆ ต่อการดำเนินชีวิตของผู้ตอบแบบสอบถาม และเป็นไปตามหลักเกณฑ์การพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

4.2 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเองในสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ใกล้เคียง และนำแบบสอบถามทางออนไลน์ มาตรวจสอบความถูกต้อง สมบูรณ์ จนได้ครบตามจำนวนกลุ่มตัวอย่าง

4.3 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่รวบรวมได้ ทำการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ และนำผลข้อมูล มาวิเคราะห์

4.4 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่รวบรวมได้ ทำการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ และนำผลข้อมูล มาวิเคราะห์ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามแบบเลือกตอบ และเชิงคุณภาพ โดยใช้คำถามปลายเปิด และได้ดำเนินการ วิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลเป็นเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามแบบเลือกตอบ (Check List) และเชิงคุณภาพ โดยใช้คำถามปลายเปิด และได้ดำเนินการ ดังนี้

5.1 วิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์

5.2 แบบสอบถามตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสถานศึกษา โดยใช้ความถี่ และค่าร้อยละ

5.3 แบบสอบถามตอนที่ 2 วิเคราะห์การบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาเขตเชิงเทรา โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ยการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาตามเกณฑ์ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

4.51 - 5.00 หมายถึง มีการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด

3.51 - 4.50 หมายถึง มีการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก

2.51 - 3.50 หมายถึง มีการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง

1.51 - 2.50 หมายถึง มีการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับน้อย

1.00 - 1.50 หมายถึง มีการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับน้อยที่สุด

5.4 วิเคราะห์การทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขตเชิงเทรา โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ยการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาตามเกณฑ์ (บุญชม ศรีสะอาด 2560)

4.51 - 5.00 หมายถึง มีการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด

3.51 - 4.50 หมายถึง มีการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก

2.51 - 3.50 หมายถึง มีการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง

1.51 - 2.50 หมายถึง มีการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อย

1.00 - 1.50 หมายถึง มีการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษาอยู่ในระดับน้อยที่สุด

5.5 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารที่สัมพันธ์กับการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขตเชิงเทรา โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient) และทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ เป็นการวิเคราะห์ภาพรวม และรายด้านแล้วเปรียบเทียบกับคะแนน (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.80 -1.00 หมายถึง การบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารกับการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.60 -0.79 หมายถึง การบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารกับการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับมาก

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.40 -0.59 หมายถึง การบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารกับการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.20 -0.39 หมายถึง การบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารกับการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับน้อย

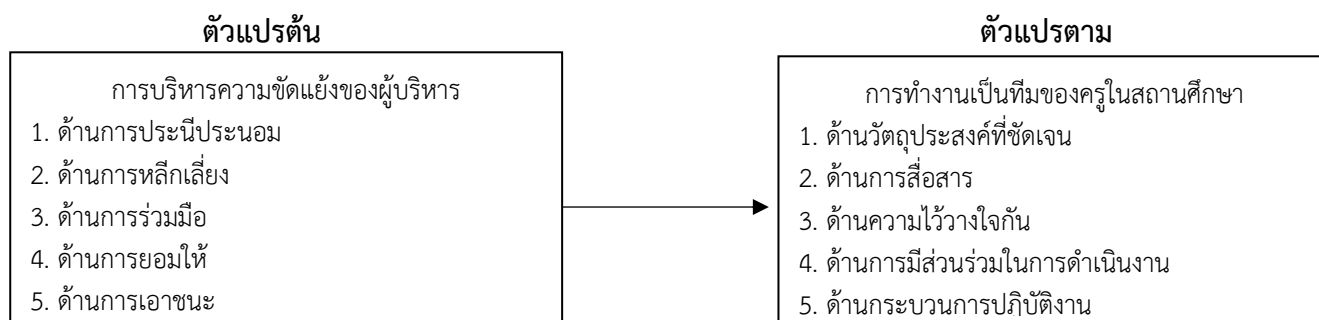
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.01 - 0.19 หมายถึง การบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารกับการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับน้อยมาก

6) การวิเคราะห์การบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา โดยการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple regression analysis) โดยใช้วิธี Stepwise

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการศึกษาวิจัย การบริหารความขัดแย้งของผู้บริหาร ผู้วิจัยได้นำหลักการ แนวคิด ของนักวิชาการ และผลการวิจัย บูรณาการแนวคิดที่มีประเด็นที่สอดคล้องกันมาจัดกลุ่มและสร้างตารางการสังเคราะห์ ประกอบด้วย จอห์นสัน แอนด์ จอห์นสัน (Johnson & Johnson, 2000) โทมัสและคิลล์แมนน์ (Thomas & Kilmann, 2002) ราฮิม (Rahim, 2010) เนตร์พัฒนา ยาวีราข (2560), สัมมา รณิธย์ (2560) ชัยเสฏฐ์ พรหมศรี (2561) นิติพล ภูตะโชติ (2562) กมลนัธ ศรีจ้อย (2560) และอนุสรฯ สิงห์โต (2561) ผู้วิจัยนำประเด็นการบริหาร ความขัดแย้ง ที่มีความสอดคล้องกัน โดยมีค่าความถี่ตั้งแต่ 6 ขึ้นไป มาเป็นกรอบแนวคิด ในการกำหนดตัวแปร ในการวิจัยการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหาร 5 ด้าน คือ 1) ด้านการประนีประนอม 2) ด้านการหลีกเลี่ยง 3) ด้านการร่วมมือ 4) ด้านการยอมให้ และ 5) ด้านการเอาชนะ จึงได้กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการศึกษาวิจัย การทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา ผู้วิจัยได้ศึกษาจากหลักการ แนวคิด ที่เกี่ยวข้องกับการทำงานเป็นทีมของครู ตามแนวคิดที่ผู้วิจัยใช้เป็นตัวแปร ตามแนวคิดของนักวิชาการหลายท่าน ประกอบด้วย วัตค็อก (Woodcock, 1989) ปาร์คเกอร์ (Parker, 1990) รอมมิก (Romig, 1996) โบวิน และฮาร์วีย์ (Bowin & Harvey, 1998) มิวส์ (Meuse, 2009) ปิ่นทอง ศรีสวัสดิ์ (2560) 7) อริศขรา อุ่มสิน (2560) และสิทธิศักดิ์ เพ็ชรยิ้ม (2563) โดยผู้วิจัยนำประเด็นที่สอดคล้องกันและมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 50 ขึ้นไป มาเป็นกรอบแนวคิดในการกำหนดตัวแปรวิจัย การทำงานเป็นทีม 5 ด้าน คือ 1) ด้านวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน 2) ด้านการสื่อสาร 3) ด้านความไว้วางใจกัน 4) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และ 5) ด้านกระบวนการทำงาน จึงได้กรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพประกอบ

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 302 คน สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นเพศหญิง จำนวน 198 คน คิดเป็นร้อยละ 65.56 มีเพศชาย จำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 34.44 ส่วนมากจบการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 207 คน คิดเป็นร้อยละ 68.54 และส่วนน้อยจบปริญญาเอก จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 0.99 ส่วนมากมีประสบการณ์ในการทำงาน 5-10 ปี จำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 35.10 และส่วนน้อยมีประสบการณ์ในการทำงาน 20 ปีขึ้นไป จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 9.93 ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นข้าราชการครู จำนวน 237 คน คิดเป็นร้อยละ 78.48 ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 9.27 รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.33 และรองผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 11.92

1. ระดับการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ฉะเชิงเทรา

การบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาฉะเชิงเทรา โดยภาพรวมและรายด้าน ($\bar{X}$ = 4.12, S.D. = .36) โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการร่วมมือ ($\bar{X}$ = 4.24, S.D. = .52) ด้านการประนีประนอม ($\bar{X}$ = 4.14, S.D. = .43) ด้านการยอมให้ ($\bar{X}$ = 4.15, S.D. = .32) ด้านการหลีกเลี่ยง ($\bar{X}$ = 4.09, S.D. = .53) และด้านการเอาชนะ ($\bar{X}$ = 4.05, S.D. = .38) ตามลำดับ

2. ระดับการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาฉะเชิงเทรา

การทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาฉะเชิงเทรา โดยภาพรวมและรายด้าน มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน ($\bar{X}$ = 3.68, S.D. = .33) โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ($\bar{X}$ = 3.92, S.D. = .37) ด้านความไว้วางใจ ($\bar{X}$ = 3.90, S.D. = .48) ด้านกระบวนการทำงาน ($\bar{X}$ = 3.89, S.D. = .41) ด้านการสื่อสาร ($\bar{X}$ = 3.82, S.D. = .47) และด้านวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน ($\bar{X}$ = 3.71, S.D. = .35) ตามลำดับ

3. ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา กับการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาฉะเชิงเทรา

การบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารมีความสัมพันธ์กันกับการทำงานเป็นทีมของครู ในทางบวก ในระดับมากที่สุด (r_{xy} = .813) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่าง การบริหารความขัดแย้ง กับการทำงานเป็นทีมของครู รายด้านโดยเรียงลำดับค่าความสัมพันธ์จากมากไปหาน้อย ได้แก่ การบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการประนีประนอม (r_{x_1y} = .830) การบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการยอมให้ (r_{x_4y} = .784) การบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาด้าน การร่วมมือ (r_{x_3y} = .700) การบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการหลีกเลี่ยง (r_{x_2y} = .681) และการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการเอาชนะ (r_{x_5y} = .607) ตามลำดับ

4. การบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาฉะเชิงเทรา

การบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา 4 ด้าน ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับสมมติฐาน เรียงลำดับตามอำนาจพยากรณ์จากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการประนีประนอม ด้านการยอมให้ ด้านการร่วมมือ และด้านการหลีกเลี่ยง (X_2) ตามลำดับ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ในการพยากรณ์ (R^2) เท่ากับ .848 แสดงว่า การบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาทั้ง 4 ด้าน สามารถร่วมกันทำนายการทำงานเป็นทีมของครู ได้ร้อยละ 84.80 ส่วนด้านการเอาชนะ (X_5) ไม่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาฉะเชิงเทรา

อภิปรายผล

ระดับการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาฉะเชิงเทรา พบว่า ความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาฉะเชิงเทรา ได้เลือกวิธีการบริหารความขัดแย้งที่เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น เพื่อขจัดปัญหาหรือลดระดับความขัดแย้ง ส่งผลให้การทำงานของครูมีประสิทธิภาพและสามารถดำเนินการต่อไปได้ สอดคล้องกับ ธนพงษ์ จอมพระ (2564) พบว่า ระดับการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับ ฮาसानะ ดอเลาะ (2565) พบว่า การจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดการศึกษาเอกชน จังหวัดปัตตานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผู้วิจัยจึงได้มุมมองใหม่เพื่อส่งเสริมให้มีการบริหารความขัดแย้งเพื่อสนับสนุนให้ทีมประสบ

ความสำเร็จแบบ Win-Win ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 17 เชียงใหม่ ดังนี้ ผู้บริหารมีการทบทวนประเด็นความขัดแย้งอย่างเป็นระบบ เพื่อจัดการความรู้ให้เป็นแนวปฏิบัติเพื่อบริหารความขัดแย้งอย่างเป็นรูปธรรม โดยกำหนดในแผนปฏิบัติการประจำปีในการทบทวนอย่างน้อย ทุก 6 เดือน

ระดับการทำงานเป็นทีมของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 17 เชียงใหม่ พบว่า การทำงานเป็นทีมของครู โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะการทำงานเป็นทีมของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 17 เชียงใหม่ มีการส่งเสริมความร่วมมือร่วมใจกัน มีการสร้างสัมพันธ์ที่ดี สร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงานร่วมกันให้เป็นไปในเชิงบวก รวมถึงการสร้างความรู้ความเข้าใจในการทำงานร่วมกับผู้อื่นเพื่อให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน สอดคล้องกับ สุวรรณ พงษ์ผ่องพล และ ปริญญา มีสุข (2560) พบว่า การทำงานเป็นทีมของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ ปิ่นทอง ศรีสวัสดิ์ (2560) พบว่า การทำงานเป็นทีมของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ ศรสวรรค์ สุขสนาน (2561) พบว่า การทำงานเป็นทีมของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 16 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ อุทุมพร จันทร์สิงห์ (2561) พบว่า การทำงานเป็นทีมในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ อริศรา อุ่มสิน (2561) พบว่า การทำงานเป็นทีมของครู โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ผู้วิจัยจึงได้มุมมองใหม่เพื่อให้การทำงานเป็นทีมของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 17 เชียงใหม่ ประสบความสำเร็จเป็นไปตามเป้าประสงค์ ผู้บริหารควรมีการประเมินผลการดำเนินงาน วิเคราะห์สภาพปัญหา อุปสรรค ต่าง ๆ อย่างน้อยทุก 3 เดือน เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขให้งานมีประสิทธิภาพ

ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษากับการทำงานเป็นทีมของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 17 เชียงใหม่ มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับมากที่สุด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับ สมมติฐานที่ตั้งไว้ ที่เป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการประนีประนอม ด้านการหลีกเลี่ยง ด้านการร่วมมือ ด้านการยอมให้ ด้านการเอาชนะ เป็นหลักการในการจัดการความขัดแย้งที่ผู้บริหารใช้เป็นหลักการในการจัดการความขัดแย้งที่เกิดขึ้นให้เหมาะสมกับบริบทและสถานการณ์ที่เกิดความขัดแย้ง เพื่อให้ความขัดแย้งถูกขจัดไป หรือลดระดับความขัดแย้งให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม และสามารถทำให้การดำเนินงานขับเคลื่อนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ ณัฐพัชร ภูจอม (2560) พบว่า การบริหารความขัดแย้งมีความสัมพันธ์กับการทำงานเป็นทีมของครู โดยมีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับ จุฑามาศ ช่วยเพชร (2560) พบว่า การจัดการความขัดแย้งของครูมีความสัมพันธ์กับการทำงานเป็นทีมของครู โดยมีความสัมพันธ์กันทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผู้วิจัยจึงได้มุมมองใหม่เพื่อให้การบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารกับการทำงานเป็นทีมของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 17 เชียงใหม่ เป็นไปในทิศทางที่เหมาะสมตามบริบทของพื้นที่ เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นตลอดเวลา ผู้บริหารต้องเพิ่มทักษะ ความรู้ ความสามารถ ศึกษากลยุทธ์ใหม่ ๆ ที่จะส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีม

การบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 17 เชียงใหม่ พบว่า การบริหารความขัดแย้งของผู้บริหาร ทั้ง 5 ด้าน มีจำนวน 4 ด้าน ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .01 สามารถเรียงลำดับตามอำนาจพยากรณ์จากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการประนีประนอม (X1) ด้านการยอมให้ (X4) ด้านการร่วมมือ (X3) และด้านการหลีกเลี่ยง (X2) ส่วนด้านการเอาชนะ (X5) ไม่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา ที่เป็นเช่นนี้ อาจเป็นผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 17 เชียงใหม่ เลือกใช้วิธีการบริหารความขัดแย้งที่เกิดขึ้น ทั้งด้านการประนีประนอม ด้านการยอมให้ ด้านการร่วมมือ และด้านการหลีกเลี่ยง ทั้ง 4 ด้านเป็นวิธีการที่ผู้บริหารคำนึงถึงความสัมพันธ์สภาพการทำงานเป็นทีม แก้ไขปัญหาความขัดแย้งเชิงบวก ไม่ใช้วิธีการเอาชนะ ซึ่งอาจส่งผลให้ความขัดแย้งรุนแรงขึ้น ไม่เป็นผลต่อการดำเนินงาน ทำให้ไม่สามารถควบคุมสถานการณ์หรือจัดการปัญหาความขัดแย้งได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ O'Neill, T. A., & McLarnon, M. J. (2018) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาความขัดแย้งในทีมให้เหมาะสมเพื่อการพัฒนางานเป็นทีมอย่างมี

ประสิทธิภาพ ซึ่งได้มีการสร้างโมเดลในเรื่องพลังของความขัดแย้งที่มีความสัมพันธ์กับการทำงานเป็นทีมอย่างมีประสิทธิภาพ ผลการศึกษาและการวิเคราะห์ พบว่า การบริหารความขัดแย้งมีความสัมพันธ์กับการทำงานเป็นทีมอย่างมีประสิทธิภาพและมีผลต่อบรรยากาศในการทำงานขององค์กร สอดคล้องกับ ธนพงษ์ จอมพระ (2564) พบว่า การบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครู จากผลการวิจัยสะท้อนว่า การประนีประนอมมีอำนาจพยากรณ์การทำงานเป็นทีมมากที่สุด ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๑๖ เชียงใหม่ ศรีจ้อย (2560) ได้กล่าวว่า การประนีประนอม เป็นการที่ผู้บริหารสถานศึกษาจัดการกับความขัดแย้ง โดยให้ความสำคัญกับคู่กรณีทั้งสองฝ่าย โดยไม่ให้ใครได้เปรียบเสียเปรียบใช้วิธีผ่อนปรนเข้าหากัน คำนึงถึงผลประโยชน์ และความพึงพอใจทั้งสองฝ่าย แสดงพฤติกรรมอย่างเป็นกลาง ไม่เข้ากับฝ่ายใด แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารมีความยุติธรรมและเหตุผล เพื่อให้เป็นที่พอใจทั้งสองฝ่าย พยายามปรับตัวและเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อม เจริญต่อรอง รักษาระดับความขัดแย้งให้อยู่ในวงจำกัด เพื่อหาแนวทางแก้ปัญหาและลดความรุนแรงลง ดังนั้น ผู้บริหารควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับการบริหารความขัดแย้งด้วยเทคนิคการประนีประนอม เพื่อให้เกิด Win-Win situation ก่อนการใช้อำนาจในการแก้ไขปัญหา

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากงานวิจัยนี้ คือ การบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาสามารถส่งผลโดยตรงและมีนัยสำคัญต่อการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา โดยเฉพาะการใช้กลยุทธ์การประนีประนอม การยอมให้ การร่วมมือ และการหลีกเลี่ยง ซึ่งส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีม ขณะที่การเอาชนะกลับไม่มีผลในทางที่ช่วยส่งเสริมทีมงาน นอกจากนี้ยังเกิดองค์ความรู้ใหม่ในด้านลักษณะของผู้บริหารที่จำเป็นต่อการจัดการความขัดแย้ง ได้แก่

- 1) เป็นผู้มีความวิสัยทัศน์และเป็นนักวางแผนที่ดี
- 2) เป็นผู้สามารถบริหารงานบุคคลและแบ่งงานตามความเหมาะสมของสมาชิก
- 3) เป็นผู้มีความทักษะในการสร้างแรงจูงใจและส่งเสริมระบบทีม
- 4) เป็นนักสื่อสารและผู้ฟังที่ดี
- 5) เป็นนักคิดวิเคราะห์และตัดสินใจอย่างรอบคอบ

ประเด็นข้อค้นพบเหล่านี้ คือ ทักษะผสมผสานระหว่าง “ศาสตร์และศิลป์ของการบริหาร” ซึ่งผู้บริหารควรมีเพื่อเปลี่ยนความขัดแย้งในองค์กรให้กลายเป็นโอกาสพัฒนา และขับเคลื่อนทีมครูให้มีประสิทธิภาพสูงสุด

สรุปผลการวิจัย

การบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการเอาชนะ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และเป็นอันดับสุดท้าย ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรวิเคราะห์ปัญหาความขัดแย้ง โดยศึกษาลักษณะพฤติกรรมของบุคลากร ลักษณะส่วนบุคคล พฤติกรรมการทำงาน วัฒนธรรมในการดำเนินงาน รวมถึงสภาพแวดล้อมทางสังคม โดยคำนึงถึงผลลัพธ์ของงาน เพื่อผู้บริหารจะได้แก้ไขปัญหาความขัดแย้งได้เหมาะสม และเกิดประโยชน์สูงสุดกับสถานศึกษา

การทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา ด้านวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และอยู่ในลำดับสุดท้าย ดังนั้น ผู้บริหารจึงควรส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมในการกำหนดบทบาท หน้าที่ความรับผิดชอบ วัตถุประสงค์ ทิศทางการทำงาน สื่อสารให้ครูเข้าใจและยอมรับในนโยบายการทำงานอย่างชัดเจน เพื่อให้ครูสามารถดำเนินงานตามนโยบายได้ตามแนวทางที่กำหนดไว้

การบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารกับการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๑๖ เชียงใหม่ มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับมาก ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรจัดระบบในการทำงานอย่างมีขั้นตอน มีการประเมิน ปรับปรุง และพัฒนาการทำงานของตนเอง และครูในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพราะผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้มีบทบาทหลักในการวางแผนและขับเคลื่อนคุณภาพการบริหารจัดการตามทิศทางการดำเนินงานที่วางไว้ ผู้บริหารต้องนำความรู้ความสามารถมาใช้ในการบริหารจัดการ การวางแผน การกำหนดเป้าหมาย ไปสู่การปฏิบัติให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ในการบริหารงานด้านต่าง ๆ ให้เกิดประสิทธิผล

การบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการหลีกเลี่ยง ด้านการร่วมมือ ด้านการยอมให้ และด้านการประนีประนอม ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครู และด้านการเอาชนะ ไม่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครู ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษา จึงควรเลือกใช้วิธีการบริหารความขัดแย้งให้เหมาะสมกับความขัดแย้งที่เกิดขึ้น โดยคำนึงถึงประโยชน์ของสถานศึกษาเป็นสำคัญ มีการกำหนดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน กำหนดกระบวนการทำงานให้เป็นที่ยอมรับของครู ส่งเสริมความร่วมมือในการดำเนินงาน มีการติดต่อสื่อสารที่ดีและเปิดเผย มีการสร้างปฏิสัมพันธ์กับครูอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้การทำงานเป็นไปอย่างราบรื่น มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ผู้บริหารหน่วยงานควรมีการวางแผน มีการกำหนดวิสัยทัศน์จุดมุ่งหมายงานและการวางแผนการปฏิบัติงาน ซึ่งสมาชิกต้องยอมรับร่วมกัน

1.2 ผู้บริหารมีการมอบหมายงาน บทบาท มีการแบ่งงานกันอย่างชัดเจน การมอบหมายงานตามบทบาทหน้าที่ที่เป็นลักษณะของการทำงานที่มีการมอบหมายงานให้รับผิดชอบและได้ปฏิบัติงานที่ตนเองรับผิดชอบอย่างชัดเจน สมาชิกทุกคนเคารพในบทบาทของทีมงานและสามารถปฏิบัติงานที่อยู่นอกเหนือบทบาทหน้าที่ตนเองได้ในบางโอกาสเมื่อมีความจำเป็น

1.3 พัฒนาแนวปฏิบัติที่ดีในการบริหารความขัดแย้งเพื่อส่งเสริมการทำงานเป็นทีม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาผลกระทบจากความขัดแย้งในองค์กร เพื่อให้สามารถระบุแนวทางการจัดการความขัดแย้งได้อย่างแท้จริง

2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการทำงานเป็นทีมของครู เพื่อนำข้อมูลไปกำหนดแนวทางการดำเนินงานในทิศทางที่เหมาะสม

2.3 วิจัยพัฒนารูปแบบการบริหารความขัดแย้งเพื่อส่งเสริมการทำงานเป็นทีม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3

เอกสารอ้างอิง

- กมลนัธ ศรีจ้อย. (2560). การบริหารจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดอุทัยธานี. (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี).
- จุฑามาศ ช่วยเพชร. (2560). ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการความขัดแย้งกับการทำงานเป็นทีมของครูในกลุ่มโรงเรียนบางละมุง 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชลบุรี เขต 3. (การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา).
- ชัยเสถียร พรหมศรี. (2561). ภาวะผู้นำสำหรับผู้บริหารองค์กร: แนวคิด ทฤษฎีและกรณีศึกษา. กรุงเทพฯ: ปัญญาชน.
- ณัฐพัชร ภูจอม. (2560). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารกับการสร้างทีมงานของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา).
- ธนพงษ์ จอมพระ. (2564). การบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนินทร์).
- นิติพล ภูตะโชติ. (2562). พฤติกรรมองค์กร (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เนตร์พัฒนา ยาวีราข. (2560). การจัดการสมัยใหม่ Modern Management (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ: ทริบเบิล.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

- ปิ่นทอง ศรีสวัสดิ์. (2560). *การทำงานเป็นทีมของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17.* (การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา).
- วรพจน์ สิงหราช. (2565). *แนวทางการจัดการความขัดแย้งในองค์กรที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาฉะเชิงเทรา* (รายงานวิจัย). กรุงเทพฯ: สำนักปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- ศรสวรรค์ สุขสนาน (2561). *การทำงานเป็นทีมตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 16.* (การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยทักษิณ).
- สัมมนา ธนินิธย์. (2560). *หลัก ทฤษฎีและปฏิบัติการบริหารการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.
- สำนักงานข้าราชการพลเรือน. (2559). *การสร้างทีมที่มีประสิทธิภาพ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานข้าราชการพลเรือน
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาฉะเชิงเทรา. (2566). *แผนปฏิบัติราชการ*. ฉะเชิงเทรา: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาฉะเชิงเทรา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2561). *มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561*. กรุงเทพฯ: 21 เซ็นจูรี.
- สิทธิศักดิ์ เพ็ชรยิ้ม. (2563). *การทำงานเป็นทีมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2.* (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร).
- สุวรรณา พงษ์ผ่องพล และ ปริญญ์ มีสุข. (2560). *การศึกษาการทำงานเป็นทีมที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์, 11(1), 162-173.*
- อนุสรณ์ สิงห์โต. (2561). *การบริหารจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18.* (การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา).
- อริศรา อุ่มสิน. (2560) *การศึกษาการทำงานเป็นทีมของครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17.* (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี).
- อุทุมพร จันทรสิงห์ (2561). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการทำงานเป็นทีมในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2.* (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี).
- ฮานันะ ดอเลาะ. (2565). *สมรรถนะกับการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารโรงเรียนสังกัด สำนักงานการศึกษาเอกชน จังหวัดปัตตานี.* (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา).
- Bowin, R. B. & Harvey, D. (1998). *Human resource management: A experiential approach*. New Jersey: Prentice-Hall.
- Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing*. (5th ed.). New York: Harper Collins.
- Johnson, D. W. & Johnson, E.P. (2000). *Joining Together: Group Theory and Group Skills*. Boston: Allyn and Bacon.
- Krejcie, R.V. & Morgan. D.V. (1970). *Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607-610.*
- Likert, R. (1976). *The Method of Constructing and Attitude Scale*. New York: Wiley & Son.
- Meuse, K. D. (2009). *Driving Team Effectiveness*. Alanta: The Korn ferry.
- O'Neill, T. A., & McLarnon, M. J. (2018). *Optimizing team conflict dynamics for high performance teamwork. Human Resource Management Review, 28(4), 378-394.*
- Parker, G. M. (1990). *Team Player and Teamwork: The Competitive Business Strategy*. San Francisco, C.A: Joessy-Bass.

- Rahim, M. Afzalur. (2010). A strategy for Managing Conflict in Complex Organizations. *Human Relation*, 38(1), 153-154.
- Romig, D. A. (1996). *Breakthrough Teamwork: Outstanding Result Using Structured*. Chicago: Irwin.
- Thomas & Kilmann. (2002). *Conflict mode Instrument*. Houston: Gulf.
- Woodcock, M. (1989). *Team Development Manual*. Brookfield Vermont: Gower

The Relationship Between Financial Ratios and Return of Medical Service Sector

Anotai Theppanya^{1*} Sakrannit Leksut¹ Pruksa Pungjitprapai² Boworn Teanbunthad²
 and Aoraphin Kanna²

¹ Faculty of Business Administration, Thonburi University, Northern Campus, Lamphun Province, Thailand

² Faculty of Accountancy, Thonburi University, Northern Campus, Lamphun Province, Thailand

* Corresponding author. E-mail: anotaith_mbk@thonburi-u.ac.th

ABSTRACT

This study aims to: (1) to examine financial ratios and the capability to generate returns of firms in the medical services industry, and (2) investigate the relationship between financial ratios and return generation within this industry. Data were collected from 22 publicly listed firms in the medical sector on the Stock Exchange of Thailand. Secondary data were collected from the SETSMART database over a five-year period, from the first quarter of 2019 to the fourth quarter of 2023. Data analysis employed descriptive statistics (mean and standard deviation), trend analysis, and inferential statistics using Pearson's correlation coefficient. The findings revealed that: (1) financial ratios and return-generating capabilities indicated improved liquidity and the liquidity indicators. Key indicators included current ratio, quick ratio, accounts receivable turnover, inventory turnover, accounts payable turnover, return on assets (ROA), and return on equity (ROE); and (2) the relationship between financial ratios and return generation within current ratio, quick ratio and accounts payable turnover ratio correlated to ROA and ROE significantly at the 0.05 level.

Keywords: Financial Ratios, Medical Services Industry, Return Generation

ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนทางการเงินและความสามารถในการสร้างผลตอบแทนของอุตสาหกรรมบริการทางการแพทย์

อโนทัย เทพปัญญา^{1*} สคราญนิตย์ เล็กสุทธิ¹ พกฤษา พึ่งจิตต์ประไพ² บวร เทียนบรรทัด² และ อรพินท์ กันนะ²

¹ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยธนบุรี วิทยาเขตภาคเหนือ จังหวัดลำพูน ประเทศไทย

² คณะบัญชี มหาวิทยาลัยธนบุรี วิทยาเขตภาคเหนือ จังหวัดลำพูน ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: anotai_th_mbk@thonburi-u.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาอัตราส่วนทางการเงิน และความสามารถในการสร้างผลตอบแทนของอุตสาหกรรมบริการทางการแพทย์ และ (2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนทางการเงิน และความสามารถในการสร้างผลตอบแทนของอุตสาหกรรมบริการทางการแพทย์ กลุ่มตัวอย่างการศึกษาค้นคว้าคือบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มการแพทย์ จำนวน 22 บริษัท รวบรวมข้อมูลทุดีจากฐานข้อมูล SET Smart ของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ระยะเวลา 5 ปี ตั้งแต่ ไตรมาสที่ 1 ปี พ.ศ. 2562 ถึง ไตรมาสที่ 4 ปี พ.ศ. 2566 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ประกอบด้วยสถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมานวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Pearson's Correlation Coefficient) ผลการศึกษาพบว่า 1) อัตราส่วนทางการเงิน และความสามารถในการสร้างผลตอบแทนของอุตสาหกรรมบริการทางการแพทย์มีสภาพคล่องที่เพิ่มขึ้น และสะท้อนความสามารถในการชำระหนี้สินเพิ่มขึ้น ดังนี้ อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียนเร็ว อัตราส่วนหมุนเวียนลูกหนี้ อัตราส่วนหมุนเวียนสินค้าคงเหลือ อัตราส่วนหมุนเวียนเจ้าหนี้การค้า อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ และอัตราผลตอบแทนต่อผู้ถือหุ้น และ 2) ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนทางการเงิน และความสามารถในการสร้างผลตอบแทนของอุตสาหกรรมบริการทางการแพทย์ ได้แก่ อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียนเร็ว และอัตราส่วนหมุนเวียนเจ้าหนี้การค้า มีความสัมพันธ์ต่ออัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ และอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น มีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: อัตราส่วนทางการเงิน, อุตสาหกรรมบริการทางการแพทย์, การสร้างผลตอบแทน

© 2025 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

อุตสาหกรรมบริการแพทย์ในประเทศไทยกำลังขยายตัวอย่างต่อเนื่องและมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้ความต้องการบริการด้านสุขภาพที่มีคุณภาพเพิ่มสูงขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ, 2565) นโยบายของรัฐที่มุ่งให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางทางการแพทย์ (Medical Hub) ยังดึงดูดนักลงทุนทั้งในและต่างประเทศ (สำนักงานส่งเสริมการลงทุน, 2566) ข้อมูลจากสหประชาชาติชี้ว่าจำนวนประชากรโลกจะเพิ่มขึ้นจาก 8.2 พันล้านคนในปี 2567 เป็น 9.7 พันล้านคนภายในปี พ.ศ.2593 (United Nations, 2024) สำหรับประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ.2564 มีผู้สูงอายุเกินร้อยละ 20 ของประชากรทั้งหมด และคาดว่าจะจำนวนผู้สูงอายุจะเพิ่มเป็นประมาณ 20 ล้านคนในปี พ.ศ.2583 (สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ, 2565) ความต้องการบริการทางการแพทย์และสาธารณสุขจึงมีแนวโน้มจะเพิ่มสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะในกลุ่มผู้สูงอายุที่มีปัญหาสุขภาพมากกว่ากลุ่มวัยอื่น ๆ ส่งผลให้ต้องมีการเพิ่มจำนวนสถานพยาบาลและบุคลากรทางการแพทย์ รวมถึงการพัฒนาเทคโนโลยีและระบบประกันสุขภาพที่ยั่งยืน เพื่อรองรับความต้องการของประชาชนทุกช่วงวัยในบริบทการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร

การดำเนินธุรกิจในภาคบริการทางการแพทย์จำเป็นต้องมีการบริหารจัดการทางการเงินอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้สามารถรักษาความสามารถในการสร้างผลตอบแทนต่อผู้ถือหุ้นและนักลงทุนได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนการดำเนินธุรกิจผู้บริหารจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการบริหารเงินทุนหมุนเวียน (Working Capital Management) ซึ่งเป็นการจัดการทางการเงินระยะสั้นภายในระยะเวลา 1 ปี เพื่อรักษาสภาพคล่องและส่งเสริมประสิทธิภาพในการดำเนินงาน โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อสร้างสมดุลระหว่าง ความสามารถในการชำระหนี้ระยะสั้น และการสร้างผลตอบแทนสูงสุดจากการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ (Brigham & Houston, 2022) ทั้งนี้ การบริหารเงินทุนหมุนเวียนสามารถอธิบายภายใต้กรอบแนวคิดของ Working Capital Theory ซึ่งเน้นการกำหนดนโยบายและกลยุทธ์การจัดการสินทรัพย์หมุนเวียน เช่น เงินสด ลูกหนี้การค้า และสินค้าคงเหลือ ตลอดจนการจัดหาเงินทุนระยะสั้นที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงปัจจัยด้านความเสี่ยงและผลตอบแทนการกำหนดนโยบายเงินทุนหมุนเวียนที่มีประสิทธิภาพจึงประกอบด้วย การกำหนดสัดส่วนที่เหมาะสมของการลงทุนในสินทรัพย์หมุนเวียน และการจัดหาเงินทุนที่เพียงพอและมีต้นทุนเหมาะสมเพื่อลงทุนในสินทรัพย์เหล่านั้น ซึ่งจะช่วยลดความเสี่ยงจากการขาดสภาพคล่อง และเพิ่มโอกาสในการสร้างผลตอบแทนในระยะสั้นและระยะยาว (Gitman & Zutter, 2015)

การวิเคราะห์ความสามารถในการทำกำไรของกิจการนั้น อัตราส่วนทางการเงิน (Financial Ratios) เป็นเครื่องมือสำคัญที่ใช้ประเมินโครงสร้างทางการเงินในมิติต่าง ๆ ได้แก่ สภาพคล่อง (Liquidity) ประสิทธิภาพในการดำเนินงาน (Efficiency) โครงสร้างทุน (Leverage) และความสามารถในการทำกำไร (Profitability) (Brigham & Houston, 2022) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การใช้ DuPont Analysis หรือ แบบจำลองดูปองต์ ซึ่งเป็นเครื่องมือวิเคราะห์ผลตอบแทนต่อผู้ถือหุ้น (Return on Equity: ROE) ที่ช่วยให้สามารถแยกวิเคราะห์องค์ประกอบต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อ ROE โดยอัตราส่วนเหล่านี้เป็นข้อมูลที่ได้จากการเงินของบริษัทที่สามารถวิเคราะห์ได้เชิงเปรียบเทียบ การกำหนดนโยบายเงินทุนหมุนเวียนที่มีประสิทธิภาพ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้กระบวนการผลิตและการขายสามารถดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง ไม่เกิดการหยุดชะงักที่อาจส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของกิจการ ซึ่งเป็นตัวชี้วัดความสามารถของกิจการในการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า และเกิดผลตอบแทนสูงสุด (ฐาปนา ฉินไพศาล, 2563; Brigham & Houston, 2022) เพื่อให้กิจการให้มีสภาพคล่องที่ดี มีเงินสดเพียงพอต่อการดำเนินงานปกติ หรือหลักทรัพย์ที่เปลี่ยนเป็นเงินสดได้ง่าย สามารถลดความเสี่ยงของการไม่สามารถชำระหนี้ระยะสั้นได้ตรงตามเวลา

จากที่กล่าวมาข้างต้นความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจ ผู้ประกอบการที่มีโอกาสอยู่รอดจะต้องมีความยืดหยุ่นสูงในการปรับตัว และให้ความสำคัญต่อการบริหารเงินทุนหมุนเวียนซึ่งเป็นการบริหารสินทรัพย์หมุนเวียน และหนี้สินหมุนเวียนให้มีสภาพคล่อง รักษาระดับเงินสดหรือหลักทรัพย์ที่เปลี่ยนเป็นเงินสดได้ง่าย ลูกหนี้การค้า สินค้าคงเหลือ อยู่ในระดับที่เหมาะสม และการพิจารณาหนี้สินหมุนเวียนซึ่งจัดหาแหล่งเงินทุนระยะสั้นที่เหมาะสมสำหรับการลงทุนในสินทรัพย์หมุนเวียนนั้น เป็นตัวชี้วัดสภาพคล่องและประสิทธิภาพการดำเนินงานผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนทางการเงินและความสามารถในการสร้างผลตอบแทน ของอุตสาหกรรมบริการทางการแพทย์ ผลการศึกษานี้ใช้เป็นประโยชน์ในทางวิชาการ เป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหารสามารถนำผลการวิจัยไปวางแผนการดำเนินงานของบริษัทให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาอัตราส่วนทางการเงิน และความสามารถในการสร้างผลตอบแทนของอุตสาหกรรมบริการทางการแพทย์
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนทางการเงิน และความสามารถในการสร้างผลตอบแทนของอุตสาหกรรมบริการทางการแพทย์

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตและวิธีการศึกษามีแหล่งข้อมูลที่รวบรวมเพื่อการศึกษา ดังนี้

1. ข้อมูลที่ใช้ศึกษา

บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มธุรกิจการแพทย์ จำนวน 22 บริษัท ที่มีงบการเงินครบทุกไตรมาส ระยะเวลา 5 ปี ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2562 ถึง พ.ศ. 2566 จากตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย SET (Stock Exchange of Thailand) ฐานข้อมูล SET Smart

2. สมมติฐานการวิจัย

อัตราส่วนทางการเงินมีความสัมพันธ์กับความสามารถในการสร้างผลตอบแทนของอุตสาหกรรมบริการทางการแพทย์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจำนวน 22 บริษัท ข้อมูลตั้งแต่ ไตรมาส 1 ปี พ.ศ. 2562 ถึง ไตรมาส 4 ปี พ.ศ. 2566 จากตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย SET ฐานข้อมูลจาก SET SMART เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ ซึ่งมีการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ดังนี้ อัตราส่วนสภาพคล่อง (Liquidity Ratio) ได้แก่ อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน (Current Ratio) อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียนเร็ว (Quick Ratio) และอัตราส่วนประสิทธิภาพในการบริหารสินทรัพย์ (Assets Management Ratio) ได้แก่ อัตราส่วนหมุนเวียนลูกหนี้ (Account Receivable Turnover) อัตราส่วนหมุนเวียนสินค้าคงเหลือ (Inventory Turnover) และอัตราส่วนหมุนเวียนเจ้าหนี้การค้า (Account Payable Turnover) ความสามารถในการสร้างผลตอบแทนของอุตสาหกรรมบริการทางการแพทย์ ได้แก่ อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (ROA) และอัตราผลตอบแทนต่อผู้ถือหุ้น (ROE)

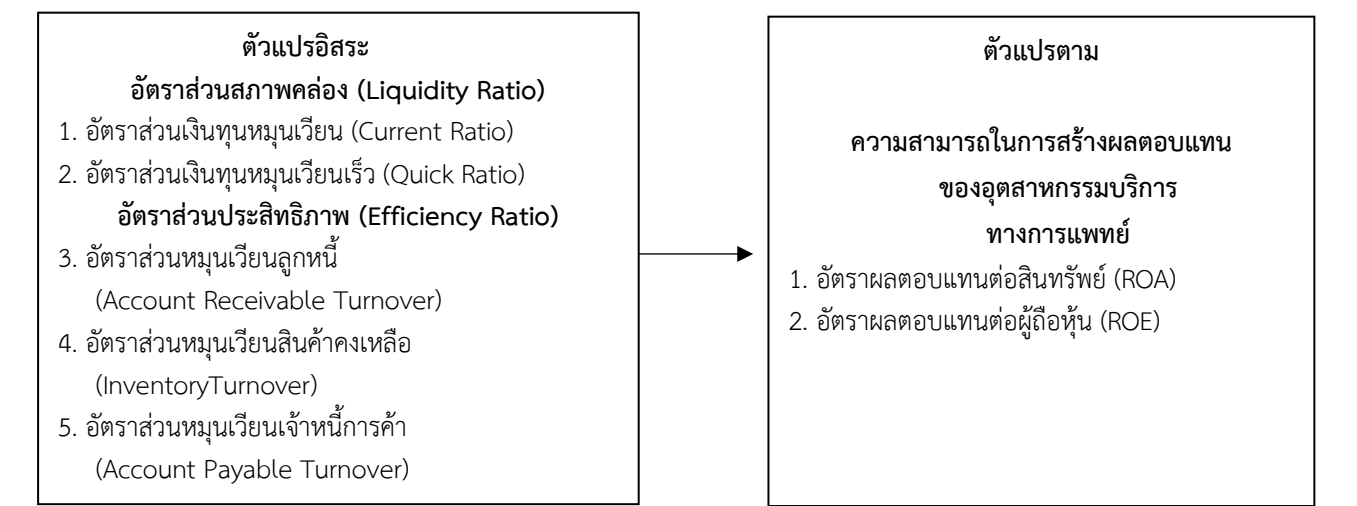
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน และความสามารถในการสร้างผลตอบแทน ด้วยสถิติเชิงบรรยาย โดยการหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มการแพทย์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

4.2 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนทางการเงิน และความสามารถในการสร้างผลตอบแทนของอุตสาหกรรมบริการทางการแพทย์ โดยใช้การวิเคราะห์สถิติสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนทางการเงินและสามารถในการสร้างผลตอบแทนของอุตสาหกรรมบริการทางการแพทย์ ผู้วิจัยได้ทบทวนแนวคิด DuPont Analysis หรือแบบจำลองดูปองต์ ในฐานะเครื่องมือวิเคราะห์อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (Return on Equity: ROE) และทฤษฎีการบริหารเงินทุนหมุนเวียน (Working Capital Theory) เน้นย้ำถึงความสำคัญของการบริหารสินทรัพย์หมุนเวียน ควบคู่กับการจัดหาเงินทุนหมุนเวียนที่เหมาะสมเพื่อรักษาสภาพคล่องให้สามารถดำเนินธุรกิจได้อย่างต่อเนื่อง และลดความเสี่ยงจากการขาดเงินทุนระยะสั้น (Gitman & Zutter, 2015) นำเสนอกรอบแนวความคิดในการวิจัย ได้ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. อัตราส่วนทางการเงิน และความสามารถในการสร้างผลตอบแทนของอุตสาหกรรมบริการทางการแพทย์

พบว่า อัตราส่วนทางการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มธุรกิจการแพทย์ในภาพรวม อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน (Current Ratio) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.84 เท่า มีค่าน้อยสุดอยู่ที่ 0.34 เท่า และมีความมากที่สุดอยู่ที่ 5.17 เท่า แสดงถึงบริษัทมีความสามารถในการชำระหนี้ระยะสั้น อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียนเร็ว (Quick Ratio) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.41 เท่า มีค่าน้อยสุดอยู่ที่ 0.17 เท่า และมีความมากที่สุดอยู่ที่ 4.63 เท่า แสดงถึง บริษัทมีความสามารถในการบริหารสภาพคล่อง ไม่ก่อให้เกิดปัญหาในการชำระหนี้ระยะสั้นในอนาคต อัตราส่วนหมุนเวียนลูกหนี้ (Account Receivable Turnover) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 12.59 เท่า และมีความน้อยสุดอยู่ที่ 4.39 เท่า และมีความมากที่สุดอยู่ที่ 47.74 เท่า แสดงถึง บริษัทมีความสามารถขายสินค้าเป็นเงินเชื่อ และสามารถเรียกเก็บได้รวดเร็ว อัตราส่วนหมุนเวียนสินค้าคงเหลือ (Inventory Turnover) มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 31.49 เท่าและมีความน้อยสุดอยู่ที่ 2.86 เท่าและมีความมากที่สุดอยู่ที่ 90.23 เท่าแสดงถึงบริษัทขายสินค้าได้เร็วขึ้นและมีสินค้าคงเหลือน้อย อัตราส่วนหมุนเวียนเจ้าหนี้การค้า (Account Payable Turnover) ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 8.19 เท่า มีค่าน้อยสุดอยู่ที่ 3.46 เท่าและมีความมากที่สุดอยู่ที่ 16.02 เท่า แสดงถึง บริษัทมีการหมุนเวียนชำระหนี้เพิ่มขึ้น คือ การชำระหนี้ที่เร็วขึ้น ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานอัตราส่วนทางการเงิน อุตสาหกรรมบริการทางการแพทย์ ในภาพรวม ตั้งแต่ ปี พ.ศ 2562 ถึง พ.ศ. 2566

อัตราส่วนทางการเงิน	Min	Max	$\bar{x}$	S.D.
1. อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน (Current Ratio)	0.34	5.17	1.84	1.42
2. อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียนเร็ว (Quick Ratio)	0.17	4.63	1.41	1.27
3. อัตราส่วนหมุนเวียนลูกหนี้ (Account Receivable Turnover)	4.39	47.74	12.59	9.43
4. อัตราส่วนหมุนเวียนสินค้าคงเหลือ (Inventory Turnover)	2.86	90.23	31.49	17.34
5. อัตราส่วนหมุนเวียนเจ้าหนี้การค้า (Account Payable Turnover)	3.46	16.02	8.19	3.50

ที่มา: จากการคำนวณโดยผู้วิจัย

ความสามารถในการสร้างผลตอบแทน ของอุตสาหกรรมบริการทางการแพทย์ได้แก่ อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (Return On Assets) อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (Return On Equity) ผลการวิเคราะห์พบว่าความสามารถในการสร้างผลตอบแทน ของอุตสาหกรรมบริการทางการแพทย์ ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2562 ถึง ปี พ.ศ. 2566 มีดังนี้

อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (Return On Assets) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 7.86 มีค่าน้อยสุดอยู่ที่ 1.78 เท่า และมีค่ามากที่สุดอยู่ที่ 19.40 เท่า อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (Return On Equity) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 8.42 เท่า มีค่าน้อยสุดอยู่ที่ 2.63 เท่า และมีค่ามากที่สุดอยู่ที่ 18.59 เท่า ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานความสามารถในการสร้างผลตอบแทน ของอุตสาหกรรมบริการทางการแพทย์ ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2562 ถึง ปี พ.ศ. 2566

ลำดับ	ไตรมาส	ความสามารถในการสร้างผลตอบแทน			
		Min	Max	$\bar{x}$	S.D.
1	อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (Return On Assets)	0.01	37.90	12.83	10.15
2	อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (Return On Equity)	-2.30	41.59	15.13	11.63

ที่มา: จากการคำนวณโดยผู้วิจัย

2. ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนทางการเงิน และความสามารถในการสร้างผลตอบแทนของอุตสาหกรรมบริการทางการแพทย์

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนทางการเงินและอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ ของอุตสาหกรรมบริการทางการแพทย์ พบว่า อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน (Current Ratio) อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียนเร็ว (Quick Ratio) และอัตราส่วนหมุนเวียนเจ้าหนี้การค้า (Account Payable Turnover) มีความสัมพันธ์ต่ออัตราผลตอบแทนต่อผู้ถือหุ้น (Return On Equity) ของอุตสาหกรรมบริการทางการแพทย์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ระดับความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนทางการเงินและอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (Return On Assets) ของอุตสาหกรรมบริการทางการแพทย์

อัตราส่วนทางการเงิน	อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (Return On Assets)	
	r	ระดับความสัมพันธ์
1. อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน (Current Ratio)	.523*	ความสัมพันธ์ระดับปานกลาง
2. อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียนเร็ว (Quick Ratio)	.527*	ความสัมพันธ์ระดับปานกลาง
3. อัตราส่วนหมุนเวียนลูกหนี้ (Account Receivable Turnover)	.193	ความสัมพันธ์ระดับต่ำ
4. อัตราส่วนหมุนเวียนสินค้าคงเหลือ (Inventory Turnover)	.224	ความสัมพันธ์ระดับต่ำ
5. อัตราส่วนหมุนเวียนเจ้าหนี้การค้า (Account Payable Turnover)	.663**	ความสัมพันธ์ระดับปานกลาง

หมายเหตุ: * ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05, ** ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01

ที่มา: จากการคำนวณโดยผู้วิจัย

ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนทางการเงินและอัตราผลตอบแทนต่อผู้ถือหุ้น (Return On Equity) ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยกลุ่มธุรกิจการแพทย์ ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนทางการเงินและอัตราผลตอบแทนต่อผู้ถือหุ้น (Return On Equity) ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยกลุ่มธุรกิจการแพทย์ พบว่า อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน (Current Ratio) อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียนเร็ว (Quick Ratio) และอัตราส่วนหมุนเวียนเจ้าหนี้การค้า (Account Payable Turnover) มีความสัมพันธ์ต่ออัตราผลตอบแทนต่อผู้ถือหุ้น (Return On Equity) ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยกลุ่มธุรกิจการแพทย์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ระดับความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนทางการเงินและอัตราผลตอบแทนต่อผู้ถือหุ้น (Return On Equity) ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย อุตสาหกรรมบริการทางการแพทย์

อัตราส่วนทางการเงิน	อัตราผลตอบแทนต่อผู้ถือหุ้น (Return On Equity)	
	r	ระดับความสัมพันธ์
1. อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน (Current Ratio)	.460*	ความสัมพันธ์ระดับปานกลาง
2. อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียนเร็ว (Quick Ratio)	.462*	ความสัมพันธ์ระดับปานกลาง
3. อัตราส่วนหมุนเวียนลูกหนี้ (Account Receivable Turnover)	.201	ความสัมพันธ์ระดับต่ำ
4. อัตราส่วนหมุนเวียนสินค้าคงเหลือ (Inventory Turnover)	.195	ความสัมพันธ์ระดับต่ำ
5. อัตราส่วนหมุนเวียนเจ้าหนี้การค้า (Account Payable Turnover)	.638*	ความสัมพันธ์ระดับปานกลาง

หมายเหตุ: * ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05, ** ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01
ที่มา: จากการคำนวณโดยผู้วิจัย

อภิปรายผล

ผลการศึกษาพบว่า อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน (Current Ratio) อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียนเร็ว (Quick Ratio) และอัตราส่วนประสิทธิภาพในการบริหารสินทรัพย์ ได้แก่ อัตราส่วนหมุนเวียนลูกหนี้ (Account Receivable Turnover) อัตราส่วนหมุนเวียนสินค้าคงเหลือ (Inventory Turnover) และอัตราส่วนหมุนเวียนเจ้าหนี้การค้า (Account Payable Turnover) ทั้งนี้ค่าเฉลี่ยของตัวแปรที่ได้ศึกษามีความแตกต่างกันไปตามระยะเวลาที่ศึกษาวิจัย ซึ่งพบว่า มีนักวิจัยหลายท่านได้มีการศึกษาในอุตสาหกรรมธุรกิจการแพทย์เดียวกันกับการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ งานวิจัยของ ภัทรกมล สุสมวงศ์ และ สุรีย โบษกรนัญ (2566) ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนทางการเงินผลการดำเนินงาน และกระแสเงินสดที่ส่งผลกระทบต่อความสามารถในการสร้างผลตอบแทน ของอุตสาหกรรมบริการทางการแพทย์

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนทางการเงินและความสามารถในการสร้างผลตอบแทนของอุตสาหกรรมบริการทางการแพทย์อภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้ ผลการวิจัย อัตราส่วนทางการเงินต่ออัตราผลตอบแทนต่อผู้ถือหุ้น (Return On Equity) ของอุตสาหกรรมบริการทางการแพทย์ชี้ให้เห็นว่าอัตราส่วนหมุนเวียน (Current Ratio) อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียนเร็ว (Quick Ratio) และอัตราส่วนหมุนเวียนเจ้าหนี้การค้า (Account Payable Turnover) มีความสัมพันธ์ต่ออัตราผลตอบแทนต่อผู้ถือหุ้น (Return On Equity) ของอุตสาหกรรมบริการทางการแพทย์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับงานวิจัยของ รุ่งนภา ทาธิวัน (2563) ศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์สภาพคล่องและความสามารถในการทำกำไรของ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ ที่พบว่า อัตราการหมุนเวียนของลูกหนี้ มีผลกระทบในเชิงบวกต่อความสามารถในการทำกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ งานวิจัยของ ศุภกร โพธิ์ทอง (2564) ทำศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างระดับการกำกับดูแลกิจการที่ดีและการบริหารสภาพคล่องกับความสามารถในการทำกำไรของบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมบริการที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ที่พบว่า อัตราส่วนทุนหมุนเวียนของสินค้ามีความสัมพันธ์เชิงลบกับอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลการศึกษาอัตราส่วนทางการเงินต่ออัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (Return On Assets) ของอุตสาหกรรมบริการทางการแพทย์ ชี้ให้เห็นว่า อัตราส่วนหมุนเวียน (Current Ratio) อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียนเร็ว (Quick Ratio) และอัตราส่วนหมุนเวียนเจ้าหนี้การค้า (Account Payable Turnover) มีความสัมพันธ์ต่ออัตราอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (Return On Assets) ของอุตสาหกรรมบริการทางการแพทย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับ งานวิจัยของ วิชิตา สวนมะลิ (2565) ศึกษาเรื่อง สภาพคล่องและความสามารถบริหารหนี้สินส่งผลกระทบต่อความสามารถในการทำกำไร และผลตอบแทนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มอุตสาหกรรมทรัพยากร หมวดธุรกิจพลังงาน และสาธารณูปโภค ที่พบว่า อัตราส่วนหมุนเวียน และอัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียนเร็ว ส่งผลกระทบในเชิงบวกด้านการบริหารสภาพคล่องต่อความสามารถในการทำกำไร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับงานวิจัย ภัทรกมล สุสมวงศ์ และ สุรีย

โบchner (2566) ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนทางการเงินผลการดำเนินงาน และกระแสเงินสดที่ส่งผลต่อความสามารถในการทำกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มอุตสาหกรรมบริการด้านการแพทย์ ที่พบว่า อัตราส่วนหมุนเวียน อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียนเร็ว และอัตราส่วนหมุนเวียนเจ้าหนี้การค้า มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความสามารถในการทำกำไรด้านอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มอุตสาหกรรมบริการด้านการแพทย์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และงานวิจัยของ ดารารัตน์ โพธิ์ประจักษ์, กัญญาพัชญ์ อรุณรัตน์, วิชุดา สมงาม, ชิดชญา จันทเพ็ชร และ อุภาวดี เนื่องวรรณ (2566) ศึกษาเรื่อง อิทธิพลของอัตราส่วนทางการเงินที่ส่งผลต่อความสามารถในการทำกำไรให้คุ้มค่ากับเงินลงทุนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่พบว่า อัตราส่วนทางการเงินมีอิทธิพลต่อความสามารถในการทำกำไรด้านผลตอบแทนจากการลงทุน (ROI) และด้านต้นทุนเงินทุน (WACC) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ 0.05

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยที่พบว่า อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียนเร็ว และอัตราส่วนหมุนเวียนเจ้าหนี้การค้า มีความสัมพันธ์กับอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (ROA) และอัตราผลตอบแทนต่อผู้ถือหุ้น (ROE) ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มการแพทย์ ในทิศทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผลการวิจัยครั้งนี้เป็นประโยชน์อย่างมากต่อธุรกิจบริการทางการแพทย์ โดยเฉพาะผลการศึกษาที่พบว่า อัตราส่วนหมุนเวียนเจ้าหนี้การค้า (Account Payable Turnover Ratio) มีความสัมพันธ์กับ ROA และ ROE มากที่สุดกว่าด้านอื่น ชี้ให้เห็นว่า กลุ่มการแพทย์มีผลตอบแทนต่อสินทรัพย์และผลตอบแทนต่อผู้ถือหุ้นมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการดำเนินงานในด้านเจ้าหนี้การค้ามากที่สุด แสดงถึงกลุ่มการแพทย์มีความสามารถในการชำระหนี้ระยะสั้นแก่เจ้าหนี้ได้ดี ทำให้กิจการมีความสามารถในการทำกำไร และเมื่อกำไรเพิ่มขึ้นย่อมส่งผลให้ผลตอบแทน ROA และ ROE เพิ่มขึ้นตาม ทั้งนี้ธุรกิจบริการทางการแพทย์สามารถนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการจัดหาเงินทุนระยะสั้นจากแหล่งเงินทุนเจ้าหนี้การค้า และให้ความสำคัญในด้านการจัดการหนี้สินระยะสั้น เช่น การขยายระยะเวลาเครดิต (ชำระหนี้ระยะสั้น) เพื่อให้รอบการชำระหนี้เจ้าหนี้การค้า เช่น ยา เวชภัณฑ์ และอุปกรณ์ทางการแพทย์ ระยะเวลาจำนวนวันชำระหนี้ ตรงกับวันที่รับชำระหนี้จากลูกค้าที่ใช้บริการ ซึ่งธุรกิจบริการทางการแพทย์มีระยะเวลาในการรับชำระหนี้จากลูกค้าเนื่องมาจากลูกค้าส่วนใหญ่จะมีประกันผู้รับผิดชอบจ่าย จึงต้องรอการเคลมพิจารณาการรักษาจากประกันต่าง ๆ ทำให้บริษัทไม่ต้องใช้เงินทุนหมุนเวียนมากจนเกินไป

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาอัตราส่วนทางการเงิน และความสามารถในการสร้างผลตอบแทนของอุตสาหกรรมบริการทางการแพทย์ พบว่า อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน (Current Ratio) บริษัทมีความสามารถในการชำระหนี้ระยะสั้น อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียนเร็ว (Quick Ratio) บริษัทมีสภาพคล่อง ไม่ก่อให้เกิดปัญหาในการชำระหนี้ระยะสั้นในอนาคต และอัตราส่วนด้านประสิทธิภาพ ประกอบด้วย อัตราส่วนหมุนเวียนลูกหนี้ (Account Receivable Turnover) บริษัทมีความสามารถขายสินค้าเป็นเงินเชื่อ และสามารถเรียกเก็บได้รวดเร็ว อัตราส่วนหมุนเวียนสินค้าคงเหลือ (Inventory Turnover) บริษัทขายสินค้าได้เร็วขึ้นและมีสินค้าคงเหลือน้อย และอัตราส่วนหมุนเวียนเจ้าหนี้การค้า (Account Payable Turnover) บริษัทมีการหมุนเวียนชำระหนี้เพิ่มขึ้น คือ การชำระหนี้ที่เร็วขึ้น

ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนทางการเงินและความสามารถในการสร้างผลตอบแทนของอุตสาหกรรมบริการทางการแพทย์ พบว่าอัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียนเร็ว อัตราส่วนหมุนเวียนเจ้าหนี้การค้า มีความสัมพันธ์ต่ออัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์มีความสัมพันธ์ทางบวกและระดับความสัมพันธ์ปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีความสัมพันธ์ต่ออัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ อัตราส่วนหมุนเวียนลูกหนี้ อัตราส่วนหมุนเวียนสินค้าคงเหลือ มีความสัมพันธ์ต่ออัตราผลตอบแทนมีความสัมพันธ์ทางบวกและระดับความสัมพันธ์ต่ำ แต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

จากผลการวิจัยที่พบว่า อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียนเร็ว และอัตราส่วนหมุนเวียนเจ้าหนี้การค้า มีความสัมพันธ์กับอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (ROA) และอัตราผลตอบแทนต่อผู้ถือหุ้น (ROE) ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มธุรกิจบริการทางการแพทย์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผลการวิจัยนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการสินทรัพย์หมุนเวียน และหนี้สินหมุนเวียน ได้ดังนี้

1.1 การจัดการสินทรัพย์หมุนเวียน ได้แก่ เงินสด ลูกหนี้ และสินค้าคงเหลือ ธุรกิจบริการทางการแพทย์ควรให้ความสำคัญ กับเงินสดหมุนเวียนของกิจการในระดับที่เหมาะสม การจัดการลูกหนี้การค้า เช่น การให้เครดิตการค้า ส่วนลดเงินสดเพื่อกระตุ้นการชำระเงินให้เร็วขึ้น และการจัดการสินค้าคงเหลือ เช่น การมียา เวชภัณฑ์ทางการแพทย์ในระดับที่เหมาะสม ตลอดจนต้นทุนของการสั่งซื้อ และการจัดเก็บ

1.2 การจัดการด้านหนี้สินหมุนเวียน นำผลการวิจัยที่พบว่า อัตราส่วนหมุนเวียนเจ้าหนี้การค้ามีความสัมพันธ์กับอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (ROA) และอัตราผลตอบแทนต่อผู้ถือหุ้น (ROE) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติมากที่สุด ไปประยุกต์ใช้ในการจัดหาเงินทุนระยะสั้นจากแหล่งเงินทุนจากเจ้าหนี้การค้า เช่น การขยายระยะเวลาเครดิต(ชำระหนี้ระยะสั้น) เพื่อให้รอบการชำระหนี้เจ้าหนี้การค้า เช่น ยา เวชภัณฑ์ และอุปกรณ์ทางการแพทย์ ระยะเวลาจำนวนวันชำระหนี้ตรงกับวันที่รับชำระหนี้จากลูกค้าที่ใช้บริการ ซึ่งธุรกิจบริการทางการแพทย์มีระยะเวลาในการรับชำระหนี้จากลูกค้านาน เนื่องจากลูกค้าส่วนใหญ่จะมีประกันผู้รับผิดชอบจ่าย จึงต้องรอการเคลมพิจารณาการรักษาจากประกันต่าง ๆ ทำให้บริษัทไม่ต้องใช้เงินทุนหมุนเวียนมากจนเกินไป และไม่ต้องจัดหาเงินทุนจากการกู้ยืมจากแหล่งเงินทุนภายนอกซึ่งต้องมีต้นทุนทางการเงิน

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาอัตราส่วนทางการเงิน และอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ และอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น เป็นข้อมูลย้อนหลังที่นำมาทดสอบ ไม่สามารถสะท้อนสถานะที่แท้จริงของหลักทรัพย์ทุกตัวได้ ควรมีการศึกษาตัวแปรอื่นร่วมด้วย เช่น สภาพเศรษฐกิจ สถานการณ์ และแนวโน้มอุตสาหกรรม เป็นต้น

2.2 ควรมีการศึกษาโดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ที่แสดงถึงขนาดอิทธิพลของความสัมพันธ์เพื่อให้ทราบว่า ตัวแปรอิสระที่ศึกษาแต่ละตัว มีอิทธิพลต่อตัวแปรตามเท่าใด เช่น สถิติการวิเคราะห์ถดถอย Multiple Regression Analysis

เอกสารอ้างอิง

ฐาปนา ฉินไพศาล. (2563). *การเงินธุรกิจ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ดาร์เรตัน โพธิ์ประจักษ์, กัญญาพัชญ์ อรุณรัตน์, วิชุดา สมงาม, ชิดชญา จันทเพ็ชร และ อุภาวดี เนื่องวรรณะ. (2566).

อิทธิพลของอัตราส่วนทางการเงินที่ส่งผลต่อความสามารถในการทำกำไรให้คุ้มค่างบกับเงินลงทุนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019. *วารสารนวัตกรรมธุรกิจ (การจัดการและสังคมศาสตร์)*, 8(4), 1–15.

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2567). *การจัดกลุ่มอุตสาหกรรม*. สืบค้นจาก

<https://www.set.or.th/th/listing/equities/industry-sector-classification>.

_____. (2568). *ภาพรวมตลาดหลักทรัพย์*. สืบค้นจาก

<https://www.set.or.th/en/market/product/stock/overview>.

นฤพนธ์ สุขสมยา. (2560). *การวิเคราะห์งบการเงิน*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ภัทรกมล สุขมวงศ์ และ สุรีย์ โขภกรัญญ์. (2567). ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนทางการเงินผลการดำเนินงาน และกระแสเงินสดที่ส่งผลต่อความสามารถในการทำกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มอุตสาหกรรมบริการด้านการแพทย์. *วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา*, 7(2), 27–41.

- รุ่งนภา ทาธิวัน. (2563). การวิเคราะห์สภาพคล่องและความสามารถทำกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช).
- วิจิตา สอนมะลิ. (2565). สภาพคล่องและความสามารถบริหารหนี้สินส่งผลกระทบต่อความสามารถในการทำกำไรและผลตอบแทนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มอุตสาหกรรมทรัพยากร หมวดธุรกิจพลังงานและสาธารณูปโภค. (บัญชีมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีปทุม).
- ศุภกร โพธิ์ทอง. (2564). ความสัมพันธ์ระหว่างระดับการกำกับดูแลกิจการที่ดีและการบริหารสภาพคล่องกับความสามารถในการทำกำไรของบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมบริการที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (บัญชีมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีปทุม).
- สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน. (2566). ภาวะการส่งเสริมการลงทุนใน 9 เดือนแรกของปี 2566. สืบค้นจาก https://www.boi.go.th/index.php?page=board_boi&group_id=101590.
- สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ. (2565). รับมือ 'สังคมสูงวัย' โลกผันผวนไทยทำแบบเดิมไม่ได้ ฐานข้อมูลต้องพร้อม-ดึงชุมชนมีส่วนร่วม. สืบค้นจาก <https://www.nationalhealth.or.th/NHCO/75>.
- Brigham, E. F., & Houston, J. F. (2022). *Fundamentals of financial management*. (Concise 11th ed.). Massachusetts: Cengage Learning.
- Gitman, L. J., & Zutter, C. J. (2015). *Principles of managerial finance*. (14th ed.). Boston, MA: Pearson Education.
- United Nations. (2024). *World population prospects 2024: Summary of results*. Retrieved from https://population.un.org/wpp/assets/Files/WPP2024_Summary-of-Results.pdf.

The Development of Learning Outcomes in Thai Language Subject on Words Derived from Foreign Languages for 9th-Grade Students Using Inquiry-Based Learning Combined with Online Games

Suphiphatra Nimmuan^{1*} and Pasuda Pakapol²

¹ Master's degree students in Curriculum and Learning Management Innovation, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University, Thailand

² Department of Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: nongnamo2552@gmail.com

ABSTRACT

This research aimed to (1) create and evaluate the effectiveness of a learning management system based on inquiry method combined with online games to meet the specified criteria; (2) compare the academic achievement before and after learning about words derived from foreign languages among 9th-Grade students who learned through the inquiry method combined with online games; (3) study the satisfaction of 9th-Grade students regarding the inquiry method combined with online games on the topic of words derived from foreign languages. The sample used in this research consisted of 32 students from one 9th-Grade class, selected through purposive sampling. This research utilized an experimental methodology. The tools used in the research included: (1) an online game on the topic of words derived from foreign languages; (2) A learning management approach that combined inquiry method with online games, implemented through five instructional plans; (3) an assessment tool to measure student learning outcomes; and (4) a survey instrument measuring student satisfaction with the instructional approach. The data were analyzed using descriptive statistics (mean and standard deviation) and inferential statistics (dependent t-test). The research findings indicate that 1) The inquiry method combined with online games demonstrated instructional effectiveness with an efficiency index of 80.50/80.94. 2) Grade 9 students who participated in the instruction using inquiry method combined with online games demonstrated significantly higher learning outcomes compared to their pre-instruction performance ($p < .05$). 3) Students reported high satisfaction with the instructional approach that combined inquiry method with online games.

Keywords: Inquiry Method, Online Games, Learning Achievement

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย เรื่อง คำยืมจากภาษาต่างประเทศ โดยใช้การเรียนรู้แบบสืบเสาะร่วมกับเกมออนไลน์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ศุภกัทร นิ่มนวล^{1*} และ ภาสุตา ภาคาผล²

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชานวัตกรรมและการจัดการการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ประเทศไทย

² ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: nongnamo2552@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) สร้างและหาประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะร่วมกับเกมออนไลน์ (2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะร่วมกับเกมออนไลน์ (3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะร่วมกับเกมออนไลน์ เรื่อง คำยืมจากภาษาต่างประเทศ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/4 จำนวน 32 คน ได้มาด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ (1) เกมออนไลน์ เรื่อง คำยืมจากภาษาต่างประเทศ (2) แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 5 แผนด้วยวิธีการเรียนรู้แบบสืบเสาะร่วมกับเกมออนไลน์ (3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ (4) แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ การวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินการโดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (dependent t-test) ผลการวิจัย พบว่า 1) การจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบสืบเสาะร่วมกับเกมออนไลน์มีประสิทธิภาพ 80.50/80.94 2) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้เรียนรู้ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะร่วมกับเกมออนไลน์ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ผู้เรียนมีความพึงพอใจในการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะร่วมกับเกมออนไลน์ อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ, เกมออนไลน์, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

© 2025 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) กำหนดจุดมุ่งหมายการเรียนรู้ภาษาไทยในสาระที่ 4 เกี่ยวกับการใช้ภาษาไทยมาตรฐาน โดยเฉพาะหัวข้อ 4.1 ที่เน้นให้ผู้เรียนเข้าใจธรรมชาติและหลักการของภาษาไทย รวมถึงการเปลี่ยนแปลงและการรักษาภาษาไทยเป็นมรดกทางวัฒนธรรม โดยมีตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องกับการใช้คำภาษาต่างประเทศในภาษาไทย เช่น การจำแนกและใช้คำทับศัพท์ ซึ่งสัมพันธ์กับความนิยมในการใช้คำภาษาอังกฤษในหมู่คนไทย เนื่องจากความสะดวกในการออกเสียงและการจดจำ แม้จะมีคำไทยที่มีความหมายใกล้เคียง ผู้ใช้มักเลือกคำภาษาอังกฤษเพราะจดจำง่ายกว่า นอกจากนี้ คำศัพท์เฉพาะทางในแต่ละสาขายังได้รับความนิยมในบริบททั่วไปและการสื่อสารทางการ ปัจจัยที่ทำให้ภาษาต่างประเทศเข้ามาผสมผสานในภาษาไทยประกอบด้วยความสัมพันธ์ทางเชื้อชาติ ประวัติศาสตร์ การค้า และการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม ซึ่งล้วนมีบทบาทสำคัญในการทำให้ภาษาต่างประเทศเป็นส่วนหนึ่งของภาษาไทยในปัจจุบัน (นงลักษณ์ บัณฑุวงศ์, 2560)

จากประสบการณ์การสอนวิชาภาษาไทยให้กับผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนดาราสมุทรภูเก็ต ผู้วิจัยพบว่า ผู้เรียนมีความเข้าใจเกี่ยวกับคำยืมในภาษาไทยในระดับที่ยังไม่ดีพอ โดยเฉพาะคำจากภาษาบาลี สันสกฤต เขมร และจีน ส่งผลให้การใช้คำไทยมีความหมายคลาดเคลื่อนและการใช้คำไทยกับคำยืมเกิดการสลับกันโดยไม่ทราบว่ามีคำไทยที่สามารถแทนที่ได้ นอกจากนี้ ผู้เรียนบางคนยังไม่สามารถแยกแยะคำยืมได้อย่างถูกต้อง การจำแนกคำทำได้เพียงบางส่วน และไม่สามารถอธิบายลักษณะของคำในแต่ละภาษาได้อย่างชัดเจน ผู้วิจัยยังพบว่า ผู้เรียนบางคนขาดความกระตือรือร้นในการ

เรียนรู้ส่งผลให้ผลการทดสอบระดับชาติ (O-net) ไม่บรรลุตามเป้าหมาย แม้ผลการสอบจะสูงกว่าระดับจังหวัดและระดับประเทศก็ตาม แต่เมื่อพิจารณาผลการสอบในส่วนของหลักภาษา พบว่า ผู้เรียนควรได้รับการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้น การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะเป็นวิธีหนึ่งที่ช่วยกระตุ้นความสนใจและให้ผู้เรียนค้นพบความจริงด้วยตนเอง (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2558) อย่างไรก็ตาม การใช้วิธีการสืบเสาะเพียงอย่างเดียวอาจไม่เพียงพอ ผู้สอนจึงควรใช้วิธีการที่หลากหลายเพื่อเพิ่มความน่าสนใจ โดยเฉพาะในยุคที่เด็กไทยสนใจเทคโนโลยีและการเล่นเกม การศึกษาในปัจจุบันควรมุ่งเน้นทักษะด้านเทคโนโลยีและการรู้เท่าทันสารสนเทศ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาการเรียนรู้ (จินตวิทย์ คล้ายสังข์, 2561) เช่นเดียวกับการศึกษาของ สาอาเดย์ หมุนนัย และน้ำเพชร นาสารีย์ (2566) ที่พบว่า การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะร่วมกับเกมกระดานช่วยส่งเสริมความสามารถในการอธิบายปรากฏการณ์ทางวิทยาศาสตร์ ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ที่สนุกสนานและมีคุณภาพมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ คารม บัวผัน (2560) ที่พบว่า เกม Kahoot ช่วยให้นักศึกษาเข้าใจเนื้อหาได้ดีขึ้นและมีคะแนนสูงขึ้นในการสอบ นอกจากนี้ Plass et al. (2015) ยังกล่าวว่า เกมออนไลน์ที่ออกแบบดีสามารถเสริมสร้างทักษะการคิดวิเคราะห์และการทำงานร่วมกันได้ดีขึ้น งานวิจัยนี้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการออกแบบเกมที่สนับสนุนการเรียนรู้ด้วยวิธีที่เน้นประสบการณ์ตรง ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้มากขึ้นเมื่อเทียบกับการจัดการเรียนรู้แบบดั้งเดิม จากการศึกษาดังกล่าวพบว่า เกมออนไลน์ช่วยเพิ่มความเข้าใจเนื้อหาและประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยช่วยพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาและความเข้าใจเชิงลึกเกี่ยวกับเนื้อหา นอกจากนี้การใช้เกมยังทำให้การเรียนรู้มีความสนุกสนานและน่าสนใจ โดยเฉพาะเมื่อเกมได้รับการออกแบบให้สอดคล้องกับเนื้อหา ซึ่งสามารถเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้อย่างมีนัยสำคัญ การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะร่วมกับการใช้เกมออนไลน์จึงเป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียน สอดคล้องกับข้อเสนอของ ชนกนันท์ ช่วยประคอง (2565) ที่ระบุว่า เกมการศึกษาเป็นนวัตกรรมที่ผสมผสานความสนุกเข้ากับบทเรียน ทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้และสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะนำการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะและเกมออนไลน์มาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้เรื่องคำยืมในภาษาไทย เนื่องจากการเรียนรู้หลักภาษาไทยต้องอาศัยการฝึกฝนเพื่อให้เกิดทักษะในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร การอ่าน การฟัง และการดู ซึ่งเป็นทักษะสำคัญสำหรับการรับรู้ข้อมูลและประสบการณ์ต่าง ๆ ที่จะสามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ผู้วิจัยคาดหวังว่าการใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะร่วมกับเกมออนไลน์ในเรื่องคำยืมในภาษาไทยสำหรับผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จะช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาและมีความพึงพอใจต่อวิธีการจัดการเรียนรู้นี้ อันจะส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะร่วมกับเกมออนไลน์
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องคำยืมในภาษาไทย ของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะร่วมกับเกมออนไลน์
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะร่วมกับเกมออนไลน์

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Designs) ดำเนินการทดลองตามแบบแผนการวิจัยกลุ่มเดียว สอบก่อนและสอบหลัง (The One-Group Pretest-Posttest Design)) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนดาราสมุทรภูเก็ตภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 5 ห้อง มีผู้เรียนจำนวน 150 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/4 โรงเรียนดาราสมุทรภูเก็ต ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 32 คน ได้มาด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจงเนื่องจากผู้สอน สอนเพียง 2 ห้องเรียน คือ ม.3/4 และ ม.3/5 และผู้เรียนห้อง ม.3/4 มีผลการเรียนอ่อนกว่าผู้เรียนชั้น ม.3/5 มาก ผู้วิจัยจึงเจาะจงเลือกผู้เรียนห้องนี้เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อหวังให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยที่สูงขึ้น

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เกมออนไลน์ เรื่อง คำยืมในภาษาไทย จำนวน 4 เกม ดังนี้เกมที่ 1 Quizizz เรื่องคำที่มาจากภาษาบาลีสันสกฤต เกมที่ 2 Blooket เรื่องคำที่มาจากภาษาเขมร เกมที่ 3 Wordwall เรื่องคำที่มาจากภาษาจีน และเกมที่ 4 Kahoot เรื่องคำที่มาจากภาษาอังกฤษ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพด้วยการพิจารณาความเหมาะสมและคุณภาพของเกมออนไลน์ทั้ง 4 เกม โดยใช้แบบประเมินประเภทมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) ผู้วิจัยพบว่า เกมออนไลน์มีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X}=4.92$, S.D.=0.07) และการหาประสิทธิภาพของเกมออนไลน์ ตามเกณฑ์ 80/80 ผู้เรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ทำให้ทราบว่าเกมออนไลน์มีประสิทธิภาพเท่ากับ 81/81

2.2 แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง คำยืมในภาษาไทย โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะร่วมกับเกมออนไลน์ จำนวน 5 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง รวมเป็น 10 ชั่วโมง จำแนกเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่องคำที่มาจากภาษาบาลีสันสกฤต แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่องคำที่มาจากภาษาเขมร แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่องคำที่มาจากภาษาจีน แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่องคำที่มาจากภาษาอังกฤษ และแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 เรื่องคำยืมในภาษาไทย (ภาษาบาลีสันสกฤต ภาษาเขมร ภาษาจีน ภาษาอังกฤษ) การตรวจสอบคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ ดำเนินการโดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน พิจารณาความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ ด้วยแบบประเมินประเภทมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) ผู้วิจัยพบว่าโดยภาพรวมแผนการจัดการเรียนรู้มีคุณภาพและความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.95$, S.D.=0.09)

2.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง คำยืมในภาษาไทย ซึ่งเป็นแบบทดสอบประเภทปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก ดำเนินการสร้างข้อคำถามจำนวน 40 ข้อจากนั้นให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามของแบบทดสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้ (IOC) มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 จากนั้นนำแบบทดสอบไปทดลองใช้ (Try out) แล้วจึงวิเคราะห์ค่าความยากง่าย (p) โดยมีค่าอยู่ระหว่าง 0.20-0.92 ค่าอำนาจจำแนก (r) โดยมีค่าอยู่ระหว่าง 0.27-0.81 และวิเคราะห์ ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับ ตามวิธีของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน (Kuder-Richardson Method : KR-20) ผู้วิจัยพบว่า แบบทดสอบมีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.94 เมื่อพิจารณาความยากง่ายของข้อสอบจากคะแนนของกลุ่มผู้เรียนที่นำข้อสอบไป Try out ปรากฏว่าสามารถนำข้อสอบไปใช้ได้ 30 ข้อ

2.4 แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะร่วมกับเกมออนไลน์ ซึ่งเป็นแบบประเมินประเภทมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) จำนวน 20 ข้อ โดยแบ่งเป็น 3 ด้าน 1) ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ 2) ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ และ 3) ด้านประโยชน์ที่ได้รับ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน พิจารณาความสอดคล้องและความเหมาะสมของแบบสอบถาม ผู้วิจัยพบว่าข้อคำถามทุกข้อในแบบสอบถามความพึงพอใจล้วนมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 ทุกข้อ

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะร่วมกับเกมออนไลน์มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

3.2 ผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องคำยืมในภาษาไทยหลังเรียนรู้อยู่ในระดับดี โดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะร่วมกับเกมออนไลน์สูงกว่าก่อนเรียน

3.3 ผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะร่วมกับเกมออนไลน์อยู่ในระดับมาก

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

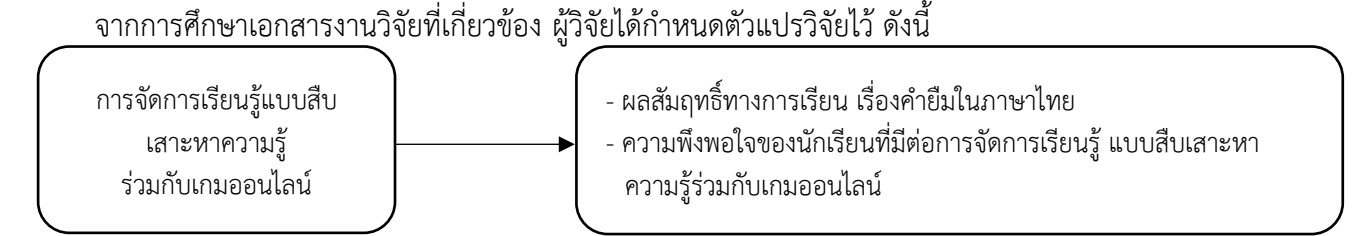
ในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะร่วมกับเกมออนไลน์ ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

- 4.1 ผู้วิจัยติดต่อและประสานงานกับสถานศึกษาเพื่อเตรียมการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยจัดปฐมนิเทศและชี้แจงวัตถุประสงค์ รวมถึงขั้นตอนของกิจกรรมการเรียนรู้ในเรื่องคำยืมในภาษาไทย พร้อมอธิบายแนวทางการใช้การเรียนรู้แบบสืบเสาะร่วมกับเกมออนไลน์ให้แก่ผู้เรียนทราบ
- 4.2 ผู้เรียนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องคำยืมในภาษาไทย โดยแบบทดสอบเป็นปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ใช้เวลาทำ 1 ชั่วโมง
- 4.3 ผู้วิจัยดำเนินการจัดการเรียนรู้ในเรื่องคำยืมในภาษาไทย โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะร่วมกับเกมออนไลน์ จำนวน 5 แผน รวมเวลา 10 ชั่วโมง
- 4.4 ผู้เรียนทำแบบทดสอบหลังเรียนเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องคำยืมในภาษาไทย ซึ่งเป็นข้อสอบชุดเดียวกับที่ใช้ทดสอบก่อนเรียน จำนวน 30 ข้อ ใช้เวลา 1 ชั่วโมง
- 4.5 ผู้เรียนตอบแบบสอบถามเพื่อประเมินความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะร่วมกับเกมออนไลน์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

- 5.1การวิเคราะห์ประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะร่วมกับเกมออนไลน์ ดำเนินการโดยใช้สถิติพื้นฐานได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$), ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าประสิทธิภาพ E1/E2
- 5.2 การวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพิจารณาจากคะแนนที่ผู้เรียนได้รับการทดลองทั้งก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้สถิติพื้นฐาน อาทิ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ตลอดจนสถิติอนุมาน เช่นการทดสอบค่าที่แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน การทดสอบค่าที่ (t-test) แบบ dependent t-test
- 5.3 การวิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้เรียน ใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$), ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยกับเกณฑ์ที่กำหนด

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ผลการสร้างและหาประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะร่วมกับเกมออนไลน์

การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะร่วมกับเกมออนไลน์ ค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 81/81 ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะร่วมกับเกมออนไลน์ เรื่อง คำยืมในภาษาไทย

การหาประสิทธิภาพ	จำนวนผู้เรียน (คน)	ประสิทธิภาพของกระบวนการ		ประสิทธิภาพของผลลัพธ์		E ₁ /E ₂
		$\bar{X}$	ร้อยละ E ₁	$\bar{X}$	ร้อยละ E ₂	
รายบุคคล	3	40.33	80.67	24.67	82.22	80.67/82.22
กลุ่มเล็ก	9	40.78	81.56	24.67	82.22	81.56/82.22
ภาคสนาม	30	42.93	80.50	25.90	80.94	80.50/80.94

จากตารางที่ 1 ประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะร่วมกับเกมออนไลน์ เรื่อง คำยืมในภาษาไทย มีประสิทธิภาพเท่ากับ 81/81 ดังนั้น การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะร่วมกับเกมออนไลน์จึงมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ กล่าวคือ 80/80 ยังผลให้สามารถนำกลวิธีดังกล่าวไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องคำคำยืมในภาษาไทย ของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะร่วมกับเกมออนไลน์

การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะร่วมกับเกมออนไลน์ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผลการเรียน	จำนวน	คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่า t	Sig.
ก่อนเรียน	32	30	19.13	1.84	23.31	.000
หลังเรียน	32	30	24.49	1.54		

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (* $p < .05$)

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนสูงขึ้น ดังจะเห็นได้จากคะแนนที่ผู้เรียนได้รับจากการทดสอบหลังเรียน สูงกว่าที่ผู้เรียนได้รับจากการทดสอบก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

3. ความพึงพอใจของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะร่วมกับเกมออนไลน์

ผู้เรียนพึงพอใจในการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะร่วมกับเกมออนไลน์ในระดับมากที่สุด ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียน ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะร่วมกับเกมออนไลน์

ที่	รายการที่ประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
1	ด้านบรรยากาศ	4.53	0.56	มากที่สุด
2	ด้านกิจกรรมการเรียนรู้	4.59	0.43	มากที่สุด
3	ด้านประโยชน์ที่ได้รับ	4.61	0.47	มากที่สุด
	เฉลี่ยรวม	4.58	0.49	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่าผู้เรียนพึงพอใจในการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะร่วมกับเกมออนไลน์ในระดับมากที่สุด ซึ่งประกอบด้วยความพึงพอใจด้านบรรยากาศการเรียนรู้ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้และประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียนรู้ ทั้งนี้ ความพึงพอใจทั้ง 3 ด้านของผู้เรียนล้วนอยู่ในระดับมากที่สุดด้วยเช่นกัน

อภิปรายผล

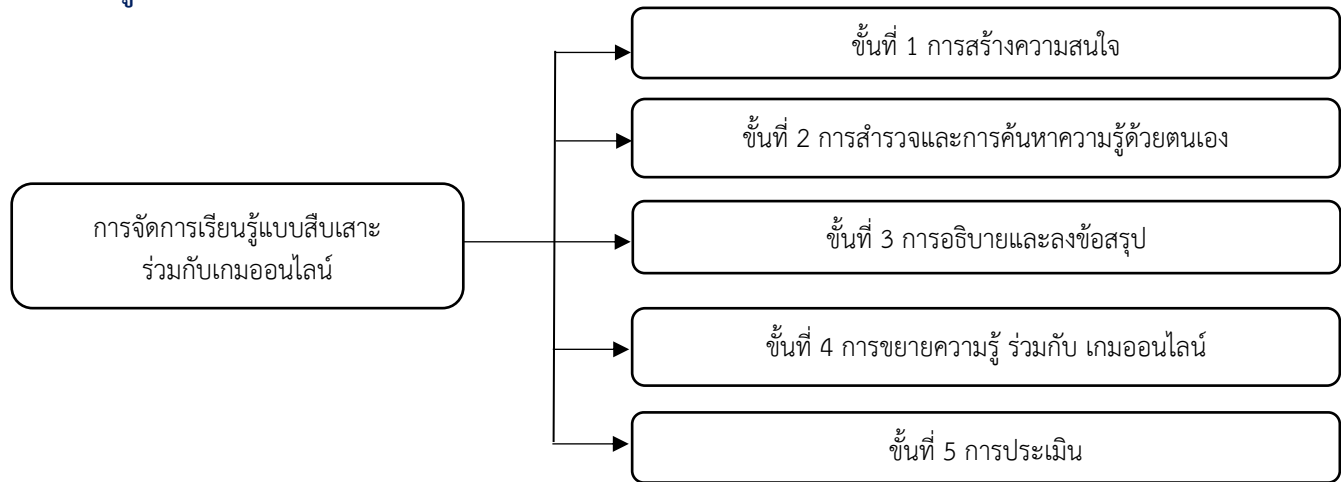
การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะร่วมกับเกมออนไลน์ เรื่องคำยืมในภาษาไทยมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด ($E1/E2 = 80.50/80.94$) ซึ่งสูงกว่ามาตรฐานที่ตั้งไว้ที่ 80/80 ความสำเร็จนี้เป็นผลจากกระบวนการพัฒนาเกมออนไลน์ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญและการทดลองใช้ในกลุ่มผู้เรียนที่ไม่ใช่กลุ่มทดลองหลัก ทั้งในระดับบุคคล กลุ่มย่อย และการทดลองภาคสนาม การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะร่วมกับเกมออนไลน์ยังเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงและเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยผู้สอนมีบทบาทในการส่งเสริมให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ แทนการถ่ายทอดความรู้โดยตรง ซึ่งสัมพันธ์กับ กรองทิพย์ บัวภา (2566) ชี้ให้เห็นว่า การเรียนรู้แบบสืบเสาะร่วมกับการใช้เทคโนโลยีเสมือนจริงช่วยเสริมสร้างมนต์เสน่ห์ทางวิทยาศาสตร์ของผู้เรียน โดยผลการทดสอบหลังเรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ สัมพันธ์กับ

ผลการวิจัยนี้ซึ่งพบว่าเมื่อใช้เกมออนไลน์เป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนรู้ ผู้เรียนจะได้ฝึกทักษะการค้นคว้าและการคิดวิเคราะห์ในทุกขั้นตอน ซึ่งเป็นหัวใจของการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ

ผลการทดสอบหลังเรียนของผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการเรียนรู้แบบสืบเสาะร่วมกับเกมออนไลน์สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสัมพันธ์กับสมมติฐานการวิจัย แสดงให้เห็นว่าการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองและลงมือปฏิบัติจริง ช่วยให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้และจดจำได้ยาวนาน และเมื่อเผชิญสถานการณ์ใหม่ ๆ ก็สามารถนำความรู้ที่ได้รับมาใช้แก้ปัญหาได้ เป็นการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยมีผู้สอนเป็นผู้ให้คำแนะนำและสนับสนุนตามความจำเป็น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้นของผู้เรียน สัมพันธ์กับ อาดีละห์ เจ๊ะแม และคณะ (2561) พบว่า การเรียนรู้แบบสืบเสาะ (5E) ช่วยพัฒนาผลสัมฤทธิ์ เจตคติ และความเข้าใจในธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ โดยเฉพาะเมื่อให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง ซึ่งส่งผลต่อพัฒนาการทางการเรียนในระดับสูง นอกจากนี้ งานวิจัยของ ธัญวดี กำจัดภัย และคณะ (2567) ยังแสดงให้เห็นว่า ผู้เรียนที่เรียนการออกแบบเชิงวิศวกรรมผ่านกิจกรรมสืบเสาะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นหลังเรียน และมีความพึงพอใจในระดับสูงต่อลักษณะการเรียนรู้ที่ส่งเสริมบทบาทของผู้สอน ผู้เรียน และกิจกรรมการเรียนรู้ นอกจากนี้ Plass, J. L., Homer, B. D., & Kinzer, C. K. (2015) กล่าวว่า เกมออนไลน์ที่มีโครงสร้างและการออกแบบที่ดีสามารถเสริมสร้างทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการทำงานร่วมกันได้ดีขึ้น ซึ่งเห็นถึงความสำคัญของการออกแบบเกมที่สนับสนุนการเรียนรู้ด้วยวิธีที่เน้นประสบการณ์ตรงและการทดลอง ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงแนวคิดได้ดีขึ้น นอกจากนี้การเรียนรู้ผ่านเกมยังทำให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู่มากขึ้น เมื่อเทียบกับการจัดการเรียนรู้แบบดั้งเดิม

ผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะร่วมกับเกมออนไลน์ ผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะร่วมกับเกมออนไลน์ในระดับ “มากที่สุด” เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าผู้เรียนมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุดเช่นกัน ได้แก่ด้านบรรยากาศ ด้านประโยชน์ที่ได้รับ และด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ว่า การเรียนรู้แบบสืบเสาะร่วมกับเกมออนไลน์ช่วยเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่กระตือรือร้น ผู้เรียนยังมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้ด้วยเกม ซึ่งเป็นหลักฐานว่าเกมออนไลน์ที่ได้รับการออกแบบให้สัมพันธ์กับเนื้อหาสามารถช่วยพัฒนาการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ คารม บัวผัน (2560) ที่ศึกษาผลการเรียนรู้ของนักศึกษาโดยใช้กิจกรรม Kahoot เป็นฐาน ในรายวิชาการเมืองเปรียบเทียบ สาขาวิชาการเมืองการปกครอง พบว่า นักศึกษาสามารถจดจำและเข้าใจเนื้อหาได้ดี นักศึกษาเริ่มคาดการณ์ประเด็นคำถามที่คิดว่าผู้สอนจะใช้ตั้งเป็นคำถามผ่านทาง Kahoot ในครั้งต่อไปได้ และนักศึกษามีการวางแผนเป้าหมายให้กับตัวเองในการทบทวนเนื้อหาในรายวิชา เพื่อที่ใช้ Kahoot ครั้งต่อไปจะทำให้ได้รับคะแนนเพิ่มมากขึ้น หรือการมีอันดับดีขึ้นจากรอบก่อน ซึ่งสอดคล้องกับ Plass และคณะ ที่กล่าวว่า เกมออนไลน์ที่มีโครงสร้างและการออกแบบที่ดีสามารถเสริมสร้างทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการทำงานร่วมกันได้ดีขึ้น

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

จากภาพที่ 2 แสดงให้เห็นขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะร่วมกับเกมออนไลน์เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาภาษาไทย เรื่อง คำยืมในภาษาไทย สำหรับผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งจากผลการวิจัยเรื่องผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาภาษาไทย เรื่องคำยืมในภาษาไทย โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะร่วมกับเกมออนไลน์ ได้นำไปสู่การพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ที่ประกอบด้วยกระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น 1) การสร้างความสนใจในขั้นนี้ ผู้สอนอาจใช้สื่อที่น่าสนใจหรือการตั้งคำถามเชิงกระตุ้น เพื่อสร้างความอยากรู้อยากเห็นในหัวข้อที่กำลังจะเรียน รวมถึงการแนะนำเกมออนไลน์ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหา เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นและพร้อมที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรม 2) การสำรวจและการค้นหาความรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียนจะได้มีโอกาสเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง เช่น การค้นคว้าข้อมูล การสังเกต และการตั้งสมมติฐาน ผ่านกิจกรรมที่ออกแบบมาให้เกี่ยวข้องกับเกมออนไลน์ โดยเน้นให้ผู้เรียนใช้กระบวนการคิดวิเคราะห์และพัฒนาทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง อันเป็นส่วนสำคัญของการเรียนรู้แบบสืบเสาะ เมื่อผู้เรียนได้รวบรวมข้อมูลและดำเนินการเรียนรู้ด้วยตนเองแล้ว 3) การอธิบายและลงข้อสรุป ในขั้นนี้ ผู้เรียนจะได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนในกลุ่มหรือร่วมกันอธิบายเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลและข้อค้นพบต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการสำรวจ ขั้นตอนนี้ช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะการสื่อสาร การทำงานร่วมกัน และการสรุปความรู้เป็นองค์รวม ซึ่งสามารถนำไปต่อยอดในขั้นตอนถัดไป 4) การขยายความรู้ร่วมกับเกมออนไลน์ ซึ่งเป็นการนำความรู้ที่ได้เรียนรู้มาประยุกต์ใช้และต่อยอดผ่านกิจกรรมในเกมออนไลน์ เกมออนไลน์ยังมีบทบาทสำคัญในการสร้างความสนุกสนานและกระตุ้นความสนใจ ทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างเต็มที่ 5) ขั้นตอนการประเมิน ซึ่งเป็นการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยผู้สอนอาจใช้วิธีการทดสอบ สังเกตพฤติกรรม หรือประเมินจากผลงานที่ผู้เรียนแสดงออกผ่านกิจกรรมในเกมออนไลน์ เพื่อวัดว่าผู้เรียนสามารถบรรลุเป้าหมายของการเรียนรู้ได้มากน้อยเพียงใด กระบวนการเรียนรู้ทั้ง 5 ขั้นตอนนี้แสดงให้เห็นถึงการบูรณาการเทคโนโลยีและการเรียนรู้แบบสืบเสาะ ซึ่งไม่เพียงช่วยเพิ่มประสิทธิภาพทางการเรียนรู้ แต่ยังพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การทำงานเป็นทีม และความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน นับเป็นการสร้างสรรค์แนวทางการสอนที่สอดคล้องกับยุคสมัยและความสนใจของผู้เรียนในปัจจุบัน

สรุปผลการวิจัย

จากผลการศึกษาพบว่า การสร้างและหาประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะร่วมกับเกมออนไลน์ มีประสิทธิภาพของ E_1/E_2 เท่ากับ 81/81 ผลการเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องคำยืมในภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะร่วมกับเกมออนไลน์ พบว่า ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนความพึงพอใจของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะร่วมกับเกมออนไลน์ ในระดับ “มากที่สุด”

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1.1 การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะเป็นกระบวนการเรียนรู้โดยผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเองตามขั้นตอน การจัดการกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ที่ดี ส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนที่สูงขึ้น ครูผู้สอนจึงควรศึกษาข้อมูลและวางแผนการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับเนื้อหาและผู้เรียน

1.2 ครู ผู้สอนควรศึกษาแผนการจัดการเรียนรู้และทำความเข้าใจเกี่ยวกับเกมออนไลน์ก่อนนำไปใช้ เพื่อให้ตรงกับวัตถุประสงค์และขั้นตอนการนำไปใช้

1.3 การใช้เกมออนไลน์ร่วมกับกระบวนการจัดการเรียนรู้ ครูผู้สอนและผู้เรียนควรเตรียมเครื่องมือและอุปกรณ์เทคโนโลยีที่ใช้ให้เหมาะสม

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรดำเนินการวิจัยโดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะในเรื่องหลักภาษาไทย กับผู้เรียนในระดับชั้นที่ หลากหลาย โดยปรับรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับเนื้อหาและวัยของผู้เรียน เพื่อให้การเรียนรู้มีประโยชน์และ สามารถนำไปใช้ได้อย่างกว้างขวางในระดับการศึกษาต่าง ๆ

2.2 ควรศึกษาเพื่อพัฒนาและเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในสาระการเรียนรู้แกนกลางของวิชาภาษาไทย อื่น ๆ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ เช่น สาระที่ 1 การอ่าน สาระที่ 2 การเขียน สาระที่ 3 การฟัง การดู และการพูด รวมถึงสาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม เพื่อให้เข้าใจผลลัพธ์ที่การเรียนรู้แบบสืบเสาะมีต่อสาระการเรียนรู้แต่ละด้าน และเพื่อให้การจัดการเรียนรู้สามารถปรับให้เหมาะสมกับเนื้อหา ระดับชั้น และวัยของผู้เรียน ทั้งนี้เพื่อให้การจัดการเรียนรู้ ได้ผลลัพธ์ที่กว้างขวางยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรองทิพย์ บัวภา. (2566). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะร่วมกับการใช้เทคโนโลยีเสมือนจริงเพื่อเสริมสร้างมนโ ทศน์ทางวิทยาศาสตร์สำหรับผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาศึกษาปีที่ 3. (การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร).
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว
- คารม บัวผัน. (2560). ผลการเรียนรู้ของนักศึกษาโดยใช้กิจกรรม Kahoot เป็นฐานในรายวิชาการเมืองเปรียบเทียบ สาขาวิชาการเมืองการปกครอง : มหาวิทยาลัยหาดใหญ่. ใน *การประชุมวิชาการระดับชาติการเรียนรู้เชิงรุก ครั้งที่ 6 “Active Learning ตอบโจทย์ Thailand 4.0 อย่างไร” วันที่ 26 - 27 มีนาคม 2561 ณ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์* (น. 147-156). นครศรีธรรมราช: มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์.
- จินตวิธ คล้ายสังข์. (2561). *ยุบิวัตต์สเทคโนโลยีที่ส่งเสริมการเรียนรู้: การออกแบบที่เน้นผลลัพธ์การเรียนรู้สำหรับผู้เรียนใน ศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: หน่วยปฏิบัติการวิจัยสิ่งประดิษฐ์และนวัตกรรมการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- ชนกันนท์ ช่วยประครอง. (2565). *การพัฒนาทักษะในการแก้ปัญหาโดยใช้เกมเป็นฐาน เรื่องนโยบายการเงินและการคลัง ของระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนดงตาลวิทยา*. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช วิทยาลัย).
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2558). *80 นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ที่ 8 เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ*. (พิมพ์ครั้งที่ 6). นนทบุรี: พี บาลานซ์ ดีไซน์แอนปรินตติ้ง.
- ธัญวดี กำจัดภัย, อรพรรณ กำลัหาญ และ ปวีณา แนววงศ์. (2567). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยการจัดการ เรียนรู้แบบสืบเสาะ (5Es) เรื่อง การแก้ปัญหากับกระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรมสำหรับผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปี ที่ 2. *วารสารวิจัยวิชาการ*, 7(3), 117-132.

- นางลักษณ์ บัณฑุงศ์. (2560). *การใช้คำภาษาต่างประเทศในภาษาไทย*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.
- สาอาดะฮ์ หมุนนุ้ย และ น้ำเพชร นาสารีย์. (2566). การศึกษาผลการใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ (5E) ร่วมกับการใช้เกมกระดาน เรื่อง ดาวในระบบสุริยะ เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการอธิบายปรากฏการณ์ เชิงวิทยาศาสตร์ ของผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. *วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*, 13(3), 1-15.
- อาดีละห์ เจ๊ะแม, ณัฐนิ โมพันธ์ และ มัฮดี แวดราแม. (2561). ผลของการจัดการเรียนรู้โดยการสืบเสาะ (5Es) ที่มีต่อความเข้าใจธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และเจตคติต่อวิทยาศาสตร์ของผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. *วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 5(1), 11-23.
- Plass, J. L., Homer, B. D., & Kinzer, C. K. (2015). Foundations of game-based learning. *Educational psychologist*, 50(4), 258-283.

Guidelines for promoting student behavior in educational institutions according to the standards of the Semarak Center staff network into practice Saraburi Provincial Education Office

Chanchai Wongsirasawat^{1*} and Kasama Sanon²

¹ Faculty of Education, Valaya Alongkorn Rajabhat University under Royal Patronage, Thailand

² Saraburi Provincial Education Office, Thailand

* Corresponding author. E-mail: wochanchai@gmail.com

ABSTRACT

This research article aims to (1) study the behavior management of students in educational institutions under the Saraburi Provincial Education Office, and (2) develop guidelines for promoting student behavior in educational institutions according to the standards of the Samarak Network staff towards implementation at the Saraburi Provincial Education Office. This research employs a mixed-methods approach, divided into two phases: Phase 1 focuses on studying the behavior management of students in educational institutions under the Saraburi Provincial Education Office, with a population of 30 school administrators. The research tool used is a 5-point Likert scale questionnaire, and data are analyzed using mean and standard deviation. Phase 2 involves developing guidelines for promoting student behavior according to the standards of the Samarak Network staff towards implementation at the Saraburi Provincial Education Office. The draft guidelines are created and evaluated through focus group discussions with 9 experts selected specifically. The research tools include recording forms and evaluation forms assessing the usefulness, appropriateness, accuracy, and feasibility of the guidelines for promoting student behavior in educational institutions according to the standards of the Samarak Network staff towards implementation at the Saraburi Provincial Education Office. Data are analyzed using mean, standard deviation, and content analysis. The study results indicate that (1) the overall behavior management of students in educational institutions is at a high level, and (2) the promotion of student behavior management according to the SAFETY Model comprises six components, emphasizing proactive work by stakeholders. Experts believe that the guidelines are highly beneficial in terms of accuracy, appropriateness, and feasibility.

Keywords: Promoting Student Behavior, Semarak Center, Work Standards

แนวทางการส่งเสริมความประพฤตินักเรียนและนักศึกษาในสถานศึกษา ตามมาตรฐานงาน เครือข่ายเจ้าหน้าที่ศูนย์เสมารักษ์สู่การปฏิบัติ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสระบุรี

ชาญชัย วงศ์สิริสวัสดิ์^{1*} และ กษมา แสนอ่อน²

¹ สาขาวิชานวัตกรรมการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ประเทศไทย

² สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสระบุรี ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: wochanchai@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาการดำเนินงานความประพฤติของนักเรียนและนักศึกษาของสถานศึกษา สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสระบุรี และ (2) เพื่อพัฒนาแนวทางการส่งเสริมความประพฤตินักเรียนและนักศึกษา ในสถานศึกษา ตามมาตรฐานงานเครือข่ายเจ้าหน้าที่ศูนย์เสมารักษ์สู่การปฏิบัติ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสระบุรี การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัย แบบผสมวิธี การวิจัยแบ่งเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาการดำเนินงานความประพฤติของนักเรียนและนักศึกษาของ สถานศึกษา สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสระบุรี ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวนทั้งสิ้น 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการ วิจัย ได้แก่ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระยะที่ 2 พัฒนาแนวทางการส่งเสริมความประพฤตินักเรียนและนักศึกษาของสถานศึกษาตามมาตรฐานงานเครือข่ายเจ้าหน้าที่ศูนย์เสมอ รักษ์สู่การปฏิบัติ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสระบุรี สร้างและตรวจสอบประเมินร่างแนวทางโดยประชุมสนทนากลุ่ม โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน โดยเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบบันทึก และแบบประเมินด้านความมี ประโยชน์ ด้านความเหมาะสม ด้านความถูกต้อง และด้านความเป็นไปได้ของแนวทางการส่งเสริมความประพฤตินักเรียนและ นักศึกษา ในสถานศึกษาตามมาตรฐานงานเครือข่ายเจ้าหน้าที่ศูนย์เสมารักษ์สู่การปฏิบัติ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสระบุรี วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการศึกษาพบว่า 1) การดำเนินงานความ ประพฤติของนักเรียนและนักศึกษาของสถานศึกษา ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และ 2) การขับเคลื่อนการบริหาร ส่งเสริมความประพฤตินักเรียนและนักศึกษา ตามแนวทาง SAFETY Model ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ในการส่งเสริมความ ประพฤติของนักเรียนและนักศึกษา ของสถานศึกษาที่เน้นการทำงานเชิงรุกที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่ามี ความเป็นประโยชน์ ด้านความถูกต้อง ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การส่งเสริมความประพฤตินักเรียน, ศูนย์เสมารักษ์, มาตรฐานงาน

© 2025 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

ด้วยกระแสโลกาภิวัตน์และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวัน ทำให้นักเรียนและ นักศึกษาเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วและซับซ้อน ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์และตกเป็นเหยื่อของปัญหา สังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหายาเสพติดซึ่งถือเป็นหนึ่งในปัญหาสังคมที่รุนแรงที่สุดทั่วโลก แม้ว่าจะมีมาตรการและนโยบาย ต่าง ๆ เพื่อป้องกันและแก้ไขอย่างต่อเนื่อง จากรายงาน World Drug Report ของสำนักงานว่าด้วยยาเสพติดและ อาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ (UNODC) ในปี 2563 พบว่า มีผู้ติดยาเสพติดกว่า 284 ล้านคนทั่วโลกในช่วงอายุ 15-64 ปี คิดเป็นร้อยละ 26 ซึ่งเพิ่มขึ้นจากสิบปีที่ผ่านมา และแนวโน้มการติดยาเสพติดในเด็กและเยาวชนมีแนวโน้มสูงขึ้น โดยมีการ ใช้ยาเสพติดมากกว่าผู้ใหญ่ (United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC), 2022)

กระทรวงศึกษาธิการมีภารกิจตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ในการส่งเสริมความประพฤตินักเรียน และนักศึกษา โดยมีพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจในการสอบถามและดูแลพฤติกรรมของนักเรียน รวมถึงการรายงาน พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมต่อคณะกรรมการคุ้มครองเด็กแห่งชาติ ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2548 นอกจากนี้

กระทรวงฯ ยังได้จัดตั้งศูนย์เสมารักษ์สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดเพื่อสนับสนุนการทำงานของเจ้าหน้าที่ในการส่งเสริมความประพฤตินักเรียนและนักศึกษา โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธานและศึกษาธิการจังหวัดเป็นเลขานุการ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2566) สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสระบุรีได้ขับเคลื่อนเครือข่ายเจ้าหน้าที่ศูนย์เสมารักษ์เพื่อดำเนินการตามนโยบายและยุทธศาสตร์ของกระทรวงฯ โดยมุ่งเน้นการบูรณาการกับทุกภาคส่วนในการส่งเสริมความประพฤตินักเรียนและนักศึกษา รวมถึงการพัฒนาแนวทางการนำมาตรฐานงานเครือข่ายสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน

จากที่กล่าวมาข้างต้น สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสระบุรี เป็นหน่วยงานทางการศึกษาตามนโยบายในโครงสร้างของกระทรวงศึกษาธิการของส่วนภูมิภาคที่มีบทบาทกำกับเครือข่ายเจ้าหน้าที่ศูนย์เสมารักษ์ สู่การปฏิบัติ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการพัฒนาแนวทางการส่งเสริมความประพฤตินักเรียนและนักศึกษาในสถานศึกษาตามมาตรฐานงานเครือข่ายเจ้าหน้าที่ศูนย์เสมารักษ์สู่การปฏิบัติ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสระบุรี เพื่อนำแนวทางไปพัฒนาการขับเคลื่อนการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และสามารถเป็นต้นแบบมาตรฐานงานเครือข่ายเจ้าหน้าที่ศูนย์เสมารักษ์สู่การปฏิบัติให้แก่สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดจังหวัดอื่นส่งผลให้การดำเนินงานตามนโยบาย และยุทธศาสตร์ของกระทรวงศึกษาธิการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการดำเนินงานความประพฤติของนักเรียนและนักศึกษาของสถานศึกษา สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสระบุรี
2. เพื่อพัฒนาแนวทางการส่งเสริมความประพฤตินักเรียนและนักศึกษาในสถานศึกษาตามมาตรฐานงานเครือข่ายเจ้าหน้าที่ศูนย์เสมารักษ์สู่การปฏิบัติ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสระบุรี

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี มีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาการดำเนินงานความประพฤติของนักเรียนและนักศึกษาของสถานศึกษา สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสระบุรี

1. ประชากร

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระบุรี จำนวน 21 แห่ง และผู้บริหารวิทยาลัย สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสระบุรี 9 แห่ง จำนวนทั้งสิ้น 30 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามการดำเนินงานความประพฤติของนักเรียนและนักศึกษาของสถานศึกษา สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสระบุรี ตามแนวทางโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสพติดและอบายมุข เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับของ Likert (1987) โดยมีรายละเอียดดังนี้

คะแนน 5 หมายถึง มากที่สุด

คะแนน 4 หมายถึง มาก

คะแนน 3 หมายถึง ปานกลาง

คะแนน 2 หมายถึง น้อย

คะแนน 1 หมายถึง น้อยที่สุด

โดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหา (Index of Item-Objective Congruence: IOC) โดยมีค่าความตรงเชิงเนื้อหา มากกว่า 0.5 (ปราณี หล้าเบญญะ, 2561)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยส่งหนังสือขอเก็บรวบรวมข้อมูล แบบบันทึก และแบบสอบถามในการวิจัยจากสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสระบุรี ได้รับการตอบกลับมา จำนวน 30 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 และทำการตรวจสอบความสมบูรณ์เพื่อนำไปวิเคราะห์และแปลผลข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ในการแปลผลค่าเฉลี่ยของข้อมูลตามเกณฑ์ของ Best (1977) ดังนี้

4.51 - 5.00	แปลว่า มีการดำเนินการมากที่สุด
3.51 - 4.50	แปลว่า มีการดำเนินการมาก
2.51 - 3.50	แปลว่า มีการดำเนินการปานกลาง
1.51 - 2.50	แปลว่า มีการดำเนินการน้อย
1.00 - 1.50	แปลว่า มีการดำเนินการน้อยที่สุด

ระยะที่ 2 พัฒนาแนวทางการส่งเสริมความประพฤตินักเรียนและนักศึกษาของสถานศึกษาตามมาตรฐานงานเครือข่ายเจ้าหน้าที่ศูนย์เสมารักษ์สู่การปฏิบัติ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสระบุรี

การพัฒนาแนวทางส่งเสริมความประพฤตินักเรียนและนักศึกษาของสถานศึกษาตามมาตรฐานงานเครือข่ายเจ้าหน้าที่ศูนย์เสมารักษ์สู่การปฏิบัติ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสระบุรี โดยผู้วิจัยศึกษา และสังเคราะห์นโยบาย รายงานผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติราชการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 รายงานความสำเร็จโครงการส่งเสริมศักยภาพการตรวจติดตามความประพฤตินักเรียนและนักศึกษา ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสระบุรี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และผลจากการศึกษาในระยะที่ 1 เป็นข้อมูลในการร่างแนวทาง และดำเนินการตรวจสอบ และประเมินร่างแนวทางการส่งเสริมความประพฤตินักเรียนและนักศึกษาของสถานศึกษาตามมาตรฐานงานเครือข่ายเจ้าหน้าที่ศูนย์เสมารักษ์สู่การปฏิบัติ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสระบุรี ดังนี้

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ประกอบด้วย 1) ผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จำนวน 2 คน ผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จำนวน 1 คน ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัด จำนวน 1 คน ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา จำนวน 1 คน ผู้อำนวยการกลุ่มลูกเสือยุวกาชาดและกิจการนักเรียน จำนวน 1 คน ผู้แทนเจ้าพนักงานดูแลความประพฤตินักเรียนและนักศึกษา จำนวน 1 คน ผู้แทนจากสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จำนวน 1 คน ผู้แทนจาก สำนักงานตำรวจภูธรจังหวัด จำนวน 1 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบบันทึก และแบบประเมินด้านความมีประโยชน์ ด้านความเหมาะสม ด้านความถูกต้อง และด้านความเป็นไปได้แนวทางการส่งเสริมความประพฤตินักเรียนและนักศึกษา ในสถานศึกษาตามมาตรฐานงานเครือข่ายเจ้าหน้าที่ศูนย์เสมารักษ์สู่การปฏิบัติ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสระบุรี

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยทำหนังสือ เพื่อเรียนเชิญผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 9 คน เข้าร่วมสนทนากลุ่ม (Focus Group)

3.2 เชิญผู้ทรงคุณวุฒิ พร้อมเอกสารสรุปร่างแนวทาง และประเด็นคำถามในการสนทนากลุ่มเพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิได้ศึกษาก่อนการจัดสนทนากลุ่ม

3.3 ผู้วิจัยดำเนินการจัดสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ โดยผู้ทรงคุณวุฒิที่สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสระบุรี

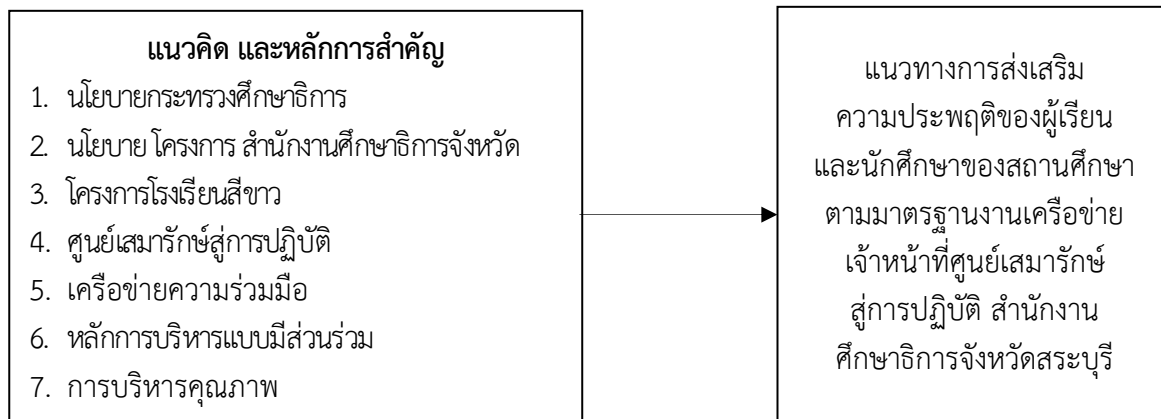
3.4 ผู้วิจัยบันทึกสรุปประเด็น และรายละเอียดข้อเสนอแนะการตรวจสอบร่างแนวทางการส่งเสริมความประพฤตินักเรียนและนักศึกษา ในสถานศึกษาตามมาตรฐานงานเครือข่ายเจ้าหน้าที่ศูนย์เสมารักษ์สู่การปฏิบัติ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสระบุรี

3.5 ผู้วิจัยปรับปรุงตามข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อนำเสนอในลำดับต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. การดำเนินงานความประพฤติของนักเรียนและนักศึกษาของสถานศึกษา สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสระบุรี

ผลการวิเคราะห์การดำเนินงานความประพฤติของนักเรียนและนักศึกษาของสถานศึกษา สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสระบุรี พบว่า การดำเนินงานความประพฤติของนักเรียนและนักศึกษาของสถานศึกษา สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสระบุรี อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.05, \sigma = 0.72$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีการดำเนินงานลำดับที่ 1 คือ ด้านการค้นหา ($\mu = 4.22, \sigma = 0.64$) รองลงมา ลำดับที่ 2 คือ ด้านการบริหารจัดการ ($\mu = 4.14, \sigma = 0.88$) ลำดับที่ 3 คือ ด้านการป้องกัน ($\mu = 4.03, \sigma = 0.77$) ลำดับที่ 4 คือ ด้านการเฝ้าระวัง ($\mu = 3.94, \sigma = 0.96$) และลำดับที่ 5 คือ ด้านการรักษา ($\mu = 3.89, \sigma = 0.86$) ตามลำดับ

2. ผลการพัฒนาแนวทางการส่งเสริมความประพฤตินักเรียนและนักศึกษาในสถานศึกษาตามมาตรฐานงานเครือข่ายเจ้าหน้าที่ศูนย์เสมารักษ์สู่การปฏิบัติ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสระบุรี

2.1 ยกร่างแนวทางโดยผู้วิจัย สังเคราะห์เอกสารนโยบายรายงานผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 โครงการส่งเสริมศักยภาพการตรวจติดตามความประพฤตินักเรียนและนักศึกษา สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสระบุรี กลุ่มงานลูกเสือยุวกาชาดและกิจการนักเรียน งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและผลการศึกษาในระยะที่ 1 ที่แสดงถึงความจำเป็นขององค์ประกอบของแนวทางสำคัญ ในโครงการส่งเสริมศักยภาพการตรวจติดตามความประพฤตินักเรียนและนักศึกษา และกระบวนการการดำเนินงานความประพฤติของนักเรียนและนักศึกษาของสถานศึกษา ตามแนวทาง SAFETY Model

2.2 ผลการตรวจสอบ และประเมินแนวทางการส่งเสริมความประพฤตินักเรียนและนักศึกษาในสถานศึกษาตามมาตรฐานงานเครือข่ายเจ้าหน้าที่ศูนย์เสมารักษ์สู่การปฏิบัติ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสระบุรี

2.2.1 ผลการตรวจสอบแนวทางการส่งเสริมความประพฤตินักเรียนและนักศึกษาในสถานศึกษาตามมาตรฐานงานเครือข่ายเจ้าหน้าที่ศูนย์เสมารักษ์สู่การปฏิบัติ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสระบุรี พบว่า การขับเคลื่อนการบริหารส่งเสริมความประพฤตินักเรียนและนักศึกษา สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสระบุรี ตามแนวทาง SAFETY Model ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ คือ การสนับสนุนจากทุกภาคส่วน (S : Supporting) ระบบการประเมินที่มีคุณภาพ (A : Assessment System) มีข้อมูลตามข้อเท็จจริง (F : Fact) มุ่งประสิทธิภาพ (E : Efficiency) กรอบระยะเวลาติดตามชัดเจน (T : Time Frame) และความ

ปลอดภัยของเด็กและเยาวชนเป็นสำคัญ (Y : Youth) ดังภาพที่ 2 ที่สามารถส่งเสริมความประพฤตินักเรียนและนักศึกษาของสถานศึกษาที่เน้นการทำงานเชิงรุก ประกอบด้วยมาตรการเชิงรุกที่สำคัญ คือ

1) การทำงานตามมาตรฐานงานเครือข่ายเจ้าหน้าที่ศูนย์เสมอรักษ์ได้ใช้หลักการบริหารจัดการคุณภาพ (PDCA) บูรณาการการทำงานให้เกิดประสิทธิผล

2) การสนับสนุนความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในการปฏิบัติงานของเครือข่ายเจ้าหน้าที่ศูนย์เสมอรักษ์ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสระบุรี ในการเฝ้าระวังความประพฤตินักเรียนและนักศึกษาตามแผนปฏิบัติงานเครือข่ายเจ้าหน้าที่ศูนย์เสมอรักษ์สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสระบุรีอย่างต่อเนื่อง

3) การรายงานผลการดำเนินงานการออกปฏิบัติงานตรวจสอบนักเรียนและนักศึกษา ใน 3 ระยะ คือ ก่อนการออกปฏิบัติงาน ระหว่างการปฏิบัติงาน และหลังการปฏิบัติงาน สนับสนุนผลลัพธ์ตามวัตถุประสงค์ที่เป็นไปตามนโยบายของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสระบุรี เพื่อสร้างนวัตกรรมการจัดการและการพัฒนาขีดความสามารถในการส่งเสริมความประพฤตินักเรียนและนักศึกษาอย่างต่อเนื่องในบริบทของการเปลี่ยนแปลง มีรายละเอียด ขององค์ประกอบ กระบวนการ และผลลัพธ์ ดังตารางที่ 2

ภาพที่ 2 แนวทาง SAFETY Model

ตารางที่ 1 แนวทางการส่งเสริมความประพฤตินักเรียนและนักศึกษาในสถานศึกษาตามมาตรฐานงานเครือข่ายเจ้าหน้าที่ศูนย์เสมารักษ์สู่การปฏิบัติ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสระบุรี ตามแนวทาง SAFETY Model ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ

องค์ประกอบ	กระบวนการ	ผลลัพธ์
S: Supporting	การสนับสนุนจากทุกภาคส่วน ให้ทุกภาคส่วนบูรณาการการดำเนินงานโดยแต่งตั้งคณะกรรมการส่งเสริมความประพฤติของนักเรียนและนักศึกษาของสถานศึกษาระดับจังหวัด และกำหนดอำนาจหน้าที่ประกอบด้วย 1. ทิมนำ 1) ผู้ว่าราชการจังหวัด 2) รองผู้ว่าราชการจังหวัด 2. ทีมประสาน 1) หัวหน้าส่วนราชการ 2) คณะกรรมการแก้ไขปัญหา 3. ทีมทำ 1) หน่วยงานทางการศึกษาทั้งจังหวัด 2) หน่วยงานปกครอง และ 3) ทุกภาคส่วนไม่ว่าจะเป็นเอกชน หรือมูลนิธิ ฯ	1. การบูรณาการแผนงานโครงการและกิจกรรมของทุกส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง 2. การส่งเสริมกิจกรรมความร่วมมือเจ้าหน้าที่ศูนย์เสมารักษ์สู่การปฏิบัติ ในการเฝ้าระวังความประพฤติ ของนักเรียนและนักศึกษา ทั้งในและนอกสถานศึกษา
A: Assessment System	พัฒนาระบบการประเมินที่มีคุณภาพ การประเมินผลการปฏิบัติงาน กับแผนการปฏิบัติงาน ที่มีคุณภาพ โดยจัดตั้งศูนย์หน่วยรับ และส่งสารสนเทศ ศึกษาธิการจังหวัด.ให้สามารถรายงานผลการปฏิบัติงานได้ ตามขั้นตอนการออกปฏิบัติงานเฝ้าระวังความประพฤตินักเรียนและนักศึกษา ทั้ง 3 ระยะ คือ ก่อนการออกปฏิบัติงาน ระหว่างการปฏิบัติงาน และหลังการปฏิบัติงาน	ระบบประเมินที่มีคุณภาพตามขั้นตอนการออกปฏิบัติหน้าที่การเฝ้าระวังความประพฤตินักเรียนและนักศึกษา
F: Fact	มีข้อมูลตามข้อเท็จจริง การจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศศูนย์หน่วยรับและส่งสารสนเทศศึกษาธิการจังหวัด จัดทำแพลตฟอร์มดิจิทัล (Digital Platforms) ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ การแจ้งจัดส่งสารสนเทศที่เชื่อมโยงบุคลากรในระดับโรงเรียน ระดับเขต ระดับจังหวัด แบบ Real Time เพื่อระงับเหตุ และช่วยเหลือในการปฏิบัติ งานเฝ้าระวังความประพฤติ นักเรียนและนักศึกษา	จำนวนการเข้าใช้และจัดส่งข้อมูลสารสนเทศ แพลตฟอร์มดิจิทัล (Digital Platforms) นวัตกรรม ตา สับประรดแจ้งเหตุ (การที่ผู้เกี่ยวข้องเครือข่ายผู้ปกครอง ร้านค้า เป็นหูเป็นตาในการแจ้งเหตุ)
E: Efficiency	มุ่งประสิทธิภาพ หน่วยงานจัดทำแผนขับเคลื่อนที่สามารถปฏิบัติได้จริง เน้นการทำงานเชิงรุก ที่ทำให้กลุ่มเป้าหมายได้รับประโยชน์สูงสุดอย่างคุ้มค่า โดยใช้หลักการบริหารจัดการคุณภาพ (PDCA)	จำนวนปัญหาความประพฤติของนักเรียนและนักศึกษาของสถานศึกษาลดลงสามารถป้องกัน ค้นหา รักษา และเฝ้าระวัง ภัยจากยาเสพติดให้กับนักเรียนและนักศึกษา

ตารางที่ 1 แนวทางการส่งเสริมความประพฤตินักเรียนและนักศึกษาในสถานศึกษาตามมาตรฐานงานเครือข่ายเจ้าหน้าที่ศูนย์เสมารักษ์สู่การปฏิบัติ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสระบุรี ตามแนวทาง SAFETY Model ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ (ต่อ)

องค์ประกอบ	กระบวนการ	ผลลัพธ์
T: Time Frame	กรอบระยะเวลาติดตามชัดเจน สร้างระบบการจัดการแผนเผชิญเหตุ รูปแบบการจัดส่งข้อมูล ระยะเวลาในการติดตาม และออกปฏิบัติงานที่เป็นมาตรฐาน ตามขั้นตอนการออกปฏิบัติงานเฝ้าระวังความประพฤตินักเรียนและนักศึกษา	ผลสะท้อนทางบวกในการช่วยเหลือจากกลุ่มเป้าหมาย ตามขั้นตอนการออกปฏิบัติงานเฝ้าระวังความประพฤตินักเรียนและนักศึกษา
Y: Youth	ความปลอดภัยของเด็กและเยาวชนเป็นสำคัญ จัดตั้งกลุ่มเครือข่ายนักจิตวิทยาในการพัฒนาครู และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการดูแลนักเรียนทั้งในสถานศึกษา และนอกสถานศึกษา ที่เชื่อมโยงและส่งต่อสถานศึกษา ผู้ปกครอง หรือหน่วยงานที่จะสามารถเข้ามาดูแลช่วยเหลือนักเรียนและนักศึกษา	ผลการติดตามผลการช่วยเหลือและสร้างแนวปฏิบัติที่ดีในการแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบและเกิดแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice)

2.2.2 ผลการประเมินแนวทางการส่งเสริมความประพฤตินักเรียนและนักศึกษาในสถานศึกษาตามมาตรฐานงานเครือข่ายเจ้าหน้าที่ศูนย์เสมารักษ์สู่การปฏิบัติ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสระบุรี พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นต่อแนวทางการส่งเสริมความประพฤตินักเรียนและนักศึกษา ในสถานศึกษาตามมาตรฐานงานเครือข่ายเจ้าหน้าที่ศูนย์เสมารักษ์สู่การปฏิบัติ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสระบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.57, \sigma = 0.19$) เมื่อพิจารณาแต่ละรายการมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดทุกรายการ โดยเรียงจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านความเป็นประโยชน์ ($\mu = 4.93, \sigma = 0.10$) ด้านความถูกต้อง ($\mu = 4.91, \sigma = 0.20$) ความเหมาะสม ($\mu = 4.88, \sigma = 0.17$) และความเป็นไปได้ ($\mu = 4.76, \sigma = 0.33$)

อภิปรายผล

การดำเนินงานความประพฤติของนักเรียนและนักศึกษาของสถานศึกษา สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสระบุรี ในภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าในปัจจุบันสถานศึกษางานปกครอง ฝ่ายพัฒนากิจการนักเรียน นักศึกษา ตระหนักถึงความสำคัญของการส่งเสริมความประพฤตินักเรียนและนักศึกษาโดยให้ความสำคัญเกี่ยวกับกลไกด้านการค้นหา มีการใช้ระบบและฐานข้อมูล กลาง ในการกำกับ ติดตาม สภาพการใช้สารเสพติดในสถานศึกษา และการดูแล ช่วยเหลือนักเรียนและนักศึกษาที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด สามารถกำหนดมาตรการแก้ไขปัญหา วางแผน และการจัดสรรทรัพยากร ให้ทันต่อสถานการณ์ ซึ่งในสถานศึกษาสามารถรายงานสภาพการใช้สารเสพติด/ยาเสพติดในระบบ CATAS (Care And Trace Addiction in School System) ระบบสารสนเทศเพื่อดูแลและติดตามการใช้สารเสพติดในสถานศึกษา โดยเฉพาะกลุ่มเฝ้าระวัง (กลุ่มเสียง) และกลุ่มบำบัดรักษา (กลุ่มเสฟ) ที่จะต้องดำเนินการสร้างภูมิคุ้มกันป้องกันและแก้ไขอย่างเร่งด่วน ซึ่งการดำเนินการดังกล่าว จะต้องมีการรายงานข้อมูลสภาพที่แท้จริงของการแพร่ระบาดของยาเสพติดในสถานศึกษา และนำไปสู่การกำหนดมาตรการแก้ปัญหา วางแผน และการจัดสรรทรัพยากร ให้ทัน ต่อสถานการณ์ และเพียงพอต่อการแก้ปัญหาเสฟติดในสถานศึกษาที่มีบริบทที่แตกต่างกันของสถานศึกษา (สำนักส่งเสริมกิจการการศึกษา, 2564) ทั้งนี้ ในสถานศึกษาต้องตระหนัก และให้ความสำคัญในการสร้างเครือข่ายสมาชิก TO BE NUMBER ONE เพื่อร่วมทำการณรงค์ และจัดกิจกรรมป้องกันและแก้ไขปัญหาเสฟติดเป็นกลไกการเตือนสติที่ดีในชีวิต เพื่อให้เกิดค่านิยมของการ “เป็นหนึ่งโดยไม่พึ่งยาเสฟติด” ความหมาย คือ สามารถฝึกฝน และทำจนเป็นผลสำเร็จ ทำแล้วมีความสุข มีความเชื่อมั่น และมีความภาคภูมิใจ หลักการดำเนินงานของโครงการ TO BE NUMBER ONE คือ ยึดหลัก วยรู้และ

เยาวชนเป็นศูนย์กลาง บนพื้นฐานของความเข้าใจธรรมชาติพัฒนาการความต้องการ ความพอใจ และพฤติกรรมเฉพาะวัยรุ่น โดยมีการส่งเสริมความสามารถ กล้าคิด กล้าทำ กล้าแสดงออก และช่วยสร้างเสริมความภาคภูมิใจ ใช้ดนตรี กีฬา ในการเข้าถึงเยาวชน กระตุ้นให้เยาวชนหันมารวมกลุ่มกันสร้างความรู้และทักษะในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ซึ่งเป็น ภูมิคุ้มกันที่สำคัญสำหรับเยาวชนให้ปลอดภัยจากยาเสพติด มีกิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน สร้างศูนย์รวมไว้ให้วัยรุ่นมารวมกลุ่ม กันทำกิจกรรมที่หลากหลายสร้างสรรค์ และเกิดสุขสร้างเครือข่าย TO BE NUMBER ONE ที่มีศักยภาพจะทำให้การ ดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพต่อเนื่องและยั่งยืน (กรมสุขภาพจิต กระทรวง สาธารณสุข, 2560) ที่สำคัญสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับภาคีเครือข่าย เช่น สถานศึกษาในพื้นที่ใกล้เคียงกัน ผู้ปกครอง ชุมชน สถานีตำรวจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งตำรวจชุมชนสัมพันธ์ เป็นต้น เพราะกลุ่มต่าง ๆ เหล่านี้จะช่วยเป็นเครือข่าย ช่วยป้องกันและแก้ไขปัญหายา รวมถึงช่วยเสนอแนะแนวทางการปฏิบัติต่าง ๆ อย่างเข้าใจและเข้าถึงข้อมูล (พรชัย วิริยะกิจ สุนทร, 2560) ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมการจัดกิจกรรมที่หลากหลายให้กับผู้เรียน เช่น กิจกรรมเข้าค่ายวิชาการ กิจกรรมลูกเสือเนตรนารี กิจกรรมส่งเสริมรักการอ่าน กิจกรรมเข้าค่ายคุณธรรม กิจกรรมผลิตสื่อสร้างสรรค์ กิจกรรมสร้าง รายได้ระหว่างเรียน ฯลฯ เพื่อให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียนให้กับนักเรียน ให้นักเรียนรู้จักตัวเองมาก ขึ้น เรียนรู้การทำงานเป็นทีม เรียนรู้ข้อผิดพลาดจากประสบการณ์ของตนเองและสร้างความมั่นใจให้ตัวเอง ซึ่งจะช่วยลด ปัญหาและสร้างภูมิคุ้มกันให้เกิดขึ้นกับนักเรียน ผู้บริหารสถานศึกษา ควรติดต่อประสานงานบูรณาการการปฏิบัติงานร่วมกับ หน่วยงานทั้งภายในและภายนอกกระทรวงศึกษาธิการ โดยจัดทำบันทึกความร่วมมือ (MOU) กับภาคีเครือข่ายในโครงการ ดำเนินงานความประพฤติของนักเรียนและนักศึกษา ต้องมีการขับเคลื่อนอย่างจริงจังตามข้อตกลงร่วมกัน อีกทั้งยังควร สนับสนุนการดำเนินการ “คลินิกเสมารักษ์” ในสถานศึกษา ที่สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนและนักศึกษาให้ สามารถเชื่อมโยงกิจกรรมร่วมกับพนักงานเจ้าหน้าที่ส่งเสริมความประพฤตินักเรียนและนักศึกษาในพื้นที่จังหวัด โดยการจัด กิจกรรมที่ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างบ้าน โรงเรียน และชุมชน เช่น การประชุมผู้ปกครอง การจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชน และการสร้างเครือข่ายผู้ปกครองเพื่อเฝ้าระวังและป้องกันปัญหายาเสพติด

การพัฒนาแนวทางการส่งเสริมความประพฤตินักเรียนและนักศึกษาในสถานศึกษาตามมาตรฐานงานเครือข่าย เจ้าหน้าที่ศูนย์เสมารักษ์สู่การปฏิบัติ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสระบุรี พบว่าในการขับเคลื่อนการบริหารส่งเสริมความ ประพฤตินักเรียนและนักศึกษา สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสระบุรี ตามแนวทาง SAFETY Model ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ในการส่งเสริมความประพฤติของนักเรียนและนักศึกษา ของสถานศึกษาที่เน้นการทำงานเชิงรุก ผู้ทรงคุณวุฒิ มีความคิดเห็นต่อแนวทาง ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมีความเป็นไปได้ ด้านความเป็น ประโยชน์ ด้านความถูกต้อง และด้านความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุดทุกรายการ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะแนวทางการ ส่งเสริมความประพฤติของนักเรียนและนักศึกษาของสถานศึกษาตามมาตรฐานงานเครือข่ายเจ้าหน้าที่ศูนย์เสมารักษ์สู่การ ปฏิบัติ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสระบุรีที่กำหนดสอดคล้องกับบริบทตามนโยบายของสำนักงานศึกษาธิการ และมาตรฐานงานเครือข่ายเจ้าหน้าที่ศูนย์เสมารักษ์สู่การปฏิบัติ โดยกระทรวงศึกษาธิการมีมาตรการสร้างการรับรู้ วัฒนธรรม ประชาสัมพันธ์ ในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาสารเสพติดผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น เสียงตามสาย เว็บไซต์โรงเรียน การสอดแทรกโทษพิษภัยของสารเสพติดผ่านกิจกรรมการเรียนการสอน และกิจกรรมพัฒนา ส่งผลให้นักเรียนและนักศึกษามี ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับยาเสพติดทั้งในเรื่องของความหมายของยาเสพติด ประเภทของยาเสพติด สาเหตุของการติดยา เสพติด โทษและพิษภัยที่เกิดจากยาเสพติด รวมทั้งการป้องกัน ตนเองจากยาเสพติด รวมถึงการให้ผู้ปกครองและครอบครัว เข้ามาสนับสนุนในกิจกรรมที่ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างบ้าน โรงเรียน และชุมชนเพื่อสร้างความร่วมมือในกลไกที่ สนับสนุนการทำงานตามมาตรฐานงานเครือข่ายเจ้าหน้าที่ศูนย์เสมารักษ์สู่การปฏิบัติ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสระบุรีจะ ทำให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับ ธ.สุรงค์ บุญทอง และคณะ (2564) การอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวจะมีความสำคัญในการกำหนดกฎระเบียบต่าง ๆ เพื่อให้เด็กดำเนินชีวิตไปในแนวทางที่ครอบครัวและสังคมประสงค์จะให้ เป็น ซึ่งถ้าครอบครัวมีวิธีการอบรมเลี้ยงดูในทางที่ถูกและเหมาะสม ก็จะทำให้เด็กปฏิบัติตนในทางที่ถูก ในทางตรงกันข้ามถ้าได้รับการเลี้ยงดูไม่ดี ทำให้พัฒนาทางด้านคุณธรรมถูกบดบังและประพฤติตนไปในทางที่ไม่พึงประสงค์ โดยทำในสิ่งที่สังคมส่วนใหญ่ไม่ยอมรับเช่น การใช้สารเสพติดร้ายแรง เป็นต้น สอดคล้องกับ กานดา สุขมาก และยุวดี แตรประสิทธิ์

(2561) พบว่า การอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมป้องกันยาเสพติดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และสามารถร่วมทำนายพฤติกรรมการป้องกันยาเสพติด ได้ร้อยละ 33.40 สอดคล้องกับแนวทางในกลุ่มมัธยมศึกษา ได้แก่ 1) สร้างภูมิคุ้มกันให้แก่นักเรียนในระดับมัธยมศึกษา เสริมสร้างความภาคภูมิใจในตนเอง 2) ส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษากำหนดบทบาทและสร้าง เครือข่ายกลุ่มแกนนำองค์กรวิชาชีพ ในการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องและจริงจัง 3) ส่งเสริม สนับสนุน ให้สถานศึกษาดูแลช่วยเหลือกลุ่มเสี่ยง/เสพ ด้วยการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในรูปแบบที่เหมาะสม 4) ส่งเสริม สนับสนุนการขับเคลื่อน โครงการ TO BE NUMBER ONE และ 5) ดำเนินการจัดระเบียบรอบสถานศึกษา โดยบูรณาการ ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (สุกานดา จันทวารีย์ และสุทธิพันธ์ อร์ญญาสา, 2560) ทั้งนี้ เครือข่ายศูนย์เสมารักษ์อำเภอ ทั้ง 13 อำเภอ ในจังหวัดสระบุรี ควรมีนโยบายการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมความร่วมมือกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยเน้นความร่วมมือกับครอบครัวของนักเรียนและนักศึกษาในการส่งเสริม ความประพฤตินักเรียนที่ชัดเจน ช่วยสนับสนุนกิจกรรม และการปฏิบัติงานเจ้าหน้าที่ให้เกิดคุณภาพ รวมทั้งสร้างเครือข่ายในระดับสถานศึกษาปฏิบัติหน้าที่ ส่งเสริมความประพฤตินักเรียนและนักศึกษา เครือข่ายภายนอกสถานศึกษาโดยมุ่งเน้นประโยชน์ และความปลอดภัยของเด็กนักเรียนและนักศึกษาเป็นสำคัญ

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้จากผลการวิจัยแนวทางการส่งเสริมความประพฤตินักเรียนและนักศึกษาในสถานศึกษาตามมาตรฐานงานเครือข่ายเจ้าหน้าที่ศูนย์เสมารักษ์สู่การปฏิบัติ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสระบุรี ตามแนวทาง SAFETY Model สามารถยกระดับการดำเนินงานได้จากการที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ประกอบด้วย ทีมนำ ทีมประสาน และทีมทำร่วมดำเนินการตามมาตรฐานงานเครือข่ายเจ้าหน้าที่ศูนย์เสมารักษ์โดยยึดหลักการบริหารจัดการคุณภาพ (PDCA) ใน 3 ระยะ คือ ก่อนการออกปฏิบัติงาน ระหว่างการปฏิบัติงาน และหลังการปฏิบัติงาน สามารถส่งเสริมการทำงานเครือข่ายศูนย์เสมารักษ์ประจำอำเภอทั้ง 13 อำเภอ ในจังหวัดสระบุรีซึ่งมีกลไกการขับเคลื่อนงานส่งเสริมความประพฤตินักเรียนและนักศึกษาให้เป็นระบบ และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อนักเรียน และนักศึกษา

สรุปผลการวิจัย

การพัฒนาแนวทางการส่งเสริมความประพฤตินักเรียนและนักศึกษาในสถานศึกษาตามมาตรฐานงานเครือข่ายเจ้าหน้าที่ศูนย์เสมารักษ์สู่การปฏิบัติ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสระบุรี พบว่า ในการขับเคลื่อนการบริหารส่งเสริมความประพฤตินักเรียนและนักศึกษา สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสระบุรี ตามแนวทาง SAFETY Model ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ในการส่งเสริมความประพฤติของนักเรียนและนักศึกษา ของสถานศึกษาที่เน้นการทำงานเชิงรุกที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่ามีความเป็นประโยชน์ ด้านความถูกต้อง ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 สำนักงานศึกษาธิการภาค สำนักการลูกเสือยุวกาชาดและกิจการนักเรียน และสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ควรส่งเสริมการศึกษาเชิงเปรียบเทียบแนวทางการส่งเสริมความประพฤติของสถานศึกษาตามมาตรฐานงานเครือข่ายเจ้าหน้าที่ศูนย์เสมารักษ์สู่การปฏิบัติ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสระบุรี ที่มีผลการดำเนินงานที่โดดเด่นเพื่อกำหนดแนวปฏิบัติที่ดี ของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด

1.2 สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด ควรพัฒนากลยุทธ์การส่งเสริมความประพฤตินักเรียนและนักศึกษา โดยบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานทางการศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสนับสนุนแนวทางการส่งเสริมความประพฤติของนักเรียนและนักศึกษาของสถานศึกษาตามมาตรฐานงานเครือข่ายเจ้าหน้าที่ศูนย์เสมารักษ์สู่การปฏิบัติ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสระบุรี

1.3 ผู้บริหารและบุคลากรสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสระบุรีควรสื่อสารสร้างการรับรู้ พัฒนา และฝึกอบรม สร้างความรู้ ความชำนาญ ครอบคลุม ติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่องตามมาตรฐานเกี่ยวกับงานเครือข่ายเจ้าหน้าที่ศูนย์ เสมาร์กซ์สู่การปฏิบัติ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำมาตรฐานงานเครือข่ายเจ้าหน้าที่ศูนย์ เสมาร์กซ์สู่การปฏิบัติ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสระบุรี

2.2 ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนาคู่มือการนำแนวทางการส่งเสริมความประพฤตินักเรียนและนักศึกษาในสถานศึกษา ตามมาตรฐานงานเครือข่ายเจ้าหน้าที่ศูนย์ เสมาร์กซ์สู่การปฏิบัติ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสระบุรี ไปสู่การปฏิบัติ

เอกสารอ้างอิง

- กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. (2560). *คู่มือการดำเนินงานโครงการรณรงค์ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด TO BE NUMBER ONE*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2566). *คู่มือการปฏิบัติงานพนักงานเจ้าหน้าที่ส่งเสริมความประพฤตินักเรียนและนักศึกษาของ กระทรวงศึกษาธิการ*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ..
- กานดา สุขมาก และ ยุติ แตรประสิทธิ์. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการป้องกันยาเสพติดของนักเรียน ประถมศึกษา ตอนปลาย โรงเรียนวัดปทุมวนาราม ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. *วารสาร พยาบาลตำรวจ*, 10(1), 164 – 172.
- ธ.สุรางค์ บุญทอง, ชีระพงษ์ สมเภาใหญ่, พระมหาสุพจน์ สุเมโธ และ พระครูประโชติกิจจาภรณ์. (2564). บทบาทของผู้บริหาร สถานศึกษากับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ชุมพร เขต 2. *วารสารพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์*, 6(2), 49-59.
- ปราณี หล้าเบญจ. (2561). *การวัดและประเมินผลการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สหมิตรพัฒนาการพิมพ์.
- พรชัย วิริยะกิจสุนทร. (2560). การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาพื้นที่รับผิดชอบกองบังคับการตำรวจ นครบาล 6. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยปทุมธานี*, 9(1), 158-161.
- สำนักส่งเสริมกิจการการศึกษา. (2564). *ระบบสารสนเทศเพื่อดูแลและติดตามการใช้สารเสพติดในสถานศึกษา*. สำนักงาน ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. สืบค้นจาก <https://www.catas.in.th/home/login>.
- สุกานดา จันทวารีย์ และ สุทธิพันธ์ อรัญญาสา. (2560). กลยุทธ์การเสริมสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดใน สถานศึกษา. *วารสารวิชาการธรรมทรรศน์*, 17(3), 390–401.
- Best, J.W. (1981). *Research in Education*. (4th ed.). Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-Hall.
- Likert, R. (1967). The Method of Constructing and Attitude Scale. In Reading in. Fishbein, M (Ed.), *Attitude Theory and Measurement* (pp. 90-95). New York: Wiley & Son.
- United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC). (2022). *Highlights trends on cannabis post-legalization, environmental impacts of illicit drugs, and drug use among women and youth*. Retrieved from <https://www.unodc.org/unodc/frontpage/2022/June/unodc-world-drug-report-2022-highlights-trends-on-cannabis-post-legalization--environmental-impacts-of-illicit-drugs--and-drug-use-among-women-and-youth.html>.

Factors Influencing Personnel Participation in Internal Quality Assurance at Chongraksat Wittaya School, under the Office of the Private Education, Pattani Province

Wan-ahmad Waeduereh^{1*} Muhammadsahid Salaming¹ Hibban Jehloh¹ and Narongsak Rorbkorb¹

¹ Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Prince of Songkhla University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: wanahmad.4work@gmail.com

ABSTRACT

This research aimed to (1) study the level of personnel participation in internal quality assurance according to the PDCA quality cycle at Chongraksat Wittaya School under the Office of Private Education, Pattani Province, and (2) examine factors influencing personnel participation in internal quality assurance at Chongraksat Wittaya School. The target group consisted of 200 administrators and teachers from Chongraksat Wittaya School. The research instrument was an opinion questionnaire. Data analysis employed percentages, means, standard deviations, and multiple regression analysis. The results revealed that 1) Personnel participation in internal quality assurance according to the PDCA quality cycle at Chongraksat Wittaya School was overall at a high level. The planning aspect had the highest mean score at the highest level, followed by the checking and evaluation aspect at the highest level, while the implementation aspect was at a high level, and the improvement aspect based on evaluation results had the lowest mean score at a high level. 2) Factors significantly influencing personnel participation in internal quality assurance at Chongraksat Wittaya School at the .01 significance level, ranked by influence coefficient from highest to lowest, were communication, resource, and management factors. The personnel factor had influence at the .05 significance level. All factors together explained 92.2% of the variance in participation ($R^2 = .922$), while the personnel development factor showed no significant influence. These research findings can be used as guidelines for developing and promoting personnel participation in school internal quality assurance to achieve greater effectiveness.

Keywords: Internal Quality Assurance, Personnel Participation, Influencing Factors, Private School

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนจงรักสถิตย์วิทยา สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี

วันอะห์หมัด แวดีอะเร^{1*} มูฮำหมัดซาฮิด สะแลมิง¹ อิบบาน เจะเลาะ¹ และ ณรงค์ศักดิ์ รอบคอบ¹

¹ สาขาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: wahmahmad.4work@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการประกันคุณภาพภายในตามวงจรคุณภาพ PDCA ของโรงเรียนจงรักสถิตย์วิทยา สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี และ (2) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนจงรักสถิตย์วิทยา กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้บริหารและครูโรงเรียนจงรักสถิตย์วิทยา จำนวน 200 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามความคิดเห็น วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า 1) การมีส่วนร่วมของบุคลากรในการประกันคุณภาพภายในตามวงจรคุณภาพ PDCA ของโรงเรียนจงรักสถิตย์วิทยา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านการวางแผนการปฏิบัติงานมีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการตรวจสอบประเมินผล อยู่ในระดับมากที่สุด ขณะที่ด้านการดำเนินงานตามแผน อยู่ในระดับมาก และด้านการนำผลการประเมินมาปรับปรุงมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อยู่ในระดับมาก 2) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน จงรักสถิตย์วิทยาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เรียงตามค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการสื่อสาร ด้านทรัพยากร และด้านการบริหารจัดการ ส่วนปัจจัยด้านบุคลากรมีอิทธิพลที่ระดับนัยสำคัญ .05 โดยปัจจัยทั้งหมดร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของการมีส่วนร่วมได้ร้อยละ 92.2 ($R^2 = .922$) ขณะที่ปัจจัยด้านการพัฒนาบุคลากรไม่มีอิทธิพล อย่างมีนัยสำคัญ ผลการวิจัยนี้สามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: การประกันคุณภาพภายใน, การมีส่วนร่วมของบุคลากร, ปัจจัยที่มีอิทธิพล, โรงเรียนเอกชน

© 2025 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

การศึกษาเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะในยุคที่เทคโนโลยีและสังคมเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ระบบการศึกษาจึงจำเป็นต้องปรับตัวเพื่อตอบสนองต่อความท้าทาย และความต้องการที่หลากหลายมากขึ้น การจัดการศึกษาในปัจจุบันมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ได้มาตรฐาน โดยใช้การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ทั้งนี้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กำหนดให้สถานศึกษาดำเนินการประกันคุณภาพภายในอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความมั่นใจว่าสถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2563) หลักการสำคัญที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางในการพัฒนาคุณภาพองค์กรคือ วงจรคุณภาพ PDCA (Plan-Do-Check-Act) หรือที่รู้จักในชื่อวงจรเดมมิง (Deming Cycle) ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ การวางแผน (Plan) การปฏิบัติตามแผน (Do) การตรวจสอบผลการดำเนินงาน (Check) และการปรับปรุงแก้ไข (Act) เมื่อนำวงจรนี้มาประยุกต์ใช้กับระบบการประกันคุณภาพการศึกษา จะช่วยให้สถานศึกษาสามารถดำเนินการประกันคุณภาพอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยความสำเร็จของวงจรนี้ขึ้นอยู่กับความร่วมมือของบุคลากรทุกระดับตลอดทั้งกระบวนการ ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์สำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา (ศุภนันทิพัฒน์ อ่อนศรี, 2562; กระทรวงศึกษาธิการ, 2563)

แม้จะมียุทธศาสตร์ที่ชัดเจน แต่จากรายงานการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาพบว่า หลายสถาบันยังประสบปัญหาในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน โดยเฉพาะการขาดการมีส่วนร่วมของบุคลากร

(สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2564) ดังจะเห็นจากงานวิจัยของ ศิริวรรณ จันทับ และคณะ (2566) กล่าวว่า บุคลากรมักมองว่าการประกันคุณภาพเป็นภาระงานเพิ่มเติม และไม่เห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วม ปัญหาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของระบบการประกันคุณภาพการศึกษาโดยรวม ดังนั้น ความสำเร็จของการประกันคุณภาพการศึกษา จึงขึ้นอยู่กับความร่วมมือของบุคลากรในทุกระดับ ตั้งแต่ผู้บริหาร คณาจารย์ และเจ้าหน้าที่ รวมถึงความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งโรงเรียนจรงักสัตย์วิทยา เป็นสถานศึกษาเอกชนที่ดำเนินการประกันคุณภาพภายในอย่างต่อเนื่องตามวงจร PDCA อย่างไรก็ตาม ยังคงพบปัญหาในด้านความรู้ความเข้าใจของบุคลากรบางกลุ่ม การประสานงานที่ไม่ทั่วถึง และระดับการมีส่วนร่วมที่แตกต่างกันระหว่างผู้บริหารและครูผู้สอน ซึ่งปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมเหล่านี้ จำเป็นต้องได้รับการศึกษาอย่างเป็นระบบ เพื่อหาแนวทางพัฒนาและส่งเสริมให้บุคลากรทุกระดับมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนจรงักสัตย์วิทยา ทั้งในด้านระดับการมีส่วนร่วมของบุคลากร และปัจจัยที่เกี่ยวข้องหรือสนับสนุนให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษา โดยใช้แนวคิดวงจรคุณภาพ PDCA เป็นแนวทางในการศึกษา เพื่อให้ผู้บริหารและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในสถานศึกษานำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางการดำเนินการปรับปรุงพัฒนาการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการประกันคุณภาพภายในตามวงจรคุณภาพ PDCA ของโรงเรียนจรงักสัตย์วิทยา สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนจรงักสัตย์วิทยา สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) โดยศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนจรงักสัตย์วิทยา สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครูโรงเรียนจรงักสัตย์วิทยา สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี จำนวน 200 คน สำหรับการกำหนดขนาดกลุ่มเป้าหมาย ผู้วิจัยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปจีสตาร์เพาเวอร์ (G*Power) สำหรับการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ โดยตั้งค่าขนาดอิทธิพลปานกลาง (Effect size = 0.15) ระดับนัยสำคัญ (α = 0.01) อำนาจการทดสอบ (Power = 0.95) และตัวแปรทำนาย 5 ตัว ผลการคำนวณแสดงว่าจำเป็นต้องใช้กลุ่มเป้าหมายจำนวน 189 คน จึงจะเพียงพอสำหรับการวิเคราะห์ทางสถิติอย่างมีประสิทธิภาพ (นิพิฐพนธ์ สนิทเหลือ และคณะ, 2562)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาการปฏิบัติงาน และฝ่ายงาน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน แบ่งเป็น 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านบุคลากร 2) ด้านการบริหารจัดการ 3) ด้านการสื่อสาร 4) ด้านการพัฒนาบุคลากร และ 5) ด้านทรัพยากร รวมจำนวน 25 ข้อ ลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามแบบของ ลีเคิร์ท

ตอนที่ 3 แบบสอบถามการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการวางแผนการปฏิบัติงาน (Plan) 2) ด้านการดำเนินงานตามแผน (Do) 3) ด้านการตรวจสอบประเมินผล (Check) และ 4) ด้านการนำผลการประเมินผลมาปรับปรุง (Action) รวมจำนวน 12 ข้อ ลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale)

ผู้วิจัยตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือทั้งหมดโดยนำแบบสอบถาม 40 ข้อ เสนอผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ประกอบด้วย ด้านการวัดและประเมินผล 1 ท่าน ด้านการบริหารการศึกษา 2 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ผลการวิเคราะห์ พบค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.33-1.00 มีข้อที่ผ่านเกณฑ์ (IOC > 0.60) จำนวน 37 ข้อ และไม่ผ่านเกณฑ์ 3 ข้อ ผู้วิจัยตัดข้อที่ไม่ผ่านเกณฑ์ออก จากนั้นวิเคราะห์ความเชื่อมั่นด้วยสูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.81 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ แล้วจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

3. สมมติฐานการวิจัย

ปัจจัยด้านบุคลากร ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ ปัจจัยด้านการสื่อสาร ปัจจัยด้านการพัฒนาบุคลากร และปัจจัยด้านทรัพยากร ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนจรัลศักดิ์วิทยา สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

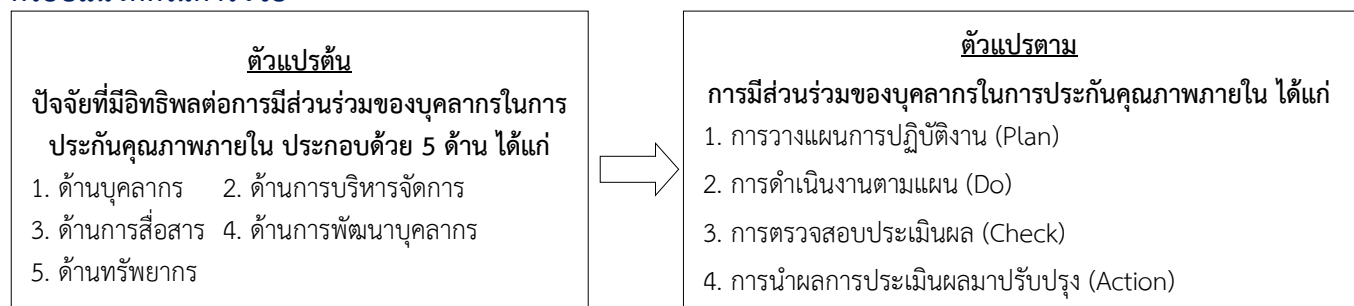
ในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้จัดทำหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้บริหาร และครูของโรงเรียนจรัลศักดิ์วิทยา จำนวน 200 คน จากนั้นดำเนินการจัดส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล แบบสอบถามการวิจัยในรูปแบบออนไลน์ ผ่านโปรแกรม Google Form โดยมีการกำหนดช่วงเวลาในการตอบกลับอย่างชัดเจน พร้อมทั้งดำเนินการติดตามการตอบกลับอย่างสม่ำเสมอ หลังจากได้รับการตอบกลับ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 วิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนจรัลศักดิ์วิทยา โดยใช้เกณฑ์การแปลผล: แบ่งออกเป็น 5 ระดับ ตามเกณฑ์ของ ศิริชัย กาญจนวาสี (2564) ได้แก่ มีส่วนร่วมมากที่สุด (4.50–5.00) มีส่วนร่วมมาก (3.50–4.49) มีส่วนร่วมปานกลาง (2.50–3.49) มีส่วนร่วมน้อย (1.50–2.49) มีส่วนร่วมน้อยที่สุด (1.00–1.49)

5.2 วิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนจรัลศักดิ์วิทยา โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เนื่องจากต้องวิเคราะห์อิทธิพลของตัวแปรอิสระหลายตัว (ปัจจัยทั้ง 5 ด้าน) ที่มีต่อตัวแปรตามหนึ่งตัว (การมีส่วนร่วมของบุคลากร) และใช้วิธีการนำตัวแปรเข้าวิเคราะห์ทั้งหมด (Enter Regression) โดยนำตัวแปรอิสระทั้ง 5 ปัจจัยเข้าสู่สมการการถดถอยพร้อมกันครั้งเดียว เนื่องจากปัจจัยทั้ง 5 ด้านมาจากการทบทวนวรรณกรรมและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ว่าปัจจัยทั้ง 5 ด้านส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการประกันคุณภาพภายใน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ผลการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนจรัสวิทยวิทยา

ตารางที่ 1 ระดับการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนจรัสวิทยวิทยา

ระดับการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนจรัสวิทยวิทยา	ระดับคุณภาพ		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. การวางแผนการปฏิบัติงาน (Plan)	4.57	1.03	มากที่สุด
2. การดำเนินงานตามแผน (Do)	4.19	0.95	มาก
3. การตรวจสอบประเมินผล (Check)	4.51	1.1	มากที่สุด
4. การนำผลการประเมินผลมาปรับปรุง (Action)	4.09	1.33	มาก
รวม	4.34	1.10	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนจรัสวิทยวิทยา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 1.10) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับจากมากไปน้อย พบว่า การวางแผนการปฏิบัติงาน (Plan) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.57$, S.D. = 1.03) อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ การตรวจสอบประเมินผล (Check) ($\bar{X} = 4.51$, S.D. = 1.10) อยู่ในระดับมากที่สุด การดำเนินงานตามแผน (Do) ($\bar{X} = 4.19$, S.D. = 0.95) อยู่ในระดับมาก และการนำผลการประเมินผลมาปรับปรุง (Action) มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 4.09$, S.D. = 1.33) อยู่ในระดับมาก ด้านการนำผลการประเมินผลมาปรับปรุง (Action) มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานสูงที่สุด (S.D. = 1.33) แสดงว่า ความคิดเห็นของบุคลากรในด้านนี้มีความแตกต่างกันมากกว่าด้านอื่น ๆ ในขณะที่ด้านการดำเนินงานตามแผน (Do) มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานต่ำที่สุด (S.D. = 0.95) แสดงว่าความคิดเห็นของบุคลากรในด้านนี้มีความสอดคล้องกันมากกว่าด้านอื่น ๆ

2. ผลของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนจรัสวิทยวิทยา

ปัจจัยที่นำมาศึกษา ได้แก่ ปัจจัยด้านบุคลากร (X_1) ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ (X_2) ปัจจัยด้านการสื่อสาร (X_3) ปัจจัยด้านการพัฒนาบุคลากร (X_4) และปัจจัยด้านทรัพยากร (X_5) มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนจรัสวิทยวิทยาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติอย่างน้อย 1 ปัจจัย ตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ ANOVA ของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการประกันคุณภาพภายใน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
Regression	49.94	5	9.99		
Residual	178.20	183	0.974	10.26**	.000
Total	228.14	188			

หมายเหตุ: ** $P < .01$

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนจรัสวิทยวิทยา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีทั้งหมด 3 ปัจจัย และที่ระดับ .05 มี 1 ปัจจัย เรียงลำดับตามค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล (Beta) จากมากไปน้อย ได้แก่ ปัจจัยด้านการสื่อสาร ปัจจัยด้านทรัพยากร ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และปัจจัยด้านบุคลากร ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนปัจจัยที่ไม่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญ ได้แก่ ปัจจัยด้านการพัฒนาบุคลากรโดยตัวแปรอิสระทั้งหมดสามารถรวมกันอธิบายความแปรปรวนของการมีส่วนร่วมของบุคลากรใน

การประกันคุณภาพภายในได้ร้อยละ 92.20 ($R^2 = .922$) เมื่อปรับแก้แล้วได้ร้อยละ 91.8 (Adjusted $R^2 = .918$) ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการประมาณค่าเท่ากับ .286 (Std. Error of the Estimate = .286) ซึ่งมีความสัมพันธ์กันในระดับสูงมาก ($R = .960$) สอดคล้องกับข้อตกลงเบื้องต้นของการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณสมการพยากรณ์ที่ได้คือ $\hat{Y} = 2.100 + 0.115(X_1) + 0.149(X_2) + 0.243(X_3) + 0.172(X_5)$ แสดงให้เห็นว่าการสื่อสารเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน ตามตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการประกันคุณภาพภายใน

ตัวแปร	ค่าขนาดอิทธิพล			t	p-value
	B	SE	Beta		
ค่าคงที่	2.100	.384		5.469	.000
ด้านบุคลากร (X_1)	0.115	0.057	0.133	2.021*	.045
ด้านการบริหารจัดการ (X_2)	0.149	0.051	0.196	2.926**	.004
ด้านการสื่อสาร (X_3)	0.243	0.052	0.307	4.635**	.000
ด้านการพัฒนาบุคลากร (X_4)	0.058	0.049	0.079	1.180	.240
ด้านทรัพยากร (X_5)	0.172	0.051	0.223	3.365**	.001

$R = .960$, Adjusted $R^2 = .918$, $R^2 = .922$, SEb = .286

หมายเหตุ: ** $P < .01$, * $P < .05$

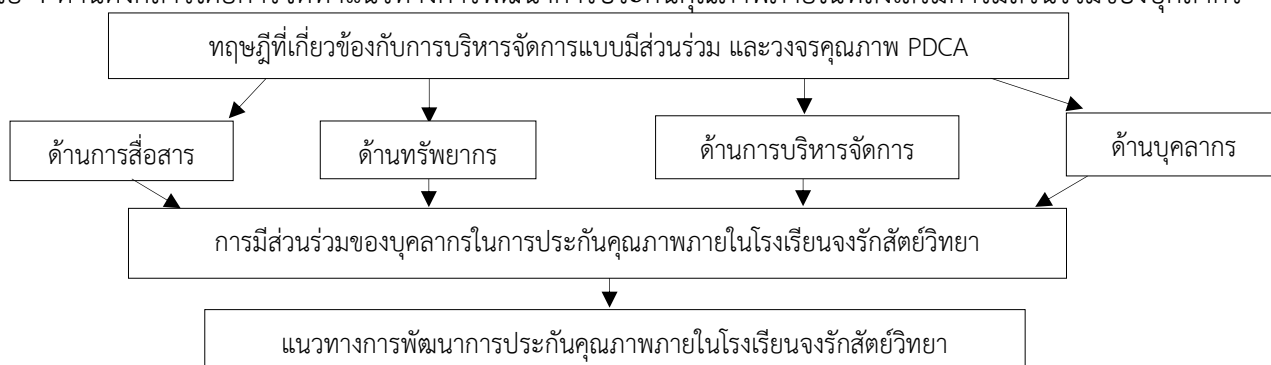
อภิปรายผล

ระดับการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนจรัลศักดิ์วิทยา ผลการวิจัยพบว่าระดับการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนจรัลศักดิ์วิทยาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสะท้อนถึงการประยุกต์ใช้หลักการของการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กร (Total Quality Management) ของ Deming (1986) ที่เน้นการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกระดับในกระบวนการปรับปรุงคุณภาพอย่างต่อเนื่องผ่านวงจร Plan-Do-Check-Act การที่ด้านการวางแผน (Plan) และด้านการตรวจสอบประเมินผล (Check) มีค่าเฉลี่ยสูงสุดสอดคล้องกับทฤษฎีการมีส่วนร่วมของ Arnstein (1969) ในระดับ “Partnership” ซึ่งบุคลากรมีบทบาทในการร่วมกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายคุณภาพของสถานศึกษา รวมทั้งสะท้อนถึงการประยุกต์ใช้หลักการที่ 8 ของ Deming คือ “การขับเคลื่อนด้วยข้อเท็จจริง” ที่เน้นการใช้ข้อมูลและการประเมินผลเป็นฐานในการตัดสินใจ สอดคล้องกับ สุรัชย์ จันทน์นุ่น และคณะ (2563) ที่พบว่า ด้านการวางแผนของสถานศึกษาอาชีวศึกษาในจังหวัดสงขลามีค่าเฉลี่ยสูงถึง 4.63 และสอดคล้องกับ นันทิพัฒน์ อ่อนศรี (2562) ที่กล่าวว่า การนำวงจร PDCA มาประยุกต์ใช้ช่วยให้สถานศึกษาดำเนินการประกันคุณภาพอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ผลการวิจัยที่พบว่าด้านการดำเนินงานตามแผน (Do) มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านการวางแผนและการตรวจสอบประเมินผลเป็นประเด็นที่น่าสนใจ เนื่องจากตามทฤษฎี PDCA Cycle การดำเนินงานตามแผนควรมีความต่อเนื่องจากการวางแผน อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานตามแผนมักเผชิญกับอุปสรรคด้านทรัพยากรและเวลา ทำให้การมีส่วนร่วมในขั้นตอนนี้มีความท้าทายมากกว่าขั้นตอนอื่น ส่วนด้านการนำผลการประเมินมาปรับปรุง (Action) ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดและมีค่าการกระจายตัวสูง สะท้อนถึงความแตกต่างของการมีส่วนร่วมในหมู่บุคลากร ยังสอดคล้องกับ ศิริวรรณ จันทน์ และคณะ (2566) ที่พบว่าบุคลากรมักมองการประกันคุณภาพเป็นภาระเพิ่มเติม โดยเฉพาะในขั้นตอนการปรับปรุงที่ต้องใช้เวลาและความทุ่มเท ดังนั้นผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมของบุคลากรในโรงเรียนจรัลศักดิ์วิทยาอยู่ในระดับ “Consultation” ถึง “Partnership” ตามบันไดการมีส่วนร่วมของ Arnstein (1969) โดยบุคลากรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและวางแผน แต่การที่ขั้นตอน Action มีค่าต่ำสุดแสดงให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมยังไม่ถึงระดับ “Citizen Control” ที่บุคลากรมีอำนาจในการควบคุมและปรับปรุงกระบวนการอย่างเต็มที่ จึงเป็นประเด็นสำคัญที่โรงเรียนควรให้ความสนใจในการพัฒนาต่อไป

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนจรัสวิทยวิทยา พบว่า ปัจจัยด้านการสื่อสารมีอิทธิพลสูงสุด ($\beta = 0.307, p < .01$) เนื่องจากการสื่อสารเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างความเข้าใจที่ตรงกัน กระตุ้นการมีส่วนร่วม และประสานการทำงานร่วมกันของบุคลากรทุกระดับ ตั้งแต่การสื่อสารนโยบายไปจนถึงบทบาทหน้าที่ของแต่ละคน สอดคล้องกับ สุรัชย์ จันทน์นุ่น และ (2563) ที่พบว่า ปัจจัยการสื่อสารมีค่าสัมประสิทธิ์เบต้าสูงถึง .338 แสดงให้เห็นว่าการสื่อสารเป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทั้งในสถานศึกษาเอกชนและสถานศึกษาของรัฐ รองลงมาคือปัจจัยด้านทรัพยากร ซึ่งแสดงว่าการมีทรัพยากรเพียงพอทั้งด้านบุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และเวลา ช่วยให้การดำเนินงานราบรื่น ไม่ติดขัด บุคลากรรู้สึกมีเครื่องมือพร้อมสำหรับการทำงาน สอดคล้องกับ ศิริวรรณ จันทับ และคณะ (2566) พบว่า ทักษะคิดและแรงจูงใจมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพ โดยบุคลากรบางส่วนมองว่าการประกันคุณภาพเป็นภาระงานเพิ่มเติม ขณะที่ปัจจัยด้านการพัฒนาบุคลากรไม่แสดงอิทธิพลที่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสะท้อนว่าการพัฒนาบุคลากรในปัจจุบันยังไม่เชื่อมโยงกับการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง อาจเน้นที่ปริมาณและภารกิจมากกว่าการสร้างความรู้และแรงจูงใจภายใน ส่งผลให้พฤติกรรมการมีส่วนร่วมไม่ชัดเจน ดังนั้นควรปรับแนวทางการพัฒนาให้เน้นคุณภาพ ความต่อเนื่อง และสอดคล้องกับบริบทการทำงานจริง เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่มีนัยสำคัญต่อการประกันคุณภาพในระยะยาว การส่งเสริมการมีส่วนร่วมควรให้ความสำคัญกับการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ การจัดสรรทรัพยากรอย่างเหมาะสม และการกระจายอำนาจในการตัดสินใจ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและความยั่งยืนในการประกันคุณภาพการศึกษา

องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยครั้งนี้พบว่า ปัจจัยด้านบุคลากร ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ ด้านการสื่อสาร ด้านทรัพยากร มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนจรัสวิทยวิทยา องค์ความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้นคือ การบูรณาการปัจจัย 4 ด้านดังกล่าวโดยการจัดทำแนวทางการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคลากร

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพภายใน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านการวางแผนการปฏิบัติงาน (Plan) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ การตรวจสอบประเมินผล (Check) ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน ขณะที่การนำผลการประเมินมาปรับปรุง (Action) มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อยู่ในระดับมาก ส่วนปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เรียงลำดับตามค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล Beta จากมากไปหาน้อย ได้แก่ ปัจจัยด้านการสื่อสาร ($\beta = 0.307, p < .01$) ด้านทรัพยากร ($\beta = 0.223, p < .01$) ด้านการบริหารจัดการ ($\beta = 0.196, p < .01$) และด้านบุคลากร ($\beta = 0.133, p < .05$) โดยตัวแปรอิสระทั้งหมดรวมกันอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 92.20 ($R^2 = .922$) สมการพยากรณ์คือ $\hat{Y} = 2.100 + 0.115(X1) + 0.149(X2) + 0.243(X3) + 0.172(X5)$ ในทางกลับกัน ปัจจัยด้านการพัฒนาบุคลากร ไม่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งอาจขัดกับสมมติฐานทั่วไปและงานวิจัยที่ผ่านมา สะท้อนถึงการพัฒนาบุคลากรในบริบทของโรงเรียนเอกชนที่อาจยังเน้นเชิงปริมาณหรือภารกิจมากกว่าการส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจในระบบการประกันคุณภาพภายในอย่างแท้จริง บุคลากรอาจเข้าร่วมอบรมโดยขาดการต่อยอดสู่การปฏิบัติ หรือไม่มีแรงจูงใจ

ภายในที่จะมีส่วนร่วมอย่างลึกซึ้ง จึงควรปรับแนวทางการพัฒนาให้เน้นคุณภาพ ความต่อเนื่อง และเชื่อมโยงกับบริบทการทำงานจริง เพื่อให้การพัฒนามีผลลัพธ์ที่ชัดเจนต่อระบบการประกันคุณภาพภายในอย่างมั่นคงและยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยพบว่า ด้านที่บุคลากรมีส่วนร่วมน้อยที่สุดคือด้านการนำผลประเมินมาปรับปรุง (Action) แม้อยู่ในระดับมาก แต่มีความแปรปรวนสูง จึงควรส่งเสริมให้เกิดการนำผลการประเมินไปใช้ปรับปรุงงานอย่างต่อเนื่อง โดยกำหนดผู้รับผิดชอบที่ชัดเจนและติดตามผลเป็นระบบ นอกจากนี้ควรสื่อสารแนวทางการประกันคุณภาพให้บุคลากรเข้าใจง่ายและทั่วถึง ควบคู่กับการจัดสรรทรัพยากรและบริหารงานให้เอื้อต่อการมีส่วนร่วม โดยเน้นสร้างทัศนคติเชิงบวกและแรงจูงใจที่เหมาะสม เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างครอบคลุมและยั่งยืนในทุกขั้นตอนของกระบวนการ PDCA

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเฉพาะปัจจัยบางด้านที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่งในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ดังนั้น เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น ควรมีการศึกษาปัจจัยอื่นเพิ่มเติม เช่น ภาวะผู้นำของผู้บริหารและวัฒนธรรมองค์กร ซึ่งอาจมีบทบาทสำคัญต่อการสร้างบรรยากาศการมีส่วนร่วมของบุคลากรอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ ควรขยายขอบเขตการวิจัยไปยังโรงเรียนเอกชนและโรงเรียนของรัฐในพื้นที่อื่น เพื่อเปรียบเทียบผลลัพธ์และสร้างองค์ความรู้ที่สามารถนำไปใช้ในระดับนโยบายหรือระดับประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2563). *แนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาตามกฎหมายกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ.2561*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวง ศึกษาธิการ.
- นิพิฐพนธ์ สนิทเหลือ, วชิรพร สาทร์เพ็ชร และ ญาดา นภาพารักษ์. (2562). การคำนวณขนาดตัวอย่างด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป G*POWER. *วารสารวิชาการสถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ*, 5(1), 496-507.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2564). *ทฤษฎีการประเมิน*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริวรรณ จันทับ, ทินกร ช่อมพงษ์ และ เยาวเรศ รักดีจิตร. (2566). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์. *วารสารครุศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์*, 6(2), 194-207.
- สุนันท์พัฒน์ อ่อนศรี. (2562). *การบริหารคุณภาพกับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเขตกรุงเทพมหานคร*. (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร).
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2564). *รายงานประจำปี 2564*. กรุงเทพฯ: สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2563). *เอกสารประกอบการประชุมโครงการประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การจัดทำประมวลสาระกฎหมายทั้งระบบที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการศึกษา เพื่อการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สุรัช จันทน์นุ่น, ชาวนี แก้วมโน และ กิตติพร เนาว์สุวรรณ. (2563). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษารัฐบาล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจังหวัดสงขลา. ใน *การประชุมมหาดไทยวิชาการระดับชาติและนานาชาติครั้งที่ 11* (น. 1296-1305). สงขลา: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- Arnstein, S. R. (1969). A ladder of citizen participation. *Journal of the American Institute of Planners*, 35(4), 216-224.
- Deming, W. E. (1986). *Out of the crisis*. Cambridge, MA: Massachusetts Institute of Technology, Center for Advanced Engineering Study.

Profitability Working Capital and Corporate Governance and Their Impact on the Firm Value of Listed Companies in the Stock Exchange of Thailand A case study of the Industrials and Agro & Food Industry Sectors

Khwanchai Chomsiri^{1*} Yuttana Chamchukul¹ and Chalakorn Khewpimpa¹

¹ Faculty of Accountancy, Sripatum University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: khwanchai.ch@spu.ac.th

ABSTRACT

This study aims to examine the relationship between profitability, working capital, and corporate governance and their impact on firm value of listed companies in the Stock Exchange of Thailand, specifically in the Industrials, Agro, and Food Industry sectors. This research employs a Quantitative Research methodology, utilizing secondary data collected from annual reports, financial statements, and accompanying notes of sample companies during the period 2019–2023. The data sources include the Stock Exchange of Thailand website and the official websites of the selected companies. The findings indicate that profitability, working capital, and corporate governance have a statistically significant relationship with firm value. Specifically, return on assets (ROA) and return on equity (ROE) positively affect the price-to-earnings ratio (P/E) and the price-to-book value ratio (P/BV). Additionally, accounts receivable turnover and the collection period influence firm value, as companies with efficient working capital management tend to enhance profitability and firm valuation. Regarding corporate governance, the study finds that board size and the proportion of non-executive directors positively correlate with firm value, highlighting the role of good corporate governance in fostering financial stability and organizational transparency.

Keywords: Profitability, Working Capital, Corporate Governance, Enterprise Value

ความสามารถในการทำกำไร เงินทุนหมุนเวียนและการกำกับดูแลกิจการที่มีต่อมูลค่ากิจการ ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมและกลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร

ขวัญชัย ขมศิริ^{1*} ยุทธนา แซ่มชุกุล¹ และ ชลากร เขียวพิมพ์พา¹

¹ คณะบัญชี มหาวิทยาลัยศรีปทุม ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: Khwanchai.ch@spu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ความสามารถในการทำกำไร เงินทุนหมุนเวียน และการกำกับดูแลกิจการ ที่มีต่อ มูลค่ากิจการ ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในกลุ่มสินค้า อุตสาหกรรม อุตสาหกรรมเกษตร และอุตสาหกรรมอาหาร การวิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิจาก รายงานประจำปี งบการเงิน และหมายเหตุประกอบงบการเงิน ของบริษัท ตัวอย่างในช่วงปี 2562-2566 ข้อมูลดังกล่าวได้มาจาก เว็บไซต์ของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และเว็บไซต์ของบริษัท ในกลุ่มตัวอย่าง ผลการศึกษา พบว่า ความสามารถในการทำกำไร เงินทุนหมุนเวียน และการกำกับดูแลกิจการ มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อ มูลค่ากิจการ โดยเฉพาะ อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (ROA) และอัตราผลตอบแทนต่อผู้ถือหุ้น (ROE) ที่ส่งผลเชิงบวกต่อ อัตราส่วนราคาต่อกำไรต่อหุ้น (P/E) และอัตราส่วนราคาตลาดต่อมูลค่าทางบัญชี (P/BV) นอกจากนี้ อัตราการหมุนเวียนของลูกหนี้และระยะเวลาในการเก็บเงินจากลูกหนี้ ยังส่งผลกระทบต่อมูลค่า กิจการ โดยบริษัทที่มี การบริหารเงินทุนหมุนเวียนอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถเพิ่ม ความสามารถในการทำกำไรและสร้าง มูลค่าให้กับกิจการได้ ในส่วนของ การกำกับดูแลกิจการ พบว่า ขนาดของคณะกรรมการบริษัท และสัดส่วนของกรรมการที่ไม่เป็นผู้บริหาร มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับมูลค่ากิจการ ซึ่งสะท้อนถึง บทบาทของการกำกับดูแลที่ดีในการเสริมสร้างความ มั่นคงทางการเงินและความโปร่งใสขององค์กร

คำสำคัญ: ความสามารถในการทำกำไร, เงินทุนหมุนเวียน, การกำกับดูแลกิจการ, มูลค่ากิจการ

© 2025 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

ปัจจุบัน บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยต้องเผชิญกับสภาพแวดล้อมทางธุรกิจที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและเต็มไปด้วยความไม่แน่นอน โดยมีปัจจัยสำคัญ เช่น ความผันผวนของเศรษฐกิจโลก การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่รวดเร็ว และการแข่งขันที่เข้มข้นจากคู่แข่งทั้งในและต่างประเทศ ซึ่งส่งผลกระทบต่อความสามารถ ในการทำกำไรและการดำเนินธุรกิจอย่างยั่งยืน ดังนั้น องค์กรจึงจำเป็นต้องมีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งต่อการเปลี่ยนแปลง เหล่านี้ และสามารถปรับตัวได้อย่างรวดเร็ว เช่น การพัฒนานวัตกรรมและการเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ ทั้งนี้ การบริหารจัดการ องค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการวางกลยุทธ์ การตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ และการบริหารทรัพยากรอย่าง เหมาะสม เป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้บริษัทสามารถรับมือกับความท้าทายในยุคปัจจุบันได้อย่างมีประสิทธิภาพ หากไม่ สามารถปรับตัวได้ อาจส่งผลกระทบต่อผลประกอบการและความอยู่รอดขององค์กรในระยะยาว (สุภาวดี ศรีสุวรรณ, 2564)

การบริหารจัดการองค์กรในยุคปัจจุบันมิได้มุ่งเน้นเพียงการสร้างผลกำไรในระยะสั้นเท่านั้น แต่ยังคงคำนึงถึงความ ยั่งยืนในระยะยาว โดยเฉพาะการสร้างมูลค่ากิจการ (Firm Value) ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ผู้ถือหุ้นและนักลงทุนใช้ในการ ประเมินศักยภาพของบริษัท การเพิ่มมูลค่ากิจการจำเป็นต้องดำเนินการผ่านกลยุทธ์ที่สอดคล้องกับเป้าหมายองค์กร โดยให้ ความสำคัญกับการบริหารทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ การลงทุนในนวัตกรรม และการเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้มี ส่วนได้เสีย ซึ่งประกอบด้วยผู้ถือหุ้น พนักงาน และนักลงทุน ดังนั้น หนึ่งในกลไกสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างเสถียรภาพทาง

การเงินและเชื่อมโยงกับผลการดำเนินงานขององค์กร คือ การบริหารจัดการเงินทุนหมุนเวียนอย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารลูกหนี้ สินค้าคงคลัง และเจ้าหนี้ที่เหมาะสม จะช่วยเพิ่มสภาพคล่องขององค์กรและเสริมสร้างความสามารถในการชำระหนี้ นอกจากนี้ การกำกับดูแลกิจการที่ดี (Corporate Governance) ซึ่งให้ความสำคัญกับความโปร่งใสและการบริหารความเสี่ยงอย่างเป็นระบบ ยังเป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างความเชื่อมั่นให้แก่นักลงทุน และสนับสนุนการเติบโตขององค์กรอย่างยั่งยืน (วริยา สุวัญญุณภาส และดารณี เอื้อชนะจิต, 2566)

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการระดมทุนและการพัฒนากิจการในหลากหลายอุตสาหกรรม โดยเฉพาะกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม และอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหารซึ่งมีความสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ นอกจากการสร้างงานและรายได้แล้ว อุตสาหกรรมเหล่านี้ยังส่งผลต่อเสถียรภาพทางเศรษฐกิจในภาพรวม กลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอาหารมีความโดดเด่นในฐานะที่เป็นอุตสาหกรรมเชิงยุทธศาสตร์ของประเทศ เนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม มีความได้เปรียบด้านทรัพยากรธรรมชาติ ภูมิอากาศ และแรงงาน กลุ่มนี้ครอบคลุมธุรกิจเกษตรกรรมแปรรูป อาหารแช่แข็ง อาหารสัตว์ และเครื่องดื่ม ซึ่งมีการส่งออกสูง สร้างรายได้เข้าประเทศจำนวนมาก อีกทั้งยังเป็นกลุ่มที่ได้รับการยอมรับจากนักลงทุนว่า “มีความมั่นคง” เนื่องจากเกี่ยวข้องกับปัจจัยพื้นฐานของการดำรงชีวิต (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2567) ประกอบกับในยุคเศรษฐกิจโลกที่มีความผันผวนสูง ท่ามกลางความท้าทายจากภาวะเงินเฟ้อ การเปลี่ยนแปลงของอัตราดอกเบี้ย และความไม่แน่นอนทางภูมิรัฐศาสตร์ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยจึงจำเป็นต้องสร้างความสามารถในการแข่งขันอย่างยั่งยืน “มูลค่ากิจการ” (Firm Value) เป็นตัวชี้วัดสำคัญที่สะท้อนถึงศักยภาพของกิจการในการสร้างผลตอบแทนในระยะยาว และเป็นที่น่าสนใจของนักลงทุนในตลาดทุน ปัจจัยที่อาจมีอิทธิพลต่อมูลค่ากิจการได้แก่ ความสามารถในการทำกำไร (Profitability) สภาพคล่องในรูปของเงินทุนหมุนเวียน (Working Capital) และการกำกับดูแลกิจการที่ดี (Corporate Governance) ซึ่งล้วนเป็นปัจจัยภายในที่ผู้บริหารสามารถบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ การวิจัยที่ผ่านมายืนยันว่าความสามารถในการทำกำไร มีความสัมพันธ์กับมูลค่ากิจการ เพราะแสดงถึงศักยภาพในการสร้างรายได้ ส่วน เงินทุนหมุนเวียน เป็นดัชนีที่ชี้ถึงประสิทธิภาพในการบริหารสินทรัพย์หมุนเวียนและหนี้สินหมุนเวียน ซึ่งมีผลต่อกระแสเงินสดและความสามารถในการชำระหนี้ ในขณะที่ การกำกับดูแลกิจการที่ดี ช่วยสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักลงทุนและลดความเสี่ยงจากปัญหาทุจริตหรือการบริหารที่ไม่โปร่งใส (Talunohi, D., & Bertuah, E., 2022; Garg, M. C., & Singh, M., 2024)

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจะมีการศึกษาหัวข้อเหล่านี้ในระดับสากลและในภาพรวมของตลาดหลักทรัพย์ไทย แต่ยังคงขาดการวิจัยเชิงลึกที่มุ่งวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภายในดังกล่าวกับมูลค่ากิจการในกลุ่มธุรกิจเฉพาะอย่างกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม และกลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร ซึ่งมีลักษณะการดำเนินธุรกิจแตกต่างกัน อาทิ ความเสี่ยงด้านวัตถุดิบ วัฏจักรของธุรกิจ ความผันผวนของราคา และนโยบายภาครัฐ จากเหตุผลดังกล่าว การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการทำกำไร การบริหารจัดการเงินทุนหมุนเวียน และการกำกับดูแลกิจการที่มีต่อมูลค่ากิจการ จึงเป็นสิ่งจำเป็นในการทำความเข้าใจถึงกลไกที่ส่งผลต่อความมั่นคงและการเติบโตของบริษัท โดยเฉพาะในกลุ่มอุตสาหกรรมสำคัญ เช่น กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม และกลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร ผลการศึกษานี้คาดว่าจะ成为ข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ช่วยสนับสนุนการพัฒนากลยุทธ์การบริหารจัดการ และเสริมสร้างองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาธุรกิจและตลาดทุนในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความสามารถในการทำกำไร เงินทุนหมุนเวียน และการกำกับดูแลกิจการที่มีต่อมูลค่ากิจการของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม อุตสาหกรรมเกษตร และอุตสาหกรรมอาหาร

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ข้อมูลที่ใช้ศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้ศึกษาเฉพาะบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยเป็นบริษัทในกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม และกลุ่มอุตสาหกรรมเกษตร ในช่วงเวลา พ.ศ.2562-2566 โดยมีจำนวน 771 ชุดข้อมูล โดยงานวิจัยในครั้งนี้จะไม่รวมกลุ่มที่กำลังอยู่ระหว่างการฟื้นฟูการดำเนินงาน แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาและเก็บข้อมูลเป็นแหล่งข้อมูลทุติยภูมิจากการเก็บข้อมูลแบบแสดงรายงานข้อมูลประจำปี (แบบ 56-1 One Report), Set Smart, Data Stream (ฐานข้อมูล SET SMART, 2568; DataStream, 2568)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบทุติยภูมิ (Secondary Data) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบทุติยภูมิจากรายงานประจำปี พ.ศ.2562-2566 ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ปี พ.ศ.2562 -2566 จำนวน 855 ชุดข้อมูล ที่มีการเปิดเผยในรายงานข้อมูลประจำปี (แบบ 56-1 One Report), Set Smart, Data Stream (ฐานข้อมูล SET SMART, 2568; DataStream, 2568)

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 ความสามารถในการทำกำไร ได้แก่ อัตรากำไรขั้นต้น อัตรากำไรสุทธิ อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ และอัตราผลตอบแทนต่อผู้ถือหุ้น มีความสัมพันธ์กับมูลค่ากิจการของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม และกลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร

3.2 เงินทุนหมุนเวียน ได้แก่ อัตราส่วนหมุนเวียนของลูกหนี้ อัตราส่วนหมุนเวียนของเจ้าหนี้ และระยะเวลาในการเก็บเงินจากลูกหนี้ มีความสัมพันธ์กับมูลค่ากิจการของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม และกลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร

3.3 การกำกับดูแลกิจการ ได้แก่ ขนาดของคณะกรรมการ สัดส่วนของกรรมการที่ไม่เป็นผู้บริหาร สัดส่วนการถือหุ้นของผู้ถือหุ้นรายใหญ่ และสัดส่วนการถือหุ้นของกรรมการบริหารของบริษัทจดทะเบียน มีความสัมพันธ์กับมูลค่ากิจการของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม และกลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาในครั้งนี้ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบทุติยภูมิ (Secondary Data) ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม กลุ่มอุตสาหกรรมเกษตร และอุตสาหกรรมอาหาร ซึ่งประกอบด้วยรายงานประจำปี งบการเงิน หมายเหตุประกอบงบการเงิน ในช่วงปี 2562-2566 โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากฐานข้อมูลจากเว็บไซต์ของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและเว็บไซต์ของกิจการในกลุ่มตัวอย่าง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) สถิติเชิงพรรณนา การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) เพื่อหาค่าเฉลี่ย ค่าสุด และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรในแต่ละหมวดธุรกิจ ซึ่งเป็นการอธิบายสรุปภาพรวมของตัวแปรของข้อมูลทางบัญชีเกี่ยวกับ 3 ส่วน ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 ความสามารถในการทำกำไร ได้แก่ อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (Return On Asset) อัตราผลตอบแทนต่อผู้ถือหุ้น (Return On Equity) อัตรากำไรสุทธิ (Gross Profit Margin) และอัตรากำไรขั้นต้น (Net Profit Margin) ส่วนที่ 2 เงินทุนหมุนเวียน ได้แก่ อัตราส่วนหมุนเวียนของลูกหนี้ (Receivables Turnover Ratio) อัตราส่วนหมุนเวียนของเจ้าหนี้ (Account Payable Turnover Ratio) และระยะเวลาในการเก็บเงินจากลูกหนี้ (Average Collection Period) ส่วนที่ 3 การกำกับดูแลกิจการ ได้แก่ ขนาดของคณะกรรมการ สัดส่วนของกรรมการที่ไม่เป็นผู้บริหาร สัดส่วนของจำนวนผู้ถือหุ้นรายใหญ่ และสัดส่วนการถือหุ้นของกรรมการบริหารของบริษัทจดทะเบียน อัตราส่วนราคาต่อกำไรต่อหุ้น (Price/Earnings Per Share) อัตราส่วนราคาตลาดมูลค่าทางบัญชี (Price/Book Value) อัตราผลตอบแทน (Dividend Yield) และราคาหุ้น

(Price Stock) การวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมาน (inferential statistics) การหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน คำนวณจาก MRA (Multiple Regression)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา มีงานวิจัยจำนวนมากที่ศึกษาปัจจัยต่าง ๆ ซึ่งส่งผลต่อผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยเฉพาะในด้านการกำกับดูแลกิจการ โครงสร้างผู้ถือหุ้น อัตราส่วนทางการเงิน และการวางแผนภาษี ซึ่งล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่สะท้อนถึงความมั่นคงและความสามารถในการแข่งขันขององค์กร งานวิจัยของ สมเกียรติ สุวรรณ (2562) พบว่า การกำกับดูแลกิจการมีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานอย่างมีนัยสำคัญ แม้ว่าสัดส่วนผู้ถือหุ้นสถาบันจะไม่มีผลต่อการจัดการกำไรก็ตาม ขณะที่ จรรยา ครองบุญ (2563) ชี้ให้เห็นว่า โครงสร้างผู้ถือหุ้นแบบครอบครัวและระดับหนี้สินของกิจการมีผลต่อการวางแผนภาษีและผลตอบแทนทางการเงิน เช่น ROA และ ROE นอกจากนี้ หทัยพันธ์ ศรีงาม (2563) พบว่า กระแสเงินสดอิสระส่งผลต่อการจ่ายเงินปันผลในปีแรก ส่วนการเติบโตของยอดขายกลับส่งผลบวกต่อผลตอบแทนของหุ้น IPO สาริยา นวลถวิล (2562) ก็ระบุว่าอัตราส่วนทางการเงิน โดยเฉพาะ ROE และอัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์ มีผลต่อการจ่ายเงินปันผลอย่างชัดเจน ในทำนองเดียวกัน กฤษณะ เอสันเทียะ (2565) พบว่าหนี้สินและสินทรัพย์หมุนเวียนสามารถบ่งชี้แนวโน้มของกำไรในอนาคต และยังมีความสัมพันธ์กับมูลค่าตลาดของบริษัท ขณะที่ กุลจิตา ศรีเผือก (2565) ระบุว่า คุณภาพของผู้สอบบัญชีมีผลต่อความน่าเชื่อถือของรายงานทางการเงิน ซึ่งมีผลต่อการตอบสนองของนักลงทุน สุดท้าย งานวิจัยของ สุภาวรรณ สุจารี (2564) แสดงให้เห็นว่าอัตราส่วนทางการเงินมีบทบาทสำคัญต่อการประเมินมูลค่าตลาดของบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรม สะท้อนถึงความสำคัญของข้อมูลทางการเงินในการตัดสินใจทางธุรกิจ ผลการวิจัยเหล่านี้ชี้ให้เห็นว่า การกำกับดูแลกิจการที่ดี โครงสร้างผู้ถือหุ้นที่เหมาะสม การวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน และการวางแผนภาษีอย่างมีประสิทธิภาพ ล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสามารถในการดำเนินงานและการเติบโตของบริษัทในตลาดหุ้นไทย

ตัวแปรอิสระ

ความสามารถในการทำกำไร

1. อัตรากำไรขั้นต้น (GPM) 1
2. อัตรากำไรสุทธิ (GPM) 1
3. อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (ROA)
4. อัตราผลตอบแทนต่อผู้ถือหุ้น (ROE)

เงินทุนหมุนเวียน

1. อัตราส่วนหมุนเวียนของลูกหนี้ (RT)
2. อัตราส่วนหมุนเวียนของเจ้าหนี้ (AP)
3. ระยะเวลาในการเก็บเงินจากลูกหนี้ (ACP)

การกำกับดูแลกิจการ

1. ขนาดของคณะกรรมการฯ
2. สัดส่วนของกรรมการที่ไม่เป็นผู้บริหาร
3. สัดส่วนการถือหุ้นของผู้ถือหุ้นรายใหญ่
4. สัดส่วนการถือหุ้นของกรรมการบริหารของบริษัทจดทะเบียน

ตัวแปรตาม

มูลค่ากิจการ

1. อัตราส่วนราคาต่อกำไรต่อหุ้น (PE)
2. อัตราส่วนราคาตลาดต่อมูลค่าทางบัญชี (PBV)
3. อัตราเงินปันผลตอบแทน (DY)
4. ราคาหุ้น (Price-Stock)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการทำกำไร เงินทุนหมุนเวียน และการกำกับดูแลกิจการที่มีต่อมูลค่ากิจการของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม อุตสาหกรรมเกษตร และอุตสาหกรรมอาหาร พบว่า

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลสถิติเชิงพรรณนา

ตัวแปร	จำนวน	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
อัตรากำไรขั้นต้น	771	65.95	-46.24	16.6533	12.82127
อัตรากำไรสุทธิ	771	29.39	-1654.99	-7.7914	134.01226
อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์	771	25	-22.9	5.6285	6.98485
อัตราผลตอบแทนต่อผู้ถือหุ้น	771	29.56	-288.94	3.0491	29.11017
อัตราส่วนหมุนเวียนของลูกหนี้	771	837.63	0.8	19.4106	83.49652
อัตราส่วนหมุนเวียนของเจ้าหนี้	771	192.45	0	13.6032	20.94086
ระยะเวลาในการเก็บหนี้จากลูกหนี้	771	3616.19	0.57	80.7878	290.88184
ขนาดของคณะกรรมการ	771	8	1	3.639	1.09999
สัดส่วนของกรรมการที่ไม่เป็นผู้บริหาร	771	7.4	0.6	2.387	0.9969
สัดส่วนของจำนวนผู้ถือหุ้นรายใหญ่	771	3.8	0	1.2519	0.67439
สัดส่วนการถือหุ้นของคณะกรรมการบริหารของบริษัทจดทะเบียน	771	4.4	0.4	1.7351	0.73525
อัตราส่วนราคาต่อกำไรต่อหุ้น	771	1148.12	0	26.4719	93.83735
อัตราส่วนราคาตลาดต่อมูลค่าทางบัญชี	771	10.57	0	1.5323	1.37192
อัตราเงินผลตอบแทน	771	9.63	0	3.1799	2.35694
ราคาหุ้น	771	1.63	-0.07	0.6703	0.33406

จากตารางที่ 1 พบว่า อัตรากำไรขั้นต้น ปี 2562-2566 มีค่าต่ำสุด เท่ากับ -46.24 ค่าสูงสุด เท่ากับ 65.95 ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 16.6533 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 12.82127 อัตรากำไรสุทธิ ปี 2562-2566 มีค่าต่ำสุด เท่ากับ -1654.99 ค่าสูงสุดเท่ากับ 29.39 ค่าเฉลี่ย เท่ากับ -7.7914 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 134.01226 อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ ปี2562-2566 มีค่าต่ำสุด -22.90 ค่าสูงสุด เท่ากับ 25.00 ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 5.6285 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 6.98485 อัตราผลตอบแทนต่อผู้ถือหุ้น ปี2562-2566 มีค่าต่ำสุด เท่ากับ -288.94 ค่าสูงสุด เท่ากับ 29.56 ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.0491 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 29.11017 อัตราส่วนหมุนเวียนของลูกหนี้ ปี 2562-2566 มีค่าต่ำสุด เท่ากับ 0.80 ค่าสูงสุด เท่ากับ 837.63 ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 19.4106 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 83.49652 อัตราส่วนหมุนเวียนของเจ้าหนี้ ปี 2562-2566 มีค่าต่ำสุด เท่ากับ 0.00 ค่าสูงสุด 192.45 ค่าเฉลี่ย 13.6032 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 20.94086 ระยะเวลาในการเก็บหนี้จากลูกหนี้ ปี 2562-2566 มีค่าต่ำสุด เท่ากับ 0.57 ค่าสูงสุด เท่ากับ 3616.19 ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 80.7878 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 290.88184 ขนาดของคณะกรรมการ ปี 2562-2566 มีค่าต่ำสุดเท่ากับ 1 ค่าสูงสุด เท่ากับ 8.00 ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.639 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.09999 สัดส่วนของกรรมการที่ไม่เป็นผู้บริหาร ปี 2562-2566 มีค่าต่ำสุดเท่ากับ 0.60 ค่าสูงสุด เท่ากับ 7.40 ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.3870 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.99690 สัดส่วนของจำนวนผู้ถือหุ้นรายใหญ่ ปี 2562-

2566 ค่าต่ำสุดเท่ากับ 0.00 ค่าสูงสุดเท่ากับ 3.80 ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.2519 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.67439 สัดส่วนการถือหุ้นของคณะกรรมการบริหารของบริษัทจดทะเบียน ปี 2562-2566 มีค่าต่ำสุดเท่ากับ 0.40 ค่าสูงสุดเท่ากับ 4.40 ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 1.7351 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.73525 อัตราส่วนราคาต่อกำไรต่อหุ้น ปี 2562-2566 มีค่าต่ำสุดเท่ากับ 0.00 ค่าสูงสุดเท่ากับ 1148.12 ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 26.4719 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 93.83735 อัตราส่วนราคาตลาดต่อมูลค่าทางบัญชี ปี 2562-2566 มีค่าต่ำสุดเท่ากับ 0.00 ค่าสูงสุดเท่ากับ 10.57 ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.5323 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.37192 อัตราเงินผลตอบแทน ปี 2562-2566 มีค่าต่ำสุด กับ 0.00 ค่าสูงสุด เท่ากับ 9.63 ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.1799 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.35694 ราคาหุ้น ปี 2562-2566 ค่าต่ำสุด เท่ากับ -0.07 ค่าสูงสุด เท่ากับ 1.63 ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.6703 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.33406

ผลการตรวจสอบการกระจายตัวแบบปกติของข้อมูล (Normality) ดังรายละเอียดตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product-Moment Correlation Coefficients)

ตัวแปร	GPM1	GPM2	ROA	ROE	RT	AP	ACP	C1	C2	C3	C4
GPM1	1	.683**	.395**	.123**	-.032	-.103**	-.371**	-.010	-.008	-.012	-.021
GPM2	-	1	.250**	.058	.006	.018	-.042	-.021	-.021	-.018	-.037
ROA	-	-	1	.441**	-.038	.139**	-.014	-.008	-.006	-.009	-.009
ROE	-	-	-	1	.007	.049	-.005	-.039	-.041	-.026	-.011
RT	-	-	-	-	1	.081*	-.021	-.016	-.031	.015	-.026
AP	-	-	-	-	-	1	-.035	.026	.019	.032	.012
ACP	-	-	-	-	-	-	1	-.032	-.030	-.028	-.030
C1	-	-	-	-	-	-	-	1	.958**	.854**	.916**
C2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	.669**	.878**
C3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	.780**
C4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1

จากตารางที่ 2 การตรวจสอบการกระจายตัวแบบปกติของข้อมูล (Normality) ผู้วิจัยได้ตรวจสอบจากค่าสถิติ Z ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่าการกระจายของข้อมูลของตัวแปร มีค่าที่จับกลุ่มเข้าใกล้เส้นตรงซึ่งอยู่ในระดับที่ยอมรับได้ (Correlation Coefficients น้อยกว่า 0.80) ยกเว้น ขนาดของคณะกรรมการฯ และสัดส่วนการถือหุ้นของกรรมการบริหารของบริษัทจดทะเบียน ที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรในระดับที่มากกว่าที่ยอมรับได้ จึงทำการตัดตัวแปรขนาดของคณะกรรมการฯ และสัดส่วนการถือหุ้นของกรรมการบริหารของบริษัทจดทะเบียน ออกจากการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระตามกรอบแนวคิด ผู้ศึกษาได้ทำการตรวจสอบค่าความทนทาน (Tolerance) Variance Inflation Factor (VIF) ตามเงื่อนไขการวิเคราะห์ในงานนี้ใช้ Multiple Regression) โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 3 การตรวจสอบค่า Tolerance และหาค่า VIF

ตัวแปรอิสระ	Collinearity Statistics	
	Tolerance	VIF
อัตรากำไรขั้นต้น (GPM) 1	.336	2.974
อัตรากำไรสุทธิ (GPM) 2	.462	2.164
อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (ROA)	.636	1.571
อัตราผลตอบแทนต่อผู้ถือหุ้น (ROE)	.799	1.251
อัตราส่วนหมุนเวียนของลูกหนี้ (RT)	.985	1.015
อัตราส่วนหมุนเวียนของเจ้าหนี้ (AP)	.903	1.107

ตารางที่ 3 การตรวจสอบค่า Tolerance และค่า VIF (ต่อ)

ตัวแปรอิสระ	Collinearity Statistics	
	Tolerance	VIF
ระยะเวลาในการเก็บเงินจากลูกหนี้ (ACP)	.733	1.364
สัดส่วนของกรรมการที่ไม่เป็นผู้บริหาร (C2)	.550	1.817
สัดส่วนการถือหุ้นของผู้ถือหุ้นรายใหญ่ (C3)	.551	1.814

ที่มา: จากการคำนวณโดยผู้วิจัย

จากตารางที่ 3 พบว่า ตัวแปรอิสระทั้ง 9 ตัวแปร ได้แก่ อัตรากำไรขั้นต้น (GPM) 1 อัตรากำไรสุทธิ (GPM) 2 อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (ROA) อัตราผลตอบแทนต่อผู้ถือหุ้น (ROE) อัตราส่วนหมุนเวียนของลูกหนี้ (RT) อัตราส่วนหมุนเวียนของเจ้าหนี้ (AP) ระยะเวลาในการเก็บเงินจากลูกหนี้ (ACP) สัดส่วนของกรรมการที่ไม่เป็นผู้บริหาร (C2) สัดส่วนการถือหุ้นของผู้ถือหุ้นรายใหญ่ (C3) มีค่า Tolerance ต่ำสุดเท่ากับ 0.336 ซึ่งเกณฑ์มากกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำที่ต้องการที่ 0.1 และค่า VIF มีค่าสูงสุดเท่ากับ 2.974 ซึ่งน้อยกว่า 10 ตามเกณฑ์ ดังนั้นสรุปได้ว่าตัวแปรอิสระทั้ง 9 ตัวแปร ไม่มีความสัมพันธ์กัน และมีความเหมาะสมที่จะนำไปวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัยต่อไป

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์เชิงอนุมาน ผลการทดสอบอัตราส่วนราคาต่อกำไรต่อหุ้น ไปในทิศทางเดียวกัน

ตัวแปร	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	B	Std. Error	Beta		
(Constant)	27.632	15.753		1.754	.080
อัตรากำไรขั้นต้น	.595	.649	.057	.917	.360
อัตรากำไรสุทธิ	-.014	.032	-.023	-.427	.670
อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์	-1.277	1.074	-.054	-1.189	.235
อัตราผลตอบแทนต่อผู้ถือหุ้น	.083	.189	.018	.439	.661
อัตราส่วนหมุนเวียนของลูกหนี้	-.020	.085	-.009	-.240	.811
อัตราส่วนหมุนเวียนของเจ้าหนี้	.037	.338	.004	.109	.913
ระยะเวลาในการเก็บเงินจากลูกหนี้	.004	.014	.012	.284	.777
สัดส่วนของกรรมการที่ไม่เป็นผู้บริหาร	-1.189	3.001	-.019	-.396	.692
สัดส่วนของจำนวนผู้ถือหุ้นรายใหญ่	-1.450	5.387	-.013	-.269	.788

หมายเหตุ: * มีระดับนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

** มีระดับนัยสำคัญที่ระดับ 0.01

ตัวแปรตาม = อัตราส่วนราคาต่อกำไรต่อหุ้น

R Square = 0.03 F = 0.284 Sig = 0.976

จากตารางที่ 4 ผลการทดสอบสมมติฐานโดยใช้ การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ Multiple Regression Analysis (MRA) พบว่า มีค่า R Square เท่ากับ 0.03 แสดงให้เห็นว่ากรอบแนวคิดงานวิจัยในครั้งนี้สามารถอธิบายตัวแปรตามได้เพียงร้อยละ 3 โดยผลการทดสอบสมมติฐานแยกตามปัจจัยต่าง ๆ สามารถสรุปได้ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 ความสามารถในการทำกำไร ตัวแปรที่ใช้วัดความสามารถในการทำกำไร ได้แก่ อัตรากำไรขั้นต้น พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับมูลค่ากิจการในส่วน of อัตราส่วนราคาต่อกำไรต่อหุ้นมูลค่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ค่า Sig = 0.360) อัตรากำไรสุทธิ พบว่าไม่มีความสัมพันธ์กับมูลค่ากิจการในส่วน of อัตราส่วนราคาต่อกำไรต่อหุ้นอย่างมี

นัยสำคัญทางสถิติ (ค่า Sig = 0.670) อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (ROA) พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กับมูลค่ากิจการในส่วน
ของอัตราส่วนราคาต่อกำไรต่อหุ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ค่า Sig = 0.235) อัตราผลตอบแทนต่อผู้ถือหุ้น (ROE) พบว่าไม่
มีความสัมพันธ์กับมูลค่ากิจการในส่วนของอัตราส่วนราคาต่อกำไรต่อหุ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ค่า Sig = 0.661)

สมมติฐานที่ 2 เงินทุนหมุนเวียน ตัวแปรที่ใช้วัดการบริหารเงินทุนหมุนเวียน ได้แก่ อัตราส่วนหมุนเวียนของลูกหนี้
พบว่าไม่มีความสัมพันธ์กับมูลค่ากิจการในส่วนของอัตราส่วนราคาต่อกำไรต่อหุ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ค่า Sig = .811)
อัตราส่วนหมุนเวียนของเจ้าหนี้ ไม่พบความสัมพันธ์กับมูลค่ากิจการในส่วนของอัตราส่วนราคาต่อกำไรต่อหุ้นอย่างมีนัยสำคัญ
ทางสถิติ (ค่า Sig = 0.913) ระยะเวลาในการเก็บหนี้จากลูกหนี้ ไม่พบความสัมพันธ์กับมูลค่ากิจการในส่วนของอัตราส่วน
ราคาต่อกำไรต่อหุ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ค่า Sig = 0.777)

สมมติฐานที่ 3 การกำกับดูแลกิจการ ตัวแปรที่ใช้วัดการกำกับดูแลกิจการ ได้แก่ สัดส่วนของกรรมการที่ไม่เป็น
ผู้บริหาร พบว่าไม่มีความสัมพันธ์กับมูลค่ากิจการในส่วนของอัตราส่วนราคาต่อกำไรต่อหุ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ค่า Sig
= 0.692) สัดส่วนการถือหุ้นของผู้ถือหุ้นรายใหญ่ พบว่าไม่มีความสัมพันธ์กับมูลค่ากิจการในส่วนของอัตราส่วนราคาต่อกำไร
ต่อหุ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ค่า Sig = 0.788)

ตารางที่ 5 การวิเคราะห์เชิงอนุมาน ผลการทดสอบอัตราส่วนราคาตลาดต่อมูลค่าทางบัญชี ไปในทิศทางเดียวกัน

ตัวแปร	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	B	Std. Error	Beta		
(Constant)	.752	.116		6.502	.000**
อัตรากำไรขั้นต้น	.030	.005	.356	6.239	.000**
อัตรากำไรสุทธิ	-.001	.000	-.293	-6.026	.000**
อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์	.057	.008	.300	7.235	.000**
อัตราผลตอบแทนต่อผู้ถือหุ้น	-.008	.001	-.204	-5.506	.000**
อัตราส่วนหมุนเวียนของลูกหนี้	-.001	.001	-.035	-1.055	.292
อัตราส่วนหมุนเวียนของเจ้าหนี้	-.003	.002	-.043	-1.244	.214
ระยะเวลาในการเก็บหนี้จากลูกหนี้	.000	.000	.088	2.271	.023*
สัดส่วนของกรรมการที่ไม่เป็นผู้บริหาร	-.022	.022	-.045	-1.005	.315
สัดส่วนของจำนวนผู้ถือหุ้นรายใหญ่	.053	.040	.059	1.333	.183

หมายเหตุ: ** มีระดับนัยสำคัญที่ระดับ 0.01

* มีระดับนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

ตัวแปรตาม = อัตราส่วนราคาตลาดต่อมูลค่าทางบัญชี

R Square = 0.170 F = 17.342 Sig = < 0.001

จากตารางที่ 5 ผลการทดสอบสมมติฐานโดยใช้ การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ Multiple Regression Analysis (MRA) พบว่า มีค่า R Square เท่ากับ 0.170 แสดงให้เห็นว่าการออกแบบงานวิจัยในครั้งนี้สามารถอธิบายตัวแปรตามได้ร้อยละ 17 ซึ่งมีความสามารถในการอธิบายปัจจัยที่ส่งผลต่อมูลค่ากิจการของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ ได้ในระดับที่เหมาะสม โดยผลการทดสอบสมมติฐานแยกตามปัจจัยต่าง ๆ สามารถสรุปได้ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 ความสามารถในการทำกำไร ตัวแปรที่ใช้วัดความสามารถในการทำกำไร ได้แก่ อัตรากำไรขั้นต้น พบว่ามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับมูลค่ากิจการในส่วนของอัตราส่วนราคาตลาดต่อมูลค่าทางบัญชีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ค่า Sig = 0.00) อัตรากำไรสุทธิ พบว่า มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ค่า Sig = 0.000) อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (ROA) พบว่ามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับมูลค่ากิจการในส่วนของอัตราส่วนราคาตลาดต่อมูลค่า

ทางบัญชีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ค่า Sig = 0.000) อัตราผลตอบแทนต่อผู้ถือหุ้น (ROE) พบว่ามีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับมูลค่ากิจการในส่วนของอัตราส่วนราคาตลาดต่อมูลค่าทางบัญชีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ค่า Sig = 0.000)

สมมติฐานที่ 2 เงินทุนหมุนเวียน ตัวแปรที่ใช้วัดการบริหารเงินทุนหมุนเวียน ได้แก่ อัตราส่วนหมุนเวียนของลูกหนี้ พบว่าไม่มีความสัมพันธ์กับมูลค่ากิจการในส่วนของอัตราส่วนราคาตลาดต่อมูลค่าทางบัญชีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ค่า Sig = 0.292) อัตราส่วนหมุนเวียนของเจ้าหนี้ ไม่พบความสัมพันธ์กับมูลค่ากิจการในส่วนของอัตราส่วนราคาตลาดต่อมูลค่าทางบัญชีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ค่า Sig = 0.214) ระยะเวลาในการเก็บหนี้จากลูกหนี้พบความสัมพันธ์กับมูลค่ากิจการในส่วนของอัตราส่วนราคาตลาดต่อมูลค่าทางบัญชีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ค่า Sig = 0.023)

สมมติฐานที่ 3 การกำกับดูแลกิจการ ตัวแปรที่ใช้วัดการกำกับดูแลกิจการ ได้แก่ สัดส่วนของกรรมการที่ไม่เป็นผู้บริหาร พบว่าไม่มีความสัมพันธ์กับมูลค่ากิจการในส่วนของอัตราส่วนราคาตลาดต่อมูลค่าทางบัญชีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ค่า Sig = 0.315) สัดส่วนการถือหุ้นของผู้ถือหุ้นรายใหญ่ พบว่าไม่มีความสัมพันธ์กับมูลค่ากิจการในส่วนของอัตราส่วนราคาตลาดต่อมูลค่าทางบัญชีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ค่า Sig = 0.183)

ตารางที่ 6 การวิเคราะห์เชิงอนุมาน ผลการทดสอบอัตราเงินปันผลตอบแทน ไปในทิศทางเดียวกัน

ตัวแปร	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	B	Std. Error	Beta		
(Constant)	2.457	.217		11.315	.000**
อัตรากำไรขั้นต้น	-.018	.009	-.114	-1.989	.047*
อัตรากำไรสุทธิ	.000	.000	.025	.503	.615
อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์	.129	.015	.363	8.720	.000**
อัตราผลตอบแทนต่อผู้ถือหุ้น	.001	.003	.008	.221	.825
อัตราส่วนหมุนเวียนของลูกหนี้	-.004	.001	-.103	-3.078	.002**
อัตราส่วนหมุนเวียนของเจ้าหนี้	.016	.005	.123	3.516	.000**
ระยะเวลาในการเก็บหนี้จากลูกหนี้	.000	.000	-.071	-1.824	.069
สัดส่วนของกรรมการที่ไม่เป็นผู้บริหาร	.074	.041	.080	1.793	.073
สัดส่วนของจำนวนผู้ถือหุ้นรายใหญ่	-.006	.074	-.004	-.082	.935

หมายเหตุ: ** มีระดับนัยสำคัญที่ระดับ 0.01

* มีระดับนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

ตัวแปรตาม = อัตราเงินผลตอบแทน

R Square = 0.165 F = 16.537 Sig = .000

จากตารางที่ 6 ผลการทดสอบสมมติฐานโดยใช้ การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ Multiple Regression Analysis (MRA) พบว่า มีค่า R Square เท่ากับ 0.165 แสดงให้เห็นว่าการออกแบบความคิดงานวิจัยในครั้งนี้สามารถอธิบายตัวแปรตามได้ร้อยละ 16.50 ซึ่งมีความสามารถในการอธิบายปัจจัยที่ส่งผลต่อมูลค่ากิจการของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ ได้ในระดับที่เหมาะสม โดยผลการทดสอบสมมติฐานแยกตามปัจจัยต่าง ๆ สามารถสรุปได้ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 ความสามารถในการทำกำไร ตัวแปรที่ใช้วัดความสามารถในการทำกำไร ได้แก่ อัตรากำไรขั้นต้น พบว่ามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับมูลค่ากิจการในส่วนของอัตราเงินปันผลตอบแทนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ค่า Sig = 0.047) อัตรากำไรสุทธิ พบว่าไม่มีความสัมพันธ์กับมูลค่ากิจการในส่วนของอัตราเงินปันผลตอบแทนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ค่า Sig = 0.615) อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (ROA) พบว่ามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับมูลค่ากิจการในส่วนของอัตราเงิน

ปันผลตอบแทนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ค่า Sig = 0.000) อัตราผลตอบแทนต่อ ผู้ถือหุ้น (ROE) พบว่าไม่มีความสัมพันธ์กับมูลค่ากิจการในส่วนของอัตราเงินปันผลตอบแทนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ค่า Sig = 0.825)

สมมติฐานที่ 2 เงินทุนหมุนเวียน ตัวแปรที่ใช้วัดการบริหารเงินทุนหมุนเวียน ได้แก่ อัตราส่วนหมุนเวียนของลูกหนี้ พบว่ามีความสัมพันธ์กับมูลค่ากิจการในส่วนของอัตราเงินปันผลตอบแทนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ค่า Sig = 0.002) อัตราส่วนหมุนเวียนของเจ้าหนี้ พบความสัมพันธ์กับมูลค่ากิจการในส่วนของอัตราเงินปันผลตอบแทนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ค่า Sig = 0.000) ระยะเวลาในการเก็บหนี้จากลูกหนี้ พบว่าไม่มีความสัมพันธ์กับมูลค่ากิจการในส่วนของอัตราเงินปันผลตอบแทนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ค่า Sig = 0.069)

สมมติฐานที่ 3 การกำกับดูแลกิจการ ตัวแปรที่ใช้วัดการกำกับดูแลกิจการ ได้แก่ สัดส่วนของกรรมการที่ไม่เป็นผู้บริหาร พบว่าไม่มีความสัมพันธ์กับมูลค่ากิจการในส่วนของอัตราเงินปันผลตอบแทนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ค่า Sig = 0.073) สัดส่วนการถือหุ้นของผู้ถือหุ้นรายใหญ่ พบว่าไม่มีความสัมพันธ์กับมูลค่ากิจการในส่วนของอัตราเงินปันผลตอบแทนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ค่า Sig = 0.935)

ตารางที่ 7 การวิเคราะห์เชิงอนุมาน ผลการทดสอบราคาค่าหุ้น ไปในทิศทางเดียวกัน

ตัวแปร	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	B	Std. Error	Beta		
(Constant)	.634	.034		18.385	.000**
อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์	5.573E-5	.001	.002	.039	.969
อัตราผลตอบแทนต่อผู้ถือหุ้น	-6.156E-5	.000	-.046	-.885	.376
อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์	-.005	.002	-.091	-2.067	.039*
อัตราผลตอบแทนต่อผู้ถือหุ้น	.000	.000	-.030	-.752	.453
อัตราส่วนหมุนเวียนของลูกหนี้	.000	.000	-.035	-.975	.330
อัตราส่วนหมุนเวียนของเจ้าหนี้	.000	.001	.007	.186	.852
ระยะเวลาในการเก็บหนี้จากลูกหนี้	2.652E-5	.000	.036	.873	.383
สัดส่วนของกรรมการที่ไม่เป็นผู้บริหาร	.001	.007	.011	.222	.824
สัดส่วนของจำนวนผู้ถือหุ้นรายใหญ่	.047	.012	.190	4.004	.000**

หมายเหตุ: ** มีระดับนัยสำคัญที่ระดับ 0.01

* มีระดับนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

ตัวแปรตาม = ราคาค่าหุ้น

R Square = 0.057 F = 5.127 Sig = 0.000

จากตารางที่ 7 ผลการทดสอบสมมติฐานโดยใช้ การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ Multiple Regression Analysis (MRA) พบว่า มีค่า R Square เท่ากับ 0.057 แสดงให้เห็นว่ากรอบแนวคิดงานวิจัยในครั้งนี้สามารถอธิบายตัวแปรตามได้เพียงร้อยละ 5.70 โดยผลการทดสอบสมมติฐานแยกตามปัจจัยต่าง ๆ สามารถสรุปได้ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 ความสามารถในการทำกำไร ตัวแปรที่ใช้วัดความสามารถในการทำกำไร ได้แก่ อัตรากำไรขั้นต้น พบว่าไม่มีความสัมพันธ์กับมูลค่ากิจการในส่วนของราคาค่าหุ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ค่า Sig = 0.969) อัตรากำไรสุทธิ พบว่าไม่มีความสัมพันธ์กับมูลค่ากิจการในส่วนของราคาค่าหุ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ค่า Sig = 0.376) อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (ROA) พบว่า มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับมูลค่ากิจการในส่วนของราคาค่าหุ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ค่า Sig = 0.39) อัตราผลตอบแทนต่อผู้ถือหุ้น (ROE) พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับมูลค่ากิจการในส่วนของราคาค่าหุ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ค่า Sig = 0.453)

สมมติฐานที่ 2 เงินทุนหมุนเวียน ตัวแปรที่ใช้วัดการบริหารเงินทุนหมุนเวียน ได้แก่ อัตราส่วนหมุนเวียนของลูกหนี้ พบว่าไม่มีความสัมพันธ์กับมูลค่ากิจการในส่วนของราคาหุ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ค่า Sig = 330) อัตราส่วนหมุนเวียนของเจ้าหนี้ ไม่พบความสัมพันธ์กับมูลค่ากิจการในส่วนของราคาหุ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ค่า Sig = 0.852) ระยะเวลาในการเก็บหนี้จากลูกหนี้ ไม่พบความสัมพันธ์กับมูลค่ากิจการในส่วนของราคาหุ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ค่า Sig = 0.383)

สมมติฐานที่ 3 การกำกับดูแลกิจการ ตัวแปรที่ใช้วัดการกำกับดูแลกิจการ ได้แก่ สัดส่วนของกรรมการที่ไม่เป็นผู้บริหาร พบว่าไม่มีความสัมพันธ์กับมูลค่ากิจการในส่วนของอัตราส่วนราคาต่อราคาหุ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ค่า Sig = 0.824) สัดส่วนการถือหุ้นของผู้ถือหุ้นรายใหญ่ พบว่า มีความสัมพันธ์กับมูลค่ากิจการในส่วนของอัตราส่วนราคาต่อราคาหุ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ค่า Sig = 0.000)

อภิปรายผล

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการทำกำไร เงินทุนหมุนเวียน และการกำกับดูแลกิจการที่ส่งผลต่อมูลค่ากิจการของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และได้ใช้แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการทำกำไร ตัวชี้วัดความสามารถในการทำกำไร ปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการทำกำไร วิธีการวัดความสามารถในการทำกำไร แนวคิดและทฤษฎีของเงินทุนหมุนเวียน ปัจจัยที่ส่งผลต่อความต้องการเงินทุนหมุนเวียนของธุรกิจ มูลค่าของกิจการ (Firm Value) และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในแต่ละประเด็น ดังนี้

ในกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม โดยเฉพาะกลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร พบว่า องค์ประกอบทางการเงินหลายประการ เช่น ความสามารถในการทำกำไร โครงสร้างผู้ถือหุ้น และโครงสร้างเงินทุน มีความสัมพันธ์กับมูลค่ากิจการในลักษณะที่แตกต่างกัน งานวิจัยในประเด็นนี้สอดคล้องกับงานของ จรรยา ครองบุญ (2563) ซึ่งได้ศึกษาโครงสร้างผู้ถือหุ้น ความสามารถในการทำกำไร และโครงสร้างเงินทุนที่มีผลต่อการวางแผนภาษีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยมุ่งเน้นที่กลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า โครงสร้างผู้ถือหุ้นแบบครอบครัวมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการวางแผนภาษี รวมถึงอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (ROA) และอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) นอกจากนี้ ยังพบว่าแหล่งเงินทุนจากการกู้ยืมมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการวางแผนภาษี ด้วยเช่นกัน อย่างไรก็ตาม อัตราผลตอบแทนต่อยอดขายกลับมีอิทธิพลเชิงลบต่อการวางแผนภาษี ซึ่งอาจสะท้อนให้เห็นว่าบริษัทที่มีกำไรสุทธิสูงอาจเผชิญแรงกดดันด้านภาษีมากขึ้น และจำเป็นต้องวางแผนภาษีอย่างรัดกุม ขณะเดียวกัน งานวิจัยของ สุภาวรรณ สุจารี (2564) ซึ่งศึกษาบริษัทในกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ก็ได้ให้ข้อค้นพบที่สอดคล้องกันในหลายด้าน โดยเฉพาะในด้านของอัตราส่วนทางการเงินที่ส่งผลต่อมูลค่าตลาดของบริษัท จากการวิจัยพบว่า อัตราส่วนสภาพคล่องในรูปของอัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน (Current Ratio: CR) มีอิทธิพลเชิงลบต่ออัตราส่วนราคาตลาดต่อมูลค่าหุ้นตามบัญชี (Price to Book Value: P/BV) ซึ่งอาจอธิบายได้ว่าการมีเงินทุนหมุนเวียนมากเกินไป อาจถูกมองว่าเป็นการบริหารสินทรัพย์ที่ไม่มีประสิทธิภาพ ส่งผลให้นักลงทุนตีมูลค่าบริษัทต่ำกว่าความเป็นจริง ในทางกลับกัน อัตราส่วนเงินปันผลตอบแทน (Dividend Yield: DY) และอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) กลับมีอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อ P/BV แสดงให้เห็นว่านักลงทุนในตลาดให้ความสำคัญต่อผลตอบแทนที่บริษัทสามารถส่งมอบให้แก่ผู้ถือหุ้นทั้งในรูปของเงินปันผลและความสามารถในการใช้ทุนให้เกิดประโยชน์สูงสุด จากการเปรียบเทียบและอภิปรายดังกล่าว สามารถสรุปได้ว่า โครงสร้างทางการเงินของกิจการมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการกำหนดมูลค่ากิจการในสายตาของนักลงทุนในตลาดทุน โดยเฉพาะในอุตสาหกรรมที่มีลักษณะการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องและต้องพึ่งพาทรัพยากรระยะยาว เช่น อุตสาหกรรมเกษตรและอาหาร การกำหนดโครงสร้างผู้ถือหุ้นที่เหมาะสม การวางแผนแหล่งเงินทุนที่มีประสิทธิภาพ และการบริหารกำไรเพื่อสร้างผลตอบแทนให้กับผู้ถือหุ้นอย่างสม่ำเสมอ จึงถือเป็นปัจจัยสำคัญที่บริษัทควรพิจารณาในการวางแผนกลยุทธ์ทางการเงิน เพื่อรักษามูลค่ากิจการและเพิ่มความเชื่อมั่นจากนักลงทุนในระยะยาว

จากการศึกษาวิจัยหลายฉบับ พบว่า องค์ประกอบทางการเงินและธรรมาภิบาลมีบทบาทสำคัญต่อผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยเฉพาะอัตราส่วนทางการเงินที่สะท้อนถึงความสามารถในการสร้างผลตอบแทนให้แก่ผู้ถือหุ้น และแนวทางการกำกับดูแลกิจการที่มีประสิทธิภาพ อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม

(ROA) ถูกพบว่ามีอิทธิพลเชิงบวกต่ออัตราส่วนเงินปันผลตอบแทน (Dividend Yield: DY) ซึ่งชี้ให้เห็นว่าบริษัทที่สามารถใช้สินทรัพย์ในการสร้างรายได้อย่างมีประสิทธิภาพ มักจะสามารถจัดสรรผลกำไรคืนแก่ผู้ถือหุ้นในรูปแบบของเงินปันผลได้ในระดับสูง ผลการศึกษาของ สมเกียรติ สุวรรณ (2562) ยืนยันข้อค้นพบดังกล่าว โดยชี้ว่าการกำกับดูแลกิจการที่ดีมีผลต่อมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐศาสตร์ (Economic Value Added: EVA) และอัตราผลตอบแทนต่อผู้ถือหุ้น (ROE) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้ ยังพบว่าการดำเนินมาตรการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันมีความเชื่อมโยงกับการจัดการกำไรของบริษัท แสดงให้เห็นว่าการมีระบบธรรมาภิบาลที่โปร่งใสส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพของกำไรและความมั่นคงในการดำเนินธุรกิจ อย่างไรก็ตาม การศึกษานี้ยังพบข้อจำกัดบางส่วนการถือหุ้นของนักลงทุนสถาบัน ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ไม่ได้ส่งผลโดยตรงต่อการจัดการกำไรและ EVA ซึ่งอาจสะท้อนถึงข้อจำกัดในบทบาทของนักลงทุนสถาบันในการกำหนดนโยบายหรือแนวทางการบริหารภายในบริษัทในบริบทของประเทศไทย ในแง่มุมของการจ่ายเงินปันผล งานวิจัยของ สารียา นวลถวิล (2562) พบว่า ตัวแปรทางการเงินหลายรายการ เช่น ROE, Current Ratio, อัตราการเติบโตของยอดขาย, อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์ (D/A) และอัตราส่วนราคาหุ้นต่อราคาตามบัญชี (P/BV) ล้วนมีอิทธิพลต่ออัตราเงินปันผลตอบแทน อย่างไรก็ตาม เมื่อตรวจสอบเฉพาะอัตราส่วนการจ่ายเงินปันผล (Dividend Payout Ratio) กลับพบว่า มีเพียง 3 ตัวแปรที่ส่งผลโดยตรง ได้แก่ ROE, Current Ratio และ D/A ซึ่งแสดงให้เห็นว่าความสามารถในการทำกำไร ความคล่องตัวทางการเงิน และระดับภาระหนี้สินมีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบายการแบ่งปันผลตอบแทนให้ผู้ถือหุ้น ในด้านของความสัมพันธ์ระหว่างสินทรัพย์ หนี้สิน และกำไรกับอัตราส่วนราคาตลาดและกำไรในอนาคต งานวิจัยของ กฤษณะ เอสน์เทียะ (2565) พบว่าสินทรัพย์หมุนเวียน หนี้สินหมุนเวียน และกำไรก่อนหักภาษี มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับกำไรในอนาคตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ขณะที่หนี้สินรวมและกำไรสุทธิกลับมีความสัมพันธ์ในทางลบ ผลลัพธ์นี้ชี้ให้เห็นว่าการบริหารองค์ประกอบสภาพคล่องอย่างเหมาะสมส่งผลต่อการสร้างกำไรในอนาคต ในทางกลับกัน การมีภาระหนี้สินรวมสูงอาจเป็นภาระต่อกิจการในระยะยาว ส่วนสินทรัพย์รวมและกำไรขั้นต้นไม่พบความสัมพันธ์กับกำไรในอนาคตและอัตราส่วนราคาตลาด ซึ่งอาจแสดงให้เห็นว่าไม่ใช่ทุกตัวแปรทางบัญชีจะมีน้ำหนักเท่ากันในสายตาของนักลงทุนหรือตลาดทุน จากการสังเคราะห์ข้อมูลทั้งหมด จะเห็นได้ว่าปัจจัยทางการเงินและการกำกับดูแลกิจการมีอิทธิพลโดยตรงต่อทั้งผลการดำเนินงานของบริษัทและการรับรู้มูลค่าโดยตลาดทุน บริษัทที่สามารถบริหารจัดการเงินทุน สินทรัพย์ และกำไรได้อย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมกับมีแนวทางธรรมาภิบาลที่โปร่งใสและตรวจสอบได้ ย่อมมีแนวโน้มที่จะสร้างผลตอบแทนให้ผู้ถือหุ้นอย่างสม่ำเสมอ และมีความมั่นคงทางการเงินในระยะยาว ดังนั้น ในเชิงนโยบายและการปฏิบัติ บริษัทจดทะเบียนควรให้ความสำคัญกับการจัดโครงสร้างทางการเงินที่สมดุล มีการเปิดเผยข้อมูลที่โปร่งใส และดำเนินการตามหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี เพื่อเสริมสร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้ลงทุนและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจอย่างยั่งยืน

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการทำกำไร เงินทุนหมุนเวียน และการกำกับดูแลกิจการที่ส่งผลต่อมูลค่ากิจการของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พบว่า ความสามารถในการทำกำไรเป็นปัจจัยสำคัญที่สะท้อนถึงประสิทธิภาพในการดำเนินงานของบริษัท อัตรากำไรขั้นต้นและอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ที่สูงมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับมูลค่ากิจการ โดยเฉพาะในอุตสาหกรรมที่มีการแข่งขันสูง ความสามารถในการทำกำไรที่ดีแสดงให้เห็นถึงการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ และความสามารถในการสร้างผลตอบแทนให้กับผู้ถือหุ้นได้อย่างต่อเนื่อง การมีอัตรากำไรขั้นต้นที่สูงแสดงถึงศักยภาพในการควบคุมต้นทุน และการสร้างรายได้ที่มั่นคง ขณะที่อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ที่สูงบ่งบอกถึงประสิทธิภาพในการใช้สินทรัพย์ทั้งหมดในการสร้างผลกำไร การบริหารจัดการเงินทุนหมุนเวียนประกอบด้วย การจัดการลูกหนี้ การจัดการเจ้าหนี้ ซึ่งการบริหารจัดการเงินทุนหมุนเวียนที่ดี ไม่ได้ส่งผลโดยตรงต่อมูลค่ากิจการอย่างมีนัยสำคัญ แต่การบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพสามารถสนับสนุนให้บริษัทดำเนินกิจการได้อย่างราบรื่น ลดความเสี่ยงจากการขาดสภาพคล่อง และเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างเหมาะสม การจัดการเงินทุนหมุนเวียนที่มีประสิทธิภาพยังช่วยให้บริษัทสามารถรักษาสมาดุลระหว่างการเก็บเงินจากลูกหนี้ การชำระหนี้ให้เจ้าหนี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การกำกับดูแลกิจการที่ดีถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการสร้างมูลค่ากิจการ (Firm Value) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง

ยิ่งในด้านการถือหุ้นของกรรมการบริหารที่มีสัดส่วนการถือหุ้นสูง สามารถบ่งชี้ถึงความสนใจในการพัฒนาธุรกิจให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้ถือหุ้นทุกกลุ่ม สัดส่วนการถือหุ้นของกรรมการบริหารจึงมีผลเชิงบวกต่อมูลค่ากิจการ (PBV) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการกำกับดูแลที่ดีช่วยเสริมสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้ลงทุนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการดำเนินงานของบริษัท นอกจากนี้ การกำกับดูแลที่มีประสิทธิภาพยังช่วยป้องกันความเสี่ยงที่อาจเกิดจากการบริหารงานที่ไม่มีประสิทธิภาพ และช่วยสร้างเสถียรภาพในการดำเนินงานระยะยาว

สรุปผลการวิจัย

ความสามารถในการทำกำไร ตัวแปรที่ใช้วัดความสามารถในการทำกำไร ได้แก่ อัตรากำไรขั้นต้น อัตรากำไรสุทธิ อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (ROA) อัตราผลตอบแทนต่อผู้ถือหุ้น (ROE) พบว่ามีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับมูลค่ากิจการในส่วน of อัตราส่วนราคาตลาดต่อมูลค่าทางบัญชีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เงินทุนหมุนเวียน ตัวแปรที่ใช้วัดการบริหารเงินทุนหมุนเวียน ได้แก่ อัตราส่วนหมุนเวียนของลูกหนี้ อัตราส่วนหมุนเวียนของเจ้าหนี้ ระยะเวลาในการเก็บหนี้ จากลูกหนี้พบความสัมพันธ์กับมูลค่ากิจการในส่วน of อัตราส่วนราคาตลาดต่อมูลค่าทางบัญชีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ การกำกับดูแลกิจการ

ความสามารถในการทำกำไร ตัวแปรที่ใช้วัดความสามารถในการทำกำไร ได้แก่ อัตรากำไรขั้นต้น อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์พบว่ามีสัมพันธ์เชิงบวกกับมูลค่ากิจการในส่วน of อัตราเงินปันผลตอบแทนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อัตรากำไรสุทธิ ตัวแปรที่ใช้วัดการบริหารเงินทุนหมุนเวียน ได้แก่ อัตราส่วนหมุนเวียนของลูกหนี้ อัตราส่วนหมุนเวียนของเจ้าหนี้ พบความสัมพันธ์กับมูลค่ากิจการในส่วน of อัตราเงินปันผลตอบแทนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตัวแปรที่ใช้วัดการกำกับดูแลกิจการ ได้แก่ สัดส่วนของกรรมการที่ไม่เป็นผู้บริหาร สัดส่วนการถือหุ้นของผู้ถือหุ้นรายใหญ่ พบว่า มีความสัมพันธ์กับมูลค่ากิจการในส่วน of อัตราส่วนราคาต่อกำไรต่อหุ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการศึกษาที่พบว่า ตัวแปรด้านความสามารถในการทำกำไร การบริหารเงินทุนหมุนเวียน และการกำกับดูแลกิจการมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับมูลค่ากิจการในหลายด้าน เช่น อัตราส่วนราคาตลาดต่อมูลค่าทางบัญชี อัตราเงินปันผลตอบแทน และอัตราส่วนราคาต่อกำไรต่อหุ้น จึงสามารถเสนอแนะเชิงนโยบายได้ดังนี้

1.1 ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้บริษัทในตลาดหลักทรัพย์มีการปรับปรุงโครงสร้างต้นทุนเพื่อเพิ่มอัตรากำไรขั้นต้นและอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (ROA) ซึ่งมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับมูลค่ากิจการในแง่ของอัตราเงินปันผลตอบแทน ทั้งนี้สามารถใช้มาตรการจูงใจทางภาษี หรือสนับสนุนการเข้าถึงแหล่งเงินทุนสำหรับการปรับปรุงประสิทธิภาพการดำเนินงาน

1.2 เนื่องจากอัตราส่วนหมุนเวียนของลูกหนี้และเจ้าหนี้ รวมถึงระยะเวลาในการเก็บหนี้จากลูกหนี้มีความสัมพันธ์กับมูลค่ากิจการ จึงควรส่งเสริมให้ภาครัฐกึ่งนาระบบบริหารจัดการสินเชื่อ ลูกหนี้ และเจ้าหนี้มาใช้ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น การใช้ระบบ ERP หรือระบบบัญชีอัตโนมัติ ตลอดจนสนับสนุนองค์ความรู้ด้านการบริหารสภาพคล่อง

1.3 ภาครัฐควรสนับสนุนการเพิ่มบทบาทของกรรมการที่ไม่เป็นผู้บริหาร (Independent Directors) และตรวจสอบให้เกิดความโปร่งใสในการถือหุ้น โดยเฉพาะในกรณีของผู้ถือหุ้นรายใหญ่ ซึ่งพบว่ามีสัมพันธ์กับมูลค่ากิจการในด้าน of อัตราส่วนราคาต่อกำไรต่อหุ้น (P/E ratio) อาจมีการส่งเสริมการเปิดเผยข้อมูลผ่านระบบการรายงานที่ได้มาตรฐาน เช่น ระบบ ESG หรือ CG Scorecard

1.4 เพื่อให้บริษัทสามารถเข้าใจและนำตัวชี้วัดทางการเงินต่างๆ ไปใช้ในการตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ ควรมีโครงการฝึกอบรมหรือเวิร์กช็อปเกี่ยวกับการบริหารกำไร การวิเคราะห์ทางการเงิน และการกำกับดูแลกิจการ เพื่อยกระดับความรู้ของผู้บริหารและคณะกรรมการบริษัท

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การวิจัยในครั้งต่อไป ควรเพิ่มช่วงระยะเวลาที่ศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมมากขึ้น โดยสามารถใช้กรอบแนวคิดจากการวิจัยนี้เป็นพื้นฐาน เนื่องจากการวิจัยนี้เป็นการศึกษาในช่วงเริ่มต้นของหลักการค้ากับดูแลกิจการที่ดี

2.2 ควรขยายขอบเขตการศึกษาจากกลุ่มอุตสาหกรรมที่จำกัดในครั้งนี้ เช่น กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม และกลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอาหาร ไปยังกลุ่มอุตสาหกรรมอื่นๆ รวมถึงเพิ่มตัวแปรอิสระเพิ่มเติม เช่น ตัวชี้วัดเศรษฐกิจมหภาคหรือพฤติกรรมนักลงทุน เพื่อให้ผลวิจัยมีความหลากหลายและรองรับการวิเคราะห์ที่ครอบคลุมมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กฤษณะ เอสันเทียะ. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างสินทรัพย์ หนี้สิน และกำไรกับอัตราส่วนราคาตลาด และกำไรในอนาคตของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยกลุ่มอุตสาหกรรมบริการ. (บัญชีมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีปทุม).
- กุลธิดา ศรีเผือก. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพการสอบบัญชีและอัตราส่วนหนี้สินที่มีต่อผลการดำเนินงานและการตกแต่งกำไร ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยกลุ่ม SET 50. (บัญชีมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีปทุม).
- จรรยา ครองบุญ. (2563). โครงสร้างผู้ถือหุ้น ความสามารถในการทำกำไร และโครงสร้างเงินทุนที่มีผลต่อการวางแผนภาษีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย: กลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี).
- ฐานข้อมูล SET SMART. (2568). ข้อมูลบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พ.ศ. 2562–2566. สืบค้นจาก <https://www.setsmart.com>.
- ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2567). รายงานข้อมูลประจำปี (แบบ 56-1 One Report) ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. สืบค้นจาก <https://www.set.or.th>.
- วริยา สุวัญญูภาส และ ดารณี เอื้อชนะจิต. (2566). ผลกระทบของอัตราส่วนความสามารถในการทำกำไรและอัตราส่วนโครงสร้างทางการเงินที่มีต่อราคาหลักทรัพย์และมูลค่าทางการตลาดของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่ม SET 50. วารสารรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, 6(3), 747–763.
- สมเกียรติ สุวรรณ. (2562). การกำกับดูแลกิจการที่ดี และสัดส่วนของผู้ถือหุ้นนักลงทุนสถาบันที่มีต่อผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (บัญชีมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีปทุม).
- สาริยา นวลถวิล. (2562). อัตราส่วนทางการเงินที่ส่งผลต่อการจ่ายเงินปันผลของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี).
- สุภาวดี ศรีสุวรรณ. (2564). แนวโน้มการปรับตัวขององค์การธุรกิจและหน้าที่ของฝ่ายพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในยุคความปกติถาวร. วารสารธุรกิจและเศรษฐศาสตร์ มทร.ธัญบุรี, 16(2), 85–97.
- สุภาวรรณ สุจารี. (2564). อัตราส่วนสภาพคล่อง และอัตราส่วนแสดงความสามารถในการทำกำไรที่มีอิทธิพลต่ออัตราส่วนมูลค่าตลาดของกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมของกิจการที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (บัญชีมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีปทุม).
- หทัยพันธ์ ศรีงาม. (2563). อิทธิพลของกระแสเงินสดอิสระและประสิทธิภาพการดำเนินงานต่ออัตราผลตอบแทนวันแรกและอัตราการจ่ายเงินปันผลปีแรกของหลักทรัพย์ IPO ของบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมบริการที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (บัญชีมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีปทุม).
- DataStream. (2568). ข้อมูลบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พ.ศ. 2562–2566. สืบค้นจาก <https://www.refinitiv.com>.

- Garg, M. C., & Singh, M. (2024). Does Working Capital Management Affect Financial Performance: Empirical Evidence of Indian Manufacturing Sector?. *Journal of Operations and Strategic Planning*, 7(1), 48-64.
- Talunohi, D., & Bertuah, E. (2022). Profitability as the main determining factor of the firm value. *Berkala Akuntansi Dan Keuangan Indonesia*, 7(1), 48-63.

The Guidelines for Moral School Execution of The School Administrators Under Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 1

Chatchanon Phonrit^{1*} and Supattara Pusitrattanaalee¹

¹ Mahamakut Buddhist University, Srithammasokkaraj Campus, Thailand

* Corresponding author. E-mail: chatchanon57@gmail.com

ABSTRACT

This research article aims to (1) study the operational conditions of the Moral School Project under the Office of the Basic Education Commission (OBEC), (2) draft guidelines for the implementation of the Moral School Project under OBEC, and (3) evaluate the guidelines for the implementation of the Moral School Project under OBEC. This study employs a mixed-methods approach. The sample group consists of 285 teachers from the Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 1, selected through stratified sampling with proportions based on school size, along with 7 experts to draft the guidelines and 7 experts to evaluate the guidelines. The research instruments included a questionnaire with 50 items using a 5-point Likert scale, with content quality verified at 0.67 - 1.00 and overall reliability at 0.97, a semi-structured interview with content quality verified at 1.00 and overall reliability at 1.00, and an assessment of appropriateness. The statistical methods used for data analysis included frequency, percentage, mean, standard deviation, and content analysis. The study results indicated that: 1) The operational conditions of the Moral School Project under OBEC as perceived by school administrators in Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 1 showed that both the overall and specific aspects were at a high level. 2) The guidelines for the implementation of the Moral School Project under OBEC included 6 areas with 53 items: awareness and acceptance (6 items), developing lead teachers and student leaders (7 items), defining the moral identity of the school (6 items), determining methods to achieve the moral identity of the school (15 items), taking action to achieve change goals (11 items), and creating mechanisms to drive the Moral School (8 items). 3) The evaluation of the appropriateness of the implementation guidelines for the Moral School Project under OBEC by school administrators in Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 1 indicated that overall, the guidelines were deemed appropriate at a rate of 98.69%.

Keywords: Implementation Guidelines, Moral School, Education Administration

แนวทางการดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1

ชัชชานนท์ พลฤทธิ์^{1*} และ สุภัทรา ภูษิตรัตนาวลี¹

¹ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมราชโคราช ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: chatchanon57@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสภาพการดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. (2) ร่างแนวทางการดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. และ (3) ประเมินแนวทางการดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. การศึกษานี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 จำนวน 285 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิและกำหนดสัดส่วนตามขนาดโรงเรียน ผู้ทรงคุณวุฒิร่างแนวทาง จำนวน 7 คน และผู้ทรงคุณวุฒิประเมินแนวทาง จำนวน 7 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามจำนวน 50 ข้อแบบมาตราส่วน 5 ระดับ ตรวจสอบคุณภาพเชิงเนื้อหา เท่ากับ 0.67 - 1.00 ค่าความเที่ยงทั้งฉบับ เท่ากับ 0.97 แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ตรวจสอบคุณภาพเชิงเนื้อหา เท่ากับ 1.00 ค่าความเที่ยงทั้งฉบับ เท่ากับ 1.00 และแบบประเมินความเหมาะสม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการศึกษาพบว่า 1) สภาพการดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 พบว่า ภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก 2) แนวทางการดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 พบว่า มี 6 ด้าน 53 ข้อ คือ ด้านการสร้างการรับรู้และยอมรับ จำนวน 6 ข้อ ด้านการสร้างครูแกนนำและนักเรียนแกนนำ จำนวน 7 ข้อ ด้านการกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน จำนวน 6 ข้อ ด้านการกำหนดวิธีการบรรลุคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน จำนวน 15 ข้อ ด้านการลงมือปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมายการเปลี่ยนแปลง จำนวน 11 ข้อ และด้านการสร้างกลไกขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม จำนวน 8 ข้อ 3) ผลการประเมินความเหมาะสมของแนวทางการดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 โดยภาพรวม มีความเหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 98.69

คำสำคัญ: แนวทางการดำเนินงานโครงการ, โรงเรียนคุณธรรม สพฐ., การบริหารการศึกษา

© 2025 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

การพัฒนาประเทศไทยในช่วงที่ผ่านมาเน้นเฉพาะด้านเศรษฐกิจ ส่งผลให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี อย่างไรก็ตาม การรับอิทธิพลทางวัฒนธรรมจากต่างประเทศทำให้เกิดปัญหาสังคมที่ซับซ้อน ระบบสังคมที่เคยมีคุณภาพถูกรบกวนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เนื่องจากการมุ่งเน้นการพัฒนาทางวัตถุมากกว่าการพัฒนาสังคมในด้านอื่น โดยเฉพาะด้านจิตใจ ส่งผลให้คุณธรรมจริยธรรมเสื่อมถอย และการประพฤติปฏิบัติตนเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม ซึ่งนำไปสู่ปัญหาทุจริตคอร์รัปชัน ยาเสพติด และปัญหาอื่นๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศ (ณัฐพร ส่งศรี, 2561)

การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนไทยเป็นสิ่งจำเป็น เนื่องจากสังคมมีความต้องการให้เกิดคุณธรรมจริยธรรมอย่างชัดเจน แม้ว่าจะเป็นกระบวนการที่ซับซ้อนและมีหลายองค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2580) ได้กำหนดการพัฒนาและเสริมสร้างประชาชนในยุทธศาสตร์ที่ 4.3 ซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ โดยมีเป้าหมายในการพัฒนาคนในทุกมิติและช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ โดยมุ่งหวังให้คนไทยมีความพร้อมทั้งกาย

ใจ และสติปัญญา มีพัฒนาการที่ดีและสุขภาพที่เหมาะสม มีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อสังคม มีวินัย รักษาศีลธรรม และเป็นพลเมืองดีของชาติ พร้อมทั้งมีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 เช่น ทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษและภาษาที่สาม รวมถึงการอนุรักษ์ภาษาท้องถิ่น โดยมีนิสัยรักการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องสู่การเป็นบุคคลที่มีทักษะสูง นวัตกรรม นวัตกรรม และเกษตรกรยุคใหม่ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2561)

โครงการโรงเรียนคุณธรรมเริ่มต้นขึ้นในปี พ.ศ. 2553 โดยโรงเรียนบางมูลนากภูมิวิทยาคม จังหวัดพิจิตร ซึ่งถือเป็นต้นกำเนิดอย่างเป็นทางการในปี พ.ศ. 2555 เพื่อสืบสานพระราชปณิธานของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 และถือเป็นโครงการพระราชดำริโครงการสุดท้ายที่พระองค์ทรงก่อตั้ง โดยมีพระราชประสงค์ให้สร้างคนดีให้แก่บ้านเมือง พร้อมทั้งพระราชทานหลัก 3 ประการแก่ครูและนักเรียน คือ ให้ครูรักเด็กและเด็กรักครู ให้เด็กมีน้ำใจต่อเพื่อน และให้เด็กที่เรียนเก่งช่วยสอนเพื่อนที่เรียนช้ากว่า สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ได้รับมอบหมายให้จัดโครงการโรงเรียนคุณธรรม และในปี พ.ศ. 2560 มูลนิธิยุวสถิรคุณได้ติดตามนิเทศโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. จำนวน 611 แห่ง พร้อมพัฒนาหลักสูตรการอบรมและเอกสารกระบวนการขับเคลื่อนโครงการ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ (สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา, 2560)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 ได้ตระหนักถึงความสำคัญของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. และมอบหมายให้กลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาเป็นผู้รับผิดชอบในการขับเคลื่อนนโยบายตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 อย่างไรก็ตาม การดำเนินโครงการยังไม่เป็นรูปธรรมชัดเจน โดยมีโรงเรียนในสังกัดที่ผ่านการยกระดับคุณภาพ 1-4 ดาว จำนวน 70 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 64.22 ขณะที่มี 39 โรงเรียน หรือร้อยละ 35.78 ที่ยังไม่ผ่านการยกระดับ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1, 2566) ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนโครงการให้บรรลุผลตามเป้าหมายและพัฒนาโรงเรียนให้เป็นโรงเรียนคุณธรรมที่ประสบความสำเร็จ

จากความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาแนวทางการดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 โดยศึกษาแนวทางการดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 เพื่อนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการขับเคลื่อนโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ให้ประสบความสำเร็จและยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1
2. เพื่อร่างแนวทางการดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1
3. เพื่อประเมินแนวทางการดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน โดยใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพการดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ใช้กลุ่มตัวอย่าง เป็นครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 โดยกำหนดจากประชากร ได้กลุ่มตัวอย่าง 285 คน จากนั้นดำเนินการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage Sample) ด้วยการดำเนินการสุ่มแบบชั้นภูมิอย่าง

เป็นสัดส่วน (Proportional Stratified Sampling) (สุรศักดิ์ อมรรัตนศักดิ์ และคณะ, 2557) ตามขนาดสถานศึกษา จำนวน 3 ขนาด โดยเทียบสัดส่วนจำนวนประชากรจากแต่ละขนาดสถานศึกษา จากนั้นการสุ่มตัวอย่างจำนวนโรงเรียนในแต่ละขนาด ด้วยวิธีเทียบสัดส่วนจำนวนโรงเรียน จากนั้นกำหนดโควตาจำนวนครูในโรงเรียนแต่ละขนาด และสุ่มตัวอย่างชื่อโรงเรียนแต่ละขนาด โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยการจับฉลากชื่อโรงเรียน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงสัดส่วนประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ขนาดโรงเรียน	จำนวนโรงเรียน	ประชากร (คน)	กลุ่มตัวอย่าง		
			จำนวนโรงเรียน	จำนวนครู (โรงเรียนละ)	จำนวนทั้งหมด (คน)
1. ขนาดเล็ก	62	354	30	3	90
2. ขนาดกลาง	43	510	26	5	130
3. ขนาดใหญ่	3	257	1	65	65
รวม	108	1,121	57		285

1.2 ขั้นตอนการร่างแนวทางการดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ใช้กลุ่มตัวอย่าง เป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 4 คน ครูผู้รับผิดชอบโครงการ จำนวน 3 คน จากสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 ที่ได้รับการยกระดับเป็นโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ระดับ 3 ดาว รวม 7 คน โดยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling)

1.3 ขั้นตอนการประเมินแนวทางการดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ใช้กลุ่มตัวอย่าง เป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน ครูผู้รับผิดชอบโครงการ จำนวน 3 คน จากสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 ที่ได้รับการยกระดับเป็นโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ระดับ 4 ดาว และศึกษานิเทศก์ผู้รับผิดชอบโครงการประจำสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 จำนวน 1 คน รวม 7 คน โดยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพการดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มี 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกออกเป็นขนาดสถานศึกษา

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามทัศนคติของครูเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยแบ่งเป็น 6 ด้าน 50 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert) 5 ระดับ (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2553) มีวิธีการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

2.1.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา หลักการ แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างแบบสอบถามตามกรอบแนวคิดให้ครอบคลุมขอบข่ายนิยามศัพท์ นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษา

2.1.2 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว เสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาและตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content validity) หลังจากนั้นคัดเลือกข้อคำถามที่มีดัชนีความสอดคล้อง ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป โดยข้อคำถามที่ใช้มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00 หลังจากนั้นจึงนำไปทดลองใช้ (Try out) กับครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานอกที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้ววิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficients) ของครอนบาค มีค่าความเชื่อมั่น .985

2.1.3 นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

2.2 ขั้นตอนการร่างแนวทางการดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มี 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ตอนที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) มีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์ปลายเปิดเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 7 ข้อ มีวิธีการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

2.2.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา หลักการ แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง หลังจากนั้นจึงกำหนดประเด็นคำถาม นำแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษา

2.2.2 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว เสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ที่มีคุณสมบัติ คือ สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไป ในสาขาวิชาการบริหารการศึกษา หรือการวัดและประเมินผลการศึกษา หรือการวิจัยการศึกษา เพื่อพิจารณาและตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content validity) หลังจากนั้นคัดเลือกข้อคำถามที่มีดัชนีความสอดคล้อง ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป โดยข้อคำถามที่ใช้มีค่า IOC 1.00

2.2.3 นำแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

2.3 ขั้นตอนการประเมินแนวทางการดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบประเมินความเหมาะสม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มี 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบประเมิน

ตอนที่ 2 เป็นการประเมินเกี่ยวกับความเหมาะสมของแนวทางการดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยใช้แบบประเมินชนิดตรวจรายการ (Checklist) เหมาะสมหรือไม่เหมาะสม จำนวน 6 ด้าน 53 ข้อ มีวิธีการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

2.3.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา หลักการ แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างแบบประเมินความเหมาะสม หลังจากนั้นจึงสร้างแบบประเมินความเหมาะสม ตามกรอบแนวทางที่ผู้วิจัยร่างขึ้นจากการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และนำแบบประเมินที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษา แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

2.3.2 นำแบบประเมินความเหมาะสมที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพการดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ผู้วิจัยการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้ 1) ขออนุญาตขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลจากโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการขอความยินยอมจากกลุ่มตัวอย่างเอง โดยผู้วิจัยไม่ได้มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมการวิจัย กลุ่มตัวอย่างมีอิสระในการเข้าร่วมการวิจัยในครั้งนี้ 2) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 ให้ความอนุเคราะห์ทำหนังสือถึงผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม 3) ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามผ่านระบบ Google form ถึงผู้บริหารโรงเรียนผ่านระบบสารบรรณ อิเล็กทรอนิกส์ (AMSS+) โดยทำเป็น QR Code และ 4) ผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถามจากรายงาน Google form มาตรวจสอบ ความถูกต้อง สมบูรณ์ แล้วดำเนินการวิเคราะห์ สรุปผลการวิเคราะห์ตามขั้นตอนการวิจัย

3.2 ขั้นตอนการร่างแนวทางการดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ผู้วิจัยการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้ 1) ขออนุญาตขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยถึงผู้ให้สัมภาษณ์ ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการขอความยินยอมจากกลุ่มตัวอย่างเอง โดยผู้วิจัยไม่ได้มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมการวิจัย กลุ่มตัวอย่างมีอิสระในการเข้าร่วมการวิจัยในครั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างมีอิสระในการเข้าร่วมการวิจัยในครั้งนี้ 2) นัดหมายผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับวันเวลาและสถานที่ในการสัมภาษณ์ 3) ผู้วิจัยส่งแบบสัมภาษณ์ ให้ผู้ให้สัมภาษณ์ล่วงหน้าก่อนไปสัมภาษณ์เพื่อให้ผู้ให้สัมภาษณ์ทราบแนวคำถามและเตรียมการตอบ 4) ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ ขออนุญาตในการบันทึกเทปและจดบันทึกด้วย

ตนเอง และ 5) ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ให้ได้ครบทุกคนตามจำนวนที่ต้องการ เพื่อเตรียมนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

3.3 ขั้นตอนการประเมินแนวทางการดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ผู้วิจัยการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้ 1) ขออนหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยถึงกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการขอความยินยอมจากกลุ่มตัวอย่างเอง โดยผู้วิจัยไม่ได้มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมการวิจัย กลุ่มตัวอย่างมีอิสระในการเข้าร่วมการวิจัยในครั้งนี้ 2) ผู้วิจัยส่งแบบประเมินความเหมาะสมถึงกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน ครูผู้รับผิดชอบโครงการ จำนวน 3 คน จากสถานศึกษาที่ได้รับการยกย่องเป็นโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ระดับ 4 ดาว และศึกษานิเทศก์ผู้รับผิดชอบโครงการ 1 คน รวม 7 คน และ 3) ผู้วิจัยรวบรวมแบบประเมินความเหมาะสมกลับคืนมาตรวจสอบ ความถูกต้อง สมบูรณ์ แล้วดำเนินการวิเคราะห์ สรุปผลการวิเคราะห์ตามขั้นตอนการวิจัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

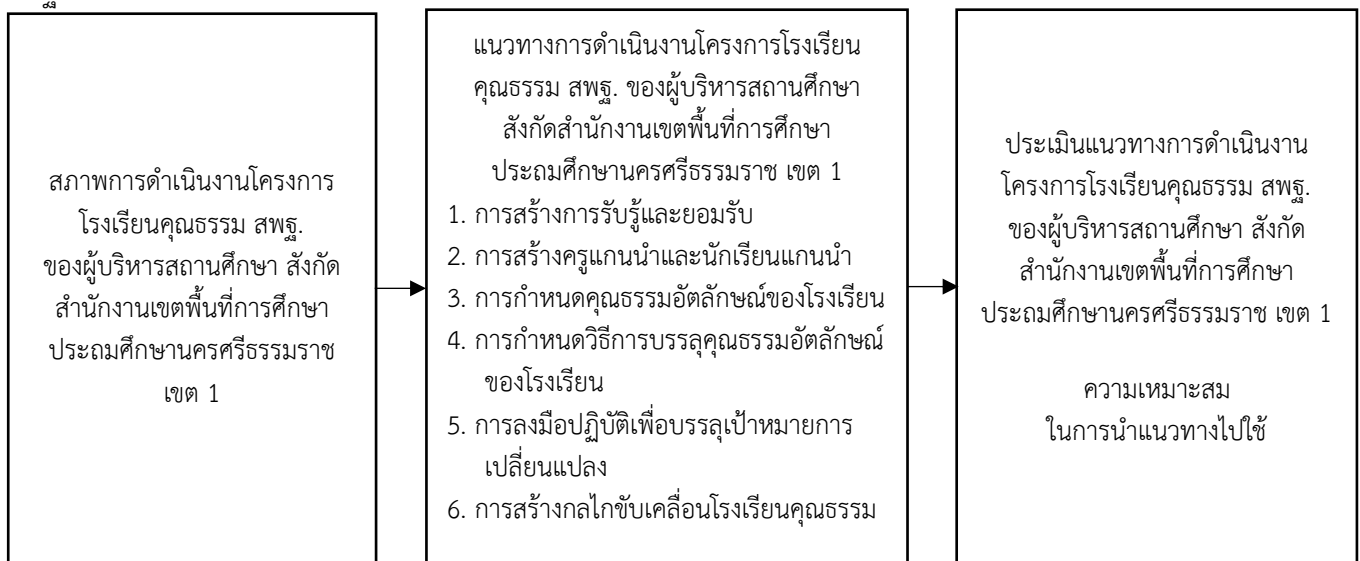
4.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพการดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยตอนที่ 1 เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการหาค่าแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ และตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติของครูเกี่ยวกับสภาพการดำเนินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยแปลความหมายค่าเฉลี่ยด้วยการกำหนดเกณฑ์สัมบูรณ์ในการประเมินความคิดเห็น 5 ระดับ

4.2 ขั้นตอนการร่างแนวทางการดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบบันทึกการสัมภาษณ์แนวทางการดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วนำเสนอเป็นความเรียง

4.3 ขั้นตอนการประเมินแนวทางการดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินความเหมาะสมของแนวทางการดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยวิธีการหาค่าแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ (Percentage)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษานี้ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสาร แนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. โดยทำการวิเคราะห์ สังเคราะห์ จนได้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. สภาพการดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 285 คน พบว่า ส่วนใหญ่เป็นครูสังกัดสถานศึกษาขนาดกลาง จำนวน 130 คน คิดเป็นร้อยละ 45.60 สถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 31.60 และสถานศึกษาขนาดใหญ่ จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 22.80

สภาพการดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 พบว่า โดยรวม อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการกำหนดวิธีการบรรลุคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน ด้านการลงมือปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมายการเปลี่ยนแปลง ด้านการสร้างครูแกนนำและนักเรียนแกนนำ ด้านการกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน ด้านการสร้างกลไกขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม และด้านการสร้างการรับรู้และยอมรับ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสรุปได้ ดังนี้ 1) ด้านการสร้างการรับรู้และยอมรับ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อแยกพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่ค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษาน้อมนำศาสตร์พระราชา มาบูรณาการโครงการ 2) ด้านการสร้างครูแกนนำและนักเรียนแกนนำ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อแยกพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่ค่าเฉลี่ยสูงสุดคือผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมครูแกนนำให้เข้ารับการอบรมตามหลักสูตรครูแกนนำ 3) ด้านการกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อแยกพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่ค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการประกาศคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน 4) ด้านการกำหนดวิธีการบรรลุคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อแยกพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่ค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการกำกับให้มีการบูรณาการคุณธรรมในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้และทุกกิจกรรม 5) ด้านการลงมือปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมายการเปลี่ยนแปลง พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อแยกพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่ค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษามุ่งเน้นการสร้างเสริมคุณธรรมจริยธรรมในชั้นเรียน 6) ด้านการสร้างกลไกขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อแยกพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่ค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างการมีส่วนร่วมอย่างทั่วถึงทุกกลุ่ม ทั้งนักเรียน ครู ผู้บริหาร และคณะกรรมการสถานศึกษา ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 สภาพการดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 รายด้าน

สภาพการดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของผู้บริหารสถานศึกษา		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1.	ด้านการสร้างการรับรู้และยอมรับ	4.42	0.51	มาก
2.	ด้านการสร้างครูแกนนำและนักเรียนแกนนำ	4.45	0.54	มาก
3.	ด้านการกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน	4.44	0.53	มาก
4.	ด้านการกำหนดวิธีการบรรลุคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน	4.47	0.52	มาก
5.	ด้านการลงมือปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมายการเปลี่ยนแปลง	4.46	0.54	มาก
6.	ด้านการสร้างกลไกขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม	4.44	0.57	มาก
รวม		4.45	0.50	มาก

2. ผลการร่างแนวทางการดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1

ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 มี จำนวน 6 ด้าน 53 ข้อ ดังนี้

1) ด้านการสร้างการรับรู้และยอมรับ จำนวน 6 ข้อ คือ (1) การประชุมร่วมกันระหว่างผู้บริหาร คณะครู นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาฯ และผู้เกี่ยวข้องเพื่อสร้างความเข้าใจตามแนวทางศาสตร์พระราชา (2) ผู้บริหารสถานศึกษา ตระหนักและเห็นความสำคัญในการพัฒนาคุณธรรม (3) ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างแรงจูงใจให้ทุกคนเกิดความตระหนักและร่วมมือกัน (4) ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างการสื่อสารที่ดี โดยมีศึกษานิเทศก์เป็นที่ปรึกษา (5) จัดทำแผนปฏิบัติการโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ให้สอดคล้องกับมาตรฐานการประเมินคุณภาพภายในของโรงเรียน จัดทำโครงการและกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่เสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม (6) การแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานโดยมีนักเรียนเป็นทีมงานปฏิบัติงานร่วมกันทั้งโรงเรียน

2) ด้านการสร้างครูแกนนำและนักเรียนแกนนำ จำนวน 7 ข้อ คือ (1) ครูแกนนำ โดยการกำหนดให้ทุกคนเป็นครูแกนนำ หรือ คัดเลือกจากครูผู้สอนรายวิชาต่าง ๆ หรือ เจาะจงกลุ่มสาระฯ สังคมศึกษา (2) ส่งเสริมการอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพครูแกนนำ โดยจัดอบรมเอง หรือ เข้าร่วมกับเขตพื้นที่ (3) ส่งเสริมให้ครูและนักเรียนไปศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้และนำเสนอผลงานระดับเขตพื้นที่ (4) ส่งเสริมการนำผลการอบรม ศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้มาขยายผล (5) นักเรียนแกนนำ โดยการแต่งตั้งนักเรียนที่เป็นกรรมการนักเรียน หรือ ตามความสมัครใจ หรือ หัวหน้าชั้นทุกห้องเรียน (6) นักเรียนแกนนำเข้ารับการอบรมกับโรงเรียนอื่น ๆ ในเครือข่ายโรงเรียน (7) ผู้บริหารสถานศึกษาจัดการประชุมครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อร่วมกันคัดเลือกนักเรียนแกนนำ

3) ด้านการกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน จำนวน 6 ข้อ คือ (1) สำรวจและระดมความคิดของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย (2) รวบรวมปัญหาที่ต้องการแก้ไขและสาเหตุจากข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ (3) จัดลำดับความสำคัญของปัญหาที่ต้องแก้ไขเร่งด่วน (4) แก้ปัญหาตามฐานการเรียนรู้ของศาสตร์พระราชา โดยการทำโครงการ (5) ทำ SWOT เพื่อให้เกิดพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวก หลังจากนั้นนำคุณธรรมอัตลักษณ์และบทบาทหน้าที่ของแต่ละคนที่เกี่ยวข้องมาจัดทำเป็นตารางคุณธรรมอัตลักษณ์ (6) ประกาศคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน พร้อมประเมินผล และทบทวนคุณธรรมอัตลักษณ์เป็นระยะ

4) ด้านการกำหนดวิธีการบรรลุคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน จำนวน 15 ข้อ คือ (1) กำหนดนโยบายในการพัฒนาคุณธรรมตามกลุ่มงานที่เกี่ยวข้อง (2) แนวคิดในการทำโครงการคุณธรรม ควรเป็นโครงการที่ "เด็กคิดเอง เด็กเลือกเอง และเด็กทำเอง" (3) จัดกิจกรรมคุณธรรมลงสู่ห้องเรียนทุกระดับชั้น (4) เป็นแบบอย่างที่ดีที่ซึ่งกันและกัน (5) ยกย่องเชิดชูเกียรติผู้เป็นแบบอย่างด้านคุณธรรม (6) พัฒนาสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรม (7) มีป้ายพระบรมราโชวาทของรัชกาลที่ 9 (8) มีป้ายแสดงคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน (9) จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการคุณธรรมในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ (10) การทำโครงการคุณธรรมขยายผลสู่การทำคุณธรรมระดับโรงเรียนอย่างครอบคลุมนักเรียนทุกคน (11) ครูบูรณาการคุณธรรมในการเรียนการสอนทุกวิชา (12) กิจกรรมอบรมคุณธรรมจริยธรรมทุกสัปดาห์ (13) กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมีการบูรณาการคุณธรรมเชื่อมโยงสู่กิจกรรมการเรียนรู้ (14) การนิเทศติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง (15) สร้างเครือข่ายสถานศึกษาในเขตพื้นที่บริการและเผยแพร่ประชาสัมพันธ์

5) ด้านการลงมือปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมายการเปลี่ยนแปลง จำนวน 11 ข้อ คือ (1) กำหนดยุทธศาสตร์ในการดำเนินงานโครงการไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปี (2) แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน อย่างเป็นกระบวนการ (3) ผู้บริหารสถานศึกษา เป็นผู้นำในการขับเคลื่อนกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมในรูปแบบต่าง ๆ (4) ผู้บริหารสถานศึกษา ครูแกนนำและนักเรียนแกนนำฝึกทำโครงการคุณธรรมแล้วนำมาขยายผล (5) การนิเทศจากเขตพื้นที่การศึกษาอย่างกัลยาณมิตร (6) การใช้เทคนิค ชวนคิด ชวนทำ ขึ้นชมในแต่ละขั้นตอนในการดำเนินงาน (7) การประสานความร่วมมือของทุก ๆ ฝ่าย เพื่อขับเคลื่อนไปในทิศทางเดียวกัน (8) สร้างขวัญและกำลังใจให้คำปรึกษาอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ (9) นำตัวอย่างโครงการคุณธรรมที่หลากหลายแหล่งมาให้ให้นักเรียนได้เรียนรู้และฝึกคิดแบบบูรณาการ (10) การใช้หลักการทำงานเป็นทีมโดยใช้กระบวนการ

กลุ่ม รู้จักการเป็นผู้นำผู้ตามที่ดี (11) การปรับปรุงและพัฒนาบริเวณโรงเรียนให้สะอาด ร่มรื่นน่าอยู่ และมีบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้

6) ด้านการสร้างกลไกขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม จำนวน 8 ข้อ คือ (1) การประชุมร่วมกันทุกภาคส่วน เพื่อสร้างความตระหนักและความเข้าใจ รับฟังความคิดเห็นการดำเนินกิจกรรมทุกกิจกรรมซึ่งกันและกัน (2) ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ครูและนักเรียนได้พัฒนาตนเองอย่างเต็มที่ กระจายอำนาจให้กับทุกเป็นผู้นำเสนอข้อมูลและเสนอแนวคิดร่วมกัน ในการปรับปรุงหรือพัฒนางาน (3) นำข้อมูล PLC มาประมวลสรุปเป็นภาพรวม จัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในระดับต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องและต่อยอดทุกปี (4) มีการประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงาน เพื่อขยายภาวคติเครือข่ายคุณธรรม (5) ประเมินผลการดำเนินกิจกรรมทุกเดือน ร่วมกันสรุปและทบทวนหลังการปฏิบัติงาน (AAR) (6) ร่วมชื่นชมความสำเร็จในการพัฒนาโครงการ ทุกคนในโรงเรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการขับเคลื่อน (7) มีการนิเทศติดตามภายในอย่างสม่ำเสมอและร่วมการสะท้อนผลการปฏิบัติงานร่วมกัน (8) การจัดนิทรรศการโครงการคุณธรรมร่วมกับกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา และโอกาสต่าง ๆ

3. ผลการประเมินแนวทางการดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1

ระดับความเหมาะสมของแนวทางการดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 โดยรวม พบว่า มีความเหมาะสมคิดเป็นร้อยละ 98.69 เมื่อพิจารณาความเหมาะสมรายด้าน พบว่า ด้านการสร้างการรับรู้และยอมรับ มีความเหมาะสมคิดเป็นร้อยละ 97.62 ด้านการสร้างครูแกนนำและนักเรียนแกนนำ มีความเหมาะสมคิดเป็นร้อยละ 100 ด้านการกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน มีความเหมาะสมคิดเป็นร้อยละ 100 ด้านการกำหนดวิธีการบรรลุคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน มีความเหมาะสมคิดเป็นร้อยละ 98.09 ด้านการลงมือปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมายการเปลี่ยนแปลง มีความเหมาะสมคิดเป็นร้อยละ 100 และด้านการสร้างกลไกขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม มีความเหมาะสมคิดเป็นร้อยละ 96.42

อภิปรายผล

ผลศึกษาสภาพการดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 พบว่า โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. เป็นโครงการที่มีการรณรงค์ให้สถานศึกษาในสังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกแห่งดำเนินการอย่างจริงจังและเป็นรูปธรรม เนื่องจากเป็นโครงการที่มีการเล็งเห็นว่าสามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อนคุณธรรมให้ลงสู่เยาวชนได้ และไม่ซับซ้อน สามารถปฏิบัติได้จริงทุกสถานศึกษา สอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักพัฒนานวัตกรรมจัดการศึกษา (2560) ที่กล่าวถึงโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ว่า เป็นการดำเนินงานเพื่อสืบสานพระราชปณิธานเดินตามรอยเบื้องพระยุคลบาทของพระบาทสมเด็จพระปรมิหรมหาภูมิพลอดุลยเดช ตามพระราชประสงค์ของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 10 โดยรูปแบบของโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. นั้น เป็นเรื่องที่ไม่ซับซ้อนและทำได้ง่าย เป็นการลงทุนต่ำแต่ได้กำไรมากและสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนได้จริง โดยหลักการของโรงเรียนคุณธรรมสามารถนำไปใช้ได้กับโรงเรียนในทุกศาสนา ไม่ผูกขาดกับศาสนาใดศาสนาหนึ่ง เปรียบเสมือนเป็นคุณธรรมสากลที่จะช่วยให้พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในโรงเรียนลดลง และส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์เพิ่มขึ้น ซึ่งนับเป็นการพัฒนาเยาวชน ผู้ปกครองและชุมชน ได้อย่างยั่งยืน สอดคล้องงานวิจัยของ ภัทราภรณ์ ดวงตา (2563) พบว่า สภาพการดำเนินงานโรงเรียนคุณธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

2. ผลการร่างแนวทางการดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 สามารถอภิปรายรายด้านได้ดังนี้

2.1 ด้านการสร้างการรับรู้และยอมรับ เป็นขั้นตอนแรกในการดำเนินการโครงการโดยเฉพาะการจัดการประชุม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการประชุมร่วมกันระหว่างผู้บริหาร คณะครู นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาฯ และผู้เกี่ยวข้อง เป็นการสร้างความเข้าใจตามแนวทางศาสตร์พระราชาได้ทั่วถึงที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ กานต์ชนก พรหมทา (2566)

พบว่า แนวปฏิบัติที่ดีของกระบวนการพัฒนาคุณธรรมของโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสระแก้วเขต 1 ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 คือ ร่วมวางแผนผ่านการประชุมเป็นการดำเนินงาน ร่วมกันของทุกภาคส่วนในการวางแผน กำหนดเป้าหมายความสำเร็จ คุณธรรมอัตลักษณ์และการปรับการจัดการเรียนรู้

2.2 ด้านการสร้างครูแกนนำและนักเรียนแกนนำ คือส่วนสำคัญในการสร้างบุคคลขึ้นมาเพื่อขับเคลื่อนโครงการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤตเมธ อุ่นโพธิ์ (2564) พบว่า กลยุทธ์การบริหารจัดการโครงการโรงเรียนคุณธรรมของโรงเรียน บ้านหนองเงือก อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน พบว่า กลยุทธ์ที่ 2 ส่งเสริมพัฒนาครู บุคลากรทางการศึกษาทั้งระบบ กลยุทธ์ที่ 3 สนับสนุนการทำงานของครูและบุคลากรทางการศึกษาและการมีส่วนร่วมของนักเรียน ซึ่งการสร้างครูแกนนำด้วยการ ส่งเสริมให้ครูเข้ารับการพัฒนาตนเองเกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการ นับเป็นกระบวนการสำคัญในการแก้ข้อจำกัดด้าน โรงเรียนขาดครูที่มีความรู้ความสามารถในการดำเนินงานโครงการอย่างเป็นรูปธรรม

2.3 ด้านการกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน เป็นด้านสำคัญที่จะต้องดำเนินการเพราะเป็นการกำหนด เป้าหมายของโครงการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรีรักษ์ เรืองรัตน์ (2563) พบว่า การพัฒนาสถานศึกษาสู่มาตรฐาน ตามโครงการคุณธรรม สพฐ. เป็นไปตามโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ซึ่งเป็นการดำเนินงานเพื่อสืบสานพระราชปณิธาน เติบโตตามรอยเบื้องพระยุคลบาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ตามพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระ เจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 10 โดยให้โรงเรียนแต่ละแห่งต้องวิเคราะห์คุณธรรมอัตลักษณ์ของตนเอง

2.4 ด้านการกำหนดวิธีการบรรลุคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน โดยเฉพาะการเรียนรู้บูรณาการคุณธรรมในทุก กลุ่มสาระการเรียนรู้ และการทำโครงการคุณธรรมขยายผลสู่การทำคุณธรรมระดับโรงเรียนอย่างครอบคลุมนักเรียนทุกคน สอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤติเดช สมตน (2565) พบว่า แนวทางการพัฒนาบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลกระทบต่อ ประสิทธิภาพการดำเนินงานโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ควรมีการจัดหลักสูตร ควรบูรณาการวิชาคุณธรรมจริยธรรมเข้าไปใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ มีการศึกษาหลักสูตรแกนกลาง ด้านการจัดสภาพแวดล้อม จัดให้มีแหล่งเรียนรู้ที่เป็นการส่งเสริม คุณธรรมจริยธรรม และด้านการนิเทศและการสอน ควรมีการกำหนดแผนการนิเทศ กำกับ ติดตามไว้อย่างชัดเจน

2.5 ด้านการลงมือปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมายการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะการประสานความร่วมมือของทุกฝ่าย เพื่อขับเคลื่อนไปในทิศทางเดียวกัน รวมทั้งสร้างขวัญและกำลังใจให้คำปรึกษาอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ สอดคล้องกับ งานวิจัยของ อภิญา สิงหา (2564) พบว่า กลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการเป็นโรงเรียนคุณธรรม ประกอบด้วย 5 กลยุทธ์ ได้แก่ ผลักดันกระบวนการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมในสถานศึกษา ขับเคลื่อนกระบวนการมีส่วนร่วม ในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมในสถานศึกษาจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง (ผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียน บุคลากร ทางการศึกษา ผู้ปกครองและชุมชน)

2.6 ด้านการสร้างกลไกขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม เช่น การนำข้อมูลที่ได้จากโครงการมา PLC มาประมวลสรุป เป็นภาพรวม จัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในระดับต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องและต่อยอดทุกปี สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริภาณี ฤทธิเดช (2566) พบว่า แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานตามแนวทางการดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ผู้บริหาร ครูและ นักเรียน จะต้องมีการปฏิบัติตามแผนงานตามอัตลักษณ์ของโรงเรียน และสร้างกลไกในการขับเคลื่อน โรงเรียนคุณธรรม โรงเรียนต้องมีการวางแผนทุกคนมีส่วนร่วมในการลงมือปฏิบัติ เน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย คือ PLC มีกลไกการมีส่วนร่วมและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ผู้บริหารสร้างแรงจูงใจ กระตุ้นและเชื่อมโยงการทำงาน of ทุกฝ่ายให้บรรลุ ตามแผนที่กำหนด และประเมินติดตามตัวชี้วัดโรงเรียนคุณธรรม มีการทบทวนวิเคราะห์หลังประเมินงาน

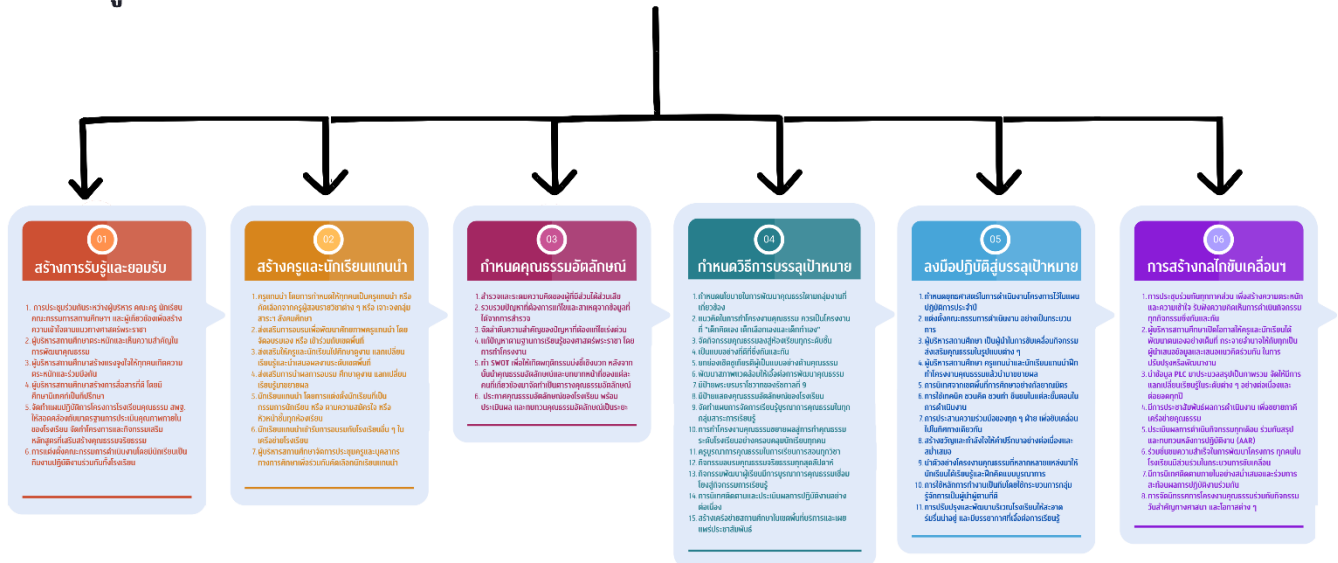
3. ผลการประเมินแนวทางการดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 พบว่า โดยภาพรวม มีความเหมาะสมคิดเป็นร้อยละ 98.69 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะแนวทางที่ได้เป็นแนวทางที่มีความสอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น พื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2558) ที่กล่าวถึงตัวชี้วัดการดำเนินงานโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. จำนวน 7 ตัวชี้วัด กล่าวคือ มีกระบวนการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมทั้งโรงเรียน มีกลไกคณะทำงานและใช้โครงการคุณธรรมเป็นเครื่องมือที่ทุกคนมีส่วนร่วมในการลงมือปฏิบัติเพื่อพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. พฤติกรรมที่พึงประสงค์ในโรงเรียนเพิ่มขึ้น พฤติกรรมที่ไม่พึง

ประสงค์ในโรงเรียนลดลงเกิดกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง (ผู้บริหาร ครู บุคลากร นักเรียนผู้ปกครองและชุมชน) มีองค์ความรู้ในวัตรกรรมการสร้างเสริมคุณธรรม และมีการบูรณาการกับการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน และเป็นแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนคุณธรรมจริยธรรม อีกทั้งแนวทางดังกล่าวจะเป็นหนทางที่อำนวยความสะดวกให้สถานศึกษาที่ดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ตามแนวทางข้างต้นบรรลุเป้าหมายของโครงการได้

องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยเรื่องแนวทางการดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 ผู้วิจัยสามารถสรุปองค์ความรู้ใหม่ ดังนี้

แนวทางการดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัยเรื่องแนวทางการดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 สามารถเชื่อมโยงกับกรอบแนวคิดทางทฤษฎีและโมเดลการบริหารจัดการทางการศึกษาและการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียน ได้ดังนี้

1. เชื่อมโยงกับทฤษฎีการบริหารการศึกษาแบบมีส่วนร่วม (Participatory Management Theory) การสร้างแนวทางโดยมีครูแกนนำนักเรียน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมอย่างทั่วถึง สอดคล้องกับแนวคิดของ Thomas Gordon (1997) ที่มองว่าการบริหารที่มีประสิทธิภาพต้องเปิดโอกาสให้เกิดการสื่อสารสองทางและการตัดสินใจร่วมกัน ส่งผลให้เกิดการยอมรับ มีแรงจูงใจ และนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืนในองค์กร
2. เชื่อมโยงกับทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของ Bandura (Social Learning Theory) (1997) แนวทางการสร้างแกนนำครูและนักเรียนเพื่อเป็นต้นแบบทางคุณธรรม และการทำโครงการคุณธรรมในโรงเรียน สะท้อนหลักของ Albert Bandura ว่าพฤติกรรมทางสังคมสามารถเรียนรู้ได้จากการสังเกต การเลียนแบบ และการให้แรงเสริม โดยการมีต้นแบบ (Modeling) ที่ดีจะส่งผลให้เกิดพฤติกรรมทางบวกตามมาในวงกว้าง
3. เชื่อมโยงกับทฤษฎีพฤติกรรมองค์กร (Organizational Behavior Theory) การสร้างกลไกขับเคลื่อน และการบริหารจัดการในระดับโรงเรียนตามแนวทางโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. สอดคล้องกับแนวคิดของ Stephen P. Robbins (2005) ที่เน้นว่าพฤติกรรมของคนในองค์กรถูกขับเคลื่อนด้วยโครงสร้าง ระบบแรงจูงใจ และวัฒนธรรมองค์กร การที่ผู้บริหาร

โรงเรียนออกแบบกิจกรรม ส่งเสริมแรงจูงใจ และประเมินผลอย่างต่อเนื่อง จะช่วยพัฒนา “พฤติกรรมองค์กรของโรงเรียน” ให้เป็นองค์กรแห่งคุณธรรม

4. เชื่อมโยงกับกรอบแนวคิด Moral School Development Model ของ OBEC แนวทางทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ การสร้างการรับรู้ การพัฒนาผู้นำ การกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ การลงมือปฏิบัติ การติดตามและประเมินผล สอดคล้องโดยตรงกับโมเดลพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมของมูลนิธิยุวสถิรคุณ ซึ่งถือเป็นโมเดลที่ OBEC นำมาใช้ในระดับประเทศ โดยเน้นการมีส่วนร่วม ความต่อเนื่อง และการบูรณาการคุณธรรมในทุกกลุ่มสาระและกิจกรรม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2558)

5. เชื่อมโยงกับทฤษฎีการเปลี่ยนแปลง (Change Theory) ของ Kurt Lewin (1947) การขับเคลื่อนจากการสร้างการรับรู้ (Unfreeze) ไปสู่การลงมือปฏิบัติ (Change) และการสร้างกลไกให้ดำเนินต่อเนื่อง (Refreeze) เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงเชิงระบบที่มีการวางแผนและประเมินผล ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. มิใช่เพียงกิจกรรมเฉพาะหน้า แต่เป็นการเปลี่ยนแปลงเชิงวัฒนธรรมองค์กร

สรุปผลการวิจัย

สภาพการดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 พบว่า โดยรวม อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยรายด้านจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการกำหนดวิธีการบรรลุคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน ด้านการลงมือปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมายการเปลี่ยนแปลง ด้านการสร้างครูแกนนำและนักเรียนแกนนำ ด้านการกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน ด้านการสร้างกลไกขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม และด้านการสร้างการรับรู้และยอมรับ

แนวทางการดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 ประกอบด้วย 53 ข้อ จำแนกเป็น 6 ด้าน คือ 1) ด้านการสร้างการรับรู้และยอมรับ 2) ด้านการสร้างครูแกนนำและนักเรียนแกนนำ 3) ด้านการกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน 4) ด้านการกำหนดวิธีการบรรลุคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน 5) ด้านการลงมือปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมายการเปลี่ยนแปลง และ 6) ด้านการสร้างกลไกขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม

ผลการประเมินความเหมาะสมของแนวทางการดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 โดยภาพรวม มีความเหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 98.69 โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยรายด้านจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการสร้างครูแกนนำและนักเรียนแกนนำ ด้านการกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน ด้านการลงมือปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมายการเปลี่ยนแปลง ด้านการกำหนดวิธีการบรรลุคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน ด้านการสร้างการรับรู้และยอมรับ และด้านการสร้างกลไกขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 สถานศึกษาควรมีการจัดทำแผนงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. พร้อมทั้งนิเทศ กำกับ ติดตาม สนับสนุนกิจกรรมที่ส่งเสริมการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนอย่างเป็นรูปธรรม

1.2 พัฒนา สนับสนุนให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสถานศึกษาเกิดความตระหนักและสามารถนำหลักการดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ทั้งในทางทฤษฎีและปฏิบัติให้เกิดประโยชน์สูงสุดเป็นรูปธรรม มั่นคงและยั่งยืนต่อไป

1.3 สถานศึกษานำแนวทางการดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของผู้บริหารสถานศึกษาไปปรับประยุกต์เพื่อขอรับการยกระดับเป็นโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ในระดับที่สูงขึ้นต่อไป

1.4 พัฒนาระบบการกำกับติดตามการดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. อย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของผู้บริหารสถานศึกษา
- 2.2 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างขนาดของสถานศึกษากับความสำเร็จในการบริหารการดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.
- 2.3 ศึกษาแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) สู่ความยั่งยืนในการดำเนินงานโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.

เอกสารอ้างอิง

- กฤตเมธ อุโนโพธิ. (2564). *การพัฒนาการบริหารจัดการโครงการโรงเรียนคุณธรรมของโรงเรียนบ้านหนองเงือก อำเภอบำรุง* จังหวัดลำพูน. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่).
- กฤติเดช สมตน. (2565). *บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ*. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร).
- กานต์ชนก พรหมทา. (2566). *แนวปฏิบัติที่ดีของกระบวนการพัฒนาคุณธรรมในโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1*. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี).
- ณัฐพร ส่งศรี. (2561). *การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านที่ 3*. (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร).
- ภัทรภรณ์ ดวงตา. (2563). *สภาพการดำเนินงานโรงเรียนคุณธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5*. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี).
- ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. (2553). *เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ศรีรักษ์ เรืองรัตน์. (2563). *แนวทางการพัฒนาสถานศึกษาลุ่มมาตรฐานตามโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 12*. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย).
- ศิริณี ฤทธิเดช. (2566). *การพัฒนาการดำเนินงานตามแนวทางการดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 4*. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา).
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1. (2566). *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2566*. สืบค้นจาก http://www.nst1.go.th/home/wp-content/uploads/2023/04/แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ-2566_compressed.pdf.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2558). *คู่มือปฏิบัติโรงเรียนคุณธรรม*. กรุงเทพฯ: สหมิตรพรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- _____. (2561). *ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.2561 - 2580)*. สืบค้นจาก <https://cbethailand.com/%E0%B9%80%E0%B8%AD%E0%B8%81%E0%B8%AA%E0%B8%B2%E0%B8%A3/%E0%B9%80%E0%B8%AD%E0%B8%81%E0%B8%AA%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%97%E0%B8%B5%E0%B9%88%E0%B9%80%E0%B8%81%E0%B8%B5%E0%B9%88%E0%B8%A2%E0%B8%A7%E0%B8%82%E0%B9%89%E0%B8%AD%E0%B8%87/%E0%B8%A2%E0%B8%B8%E0%B8%97%E0%B8%98%E0%B8%A8%E0%B8%B2%E0%B8%AA%E0%B8%95%E0%B8%A3%E0%B9%8C%E0%B8%A%E0%B8%B2%E0%B8%95%E0%B8%B4-20-%E0%B8%9B%E0%B8%B5-%E0%B8%9E%E0%B8%A8-2561-2580/>.
- สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา. (2560). *โรงเรียนคุณธรรม สพฐ.มาตรฐานและตัวชี้วัด*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

- สุรศักดิ์ อมรรัตนศักดิ์, บุญมี พันธุ์ไทย และ สมจิตรา เรืองศรี. (2557). *ระเบียบวิธีวิจัยทางการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.
- อภิญญา สิงหา. (2564). *กลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการเป็นโรงเรียนคุณธรรม*. (ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม).
- Bandura, A. (1977). *Social learning theory*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.
- Gordon, T. (1977). *Teacher effectiveness training: The program proven to help teachers bring out the best in students of all ages*. New York, NY: Peter H. Wyden.
- Lewin, K. (1947). Frontiers in group dynamics. *Human Relations*, 1(2), 143-153.
- Robbins, S. P. (2005). *Organizational behavior*. (11th ed.). Upper Saddle River, NJ: Pearson Prentice Hall.

Guidelines for Developing The Empathetic Leadership for School Administrators Under The Office of Nong Khai Primary Educational Service Area 2

Phisnu Kitteekan^{1*} and Parichart Toomnan²

¹ Graduate Student, Master of Educational Administration and Quality Development, Faculty of Interdisciplinary Studies, Khon Kaen University, Thailand

² Lecturer of Educational Administration and Quality Development, Faculty of Interdisciplinary Studies, Khon Kaen University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: mamarklover@gmail.com

ABSTRACT

This research aims to (1) study the current conditions, desired conditions, and needs regarding empathetic leadership of school administrators, and (2) to develop guidelines for enhancing empathetic leadership for school administrators under the Office of Nong Khai Primary Educational Service Area 2. This study employed an explanatory mixed-methods research design. The sample consisted of 269 participants, including school administrators and teachers under the Office during the academic year 2024. The data collection instruments included: (1) a questionnaire on the development of empathetic leadership for school administrators, and (2) a semi-structured interview. The data were analyzed using mean, standard deviation, and Modified Priority Needs Index (PNI_{modified}). The findings revealed that: 1) The overall current state of empathetic leadership was at a high level, with strengths in motivation and weaknesses in self-awareness. The desired condition was at the highest level, with strengths in shared vision and weaknesses in empathic perception and motivation. The needs assessment indicated that the highest need was in empathic perception, followed by self-awareness, empathic communication, shared vision, and motivation, respectively. 2) The developed guidelines for enhancing empathetic leadership comprised five key components: (1) Empathic Perception–fostering an open communication environment, organizing relationship-building activities, and providing positive reinforcement. (2) Self-Awareness–promoting self-assessment, leadership training, and feedback from staff. (3) Empathic Communication–creating an open atmosphere for dialogue, encouraging collaboration, and active listening. (4) Shared Vision–developing and communicating a shared vision, planning according to standards, and conducting continuous follow-ups. (5) Motivation–promoting participation, assigning suitable tasks, and supporting skills development.

Keywords: Empathy, Empathetic Leadership, School Administrators

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบร่วมรู้สึกของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2

พิษณุ กิจติกาล^{1*} และ ปาริชาติ ทุมนันท์²

¹ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาคุณภาพการศึกษา คณะสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ประเทศไทย

² อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารและพัฒนาคุณภาพการศึกษา คณะสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: mamarklover@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำแบบร่วมรู้สึกของผู้บริหารสถานศึกษา และ (2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบภาวะผู้นำแบบร่วมรู้สึกของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคายเขต 2 การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธีแบบแผนเชิงอธิบาย กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 269 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1) แบบสอบถามแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบร่วมรู้สึกของผู้บริหารสถานศึกษา 2) แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความต้องการจำเป็น (PNI_{Modified}) ผลการวิจัยพบว่าโดยภาพรวม 1) สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำแบบร่วมรู้สึกอยู่ในระดับมาก โดยจุดแข็งคือการเสริมสร้างแรงจูงใจ และจุดอ่อนคือการตระหนักรู้ในตนเอง ส่วนภาพรวมสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด โดยจุดแข็งคือการแสดงวิสัยทัศน์ร่วมและจุดอ่อนคือการเข้าใจอารมณ์ผู้อื่นและการเสริมสร้างแรงจูงใจ ในด้านของความต้องการจำเป็นพบว่า การเข้าใจอารมณ์ผู้อื่นมีความต้องการสูงสุด รองลงมาคือการตระหนักรู้ในตนเอง การสื่อสารอย่างร่วมรู้สึก การแสดงวิสัยทัศน์ร่วม และการเสริมสร้างแรงจูงใจ ตามลำดับ 2) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบร่วมรู้สึกของผู้บริหารสถานศึกษาปรากฏผล 5 ด้าน ได้แก่ (1) การเข้าใจอารมณ์ผู้อื่น โดยการสร้างสภาพแวดล้อมการสื่อสารที่เปิดกว้าง จัดกิจกรรมเสริมสร้างมิติสัมพันธ์ และเสริมแรงเชิงบวก (2) การตระหนักรู้ในตนเอง โดยการประเมินตนเอง ฝึกอบรมภาวะผู้นำและรับฟังข้อมูลจากบุคลากร (3) การสื่อสารอย่างร่วมรู้สึก เน้นการสร้างบรรยากาศการสนทนาที่เปิดกว้าง การทำงานร่วมกันและรับฟังอย่างตั้งใจ (4) การแสดงวิสัยทัศน์ร่วม สร้างและเผยแพร่วิสัยทัศน์ ประเมินและวางแผนพัฒนาตามมาตรฐานและติดตามผลอย่างต่อเนื่อง (5) การเสริมสร้างแรงจูงใจ โดยการส่งเสริมความรู้สึกมีส่วนร่วม มอบหมายงานที่เหมาะสม และสนับสนุนการพัฒนาทักษะ

คำสำคัญ: ความร่วมรู้สึก, ภาวะผู้นำแบบร่วมรู้สึก, ผู้บริหารสถานศึกษา

© 2025 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

ภาวะผู้นำแบบร่วมรู้สึก (Empathetic leadership) เป็นรูปแบบการนำที่ผู้นำแสดงความรู้สึกต่อผู้ตาม โดยมีความพยายามที่จะเข้าใจมุมมองและความคิดของบุคลากร เพื่อสร้างความไว้วางใจ ความผูกพัน และแรงบันดาลใจให้ผู้ตามสามารถทำงานได้อย่างเต็มศักยภาพ (Goleman, Boyatzis & McKee, 2013) การแสดงความรู้สึกและความร่วมรู้สึกของผู้นำช่วยให้ผู้ตามรู้สึกมีคุณค่าและเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร ซึ่งส่งผลให้เกิดความทุ่มเทและความผูกพันต่อองค์กรในระยะยาว (Hougaard & Carter, 2018) ภาวะผู้นำแบบร่วมรู้สึกยังมีความสำคัญในการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เป็นเชิงบวก โดยเน้นการทำงานร่วมกัน การช่วยเหลือกันและความยืดหยุ่นในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง ผู้นำที่มีความร่วมรู้สึกจะสามารถสร้างบรรยากาศการทำงานที่อบอุ่นและเป็นมิตร ทำให้บุคลากรรู้สึกมีความสุขในการทำงาน ซึ่งนำไปสู่ผลการปฏิบัติงานที่ดีขึ้นขององค์กรโดยรวม ในบริบทของการบริหารการศึกษา ผู้นำประเภทนี้มีบทบาทสำคัญในการสร้างแรงบันดาลใจและส่งเสริมศักยภาพของบุคลากรเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาสถาบันให้เจริญก้าวหน้า (ภัทรวิทย์ วัฒนศัพท์, 2563)

การศึกษาในประเทศไทยพบว่าภาวะผู้นำแบบร่วมรู้สึก (Empathetic leadership) มีความสำคัญต่อประสิทธิภาพขององค์กรโดยผู้นำที่มีภาวะผู้นำแบบนี้จะรับฟัง เข้าใจมุมมอง ความรู้สึก และประสบการณ์ของผู้ตาม เพื่อนำข้อมูลไปบริหารจัดการบุคลากรและองค์กรอย่างยุติธรรม สร้างความผูกพัน และให้เกียรติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยที่ชี้ให้เห็นว่า ความร่วมรู้สึก (Empathy) เป็นคุณสมบัติสำคัญของผู้นำยุคปัจจุบันที่ช่วยให้องค์กรอยู่รอดและประสบความสำเร็จ (ปัทมิกา ปิ่นเงิน, 2565; จุมพล บุญมี, 2566) โดยการเข้าใจและมองโลกจากมุมมองของผู้อื่นเป็นทักษะสำคัญที่ช่วยให้ผู้นำเข้าใจตนเองและผู้อื่น นำไปสู่การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออาทรและมีประสิทธิภาพ (ภัทรวุฒิ วัฒนศัพท์, 2563)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 ให้ความสำคัญของภาวะผู้นำแบบร่วมรู้สึก (Empathetic Leadership) ในฐานะปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการทำงานของบุคลากรภายในองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพในบริบทของหน่วยงานด้านการศึกษานี้การสร้างบรรยากาศการทำงานที่ทุกคนรู้สึกปลอดภัย มีสุขภาวะที่ดี และมีแรงบันดาลใจนั้น ถือเป็นหัวใจสำคัญของการขับเคลื่อนองค์กรไปสู่ความสำเร็จอย่างยั่งยืน การที่ผู้นำเข้าใจความรู้สึกและความต้องการของผู้ใต้บังคับบัญชา ส่งเสริมให้เกิดความผูกพันและความไว้วางใจระหว่างกัน ซึ่งจะนำไปสู่การทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพสูง รวมทั้งช่วยเสริมสร้างขวัญและกำลังใจให้กับบุคลากรทุกคน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2, 2566)

โดยสรุปภาวะผู้นำแบบร่วมรู้สึก (Empathetic leadership) เป็นรูปแบบการนำที่ผู้นำแสดงความเข้าใจและความรู้สึกของผู้ตาม เพื่อสร้างความไว้วางใจ ความผูกพัน และแรงบันดาลใจในการทำงานอย่างเต็มศักยภาพ ภาวะผู้นำนี้ส่งผลให้ผู้ตามรู้สึกมีคุณค่า มีความทุ่มเทต่อองค์กร และสร้างวัฒนธรรมองค์กรเชิงบวกที่เน้นการทำงานร่วมกันและความยืดหยุ่น ทั้งในบริบททั่วไปและการบริหารการศึกษา ภาวะผู้นำแบบร่วมรู้สึกเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างแรงบันดาลใจ พัฒนาศักยภาพบุคลากร และส่งผลต่อประสิทธิภาพขององค์กร และนำไปสู่การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออาทรและมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำแบบร่วมรู้สึกของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบภาวะผู้นำแบบร่วมรู้สึกของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน แบบแผนอธิบาย โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 104 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้บริหาร จำนวน 104 คน และครู จำนวน 822 คน รวมจำนวน 926 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครู โรงเรียนประถมศึกษาและโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 ปีการศึกษา 2567 ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 30 คน และครู จำนวน 239 คน รวมทั้งสิ้น 269 คน โดยใช้ตารางกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสอบถามแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบร่วมรู้สึกของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำแบบร่วมรู้สึกสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ ได้แก่ 1) ตำแหน่ง 2) อายุ 3) ประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งปัจจุบัน 4) ระดับการศึกษา 5) ขนาดของสถานศึกษา

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำแบบร่วมรู้สึกของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 โดยที่แบบสอบถามส่วนที่ 2 นี้มีลักษณะคำตอบแบบประมาณค่า 5 ระดับ

ตอนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิด ให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้เขียนข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบร่วมรู้สึกของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2

2.2 แบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิแบบกึ่งโครงสร้างเพื่อการยืนยันร่างแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบร่วมรู้สึกของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 โดยใช้ประเด็นข้อคำถามที่มีความสัมพันธ์กับแบบสอบถามส่วนที่ 2 เพื่อที่จะได้รับข้อมูลให้ครอบคลุมกับการวิจัย ซึ่งผู้วิจัยใช้อุปกรณ์บันทึกภาพ และเสียงเพื่อช่วยบันทึกข้อมูลที่สำคัญในการสัมภาษณ์

3. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

3.1 ระยะที่ 1 (การวิจัยเชิงปริมาณ) แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำแบบร่วมรู้สึก

3.1.1 ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลและแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาภาวะผู้นำแบบร่วมรู้สึกจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดตัวแปรในการศึกษา ได้แก่ 1) การเข้าใจอารมณ์ผู้อื่น 2) การเสริมสร้างแรงจูงใจ 3) การตระหนักรู้ในตนเอง 4) การสื่อสารอย่างร่วมรู้สึก 5) การแสดงวิสัยทัศน์ร่วม

3.1.2 แบบสอบถามที่จัดทำขึ้นถูกนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบเพื่อหาจุดบกพร่องและปรับปรุงภาษาที่ใช้ในแบบสอบถามจากนั้นได้แก้ไขตามคำแนะนำ

3.1.3 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามฉบับแก้ไขไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านประเมินคุณภาพเครื่องมือวิจัยโดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence: IOC) ซึ่งต้องมีค่าไม่ต่ำกว่า 0.50 ผลที่ได้คือ 0.95 จากนั้นได้ปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะจนเป็นไปตามเกณฑ์

3.1.4 ผู้วิจัยทดลองใช้แบบสอบถาม (Try Out) กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูจาก 3 โรงเรียน แบ่งขนาดเป็น โรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดใหญ่ รวมจำนวน 30 คน เพื่อกำหนดค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น (Cronbach's Alpha) โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีความเชื่อมั่นตั้งแต่ .70 ขึ้นไป (อ้างอิง สุวิมล ติรภานันท์, 2551) ผลการทดลองพบว่าแบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นเท่ากับ .95 จึงนำไปใช้เก็บข้อมูลต่อไป

3.2 ระยะที่ 2 (การวิจัยเชิงคุณภาพ) แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) ผู้วิจัยได้สร้างแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างสำหรับผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อร่างแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบร่วมรู้สึกของผู้บริหารสถานศึกษา โดยขั้นตอนการพัฒนามีดังนี้

3.2.1 นำผลจากระยะที่ 1 ซึ่งได้ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) ของแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำแบบร่วมรู้สึก ที่ประกอบด้วย 1) การเข้าใจอารมณ์ผู้อื่น 2) การเสริมสร้างแรงจูงใจ 3) การตระหนักรู้ในตนเอง 4) การสื่อสารอย่างร่วมรู้สึก และ 5) การแสดงวิสัยทัศน์ร่วม มาร่างแบบสัมภาษณ์สำหรับผู้ทรงคุณวุฒิ ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) มากกว่า 0.3 ถือว่ามีความจำเป็นเร่งด่วนในการพัฒนา (สุวิมล ว่องวานิช, 2558)

3.2.2 นำแบบสัมภาษณ์ฉบับร่างให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมของเนื้อหา และคำถามปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำจนแบบสัมภาษณ์สมบูรณ์

3.2.3 จัดทำแบบประเมินสำหรับผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำแบบร่วมรู้สึก โดยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้ 1) ร่างแบบประเมินขึ้นสำหรับสอบถามใน 3 ด้านดังกล่าว 2) นำแบบประเมินฉบับร่างให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความตรงประเด็นและความเหมาะสมของคำถาม 3) ปรับแก้ไขแบบประเมินตามข้อเสนอแนะจนสมบูรณ์

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ซึ่งมีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิดโดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

4.1 แบบสอบถามได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยขอความอนุเคราะห์ในการตอบ

4.2 แบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 269 คน ได้จัดส่งให้ผู้ตอบแบบสอบถามทางผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์

4.3 การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) จากผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน คือ ผู้บริหารการศึกษา จำนวน 2 ท่าน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 ท่าน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

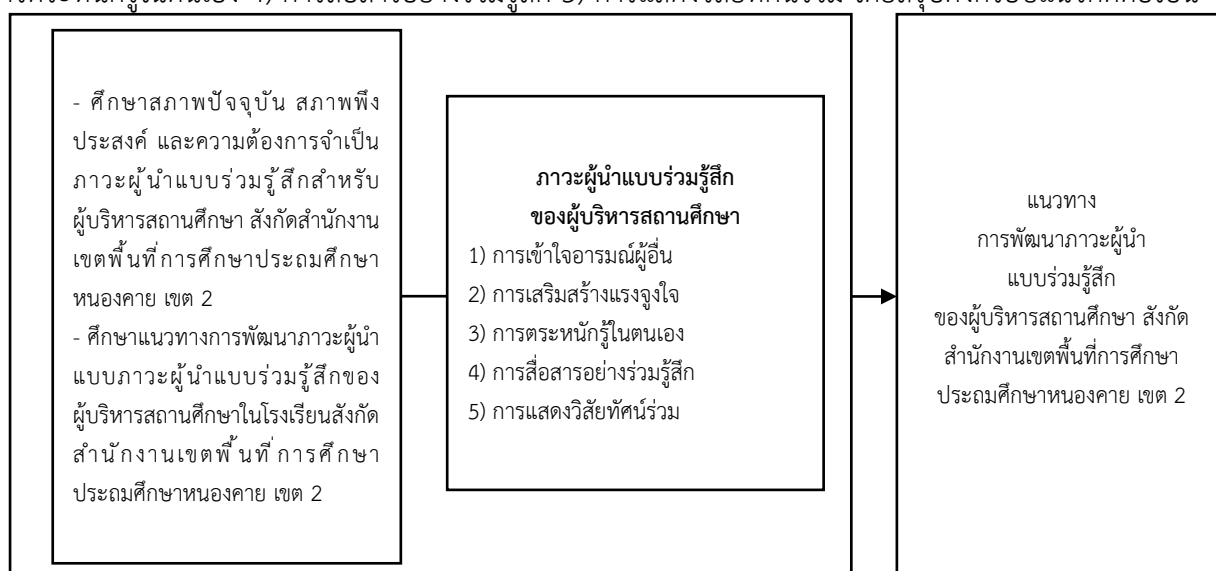
การวิจัยในครั้งนี้ มีการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งแบบสอบถามและการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์สถิติเชิงอธิบายและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

5.1 การวิเคราะห์สถิติเชิงอธิบาย (Explanatory Research) ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และค่าความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$)

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบร่วมรู้สึกของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 นำมาวิเคราะห์เพื่อหาข้อสรุปผลการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการทำวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาภาวะผู้นำแบบร่วมรู้สึกของผู้บริหาร จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของนักวิจัย นักวิชาการการศึกษา และหน่วยงานทางการศึกษา ผู้วิจัยได้ยึดหลักการและกรอบแนวคิดของ Jiang, M., & Lu, S., (2020); Wibowo, A., & Paramita, W., (2022); Lambert, S., & Taylor, M. G., (2022); Chinthamu, N., (2022); ภัทราวดี มากมี (2562); ศุภัญญา อินศิริ (2564); ภัทรุฒิ วัฒนศัพท์ (2563); พชร ศรีสวัสดิ์ (2566); จิตติ หงส์เวียงจันทร์ (2567) ทั้งหมด 5 ด้าน คือ 1) การเข้าใจอารมณ์ผู้อื่น 2) การเสริมสร้างแรงจูงใจ 3) การตระหนักรู้ในตนเอง 4) การสื่อสารอย่างร่วมรู้สึก 5) การแสดงวิสัยทัศน์ร่วม โดยสรุปดังกรอบแนวคิดต่อไปนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำแบบร่วมรู้สึกของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2

สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์และศึกษาความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำแบบร่วมรู้สึกของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 ผลปรากฏดังในตารางที่ 1 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำแบบร่วมรู้สึกของผู้บริหารสถานศึกษา ในภาพรวม

ภาวะผู้นำแบบร่วมรู้สึก ของผู้บริหารสถานศึกษา	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI	ลำดับ
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล		
1) การเข้าใจอารมณ์ผู้อื่น	4.15	0.66	มาก	4.51	0.47	มากที่สุด	0.085	1
2) การเสริมสร้างแรงจูงใจ	4.27	0.61	มาก	4.51	0.48	มากที่สุด	0.057	5
3) การตระหนักรู้ในตนเอง	4.12	0.62	มาก	4.47	0.47	มาก	0.084	2
4) การสื่อสารอย่างร่วมรู้สึก	4.23	0.60	มาก	4.53	0.46	มากที่สุด	0.073	3
5) การแสดงวิสัยทัศน์ร่วม	4.25	0.60	มาก	4.54	0.46	มากที่สุด	0.068	4
ภาพรวม	4.21	0.56	มาก	4.51	0.42	มากที่สุด		

หมายเหตุ: $PNI_{Modified} > 0.3$

จากตารางที่ 1 พบว่า ทุกด้านของภาวะผู้นำแบบร่วมรู้สึกมีค่า PNI ต่ำกว่า 0.3 แสดงว่าผู้บริหารมีทักษะในระดับสูงและไม่มีความต้องการเร่งด่วนต้องพัฒนาเพิ่มเติมในขณะนี้ อย่างไรก็ตามภาวะผู้นำแบบร่วมรู้สึกถือเป็นภาวะผู้นำที่ปัจจุบันต้องการเพราะเป็นปัจจัยสำคัญต่อประสิทธิภาพการบริหารช่วยให้ผู้บริหารสามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงและส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรที่ยั่งยืน การพัฒนาอย่างต่อเนื่องจะช่วยรักษามาตรฐานและป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

สภาพปัจจุบันจากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ภาวะผู้นำแบบร่วมรู้สึกของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 ในสภาพปัจจุบันโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.21 แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารส่วนใหญ่มีการแสดงออกถึงภาวะผู้นำแบบร่วมรู้สึกในระดับสูง

สภาพที่พึงประสงค์สำหรับสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำแบบร่วมรู้สึก พบว่าค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด คือ 4.51 สะท้อนให้เห็นถึงความคาดหวังในการพัฒนาภาวะผู้นำแบบร่วมรู้สึกของผู้บริหารให้สูงขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบันในทุกด้าน

ความต้องการจำเป็น (PNI) เมื่อเปรียบเทียบระหว่างสภาพปัจจุบันกับสภาพที่พึงประสงค์ พบว่าค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบันต่ำกว่าทุกด้าน โดยค่า $PNI_{Modified}$ อยู่ระหว่าง 0.057 ถึง 0.085 ด้านที่มีความต้องการพัฒนามากที่สุดเรียงตามลำดับ ได้แก่ 1) การเข้าใจอารมณ์ผู้อื่น 2) การตระหนักรู้ในตนเอง 3) การสื่อสารอย่างร่วมรู้สึก 4) การแสดงวิสัยทัศน์ร่วม และ 5) การเสริมสร้างแรงจูงใจ

2. ผลการศึกษานวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบร่วมรู้สึกของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคายเขต 2

ผู้วิจัยได้นำข้อค้นพบจากการวิจัยในระยะที่ 1 ที่มีค่า $PNI_{Modified}$ สูงสุดในแต่ละด้านมาตั้งเป็นประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบร่วมรู้สึกของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคายเขต 2 จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 แล้วนำข้อมูลที่ได้มาสรุปเป็นประเด็นสำคัญโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหาและนำเสนอในรูปแบบความเรียงดังรายละเอียดต่อไปนี้

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบร่วมรู้สึกของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาหนองคายเขต 2 ควรดำเนินการดังต่อไปนี้

2.1 ด้านการเข้าใจอารมณ์ผู้อื่น สำนักงานเขตพื้นที่ควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับทักษะการสื่อสารและความฉลาดทางอารมณ์เพื่อให้ผู้บริหารได้ฝึกฝนและแลกเปลี่ยนประสบการณ์จริงรวมถึงจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้บริหารเพื่อสร้างพื้นที่ปลอดภัยในการแบ่งปันปัญหาและแนวทางการเข้าใจผู้อื่น นอกจากนี้ควรส่งเสริมระบบที่เลี้ยงให้ผู้บริหารรุ่นใหม่ได้เรียนรู้จากผู้มีประสบการณ์ด้านการสร้างบรรยากาศที่เปิดกว้างและการเสริมแรงเชิงบวก

2.2 ด้านการตระหนักรู้ในตนเอง สำนักงานเขตพื้นที่ควรจัดให้มีการประเมินตนเองรอบด้านพร้อมเวทีสะท้อนผลการประเมินเพื่อให้ผู้บริหารเห็นจุดแข็งและจุดที่ต้องพัฒนาสนับสนุนงบประมาณและโอกาสให้ผู้บริหารเข้าร่วมหลักสูตรฝึกอบรมภาวะผู้นำที่ทันสมัยและเหมาะสมกับบริบทโรงเรียนและจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นจากบุคลากรในโรงเรียนอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ผู้บริหารได้รับข้อมูลย้อนกลับที่นำไปสู่การพัฒนาตนเอง

2.3 ด้านการสื่อสารอย่างร่วมรู้สึก สำนักงานเขตพื้นที่ควรจัดอบรมทักษะการสื่อสารด้วยความเข้าใจผู้อื่นและการฟังอย่างตั้งใจส่งเสริมให้มีการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมระหว่างผู้บริหารและครูเพื่อฝึกการสนทนาและการมีส่วนร่วมในเป้าหมายร่วมกันและจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างโรงเรียนเพื่อขยายแนวปฏิบัติที่ดีในการสร้างบรรยากาศการสนทนาที่เปิดกว้าง

2.4 ด้านการแสดงวิสัยทัศน์ร่วม สำนักงานเขตพื้นที่ควรจัดเวทีสร้างและถ่ายทอดวิสัยทัศน์ร่วม โดยเชิญผู้เชี่ยวชาญด้านการวางแผนมาร่วมให้คำปรึกษา สนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาที่เน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายและจัดให้มีระบบติดตามและประเมินผลการดำเนินงานพร้อมเวทีแลกเปลี่ยนผลสำเร็จและแนวทางปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

2.5 ด้านการเสริมสร้างแรงจูงใจ สำนักงานเขตพื้นที่ควรจัดโครงการพัฒนาศักยภาพผู้นำด้วยกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ในทีมเพื่อเสริมสร้างความรู้สึกร่วมและความเป็นเจ้าของส่งเสริมระบบการมอบหมายงานที่เหมาะสมโดยจัดอบรมการบริหารงานและการกระจายอำนาจและสนับสนุนงบประมาณและโอกาสในการพัฒนาทักษะใหม่ๆ ให้แก่ผู้บริหารและครูในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบร่วมรู้สึกของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 ผู้วิจัยได้ค้นพบประเด็นที่น่าสนใจและสามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การอภิปรายผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบร่วมรู้สึกของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2

สภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับสูง โดยเมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่าด้านการเสริมสร้างแรงจูงใจมีค่าเฉลี่ยสูงสุด สาเหตุปัจจัยสำคัญที่ทำให้สถานการณ์ในปัจจุบันอยู่ในระดับสูงอาจเป็นผลมาจากนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2564) ที่ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ซึ่งส่งผลให้ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทุกแห่งต้องมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพและสุขภาพจิตที่ดี ทั้งนี้การเสริมสร้างแรงจูงใจดำเนินการผ่านการสร้างบรรยากาศการทำงานที่เอื้อต่อการพัฒนาตนเอง การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคลากรในกระบวนการตัดสินใจ การให้กำลังใจและการยอมรับผลงาน รวมถึงการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการเรียนการสอน ซึ่งทั้งหมดนี้ช่วยกระตุ้นให้ผู้บริหารและครูมีความมุ่งมั่นและพร้อมที่จะพัฒนาทักษะอย่างต่อเนื่องเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างแท้จริงซึ่งสอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสภาพปัจจุบันที่อยู่ในระดับสูงนี้อาจเป็นผลมาจากการสนับสนุนอย่างเป็นระบบของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทั้งในด้านนโยบายการจัดอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพและการส่งเสริมการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารจัดการและการเรียนการสอนกลยุทธ์สำคัญเหล่านี้ช่วยให้ผู้บริหารและครูมีโอกาสพัฒนาตนเองเพิ่มความมั่นใจในตนเองเห็นคุณค่าในตนเองและสามารถทำงานร่วมกันเป็นทีมได้อย่างมี

ประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังช่วยกระจายอำนาจและสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องสอดคล้องกับแนวคิดของ จุมพล บุญมี (2566) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการเสริมสร้างแรงจูงใจและการพัฒนาเทคโนโลยีในการจัดการศึกษาว่าเป็นปัจจัยสำคัญในยุคที่การเรียนรู้และการบริหารมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ผู้บริหารจึงต้องมีความรู้และทักษะที่จำเป็นเพื่อผลักดันให้บุคลากรทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ การสร้างขวัญกำลังใจและการกระจายอำนาจจึงเป็นหัวใจสำคัญที่จะนำไปสู่ความเป็นเลิศในองค์กรการศึกษาอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ Zaki, J. (2024) พบว่า ภาวะผู้นำแบบร่วมรู้สึกมีบทบาทสำคัญในการสร้างความผูกพันและความร่วมมือในองค์กรส่งผลให้บุคลากรมีแรงจูงใจในการทำงานสูงขึ้น และองค์กรสามารถขับเคลื่อนไปสู่ความสำเร็จอย่างยั่งยืน

สำหรับสภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาภาวะผู้นำแบบร่วมรู้สึกของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือด้านการแสดงวิสัยทัศน์ร่วม ทั้งนี้เนื่องจากวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนและร่วมกันไม่เพียงแต่ช่วยสร้างทิศทางที่ชัดเจนในการทำงาน แต่ยังเป็นแรงกระตุ้นที่ทำให้ครูในโรงเรียนรู้สึกมีส่วนร่วมและมีคุณค่า เมื่อผู้บริหารสามารถสื่อสารวิสัยทัศน์ได้อย่างชัดเจนและมีความเข้าใจร่วมกัน จะกระตุ้นให้ครูและบุคลากรมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน รวมถึงสร้างบรรยากาศที่สนับสนุนการทำงานร่วมกันและการแบ่งปันข้อมูลที่ดี ส่งผลให้เกิดความร่วมมือและการทำงานเป็นทีมได้อย่างมีประสิทธิภาพ และการที่ผู้บริหารสามารถสร้างภาพรวมของอนาคตที่ต้องการจะไปยังสมาชิกในโรงเรียนยังส่งผลให้มีความหวังและความกระตือรือร้นในการพัฒนาตนเองและโรงเรียนให้ดีขึ้นในอนาคต นั้นจึงอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้การแสดงวิสัยทัศน์ร่วมได้รับค่าเฉลี่ยสูงสุดในสภาพที่พึงประสงค์จากผลการวิจัยซึ่งสอดคล้องกับ ภัทรจุฑา วัฒนศัพท์ (2563) กล่าวว่า การแสดงวิสัยทัศน์ร่วมของผู้บริหารโรงเรียนมีความสำคัญอย่างมากในการสร้างบรรยากาศที่มีความร่วมมือและแรงจูงใจในโรงเรียน วิสัยทัศน์ที่ชัดเจนและสามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพมีส่วนช่วยให้ครูและบุคลากรรู้สึกว่ามีบทบาทและคุณค่าในการพัฒนาโรงเรียน เมื่อผู้บริหารสามารถสร้างภาพรวมของอนาคตที่ชัดเจน จะทำให้ทีมงานรู้สึกมีแรงบันดาลใจและกระตือรือร้นในการพัฒนาตนเองรวมถึงการทำงานร่วมกันเพื่อบรรลุเป้าหมายของโรงเรียน และเห็นถึงความสำคัญของการมีวิสัยทัศน์ที่ร่วมรู้สึกในภาวะผู้นำที่สามารถสร้างแรงจูงใจและความร่วมมือในโรงเรียนได้ดีขึ้น

ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ด้านการเข้าใจอารมณ์ผู้อื่นและต่ำสุด คือ ด้านการเสริมสร้างแรงจูงใจ ทั้งนี้สถานศึกษายังคงมีการปรับตัวและเปลี่ยนแปลงระบบการบริหารจัดการรวมถึงการขับเคลื่อนการจัดการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้และสร้างสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยโดยเฉพาะในช่วงที่ยังมีการเฝ้าระวังและป้องกันโรคโควิด-19 ซึ่งแม้ในปี 2567 โควิด-19 จะกลายเป็นโรคประจำถิ่นและสถานการณ์โดยรวมไม่รุนแรงแต่สถานศึกษายังคงต้องดำเนินมาตรการเพื่อความปลอดภัยและประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานตามนโยบายของสำนักงานเขตและเป้าหมายของโรงเรียน เช่น การกำหนดเวลาและความเข้มงวดในการทำงานเพื่อให้เกิดผลสำเร็จตามกรอบการปฏิบัติงานการดำเนินงานภายใต้บรรยากาศที่เป็นมิตรและสนับสนุนการสร้างขวัญกำลังใจแก่บุคลากรทุกระดับ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ จิตติ หงส์เวียงจันทร์ (2567) ที่เสนอแนะว่าอารมณ์มีบทบาทสำคัญต่อภาวะผู้นำแบบร่วมรู้สึกโดยเฉพาะความสามารถในการเข้าใจและรับรู้ความรู้สึกของผู้อื่นซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของความฉลาดทางอารมณ์ที่จำเป็นสำหรับผู้บริหาร การเข้าใจอารมณ์ของบุคคลช่วยให้ผู้นำสามารถสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในองค์กร การแสดงความเห็นอกเห็นใจทำให้บุคลากรรู้สึกได้รับการสนับสนุนส่งผลให้เกิดความสบายใจและเพิ่มแรงจูงใจในการทำงานอีกทั้งยังช่วยให้ผู้นำสามารถตัดสินใจและแก้ไขปัญหาได้อย่างเหมาะสม ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารจัดการองค์กรและสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ให้ความสำคัญกับการสนองตอบความรู้สึกของบุคลากร จนเกิดเป็นสภาพแวดล้อมการทำงานที่เป็นบวกและส่งเสริมความร่วมมือในทีมจากผลการวิจัยพบว่าภาวะผู้นำร่วมรู้สึกของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับสูงโดยเฉพาะด้านความฉลาดทางอารมณ์ ส่งผลให้การบริหารงานในสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

การที่ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นไม่ถึงเกณฑ์เร่งด่วน หมายความว่า สถานศึกษามีการดำเนินการในแต่ละด้านอยู่ในระดับที่ดีพอสมควรแล้วแต่ยังมีช่องว่างระหว่างสภาพปัจจุบันกับสภาพที่พึงประสงค์อยู่บ้างซึ่งควรได้รับการพัฒนาเพื่อยกระดับศักยภาพของผู้บริหารและบุคลากรในระยะยาว โดยเฉพาะด้านความเข้าใจอารมณ์ผู้อื่นที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดทางอารมณ์ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของภาวะผู้นำแบบร่วมรู้สึกแม้ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นจะไม่ถึงเกณฑ์ที่ต้องพัฒนาเร่งด่วนแต่การพัฒนาอย่างต่อเนื่องในประเด็นสำคัญ เช่น การเข้าใจอารมณ์ผู้อื่น การสื่อสารแบบเปิดและจริงใจ การสร้าง

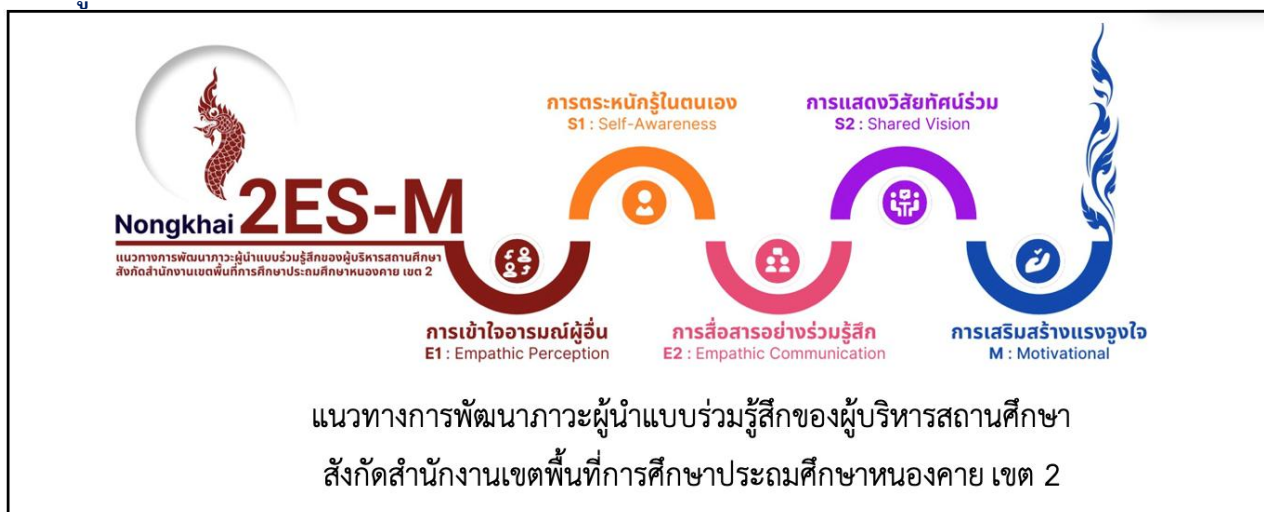
วัฒนธรรมองค์กรที่เน้นความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจ จะช่วยให้ภาวะผู้นำแบบร่วมรู้สึกของผู้บริหารสถานศึกษามีความเข้มแข็งและยั่งยืนมากขึ้น

2. การอภิปรายผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบร่วมรู้สึกของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2

ผู้วิจัยได้นำแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบร่วมรู้สึกของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 ไปประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน ผลการประเมินพบว่าแนวทางดังกล่าวมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด โดยเฉพาะด้านการเข้าใจอารมณ์ผู้อื่น สาเหตุที่แนวทางนี้ได้รับการประเมินในระดับสูง อาจเนื่องมาจากแนวทางดังกล่าวถูกออกแบบให้สอดคล้องกับบริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 และผ่านกระบวนการประเมินอย่างเป็นระบบ มีการปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิและอาจารย์ที่ปรึกษาอย่างต่อเนื่องเมื่อพิจารณาคุณค่าดัชนีความต้องการจำเป็นเพื่อเปรียบเทียบระหว่างสภาพปัจจุบันกับสภาพที่พึงประสงค์ พบว่า ด้านการเข้าใจอารมณ์ผู้อื่นมีความต้องการจำเป็นสูงสุดสะท้อนให้เห็นว่าผู้บริหารในปัจจุบันยังต้องการพัฒนาทักษะด้านนี้เพิ่มเติมเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ส่วนด้านการเสริมสร้างแรงจูงใจมีความแตกต่างระหว่างสภาพปัจจุบันกับสภาพที่พึงประสงค์ต่ำกว่าอาจเป็นเพราะผู้บริหารมีศักยภาพในด้านนี้อยู่แล้วหรือบริบทของโรงเรียนเอื้อต่อการสร้างแรงจูงใจในระดับหนึ่ง

แนวทางการพัฒนาที่ได้รับการประเมินว่าสามารถนำไปปรับใช้กับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 และสถานศึกษาในบริบทอื่นๆ ได้เช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอของ ภัทรวุฒิ วัฒนศัพท์ (2563) ที่ระบุว่าภาวะผู้นำแบบร่วมรู้สึกประกอบด้วยสามกลุ่มหลัก ได้แก่ การเอื้อเฟื้อด้วยเมตตากรุณา การสนับสนุนในเจตคติและการเข้าใจในบริบท โดยเฉพาะการเข้าใจอารมณ์ผู้อื่นเป็นหัวใจสำคัญในการสร้างความสัมพันธ์และเสริมสร้างบรรยากาศการทำงานที่ดี สรุปการพัฒนาและประเมินแนวทางภาวะผู้นำแบบร่วมรู้สึกที่ตอบโจทย์ความต้องการที่แท้จริงของผู้บริหารในแต่ละบริบทไม่เพียงช่วยยกระดับศักยภาพของผู้นำแต่ยังส่งเสริมให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกในองค์กร การศึกษาอย่างยั่งยืนหากโรงเรียนและผู้บริหารให้ความสำคัญกับการเข้าใจอารมณ์ผู้อื่นและการสร้างแรงจูงใจที่เหมาะสมย่อมส่งผลต่อประสิทธิภาพและความสุขในการทำงานของบุคลากรในระยะยาว

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

จากภาพที่ 2 ภาวะผู้นำแบบร่วมรู้สึก ประกอบด้วย 5 ด้านหลักๆ ที่ผู้บริหารควรพัฒนา ได้แก่

1. การเข้าใจอารมณ์ผู้อื่น ผู้บริหารควรเข้าใจความรู้สึกของครูและบุคลากรโดยการสื่อสารอย่างเปิดเผยจัดกิจกรรมสร้างสัมพันธ์ และให้กำลังใจ

2. การตระหนักรู้ในตนเอง ผู้บริหารควรสำรวจและประเมินตนเองอย่างสม่ำเสมอ เพื่อระบุจุดแข็ง จุดอ่อน และหาแนวทางพัฒนาตนเองรวมถึงการรับฟังความคิดเห็นจากผู้อื่น

3. การสื่อสารอย่างร่วมรู้สึก ผู้บริหารควรสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ สร้างบรรยากาศที่เปิดกว้างให้แสดงความคิดเห็น รับฟังอย่างตั้งใจ และให้กำลังใจ

4. การแสดงวิสัยทัศน์ร่วม ผู้บริหารควรสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกับครูและบุคลากร ให้ทุกคนเข้าใจและมุ่งไปในทิศทางเดียวกัน โดยใช้การประชุม สัมมนาและเทคโนโลยีต่างๆ

5. การเสริมสร้างแรงจูงใจ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมในการตัดสินใจมอบหมายงานให้ตรงกับความสามารถ สนับสนุนการพัฒนาตนเองและสร้างความรู้สึกรับผิดชอบ

สรุปผลการวิจัย

สภาพปัจจุบันของแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบร่วมรู้สึกของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 ผลการศึกษา พบว่า ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการเสริมสร้างแรงจูงใจ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการตระหนักรู้ในตนเอง

สภาพที่พึงประสงค์ของแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบร่วมรู้สึกของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 ผลการศึกษา พบว่า ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการแสดงวิสัยทัศน์ร่วม ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการเข้าใจอารมณ์ผู้อื่น และด้านการเสริมสร้างแรงจูงใจ

ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นของแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบร่วมรู้สึกของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 ผลการศึกษา พบว่าในภาพรวมพบว่า ค่า $PNI_{Modified}$ อยู่ระหว่าง 0.057 ถึง 0.085 ลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ด้านการเข้าใจอารมณ์ผู้อื่น ($PNI_{Modified} = 0.085$) รองลงมา คือ ด้านการตระหนักรู้ในตนเอง ($PNI_{Modified} = 0.084$) ด้านการสื่อสารอย่างร่วมรู้สึก ($PNI_{Modified} = 0.073$) ด้านการแสดงวิสัยทัศน์ร่วม ($PNI_{Modified} = 0.068$) และลำดับความต้องการจำเป็นต่ำสุดคือ ด้านการเสริมสร้างแรงจูงใจ ($PNI_{Modified} = 0.057$)

ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบร่วมรู้สึกของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 ชี้ให้เห็นว่าผู้บริหารควรพัฒนาตนเองใน 5 ด้าน ได้แก่ 1) เข้าใจอารมณ์ผู้อื่น โดยสื่อสารอย่างเปิดกว้าง จัดกิจกรรมสร้างสัมพันธ์และให้กำลังใจ 2) ตระหนักรู้ในตนเอง โดยประเมินตนเองและบุคลากรอย่างสม่ำเสมอ อบรมพัฒนาภาวะผู้นำและรับฟังความคิดเห็นของครู 3) สื่อสารอย่างร่วมรู้สึก โดยเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น ทำงานร่วมกันอย่างมีส่วนร่วม และรับฟังอย่างตั้งใจ 4) แสดงวิสัยทัศน์ร่วม โดยสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกันใช้เทคโนโลยีสื่อสาร วิเคราะห์ผลการประเมินและวางแผนพัฒนาอย่างต่อเนื่อง 5) เสริมสร้างแรงจูงใจ โดยเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจมอบหมายงานที่เหมาะสมกับความสามารถ และสนับสนุนการพัฒนาตนเอง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 สำนักงานเขตพื้นที่ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมภาวะผู้นำแบบร่วมรู้สึกโดยจัดหลักสูตรเสริมทักษะผู้นำที่เน้นความเข้าใจอารมณ์และการสื่อสารอย่างมีความร่วมรู้สึกเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำแบบร่วมรู้สึกในโรงเรียน

1.2 สำนักงานเขตพื้นที่สร้างกระบวนการประเมินและติดตามความก้าวหน้าในการพัฒนาทักษะภาวะผู้นำแบบร่วมรู้สึกอย่างสม่ำเสมอโดยอาจใช้การสำรวจความคิดเห็นหรือดำเนินโครงการวิจัยร่วมกับหน่วยงานระดับที่สูงขึ้น

1.3 สำนักงานเขตพื้นที่สนับสนุนการสร้างวัฒนธรรมการสื่อสารที่เปิดกว้างส่งเสริมการสร้างสภาพแวดล้อมที่ทุกคนสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระเพื่อลดช่องว่างระหว่างผู้บริหารและครู

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 ควรมีการวิจัยเชิงลึกเกี่ยวกับประสบการณ์ของผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำแบบร่วมรู้สึกเพื่อนำเสนอกลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพมากขึ้นในการพัฒนาผู้นำในสถานศึกษา
- 2.2 ควรประเมินว่าการพัฒนาทักษะที่เกี่ยวกับภาวะผู้นำแบบร่วมรู้สึกส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอย่างไรโดยสามารถใช้การศึกษาวิจัยเฉพาะกลุ่มในโรงเรียนที่ต่างกัน
- 2.3 ควรทำการศึกษาวิจัยเปรียบเทียบระหว่างโรงเรียนที่มีการฝึกอบรมภาวะผู้นำแบบร่วมรู้สึกและโรงเรียนที่ไม่มีเพื่อให้เห็นความแตกต่างในผลสัมฤทธิ์ของทั้งสองวิธีการ

เอกสารอ้างอิง

- จิตติ หงส์เวียงจันทร์. (2567). ภาวะผู้นำแบบเห็นอกเห็นใจของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2. *วารสาร มจร กาญจนปริทรรศน์*, 4(2), 91-92.
- จุมพล บุญมี. (2566). ภาวะผู้นำแบบเห็นอกเห็นใจของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ฉะเชิงเทรา. *วารสารบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 20(3), 110-111.
- ปัทมิกา ปิ่นเงิน. (2565). ความเข้าใจผู้อื่นกับการปฏิบัติหน้าที่ของผู้นำชุมชน. (รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).
- พัชรี ศรีสวัสดิ์. (2566). รูปแบบการพัฒนาวัฒนธรรมร่วมรู้สึกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น. (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น).
- ภัทรวุฒิ วัฒนศัพท์. (2563). การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำแบบร่วมรู้สึกสำหรับผู้บริหารโรงเรียนเอกชน. (ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น).
- ภัทรชาติ มากมี. (2566). ความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย: การวิเคราะห์กลุ่ม พหุ. *วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา*, 8(3), 91-94.
- ศุภัญญา อินศิริ. (2564). แนวทางการส่งเสริมการร่วมรู้สึกของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี นครนายก. (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี).
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2. (2566). แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2566-2570. สืบค้นจาก https://www.smart.nongkhai2.go.th/?page_id=266.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2564). นโยบายการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564-2565. สืบค้นจาก <https://moe360.blog/2021/06/30/education-management-policy/>.
- สุวิมล ติรภานันท์. (2551). การสร้างเครื่องมือวัดตัวแปรในการวิจัยทางสังคมศาสตร์: แนวทางสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2558). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Chinthamu, N. (2022). The Importance of Empathetic Leadership for High Performance Industry and Sacred Work Place. *International Journal of Advance and Applied Research*, 10(2), 138-150.
- Goleman, Boyatzis & McKee. (2013). *Primal Leadership: Unleashing the Power of Emotional Intelligence*. Boston, MA: Harvard Business Press.
- Hougaard & Carter. (2018). *The Mind of the Leader: How to Lead Yourself, Your People, and Your Organization for Extraordinary Results*. Boston, MA: Harvard Business Press.
- Jiang, M., & Lu, S. (2020). To Empathize, or Not Empathize in Educational Leadership. *Journal of Organizational and Educational Leadership*, 5(1), 3.

- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.
- Lambert, S., & Taylor, M. G. (2022). *The need for empathy in school leadership*. Retrieved from <https://chesterrep.openrepository.com/bitstream/handle/10034/626765/The%20need%20for%20empathy%20in%20school%20leadership%20.pdf?sequence=3&isAllowed=y>.
- Wibowo, A., & Paramita, W. (2022). Resilience and turnover intention: The role of mindful leadership, empathetic leadership, and self-regulation. *Journal of Leadership & Organizational Studies*, 29(3), 325-341.
- Zaki, J. (2024). How to sustain your empathy in difficult times. *Harvard Business Review*, 102(1-2), 63-69.

Effects of the Graffiti Cooperative Learning on Grade 5 Students Thai Grammar Achievement

Kacha Auka^{1*} and Petch Wijitnawin²

¹ Master of Education (Teaching Thai Language), Faculty of Education, Ramkhamhaeng University, Thailand

² Faculty of Education, Ramkhamhaeng University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: Kacha.a@ru.ac.th

ABSTRACT

This research article aims to evaluate the effects of cooperative learning using the graphic model on the learning achievement regarding the principles of using the Thai language among fifth-grade students. It compares the average scores of learning achievement in the principles of using the Thai language before and after the implementation of cooperative learning with the graphic model. The sample population consists of 33 fifth-grade students from one elementary school in Bangkok, studying in the second semester of the 2023 academic year. The sample was selected using purposive sampling. The data collection instrument was a 30-item multiple-choice test measuring learning achievement in the principles of using the Thai language. The experimental tool included 18 lesson plans for teaching the principles of using the Thai language through cooperative learning with the graphic model, with each plan covering one class session of 50 minutes. Data collection took place over six weeks, with three class sessions per week, totaling 18 sessions. Data analysis involved calculating the mean and standard deviation, as well as testing differences using the t-test statistic. The study found that students who participated in cooperative learning with the graphic model had a statistically significant higher average score in learning achievement regarding the principles of using the Thai language after the experiment compared to before, at the 0.05 level.

Keywords: Graffiti Cooperative Learning Model, Academic Achievement on Thai Grammar Usage, Grade-5 Elementary School Learners

ผลของการใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือรูปแบบกราฟิติที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องหลักการใช้ภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

क्षा อุภา^{1*} และ เพชร วิจิตรนาวัน²

¹ ครุศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการสอนภาษาไทย) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ประเทศไทย

² คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: Kacha.a@ru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลของการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยโมเดลกราฟิติที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องหลักการใช้ภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องหลักการใช้ภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ทั้งก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยโมเดลกราฟิติ ประชากรกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนประถมศึกษาแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร จำนวน 1 ห้องเรียน ประกอบด้วยผู้เรียน 33 คนที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 กลุ่มตัวอย่างได้รับการคัดเลือกโดยใช้วิธีการแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องหลักการใช้ภาษาไทย ซึ่งเป็นแบบทดสอบแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง คือ แผนการจัดการเรียนรู้เรื่องหลักการใช้ภาษาไทยด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยโมเดลกราฟิติ จำนวน 18 แผน แผนละ 1 คาบ คาบละ 50 นาที ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลจำนวน 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 คาบ รวมทั้งสิ้น 18 คาบ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ตลอดจนการทดสอบความแตกต่างโดยใช้สถิติ t-test ผลการศึกษาพบว่า ผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยโมเดลกราฟิติมีคะแนนเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องหลักการใช้ภาษาไทยหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยโมเดลกราฟิติ, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องหลักการใช้ภาษาไทย, นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

© 2025 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

การเรียนรู้ภาษาเพื่อการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพต้องอิงความเข้าใจในไวยากรณ์และหลักการของภาษาอย่างถูกต้อง ซึ่งการศึกษาหลักภาษาไทยจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง โดยหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) กำหนดให้ผู้เรียนทุกระดับชั้นต้องศึกษาในสาระที่ 4 เรื่องหลักการใช้ภาษาไทย โดยเฉพาะมาตรฐานที่ ท 4.1 ที่ระบุว่า “เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษาและพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ” (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560) อย่างไรก็ตาม นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษายังคงประสบปัญหาในการเรียนรู้หลักการใช้ภาษาไทย โดยเฉพาะโครงสร้างประโยค ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการอ่านและการเขียนที่มีประสิทธิภาพ (สถาบันภาษาไทย, 2565) และจากรายงานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) พบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาภาษาไทยต่ำกว่ามาตรฐานที่กำหนด (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565) ดังนั้น การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจและนำความรู้ไปใช้ได้จริงจึงเป็นสิ่งจำเป็น

ปัญหาการเรียนรู้หลักการใช้ภาษาไทยยังคงมีข้อจำกัดที่เกิดจากหลายปัจจัย รวมถึงครูผู้สอน ผู้เรียน และบริบทแวดล้อม โดยบรรจบ พันธุเมธา (2562) ชี้ให้เห็นว่าโครงสร้างทางภาษาไทยมีความซับซ้อน ทำให้ผู้เรียนรู้สึกเบื่อหน่ายและ

สนใจน้อย เนื่องจากต้องเผชิญกับกฎเกณฑ์ที่เข้าใจยากและการท่องจำมาก (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร, 2566) ปัญหานี้ปรากฏชัดในห้องเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียนสาธิตประถมศึกษาแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร ซึ่งผู้วิจัยพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในหลักการใช้ภาษาไทยต่ำ โดยเฉพาะในเรื่อง “ลักษณะประโยคและโครงสร้างของประโยคในภาษาไทย” และจากบันทึกผลการจัดการเรียนรู้ พบว่าผู้เรียนไม่สามารถวิเคราะห์หน้าที่ของคำในประโยคได้ ส่งผลต่อการแสดงเหตุผลในการวิเคราะห์โครงสร้างประโยคในภาษาไทย

การแก้ปัญหาการเรียนรู้อังกฤษไทยควรมีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายและเหมาะสมกับผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2565ค) ที่ระบุว่าจัดการเรียนรู้ต้องปรับให้เหมาะสมกับความหลากหลายของผู้เรียนในด้านพื้นฐานความรู้และรูปแบบการเรียนรู้ ครูผู้สอนจึงควรใช้เทคนิคและกลยุทธ์ที่ทำให้การเรียนรู้ภาษาไทยเป็นเรื่องใกล้ตัวและสนุก ไม่ใช่เพียงการท่องจำแบบเดิม ผู้วิจัยจึงนำเสนอการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยโมเดลกราฟิติ (Graffiti Model) ซึ่งพัฒนาขึ้นโดย Estes & Mintz (2016) โดยประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ได้แก่ 1) แบ่งกลุ่มผู้เรียนและเตรียมกระดาษคำถาม 2) แจกอุปกรณ์การเรียนรู้และสื่อความรู้ 3) นักเรียนตอบคำถาม 4) แลกเปลี่ยนคำถาม 5) พิจารณาทบทวนคำตอบและสรุป 6) แลกเปลี่ยนคำตอบกับกลุ่มอื่น และ 7) ประเมินผล รูปแบบนี้ส่งเสริมความสามารถของผู้เรียนที่มีความแตกต่างกัน โดยมุ่งเน้นให้สมาชิกในกลุ่มร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดและเรียนรู้เพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมกัน

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยโมเดลกราฟิติ พบว่า มีงานวิจัยที่นำรูปแบบนี้มาใช้เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจและทักษะการทำงานร่วมกัน (ภาสพงศ์ ผิวพอใช้, 2564) รวมถึงการใช้โมเดลกราฟิติในรายวิชาคณิตศาสตร์เพื่อศึกษาความสามารถในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ (พัฒนพร สงสุรินทร์, 2557) และยังงานวิจัยต่างประเทศส่วนใหญ่ศึกษาตัวแปรตาม เช่น ทักษะทางสังคมและกระบวนการสื่อสาร เช่น การอ่าน การพูด และการคิดวิเคราะห์ โดยพบว่ารูปแบบกราฟิติช่วยพัฒนาวิธีการคิดที่เป็นระบบและการวิเคราะห์ของผู้เรียน (Angrist, 2022; Li, 2017; Silva et al., 2024) อย่างไรก็ตาม งานวิจัยที่ใช้โมเดลกราฟิติส่วนใหญ่เกิดขึ้นในระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษา แต่ยังไม่มีการศึกษาที่นำโมเดลนี้ไปใช้กับนักเรียนประถมศึกษา โดยเฉพาะในการเรียนรู้หลักภาษาไทย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาผลของการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยโมเดลกราฟิติที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องหลักการใช้ภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสดำเนินการเรียนรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์ในการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมที่เน้นการคิดวิเคราะห์ การแสดงความคิดเห็น การตัดสินใจ และการแก้ปัญหาร่วมกันในกลุ่ม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อประเมินผลของการใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยโมเดลกราฟิติที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องหลักการใช้ภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องหลักการใช้ภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ทั้งก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยโมเดลกราฟิติ

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นแบบก่อนทดลอง (Pre-experimental research design) โดยเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องหลักการใช้ภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภายใน 1 ห้องเรียน จำนวน 33 คน ทั้งก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยโมเดลกราฟิติ ซึ่งมีรูปแบบการวิจัยแบบกลุ่มเดียววัดก่อนและหลังการทดลอง (One-group pretest and posttest intervention) (Cohen et al., 2018) ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง (Sample) ที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 1 ห้องเรียน รวมทั้งสิ้น 33 คนที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 ของโรงเรียนประถมศึกษาแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร เนื่องจากผู้เรียนที่เข้าร่วมถูกกำหนดโดยฝ่ายวิชาการของโรงเรียน ผู้วิจัยจึงไม่สามารถเลือกกลุ่มเป้าหมายเองได้ ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงเป็นการทดลองภาคสนาม (Field Experiment) (Robson & McCartan, 2016) โดยมีกลุ่มตัวอย่าง (Sample) เป็นนักเรียน

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสาธิตประถมศึกษาแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร ที่ศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 33 คน โดยผู้วิจัยคัดเลือกผู้เรียนมาเป็นกลุ่มตัวอย่างดังกล่าวด้วยวิธีการแบบเจาะจง (Purposive sampling) (Creswell & Guetterman, 2019; Thomas, 2017)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยเครื่องมือที่ใช้ในการทดลองและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้เรื่องหลักและการใช้ภาษาไทยโดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยโมเดลกราฟิติ เรื่อง ประโยค เมื่อออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้แล้ว ผู้วิจัยได้นำแผนการจัดการเรียนรู้เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยผู้เชี่ยวชาญพิจารณาว่าเนื้อหาคอบคลุมและสัมพันธ์กับตัวชี้วัดของสาระการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ ตลอดจนการวัดผลประเมินผลหรือไม่ แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง ซึ่งอยู่ระหว่าง 0.50 – 1.00 จากนั้นนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผ่านการปรับปรุงไปทดลองใช้ (try out) กับผู้เรียนห้องที่ไม่ใช่กลุ่มทดลองจำนวน 30 คน เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของเวลา ขั้นตอนการจัดกิจกรรม และสื่อที่ใช้ในการจัดกิจกรรม ผลจากการทดลองใช้แผนการจัดการเรียนรู้พบว่า กิจกรรมในขั้นตอนที่ 3 ซึ่งกำหนดให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มตอบคำถาม ใช้เวลาในการทำกิจกรรมค่อนข้างนานส่งผลให้การประเมินผลในขั้นตอนที่ 7 ผู้เรียนไม่สามารถทำใบงานได้เสร็จตามกำหนด ผู้วิจัยจึงได้รับคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา ให้ปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ โดยกำหนดเวลาในการทำกิจกรรมในแต่ละขั้นตอนให้ชัดเจนมากขึ้น จากนั้นจึงนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผ่านการปรับปรุงและแก้ไขข้อบกพร่องแล้วไปใช้เป็นเครื่องมือในการทดลองกับกลุ่มทดลอง

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องหลักการใช้ภาษาไทยโดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยโมเดลกราฟิติ เรื่อง ประโยค ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบทดสอบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ผู้วิจัยได้สร้างแบบทดสอบเพื่อวัดพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัยตามทฤษฎีของบลูม (Cognitive domain of Bloom's taxonomy) โดยมุ่งเน้นการวัดความสามารถในระดับความรู้ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่า (Salkind, 2017) เกี่ยวกับประโยคและส่วนประกอบของประโยค ประโยคสามัญ ประโยคความรวม ประโยคในการสื่อสาร จากนั้นนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ 3 คน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความครอบคลุมของเนื้อหาและ ความสัมพันธ์กับจุดประสงค์การเรียนรู้แล้วจึงหาค่าดัชนีความสอดคล้อง ซึ่งอยู่ระหว่าง 0.80-1.00 เมื่อปรับปรุงแบบทดสอบตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญแล้วจึงนำข้อคำถามมาจัดพิมพ์เป็นแบบทดสอบเพื่อนำไปทดลองใช้ (try out) กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มทดลองในการวิจัยซึ่งเป็นนักเรียนกลุ่มเดียวกับที่กล่าวไปในข้อ 2.1 จากนั้นนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องหลักการใช้ภาษาไทยโดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยโมเดลกราฟิติ เรื่อง ประโยค ที่ผ่านการทดลองใช้ (try out) มาตรวจให้คะแนนโดยให้ 1 คะแนนสำหรับข้อที่ตอบถูกและ 0 คะแนนสำหรับข้อที่ตอบผิดหรือไม่ตอบ หรือตอบมากกว่าหนึ่งตัวเลือกแล้วคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) โดยใช้สูตร KR-20 ของคูเดอร์ - ริชาร์ดสัน (Kuder - Richardson) จากนั้นนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องหลักการใช้ภาษาไทยโดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยโมเดลกราฟิติ เรื่อง ประโยค ไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจพิจารณาอีกครั้งก่อนนำไปใช้กับกลุ่มทดลองในการวิจัยครั้งนี้ ผลการทดลองใช้พบว่าแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีค่าความเชื่อมั่น (reliability) ทั้งฉบับเท่ากับ 0.76 ค่าความยากอยู่ระหว่าง 0.35-0.72 และค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง 0.35-0.72

3. สมมติฐานการวิจัย

การเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยโมเดลกราฟิติมุ่งเน้นให้นักเรียนได้ระดมความคิด โดยการทำงานเป็นกลุ่มเพื่ออภิปรายและตอบคำถามในหัวข้อที่กำหนด แล้วเขียนคำตอบลงในกระดาษคำถาม ซึ่งกระดาษคำถามนี้จะต้องแลกเปลี่ยนให้แต่ละกลุ่มตอบคำถามจนครบทุกข้อ ผู้เรียนทุกคนจะได้อ่านคำตอบของทุกกลุ่ม ทำให้เกิดความเข้าใจในบทเรียนที่มากขึ้น (Estes & Mintz, 2016) งานวิจัยที่ได้ศึกษาโมเดลกราฟิติพบว่า โมเดลกราฟิติเป็นรูปแบบที่สามารถพัฒนาให้ผู้เรียน ส่วนใหญ่มี

วิธีการคิดที่เป็นระบบ สามารถคิด วิเคราะห์ ได้ดีขึ้น สามารถพัฒนาทักษะการอ่านของผู้เรียนให้ดีขึ้น รวมถึง มีทักษะการทำงานและมีทักษะในการสื่อสารที่ดีขึ้นด้วย (พัฒนารพร สงสุรินทร์, 2557; ภาสพงศ์ ผิวพอใช้, 2564; Angrist, 2022; Silva et al., 2024) ด้วยความสำคัญของโมเดลกราฟิติ ผู้วิจัยจึงกำหนดสมมติฐานการวิจัยว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องหลักการใช้ภาษาไทยของผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยโมเดลกราฟิติหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

4.1 ผู้วิจัยได้รับอนุญาตจากต้นสังกัดในการเก็บข้อมูลการวิจัยโดยได้รับอนุญาตจากผู้อำนวยการโรงเรียนสาธิตประถมศึกษาแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร ให้ดำเนินการเก็บข้อมูลวิจัยภายในโรงเรียน โดยผู้วิจัยได้ทำหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลวิจัยเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ในการวิจัยกับผู้ปกครอง นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรจากผู้ปกครอง ผู้เรียนกลุ่มทดลองก่อนเริ่มทำการเก็บข้อมูล ทั้งนี้เพื่อเป็นไปตามข้อกำหนดของหลักจริยธรรมการวิจัย โดยผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลของผู้เรียนทุกคนเป็นความลับและได้กำหนดใช้ชื่อสถานศึกษาเป็นนามสมมุติแทนชื่อสถานศึกษาจริง (Robson & McCartan, 2016; Creswell & Guetterman, 2019)

4.2 ผู้วิจัยให้ผู้เรียนกลุ่มทดลองจำนวน 33 คน ทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องหลักและการใช้ภาษาไทยโดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยโมเดลกราฟิติ เรื่อง ประโยค จำนวน 30 ข้อ โดยใช้เวลาในการทำแบบทดสอบ 50 นาที

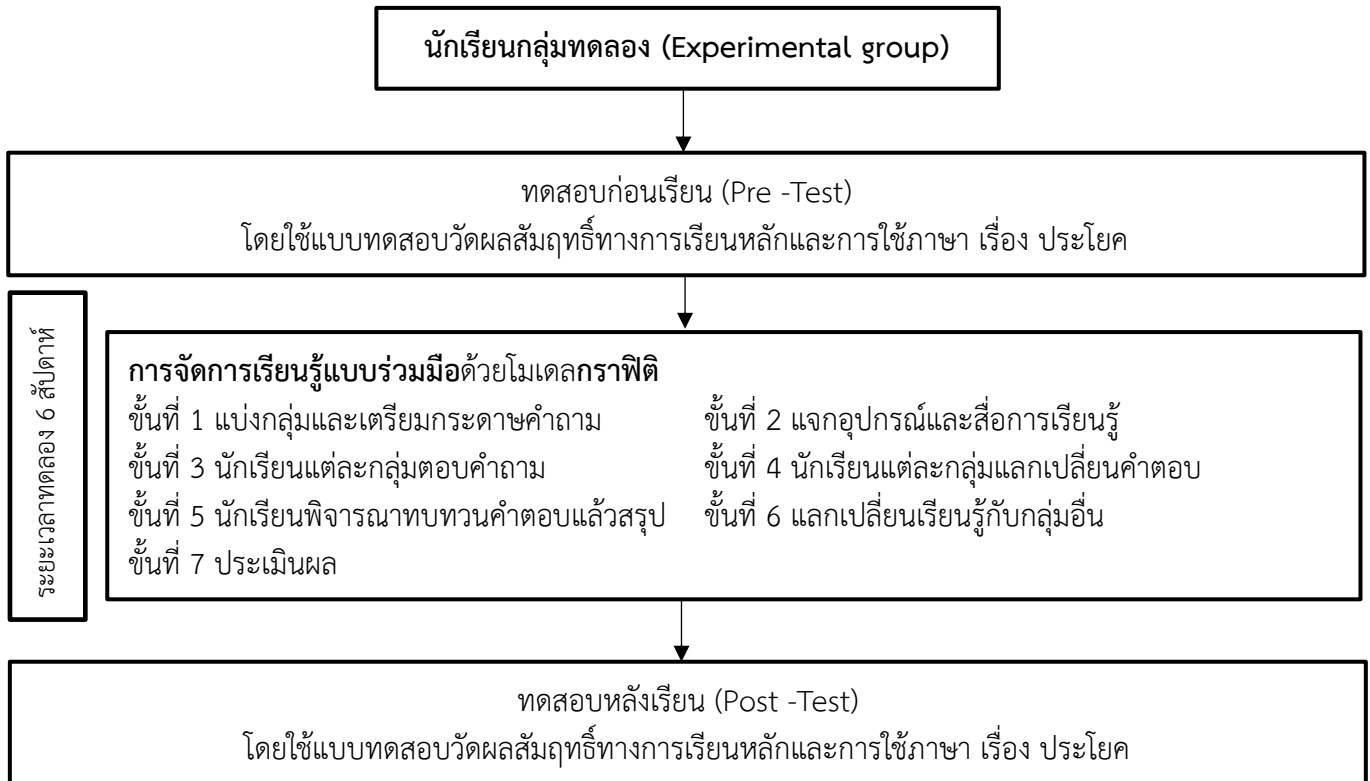
4.3 ผู้วิจัยดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่จัดทำขึ้น โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยโมเดลกราฟิติในชั้นเรียน โดยผู้วิจัยใช้เวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จำนวน 18 แผน แผนละ 1 คาบ คาบละ 50 นาที รวมทั้งสิ้น 18 คาบ ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลวิจัย 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 คาบ

4.4 ภายหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคกราฟิติ ผู้วิจัยดำเนินการทดสอบกลุ่มทดลองอีกครั้งด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนฉบับเต็ม จำนวน 30 ข้อ โดยใช้เวลาในการทำแบบทดสอบ 50 นาที

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยพิจารณาจากคะแนนเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องหลักการใช้ภาษาไทยโดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยโมเดลกราฟิติ เรื่อง ประโยค ทั้งก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยโมเดลกราฟิติของกลุ่มทดลอง โดยเป็นไปตามเงื่อนไขของการใช้การทดสอบค่าที (t-test) ในการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยทั้งก่อนและหลังการทดลอง โดยได้วิเคราะห์ค่าการแจกแจงความถี่ภายใต้พื้นที่ใต้โค้ง (frequency distribution) (Cohen et al., 2018) พบว่า เป็นการแจกแจงแบบปกติ (normal distribution) และผู้วิจัยหาค่าคะแนนเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องหลักและการใช้ภาษาไทยโดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยโมเดลกราฟิติ เรื่อง ประโยค ทั้งก่อนการทดลองและหลังการทดลองของตัวอย่าง โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป IBM SPSS Statistics 30.0.0 โดยใช้การทดสอบค่าทีแบบไม่เป็นอิสระต่อกัน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยโมเดลกราฟิติสามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องหลักและการใช้ภาษาไทย เรื่อง ประโยค สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องหลักและการใช้ภาษาไทยโดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยโมเดลกราฟิติ เรื่อง ประโยค ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยโมเดลกราฟิติ (N=33)

ช่วงเวลา	จำนวนนักเรียน	$\bar{x}$	S.D.	ค่า t	Sig.
ก่อนการทดลอง	33	16.58	2.93	30.46	0.000*
หลังการทดลอง	33	20.33	2.72		

หมายเหตุ: * $P < 0.05$

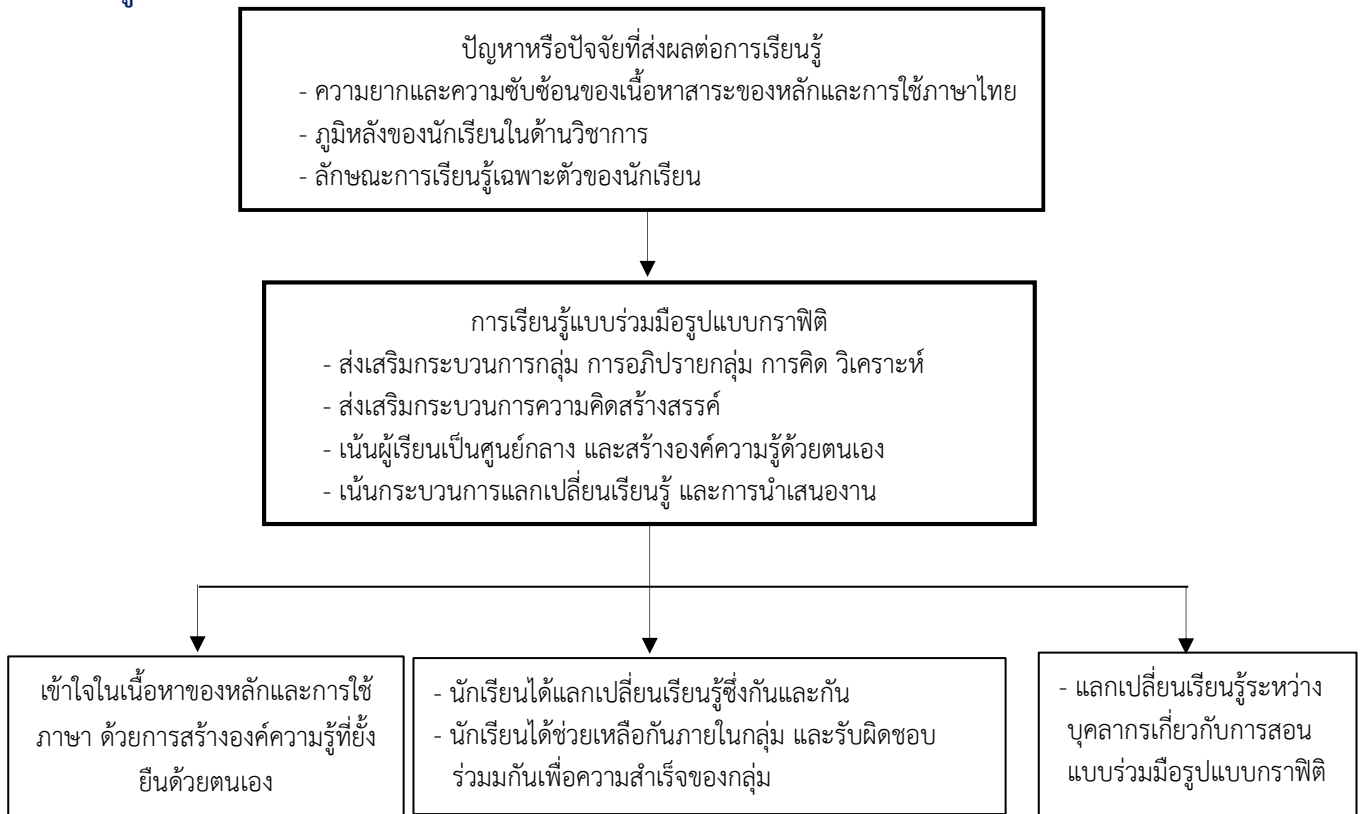
ตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีคะแนนเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องหลักการใช้ภาษาไทยโดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยโมเดลกราฟิติ เรื่อง ประโยค หลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยโมเดลกราฟิติสูงกว่าก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยโมเดลกราฟิติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผล

ผลของการใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยโมเดลกราฟิติที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องหลักการใช้ภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยโมเดลกราฟิติ พบว่า ผู้เรียนมีคะแนนเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สูงกว่าก่อนการได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยโมเดลกราฟิติ อย่างมี

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยโมเดลกราฟิทิช่วยส่งเสริมความสามารถของผู้เรียนที่มีความสามารถแตกต่างกัน โดยผู้เรียนสามารถแสดงความคิดเห็นของตนเองผ่านกระบวนการกลุ่ม ผู้เรียนทุกคนได้ร่วมกันคิด วิเคราะห์ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน และได้ลงมือปฏิบัติจริงซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของการจัดการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Franco (2010) ที่ได้นำโมเดลกราฟิทิไปใช้ทดลองใช้เพื่อส่งเสริมกระบวนการคิดวิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณ พบว่า เทคนิคกราฟิทิสามารถทำให้ผู้เรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์ที่สูงขึ้น อีกทั้งโมเดลกราฟิทิยังสามารถสร้างการเรียนรู้ที่มีความหมายเชื่อมโยงกับชีวิตจริงของผู้เรียน รวมถึงสามารถส่งเสริมทักษะการทำงานร่วมกันของผู้เรียนได้ (Li, 2017) ทั้งนี้เมื่อพิจารณาขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยโมเดลกราฟิทิ พบว่าการแบ่งกลุ่มผู้เรียนและเตรียมกระดาคำถามทำให้ผู้เรียนมีโอกาสในการสร้างปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียน รู้จักช่วยเหลือและยอมรับสมาชิกในกลุ่มที่มีความสามารถแตกต่างกัน ส่วนขั้นตอนของการตอบคำถาม และการแลกเปลี่ยนคำถาม ระหว่างกลุ่มรวมถึงขั้นตอนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับกลุ่มอื่น ผู้เรียนจะได้มีโอกาสในการศึกษารายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของประโยคในภาษาไทย ไม่ว่าจะเป็นส่วนประกอบของประโยค ประโยคสามัญ ประโยคความรวม และประโยคในการสื่อสาร ตลอดจนเข้าใจโครงสร้างของประโยค และหลักในการวิเคราะห์ประโยคของภาษาไทย ผู้เรียนได้อภิปรายกันอย่างหลากหลาย โดยร่วมกันวิเคราะห์ข้อคำถามที่กลุ่มของตนเองได้รับและเขียนตอบคำถามลงในกระดาษ จากนั้นจึงเวียนคำถามให้กลุ่มต่อไปได้ตอบคำถามนั้น โดยเวียนคำถามไปเรื่อย ๆ จนครบทุกกลุ่ม ดังนั้นในขั้นตอนดังกล่าวผู้เรียนจะได้ร่วมกันคิด วิเคราะห์ จากประเด็นข้อคำถาม รวมถึงเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งกันและกันภายในกลุ่ม (Silva et al., 2024) ในขั้นตอนของการประเมินผล ผู้เรียนได้มีโอกาสทำใบงานเพื่อสรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งในขั้นตอนนี้ผู้เรียนจะได้ทบทวนความรู้ ความเข้าใจของตนเองด้วยการทำใบงานและแบบฝึกหัดเรื่องประโยค กระบวนการที่กล่าวมานี้เป็นส่วนสำคัญที่ช่วยในการพัฒนาความเข้าใจในหลักและการใช้ภาษาไทยเรื่องประโยค และเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องหลักและการใช้ภาษาไทยโดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยโมเดลกราฟิทิ เรื่องประโยคให้เพิ่มมากขึ้นผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับ ประภาสินี ปิงใจ (2555) สรุปว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้โมเดลกราฟิทิ เป็นส่วนหนึ่งที่สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนได้ รวมถึงการพัฒนาทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจของผู้เรียนได้ นอกจากนี้ พัฒตราพร สงสุรินทร์ (2557) และภาสพงศ์ ผิวนพอใช้ (2564) ได้กล่าวไว้ว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้โมเดลกราฟิทิ ส่งผลต่อความสามารถในการสื่อสารของผู้เรียนให้ดีขึ้น และเมื่อการสื่อสารของผู้เรียนดีขึ้น ก็ย่อมส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาภาษาไทยของผู้เรียนดีขึ้นด้วยเช่นกัน ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า เมื่อผู้เรียนได้เรียนรู้เนื้อหา วิชาหลักและการใช้ภาษาไทย เรื่องประโยค ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ ถึงแม้ว่าเนื้อหาในบทเรียนเรื่อง ประโยค จะมีความยากและซับซ้อนและต้องอาศัยการพิจารณาวิเคราะห์เนื้อหาอย่างละเอียด แต่ในขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยโมเดลกราฟิทิ ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญ 7 ขั้นตอน โดยแต่ละขั้นตอนเป็นกระบวนการกลุ่มที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ได้ร่วมกันอภิปรายประเด็นข้อคำถามร่วมกัน และยังให้ผู้เรียนได้ตรวจสอบความเข้าใจของตนเองกับสมาชิกในกลุ่ม (Angrist, 2022) ดังนั้นรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยโมเดลกราฟิทิจึงนับว่าเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางอย่างแท้จริง โดยที่ครูผู้สอนเปลี่ยนบทบาทจากผู้สอนมาเป็นเพียงผู้คอยให้คำแนะนำผู้เรียนในการทำกิจกรรมเท่านั้น

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

จากภาพที่ 2 การจัดการเรียนรู้เรื่องหลักและการใช้ภาษาไทยให้มีประสิทธิภาพต้องคำนึงถึงปัญหาที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 หลักสูตรของสถานศึกษา รวมถึงเนื้อหาของภาษาไทยในด้านความยากง่าย และความซับซ้อนของเนื้อหา ยิ่งไปกว่านั้นยังต้องคำนึงถึงภูมิหลังทางด้านวิชาการของผู้เรียน เช่น พื้นฐานครอบครัว เชื้อชาติ ศาสนาที่นับถือ และวิธีการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคนที่มีลักษณะการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน เมื่อครูผู้สอนได้พิจารณาปัญหาหรือปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ดังกล่าวมาแล้วข้างต้นจะช่วยให้การออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับวิธีการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยโมเดลกราฟิติ ซึ่งเป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการกลุ่ม การคิด วิเคราะห์ การอภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ผ่านการตอบคำถามในประเด็นคำถามที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาวิชา ตลอดจนการนำเสนอข้อสรุป จากคำตอบที่ทุกกลุ่มได้ร่วมกันตอบคำถามในข้อคำถามนั้น ๆ ดังนั้นองค์ความรู้ใหม่ที่พบจากการวิจัยคือการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยโมเดลกราฟิติช่วยให้ผู้เรียน เข้าใจเนื้อหาของหลักและการใช้ภาษาไทย โดยใช้กระบวนการกลุ่ม เพื่อให้ผู้เรียนได้ร่วมกันอภิปรายพูดคุย แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสมาชิกในกลุ่ม และระหว่างกลุ่ม ยังผลให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งจะเป็นองค์ความรู้ที่ยั่งยืนกับตัวผู้เรียนเอง อีกทั้งยังทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกของการมีส่วนร่วมในการทำงาน เกิดความรับผิดชอบต่อกลุ่มในฐานะที่ความสำเร็จของกลุ่มคือความสำเร็จของตนเอง กล่าวคือ นอกจากผู้เรียนจะต้องรับผิดชอบในส่วนของตนเองแล้วยังจะต้องช่วยเหลือสมาชิกในกลุ่มของตนให้ประสบความสำเร็จด้วย ทำให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของการร่วมมือและการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และเนื่องจากโมเดลกราฟิติเอื้อให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นอย่างหลากหลาย ได้ร่วมกันอภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ผู้เรียนจึงเกิดความรู้สึกเป็นกันเอง โมเดลกราฟิติเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้ร่วมกันทำงานในลักษณะของกลุ่มย่อย ดังนั้นผู้เรียนที่เข้าใจบทเรียนมากกว่าก็จะพยายามอธิบายให้สมาชิกในกลุ่มเข้าใจในเนื้อหา ของบทเรียนด้วย ซึ่งผู้เรียนบางคนอาจจะไม่กล้าสอบถามครูผู้สอนโดยตรง ดังนั้นการที่สมาชิกในกลุ่มอธิบายเนื้อหาให้ฟังสามารถทำให้ผู้เรียนที่ไม่ค่อยเข้าใจในเนื้อหาของบทเรียนสามารถเข้าใจบทเรียนมากขึ้น

สรุปผลการวิจัย

การใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยโมเดลกราฟิติที่ทำให้ผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น เนื่องจากการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคกราฟิติ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและมีขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นขั้นตอน ทำให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม ได้ลงมือทำ ได้ร่วมกันอภิปรายในประเด็นคำถามที่เกี่ยวกับเนื้อหาในบทเรียน ทำให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดวิเคราะห์ด้วยตัวผู้เรียนเองอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 โรงเรียนควรจะมีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ เพื่อถ่ายทอดความรู้โดยเน้นความเข้าใจในเรื่องกระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือด้วยโมเดลกราฟิติ ที่ถูกต้องแก่ครูในโรงเรียน โดยอาจจะมีการที่ชำนาญและมีประสบการณ์ในการใช้โมเดลกราฟิตีคอยให้คำแนะนำครูท่านอื่น

1.2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยโมเดลกราฟิติ เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ครูผู้สอนจะต้องตั้งคำถามที่เกี่ยวกับเนื้อหา ดังนั้นครูผู้สอนควรเตรียมคำถามที่หลากหลาย น่าสนใจ และกระตุ้นให้ผู้เรียนได้คิด วิเคราะห์ ดังนั้นโรงเรียนควรจัดทำเป็นคู่มือการจัดการเรียนรู้ เพื่อเป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอนไว้เป็นตัวอย่าง และง่ายต่อการนำไปใช้จัดการเรียนรู้

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยโมเดลกราฟิติ ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยสำหรับเนื้อหาอื่น ๆ เช่น คำและหน้าที่ของคำ ระดับของภาษา คำยืมจากภาษาต่างประเทศในภาษาไทย เป็นต้น

2.2 ควรศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยโมเดลกราฟิติ ไปใช้กับตัวแปรตามอื่น ๆ เช่น ทักษะการอ่าน ทักษะการเขียน ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

เอกสารอ้างอิง

- บรรจบ พันธุเมธา. (2562). *ลักษณะภาษาไทย*. (พิมพ์ครั้งที่ 24). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พัฒนารพร สงสุรินทร์. (2557). ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยรูปแบบกราฟิติในการพัฒนาทักษะการสื่อสารของนักเรียน. *วารสารการศึกษาและพัฒนาวิชาการ*, 19(2), 112-127.
- ภาสพงศ์ ผิวพอใช้. (2564). การใช้รูปแบบกราฟิติในการส่งเสริมการสื่อสารและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาภาษาไทย. *วารสารศึกษาศาสตร์*, 34(1), 23-40.
- สถาบันภาษาไทย. (2565). *รายงานสถานการณ์การเรียนรู้ภาษาไทยของนักเรียนระดับประถมศึกษาในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร. (2566). *รายงานผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2565*. กรุงเทพฯ: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560ก). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดฯ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- _____. (2565ข). *รายงานผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับประถมศึกษา ปีการศึกษา 2564*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- _____. (2565ค). *หนังสืออุเทศภาษาไทยหลักภาษาไทย: เรื่องที่ครูภาษาไทยต้องรู้*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ สกสค ลาดพร้าว.

Angrist, M. (2022). Language for all: Teaching graffiti for intercultural literacy. *NECTFL Review*, 89, 65–73.

- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2018). *Research methods in education*. (8th ed.). Oxfordshire: Routledge.
- Creswell, J. W. & Guetterman, T. C. (2019). *Educational Research: Planning, Conducting, and Evaluating Quantitative and Qualitative Research*. (6th ed.). New York: Pearson Education.
- Estes, T. H., & Mintz, S. L. (2016). *Instruction: A models approach*. (7th ed). New York: Pearson.
- Franco, E. V. (2010). Using graffiti to teach students how to think like historians. *The History Teacher*, 43(4), 535-543.
- Li, H. (2017). Networking for English Literature Class: Cooperative Learning in Chinese Context. *English Language Teaching*, 10(12), 219-229.
- Robson, C., & McCartan, K. (2016). *Real world research*. (4th ed.). New Jersey: Wiley Publications.
- Salkind, N. J. (2017). *Statistics for people who (think about) hate Statistics*. (6th ed.). London: SAGE Publications.
- Silva, H., Marques, S., Lopes, J., Morais, E., & Morais, F. (2024). The Effects of Cooperative Learning on Creative Writing and Self-Efficacy in Portuguese and Mathematics. *International Journal of Instruction*, 17(4), 609-622.
- Thomas, G. (2017). *How to do your research project: a guide for students*. (3rd ed.). London: SAGE Publications.

The Relationship Between Digital Accounting Skills and Accounting Ethics Affecting the Quality of Accounting Arrangement in Accounting Service Offices in The Central Region

Chutimon Klaysomboon^{1*} and Mattima Krongten²

¹ Master's degree students, Faculty of Accounting, Sripatum University, Thailand

² Faculty of Accountancy, Sripatum University, Thailand

* Corresponding author. Email: chutimon.kla@spumail.net

ABSTRACT

This research article aims to (1) study the relationship between the skills of accountants in the digital age and the quality of accounting preparation in accounting service offices in the central region, and (2) examine the relationship between the ethics of accountants and the quality of accounting preparation in accounting service offices in the central region. This study employs a quantitative research approach, with a sample of 398 accountants from accounting service offices in the central region, determined using the Yamane formula at a significance level of 0.05. The data collection tool used was a questionnaire. The statistical methods for data analysis included descriptive statistics, Pearson correlation coefficient analysis, and multiple regression analysis. The results indicated that (1) the skills of digital-age accountants comprise the use of information technology infrastructure in accounting, the application of computer accounting systems, creativity, and communication of accounting information, all of which have a positive direct correlation with the quality of accounting preparation in terms of work efficiency, timeliness, and accuracy, with statistical significance, except for creativity, which showed no positive direct correlation with work efficiency. (2) The ethics of accountants include integrity, fairness and independence, knowledge and competence, confidentiality, professional behavior, and transparency, all of which have a positive direct correlation with the quality of accounting preparation in terms of work efficiency, timeliness, and accuracy, with statistical significance.

Keywords: Digital Accounting Skills, Accounting Ethics, Quality of Accounting

ความสัมพันธ์ของทักษะนักบัญชียุคดิจิทัลและจรรยาบรรณผู้ทำบัญชีต่อคุณภาพการจัดทำบัญชีของสำนักงานให้บริการด้านบัญชีในเขตภาคกลาง

ชุตินมณฑล คล้ายสมบุรณ์^{1*} และ มัตริมา กรงเด็น²

¹ นักศึกษาปริญญาโท คณะบัญชี มหาวิทยาลัยศรีปทุม ประเทศไทย

² คณะบัญชี มหาวิทยาลัยศรีปทุม ประเทศไทย

* Corresponding author. Email: chutimon.kla@spumail.net

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของทักษะของนักบัญชีในยุคดิจิทัลที่มีต่อคุณภาพการจัดทำบัญชีในสำนักงานให้บริการด้านบัญชีในเขตภาคกลาง (2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์จรรยาบรรณผู้ทำบัญชีที่มีต่อคุณภาพการจัดทำบัญชีในสำนักงานให้บริการด้านบัญชีในเขตภาคกลาง การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย ผู้ทำบัญชีของสำนักงานให้บริการด้านบัญชีในเขตภาคกลาง จำนวน 398 คน จากการกำหนดขนาดตัวอย่างด้วยสูตรทาร์ยามาเน่ มีระดับนัยสำคัญ 0.05 เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิเคราะห์โดยใช้สถิติการถดถอยเชิงพหุคูณ ผลการศึกษพบว่า 1) ทักษะนักบัญชียุคดิจิทัล ประกอบไปด้วย ด้านการใช้โครงสร้างพื้นฐานทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในงานบัญชี ด้านการประยุกต์ใช้ระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ ด้านความคิดสร้างสรรค์ และด้านการสื่อสารสารสนเทศทางการบัญชีมีความสัมพันธ์ทางตรงเชิงบวกต่อคุณภาพการจัดทำบัญชีในด้านประสิทธิภาพการทำงาน ด้านความทันเวลา และด้านความถูกต้องครบถ้วน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นด้านความคิดสร้างสรรค์ไม่มีความสัมพันธ์ทางตรงเชิงบวกต่อคุณภาพการจัดทำบัญชีในด้านประสิทธิภาพการทำงาน 2) จรรยาบรรณผู้ทำบัญชี ประกอบไปด้วย ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ด้านความเที่ยงธรรมและความเป็นอิสระ ด้านความรู้ความสามารถ ด้านการรักษาความลับ ด้านพฤติกรรมทางวิชาชีพ และด้านความโปร่งใส มีความสัมพันธ์ทางตรงเชิงบวกต่อคุณภาพการจัดทำบัญชีในด้านประสิทธิภาพการทำงาน ด้านความทันเวลา และด้านความถูกต้องครบถ้วน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

คำสำคัญ: ทักษะนักบัญชียุคดิจิทัล, จรรยาบรรณผู้ทำบัญชี, คุณภาพการจัดทำบัญชี

© 2025 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

ปัจจุบัน ประเทศไทยเข้าสู่ยุคเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัล ภายใต้การสนับสนุนจากนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ของรัฐบาลเพื่อพัฒนาดิจิทัล ซึ่งมุ่งหวังสร้างเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม และพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชน (สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2562) ด้วยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่รวดเร็ว อาชีพต่าง ๆ โดยเฉพาะวิชาชีพบัญชีต้องปรับตัวสู่การเป็น “นักบัญชียุคดิจิทัล” ที่ไม่เพียงแต่ต้องเปลี่ยนมุมมองในการทำงาน แต่ยังต้องทำหน้าที่ที่ปรึกษาทางธุรกิจให้กับผู้บริหารองค์กร นักบัญชีในยุคนี้จึงต้องติดตามการพัฒนาทางเทคโนโลยีสารสนเทศทางบัญชี และปรับตัวเข้าสู่ระบบบัญชีดิจิทัล เนื่องจากงานบัญชีพื้นฐานสามารถดำเนินการแบบอัตโนมัติได้แล้ว ความต้องการนักบัญชีจึงเปลี่ยนไปสู่การมีทักษะในการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งด้านการเงินและไม่ใช้การเงิน รวมถึงการนำเสนอผลวิเคราะห์อย่างชัดเจน เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ขององค์กร (ประสันทน์ เชื้อพานิช, 2560)

การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและนวัตกรรมด้านการบัญชีในยุคดิจิทัลมีผลกระทบโดยตรงต่อการดำเนินงานของสำนักงานบัญชีในปัจจุบัน ภายใต้ข้อกำหนดทางกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำและนำเสนอข้อมูลทางบัญชี และภาษีผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ เช่น ระบบ e-Filing, e-Receipt และ e-Tax Invoice ซึ่งได้เข้ามาแทนที่กระบวนการทำงานแบบเดิมที่ใช้การบันทึกด้วยมือ ส่งผลให้บทบาทและภาระหน้าที่ของนักบัญชีเปลี่ยนแปลงไปอย่างชัดเจน ดังนั้น

เพื่อให้สามารถปรับตัวเข้าสู่ระบบดิจิทัลอย่างเต็มรูปแบบ ผู้ปฏิบัติงานด้านบัญชีจึงจำเป็นต้องพัฒนาความรู้ ความสามารถในการวิชาชีพ และทักษะด้านดิจิทัลสมัยใหม่ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน (พัชรินทร์ ใจเย็น และคณะ, 2560)

พระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี พ.ศ. 2547 กำหนดให้ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีต้องปฏิบัติตามจรรยาบรรณที่สภาวิชาชีพบัญชีกำหนด โดยในปี พ.ศ. 2561 สภาวิชาชีพบัญชีได้ออกข้อบังคับว่าด้วยจรรยาบรรณ ซึ่งประกอบด้วยหลักจรรยาบรรณพื้นฐาน 6 ประการ ได้แก่ ความซื่อสัตย์สุจริต ความเที่ยงธรรมและความเป็นอิสระ การมีความรู้และความสามารถในการรักษาข้อมูลความลับ ความประพฤติในวิชาชีพที่เหมาะสม และความโปร่งใสในการปฏิบัติงาน (สภาวิชาชีพบัญชี, 2561) การปฏิบัติตามจรรยาบรรณอย่างเคร่งครัดช่วยลดความเสี่ยงจากการทุจริตและการบิดเบือนข้อมูลทางการเงิน ซึ่งมีผลกระทบต่อการตัดสินใจของผู้บริหาร นักลงทุน และผู้มีส่วนได้เสีย โดยเฉพาะในภาคกลางที่เป็นศูนย์กลางธุรกิจ มีสำนักงานบัญชีมากกว่า 5,800 แห่ง คิดเป็นประมาณร้อยละ 45 ของทั้งหมดในประเทศไทย (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, 2567) การมีบุคลากรที่มีทักษะด้านดิจิทัลและการยึดมั่นในจรรยาบรรณวิชาชีพบัญชี จะทำให้กระบวนการจัดทำบัญชีมีประสิทธิภาพ ถูกต้อง และทันเวลา สอดคล้องกับมาตรฐานการรายงานทางการเงินทั้งในระดับประเทศและระดับสากล สร้างความน่าเชื่อถือของรายงานทางการเงินที่ตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ข้อมูลบัญชีในการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์และการกำกับดูแลกิจการอย่างมีประสิทธิภาพ

การศึกษานี้จึงมุ่งเน้นไปที่การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของทักษะนักบัญชียุคดิจิทัลและจรรยาบรรณของผู้ทำบัญชีต่อคุณภาพการจัดทำบัญชีของสำนักงานให้บริการด้านบัญชีในเขตภาคกลาง เพื่อนำเสนอข้อมูลเชิงลึกที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนากระบวนการจัดทำบัญชีให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น นอกจากนี้ ผลการศึกษายังสามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนและการฝึกอบรมสำหรับนักบัญชี เพื่อให้พวกเขามีความพร้อมและความสามารถในการปฏิบัติงานในสภาพแวดล้อมทางธุรกิจที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว รวมถึงสร้างแนวทางปฏิบัติที่เป็นมาตรฐานสำหรับสำนักงานให้บริการด้านบัญชีในการพัฒนาคุณภาพการให้บริการที่สอดคล้องกับความต้องการของลูกค้าและมาตรฐานวิชาชีพบัญชีในยุคดิจิทัล

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ทักษะของนักบัญชีในยุคดิจิทัลที่มีต่อคุณภาพการจัดทำบัญชีในสำนักงานให้บริการด้านบัญชีในเขตภาคกลาง
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์จรรยาบรรณผู้ทำบัญชีที่มีต่อคุณภาพการจัดทำบัญชีในสำนักงานให้บริการด้านบัญชีในเขตภาคกลาง

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบเชิงปริมาณ (Quantitative research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้ทำบัญชีของสำนักงานให้บริการด้านบัญชีในเขตภาคกลาง โดยประกอบไปด้วยจังหวัดต่าง ๆ 21 จังหวัด และกรุงเทพมหานคร ได้แก่ กรุงเทพมหานคร, กำแพงเพชร, ชัยนาท, นครนายก, นครปฐม, นครสวรรค์, นนทบุรี, ปทุมธานี, พระนครศรีอยุธยา, พิจิตร, พิษณุโลก, เพชรบูรณ์, ลพบุรี, สมุทรปราการ, สมุทรสงคราม, สมุทรสาคร, สระบุรี, สิงห์บุรี, สุโขทัย, สุพรรณบุรี, อ่างทอง จำนวน และอุทัยธานี จำนวน 75,211 คน (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, 2568) ณ วันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2568

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ทำบัญชีของสำนักงานให้บริการด้านบัญชีในเขตภาคกลาง จำนวน 398 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ซึ่งจะเก็บแบบสอบถามคนละ 1 ชุด ซึ่งได้มาจากการกำหนดขนาดตัวอย่างด้วยสูตร ทาโร ยามาเน่ (Yamane, T., 1976) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ได้ความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ดังสูตรต่อไปนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

n คือ จำนวนขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N คือ จำนวนประชากรที่ใช้ในการศึกษา

e คือ ค่าความผิดพลาดที่ยอมรับได้ (โดยการศึกษาครั้งนี้ กำหนดให้มีค่าเท่ากับ .05)

แทนค่า

$$n = \frac{75,211}{1 + (75,211)(0.05)^2}$$

$$= 398$$

ดังนั้น จำนวนตัวอย่างที่เหมาะสม คือ 398 ตัวอย่าง เพื่อป้องกันการคลาดเคลื่อนและความผิดพลาดของการเก็บรวบรวมข้อมูลและตรวจสอบข้อมูลก่อนวิเคราะห์ผลหากข้อมูลมีความผิดพลาดหรือไม่สมบูรณ์ ผู้วิจัยจะเก็บตัวอย่างเพิ่มเติมให้ครบจำนวน 398 ตัวอย่าง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้ แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือหลักในการรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยได้มีการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยผ่านวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือด้วยการหาความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Index of Item -Objective Congruence: IOC) โดยอาศัยการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน หากข้อคำถามที่ได้รับค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.67 ขึ้นไป ถือว่ามีความเหมาะสมเพียงพอที่จะนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลจริงได้ ขณะที่ข้อคำถามใดที่ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ต่ำกว่า 0.67 จะได้รับการปรับปรุงหรือแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อให้เครื่องมือมีความเที่ยงตรงในเนื้อหาและสามารถสะท้อนผลการวิจัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2560) โดยแบบสอบถามจะแบ่งเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบสำรวจรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับทักษะนักบัญชียุคดิจิทัล ได้แก่ ด้านการใช้โครงสร้างพื้นฐานทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในงานบัญชี ด้านการประยุกต์ใช้ระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ ด้านความคิดสร้างสรรค์ และด้านการสื่อสารสารสนเทศทางการบัญชี โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนคำตอบจำนวน 5 ระดับตามมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale)

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับจรรยาบรรณผู้ทำบัญชี ได้แก่ ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ด้านความเที่ยงธรรมและความเป็นอิสระ ด้านความรู้ความสามารถ ด้านการรักษาความลับ ด้านพฤติกรรมทางวิชาชีพ และด้านความโปร่งใส โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนคำตอบจำนวน 5 ระดับตามมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale)

ตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพการจัดทำบัญชี ได้แก่ ด้านประสิทธิภาพการทำงาน ด้านความทันเวลา ด้านความถูกต้องครบถ้วน โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนคำตอบจำนวน 5 ระดับตามมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale)

ตอนที่ 5 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด (Open Ended)

นำแบบสอบถามไปทดสอบหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Pre-test) กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายการศึกษาจำนวน 30 ชุด คำนวณหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งชุดโดยใช้สูตรคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของคอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) จำนวน 30 ชุด ซึ่งคำนวณโดยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS และการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยมีค่า 0.904 ซึ่งมีความเหมาะสมในการนำแบบสอบถามไปใช้

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 ทักษะนักบัญชียุคดิจิทัลมีความสัมพันธ์ทางตรงเชิงบวกต่อคุณภาพการจัดทำบัญชีในด้านประสิทธิภาพการทำงานในสำนักงานให้บริการด้านบัญชีในเขตภาคกลาง

3.2 ทักษะนักบัญชียุคดิจิทัลมีความสัมพันธ์ทางตรงเชิงบวกต่อคุณภาพการจัดทำบัญชีในด้านความทันเวลาในสำนักงานให้บริการด้านบัญชีในเขตภาคกลาง

3.3 ทักษะนักบัญชียุคดิจิทัลมีความสัมพันธ์ทางตรงเชิงบวกต่อคุณภาพการจัดทำบัญชีในด้านความถูกต้อง ครบถ้วนในสำนักงานให้บริการด้านบัญชีในเขตภาคกลาง

3.4 จรรยาบรรณผู้ทำบัญชีมีความสัมพันธ์ทางตรงเชิงบวกต่อคุณภาพการจัดทำบัญชีในด้านประสิทธิภาพการทำงานในสำนักงานให้บริการด้านบัญชีในเขตภาคกลาง

3.5 จรรยาบรรณผู้ทำบัญชีมีความสัมพันธ์ทางตรงเชิงบวกต่อคุณภาพการจัดทำบัญชีในด้านความทันเวลาในสำนักงานให้บริการด้านบัญชีในเขตภาคกลาง

3.6 จรรยาบรรณผู้ทำบัญชีมีความสัมพันธ์ทางตรงเชิงบวกต่อคุณภาพการจัดทำบัญชีในด้านความถูกต้อง ครบถ้วนในสำนักงานให้บริการด้านบัญชีในเขตภาคกลาง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ซึ่งได้จากการเก็บข้อมูลโดยตรงจากกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด โดยการแจกแบบสอบถามผ่านทางช่องทางออนไลน์ (Google Form) ให้แก่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 398 ชุด และขอความร่วมมือในการตอบกลับภายใน 15 วัน หลังจากได้รับแบบสอบถาม ซึ่งใช้ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลแบบสอบถามจำนวน 60 วัน โดยมีอัตราการตอบกลับร้อยละ 100

4.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ซึ่งเป็นข้อมูลที่สืบค้นจากแหล่งข้อมูลที่มีอยู่แล้ว เช่น หนังสือ ตำรา เอกสารทางวิชาการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงข้อมูลจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยเป็นการศึกษาจากเอกสารต่าง ๆ เพื่อประกอบการวิเคราะห์เชิงลึก (Documentary Research)

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิเคราะห์โดยใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Analysis) ใช้วิเคราะห์ข้อมูลลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ระดับทักษะนักบัญชียุคดิจิทัล จรรยาบรรณผู้ทำบัญชี และคุณภาพการจัดทำบัญชี โดยการใช้ตารางแจกแจงความถี่ (Frequency) ตารางแบบร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

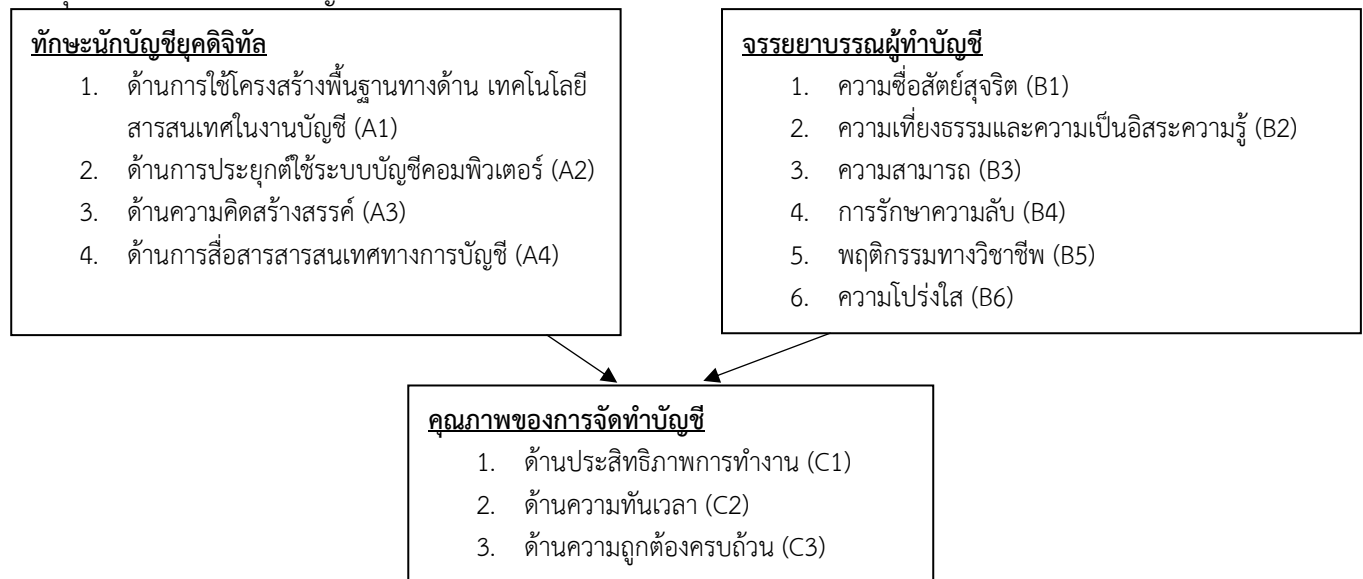
5.2 การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient) ใช้เพื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร หากพบว่าค่าความสัมพันธ์มากกว่า 0.80 จะถือว่าตัวแปรเหล่านั้นมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง ซึ่งอาจส่งผลให้เกิดปัญหาความซ้ำซ้อนของตัวแปร (Multicollinearity) ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.3 การวิเคราะห์โดยใช้สถิติการถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ใช้ในการทดสอบความสัมพันธ์และข้อสมมติฐานระหว่างตัวแปรที่ต้องการศึกษาเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม ซึ่งวิธีการนี้เหมาะสมกับการศึกษาความสัมพันธ์ในกรณีที่มีตัวแปรอิสระมากกว่าหนึ่งตัว และต้องการทราบความสัมพันธ์ของแต่ละตัวแปรต่อผลลัพธ์โดยรวม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างทักษะนักบัญชียุคดิจิทัลและจรรยาบรรณของผู้ทำบัญชีที่มีต่อคุณภาพของการจัดทำบัญชีในสำนักงานให้บริการด้านบัญชีในเขตภาคกลาง โดยอ้างอิงจากแนวคิดที่ว่าทักษะของนักบัญชีในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการวิเคราะห์ข้อมูลถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพ ความถูกต้อง และความทันเวลาในการจัดทำบัญชี (วิยะดา สุวรรณเพชร, 2563) ควบคู่กับแนวคิดที่ว่าจริยธรรมในจรรยาบรรณวิชาชีพ อาทิ ความซื่อสัตย์ ความเที่ยงธรรม และความรู้ความสามารถ ย่อมส่งเสริมความเชื่อมั่นของผู้ใช้บริการและเพิ่มความโปร่งใสในการดำเนินงาน (ธิดารัตน์ เกิดอยู่, 2567) และแนวคิดที่ว่าคุณภาพของการจัดทำบัญชีเป็นผลลัพธ์ที่เกิดจากการบูรณาการทั้งทักษะด้านเทคโนโลยีและจรรยาบรรณทางวิชาชีพ โดยทักษะดิจิทัลช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการข้อมูลทางการเงิน ขณะที่จรรยาบรรณมีบทบาทสำคัญในการลดข้อผิดพลาดและเพิ่มความน่าเชื่อถือของข้อมูล ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่จำเป็นต่อการสนับสนุนการตัดสินใจทางธุรกิจอย่างมีประสิทธิภาพ (ผกามาศ บุตรสาลี, 2567) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้นำแนวคิดมาพัฒนาเป็นกรอบแนวคิด

ในการวิจัยแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้น ได้แก่ ทักษะนักบัญชียุคดิจิทัล และจรรยาบรรณผู้ทำบัญชี กับตัวแปรตาม คือ คุณภาพของการจัดทำบัญชี ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 62.80 ส่วนใหญ่มีอายุ 30- 39 ปี คิดเป็นร้อยละ 36.20 ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี คิดเป็นอัตราร้อยละ 75.60 ส่วนใหญ่มีตำแหน่งงานเป็นพนักงานบัญชี คิดเป็นร้อยละ 65.30 ส่วนใหญ่เป็นพนักงานที่มีสำนักงานให้บริการด้านบัญชีตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล คิดเป็นร้อยละ 87.40 ส่วนใหญ่มีจำนวนของลูกค้าที่ใช้บริการสำนักงานบัญชีจำนวน 30-49 ราย คิดเป็นร้อยละ 39.40 และส่วนใหญ่มีประสบการณ์ทำงานด้านบัญชี 10-20 ปี คิดเป็นอัตราร้อยละ 36.20

ทักษะนักบัญชียุคดิจิทัลด้านการใช้โครงสร้างพื้นฐานทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในงานบัญชี โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.04$ และ S.D. = 0.65) ด้านการประยุกต์ใช้ระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.06$ และ S.D. = 0.64) ด้านความคิดสร้างสรรค์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.96$ และ S.D. = 0.68) และด้านการสื่อสารสารสนเทศทางการบัญชี โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.93$ และ S.D. = 0.73) ตามลำดับ

จรรยาบรรณผู้ทำบัญชีด้านความซื่อสัตย์สุจริต โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$ และ S.D. = 0.59) ด้านความเที่ยงธรรมและความเป็นอิสระ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$ และ S.D. = 0.60) ด้านความรู้ความสามารถ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.07$ และ S.D. = 0.64) ด้านการรักษาความลับ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.19$ และ S.D. = 0.64) ด้านพฤติกรรมทางวิชาชีพ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.36$ และ S.D. = 0.67) และด้านความโปร่งใส โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.03$ และ S.D. = 0.64) ตามลำดับ

คุณภาพของการจัดทำบัญชีด้านความทันเวลา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.38$ และ S.D. = 0.69) ด้านความทันเวลา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.68$ และ S.D. = 0.62) และด้านความถูกต้องครบถ้วน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.14$ และ S.D. = 0.57) ตามลำดับ

ผู้วิจัยได้จัดทำการศึกษาตรวจสอบเงื่อนไขเบื้องต้นของข้อมูลก่อนที่จะทำการการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) โดยทดสอบตัวแปรอิสระแต่ละตัวเป็นอิสระต่อกัน พิจารณาที่ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient) พบว่า ตัวแปรจากทักษะนักบัญชียุคดิจิทัล จรรยาบรรณผู้ทำบัญชี และคุณภาพการจัดทำบัญชี มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) ระหว่างตัวแปรที่ใช้ทั้งหมดแต่ละตัวแปรมีค่าอยู่ที่ 0.352 - 0.788 ซึ่งมีค่าต่ำกว่า 0.80 สรุปได้ว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) ระหว่างตัวแปรที่ใช้ทั้งหมดแต่ละตัวแปรมีค่าต่ำกว่า 0.80 จึงสามารถใช้ใน

การศึกษาครั้งนี้ได้และ Multicollinearity สามารถนำไปวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ต่อไปได้ ดังภาพตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงผลทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient)

	A1	A2	A3	A4	B1	B2	B3	B4	B5	B6	C1	C2	C3
A1	1												
A2	0.766**	1											
A3	0.738**	0.771**	1										
A4	0.772**	0.745**	0.779**	1									
B1	0.606**	0.754**	0.712**	0.610**	1								
B2	0.682**	0.650**	0.760**	0.686**	0.722**	1							
B3	0.731**	0.694**	0.673**	0.713**	0.567**	0.630**	1						
B4	0.738**	0.660**	0.632**	0.694**	0.528**	0.620**	0.795**	1					
B5	0.621**	0.627**	0.782**	0.762**	0.629**	0.781**	0.591**	0.593**	1				
B6	0.686**	0.658**	0.636**	0.695**	0.548**	0.573**	0.762**	0.719**	0.544**	1			
C1	0.557**	0.553**	0.490**	0.533**	0.516**	0.577**	0.690**	0.614**	0.496**	0.777**	1		
C2	0.420**	0.416**	0.352**	0.405**	0.461**	0.517**	0.595**	0.535**	0.447**	0.757**	0.788**	1	
C3	0.710**	0.697**	0.638**	0.685**	0.522**	0.519**	0.701**	0.652**	0.513**	0.664**	0.541**	0.406**	1

หมายเหตุ: ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

1. ความสัมพันธ์ทักษะของนักบัญชีในยุคดิจิทัลที่มีต่อคุณภาพการจัดทำบัญชีในสำนักงานให้บริการด้านบัญชีในเขตภาคกลาง

ตารางที่ 2 แสดงผลการทดสอบสมมติฐานที่ 1 ทักษะนักบัญชียุคดิจิทัลมีความสัมพันธ์ทางตรงเชิงบวกต่อคุณภาพการจัดทำบัญชีในด้านประสิทธิภาพการทำงานในสำนักงานให้บริการด้านบัญชีในเขตภาคกลาง

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	B	Std. Error	Beta		
ค่าคงที่ (Constant)	1.656	0.191		8.693	0.000
ด้านการใช้โครงสร้างพื้นฐานทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในงานบัญชี	0.263	0.077	0.247	3.410	0.001***
ด้านการประยุกต์ใช้ระบบบัญชีคอมพิวเตอร์	0.272	0.78	0.252	3.462	0.001***
ด้านความคิดสร้างสรรค์	0.180	0.75	0.170	0.233	0.816
ด้านการสื่อสารสารสนเทศทางการบัญชี	0.161	0.071	0.168	2.263	0.024*

R = 0.598 R² = 0.358 Adjusted R² = 0.351 SEE = 0.559 F = 54.686 Sig = 0.000

หมายเหตุ: * ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 **ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 ***ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.001

จากตารางที่ 2 สมมติฐานที่ 1 ทักษะนักบัญชียุคดิจิทัลมีความสัมพันธ์ทางตรงเชิงบวกต่อคุณภาพการจัดทำบัญชีในด้านประสิทธิภาพการทำงานในสำนักงานให้บริการด้านบัญชีในเขตภาคกลาง พบว่า ด้านการใช้โครงสร้างพื้นฐานทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในงานบัญชี และด้านการประยุกต์ใช้ระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ มีผลทางตรงเชิงบวกต่อคุณภาพการจัดทำบัญชีในด้านประสิทธิภาพการทำงานอย่างมีนัยสำคัญอยู่ในระดับที่ 0.001 ด้านการสื่อสารสารสนเทศทางการบัญชี มีผลทางตรงเชิงบวกต่อคุณภาพการจัดทำบัญชีในด้านประสิทธิภาพการทำงานอย่างมีนัยสำคัญอยู่ในระดับที่ 0.05 ยกเว้นด้านความคิดสร้างสรรค์ไม่มีผลทางตรงเชิงบวกต่อคุณภาพการจัดทำบัญชีในด้านประสิทธิภาพการทำงาน ดังนั้นจึงสนับสนุนสมมติฐาน

ตารางที่ 3 แสดงผลการทดสอบสมมติฐานที่ 2 ทักษะนักบัญชียุคดิจิทัลมีความสัมพันธ์ทางตรงเชิงบวกต่อคุณภาพการจัดทำบัญชีในด้านความทันเวลาในสำนักงานให้บริการด้านบัญชีในเขตภาคกลาง

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	B	Std. Error	Beta		
ค่าคงที่ (Constant)	2.872	0.188		15.290	0.000
ด้านการใช้โครงสร้างพื้นฐานทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในงานบัญชี	0.183	0.076	0.194	2.410	0.016*
ด้านการประยุกต์ใช้ระบบบัญชีคอมพิวเตอร์	0.195	0.077	0.204	2.526	0.012*
ด้านความคิดสร้างสรรค์	0.670	0.074	0.740	0.906	0.036*
ด้านการสื่อสารสารสนเทศทางการบัญชี	0.136	0.070	0.161	1.949	0.050*

R = 0.453 R² = 0.205 Adjusted R² = 0.197 SEE = 0.551 F = 25.388 Sig = 0.000

หมายเหตุ: * ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 **ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 ***ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.001

จากตารางที่ 3 สมมติฐานที่ 2 ทักษะนักบัญชียุคดิจิทัลมีความสัมพันธ์ทางตรงเชิงบวกต่อคุณภาพการจัดทำบัญชีในด้านความทันเวลาในสำนักงานให้บริการด้านบัญชีในเขตภาคกลาง พบว่า ด้านการใช้โครงสร้างพื้นฐานทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในงานบัญชี ด้านการประยุกต์ใช้ระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ ด้านความคิดสร้างสรรค์ และด้านการสื่อสารสารสนเทศทางการบัญชี มีผลทางตรงเชิงบวกต่อคุณภาพการจัดทำบัญชีในด้านความทันเวลาอย่างมีนัยสำคัญอยู่ในระดับที่ 0.05 ดังนั้นจึงสนับสนุนสมมติฐาน

ตารางที่ 4 แสดงผลการทดสอบสมมติฐานที่ 3 ทักษะนักบัญชียุคดิจิทัลมีความสัมพันธ์ทางตรงเชิงบวกต่อคุณภาพการจัดทำบัญชีในด้านความถูกต้องครบถ้วนในสำนักงานให้บริการด้านบัญชีในเขตภาคกลาง

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	B	Std. Error	Beta		
ค่าคงที่ (Constant)	1.307	0.126		10.404	0.000
ด้านการใช้โครงสร้างพื้นฐานทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในงานบัญชี	0.267	0.051	0.308	5.260	0.000***
ด้านการประยุกต์ใช้ระบบบัญชีคอมพิวเตอร์	0.244	0.052	0.278	4.720	0.000***
ด้านความคิดสร้างสรรค์	0.020	0.050	0.024	0.401	0.048*
ด้านการสื่อสารสารสนเทศทางการบัญชี	0.173	0.047	0.222	3.693	0.000***

R = 0.761 R² = 0.579 Adjusted R² = 0.575 SEE = 0.368 F = 135.338 Sig = 0.000

หมายเหตุ: * ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 **ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 ***ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.001

จากตารางที่ 4 สมมติฐานที่ 3 ทักษะนักบัญชียุคดิจิทัลมีความสัมพันธ์ทางตรงเชิงบวกต่อคุณภาพการจัดทำบัญชีในด้านความถูกต้องครบถ้วนในสำนักงานให้บริการด้านบัญชีในเขตภาคกลาง พบว่า ด้านการใช้โครงสร้างพื้นฐานทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในงานบัญชี ด้านการประยุกต์ใช้ระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ และด้านการสื่อสารสารสนเทศทางการบัญชี มีผลทางตรงเชิงบวกต่อคุณภาพการจัดทำบัญชีในด้านความถูกต้องครบถ้วนอย่างมีนัยสำคัญอยู่ในระดับที่ 0.001 และด้านความคิดสร้างสรรค์ มีผลทางตรงเชิงบวกต่อคุณภาพการจัดทำบัญชีในด้านความถูกต้องครบถ้วนอย่างมีนัยสำคัญอยู่ในระดับที่ 0.05 ดังนั้นจึงสนับสนุนสมมติฐาน

2. ความสัมพันธ์จรรยาบรรณผู้ทำบัญชีที่มีต่อคุณภาพการจัดทำบัญชีในสำนักงานให้บริการด้านบัญชีในเขตภาคกลาง

สมมติฐานที่ 4 จรรยาบรรณผู้ทำบัญชีมีความสัมพันธ์ทางตรงเชิงบวกต่อคุณภาพการจัดทำบัญชีในด้านประสิทธิภาพการทำงานในสำนักงานให้บริการด้านบัญชีในเขตภาคกลาง พบว่า ด้านความเที่ยงธรรมและความเป็นอิสระ ด้านความรู้ความสามารถ และด้านความโปร่งใส มีผลทางตรงเชิงบวกต่อคุณภาพการจัดทำบัญชีในด้านประสิทธิภาพการทำงานอย่างมีนัยสำคัญอยู่ในระดับที่ 0.001 และด้านความซื่อสัตย์สุจริต ด้านการรักษาความลับ และด้านพฤติกรรมทาง

วิชาชีพ มีผลทางตรงเชิงบวกต่อคุณภาพการจัดทำบัญชีในด้านประสิทธิภาพการทำงานอย่างมีนัยสำคัญอยู่ในระดับที่ 0.05 ดังนั้นจึงสนับสนุนสมมติฐาน ตามตารางที่ 5

ตารางที่ 5 แสดงผลการทดสอบสมมติฐานที่ 4 จรรยาบรรณผู้ทำบัญชีมีความสัมพันธ์ทางตรงเชิงบวกต่อคุณภาพการจัดทำบัญชีในด้านประสิทธิภาพการทำงานในสำนักงานให้บริการด้านบัญชีในเขตภาคกลาง

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	B	Std. Error	Beta		
ค่าคงที่ (Constant)	0.407	0.180		2.258	0.024
ด้านความซื่อสัตย์สุจริต	0.020	0.053	0.017	0.368	0.048*
ด้านความเที่ยงธรรมและความเป็นอิสระ	0.219	0.066	0.188	3.305	0.001***
ด้านความรู้ความสามารถ	0.208	0.062	0.192	3.346	0.001***
ด้านการรักษาความลับ	0.044	0.059	0.041	0.757	0.045*
ด้านพฤติกรรมทางวิชาชีพ	0.067	0.052	0.065	1.290	0.019*
ด้านความโปร่งใส	0.628	0.054	0.578	11.619	0.000***

R = 0.801 R² = 0.641 Adjusted R² = 0.636 SEE = 0.419 F = 116.252 Sig = 0.000

หมายเหตุ: * ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 **ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 ***ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.001

ตารางที่ 6 แสดงผลการทดสอบสมมติฐานที่ 5 จรรยาบรรณผู้ทำบัญชีมีความสัมพันธ์ทางตรงเชิงบวกต่อคุณภาพการจัดทำบัญชีในด้านความทันเวลาในสำนักงานให้บริการด้านบัญชีในเขตภาคกลาง

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	B	Std. Error	Beta		
ค่าคงที่ (Constant)	1.491	0.171		8.701	0.000
ด้านความซื่อสัตย์สุจริต	0.006	0.051	0.006	1.118	0.006**
ด้านความเที่ยงธรรมและความเป็นอิสระ	0.187	0.063	0.181	2.964	0.003**
ด้านความรู้ความสามารถ	0.039	0.059	0.040	0.656	0.050*
ด้านการรักษาความลับ	0.092	0.056	0.095	1.649	0.010**
ด้านพฤติกรรมทางวิชาชีพ	0.460	0.049	0.051	0.941	0.034*
ด้านความโปร่งใส	0.695	0.051	0.721	13.519	0.000***

R = 0.766 R² = 0.587 Adjusted R² = 0.581 SEE = 0.398 F = 92.694 Sig = 0.000

หมายเหตุ: * ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 **ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 ***ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.001

จากตารางที่ 6 สมมติฐานที่ 5 จรรยาบรรณผู้ทำบัญชีมีความสัมพันธ์ทางตรงเชิงบวกต่อคุณภาพการจัดทำบัญชีในด้านความทันเวลาในสำนักงานให้บริการด้านบัญชีในเขตภาคกลาง พบว่า ด้านความโปร่งใส มีผลทางตรงเชิงบวกต่อคุณภาพการจัดทำบัญชีในด้านประสิทธิภาพการทำงานอย่างมีนัยสำคัญอยู่ในระดับที่ 0.001 ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ด้านความเที่ยงธรรมและความเป็นอิสระ และด้านการรักษาความลับ มีผลทางตรงเชิงบวกต่อคุณภาพการจัดทำบัญชีในด้านความทันเวลาอย่างมีนัยสำคัญอยู่ในระดับที่ 0.01 ด้านความรู้ความสามารถ และด้านพฤติกรรมทางวิชาชีพ มีผลทางตรงเชิงบวกต่อคุณภาพการจัดทำบัญชีในด้านความทันเวลาอย่างมีนัยสำคัญอยู่ในระดับที่ 0.05 ดังนั้นจึงสนับสนุนสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 6 จรรยาบรรณผู้ทำบัญชีมีความสัมพันธ์ทางตรงเชิงบวกต่อคุณภาพการจัดทำบัญชีในด้านความถูกต้องครบถ้วนในสำนักงานให้บริการด้านบัญชีในเขตภาคกลาง พบว่า ด้านความรู้ความสามารถ และด้านความโปร่งใส มีผลทางตรงเชิงบวกต่อคุณภาพการจัดทำบัญชีในด้านความถูกต้องครบถ้วนอย่างมีนัยสำคัญอยู่ในระดับที่ 0.001 และด้านความซื่อสัตย์สุจริต ด้านการรักษาความลับ มีผลทางตรงเชิงบวกต่อคุณภาพการจัดทำบัญชีในด้านความถูกต้องครบถ้วนอย่างมีนัยสำคัญอยู่ในระดับที่ 0.01 ด้านความเที่ยงธรรมและความเป็นอิสระ และด้านพฤติกรรมทางวิชาชีพ มีผลทางตรงเชิงบวกต่อคุณภาพการจัดทำบัญชีในด้านความถูกต้องครบถ้วนอย่างมีนัยสำคัญอยู่ในระดับที่ 0.05 ดังนั้นจึงสนับสนุนสมมติฐานตามตารางที่ 7

ตารางที่ 7 แสดงผลการทดสอบสมมติฐานที่ 6 จรรยาบรรณผู้ทำบัญชีมีความสัมพันธ์ทางตรงเชิงบวกต่อคุณภาพการจัดทำบัญชีในด้านความถูกต้องครบถ้วนในสำนักงานให้บริการด้านบัญชีในเขตภาคกลาง

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	B	Std. Error	Beta		
ค่าคงที่ (Constant)	1.012	0.164		6.177	0.000
ด้านความซื่อสัตย์สุจริต	0.126	0.049	0.131	2.586	0.010**
ด้านความเที่ยงธรรมและความเป็นอิสระ	0.063	0.060	0.067	1.053	0.029*
ด้านความรู้ความสามารถ	0.288	0.057	0.326	5.091	0.000***
ด้านการรักษาความลับ	0.138	0.053	0.156	2.601	0.010**
ด้านพฤติกรรมทางวิชาชีพ	0.061	0.047	0.072	1.287	0.019*
ด้านความโปร่งใส	0.205	0.049	0.231	4.168	0.000***

R = 0.744 R² = 0.554 Adjusted R² = 0.547 SEE = 0.380 F = 81.014 Sig = 0.000

หมายเหตุ: * ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 **ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 ***ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.001

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาความสัมพันธ์ความสัมพันธ์ทักษะของนักบัญชีในยุคดิจิทัลที่มีต่อคุณภาพการจัดทำบัญชีในสำนักงานให้บริการด้านบัญชีในเขตภาคกลาง พบว่า

ทักษะทางดิจิทัลที่เกี่ยวข้องกับการใช้โครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ การใช้ระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ และการสื่อสารสารสนเทศทางบัญชี มีความสัมพันธ์ทางตรงเชิงบวกอย่างชัดเจนต่อคุณภาพการจัดทำบัญชีในด้านประสิทธิภาพการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วียะดา สุวรรณเพชร (2563) พบว่า ทักษะทางการบัญชีดิจิทัลด้านการใช้โครงสร้างพื้นฐานทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านการประยุกต์ใช้ระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ ด้านการทำธุรกรรมบัญชีออนไลน์ และด้านการสื่อสารสารสนเทศทางการบัญชี ช่วยเพิ่มความสามารถในการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในบริบทของการทำงานภายใต้ระบบอุตสาหกรรมที่มีการใช้เทคโนโลยีอย่างเข้มข้น

ทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์ของนักบัญชีไม่มีความสัมพันธ์ทางตรงเชิงบวกต่อคุณภาพการจัดทำบัญชีในด้านประสิทธิภาพการทำงาน ซึ่งอาจสะท้อนถึงลักษณะเฉพาะของงานบัญชีที่เน้นความถูกต้องตามหลักเกณฑ์และระเบียบข้อบังคับมากกว่าการใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการดำเนินงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Birkey & Hausserman (2019) พบว่า ความคิดสร้างสรรค์ของนักบัญชีมักมีบทบาทในบริบทของการวางแผนกลยุทธ์หรือการแก้ปัญหาเชิงซ้อน มากกว่าการใช้ในงานประจำที่เน้นความแม่นยำและความเป็นมาตรฐานสูง

ทักษะนักบัญชียุคดิจิทัลในทุกด้านมีความสัมพันธ์ทางตรงเชิงบวกต่อคุณภาพการจัดทำบัญชีด้านความทันเวลาและความถูกต้องครบถ้วน พบว่า การใช้โครงสร้างพื้นฐานทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในงานบัญชี ด้านการประยุกต์ใช้ระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ ด้านความคิดสร้างสรรค์ และด้านการสื่อสารสารสนเทศทางการบัญชี มีบทบาทสำคัญในการช่วยให้งานบัญชีสามารถดำเนินไปอย่างรวดเร็วและลดข้อผิดพลาดได้อย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับ อริยา สรศักดิ์ดา (2562) พบว่า ทักษะในการสื่อสารเกี่ยวกับข้อมูลการเงินและบัญชี ความคิดสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ทางการบัญชี การเข้าใจเครื่องมือดิจิทัล และการประยุกต์ใช้โปรแกรมทางการบัญชีมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณภาพการทำงานของสำนักงานบัญชีด้านความถูกต้อง ความรวดเร็ว

จากผลการศึกษาความสัมพันธ์จรรยาบรรณผู้ทำบัญชีที่มีต่อคุณภาพการจัดทำบัญชีในสำนักงานให้บริการด้านบัญชีในเขตภาคกลาง พบว่า จรรยาบรรณของผู้ทำบัญชีมีความสัมพันธ์ทางตรงเชิงบวกกับคุณภาพการจัดทำบัญชีในทุกด้าน ได้แก่ ด้านประสิทธิภาพการทำงาน ความทันเวลา และความถูกต้องครบถ้วน โดยผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีที่มีความซื่อสัตย์สุจริต ยึดมั่นในความเป็นอิสระ มีจิตสำนึกในการรักษาความลับ และยึดถือจรรยาบรรณทางวิชาชีพอย่างเคร่งครัด ย่อมมีแนวโน้มที่จะปฏิบัติงานด้วยความรอบคอบ โปร่งใส และมีความรับผิดชอบต่อคุณภาพของงานที่ส่งมอบ ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของข้อมูลทางบัญชี รวมถึงประสิทธิภาพโดยรวมของการดำเนินงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ

ธิดารัตน์ เกิดอยู่ (2567) พบว่า จรรยาบรรณวิชาชีพมีผลเชิงบวกต่อคุณภาพของรายงานทางการเงิน ทั้งในแง่ของความเกี่ยวข้องความถูกต้อง และการใช้ข้อมูลประกอบการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ

องค์ความรู้ใหม่

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ พบว่า ทักษะนักบัญชียุคดิจิทัลด้านความคิดสร้างสรรค์ไม่มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อคุณภาพการจัดทำบัญชีในด้านประสิทธิภาพการทำงาน สะท้อนบริบทของสำนักงานบัญชีที่เน้นความถูกต้องตามมาตรฐานและการทำงานตามแบบแผน ทำให้ความคิดสร้างสรรค์ไม่ส่งผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพในงานประจำ ซึ่งความคิดสร้างสรรค์อาจมีบทบาทเชิงกลยุทธ์ในระยะยาวมากกว่าการยกระดับผลลัพธ์ในระยะสั้นของงานบัญชีทั่วไป

สรุปผลการวิจัย

ทักษะของนักบัญชีในยุคดิจิทัลที่มีต่อคุณภาพการจัดทำบัญชีในสำนักงานให้บริการด้านบัญชีในเขตภาคกลาง พบว่า ทักษะของนักบัญชีในยุคดิจิทัลในภาพรวม มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย พบว่า ด้านการประยุกต์ใช้ระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ ด้านการใช้โครงสร้างพื้นฐานทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในงานบัญชี ด้านความคิดสร้างสรรค์ และด้านการสื่อสารสารสนเทศทางการบัญชี โดยรวมอยู่ในระดับมาก และมีผลทางตรงเชิงบวกต่อคุณภาพการจัดทำบัญชีอย่างมีนัยสำคัญ ยกเว้นด้านความคิดสร้างสรรค์ไม่มีผลทางตรงเชิงบวกต่อคุณภาพการจัดทำบัญชีด้านประสิทธิภาพการทำงาน ส่วนจรรยาบรรณผู้ทำบัญชีที่มีต่อคุณภาพการจัดทำบัญชีในสำนักงานให้บริการด้านบัญชีในเขตภาคกลาง พบว่า จรรยาบรรณผู้ทำบัญชีในภาพรวม มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย พบว่า ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ด้านความเที่ยงธรรมและความเป็นอิสระ และด้านพฤติกรรมทางวิชาชีพ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านการรักษาความลับ ด้านความรู้ความสามารถ และด้านความโปร่งใส โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีผลทางตรงเชิงบวกต่อคุณภาพการจัดทำบัญชีอย่างมีนัยสำคัญ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

สภาวิชาชีพบัญชีควรมีการพัฒนาทักษะเชิงนวัตกรรมด้านความคิดสร้างสรรค์ให้กับผู้ทำบัญชีในสำนักงานให้บริการด้านบัญชี เพื่อให้ผู้ทำบัญชีสามารถประยุกต์ใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการวางแผน วิเคราะห์ และพัฒนารูปแบบการให้บริการทางบัญชีให้สอดคล้องกับประสิทธิภาพการทำงาน

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การวิจัยในครั้งนี้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไปควรใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลในรูปแบบอื่น เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับประเด็นที่ต้องการศึกษาและสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์และบรรลุวัตถุประสงค์

2.2 การวิจัยในครั้งนี้ได้ศึกษาสำนักงานให้บริการด้านบัญชีในเขตภาคกลาง ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำการศึกษาสำนักงานให้บริการด้านบัญชีในเขตอื่นๆ เพื่อนำมาเปรียบเทียบกับว่ามีความแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร และเป็นแนวทางในการพัฒนาทักษะวิชาชีพบัญชีในยุคดิจิทัลให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. (2567). รายชื่อสำนักงานบัญชีในแต่ละจังหวัด. สืบค้นจาก <https://www.dbd.go.th/manual/1367>.
- _____. (2568). จำนวนผู้ทำบัญชีที่มีสถานะคงอยู่. สืบค้นจาก https://opendata.dbd.go.th/dataset/dataset_32_01.
- ธิดารัตน์ เกิดอยู่. (2567). ความสัมพันธ์ระหว่างจรรยาบรรณวิชาชีพบัญชีและประสิทธิภาพการควบคุมภายในกับคุณภาพรายงานทางการเงินของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. (บัญชีมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีปทุม).
- ประสิทธิ์ เชื้อพานิช. (2560). บทบาทนักบัญชีในยุค Digital Transformation. *จดหมายข่าวสภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์*, 72(2), 18.
- ผกามาศ บุตรสาลี. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะวิชาชีพบัญชีในยุคดิจิทัลและการปฏิบัติงานตามจรรยาบรรณวิชาชีพบัญชีกับความสำเร็จในการทำงานของนักบัญชีในสำนักงานบัญชีคุณภาพในประเทศไทย. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์*, 16(1), 1.
- พัชรินทร์ ใจเย็น, กฤษฎา มณีชัย, ธัญลักษณ์ ศรีงธิ และ ณัฐวิทย์ บุญภาพ. (2560). นักบัญชีกับเทคโนโลยียุคปัจจุบัน. *Journal of Pacific Institute of Management Science*, 3(1), 196-207.
- ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. (2560). *เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- วิยะดา สุวรรณเพชร. (2563). ผลกระทบของทักษะทางการบัญชีดิจิทัลที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานทางบัญชีของนักบัญชีในเขตนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย. (บัญชีมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม).
- สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์. (2561). *Code of Ethics for Professional Accountants จรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพ*. สืบค้นจาก <http://www.tfac.or.th/Article/Detail/66981>.
- สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562). *ประกาศเรื่อง นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม (9 เมษายน 2562) ราชกิจจานุเบกษา*. สืบค้นจาก <https://www.onde.go.th/assets/portals/1/files/นโยบายและแผนระดับชาติ.PDF>.
- อริยา สรศักดิ์. (2562). สมรรถนะของนักวิชาชีพบัญชีในยุคดิจิทัลเพื่อพัฒนาคุณภาพสำนักงานบัญชี. (บัญชีมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต).
- Birkey, R., & Hausserman, C. (2019). Inducing creativity in accountants' task performance: The effects of background, environment, and feedback. In *Advances in accounting education: Teaching and curriculum innovations* (pp. 109-133). Leeds, West Yorkshire: Emerald Publishing Limited.
- Yamane, T. (1976). *Statistics: an introductory analysis*. New York: Harper & Row.

Confirmatory Factor Analysis of Teachers Innovative Thinking Skills in Sukhothai Province

Kritsakorn Poomnuan^{1*} Sitamas Noisorn¹ Sreephear Khumsagun¹ Lapan Lhakummee¹
 and Nattakan Prachanban²

¹ Doctoral Philosophy in Research and Evaluation, Naresuan University, Thailand

² Faculty of Education, Naresuan University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: plamz.scho@gmail.com

ABSTRACT

This research aimed to (1) developing indicators for innovative thinking skills among teachers in Sukhothai Province and (2) Investigating the structural validity of the measurement model for teachers' innovative thinking skills in Sukhothai Province. This sample group consisted of 170 teachers in Sukhothai Province under the Office of the Basic Education Commission in Sukhothai Province that was selected using multi-stage random sampling. The research instrument was a questionnaire, consisting of 25 items rated on a 5-point Likert scale, designed to assess teachers' innovative thinking skills based on different components. The discrimination power of the items ranged from 0.214 to 0.719, with a reliability coefficient of 0.912. Data were analyzed using the 2nd-order Confirmatory Factor Analysis (CFA). The research findings were as follows: 1) The developed indicators for innovative thinking skills among teachers in Sukhothai Province. It consists of 5 components with 25 indicators: Reasonableness, System Thinking, Creativity, Human Relations and Evaluation of Success. 2) The model showed a good fit with the empirical data, with the following statistical values: $\chi^2 = 284.184$, $df = 251$, $p\text{-value} = 0.0735$, $RMSEA = 0.028$, $CFI = 0.990$, $TLI = 0.988$, and $SRMR = 0.033$. The factor loadings for the indicators ranged from 0.819 to 0.960, all statistically significant at the 0.05 level. The model demonstrated structural validity, with the indicators collectively explaining 73.3% to 84.1% of the variance in the dependent variable.

Keywords: Confirmatory Factor Analysis (CFA), Thinking Skills, Innovative Thinking Skills

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของครูในจังหวัดสุโขทัย

กฤษกร พุ่มนวล^{1*} ศิฎามาส น้อยสอน¹ ศรีแพร คุ่มสกุล¹ ลาแพน หล้าคำมี¹ และ ณัฐกานต์ ประจันบาน²

¹ ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิจัยและประเมินทางการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร ประเทศไทย

² คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: plamz.scho@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) พัฒนาตัวบ่งชี้ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของครูในจังหวัดสุโขทัย และ (2) ตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของโมเดลการวัดทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของครูในจังหวัดสุโขทัย กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูในจังหวัดสุโขทัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 170 คน ได้มาจากการสุ่มแบบหลาย ขั้นตอน (multi-stage random sampling) เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม มาตรฐานค่า (Rating scale) 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ท ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ จำนวน 25 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.214-0.719 และความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.912 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สอง ผลการวิจัยพบว่า 1) ตัวบ่งชี้ ทักษะ การคิดเชิงนวัตกรรมของครูในจังหวัดสุโขทัย มีจำนวน 5 องค์ประกอบ 25 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ ความมีเหตุมีผล การคิดเชิงระบบ ความคิดสร้างสรรค์ การมีมนุษยสัมพันธ์ และการประเมินความสำเร็จ 2) โมเดลที่สร้างขึ้นมีค่าสถิติจากการวิเคราะห์ ดังนี้ค่า $\chi^2 = 284.184$, $df = 251$, $p - value = 0.0735$, $RMSEA = 0.028$, $CFI = 0.990$, $TLI = 0.988$, $SRMR = 0.033$ แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ น้ำหนักองค์ประกอบของตัวบ่งชี้ มีค่าระหว่าง 0.819-0.960 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกตัว แสดงว่า โมเดลการวัด มีความตรงเชิงโครงสร้างและตัวบ่งชี้ทุกตัวรวมกัน พยากรณ์ตัวแปรตามได้ตั้งแต่ร้อยละ 73.3-84.1

คำสำคัญ: การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน, ทักษะการคิด, การคิดเชิงนวัตกรรม

© 2025 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

การศึกษาในศตวรรษที่ 21 เผชิญกับความท้าทายที่หลากหลาย ซึ่งส่งผลให้ผู้เรียนต้องมีทักษะอื่น ๆ ที่ไม่ใช่แค่ การท่องจำความรู้ แต่รวมถึงความสามารถในการคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา และสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ เพื่อตอบสนองต่อพลวัต ทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2567) ดังนั้นครูจึงมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้และเป็นผู้จุดประกายความคิดให้กับผู้เรียน โดยทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของครูจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในยุคปัจจุบัน ซึ่งหมายถึงการมีความสามารถในการสร้างสรรค์แนวคิด วิธีการ หรือสื่อการสอนใหม่ ๆ ที่มีประสิทธิภาพ และตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนที่หลากหลาย (จักรพันธ์ รอดฤทธิ์, 2567) เพราะการคิดนั้นเป็นกระบวนการทางสมองของมนุษย์ที่ทำให้มนุษย์แตกต่างไปจากสัตว์อื่น ๆ ผู้ใดมีความสามารถในการคิดสูง ก็จะช่วยให้อาจแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ดี และมีการพัฒนาชีวิตของตนให้เจริญงอกงามยิ่ง ๆ ขึ้นไป ดังนั้นการคิดจึงมีความสำคัญอย่างมาก เนื่องจากเป็นปัจจัย ภายในที่มีอิทธิพลต่อการกระทำและการแสดงออกของบุคคลและเป็นสมรรถนะที่สำคัญในการจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นใน ผู้เรียน โดยเฉพาะในสถานการณ์ปัจจุบันที่กระบวนการคิดมีความจำเป็นต้องสร้างให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนในโลกยุคปัจจุบันที่ ประกอบไปด้วยสื่อเทคโนโลยีและสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะการคิดเชิงนวัตกรรม (Innovative Thinking) ซึ่งเป็นการคิดริเริ่มทำ สิ่งใหม่ ๆ ที่ดีขึ้นกว่าเดิม อาจเริ่มจากการแก้ปัญหาหรือพัฒนาความเจริญแก่สังคม ซึ่งสิ่ง ใหม่นี้อาจไม่เคยมีผู้ใดเคยทำมาก่อน หรือเคยทำมาแล้วในอดีตแต่ได้รับการรื้อฟื้นขึ้นมาใหม่หรือสิ่งใหม่ที่มีการพัฒนามาจาก ของเก่าที่มีอยู่เดิม และพยายามหาวิธีนำแนวคิดใหม่ (New Idea) มีความเป็น Originality หรือความเป็นต้นกำเนิด ซึ่งกระบวนการคิดเหล่านี้นำไปสู่ การสร้างสรรค์นวัตกรรมต่อไป (Garrison, 2015; วิชัย วงษ์ใหญ่ และ มาร์ต พัฒนาผล, 2562)

; ชาญณรงค์ วิเศษสัตย์, 2562) ดังนั้นครูผู้สอนจึงเป็นตัวแปรที่สำคัญในการจัดการศึกษาและพัฒนาให้นักเรียนให้ก้าวไปสู่การเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดจากการจัดการเรียนการสอน ซึ่งครูผู้สอนเป็นคนกลางที่จะนํานโยบายไปสู่การปฏิบัติผ่านกิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียนที่สอดคล้องกับสถานการณ์ ความต้องการและการเปลี่ยนแปลงในด้านการศึกษากล่าวได้ว่า ครูจำเป็นต้องมีทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาและนำไปสู่ความสำเร็จของผู้เรียน (ปิยะพันธุ์ ชันไร่, 2564)

ทั้งนี้ผู้วิจัยเห็นความสำคัญของทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมว่าเป็นทักษะที่สำคัญและจำเป็นที่ต้องพัฒนาให้เกิดขึ้นกับครูเป็นอันดับแรก เพื่อที่จะสามารถนำไปเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมเพื่อนำมาออกแบบการจัดการเรียนรู้และเชื่อมโยงองค์ความรู้ให้กับผู้เรียน ซึ่งผลการวิจัยเรื่องการเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม โดยใช้กระบวนการจัดการเรียนการสอนรูปแบบ CCT Thinking School Model ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัฒนาวิทยาลัยชี้ให้เห็นว่า การเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมในครูผู้สอนมีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากครูสามารถออกแบบและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย ซึ่งกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความอยากรู้อยากเห็น อยากทดลองปฏิบัติ และมีความสุขในการเรียนรู้ร่วมกับครู ส่งผลให้โรงเรียนเป็นแหล่งที่ส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง (วไลลักษณ์ ทองพลาย และ อารี พันธุ์มณี, 2567) ดังนั้น ครูจำเป็นต้องเร่งพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมโดยพัฒนาตามองค์ประกอบให้เกิดขึ้นต่อไป

จากความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเกี่ยวกับการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของครูในจังหวัดสุโขทัย เพื่อนำสารสนเทศที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการช่วยส่งเสริมหรือใช้วางแผนพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของครูต่อไป รวมถึงสามารถใช้สารสนเทศจากการศึกษาดังกล่าวไปใช้ในการวางแผนการพัฒนาต่อไปได้ เนื่องจากในปัจจุบันมีโรงเรียนในจังหวัดสุโขทัยหลายแห่งที่ได้เข้าร่วมการเป็นสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ซึ่งทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของครูนี้จึงมีความสำคัญและสัมพันธ์เชื่อมโยงอันจะนำไปสู่การขับเคลื่อน และวางแผนพัฒนาต่อไปได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของครูในจังหวัดสุโขทัย
2. เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของโมเดลการวัดทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของครูในจังหวัดสุโขทัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ครูในจังหวัดสุโขทัย สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 3,296 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 และครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (multi-stage random sampling) รวม 170 คน โดยใช้การคำนวณและกำหนดขนาดตัวอย่างของ Daniel Soper (Soper, 2021)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของครูในจังหวัดสุโขทัย จำแนกตามองค์ประกอบเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ท จำนวน 25 ข้อ จากการตรวจสอบคุณภาพ พบว่า มีค่าดัชนีสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.80-1.00 จำนวน 25 ข้อ แสดงว่าข้อคำถามนั้นสอดคล้องกับพฤติกรรมที่ต้องการวัด และเมื่อนำแบบสอบถามไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง 30 คน เพื่อหาค่าอำนาจจำแนก พบว่ามีค่าอยู่ระหว่าง 0.214-0.719 และค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.912

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยการส่งแบบสอบถามคิวอาร์โคডรูปแบบลิงก์ Google Form ผ่านทางหนังสือราชการไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และกำหนดเวลาในการตอบ 2 สัปดาห์ จากนั้นนำข้อมูลไปใช้ในการวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

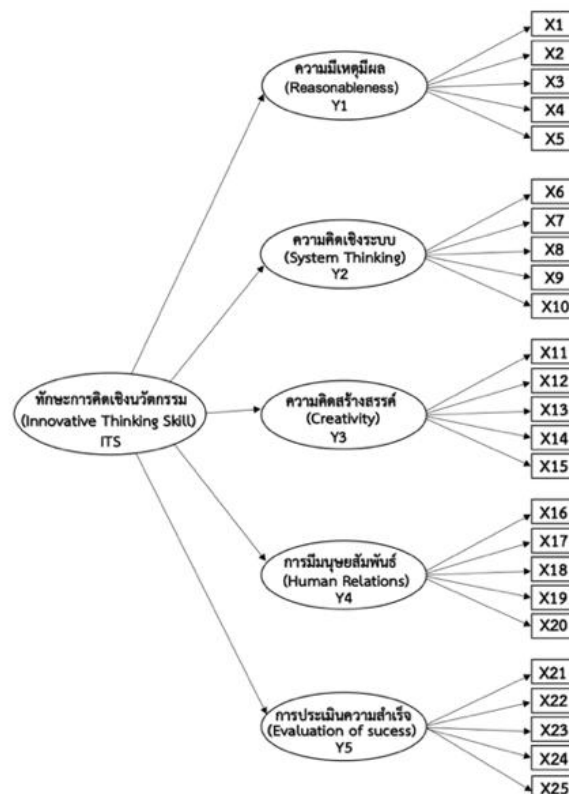
ผู้วิจัยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากกลุ่มตัวอย่างมาทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยระเบียบวิธีทางสถิติ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป และโปรแกรม Mplus โดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

4.1 วิเคราะห์หาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความเบ้ ค่าความโด่ง และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

4.2 วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) โดยวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สอง เพื่อวิเคราะห์ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของตัวแปรสังเกตได้ในแต่ละองค์ประกอบของตัวบ่งชี้ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของครู

กรอบแนวคิดในการวิจัย

คณะผู้วิจัยได้สังเคราะห์แนวคิดเพื่อสร้างกรอบแนวคิดการวิจัยจาก กุสุมา ไชยช่วยและคณะ (2565), ปิยะพันธุ์ ชันไร่ (2564), ชาญณรงค์ วิเศษสัตย์ และประสาธน์ เนืองนิม (2562), อรชร ปราจันทร์ และสุกัญญา แซ่ม้อย (2566), สุจารี สำอาง (2564), เรืองณรงค์ ดวงดีแก้ว (2565), ชีรเดช อนันตชัยกุล (2566), ภาวินี จิตต์โสภา และคณะ (2564), Sari, D.M.M, & Wardhani, A.K. (2020), Swallow, E. (2012) ดังภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ผลการพัฒนาตัวบ่งชี้ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของครูในจังหวัดสุโขทัย

ผลการพัฒนาตัวบ่งชี้ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของครูในจังหวัดสุโขทัย ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่

- 1) ความมีเหตุมีผล (Reasonableness) ประกอบด้วย 5 ตัวบ่งชี้ 2) การคิดเชิงระบบ (System Thinking) ประกอบด้วย 5 ตัวบ่งชี้ 3) ความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) ประกอบด้วย 5 ตัวบ่งชี้ 4) การมีมนุษยสัมพันธ์ (Human Relations) ประกอบด้วย 5 ตัวบ่งชี้ และ 5) การประเมินความสำเร็จ (Evaluation of success) ประกอบด้วย 5 ตัวบ่งชี้

ตารางที่ 1 แสดงองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของครูในจังหวัดสุโขทัย

องค์ประกอบ	ตัวบ่งชี้
ความมีเหตุมีผล (Reasonableness) Y1	1. ครูมีการคิดอย่างรอบคอบเพื่อหาเหตุผลที่เชื่อถือได้มาตัดสินใจจนนำไปสู่ข้อสรุป (X1) 2. ครูมีทัศนคติที่เปิดกว้าง ยอมรับในความมีเหตุและผล (X2) 3. ครูมีความสามารถในการคิดที่มีลักษณะเป็นนามธรรม (X3) 4. ครูมีวิธีการการทำงานที่เหมาะสมต่อการออกแบบและสร้างนวัตกรรม (X4) 5. ครูมีการวิเคราะห์เหตุผลในการเลือกเครื่องมือในการออกแบบและสร้างนวัตกรรม (X5)
การคิดเชิงระบบ (System Thinking) Y2	6. ครูสามารถวางแผนและแบ่งหน้าที่ตามความถนัดเพื่อออกแบบและสร้างนวัตกรรม (X6) 7. ครูสามารถลงความเห็นเพื่ออธิบายขั้นตอนที่เกิดขึ้นหลังจากการปฏิบัติ (X7) 8. ครูสามารถบูรณาการความรู้ที่หลากหลายเพื่อออกแบบและสร้างนวัตกรรม (X8) 9. ครูสามารถวิเคราะห์ถึงโอกาสและความเป็นไปได้ในการพัฒนางานต่อไปอย่างต่อเนื่อง (X9) 10. ครูสามารถบ่มเพาะความคิดใหม่แก่นักเรียนจนสามารถสร้างนวัตกรรมได้ (X10)
ความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) Y3	11. ครูมีการคิดที่แตกต่างไปจากรูปแบบเดิมที่เป็นอยู่ (X11) 12. ครูมีการคิดที่หลากหลายเพื่อพิจารณาเลือกแนวคิดที่ดีที่สุด (X12) 13. ครูสามารถเชื่อมโยงองค์ความรู้สู่การปฏิบัติได้ (X13) 14. ครูมีความกล้าที่จะลองคิดและลองทำในสิ่งที่ไม่เคยกระทำมาก่อน (X14) 15. ครูมีการวิเคราะห์ความคิดของผู้เรียนเพื่อออกแบบนวัตกรรมที่เหมาะสม (X15)
การมีมนุษยสัมพันธ์ (Human Relations) Y4	16. ครูสามารถจัดการกับความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างการทำงานจนทำให้เกิดนวัตกรรม (X16) 17. ครูได้รับการสนับสนุนจากบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถอยู่เสมอ (X17) 18. ครูสามารถรับมือกับความขัดแย้งกันและยังสามารถทำหน้าที่ต่อไปได้ (X18) 19. ครูแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ที่หลากหลายแก่ผู้เรียนโดยปราศจากอคติ (X19) 20. ครูนำเสนอแนวคิดใหม่สู่สาธารณะได้และมีเครือข่าย (X20)
การประเมินความสำเร็จ (Evaluation of success) Y5	21. ครูสามารถอภิปรายผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นหลังจากการนำนวัตกรรมไปใช้ได้อย่างถูกต้อง (X21) 22. ครูสามารถวิเคราะห์และประเมินความสำเร็จของนวัตกรรมได้ (X22) 23. ครูตรวจสอบและประเมินผลการปฏิบัติงานของตนเองอย่างสม่ำเสมอ (X23) 24. ครูให้ความสนใจกับผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น เพื่อประเมินคุณค่าของการทำงานอย่างรอบด้าน (X24) 25. ครูทำการประเมินผลการใช้นวัตกรรมเพื่อการสรุปผลเสมอ (X25)

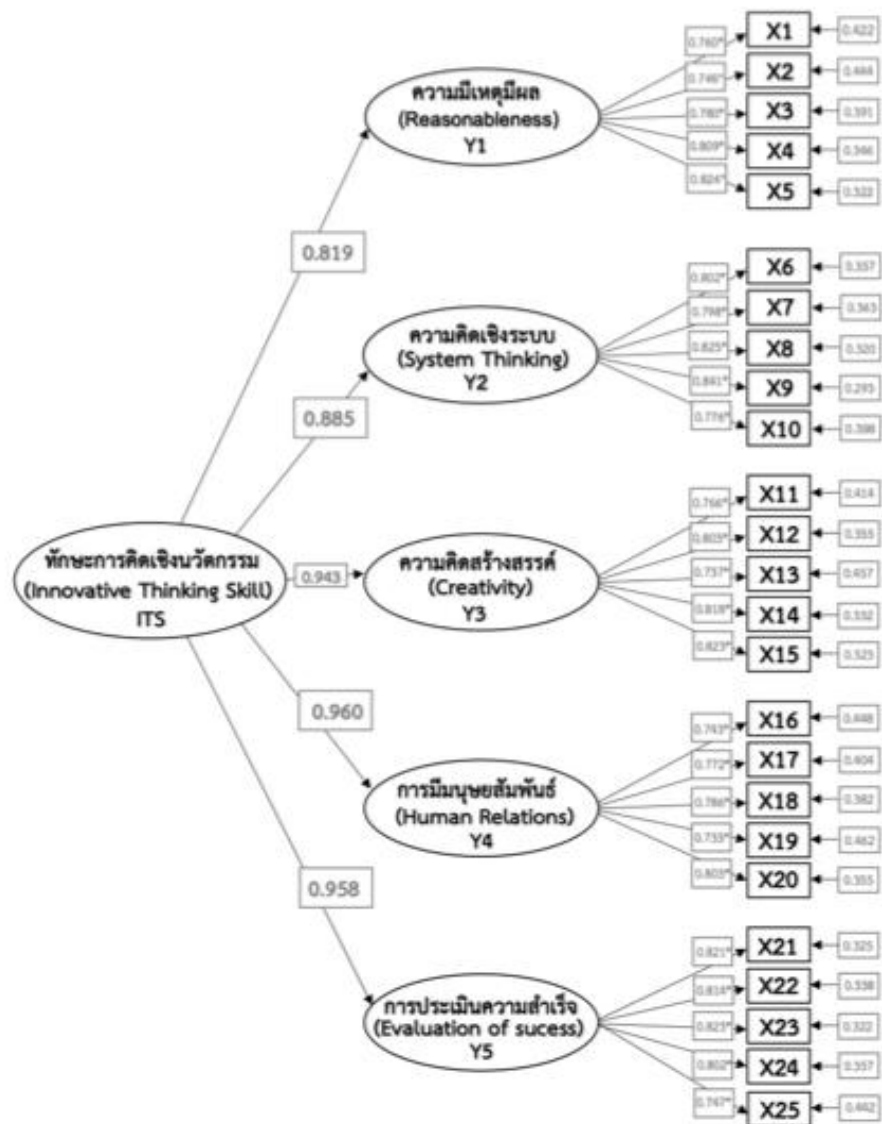
2. ผลการตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของโมเดลการวัดทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของครูในจังหวัดสุโขทัย

การพัฒนาตัวบ่งชี้ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของครูในจังหวัดสุโขทัย ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ 25 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) ความมีเหตุมีผล (Reasonableness) ประกอบด้วย 5 ตัวบ่งชี้ 2) การคิดเชิงระบบ (System Thinking) ประกอบด้วย 5 ตัวบ่งชี้ 3) ความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) ประกอบด้วย 5 ตัวบ่งชี้ 4) การมีมนุษยสัมพันธ์ (Human Relations) ประกอบด้วย 5 ตัวบ่งชี้ และ 5) การประเมินความสำเร็จ (Evaluation of success) ประกอบด้วย 5 ตัวบ่งชี้ โดยโมเดลที่สร้างขึ้นมีค่าสถิติที่ได้จากการวิเคราะห์ ดังนี้ ค่า $\chi^2 = 284.184$, $df = 251$, $p - value = 0.0735$, RMSEA

=0.028, CFI = 0.990, TLI = 0.988, SRMR = 0.033 แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวบ่งชี้ มีค่าระหว่าง 0.819-0.960 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกตัว แสดงว่า โมเดลการวัดมีความตรงเชิงโครงสร้างและตัวบ่งชี้ทุกตัวร่วมกันพยากรณ์ตัวแปรตามได้ตั้งแต่ร้อยละ 73.3-84.1

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สองของทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของครูในจังหวัดสุโขทัย

องค์ประกอบและตัวชี้วัด	Factor Loading (β)	S.E.	t	R ²
1. ความมีเหตุมีผล (Reasonableness)	0.819	0.035	23.508*	0.670
1.1 ครูมีการคิดอย่างรอบคอบเพื่อหาเหตุผลที่เชื่อถือได้มาตัดสินใจนำไปสู่ข้อสรุป	0.760	0.037	20.630*	0.578
1.2 ครูมีทัศนคติที่เปิดกว้าง ยอมรับในความมีเหตุและผล	0.746	0.039	19.195*	0.556
1.3 ครูมีความสามารถในการคิดที่มีลักษณะเป็นนามธรรม	0.780	0.034	22.924*	0.609
1.4 ครูมีวิธีการการทำงานที่เหมาะสมต่อการออกแบบและสร้างนวัตกรรม	0.809	0.031	25.752*	0.654
1.5 ครูมีการวิเคราะห์เหตุผลในการเลือกเครื่องมือในการออกแบบและสร้างนวัตกรรม	0.824	0.030	27.716*	0.678
2. การคิดเชิงระบบ (System Thinking)	0.885	0.025	35.540*	0.784
2.1 ครูสามารถวางแผนและแบ่งหน้าที่ตามความถนัดเพื่อออกแบบและสร้างนวัตกรรม	0.802	0.031	26.180*	0.643
2.2 ครูสามารถลงความเห็นเพื่ออธิบายขั้นตอนที่เกิดขึ้นหลังจากการปฏิบัติ	0.798	0.031	25.848*	0.637
2.3 ครูสามารถบูรณาการความรู้ที่หลากหลายเพื่อออกแบบและสร้างนวัตกรรม	0.825	0.028	29.440*	0.680
2.4 ครูสามารถวิเคราะห์ถึงโอกาสและความเป็นไปได้ในการพัฒนางานต่อไปอย่างต่อเนื่อง	0.841	0.026	32.223*	0.707
2.5 ครูสามารถบ่มเพาะความคิดใหม่แก่นักเรียนจนสามารถสร้างนวัตกรรมได้	0.776	0.034	23.029*	0.602
3. ความคิดสร้างสรรค์ (Creativity)	0.943	0.019	49.695*	0.889
3.1 ครูมีการคิดที่แตกต่างไปจากรูปแบบเดิมที่เป็นอยู่	0.766	0.036	21.355*	0.586
3.2 ครูมีการคิดที่หลากหลายเพื่อพิจารณาเลือกแนวคิดที่ดีที่สุด	0.803	0.031	25.541*	0.645
3.3 ครูสามารถเชื่อมโยงองค์ความรู้สู่การปฏิบัติได้	0.737	0.039	18.719*	0.543
3.4 ครูมีความกล้าที่จะลองคิดและลองทำในสิ่งที่ไม่เคยกระทำมาก่อน	0.818	0.029	27.923*	0.668
3.5 ครูมีการวิเคราะห์ความคิดของผู้เรียนเพื่อออกแบบนวัตกรรมที่เหมาะสม	0.823	0.029	28.667*	0.677
4. การมีมนุษยสัมพันธ์ (Human Relations)	0.960	0.018	52.173*	0.921
4.1 ครูสามารถจัดการกับความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างการปฏิบัติงานจนทำให้เกิดนวัตกรรม	0.743	0.038	19.474*	0.552
4.2 ครูได้รับการสนับสนุนจากบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถอยู่เสมอ	0.772	0.035	22.031*	0.596
4.3 ครูสามารถรับมือกับความคิดที่ขัดแย้งกันและยังสามารถทำหน้าที่ต่อไปได้	0.786	0.033	23.670*	0.618
4.4 ครูแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ที่หลากหลายแก่ผู้เรียนโดยปราศจากอคติ	0.733	0.039	18.625*	0.538
4.5 ครูนำเสนอแนวคิดใหม่สู่สาธารณะได้และมีเครือข่าย	0.803	0.031	26.092*	0.645
5. การประเมินความสำเร็จ (Evaluation of success)	0.958	0.017	54.816*	0.918
5.1 ครูสามารถอภิปรายผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นหลังจากการนำนวัตกรรมไปใช้ได้อย่างถูกต้อง	0.821	0.028	28.871*	0.675
5.2 ครูสามารถวิเคราะห์และประเมินความสำเร็จของนวัตกรรมได้	0.814	0.030	27.575*	0.662
5.3 ครูตรวจสอบและประเมินผลการปฏิบัติงานของตนเองอย่างสม่ำเสมอ	0.823	0.029	28.714*	0.678
5.4 ครูให้ความสนใจกับผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น เพื่อประเมินคุณค่าของการทำงานอย่างรอบด้าน	0.802	0.031	25.610*	0.643
5.5 ครูทำการประเมินผลการใช้นวัตกรรมเพื่อการสรุปผลเสมอ	0.747	0.037	20.158*	0.558

$\chi^2 = 284.184$, $df = 251$, $p - \text{value} = 0.0735$, $RMSEA = 0.028$, $CFI = 0.990$, $TLI = 0.988$, $SRMR = 0.033$

ภาพที่ 2 โมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สอง ของทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของครูในจังหวัดสุโขทัย

โดยองค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุด คือ องค์ประกอบที่ 4 การมีมนุษยสัมพันธ์ (Human Relations) มีค่า 0.960 รองลงมา คือ การประเมินความสำเร็จ (Evaluation of success) มีค่า 0.958 ความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) มีค่า 0.943 การคิดเชิงระบบ (System Thinking) มีค่า 0.885 และ ความมีเหตุมีผล (Reasonableness) มีค่า 0.819 ทั้งนี้อัตราการประกอบทั้ง 5 องค์ประกอบมีค่าสัมประสิทธิ์พหุคูณ (R^2) เท่ากับ 0.921, 0.918, 0.889, 0.784 และ 0.670 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ พบว่า

องค์ประกอบที่ 1 ความมีเหตุมีผล ประกอบด้วย 5 ตัวบ่งชี้ มีค่าน้ำหนักอยู่ระหว่าง 0.746 – 0.824 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกตัวบ่งชี้ แสดงว่าตัวบ่งชี้ทุกตัวเป็นตัวชี้วัดของความมีเหตุมีผล (Reasonableness) โดยตัวบ่งชี้ที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุด คือ ตัวบ่งชี้ที่ 5 ครูมีการวิเคราะห์เหตุผลในการเลือกเครื่องมือในการออกแบบและสร้างนวัตกรรม มีค่า 0.824 และตัวบ่งชี้ที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบต่ำที่สุด คือ ตัวบ่งชี้ที่ 2 ครูมีทัศนคติที่เปิดกว้าง ยอมรับในความมีเหตุและผล มีค่า 0.746

องค์ประกอบที่ 2 การคิดเชิงระบบ ประกอบด้วย 5 ตัวบ่งชี้ มีค่าน้ำหนักอยู่ระหว่าง 0.776 – 0.841 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกตัวบ่งชี้ แสดงว่าตัวบ่งชี้ทุกตัวเป็นตัวชี้วัดของการคิดเชิงระบบ (System Thinking) โดยตัวบ่งชี้ที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุด คือ ตัวบ่งชี้ที่ 4 ครูสามารถวิเคราะห์ถึงโอกาสและความเป็นไปได้ในการพัฒนา

งาน อย่างต่อเนื่อง มีค่า 0.841 และตัวบ่งชี้ที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบต่ำที่สุด คือ ตัวบ่งชี้ที่ 5 ครูสามารถบ่มเพาะความคิดใหม่แก่นักเรียนจนสามารถสร้างนวัตกรรมได้ มีค่า 0.776

องค์ประกอบที่ 3 ความคิดสร้างสรรค์ ประกอบด้วย 5 ตัวบ่งชี้ มีค่าน้ำหนักอยู่ระหว่าง 0.737 – 0.823 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกตัวบ่งชี้ แสดงว่าตัวบ่งชี้ทุกตัวเป็นตัวชี้วัดของ ความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) โดยตัวบ่งชี้ที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุด คือ ตัวบ่งชี้ที่ 5 ครูมีการวิเคราะห์ความคิดของผู้เรียนเพื่อออกแบบนวัตกรรมที่เหมาะสม มีค่า 0.823 และตัวบ่งชี้ที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบต่ำที่สุด คือ ตัวบ่งชี้ที่ 3 ครูสามารถเชื่อมโยงองค์ความรู้สู่การปฏิบัติได้ มีค่า 0.737

องค์ประกอบที่ 4 การมีมนุษยสัมพันธ์ ประกอบด้วย 5 ตัวบ่งชี้ มีค่าน้ำหนักอยู่ระหว่าง 0.733 – 0.803 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกตัวบ่งชี้ แสดงว่าตัวบ่งชี้ทุกตัวเป็นตัวชี้วัดของการมีมนุษยสัมพันธ์ (Human Relations) โดยตัวบ่งชี้ที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุด คือ ตัวบ่งชี้ที่ 5 ครูนำเสนอแนวคิดใหม่สู่สาธารณะได้และมีเครือข่าย มีค่า 0.803 และตัวบ่งชี้ที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบต่ำที่สุด คือ 4 ครูแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ที่หลากหลายแก่ผู้เรียน โดยปราศจากอคติ มีค่า 0.733

องค์ประกอบที่ 5 การประเมินความสำเร็จ ประกอบด้วย 5 ตัวบ่งชี้ มีค่าน้ำหนักอยู่ระหว่าง 0.747 – 0.823 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกตัวบ่งชี้ แสดงว่าตัวบ่งชี้ทุกตัวเป็นตัวชี้วัดของการประเมินความสำเร็จ (Evaluation of success) โดยตัวบ่งชี้ที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุด คือ ตัวบ่งชี้ที่ 3 ครูตรวจสอบและประเมินผลการปฏิบัติงานของตนเองอย่างสม่ำเสมอ มีค่า 0.823 และตัวบ่งชี้ที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบต่ำที่สุด คือ ตัวบ่งชี้ที่ 5 ครูทำการประเมินผลการใช้นวัตกรรมเพื่อการสรุปผลเสมอ มีค่า 0.747

อภิปรายผล

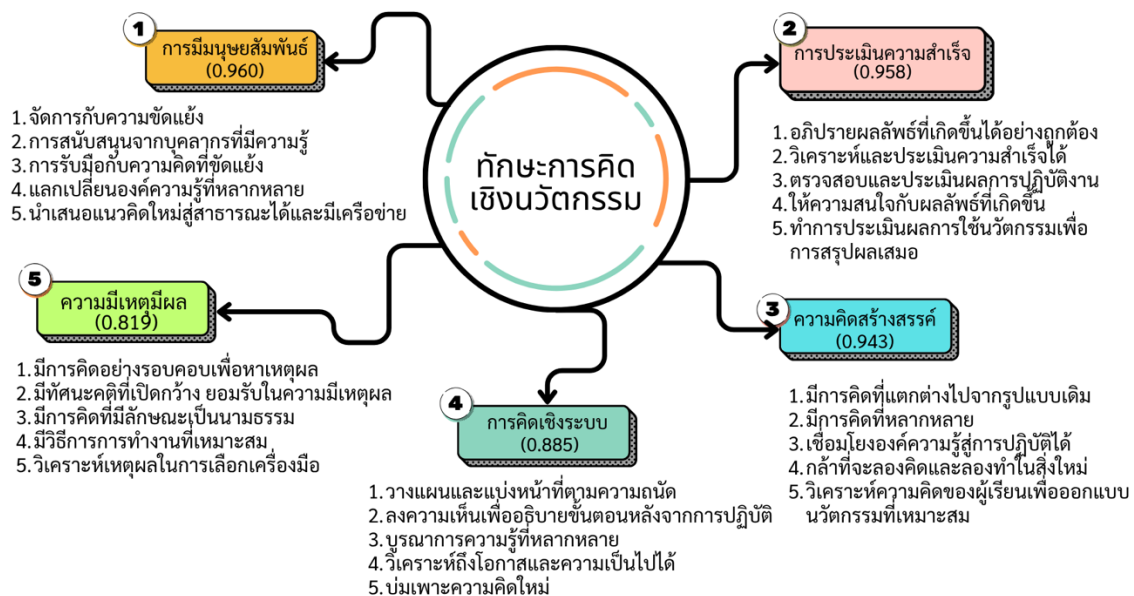
ผลการพัฒนาตัวบ่งชี้ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของครูในจังหวัดสุโขทัย ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ 25 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) ความมีเหตุมีผล (Reasonableness) ประกอบด้วย 5 ตัวบ่งชี้ 2) การคิดเชิงระบบ (System Thinking) ประกอบด้วย 5 ตัวบ่งชี้ 3) ความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) ประกอบด้วย 5 ตัวบ่งชี้ 4) การมีมนุษยสัมพันธ์ (Human Relations) ประกอบด้วย 5 ตัวบ่งชี้ และ 5) การประเมินความสำเร็จ (Evaluation of success) ประกอบด้วย 5 ตัวบ่งชี้ ทั้งนี้เพราะคณะผู้วิจัยได้ศึกษาทบทวนเอกสาร งานวิจัย บทความ และแนวคิดที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบจาก เพื่อนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อให้ได้มาซึ่งองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ดังกล่าว โดยได้ศึกษาและทบทวนเอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม และเอกสารหรืองานวิจัยที่วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA) ส่งผลให้การพัฒนาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของงานวิจัยเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยต่าง ๆ เช่น ชาญณรงค์ วิเศษสัตย์ และ ประสาท เนิ่งฉิม (2562) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องการสังเคราะห์การคิดเชิงนวัตกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครู โดยมีลักษณะองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องซึ่งเกี่ยวกับการคิดเชิงนวัตกรรม คือ ความสามารถในการร่วมมือกับผู้อื่น ความสามารถในการสร้างแนวคิด และความสามารถในการประเมิน หรือการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐาน สำหรับวิชานวัตกรรมของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสมเด็จพระญาณสังวรในพระสังฆราชูปถัมภ์ โดยกฤษมา ไชยช่วย และคณะ (2565) ได้ศึกษาการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมโดยใช้ การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐานสำหรับวิชานวัตกรรม โดยทำการวิเคราะห์องค์ประกอบและได้องค์ประกอบที่สอดคล้องกับงานวิจัยของคณะผู้จัดทำ คือ องค์ประกอบทักษะการสร้างเครือข่าย นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่ององค์ประกอบทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของครูในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา น่าน เขต 1 โดยปิยะพันธุ์ ชันไร่ (2564) ได้ทำการวิเคราะห์องค์ประกอบทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของครู โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (EFA) และได้้องค์ประกอบ คือ ทักษะการคิดสร้างสรรค์ ทักษะการคิดอย่างมีเหตุผล ทักษะการคิดเชิงระบบ และทักษะด้านการคิดสู่ความสำเร็จที่สะท้อนองค์ประกอบของทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของครู นอกจากนี้วิธีการในการวิเคราะห์ข้อมูลยังได้ใช้สถิติการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของงานด้วยการสังเคราะห์เอกสารและทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบนั้น ส่งผลให้ได้องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของทักษะการคิด

เชิงนวัตกรรมของครูในจังหวัดสุโขทัย ทั้งนี้สามารถนำองค์ประกอบที่ได้ไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม หรือออกแบบการประเมินสมรรถนะครูด้านการคิดทักษะเชิงนวัตกรรมในจังหวัดสุโขทัยหรือจังหวัดใกล้เคียงได้

ผลการตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของโมเดลการวัดทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของครูในจังหวัดสุโขทัย กับข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่า โมเดลการวัดทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของครูในจังหวัดสุโขทัย ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่า $\chi^2 = 284.184$, $df = 251$, $p - value = 0.0735$, $RMSEA = 0.028$, $CFI = 0.990$, $TLI = 0.988$, $SRMR = 0.033$ โดยองค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุด คือ องค์ประกอบที่ 4 การมีมนุษยสัมพันธ์ (Human Relation) มีค่า 0.960 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการมีมนุษยสัมพันธ์ระหว่างกันนั้น จะช่วยลดความขัดแย้งที่อาจจะเกิดขึ้นระหว่างการปฏิบัติงานที่จะส่งผลต่อการเกิดนวัตกรรมได้ รวมถึงช่วยให้ครูได้แลกเปลี่ยนความคิดหรือองค์ความรู้ใหม่ที่สามารถนำมาพัฒนางานของตนเองจนเกิดเป็นนวัตกรรม หรือการที่ครูได้รับการสนับสนุนจากบุคคลที่มีความรู้ประสบการณ์ และสามารถนำเสนอแนวคิดใหม่สู่สาธารณะได้อันจะก่อให้เกิดการมีเครือข่ายระหว่างกัน ซึ่งการมีเครือข่ายนั้นก็จะส่งผลต่อการคิดเชิงนวัตกรรมของครูเช่นกันเพราะจะได้มีการแลกเปลี่ยนแนวคิด ความรู้และประสบการณ์เพื่อนำไปสู่การสร้างนวัตกรรมได้ ซึ่งสอดคล้องกับ อรชร ปราจันท์ และสุกัญญา แซ่มซ้อย (2561) ที่ได้ศึกษากรอบแนวคิดทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมและการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของครู โดยระบุว่า ทักษะการสร้างเครือข่าย คือความสามารถในการสร้างพลัง ความร่วมมือในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อสร้างสรรค์และพัฒนาความรู้ใหม่ ๆ โดยจัดระบบความสัมพันธ์ให้เกื้อกูลเชื่อมโยงกัน ดังนั้นจะเห็นว่าทุกองค์ประกอบของทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของครูในจังหวัดสุโขทัยนั้นมีความสัมพันธ์และสำคัญที่จะส่งผลให้ครูเกิดทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมได้ แม้ว่าการมีมนุษยสัมพันธ์จะเป็นองค์ประกอบหลัก แต่การคิดเชิงระบบ การประเมินความสำเร็จก็มีความสำคัญในการสร้างนวัตกรรมที่ยั่งยืน เช่น การประเมินความสำเร็จช่วยให้ครูปรับปรุงนวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง รวมถึงความคิดสร้างสรรค์และความมีเหตุผลก็เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญและขาดไม่ได้ เพราะจะเป็นสิ่งที่ช่วยให้ครูได้คิดนวัตกรรมใหม่ ๆ บนพื้นฐานของเหตุผลและความเป็นไปได้ เพื่อพัฒนาระบบการศึกษาและการจัดการเรียนรู้ต่อไป

องค์ความรู้ใหม่

จากงานวิจัยผู้วิจัยสรุปองค์ความรู้ใหม่ ดังแผนภาพ

ภาพที่ 3 องค์ความรู้ใหม่

จากแผนภาพ ผู้วิจัยอธิบายถึงกรอบแนวคิด องค์ประกอบ ความรู้ใหม่และแนวทางต่อยอด ดังนี้

1. กรอบแนวคิดองค์ความรู้ใหม่ “กรอบทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของครูไทย” ความคิดหลัก “ครูยุคใหม่ ต้องมีทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมที่หลอมรวมทักษะทางปัญญาและทักษะทางสังคมเข้าด้วยกัน เพื่อพัฒนานวัตกรรมในชั้นเรียนอย่างยั่งยืน”

2. องค์ประกอบขององค์ความรู้ใหม่ (Ner Knowledge Framework)

- 2.1 ความมีเหตุผล หมายถึง ทักษะในการตั้งคำถามอย่างมีวิจารณญาณ และตัดสินใจบนพื้นฐานของหลักฐาน
- 2.2 การคิดเชิงระบบ หมายถึง ความสามารถในการมองเห็นความเชื่อมโยงขององค์ประกอบต่าง ๆ ในการพัฒนา

นวัตกรรม

- 2.3 ความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง ความกล้าในการเสนอแนวทางหรือสิ่งใหม่และไม่จำกัดกรอบเดิม
- 2.4 การมีมนุษยสัมพันธ์ หมายถึง การทำงานร่วมกับผู้อื่นเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และขยายเครือข่ายทางวิชาชีพ
- 2.5 การประเมินความสำเร็จ หมายถึง ความสามารถในการตรวจสอบ วิเคราะห์ และปรับปรุงกระบวนการ

นวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง

3. องค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัย จำแนกตามประเภทความรู้ใหม่ ดังนี้

3.1 ความรู้เชิงแนวคิด กรอบทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของครูที่มีโครงสร้าง 5 องค์ประกอบ 25 ตัวบ่งชี้ ที่ยืนยันความตรงเชิงโครงสร้างด้วย CFA

3.2 ความรู้เชิงวิธีวิทยา วิธีการสร้างตัวบ่งชี้เชิงนวัตกรรมจากการสังเคราะห์วรรณกรรม และการตรวจสอบด้วย CFA

3.3 ความรู้เชิงประจักษ์ พบว่า องค์ประกอบ “การมีมนุษยสัมพันธ์” มีผลสูงสุดต่อทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของครู

3.4 ความรู้เชิงประยุกต์ กรอบแนวทางการออกแบบโปรแกรมฝึกอบรม/พัฒนาครูโดยอิงจากตัวบ่งชี้ที่ได้

4. แนวทางต่อยอดองค์ความรู้ใหม่

4.1 การวิจัยสร้างแบบประเมิน (Rubric/Checklist) เพื่อวัดทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมตามกรอบ 5 องค์ประกอบ

4.2 การอบรมครู ออกแบบโมดูลฝึกอบรมครู เช่น การคิดเชิงระบบสำหรับการออกแบบนวัตกรรมในห้องเรียน

4.3 การใช้จริงในโรงเรียน สร้างโครงการนาร่องพัฒนานวัตกรรมในโรงเรียน โดยให้ครูใช้ตัวบ่งชี้เป็นแนวทาง

4.4 การพัฒนานโยบาย ใช้ตัวบ่งชี้เป็นกรอบในการออกแบบมาตรฐานสมรรถนะครูด้านนวัตกรรม

สรุปผลการวิจัย

ตัวบ่งชี้ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของครูในจังหวัดสุโขทัย ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความมีเหตุผล (Reasonableness) 2) การคิดเชิงระบบ (System Thinking) 3) ความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) 4) การมีมนุษยสัมพันธ์ (Human Relations) และ 5) การประเมินความสำเร็จ (Evaluation of success) โดยองค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุด คือ องค์ประกอบที่ 4 การมีมนุษยสัมพันธ์ (Human Relations) มีค่า 0.960 รองลงมา คือ การประเมินความสำเร็จ (Evaluation of success) มีค่า 0.958 ความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) มีค่า 0.943 การคิดเชิงระบบ (System Thinking) มีค่า 0.885 และ ความมีเหตุผล (Reasonableness) มีค่า 0.819 ทั้งนี้องค์ประกอบทั้ง 5 องค์ประกอบมีค่าสัมประสิทธิ์พหุการณ (R²) เท่ากับ 0.921, 0.918, 0.889, 0.784 และ 0.670 ตามลำดับ

โมเดลการวัดทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของครูในจังหวัดสุโขทัย มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยตัวบ่งชี้ทุกตัวร่วมกันพยากรณ์ตัวแปรตามได้ตั้งแต่ร้อยละ 73.3 -84.1 ซึ่งค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวบ่งชี้ มีค่าระหว่าง 0.819-0.960 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกตัว

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ผลการวิจัยที่นำเสนอองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของครู สามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาเครื่องมือเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลด้านทักษะดังกล่าว ซึ่งจะช่วยให้หน่วยงานทางการศึกษาและผู้บริหารสามารถจัดทำแผนพัฒนาครูได้อย่างมีเป้าหมาย สอดคล้องกับบริบท และส่งเสริมศักยภาพของครูในการคิดเชิงนวัตกรรมอย่างยั่งยืน

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมแก่ครูผู้สอนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรดำเนินการวิจัยต่อยอดในเชิงการวัดและประเมินผล เพื่อพัฒนาเครื่องมือที่มีความเที่ยงตรงและเชื่อถือได้ รวมทั้งจัดทำเกณฑ์มาตรฐานในการประเมินทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของครูอย่างเป็นระบบ

2.2 ควรศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลกระทบต่อทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของครู เช่น ปัจจัยด้านภาวะผู้นำทางวิชาชีพ วัฒนธรรมองค์กร และการสนับสนุนจากผู้บริหาร เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการออกแบบแนวทาง หรือกิจกรรมส่งเสริมทักษะดังกล่าวอย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กุสุมา ไชยช่วย, ขจิตา สมเนตร และ อนรรักษ์ฤทธิ์ อินทนาม. (2565). การพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐานสำหรับวิชานวัตกรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสมเด็จพระญาณสังวรในพระสังฆราชูปถัมภ์. *วารสารวิจัยและประเมินผลอุบลราชธานี*, 11(2), 10-20.
- จักรพันธ์ รอดฤทธิ์. (2567). *แนวทางการส่งเสริมทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1*. (การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร).
- ชาญณรงค์ วิเศษสัตย์ และ ประสาท เนืองนิม. (2562). การสังเคราะห์การคิดเชิงนวัตกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครู. *วารสารครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 16(1), 451-464.
- ชาญณรงค์ วิเศษสัตย์. (2562). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงนวัตกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครู. (ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม).
- ธีรเดช อนันตชัยกุล. (2566). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 รายวิชาวิทยาการคำนวณ. *วารสารการบริหารและนวัตกรรมการศึกษา*, 6(3), 64-80.
- ปิยะพันธุ์ ชันไร่. (2564). องค์ประกอบทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม ของครูในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 1. (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี).
- ภาวิณี จิตต์โสภาคย์, ศิริประภา พงศ์ฤทธิ์ และ อเชวง ช้อนบุญ. (2565). ผลการเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของเด็กอนุบาลโดยใช้การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา*, 33(1), 86-102.
- เริงณรงค์ ดวงดีแก้ว. (2565). การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กในจังหวัดนครพนม. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร).
- วไลลักษณ์ ทองพลาย และ อารี พันธุ์มณี. (2567). การเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม โดยใช้รูปแบบ CCT-TS Model. *วารสารจิตวิทยา มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต*, 14(1), 75-83.
- วิชัย วงษ์ใหญ่ และ มารุต พัฒนา. (2562). *ชี้แนะการคิดเชิงนวัตกรรม. ศูนย์ผู้นำนวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนรู้*. สืบค้นจาก http://www.curriculumandlearning.com/upload/Books/ชี้แนะการคิดเชิงนวัตกรรม_1572910222.pdf.

- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2567). *การติดตามและประเมินผลการจัดการเรียนการสอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21*. สืบค้นจาก <https://www.onec.go.th/th.php/book/BookView/2103>.
- สุจารีย์ สำอาง. (2564). *การพัฒนาแบบวัดทักษะสร้างสรรค์นวัตกรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น*. (การศึกษา มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร).
- อรชร ปราจันท์ และ สุกัญญา แซ่มซ้อย. (2561). การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของครู. *วารสารการบริหารและนวัตกรรมการศึกษา*, 1(2), 53-70.
- Garrison, D.R. (2015). *Thinking collaboratively: Learning in a community of inquiry*. New York: Rutledge.
- Sari, D.M.M, & Wardhani, A.K. (2020). Critical Thinking as Learning and Innovation Skill on 21st Century. *Journal of English Language and Pedagogy*, 3(2), 27-34.
- Soper, D. S. (2021). *Free statistics calculators*. Retrieved from <https://www.danielsoper.com/statcalc/>.
- Swallow, E. (2012). Can innovative thinking be learned. *Forbes*, 6(3), 1-2.

Effects of Using a Collaborative Learning Approach on the Reading Comprehension Ability Regarding Thai Literature and Vocabulary Learning Retention of Fourth Grade Elementary School Students

Sasina Yothajak^{1*} and Petch Wijitnawin²

¹ Student of Master of Education Program in Teaching Thai, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University, Thailand

² Faculty of Education, Ramkhamhaeng University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: 6612610009@ru.ac.th

ABSTRACT

This article aimed to compare the year-4 elementary school students' reading comprehension ability prior to and after instruction using a collaborative learning approach, and to study the Grade 4 students' vocabulary learning retention. The target population consisted of 22 students who studied in a year-4 elementary school level in the second academic year 2024 at a primary school in Nonthaburi province, Thailand. The students were selected to participate in the research using a purposive sampling method. Research instrument for collecting data was a reading comprehension ability test and a vocabulary academic achievement test. Both were multiple-choice tests consisting of 30 items each. which comprised 30 question items. The instruments for the experiment were 8 lesson plans designed following Collaborative Learning approach. Each lesson plan designed for 1 teaching session; a session comprised 60 minutes. The research was undertaken for 8 weeks, 2 sessions per week, a total of 16 sessions. The numerical data were analyzed to check median score and standard deviation. Additionally, the research results were examined to check statistical significance by using Wilcoxon signed-rank test. The findings showed that the Grade 4 students' reading comprehension ability significantly improved after the intervention, at the 0.05 level of significance. Additionally, 4-year elementary students had vocabulary learning retention resulting from a comparison of vocabulary academic achievement after the experiment between first and second sessions which showed no significant difference at the 0.05 level of significance.

Keywords: Collaborative Learning Approach, Reading Comprehension Ability, Vocabulary Learning Retention

ผลของการใช้วิธีการเรียนรู้แบบรวมพลังที่มีต่อความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจ วรรณคดีและความคงทนในการเรียนรู้คำศัพท์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

ศศิณา โยธจักร^{1*} และ เพชร วิจิตรนาวัน²

¹ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาการสอนภาษาไทย มหาวิทยาลัยรามคำแหง ประเทศไทย

² คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: 6612610009@ru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจวรรณคดีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการเรียนรู้แบบรวมพลัง และ (2) เพื่อศึกษาความคงทนในการเรียนรู้คำศัพท์ของนักเรียนหลังจากเรียนด้วยวิธีการเรียนรู้แบบรวมพลัง ประชากรกลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 22 คน ที่ศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนประถมศึกษาแห่งหนึ่งในจังหวัดนนทบุรี โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองแบบกลุ่มเดียว วัดผลทั้งก่อนและหลังการทดลอง (The One-Group Pretest-Posttest Design) เครื่องมือวิจัยที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบวัดความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจ และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้คำศัพท์เป็นแบบปรนัย ซึ่งเป็นแบบทดสอบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวนฉบับละ 30 ข้อ เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง คือ แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการเรียนรู้แบบรวมพลัง จำนวน 16 แผน แผนละ 1 คาบ คาบละ 60 นาที ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล จำนวน 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 คาบ รวมทั้งสิ้น 16 คาบ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่ามัธยฐานและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบค่านัยสำคัญของความแตกต่างโดยใช้สถิติทดสอบ Wilcoxon signed-rank test ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการเรียนรู้แบบรวมพลังมีคะแนนจากค่ามัธยฐานของความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และมีความคงทนในการเรียนรู้คำศัพท์โดยเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้คำศัพท์ภายหลังการทดลองครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 ซึ่งพบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: วิธีการเรียนรู้แบบรวมพลัง, ความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจ, ความคงทนในการเรียนรู้คำศัพท์

© 2025 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

การอ่านเป็นทักษะพื้นฐานที่สำคัญต่อการพัฒนาการเรียนรู้ เนื่องจากเป็นเครื่องมือในการค้นหาข้อมูลและความรู้จากแหล่งต่าง ๆ เช่น ข่าวสารและเทคโนโลยี ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการทำงาน การเรียนรู้ และการสื่อสารในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้ การอ่านยังช่วยเสริมสร้างทักษะการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการแก้ปัญหา โดยการอ่านที่มีประสิทธิภาพไม่เพียงแต่การถอดความหมายจากตัวอักษร แต่ยังรวมถึงการจับใจความสำคัญและการเชื่อมโยงเนื้อหากับประสบการณ์เดิมเพื่อสร้างความเข้าใจที่แท้จริงและการนำความรู้ไปใช้ได้จริง Goodman (1996) เสนอว่าการอ่านเป็นกระบวนการที่ผู้อ่านสร้างความหมายโดยใช้ความรู้และประสบการณ์ส่วนตัวร่วมกับข้อมูลจากข้อความที่อ่าน โดยเน้นว่าการอ่านเป็นความพยายามร่วมกันระหว่างผู้อ่านและผู้เขียนในการสร้างความเข้าใจผ่านข้อความ

การอ่านวรรณคดีเป็นส่วนสำคัญในวิชาภาษาไทยที่มุ่งเสริมสร้างทักษะการอ่านและปลูกฝังคุณค่าทางวรรณศิลป์ รวมถึงการซึมซับภาษาไทยในเชิงลึก อย่างไรก็ตาม การอ่านวรรณคดีเพื่อเข้าใจความหมายและจับใจความสำคัญอย่างมีประสิทธิภาพต้องอาศัยการฝึกฝนทักษะการคิดวิเคราะห์และการตีความ ซึ่งอาจเป็นความท้าทายสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา ทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจ (Reading Comprehension) ตามที่ Gunning (2024) อธิบายเป็นกระบวนการที่ผู้อ่านสร้างความหมายจากข้อความผ่านปฏิสัมพันธ์กับความรู้และประสบการณ์ที่มีอยู่เดิม โดยไม่จำเป็นต้อง

เข้าใจความหมายของทุกคำ แต่สามารถใช้ประสบการณ์ในการจับใจความสำคัญและแยกแยะประเด็นหลักจากประเด็นย่อยได้ อย่างไรก็ตาม จากการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านของนักเรียน พบว่า ผู้เรียนจำนวนมากยังขาดทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจ ส่งผลต่อประสิทธิภาพการเรียนรู้โดยรวม โดยผลคะแนนเฉลี่ยในการทดสอบความสามารถพื้นฐานของผู้เรียนระดับชาติในวิชาภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ในปีการศึกษา 2565 อยู่ที่ 41.24 และลดลงเหลือ 40.13 ในปีการศึกษา 2566 (สำนักทดสอบทางการศึกษา, 2566) ซึ่งแสดงให้เห็นว่านักเรียนยังขาดทักษะการอ่านและความเข้าใจในการอ่าน

การจัดการเรียนรู้แบบรวมพลัง (Collaborative Learning) เป็นวิธีการที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมและความรับผิดชอบของผู้เรียนในการเรียนรู้ร่วมกันในกลุ่มเล็ก โดยมุ่งเน้นการแลกเปลี่ยนความคิดผ่านการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และอภิปราย ซึ่งช่วยเสริมสร้างทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจและกระตุ้นความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ (Johnson & Johnson, 2009) งานวิจัยโดยสุณิสา สุริยะโชติ (2563) พบว่าการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับเทคนิค KWDL ช่วยพัฒนาความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 อย่างมีนัยสำคัญ (Sukdee, B., 2024) นอกจากนี้ การวิจัยเกี่ยวกับการใช้เกมภาษาในกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือพบว่าสามารถเพิ่มแรงจูงใจและพัฒนาทักษะคำศัพท์และการอ่านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ได้อย่างมีนัยสำคัญ (Baker, M. J., 2015; Awang-Hashim et al., 2023; Marlina et al., 2024; Huang, J.-H., 2023)

แม้มีการศึกษาเกี่ยวกับวิธีการเรียนรู้แบบรวมพลังในหลายวิชา แต่ยังขาดการวิจัยเกี่ยวกับผลของวิธีนี้ต่อการพัฒนาทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจวรรณคดีและการเรียนรู้คำศัพท์ในระดับประถมศึกษา ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจนำวิธีการเรียนรู้แบบรวมพลังมาปรับใช้ในการอ่านเพื่อความเข้าใจวรรณคดีและความคงทนในการเรียนรู้คำศัพท์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เพื่อพัฒนาความรู้ ความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจและพัฒนา ความคงทนในการเรียนรู้คำศัพท์สำหรับนักเรียน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจวรรณคดีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการเรียนรู้แบบรวมพลัง
2. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ความคงทนในการเรียนรู้คำศัพท์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ภายหลังจากการจัดการเรียนรู้ ด้วยวิธีการเรียนรู้แบบรวมพลัง

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นแบบกึ่งทดลอง (quasi-experimental research design) โดยเปรียบเทียบค่ามัธยฐานของคะแนนความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจและเปรียบเทียบค่ามัธยฐานของคะแนนผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้คำศัพท์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 22 คน ระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการเรียนรู้แบบรวมพลัง ซึ่งออกแบบการวิจัยแบบ one group pre-test and post-test intervention (Cohen et al., 2018) ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรกลุ่มเป้าหมาย

เนื่องจากผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากนักเรียนภายในห้องเรียนซึ่งถูกกำหนดรายชื่อ จำนวนนักเรียน และตารางสอนโดยฝ่ายวิชาการของโรงเรียนแห่งหนึ่งในจังหวัดนนทบุรี ซึ่งทำให้งานวิจัยนี้มีลักษณะเป็นแบบ field experiment ดังนั้น จึงกำหนดนักเรียนกลุ่มดังกล่าวเป็นประชากรกลุ่มเป้าหมาย (target population) ในงานวิจัยครั้งนี้ (Salkind, 2017) โดยเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ห้อง ป.4/2 จำนวน 22 คน ที่ศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 ณ โรงเรียนประถมศึกษา แห่งหนึ่งในจังหวัดนนทบุรี ผู้วิจัยใช้วิธีเลือกนักเรียนแบบเจาะจง (purposive sampling) (Creswell & Guetterman, 2019)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบรวมพลัง ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ ภายหลังจากการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้แล้ว ผู้วิจัยได้นำไปเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและเหมาะสม จากนั้นนำเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิด้านการสอนภาษาไทย จำนวน 3 คน เพื่อประเมินความถูกต้องและเหมาะสม ตลอดจนความสอดคล้องของตัวชี้วัดและจุดประสงค์การเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ การวัดและ การประเมินผล แล้วจึงนำแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 1 แผน ไปทดลองใช้ (try out) กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 21 คน ที่ไม่ใช่ประชากรกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ ผลการทดลองใช้แผนการจัดการเรียนรู้พบว่า นักเรียนบางส่วนไม่เข้าใจคำสั่งของกิจกรรมการเรียนรู้ในขั้นการวิเคราะห์สาเหตุและปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหา นอกจากนี้ นักเรียน ใช้เวลาอภิปรายเพื่อระดมความคิดเห็นนานเกินกว่าเวลาที่กำหนด อีกทั้งนักเรียนไม่สามารถทำกิจกรรมการเรียนรู้ในใบงานได้เสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนด ผู้วิจัยได้รับคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาแล้วจึงปรับปรุงแก้ไขแผนการจัดการเรียนรู้โดยแก้ไขถ้อยคำที่เป็นคำสั่งของแต่ละกิจกรรมการเรียนรู้ให้ชัดเจน แจกระยะเวลาการทำแต่ละกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนทราบทุกครั้งและลดจำนวนโจทย์คำถามในใบงาน

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบวัดความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจและแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้คำศัพท์ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

2.2.1 แบบวัดความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจ ผู้วิจัยออกแบบแบบวัดความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจ ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบปรนัยเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ คำตอบที่ถูกต้องกำหนดให้ข้อละ 1 คะแนน รวม 30 คะแนน ผู้วิจัยสร้างแบบวัดตามทฤษฎีของ Eggen & Kauchak (2016) ซึ่งประกอบด้วยการประเมินความสามารถในการอ่านระดับการสรุปความ ระบุความหมายของคำศัพท์ระดับการตีความ วิเคราะห์ความหมายจากบริบท และระดับการประเมินและตัดสินคุณค่าของเรื่องที่อ่าน จากนั้น นำเสนอเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องและเหมาะสม และนำเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิด้านการสอนภาษาไทย จำนวน 3 คน เพื่อประเมินความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) เมื่อปรับปรุงแก้ไขภาษาให้กระชับชัดเจนตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว ผู้วิจัยนำแบบทดสอบไปทดลองใช้ (try out) กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 21 คน ที่ไม่ใช่ประชากรกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งเป็นกลุ่มเดียวกับที่ได้กล่าวในข้อ 2.1 ผลการทดลองพบว่า แบบวัดความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจมีความเชื่อมั่น (reliability) ทั้งฉบับเท่ากับ 0.82 ค่าอำนาจจำแนก (r) รายข้ออยู่ระหว่าง 0.30 – 0.70 และค่าความยากง่าย (p) มีค่าระหว่าง 0.45 - 0.65

2.2.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้คำศัพท์ ผู้วิจัยสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้คำศัพท์ โดยมีลักษณะเป็นแบบปรนัยจับคู่คำศัพท์กับความหมาย จำนวน 30 ข้อ คำตอบที่ถูกต้องกำหนดให้ข้อละ 1 คะแนน รวม 30 คะแนน ผู้วิจัยสร้างแบบทดสอบวัดพฤติกรรมด้านพุทธิพิสัยตามทฤษฎีของบลูม (Bloom's taxonomy as cited in; Eggen & Kauchak, 2016) ซึ่งประกอบด้วย การประเมินความสามารถในระดับความรู้ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่า จากนั้น นำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องและเหมาะสม และนำเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิด้านการสอนภาษาไทย จำนวน 3 คน เพื่อประเมินความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) เมื่อปรับปรุงแก้ไขภาษาให้กระชับชัดเจนตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว ผู้วิจัยนำแบบทดสอบไปทดลองใช้ (try out) กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 21 คน ที่ไม่ใช่ประชากรกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งเป็นกลุ่มเดียวกับที่ได้กล่าวในข้อ 2.1 ผลการทดลองพบว่าแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้คำศัพท์มีความเชื่อมั่น (reliability) ทั้งฉบับเท่ากับ 0.78 ค่าอำนาจจำแนก (r) รายข้ออยู่ระหว่าง 0.40 – 0.70 และค่าความยากง่าย (p) มีค่าระหว่าง 0.35 - 0.75

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการเรียนรู้แบบรวมพลังมีความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3.2 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการเรียนรู้แบบรวมพลังภายหลังจากการทดลองมีความคงทนในการเรียนรู้คำศัพท์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

4.1 ผู้วิจัยติดต่อขออนุญาตเก็บข้อมูลวิจัยจากหน่วยงานต้นสังกัด โดยได้รับอนุญาตจากผู้อำนวยการโรงเรียนประถมศึกษาแห่งหนึ่งในจังหวัดนนทบุรี ให้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยภายในโรงเรียนได้ นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรจากผู้ปกครองนักเรียนที่เป็นประชากรกลุ่มเป้าหมายในครั้งนี้ก่อนเริ่มดำเนินการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย (try out) และการเก็บรวบรวมข้อมูล (data collection) ทั้งนี้ เพื่อให้เป็นไปตามหลักจริยธรรมการวิจัย ผู้วิจัยเก็บข้อมูลของประชากรกลุ่มเป้าหมายเป็นความลับและกำหนดใช้นามสมมุติแทนชื่อของนักเรียนทุกคนและชื่อจริงของโรงเรียน (Creswell & Guetterman, 2019)

4.2 ก่อนดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยแจ้งเหตุผลของการทำวิจัยในครั้งนี้ รวมทั้งวัตถุประสงค์ในการวิจัยและแนะนำวิธีการเรียนรู้แบบรวมพลังให้นักเรียนทราบ ตลอดจนให้นักเรียนซักถามขั้นตอนการทำกิจกรรมการเรียนรู้และระบุถึงสิทธิของนักเรียนในการถอนตัวออกจากการเข้าร่วมการวิจัยโดยยืนยันว่าไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อการให้คะแนนและเกรดในวิชาภาษาไทย (Denscombe, 2017)

4.3 ผู้วิจัยดำเนินการทดสอบก่อนการทดลอง (pre-test) โดยให้นักเรียนที่เป็นประชากรกลุ่มเป้าหมายตอบคำถามในแบบวัดความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจ โดยใช้เวลา 60 นาที

4.4 ผู้วิจัยจัดการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบรวมพลังโดยดำเนินการตามแผน ซึ่งแต่ละแผน การจัดการเรียนรู้ใช้เวลา 1 คาบ คาบละ 60 นาที ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 คาบ รวมทั้งสิ้น 16 คาบ

4.5 หลังการจัดการเรียนรู้จากข้อ 4.4 ผู้วิจัยดำเนินการทดสอบหลังการทดลอง (post-test) โดยให้นักเรียนเป็นประชากรกลุ่มเป้าหมายตอบคำถามในแบบวัดความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจ โดยใช้เวลา 30 นาที

4.6 Salkind (2017) กล่าวว่า ครูสามารถวัดความคงทนในการเรียนรู้โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวัดความสามารถของนักเรียนในการจดจำคำศัพท์และสำนวนภายหลังจากการทดลองจำนวน 2 ครั้ง โดย เว้นระยะห่างกัน 14 วัน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงให้นักเรียนตอบคำถามในแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้คำศัพท์ โดยใช้เวลา 30 นาที ภายหลังจากการดำเนินการในข้อ 4.5

4.7 ผู้วิจัยให้นักเรียนตอบคำถามในแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้คำศัพท์อีกครั้ง โดยใช้เวลา 30 นาที โดยเว้นระยะเวลาจากการทดสอบครั้งแรก 14 วัน (ดังที่ระบุในข้อ 4.6)

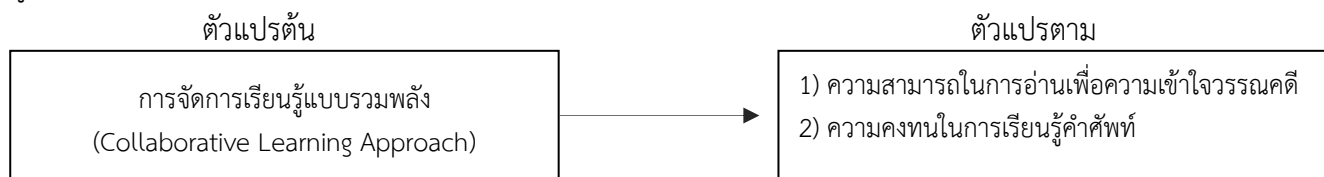
4.8 เพื่อหลีกเลี่ยงการจดจำเฉลยคำตอบของนักเรียนซึ่งอาจส่งผลต่ออคติและความลำเอียงในงานวิจัย ครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงไม่ได้แจ้งเฉลยคำตอบของแบบวัดความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจและเฉลยคำตอบของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ การเรียนรู้คำศัพท์ให้นักเรียนทราบตลอดระยะเวลาการดำเนินการในขั้นตอนที่ 4.1-4.6 ภายหลังจากเมื่อเสร็จสิ้นการวิจัยในครั้งนี้จึงแจ้งให้นักเรียนทราบ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยตรวจสอบข้อมูลเบื้องต้นโดยพิจารณาคะแนนความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจ ก่อนและหลัง การทดลองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งเป็นไปตามเงื่อนไขเบื้องต้นของการใช้สถิติทดสอบโดยวิเคราะห์ค่าการแจกแจงความถี่ภายใต้พื้นที่ใต้โค้ง (frequency distribution) (Salkind, 2017) พบว่า ผลคะแนนดังกล่าวได้ไม่แจกแจงแบบปกติ (non-normal distribution) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเลือกใช้สถิติทดสอบแบบ Non-parametric test โดยได้คำนวณ ค่ามัธยฐาน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบความแตกต่างของค่ามัธยฐานจากคะแนนความสามารถในการอ่าน เพื่อความเข้าใจ และคะแนนผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้คำศัพท์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างก่อนและหลังการทดลองด้วยโปรแกรม SPSS โดยใช้สูตรคำนวณ Wilcoxon signed-rank test (Cohen et al., 2018)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบรวมพลัง (Collaborative learning) ที่มีผลต่อความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจวรรณคดีและความคงทนในการเรียนรู้คำศัพท์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรวิจัยไว้ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ผลการเปรียบเทียบการใช้วิธีการสอนแบบรวมพลังที่มีผลต่อความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจวรรณคดีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้

ผลจากการจัดการเรียนรู้แบบรวมพลังทำให้ความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจวรรณคดีของตัวอย่างในกลุ่มทดลองสูงขึ้น โดยคะแนนการทดสอบหลังเรียนมากกว่าคะแนนการทดสอบก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจวรรณคดีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ก่อนและหลังการใช้วิธีการเรียนรู้แบบรวมพลัง โดยใช้สถิติทดสอบ The Wilcoxon signed - rank test

ผลการทดลอง	จำนวนนักเรียน	จำนวนข้อ	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	Mean Rank	Z	Sig.
ก่อนการทดลอง	22	30	2.96	11.50	-4.122	0.000*
หลังการทดลอง	22	30	3.43			

หมายเหตุ: *p < 0.05

จากตารางที่ 1 พบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยวิธีการเรียนรู้แบบรวมพลังมีค่ามัธยฐานของคะแนนความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจวรรณคดีสูงกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัย

2. ผลสัมฤทธิ์ความคงทนในการเรียนรู้คำศัพท์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ด้วยวิธีการเรียนรู้แบบรวมพลังหลังเรียนและหลังเรียน 2 สัปดาห์

ผลการศึกษาผลสัมฤทธิ์ความคงทนในการเรียนรู้คำศัพท์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ด้วยวิธีการเรียนรู้แบบรวมพลังหลังเรียนและหลังเรียน 2 สัปดาห์

ตารางที่ 2 ผลการศึกษาผลสัมฤทธิ์ความคงทนในการเรียนรู้คำศัพท์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ด้วยวิธีการเรียนรู้แบบรวมพลังหลังเรียนและหลังเรียน 2 สัปดาห์โดยใช้สถิติทดสอบ The Wilcoxon signed - rank test

ผลการทดลอง	จำนวนนักเรียน	จำนวนข้อสอบ	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	Mean Rank	Z	Sig.
หลังการทดลองครั้งที่ 1	22	30	3.38	5.00	-1.857	.063
หลังการทดลอง 14 วัน	22	30	3.46			

หมายเหตุ: *p < .05

จากตารางที่ 2 พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยวิธีการเรียนรู้แบบรวมพลังมีค่าเฉลี่ยคะแนนความคงทนในการเรียนรู้จากคะแนนผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้คำศัพท์ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญจากข้อมูลทั้ง 2 ชุด

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยวิธีการเรียนรู้แบบรวมพลังมีค่ามัธยฐานของคะแนนความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจวรรณคดีสูงกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยข้อที่ 1 ทั้งนี้ เนื่องจากการจัดการเรียนรู้แบบรวมพลัง มีปัจจัยที่สามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านกระบวนการกลุ่มย่อยโดยที่ผู้เรียนพึ่งพาอาศัยกัน ปรัชญาหรือและแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ซึ่งจะกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจที่เรียนรู้ ผ่านการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การวิเคราะห์ สังเคราะห์ อภิปราย และสรุปสาระสำคัญร่วมกัน นอกจากนี้ การเรียนรู้แบบรวมพลังยังช่วยส่งเสริมให้นักเรียนทำงานร่วมกันอย่างมีระบบ ทั้งในรูปแบบงานรายบุคคลและงานกลุ่ม แม้นักเรียนจะได้รับมอบหมายงานส่วนตัว แต่ทุกคนในกลุ่มยังคงให้การสนับสนุน ช่วยเหลือ แนะนำ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพื่อให้งานของเพื่อนร่วมกลุ่มสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี วิธีการนี้ช่วยปลูกฝังทักษะการทำงานเป็นทีม และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างนักเรียน อีกทั้งยังส่งเสริมทักษะการเป็นผู้นำและการมีบทบาทในฐานะผู้ตามที่มีคุณภาพ นักเรียนจะเรียนรู้การแบ่งหน้าที่ รับผิดชอบต่อบทบาทของตนเอง และตระหนักถึงความสำคัญของการร่วมแรงร่วมใจ นอกจากนี้ ยังช่วยพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาและการคิดสร้างสรรค์ เนื่องจากนักเรียนต้องฝึกคิดแก้ปัญหาในสถานการณ์ที่ซับซ้อนร่วมกัน การทำงานร่วมกันในลักษณะนี้ทำให้การเรียนรู้เกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ และผลักดันให้นักเรียนเห็นคุณค่าของการมีส่วนร่วมและความสำเร็จร่วมกันในฐานะกลุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับผลวิจัยของ สุพัสชา สงพิทักษ์ (2564) ที่ได้ศึกษาผลของการสอนแบบเรียนรู้ร่วมกันในลักษณะออนไลน์ต่อความสามารถในการสื่อสารด้วยวาจาเป็นภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ ผลวิจัยพบว่าความสามารถในการสื่อสารด้วยวาจาเป็นภาษาอังกฤษของผู้เรียนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

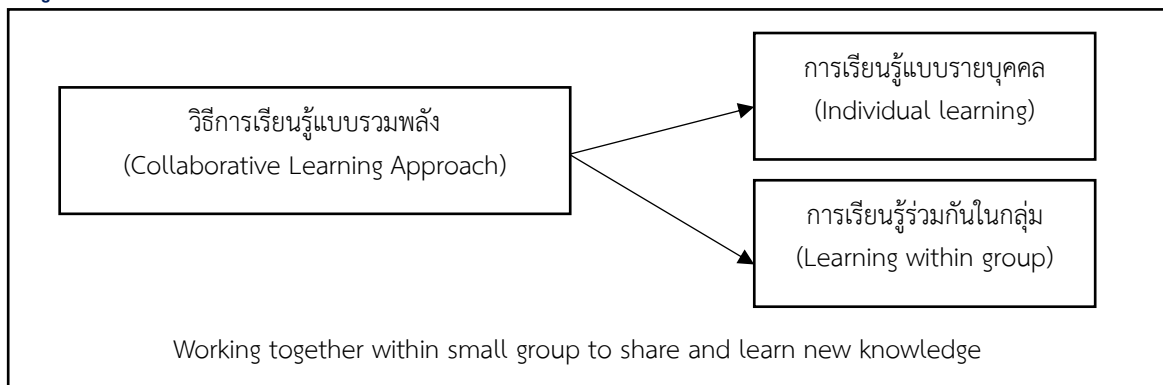
นอกจากนี้ การเรียนรู้แบบรวมพลังเป็นการจัดการเรียนรู้ภายในกลุ่มย่อย (small groups) ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้อภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และซักถามกันอย่างมีเหตุผล โดยผู้เรียนแต่ละคนมีบทบาทในการแสดงความคิดเห็น สนับสนุนหรือโต้แย้งข้อคิดเห็นของเพื่อนร่วมกลุ่ม กระบวนการนี้ช่วยกระตุ้นการคิดเชิงวิเคราะห์และส่งเสริมทักษะการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังปลูกฝังความรับผิดชอบร่วมและการเคารพความคิดเห็นที่แตกต่าง ทำให้การเรียนรู้มีความหมายและลึกซึ้งยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (Awang-Hashim et al., 2023) การเรียนรู้ร่วมมือในห้องเรียนอุดมศึกษามักจะเกี่ยวข้องกับการทำงานเป็นกลุ่ม การสื่อสารและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างนักศึกษา ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และการทำงานเป็นทีม นอกจากนี้ การเรียนรู้ในกลุ่มย่อยช่วยให้นักเรียนมีโอกาสพัฒนาทักษะการฟังอย่างตั้งใจ และฝึกการตั้งคำถามที่ลึกซึ้งเพื่อขยายประเด็นการอภิปราย ผู้เรียนจะได้ฝึกการประมวลผลข้อมูลอย่างมีระบบและการสรุปเนื้อหาอย่างกระชับ ซึ่งเป็นทักษะสำคัญในการอ่านเพื่อความเข้าใจ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในกลุ่มยังส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ที่เป็นมิตรและสนุกสนาน ช่วยลดความกังวลและเพิ่มความมั่นใจในการแสดงออกทางวิชาการของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (Baker, 2015) การเรียนรู้จะเกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพก็ต่อเมื่อผู้เรียนมีการโต้ตอบ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และสร้างความเข้าใจร่วมกัน ไม่ใช่เพียงแค่การทำงานเป็นกลุ่มหรือแบ่งหน้าที่กันทำเท่านั้น แต่การมีปฏิสัมพันธ์ที่มีคุณภาพ เช่น การตั้งคำถาม การโต้แย้งเชิงสร้างสรรค์ และการเจรจาความหมายร่วมกัน ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของ collaborative learning ที่แท้จริง

จากผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการเรียนรู้แบบรวมพลังมีค่ามัธยฐานของคะแนนผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้คำศัพท์ภายหลังการทดลองครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ทั้งนี้ เนื่องจากการเรียนรู้แบบรวมพลัง (Karel et al, 2005; Bulu and Yildirim, 2008) เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตัวเองผ่านการลงมือทำจริง ใช้วิธีการการคิดวิเคราะห์เพื่อแก้ปัญหาแล้วสรุปออกมาเป็นความเข้าใจของตนเอง โดยให้ผู้เรียนเป็นคนทำกิจกรรมเพื่อสร้างความรู้จากประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ได้จาก

หลายแหล่งข้อมูล ผู้เรียนก็จะกลายเป็นแหล่งความรู้ช่วยสอนหรืออธิบายให้เพื่อนที่อยากรู้เรื่องนั้น ๆ ด้วย ทำให้เข้าใจเนื้อหา ลึกขึ้น การเรียนรู้แบบนี้จะมีความหมายกับตัวผู้เรียน เพราะได้เอาความรู้ไปใช้จริงในการสร้างผลงาน และยังช่วยให้เกิดแรงบันดาลใจ ความรับผิดชอบ และการควบคุมตัวเองด้วย สอดคล้องกับ (Johnson & Johnson, 2009) กล่าวว่าวิธีการนี้ช่วยเสริมสร้างทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจ กระตุ้นให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ และเพิ่มความคงทนในการจดจำ เนื้อหาและคำศัพท์ผ่านการฝึกฝนและอภิปราย จึงสามารถอธิบายได้ว่าการจัดการเรียนรู้แบบรวมพลังสามารถช่วยพัฒนา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้คำศัพท์ของนักเรียนได้

นอกจากนี้ การเรียนรู้แบบรวมพลังมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาความคงทนในการเรียนรู้คำศัพท์วรรณคดีไทย เนื่องจากวรรณคดีไทยมักมีคำศัพท์เฉพาะทางที่ซับซ้อนและยากต่อการจดจำ การเรียนรู้ร่วมกันในกลุ่มเล็กช่วยให้นักเรียนได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็น อธิบายความหมายของคำศัพท์ และยกตัวอย่างการใช้คำในบริบทจริง ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างความเข้าใจที่ลึกซึ้งและยั่งยืนมากกว่าการเรียนรู้แบบรายบุคคล นอกจากนี้ การอภิปรายซ้ำ ๆ และการทบทวนร่วมกันในกลุ่ม ทำให้ผู้เรียนได้ฟังคำศัพท์บ่อยครั้งในรูปแบบที่หลากหลาย ช่วยกระตุ้นความจำระยะยาว และลดโอกาสการลืม การที่นักเรียนต้องอธิบายหรือสอนคำศัพท์ให้เพื่อนร่วมกลุ่ม ยังเป็นการเสริมสร้างความมั่นใจและความเข้าใจในเนื้อหาอย่างแท้จริง การร่วมมือกันแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการใช้หรือการตีความคำศัพท์ยังส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์และการใช้เหตุผลอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ บรรยากาศการเรียนรู้ที่เป็นมิตรและการสนับสนุนกันในกลุ่ม ยังช่วยเพิ่มแรงจูงใจในการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนมีความมุ่งมั่นและตั้งใจที่จะจดจำและใช้คำศัพท์วรรณคดีได้อย่างแม่นยำและต่อเนื่อง สรุปได้ว่าการเรียนรู้แบบรวมพลังเป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมทั้งความเข้าใจและความคงทนของการเรียนรู้คำศัพท์วรรณคดีไทยในระยะยาว

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

การเรียนรู้แบบรวมพลังช่วยให้นักเรียนเข้าใจบทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบทั้งในระดับส่วนตัวและกลุ่มอย่างชัดเจน นักเรียนจะตระหนักว่าความสำเร็จของงานไม่ได้ขึ้นอยู่กับความพยายามของบุคคลใดบุคคลหนึ่งเท่านั้น แต่เกิดจากการร่วมมือและการสนับสนุนซึ่งกันและกันภายในกลุ่ม ซึ่งถ้ารวมพลังก็จะทำให้งานสำเร็จ เมื่อทุกคนมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนและเข้าใจว่าการทำงานร่วมกันอย่างมีระบบจะนำไปสู่ความสำเร็จในงาน นักเรียนจะพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีม การสื่อสาร และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่มีคุณภาพมากขึ้น ส่งผลให้เกิดการพัฒนาทางการเรียนรู้และสังคมทั้งในระดับนักเรียนและกลุ่มอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ การประเมินผลการเรียนรู้แบบรวมพลัง ควรให้ความสำคัญกับการประเมินทั้งรายบุคคลและกลุ่มควบคู่กันไป โดยเฉพาะในระดับประถมศึกษาที่นักเรียนยังอยู่ในช่วงพัฒนาทักษะพื้นฐาน การประเมินรายบุคคลช่วยสะท้อนให้เห็นถึงความสามารถและความก้าวหน้าของนักเรียนในแต่ละคน ในขณะที่การประเมินกลุ่มจะสะท้อนถึงทักษะการทำงานร่วมกัน ความรับผิดชอบร่วมและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างสมาชิกในกลุ่ม การเน้นการประเมินทั้งสองรูปแบบนี้สามารถเสริมสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ของนักเรียน และยังช่วยให้ครูสามารถพัฒนา วิธีการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพสูงสุด

สรุปผลการวิจัย

ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจวรรณคดีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการเรียนรู้แบบรวมพลัง พบว่า การจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการเรียนรู้แบบรวมพลัง (Collaborative learning) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะกระบวนการคิด วิเคราะห์ การทำงานร่วมกันเป็นทีม แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ส่งผลให้ความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจวรรณคดีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังการจัดการเรียนรู้เพิ่มขึ้น

ผลการศึกษาผลสัมฤทธิ์ความคงทนในการเรียนรู้คำศัพท์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ภายหลังจากการจัดการเรียนรู้ ด้วยวิธีการเรียนรู้แบบรวมพลัง พบว่า ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้คำศัพท์ยังคงอยู่ในระดับที่ไม่แตกต่างกันหลังจากระยะเวลา ผ่านไป แสดงให้เห็นถึง ความยั่งยืนของการเรียนรู้ ดังนั้น วิธีการเรียนรู้แบบรวมพลังที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดทักษะกระบวนการคิดวิเคราะห์ ผ่านการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ จึงถือเป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพ ควรแก่การส่งเสริมให้ครูผู้สอนรายวิชาอื่น นำไปปรับใช้เพื่อยกระดับและพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 สถานศึกษาอาจพิจารณาส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบรวมพลัง (Collaborative Learning) ผ่านชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อแลกเปลี่ยนแนวทางและเทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย อีกทั้งยังสอดคล้องกับนโยบายเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่มุ่งเน้นทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม การทำงานร่วมกัน (Collaboration) ของนักเรียน

1.2 ควรส่งเสริมและพัฒนาให้ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบรวมพลัง (Collaborative Learning) ผ่านชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) กับครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย หรือครูในกลุ่มสาระอื่น ๆ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับบริบทผู้เรียนและบริบทวิชา

1.3 ควรส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการอ่าน การอ่านเพื่อความเข้าใจ ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง และการเรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่ม สร้างความสามัคคี ความรับผิดชอบต่อนตนเองและส่วนรวม เพื่อให้ประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ โดยครูและโรงเรียนช่วยสนับสนุนและส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่นำไปสู่การพัฒนาความสามารถในการอ่านของผู้เรียน

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ศึกษาตัวแปรอื่น ๆ ที่อาจส่งผลดีหรือมีความสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้แบบรวมพลัง เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยไปพัฒนา ส่งเสริม สนับสนุนนักเรียนได้อย่างเหมาะสมต่อไป เช่น สื่อเทคโนโลยี นวัตกรรม เกม เป็นต้น

2.2 ในการทำวิจัยครั้งต่อไปควรเพิ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่าง โดยนำนักเรียน 2 กลุ่มมาเปรียบเทียบกับเป็นกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง เพื่อเพิ่มความเที่ยงตรงของผลการวิจัยที่ได้

2.3 กลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยนี้มีจำนวนประชากรเพียง 22 คน ในการทำวิจัยครั้งต่อไปจำนวนผู้เรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างควรมีมากกว่า 30 คนเพื่อให้ข้อมูลการวิจัยมีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

2.4 การจัดการเรียนรู้แบบรวมพลังในการสอนอ่านเพื่อความเข้าใจวรรณคดี ผู้เรียนยังไม่สามารถตีความความหมายของคำศัพท์ได้เมื่อเปลี่ยนบริบท ถึงแม้ว่าจะมีการวัดความคงทนในการเรียนรู้คำศัพท์ของผู้เรียนแล้ว พบว่าไม่แตกต่างกันเมื่อระยะเวลาผ่านไป ดังนั้นหัวข้อวิจัยครั้งต่อไปควรจัดทำเรื่องความสามารถในการอ่านตีความและคำศัพท์เนื่องมาจากการศึกษาตัวแปร แม้ว่านักเรียนจะมีระดับคะแนนสูงขึ้น แต่จากประสบการณ์ ผู้วิจัยพบว่านักเรียนยังมีข้อจำกัดและความสับสนเมื่อคำศัพท์อยู่ในบริบทอื่นหรือสำนวนอื่น

เอกสารอ้างอิง

- สำนักทดสอบทางการศึกษา. (2566). รายงานผลการประเมินระดับชาติ (NT) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2565. สืบค้นจาก <https://www.becta.go.th>.
- สุนิศา สุริยะโชติ. (2563). การจัดการเรียนรู้โดยใช้การเรียนรู้แบบรวมพลัง ร่วมกับเทคนิค KWDL เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ และทักษะการรวมพลัง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี).
- สุพัชชา สงพิทักษ์. (2564). ผลของการสอนแบบเรียนรู้ร่วมกันในลักษณะออนไลน์ต่อความสามารถในการสื่อสารด้วยวาจา เป็นภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- Awang-Hashim, R., Yusof, N., Benlahcene, A., Kaur, A., & Shanmugam, S. K. S. (2023). Collaborative Learning in Tertiary Education Classrooms: What does it entail?. *Malaysian Journal of Learning and Instruction*, 20(2), 205-232.
- Baker, M. J. (2015). Collaboration in collaborative learning. *Interaction studies*, 16(3), 451-473.
- Bulu, S. T., & Yildirim, Z. (2008). Communication behaviors and trust in collaborative online teams. *Educational Technology & Society*, 11(1), 132-147.
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2018). *Research methods in education*. (8th ed.). Oxfordshire: Routledge.
- Creswell, J. W. & Guetterman, T. C. (2019). *Educational Research: Planning, Conducting, and Evaluating Quantitative and Qualitative Research*. (6th ed.). London: Pearson Education.
- Denscombe, M. (2017). *EBOOK: The good research guide: For small-scale social research projects*. London: McGraw-Hill Education (UK).
- Goodman, K. S. (1996). The reading process and its application in education. In M. L. Kamil, P. B. Mosenthal, P. D. Pearson, & R. Barr (Eds.), *Handbook of reading research* (Vol. 2, pp. 45-57). London: Longman.
- Gunning, T. G. (2024). *Creating literacy instruction for all students*. (11th ed.). London: Pearson Education.
- Huang, J. H. (2023). The effectiveness of collaborative learning on developing communicative strategies in English for specific purpose tour guide language training course at tertiary level. *International Journal of Educational Methodology*, 9(4), 619-630.
- Johnson, D. W., & Johnson, R. T. (2009). An educational psychology success story: Social interdependence theory and cooperative learning. *Educational researcher*, 38(5), 365-379.
- Karel, K., Paul, A. K., Wim, J., & Hans, V. B. (2005). Measuring perceived sociability of computer-supported collaborative learning environments. *Computers & Education*, 49(2), 176-192.
- Marlina, R., Suwono, H., Ibrohim, I., Yuenyong, C., Husamah, H., & Hamdani, H. (2024). Theoretical frameworks of self-efficacy in collaborative science learning practices: A systematic literature review. *Jurnal Pendidikan Biologi Indonesia*, 10(2), 602-615.
- Salkind, N. J. (2017). *Tests & measurement for people who (think they) hate tests & measurement*. Washington DC: Sage Publications.
- Sukdee, B., (2024). Collaborative learning management with language game to develop 12th grade students' English vocabulary learning and reading competency. *Shanlax International Journal of Education*, 13(1), 70-78.

The Collective Leadership of teachers Affecting the High-Performance Organization of School under Nan Primary Educational Service Area Office 2

Ratchada Chaimee^{1*} and Sunthon Khlaium¹

¹ University of Phayao, Thailand

* Corresponding author. E-mail: Ratchada.chaimee@gmail.com

ABSTRACT

This research article aims to (1) study the level of shared leadership among teachers in educational institutions, (2) examine the level of high-performance organizations in educational institutions, (3) investigate the shared leadership of teachers in educational institutions that affects the high-performance organizations of these institutions, and (4) create a predictive equation for the shared leadership of teachers in educational institutions that impacts the high-performance organizations under the Nan Primary Educational Service Area Office 2. This research is quantitative in nature, with a population of 1,167 educational personnel. The researcher determined the sample size using the Krejcie and Morgan table, resulting in 291 individuals, selected through stratified random sampling. The data collection tool used was a questionnaire. The statistical methods for data analysis included mean, standard deviation, and stepwise multiple regression analysis. The study found that: 1) The overall level of shared leadership among teachers in educational institutions was high in all aspects. 2) The overall level of high-performance organizations in educational institutions under the Nan Primary Educational Service Area Office 2 was also high in all aspects. 3) The shared leadership of teachers in educational institutions had a positive influence at a high level on high-performance organizations, particularly in four areas: team learning exchange, individual characteristics, continuous teamwork, and inspiration, all of which were statistically significant at the .01 level. 4) The predictive equation for the shared leadership of teachers in educational institutions that affects high-performance organizations is represented in the raw score equation: $\hat{Y} = 0.961 + 0.239 (X_1) + 0.210 (X_5) + 0.176 (X_3) + 0.139 (X_4)$ and in the standardized score equation: $\hat{Z} = 0.278 (ZX_1) + 0.262 (ZX_5) + 0.193 (ZX_3) + 0.167 (ZX_4)$.

Keywords: Collective Leadership, High-Performance Organization, Educational Personnel

ภาวะผู้นำแบบนำร่วมของครูในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อองค์กรสมรรถนะสูงของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2

รัชดา ไชยมี^{1*} และ สุนทร คล้ายอ่ำ¹

¹ มหาวิทยาลัยพะเยา ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: Ratchada.chaimee@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาภาวะผู้นำแบบนำร่วมของครูในสถานศึกษา (2) ศึกษาระดับองค์กรสมรรถนะสูงในสถานศึกษา (3) ศึกษาภาวะผู้นำแบบนำร่วมของครูในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อองค์กรสมรรถนะสูงของสถานศึกษา และ (4) สร้างสมการพยากรณ์ภาวะผู้นำแบบนำร่วมของครูในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อองค์กรสมรรถนะสูงของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรในการศึกษา ได้แก่ บุคลากรทางการศึกษา จำนวน 1,167 คน ผู้วิจัยทำการกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการเปิดตารางการประมาณค่าสัดส่วนของเครซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan) ได้จำนวน 291 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ผลการศึกษาพบว่า 1) ระดับภาวะผู้นำแบบนำร่วมของครูในสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน 2) ระดับองค์กรสมรรถนะสูงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน 3) ภาวะผู้นำแบบนำร่วมของครูในสถานศึกษามีอิทธิพลเชิงบวกในระดับสูงต่อองค์กรสมรรถนะสูง มี 4 ด้าน โดยเฉพาะในด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของทีมงาน ความเป็นปัจเจกบุคคล การทำงานเป็นทีมอย่างต่อเนื่อง และการสร้างแรงบันดาลใจ ซึ่งทั้งหมดมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 4) สมการพยากรณ์ภาวะผู้นำแบบนำร่วมของครูในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อองค์กรสมรรถนะสูงของสถานศึกษา ได้แก่ สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบ $\hat{Y} = 0.961 + 0.239 (X1) + 0.210 (X5) + 0.176 (X3) + 0.139 (X4)$ สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน $\hat{Z} = 0.278 (ZX1) + 0.262 (ZX5) + 0.193 (ZX3) + 0.167 (ZX4)$

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำแบบนำร่วม, องค์กรสมรรถนะสูง, บุคลากรทางการศึกษา

© 2025 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

ปัจจุบันการศึกษามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประเทศ โรงเรียนจึงเป็นองค์กรหลักที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาเพื่อสร้างทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ (วิโรจน์ สารรัตน์, 2556) อย่างไรก็ตาม ความท้าทายของระบบการศึกษาไทยไม่ได้อยู่เพียงแค่การจัดการเรียนการสอน แต่รวมถึงการบริหารสถานศึกษาที่ต้องมีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะรองรับการเปลี่ยนแปลงของสังคม ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องทำหน้าที่มากกว่าการเป็นผู้จัดการทั่วไป แต่ต้องเป็นผู้นำทางวิชาการและนักบริหารเชิงกลยุทธ์ที่สามารถสร้างสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ที่ส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนให้สอดคล้องกับเป้าหมายของหลักสูตรการศึกษา ซึ่งมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่ง และสามารถพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2557)

แม้ประเทศไทยจะนำแนวคิด “การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน” (School-Based Management) มาใช้เป็นกลยุทธ์สำคัญในการกระจายอำนาจ ส่งเสริมการมีส่วนร่วม และพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อให้บุคลากรมีความรับผิดชอบและความผูกพันต่อองค์กร (อุทัย บุญประเสริฐ, 2558) แต่ปัญหาด้านการบริหารจัดการยังคงเป็นอุปสรรคสำคัญ โดยเฉพาะในยุคโลกาภิวัตน์ที่เทคโนโลยีและการสื่อสารมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โรงเรียนจำนวนมากยังขาดแคลนบุคลากรที่มีประสิทธิภาพในการกำกับติดตามการปฏิบัติงาน ขาดแคลนระบบสารสนเทศที่สนับสนุนการตัดสินใจของผู้บริหาร และยังมีข้อจำกัดด้านการ

มีส่วนร่วมของบุคลากรและชุมชน ซึ่งส่งผลให้โรงเรียนไม่สามารถพัฒนาไปสู่การเป็นองค์กรที่มีสมรรถนะสูงได้อย่างเต็มที่ (จอมพงศ์ มงคลวนิช, 2556; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560)

ในยุคที่การศึกษามีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ การสร้างองค์กรสมรรถนะสูงในสถานศึกษาจึงเป็นเป้าหมายสำคัญที่ต้องอาศัยภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพจากทุกระดับ โดยเฉพาะภาวะผู้นำแบบร่วม (Shared Leadership) ของครูที่มีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Harris & Spillane, 2008; Spillane, 2006) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ซึ่งมีบทบาทในการบริหารและพัฒนาการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษา และมัธยมศึกษาตอนต้น ได้พยายามนำแนวทางการบริหารจัดการที่ยึดหลักธรรมาภิบาลมาใช้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการดำเนินงาน ทั้งนี้ ได้มีการขับเคลื่อนด้วย SPARK 3 วิ Model ตามหลักพุทธธรรม และกำหนดกรอบนโยบาย 4 ด้านของกระทรวงศึกษาธิการ ได้แก่ ความปลอดภัย โอกาส คุณภาพ และประสิทธิภาพ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2, 2565)

ในบริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำแบบร่วมของครูในสถานศึกษายังมีความหลากหลายและแตกต่างกันไปตามขนาดและบริบทของแต่ละโรงเรียน โดยพบว่าโรงเรียนขนาดเล็กมักมีการทำงานร่วมกันของครูในลักษณะไม่เป็นทางการมากกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ ขณะที่การกระจายความรับผิดชอบด้านภาวะผู้นำไปยังครูผู้สอนทุกระดับยังมีข้อจำกัดในการปฏิบัติจริง เนื่องจากโครงสร้างการบริหารที่ยึดแบบลำดับชั้นและความไม่พร้อมของครูในการรับบทบาทผู้นำ การมีส่วนร่วมของครูในการตัดสินใจเชิงนโยบาย การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น และการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน แม้จะมีการส่งเสริมจากนโยบายแต่ยังไม่เป็นรูปธรรมเท่าที่ควร ส่งผลให้การเสริมสร้างองค์กรสมรรถนะสูง (High Performance Organization) ซึ่งหมายถึงสถานศึกษาที่มีความสามารถในการปรับตัว มีวัฒนธรรมการเรียนรู้ร่วมกัน และสามารถบรรลุเป้าหมายการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพยังไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง (Hogan & Coote, 2014)

ภาวะผู้นำแบบนำร่วมเป็นแนวทางการบริหารที่มีศักยภาพในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว เนื่องจากการส่งเสริมการทำงานเป็นทีม เปิดโอกาสให้บุคลากรทุกระดับได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และความคิดสร้างสรรค์ (Pearce & Conger, 2003; Harris, 2013) งานวิจัยหลายชิ้นชี้ให้เห็นว่า องค์กรที่มีภาวะผู้นำร่วมมักมีศักยภาพสูงกว่าในการปรับตัวและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นลักษณะสำคัญขององค์กรสมรรถนะสูง (High Performance Organization: HPO) (Hiller et al., 2006; Carson et al., 2007) ดังนั้น การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จึงมีเป้าหมายในการวิเคราะห์ภาวะผู้นำร่วมของครูในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการพัฒนาองค์กรสมรรถนะสูงของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 เพื่อให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการเสริมสร้างภาวะผู้นำร่วมและพัฒนาโรงเรียนให้เป็นองค์กรที่มีสมรรถนะสูงอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำแบบนำร่วมของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2
2. เพื่อศึกษาระดับองค์กรสมรรถนะสูงในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2
3. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำแบบนำร่วมของครูในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อองค์กรสมรรถนะสูงของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2
4. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ภาวะผู้นำแบบนำร่วมของครูในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อองค์กรสมรรถนะสูงของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่ ครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 144 โรงเรียน มีข้าราชการครู จำนวน 1,167 คน

ผู้วิจัยทำการกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการเปิดตารางการประมาณค่าสัดส่วนของประชากรของเครซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) ได้จำนวน 291 คน จากนั้นใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้อำเภอเป็นเกณฑ์

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการสร้างแบบสอบถามผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีต่าง ๆ รวมถึงได้ศึกษาข้อคำถามจากรายงานการวิจัยและวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องนำมาสรุปเป็นแบบสอบถาม โดยให้ข้อคำถามสอดคล้องกับนิยามศัพท์ จำนวน 1 ฉบับ โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 4 ข้อ ประกอบด้วยอำเภอ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามภาวะผู้นำแบบนำร่วมของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 มีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ มี 5 ด้าน ตามแนวคิดของลิเคอร์ท (Likert's Rating Scale) ซึ่งมีความหมายดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง ภาวะผู้นำแบบนำร่วมของครูในสถานศึกษา	อยู่ในระดับ มากที่สุด
ระดับ 4 หมายถึง ภาวะผู้นำแบบนำร่วมของครูในสถานศึกษา	อยู่ในระดับ มาก
ระดับ 3 หมายถึง ภาวะผู้นำแบบนำร่วมของครูในสถานศึกษา	อยู่ในระดับ ปานกลาง
ระดับ 2 หมายถึง ภาวะผู้นำแบบนำร่วมของครูในสถานศึกษา	อยู่ในระดับ น้อย
ระดับ 1 หมายถึง ภาวะผู้นำแบบนำร่วมของครูในสถานศึกษา	อยู่ในระดับ น้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามการเป็นองค์กรสมรรถนะสูงของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 มีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ มี 5 ด้าน ตามแนวคิดของลิเคอร์ท (Likert's Rating Scale) ซึ่งมีความหมายดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง องค์กรสมรรถนะสูงของสถานศึกษา	อยู่ในระดับ มากที่สุด
ระดับ 4 หมายถึง องค์กรสมรรถนะสูงของสถานศึกษา	อยู่ในระดับ มาก
ระดับ 3 หมายถึง องค์กรสมรรถนะสูงของสถานศึกษา	อยู่ในระดับ ปานกลาง
ระดับ 2 หมายถึง องค์กรสมรรถนะสูงของสถานศึกษา	อยู่ในระดับ น้อย
ระดับ 1 หมายถึง องค์กรสมรรถนะสูงของสถานศึกษา	อยู่ในระดับ น้อยที่สุด

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยทำการศึกษา วิเคราะห์ และสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎีต่าง ๆ ที่ได้ศึกษาข้อคำถามจากรายงานการวิจัยและวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำแบบนำร่วมของครูในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อองค์กรสมรรถนะสูงของสถานศึกษา

2. กำหนดนิยามศัพท์ตามตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

3. ดำเนินการสร้างและพัฒนาเครื่องมือให้ครอบคลุมตัวแปรที่ต้องการศึกษา โดยรวบรวมข้อคำถาม และปรับปรุงให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์

4. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาการวิจัย ตรวจสอบความถูกต้อง ด้านเนื้อหา โครงสร้างและภาษา ให้ได้ข้อคำถามที่ครอบคลุมแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

5. นำแบบสอบถามที่ได้รับคำแนะนำแก้ไขจากอาจารย์ที่ปรึกษาการวิจัย ตรวจสอบความถูกต้องของเครื่องมือ และเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ที่ได้จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อตรวจสอบความ

เที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์ โดยพิจารณาว่าข้อคำถามมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์หรือไม่ (IOC: index of item objective congruence)

เกณฑ์การพิจารณาเลือกข้อคำถาม โดยพิจารณาจากข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ผู้วิจัยได้ตรวจสอบแบบสอบถามภาวะผู้นำแบบนำร่วมของครูในสถานศึกษาค่า IOC ที่ได้ เท่ากับ 1.00 ทุกรายการและแบบสอบถามองค์การสมรรถนะสูงของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ค่า IOC ที่ได้ เท่ากับ 1.00 ทุกรายการเช่นกัน

6. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ไปทดลองใช้ (Try out) ครูจำนวน 30 คน ซึ่งกลุ่มที่ทดลองใช้จะเป็นข้าราชการครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

7. นำแบบสอบถามที่ผ่านการทดลองใช้นำมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (α : Cronbach's Coefficient Alpha) (Cronbach, L. J., 1990) ได้ค่าความเชื่อมั่นที่ระดับ .805

8. นำแบบสอบถามฉบับที่สมบูรณ์แล้วไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 ภาวะผู้นำแบบนำร่วมของครูในสถานศึกษาอย่างน้อย 1 ด้านที่ส่งผลต่อองค์กรสมรรถนะสูงของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลตามลำดับและขั้นตอน ดังนี้

4.1 ผู้วิจัยทำหนังสือถึงผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 291 ชุด

4.2 ผู้วิจัยดำเนินการแจกแบบสอบถามจำนวน 291 ชุด ให้แก่สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 กระทำโดยวิธี แจกแบบสอบถามทางระบบออนไลน์

4.3 ผู้วิจัยให้สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 กรอกแบบสอบถามตามเวลาที่กำหนด โดยกำหนดการเก็บข้อมูลภายใน 15 วัน

4.4 ผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามจำนวน 291 ชุด ได้รับกลับคืนมา 291 ชุด คิดเป็น ร้อยละ 100 และตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามและดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษาภาวะผู้นำแบบนำร่วมของครูในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อองค์กรสมรรถนะสูงของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยมีกลุ่มตัวอย่างได้แก่ บุคลากรในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 จำนวน 291 คน โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับภาวะผู้นำแบบนำร่วมของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) จัดลำดับความคิดเห็น โดยแยกเป็นรายข้อ รายด้าน และโดยภาพรวม นำเสนอข้อมูลเป็นตารางประกอบคำอธิบาย และนำผลการวิเคราะห์มาแปลความหมายข้อมูล ตามเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยของ บุญชม ศรีสะอาด (2560) โดยมีการกำหนดช่วงค่าเฉลี่ยและการแปลความหมาย ดังนี้

4.50 - 5.00	หมายถึง ระดับภาวะผู้นำแบบนำร่วมของครูในสถานศึกษา อยู่ในระดับ มากที่สุด
3.50 - 4.49	หมายถึง ระดับภาวะผู้นำแบบนำร่วมของครูในสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก
2.50 - 3.49	หมายถึง ระดับภาวะผู้นำแบบนำร่วมของครูในสถานศึกษา อยู่ในระดับ ปานกลาง

1.50 - 2.49 หมายถึง ระดับภาวะผู้นำแบบนำร่วมของครูในสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อย

1.00 - 1.49 หมายถึง ระดับภาวะผู้นำแบบนำร่วมของครูในสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ระดับองค์กรสมรรถนะสูงของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) จัดลำดับความคิดเห็น โดยแยกเป็นรายข้อรายด้าน และโดยภาพรวม นำเสนอข้อมูลเป็นตารางประกอบคำอธิบาย และนำผลการวิเคราะห์มาแปลความหมายข้อมูลตามเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยของ บุญชม ศรีสะอาด (2560) โดยมีการกำหนดช่วงค่าเฉลี่ยและการแปลความหมาย ดังนี้

4.50-5.00 หมายถึง ระดับการเป็นองค์กรสมรรถนะสูงของสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด

3.50-4.49 หมายถึง ระดับการเป็นองค์กรสมรรถนะสูงของสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก

2.50-3.49 หมายถึง ระดับการเป็นองค์กรสมรรถนะสูงของสถานศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง

1.50-2.49 หมายถึง ระดับการเป็นองค์กรสมรรถนะสูงของสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อย

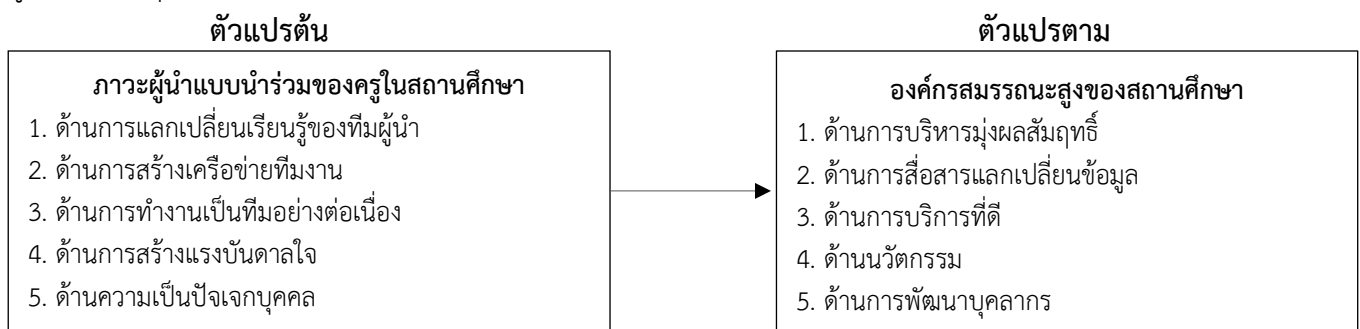
1.00-1.49 หมายถึง ระดับการเป็นองค์กรสมรรถนะสูงของสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อยที่สุด

5.2 การวิเคราะห์การถดถอย

นำข้อมูลที่ได้รับไปวิเคราะห์ตามวิธีการทางสถิติ โดยวิเคราะห์ภาวะผู้นำแบบนำร่วมของครูในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อองค์กรสมรรถนะสูงของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยใช้การวิเคราะห์ การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise multiple regression analysis) เพื่อสร้างสมการพยากรณ์องค์กรสมรรถนะสูงของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการที่ได้ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องภาวะผู้นำแบบนำร่วมของครูในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อองค์กรสมรรถนะสูงของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ผู้วิจัยนั้นได้สรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยไว้ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ระดับภาวะผู้นำแบบนำร่วมของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

ภาวะผู้นำแบบนำร่วมของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.08$) (S.D. = 0.49) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยตามลำดับดังนี้ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของทีมงาน ($\bar{X} = 4.14$) (S.D. = 0.56) รองลงมา คือ ด้านการทำงานเป็นทีมอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 4.10$) (S.D. = 0.52) ด้านการสร้างเครือข่ายทีมงาน ($\bar{X} = 4.09$)

(S.D. = 0.56) ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ($\bar{X}$ = 4.08) (S.D. = 0.58) และน้อยที่สุด คือ ด้านความเป็นปัจเจกบุคคล ($\bar{X}$ = 4.00) (S.D. = 0.60) ตามลำดับ

2. ระดับองค์การสมรรถนะสูงในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

องค์การสมรรถนะสูงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.08) (S.D. = 0.48) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยตามลำดับดังนี้ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการพัฒนาบุคลากร ($\bar{X}$ = 4.12) (S.D. = 0.59) รองลงมา คือ ด้านการบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์ ($\bar{X}$ = 4.10) (S.D. = 0.56) ด้านการสื่อสารแลกเปลี่ยนข้อมูล ($\bar{X}$ = 4.08) (S.D. = 0.53) ด้านการบริการที่ดี ($\bar{X}$ = 4.07) (S.D. = 0.55) และน้อยสุด คือ ด้านนวัตกรรม ($\bar{X}$ = 4.05) (S.D. = 0.55) ตามลำดับ

3. ภาวะผู้นำแบบนำร่วมของครูในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อองค์การสมรรถนะสูงของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

ตารางที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Coefficient) แบบวิธี Stepwise เพื่อหาความสามารถในการพยากรณ์ภาวะผู้นำแบบนำร่วมของครูในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อองค์การสมรรถนะสูงของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

ตัวแปร	b	SE	β	t
ด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของทีมผู้นำ (X_1)	0.239	0.056	0.278	4.234**
ด้านความเป็นปัจเจกบุคคล (X_5)	0.210	0.044	0.262	4.834**
ด้านการทำงานเป็นทีมอย่างต่อเนื่อง (X_3)	0.176	0.061	0.193	2.895**
ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ (X_4)	0.139	0.049	0.167	2.814**
a = 0.961 R = 0.802 SE _{est} = 0.287 R ² = 0.644 F = 129.344**				

จากตารางที่ 3 จะเห็นได้ว่า ภาวะผู้นำแบบนำร่วมของครูในสถานศึกษาที่สามารถพยากรณ์องค์การสมรรถนะสูงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 มีจำนวน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของทีมผู้นำ (X_1) ด้านความเป็นปัจเจกบุคคล (X_5) ด้านการทำงานเป็นทีมอย่างต่อเนื่อง (X_3) และด้านการสร้างแรงบันดาลใจ (X_4) ทั้ง 4 ตัวแปรสามารถร่วมกันพยากรณ์องค์การสมรรถนะสูงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ได้ร้อยละ 60.44 ส่วนภาวะผู้นำแบบนำร่วมของครูในสถานศึกษาด้านที่ไม่ส่งผลต่อองค์การสมรรถนะสูงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ได้แก่ ด้านการสร้างเครือข่ายทีมงาน

4. สมการพยากรณ์ภาวะผู้นำแบบนำร่วมของครูในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อองค์การสมรรถนะสูงของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถสร้างสมการพยากรณ์ ดังนี้

$$\text{สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ } \hat{Y} = 0.961 + 0.239 (X_1) + 0.210 (X_5) + 0.176 (X_3) + 0.139 (X_4)$$

$$\text{สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน } \hat{Z} = 0.278 (ZX_1) + 0.262 (ZX_5) + 0.193 (ZX_3) + 0.167 (ZX_4)$$

อภิปรายผล

ระดับภาวะผู้นำแบบนำร่วมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ในภาพรวมและรายด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้ง 5 ด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าครูและบุคลากรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 มีพฤติกรรมที่พูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้ ถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์กับบุคลากรคนอื่น ๆ ในองค์กรอยู่เป็นประจำ มีการประชุมหรือพบปะกันเพื่อหารือเกี่ยวกับงานอยู่เสมอ ทำให้คนในองค์กรรู้สึกว่าการสื่อสารสามารถบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้เป็นอย่างดี บุคลากรในองค์กรมีวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมาย

เดียวกันในการทำงาน มีความพอใจในงานที่ทำร่วมกับเพื่อนร่วมงานในองค์กร ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 มีพฤติกรรมที่กระตุ้นแรงจูงใจภายในให้บุคลากรทำงานได้อย่างเต็มความสามารถ สร้างบรรยากาศที่กระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ มีการสร้างแรงบันดาลใจให้สามารถทำงานเพื่อบรรลุเป้าหมายที่ท้าทาย ให้ความสำคัญกับความแตกต่างระหว่างบุคคล สนับสนุนให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้ทำงานที่ตรงกับความถนัดและความสนใจ ซึ่งสอดคล้องกับ สุภักดีวิ เอี่ยมสำอางค์ (2558) ได้ศึกษาภาวะผู้นำร่วมของหัวหน้างานในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 39 พบว่า ภาวะผู้นำร่วมของหัวหน้างานในสถานศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ พบว่าอยู่ในระดับ มาก

ระดับองค์กรสมรรถนะสูงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ในภาพรวม และรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้ง 5 ด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 มีการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนในการดำเนินงานอยู่เสมอ กลยุทธ์การบริหารขององค์กรสอดคล้องกับเป้าหมายที่ต้องการ มีการติดต่อสื่อสารระหว่างแผนกต่าง ๆ ในองค์กรมีประสิทธิภาพโดยใช้แอปพลิเคชันหรือโซเชียลมีเดียในการติดต่อสื่อสารภายในองค์กรอยู่เสมอ มีความพยายามในการปรับปรุงบริการให้ตรงตามความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย อีกทั้งยังให้ความสำคัญกับความปลอดภัยและความรวดเร็วในการให้บริการ ส่งเสริมให้บุคลากรในองค์กรคิดค้นสิ่งใหม่ ๆ อยู่เสมอ และใช้นวัตกรรมส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงค่านิยมในสังคม ซึ่งสอดคล้องกับ พัชราพร ศิริพันธ์บุญ (2560) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่องภาวะผู้นำแบบกระจายอำนาจที่ส่งผลต่อโรงเรียนสมรรถนะสูงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำแบบกระจายอำนาจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และระดับการเป็นโรงเรียนสมรรถนะสูง โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มากเช่นเดียวกัน

ภาวะผู้นำแบบนำร่วมของครูในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อองค์กรสมรรถนะสูงของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 พบว่า

1. ภาวะผู้นำแบบนำร่วมของครูในสถานศึกษาด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของทีมผู้นำ ส่งผลต่อองค์กรสมรรถนะสูงของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าบุคลากรในสถานศึกษามีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้ ถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ของตนเองให้กับบุคลากรคนอื่น ๆ มีการแบ่งปันประสบการณ์การทำงานที่ประสบความสำเร็จให้บุคลากรในสถานศึกษา นำความรู้ที่ได้จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้มาพัฒนาตนเองอยู่เสมอ อีกทั้งยังใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในการแบ่งปันความรู้ และแสวงหาความรู้จากแหล่งข้อมูลภายนอกองค์กรเป็นประจำ ซึ่งสอดคล้องกับ อัลยานี วาโดร์ (2560) ได้กล่าวว่า กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทีมผู้นำ เป็นจุดเริ่มต้นของการจัดการความรู้ ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาองค์กรเนื่องจากกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ประโยชน์จากความรู้ที่มีอยู่ เป็นกระบวนการจัดการเปลี่ยนแปลงความรู้ที่ถูกฝังลึกให้เปลี่ยนแปลงไปเป็นความรู้ชัดแจ้ง

2. ภาวะผู้นำแบบนำร่วมของครูในสถานศึกษาด้านการทำงานเป็นทีมอย่างต่อเนื่องส่งผลต่อองค์กรสมรรถนะสูงของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า บุคลากรในองค์กรมีวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายเดียวกันในการทำงาน มีความพอใจในงานที่ทำร่วมกันและสามารถทำงานได้สำเร็จมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีการประสานงานติดต่อสื่อสารกับเพื่อนร่วมงานในองค์กรอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับ วลัยพร สุขปลั่ง และคณะ (2559) ศึกษาการพัฒนาบุคลากรมุ่งสู่องค์กรที่มีสมรรถนะสูง ได้ศึกษาองค์ประกอบขององค์กรที่มีสมรรถนะสูง พบว่า แนวทางการพัฒนาบุคลากรมุ่งสู่องค์กรที่มีสมรรถนะสูงจะต้องประกอบไปด้วย ด้านกระบวนการบริหารองค์การแบบยืดหยุ่นและทำงานเป็นทีม

3. ภาวะผู้นำแบบนำร่วมของครูในสถานศึกษาด้านความเป็นปัจเจกบุคคล ส่งผลต่อองค์กรสมรรถนะสูงของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารมีพฤติกรรมที่ให้ความสำคัญกับความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้ใต้บังคับบัญชา สนับสนุนให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้ทำงานที่ตรงกับความถนัดและความสนใจ มีการเปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ และมอบหมายงานที่ท้าทายเพื่อกระตุ้นการพัฒนาของผู้ใต้บังคับบัญชา ซึ่งสอดคล้องกับ จตุพล เมืองดี และศิริภัสสรค์ วงศ์ทองดี (2562) ได้ศึกษาการพัฒนา

ทรัพยากรมนุษย์ที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรสมรรถนะสูงของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า พบว่า ด้านการพัฒนาความเป็นปัจเจกบุคคลส่งผลต่อการเป็นองค์กรสมรรถนะสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4. ภาวะผู้นำแบบนำร่วมของครูในสถานศึกษาด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ส่งผลต่อองค์กรสมรรถนะสูงของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารมีพฤติกรรมที่สามารถกระตุ้นแรงจูงใจภายในให้บุคลากรทำงานได้อย่างเต็มความสามารถ สร้างบรรยากาศที่กระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ในทีม และสร้างแรงบันดาลใจให้สามารถทำงานเพื่อบรรลุเป้าหมายที่ท้าทายได้ อีกทั้งยังส่งเสริมให้มองเห็นโอกาสในการพัฒนาตนเองและทีม ซึ่งสอดคล้องกับ ดารารัตน์ เกื้ออนันต์ และเสาวณี ศิริสุขศิลป์ (2567) ศึกษาภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อองค์กรสมรรถนะสูงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภูเก็ต พบว่า ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการเสริมแรงอย่างสร้างสรรค์ และด้านการสร้างพลังเชิงบวกมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับองค์กรสมรรถนะสูงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภูเก็ต อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

องค์ความรู้ใหม่

จากองค์ความรู้ใหม่ที่ได้ สะท้อนได้ว่า การพัฒนาภาวะผู้นำแบบนำร่วมของครูในสถานศึกษา ซึ่งส่งผลต่อการเป็นองค์กรสมรรถนะสูง ควรให้ความสำคัญกับลำดับความสำคัญของตัวแปรที่มีอิทธิพลสูงสุด โดยเฉพาะ การสร้างแรงบันดาลใจ (X5) และ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของทีมงานผู้นำ (X1) ซึ่งควรดำเนินการในเชิงปฏิบัติ ดังนี้

1. สร้างแรงบันดาลใจในระดับครูและบุคลากร (X5)

1.1 ผู้บริหารควรจัดกิจกรรม “ชื่นชมคนทำงาน” เช่น ยกย่องครูต้นแบบ หรือ แชรเรื่องราวความสำเร็จเล็ก ๆ ในที่ประชุม

1.2 จัดตั้ง เวทีการนำเสนอแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ให้ครูทุกระดับได้นำเสนอและแลกเปลี่ยนอย่างเสรี

1.3 สนับสนุนการกำหนด เป้าหมายส่วนบุคคลร่วมกับเป้าหมายองค์กร เพื่อให้ครูเห็นคุณค่าในงานของตน

2. ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของทีมงานผู้นำ (X1)

2.1 พัฒนาระบบ PLC (Professional Learning Community) ที่มีตารางเวลาชัดเจน เช่น ประชุมกลุ่มวิชา เดือนละ 1 ครั้ง เพื่อถอดบทเรียนร่วมกัน

2.2 ใช้เทคโนโลยี เช่น LINE, Google Workspace หรือ Facebook Group ภายในโรงเรียน เป็นช่องทางในการแชร์เอกสาร/แนวคิด

2.3 จัดทำ “คลังความรู้ร่วม” (Knowledge Bank) ภายในโรงเรียน เช่น การรวบรวมแผนการจัดการเรียนรู้ที่ประสบผลสำเร็จ

3. เสริมความเข้มแข็งของทีมงานและการยอมรับปัจเจกบุคคล (X3, X4)

3.1 ส่งเสริมการทำงานเป็นทีมโดย มอบหมายภารกิจที่ต้องอาศัยความร่วมมือข้ามฝ่าย

3.2 จัดกิจกรรม “รู้จักกันมากขึ้น” หรือ Team-building ที่เชื่อมโยงกับความสนใจหรือทักษะเฉพาะบุคคลของครู เช่น เวิร์กช็อปจากผู้เชี่ยวชาญภายในโรงเรียน

3.3 จัดระบบ มอบหมายงานตามความถนัด (Talent Mapping) ของครู เพื่อส่งเสริมความภาคภูมิใจในบทบาทของตน

4. เชื่อมโยงกับนโยบายเขตพื้นที่ฯ

4.1 เขตพื้นที่ควร บรรจุแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำร่วมไว้ในแผนพัฒนาการศึกษาเขต และกำหนดเป็นตัวชี้วัดคุณภาพของโรงเรียน

4.2 จัดตั้ง “เครือข่ายโรงเรียนผู้นำร่วมต้นแบบ” ที่เป็นกลุ่มเรียนรู้ระหว่างโรงเรียน เพื่อขยายผลและถ่ายทอดประสบการณ์ระหว่างกัน

โดยการนำองค์ความรู้ใหม่นี้ไปใช้ควรอยู่ภายใต้แนวคิด “เริ่มจากคน สู่ทีม และสู่ระบบ” โดยเริ่มจากแรงบันดาลใจส่วนบุคคล → การแลกเปลี่ยนและเชื่อมโยงระหว่างกัน → การจัดระบบและวัฒนธรรมองค์กรร่วมกัน ซึ่งจะเป็นรากฐานสำคัญของโรงเรียนที่มีสมรรถนะสูงอย่างยั่งยืน

สรุปผลการวิจัย

ภาวะผู้นำแบบนำร่วมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ผลการวิจัยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยตามลำดับดังนี้ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของทีมผู้นำ รองลงมา คือ ด้านการทำงานเป็นทีมอย่างต่อเนื่อง รองลงมา คือ ด้านการสร้างเครือข่ายทีมงาน รองลงมา คือ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ และน้อยสุด คือ ด้านความเป็นปัจเจกบุคคล ตามลำดับ

องค์กรสมรรถนะสูงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ผลการวิจัยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยตามลำดับดังนี้ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการพัฒนาบุคลากร รองลงมา คือ ด้านการบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์ รองลงมา คือ ด้านการสื่อสารแลกเปลี่ยนข้อมูล รองลงมา คือ ด้านการบริการที่ดี และน้อยสุด คือ ด้านนวัตกรรม ตามลำดับ

ภาวะผู้นำแบบนำร่วมของครูในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อองค์กรสมรรถนะสูงของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 พบว่า ภาวะผู้นำแบบนำร่วมของครูในสถานศึกษาที่สามารถพยากรณ์องค์กรสมรรถนะสูงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 มีจำนวน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของทีมผู้นำ ด้านความเป็นปัจเจกบุคคล ด้านการทำงานเป็นทีมอย่างต่อเนื่อง และด้านการสร้างแรงบันดาลใจ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการศึกษาภาวะผู้นำแบบนำร่วมของครูในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อองค์กรสมรรถนะสูงของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 มีข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

1.1 ภาวะผู้นำแบบนำร่วมของครูในสถานศึกษา

1) ด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของทีมผู้นำส่งผลต่อองค์กรสมรรถนะสูง สถานศึกษาควรส่งเสริมให้มีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างบุคลากรอย่างสม่ำเสมอ และพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่เอื้อต่อการแบ่งปันความรู้และประสบการณ์

2) ด้านการสร้างเครือข่ายทีมงานส่งผลต่อองค์กรสมรรถนะสูง สถานศึกษาควรส่งเสริมการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรภายในสถานศึกษา เปิดโอกาสให้บุคลากรแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและข้อมูลระหว่างกันอย่างสม่ำเสมอ กำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์กรให้ชัดเจนเพื่อให้สมาชิกทุกคนรับทราบร่วมกัน เพื่อให้สมาชิกทุกคนในองค์กรทำงานไปในทิศทางเดียวกัน

3) ด้านการทำงานเป็นทีมอย่างต่อเนื่องที่ส่งผลต่อองค์กรสมรรถนะสูง ผู้บริหารสถานศึกษา ควรกำหนดเป้าหมายการทำงานร่วมกันที่ชัดเจน จัดให้มีการประชุมติดตามงานอย่างสม่ำเสมอ และสร้างบรรยากาศการทำงานที่เน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย

4) ด้านการสร้างแรงบันดาลใจที่ส่งผลต่อองค์กรสมรรถนะสูง ผู้บริหารควรกำหนดเป้าหมายที่ท้าทาย สร้างบรรยากาศที่กระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ และจัดให้มีระบบการยกย่องชมเชยผลงานที่โดดเด่น

5) ด้านความเป็นปัจเจกบุคคลที่ส่งผลต่อองค์กรสมรรถนะสูง ผู้บริหารควรวิเคราะห์ความสามารถและความสนใจของบุคลากรแต่ละคน เพื่อบริหารงานให้เหมาะสม และสนับสนุนการพัฒนาตามศักยภาพ ของแต่ละบุคคล

1.2 องค์กรสมรรถนะสูงของสถานศึกษา

1) ด้านการบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์ สถานศึกษาควรพัฒนาระบบการกำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดความสำเร็จที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม โดยเน้นการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่าย พร้อมทั้งจัดให้มีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อนำผลมาปรับปรุงการทำงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ควรพัฒนาระบบการบริหารทรัพยากรให้เกิดความคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพสูงสุด

2) ด้านการสื่อสารแลกเปลี่ยนข้อมูล สถานศึกษาควรพัฒนาระบบการสื่อสารภายในองค์กรให้มีความหลากหลายและทั่วถึง โดยนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้อย่างเหมาะสม อีกทั้งควรจัดให้มีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างบุคลากรอย่างสม่ำเสมอ เพื่อส่งเสริมการแบ่งปันความรู้และประสบการณ์ ควบคู่ไปกับการพัฒนาทักษะการสื่อสารของบุคลากรผ่านการจัดอบรมหรือกิจกรรมพัฒนาวิชาชีพ

3) ด้านการบริการที่ดี สถานศึกษาควรพัฒนาระบบการรับฟังความคิดเห็นและความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างเป็นระบบ และนำข้อมูลจากผู้รับบริการมาวิเคราะห์เพื่อปรับปรุงคุณภาพการให้บริการอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งสร้างวัฒนธรรมการให้บริการที่เน้นความปลอดภัย รวดเร็ว และยืดหยุ่นตามความต้องการของผู้รับบริการ

4) ด้านนวัตกรรม สถานศึกษาควรจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรเพื่อสนับสนุนการพัฒนานวัตกรรมอย่างเป็นรูปธรรม ควบคู่ไปกับการสร้างบรรยากาศและวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการคิดสร้างสรรค์และพัฒนานวัตกรรม รวมถึงส่งเสริมการนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษา

5) ด้านการพัฒนาบุคลากร สถานศึกษาควรจัดทำแผนพัฒนาบุคลากรรายบุคคลที่สอดคล้องกับความต้องการและเป้าหมายขององค์กร พร้อมทั้งสร้างระบบการพัฒนาบุคลากรที่หลากหลายรูปแบบ ทั้งการอบรม การสอนงาน และการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริง ตลอดจนพัฒนาระบบการติดตามและประเมินผลการพัฒนาบุคลากรที่เชื่อมโยงกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยในรูปแบบการพัฒนาระบบภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อองค์กรสมรรถนะสูงในบริบทของสถานศึกษาขนาดต่าง ๆ

2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาระบบภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมและองค์กรสมรรถนะสูงในสถานศึกษา

2.3 ควรมีการวิจัยและพัฒนา (R&D) เพื่อสร้างโปรแกรมการพัฒนาระบบภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมสำหรับผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษา

2.4 ควรศึกษาวิจัยพัฒนาระบบภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรสมรรถนะสูงของสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- จตุพล เมืองดี และ ศิริภัสสร วงศ์ทองดี. (2562). การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรสมรรถนะสูงของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต*, 11(3), 391-400.
- จอมพงศ์ มงคลวนิช. (2556). *การบริหารองค์การและบุคลากรทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดาร์ตัน เกื้ออนันต์ และ เสาวณี ศิริสุขศิลป์. (2567). ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อองค์กรสมรรถนะสูงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร. *วารสารวิชาการการบริหารการศึกษา*, 20(1), 45-59.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่10), กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- พัชรพร ศิริพันธุ์บุญ. (2560). ภาวะผู้นำแบบกระจายอำนาจที่ส่งผลต่อโรงเรียนสมรรถนะสูงของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1. *วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 11(3), 164-175.
- วลัยพร สุขปลั่ง, อัญชลี มณีมัย และ ประเวศ ธนะสิงห์. (2559). การพัฒนาบุคลากรมุ่งสู่องค์กรที่มีสมรรถนะสูง. *วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์*, 12(2), 112-128.

- วิโรจน์ สารรัตน์. (2556). *การบริหารการศึกษา: หลักการ ทฤษฎี หน้าที่ ประเด็น และบทวิเคราะห์*. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ทิพย์วิสุทธิ.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2. (2565). *รายงานผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564*. น่าน: กลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). *แนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2557). *รายงานการวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาการศึกษาไทยกับการเตรียมความพร้อมสู่ศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- สุภคณี เอี่ยมสำอางค์. (2558). *การศึกษาภาวะผู้นำร่วมของหัวหน้างานในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเขต 39*. (การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร).
- อัยยานี วาโดร์. (2560). *การพัฒนารูปแบบการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านเว็บไซต์ตามแนวคิดเพื่อนช่วยเพื่อน เรื่องการวิจัยในชั้นเรียน สำหรับครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 3*. (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์).
- อุทัย บุญประเสริฐ. (2558). *การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน: School-Based Management*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Carson, J. B., Tesluk, P. E., & Marrone, J. A. (2007). Shared leadership in teams: An investigation of antecedent conditions and performance. *Academy of Management Journal*, 50(5), 1217–1234.
- Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing*. (5th ed.). New York: Harper & Row.
- Harris, A. (2013). Distributed leadership: Friend or foe?. *Educational Management Administration & Leadership*, 41(5), 545-554.
- Hiller, N. J., Day, D. V., & Vance, R. J. (2006). Collective enactment of leadership roles and team effectiveness: A field study. *The Leadership Quarterly*, 17(4), 387–397.
- Hogan, S. J., & Coote, L. V. (2014). Organizational culture, innovation, and performance: A test of Schein's model. *Journal of business research*, 67(8), 1609-1621.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610.
- Pearce, C. L., & Conger, J. A. (2003). *Shared leadership: Reframing the hows and whys of leadership*. New York: Sage Publications.

The Effects of Using the Learning Approach Based on Reader-Response Theory on the Analytical Reading Ability and Attitudes Toward Reading Contemporary Poetry of Grade 11 Students at an International School in Bangkok

Chanidapa Dangprasert^{1*} and Petch Wijitnawin²

¹ Student of Master of Education Program in Teaching Thai, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University, Thailand

² Department of Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: Chanidapa.dangprasert@gmail.ac.th

ABSTRACT

This article aimed to compare Grade 11 students' analytical reading ability and attitudes toward contemporary poetry before and after learning through the Reader-Response Theory (RRT) approach. The samples population consisted of 13 students in Grade 11 enrolled in the second semester of the academic year 2024 at an international school in Bangkok. They were selected by a purposive sampling method. Data were collected using an analytical reading test on contemporary poetry and an attitude questionnaire, administered before and after the experiment. Five lesson plans based on the RRT approach were delivered over nine hours. Data were analyzed using median, Median Absolute Deviation: MAD, and the Wilcoxon signed-rank test. The results of the study revealed that: 1) students' analytical reading ability in contemporary poetry significantly improved after the experiment at the 0.05 significance level. However, 2) There was no significant difference in attitudes toward reading contemporary poetry before and after the experiment at the 0.05 level of significance.

Keywords: Reader-Response Theory, Contemporary Poetry, Analytical Reading Ability, Attitudes Toward Learning Contemporary Poetry

ผลของการใช้วิธีการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านที่มีต่อความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์และทัศนคติที่มีต่อการอ่านกวีนิพนธ์ร่วมสมัยของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในโรงเรียนนานาชาติแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร

ชนิดาภา แดงประเสริฐ^{1*} เพชร วิจิตรนาวัน²

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการสอนภาษาไทย ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ประเทศไทย

² ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: Chanidapa.dangprasert@gmail.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ประเมินความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์กวีนิพนธ์ร่วมสมัย และ (2) สำรวจทัศนคติที่มีต่อการอ่านกวีนิพนธ์ร่วมทั้งก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน (Reader-Response Theory: RRT) ของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 สำหรับโรงเรียนนานาชาติแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาภาษาและวรรณกรรมไทยหลักสูตร IB (IB Thai A Language and Literature) จำนวน 13 คน ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โดยใช้วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองแบบกลุ่มเดียว วัดผลทั้งก่อนและหลังการทดลอง (The One-Group Pretest-Posttest Design) เครื่องมือที่ใช้ ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบวัดความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์กวีนิพนธ์ร่วมสมัยและแบบวัดทัศนคติที่มีต่อ การเรียนรู้กวีนิพนธ์ร่วมสมัย ซึ่งผู้วิจัยใช้แบบวัดทั้งสองชนิดเก็บข้อมูลวิจัยก่อนและหลังการทดลอง เครื่องมือที่ใช้ ในการทดลอง ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง การอ่านเชิงวิเคราะห์กวีนิพนธ์ร่วมสมัยตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน จำนวน 5 แผน ใช้เวลาจัดการเรียนรู้ จำนวน 9 ชั่วโมง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่ามัธยฐาน ค่าความเบี่ยงเบนมัธยฐานและเปรียบเทียบความแตกต่างของค่ามัธยฐานโดยใช้สถิติ Wilcoxon signed rank test ผลการศึกษาพบว่า 1) ผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์กวีนิพนธ์ร่วมสมัย หลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านสูงกว่าก่อนการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) คะแนนทัศนคติของผู้เรียน ที่มีต่อการอ่านกวีนิพนธ์ร่วมสมัยหลังการจัดการเรียนรู้ไม่แตกต่างจากคะแนนก่อนการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

คำสำคัญ: การเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน, กวีนิพนธ์ร่วมสมัย, ความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์, ทัศนคติที่มีต่อการเรียนรู้กวีนิพนธ์ร่วมสมัย

© 2025 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

การอ่านวรรณกรรมมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทักษะทางภาษาและการคิดของผู้เรียน โดยไม่เพียงแต่เสริมสร้างความสามารถด้านการอ่านและการเขียน แต่ยังช่วยพัฒนาทักษะทางปัญญา เช่น ความคิดสร้างสรรค์และการสื่อสาร (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) นอกจากนี้ วรรณกรรมยังส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของการเรียนรู้ในระดับลึก (Paul & Elder, 2019) หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จึงกำหนดให้วรรณคดีและวรรณกรรมเป็นสาระการเรียนรู้ที่สำคัญ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ วิจารณ์ และสังเคราะห์ข้อมูลจากการอ่านได้อย่างมีเหตุผล รวมถึงการนำคุณค่าทางวรรณศิลป์ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง ในบริบทการศึกษาของไทย สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) กำหนดให้วรรณกรรมเป็นสาระการเรียนรู้ที่สำคัญ (สาระที่ 5) ในหลักสูตรภาษาไทยสำหรับผู้เรียนสัญชาติไทยในโรงเรียนนานาชาติ โดยมุ่งเน้นการส่งเสริมความเป็นไทยผ่านการวิเคราะห์และวิจารณ์วรรณกรรมไทยอย่างมีคุณค่า (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.), 2559) ดังนั้น ผู้สอนจำเป็นต้องออกแบบการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับโครงสร้าง

หลักสูตรต่างชาติ เพื่อให้เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียนและตอบสนองต่อการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 (พิมพ์นธ์ เดชะคุปต์, พเยาว์ ยินดีสุข, 2558)

หลักสูตรต่างประเทศในโรงเรียนนานาชาติในประเทศไทยมีความหลากหลาย เช่น หลักสูตรอังกฤษ (UK), อเมริกา (US), สิงคโปร์ (SING), และไอบี (IB: International Baccalaureate) ซึ่งเป็นหลักสูตรสากลที่มีการใช้งานใน 125 ประเทศทั่วโลก ในประเทศไทยมีโรงเรียนนานาชาติกว่า 29 แห่งที่เปิดสอนหลักสูตรไอบี โดยมีมากกว่า 24 แห่งที่เสนอวิชาภาษาและวรรณกรรมไทย (Thai A: Language and Literature) ซึ่งเป็นวิชาที่ได้รับความนิยมสูงสุดในกลุ่มวิชาหลักสูตรประกาศนียบัตรนานาชาติ (IB Diploma Programme: DP) สำหรับผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย วิชาภาษาและวรรณกรรมไทยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้อ่านเชิงวิเคราะห์วรรณกรรมไทยและข้อความภาษาไทยจากบริบทและสื่อต่าง ๆ โดยศึกษากลยุทธ์การสื่อสารและโครงสร้างทางภาษา เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจในความสัมพันธ์ระหว่างภาษา อัตลักษณ์ และวัฒนธรรมไทย รวมถึงการพัฒนาทักษะในการตีความ การวิเคราะห์ และการวิพากษ์แนวคิดในงานเขียน (International Baccalaureate Organization, 2024) การจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับวรรณกรรมในหลักสูตรไอบี ประกอบด้วยวรรณกรรมสามประเภท ได้แก่ ละคร (Drama), ร้อยแก้ว (Prose), และบทกวีนิพนธ์ (Poetry) โดยผู้วิจัยเน้นที่บทกวีนิพนธ์ซึ่งมีศักยภาพในการส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน อย่างไรก็ตาม การอ่านกวีนิพนธ์เผชิญกับความท้าทายหลายด้าน เช่น สื่อการสอน กิจกรรมในชั้นเรียน และความหลากหลายของผู้เรียน โดยเฉพาะในบริบทการเรียนภาษาที่สอง (Fikray & Habil, 2022) งานวิจัยของ Khatib (2011) พบว่า นักศึกษาในชั้นเรียนภาษาที่สองในอิหร่านมักไม่ชอบอ่านกวีนิพนธ์ภาษาอังกฤษ และ Ardeshtir, D., & Shirkhani, S. (2015) ระบุว่านักศึกษาเพียงหนึ่งในสามเท่านั้นที่สนใจวรรณกรรมประเภทนี้ จากประสบการณ์จัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยพบว่าผู้เรียนมักหลีกเลี่ยงการอ่านกวีนิพนธ์เนื่องจากต้องการทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์สูง เช่น การตีความและการพิจารณาฉันทลักษณ์ (วีรวัฒน์ อินทรพร, 2561) แม้ว่ากวีนิพนธ์จะส่งเสริมการคิดวิเคราะห์และการตีความเชิงลึก แต่กลับได้รับความสนใจน้อยกว่าวรรณกรรมประเภทอื่น เช่น เรื่องสั้นและนวนิยาย โดยเฉพาะในการสอบปากเปล่าตามหลักสูตรไอบี (International Baccalaureate Organization, 2024) การสังเกตของผู้วิจัยยังพบว่าผู้เรียนมักเลือกอ่านเรื่องสั้นหรือนวนิยายที่มีบริบทและการใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายกว่า แม้จะมีพื้นฐานภาษาไทย แต่การใช้ภาษาอังกฤษเป็นหลักในการเรียนรู้ทำให้ผู้เรียนไม่เชี่ยวชาญในการอ่านและเขียนภาษาไทย ซึ่งรวมถึงอุปสรรคด้านความแตกต่างของระดับความสามารถและข้อจำกัดด้านเวลาในการจัดการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอน

จากปัญหาดังกล่าว การจัดการเรียนรู้อ่านวรรณกรรมไม่ควรยึดติดกับวิธีการใดวิธีการหนึ่ง แต่ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับเนื้อหาอย่างหลากหลาย โดยเฉพาะการใช้ทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน (Reader-Response Theory: RRT) ซึ่งเน้นการสร้างความหมายผ่านการมีส่วนร่วมของผู้อ่าน โดยพิจารณาจากประสบการณ์และบริบทส่วนบุคคล วรรณกรรมไม่มีความหมายสมบูรณ์ในตัวเอง แต่จะเกิดขึ้นเมื่อผู้อ่านตีความและเติมเต็มช่องว่างที่ผู้เขียนทิ้งไว้ (Rosenblatt, 2005) การอ่านในเชิงสุนทรียภาพ (aesthetic mode) สนับสนุนความคิดเห็นที่หลากหลายและการตีความเชิงประสบการณ์ ซึ่งช่วยลดภาระของครูในการอธิบายเนื้อหาโดยตรง และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีบทบาทในการสร้างความหมายด้วยตนเอง ส่งผลให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อวรรณกรรมผ่านกิจกรรมที่ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในบรรยากาศที่เท่าเทียม (Mozafari & Barjesteh, 2016) การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด RRT สามารถดำเนินการอย่างเป็นระบบผ่าน 3 ขั้นตอน ได้แก่ ช่วงก่อนอ่าน (Pre-reading stage) เพื่อกระตุ้นพื้นฐานความรู้ ช่วงขณะอ่าน (While-reading stage) เพื่อส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์กับเนื้อหาผ่านกิจกรรมเดี่ยวและกลุ่ม และช่วงหลังอ่าน (Post-reading stage) เพื่อสะท้อนความเข้าใจและวิเคราะห์อย่างลึกซึ้ง ซึ่งทั้งหมดนี้สนับสนุนการพัฒนาทักษะภาษาไทยและปลูกฝังทัศนคติทางบวกต่อวรรณกรรมอย่างยั่งยืน

จากการศึกษางานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน (RRT) พบว่ามีจุดเด่นสำคัญคือความยืดหยุ่นในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สามารถปรับให้เหมาะสมกับระดับความสามารถที่แตกต่างกันของผู้เรียน วิธีการนี้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการสร้างความหมายจากวรรณกรรมผ่านมุมมองส่วนบุคคล ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์อย่างลึกซึ้ง โดยผู้เรียนต้องใช้ทักษะการตีความ การตั้งคำถาม และการเชื่อมโยงเนื้อหา

ประสบการณ์ของตนเอง นอกจากนี้ยังสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เน้นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างอิสระ ทำให้ผู้เรียนรู้สึกมีคุณค่าในความคิดของตนเองและพัฒนาทัศนคติที่ดีต่อการอ่านวรรณกรรม งานวิจัยแสดงให้เห็นว่าแนวทางนี้ถูกนำไปประยุกต์ใช้ในการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (จุฬาลักษณ์ คชาชัย, 2558; อีรัตน์ นาคละมัย, 2559) มัธยมปลาย (เฟื่องลดา ชมชื่น, 2557; สุรัตน์ สมศรี, 2565; Suarez & Diva, 2022) และระดับอุดมศึกษา (Iskhak, 2020; ลลิตา วิบูลวัชร, 2561) โดยสามารถพัฒนาความสามารถในการอ่านและการคิดขั้นสูง รวมถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านวรรณคดีและวรรณกรรม อย่างไรก็ตาม ยังไม่มีงานวิจัยที่ศึกษาการประยุกต์แนวทางนี้กับการพัฒนาความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์กวีนิพนธ์ร่วมสมัยในบริบทของผู้เรียนวิชาภาษาและวรรณกรรมไทย หลักสูตรไอบี (IB Thai A: Language and Literature) ที่มีลักษณะเฉพาะทั้งด้านหลักสูตรและผู้เรียน ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษาผลของการใช้แนวทางดังกล่าวเพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ กวีนิพนธ์ร่วมสมัยและพัฒนาทัศนคติของผู้เรียนต่อการอ่านกวีนิพนธ์ร่วมสมัย โดยผลที่ได้จะเป็นแนวทางสำคัญ ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับวรรณกรรมไทยในบริบทโรงเรียนนานาชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์กวีนิพนธ์ร่วมสมัยของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในโรงเรียนนานาชาติแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน
2. เพื่อเปรียบเทียบคะแนนด้านทัศนคติที่มีต่อการอ่านกวีนิพนธ์ร่วมสมัย ของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในโรงเรียนนานาชาติแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองขั้นต้น (Pre-experimental research) โดยเก็บข้อมูลก่อนและหลัง การทดลองในชั้นเรียนวิชาภาษาและวรรณกรรมไทยหลักสูตร IB (IB Thai A Language and Literature) ระดับชั้น Grade 11 ซึ่งเทียบเท่ากับผู้เรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ดำเนินงานวิจัยแบบกลุ่มเดียว ทดสอบทั้งก่อนและหลัง การทดลอง (one-group pretest and posttest intervention) (Cohen, L. et al., 2018) โดยเปรียบเทียบคะแนนด้านความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์กวีนิพนธ์ร่วมสมัยและคะแนนด้านทัศนคติที่มีต่อการอ่านกวีนิพนธ์ร่วมสมัยก่อน และหลังการทดลอง โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่าง

ผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 สัญชาติไทยในโรงเรียนนานาชาติแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาภาษาและวรรณกรรมไทยหลักสูตร IB (IB Thai A Language and Literature) ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 13 คน ซึ่งได้มาโดยการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) (Creswell, J. W. & Guetterman, T. C., 2019) เนื่องจากกลุ่มผู้เรียนดังกล่าวมีคุณลักษณะเฉพาะที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย กล่าวคือ เป็นผู้เรียนที่มีทักษะภาษาไทยในระดับที่สามารถอ่านวรรณกรรมร่วมสมัยได้ แต่ยังคงประสบความท้าทายในการอ่านเชิงวิเคราะห์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวรรณกรรมประเภทกวีนิพนธ์ นอกจากนี้ ผู้เรียนกลุ่มนี้กำลังศึกษาในหลักสูตร IB ซึ่งเน้นการพัฒนาทักษะคิดวิเคราะห์และการเชื่อมโยงวรรณกรรมกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมอย่างลึกซึ้ง จึงถือเป็นกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมสำหรับศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้โดยวิธีตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน ทั้งในแง่ของการพัฒนาความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ และการสร้างทัศนคติทางบวกต่อการอ่านวรรณกรรมประเภทกวีนิพนธ์ร่วมสมัย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้ด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์กวีนิพนธ์ร่วมสมัยตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน วิชาภาษาและวรรณกรรมไทย หลักสูตร International Baccalaureate (IB Thai A: Language and Literature) จำนวน 5 แผน รวมทั้งสิ้น 9 ชั่วโมง มีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ 3 ขั้นตอนดังนี้ ขั้นที่ 1 ช่วงก่อนอ่าน (Pre-reading stage) เพื่อเสริมความรู้พื้นฐานและเตรียมความพร้อมในการตีความ ขั้นที่ 2 ช่วงขณะอ่าน (While-reading stage) ที่พัฒนาความสามารถ

ในการจัดการเนื้อหาผ่านการมีปฏิสัมพันธ์ตามความสามารถและความต้องการของผู้เรียนที่แตกต่างกัน ผ่านการทำ กิจกรรมเดี่ยวและกลุ่มต่าง ๆ เช่น วงวรรณกรรม (Literature circle roles), หมวด 6 ใบ เป็นต้น ขั้นที่ 3 ช่วงหลังอ่าน (Post-reading stage) เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้และการวิเคราะห์อันตอบสนองต่อกวีนิพนธ์ร่วมสมัยที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น ด้วยกิจกรรมการอ่าน Read Theater, การเขียนแบบสวมบทบาทตามกลวิธี R.A.F.T และการเขียน Reader-Response Journal ผู้วิจัยนำแผนการจัดการเรียนรู้เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน เพื่อประเมินค่าความเหมาะสมและความตรง ตามสภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ได้ค่าความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้เฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.52-4.78 (Cohen et al., 2018)

2.2 แบบวัดความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์กวีนิพนธ์ร่วมสมัยจำนวน 1 ฉบับ มีลักษณะเป็นแบบทดสอบประเภทปรนัย 4 ตัวเลือก คะแนนเต็ม 30 คะแนน โดยเนื้อหาครอบคลุมบทกวีนิพนธ์ที่สะท้อนประเด็นสังคมและปัญหาระดับโลก ได้แก่ “อหังการของดอกไม้”, “ดอกไม้จะบาน” และ “บันทึกลับกระป๋องหนุม” จาก ใบไม้ที่หายไป: กวีนิพนธ์แห่งชีวิต (จิระนันท์ พิตรปรีชา) และ “ตากบยาย” จาก เพียงความเคลื่อนไหว (เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์) โดยออกแบบตามแนวคิดของ Woolfolk (2018) ซึ่งครอบคลุม 4 ด้าน ได้แก่ การวิเคราะห์องค์ประกอบ (5 ข้อ), เหตุผลและแรงจูงใจ (5 ข้อ), การตีความ (10 ข้อ) และการวิเคราะห์แนวคิดหลัก (10 ข้อ) ผู้วิจัยได้สร้างแบบวัดฉบับแรกจำนวน 40 ข้อ และนำเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาโครงการวิจัยตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสม จากนั้นนำเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิด้านการสอนภาษาไทยจำนวน 3 คน เพื่อประเมินความตรงเชิงเนื้อหาโดยใช้ดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม (IOC) และปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ ก่อนนำไปทดลองใช้กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง และปรับลดจำนวนข้อคำถามเหลือ 30 ข้อ ผลการวิเคราะห์คุณภาพของเครื่องมือตามแนวคิดของ Salkind (2017) พบว่า ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ 0.75 ค่าความสามารถในการจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.40–0.59 และค่าความยากง่าย (p) อยู่ระหว่าง 0.25–0.59

2.3 แบบวัดทัศนคติที่มีต่อการอ่านกวีนิพนธ์ร่วมสมัย เป็น มาตรประมาณค่าแบบลิเคิร์ท 5 ระดับ (five-level Likert scale) คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ตามแนวคิดของ Cohen et al. (2018) ซึ่งประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ ความคิดเห็น (Opinions) จำนวน 10 ข้อ, ความรู้สึก (Feelings) จำนวน 10 ข้อ และความคิดเห็นที่คาดว่าจะแสดงออกมาเป็นพฤติกรรม (Inclination to action) จำนวน 10 ข้อ โดยผู้วิจัยสร้างแบบวัดฉบับแรกทั้งหมด 40 ข้อ แล้วจึงนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาโครงการวิจัยเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสม และนำเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิด้านการสอนภาษาไทย จำนวน 3 คน เพื่อประเมินความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) ดัชนีความสอดคล้อง (IOC) และปรับปรุงก่อนทดลองใช้กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง และปรับลดจำนวนข้อคำถามให้เหลือเพียง 30 ข้อ ผลการทดลองใช้แบบวัดทัศนคติที่มีต่อการอ่านกวีนิพนธ์ร่วมสมัยพบว่า มีค่าความเชื่อมั่นภายในทั้งฉบับ (Cronbach's Alpha) เท่ากับ 0.65 และมีค่าอำนาจจำแนก (r) รายข้ออยู่ระหว่าง 0.25–0.65 (Cohen et al., 2018)

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 ผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 วิชาภาษาไทยและวรรณกรรมไทย ของโรงเรียนนานาชาติแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร มีคะแนนด้านความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์กวีนิพนธ์ร่วมสมัยสูงขึ้นหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน

3.2 ผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 วิชาภาษาไทยและวรรณกรรมไทย ของโรงเรียนนานาชาติแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร มีคะแนนด้านทัศนคติต่อการอ่านกวีนิพนธ์ร่วมสมัยสูงขึ้นหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ผู้วิจัยขออนุญาตเก็บข้อมูลวิจัยจากหน่วยงานต้นสังกัด ในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยภายในโรงเรียน ทั้งนี้ เพื่อให้เป็นไปตามหลักจริยธรรมการวิจัย ผู้วิจัยเก็บข้อมูลของโรงเรียนและประชากรกลุ่มเป้าหมายเป็นความลับโดยไม่ระบุชื่อของผู้เรียนทุกคนและชื่อจริงของโรงเรียน (Creswell & Guetterman, 2019)

4.2 ก่อนเริ่มการทดลอง ผู้วิจัยอธิบายและชี้แจงเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจถึงวิธีการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน (RRT) สำหรับการอ่านเชิงวิเคราะห์กวีนิพนธ์ร่วมสมัย โดยแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ เกณฑ์การวัดและประเมินผล วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และข้อตกลงในการทำกิจกรรมต่าง ๆ

4.3 ผู้วิจัยดำเนินการทดสอบก่อนการทดลอง (Pre-test) โดยใช้แบบวัดความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ กวีนิพนธ์ร่วมสมัย ซึ่งเป็นแบบทดสอบประเภทปรนัย แบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก โดยใช้เวลา 1 ชั่วโมง และดำเนินการวัดทัศนคติที่มีต่อการอ่าน กวีนิพนธ์ร่วมสมัยโดยใช้แบบวัดทัศนคติที่มีต่อการอ่านกวีนิพนธ์ร่วมสมัยโดยใช้แบบวัดทัศนคติแบบลิเคิร์ต 5 ระดับ ก่อนการทดลอง โดยใช้เวลา 30 นาที

4.4 ผู้วิจัยดำเนินการจัดการเรียนรู้ด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์กวีนิพนธ์ร่วมสมัยตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน (RRT) โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 5 แผน รวมทั้งสิ้น 9 ชั่วโมง ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล 3 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 ชั่วโมง

4.5 เมื่อจัดการเรียนรู้ครบตามแผนการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยดำเนินการทดสอบเพื่อวัดความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์กวีนิพนธ์ร่วมสมัยหลังการจัดการทดลอง (Post-test) โดยใช้เวลา 1 ชั่วโมง และดำเนินการวัดทัศนคติที่มีต่อการอ่านกวีนิพนธ์ร่วมสมัยอีกครั้งหลังการทดลอง โดยใช้เวลา 30 นาที

4.6 เพื่อหลีกเลี่ยงให้ผู้เรียนจดจำคำตอบที่ถูกต้องซึ่งอาจส่งผลต่ออคติและความลำเอียงในงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงไม่ได้แจ้งเฉลยคำตอบของแบบวัดความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ให้ผู้เรียนทราบตลอดระยะเวลาการดำเนินการในขั้นตอนที่ 4.2-4.5 ภายหลังเมื่อเสร็จสิ้นการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยจึงเฉลยคำตอบที่ถูกต้องให้ผู้เรียนทราบ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

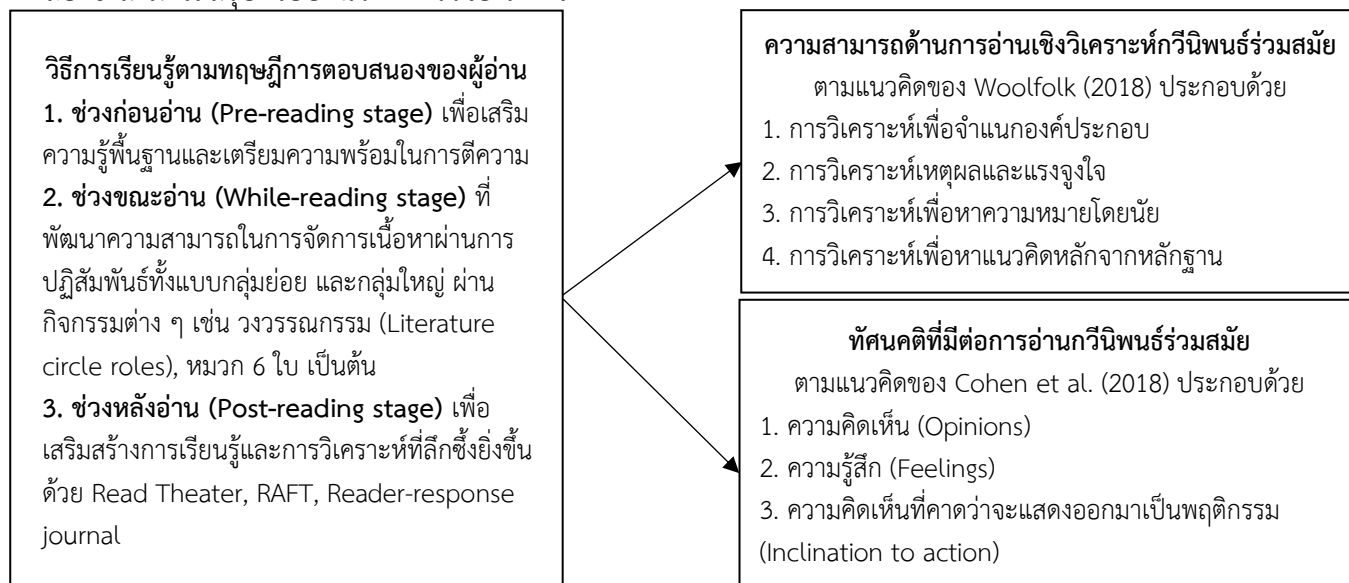
การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการวิจัย ดังนี้

5.1 เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์กวีนิพนธ์ร่วมสมัยของผู้เรียนก่อนและหลัง การจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน ผู้วิจัยตรวจสอบลักษณะการแจกแจงของคะแนนก่อนและหลังการทดลองด้วยการวิเคราะห์ความถี่ (frequency distribution) พบว่าคะแนนไม่เป็นไปตามการแจกแจงปกติ จึงใช้สถิติไม่อิงพารามิเตอร์ โดยคำนวณค่ามัธยฐาน (Median) และค่าความเบี่ยงเบนมัธยฐาน (MAD) แล้วเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนก่อนและหลังการเรียนรู้ด้วย Wilcoxon Signed-Rank Test ผ่านโปรแกรม IBM SPSS Statistics 26 โดยกำหนดนัยสำคัญที่ระดับ .05 (Cohen et al., 2018)

5.2 เพื่อเปรียบเทียบคะแนนด้านทัศนคติที่มีต่อการอ่านกวีนิพนธ์ร่วมสมัยของผู้เรียนก่อนและหลัง การจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน คะแนนจากแบบวัดทัศนคติแบบลิเคิร์ต 5 ระดับ จำนวน 30 ข้อ แบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ความคิดเห็น ความรู้สึก และพฤติกรรมที่คาดว่าจะเกิดขึ้น เมื่อวิเคราะห์ความถี่พบว่าข้อมูลไม่แจกแจงปกติ ผู้วิจัยจึงใช้ Wilcoxon Signed-Rank Test เพื่อเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังการเรียนรู้ โดยรายงานค่ามัธยฐาน (Median) และค่าความเบี่ยงเบนมัธยฐาน (MAD) ผ่านโปรแกรม IBM SPSS Statistics 26 เช่นเดียวกัน (Cohen et al., 2018)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้ทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านที่มีต่อความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์และทัศนคติที่มีต่อการอ่านกวีนิพนธ์ร่วมสมัยโดยเปรียบเทียบความสามารถและทัศนคติทั้งก่อนและหลัง การทดลองซึ่งสามารถสรุปกรอบแนวคิดการวิจัย ได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. การจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านสามารถพัฒนาความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์กวีนิพนธ์ร่วมสมัยของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์กวีนิพนธ์ร่วมสมัยก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน

ความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์กวีนิพนธ์ร่วมสมัย	N	MAD	Mean Rank	Z	Sig.
คะแนนก่อนการทดลอง	13	3.33	5.6	2.05	0.04*
คะแนนหลังการทดลอง	13	3.35			

หมายเหตุ: *P < 0.05

จากตารางที่ 1 คะแนนด้านความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์กวีนิพนธ์ร่วมสมัยหลังการทดลองสูงขึ้น จากก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านมีทัศนคติต่อการอ่านกวีนิพนธ์ร่วมสมัยหลังการทดลองไม่แตกต่างไปจากก่อนการทดลอง

ผลการศึกษาทัศนคติที่มีต่อการอ่านกวีนิพนธ์ร่วมสมัย พบว่าผู้เรียนมีคะแนนด้านทัศนคติต่อการอ่านกวีนิพนธ์ร่วมสมัยหลังการทดลองไม่แตกต่างไปจากก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการศึกษาทัศนคติที่มีต่อการอ่านกวีนิพนธ์ร่วมสมัย ก่อนการทดลองและหลังการทดลองของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในโรงเรียนนานาชาติแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานครที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎี การตอบสนองของผู้อ่าน

ทัศนคติที่มีต่อการอ่านกวีนิพนธ์ร่วมสมัย	N	MAD	Mean Rank	Z	Sig.
คะแนนก่อนการทดลอง	13	1.35	6.19	0.28	0.77*
คะแนนหลังการทดลอง	13	1.19			

หมายเหตุ: *P < 0.05

อภิปรายผล

จากวัตถุประสงค์การวิจัยสามารถอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์กวีนิพนธ์ร่วมสมัยของผู้เรียนก่อนและหลัง การจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน พบว่า คะแนนด้านความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์กวีนิพนธ์ร่วมสมัยของผู้เรียนวิชาภาษาและวรรณกรรมไทยหลักสูตร IB (IB Thai A Language and Literature) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในโรงเรียนนานาชาติแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร หลังการทดลองสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1 และสัมพันธ์กับแนวคิดของ Woolfolk (2018) ที่ระบุว่าการวิเคราะห์เชิงลึกสามารถพัฒนาได้ผ่านกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะใน 4 ด้าน ได้แก่ การวิเคราะห์เพื่อจำแนกองค์ประกอบ การวิเคราะห์เหตุผลและแรงจูงใจ การตีความเพื่อหาความหมายโดยนัย และการวิเคราะห์เพื่อหาแนวคิดหลัก ซึ่งการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านมีขั้นตอนที่ส่งเสริมความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ได้อย่างมีประสิทธิภาพในแต่ละช่วง ดังนี้

ขั้นที่ 1 ช่วงก่อนอ่าน (Pre-reading stage) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ตีความกวีนิพนธ์จากประสบการณ์ส่วนตัว โดยผู้สอนตั้งคำถามหรือกระตุ้นให้ผู้เรียนตั้งคำถามก่อนการอ่านกวีนิพนธ์ คาดเดาเนื้อหาจากกวีนิพนธ์จากการตีความจากภาพถ่าย เพลง สื่อโฆษณา บทความ หรือสื่อที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดหลัก (Theme) ของกวีนิพนธ์ร่วมสมัย โดยครูผู้สอนต้องหลีกเลี่ยงการชี้นำความคิดและให้ผู้เรียนตีความตามอารมณ์และประสบการณ์ของตนเองผ่านการนำเสนอปากเปล่า หรือใช้แอปพลิเคชันและแพลตฟอร์มออนไลน์ เช่น Google Classroom, Padlet, Mentimeter เป็นต้น

ขั้นที่ 2 ช่วงขณะอ่าน (While-reading stage) ผู้สอนจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการอ่านเชิงวิเคราะห์กวีนิพนธ์ร่วมสมัย โดยเน้นให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ทั้งในกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น เทคนิคบทบาทวรรณกรรม (Literature circle roles) และเทคนิคหมวก 6 ใบ ที่ตอบสนองความแตกต่างในการอ่านเชิงวิเคราะห์กวีนิพนธ์ของผู้เรียน ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนได้พิจารณาและแลกเปลี่ยนมุมมองต่อบทกวีนิพนธ์ที่หลากหลายและพัฒนาการอ่านเชิงวิเคราะห์ให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

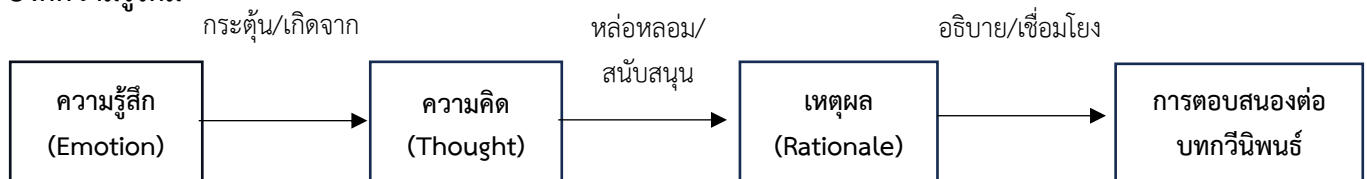
ขั้นที่ 3 ช่วงหลังอ่าน (Post-reading stage) ผู้สอนให้ผู้เรียนตอบสนองการอ่านกวีนิพนธ์และสะท้อนความเข้าใจผ่านกิจกรรมการอ่าน Read Theater สำหรับผู้เรียนที่เรียนรู้ผ่านการเคลื่อนไหวและการแสดง (kinesthetic learners), การเขียนแบบสวมบทบาท R.A.F.T (Role, Audience, Format, Topic) เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนฝึกคิดเชิงสร้างสรรค์และสื่อสารตามบริบท, การเขียนบันทึกสะท้อนความคิดและอารมณ์หลังการอ่าน Reader-response journal สำหรับผู้เรียนที่เรียนรู้ผ่านการเขียนและสะท้อนตนเอง (interpersonal learners) นอกจากนี้ยังเปิดพื้นที่ให้ผู้เรียนสามารถตอบสนองการอ่านบทกวีนิพนธ์ร่วมสมัยผ่านการสร้างสรรค์ภาพและเสียง โดยการใช้เทคโนโลยี AI เช่น Suno AI for Music Creators ในการสร้างทำนองเพลงให้กับบทกวีนิพนธ์ หรือการถ่ายทอดภาพจินตนาการที่ได้จากการอ่านเชิงวิเคราะห์กวีนิพนธ์ร่วมสมัยผ่านการสร้างภาพด้วย ChatGPT

ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าวิธีการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน (RRT) สามารถพัฒนาความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์กวีนิพนธ์ร่วมสมัยของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และช่วยเสริมสร้างทักษะการคิดอย่างเป็นระบบในการตีความและวิเคราะห์เนื้อหาของบทกวี ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการอ่านวรรณกรรมของ จุฬาลักษณ์ คชาชัย (2558), อีรรัตน์ นาคละมัย (2559), สุรัตน์ สมศรี (2565), Suarez & Diva (2022), และ Iskhak et al. (2020) ที่ได้นำการจัดการ

เรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน (Reader-Response Theory) ไปพัฒนาการคิดขั้นสูงพบว่าสามารถเพิ่มคะแนนความสามารถและทักษะของผู้เรียนได้

2. ผลการเปรียบเทียบคะแนนด้านทัศนคติที่มีต่อการอ่านกวีนิพนธ์ร่วมสมัยของผู้เรียนก่อนและหลัง การจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน พบว่า คะแนนด้านทัศนคติของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในโรงเรียนนานาชาติแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานครที่มีต่อการอ่านกวีนิพนธ์ร่วมสมัยไม่แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างคะแนนก่อนและหลัง การจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ 2 ที่ตั้งไว้ในงานวิจัยนี้ เนื่องจากกวีนิพนธ์ ที่เลือกมาใช้ในการสอนอาจไม่เชื่อมโยงกับประสบการณ์หรือบริบทของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนไม่สามารถเชื่อมโยงกับเนื้อหาได้ซึ่งงานวิจัยของเฟื่องลดา ชมชื่น (2557) ที่ประยุกต์วิธีการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านกับการอ่านเชิงวิเคราะห์วรรณกรรมประเภทชีวประวัติและเรื่องสั้นซึ่งมีเรื่องราวใกล้เคียงกับชีวิตและสังคมของผู้เรียนมากกว่า ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจและเชื่อมโยงเนื้อหาเกี่ยวกับประสบการณ์ของตนได้ ผู้เรียนจึงมีทัศนคติเชิงบวกต่อการอ่านวรรณกรรมเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ ผลการศึกษาของ Süzer, H. S. S. (2006) ยังแสดงให้เห็นว่าการใช้ทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านในบริบทของนักศึกษาชั้นปีที่ 4 ระดับปริญญาตรี สาขาการสอนภาษาอังกฤษ (ELT) ที่มีความเชี่ยวชาญด้านกวีนิพนธ์สามารถพัฒนาทัศนคติ เชิงบวกต่อการอ่านเชิงวิเคราะห์กวีนิพนธ์ได้ดี ซึ่งแตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างของงานวิจัยนี้เพราะผู้เรียนที่ไม่มีความเชี่ยวชาญในการอ่านเชิงวิเคราะห์กวีนิพนธ์ จึงสรุปได้ว่า การเลือกเนื้อหาวรรณกรรมที่ตรงกับประสบการณ์ ความสนใจ และระดับความสามารถของผู้เรียนมีผลต่อการพัฒนาทัศนคติในการอ่านและวิเคราะห์วรรณกรรม

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

จากการทดลองใช้การจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน (Reader-Response Theory: RRT) สำหรับการอ่านเชิงวิเคราะห์กวีนิพนธ์ร่วมสมัยกับผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่า การเปิดพื้นที่ปลอดภัยให้ผู้เรียนได้แสดงความรู้สึก (Emotion) อย่างเปิดเผยเมื่ออ่านบทกวีนิพนธ์ ส่งผลให้เกิดความสัมพันธ์ทางอารมณ์กับเนื้อหา นำไปสู่การกระตุ้นความคิด (Thought) ซึ่งแสดงออกผ่านความสงสัย การตั้งคำถาม การตีความ หรือการนำเสนอประสบการณ์ส่วนตัวของผู้เรียนมาเปรียบเทียบ โดยตั้งอยู่บนหลักการและเหตุผล (Rationale) ซึ่งผู้เรียนใช้เพื่ออธิบายและเชื่อมโยงแนวคิดของตนกับบริบททางเนื้อหาวรรณกรรม สังคม และวัฒนธรรม ซึ่งทั้งสามองค์ประกอบนี้ทำให้ผู้เรียนในฐานะผู้อ่านได้มีปฏิสัมพันธ์ กับบทกวีนิพนธ์อย่างใกล้ชิดและมีความหมายมากขึ้น ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถสร้างการตอบสนองต่อบทกวี (Reader-Response) ที่ลึกซึ้งและมีความเป็นตัวของตัวเองได้อย่างมีนัยสำคัญ ในการจัดการเรียนรู้ครูผู้สอนจึงออกแบบการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เขียนสะท้อนความคิดและนำมาแลกเปลี่ยนกันในชั้นเรียน ต่อยอดความคิดผ่านการสร้างผลงาน จากบทกวีที่ได้จากการวิเคราะห์เนื้อหาผ่านกรอบแนวคิดของตนเอง ผลการทดลองสะท้อนว่า ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้มากขึ้น เข้าใจบทกวีนิพนธ์ร่วมสมัยได้ลึกซึ้งมากขึ้นและสามารถแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล ซึ่งถือเป็นองค์ความรู้ใหม่ ที่ยืนยันว่าการจัดการเรียนรู้ภายใต้ทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน (RRT) สามารถส่งเสริมความสามารถในการอ่าน เชิงวิเคราะห์กวีนิพนธ์ร่วมสมัยของผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปผลการวิจัย

ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์กวีนิพนธ์ร่วมสมัยของผู้เรียนก่อนและหลัง การจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน พบว่า ในบริบทของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 13 คน ของโรงเรียนนานาชาติแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาภาษาและวรรณกรรมไทยหลักสูตร IB (IB Thai A Language and Literature) พบว่า การเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน (RRT) ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เชื่อมโยงความรู้สึก ความคิด และเหตุผลของตนกับเนื้อหาของบทกวีนิพนธ์ร่วมสมัย สามารถพัฒนาความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์กวีนิพนธ์ร่วมสมัยหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์เนื้อหาบทกวีนิพนธ์ได้ลึกซึ้งมากขึ้น สามารถสื่อสารความคิดเห็น และตีความได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผลการเปรียบเทียบคะแนนทัศนคติที่มีต่อการอ่านกวีนิพนธ์ร่วมสมัยของผู้เรียนก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน พบว่า อย่างไรก็ตามผลการวัดทัศนคติที่มีต่อการอ่านกวีนิพนธ์ร่วมสมัยของผู้เรียนกลุ่มนี้ยังไม่แสดงให้เห็นความแตกต่าง ทั้งก่อนและหลังการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งแม้ว่าการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน (RRT) จะมีข้อดีคือ สามารถพัฒนาให้ผู้เรียนมีบทบาทเป็นผู้อ่านที่กระตือรือร้น มีอิสระในการตีความ และมีความมั่นใจในการแสดงความคิดเห็นของตน แต่ในขณะเดียวกันอาจทำให้ผู้เรียนบางคนรู้สึกอึดอัดและยังไม่คุ้นชินเมื่อถูกกระตุ้นให้ต้องตอบสนอง ซึ่งถือเป็นข้อจำกัดของการวิจัยในครั้งนี้ อีกทั้งระยะเวลาในการทดลองอาจยังไม่มากพอที่จะละลายพฤติกรรมของผู้เรียน กลุ่มตัวอย่างมีขนาดเล็กและมีจำนวนผู้เรียนน้อย ผู้เรียนบางคนไม่เชี่ยวชาญในการอ่านและการเขียนภาษาไทย บทกวีนิพนธ์ที่เลือกมามีภูมิหลังทางไกลกับชีวิตของผู้เรียน จากข้อจำกัดทั้งหมดที่กล่าวมานี้จึงเป็นปัจจัยที่ทำให้ไม่สามารถพัฒนาทัศนคติเชิงบวกของผู้เรียนต่อการอ่านกวีนิพนธ์ร่วมสมัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 โรงเรียนอาจพิจารณาส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน (Reader-Response Theory: RRT) ผ่านการสนับสนุนด้านวิชาการ เช่น การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับแนวทางและเทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย อีกทั้งอาจช่วยสนับสนุนในการจัดหาสื่อและทรัพยากรประกอบการสอนที่เอื้อต่อการส่งเสริมทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์และการสร้างทัศนคติที่ดีของผู้เรียนต่อวรรณกรรมร่วมสมัย

1.2 ควรส่งเสริมให้ครูได้รับโอกาสพัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน (RRT) อย่างต่อเนื่อง ผ่านการอบรมหรือการเรียนรู้ในระดับต่าง ๆ เพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดการเรียนรู้ที่สร้างเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์และการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงสนับสนุนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูเพื่อพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับบริบทผู้เรียน

1.3 ควรส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และการแสดงออกทางความคิดอย่างสร้างสรรค์ผ่านกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้มีการตีความและตอบสนองต่อวรรณกรรมในรูปแบบที่หลากหลาย เช่น การเขียนสะท้อนความคิด การใช้บทบาทสมมติ การอภิปรายกลุ่ม หรือการใช้เทคโนโลยีในการสร้างสรรค์ผลงาน โดยครูและโรงเรียนอาจช่วยสนับสนุนให้ผู้เรียนค้นพบรูปแบบการแสดงออกที่ตนเองถนัด ซึ่งอาจนำไปสู่การพัฒนาความมั่นใจในการอ่านวรรณกรรมอย่างยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเลือกบทกวีนิพนธ์ในงานวิจัยครั้งต่อไป เพื่อเสริมสร้างแรงจูงใจภายในและความรู้สึกเป็นเจ้าของกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งอาจช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงเนื้อหากับประสบการณ์ส่วนตนได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้นและส่งผลต่อการพัฒนาทัศนคติที่ดีต่อการอ่านวรรณกรรมร่วมสมัย

2.2 ควรนำวิธีการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านไปประยุกต์ในการจัดการเรียนรู้วรรณกรรมประเภทอื่น เช่น เรื่องสั้นและนวนิยาย เพราะวรรณกรรมเหล่านี้มีโครงสร้างและลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกัน ซึ่งจะช่วยพัฒนาการอ่านเชิงวิเคราะห์และการตีความของผู้เรียนให้ครอบคลุมและหลากหลายมากขึ้น

2.3 ควรเพิ่มขนาดกลุ่มตัวอย่างและพิจารณาใช้กลุ่มควบคุมในการวิจัยครั้งต่อไป เพื่อเพิ่มความเที่ยงตรงของผลการวิจัยและเปิดโอกาสให้สามารถเปรียบเทียบผลระหว่างกลุ่มได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งจะช่วยให้สามารถประยุกต์ใช้ผลการวิจัยในบริบทที่หลากหลายและขยายผลไปยังโรงเรียนนานาชาติอื่นที่ใช้หลักสูตรเดียวกันได้มากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- จุฬาลักษณ์ คชาชัย. (2558). การศึกษาผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้วรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่จัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน. (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร).
- ธีรรัตน์ นาคละมัย. (2559). ผลของการสอนตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทยและความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และ พเยาว์ ยินดีสุข. (2558). การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เพ็ญกลดา ชมชื่น. (2557). ผลของการสอนตามแนวคิดการตอบสนองของผู้อ่านที่มีต่อทักษะการอ่านเชิงคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนไทย. (ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).
- ลลิตา วิบูลวัชร. (2561). การจัดการเรียนการสอนวรรณกรรมภาษาอังกฤษตามแนวคิดการตอบสนอง ของผู้อ่าน เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักศึกษาวิชาเอกภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่. *วารสารภาษาปริทัศน์*, 33, 218-240.
- วีรวัฒน์ อินทรพร. (2561). *วรรณคดีวิจารณ์*. นครปฐม: คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.). (2559). *หลักสูตรวิชาภาษาไทย วัฒนธรรมไทยและประวัติศาสตร์ไทย สำหรับโรงเรียนในระบบ ประเภทนานาชาติ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *เรียนรู้เข้าใจวรรณคดีไทยของชาติ*. กรุงเทพฯ: บริษัท เอกพิมพ์ไทย จำกัด.
- สุรัตน์ สมศรี. (2565). การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ด้วยรูปแบบจัดการเรียนรู้การตอบสนองของผู้อ่าน. (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร).
- Ardesir, D., & Shirkhani, S. (2015). Students' Attitudes towards the Use of Poetry in Second Language Classrooms. *Journal on English Language Teaching*, 5(2), 28-33.
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2018). *Research methods in education*. (8th ed.). Routledge.
- Creswell, J. W. & Guetterman, T. C. (2019). *Educational Research: Planning, Conducting, and Evaluating Quantitative and Qualitative Research*. (6th ed.). New York: Pearson Education.
- Fikray, F. M., & Habil, H. (2022). The implementation of literature teaching approaches in the ESL classroom: A systematic review. *LSP International Journal*, 9(1), 149–165.
- International Baccalaureate Organization. (2024). *The International Baccalaureate® (IB) Diploma Programme (DP) is for students aged 16-19*. Retrieved from <https://www.ibo.org/>.
- Iskhak, I., Mujiyanto, J., & Hartono, R. (2020). A review on reader response approach to teaching literature at EFL contexts. *English Language Teaching*, 13(7), 118.
- Khatib, S. (2011). Applying the reader-response approach in teaching English short stories to EFL students. *Journal of Language Teaching and Research*, 2(1), 151–159.
- Mozafari, A. & Barjesteh, H. (2016). Enhancing literary competence through critical oriented reading strategies. *International Journal of Applied Linguistics and English Literature*, 5(7), 168-177.

- Paul, R., & Elder, L. (2019). *The miniature guide to critical thinking concepts and tools*. New York: Rowman & Littlefield.
- Rosenblatt, L. M. (2005). Retrospect from Transactions with Literature. *Voices from the Middle*, 12(3), 13-19.
- Salkind, N. J. (2017). *Statistics for people who (think about) hate Statistics*. (6th ed.). London: SAGE Publications.
- Suarez, G., & Diva, C. (2022). Using reader response strategy and affective learning domain in teaching literature to enhance critical thinking. *International Journal of Educational Management and Development Studies*, 3(4), 61-82.
- Süzer, H. S. S. (2006). Reader response approach to teaching poetry. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31(31), 96-105.
- Woolfolk, A. (2018). *Educational psychology*. (14th ed.). London: Pearson Education.

Learning Management by Using Herbart Method with Educational Applications to Develop English Communication Skills for Grade 5 Students

Jutawan Raya^{1*} and Nanthon Bunjongparu²

¹ Master's degree student in Curriculum and Learning Management Innovation, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University, Thailand

² Department of Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: itimyogurt@gmail.com

ABSTRACT

This research article aims to (1) compare the English communication skills before and after the learning management using the Herbart Method combined with educational applications for fifth-grade students, and (2) study the satisfaction of fifth-grade students regarding the learning management using the Herbart Method in conjunction with educational applications. This study is experimental research, targeting 20 fifth-grade students from Bantasom School, Kantang District, Trang Province, under the Trang Primary Educational Service Area Office 2, selected by purposive sampling. The data collection instruments include: (1) the educational application titled My Beloved Country, (2) a learning management plan using the Herbart Method, (3) a test to measure English communication skills, and (4) a questionnaire assessing the satisfaction of fifth-grade students regarding the learning management. The statistics used for data analysis include mean, standard deviation, and dependent t-test. The study results indicate that 1) the development of English communication skills of fifth-grade students after the learning management was significantly higher than before at the .05 level, and 2) fifth-grade students had a high level of satisfaction with the learning management.

Keywords: Herbart Method, Educational Applications, English Communication Skills

การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนแฮร์บาร์ต (Herbart Method) ร่วมกับแอปพลิเคชันการศึกษา เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

จุฑาวรรณ รายา^{1*} และ นันทนธร บรรจงปรุ²

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชานวัตกรรมและการจัดการการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ประเทศไทย

² ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: itimyogurt@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เปรียบเทียบทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนแฮร์บาร์ต (Herbart Method) ร่วมกับแอปพลิเคชันการศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ (2) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนแฮร์บาร์ต (Herbart Method) ร่วมกับแอปพลิเคชันการศึกษา การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง กลุ่มเป้าหมายครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษา 5 โรงเรียนบ้านท่าส้ม อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 จำนวน 20 คน โดยเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1) แอปพลิเคชันการศึกษา เรื่อง My Beloved Country 2) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนแฮร์บาร์ต (Herbart Method) 3) แบบทดสอบวัดทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษ 4) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าทีแบบ t-test dependent ผลการศึกษาพบว่า 1) ผลการพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: วิธีสอนแฮร์บาร์ต, แอปพลิเคชันการศึกษา, ทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษ

© 2025 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนดให้การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยมุ่งพัฒนาคุณภาพและคุณธรรม พร้อมเสริมสร้างความรู้และทักษะพื้นฐานเพื่อการดำรงชีวิตอย่างสงบสุข อีกทั้งยังเป็นการถ่ายทอดวิทยาการและเทคโนโลยีจากรุ่นหนึ่งไปสู่รุ่นถัดไป ซึ่งสร้างโอกาสให้กับบุคคลและสังคม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546) โรงเรียนจึงมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการเรียนรู้และการเติบโตของผู้เรียน โดยควรจัดกิจกรรมที่ตรงตามความสนใจและความสามารถของผู้เรียน เพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดและการแก้ปัญหา ผู้เรียนควรได้รับโอกาสในการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง สนุกกับการเรียน และค้นหาความรู้ใหม่ ๆ โรงเรียนควรสอนวิชาต่าง ๆ ในรูปแบบที่สมดุลและจำเป็นต่อการดำรงชีวิต พร้อมทั้งสอนคุณค่าที่ดีและลักษณะนิสัยที่สำคัญ ครูผู้สอนควรสร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้สนุกสนานและเป็นประโยชน์ รวมถึงเรียนรู้ร่วมกับผู้เรียนเพื่อสำรวจแนวคิดและข้อมูลใหม่ ๆ ในการพัฒนาวิธีการสอนให้ทันสมัย

สภาพโลกาภิวัตน์ได้เชื่อมโยงประเทศต่าง ๆ ให้กลายเป็นสมาคมโลก มีการแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร และองค์ความรู้ในด้านต่าง ๆ ส่งผลให้การพัฒนาทักษะภาษาต่างประเทศ เช่น ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน และภาษาเกาหลีเป็นสิ่งจำเป็น โดยเฉพาะภาษาอังกฤษที่ยังคงเป็นภาษากลางในการติดต่อสื่อสารทั้งในด้านการศึกษา ธุรกิจ การท่องเที่ยว และเทคโนโลยีสารสนเทศ อย่างไรก็ตาม ผลการทดสอบทักษะภาษาอังกฤษระดับชาติแสดงให้เห็นว่านักศึกษาไทยมีทักษะต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่น ๆ จึงจำเป็นต้องพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษเพื่อให้มีคุณภาพทัดเทียมกับชาติอื่นในยุคที่การสื่อสารและเทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญ (ณภัทร วุฒิวงศา, 2557) การเรียนรู้ภาษาอังกฤษจึงไม่เพียงแต่ช่วยให้เข้าถึงข้อมูลและ

โอกาสในอาชีพที่หลากหลาย แต่ยังเป็นเครื่องมือในการเข้าใจวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ของประเทศต่าง ๆ การจัดการเรียนรู้ในรายวิชาภาษาอังกฤษจึงมีความสำคัญในสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารและแสวงหาความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพในอนาคต (ภราดร สุขพันธ์, 2561) ในปีการศึกษาที่ผ่านมาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านท่าสัมต่ำกว่าค่าเป้าหมายของโรงเรียน และผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2566 ในรายวิชาภาษาอังกฤษมีคะแนนเฉลี่ย 31.47 ซึ่งต่ำกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศอยู่ที่ 5.85 คะแนน (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ องค์การมหาชน, 2566) เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในการทดสอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในปีการศึกษา 2567 นี้

การจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีสอนแอร์บาร์ต (Herbart Method) ซึ่งพัฒนาขึ้นโดย Johann F. Herbart นักปรัชญาการศึกษาชาวเยอรมัน มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเชื่อมโยงความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ โดยจัดลำดับความรู้จากซับซ้อนไปยังความซับซ้อนมากขึ้น (Bigge, M. L., & Shermis, S. S., 1999) วิธีการนี้ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นเตรียมการ (Preparation) ที่ครูสร้างความสนใจของนักเรียน; ขั้นนำเสนอข้อมูล (Presentation) ที่ครูอธิบายเนื้อหา; ขั้นเชื่อมโยงความรู้ (Abstraction) ที่นักเรียนวิเคราะห์และเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิม; ขั้นสรุปหรือพัฒนาหลักการ (Generalization) ที่นักเรียนรวบรวมและสรุปข้อมูลเป็นกฎหรือหลักการ; และขั้นการประยุกต์ใช้ความรู้ (Application) ที่นักเรียนใช้ความรู้ในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน วิธีการนี้ส่งเสริมการพัฒนาสติปัญญาและทักษะการเรียนรู้ของนักเรียน โดยเฉพาะในรายวิชาภาษาอังกฤษที่เน้นการผสมผสานองค์ความรู้เดิมกับประสบการณ์ใหม่ และสามารถพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษได้ทั้งการฟัง พูด อ่าน และเขียนของผู้เรียนได้

แอปพลิเคชันการศึกษาเป็นเครื่องมือที่ออกแบบมาเพื่อตอบสนองความต้องการของครูผู้สอนและผู้เรียน โดยมีบทบาทสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพการสอนและพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในด้านต่าง ๆ ของผู้เรียน ในปัจจุบันมีการพัฒนาแอปพลิเคชันการศึกษาหลายรูปแบบ ซึ่งสามารถเข้าถึงได้ตลอดเวลา ทำให้เหมาะสมในการใช้เป็นสื่อวัตกรรมการเรียนรู้ในวิชาภาษาอังกฤษเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารของนักเรียน นอกจากนี้ แอปพลิเคชันยังช่วยเสริมทักษะการแปลให้กับนักเรียนและนักศึกษาที่เรียนวิชาการแปล และมีความสำคัญต่อการเรียนการสอนในระบบการศึกษาของไทย ซึ่งรัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมการใช้สื่อสมัยใหม่ในการพัฒนาการเรียนรู้ นักเรียนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่ายผ่านสมาร์ตโฟน ทำให้การเรียนรู้ผ่านแอปพลิเคชันกลายเป็นสิ่งจำเป็นในการพัฒนาสื่อวัตกรรมการสอน การจัดการเอกสาร และการจัดการภาษา (ณัฐกานต์ ภูวงศ์ และอังศุรา เหลืองนภา, 2562) การใช้แอปพลิเคชันยังช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายในการเตรียมสอบและลดเวลาในการจัดชุดทดสอบ รวมทั้งช่วยให้ผู้สอนสามารถระบุจุดบกพร่องในการเรียนรู้ของนักเรียนเพื่อปรับปรุงกระบวนการสอน และกระตุ้นให้นักเรียนประเมินศักยภาพการเรียนรู้ของตนเอง (วรารณ ศรีนาราช และมณี จำปาแพง, 2564)

ผู้วิจัยจึงมีความคาดหวังอย่างยิ่งที่จะพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษของนักเรียนให้อยู่ในเกณฑ์ที่ดีขึ้นด้วย ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญของการปรับเปลี่ยนวิธีการสอนโดยการศึกษาแบบและวิธีการสอนต่าง ๆ เพื่อมาปรับใช้ควบคู่กับสื่อที่ทันสมัยในปัจจุบัน จึงได้นำวิธีสอนแอร์บาร์ต (Herbart Method) ร่วมกับแอปพลิเคชันศึกษามาพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนแอร์บาร์ต (Herbart Method) ร่วมกับแอปพลิเคชันการศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนแอร์บาร์ต (Herbart Method) ร่วมกับแอปพลิเคชันการศึกษา

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบเชิงทดลองโดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมาย ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษา 5 โรงเรียนบ้านท่าส้ม อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 20 คน จำนวน 1 ห้องเรียน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แอปพลิเคชันการศึกษา

2.1.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบฝึกหัด/แบบทดสอบผ่านแอปพลิเคชันการศึกษา เพื่อเป็นแนวทางการสร้างแบบฝึกหัด/แบบทดสอบ เรื่อง My Beloved Country สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

2.1.2 กำหนดเนื้อหา ประกอบด้วยเนื้อหา 5 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 เรื่อง Countries in Southeast Asia ส่วนที่ 2 เรื่อง Thai Flag ส่วนที่ 3 เรื่อง Loy Krathong Festival ส่วนที่ 4 เรื่อง Famous Places ส่วนที่ 5 เรื่อง Thai Food

2.1.3 การออกแบบในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้เลือกแอปพลิเคชันการศึกษาในการทำแบบฝึกหัด/แบบทดสอบที่เหมาะสมกับเนื้อหาเรื่องที่ใช้สอนทั้งหมด 4 แอปพลิเคชัน ดังนี้ ส่วนที่ 1 เรื่อง Countries in Southeast Asia ร่วมกับแอปพลิเคชัน Kahoot ส่วนที่ 2 เรื่อง Thai Flag ร่วมกับแอปพลิเคชัน Wordwall ส่วนที่ 3 เรื่อง Loy Krathong Festival ร่วมกับแอปพลิเคชัน Quizizz ส่วนที่ 4 เรื่อง Famous Places ร่วมกับแอปพลิเคชัน Plickers ส่วนที่ 5 เรื่อง Thai Food ร่วมกับแอปพลิเคชัน Kahoot

2.1.4 ดำเนินการสร้างแบบฝึกหัดและแบบทดสอบตามเนื้อหาที่กำหนดไว้ และนำแบบฝึกหัด/แบบทดสอบที่สร้างไว้จากแอปพลิเคชันไปเสนออาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาตรวจสอบ

2.1.5 นำแบบฝึกหัดและแบบทดสอบในแอปพลิเคชันการศึกษาที่ปรับปรุงแล้วไป เสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อประเมินความเหมาะสมของกิจกรรมผ่านแอปพลิเคชันการศึกษา โดยประเมินความเหมาะสมด้านเนื้อหา ด้านภาษา ด้านลักษณะของสื่อ/แอปพลิเคชัน และด้านกิจกรรมประกอบแบบฝึกหัด/แบบทดสอบ โดยพิจารณาความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยแบบประเมินมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยใช้มาตรวัดของลิเคิร์ท (Likert) กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนของผู้เชี่ยวชาญ

2.1.6 นำผลการประเมินมาหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.64, S.D. = 0.26)

2.1.7 นำแอปพลิเคชันการศึกษาที่ผ่านการประเมินคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญแล้วไปทดสอบประสิทธิภาพ

2.1.8 นำผลคะแนนที่ได้จากการทำแบบฝึกหัด/แบบทดสอบระหว่างเรียนและแบบทดสอบหลังเรียนมาวิเคราะห์ประสิทธิภาพ (E_1/E_2) ตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ซึ่งได้ค่าประสิทธิภาพของแอปพลิเคชันการศึกษา (E_1/E_2) ตามระดับการทดลอง

2.1.9 นำแอปพลิเคชันการศึกษา ไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านท่าส้ม

2.2 ขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้

2.2.1 ศึกษาแนวคิด หลักการ วิธีสอนโดยวิธีสอนแฮร์บาร์ต (Herbart Method) จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.2.2 ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ศึกษาโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนบ้านท่าส้มเพื่อที่จะนำมาใช้ในการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้

2.2.3 ศึกษาคำอธิบายรายวิชาโครงสร้างรายวิชา และผลการเรียนรู้ของรายวิชา อ15101 ภาษาอังกฤษ เพื่อนำมาใช้ในการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้

2.2.4 สร้างแผนการจัดการเรียนรู้หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 เรื่อง My Beloved Country โดยแบ่งเนื้อหาเป็น 5 เรื่อง ดังนี้ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 Countries in Southeast Asia จำนวน 1 แผน 2 ชั่วโมง แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 Thai Flag จำนวน 1 แผน 2 ชั่วโมง แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 Loy Krathong Festival จำนวน 1 แผน 2 ชั่วโมง แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 Famous Places จำนวน 1 แผน 2 ชั่วโมง แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 Thai Food จำนวน 1 แผน 2 ชั่วโมง

2.2.5 นำแบบฝึกหัด/แบบทดสอบในแอปพลิเคชันการศึกษา ไปประกอบการจัดการเรียนรู้ร่วมกับวิธีสอนแบบแฮร์บาร์ต (Herbart Method) ดังนี้ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง Countries in Southeast Asia ร่วมกับแอปพลิเคชัน Kahoot แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง Thai Flag ร่วมกับแอปพลิเคชัน Wordwall แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง Loy Krathong Festival ร่วมกับแอปพลิเคชัน Quizizz แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง Famous Places ร่วมกับแอปพลิเคชัน Plickers แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 เรื่อง Thai Food ร่วมกับแอปพลิเคชัน Kahoot

2.2.6 นำแผนการจัดการเรียนรู้เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิจัย เพื่อตรวจพิจารณาความถูกต้องด้านองค์ประกอบการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ เนื้อหา วิธีสอน สื่อการเรียนรู้ วัดและประเมินผลโดยนำมาปรับปรุงแก้ไข

2.2.7 นำแผนการจัดการเรียนรู้เสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา ด้านการจัดการเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผล เพื่อตรวจสอบคุณภาพโดยพิจารณาความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยแบบประเมินมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยใช้มาตรวัดของลิเคิร์ต (Likert) กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนของผู้เชี่ยวชาญ

2.2.8 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านได้ตรวจสอบมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ เพื่อให้แผนการจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

2.2.9 นำผลการประเมินความถูกต้องเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้มาคำนวณหาค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.47 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.50 พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และนำผลการประเมินความเหมาะสมของกิจกรรมผ่านแอปพลิเคชันการศึกษา มาคำนวณหาค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.64 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.26 พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

2.2.10 นำแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนแฮร์บาร์ต (Herbart Method) ร่วมกับแอปพลิเคชันการศึกษา เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

2.3 แบบทดสอบวัดทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษ ขั้นตอนในการสร้างแบบทดสอบวัดทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษ มีดังนี้

2.3.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและวิธีสร้างแบบทดสอบวัดทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษ

2.3.2 ศึกษาวิธีการสร้างแบบทดสอบวัดทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษ โดยให้ครอบคลุมสาระการเรียนรู้ และมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดของหน่วยการเรียนรู้ในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้ทดลอง

2.3.3 สร้างตารางวิเคราะห์ข้อสอบตามเนื้อหาสาระที่กำหนดและระดับพฤติกรรม การเรียนรู้ที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ตามทฤษฎีของบลูม (Bloom's Taxonomy)

2.3.4 สร้างแบบทดสอบวัดทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษ ได้แก่ ทักษะด้านการฟัง การอ่าน การพูด และการเขียน

2.3.5 นำแบบทดสอบวัดทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษที่สร้างขึ้น จำนวน 60 ข้อให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิจัย ตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม และปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

2.3.6 นำแบบทดสอบวัดทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพความเที่ยงตรง เพื่อพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) หากมีค่าเท่ากับ 0.50

ขึ้นไป ถือว่ามีความสอดคล้องอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ พบว่า แบบทดสอบวัดทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.33 - 1.00 ซึ่งมีแบบทดสอบ จำนวน 3 ข้อ ที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องน้อยกว่า 0.50

2.3.7 นำแบบทดสอบวัดทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษมาคัดเลือกให้เหลือ จำนวน 50 ข้อ ไป Try out กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 16 คน ซึ่งเป็นกลุ่มที่เคยเรียนเรื่องนี้มาแล้ว เพื่อหาค่าความยากง่าย ($p = 0.20 - 0.80$) และค่าอำนาจจำแนก ($r = 0.20$ ขึ้นไป) โดยมีค่าความยากง่ายระหว่าง 0.25 - 0.63 และค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.08 - 0.73 พบว่า ผ่านเกณฑ์จำนวน 41 ข้อ และคัดเลือกไว้เป็นแบบทดสอบวัดทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษ จำนวน 40 ข้อ ซึ่งครอบคลุมเนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้ทั้งหมด

2.3.8 นำแบบทดสอบวัดทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษ จำนวน 40 ข้อ ไปหาค่าความเชื่อมั่นตามวิธีการหาสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค Cronbach's Alpha พบว่า ค่าความเชื่อมั่นมีค่าเท่ากับ 0.891 ซึ่งหมายความว่า ข้อสอบชุดนี้มีค่าความเชื่อมั่นสูง สามารถนำไปใช้กับกลุ่มทดลองได้

2.3.9 นำแบบทดสอบวัดทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษที่แก้ไขแล้วไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่างในการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน

2.4 แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียน มีขั้นตอนในการสร้างแบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียน มีดังนี้

2.4.1 ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจต่อการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนแอร์บาร์ต (Herbart Method) ร่วมกับแอปพลิเคชันการศึกษา

2.4.2 กำหนดเกณฑ์ในการให้คะแนน เนื้อหาที่จะวัดและเลือกรูปแบบเครื่องมือที่จะวัด

2.4.3 สร้างแบบสอบถามความพึงพอใจต่อการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนแอร์บาร์ต (Herbart Method) ร่วมกับแอปพลิเคชันการศึกษา โดยสอบถามความพึงพอใจด้านเนื้อหา ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านครูผู้สอน ลักษณะของรูปแบบการวัดเป็นแบบใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยใช้มาตรวัดของลิเคิร์ต (Likert) กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนของผู้เชี่ยวชาญ

2.4.4 นำแบบสอบถามความพึงพอใจที่สร้างขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิชาวิจัยตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมและปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

2.4.5 นำแบบสอบถามความพึงพอใจที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพโดยพิจารณาความเหมาะสมของแบบสอบถามความพึงพอใจด้วยแบบประเมินมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยใช้มาตรวัดของลิเคิร์ต (Likert) กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนของผู้เชี่ยวชาญ

2.4.6 นำผลการประเมินความถูกต้องเหมาะสมของแบบสอบถามความพึงพอใจมาคำนวณหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.50)

2.4.7 นำแบบสอบถามความพึงพอใจที่แก้ไขแล้วไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

2. สมมติฐานการวิจัย

ผลการพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังจากได้รับการจัด การเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนแอร์บาร์ต (Herbart Method) ร่วมกับแอปพลิเคชันการศึกษาสูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 วิธีการดำเนิน การทดลองผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

4.1 ขั้นก่อนการทดลอง 1) ดำเนินการสร้างเครื่องมือ คือ แบบฝึกหัด/แบบทดสอบผ่านแอปพลิเคชันการศึกษา, แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนแอร์บาร์ต (Herbart Method) แบบทดสอบวัดทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษ และแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ 2) นำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลไปเสนอต่อผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านท่าส้มสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 เพื่อทำการทดลองและทำการเก็บข้อมูลการวิจัย 3) สร้างความคุ้นเคยกับนักเรียน และแนะนำวิธีการเรียนโดยใช้วิธีสอนแอร์บาร์ต (Herbart Method)

4) ให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 20 คน ทำแบบทดสอบวัดทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จำนวน 40 ข้อ

4.2 ขั้นทดลอง ผู้วิจัยนำแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนแฮร์บาร์ต (Herbart Method) ร่วมกับแอปพลิเคชันการศึกษาไปใช้สอนกับกลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านท่าส้ม จำนวน 20 คน โดยทำการทดลองสอน สัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง เป็นระยะเวลา 5 สัปดาห์ รวมทั้งสิ้น 10 ชั่วโมง ซึ่งมีขั้นตอนในการจัดกิจกรรม การเรียนรู้

4.3 ขั้นหลังการทดลอง หลังจากผู้วิจัยสอนครบทุกแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนแฮร์บาร์ต (Herbart Method) ร่วมกับแอปพลิเคชันการศึกษา ผู้วิจัยทำการทดสอบผลการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยการทำแบบทดสอบวัดทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนแฮร์บาร์ต (Herbart Method) ร่วมกับแอปพลิเคชันการศึกษา จำนวน 40 ข้อ และนักเรียนทำแบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แล้วเก็บรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์ผลต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการทดลองมาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

5.1 วิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนแฮร์บาร์ต (Herbart Method) ร่วมกับแอปพลิเคชันการศึกษา โดยแบบทดสอบวัดทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบค่าที แบบ t-test dependent

5.2 วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนแฮร์บาร์ต (Herbart Method) ร่วมกับแอปพลิเคชันการศึกษา สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) มาตรฐานแล้วแปลความหมายของผลการประเมินความพึงพอใจ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรต้น (Independent Variables)

- วิธีสอนแฮร์บาร์ต (Herbart Method)** พัฒนามาจาก Johann F. Herbart นักปรัชญาการศึกษาชาวเยอรมันที่มีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อให้นักเรียนสร้าง ความสัมพันธ์ระหว่าง ความรู้เดิมและความรู้ใหม่ที่ได้รับการส่งเสริมให้นักเรียนให้ จัดลำดับความรู้จาก ชับซ้อนน้อยไปจนถึงมีความซับซ้อนมาก โดยมีขั้นตอนวิธีสอนแฮร์บาร์ต ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้
 - ขั้นเตรียมการ (Preparation)
 - ขั้นนำเสนอข้อมูล (Presentation)
 - ขั้นเชื่อมโยงความรู้ (Abstraction)
 - ขั้นสรุปหรือพัฒนาหลักการ (Generalization)
 - ขั้นการประยุกต์ใช้ความรู้ (Application)
- แอปพลิเคชันการศึกษา โปรแกรมเกี่ยวกับการศึกษา** ที่สามารถช่วยในการสอนของครูทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนได้และยังมีส่วนช่วยพัฒนาทักษะการเรียนรู้ต่าง ของผู้เรียน ได้แก่ Kahoot, Wordwall, Quizizz และ Plickers

ตัวแปรตาม (Dependent Variables)

- ทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษ ได้แก่ ทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน
- ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอน แฮร์บาร์ต (Herbart Method) ร่วมกับแอปพลิเคชันการศึกษา

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

จากตารางที่ 2 พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 แบบกลุ่มย่อย พบว่า มีคะแนนเฉลี่ยระหว่างเรียน เท่ากับ 40.00 และคะแนนเฉลี่ยของการสอบหลังเรียนเท่ากับ 32.22 เมื่อทำการคำนวณประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1) และผลลัพธ์ (E_2) การพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีประสิทธิภาพของ E_1/E_2 เท่ากับ 80.00/80.56 ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 80/80

ตารางที่ 3 ผลการหาประสิทธิภาพของแอปพลิเคชันการศึกษา เรื่อง My Beloved Country ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 แบบภาคสนาม

คนที่	คะแนนระหว่างเรียน					คะแนนรวม (50 คะแนน)	คะแนนสอบ หลังเรียน (40 คะแนน)
	ชุดที่ 1 (10 คะแนน)	ชุดที่ 2 (10 คะแนน)	ชุดที่ 3 (10 คะแนน)	ชุดที่ 4 (10 คะแนน)	ชุดที่ 5 (10 คะแนน)		
1	7	7	7	8	9	37	30
2	8	9	7	9	10	43	33
3	7	7	7	8	8	37	31
4	7	8	7	8	8	38	32
5	7	8	7	8	8	38	30
6	7	9	7	8	8	39	30
7	7	7	7	8	8	37	30
8	8	9	9	8	9	43	35
9	7	7	7	8	8	37	32
10	8	9	9	9	10	45	35
11	8	8	9	9	9	43	32
12	7	8	9	8	9	41	31
13	8	8	9	9	10	44	36
14	8	8	8	9	10	43	35
15	8	9	9	10	10	46	37
16	8	9	8	9	10	44	34
คะแนนรวม						811	649
ค่าเฉลี่ย						40.88	32.69
						81.75	81.72

จากตารางที่ 3 พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 แบบภาคสนาม มีคะแนนเฉลี่ยระหว่างเรียนโดยใช้วิธีการสอนแอร์บาร์ต (Herbart Method) ร่วมกับแอปพลิเคชันการศึกษาเท่ากับ 40.88 และคะแนนเฉลี่ยของการสอบหลังเรียนเท่ากับ 32.69 เมื่อทำการคำนวณประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1) และผลลัพธ์ (E_2) การพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีประสิทธิภาพของ E_1/E_2 เท่ากับ 81.75/81.72 ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 80/80

ตารางที่ 4 ผลการหาประสิทธิภาพของแอปพลิเคชันการศึกษา เรื่อง My Beloved Country ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

การหาประสิทธิภาพ	จำนวนนักเรียน (คน)	ประสิทธิภาพของกระบวนการ		ประสิทธิภาพของผลลัพธ์		E_1/E_2
		$\bar{X}$	ร้อยละ E_1	$\bar{X}$	ร้อยละ E_2	
แบบรายบุคคล	3	40.33	80.67	32.33	80.83	80.67/80.83
แบบกลุ่มย่อย	9	40.00	80.00	32.22	80.56	80/80.56
แบบภาคสนาม	16	40.88	81.75	32.69	81.72	81.75/81.72

จากตารางที่ 4 สรุปผลการดำเนินการทดลองหาค่าประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนแฮร์บาร์ต (Herbart Method) ร่วมกับแอปพลิเคชันการศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ตามลำดับ 3 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 แบบรายบุคคล มีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.67/80.83 ขั้นที่ 2 แบบกลุ่ม มีประสิทธิภาพเท่ากับ 80/80.56 และขั้นที่ 3 แบบภาคสนาม มีประสิทธิภาพเท่ากับ 81.75/81.72 ซึ่งมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 80/80 สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้

1.2 ผลการเปรียบเทียบทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนแฮร์บาร์ต (Herbart Method) ร่วมกับแอปพลิเคชันการศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ตารางที่ 5 การเปรียบเทียบทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนแฮร์บาร์ต (Herbart Method) ร่วมกับแอปพลิเคชันการศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

การทดสอบ	N	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig.
ก่อนเรียน	20	15.05	5.186	17.158	>.000*
หลังเรียน	20	32.45	2.212		

หมายเหตุ: * $p \leq 0.05$

จากตารางที่ 5 แสดงให้เห็นว่า หลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนแฮร์บาร์ต (Herbart Method) ร่วมกับแอปพลิเคชันการศึกษา

ตารางที่ 6 ผลการศึกษาคความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนแฮร์บาร์ต (Herbart Method) ร่วมกับแอปพลิเคชันการศึกษา

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. ด้านเนื้อหา	4.28	0.60	มาก
2. ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน	4.58	0.55	มากที่สุด
3. ด้านครูผู้สอน	4.65	0.48	มากที่สุด
รวม	4.50	0.50	มาก

จากตารางที่ 6 แสดงให้เห็นในภาพรวมว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านท่าส้ม มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.50, S.D. = 0.50)

อภิปรายผล

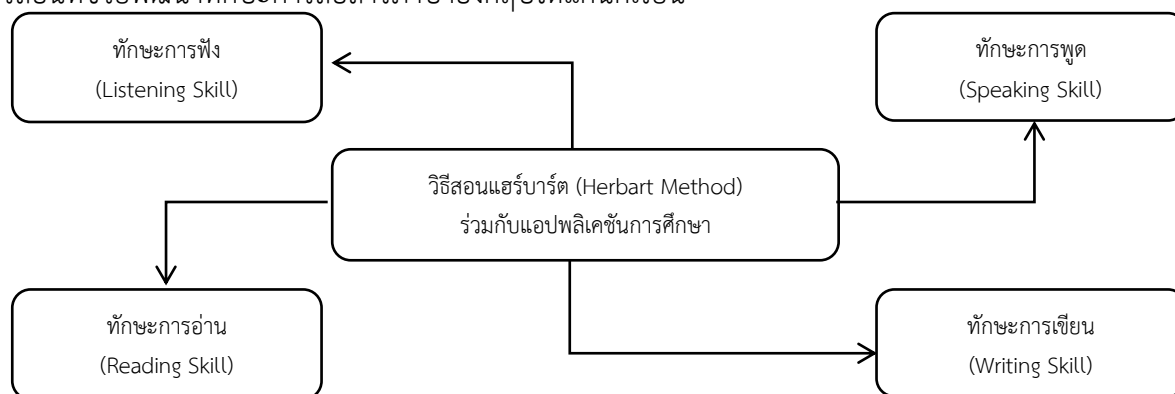
ผลการเปรียบเทียบทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนแฮร์บาร์ต (Herbart Method) ร่วมกับแอปพลิเคชันการศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า ผลการพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และพบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านท่าส้ม ที่ได้รับการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนแฮร์บาร์ต (Herbart Method) ร่วมกับแอปพลิเคชันการศึกษามีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 15.05 มีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 32.45 คะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 17.40 เพราะทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยได้นำวิธีสอนแฮร์บาร์ต (Herbart Method) 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นเตรียมการ ขั้นนำเสนอข้อมูล ขั้นเชื่อมโยงความรู้ ขั้นสรุป และขั้นประยุกต์ใช้ มาใช้ร่วมกับแอปพลิเคชันการศึกษาที่สามารถส่งเสริมและกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความใฝ่รู้ ใฝ่เรียน นำไปสู่การพัฒนาทักษะการสื่อสาร

ภาษาอังกฤษโดยเริ่มจากทักษะการฟังไปสู่การพูด การอ่าน และการเขียนตามลำดับ ซึ่งได้สอดคล้องกับ สมฤดี แจ่มขาว (2661) พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีสอนแอร์บาร์ต หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจ พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนแอร์บาร์ต (Herbart Method) ร่วมกับแอปพลิเคชันการศึกษา โดยภาพรวมนักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ซึ่งด้านที่มีระดับความพึงพอใจมากที่สุด ได้แก่ ด้านกิจกรรม การเรียนการสอนและด้านครูผู้สอน เนื่องมาจากกิจกรรมการเรียนการสอนน่าสนใจช่วยให้เกิดการเรียนรู้ เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น การเรียนการสอนผ่านแอปพลิเคชันการศึกษาช่วยให้นักเรียนเกิดความสนุกสนาน ครูสามารถสื่อสารและถ่ายทอดความรู้ให้นักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เข้าใจง่าย และเป็นกันเอง ครูให้คำปรึกษา คอยแนะนำ และดูแลนักเรียนในการเรียนรู้อย่างทั่วถึง ซึ่งสอดคล้องกับ พิชัย ระเวงวัน (2564) พบว่า การประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้ผลการประเมินภาพรวมอยู่ในระดับมาก

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนแอร์บาร์ต (Herbart Method) ร่วมกับแอปพลิเคชันการศึกษา โดยแอปพลิเคชันการศึกษาที่เลือกใช้ ได้แก่ Kahoot, Wordwall, Quizizz และ Plickers ซึ่งเป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่ช่วยพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษให้แก่นักเรียน

ภาพที่ 2 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 2 แสดงองค์ความรู้จากการวิจัยเรื่องการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนแอร์บาร์ต (Herbart Method) ร่วมกับแอปพลิเคชันการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งประกอบไปด้วย 4 ทักษะ ได้แก่ 1) ทักษะการฟัง (Listening Skill) 2) ทักษะการพูด (Speaking Skill) 3) ทักษะการอ่าน (Reading Skill) 4) ทักษะการเขียน (Writing Skill) โดยการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสอนแอร์บาร์ต (Herbart Method) ประกอบไปด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ขั้นเตรียมการ (Preparation) 2) ขั้นนำเสนอข้อมูล (Presentation) 3) ขั้นเชื่อมโยงความรู้ (Abstraction) 4) ขั้นสรุปหรือพัฒนาหลักการ (Generalization) และ 5) ขั้นประยุกต์ใช้ (Application) โดยในแต่ละขั้นตอนนั้นถือได้ว่าเป็นตัวช่วยสำคัญที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างสนุกสนาน ทำให้นักเรียนเกิดความมุ่งมั่นใส่ใจเรียนรู้ และช่วยกระตุ้นให้นักเรียนอยากมีส่วนร่วมในกิจกรรม

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้วิธีสอนแอร์บาร์ต (Herbart Method) ร่วมกับแอปพลิเคชันการศึกษา พบว่าหลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ เพราะครูผู้สอนได้ใช้กระบวนการสอนที่เป็นลำดับขั้นตอนและนำแอปพลิเคชันการศึกษามาใช้ร่วมกัน เพื่อให้เกิดทักษะการเรียนรู้และเกิดสนุกสนานในการเรียน ส่วนผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนแอร์บาร์ต (Herbart Method) ร่วมกับแอปพลิเคชันการศึกษา พบว่า โดยภาพรวมนักเรียนมี

ความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาารายด้านระดับความพึงพอใจทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ยกเว้นด้านเนื้อหาที่มีระดับความพึงพอใจในระดับมาก เนื่องจากความเหมาะสมของเนื้อหาเกี่ยวกับเวลาที่ใช้ในการเรียนการสอน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนแฮร์บาร์ต (Herbart Method) เป็นการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นเนื่องจากการสร้างความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้า และการตอบสนอง ซึ่งมีขั้นตอนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ครูผู้สอนควรอธิบายชี้แจงให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างได้เข้าใจอย่างชัดเจน

1.2 ครูผู้สอนควรศึกษาแผนการจัดการเรียนรู้และทำความเข้าใจเกี่ยวกับแอปพลิเคชันก่อนนำไปใช้จริง เพื่อให้ตรงกับจุดประสงค์การเรียนรู้และขั้นตอนการนำไปใช้เพื่อให้เกิดประสิทธิผลที่ดีขึ้น

1.3 การเตรียมการก่อนการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อแอปพลิเคชัน ครูผู้สอนควรเตรียมเครื่องมือ สื่ออุปกรณ์สำรองให้นักเรียน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่เท่าเทียมกันในกรณีที่นักเรียนบางคนไม่มีอุปกรณ์ดังกล่าว และควรใช้แอปพลิเคชันการศึกษาที่หลากหลาย เพื่อให้เกิดความสนุกสนานและน่าสนใจมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

ควรทำการศึกษาในวิธีสอนแฮร์บาร์ต (Herbart Method) ร่วมกับแอปพลิเคชันการศึกษา ในเนื้อหาอื่น ๆ ให้กว้างขวางขึ้น โดยปรับกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับเนื้อหา และระดับชั้นของนักเรียน เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อกระบวนการเรียนรู้ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา.
- ณภัทร วุฒิจวา. (2557). กลยุทธ์สร้างแรงจูงใจ: การพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษ. *วารสารนักบริหาร มหาวิทยาลัย*, 34(1), 89-97.
- ณัฐกานต์ ภูวงศ์ และ อังคิรา เหลืองนภา. (2562). การใช้แอปพลิเคชันในการเรียนรู้และพัฒนาทักษะ ภาษาอังกฤษด้าน คำศัพท์. ใน *การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติของนักศึกษาด้าน มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ครั้งที่ 2 วันที่ 19 มกราคม 2562* (น. 244-256). กรุงเทพฯ: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- พิชัย ระวังวัน. (2564). *การพัฒนาสื่อแอปพลิเคชันการเรียนรู้เสริมทักษะคำศัพท์ 3 ภาษาสำหรับเด็กปฐมวัยบนสมาร์ตโฟน*. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ).
- ภราดร สุขพันธ์. (2561). การพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษกับความเป็นบัณฑิตในยุคปัจจุบัน. *วารสาร มจร. ทรัพย์สิน*, 2(2), 89-100.
- วรารณ ศรีนาราช และ มณี จำปาแพง. (2564). การศึกษาการใช้แอปพลิเคชันเพื่อการเรียนรู้ด้านทักษะการแปลของ นักศึกษา สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่. *วารสารวิชาการคณะ มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 12(3), 53-64.
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ องค์การมหาชน. (2566). *ผลการทดสอบทางการศึกษา ระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2566*. สืบค้นจาก <https://www.niets.or.th/th/>.
- สมฤดี แจ่มขาว. (2561). *ผลการใช้วิธีสอนแฮร์บาร์ตที่มีต่อมโนทัศน์และการประยุกต์ใช้ความรู้เศรษฐศาสตร์ของนักเรียน มัธยมศึกษาปีที่ 3*. (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร).
- Bigge, M. L., & Shermis, S. S. (1999). *Learning theories for teachers*. (6th ed.). New York: Longman.

Development of Buddhist Health promotion activities of the Health Assembly in Roi Et Province

Phrakhrusutaworathammit¹ and Phramaha Komkai Siripauyo^{1*}

¹ Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Roi Et Buddhist College, Thailand

* Corresponding author. E-mail: komkai.Singh@gmail.com

ABSTRACT

This research article aims to (1) study the process of developing health promotion activities of the Health Assembly of Roi Et Province, (2) explore the guidelines for developing Buddhist health promotion activities of the Health Assembly of Roi Et Province, and (3) develop Buddhist health promotion activities of the Health Assembly of Roi Et Province. This study is qualitative research conducted through in-depth interviews with key informants, utilizing three methods: (1) documentary research to find information, knowledge, meanings, and fundamental concepts related to health, (2) qualitative research through focus group interviews, and (3) academic seminars to gather opinions and exchange knowledge. In-depth interviews were conducted with key informants selected specifically, including monks, public health scholars, nutritionists, village health volunteers (VHVs), and participants in the activities, totaling 35 individuals. Data were analyzed using contextual content analysis techniques. The study results revealed that: 1) The process of developing Buddhist health promotion activities of the Health Assembly of Roi Et Province should involve training and knowledge dissemination according to opportunities and social conditions at the time. Planning meetings, implementation according to plans, evaluation of results, establishing measures, and continuous improvement are necessary. 2) The guidelines for developing Buddhist health promotion activities should incorporate religious approaches to health maintenance, allowing individuals to understand the reality of life. When the body is ill, the mind should learn to let go, recognizing that the body deteriorates over time. Holistic health involves community participation, with the abbot facilitating understanding. 3) The development of Buddhist health promotion activities should include education on mental well-being according to Buddhist teachings. Training in meditation should be provided to help individuals maintain focus and avoid distraction. Additionally, moral teachings should be emphasized, and principles of Buddhism can be likened to the principles of knowledge, liberation, purity, and peace.

Keywords: Activity Development, Buddhist Health, Roi Et Provincial Health Assembly

การพัฒนากิจกรรมส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธของสมาชิกสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด

พระครูสุตวรธรรมกิจ¹ และ พระมหาคมคาย สิริปณฺโญ^{1*}

¹ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด ประเทศไทย

* Corresponding author E-mail: komkai.singh@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนากิจกรรมส่งเสริมสุขภาพของสมาชิกสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด (2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนากิจกรรมส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธของสมาชิกสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด และ (3) เพื่อพัฒนากิจกรรมส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธของสมาชิกสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยมีวิธีการศึกษาใน 3 ลักษณะ คือ (1) การศึกษาวิจัยในเชิงเอกสาร เพื่อค้นหาข้อมูลความรู้ความหมายและแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับสุขภาพ (2) การศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์กลุ่มย่อย (Focus Group) และ (3) การประชุมสัมมนาเชิงวิชาการ เพื่อระดมความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยใช้แบบสัมภาษณ์ในการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยวิธีการเจาะจง ได้แก่ พระสงฆ์ นักวิชาการสาธารณสุข นักโภชนาการ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) และผู้เข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งเป็นการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 35 รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท ผลการศึกษาพบว่า 1) กระบวนการพัฒนากิจกรรมส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธของสมาชิกสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด ควรอบรมให้ความรู้ตามโอกาสและสภาวะสังคมตามสถานการณ์ที่ประสบอยู่ในขณะนั้น การประชุมวางแผน ดำเนินการตามแผน ตรวจสอบผลการประเมิน กำหนดเป็นมาตรการและปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น 2) แนวทางการพัฒนากิจกรรมส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธของสมาชิกสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด การรักษาสุขภาพกายควรใช้แนวทางของศาสนา มาร่วมด้วยเพื่อให้รู้จักตามความเป็นจริงของชีวิต เมื่อกายป่วยใจจะได้รู้จักปล่อยวางเพราะรู้ว่ากายนั้นยิ่งเสื่อมไปตามกาลเวลา สุขภาพองค์รวมคือการมีส่วนร่วมระหว่างของชุมชนประสานส่งเสริมให้มีการเข้าใจ 3) ผลการพัฒนากิจกรรมส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธของสมาชิกสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด ควรให้ความรู้เรื่องจิตใจตามพระธรรม ควรมีการฝึกอบรมจิต สมาธิ เพื่อจะได้รู้จักทำจิตไม่ให้ฟุ้งซ่าน ควรให้ข้อคิดข้อธรรม หากจะกล่าวถึงหลักทางพระพุทธศาสนาที่เปรียบได้กับหลัก วิชา วิมุติ วิสุทธิ สันติ

คำสำคัญ: การพัฒนากิจกรรม, สุขภาพวิถีพุทธ, สมาชิกสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด

© 2025 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

ยุคโลกาภิวัตน์ส่งผลให้ปัญหาสุขภาพทั้งในระดับโลกและภูมิภาคมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในช่วงสามทศวรรษที่ผ่านมา จากปัญหาสุขภาพเดิม เช่น อนามัยแม่และเด็ก โรคติดต่อ การขาดสารอาหาร และสุขภาพจิตที่ไม่เพียงพอสู่ปัญหาใหม่ที่เกิดขึ้น เช่น การแพร่ระบาดของโรคติดต่ออุบัติใหม่ (เช่น ไข้หวัดนกและไวรัสโคโรนา) โรคไม่ติดต่อเรื้อรัง ความพิการ ผลกระทบจากภาวะโลกร้อน และผลกระทบจากข้อตกลงการค้าเสรีที่มีต่อสุขภาพ ระบบสุขภาพ และความต้องการของประชาชนที่สูงขึ้น ส่งผลให้เกิดประเด็นใหม่ ๆ เช่น การเข้าถึงบริการสุขภาพ ค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพ ระบบประกันสุขภาพถ้วนหน้า และปัญหาสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับแรงงานและผู้อพยพ (สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข, 2559) ดังนั้น สุขภาพหรือสุขภาพะจึงหมายถึงการมีสุขภาพที่ดีทั้งทางกาย จิต สังคม และปัญญา ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญที่บูรณาการในการพัฒนามนุษย์และสังคม ไม่ใช่เพียงแคโรคภัยไข้เจ็บ แต่ยังรวมถึงความเป็นอยู่ที่ดี (well-being) ในการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 กำหนดความหมายของสุขภาพว่าเป็นภาวะของมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางกาย จิต ปัญญา และสังคม ซึ่งเชื่อมโยงกันอย่างองค์รวม โดยสอดคล้องกับแนวคิดหลักของระบบสุขภาพ เช่น คุณลักษณะที่

พึงประสงค์ เป้าหมายการจัดให้มีหลักประกันสุขภาพ การสร้างเสริมสุขภาพ การป้องกันและควบคุมโรค การบริการสาธารณสุข การคุ้มครองผู้บริโภค และการพัฒนาบุคลากรด้านสาธารณสุข (กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ, 2550) ในปัจจุบันการสร้างเสริมสุขภาพจะองค์รวมได้รับความนิยมมากขึ้น เนื่องจากมีทัศนคติเกี่ยวกับสุขภาพและการเยียวยาความเจ็บป่วยกำลังเปลี่ยนแปลงไปสู่การยอมรับความหลากหลายของภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยเฉพาะการแพทย์แบบองค์รวม เช่น การใช้ยาสมุนไพร อาหารธรรมชาติบำบัด การนวดรักษา และการแพทย์แผนโบราณ รวมถึงวิธีการรักษาใหม่ เช่น การจับ-ตัดกระดูกและโสมิโอฟาซี ซึ่งสะท้อนถึงความสนใจที่เพิ่มขึ้นในภูมิปัญญาตะวันออกและการรักษาที่มีประสิทธิภาพในรูปแบบต่าง ๆ

กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพในสังคมสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ดยังขาดการอบรมที่เพียงพอเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพ โดยมีอุปสรรคในด้านภาระหน้าที่ของผู้เข้าอบรมและความยากลำบากในการเดินทาง นอกจากนี้ ผู้เข้าร่วมส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุที่ขาดความพร้อมทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ทำให้การเชื่อมโยงความรู้พื้นฐานสู่ความรู้ใหม่เป็นไปได้ยาก กิจกรรมสร้างเสริมสุขภาพ (Health Promotion) มีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มสมรรถนะให้ประชาชนสามารถควบคุมและพัฒนาสุขภาพของตนเอง ส่งผลต่อสุขภาพที่สมบูรณ์ทั้งทางกาย จิต และสังคม โดยมุ่งหวังให้ประชาชนมีพฤติกรรมที่เหมาะสมและมีส่วนร่วมในการจัดการปัจจัยแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพดี นอกจากนี้ การสร้างเสริมสุขภาพยังช่วยป้องกันและควบคุมโรค พร้อมทั้งสนับสนุนโครงการประกันสุขภาพถ้วนหน้า เพื่อให้แนวทางการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรคมีความชัดเจนยิ่งขึ้น โดยเฉพาะสำหรับผู้สูงอายุที่ต้องการพัฒนาและป้องกันการเสื่อมของสุขภาพ ลดการเจ็บป่วยเรื้อรัง และเพิ่มคุณภาพชีวิต (Pender, N. J., et al., 2006)

ด้วยเหตุดังกล่าวข้างต้น คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษากระบวนการ แนวทาง เพื่อการพัฒนากิจกรรมส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธของกลุ่มสมาชิกสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด ในการพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตของกลุ่มสมาชิกสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด ให้ความรู้เกี่ยวกับกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพมากขึ้น ให้ครอบคลุมทั้ง 4 ด้าน คือ กาย จิต ปัญญา สังคม อันจะนำไปสู่กระบวนการพัฒนากิจกรรมส่งเสริมสุขภาพที่จะสามารถขยายไปยังกลุ่มสมาชิกต่าง ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนากิจกรรมส่งเสริมสุขภาพของสมาชิกสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนากิจกรรมส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธของสมาชิกสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด
3. เพื่อพัฒนากิจกรรมส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธของสมาชิกสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) กับผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการ คัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยวิธีการเจาะจง (Purposive Sampling) รวมทั้งสิ้น 35 รูป/คน 1) พระสงฆ์ 5 รูป 2) ผู้นำชุมชน 5 คน 3) อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) 10 คน 4) ประชาชนทั่วไป 15 คน ในเขตพื้นที่การศึกษาในกลุ่มสมาชิกในจังหวัดร้อยเอ็ด ได้แก่ 1. อำเภอเมือง 2. อำเภอธวัชบุรี 3. อำเภอเสลภูมิ และ 4. อำเภอเมืองสรวง คณะผู้วิจัยมีเกณฑ์ในการพิจารณาคัดเลือกเป็นพื้นที่กลุ่มสมาชิกสุขภาพดำเนินกิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยที่ใช้ในครั้งนี้ ประกอบด้วย

2.1 เครื่องมือแบบสอบถาม (Questionnaire) ผู้วิจัยได้ศึกษาทบทวนเอกสารวิชาการ ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและได้ประยุกต์แบบสัมภาษณ์ เพื่อให้ตรงตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดการวิจัยผู้ โดยผู้วิจัยจะใช้แบบสัมภาษณ์ในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 35 รูป/คน โดยแบ่งคำถามออกเป็น 3 ตอน มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด (Open ended Questionnaire) ให้ตอบโดยเสรี โดยแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ เป็นแบบกรอกประวัติผู้ตอบ

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนากิจกรรมส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธของสมัชชาสุขภาพ จังหวัดร้อยเอ็ด ร้อยเอ็ด ในด้าน การดำเนินงาน การประชุมวางแผน การออกแบบกิจกรรม การติดตาม สรุปกิจกรรม อุปสรรคและปัญหา

ตอนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนากระบวนการส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธของสมัชชาสุขภาพ จังหวัดร้อยเอ็ด ในด้าน สุขภาพองค์กรรวม สุขภาพองค์กรรวมเชิงพุทธ กิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพกาย จิต ปัญญา สังคม

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

1) กำหนดเนื้อหาคำสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยการศึกษาข้อมูล จากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดตัวแปรการวิจัยและเนื้อหาของแบบสัมภาษณ์

2) ร่างแบบสัมภาษณ์ตามประเด็นที่กำหนดให้ครบถ้วนทุกตอน

3) นำแบบสัมภาษณ์ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ

4) ปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ตามคำแนะนำ

5) จัดทำแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์

2.2 แบบบันทึกการสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group) เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม แนวปฏิบัติ/กิจกรรมคำถามเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนากระบวนการส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธของสมัชชาสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด แนวทางการพัฒนากระบวนการส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธของสมัชชาสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด ด้วยการนำแนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่มที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปปรึกษาขอคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) และความถูกต้องสมบูรณ์ของแนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม ปรับปรุงแก้ไขแนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่มก่อนนำไปใช้ ในการสนทนากลุ่มกับ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน และจัดทำเป็นเครื่องมือ แผ่นพับ ในการพัฒนากระบวนการส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธของสมัชชาสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด

2.3 แบบบันทึกการสังเกต แบบมีส่วนร่วมโดยสังเกตการณ์เรียนรู้ การเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธของสมัชชาสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1) การรวบรวมข้อมูลแบบสัมภาษณ์

1.1) การเก็บรวบรวมแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์ ฉบับสมบูรณ์ไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 35 รูป/คน ได้แจกแบบสอบถามจำนวน 35 ชุด โดย และผู้วิจัยได้เก็บแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง แล้วนำมาตรวจสอบความถูกต้อง ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ทั้งหมดจำนวน 35 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 ของจำนวนแบบสัมภาษณ์ทั้งหมด

1.2 จากนั้นผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์ในลักษณะการพรรณนาความ (Descriptive Presentation) โดยรูปแบบการวิเคราะห์ก็จะยึดหลักการพัฒนากระบวนการส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธของสมัชชาสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด โดยสังเคราะห์เป็น 4 ด้าน ได้แก่ กาย จิต ปัญญา สังคม

2) การรวบรวมข้อมูลการวิจัยภาคสนาม

2.1) รูปแบบการพัฒนากระบวนการส่งเสริมสุขภาพของสมัชชาสุขภาพ จังหวัดร้อยเอ็ด

2.2) กำหนดพื้นที่ในการวิจัย

2.3) ขออนุญาตผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด เพื่อติดต่อประสานงาน ชี้แจง รายละเอียดในการทำวิจัยแก่ผู้เกี่ยวข้องและขอสอบถามกลุ่มเป้าหมาย และการจัดกิจกรรม

2.4) ขออนุญาตเจ้าของพื้นที่ในการศึกษาวิจัย ทำการนัดวัน เวลา และสถานที่กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ แจกแบบสอบถามตามที่กำหนดไว้

2.5) ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

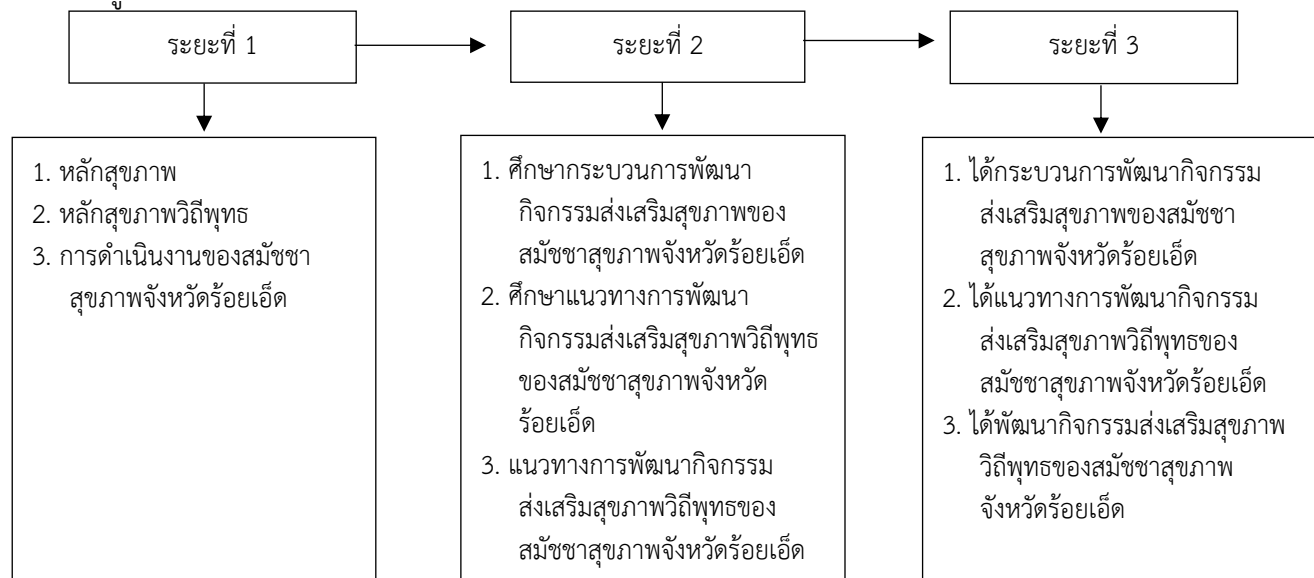
2.6) จัดกิจกรรม โดยเชิญบุคคลมีความรู้ความเชี่ยวชาญในด้านที่ต้องการเพื่อเป็นการระดมความคิดในพัฒนากิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธของสมาชิกสุขภาพจังหวัด ร้อยเอ็ด

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามสัมภาษณ์ มาจำแนกเป็นประเด็นและเรียบเรียงเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย วิเคราะห์แบบสัมภาษณ์ ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ร่วมกับการพิจารณาความสอดคล้องกับสถานการณ์พื้นที่และแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเพื่อหาข้อสรุปและเรียบเรียงผลการวิเคราะห์ข้อมูลและรายงานผลการศึกษาในรูปแบบการบรรยายตามวัตถุประสงค์การวิจัย คือ การพัฒนากิจกรรมส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธของสมาชิกสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด โดยจะได้สังเคราะห์ออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ กาย จิต ปัญญา สังคม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดแนวคิดสุขภาพ และแนวคิดสุขภาพวิถีพุทธ เป็นกรอบการวิจัยและพัฒนา โดยศึกษากระบวนการส่งเสริมสุขภาพของสมาชิกสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด แนวทางการพัฒนากิจกรรมส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธของสมาชิกสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด และการพัฒนากิจกรรมสุขภาพวิถีพุทธของสมาชิกสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งเขียนเป็นแผนภูมิภาพได้ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. กระบวนการพัฒนากิจกรรมส่งเสริมสุขภาพของสมาชิกสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด

ผลการศึกษากระบวนการพัฒนากิจกรรมส่งเสริมสุขภาพของสมาชิกสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด มีอยู่ 5 ด้าน คือ

1.1 ด้านการดำเนินงานกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธ

ผลการศึกษาพบว่า ควรมีการอบรมให้ความรู้ตามโอกาสและสภาวะสังคมตามสถานการณ์ที่ประสบอยู่ในขณะนั้น มีการประชุมวางแผน ดำเนินการตามแผน ตรวจสอบการประเมิน กำหนดเป็นมาตรการและปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น อบรมให้ความรู้คนที่มีมา สร้างเครือข่าย มีการสนับสนุนกิจกรรม เปิดโอกาสให้ประชาชนติดตามประเมินผล รู้จักดูแลสุขภาพตนเองในเรื่องการออกกำลังกายและเรื่องอาหารการกินเพื่อให้ห่างไกลโรคภัย โดยเน้นการมีส่วนร่วมจากภาครัฐและชุมชน การจัดอบรมทุกปีเป็นการดีต่อสุขภาพในชุมชนในหมู่บ้าน เป็นการเริ่มกลุ่มสุขภาพระหว่างหน่วยงานรัฐและประชาชนในชุมชนและวัดให้ดูแลสุขภาพความเป็นอยู่ในด้านอาหารการกินและสุขภาพ มีความเกี่ยวเนื่องกับสภาวะด้านต่าง ๆ 4 ด้าน

คือ กาย จิต สังคมและจิตวิญญาณ (ปัญญา) ให้ความรู้พระสงฆ์และชาวบ้านให้รู้จัก การปรุงอาหาร ลดหวานมันเค็ม สุขภาพทางด้านภาวะทางด้านปัญญาจะเชื่อมโยงถึงทางสังขารและร่างกาย กล่าวคือสุขภาพเป็นเรื่องของชีวิตที่มีความเกี่ยวเนื่องกับภาวะด้านต่าง ๆ ให้ความรู้เกี่ยวกับกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธ 4 ด้าน กาย จิต สังคมและจิตวิญญาณ (ปัญญา) เปรียบกับหลัก วิชา วิมุติ วิสุทธิ สันติ จัดกิจกรรมส่งเสริมการดำเนินงาน และให้ข้อมูลข่าวสารอย่างต่อเนื่องทั่วถึง การดำเนินกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพมีวิทยากรแนะนำเกี่ยวกับสุขภาพ ให้ศึกษาตามหลักวิถีพุทธอย่างเข้าใจ สามารถแนะนำให้เกิดประโยชน์ได้ อ้างหลักฐานพอที่จะเข้าใจได้ สามารถส่งเสริมสุขภาพตามวิถีพุทธได้

1.2 ด้านการประชุมวางแผนงานและมอบหมายงาน

ผลการศึกษาพบว่า ควรจัดให้มีการประชุมตามที่เครือข่ายกำหนดอาจจะปีละ 2 ครั้ง เพื่อวางแผนการจัดกิจกรรมหรือโครงการพัฒนาเครือข่ายตามสภาวะแวดล้อมทางสุขภาพ มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ มีการแบ่งพื้นที่รับผิดชอบ มอบหมายให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ประชุมวางแผนงานโครงการที่บรรจุในแผนงานที่ได้รับการสนับสนุน มอบหมายให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนและคุณหมอกคนแรกคือ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ใช้กระบวนการมีส่วนร่วมจากหลายภาคส่วน ทั้งหน่วยงานภาครัฐ เอกชนและชุมชนในพื้นที่ มีการร่วมมือระหว่างหน่วยงานรัฐและชุมชนอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ดำเนินการร่วมมือในโครงการ มีการกำหนดวันเดือนปีและเวลาอย่างชัดเจน เป็นการวางแผนงานให้มีส่วนร่วมระหว่างชุมชนและวัด การทำให้สำคัญแก่สิ่งที่มีผลกระทบต่อสุขภาพเช่นสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวสังคมและสิ่งแวดล้อม สุขภาพเป็นเรื่องของชีวิตที่มีความเกี่ยวเนื่องกับภาวะด้านต่าง ๆ 4 ด้าน คือ กาย จิต สังคม และจิตวิญญาณ(ปัญญา) มอบให้ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ดูแลเบื้องต้นและส่งต่อ มอบหมายงานโดยแบ่งหน้าที่กันรับผิดชอบ ให้ผู้เข้ารับการอบรมนำไปปฏิบัติเพื่อพัฒนาตนเองที่บ้านและชักชวนลูกบ้านปฏิบัติตาม จัดประชุมระดับจังหวัด อำเภอ ตำบล และหมู่บ้านเพื่อให้ทั่วถึง ให้มีการประชุมวางแผนตามวาระที่กำหนด พร้อมทั้งมอบหมายงานให้ดีและถูกต้อง มีการติดตาม ประเมินผล พร้อมพึงสรุปปัญหาและสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างดี

1.3 ด้านการออกแบบและทำกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธ

ผลการศึกษาพบว่า ควรมีการส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธโดยใช้หลักธรรมภาวนา 4 ด้าน คือ กายภาวนา ศีลภาวนา จิตตภาวนา ปัญญาภาวนา ร่างกายที่แข็งแรงมาจากจิตใจที่เข้มแข็งและจิตใจที่เข้มแข็งอยู่ในร่างกายที่แข็งแรงควบคู่ไปกับสติปัญญาที่ดี มีการประชุมวางแผน ดำเนินการตามแผน ตรวจสอบประเมินผล ปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น มีหลายรูปแบบ แบ่งงานกันเป็นขั้นตอนการทำงาน ประชุมชี้แจงให้ความรู้ในภาคีเครือข่าย มีหลายรูปแบบ แบ่งงานกันเป็นขั้นตอนการทำงาน เข้าถึงคนในชุมชนโดยผ่าน อสม. ให้ความรู้การดูแลสุขภาพในเรื่องการกินการออกกำลังกายและห่างไกลจากสิ่งเสพติดต่าง ๆ มุ่งเน้นการสร้างเสริมสุขภาพทั้งร่างกาย และจิตใจฝ่ายกิจกรรมต่าง ๆ ในวัดและชุมชนตัวอย่างหนึ่งคือ โครงการ “วัดปลอดบุหรี่” เป็นต้น มีการส่งเสริมสุขภาพอยู่ดีกินดี ลด หวาน มัน เค็ม สุขภาพจิต-กายดี มีครบถ้วน มีการแบ่งความรู้ชัดเจนดีให้ความร่วมมือแนะนำในการดูแลสุขภาพ เป็นการให้หน่วยงานดูแลสุขภาพในการดำเนินงานชุมชน เป็นการให้หน่วยงานดูแลสุขภาพในการดำเนินงานชุมชน เป็นการให้แนวทางดูแลสุขภาพในการดำเนินงานในชุมชนและวัด การยึดหลักธรรมทำให้บุคคลมีสุขภาพดีทั้งกายและใจ มีร่างกายแข็งแรงมีจิตใจสงบ ธรรม 3 (สภาวะ สิ่ง ปรากฏการณ์) ภาวนา 4 (การพัฒนา 4 ด้าน) มีกิจกรรมให้ความรู้เรื่องสุขภาพ การทำงาน ลักษณะงานของโรงพยาบาลโดยวิทยากรจากโรงพยาบาลจังหวัด การให้แนวทางดูแลสุขภาพในการดำเนินงานให้ชุมชนและจิต เป็นการให้แนวทางดูแลสุขภาพในการดำเนินงานให้ชุมชนดูแลชีวิต ให้ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานรัฐและวัดในชุมชน ให้แนวทางในการดูแลสุขภาพของประชาชนในชุมชนและวัด สังคม สู้ ปัญญาภาวนา จิตภาวนา ศีลภาวนา กายภาวนา และสิ่งแวดล้อม จัดอบรม ประชาสัมพันธ์ ทำกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพตามพื้นที่กลุ่มเป้าหมายอย่างทั่วถึง ออกสำรวจข้อมูลด้านสุขภาพแก่ประชาชนในชุมชนเป้าหมายอย่างต่อเนื่อง มีการออกแบบและทำกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธดีมาก ออกแบบพัฒนาความรู้ความเข้าใจ แก่สมาชิกเครือข่ายอยู่เสมอ ๆ สามารถนำการออกแบบกิจกรรมต่าง ๆ นำไปใช้ให้เกิดประสิทธิผล ได้เป็นอย่างดี

1.4 ด้านการติดตามและสรุปผลการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธ

ผลการศึกษาพบว่า ควรมีการมอบหมายงานให้อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) เก็บข้อมูลสุขภาพของชุมชนตามแบบ ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) มีการประชุมวางแผน ดำเนินการตามแผน ประเมินผลโดย

ตลอดปีงบประมาณ 2567 ติดตามสนับสนุนการดำเนินการ จิต สมาธิ เข้าช่วย มีการติดตามโดยตลอดปีงบประมาณ เกี่ยวข้องกับภาคีเครือข่ายและชุมชนท้องถิ่นโดยกระบวนการหลัก ๆ ประกอบด้วย การขับเคลื่อนและติดตามกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในเวทีสมัชชาสุขภาพ เพื่อให้เกิดการดำเนินการที่เป็นรูปแบบธรรมในพื้นที่ มีความยึดมั่นทางพระพุทธศาสนา มี อสม. ร่วมกิจกรรมทุกคนที่ได้ความรู้ไปใช้ มีการออกให้ความรู้ประชาชนและอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) และการร่วมมือระหว่างหน่วยงานรัฐ กลุ่มสุขภาพประชาชน และหน่วยงาน เป็นการดำเนินงานในการดูแลสุขภาพระหว่าง ประชาชนและพระสงฆ์ในวัด เป็นการดำเนินงานในการดูแลสุขภาพร่างกายและคำสอน การให้ความสำคัญแก่สิ่งที่มี ผลกระทบต่อสุขภาพ เช่น สิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวสังคมและสิ่งแวดล้อม ติดตามและให้ความรู้สำคัญแก่สิ่งที่มีผลกระทบต่อ สุขภาพ เช่น สิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวเราสังคมและสิ่งแวดล้อม ไม่ทราบว่าการติดตามอย่างไร เป็นการดำเนินงานในการดูแล ระหว่างการประเมิน เป็นการดำเนินงานดูแลประเมิน มีการติดตามสุขภาพพระสงฆ์ในวัดและประชาชนในชุมชน มีการ ออกมาติดตาม และให้ความรู้เป็นระยะ ดูแลสุขภาพของประชาชนและพระสงฆ์ ติดตามดูแลซักถามตามความเป็นอยู่ขอ ชาวบ้านในเรื่องสมัชชาสุขภาพ จัดทำแบบสอบถามและประเมินโดยกลุ่ม อสม. ในหมู่บ้านเพื่อความสะดวกในการดำเนินงาน มีการติดตามประเมินผลจากสมาชิกผู้เข้าร่วมโครงการโดยการคัดกรองปัญหาเรื่องสุขภาพ มีการติดตามและสรุปผลการ ดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธดีมาก ให้ดำเนินงานตามหลักสมัชชาสุขภาพตามวิถีพุทธได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม ติดตามหลักสุขภาพวิถีพุทธทั้งก่อนปฏิบัติ ขณะปฏิบัติและหลังการปฏิบัติให้ถูกต้อง สามารถสรุปผลในการดำเนินการและ สามารถแก้ไขข้อผิดพลาดได้อย่างถูกต้อง

1.5 ปัญหาและอุปสรรค

ผลการศึกษาพบว่า การทำกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาสุขภาพของสมัชชาสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด ภาระหน้าที่ของเจ้าอาวาส การเดินทางเข้าอบรมมีความลำบาก ความรู้พื้นฐานโยงสู่ความรู้ใหม่ได้ยากโดยวัย ขาดความพร้อม ทั้งด้านร่างกายและจิตใจ มีปัญหาและอุปสรรค ได้แก่ ปัญหาด้านงบประมาณ ปัญหาด้านความยากจน มีอุปสรรค คือ ไม่สามารถควบคุมการกินการอยู่ของคนในครัวเรือนแต่ครัวเรือนได้ ปัญหาขาดความต่อเนื่องการปฏิบัติ มีปัญหาด้าน งบประมาณ และทรัพยากรที่จำกัดทำให้การขับเคลื่อนโครงการบางส่วนไม่สามารถดำเนินการได้อย่างเต็มที่ ไม่มีปัญหาเรื่อง สุขภาพ ถ้าเราทำเองเราต้องทำเองออกกำลังกายทุกวัน ลด หวาน มัน เค็ม ความเข้มข้น มีความเข้าใจนำไปพัฒนา มีความ เข้มแข็ง มีความเข้าใจ นำไปพัฒนา มีในส่วนของชุมชนที่ยังไม่ค่อยให้ความร่วมมือจึงต้องมีการขอความร่วมมือและให้ความ แนะนำจาก อสม. ในชุมชน มีในส่วนของชุมชนที่ยังไม่ค่อยให้ความร่วมมือจึงต้องการขอความร่วมมือ และให้ความแนะนำใน ชุมชน, ผู้เข้าร่วมประชุมตามกำหนดดี ชาวบ้านให้ความร่วมมือดีมาก สถานที่อบรม (วัดบ้านเหล่าจั่ว) เหมาะสมมาก สถานที่ กว้างขวางที่จอดรถเพียงพอ ผู้นำ (เจ้าอาวาสวัดบ้านเหล่าจั่ว) เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ มีความตั้งใจในการทำงานมาก ปัญหาและ อุปสรรค มีบ้างคือ ผู้เข้าอบรม มีการงานทางบ้านบ้างดีบ้างที่ไม่ใช่ช่วงลงทำนาและเก็บเกี่ยว มีในส่วนของชุมชนที่ยังไม่อบรม และให้ความร่วมมือจากอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในชุมชน มีส่วนของชุมชนที่ยังไม่ค่อยให้ร่วมมือจึงต้อง มีการขอความร่วมมือและให้ความแนะนำจากอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในชุมชน มีการให้ความร่วมมือ ในการดูแลสุขภาพในกิจกรรมในวัดและชุมชน, ประชาชนควรมาร่วมกิจกรรมทุกกิจกรรมมาให้มาก ๆ ทั้งหมู่บ้าน ตำบล และอำเภอ ด้านงบประมาณที่จะดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ไม่เพียงพอประชาชนในแต่ละพื้นที่ยังได้รับข้อมูลข่าวสารไม่ทั่วถึง เพราะประชาชนขาดความรู้ในการรักษาสุขภาพที่ถูกต้อง อาจจะมีปัญหาบ้างในการทำงาน ควรดูแลและส่งเสริมอยู่เสมอ เมื่อประสบปัญหาที่เกิดขึ้นควรนำมาปัญหาเข้าสู่สมัชชา พร้อมทั้งดำเนินการแก้ไข ศึกษาปัญหาอุปสรรค อยู่เนื่อง ๆ ไม่ปล่อย ปัญหา ควรทำการแก้ปัญหา

2. แนวทางการพัฒนากิจกรรมส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธของสมัชชาสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด

ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนากิจกรรมส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธของสมัชชาสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด มี 3 ด้าน ดังนี้

1.1 ด้านสุขภาพองค์รวม

ผลการศึกษาพบว่า สุขภาพกายดี สุขภาพจิตดี จะทำให้สุขภาพองค์รวมดี การดำเนินชีวิตในทุกเรื่องการทำงาน การออกกำลังกาย การกิน การดำเนินชีวิตในทุกเรื่องการทำงาน การออกกำลังกาย การกิน การดื่ม, การรักษา

สุขภาพกายควรใช้แนวทางของศาสนาร่วมด้วยเพื่อให้รู้จักตามความเป็นจริงของชีวิต เมื่อกายป่วยใจจะได้รู้จักปล่อยวาง เพราะรู้ว่ากายนั้นยิ่งเสื่อมไปตามกาลเวลา สุขภาพองค์รวม หมายถึง ร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และจิตวิญญาณ เป็นโครงการที่ดีมาก สุขภาพองค์รวมคือการรักษาศีลจิตใจในชุมชน พระสงฆ์และประชาชน สุขภาพองค์รวมคือการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชน ประชาชน พระสงฆ์ ให้มีความเข้าใจ สุขภาพองค์รวมการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชน พระสงฆ์ให้มีการเข้าใจ ในการเข้าใจ การแพทย์สมัยใหม่ในปัจจุบันมีแนวโน้มมุ่งเน้นไปที่การดูแลรักษาสุขภาพแบบองค์รวมและการพึ่งพาตนเอง มากกว่าบุคลากรทางการแพทย์มากยิ่งขึ้น เพื่อให้เกิดการรักษาแบบคู่ขนานไปกับวิถีชีวิตของผู้ป่วย อ.อาหาร อ.อารมณ์ อ.อนามัย อาหารลดหวานมันเค็ม อารมณ์ดีไม่เครียด อนามัยดูแลสุขภาพให้แข็งแรงรักษาความสะอาด สุขภาพที่ดี ต้องดีในทุก ๆ ด้าน ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และสังคมประกอบกับความสัมพันธ์กันอย่างดี สุขภาพองค์รวมคือ การมีส่วนร่วมระหว่างชุมชน สุขภาพองค์รวมคือการมีส่วนร่วมระหว่างของชุมชนประชาชนสงฆ์ให้มีการเข้าใจ สุขภาพองค์รวม วัด บ้าน ชุมชน ร่วมกันป้องกันแก้ไขปัญห สุขภาพ การมีส่วนร่วมระหว่างชุมชน ประชาชน พระสงฆ์ ในการจัดกิจกรรม สุขภาพเป็นเรื่องของชีวิต เกี่ยวเนื่องกับภาวะต่าง ๆ 4 ด้าน กาย จิต สังคม และจิตวิญญาณ (ปัญญา) เปรียบกับหลัก วิชา วิมุตติ วิสุทธิ สันติ มีสุขภาพกายและใจที่ดีควบคู่กันทั้ง 2 ด้าน มีการทำงานอย่างมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย สุขภาพก็คือ สุขภาพร่างกายและจิตใจที่แข็งแรงปราศจากโรคภัย ควรลดละเลิกในสิ่งที่จะทำให้สุขภาพไม่ดี เช่น การกิน เราควรจะกินเค็มน้อย หวานน้อย เผ็ดน้อย เหล้า บุหรี่ สิ่งเสพติด เป็นต้น ยึดหลักแนวทางปฏิบัติตามหลักสุขภาพตามวิถีพุทธอย่างต่อเนื่อง พัฒนาตามหลักวิถีพุทธ ให้ดำเนินการตามหลักธรรมที่ถูกต้อง

1.2 สุขภาพองค์รวมเชิงพุทธ

ผลการศึกษาพบว่า การประยุกต์ใช้หลักธรรมใช้ในการดำเนินชีวิตเพื่อให้มีความสุขปลอดโรคปลอดภัย ประกอบด้วย การพัฒนา 4 ด้าน ได้แก่ กายาวนา ศีลาวนา จิตตาวนา ปัญญาภาวนา การออกกำลังกาย ต้องมีเวลาบ้าง การกินสุก กินดิบ การถวายอาหารแก่พระสงฆ์ต้องเรียนรู้เรื่องการฉันอาหาร การกินอาหารที่ดิบ อาหารสุก มีผลกับร่างกายอย่างไร พระสงฆ์ไม่ฉันของดิบ แต่ฆราวาสกินได้ โรคทางกายรักษาด้วยหมอและยา โรคทางใจรักษาด้วยพระธรรมคำสอนของพระพุทธองค์ สุขภาพองค์รวมเชิงพุทธคือแนวทางการดูแลสุขภาพตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาซึ่งมองว่าสุขภาพไม่ได้ หมายถึง การดูแลสุขภาพร่างกายอย่างเดียว แต่ต้องครอบคลุมถึงจิตใจและวิญญาณ ได้ความรู้เกี่ยวกับ สุขภาพดีมาก สุขภาพองค์รวมถึงการให้ความร่วมมือระหว่างวัดและชุมชน ศีลจิตใจและเพื่อนำไปดำรงชีวิต สุขภาพองค์รวมเชิงพุทธคือ สุขภาพ จิตใจ ปัญญา ศีล สุขภาพองค์รวมเชิงพุทธถึงสุขภาพและจิตใจ ส่งผลให้เกิดทั้งประสิทธิผลและประสิทธิภาพ สูงสุดในการรักษาตลอดจนสร้างความตื่นตัวและตระหนักรู้ในการดูแลสุขภาพสุขภาพ สุขภาพแบบองค์รวมคือ การพึ่งตนเองมากขึ้นกว่าบุคลากรทางการแพทย์ การรื้อฟื้นการแพทย์พื้นบ้านภูมิปัญญาท้องถิ่น สมุนไพร การแพทย์แผนไทยและวัฒนธรรมพื้นถิ่น เข้าใจว่า เพื่อร่างกายที่ดี แข็งแรง แล้วจิตใจสังคมและอารมณ์ต้องตามต้องอาศัยความรู้ในเชิงพุทธร่วมด้วย คือ คิดดี พูดดี ทำดี มีศีลธรรม มีศีล 5 เป็นแนวทางในการดำรงชีวิต มีโอวาท 3 และได้ฟังธรรมตามโอกาส สุขภาพองค์รวมเชิงพุทธ คือ สุขภาพ จิตใจ ปัญญา ศีล สุขภาพองค์รวมเชิงพุทธคือ สุขภาพจิตใจปัญญา, สุขภาพองค์รวมเชิงพุทธ การทำอาหารมาถวายพระ ลดเค็มลดหวาน สุขภาพ ปัญญา จิตใจ รักษาศีล, เข้าใจหลักธรรมของพุทธศาสนา มีการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาใช้ในการส่งเสริมสุขภาพแบบองค์รวม คือการนำเอาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มาปฏิบัติเพื่อบำบัดสุขภาพทางใจ, โดยประยุกต์หลักธรรมมาใช้กับสุขภาพจิตสุขภาพกายได้ดีมาก พัฒนาด้านอารมณ์และจิตใจอย่างถูกต้อง

1.3 การส่งเสริมสุขภาพกายเชิงพุทธ

ผลการศึกษาพบว่า มีวินัยในการรับประทานอาหารและการออกกำลังกาย กายาวนา พัฒนาความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ศีลาวนา อยู่ในระเบียบวินัย ไม่เบียดเบียน จิตตาวนา พัฒนาจิตใจให้เข้มแข็งมั่นคง ปัญญาภาวนา รู้เท่าทันเห็นแจ้งในโลกความเป็นจริง ยิ้มแย้มแจ่มใส จิตไม่วิตก ทำใจให้ร่าเริง การออกกำลังกาย การออกกำลังกายทุกวัน ต้องเวลาบ้าง ควรให้ความรู้ในการดูแลสุขภาพใจของคนทั่วไป ให้เข้าใจในสภาพความเป็นจริงของร่างกายของจิตใจว่าเป็นอย่างไร จะรู้จักปล่อยวางลงบ้าง ประกอบด้วยการออกกำลังกาย การดูแลตนจิตใจ โภชนาการ การดูแลสุขภาพอนามัย การฟื้นฟูสุขภาพ การส่งเสริมสุขภาพเพื่อพระภิกษุสงฆ์และชาวบ้านทุกคน คือประชาชนและพระภิกษุสงฆ์ให้ความร่วมมือในการส่งเสริม

สุขภาพ ลดเค็มและหวาน นึ่งสมาธิและเดินจงกรม ให้มีสมาธิในการใช้ชีวิต มีความตั้งใจในการดำเนินชีวิต ในการดูแลสุขภาพ ศีล จิตใจ ให้มีสมาธิในการใช้ชีวิต มีความตั้งใจในการดำเนินชีวิตในการดูแลสุขภาพ ศีล และจิตใจ ภูมิปัญญาท้องถิ่น สมุนไพร การแพทย์แผนไทย และวัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นต้น มีความเกี่ยวข้องกับภาวะด้านต่าง ๆ 4 ด้าน คือ กาย จิต สังคม และจิตวิญญาณ อันนำไปสู่ความสุขในชีวิต ส่งเสริมให้มีการรักษาศีล 5 ให้ครบ ตักบาตร ทำบุญทำทาน ให้มีสมาธิในการใช้ชีวิต มีความตั้งใจในการดำเนินชีวิตในการดูแลสุขภาพ ให้มีสมาธิในการใช้ชีวิต มีความตั้งใจ ในการดำเนินชีวิต ดำเนินด้านจิตใจ ดูแลสุขภาพ ดูแลการออกกำลังกายรักษาสุขภาพ กินอาหารที่มีประโยชน์ ออกกำลังกายสม่ำเสมอ ดูแลสุขภาพ ควรมีผู้นำ การบริหารร่างกายทุกเย็นทุกวัน เช่น ยืน เดิน นึ่งสมาธิ ให้มีความสำคัญกับการพัฒนาทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจแบบควบคู่ กันเพราะใจมีส่วนสำคัญในการดูแลสุขภาพ การให้ความรู้เกี่ยวกับการภาวนา เพื่อรับอารมณ์และจิตใจ เน้นศึกษาหลักธรรม ให้เหมาะสมถูกต้องในการยึดถือปฏิบัติ เน้นประยุกต์หลักธรรมทั้งทาง กาย วาจา ใจ ให้ถูกต้องเหมาะสม

3. ผลการพัฒนากิจกรรมส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธของสมัชชาสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด

ผลการศึกษาการพัฒนากิจกรรมส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธของสมัชชาสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด มี 3 ด้าน คือ

3.1 กิจกรรมสมาธิบำบัด รูปแบบการจัดกิจกรรมฝึกสมาธิ โดยมีพระสงฆ์หรือผู้เชี่ยวชาญนำฝึกเน้นการหายใจ และการเจริญสติ เพื่อฝึกสมาธิ ปฏิบัติธรรม และเรียนรู้การจัดการความเครียด โดยให้ผู้เข้าร่วมบันทึกความรู้สึกและอารมณ์ ประจำวัน เพื่อสังเกตการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาสติ

3.2 กิจกรรมด้านสุขภาพปัญญา รูปแบบการจัดกิจกรรมเวทีเสวนาธรรมะ เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และมุมมองเกี่ยวกับหลักธรรมที่นำมาประยุกต์ใช้ในชีวิต จัดชั้นเรียนศึกษาพระไตรปิฎกและหลักธรรมสำคัญ เน้นการ วิเคราะห์และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน โดยใช้หลักอริยสัจ 4 ในการวิเคราะห์และแก้ไขปัญหาชีวิต โดยจัดทำเป็นกลุ่มย่อย เพื่อช่วยเหลือกัน

3.3 กิจกรรมด้านสุขภาพสังคม รูปแบบการจัดกิจกรรมทำบุญตักบาตร เพื่อส่งเสริมการเสียสละ และการอยู่ ร่วมกันรวมกลุ่มทำกิจกรรมช่วยเหลือชุมชน เช่น ทำความสะอาดวัด ช่วยเหลือผู้สูงอายุ เป็นต้น จัดกิจกรรมใกล้เคียงความ ชัดแย้งในชุมชนด้วยหลักพุทธธรรม เน้นการให้อภัยและเมตตา

สรุปรูปแบบกิจกรรมทั้งหมดนี้จะช่วยส่งเสริมสุขภาพแบบองค์รวมตามหลักพุทธศาสนา โดยคำนึงถึงความสมดุล ของจิตใจ ปัญญา และความสัมพันธ์กับสังคม อันจะนำไปสู่การมีชีวิตที่สมบูรณ์และมีความสุขอย่างแท้จริง

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยกระบวนการพัฒนากิจกรรมส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธของสมัชชาสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ด้านการดำเนินงานกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธ ควรอบรมให้ความรู้ตามโอกาสและสภาวะสังคมตามสถานการณ์ที่ ประสบอยู่ในขณะนั้น การประชุมวางแผน ดำเนินการตามแผน ตรวจสอบการประเมิน กำหนดเป็นมาตรการและปรับปรุงให้ดีขึ้น อบรมให้ความรู้คนที่มา สร้างเครือข่าย มีการสนับสนุนกิจกรรม เปิดโอกาสให้ประชาชนติดตามประเมินผล กลุ่มสุขภาพระหว่างหน่วยงานรัฐและประชาชนในชุมชนและวัดให้ดูแลสุขภาพความเป็นอยู่ในด้านอาหารการกินและสุขภาพ และควรจัดกิจกรรมส่งเสริมการดำเนินงาน และให้ข้อมูลข่าวสารอย่างต่อเนื่องทั่วถึง ด้านการประชุมวางแผนงานและ มอบหมายงาน ควรให้มีการประชุมตามที่เครือข่ายกำหนดอาจจะเป็น 2 ครั้ง เพื่อวางแผนการจัดกิจกรรมหรือโครงการ พัฒนาเครือข่ายตามสภาวะแวดล้อมทางสุขภาพ มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ มีการแบ่งพื้นที่รับผิดชอบ มอบหมายให้ผู้ มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วน จัดประชุมระดับจังหวัด อำเภอ ตำบล และหมู่บ้านเพื่อให้ทั่วถึง ให้มีการประชุมวางแผนตาม วาระที่กำหนด พร้อมทั้งมอบหมายงานให้ดีและถูกต้อง มีการติดตาม ประเมินผล พร้อมฟังสรุปปัญหาและสามารถแก้ไข ปัญหาได้อย่างดี ใช้กระบวนการมีส่วนร่วมจากหลายภาคส่วน ทั้งหน่วยงานภาครัฐ เอกชนและชุมชนในพื้นที่ ด้านการ ออกแบบและทำกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธ ส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธโดยใช้หลักธรรมภาวนา 4 ด้าน คือ กายภาวนา ศีลภาวนา จิตตภาวนา ปัญญาภาวนา ร่างกายที่แข็งแรงมาจากจิตใจที่เข้มแข็งและจิตใจที่เข้มแข็งอยู่ในร่างกายที่แข็งแรง ควบคู่ไปกับสติปัญญาที่ดี มุ่งเน้นการสร้างเสริมสุขภาพะทั้งร่างกาย และจิตใจฝ่ายกิจกรรมต่าง ๆ ในวัดและชุมชนตัวอย่าง หนึ่งคือ โครงการ “วัดปลอดบุหรี่” เป็นต้น มีการส่งเสริมสุขภาพอยู่ดีกินดี ลด หวาน มัน เค็ม สุขภาพจิต-กายดี มีครบถ้วน

จัดอบรมประชาสัมพันธ์ ทำกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพตามพื้นที่กลุ่มเป้าหมายอย่างทั่วถึง ออกสำรวจข้อมูลด้านสุขภาพแก่ประชาชนในชุมชนเป้าหมายอย่างต่อเนื่อง มีการออกแบบและทำกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธดีมาก ด้านการติดตามและสรุปผลการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธ เกี่ยวข้องกับภาคีเครือข่ายและชุมชนท้องถิ่นโดยกระบวนการหลัก ๆ ประกอบด้วย การขับเคลื่อนและติดตามกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในเวทีสมัชชาสุขภาพ เพื่อให้เกิดการดำเนินการที่เป็นรูปแบบธรรมในพื้นที่ ติดตามและให้ความรู้สำคัญแก่สิ่งที่มีผลกระทบต่อสุขภาพ เช่น สิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวเราสังคมและสิ่งแวดล้อม มีการออกมาติดตาม และให้ความรู้เป็นระยะ ดูแลสุขภาพของประชาชนและพระสงฆ์ ติดตามดูแลชักถามตามความเป็นอยู่ขอชาวบ้านในเรื่องสมัชชาสุขภาพ จัดทำแบบสอบถามและประเมินโดยกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในหมู่บ้านเพื่อความสะดวกในการดำเนินงาน มีการติดตามประเมินผลจากสมาชิกผู้เข้าร่วมโครงการโดยการคัดกรองปัญหาเรื่องสุขภาพ มีการติดตามและสรุปผลการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธดีมาก ซึ่งสอดคล้องกับ พระปัดระพิน พุทธิสาร (2563) ที่ได้ศึกษารูปแบบการประยุกต์ใช้พุทธเศรษฐศาสตร์ในชุมชนต้นแบบในประเทศไทย แล้วพบว่า มีการประยุกต์ด้วยหลักธรรมผ่านวิถีความเชื่อทางศาสนาและวิถีของการดำเนินชีวิต ซึ่งประยุกต์ด้วยการพาทำ นำให้ดูผ่านรูปแบบของกิจกรรม ทั้งสองชุมชนมีวิถีของวัดและวิถีของศาสนาเป็นเครื่องกำหนด รูปแบบและแนวทางการประยุกต์จึงดำเนินไปภายใต้วิถีทางศาสนา วัด พระสงฆ์และรวมอยู่ในวิถีวัฒนธรรมภายในชุมชน บนกรอบการพัฒนาใน 4 ด้าน ประกอบด้วย การพัฒนาระบบการออมชุมชนตามหลักอภินิหารสัมปทา (การขยันหา) การพัฒนาระบบการออมชุมชนตามหลักอารักขสัมปทา (การรักษาไว้) การพัฒนาระบบการออมชุมชนตามหลักกัลยาณมิตตตา (การมีใจต่อกัลยาณมิตร) และการพัฒนาระบบการออมชุมชนตามหลักสมชีวิตา (การใช้ชีวิตแบบพอเพียง) อภิปรายได้ว่า การประยุกต์ด้วยหลักธรรมนั้นช่วยให้การพัฒนางานกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธและวิถีของการดำเนินชีวิตดำเนินไปในทางที่ดีขึ้น

ผลจากการวิจัยศึกษาแนวทางการพัฒนางานกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธของสมัชชาสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่าด้านสุขภาพองค์รวม คือ การรักษาสุขภาพกายควรใช้แนวทางของศาสนาร่วมด้วยเพื่อให้รู้จักตามความเป็นจริงของชีวิต เมื่อกายป่วยใจจะได้รู้จักปล่อยวางเพราะรู้ว่ากายนั้นยิ่งเสื่อมไปตามกาลเวลา สุขภาพองค์รวมคือการมีส่วนร่วมระหว่างของชุมชนประชนสงฆ์ให้มีการเข้าใจ, สุขภาพองค์รวม วัด,บ้าน,ชุมชน ร่วมกันป้องกันแก้ไขปัญหาสุขภาพ มีสุขภาพกายและใจที่ดีควบคู่กันทั้ง 2 ด้าน มีการทำงานอย่างมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย ยึดหลักแนวทางปฏิบัติตามหลักสุขภาพตามวิถีพุทธอย่างต่อเนื่อง พัฒนาตามหลักวิถีพุทธ ให้ดำเนินการตามหลักธรรมที่ถูกต้อง สุขภาพองค์รวมเชิงพุทธ คือ การประยุกต์ใช้หลักธรรมใช้ในการดำเนินชีวิตเพื่อให้มีความสุขปลอดโรคปลอดภัย, ประกอบด้วย การพัฒนา 4 ด้าน ได้แก่ กายภาวนา ศิลภาวนา จิตตภาวนา ปัญญาภาวนา โรคทางกายรักษาด้วยหมอและยา โรคทางใจรักษาด้วยพระธรรมคำสอนของพระพุทธองค์ ทาง การดูแลสุขภาพตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาซึ่งมองว่าสุขภาพไม่ได้ หมายถึง การดูแลสุขภาพร่างกายอย่างเดียว แต่ต้องครอบคลุมถึงจิตใจและวิญญาณ สุขภาพองค์รวมเชิงพุทธ คือ สุขภาพ จิตใจ ปัญญา ศิล การส่งเสริมสุขภาพกายเชิงพุทธ วินัยในการรับประทานอาหารและการออกกำลังกาย กายภาวนา พัฒนาคความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ศิลภาวนา อยู่ในระเบียบวินัย ไม่เบียดเบียน จิตตภาวนา พัฒนาจิตใจให้เข้มแข็งมั่นคง ปัญญาภาวนา รู้เท่าทันเห็นแจ้งในโลกความเป็นจริง ควรให้ความรู้ในการดูแลรักษาใจของคนทั่วไป ให้เข้าใจในสภาพความเป็นจริงของร่างกายของจิตใจว่าเป็นอย่างไร จะได้รู้จักปล่อยวางลงบ้าง ให้มีสมาธิในการใช้ชีวิต มีความตั้งใจในการดำเนินชีวิตในการดูแลสุขภาพ ศิล และจิตใจ ควรมีผู้นำการบริหารร่างกายทุกเย็นทุกวัน เช่น ยืน เดิน นั่งสมาธิ ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจแบบควบคู่กัน เพราะใจมีส่วนสำคัญในการดูแลสุขภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ พระมหาไกรวรรณ ชินทตติโย (ปุ่นขันธ) และคณะ (2561) ศึกษาการบูรณาการหลักพุทธธรรมในการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุขององค์กรชุมชน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม พบว่าการบูรณาการหลักพุทธธรรมในการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ ที่สำคัญที่สุดก็คือ การปลูกฝังให้คนเป็น พลเมืองดี มีคุณธรรมจริยธรรม เพื่อก่อให้เกิดความสงบสุขในสังคม วิธีการหนึ่งที่น่าจะให้ผลดีในการปลูกฝังและพัฒนา คือ การนำหลักไตรสิกขามาประยุกต์ใช้ เนื่องจากไตรสิกขาเป็นระบบและเป็นกระบวนการในการฝึกฝน อบรม ฝึกหัด เพื่อพัฒนาคนใน 3 ด้าน คือ ด้านพฤติกรรม เรียกว่า ศิล พัฒนาจิตใจ เรียกว่า สมาธิ และพัฒนาปัญญา เรียกว่า ปัญญา ทั้งนี้ก็เพื่อให้บุคคลมีการดำเนินชีวิตในวิถีที่ถูกต้องดีงาม โดยนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา (ไตรสิกขา) มาประยุกต์ใช้ในการบริหารและพัฒนาคน

ในองค์กร เป็นต้น อภิปรายได้ว่า การพัฒนากิจกรรมส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธนั้นช่วยการปลูกฝังให้คนเป็นดี เพื่อก่อให้เกิดความสงบสุขในสังคม ทำให้สุขภาพกายและใจดีขึ้นตาม

ผลจากการวิจัยการพัฒนากิจกรรมส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธของสมัชชาสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า กิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพจิตเชิงพุทธ ควรให้ความรู้เรื่องจิตใจตามพระธรรม มีการฝึกอบรมจิต สมาธิ เพื่อจะได้รู้จักทำจิตไม่ให้ฟุ้งซ่าน ควรให้ข้อคิดข้อธรรม หากจะกล่าวถึงหลักทางพระพุทธศาสนาก็เปรียบได้กับหลัก วิชา วิมุติ วิสุทธิ สันติ, ยึดทางพุทธศาสนาทำจิตใจให้สงบ จัดกิจกรรมหลากหลายด้านศาสนา การนำหลักธรรมไปใช้ในการปฏิบัติจริง ให้พัฒนาเป็นองค์กรรวมตามหลักธรรมที่สามารถปฏิบัติได้ จัดกิจกรรมพัฒนาตามหลักวิถีพุทธอยู่เสมอ กิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพปัญญาเชิงพุทธ ปัญญาภavana ฝึกอบรมปัญญา รู้ทันเห็นแจ้งโลกความเป็นจริง แก้ปัญหาด้วยปัญญา ควรให้ความรู้ความเข้าใจในการดูแลสุขภาพให้มากขึ้น ควรให้มีการอบรมจิตฝึกสมาธิควบคู่กันไปด้วย ควรให้พระธรรมมาอบรมให้ความรู้ในการดำเนินชีวิตตามสมควร จัดกิจกรรมบริหารปัญญา เจริญจิตภาวนาพัฒนาทางความคิด เรียนรู้ตามหลักความจริงตามธรรมชาติ ส่งเสริมให้ประชาชน สุขภาพดี สามารถพึ่งตนเองได้ นำมาปฏิบัติตามหลักธรรมทางพุทธศาสนา ความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพสังคมเชิงพุทธ ส่งเสริมให้ความรู้ อบรมจิตสมาธิ ให้หลักธรรมมาแสดงนำมาเสนอให้ข้อคิด ประเมินผล การสร้างความรู้และการศึกษา การสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือ การสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดี การสนับสนุนด้านจิตใจ การส่งเสริมสุขภาพจิต การสอนให้มนุษย์รู้จักตนเอง รู้จักร่างกายและจิตของตนจะได้บำรุงรักษาร่างกายและจิตใจให้ดำรงอยู่อย่างปกติสุข ควรให้การทบทวนความรู้แก่ประชาชน จัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทุกวันหรือวันที่ร่วมกิจกรรมตอนเย็น จันทร์ พุธ ศุกร์ เติบจงกรม นั่งสมาธิ หรือออกกำลังกายมาก ๆ ซึ่งสอดคล้องกับ พระโสภณพัฒนบัณฑิต และคณะ (2562) ที่ได้ศึกษาการขับเคลื่อนระบบสุขภาพโดยใช้ธรรมนูญสุขภาพชุมชนวิถีพุทธตำบลหนองตาไก้ อำเภอนาคู จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า การมีทุนทางสังคมที่หล่อหลอมด้วยพระพุทธศาสนา ถือเป็นการนำจุดแข็งของการมีวิถีชีวิต ประเพณีและวัฒนธรรมของชุมชนวิถีพุทธมาปรับใช้ในการแก้ไขปัญหาสุขภาพชุมชน อภิปรายได้ว่า การพัฒนากิจกรรมส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธช่วยให้จิตไม่ฟุ้งซ่าน สามารถนำหลักธรรมไปใช้ในการปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้

องค์ความรู้ใหม่

กระบวนการพัฒนากิจกรรมส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธของสมัชชาสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด ควรจัดให้มีการอบรมให้ความรู้ตามโอกาสและสภาวะสังคมตามสถานการณ์ที่ประสบอยู่ในขณะนั้น การประชุมวางแผน ดำเนินการตามแผน ตรวจสอบผลการประเมิน กำหนดเป็นมาตรการและปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น อบรมให้ความรู้คนที่มาสร้างเครือข่าย มีการสนับสนุนกิจกรรม เปิดโอกาสให้ประชาชนติดตามประเมินผล กลุ่มสุขภาพระหว่างหน่วยงานรัฐและประชาชนในชุมชนและวัดให้ดูแลสุขภาพความเป็นอยู่ในด้านอาหารการกินและสุขภาพและควรจัดกิจกรรมส่งเสริมการดำเนินงาน และให้ข้อมูลข่าวสารอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ กระบวนการมีส่วนร่วมจากหลายภาคส่วน ออกสำรวจข้อมูลด้านสุขภาพแก่ประชาชนในชุมชนเป้าหมายอย่างต่อเนื่อง มีการออกแบบและทำกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธดีมาก สรุปผลการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธเกี่ยวข้องกับภาคีเครือข่ายและชุมชนท้องถิ่นโดยกระบวนการหลัก ๆ ประกอบด้วย การขับเคลื่อนและติดตามกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในเวทีสมัชชาสุขภาพ เพื่อให้เกิดการดำเนินการที่เป็นรูปแบบธรรมในพื้นที่ ติดตามและให้ความรู้สำคัญแก่สิ่งที่มีผลกระทบต่อสุขภาพ มีการออกมาติดตาม และให้ความรู้เป็นระยะ ดูแลสุขภาพของประชาชนและพระสงฆ์

แนวทางการพัฒนากิจกรรมส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธของสมัชชาสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ดควรยึดหลักการของสุขภาพองค์รวมคือการมีส่วนร่วมระหว่างของชุมชนประสานส่งเสริมให้มีการเข้าใจ สุขภาพองค์รวม วัด, บ้าน, ชุมชน ร่วมกันป้องกันแก้ไขปัญหาสุขภาพ มีสุขภาพกายและใจที่ดีควบคู่กัน การประยุกต์ใช้หลักธรรมใช้ในการดำเนินชีวิตเพื่อมีความสุขปลอดโรค ปลอดภัย ประกอบด้วย การพัฒนา 4 ด้าน ได้แก่ กายภาวนา ศีลภาวนา จิตตภาวนา ปัญญาภาวนา โรคทางกายรักษาด้วยหมอและยา โรคทางใจรักษาด้วยพระธรรมคำสอนของพระพุทธองค์ ทาง การดูแลสุขภาพตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาซึ่งมองว่าสุขภาพไม่ได้ หมายถึง การดูแลสุขภาพร่างกายอย่างเดียว แต่ต้องครอบคลุมถึงจิตใจและวิญญาณสุขภาพองค์รวมเชิงพุทธ คือ สุขภาพ จิตใจ ปัญญา ศีล

การพัฒนากิจกรรมส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธของสมาชิกสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด การกิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพจิตเชิงพุทธ ควรให้ความรู้เรื่องจิตใจตามพระธรรม ควรมีการฝึกอบรมจิต สมาธิ การจัดกิจกรรมทางปัญญาเชิงพุทธ จัดให้มีการให้ความรู้ ด้วยการให้สัมผัสรู้ทันเห็นแจ้งโลกความเป็นจริง แก้ปัญหาด้วยปัญญา ด้วยการอบรมจิตฝึกสมาธิควบคู่กันไปด้วย ควรให้พระมาอบรมให้ความรู้ในการดำเนินชีวิตตามสมควร จัดกิจกรรมหลากหลายด้านศาสนา การนำหลักธรรมไปใช้ในการปฏิบัติจริง ให้พัฒนาเป็นองค์กรรวมตามหลักธรรมที่สามารถปฏิบัติได้ จัดกิจกรรมพัฒนาตามหลักวิถีพุทธอยู่เสมอ กิจกรรมการส่งเสริมสังคมเชิงพุทธ ส่งเสริมให้ความรู้ อบรมจิตสมาธิ ให้หลักธรรมมาแสดงนำมาเสนอให้ข้อคิด ประเมินผล การสร้างความรู้และการศึกษา การสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือ การสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดี และปลูกจิตสำนึกในการช่วยเหลือสังคมที่ตนเองอาศัยอยู่

การพัฒนากิจกรรมส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธของสมาชิกสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

สรุปผลการวิจัย

กระบวนการพัฒนากิจกรรมส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ควรมีการอบรมและเผยแพร่ความรู้ตามสภาวะสังคมในขณะนั้น โดยมีการประชุมวางแผนและติดตามผลอย่างต่อเนื่อง การสร้างเครือข่ายและสนับสนุนกิจกรรมเป็นสิ่งสำคัญ ควรมีการประชุมระดับจังหวัด อำเภอ และหมู่บ้านเพื่อให้มีการมีส่วนร่วมอย่างทั่วถึง กิจกรรมควรใช้หลักธรรมในการส่งเสริมสุขภาพทั้งสี่ด้าน ได้แก่ กายภาวนา ศิลภาวนา จิตตภาวนา และปัญญาภาวนา โดยมุ่งเน้นการสร้างเสริมสุขภาพทั้งร่างกายและจิตใจ เช่น โครงการ “วัดปลอดบุหรี่” ควรมีการสำรวจข้อมูลด้านสุขภาพในชุมชนอย่างต่อเนื่อง

แนวทางการพัฒนากิจกรรมส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธ พบว่า การรักษาสภาพควรใช้แนวทางทางศาสนาเพื่อให้เข้าใจความเป็นจริงของชีวิต สุขภาพองค์รวมต้องมีการมีส่วนร่วมจากชุมชน วัด และบ้านในการป้องกันและแก้ไขปัญหาสุขภาพ โดยเน้นการทำงานร่วมกันตามหลักการของพระพุทธศาสนา ส่วนการส่งเสริมสุขภาพกายควรมีวินัยในการรับประทานอาหารและการออกกำลังกาย พร้อมกับการพัฒนาจิตใจให้เข้มแข็ง ควรมีการฝึกอบรมจิตและการทำสมาธิเพื่อให้มีสมาธิในชีวิตประจำวัน

การพัฒนากิจกรรมส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพจิตเชิงพุทธควรเน้นการให้ความรู้เกี่ยวกับจิตใจตามหลักพระธรรม โดยมีการฝึกอบรมสมาธิเพื่อป้องกันการฟุ้งซ่าน ควรจัดกิจกรรมที่หลากหลายและนำหลักธรรมไปปฏิบัติจริง เพื่อพัฒนาองค์รวมตามหลักธรรมที่สามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในด้านการส่งเสริมสุขภาพปัญญาเชิงพุทธ ควรมีการฝึกอบรมเพื่อให้ประชาชนรู้ทันและเห็นแจ้งในความเป็นจริง รวมถึงการแก้ปัญหาด้วยปัญญา โดยมีการอบรมจิตและสมาธิควบคู่กันไป เพื่อส่งเสริมการพัฒนาความคิดตามหลักธรรมชาติดีและสร้างความสามารถในการพึ่งตนเอง สำหรับกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพสังคมเชิงพุทธ ควรมีการให้ความรู้และอบรมจิตสมาธิ พร้อมทั้งเสนอหลักธรรมเพื่อสร้างข้อคิดและการประเมินผล การสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือในชุมชน รวมถึงการสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดีและสนับสนุนด้านจิตใจ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1.1 ควรรอบรู้ให้ความรู้ตามโอกาสและสภาวะสังคมตามสถานการณ์ที่ประสบอยู่ในขณะนั้น การประชุมวางแผนดำเนินการตามแผน ตรวจสอบผลการประเมิน กำหนดเป็นมาตรการและปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น
- 1.2 อบรมให้ความรู้คนเฒ่า สร้างเครือข่าย มีการสนับสนุนกิจกรรม เปิดโอกาสให้ประชาชนติดตามประเมินผล
- 1.3 ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมการดำเนินงาน และให้ข้อมูลข่าวสารอย่างต่อเนื่องทั่วถึง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรศึกษาหลักธรรมอื่นในการพัฒนากิจกรรมส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธของสมัชชาสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อเป็นการส่งเสริมสุขภาพให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
- 2) ควรศึกษาการพัฒนากิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธที่เหมาะสมในพื้นที่อื่น ๆ
- 3) ควรศึกษากิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพวิถีพุทธในด้านอื่น ๆ เพื่อเป็นการส่งเสริม สนับสนุน ในการพัฒนาสุขภาพตามแบบวิถีพุทธยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ. (2550). พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550. นนทบุรี: กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข.
- พระปลัดระพิน พุทธิสาร. (2563). รูปแบบการประยุกต์ใช้พุทธเศรษฐศาสตร์ในชุมชนต้นแบบในประเทศไทย. วารสารบัณฑิตแสงโคมคำ, 5(2), 277–293.

- พระมหาไกรวรรณ ชินทตติโย (ปุ่นขันธ), พระปลัดสมชาย ปโยโค (ดำเนิน), พระมหาสุรชัย ชยาภิวัฒน์โน (พุดชู), แม่ชีกุล ภาณ แก้ววิสัย, โยตะ ชัยวรมันกุล และ ชัตติยา ด้วงสำราญ. (2561). การบูรณาการหลักพุทธธรรมในการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุขององค์กรชุมชน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม. *วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์*, 14(1), 83-96.
- พระโสภณพัฒนบัณฑิต, ธวัชรรัตน์ แดงหาญ และ พระประเสริฐศักดิ์ รตนบุญโน. (2562). การขับเคลื่อนระบบสุขภาพ โดยใช้ ธรรมนูญสุขภาพชุมชนวิถีพุทธตำบลหนองตาไก่ อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด. *วารสารวิชาการธรรมทรรศน์*, 19(2), 1-11.
- สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. (2559). *การสาธารณสุขไทย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- Pender, N. J., Murdaugh, C. L., & Parsons, M. A. (2006). *Health promotion in nursing practice*. (5th ed.) New Jersey: Pearson Education.

The Effects of Learning Management Using the TGT Cooperative Technique Approach on the Spelling Through Reading and Writing Abilities of First Year Elementary School Students

Thaweesak Yuyatmak^{1*} and Dendow Chollawit²

¹ Master of Education (Teaching Thai Language), Faculty of Education, Ramkhamhaeng University, Thailand

² Faculty of Education, Ramkhamhaeng University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: tiddyball04@gmail.com

ABSTRACT

This research aimed to compare the reading and spelling abilities of Grade 1 students before and after instruction using the TGT (Teams-Games-Tournaments) cooperative learning method. This was a pre-experimental study using a one-group pretest-posttest design. The target population was 64 Grade 1 students from two classrooms in a school in Prachuap Khiri Khan Province, enrolled in the second semester of the 2024 academic year. Cluster random sampling was employed by randomly selecting one classroom as a cluster, and all 30 students in that classroom were included as the sample. The data collection instrument was a 30-item test to measure reading and spelling abilities, with a content validity of 1.00, reliability of 0.80, difficulty index between 0.60-0.80, and discrimination index between 0.20-0.53. The experimental tool was 9 lesson plans using the TGT cooperative instructional method, each lasting 60 minutes, with a quality rating of “most appropriate” (mean = 4.65). Data were analyzed using mean, standard deviation, and t-test. The results revealed that students who learned using the TGT cooperative instructional method had significantly higher posttest scores in reading and spelling abilities compared to the pretest scores at the 0.05 level of significance.

Keywords: Spelling Through Reading and Writing Abilities, TGT Cooperative Technique, First Year Elementary School Students

ผลการจัดการเรียนรู้โดยวิธีการสอนแบบร่วมมือเทคนิค TGT ที่มีต่อการพัฒนาความสามารถในการอ่านและการเขียนสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

ทวีศักดิ์ อยู่ญาติมาก^{1*} และ เต้นดาว ชลวิทย์²

¹ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ประเทศไทย

² คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: tiddyball04@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านและการเขียนสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ทั้งก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค TGT การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองขั้นต้น (Pre Experimental Designs) โดยใช้แบบแผนการวิจัยแบบกลุ่มเดียว มีการทดสอบก่อนและหลังการทดลอง (One-Group Pretest-Posttest Intervention) เพื่อวัดผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการทดลอง ประชากรกลุ่มเป้าหมาย คือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนแห่งหนึ่งในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 2 ห้องเรียน รวมทั้งสิ้น 64 คน ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 การคัดเลือกตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มโดยอาศัยความน่าจะเป็น (Probability Sampling) ประเภทการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยสุ่มเลือกห้องเรียน จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 30 คน มาใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล คือ 1) แบบทดสอบวัดความสามารถด้านการอ่านและการเขียนสะกดคำ จำนวน 30 ข้อ ซึ่งมีค่าความตรงเชิงเนื้อหา คือ 1.00 ค่าความเที่ยง คือ 0.80 ค่าความยาก ระหว่าง 0.60 – 0.80 และค่าอำนาจจำแนก ระหว่าง 0.20 – 0.53 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง คือ แผนการจัดการเรียนรู้โดยวิธีการสอนแบบร่วมมือด้วยเทคนิค TGT จำนวน 9 แผนการเรียนรู้ แผนละ 1 คาบ แผนละ 60 นาที ซึ่งมีคุณภาพในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 4.65 การวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินการโดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบความแตกต่างของคะแนนทดสอบทั้งการทดลองโดยใช้การทดสอบค่าทีแบบกลุ่มตัวอย่างไม่อิสระ (dependent samples t-test) ผลการศึกษา พบว่าผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค TGT มีความสามารถในการอ่านและการเขียนสะกดคำสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: การอ่านและการเขียนสะกดคำ, การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค TGT, นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

© 2025 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

การอ่านมีความสำคัญต่อการพัฒนาทักษะการอ่านของนักเรียน โดยช่วยให้เกิดความเข้าใจในสาระสำคัญที่ผู้เขียนต้องการสื่อสาร ส่งเสริมการคิดและการเข้าใจเนื้อหา รวมถึงพัฒนาการอ่านในระดับที่สูงขึ้น เพื่อเสริมสร้างความรู้และการเรียนรู้ต่อไป (ณัฐพงศ์ เชื้อเพชร และยุวัฒน์ คล้ายมงคล, 2561) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 การจัดการเรียนรู้ในรายวิชาภาษาไทยควรเน้นการอ่านและการเขียนสะกดคำ การอ่านหนังสืออย่างถูกต้องถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดจุดมุ่งหมายในการพัฒนาทักษะนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 เพื่อวางรากฐานที่มั่นคงสำหรับการอ่านและการเขียน และสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 จะต้องพัฒนาความสามารถให้สูงขึ้นจนสามารถอ่านและเขียนได้อย่างคล่องแคล่ว (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553)

ปัจจุบัน ผลกระทบจากการอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้มีผลต่อการเรียนรู้ในวิชาอื่น เนื่องจากการอ่านเป็นเครื่องมือสำคัญในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง การสอนการอ่านควรเริ่มเมื่อผู้เรียนสามารถอ่านเป็นคำได้ในช่วงปฐมวัย โดยเด็กจะเรียนรู้การอ่านผ่านการจำคำพื้นฐาน และเมื่อเข้าสู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวนคำที่ต้องเรียนรู้จะเพิ่มขึ้นอย่างมาก ซึ่งการอ่านสะกดคำช่วยให้ผู้เรียนสามารถประสมคำและอ่านหนังสือได้ด้วยตนเอง การแจกลูกสะกดคำควรดำเนินการในช่วงชั้นที่ 1

(ประถมศึกษาปีที่ 1-3) เพื่อปรับวิธีการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมตามความสามารถของผู้เรียน โดยเฉพาะในวิชาภาษาไทยที่โรงเรียนบ้านปากน้ำปราณ พบว่าปัญหาหลักคือทักษะการอ่านสะกดคำซึ่งส่งผลต่อทักษะการอ่านประเภทอื่น (พิมลพร พงษ์ประเสริฐ, 2563) นอกจากนี้ การเขียนสะกดคำก็มีความสำคัญไม่แพ้กัน เพราะการเขียนที่ผิดอาจทำให้ความหมายเปลี่ยนไป ส่งผลต่อการสื่อสาร ดังนั้นผู้สอนควรส่งเสริมให้ผู้เรียนฝึกเขียนสะกดคำอย่างสม่ำเสมอ เพื่อเป็นพื้นฐานที่สำคัญสำหรับการเขียนรูปแบบอื่น (ธีรรัตน์ ไกรสีขาว, 2563)

จากความสำคัญของการอ่านและการเขียนสะกดคำ กระทรวงศึกษาธิการได้ตระหนักถึงความจำเป็นในการพัฒนาทักษะเหล่านี้ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับการเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้น โดยได้กำหนดนโยบายการจัดการศึกษาที่เน้นคุณภาพการอ่านที่เข้าใจและการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ มาตรการนี้มุ่งหวังให้ผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานสามารถอ่านออกเขียนได้ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม สภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร จากการประเมินความสามารถด้านการอ่านออกของผู้เรียนพบว่าในปีการศึกษา 2565 มีผลการอ่านอยู่ในระดับดีร้อยละ 66.70 และปีการศึกษา 2566 ลดลงเหลือร้อยละ 64.52 ซึ่งต่ำกว่ามาตรฐานที่ควรอยู่ในระดับดีมากร้อยละ 80 แสดงให้เห็นว่าผู้เรียนมีปัญหาในการอ่านออกเสียงและการสะกดคำ ซึ่งควรได้รับการแก้ไขตั้งแต่เริ่มต้น หากไม่มีการแก้ไขอาจนำไปสู่การอ่านและเขียนที่ไม่ถูกต้องในอนาคต ดังนั้นผู้เรียนควรได้รับการฝึกฝนทักษะการอ่านและการสะกดคำควบคู่กับการเขียน โดยครูผู้สอนควรค้นหาแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อดึงดูดความสนใจของผู้เรียน (ประยูติ บุญมาลา, 2550) ซึ่งสาเหตุของการสะกดคำผิดอาจเกิดจากการขาดประสบการณ์เกี่ยวกับคำนั้น ๆ และปัญหาเรื่องหลักการใช้อักษร เช่น การเขียนคำที่ประวิสรรชนีย์และไม่ประวิสรรชนีย์ การใช้ ศ ษ ส การใช้ตัวการันต์ การผันวรรณยุกต์ และการใช้มาตราตัวสะกด

จากปัญหาที่เกิดขึ้น ผู้วิจัยจึงมุ่งพัฒนาความสามารถในการอ่านและการเขียนสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยเสนอรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค TGT (Teams-Games-Tournaments) ซึ่งเป็นวิธีการที่ส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านการทำงานร่วมกันในกลุ่มที่มีความสามารถแตกต่างกัน ผู้เรียนจะต้องช่วยเหลือกันในการศึกษาค้นคว้าและบรรลุเป้าหมายร่วมกัน พร้อมจัดกิจกรรมแข่งขันระหว่างกลุ่มเพื่อสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีและมอบรางวัลให้กับกลุ่มที่ทำคะแนนสูงสุด วิธีการจัดการเรียนรู้แบบ TGT ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ (1) การกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนด้วยเกมหรือเพลง (2) การศึกษาเนื้อหาสาระร่วมกัน (3) การจัดตั้งกลุ่มตามระดับความสามารถ (4) การแข่งขันตอบคำถาม และ (5) การสรุปคะแนนรวมของกลุ่มและมอบรางวัล จากการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยตระหนักถึงความสำคัญของการแก้ไขปัญหากลุ่มการอ่านและการเขียนสะกดคำที่อาจส่งผลต่อการเรียนรู้ในอนาคต ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะนำวิธีการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค TGT มาใช้เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านและการเขียนสะกดคำของผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โดยมุ่งหวังให้ผู้เรียนมีความรู้และความเข้าใจ ในเรื่องการอ่านและการเขียนสะกดคำ นอกจากนี้ยังช่วยให้ผู้เรียนรู้สึกสนุกสนานและมีความสุขในการเรียนวิชาภาษาไทย พร้อมทั้งสร้างพื้นฐานสำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านและการเขียนสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ทั้งก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบร่วมมือด้วยเทคนิค TGT

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองโดยใช้แบบแผนการวิจัยขั้นต้น (Pre-Experimental Design) โดยเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการอ่านและการเขียนสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ภายใน 1 ห้องเรียน จำนวน 30 คน ระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค TGT ซึ่งออกแบบประเภทการทดลองแบบกลุ่มเดียว มีการทดสอบก่อนและหลังการทดลอง (One-Group Pretest-Posttest Intervention) เพื่อวัดผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการทดลอง (มาเรียม นิลพันธุ์, 2558) ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

1.1 ประชากรที่ใช้ในงานวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนแห่งหนึ่งในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ทั้งหมด 2 ห้องเรียน จำนวน 64 คน

1.2 กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ห้อง 2 จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่มด้วยวิธีการจับสลาก

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค TGT วิชาภาษาไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จำนวน 9 แผน แผนละ 1 คาบ คาบละ 60 นาที ใช้เวลาในการจัดการเรียนรู้นาน 3 สัปดาห์ ดำเนินการสร้างและหาประสิทธิภาพ ดังนี้

2.1.1 ศึกษาและวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และหลักสูตรสถานศึกษา มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

2.1.2 ศึกษาทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง คำอธิบายวิชาของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย และแบบทดสอบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค TGT

ตารางที่ 1 แสดงโครงสร้างแผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค TGT

หน่วยการเรียนรู้	แผนการจัดการเรียนรู้	เนื้อหาที่เรียน	เวลาชั่วโมง
หน่วยการเรียนรู้ที่ 10 เรื่อง เพื่อนรู้ใจ - มาตราตัวสะกด ที่ตรงตาม มาตรา	1. มาตราแม่ ก กา	การอ่านและเขียนสะกดคำมาตราแม่ ก กา	1
	2. มาตราแม่ กง	การอ่านและเขียนสะกดคำมาตราแม่ กง	1
	3. มาตราแม่ กม	การอ่านและเขียนสะกดคำมาตราแม่ กม	1
	4. มาตราแม่ เกย	การอ่านและเขียนสะกดคำมาตราแม่ เกย	1
	5. มาตราแม่ เกอว	การอ่านและเขียนสะกดคำมาตราแม่ เกอว	1
- มาตราตัวสะกด ไม่ตรงตาม มาตรา	6. มาตราแม่ กก	การอ่านและเขียนสะกดคำมาตราแม่ กก	1
	7. มาตราแม่ กด	การอ่านและเขียนสะกดคำมาตราแม่ กด	1
	8. มาตราแม่ กน	การอ่านและเขียนสะกดคำมาตราแม่ กน	1
	9. มาตราแม่ กบ	การอ่านและเขียนสะกดคำมาตราแม่ กบ	1
รวมทั้งหมด			9

2.1.3 ดำเนินการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค TGT นำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยแบบประเมินซึ่งเป็นมาตรประมาณค่าแบบลิเคิร์ต 5 ระดับ (five-level Likert scale) (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ซึ่งค่าคะแนนมีรายละเอียด ดังนี้

5	หมายถึง	เหมาะสมในระดับมากที่สุด
4	หมายถึง	เหมาะสมในระดับมาก
3	หมายถึง	เหมาะสมในระดับปานกลาง
2	หมายถึง	เหมาะสมในระดับน้อย
1	หมายถึง	เหมาะสมในระดับน้อยที่สุด

การแปลความหมายของผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญจะใช้เกณฑ์ดังต่อไปนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

ค่าเฉลี่ยเท่ากับ	4.51 - 5.00	หมายความว่า	มีคุณภาพและเหมาะสมมากที่สุด
ค่าเฉลี่ยเท่ากับ	3.51 - 4.50	หมายความว่า	มีคุณภาพและเหมาะสมมาก
ค่าเฉลี่ยเท่ากับ	2.51 - 3.50	หมายความว่า	มีคุณภาพและเหมาะสมปานกลาง

ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.51 - 2.50 หมายความว่า มีคุณภาพและเหมาะสมน้อย

ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.00 - 1.50 หมายความว่า มีคุณภาพและเหมาะสมน้อยที่สุด

ผลการประเมินภาพรวมของแผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค TGT ทั้ง 9 แผน มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด คะแนนเฉลี่ยรวม หมายถึงค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.57 - 4.65 จึงถือว่าแผนการจัดการเรียนรู้สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้

2.1.4 ปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

2.1.5 จัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค TGT

2.2 แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนเพื่อวัดความสามารถด้านการอ่านและการเขียนสะกดคำโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค TGT จำนวน 30 ข้อ

2.2.1 ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทย และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีและแนวคิดของการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

2.2.2 นำคำมาตราตัวสะกด ที่ผู้เรียนประสบปัญหาด้านการอ่านและการเขียนสะกดคำ มาสร้างเป็นแบบทดสอบวัดความสามารถด้านการอ่านและการเขียนสะกดคำ โดยมีเกณฑ์ในการให้คะแนนแบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านและการเขียนสะกดคำ ดังนี้

ตอนที่ 1 การอ่านสะกดคำ ผู้เรียนอ่านสะกดคำ ถูกจะได้รับ 0.5 คะแนนต่อคำ

ตอนที่ 2 การเขียนสะกดคำ ผู้เรียนเขียนสะกดคำ ถูกจะได้รับ 0.5 คะแนนต่อคำ

หากนักเรียนไม่สามารถอ่านและเขียนสะกดคำได้จะไม่ได้รับคะแนนในข้อนั้น

2.2.3 นำเสนอแบบวัดความสามารถในการอ่านและการเขียนสะกดคำต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบ ความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และเพื่อคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์การเรียนรู้ (IOC-Index of Item Objective Congruence) การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาใช้ดัชนี IOC (item objective congruence) โดยมีการกำหนดลักษณะการให้คะแนน คือ

คะแนน (+1) หมายถึง ข้อคำถามสัมพันธ์กับจุดประสงค์การเรียนรู้

คะแนน (0) หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามสัมพันธ์กับจุดประสงค์การเรียนรู้

คะแนน (-1) หมายถึง ข้อคำถามไม่สัมพันธ์กับจุดประสงค์การเรียนรู้

ผู้วิจัยกำหนดว่าข้อคำถามแต่ละข้อต้องมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.5 - 1.00 จึงถือว่าสามารถนำไปใช้ในแบบวัดได้ (ธีรรัตน์ ไกรสีขาว, 2563) โดยพิจารณาจากผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน มาคำนวณเพื่อหาค่า IOC สำหรับข้อคำถามรายข้อ จากผลการประเมินผู้วิจัยพบว่าข้อคำถามแต่ละข้อนั้นมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์รายข้อคือ 1.00

2.2.4 นำแบบวัดไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้เรียนที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายแต่มีคุณลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มเป้าหมาย จากนั้นจึงนำผลการทดลองใช้มาวิเคราะห์ข้อมูลดังตาราง

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์แบบวัดความสามารถในการอ่านและการเขียนสะกดคำเพื่อหาค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) และค่าความเชื่อมั่นโดยใช้วิธีการ KR-20 ของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน (Kuder Richardson) (เกรียงศักดิ์ รอดเล็ก, 2555)

แบบทดสอบวัดความสามารถ	ค่าความยากง่าย (p)	ค่าอำนาจจำแนก (r)	ค่าความเชื่อมั่น
ด้านการอ่านสะกดคำ	0.60 - 0.80	0.20 - 0.53	0.80
ด้านการเขียนสะกดคำ	0.63 - 0.80	0.20 - 0.40	0.81

ตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลของแบบวัดความสามารถด้านการอ่านสะกดคำมีค่าความยากง่าย (p) อยู่ระหว่าง 0.60 - 0.80 มีค่าอำนาจจำแนก (r) รายข้อ อยู่ระหว่าง 0.20 - 0.53 และค่าความเชื่อมั่น

เท่ากับ 0.80 และแบบวัดความสามารถด้านการเขียนสะกดคำมีค่าความยากง่าย (p) อยู่ระหว่าง 0.63 - 0.80 มีค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.20 - 0.40 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.81

2.2.5 นำแบบวัดความสามารถด้านการอ่านและการเขียนสะกดคำทั้งก่อนเรียน และหลังเรียนฉบับจริงจำนวน 30 ข้อ ไปใช้กับผู้เรียนในกลุ่มตัวอย่าง

3. สมมติฐานการวิจัย

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค TGT มีความสามารถในการอ่านและการเขียนสะกดคำหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

3.1 ผู้วิจัยติดต่อขออนุญาตเก็บข้อมูลวิจัยจากหน่วยงานต้นสังกัด โดยได้รับอนุญาต จากผู้อำนวยการโรงเรียนแห่งหนึ่งในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ให้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยภายใน โรงเรียนได้ นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรจากผู้บริหารของผู้เรียนที่เป็น กลุ่มเป้าหมายในครั้งก่อนเริ่มดำเนินการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย (try out) และการเก็บรวบรวมข้อมูล ตลอดจนผู้เรียนทุกคนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายในงานวิจัยนี้ยินดีเข้าร่วมการวิจัย และได้รับการชี้แจงถึงสิทธิในการถอนตัวจากการเข้าร่วมงานวิจัยตลอดระยะเวลาการเก็บข้อมูลโดยผู้วิจัย ยืนยันว่าจะไม่มีผลกระทบใดต่อคะแนนและผลการเรียนในวิชาที่ผู้วิจัยเป็นครูผู้สอน ทั้งนี้ เพื่อให้เป็นไปตาม หลักจริยธรรมการวิจัย นอกจากนี้ ผู้วิจัยเก็บทุกข้อมูลของกลุ่มเป้าหมายเป็นความลับและใช้นาม สมมุติแทนชื่อและนามสกุลของผู้เรียนทุกคน (Creswell & Guetterman, 2019)

3.2 ดำเนินการทดสอบก่อนการจัดการเรียนรู้ (pre-test) โดยผู้เรียนทำแบบวัดความสามารถด้านการอ่านและการเขียนสะกดคำ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ผู้วิจัย สร้างขึ้น ได้แก่ ฉบับที่ 1 แบบวัดความสามารถในการอ่านสะกดคำ จำนวน 30 ข้อ ฉบับที่ 2 แบบวัดความสามารถในการเขียนสะกดคำ จำนวน 30 ข้อ

3.3 ดำเนินการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบร่วมมือด้วยเทคนิค TGT จำนวน 9 แผน แผนละ 60 นาที

3.4 เมื่อจัดการเรียนรู้ตามทีออกแบบไว้ครบทุกแผน จึงทำการทดสอบหลังการจัดการเรียนรู้ (post-test) ด้วยแบบวัดความสามารถด้านการอ่านและการเขียนสะกดคำฉบับเดียวกันกับฉบับก่อนการจัดการเรียนรู้จากนั้นบันทึกคะแนนเพื่อเปรียบเทียบคะแนนก่อนการทดลอง

3.5 นำผลคะแนนวัดความสามารถในการอ่านและเขียนสะกดคำมาวิเคราะห์โดยใช้วิธีการทางสถิติ

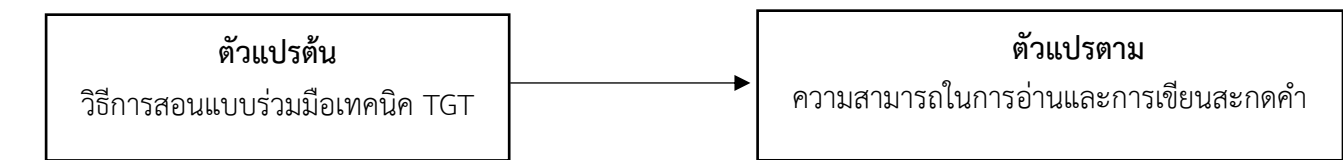
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ผู้วิจัยนำคะแนนความสามารถในการอ่านและการเขียนสะกดคำที่ได้จากการทดสอบทั้งก่อนและหลังการทดลองของผู้เรียนกลุ่มเป้าหมายที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค TGT มาวิเคราะห์ข้อมูลโดยคำนวณหาค่าเฉลี่ย (M) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

4.2 เปรียบเทียบความสามารถในการอ่านและการเขียนสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ทั้งก่อนและหลังเรียนด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค TGT โดยใช้การทดสอบค่าทีแบบกลุ่มตัวอย่างไม่อิสระ (dependent samples t-test)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยทำการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค TGT เพื่อนำมาใช้ในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้และเพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่านและการเขียนสะกดคำ ในรายวิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 อีกทั้งยังนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยตามรายละเอียด ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านและการเขียนสะกดคำรายวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค TGT ตามตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านและการเขียนสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ทั้งก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค TGT (N = 30)

การทดสอบ	ก่อนเรียน		หลังเรียน		t	p
	M	S.D.	M	S.D.		
ความสามารถในการอ่านและเขียนสะกดคำ	11.53	2.53	23.03	3.11	20.15	0.00**

หมายเหตุ **P < 0.05

จากตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านและการเขียนสะกดคำรายวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ทั้งก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค TGT ดังตารางที่ 3 พบว่า ความสามารถด้านการอ่านและการเขียนสะกดคำของผู้เรียนหลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน โดยความสามารถด้านการอ่านและการเขียนสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค TGT มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 11.53 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 2.53 ส่วนความสามารถด้านการอ่านและการเขียนสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค TGT มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 23.03 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 3.11 เมื่อตรวจสอบข้อตกลงของสถิติที่โดยพิจารณาคะแนนความสามารถในการอ่านและการเขียนสะกดคำด้วยค่าสถิติทดสอบ Kolmogorov-Smirnov เท่ากับ 0.097 พบว่าความสามารถในการอ่านและการเขียนสะกดคำมีการแจกแจงเป็นโค้งปกติ และผลการตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนความสามารถในการอ่านและการเขียนสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค TGT มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = 0.71$, $\text{sig} = 0.00$) ซึ่งเป็นไปตามเงื่อนไขของการใช้สถิติทดสอบที่แบบกลุ่มตัวอย่างไม่เป็นอิสระต่อกัน

อภิปรายผล

ผลการศึกษาเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านและการเขียนสะกดคำรายวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค TGT พบว่า ผู้เรียนมีความสามารถในการอ่านและการเขียนสะกดคำหลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งผลการวิจัยข้างต้นตอบรับกับวัตถุประสงค์และสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องจากการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีนี้มีเป้าหมายเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความอยากเรียนรู้รวมถึงมีความสุขและสนุกสนานกับการเรียน

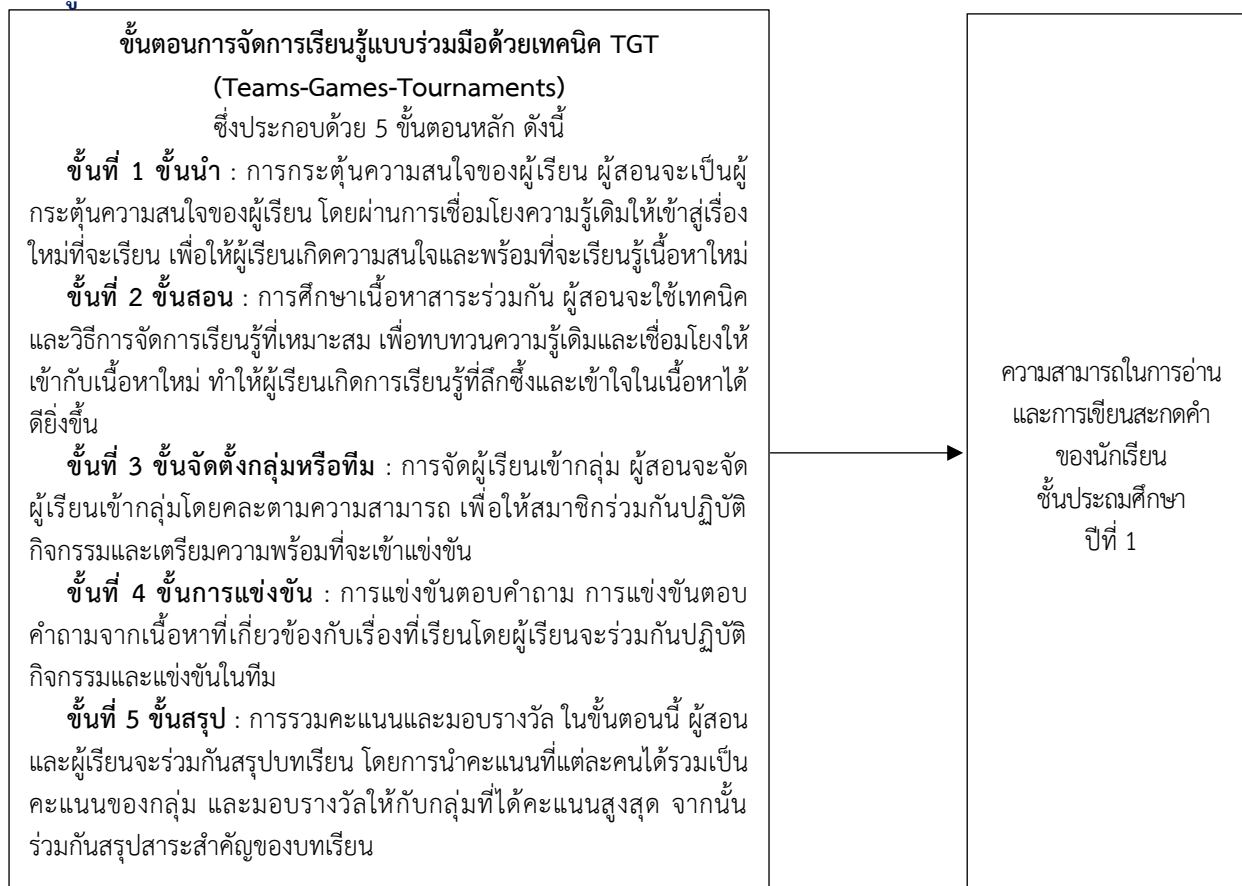
นอกจากนี้ ผลการวิจัยที่กล่าวมาเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค TGT พบว่าคะแนนหลังเรียนของผู้เรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค TGT เป็นรูปแบบการจัดกิจกรรมที่สามารถส่งเสริมและพัฒนาความสามารถในการอ่านและการเขียนสะกดคำได้อย่างมี

ประสิทธิภาพ เนื่องจากกิจกรรมมีขั้นตอนที่ชัดเจนและเน้นการทำงานกลุ่ม สมาชิกในกลุ่มจะช่วยเหลือเกื้อกูลกัน มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์กันอย่างต่อเนื่อง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ยังรวมถึงการใช้เกมการแข่งขันเพื่อเพิ่มความสนุกสนาน พร้อมทั้งการเสริมแรงจากครูผู้สอนเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจให้กับผู้เรียน

สรุปได้ว่าวิธีการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค TGT เป็นแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาความสามารถด้านการอ่านและการเขียนสะกดคำและสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้ทุกระดับชั้นและใช้ในรายวิชาอื่น ๆ

วิธีการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค TGT เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกับการทำกิจกรรมกลุ่ม ภายในกิจกรรมการเรียนรู้มีการใช้เกมการแข่งขันเพื่อสร้างความสนุก พร้อมกับการเสริมแรงจากครูผู้สอนเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจให้กับผู้เรียนโดยจะแบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 4 – 6 คนซึ่งมีความสามารถที่แตกต่างกันโดยภายในกลุ่มจะประกอบไปด้วยผู้เรียนที่มีความสามารถสูง ปานกลาง และต่ำ โดยสมาชิกทุกคนในกลุ่มจะร่วมมือกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีรวมถึงแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ ส่งผลให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการคิดร่วมกัน ผู้เรียนที่มีความสามารถสูงจะช่วยเหลือเพื่อนที่มีความสามารถต่ำ ทำให้ผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้ไปพร้อมกันสอดคล้องกับ เฉลิ้ม เพ็ญนาม (2560) ได้กล่าวถึงวิธีการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค TGT ว่าการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค TGT เป็นการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่ทุกคนมีส่วนร่วม โดยการสร้างกลุ่มอันประกอบด้วยสมาชิกที่มีความสามารถหลากหลาย ทุกคนในกลุ่มมีโอกาส เท่าเทียมกันในการศึกษาค้นคว้าและเรียนรู้ร่วมกัน นอกจากนี้ยังมีการทำงานร่วมกันเพื่อบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งการจัดการเรียนรู้แบบนี้มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาทักษะทางสังคม รวมถึงเสริมสร้างทัศนคติที่ดีต่อตนเอง ผู้อื่น และการเรียนรู้ในอนาคตอีกด้วย สอดคล้องกับ รัตนา บุตรอุดม (2559) ได้ศึกษาผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค TGT โดยใช้ชุดฝึกทักษะการอ่านและเขียนภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ใช้ภาษาถิ่นในชีวิตประจำวัน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนบ้านโนนแฝก อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 32 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ชุดฝึกทักษะการอ่านและเขียนภาษาไทย แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการอ่าน แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนและแบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม ผลการวิจัยพบว่า 1. ผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านออกเสียงภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ใช้ภาษาถิ่นในชีวิตประจำวัน หลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT โดยใช้ชุดฝึกทักษะการอ่านและเขียน ภาษาไทยสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ใช้ภาษาถิ่นในชีวิตประจำวันหลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT โดยใช้ชุดฝึกทักษะการอ่านและเขียนภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ใช้ภาษาถิ่นในชีวิตประจำวัน สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ใช้ภาษาถิ่นในชีวิตประจำวัน หลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT โดยใช้ชุดฝึกทักษะการอ่านและเขียนภาษาไทยมีพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม อยู่ในระดับสูงมาก

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค TGT เป็นวิธีการที่ช่วยกระตุ้นและส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยเน้นการทำงานร่วมกันเป็นทีม การแข่งขัน และการสรุปบทเรียน ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ลึกซึ้ง และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปผลการวิจัย

การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค TGT ที่มีต่อความสามารถในการอ่านและการเขียนสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พบว่า คะแนนเฉลี่ยด้านการอ่านและการเขียนสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 หลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค TGT สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ เนื่องจากการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค TGT เป็นกิจกรรมที่มีขั้นตอนชัดเจนและเน้นการทำงานกลุ่ม สมาชิกในกลุ่มจะช่วยเหลือเกื้อกูลกัน มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์กันอย่างต่อเนื่อง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ยังรวมถึงการใช้เกมการแข่งขันเพื่อเพิ่มความสุขสนุกสนาน พร้อมทั้งการเสริมแรงจากครูผู้สอน เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจให้กับผู้เรียนและเป็นแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาความสามารถในการอ่านและการเขียนสะกดคำ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ควรนำการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค TGT ไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้ทุกระดับชั้นและใช้ในรายวิชาอื่น ๆ

1.2 ครูผู้สอนที่ต้องการนำวิธีการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค TGT ไปใช้ ควรทำความเข้าใจขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ในแต่ละขั้นให้ชัดเจน เพื่อที่จะสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ครูผู้สอนควรกำหนดเวลาให้เพียงพอสำหรับการทำกิจกรรมในแต่ละขั้นตอน และควรมีความยืดหยุ่นตามความเหมาะสมของการทำกิจกรรมด้วย

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการพัฒนาวิธีการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค TGT ร่วมกับสื่อการสอนประเภทอื่น ๆ เช่น บทเรียนสำเร็จรูปและสื่อมัลติมีเดีย เพื่อสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลายและดึงดูดความสนใจของผู้เรียนให้มากขึ้น

2.2 ควรศึกษาและนำวิธีการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค TGT ไปใช้ในการพัฒนาการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะทางภาษาไทยด้านอื่น ๆ นอกเหนือจากการอ่านและการเขียนสะกดคำของผู้เรียน เช่น การแต่งประโยค การเขียนเรื่องจากภาพ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ.(2553). *สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.
- เกรียงศักดิ์ รอดเล็ก. (2555). *การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เสภาเรื่อง ขุนช้างขุนแผน ตอนขุนช้างถวายฎีกา*. (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร).
- เฉลิม เพิ่มนาม. (2560). *การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การเขียนสะกดคำและทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ร่วมกับแบบฝึก*. (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร).
- ณัฐพงศ์ เชื้อเพชร และ ยุวัฒน์ คล้ายมงคล. (2561). สภาพและแนวทางแก้ไขปัญหาการอ่านสะกดคำและเขียนสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร. *An Online Journal of Education*, 13(3), 82–95.
- ธีรรัตน์ ไกรสีขาว. (2563). *การพัฒนาทักษะการเขียนสะกดคำสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ใช้ภาษาถิ่นในชีวิตประจำวัน ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน*. (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร).
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *หลักการวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ประณัติ บุตรมาลา. (2550). *ผลการเรียนรู้ภาษาไทยเรื่องคำที่สะกดไม่ตรงตามมาตราตัวสะกดของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนด้วยรูปแบบวัฏจักรการเรียนรู้ (4 MAT)*. (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม).
- พิมลพร พงษ์ประเสริฐ. (2563). *การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านและการเขียนสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบของอินเทอร์เน็ตร่วมกับแบบฝึกทักษะ*. (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร).
- มาเรียม นิลพันธุ์.(2558). *วิธีวิจัยทางการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 9). นครปฐม: ศูนย์วิจัยและพัฒนาทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- รัตนา บุตรอุดม (2559). *ผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT โดยใช้ชุดฝึกทักษะการอ่านและเขียนภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ใช้ภาษาถิ่นในชีวิตประจำวัน*. (การศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา).
- Creswell, J. W. & Guetterman, T. C. (2019). *Educational Research: Planning, Conducting, and Evaluating Quantitative and Qualitative Research*. (6th ed.). New York: Pearson Education.

The Effects of Using an Academic Controversy Technique on the Critical Literary Reading Ability of Mathayomsuksa 2 Students

Sakanwong Mitprasert^{1*} and Petch Wijitnawin²

¹ Master of Education, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University, Thailand

² Department of Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: green0416sakanwong@gmail.com

ABSTRACT

This research article aimed to compare the average score of grade 8 students' critical literary reading ability before and after learning by following an Academic Controversy technique. Population in the research comprised 260 students who were studied in Mathayomsuksa 2 or grade 8 at a school in Bangkok, Thailand. Research sample consisted of 38 students from the class 2/1 who were studied in second semester 2024. They were selected through a purposive sampling method. The instruments for the experiment were 12 lesson plans designed following the Academic Controversy technique. Each lesson plan designed for a teaching session, comprised 50 minutes. Research instrument for collecting data was a critical literary reading ability test. The test was a multiple-choice test which consisted of 30 items. The research was undertaken for 6 weeks, 2 sessions per week, totally 12 sessions. Quantitative data were examined to check mean and standard deviation. Additionally, the results were analyzed to check statistical significance by using dependent t-test. The findings showed that the average score of critical literary reading ability of grade 8 students was higher than prior to the experiment at the 0.05 level of significance.

Keywords: Academic Controversy Technique, Critical Reading Ability, Literary

ผลของการใช้เทคนิคความขัดแย้งทางวิชาการที่มีต่อความสามารถในการอ่านวรรณคดีอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

สกรรจวงศ์ มิตรประเสริฐ^{1*} และ เพชร วิจิตรนาวัน²

¹ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ประเทศไทย

² ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: green0416sakanwong@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการอ่านวรรณคดีอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคความขัดแย้งทางวิชาการ ประชากรในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร จำนวน 260 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ห้อง ม.2/1 จำนวน 38 คนที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง คือ แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคความขัดแย้งทางวิชาการ จำนวน 12 แผน แผนละ 1 คาบเรียน คาบเรียนละ 50 นาที เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบวัดความสามารถในการอ่านวรรณคดีอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งเป็นแบบทดสอบประเภทปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ใช้ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลนาน 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 คาบ รวมเป็นระยะเวลาทั้งสิ้น 12 คาบ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ตลอดจนค่าที่แบบกลุ่มตัวอย่างไม่อิสระ (dependent t-test) เพื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่ม ผลการศึกษาพบว่า ความสามารถในการอ่านวรรณคดีอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคความขัดแย้งทางวิชาการมีคะแนนเฉลี่ยหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: เทคนิคความขัดแย้งทางวิชาการ, การอ่านอย่างมีวิจารณญาณ, วรรณคดี

© 2025 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

การศึกษาในปัจจุบันมีความสำคัญต่อการพัฒนาความรู้และทักษะใหม่ ๆ แต่ไม่ควรมองข้ามการเรียนรู้จากอดีต ซึ่งเป็นพื้นฐานในการสร้างอนาคตอย่างมั่นคง โดยเฉพาะการศึกษาเรื่องราวในอดีตของไทยผ่านการอ่านวรรณคดีที่สืบทอดมาตั้งแต่โบราณ การอ่านวรรณคดีในอดีตมีวัตถุประสงค์เพื่อความบันเทิงและการอบรมสั่งสอนสังคม แต่ในปัจจุบันกลายเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรการศึกษาเพื่อสืบทอดวัฒนธรรมไทยและพัฒนาทักษะการอ่าน (ปริชา ช่างขวัญยืน, 2560) การอ่านวรรณคดีอย่างมีวิจารณญาณยังมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิต เนื่องจากช่วยให้เราเข้าใจและนำเรื่องราวในอดีตมาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน วรรณคดีจึงมีความเกี่ยวข้องกับชีวิตมนุษย์ในทุกยุคทุกสมัย และการศึกษาวรรณคดีจึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้สนใจในชีวิต (อิงอร สุพันธุ์วนิช, 2565)

ความสามารถในการอ่านวรรณคดีอย่างมีวิจารณญาณเป็นสิ่งที่ต้องฝึกฝน โดยเฉพาะในผู้เรียนยุคปัจจุบันที่มีทักษะการอ่านต่ำ เนื่องจากความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลผ่านสื่อและการใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ (ศิริธัม ภาควรรณ, 2564) ทำให้ผู้เรียนขาดการไตร่ตรองและการวิเคราะห์วิจารณ์ ซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญในศตวรรษที่ 21 หลักสูตรการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาเน้นให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2560 ได้กำหนดให้ผู้เรียนมีความสามารถในการวิเคราะห์วิจารณ์วรรณคดีเพื่อสร้างความซาบซึ้งในวัฒนธรรม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการโต้แย้งในกลุ่มช่วยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และพัฒนาความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ โดยการใช้เทคนิคความขัดแย้งทางวิชาการ

(Academic Controversy technique) ซึ่งสนับสนุนให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองและใช้ข้อมูลเชิงวิชาการในการโต้แย้งเพื่อหาข้อสรุปที่เหมาะสม (Johnson & Johnson, 2014; Johnson, 2015)

เทคนิคความขัดแย้งทางวิชาการ (Academic Controversy technique) เป็นกลยุทธ์การเรียนรู้ร่วมกันที่ส่งเสริมการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ของ Jean Piaget ที่ชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาทางเชาว์ปัญญาขึ้นอยู่กับประสบการณ์และปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม (ทิตนา แคมณี, 2566) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กลวิธีพิพาทเชิงสร้างสรรค์ร่วมกับกรณีศึกษา ส่งผลให้ทักษะการทำงานกลุ่มของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 4 ดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ โดยผู้เรียนมีทักษะในการทำงานกลุ่มสูงขึ้นหลังการทดลองและแสดงพฤติกรรมการทำงานกลุ่มที่ดีขึ้นในทุกทักษะ (เบญจรัตน์ ไชบาน, 2562)

ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดความขัดแย้งทางวิชาการ (Academic Controversy) พบว่าส่วนใหญ่เน้นการใช้วิธีการสอนนี้ในชั้นประถมศึกษา (กัลยรัตน์ แสงแก้ว, 2565) และชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม (พิชชากร บุรุษพัฒน์ และ ชัยวัฒน์สุทธิรัตน์, 2562) ขณะที่งานวิจัยในต่างประเทศมักศึกษาในระดับปริญญาตรี (Alvidrez, Villa & Hampton, 2024) โดยมีการสำรวจตัวแปรต่าง ๆ เช่น ทักษะการทำงานกลุ่ม ความสามารถในการโต้แย้ง โครงสร้างการโต้แย้ง และการแสดงเหตุผลเพื่อสนับสนุนประเด็นการโต้แย้ง อย่างไรก็ตาม ยังไม่มีงานวิจัยที่ศึกษาผลของการใช้เทคนิคความขัดแย้งทางวิชาการต่อความสามารถในการอ่านวรรณคดีอย่างมีวิจารณญาณ ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาผลของการใช้เทคนิคความขัดแย้งทางวิชาการที่มีต่อความสามารถในการอ่านวรรณคดีอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งผู้เรียนได้มีโอกาสในการเพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์ในการเรียนรู้วิชาหลักภาษาไทยจากกิจกรรมการอภิปราย การโต้แย้งด้วยข้อมูลทางวิชาการ คติวิเคราะห์ แสดงความคิดเห็น การตัดสินใจและแก้ปัญหาาร่วมกัน รวมถึงกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนนำความรู้ที่ศึกษาไปปรับใช้ในชีวิตจริงด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านวรรณคดีอย่างมีวิจารณญาณ โดยใช้เทคนิคความขัดแย้งทางวิชาการ ทั้งก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นแบบกึ่งทดลอง (quasi-experimental research design) (Cohen et al., 2018) ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 260 คนที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร ทั้งนี้ผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีทั้งหมด 8 ห้องเรียน แต่ละห้องเรียนมีจำนวนผู้เรียนแตกต่างกัน ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างจากผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/1 จำนวน 38 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง เนื่องจากผู้เรียนห้องดังกล่าวมีความสามารถในการอ่านวรรณคดีระดับต่ำที่สุด จึงควรได้รับการพัฒนาความรู้และความสามารถในการอ่านวรรณคดีให้แก่ผู้เรียน นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาขนาดของกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัย พบว่าไม่ได้เป็นไปตามสัดส่วนของประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ (Krejcie & Morgan, 1970) กำหนดไว้ว่าประชากร 260 คน ควรมีกลุ่มตัวอย่าง 155 คน เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เก็บข้อมูลวิจัยในชั้นเรียน ซึ่งรายชื่อและจำนวนของผู้เรียนแต่ละห้องถูกกำหนดโดยฝ่ายวิชาการของโรงเรียน อีกทั้งผู้วิจัยไม่ได้รับอนุญาตให้เปลี่ยนแปลงรายชื่อและจำนวนของผู้เรียน นอกจากนี้งานวิจัยนี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลภายใน 1 ห้องเรียน เพราะมุ่งศึกษาการเปรียบเทียบผลการวิจัยก่อนและหลังจากการสอนโดยใช้เทคนิคความขัดแย้งทางวิชาการซึ่งเป็นการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคใหม่ ดังนั้น ผู้เรียนจำนวน 38 คน จึงทำให้กลุ่มตัวอย่างมีขนาดเล็ก ซึ่งเป็นข้อจำกัดในการวิจัยครั้งนี้ อย่างไรก็ตาม (Cohen et al., 2018) จำนวนของ

ผู้เรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อคำนวณหาค่าสถิติอ้างอิงควรมีอย่างน้อย 30 คน ซึ่งผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/1 มีจำนวนที่สามารถยอมรับได้ทางสถิติ (Creswell & Guetterman, 2019)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยเครื่องมือที่ใช้ในการทดลองและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล รายละเอียดมีดังนี้

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง คือ แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคความขัดแย้งทางวิชาการ จำนวน 12 แผน แผนละ 1 คาบเรียน คาบเรียนละ 50 นาที ใช้เวลาในการเก็บข้อมูลจำนวน 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 คาบเรียน รวมทั้งสิ้น 12 คาบเรียน แต่ละแผนการจัดการเรียนรู้มีขั้นตอนหลัก ได้แก่ ขั้นเตรียมความพร้อม ขั้นการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคความขัดแย้งทางวิชาการ และขั้นสรุปผล (ขั้นที่ใช้เทคนิคประกอบด้วยขั้นตอนย่อย ได้แก่ ขั้นแบ่งกลุ่มและให้หัวข้อ ขั้นนำเสนอและจดบันทึก ขั้นโต้แย้งและรักษาจุดยืน ขั้นสลับตำแหน่งและทำซ้ำ ขั้นสรุปอย่างมีเหตุผล) เมื่อได้แผนการจัดการเรียนรู้แล้วจึงนำไปตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมโดยอาจารย์ที่ปรึกษา จากนั้นนำไปประเมินความถูกต้อง ความเหมาะสม ความสอดคล้องของตัวชี้วัด จุดประสงค์การเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ การวัดและการประเมินผล โดยผู้ทรงคุณวุฒิด้านการสอนภาษาไทย จำนวน 3 คน แล้วจึงนำแผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 1 แผน ไปทดลองใช้ (try out) กับผู้เรียนที่มีคุณสมบัติคล้ายกับประชากรกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 38 คน ผลการทดลองพบว่า นักเรียนบางคนมีความสับสนในหัวข้อการวิจารณ์ ผู้วิจัยได้ปรับปรุงแก้ไขแผนการจัดการเรียนรู้จากคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา โดยเพิ่มใบความรู้ให้กับผู้เรียน เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการโต้แย้งได้ดีขึ้น

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบวัดความสามารถในการอ่านวรรณคดีอย่างมีวิจารณญาณ มีลักษณะเป็นแบบทดสอบประเภทปรนัยชนิดเลือกตอบ จำนวน 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ คำตอบที่ถูกต้องกำหนดให้มีน้ำหนักคะแนนข้อละ 1 คะแนน รวม 30 คะแนน แบบวัดความสามารถในการอ่านวรรณคดีอย่างมีวิจารณญาณถูกสร้างขึ้นตามแนวคิดของ Mather & McCarthy (2015) และ Cruz-Roa (2024) ซึ่งประกอบด้วยความสามารถในการตีความและวิเคราะห์สาระสำคัญจากเรื่องที่อ่าน ความสามารถในการเชื่อมโยงข้อมูลและเสนอความคิดเชิงสร้างสรรค์ และความสามารถในการประเมินผลแนวคิดหรือสาระสำคัญตลอดจนคุณค่าจากเรื่องที่อ่าน แบบวัดฉบับนี้ได้ผ่านการตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมโดยอาจารย์ที่ปรึกษา และผ่านการประเมินความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิด้านการสอนภาษาไทยจำนวน 3 คน หลังจากนั้นจึงนำมาปรับปรุงแก้ไขภาษาให้สอดคล้องและเหมาะสมกับผู้เรียนตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว ผู้วิจัยนำแบบวัดความสามารถในการอ่านวรรณคดีอย่างมีวิจารณญาณไปทดลองใช้ (try out) กับผู้เรียนที่มีคุณสมบัติคล้ายกับประชากรกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 38 คน ซึ่งเป็นกลุ่มเดียวกับที่ทดลองใช้แผนการจัดการเรียนรู้ในข้อ 2.1 ผลการทดลองพบว่าแบบวัดความสามารถในการอ่านวรรณคดีอย่างมีวิจารณญาณมีค่าความตรงเชิงเนื้อหา ระหว่าง 0.80-1.00 ค่าความเชื่อมั่น (reliability) 0.76 ค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.34-0.72 และค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.20-0.50

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยจัดทำหนังสือขออนุญาตต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง เพื่อเสนอต่อผู้อำนวยการรองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการและหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ของโรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้รับอนุญาตจากผู้ปกครองนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในครั้งนี้แบบเป็นลายลักษณ์อักษรด้วย ก่อนเริ่มดำเนินการวิจัยมีการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย และการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิจัย ครั้งนี้ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างไว้เป็นความลับ และใช้นามสมมุติแทนชื่อของผู้เรียนทุกคน รวมถึงใช้นามสมมุติแทนชื่อจริงของโรงเรียน เพื่อให้เป็นไปตามหลักจริยธรรมการวิจัยด้วย (Creswell & Guetterman, 2019)

3.2 ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลก่อนเริ่มการทดลองโดยให้ผู้เรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบคำถามในแบบวัดความสามารถในการอ่านวรรณคดีอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งใช้เวลา 30 นาที

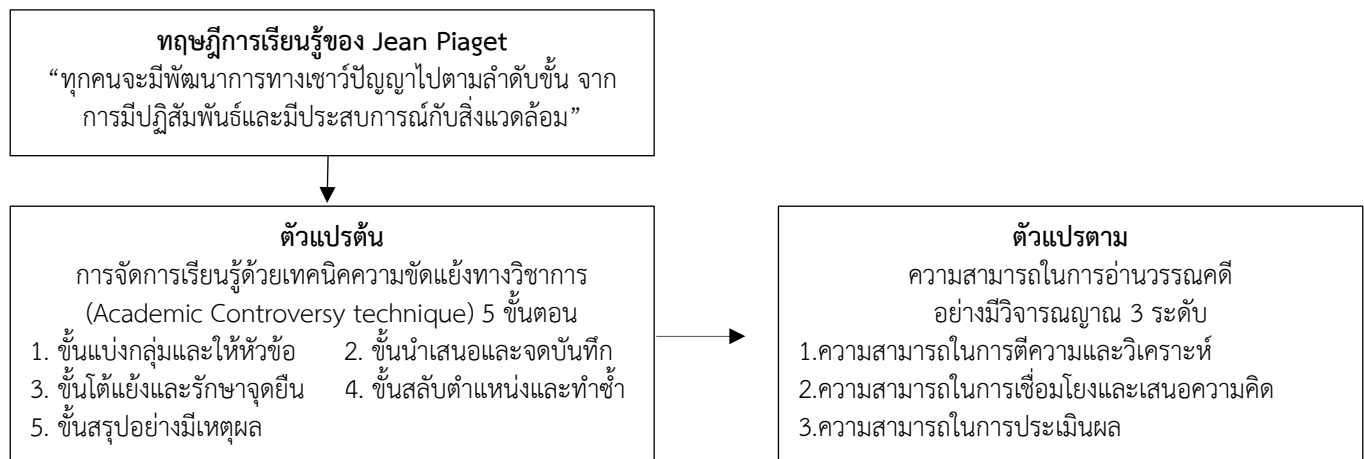
3.3 ผู้วิจัยดำเนินการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเองตามแผนที่กำหนด โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียนจริง กับ ผู้เรียนในกลุ่มตัวอย่างตามแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคความขัดแย้งทางวิชาการ โดยใช้เวลา 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 คาบ คาบละ 50 นาที โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ 1 คาบต่อ 1 แผน รวมทั้งสิ้น 12 แผน

3.4 ผู้วิจัยดำเนินการโดยให้ผู้เรียนในกลุ่มตัวอย่างตอบคำถามในแบบวัดความสามารถในการอ่านวรรณคดีอย่างมี วิจารณ์ญาณ ใช้เวลา 30 นาที

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากคะแนนความสามารถในการอ่านวรรณคดีอย่างมีวิจารณ์ญาณ ทั้งก่อนและหลังการ ทดลอง โดยพิจารณาตามข้อตกลงเบื้องต้น (assumption) ของการทดสอบความแตกต่างโดยใช้สถิติ t-test ซึ่งผู้วิจัย วิเคราะห์การแจกแจงความถี่ (frequency distribution) (Cohen et al., 2018) แล้วพบว่า ผลคะแนนดังกล่าวแจกแจง แบบปกติ ผู้วิจัยจึงนำคะแนนไปคำนวณหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนน เฉลี่ยความสามารถในการอ่านวรรณคดีอย่างมีวิจารณ์ญาณ ทั้งก่อนและหลังการทดลอง ด้วยโปรแกรม SPSS Statistics 21.0 ซึ่งใช้สูตรคำนวณ สำหรับการทดสอบค่าที่แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test for dependent samples)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า เทคนิคความขัดแย้งทางวิชาการสามารถพัฒนาความสามารถในการอ่านวรรณคดีอย่างมี วิจารณ์ญาณของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านวรรณคดีอย่างมีวิจารณ์ญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ทั้งก่อน และหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคความขัดแย้งทางวิชาการ

ช่วงเวลา	จำนวนนักเรียน	$\bar{X}$	S.D.	ค่า t	sig
ก่อนการทดลอง	38	13.79	3.69	14.45	0.00*
หลังการทดลอง	38	18.95	3.30		

หมายเหตุ: * $P < 0.05$

ตารางที่ 1 แสดงให้เห็นการเปรียบเทียบคะแนนความสามารถในการอ่านวรรณคดีอย่างมีวิจารณ์ญาณ ผู้วิจัยพบว่า ผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคความขัดแย้งทางวิชาการมีคะแนนความสามารถในการอ่านวรรณคดี อย่างมีวิจารณ์ญาณหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผล

ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการอ่านวรรณคดีอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ทั้งก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคความขัดแย้งทางวิชาการ พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการอ่านวรรณคดีอย่างมีวิจารณญาณหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองโดยใช้เทคนิคความขัดแย้งทางวิชาการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งอภิปรายได้ว่า การใช้เทคนิคความขัดแย้งทางวิชาการในการจัดการเรียนรู้เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมืออย่างหนึ่ง ซึ่งทำให้ผู้เรียนเกิดการทำงานร่วมกัน (collaborative work) โดยใช้การเรียนรู้แบบกลุ่มย่อย (small group) ทำให้ผู้เรียนทุกคนมีโอกาสในการแสดงความสามารถได้อย่างเต็มที่ในการอภิปรายหรือโต้แย้งกับเพื่อน ซึ่งในชั้นเรียนทั่วไปจะทำการอภิปรายและโต้แย้งกันเป็นกลุ่มใหญ่ ทำให้ผู้เรียนบางส่วนไม่มีโอกาสในการฝึกฝนหรือแสดงทักษะได้อย่างเต็มความสามารถ เมื่อกลุ่มในการอภิปรายและโต้แย้งมีขนาดเล็กลง ก็ทำให้ทุกคนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมกับกลุ่มได้อย่างเต็มที่ เมื่อศึกษางานวิจัยที่ใช้เทคนิคความขัดแย้งทางวิชาการที่มีต่อความสามารถที่ใกล้เคียงกัน พบว่ามีผลการวิจัยที่สอดคล้องกัน โดย พิชชากร บุรุษพัฒน์ และ ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2562) พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบพิพาทเชิงสร้างสรรค์ มีความสามารถในการคิดเชิงวิพากษ์หลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นักเรียนที่เรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบพิพาทเชิงสร้างสรรค์ มีความสามารถในการคิดเชิงวิพากษ์ หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จากการศึกษา ยังพบว่างานวิจัยที่ใช้เทคนิคความขัดแย้งทางวิชาการ มีผลการวิจัยที่สอดคล้องกันในเรื่องของทักษะในการโต้แย้ง และสอดคล้องกับ เบญจรัตน์ ไบบาน (2562) พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กลวิธีพิพาทเชิงสร้างสรรค์ร่วมกับการใช้กรณีศึกษา มีทักษะการทำงานกลุ่มหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กลวิธีพิพาทเชิงสร้างสรรค์ร่วมกับการใช้กรณีศึกษามีการเปลี่ยนแปลงทั้ง 5 ทักษะ โดยทักษะที่พัฒนามากที่สุด คือ ทักษะการวางแผน รองลงมา คือ ทักษะการสื่อสาร ทักษะในการปฏิสัมพันธ์ ทักษะการแก้ปัญหา และทักษะการแก้ปัญหาความขัดแย้ง

การศึกษาวรรณคดีโดยใช้เทคนิคการโต้แย้งทางวิชาการยังเปิดโอกาสให้ผู้เรียนทุกคนได้อภิปรายและโต้แย้งในประเด็นที่ต่างไปจากสิ่งที่อยู่ในตำราเรียน เพราะโดยปกติแล้วเราจะเรียนวรรณคดีร่วมกันเป็นกลุ่มใหญ่ มีแค่ผู้เรียนบางส่วนที่สนใจหรือตั้งใจเรียนที่จะตอบคำถามหรือแสดงความคิดเห็นเสมอ แต่สำหรับผู้เรียนที่ไม่ค่อยกล้าแสดงออกหรืออาจจะนั่งหลังห้องไม่ตั้งใจเรียน อาจจะไม่มีโอกาสในการแสดงความคิดเห็นร่วมด้วย อีกประการหนึ่งคือการศึกษาวรรณคดีมักมีแนวคิดเดียวกันตามที่ตำรากำหนดไว้ ทำให้ผู้เรียนไม่เกิดวิจารณญาณที่สร้างสรรค์ เมื่อศึกษาวรรณคดีเป็นกลุ่มเล็กทำให้ได้อภิปรายและโต้แย้งกันในเรื่องที่หลากหลายมากกว่าที่มีให้ศึกษาในตำรา บางคนอาจจะได้มุมมองในการอ่านวรรณคดีใหม่ ๆ เพราะ ไม่ต้องยึดติดอยู่ในกรอบความคิดเดิม ๆ ที่สร้างไว้ เป็นการสร้างประสบการณ์ในการเรียนรู้ของผู้เรียนในวันข้างหน้า เมื่อต้องใช้วิจารณญาณก็จะมีความคิดที่กว้างไกลมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ De Bono (2015) ที่กล่าวว่า การคิดนอกกรอบจะก่อให้เกิดแนวคิดใหม่ ๆ หลาย ๆ อย่าง อีกทั้งความคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ เพราะขนาดของความคิดนั้นไม่สำคัญหรือยิ่งใหญ่ไปกว่าปริมาณของความคิด และปริมาณของความคิดนั้นมีคุณค่ามากต่อกระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ นอกจากนี้ เรายังเสนอเทคนิคการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนสามารถสร้างแนวคิดขึ้นมาได้ ซึ่งมีขั้นตอนการคิดเพื่อให้ออกไปจากกรอบที่ครอบงำอยู่นั้นด้วย

นอกจากนี้การใช้เทคนิคความขัดแย้งทางวิชาการในการศึกษาวรรณคดียังช่วยให้ผู้เรียนได้เห็นแนวทางในการนำเสนอแก่นเรื่อง สำคัญ ข้อคิดไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ด้วย จากการสร้างคำถามที่เป็นข้อขัดแย้งให้ผู้เรียนได้อภิปรายและโต้แย้งกัน ซึ่งเป็นหัวข้อที่สะท้อนความเป็นจริงรอบตัวของผู้เรียน เมื่อผู้เรียนสรุปแนวคิดได้ก็จะเชื่อมโยงเข้าไปหาตัวบทวรรณคดี เป็นส่วนที่ช่วยให้ผู้เรียนนำเอาวรรณคดีมาปรับใช้ให้เห็นได้อย่างชัดเจนมากกว่าแค่อ่านในตำรา รวมถึงยังสามารถนำทักษะในการตีความตัวบทวรรณคดีไปตีความข้อมูลข่าวสารที่ผู้เรียนพบในชีวิตประจำวัน เพื่อช่วยในการตัดสินใจอย่างมีวิจารณญาณด้วย

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัยเรื่องผลของการใช้เทคนิคความขัดแย้งทางวิชาการที่มีต่อความสามารถในการอ่านวรรณคดีอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า

1) การศึกษาวรรณคดีเกิดมุมมองใหม่ ๆ ที่สร้างสรรค์และหลากหลาย จากแนวทางในการศึกษาที่ไม่ยึดติดกับขนบแบบเดิม ไม่มองการศึกษาวรรณคดีอยู่มุมเดียวหรือมุมเดิมเสมอไป เป็นส่วนที่ช่วยพัฒนาการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนให้มีทักษะในการคิดที่สร้างสรรค์และใช้วิจารณญาณในการตัดสินใจปัญหา องค์ความรู้ที่มีอยู่เดิมนั้นก็จะได้รับการพัฒนาและต่อยอดให้ก้าวไกลขึ้น ส่งเสริมการเรียนรู้ที่ไม่สิ้นสุด

2) การใช้เทคนิคความขัดแย้งทางวิชาการช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความกล้าในการคิดและแสดงออกที่หลากหลายมากขึ้น ด้วยรูปแบบของกิจกรรมเป็นกลุ่มย่อย ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีโอกาสนในการแสดงความสามารถมากขึ้น ลดความตึงเครียดและความวิตกกังวล ทำให้ผู้เรียนรู้สึกสบายใจที่จะมีส่วนร่วมในกลุ่มย่อย

3) การใช้เทคนิคความขัดแย้งทางวิชาการช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้เหตุผลในการอ่านวรรณคดีมากขึ้น เพราะเมื่อผ่านกิจกรรมการอภิปรายและโต้แย้งกัน จะทำให้ผู้เรียนรู้จักการหาเหตุผลมาสนับสนุนข้ออภิปรายหรือข้อโต้แย้งของตนเองได้อย่างเหมาะสม สามารถหาเหตุผลที่น่าเชื่อถือและมีน้ำหนักเพื่อแสดงจุดยืนได้อย่างชัดเจน และมีความมั่นใจในการความคิดของตนเองมากขึ้นด้วย

สรุปผลการวิจัย

การใช้เทคนิคความขัดแย้งทางวิชาการที่มีต่อความสามารถในการอ่านวรรณคดีอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า คะแนนเฉลี่ยความสามารถในการอ่านวรรณคดีอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคความขัดแย้งทางวิชาการ ผู้เรียนมีคะแนนสูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ แสดงให้เห็นว่าเทคนิคความขัดแย้งทางวิชาการเป็นเทคนิคที่ดีและเหมาะสมในการจัดการเรียนรู้ เนื่องจากเป็นเทคนิคที่ช่วยให้ผู้เรียนได้แสวงหามุมมองใหม่ ๆ ในการศึกษาวรรณคดี โดยไม่ยึดติดอยู่ในกรอบของการศึกษาวรรณคดีแบบเดิม ทั้งยังส่งเสริมให้ผู้เรียนกล้าคิดและกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม เป็นบรรยากาศในการเรียนรู้แบบกลุ่มย่อยที่ผู้เรียนทุกคนมีโอกาสนในการแสดงออกโดยเท่าเทียมกัน นอกจากนี้ยังส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักใช้เหตุผลในการอภิปรายและโต้แย้งอีกด้วย การใช้เทคนิคความขัดแย้งทางวิชาการจึงเหมาะสมสำหรับการอ่านวรรณคดีอย่างมีวิจารณญาณ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ครูผู้สอนควรอธิบายขั้นตอนและวิธีการทำกิจกรรมตามขั้นตอนของเทคนิคความขัดแย้งทางวิชาการให้ผู้เรียนได้เข้าใจอย่างละเอียดก่อนการจัดกิจกรรม เพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าใจแนวทางในการปฏิบัติกิจกรรมที่ถูกต้อง

1.2 การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคความขัดแย้งทางวิชาการมีข้อจำกัด เรื่องของการสืบค้นข้อมูลจากแหล่งข้อมูลออนไลน์ที่ขาดความน่าเชื่อถือ ฉะนั้นจึงควรให้ผู้เรียนรู้จักการคัดเลือกข้อมูลที่ต้องก่อนทำกิจกรรม

1.3 การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคความขัดแย้งทางวิชาการไม่ได้เหมาะสมกับผู้เรียนทุกคน เพราะเป็นเทคนิคที่ผู้เรียนต้องแสดงออก สำหรับผู้เรียนบางคนอาจไม่ชอบการแสดงออก ครูต้องช่วยให้ผู้เรียนกลุ่มนี้สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ตามปกติ โดยอาจจะแนะนำแหล่งข้อมูล หรือใช้คำถามเพื่อแนะนำแนวทางในการคิดอย่างเป็นกลาง

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 เนื่องด้วยงานวิจัยในครั้งนี้ใช้เทคนิคความขัดแย้งทางวิชาการเพียงอย่างเดียว โดยไม่มีการเปรียบเทียบกับเทคนิค วิธีการสอน หรือรูปแบบการจัดการเรียนรู้อื่น ๆ จึงไม่สามารถอนุมานได้ว่าเทคนิคนี้จะดีกว่าการจัดการเรียนรู้แบบปกติอย่างไร ดังนั้นในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการเปรียบเทียบกับวิธีการจัดการเรียนรู้แบบปกติหรือเทคนิค วิธีการจัดการเรียนรู้ หรือรูปแบบการจัดการเรียนรู้อื่น ๆ เพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถในการอ่านวรรณคดีอย่างมีวิจารณญาณมากที่สุด

2.2 เนื่องด้วยงานวิจัยในครั้งนี้คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) ทำให้ผลการวิจัยมีข้อจำกัดในการอ้างอิงไปยังผู้เรียนในห้องเรียนอื่น ดังนั้น หากมีการวิจัยครั้งต่อไป ผู้วิจัยอาจใช้วิธีการสุ่ม (randomization) กลุ่มตัวอย่างจากประชากรที่เป็นนักเรียนทั้งระดับและนำมาจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค ความขัดแย้งทางวิชาการ เพื่อศึกษาผลต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กัลยรัตน์ แสงแก้ว. (2565). *การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดี เรื่องสุภาวดีสอนหญิง โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ พิพาตเชิงสร้างสรรค์ร่วมกับเกมการศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*. (การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร)
- ทศนา แคมณี. (2566). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เบญจรัตน์ ใจบาน. (2562). *ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กลวิธีพิพาตเชิงสร้างสรรค์ร่วมกับการใช้กรณีศึกษาที่มีต่อ ทักษะการทำงานกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4*. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- ปรีชา ช่างขวัญยืน. (2560). *ปรัชญาปริทรรศน์: มุมมองภาษาไทย*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิชชากร บุรุษพัฒน์ และ ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2562). *ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบพิพาตเชิงสร้างสรรค์ที่ส่งเสริม ความสามารถในการคิดเชิงวิพากษ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4*. *วารสารแห่งมหาวิทยาลัยนเรศวร*, 21(1), 127-141.
- ศิริธม ภาณุสุวรรณ. (2564). *บทบาทของประเทศไทยในการพัฒนาปัญญาประดิษฐ์*. *ปรัชญาปริทรรศน์*, 26(1), 137-145.
- อิงอร สุพันธุ์วนิช. (2565). *วิเคราะห์เจาะลึกวรรณคดีไทยในแบบเรียนมัธยมศึกษา*. อุบลราชธานี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย อุบลราชธานี.
- Alvidrez, M., Villa, C., & Hampton, E. M. (2024). Using structured academic controversy for STEM education leadership programs. *Journal of College Science Teaching*, 53(2), 129–134.
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2018). *Research Methods in Education*. (8th ed.). London: Routledge.
- Creswell, J. W. & Guetterman, T. C. (2019). *Educational Research: Planning, Conducting, and Evaluating Quantitative and Qualitative Research*. (6th ed.). New York: Pearson Education.
- Cruz-Roa, R. (2024). Critical reading inside a cross-curricular approach. *HOW Journal*, 31(1), 107–122.
- De Bono, E. (2015). *Lateral Thinking: Creativity Step by Step*. New York: Harper & Row.
- Johnson, D. W. and Johnson, R. T., (2014). Cooperative learning in 21st century. *Anales de psicología*, 30(3), 841-851.
- Johnson, D. W., (2015). *Constructive controversy: theory, research, practice*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.
- Mather, P., & McCarthy, R. (2015). *The art of critical reading*. (4th ed.). New York: McGraw-Hill Education.

The Effects of Using the Problem-Based Instruction on the Critical Reading Ability of Sixth Year Secondary School Students

Somkhuan Pluemsutr^{1*} and Dendow Chollawit²

¹ Master of Education, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University, Thailand

² Faculty of Education, Ramkhamhaeng University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: np01piti02veera@gmail.com

ABSTRACT

This research article aims to (1) compare the critical reading abilities of Grade 12 students both before and after learning through problem-based learning, and (2) compare the critical reading abilities of Grade 12 students after learning with a benchmark of 75%. This study is basic experimental research. The sample used in this research consists of 37 students from one Grade 12 classroom at Donmuangtaharnnargardbumrung School in Bangkok, studying in the second semester of the academic year 2024. A cluster random sampling method was employed, and a specific research design was used with pre-tests and post-tests. The data collection tool was a 30-item multiple-choice test measuring critical reading abilities, with five answer options for each question. The experimental tool was a problem-based learning plan consisting of five lesson plans, each lasting two sessions of 50 minutes. The data collection period was five weeks, with two sessions per week, totaling ten sessions. Data were analyzed using mean and standard deviation, as well as t-test statistics for dependent samples. The study found that the critical reading abilities of Grade 12 students who underwent problem-based learning after the experiment were significantly higher than before the experiment at the 0.05 level. Additionally, the critical reading abilities of Grade 12 students after problem-based learning were significantly higher than the benchmark at the 0.05 level.

Keywords: Problem-Based Learning, Critical Reading Ability, Sixth-Year Secondary School Students

ผลของการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐานที่มีต่อความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

สมควร ปลื้มสูตร^{1*} และ เด่นดาว ชลวิทย์²

¹ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ประเทศไทย

² คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: np01piti02veera@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ทั้งก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน และ (2) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 หลังการจัดการเรียนรู้กับเกณฑ์ร้อยละ 75 การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองชั้นพื้นฐาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนดอนเมืองทหารอากาศบำรุง กรุงเทพมหานคร ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 37 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบกลุ่ม และมีแบบแผนการวิจัยชนิดหนึ่งกลุ่ม มีการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งเป็นแบบทดสอบประเภทปรนัยชนิดเลือกตอบ 5 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง คือ แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน จำนวน 5 แผน แผนละ 2 คาบ คาบละ 50 นาที ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล จำนวน 5 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 คาบ รวมทั้งสิ้น 10 คาบ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติทดสอบที่ใช้สำหรับกลุ่มตัวอย่างไม่อิสระต่อกัน ผลการศึกษาพบว่า ความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่จัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานสูงกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน, ความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ, นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

© 2025 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

การอ่านเป็นทักษะพื้นฐานที่สำคัญต่อการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและการพัฒนาคุณภาพชีวิตมนุษย์ โดยมีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้เพื่อให้ทันกับเทคโนโลยีและการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในสังคมแห่งการเรียนรู้ปัจจุบัน การอ่านช่วยกระตุ้นพัฒนาการด้านความรู้และความคิด เพื่อให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวและตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพในบริบทที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การอ่านจึงส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาความคิด มองโลกอย่างกว้างไกล และสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะตามช่วงวัย สามารถจัดการตนเอง คิดขั้นสูง และมีความสามารถในการสื่อสาร (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2561)

การอ่านเป็นทักษะที่สำคัญและจำเป็นสำหรับการพัฒนาความคิดและการประยุกต์ใช้ความรู้ในชีวิตประจำวัน (กาญจนา ตันโพธิ์, 2561) โดยเฉพาะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งเป็นทักษะที่ช่วยให้ผู้อ่านสามารถวิเคราะห์ข้อมูลและตัดสินใจเกี่ยวกับสารที่ได้รับ การอ่านอย่างมีวิจารณญาณคือการเข้าใจเนื้อหาโดยอาศัยประสบการณ์และความรู้เดิมในการพิจารณาข้อมูล เพื่อใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน นวกรณ์ อุณเรื่อน (2560) ชี้ว่า การอ่านอย่างมีวิจารณญาณช่วยให้ผู้อ่าน

คิดวิเคราะห์และพิจารณาข้อมูล เพื่อสรุปสาระสำคัญ ตีความ จำแนกข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็น รวมถึงประเมินคุณค่าของเรื่องที่ได้ อย่างไรก็ตาม ความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อตั้งแนวทางการจัดการเรียนรู้และพัฒนาความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งประกอบด้วยการสืบหาแหล่งที่มาของข้อมูล เข้าใจจุดประสงค์ของผู้เขียน แยกแยะข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็น ตีความเรื่องที่อ่าน สร้างเกณฑ์ในการตัดสินข้อมูล และรู้จักภาษาที่ใช้ในกลุ่บายโฆษณาชวนเชื่อ (นิชาพัฒน์ ไชยแสนบดินทร์, 2557)

ผู้วิจัยได้ศึกษาวิธีการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ โดยมุ่งเน้นการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning: PBL) ซึ่งเป็นวิธีที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้ เปิดโอกาสให้ลงมือปฏิบัติและพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีม การเรียนรู้เกิดจากปัญหาที่กระตุ้นให้ผู้เรียนคิดและลงมือทำ พร้อมทั้งสืบค้นข้อมูลเพื่อสร้างความเข้าใจในปัญหาและวิธีการแก้ไข (Barrows, H. S., & Tamblyn, R. M., 1980) วัชรรา เล่าเรียนดี และคณะ (2560) ระบุว่า PBL ช่วยส่งเสริมการคิดโดยใช้ปัญหาที่ผู้เรียนสนใจ เพื่อกระตุ้นการแสวงหาความรู้และแนวทางการแก้ปัญหา กระบวนการเรียนรู้เกิดจากการใช้ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน ทำให้ผู้เรียนได้ฝึกแก้ปัญหาผ่านการทำงานร่วมกันในกลุ่มใหญ่ กลุ่มเล็ก หรือคู่ เพื่อหารือและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งส่งเสริมพฤติกรรมการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ นอกจากนี้ งานวิจัยของกุลภัสสรณ์ สุโนนทอง และดนิตา ดวงวิไล พบว่า ความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 และความสามารถการคิดสร้างสรรค์ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 (กุลิสรา จิตรขญาวณิช และคณะ, 2565)

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงได้สนใจศึกษา ผลของการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐานที่มีต่อความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐานคุณภาพผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาแกนกลางขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่กำหนดให้ผู้เรียนมีคุณภาพสมรรถนะตามเกณฑ์ที่กำหนด (สำนักทดสอบทางการศึกษา, 2565) โดยทางโรงเรียนได้กำหนดค่าเป้าหมายของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ปีการศึกษา 2567 ร้อยละ 75 เพื่อให้สอดคล้องกับค่าเป้าหมายของกลุ่มสาระกำหนด ผู้วิจัยจึงได้กำหนดคะแนนความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียนไว้ที่ร้อยละ 75

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ทั้งก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานกับเกณฑ์ร้อยละ 75

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองขั้นพื้นฐาน (Pre-experimental design) แบบหนึ่งกลุ่ม วัดผลทั้งก่อนและหลังการทดลอง (One Group Pretest–Posttest Design) โดยเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน และเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานกับเกณฑ์ร้อยละ 75 โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนดอนเมืองทหารอากาศบำรุง กรุงเทพมหานคร ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 11 ห้องเรียน รวมจำนวน 382 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/5 จำนวน 37 คนที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 ที่ได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster random sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยเครื่องมือที่ใช้ในการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน จำนวน 5 แผน แผนละ 2 คาบ คาบละ 50 นาที รวมทั้งสิ้น 10 คาบ แต่ละแผนการจัดการเรียนรู้มีขั้นตอนสำคัญ ได้แก่ 1) ขั้นตอนกำหนดปัญหา 2) ขั้นตอนตั้งสมมติฐาน 3) ขั้นตอนแบ่งกลุ่มในการทำกิจกรรม 4) ขั้นศึกษาค้นคว้า 5) ขั้นนำเสนอความรู้ 6) ขั้นสรุปบทเรียน หลังจากการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานแล้ว ผู้วิจัยได้นำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสม จากนั้นได้นำเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน เพื่อประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ ตลอดจนความสอดคล้องของจุดประสงค์การเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ผู้วิจัยพบว่า แผนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมอยู่ในระดับ มากที่สุด ทั้ง 5 แผน โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.78

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งเป็นแบบทดสอบปรนัยชนิดเลือกตอบ 5 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ คำตอบที่ถูกต้องจะมีคะแนนข้อละ 1 คะแนน รวมเป็นคะแนนเต็ม 30 คะแนน แบบทดสอบประกอบด้วยบทอ่าน 4 ประเภท ได้แก่ บทความ เรื่องสั้น โฆษณา และวรรณคดีในบทเรียน และออกแบบข้อคำถามครอบคลุมพฤติกรรมของความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ จากนั้นนำแบบทดสอบเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องและเหมาะสม และนำเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน เพื่อประเมินความสอดคล้องของข้อคำถามกับจุดประสงค์การเรียนรู้ (Index of Item-Objective Congruence: IOC) ผู้วิจัยพบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้องเฉลี่ยรวมเท่ากับ 0.91 หลังจากปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว ผู้วิจัยนำแบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณไปทดลองใช้ (try out) กับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 36 คน เมื่อนำผลการทดลองใช้แบบทดสอบมาวิเคราะห์ พบว่า แบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณมีค่าความยาก (p) รายข้ออยู่ระหว่าง 0.44-0.75 ค่าอำนาจจำแนก (r) รายข้ออยู่ระหว่าง 0.22-0.56 และมีค่าความเชื่อมั่น (reliability) ทั้งฉบับเท่ากับ 0.79

3. สมมติฐานการวิจัย

1. ความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

2. ความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 หลังการทดลองสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

4.1 ผู้วิจัยติดต่อขออนุญาตเก็บข้อมูลวิจัยจากหน่วยงานต้นสังกัดโดยได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรจากผู้อำนวยการโรงเรียนดอนเมืองทหารอากาศบำรุง ให้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย ในสถานศึกษาได้ นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรจากผู้ปกครองของผู้เรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยในครั้งนี้ ก่อนเริ่มดำเนินการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย (try out) และการเก็บรวบรวมข้อมูล (data collection) ผู้เรียนทุกคนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างยินดีเข้าร่วมในการวิจัยในครั้งนี้ และได้รับการชี้แจงสิทธิในการถอนตัวจากการเข้าร่วมงานวิจัยตลอดระยะเวลาของการเก็บข้อมูลโดยผู้วิจัยยืนยันว่าจะไม่มีผลกระทบใดต่อคะแนนและผลการเรียนในรายวิชาที่ผู้วิจัยเป็นครูผู้สอน ทั้งนี้ เพื่อให้เป็นไปตามหลักจริยธรรมการวิจัย ผู้วิจัยเก็บข้อมูลของผู้เรียนทุกคนเป็นความลับโดยผู้วิจัยใช้นามสมมติแทนชื่อและนามสกุลของผู้เรียนทุกคน (Creswell & Guetterman, 2019)

4.2 ก่อนดำเนินการตามแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ผู้วิจัยได้ให้กลุ่มตัวอย่าง ทำแบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ โดยใช้เวลา 50 นาที

4.3 ผู้วิจัยดำเนินการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียนตามแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน จำนวน 5 แผน โดยแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ใช้เวลา 2 คาบ คาบละ 50 นาทีรวมทั้งสิ้น 10 คาบ ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล 5 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 คาบ

4.4 หลังการจัดการเรียนรู้ตามข้อ 3.3 ผู้วิจัยดำเนินการให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบวัดความสามารถ ในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ โดยใช้เวลา 50 นาที

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

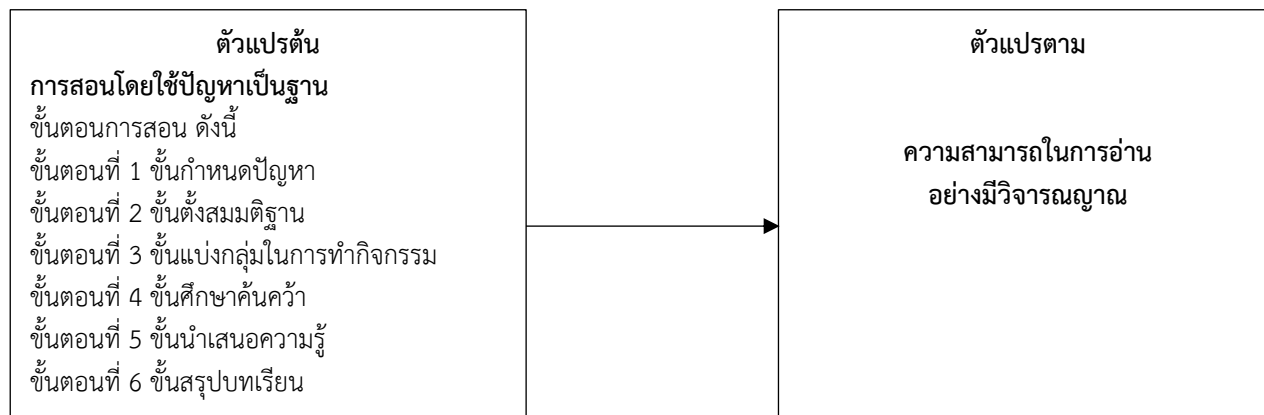
การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้สถิติดังต่อไปนี้

5.1 ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลของคะแนนทดสอบก่อนการทดลองและหลังการทดลองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 6 ด้วยการคำนวณค่าเฉลี่ย (M) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

5.2 ผู้วิจัยได้เปรียบเทียบความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 6 ทั้งก่อน และหลังการทดลองโดยใช้สถิติทดสอบทีแบบกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน (dependent sample t-test) ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ พิจารณาคะแนนความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณด้วยค่าสถิติทดสอบ Kolmogorov-Smirnov ซึ่งเท่ากับ 0.19 แล้วพบว่า ความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณมีการแจกแจงเป็นโค้งปกติ (normal distribution) และผลการ ตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ทั้งก่อนและหลังการทดลอง มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=0.86$, $sig=0.00$) ซึ่งเป็นไปตามเงื่อนไขของการ ใช้สถิติทดสอบที

5.3 ผู้วิจัยเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 หลังการ ทดลองกับเกณฑ์ร้อยละ 75 (ตามประกาศค่าเป้าหมายกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ปีการศึกษา 2567)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานสามารถพัฒนาความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

ความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการ ทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 โดยมีคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการอ่าน

อย่างมีวิจารณญาณก่อนการทดลองเท่ากับ 13.54 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 2.65 คะแนนเฉลี่ยหลังการทดลองเท่ากับ 23.46 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.03 ตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ทั้งก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

ความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ	N	คะแนนเต็ม	M	SD	t (36)	Sig
ก่อนการทดลอง	37	30	13.54	2.65	39.32	0.00**
หลังการทดลอง	37	30	23.46	3.03		

หมายเหตุ: ** $p < 0.05$

2. ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานสามารถพัฒนาให้ผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณตามเกณฑ์ร้อยละ 75

ค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 หลังการได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เท่ากับ 23.46 คิดเป็นร้อยละ 78.20 เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 75 (ตามประกาศค่าเป้าหมายกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ปีการศึกษา 2567) พบว่า สูงกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 ตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานกับเกณฑ์ร้อยละ 75

การทดสอบ	M	SD	เกณฑ์	t(36)	Sig
ความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ	23.46	3.03	75%	1.92	0.03**

หมายเหตุ: ** $P < 0.05$

อภิปรายผล

ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 6 มีความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 ซึ่งผลการวิจัยสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ข้อ 1 ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียน ได้ลงมือปฏิบัติและลงมือแก้ไขปัญหาตอบคำถามจากความสงสัยที่ตั้งขึ้นภายในกลุ่มจากสถานการณ์ที่เกิดจากประสบการณ์จริงรวมถึงปัญหาที่เกิดจากการจำลองสถานการณ์ นักเรียนร่วมมือกันในการสืบค้นข้อมูล และการสร้างสรรค์ผลงาน รวมถึงการได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันทั้งภายในกลุ่มและระหว่างกลุ่ม สอดคล้องกับ นิชาพัฒน์ ไชยแสนดินทร์ (2557) พบว่า ความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การจัดการเรียนรู้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ค้นพบปัญหาด้วยตนเอง ทำความเข้าใจปัญหาและร่วมมือกันแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ที่ครูผู้สอนกำหนด และความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานโดยภาพรวมเห็นด้วยระดับมากที่สุด อีกทั้งยังสอดคล้องกับ จุฑาธิป เปลาเล (2561) พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านอย่าง มีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อีกทั้งยังสอดคล้องกับ ขนาภา กันทะวัง และน้ำทิพย์ งามอาภาวณิชย์ (2567) พบว่า ผลการสร้างและหาประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้สำหรับพัฒนาความสามารถการอ่านอย่าง มีวิจารณญาณมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ และความสามารถการอ่านอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเปรียบเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 75 พบว่า หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน กลุ่มตัวอย่างมีความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งผลการวิจัยตอบรับกับวัตถุประสงค์การวิจัยข้อ 2 ทั้งนี้ การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานส่งผลให้ผู้เรียนมีคะแนนความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณเฉลี่ยสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดนั้น เป็นผลมาจากการที่ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง เกิดการเรียนรู้จากปัญหาที่เป็นตัวกระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียนเอง รวมถึงการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มจึงทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ ส่งผลให้เกิดสมรรถนะสำคัญตามที่หลักสูตรกำหนด ซึ่งสอดคล้องกับ รติมา พ่วงพี และมีชัย เอี่ยมจินดา(2566) พบว่า ความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัยเรื่อง “ผลของการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐานที่มีต่อความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6” คือการที่ผู้เรียนสามารถระบุปัญหาในสถานการณ์ที่ต่างกันได้ รวมถึงแสวงหาความรู้ที่เกิดจากความสงสัยในบทอ่าน ผู้เรียนร่วมมือกันภายในกลุ่ม ส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์กันและร่วมมือกันในการทำกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันภายในกลุ่ม มีความกระตือรือร้นในการร่วมกิจกรรม สามารถอภิปรายสรุปผลการเรียนรู้ได้ด้วยตนเองจากการได้ลงมือปฏิบัติในการร่วมมือกันแก้ปัญหาข้อสงสัยจากปัญหาที่พบเจอจนทำให้เกิดข้อค้นพบ ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเองส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ที่คงทน ดังนั้น จากผลการวิจัยนี้ การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานสามารถช่วยให้ผู้เรียนมีความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณได้สูงขึ้น

สรุปผลการวิจัย

การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานสามารถพัฒนาความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยตามที่กำหนดไว้ คือ ความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ใช้เวลาค่อนข้างมาก ดังนั้นครูผู้สอนต้องทำความเข้าใจขั้นตอนของวิธีการจัดการเรียนรู้ให้เข้าใจชัดเจน เพื่อให้การจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.2 การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการกลุ่มในการจัดกิจกรรม ดังนั้น ครูผู้สอนจึงควรเป็นผู้แบ่งกลุ่มให้ผู้เรียน เพื่อโดยผลความสามารถของผู้เรียนในแต่ละกลุ่มเพื่อให้เกิดความเท่าเทียมกัน

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเนื้อหาสาระอื่น ๆ ได้แก่ การเขียน การฟัง การดูและการพูด รวมถึงหลักภาษาไทย เพื่อส่งเสริมทักษะทางภาษาไทยในด้านต่าง ๆ เนื่องจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เน้นการสร้างความรู้ด้วยตนเอง มีการลงมือปฏิบัติเพื่อหาแนวทางการแก้ปัญหา จึงสามารถนำไปใช้กับสาระอื่น ๆ ได้ อาทิ การพูดแสดงทรรศนะ การโต้แย้ง

2.2 ควรศึกษาความสามารถด้านการอ่านอื่น ๆ อาทิ การอ่านจับใจความ การอ่านเชิงวิเคราะห์

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา ตันโพธิ์. (2561). ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร. กรุงเทพฯ: โอ. เอส. พริ้นติ้ง เฮาส์. 2561.
- กุลภัสสรณ์ สุโนนทอง และ ดนิตา ดวงวิไล. (2566). การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 13(6), 287-299.
- กุลิสรา จิตรชญาวนิช และ เกศราพรรณ พันธุ์ศรีเกตุ คงเจริญ. (2565). วิธีการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จุฑาธิป เปลาเล. (2561). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์การอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่จัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning: PBL). (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร).
- ชนาภา กันทะวัง และ น้ำทิพย์ ่องอาจาณชัย. (2567). การพัฒนาความสามารถการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การจัดการเรียนรู้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับแบบฝึกทักษะ. *วารสาร มจร มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์*, 10(1), 187-205.
- ณิชาพัฒน์ ไชยแสนดินทร์. (2557). การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน. (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร).
- นวรณ อุ่นเรือน. (2560). ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารในงานอาชีพ. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น, 2560.
- รติมา พ่วงพี และ มีชัย เอี่ยมจินดา. (2566). การสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูภาษาไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณจากสื่อออนไลน์ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน. *วารสารนวัตกรรมการจัดการศึกษาและการวิจัย*, 5(5), 1091-1102.
- วัชรรา เล่าเรียนดี, ปรณัฐ กิจรุ่งเรือง และ อรพิน ศิริสัมพันธ์. (2560). กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อพัฒนาการคิดและยกระดับคุณภาพการศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21. (พิมพ์ครั้งที่ 12). นครปฐม: เพชรเกษมพริ้นติ้ง.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561). คู่มือการดำเนินงานขับเคลื่อนสู่ความสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนภาษาไทยปีงบประมาณ 2561. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ตำรวจ.
- สำนักทดสอบทางการศึกษา. (2565). คู่มือการใช้เครื่องมือวัดและประเมินผลเพื่อพัฒนาการเรียนรู้และสมรรถนะของผู้เรียน จำนวน 12 รูปแบบ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อักษรไทย.
- Barrows, H. S., & Tamblyn, R. M. (1980). *Problem-based learning: An approach to medical education* (Vol. 1). New York: Springer Publishing Company.
- Creswell, J. W. & Guetterman, T. C. (2019). *Educational Research: Planning, Conducting, and Evaluating Quantitative and Qualitative Research*. (6th ed.). New York: Pearson Education.

Impact of Webb's DOK Questioning on Thai Literature Reading Comprehension in Grade 8 Learners at a Bangkok International School

Tanpitcha Chankoom^{*1} and Petch Wijitnawin²

¹ Student of Master of Education Program in Teaching Thai, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University, Thailand

² Faculty of Education, Ramkhamhaeng University, Thailand

^{*} Corresponding author. E-mail: 6612610012@ru.ac.th

ABSTRACT

This research article aimed to evaluate effects of using a Webb's Depth of Knowledge taxonomy questioning technique on grade 8 secondary school students' reading comprehension ability regarding Thai literature by comparing the median score of reading comprehension ability prior to and after learning by following the Webb's Depth of Knowledge taxonomy questioning technique which is the experiment. This study aimed to evaluate the impacts of Webb's Depth of Knowledge questioning technique on Grade 8 students' Thai literature reading comprehension by comparing their median scores before and after the intervention. The samples consisted of 19 Grade 8 learners from an international school in Bangkok during the 2024 academic year, selected through purposive sampling and taught using Webb's Depth of Knowledge taxonomy questioning technique. The research instrument was a 30-item multiple-choice reading comprehension test. The experiment used 10 lesson plans based on the Webb's Depth of Knowledge taxonomy questioning technique, each lasting 40 minutes. The study was conducted over two weeks with five sessions per week. Quantitative data were analyzed to determine the median and standard deviation. Additionally, the results were analyzed for statistical significance using the Wilcoxon test. The findings showed that the median score of Grade 8 students' Thai literature reading comprehension after the experiment was of significantly higher than before, at the 0.05 level.

Keywords: Webb's Depth of Knowledge Taxonomy Questioning Technique,
Reading Comprehension Ability Regarding Thai Literature, Grade 8 Students

ผลของการใช้เทคนิคการตั้งคำถามตามอนุกรมวิธาน Webb's Depth of Knowledge ที่มีต่อความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจวรรณคดีของนักเรียนชั้นเกรด 8 โรงเรียนนานาชาติแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร

ธัญพิชชา จันทร์คุ้ม^{1*} และ เพชร วิจิตรนาวัน²

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาการสอนภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ประเทศไทย

² คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: 6612610012@ru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลของการใช้เทคนิคการตั้งคำถามตามอนุกรมวิธาน Webb's Depth of Knowledge ที่มีต่อความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจวรรณคดีของนักเรียนชั้นเกรด 8 โรงเรียนนานาชาติแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร โดยเปรียบเทียบคะแนนความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจวรรณคดีของนักเรียนชั้นเกรด 8 ระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการตั้งคำถามตามอนุกรมวิธาน Webb's Depth of Knowledge กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนชั้นเกรด 8 ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนนานาชาติแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร โดยคัดเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการแบบเจาะจง จำนวน 19 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบวัดความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจวรรณคดีซึ่งเป็นแบบทดสอบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง คือ แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการตั้งคำถามตามอนุกรมวิธาน Webb's Depth of Knowledge จำนวน 10 แผน แผนละ 1 คาบ คาบละ 40 นาที ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล จำนวน 2 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 คาบ รวมทั้งสิ้น 10 คาบ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่ามัธยฐานและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบค่านัยสำคัญของความแตกต่าง โดยใช้สถิติทดสอบ Wilcoxon test ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค การตั้งคำถามตามอนุกรมวิธาน Webb's Depth of Knowledge มีคะแนนมัธยฐานของความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจวรรณคดีหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: เทคนิคการตั้งคำถามตามอนุกรมวิธาน Webb's Depth of Knowledge, ความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจวรรณคดี, นักเรียนชั้นเกรด 8

© 2025 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

การศึกษาวรรณคดีมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรมไทย โดยเฉพาะในบริบทโรงเรียนนานาชาติที่มีความหลากหลายทางภาษาและวัฒนธรรม วรรณคดีเป็นเครื่องมือที่ช่วยเสริมสร้างทักษะการอ่าน การคิดวิเคราะห์ และการตีความ รวมถึงเปิดโอกาสให้นักเรียนเรียนรู้คุณค่าและแนวคิดทางวัฒนธรรมไทยผ่านภาษาและบริบทประวัติศาสตร์ นักเรียนที่เรียนรู้ภาษาไทยในฐานะภาษาที่สองมักพบความท้าทายในการเข้าถึงวรรณคดี ซึ่งเป็นทักษะพื้นฐานที่สำคัญในการเรียนรู้และเชื่อมโยงองค์ความรู้ (Appleman et al., 2020) อย่างไรก็ตาม นักเรียนจำนวนมากประสบปัญหาในการอ่านเพื่อความเข้าใจ ส่งผลกระทบต่อการเรียนในวิชาภาษาไทยและวิชาอื่น ๆ การอ่านวรรณคดีจึงมีความสำคัญในการพัฒนาทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจ เนื่องจากวรรณคดีไม่เพียงถ่ายทอดเรื่องราว แต่ยังแฝงคุณค่าทางภาษาและวัฒนธรรมที่ต้องการการตีความและการคิดวิเคราะห์ที่สูงขึ้น (ดวงมณ จิตรจันทน์, 2565) การฝึกอ่านวรรณคดีช่วยเสริมสร้างความสามารถในการทำ ความเข้าใจเนื้อหาที่ซับซ้อน ส่งเสริมจินตนาการและวิจารณ์ญาณ การเรียนรู้ที่มีคุณภาพจากครูผู้สอนที่มีความรู้และสามารถ กระตุ้นความสนใจของนักเรียนจะช่วยพัฒนาทักษะการอ่านที่ลึกซึ้งและนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างแท้จริง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

การเรียนวรรณคดีไทยในโรงเรียนนานาชาติสำหรับนักเรียนเกรด 8 ซึ่งเทียบเท่ากับระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 ยังคงยึดตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) โดยมีมาตรฐาน ท 1.1 ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนใช้กระบวนการอ่านเพื่อสร้างความรู้และความคิดในการตัดสินใจและแก้ปัญหา พร้อมทั้งส่งเสริมการรักการอ่าน อย่างไรก็ตาม ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทยในโรงเรียนนานาชาติแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานครพบว่าต่ำกว่าร้อยละ 50 ซึ่งชี้ให้เห็นถึงข้อบกพร่องด้านทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจของนักเรียน นักเรียนประสบปัญหาในการอ่านและตีความบทประพันธ์ในวรรณคดี เนื่องจากบริบทของโรงเรียนนานาชาติทำให้ขาดความเชี่ยวชาญในการใช้ภาษาไทย โดยเฉพาะการทำความเข้าใจกับคำศัพท์ที่ไม่คุ้นเคย ส่งผลให้ไม่สามารถเข้าใจเนื้อเรื่องและเจตนารมณ์ของผู้แต่งได้อย่างครบถ้วน นอกจากนี้ ผลการสัมภาษณ์ครูผู้สอนยังพบว่านักเรียนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 3 ก็เผชิญปัญหาเดียวกันในการอ่านเพื่อความเข้าใจในบทอ่านต่าง ๆ เช่น วรรณคดีและเรื่องสั้น ซึ่งส่งผลกระทบต่อทักษะอื่น ๆ ในการเรียนวิชาภาษาไทยและวิชาอื่น ๆ ที่ต้องใช้ทักษะการอ่านเป็นพื้นฐาน

จากปัญหาการอ่านเพื่อความเข้าใจที่พบในนักเรียน แสดงให้เห็นว่าทักษะนี้เป็นสิ่งสำคัญที่ครูควรให้ความสำคัญและหาแนวทางแก้ไข เทคนิคการตั้งคำถามตามอนุกรมวิธาน Webb's Depth of Knowledge ซึ่งพัฒนาโดย Norman Webb ในปี 1990 และอธิบายโดย Gunning (2024) มุ่งเน้นการวิเคราะห์และจัดระดับความซับซ้อนของกระบวนการคิดที่ใช้ในการทำงานและการประเมินผล เทคนิคนี้ประกอบด้วยคำถาม 4 ระดับ ได้แก่ (1) การจดจำ (Recall) เน้นการถามความรู้ความจำ (2) ทักษะและแนวคิด (Skills & Concepts) เน้นการคาดคะเนผลลัพธ์และสรุปข้อมูล (3) การคิดเชิงกลยุทธ์ (Strategic Thinking) เน้นการวิเคราะห์สาระสำคัญและวิพากษ์วิจารณ์ และ (4) การคิดเชิงขยาย (Extended Thinking) เน้นการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งความรู้ที่หลากหลาย เทคนิคนี้ช่วยพัฒนาทักษะการคิดของผู้เรียนจากระดับพื้นฐานไปจนถึงระดับสูง สอดคล้องกับที่ Webb, N. L. (2002) กล่าวว่าช่วยออกแบบคำถามที่เหมาะสมกับพัฒนาการทางความคิดของนักเรียน ตั้งแต่การจดจำจนถึงการคิดวิเคราะห์และสร้างสรรค์แนวทางใหม่ นอกจากนี้ยังช่วยกระตุ้นการคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ปัญหา ซึ่งเป็นทักษะสำคัญในศตวรรษที่ 21 ช่วยให้นักเรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้และนำไปใช้ได้จริงผ่านประสบการณ์ของตนเอง

การศึกษาของ Daniyarova, K. A. (2024) พบว่า การใช้ระดับความลึกของความรู้ตามอนุกรมวิธาน Webb's Depth of Knowledge สามารถช่วยครูในการสร้างและปรับกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างการคิดเชิงตรรกะและการคิดเชิงวิจารณ์ญาณ โดยครูสามารถจัดกิจกรรมตามความซับซ้อนของการคิดที่ต้องใช้ในการทำกิจกรรม ซึ่งช่วยกระตุ้นการคิดในระดับสูงขึ้น นอกจากนี้ งานวิจัยอื่น ๆ ยังแสดงให้เห็นถึงผลของการใช้การตั้งคำถามตามกรอบนี้ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ และทักษะการแก้ปัญหา (Demiralp & Ozudogru, 2023; Al-Massarweh, 2023; Yanagisawa et al., 2020) อย่างไรก็ตาม ยังไม่มีงานวิจัยที่นำเทคนิคนี้มาปรับใช้กับการเรียนวรรณคดีไทยสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในโรงเรียนนานาชาติ ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะประเมินผลของการใช้เทคนิคการตั้งคำถามตามอนุกรมวิธาน Webb's Depth of Knowledge ต่อความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจวรรณคดีของนักเรียนเกรด 8 ในโรงเรียนนานาชาติแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนฝึกฝนทักษะการอ่านและสามารถนำความรู้จากวรรณคดีไปปรับใช้ในชีวิตจริงได้อย่างเหมาะสม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อประเมินผลของการใช้ เทคนิคการตั้งคำถามตามอนุกรมวิธาน Webb's Depth of knowledge ที่มีต่อความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจวรรณคดีของนักเรียนชั้นเกรด 8 โรงเรียนนานาชาติแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร โดยเปรียบเทียบค่ามัธยฐานของคะแนนความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจวรรณคดีก่อนและหลังจากการได้รับ การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคการตั้งคำถามตามอนุกรมวิธาน Webb's Depth of knowledge

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Pre-experimental research design) (Cohen et al, 2018) โดยมีระเบียบวิธีการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

เนื่องจากผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากนักเรียนภายในห้องเรียนซึ่งถูกกำหนดรายชื่อ จำนวนนักเรียน และตารางสอนโดยโรงเรียนนานาชาติแห่งหนึ่ง ซึ่งทำให้งานวิจัยนี้มีลักษณะเป็นแบบ field experiment ดังนั้น ผู้วิจัยจึงกำหนดนักเรียนกลุ่มดังกล่าวเป็นกลุ่มตัวอย่าง (samples) ในงานวิจัยครั้งนี้ โดยเป็นนักเรียนชั้นเกรด 8 จำนวน 19 คน ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนนานาชาติแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยใช้วิธีคัดเลือกผู้เรียนมาเป็นกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) (Creswell & Guetterman, 2019)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1) แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยการใช้เทคนิคการตั้งคำถามตามอนุกรมวิธาน Webb's Depth of Knowledge จำนวน 10 แผน แผนละ 40 นาที ได้แก่ 1) ประวัติความเป็นมาของวรรณคดีบทเสภาสามัคคีเสวก 2) เนื้อหาถอดคำประพันธ์ ตอน วิศวกรรมา 3) เนื้อหาถอดคำประพันธ์ ตอน สามัคคีเสวก 4) คุณค่าด้านเนื้อหา คุณค่าด้านวรรณศิลป์ และคุณค่าด้านสังคม โดยผู้วิจัยศึกษาทฤษฎีและหลักการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนด้วยการใช้เทคนิคการตั้งคำถามตามอนุกรมวิธาน Webb's Depth of Knowledge และศึกษามาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด จากหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 รวมถึงศึกษาหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนนานาชาติแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร และศึกษารายละเอียดเนื้อหาจากหนังสือเรียน สารการเรียนรู้ภาษาไทย ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากนั้นจึงจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยการใช้เทคนิคการตั้งคำถามตามอนุกรมวิธาน Webb's Depth of Knowledge โดยมีรายละเอียดขั้นตอนดังตารางที่ 1 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ขั้นตอนการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยการใช้เทคนิคการตั้งคำถามตามอนุกรมวิธาน Webb's Depth of Knowledge เรื่อง การอ่านเพื่อความเข้าใจวรรณคดี

ขั้นตอน	การใช้เทคนิคการตั้งคำถามตามอนุกรมวิธาน Webb's Depth of Knowledge
1. ชี้นำกิจกรรม	ครูกระตุ้นความสนใจของนักเรียนให้เกิดการเรียนรู้ ให้เกิดแรงจูงใจในการเรียนโดยใช้การสนทนา การตั้งคำถามหรือศึกษากรณีตัวอย่าง และทบทวนความรู้เดิมที่จำเป็นสำหรับความรู้ใหม่ หลังจากนั้นให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น และให้นักเรียนร่วมอภิปรายกัน ในชั้นเรียน
2. ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้	ขั้นตอน Webb's Depth of Knowledge คำถามระดับที่ 1 ครูเน้นการถามความรู้ความจำ รายละเอียดและข้อเท็จจริงจากเรื่องที่ศึกษา - นักเรียนอ่านคำศัพท์ที่ครูกำหนดให้เพื่อค้นหาคำศัพท์ยาก และทำความเข้าใจคำศัพท์ในวรรณคดี คำถามระดับที่ 2 ครูเน้นการใช้คำถามในเชิงคาดคะเนผลลัพธ์ สรุปรายละเอียดจากเรื่องที่ศึกษา ตลอดจนระบุแนวคิด (main idea) จากวรรณคดี - นักเรียนเขียนสรุปข้อมูลความรู้จากวรรณคดีในบทเรียน แล้วเรียบเรียงหรือสรุปรายละเอียดจากวรรณคดีตามความเข้าใจโดยใช้ภาษาของตนเอง คำถามระดับที่ 3 ครูเน้นการวิเคราะห์สาระสำคัญ (theme) สรุปรายละเอียดจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย สามารถวิเคราะห์วัตถุประสงค์ในการแต่งของผู้ประพันธ์ (จากข้อมูลที่ซ่อนแฝง) และวิพากษ์วิจารณ์เรื่องที่ศึกษาได้อย่างมีเหตุผล - นักเรียนเขียนวิเคราะห์สาระสำคัญที่ได้จากการแต่งของผู้ประพันธ์และวิพากษ์วิจารณ์วรรณคดีได้อย่างเป็นเหตุเป็นผล คำถามระดับที่ 4 ครูเน้นการถามเพื่อให้นักเรียนวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งความรู้ที่หลากหลาย - ให้นักเรียนวิเคราะห์และสังเคราะห์จากวรรณคดี และให้นักเรียนตอบคำถามเพื่อวัดความเข้าใจในเรื่องที่ได้ศึกษา
3. ขั้นสรุปกิจกรรม	- ครูให้นักเรียนช่วยกันสรุปข้อคิดที่ได้จากวรรณคดี เรื่อง บทเสภาสามัคคีเสวก ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในชีวิตประจำวันว่านักเรียนมีความคิดเห็นอย่างไร หลังจากได้เรียนวรรณคดีเรื่องนี้จบ - ครูเป็นผู้สรุปบทเรียนทั้งหมดให้นักเรียนเข้าใจอย่างถูกต้องและชัดเจน

จากนั้นนำแผนการจัดการเรียนรู้เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อขอคำแนะนำพร้อมทั้งพิจารณาความเหมาะสมด้านเนื้อหา กิจกรรม และเวลาของแต่ละแผน ผู้วิจัยนำข้อเสนอแนะไปปรับปรุงแก้ไข เพื่อนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องและความครอบคลุมของเนื้อหา จำนวน 3 คน โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้ (IOC) โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 และจัดพิมพ์แผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนกับกลุ่มทดลองต่อไป

2.2 แบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจวรรณคดี ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ โดยผู้วิจัยศึกษาทฤษฎีและหลักการสร้างแบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจ รวมถึงศึกษาเนื้อหาจุดประสงค์การเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เรื่อง การอ่านเพื่อความเข้าใจ สาระการอ่าน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เพื่อนำมาสร้างแบบทดสอบวัดความสามารถตามจุดประสงค์การเรียนรู้ จำนวน 1 ฉบับ เป็นแบบทดสอบประเภทปรนัย จำนวน 60 ข้อ เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของเนื้อหาของแบบทดสอบ จากนั้นนำแบบทดสอบไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ จำนวน 3 ท่าน แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์การเรียนรู้ (IOC) ผู้วิจัยนำแบบทดสอบวัดความสามารถไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง (try out) เพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือวิจัย โดยนำมาวิเคราะห์หาค่าความยาก (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ผู้วิจัยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าความยาก (p) ระหว่าง 0.21 - 0.74 และมีค่าอำนาจจำแนก (r) ระหว่าง 0.21 - 0.71 จำนวน 40 ข้อ แล้วนำผลการวิเคราะห์ดังกล่าวมาหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตร KR-20 ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือเท่ากับ 0.89 จากนั้นคัดเลือกข้อคำถามที่ผ่านเกณฑ์จำนวน 30 ข้อนำไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วัดทั้งก่อนและหลังการทดลองโดยใช้แบบทดสอบฉบับเดียวกัน

3. สมมติฐานการวิจัย

นักเรียนชั้นเกรด 8 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการตั้งคำถามตามอนุกรมวิธาน Webb's Depth of Knowledge จะมีความสามารถในการอ่านวรรณคดีสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

4.1 ผู้วิจัยได้รับอนุญาตจากต้นสังกัดในการเก็บข้อมูลการวิจัยโดยได้รับอนุญาตจากผู้อำนวยการโรงเรียนนานาชาติแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร ให้ดำเนินการเก็บข้อมูลวิจัยภายในโรงเรียน โดยผู้วิจัยได้ทำหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลวิจัยเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ในการวิจัยกับผู้ปกครอง นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรจากผู้ปกครองนักเรียนกลุ่มทดลองก่อนเริ่มทำการเก็บข้อมูล ทั้งนี้เพื่อเป็นไปตามข้อกำหนดของหลักจริยธรรมการวิจัย โดยผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลของนักเรียนทุกคนเป็นความลับและได้กำหนดใช้ชื่อสถานศึกษาเป็นนามสมมุติแทนชื่อสถานศึกษาจริง (Creswell and Guetterman, 2019)

4.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนจำนวน 19 คน ทำแบบวัดความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจวรรณคดี จำนวน 30 ข้อ โดยใช้เวลาในการทำแบบทดสอบ 50 นาที

4.3 ผู้วิจัยดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่จัดทำขึ้น โดยใช้เทคนิคการตั้งคำถามตามอนุกรมวิธาน Webb's Depth of Knowledge ในชั้นเรียน โดยผู้วิจัยใช้เวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จำนวน 10 แผน แผนละ 1 คาบ คาบละ 40 นาที รวมทั้งสิ้น 10 คาบ ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลวิจัย 2 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 คาบ

4.4 เมื่อทำการจัดการเรียนการสอนเสร็จแล้ว จากนั้นให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจวรรณคดีอีกครั้ง โดยแบบทดสอบดังกล่าวเป็นชุดเดียวกันกับแบบทดสอบก่อนการทดลอง แต่สลับข้อกันเพื่อไม่ให้นักเรียนสามารถจำข้อคำถามและคำตอบได้

4.5 เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบทดสอบเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้นำข้อมูลไปวิเคราะห์ผลต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยตรวจสอบข้อมูลเบื้องต้นโดยพิจารณาคะแนนความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจวรรณคดีก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นเกรด 8 ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ โดยพิจารณาการแจกแจงความถี่ภายใต้

พื้นที่ได้โค้ง (frequency distribution) พบว่าข้อมูลคะแนนดังกล่าว มีลักษณะแจกแจงไม่ปกติ (non-normal distribution) เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงกึ่งทดลอง (quasi-experimental research) โดยใช้รูปแบบการวิจัยแบบ one group pre-test and post-test intervention ซึ่งเก็บข้อมูลจากนักเรียนเพียงกลุ่มเดียวก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคการตั้งคำถามตามอนุกรมวิธาน Webb's Depth of Knowledge ผู้วิจัยจึงเลือกใช้สถิติแบบไม่อิงพารามิเตอร์ (non-parametric statistics) ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คือ Wilcoxon Signed-Rank Test ซึ่งเหมาะสมกับการเปรียบเทียบคะแนนภายในกลุ่ม (comparison within group) โดยเฉพาะในกรณีที่ข้อมูลไม่เป็นไปตามสมมติฐานการแจกแจงแบบปกติ และไม่มีการสุ่มกลุ่มควบคุม (no control group) ทั้งนี้ การเลือกใช้ Wilcoxon Test จึงสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่มุ่งเปรียบเทียบความแตกต่างของความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจวรรณคดีของนักเรียนก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ภายใต้บริบทของการทดลองภาคสนาม (field experiment)

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้คำนวณค่ามัธยฐาน (Median) ค่าความเบี่ยงเบนมัธยฐาน (Median Absolute Deviation: MAD) และใช้โปรแกรม SPSS ในการคำนวณค่าทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติ Wilcoxon Signed-Rank Test (Cohen et al., 2018)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า ผลคะแนนการทดสอบความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจวรรณคดีของนักเรียนชั้นเกรด 8 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคการตั้งคำถามตามอนุกรมวิธาน Webb's Depth of Knowledge สรุปได้ว่า คะแนนทดสอบหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีรายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจวรรณคดีของนักเรียนชั้นเกรด 8 ก่อนและหลัง การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคการตั้งคำถามตามอนุกรมวิธาน Webb's Depth of Knowledge

ช่วงเวลา	จำนวนนักเรียน (N)	Median	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	Z	Sig.
ก่อนการทดลอง	19	15	3.01	- 3.874	0.001*
หลังการทดลอง	19	21	2.75		

หมายเหตุ: * $p < 0.05$

จากตารางที่ 2 พบว่า นักเรียนชั้นเกรด 8 ที่ได้รับการใช้เทคนิคการตั้งคำถามตามอนุกรมวิธาน Webb's Depth of Knowledge มีค่ามัธยฐานของคะแนนความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจวรรณคดีสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัย

อภิปรายผล

ผลของการใช้เทคนิคการตั้งคำถามตามอนุกรมวิธาน Webb's Depth of Knowledge ที่มีต่อความสามารถในการอ่านเพื่อทำความเข้าใจวรรณคดีของนักเรียน ชั้นเกรด 8 พบว่า นักเรียนชั้นเกรด 8 มีความสามารถในการอ่านเพื่อทำความเข้าใจวรรณคดีโดยใช้เทคนิคการตั้งคำถามตามอนุกรมวิธาน Webb's Depth of Knowledge โดยมีคะแนนหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้อาจเป็นเทคนิคการตั้งคำถามตามอนุกรมวิธาน Webb's Depth of Knowledge ใช้กระบวนการไต่ระดับคำถามจากง่ายไปยาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Al-Massarweh, S. (2023) ทั้งนี้ที่กล่าวว่าการตั้งคำถามตามอนุกรมวิธาน Webb's Depth of Knowledge ช่วยกระตุ้นสมองของนักเรียนให้ค่อย ๆ ก้าวข้ามจากการจดจำ ทำความเข้าใจ วิเคราะห์ สังเคราะห์และประยุกต์ใช้แต่ละระดับของคำถาม โดยเชื่อมโยงอย่างต่อเนื่องเป็นลำดับขั้น ทำให้นักเรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองจากประสบการณ์ การเรียนรู้จริง การสรุปบทเรียนและอภิปรายสะท้อนคิด (Reflection) นอกจากนี้นักเรียนยังได้ประมวลความคิดของตนเองและเชื่อมโยงสู่การนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งผลการทดลอง Demiralp, N., & Ozudogru, H. Y. (2023) สรุปว่า ครูสามารถใช้กรอบแนวทางนี้เพื่อสร้างกิจกรรมที่มีความท้าทายและกระตุ้นการคิดในระดับสูงมากขึ้น เทคนิคการตั้งคำถามตามอนุกรมวิธาน เป็นเครื่องมือที่สำคัญสำหรับครู เนื่องจากช่วยให้ครูสามารถระบุความต้องการทางปัญญาของกิจกรรม และตัดสินใจได้อย่างมีข้อมูลในการออกแบบประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพสำหรับนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ Eddy, C. M., & Kuehnert, E. A. (2018) ที่กล่าวว่า ระดับของเทคนิคการตั้งคำถามตามอนุกรมวิธาน มีทั้งหมด 4 ระดับ ตั้งแต่การระลึกถึงข้อมูลพื้นฐานไปจนถึงการเข้าใจแนวคิดและการคิดเชิงเมตาตอก นักเรียนจะได้ใช้การคิดในระดับสูงและส่งเสริมความซับซ้อนของการคิดที่จำเป็นในการนำความเข้าใจไปใช้ในโลกแห่งความเป็นจริง สอดคล้องกับ Nguyen, T. M. H., & Webb, S. (2017) ที่กล่าวว่าแนวทางนี้ช่วยให้นักเรียนได้มีโอกาสใช้การคิดในระดับที่หลากหลายและลึกซึ้งขึ้น โดยเริ่มจากการตอบคำถามในระดับพื้นฐาน เช่น การจำข้อมูล ไปจนถึงการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งความรู้ที่หลากหลาย ซึ่งเป็นการกระตุ้นการคิดเชิงวิจารณ์ญาณและการคิด เชิงสร้างสรรค์ของนักเรียน ทั้งนี้ เทคนิคการตั้งคำถามตามอนุกรมวิธาน Webb's Depth of Knowledge ถึงสอดคล้องกับงานวิจัยของ Yanagisawa, A., Webb, S., & Uchihara, T. (2020) ซึ่งนำมาใช้ในกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่มีความสำคัญใน การกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้อย่างลึกซึ้งและสามารถเชื่อมโยงเนื้อหาของวรรณคดีเข้ากับชีวิตประจำวันของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพการที่นักเรียนได้พัฒนาทักษะการอ่านและการเข้าใจวรรณคดีจากการใช้คำถามที่มีระดับความยากแตกต่างกันตามระดับเทคนิคการตั้งคำถามตามอนุกรมวิธานนั้น นอกจากจะช่วยให้นักเรียนสามารถเข้าใจเนื้อหาที่ซับซ้อนมากขึ้นแล้ว ยังช่วยให้พวกเขาสามารถวิเคราะห์และตีความวรรณคดีในแง่มุมที่หลากหลายและลึกซึ้งยิ่งขึ้น โดยใช้การ ตั้งคำถามที่ตรงกับระดับความสามารถและความเข้าใจของนักเรียน โดยเริ่มจากกระตุ้นความสนใจของนักเรียนโดยใช้การสนทนาและการตั้งคำถามที่เกี่ยวข้องกับวรรณคดีที่จะศึกษา ซึ่งช่วยให้นักเรียนเชื่อมโยงความรู้เก่าและความรู้ใหม่ และเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นและร่วมอภิปรายกันในห้องเรียน การกระตุ้นด้วยวิธีนี้ช่วยสร้างแรงจูงใจและทำให้การเรียนรู้การอ่านมีชีวิตชีวา และสนุกสนานขึ้น นักเรียนจะเริ่มให้ความสนใจต่อการเรียนรู้และเห็นความสำคัญของเนื้อหาที่จะศึกษา ซึ่งเป็นการเตรียมความพร้อมให้พวกเขาสามารถเข้าใจวรรณคดีได้ดีขึ้นในขั้นตอนถัดไป

คำถามระดับที่ 1 (Level 1: Recall and Reproduction) ระดับนี้เน้นที่การถามเพื่อให้เรียนรู้และจำข้อมูลพื้นฐานจากเรื่องที่ศึกษา เช่น การจำคำศัพท์หรือข้อเท็จจริงในวรรณคดี การให้คำถามนี้ช่วยให้นักเรียนมีพื้นฐานที่ดีในการทำ ความเข้าใจเรื่องราวและช่วยเสริมสร้างทักษะการอ่านที่สามารถจับใจความสำคัญได้เร็วขึ้น นักเรียนจะเข้าใจคำศัพท์ในวรรณคดีได้อย่างลึกซึ้งและพร้อมสำหรับการเรียนรู้ในขั้นตอนต่อไป จากนั้นคำถามระดับที่ 2 (Level 2: Skills and Concepts) การถามในระดับนี้จะเน้นการคาดคะเนผลลัพธ์ การสรุปข้อมูล หรือการระบุแนวคิดหลักของเรื่องจากวรรณคดี เช่น การให้เขียนสรุปข้อมูลและเรียบเรียงตามความเข้าใจของตนเอง เป็นการกระตุ้นให้นักเรียนสามารถวิเคราะห์และเข้าใจสาระสำคัญในเรื่องได้ชัดเจนยิ่งขึ้น การฝึกคิดแบบนี้ช่วยให้นักเรียนมีทักษะในการเชื่อมโยงข้อมูลและสรุปความได้อย่างมีประสิทธิภาพในคำถามระดับที่ 3 (Level 3: Strategic Thinking) ในระดับนี้จะมีการถามเพื่อให้นักเรียนสามารถวิเคราะห์สาระสำคัญ (theme) และวิพากษ์วิจารณ์เรื่องราวในวรรณคดีได้ เช่น การถามให้นักเรียนวิเคราะห์วัตถุประสงค์ในการแต่งของผู้ประพันธ์

และวิจารณ์เนื้อหาวรรณคดี นักเรียนจะต้องคิดอย่างลึกซึ้งและเชื่อมโยงเนื้อหากับแนวคิดต่าง ๆ การฝึกฝนการคิดในระดับนี้ช่วยให้นักเรียนสามารถตีความวรรณคดีในเชิงลึกและมีทักษะในการมองเนื้อหาจากมุมมองต่าง ๆ ได้ นอกจากนี้ในคำถามขั้นสุดท้าย คือ คำถามระดับที่ 4 (Level 4: Extended Thinking) ระดับนี้นักเรียนจะถูกถามให้ทำ การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งความรู้ที่หลากหลาย เช่น การให้ทำการสังเคราะห์เนื้อหาวรรณคดีและเชื่อมโยงกับประเด็นหรือบริบทต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจริง การถามในระดับนี้จะช่วยให้การคิดของนักเรียนมีความซับซ้อนขึ้น และส่งเสริมการเรียนรู้ที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตจริง โดยที่นักเรียนไม่เพียงแค่เข้าใจเนื้อหาวรรณคดี แต่สามารถเชื่อมโยงและประยุกต์ใช้กับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยเรื่อง ผลของการใช้เทคนิคการตั้งคำถามตามอนุกรมวิธาน Webb's Depth of Knowledge ที่มีต่อความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจวรรณคดีของนักเรียนชั้นเกรด 8 มีผลโดยตรงต่อการพัฒนาความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจวรรณคดีของนักเรียน โดยเฉพาะในแง่ของการพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์และการประยุกต์ใช้เนื้อหาจากวรรณคดีในชีวิตจริง ซึ่งเทคนิคนี้ช่วยเพิ่มความสามารถในการเข้าใจรายละเอียดและสาระสำคัญของวรรณคดีในระดับที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น สามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ใหม่ได้ดังนี้

1. การใช้เทคนิคการตั้งคำถามตามอนุกรมวิธานเพิ่มพูนความสามารถในการอ่านและเข้าใจวรรณคดี ผลการวิจัยพบว่า เทคนิคการตั้งคำถามตามอนุกรมวิธาน สามารถช่วยพัฒนาความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจวรรณคดีของนักเรียน โดยเฉพาะเมื่อใช้คำถามที่มีระดับความลึกแตกต่างกัน นักเรียนสามารถเข้าใจเนื้อหาวรรณคดีได้ดีขึ้นและสามารถเชื่อมโยงเนื้อหานั้นกับแนวคิดหรือประสบการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. การพัฒนาทักษะการคิดเชิงลึก การตั้งคำถามตามระดับต่าง ๆ ของเทคนิคการตั้งคำถามตามอนุกรมวิธานช่วยกระตุ้นให้นักเรียนคิดลึกซึ้งและมีการวิเคราะห์ที่มากขึ้น โดยเริ่มจากการเข้าใจข้อมูลพื้นฐาน (Webb's Depth of Knowledge Level 1) ไปจนถึงการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งความรู้หลากหลาย (Webb's Depth of Knowledge Level 4) ทำให้การเรียนรู้วรรณคดีไม่เพียงแต่การอ่านเพื่อจับใจความ แต่ยังส่งเสริมให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผลจากวรรณคดีเรื่องที่ศึกษา
3. การกระตุ้นความสนใจและแรงจูงใจในการเรียนรู้ การใช้เทคนิคการตั้งคำถามตามอนุกรมวิธาน ช่วยกระตุ้นความสนใจและแรงจูงใจในการเรียนวรรณคดีของนักเรียน เนื่องจากการตั้งคำถามในแต่ละระดับช่วยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน และรู้สึก ทำหายจากการแก้ไขปัญหาหรือการตีความที่ซับซ้อนยิ่งขึ้น ซึ่งเพิ่มความกระตือรือร้นในการเรียนรู้วรรณคดี
4. การประยุกต์ใช้วรรณคดีในชีวิตจริง การใช้เทคนิคการตั้งคำถามตามอนุกรมวิธาน ช่วยให้นักเรียนสามารถนำสิ่งที่ได้เรียนรู้จากวรรณคดีมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้ เช่น การเชื่อมโยงข้อคิดจากเรื่อง บทเสภาสามัคคีเสวก มาใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน ซึ่งเป็นการพัฒนาทักษะในการใช้ความรู้ทางวรรณคดีในสภาพแวดล้อมที่หลากหลาย

สรุปผลการวิจัย

ผลของการจัดการเรียนรู้ด้วยการใช้เทคนิคการตั้งคำถามตามอนุกรมวิธาน Webb's Depth of Knowledge ที่มีต่อความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจวรรณคดีของนักเรียนชั้นเกรด 8 พบว่า นักเรียนชั้นเกรด 8 มีความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจวรรณคดีด้วยการใช้เทคนิคการตั้งคำถามตามอนุกรมวิธาน Webb's Depth of Knowledge เนื่องจากนักเรียนมีคะแนนหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้เป็นเหตุมาจากการใช้เทคนิคการตั้งคำถามตามอนุกรมวิธาน Webb's Depth of Knowledge ซึ่งเป็นการใช้คำถามในแต่ละระดับของการใช้เทคนิคการตั้งคำถามตามอนุกรมวิธานที่ช่วยพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์และการประยุกต์ใช้ข้อมูลจากเนื้อหาจากวรรณคดีได้ในชีวิตจริง อีกทั้งยังช่วยส่งเสริมการคิดเชิงวิพากษ์และการพัฒนาทักษะการอ่านวรรณคดีที่ลึกซึ้ง โดยเฉพาะในการวิเคราะห์สาระสำคัญ (theme) และการวิพากษ์วิจารณ์งานเขียนได้อย่างมีเหตุผล ซึ่งทักษะเหล่านี้มีความสำคัญในการ

พัฒนาความสามารถทางภาษาและการคิดในระดับสูงและสามารถในการกระตุ้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้มากขึ้น และทำให้เกิดการพัฒนาทักษะการอ่านและการคิดเชิงวิพากษ์ที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ดังนั้น ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า การใช้เทคนิคการตั้งคำถามตามอนุกรมวิธาน Webb's Depth of Knowledge เป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจวรรณคดีของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญ อีกทั้งยังสามารถส่งเสริมการคิดเชิงวิเคราะห์และการประยุกต์ใช้ความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพในอนาคต จึงควรเผยแพร่และส่งเสริมให้ครูผู้สอนในรายวิชาวรรณคดีหรือวิชาอ่านเพื่อความเข้าใจในระดับมัธยมศึกษาได้นำเทคนิคนี้ไปประยุกต์ใช้ในการกระบวนการจัดการเรียนการสอน เพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้และขยายผลไปสู่บริบทการสอนในรายวิชาอื่น ๆ ได้อย่างกว้างขวาง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากการทดลองของผู้วิจัย พบว่า เทคนิคการตั้งคำถามตามอนุกรมวิธาน Webb's Depth of Knowledge สามารถช่วยพัฒนาทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ แนะนำให้ครูผู้สอนภาษาไทยในระดับชั้นมัธยมศึกษาได้นำเทคนิคนี้ไปประยุกต์ใช้ในการออกแบบการเรียนการสอนวรรณคดี เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความสามารถในการวิเคราะห์และตีความเนื้อหาวรรณคดีได้อย่างลึกซึ้งและมีความเข้าใจที่ดีขึ้น

1.2 ควรให้ความสำคัญกับการฝึกฝนทักษะการถามคำถามที่ช่วยกระตุ้นการคิดและการวิเคราะห์ โดยเฉพาะในคำถามระดับที่ 3 และ 4 ที่เน้นการคิดเชิงกลยุทธ์และการขยายความคิด ซึ่งจะช่วยพัฒนาความสามารถในการอ่านและการคิดอย่างมีเหตุผลของนักเรียน

1.3 ควรใช้เทคนิคการตั้งคำถามตามอนุกรมวิธาน ร่วมกับการประเมินผลที่หลากหลายรูปแบบ เช่น การอภิปรายกลุ่ม การเขียนวิเคราะห์ หรือการใช้การทดสอบหลังการเรียน เพื่อประเมินการพัฒนาทักษะการอ่านและการคิดของนักเรียนในระยะยาว

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในกลุ่มนักเรียนที่มีความหลากหลายทางด้านพื้นฐานการอ่าน เช่น นักเรียนที่มีระดับความสามารถในการอ่านต่างกัน เพื่อประเมินว่าผลของการใช้เทคนิคการตั้งคำถามตามอนุกรมวิธาน จะเป็นอย่างไรในกลุ่มนักเรียนที่มีความสามารถในการอ่านที่แตกต่างกัน

2.2 ควรมีการศึกษาผลการใช้เทคนิค DOK ในระยะยาว เพื่อติดตามว่าการใช้เทคนิคนี้ช่วยพัฒนาทักษะการอ่านและการคิดของนักเรียนอย่างต่อเนื่องในระยะยาวหรือไม่

2.3 เนื่องจากงานวิจัยมีกลุ่มตัวอย่างเพียงแค่ 19 คน จึงทำให้เกิดข้อจำกัดในงานวิจัย คือ ผลการวิจัยไม่สามารถอ้างอิงไปยังประชากรที่เป็นกลุ่มอื่น ๆ ได้ ดังนั้นถ้าเป็นไปได้การเก็บข้อมูลควรจะได้เก็บให้มากกว่านี้ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนหรือมีความเชื่อมั่นมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตร.

_____. (2560). *เรียนรู้เข้าใจวรรณคดีไทยของชาติ*. กรุงเทพฯ: บริษัท เอกพิมพ์ไทย จำกัด.

ดวงมน จิตรจันทน์. (2565). *วรรณคดีวิจารณ์เบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). ปทุมธานี: เดอะบุคส์พลัส.

Al-Massarweh, S. (2023). The extent of knowledge of achieving the final exam questions for the sixth to eleventh grades to the levels Depth of Knowledge (DOK) Webb in Jordan. *Modern Applied Science*, 17(2), 70–82.

- Appleman, D., Beach, R., Simon, R., & Fecho, B. (2020). *Teaching literature to adolescents*. (4th ed.). Oxfordshire: Routledge.
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2018). *Research Methods in Education*. (8th ed.). Oxfordshire: Routledge.
- Creswell, J. W. & Guetterman, T. C. (2019). *Educational Research: Planning, Conducting, and Evaluating Quantitative and Qualitative Research*. (6th ed.). New York: Pearson Education.
- Daniyarova, K. A. (2024). Using Depth of Knowledge (DOK) Levels in Creating and Adapting the Activities to Enhance Logical and Critical Thinking. *European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences*, 12(1), 22-28.
- Demiralp, N., & Ozudogru, H. Y. (2023). An analysis of the learning outcomes of the 2018 geography curriculum for 9th and 10th grades according to Webb's depth of knowledge. *Asian Journal of Education and Training*, 9(4), 142–150.
- Eddy, C. M., & Kuehnert, E. A. (2018). The advancement of teacher questions in mathematics education. *American Educational History Journal*, 45(2), 33–53.
- Gunning, T.G. (2024). *Creating literacy instruction for all students*. (11th ed.). New Jersey: Pearson Education.
- Nguyen, T. M. H., & Webb, S. (2017). Examining second language receptive knowledge of collocation and factors that affect learning. *Language Teaching Research*, 21(3), 298–320.
- Webb, N. L. (2002). *Depth-of-Knowledge Levels for Four Content Areas*. Washington, D.C.: Council of Chief State School Officers.
- Yanagisawa, A., Webb, S., & Uchihara, T. (2020). How do different forms of glossing contribute to L2 vocabulary learning from reading? A meta-regression analysis. *Studies in Second Language Acquisition*, 42(2), 411–438.

Factors Affecting Self-efficacy and Innovative Work Behavior: A Case Study of the Office of the Permanent Secretary, Ministry of Energy

Lalitivadee Pumboonrit^{1*} and Pornlapas Suwannarat²

¹ Master Student, Master of Business Administration, Kasetsart Business School, Kasetsart University, Thailand

² Associate Professor, Kasetsart Business School, Kasetsart University, Thailand

* Corresponding author. E-mail lalitivadee.pu@ku.th

ABSTRACT

The purpose of this study was to examine the factors affecting self-efficacy and innovative work behavior, with a specific focus on mastery experiences, open-mindedness, job rotation, and social persuasion as antecedent variables. Additionally, this study investigated the mediating role of self-efficacy in the relationship between these antecedents and innovative work behavior. The research methodology was a quantitative research with survey method using questionnaires for data collection. The sample consisted of 230 government officers holding general positions and knowledge worker positions at the Office of the Permanent Secretary, Ministry of Energy. Descriptive statistics, including frequency, percentage, mean, and standard deviation, were used for data analysis. Due to hypothesis testing, partial least squares structural equation modeling (PLS-SEM) was used as inferential statistics. The research results indicated that mastery experiences, open-mindedness, and social persuasion had a significant positive impact on self-efficacy. Moreover, self-efficacy exhibited a statistically significant impact on innovative work behavior at the 0.01 level of significance. However, job rotation had an insignificant impact on self-efficacy at the significance level of 0.05. Furthermore, self-efficacy acted as a mediator in the relationship between antecedent variables and innovative work behavior at the 0.01 significance level. The findings of this study can be applied to foster innovative work behavior within organizations, enabling employees to work more efficiently and sustainably achieve the organizations' objectives.

Keywords: Self-efficacy, Innovative Work Behavior, Ministry of Energy

ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการรับรู้ความสามารถของตนเองและพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรม ในการทำงาน: กรณีศึกษาสำนักงานปลัดกระทรวงพลังงาน

ลลิตวดี พุ่มบุญฤทธิ์^{1*} และ พรลภัส สุวรรณรัตน์²

¹ นิติศาสตรบัณฑิตปริญญาโท หลักสูตรบริหารธุรกิจ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

² รองศาสตราจารย์ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail lalitvadee.pu@ku.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการรับรู้ความสามารถของตนเองและพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมในการทำงาน โดยปัจจัยนำ ได้แก่ การเรียนรู้จากประสบการณ์ความสำเร็จของตนเอง การเปิดกว้างทางความคิด การหมุนเวียนงาน และการชักจูงทางสังคม ตลอดจนศึกษาบทบาทเชิงตัวแปรคั่นกลางของการรับรู้ความสามารถของตนเองในความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำดังกล่าวกับพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมในการทำงาน การวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ ใช้วิธีการสำรวจโดยมีแบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล กลุ่มตัวอย่าง คือ ข้าราชการ ประเภททั่วไปและประเภทวิชาการ สำนักงานปลัดกระทรวงพลังงาน จำนวน 230 คน สถิติเชิงพรรณนาที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติเชิงอนุมานที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน คือ การวิเคราะห์ในรูปแบบของโมเดลสมการโครงสร้างแบบกำลังสองน้อยที่สุดบางส่วน ผลการวิจัยพบว่า การเรียนรู้จากประสบการณ์ความสำเร็จของตนเอง การเปิดกว้างทางความคิด และการชักจูงทางสังคม มีผลกระทบต่อการรับรู้ความสามารถของตนเอง อีกทั้งการรับรู้ความสามารถของตนเองมีผลกระทบต่อพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมในการทำงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ขณะที่การหมุนเวียนงานมีผลกระทบต่อการรับรู้ความสามารถของตนเองอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นอกจากนี้ การรับรู้ความสามารถของตนเองยังทำหน้าที่เป็นตัวแปรคั่นกลางในความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรนำ ที่มีต่อพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมในการทำงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 การศึกษาค้นคว้าสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมในองค์กร เพื่อให้บุคลากรสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรได้อย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: การรับรู้ความสามารถของตนเอง, พฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมในการทำงาน, กระทรวงพลังงาน

© 2025 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

ในโลกปัจจุบัน องค์กรต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งในด้านเศรษฐกิจ เทคโนโลยี และสังคม การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ได้เน้นย้ำถึงความไม่แน่นอนและความเปราะบางของระบบเศรษฐกิจและการบริหารจัดการองค์กร นอกจากนี้ โลกที่เข้าสู่ยุค BANI ซึ่งประกอบด้วย 4 ลักษณะสำคัญ ได้แก่ Brittle (เปราะบาง) Anxious (วิตกกังวล) Nonlinear (ไม่เป็นเส้นตรง) และ Incomprehensible (เข้าใจยาก) ได้สร้างความท้าทายใหม่ๆ ให้กับองค์กรในทุกภาคส่วน การปรับตัวและสร้างสรรค์นวัตกรรมจึงกลายเป็นกลยุทธ์สำคัญที่ช่วยให้องค์กรสามารถแข่งขันและดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Amabile et al., 1996; Baregheh et al., 2009)

ในภาคส่วนของหน่วยงานราชการ การปรับตัวและการสร้างนวัตกรรมถือเป็นปัจจัยสำคัญในการเสริมสร้างศักยภาพและขับเคลื่อนองค์กรให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และแนวทางพัฒนาระบบราชการไทยสู่ระบบราชการ 4.0 (PMQA 4.0) หน่วยงานภาครัฐจำเป็นต้องปรับตัวให้สามารถบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทันสมัย และส่งเสริมให้บุคลากรมีพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมในการทำงาน (Innovative Work Behavior) นำไปสู่การมุ่งคิดค้น พัฒนา และนำเสนอแนวคิดที่แปลกใหม่ และลงมือทำเพื่อสร้างสรรค์สิ่ง

ใหม่ ๆ เพื่อปรับปรุงกระบวนการทำงาน ผลผลิต หรือบริการขององค์กร นอกเหนือจากการปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่สูงขึ้น สามารถลดต้นทุน เพิ่มรายได้ และสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันให้กับองค์กรในระยะยาว (Janssen, 2000; Axtell et al., 2000)

หนึ่งในปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมกรรมการสร้างนวัตกรรมในการทำงานเป็นอย่างยิ่งคือ การรับรู้ความสามารถของตนเอง (Self-efficacy) ซึ่งหมายถึงความเชื่อมั่นของบุคคลว่าตนเองสามารถจัดการและดำเนินงานได้สำเร็จ แม้ว่าจะต้องเผชิญกับอุปสรรค (Bandura, 1997) โดยปัจจัยที่มีผลต่อการรับรู้ความสามารถของตนเอง ได้แก่ การเรียนรู้จากประสบการณ์ความสำเร็จของตนเอง (Mastery Experiences) (Bandura, 1977) การส่งเสริมให้มีการเปิดกว้างทางความคิด (Open-mindedness) มีทัศนคติเชิงบวกในการเปิดรับฟังความคิดเห็น ยอมรับข้อผิดพลาด และพร้อมที่จะเรียนรู้และพัฒนาอยู่เสมอ (Dweck, 2006) การหมุนเวียนงาน (Job Rotation) เปิดโอกาสให้บุคลากรได้สัมผัสกับงานที่หลากหลาย เพื่อเพิ่มพูนทักษะ ประสบการณ์ และมุมมอง (Noe, 1986) รวมถึงการชักจูงทางสังคม (Social Persuasion) โดยผ่านกระบวนการให้คำแนะนำ การให้ข้อมูลย้อนกลับเชิงสร้างสรรค์ และการสนับสนุนจากบุคคลรอบข้าง เช่น ผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน หรือบุคคลต้นแบบ (Dinther et al., 2011) ซึ่งแต่ละปัจจัยมีบทบาทในการส่งเสริมความมั่นใจและความสามารถในการบรรลุเป้าหมายของบุคคลในบริบทการทำงาน

ในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา งานวิจัยได้ให้ความสนใจกับความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความสามารถของตนเองกับพฤติกรรมกรรมการสร้างนวัตกรรมในการทำงาน (Hu, 2023; Newman et al., 2018) และศึกษาปัจจัยเชิงบริบทที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการรับรู้ความสามารถ (Kampkötter et al., 2018; Odira, 2022; Won et al., 2017) อย่างไรก็ตาม การศึกษาในบริบทขององค์กรภาครัฐในประเทศไทยยังมีจำนวนจำกัด โดยเฉพาะสำนักงานปลัดกระทรวงพลังงาน ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบายด้านพลังงานท่ามกลางความท้าทายจากการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและการบริหารจัดการภาครัฐ ดังนั้น บทความนี้จึงมุ่งศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อรับรู้ความสามารถและพฤติกรรมกรรมการสร้างนวัตกรรมของข้าราชการในหน่วยงานนี้ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการปรับตัวและขับเคลื่อนองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพในบริบทที่ซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งผลการศึกษาก็จะเป็นข้อมูลสำคัญในการกำหนดนโยบายและแนวทางการปฏิบัติในการส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรเพื่อเพิ่มศักยภาพเชิงนวัตกรรมในองค์กร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลกระทบของการเรียนรู้จากประสบการณ์ความสำเร็จของตนเอง การเปิดกว้างทางความคิด การหมุนเวียนงาน และการชักจูงทางสังคม ที่มีต่อการรับรู้ความสามารถของตนเอง
2. เพื่อศึกษาผลกระทบของการรับรู้ความสามารถของตนเองที่มีต่อพฤติกรรมกรรมการสร้างนวัตกรรมในการทำงาน
3. เพื่อศึกษาบทบาทของการรับรู้ความสามารถของตนเองในฐานะตัวแปรคั่นกลาง ระหว่างปัจจัยนำเข้าแต่ละด้านกับพฤติกรรมกรรมการสร้างนวัตกรรมในการทำงาน

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ ข้าราชการ ประเภททั่วไปและประเภทวิชาการ สำนักงานปลัดกระทรวงพลังงาน จำนวน 510 คน (สำนักงานปลัดกระทรวงพลังงาน, 2567) การเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งเหมาะสมกับงานวิจัยที่มีจุดมุ่งหมายเฉพาะและต้องการกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณลักษณะสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยกำหนดกลุ่มเป้าหมายเป็นข้าราชการประจำที่ปฏิบัติงานอยู่ในสำนักงานปลัดกระทรวงพลังงาน ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการดำเนินงานและผลักดันภารกิจของหน่วยงานในทุกระดับ ประกอบด้วยทั้งเพศชาย หญิง และเพศทางเลือก มีช่วงอายุระหว่าง ต่ำกว่า 26 ปี – 56 ปีขึ้นไป ดำรงตำแหน่งในระดับเจ้าหน้าที่และหัวหน้ากลุ่มงาน มีอายุการปฏิบัติราชการภายในหน่วยงานปัจจุบันระหว่าง ต่ำกว่า 5 ปี – 21 ปีขึ้นไป

ขนาดของกลุ่มตัวอย่างกำหนดโดยใช้เกณฑ์สำหรับการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) จากคำแนะนำของ Schreiber et al. (2006) ซึ่งได้กล่าวว่าขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมคือ อัตราส่วน 10 รายต่อตัวแปรบ่งชี้ (Indicator Variable) หรือตัวแปรสังเกตได้ (Observed Variable) และ Marsh & Hau (1999) ที่เสนอว่าขนาดกลุ่มตัวอย่างควรมีอย่างน้อย 100 ราย สำหรับโมเดลการวิเคราะห์ที่มีตัวแปรสังเกตได้ 3 – 4 ตัวแปรต่อองค์ประกอบ โดยงานวิจัยนี้มีตัวแปรสังเกตได้ จำนวนทั้งสิ้น 23 ตัวแปร ดังนั้นจึงคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างดังนี้

$$n = 10 \times k$$

เมื่อ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
 k = จำนวนของตัวแปรสังเกตได้ในโมเดล

แทนค่าได้ดังนี้

$$n = 10 \times 23$$

$$n = 230 \text{ คน}$$

นอกจากนี้ การเลือกตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาอ้างอิงจากแนวคิดของ Bandura (1997) และการศึกษาของ Newman et al. (2018); Hu (2023) เกี่ยวกับการรับรู้ความสามารถของตนเอง ในส่วนของพฤติกรรมกรรมการสร้างนวัตกรรมในการทำงานอ้างอิงตามแนวคิดของ Scott & Bruce (1994); Janssen (2000); Janssen (2004) และงานวิจัยของ Gong et al. (2009); Hsiao et al. (2011) ตลอดจนพิจารณาจากการศึกษาเชิงประจักษ์ เช่น Bandura (1977); Usher & Pajares (2008); Karwowski (2014); Kampkötter et al. (2018); Won et al. (2017) ซึ่งสนับสนุนแนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยด้านบุคลิกภาพและปัจจัยเชิงบริบท ที่มีความสัมพันธ์กับการรับรู้ความสามารถของตนเอง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์การศึกษารอบแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การเก็บข้อมูลดำเนินการในเดือนกุมภาพันธ์ 2568 โดยได้มีหนังสือจากคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เพื่อขอความอนุเคราะห์จากสำนักงานปลัดกระทรวงพลังงานในการเข้าเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างได้รับแบบสอบถามออนไลน์ผ่าน Google Forms ทางระบบภายในของหน่วยงาน ซึ่งเป็นการตอบแบบสมัครใจ และข้อมูลทั้งหมดถูกเก็บรักษาเป็นความลับเพื่อวัตถุประสงค์ทางวิชาการเท่านั้น โดยแบบสอบถามประกอบด้วย 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1: แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 7 ข้อ

ส่วนที่ 2: แบบสอบถามเกี่ยวกับการเรียนรู้จากประสบการณ์ความสำเร็จของตนเอง (Mastery Experiences) จำนวน 4 ข้อ การเปิดกว้างทางความคิด (Open-mindedness) จำนวน 4 ข้อ การหมุนเวียนงาน (Job Rotation) จำนวน 4 ข้อ และการชักจูงทางสังคม (Social Persuasion) จำนวน 4 ข้อ (ประยุกต์มาจากการศึกษาของ Usher & Pajares (2008); Haiman (1964); Shearman & Levine (2006); Tarus (2014))

ส่วนที่ 3: แบบสอบถามเกี่ยวกับการรับรู้ความสามารถของตนเอง (Self-efficacy) จำนวนทั้งสิ้น 12 ข้อ (ประยุกต์มาจากการศึกษาของ Schyns & Collani (2002)) แบ่งออกเป็น 4 หัวข้อ ประกอบไปด้วย 1) ความสามารถในการจัดการปัญหาและสถานการณ์ 2) ความมุ่งมั่นและความพยายาม 3) ความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง 4) ความพร้อมและศักยภาพในการทำงาน

ส่วนที่ 4: แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการสร้างนวัตกรรมในการทำงาน (Innovative Work Behavior) จำนวนทั้งสิ้น 9 ข้อ (ประยุกต์มาจากการศึกษาของ Scott & Bruce (1994); Janssen (2000); Janssen (2004)) แบ่งออกเป็น 3 หัวข้อ ประกอบไปด้วย 1) การสร้างความคิด 2) การนำเสนอความคิด 3) การทำให้ความคิดเป็นจริง

ลักษณะแบบสอบถามเป็นชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ซึ่งใช้มาตราวัดแบบลิเคิร์ต (Likert Scale, 1932) 5 ระดับ โดยกำหนดระดับความคิดเห็นดังนี้

ระดับคะแนน 5 หมายความว่า เห็นด้วยมากที่สุด

ระดับคะแนน 4 หมายความว่า เห็นด้วยมาก

ระดับคะแนน 3 หมายความว่า เห็นด้วยปานกลาง

ระดับคะแนน 2 หมายความว่า ไม่เห็นด้วย

ระดับคะแนน 1 หมายความว่า ไม่เห็นด้วยมากที่สุด

ในการทดสอบคุณภาพของเครื่องมือ มีขั้นตอนดังนี้

1) การทดสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) จากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญในด้านที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยครั้งนี้ โดยการวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) เพื่อตรวจสอบความครอบคลุม ความเหมาะสมและความถูกต้องของเนื้อหา

2) การทดสอบแบบสอบถาม (Pre-test) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลเพื่อทดลองใช้กับกลุ่มนำร่อง (Pilot Study) จำนวนทั้งหมด 30 ตัวอย่าง ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มประชากรที่จะศึกษา

3) การหาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (Discriminant Power) จากกลุ่มนำร่อง ด้วยเทคนิค Item-total Correlation โดยค่าอำนาจจำแนก (r) ควรมีค่ามากกว่า 0.40 ซึ่งจะถือว่ามีความสอดคล้องกันระหว่างข้อของแบบสอบถามตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัด (Ebel & Frisbie, 1991) และจากการหาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อพบว่า ค่าอำนาจจำแนก (r) มีค่าอยู่ระหว่าง 0.477 – 0.869

4) การทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) จากกลุ่มนำร่อง ด้วยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาด้วยวิธีครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ซึ่งค่าสัมประสิทธิ์ครอนบาคแอลฟาจะมีค่าระหว่าง 0 ถึง 1 (Cronbach, 1951) และควรมีค่ามากกว่า 0.7 เพื่อแสดงให้เห็นถึงความมีประสิทธิภาพและน่าเชื่อถือของเครื่องมือในการวิจัย (Nunnally & Bernstein, 1994) และจากผลการทดสอบพบว่า ค่าสัมประสิทธิ์ครอนบาคแอลฟาแต่ละข้อคำถามในแบบสอบถามมีค่ามากกว่า 0.7

5) ความเชื่อใจองค์ประกอบ (Composite Reliability: CR) ประเมินจากค่าความเชื่อมั่นรวมของตัวแปรแฝงควรมีค่ามากกว่า 0.70 (Fornell & Larcker, 1981)

6) ความเที่ยงตรงเชิงเหมือน (Convergent Validity) ประเมินจากค่าความแปรปรวนที่สกัดได้ (Average Variance Explained: AVE) ซึ่งต้องมีค่ามากกว่า 0.50 (Fornell & Larcker, 1981)

3. สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานการวิจัยที่ 1: การเรียนรู้จากประสบการณ์ความสำเร็จของตนเองมีผลกระทบต่อการรับรู้ความสามารถของตนเอง

สมมติฐานการวิจัยที่ 2: การเปิดกว้างทางความคิดมีผลกระทบต่อการรับรู้ความสามารถของตนเอง

สมมติฐานการวิจัยที่ 3: การหมุนเวียนงานมีผลกระทบต่อการรับรู้ความสามารถของตนเอง

สมมติฐานการวิจัยที่ 4: การชักจูงทางสังคมมีผลกระทบต่อการรับรู้ความสามารถของตนเอง

สมมติฐานการวิจัยที่ 5: การรับรู้ความสามารถของตนเองมีผลกระทบต่อการพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมในการทำงาน

สมมติฐานการวิจัยที่ 6: การรับรู้ความสามารถของตนเองเป็นตัวแปรคั่นกลางระหว่างตัวแปรนำ และพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมในการทำงาน

6.1 การรับรู้ความสามารถของตนเองเป็นตัวแปรคั่นกลางระหว่างการเรียนรู้จากประสบการณ์ความสำเร็จของตนเอง และพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมในการทำงาน

6.2 การรับรู้ความสามารถของตนเองเป็นตัวแปรคั่นกลางระหว่างการเปิดกว้างทางความคิด และพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมในการทำงาน

6.3 การรับรู้ความสามารถของตนเองเป็นตัวแปรคั่นกลางระหว่างการหมุนเวียนงาน และพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมในการทำงาน

6.4 การรับรู้ความสามารถของตนเองเป็นตัวแปรคั่นกลางระหว่างการชักจูงทางสังคม และพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมในการทำงาน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้รับจากแบบสอบถามที่กรอกรายละเอียดอย่างถูกต้องและครบถ้วนสมบูรณ์มาดำเนินการประมวลผลโดยใช้โปรแกรม Statistical Package for the Social Science (SPSS) และโปรแกรม SMART PLS 4.0 ซึ่งเป็นโปรแกรมที่นิยมใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติหรือใช้ในการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการทางสถิติในการวิเคราะห์และทดสอบสมมติฐานการวิจัย โดยกำหนดระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 ($\alpha = 0.05$) ซึ่งสถิติที่นำมาใช้ในการวิจัย มีดังต่อไปนี้

4.1 สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ใช้วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการบรรยายหรืออธิบายลักษณะของตัวแปร โดยแปลงข้อมูลดิบให้อยู่ในรูปที่เข้าใจได้ง่าย

1) การหาค่าร้อยละ (Percentage) ใช้อธิบายความหมายและดูการกระจายของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยสามารถหาค่าร้อยละจากการเปรียบเทียบอัตราส่วน

2) ค่าเฉลี่ย หรือค่ากลางเลขคณิต (Mean) ค่าที่ใช้เป็นตัวแทนข้อมูล หรือค่าที่แสดงว่าส่วนใหญ่แล้วข้อมูลมีค่าเป็นเท่าใด โดยมีเกณฑ์ในการแปลความหมายดังนี้

ค่าเฉลี่ย	ระดับความคิดเห็น
4.21 – 5.00	เห็นด้วยมากที่สุด
3.41 – 4.20	เห็นด้วยมาก
2.61 – 3.40	เห็นด้วยปานกลาง
1.81 – 2.60	ไม่เห็นด้วย
1.00 – 1.80	ไม่เห็นด้วยมากที่สุด

3) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อแสดงลักษณะการกระจายของข้อมูล หากข้อมูลมีการกระจายมาก แสดงว่าข้อมูลชุดนั้นประกอบขึ้นด้วยตัวเลขที่มีความแตกต่างกันมาก หากกระจายน้อย แสดงว่าข้อมูลชุดนั้นมีตัวเลขที่ใกล้เคียงกัน หรือมีความแตกต่างกันน้อย ซึ่งจะเป็นข้อมูลที่มีประสิทธิภาพมากกว่า

4) สถิติในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยวิธีครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ค่าแอลฟาครอนบาคเป็นค่าที่เกิดจากค่าเฉลี่ยของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของคำถามทุกคำถาม จะพบว่าค่าแอลฟาครอนบาคจะใช้กับจำนวนข้อคำถาม (k) และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของคำถาม ค่าแอลฟาครอนบาคควรจะมากกว่า 0.70 จึงถือว่ามีความน่าเชื่อถือได้

4.2 สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistic) ใช้ในการสรุปลักษณะจากการศึกษาข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งข้อมูลกลุ่มนี้จะใช้เป็นตัวแทนของประชากรทั้งหมด ตลอดจนกระบวนการต่าง ๆ ที่นำไปสู่การสรุปผลเกี่ยวกับประชากร โดยใช้สถิติเชิงอนุมานในการทดสอบสมมติฐานด้วยวิธีการสร้างโมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) ซึ่งเป็นโมเดลที่เกิดจากการรวมหลักการของสถิติวิเคราะห์เชิงเส้น 2 ประเภท เข้ากันไว้ด้วยกัน ได้แก่ การวิเคราะห์เส้นทางหรือการวิเคราะห์อิทธิพล (Path Analysis) และการวิเคราะห์องค์ประกอบหรือการวิเคราะห์ปัจจัย (Factor Analysis) โดยใช้หลักการของการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ในลักษณะเดียวกันกับการวิเคราะห์ถดถอย (Regression Analysis) ซึ่งส่วนประกอบของโมเดลสมการโครงสร้างจะประกอบไปด้วย 2 โมเดล คือ โมเดลการวัด และโมเดลโครงสร้าง ดังนี้

1) โมเดลการวัด (Measurement Model) เป็นโมเดลที่ระบุความสัมพันธ์เชิงเส้นระหว่างตัวแปรแฝง (Latent Variable) กับตัวแปรสังเกตได้ (Observed Variable) ขั้นตอนการวิเคราะห์ในการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) ตัวแปรที่สังเกตได้ทุกตัวจะมีน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) ในทุกองค์ประกอบ แต่ในโมเดลการวัดนั้น ตัวแปรที่สังเกตได้จะมีน้ำหนักในตัวแปรแฝงเฉพาะตัวที่ชี้วัดเท่านั้น ซึ่งควรมีค่ามากกว่าค่าขั้นต่ำที่ 0.50 (Peterson, 2000; Bagozzi & Yi, 2012)

2) โมเดลโครงสร้าง (Structural Model) เป็นโมเดลเชิงสาเหตุ สามารถหาได้ทั้งอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมของตัวแปรแฝงที่เป็นตัวแปรภายนอก (Exogenous Variable) ซึ่งถือว่าเป็นตัวแปรอิสระ เนื่องจากไม่มีตัวแปร

ต้นเหตุที่มีอิทธิพลต่อตัวแปรภายนอกโมเดล กับตัวแปรภายใน (Endogenous Variable) ที่สามารถเป็นได้ทั้งตัวแปรคั่นกลาง (Mediating Variable) และตัวแปรตาม (Dependent Variable) ทั้งนี้ การวิเคราะห์เป็นเพียงการยืนยันว่าความสัมพันธ์ที่พบจากข้อมูลเชิงประจักษ์จะสอดคล้องกับโมเดลโครงสร้างที่สร้างขึ้นหรือไม่ ซึ่งงานวิจัยนี้จะศึกษาในส่วนของโมเดลโครงสร้างเพื่อตรวจสอบอิทธิพลระหว่างตัวแปร

กรอบแนวคิดในการวิจัย

พฤติกรรมกรรมการสร้างนวัตกรรมในการทำงาน หมายถึงพฤติกรรมของบุคคลในการริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ รวมถึงการปรับปรุง เปลี่ยนแปลง และพัฒนา เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่องานและองค์กร โดยพฤติกรรมเหล่านี้เกิดขึ้นภายในบทบาทหน้าที่ของพนักงานและมุ่งเป้าหมายไปที่การพัฒนาองค์กร (Janssen, 2000; Naowakhoaksorn et al., 2021; 2022) โดยพฤติกรรมกรรมการสร้างนวัตกรรมถือเป็นรากฐานสำคัญของนวัตกรรม การพัฒนาผลิตภัณฑ์ บริการ และกระบวนการทำงานใหม่ ๆ ช่วยให้องค์กรสามารถปรับตัวและแข่งขันในยุคปัจจุบัน (Scott & Bruce, 1994) อีกทั้งยังเป็นตัวขับเคลื่อนการเติบโตขององค์กร การเพิ่มประสิทธิภาพ และความสามารถในการแข่งขันในระยะยาวในยุคเศรษฐกิจฐานความรู้ (Knowledge-based Economy) ที่ความรู้และนวัตกรรมเป็นทรัพยากรสำคัญ (OECD & Eurostat, 2005) ประกอบด้วย 3 มิติ ได้แก่ การสร้างความคิด คือกระบวนการเริ่มต้นที่บุคคลรับรู้ถึงปัญหาเกี่ยวกับงานในด้านต่าง ๆ แล้วพัฒนาแนวคิดที่แปลกใหม่และมีประโยชน์ หรือวิธีการแก้ปัญหานั้น โดยอาจเป็นความคิดที่คิดค้นขึ้นใหม่หรือนำมาประยุกต์จากภายนอกองค์กร การนำเสนอความคิด คือกระบวนการนำเสนอแนวคิดต่อผู้มีอำนาจตัดสินใจหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้รับการพิจารณาสนับสนุน และนำไปปฏิบัติจริงจนนำไปสู่การสร้างนวัตกรรมที่แท้จริง ซึ่งเป็นขั้นตอนสำคัญในกระบวนการสร้างนวัตกรรมที่เกิดขึ้นภายหลังจากการสร้างสรรค์แนวคิดใหม่ การทำให้ความคิดเป็นจริง คือกระบวนการนำความคิดมาพัฒนาให้เป็นรูปธรรม ซึ่งมักอยู่ในรูปแบบของตัวต้นแบบ (Prototype) หรือโมเดล (Model) โดยผู้สร้างนวัตกรรมสามารถเผยแพร่และประยุกต์ใช้นวัตกรรมนั้นจนกลายเป็นสิ่งที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง (Scott & Bruce, 1994; Janssen, 2000; Janssen, 2004)

ปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคล คือ การรับรู้ความสามารถของตนเอง ซึ่งหมายถึงความเชื่อมั่นและความคาดหวังในศักยภาพของตนเองที่จะจัดการกับสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อเอาชนะอุปสรรคและบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ (Stajkovic & Luthans, 1998; Bong, 1999) ส่งผลต่อการเลือก การลงมือทำ ความพยายาม และความมุ่งมั่นในการทำงาน ซึ่งบุคคลที่มีการรับรู้ความสามารถของตนเองสูง มักจะตั้งเป้าหมายที่ท้าทาย มีความเพียรพยายาม มุ่งมั่น และไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค (Bandura, 1997) ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 4 ประการ ได้แก่ ความสามารถในการจัดการปัญหาและสถานการณ์ คือความสามารถในการวิเคราะห์ ประเมิน และจัดการกับปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถปรับตัวและตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม ความมุ่งมั่นและความพยายาม คือการมีความมุ่งมั่น ทุ่มเท และพยายามอย่างต่อเนื่องในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ ไม่ย่อท้อต่อความล้มเหลว ความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง คือการมีความมั่นใจในความรู้ ทักษะ และความสามารถทางวิชาชีพของตนเอง ความพร้อมและศักยภาพในการทำงาน คือการมีความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ที่จำเป็นในการทำงาน พร้อมเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างต่อเนื่อง รวมถึงพร้อมที่จะรับผิดชอบงานที่ท้าทายหรือมีความซับซ้อนมากขึ้น (Schyns & Collani, 2002)

งานวิจัยจำนวนมากสนับสนุนความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างการรับรู้ความสามารถกับพฤติกรรมกรรมการสร้างนวัตกรรม เช่น Newman et al. (2018) และ Hu (2023) ขณะที่ Hsiao et al. (2011) พบว่า การรับรู้ความสามารถของตนเองทำหน้าที่เป็นตัวแปรคั่นกลางระหว่างปัจจัยสนับสนุนจากองค์กรกับพฤติกรรมกรรมการสร้างนวัตกรรม ซึ่งได้แก่ ประสิทธิภาพการสอน การได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหาร และบรรยากาศองค์กรที่เอื้อต่อการสร้างนวัตกรรม นอกจากนี้ ผลการวิจัยของ Latip et al. (2022) แสดงให้เห็นว่า แม้ในบริบทของการศึกษา การรับรู้ความสามารถยังมีบทบาทสำคัญในฐานะตัวแปรกำกับที่ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างความคาดหวังด้านประสิทธิภาพ อิทธิพลทางสังคม และการยอมรับรูปแบบการเรียนรู้ใหม่ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงอิทธิพลต่อการปรับตัวและพฤติกรรมของบุคคลในสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง

ระดับของการรับรู้ความสามารถนี้ไม่สามารถเกิดขึ้นได้เองตามธรรมชาติ แต่การได้รับอิทธิพลจากปัจจัยภายนอก และภายในหลายประการจะช่วยหล่อหลอมความมั่นใจของบุคคลให้แข็งแกร่งขึ้น หรือในบางกรณีก็อาจทำให้ลดลง ซึ่งปัจจัยที่มีบทบาทต่อการรับรู้ความสามารถของตนเอง ได้แก่ การเรียนรู้จากประสบการณ์ความสำเร็จของตนเอง การเปิดกว้างทางความคิด การหมุนเวียนงาน และการชักจูงทางสังคม

การเรียนรู้จากประสบการณ์ความสำเร็จของตนเอง หมายถึงกระบวนการที่บุคคลได้เรียนรู้และพัฒนาความสามารถผ่านการลงมือปฏิบัติงานจริง และประสบความสำเร็จในการทำงานนั้น ๆ ไม่ว่าจะเป็นความสำเร็จเล็ก ๆ น้อย ๆ หรือความสำเร็จครั้งใหญ่ (Bandura, 1997) ส่งผลให้กล้าเผชิญกับความท้าทายใหม่ ๆ และมีความพยายามในการทำงานมากขึ้น นอกจากนี้ ยังช่วยให้บุคคลมีความยืดหยุ่น สามารถปรับตัว และรับมือกับความล้มเหลวได้ดีขึ้น โดยบุคคลที่มีประสบการณ์ความสำเร็จสูง มักจะมองความล้มเหลวเป็นบทเรียน และใช้เป็นแรงผลักดันในการพัฒนาตนเอง (Gist & Mitchell, 1992)

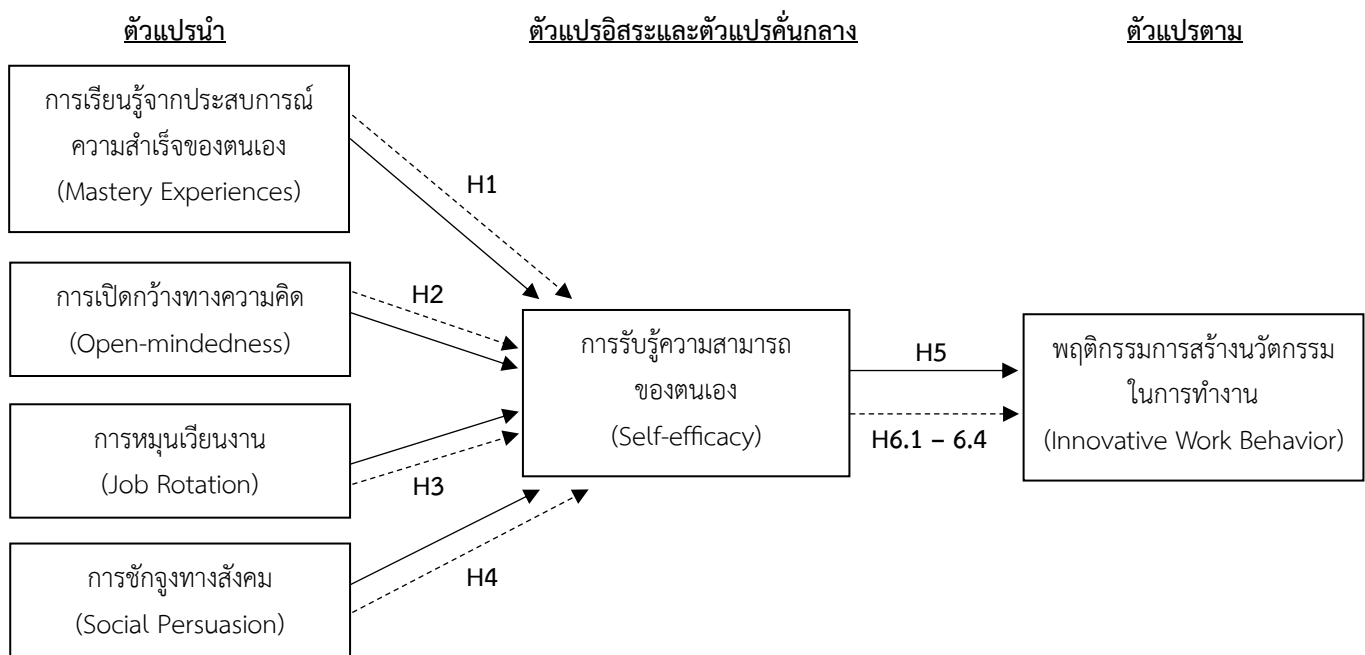
การเปิดกว้างทางความคิด หมายถึงการแสดงออกของบุคคลว่าเป็นผู้ที่มีแนวโน้มเปิดรับต่อข้อมูลใหม่ ความรู้ใหม่ และประสบการณ์ใหม่ โดยยอมรับที่จะเปลี่ยนแปลงความเชื่อดั้งเดิมที่มีอยู่ หากพบว่าหลักฐานหรือการโต้แย้งที่เหมาะสมเกิดขึ้นจากข้อมูลใหม่ ความรู้ใหม่ และประสบการณ์ใหม่นั้น (ตรีทิพ บุญแย้ม, 2554) บุคคลที่มีการเปิดกว้างทางความคิดสูง มักจะกระตือรือร้น อยากรู้อยากเห็น ชอบแสวงหาความรู้ และมีความยืดหยุ่นทางความคิด (Costa & McCrae, 2008) ซึ่งถือเป็นคุณลักษณะสำคัญที่เอื้อต่อการสร้างนวัตกรรม (Amabile, 1988) และเป็นทักษะที่ช่วยให้บุคคลและองค์กรสามารถปรับตัวและประสบความสำเร็จได้ในยุคปัจจุบันที่เต็มไปด้วยการเปลี่ยนแปลงและความท้าทาย (LePine, 2003)

การหมุนเวียนงาน หมายถึงกลยุทธ์ในการพัฒนาบุคลากร โดยให้พนักงานได้มีโอกาสทำงานในตำแหน่งงานที่หลากหลาย หมุนเวียนไปตามหน่วยงานต่าง ๆ ภายในองค์กร ซึ่งช่วยเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ และความสามารถในการทำงานของพนักงาน รวมถึงพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาและการตัดสินใจ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเอง และเพิ่มโอกาสในการเติบโตในสายอาชีพ ช่วยให้พนักงานมีความเข้าใจในภาพรวมขององค์กรมากขึ้น อีกทั้งยังช่วยลดความจำเจในการทำงาน เพิ่มความท้าทาย และเสริมสร้างแรงจูงใจในการทำงาน ซึ่งส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานและความผูกพันของพนักงานต่อองค์กร (Campion et al., 1994; Noe, 1988; DeCenzo et al., 2016)

การชักจูงทางสังคม หมายถึงการที่บุคคลได้รับคำแนะนำ การให้กำลังใจ การสนับสนุน หรือการโน้มน้าวจากบุคคลที่มีความสำคัญในชีวิต เช่น พ่อแม่ ครู เพื่อน หรือผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งจะช่วยให้บุคคลเชื่อมั่นว่าตนเองมีความสามารถที่จะประสบความสำเร็จในการทำกิจกรรมหรือภารกิจต่าง ๆ ได้ (Usher & Pajares, 2008) โดยมีบทบาทสำคัญในการกระตุ้นให้บุคคลกล้าแสดงความคิดเห็น ลงมือปฏิบัติงาน และพัฒนาศักยภาพของตนเอง คำพูดหรือการกระทำที่แสดงออกถึงความเชื่อมั่นจากบุคคลรอบข้างเปรียบเสมือนพลังบวกที่ช่วยผลักดันให้บุคคลกล้าลองและมุ่งมั่นที่จะบรรลุเป้าหมาย (Bandura, 1982)

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่าปัจจัยสำคัญ เช่น การเรียนรู้จากประสบการณ์ความสำเร็จ การเปิดกว้างทางความคิด การหมุนเวียนงาน และการชักจูงทางสังคม มีอิทธิพลต่อการรับรู้ความสามารถของตนเอง ทั้งในบริบทการศึกษาและการทำงาน โดย Usher & Pajares (2008) ระบุว่า ประสบการณ์ความสำเร็จของตนเองเป็นแหล่งที่มีอิทธิพลสูงสุดต่อการรับรู้ความสามารถของตนเอง และการชักจูงทางสังคมจากครูหรือผู้ปกครองก็มีบทบาทสำคัญ โดยเฉพาะในช่วงวัยเด็กและวัยรุ่น ขณะที่ Karwowski (2014) พบว่า การเปิดกว้างทางความคิดมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการรับรู้ความสามารถของตนเองด้านความคิดสร้างสรรค์ โดยบุคคลที่มีกรอบความคิดเชิงสร้างสรรค์แบบเติบโต (Growth Creative Mindset) มีแนวโน้มที่จะมีการรับรู้ความสามารถด้านความคิดสร้างสรรค์สูงกว่า และแสดงพฤติกรรมสร้างสรรค์มากกว่า

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดในการศึกษา ดังภาพที่ 1 ซึ่งประกอบไปด้วย ตัวแปรนำ ได้แก่ การเรียนรู้จากประสบการณ์ความสำเร็จของตนเอง การเปิดกว้างทางความคิด การหมุนเวียนงาน และการชักจูงทางสังคม โดยมีตัวแปรอิสระและตัวแปรคั่นกลาง คือ การรับรู้ความสามารถของตนเอง และตัวแปรตาม คือ พฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมในการทำงาน

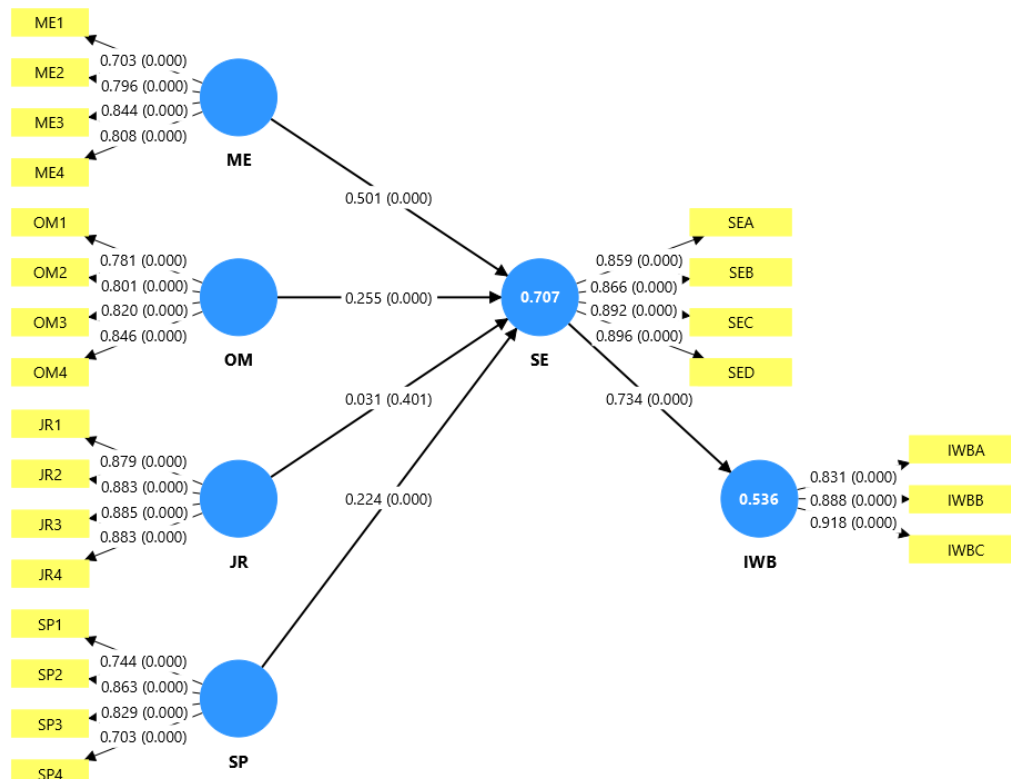

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ที่มา: ประยุกต์มาจากการศึกษาของ Bandura (1997); Newman et al. (2018); Hu (2023); Scott & Bruce (1994); Janssen (2000); Janssen (2004); Gong et al. (2009); Hsiao et al. (2011); Bandura (1977); Usher & Pajares (2008); Karwowski (2014); Kampkötter et al. (2018); Won et al. (2017)

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้างเพื่อทดสอบสมมติฐาน โดยมีการพิจารณาค่าน้ำหนักมาตรฐาน ค่าความคาดเคลื่อนมาตรฐาน ค่า t-value และค่า p-value เป็นค่าสำคัญหลักในการพิจารณา ตลอดจนค่า R^2 และ Adjusted R^2 ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ภาพที่ 2 ผลการทดสอบสมมติฐานด้วยวิธีโมเดลสมการโครงสร้าง

ตารางที่ 1 ผลการทดสอบสมมติฐาน

Hypothesis		Path Coefficients (β)	t statistics	P values	ผลลัพธ์
R^2	SE = 0.712 IWB = 0.538				
Adjusted R^2	SE = 0.707 IWB = 0.536				
Direct Effects					
1	ME $\rightarrow$ SE	0.501***	9.739	0.000	สนับสนุน
2	OM $\rightarrow$ SE	0.255***	4.706	0.000	สนับสนุน
3	JR $\rightarrow$ SE	0.031	0.841	0.401	ไม่สนับสนุน
4	SP $\rightarrow$ SE	0.224***	4.000	0.000	สนับสนุน
5	SE $\rightarrow$ IWB	0.734***	25.509	0.000	สนับสนุน
Indirect Effects					
6.1	ME $\rightarrow$ SE $\rightarrow$ IWB	0.368***	9.230	0.000	สนับสนุน
6.2	OM $\rightarrow$ SE $\rightarrow$ IWB	0.187***	4.724	0.000	สนับสนุน
6.3	JR $\rightarrow$ SE $\rightarrow$ IWB	0.023	0.833	0.405	ไม่สนับสนุน
6.4	SP $\rightarrow$ SE $\rightarrow$ IWB	0.164***	3.860	0.000	สนับสนุน
Total Effects					
	ME $\rightarrow$ IWB	0.368***	9.230	0.000	สนับสนุน
	OM $\rightarrow$ IWB	0.187***	4.724	0.000	สนับสนุน
	JR $\rightarrow$ IWB	0.023	0.833	0.405	ไม่สนับสนุน
	SP $\rightarrow$ IWB	0.164***	3.860	0.000	สนับสนุน

หมายเหตุ: * $p < 0.05$; ** $p < 0.01$; *** $p < 0.001$ (two-tailed test)

1. ผลกระทบของการเรียนรู้จากประสบการณ์ความสำเร็จของตนเอง การเปิดกว้างทางความคิด การหมุนเวียนงาน และการชักจูงทางสังคม ที่มีต่อการรับรู้ความสามารถของตนเอง

ผลการวิเคราะห์สมการโครงสร้างอิทธิพลทางตรงต่อการรับรู้ความสามารถของตนเอง (SE) พบว่า การเรียนรู้จากประสบการณ์ความสำเร็จของตนเอง (ME) ($\beta = 0.501$, $p < 0.001$) การเปิดกว้างทางความคิด (OM) ($\beta = 0.255$, $p < 0.001$) และการชักจูงทางสังคม (SP) ($\beta = 0.224$, $p < 0.001$) มีผลกระทบต่อการรับรู้ความสามารถของตนเอง (SE) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนการหมุนเวียนงาน (JR) ($\beta = 0.031$, $p > 0.05$) มีผลกระทบต่อการรับรู้ความสามารถของตนเอง อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าผลการทดสอบสมมติฐานข้างต้นสนับสนุนสมมติฐานที่ 1, 2 และ 4 ส่วนสมมติฐานที่ 3 ไม่ได้รับการสนับสนุน

2. ผลกระทบของการรับรู้ความสามารถของตนเองที่มีต่อพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมในการทำงาน

ผลการวิเคราะห์สมการโครงสร้างอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมในการทำงาน (IWB) พบว่า การรับรู้ความสามารถของตนเอง (SE) ($\beta = 0.734$, $p < 0.001$) มีผลกระทบต่อพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมในการทำงาน (IWB) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าผลการทดสอบสมมติฐานข้างต้นสนับสนุนสมมติฐานที่ 5

3. อิทธิพลเชิงตัวแปรคั่นกลางของการรับรู้ความสามารถของตนเอง ระหว่างตัวแปรนำ (การเรียนรู้จากประสบการณ์ความสำเร็จของตนเอง, การเปิดกว้างทางความคิด, การหมุนเวียนงาน, การชักจูงทางสังคม) และพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมในการทำงาน

ผลการทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับอิทธิพลของการรับรู้ความสามารถของตนเองในฐานะตัวแปรคั่นกลางและอิทธิพลทางอ้อมของตัวแปรนำผ่านตัวแปรคั่นกลาง พบว่า

1) การเรียนรู้จากประสบการณ์ความสำเร็จของตนเอง (ME) มีผลกระทบต่อพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมในการทำงาน (IWB) ผ่านการรับรู้ความสามารถของตนเอง (SE) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\beta = 0.368$, $p < 0.001$) ทำให้สามารถสรุปได้ว่า การรับรู้ความสามารถของตนเอง (SE) เป็นตัวแปรคั่นกลางในความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้จากประสบการณ์

ความสำเร็จของตนเอง (ME) ที่มีต่อพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมในการทำงาน (IWB) โดยมีอิทธิพลรวม (Total Effects) $\beta = 0.368$, $p < 0.001$ ดังนั้น ผลการทดสอบสมมติฐานข้างต้นสนับสนุนสมมติฐานที่ 6.1

2) การเปิดกว้างทางความคิด (OM) มีผลกระทบต่อพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมในการทำงาน (IWB) ผ่านการรับรู้ความสามารถของตนเอง (SE) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\beta = 0.187$, $p < 0.001$) ทำให้สามารถสรุปได้ว่า การรับรู้ความสามารถของตนเอง (SE) เป็นตัวแปรคั่นกลางในความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดกว้างทางความคิด (OM) ที่มีต่อพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมในการทำงาน (IWB) โดยมีอิทธิพลรวม (Total Effects) $\beta = 0.187$, $p < 0.001$ ดังนั้น ผลการทดสอบสมมติฐานข้างต้นสนับสนุนสมมติฐานที่ 6.2

3) การหมุนเวียนงาน (JR) มีผลกระทบต่อพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมในการทำงาน (IWB) ผ่านการรับรู้ความสามารถของตนเอง (SE) อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($\beta = 0.023$, $p > 0.05$) ทำให้สามารถสรุปได้ว่า การรับรู้ความสามารถของตนเอง (SE) ไม่ได้เป็นตัวแปรคั่นกลางในความสัมพันธ์ระหว่างการหมุนเวียนงาน (JR) ที่มีต่อพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมในการทำงาน (IWB) โดยมีอิทธิพลรวม (Total Effects) $\beta = 0.023$, $p > 0.05$ ดังนั้น ผลการทดสอบสมมติฐานข้างต้นไม่สนับสนุนสมมติฐานที่ 6.3

4) การชักจูงทางสังคม (SP) มีผลกระทบต่อพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมในการทำงาน (IWB) ผ่านการรับรู้ความสามารถของตนเอง (SE) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\beta = 0.164$, $p < 0.001$) ทำให้สามารถสรุปได้ว่า การรับรู้ความสามารถของตนเอง (SE) เป็นตัวแปรคั่นกลางในความสัมพันธ์ระหว่างการชักจูงทางสังคม (SP) ที่มีต่อพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมในการทำงาน (IWB) โดยมีอิทธิพลรวม (Total Effects) $\beta = 0.164$, $p < 0.001$ ดังนั้น ผลการทดสอบสมมติฐานข้างต้นสนับสนุนสมมติฐานที่ 6.4

อภิปรายผล

1) ผลจากการวิจัยผลกระทบของการเรียนรู้จากประสบการณ์ความสำเร็จของตนเอง การเปิดกว้างทางความคิด การหมุนเวียนงาน และการชักจูงทางสังคม ที่มีต่อการรับรู้ความสามารถของตนเอง พบว่า ปัจจัยที่ศึกษา ประกอบด้วย การเรียนรู้จากประสบการณ์ความสำเร็จของตนเอง การเปิดกว้างทางความคิด และการชักจูงทางสังคม มีผลกระทบต่อการรับรู้ความสามารถของตนเอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยการเรียนรู้จากประสบการณ์ความสำเร็จของตนเอง เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงต่อการรับรู้ความสามารถของตนเองมากที่สุด ($\beta = 0.501$) ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการรับรู้ความสามารถของตนเองของ Bandura (1997) ที่ระบุว่า การเรียนรู้จากประสบการณ์ความสำเร็จของตนเอง เป็นปัจจัยตั้งต้นที่สำคัญและมีอิทธิพลมากที่สุดในการสร้างการรับรู้ความสามารถของตนเอง ซึ่งหมายถึงความเชื่อมั่นของบุคคลในการจัดการกับสถานการณ์ต่าง ๆ และบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยการเรียนรู้จากประสบการณ์ความสำเร็จด้วยตนเองจะช่วยเหลือเสริมสร้างความมั่นใจในศักยภาพของตนเอง และเพิ่มโอกาสในการประสบความสำเร็จในอนาคต นอกจากนี้ งานวิจัยของ Usher & Pajares (2008) ยังแสดงให้เห็นว่าประสบการณ์แห่งความสำเร็จเป็นแหล่งที่มาที่สำคัญในการกำหนดระดับของการรับรู้ความสามารถของตนเอง โดยหากบุคคลสามารถสะสมประสบการณ์เชิงบวกได้อย่างต่อเนื่อง ก็จะมีแนวโน้มที่จะเผชิญกับความท้าทายด้วยความมั่นใจมากขึ้น นำไปสู่การมีส่วนร่วมในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น สามารถจัดการกับปัญหาและอุปสรรคได้ดี และยังมีความตั้งใจที่จะพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง และสอดคล้องกับการศึกษาของ McCrae & Costa (1997) ที่ระบุว่า การเปิดกว้างทางความคิดเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมการเรียนรู้และการพัฒนาตนเอง บุคคลที่มีลักษณะเปิดกว้างจะมีแนวโน้มที่จะแสวงหาประสบการณ์ใหม่ ๆ อยู่เสมอ สนใจเรียนรู้สิ่งที่ไม่คุ้นเคย และยอมรับมุมมองที่หลากหลาย ซึ่งส่งผลต่อความสามารถในการปรับตัวและการสร้างทักษะใหม่ ๆ อันนำไปสู่การเสริมสร้างความเชื่อมั่นในตนเอง นอกจากนี้ การเปิดกว้างทางความคิดยังช่วยกระตุ้นให้บุคคลเผชิญหน้ากับความท้าทายด้วยทัศนคติที่เชิงบวก ซึ่งช่วยเพิ่มการรับรู้ความสามารถของตนเอง เนื่องจากบุคคลสามารถประเมินศักยภาพของตนในการแก้ไขปัญหาและจัดการกับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างมั่นใจ สอดคล้องกับกรอบความคิดแบบเติบโต (Growth Mindset) ของ Dweck (2006) ที่เสนอ

ว่า บุคคลจะมองความล้มเหลวว่าเป็นโอกาสในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับ Bandura (1997) ที่เชื่อว่าความเชื่อมั่นในตนเองจะเกิดขึ้นจากการที่บุคคลสามารถเผชิญอุปสรรคและเรียนรู้จากประสบการณ์

อีกทั้งยังสอดคล้องกับการศึกษาของ Bandura (1997) ที่ระบุว่าการชักจูงทางสังคมเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลอย่างยิ่งต่อการรับรู้ความสามารถของตนเอง ผ่านการให้ข้อมูล ข้อเสนอแนะ และการให้กำลังใจจากบุคคลรอบข้าง เช่น หัวหน้างาน เพื่อนร่วมงาน หรือบุคคลต้นแบบ สามารถช่วยเพิ่มความเชื่อมั่นของบุคคลในการเผชิญกับความท้าทาย และการศึกษาของ Schunk (1989) สนับสนุนแนวคิดนี้โดยแสดงให้เห็นว่าการชักจูงทางสังคมในรูปแบบของคำพูดให้กำลังใจและข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) สามารถช่วยให้บุคคลพัฒนาความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง ซึ่งนำไปสู่การพยายามทำงานอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ในขณะเดียวกัน Won et al. (2017) ยังระบุว่าการได้รับการสนับสนุนจากบุคคลรอบข้างช่วยให้บุคคลรู้สึกมั่นใจมากขึ้นในความสามารถของตนเอง ซึ่งนำไปสู่การมีส่วนร่วมในการทำงานและการตั้งเป้าหมายเพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

ส่วนปัจจัยที่ศึกษา ได้แก่ การหมุนเวียนงานมีผลกระทบต่อรับรู้ความสามารถของตนเองของข้าราชการ ประเภททั่วไปและประเภทวิชาการ สำนักงานปลัดกระทรวงพลังงาน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยการหมุนเวียนงานเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงต่อการรับรู้ความสามารถของตนเองน้อยที่สุด ($\beta = 0.031$) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Noe (1988) และ DeCenzo et al. (2016) ที่แสดงให้เห็นว่าการหมุนเวียนงานเปิดโอกาสให้พนักงานได้สัมผัสกับงาน บทบาท และสถานการณ์ที่หลากหลาย ส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริง นอกจากนี้ งานวิจัยของ Campion et al. (1994) และ Osterloh & Frey (2000) ยังระบุว่าการหมุนเวียนงานช่วยให้พนักงานพัฒนาความรู้ ทักษะ และเข้าใจบทบาทหน้าที่ต่าง ๆ อีกทั้งเห็นความเชื่อมโยงระหว่างงานในองค์กรได้ดีขึ้น ในทางกลับกัน ผลการศึกษานี้ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ Kampkötter et al. (2018) ที่ศึกษาในบริบทของอุตสาหกรรมบริการทางการเงินในต่างประเทศ โดยการหมุนเวียนงานถูกใช้เป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหาความไม่เหมาะสมระหว่างคนกับงาน (Person-job Mismatch) หรือเพื่อกระตุ้นแรงจูงใจ ซึ่งพบความสัมพันธ์เชิงบวกที่ชัดเจนระหว่างจำนวนครั้งของการหมุนเวียนงานกับระดับการรับรู้ความสามารถของตนเอง โดยประสบการณ์การทำงานที่หลากหลายจะช่วยเสริมสร้างความเชื่อมั่นในตนเองและส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการหมุนเวียนงานจะมีข้อดีในแง่ของการพัฒนาทักษะและความเข้าใจในงาน แต่จากผลการวิจัยนี้ ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างการหมุนเวียนงานและการรับรู้ความสามารถของตนเอง สอดคล้องกับงานศึกษาของ Bong (1999) ที่ระบุว่าการรับรู้ความสามารถของตนเองเป็นผลมาจากปัจจัยทางจิตวิทยาและการเสริมสร้างแรงจูงใจ ซึ่งอาจไม่ได้เกิดขึ้นโดยตรงจากกระบวนการหมุนเวียนงาน ทั้งนี้ ในบริบทของกรณีศึกษา การหมุนเวียนงานเป็นการดำเนินไปตามกรอบราชการที่มุ่งเน้นการบริหารทรัพยากรบุคคลเชิงเทคนิค จึงอาจไม่ก่อให้เกิดประสบการณ์เชิงจิตวิทยาที่นำไปสู่การสร้างการรับรู้ความสามารถของตนเองตามแนวคิดของ Bandura (1997) และอาจมีสาเหตุมาจากปัจจัยหลายประการ เช่น ลักษณะของการหมุนเวียนงานที่ปฏิบัติจริงในองค์กรกรณีศึกษา อาจยังไม่เข้มข้นหรือทำหายเพียงพอที่จะส่งผลต่อความเชื่อมั่นในความสามารถของพนักงานได้อย่างมีนัยสำคัญ หรือระยะเวลาในการหมุนเวียนงานอาจสั้นเกินไปจนไม่เกิดการเรียนรู้และสั่งสมประสบการณ์ความสำเร็จอย่างแท้จริง ตามงานวิจัยของ Hackman & Oldham (1975) และ Baldwin & Ford (1988) ที่ได้กล่าวถึงข้อควรพิจารณาเกี่ยวกับการหมุนเวียนงาน คือ ควรคำนึงถึงลักษณะงานที่ได้รับมอบหมายและระยะเวลาในการหมุนเวียนงาน หรืออาจมีปัจจัยแวดล้อมอื่น ๆ ภายในองค์กรที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ความสามารถของตนเองของพนักงานมากกว่า ซึ่งจำเป็นต้องมีการศึกษาเพิ่มเติมเพื่อทำความเข้าใจบริบทเฉพาะนี้ต่อไป

2) ผลการวิจัยผลกระทบของการรับรู้ความสามารถของตนเองที่มีต่อพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมในการทำงาน พบว่า การรับรู้ความสามารถของตนเองมีผลกระทบต่อพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมในการทำงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยการรับรู้ความสามารถของตนเองมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมในการทำงานเป็นอย่างยิ่ง ($\beta = 0.734$) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Newman et al. (2018) ที่พบความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญระหว่างการรับรู้ความสามารถด้านความคิดสร้างสรรค์กับพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรม โดยพนักงานที่เชื่อมั่นในความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ของตนเองมีแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมนวัตกรรมสูง เช่น การเสนอไอเดียใหม่ ๆ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาโครงการใหม่ และการปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ ที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างยืดหยุ่นยิ่งขึ้น เช่นเดียวกับงานศึกษาของ Hu (2023)

ซึ่งพบว่า การรับรู้ความสามารถของตนเองด้านนวัตกรรมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมในการทำงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยพนักงานที่มีการรับรู้ความสามารถของตนเองสูง มีความสามารถในการสร้างสรรค์นวัตกรรม มักจะมีพฤติกรรมเชิงนวัตกรรมสูงกว่าพนักงานที่มีการรับรู้ความสามารถของตนเองต่ำ นำไปสู่การเพิ่มประสิทธิภาพและความสามารถในการแข่งขันขององค์กร นอกจากนี้ ยังทำให้พนักงานมีความผูกพันในงานที่สูงขึ้น ซึ่งความผูกพันในงานนี้มีส่วนช่วยส่งเสริมพฤติกรรมเชิงนวัตกรรมอีกด้วย

3) ผลการวิจัยอิทธิพลเชิงตัวแปรคั่นกลางของการรับรู้ความสามารถของตนเอง ระหว่างตัวแปรนำ (การเรียนรู้จากประสบการณ์ความสำเร็จของตนเอง, การเปิดกว้างทางความคิด, การหมั่นเรียนงาน, การชักจูงทางสังคม) และพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมในการทำงาน พบว่า การเรียนรู้จากประสบการณ์ความสำเร็จของตนเอง, การเปิดกว้างทางความคิด และการชักจูงทางสังคม มีผลกระทบต่อพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมในการทำงาน โดยมีการรับรู้ความสามารถของตนเองเป็นตัวแปรคั่นกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และเมื่อพิจารณาในแต่ละปัจจัย พบว่า การเรียนรู้จากประสบการณ์ความสำเร็จของตนเองเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมในการทำงานมากที่สุด ($\beta = 0.368$) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Bandura (1977) ที่ระบุว่า การเรียนรู้จากประสบการณ์ความสำเร็จของตนเองเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างการรับรู้ความสามารถของตนเอง นอกจากนี้ งานวิจัยของ Usher & Pajares (2008) ยังสนับสนุนแนวคิดดังกล่าว โดยใช้ให้เห็นว่าการตีความประสบการณ์ความสำเร็จในอดีตส่งผลโดยตรงต่อการสร้างและปรับเปลี่ยนการรับรู้ความสามารถของบุคคล ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลต่อความมั่นใจในการริเริ่มและดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับนวัตกรรม และสอดคล้องกับงานศึกษาของ Hsiao et al. (2011) ซึ่งพบว่า ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการรับรู้ความสามารถของตนเองของครู ได้แก่ ประสบการณ์สอน การได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหาร และบรรยากาศองค์กรที่เอื้อต่อการสร้างนวัตกรรม อีกทั้งผลการวิจัยยังแสดงให้เห็นว่าการรับรู้ความสามารถของตนเองทำหน้าที่เป็นตัวแปรคั่นกลางระหว่างปัจจัยที่ศึกษาและพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมในการทำงาน โดยครูที่มีการรับรู้ความสามารถของตนเองสูงมีแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมในการทำงานมากกว่า เช่นเดียวกับงานวิจัยของ Gong et al. (2009) และ Ghafoor et al. (2011) ที่พบว่า การรับรู้ความสามารถด้านความคิดสร้างสรรค์มีบทบาทสำคัญในการเป็นตัวแปรคั่นกลาง โดยเชื่อมโยงปัจจัยที่ศึกษาและความคิดสร้างสรรค์ของพนักงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งมักเป็นจุดเริ่มต้นที่นำไปสู่การแสดงพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรม

ส่วนการหมั่นเรียนงานมีผลกระทบต่อพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมในการทำงาน โดยมีการรับรู้ความสามารถของตนเองเป็นตัวแปรคั่นกลาง อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งการหมั่นเรียนงานเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมในการทำงานน้อยที่สุด ($\beta = 0.031$) ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ Odira (2022) ซึ่งระบุว่า การหมั่นเรียนงานมีผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานผ่านการเพิ่มพูนทักษะและการมองเห็นภาพรวมขององค์กร รวมถึงส่งผลต่อการรับรู้ความสามารถของตนเองและพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมในการทำงาน เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงตำแหน่งงานช่วยให้พนักงานมีโอกาสได้เรียนรู้จากหลากหลายมุมมองและสามารถนำแนวคิดจากแผนกต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้เพื่อสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ อย่างไรก็ตาม ความแตกต่างระหว่างผลการศึกษานี้กับงานของ Odira อาจเกิดจากเงื่อนไขขององค์กรหรืออุตสาหกรรมที่แตกต่างกัน เช่น ลักษณะงาน ความพร้อมของพนักงาน หรือโครงสร้างการบริหารจัดการที่อาจมีผลต่อระดับการรับรู้ความสามารถของตนเองและการกระตุ้นให้เกิดนวัตกรรมในการทำงาน

องค์ความรู้ใหม่

การศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการรับรู้ความสามารถของตนเองและพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมในการทำงาน: กรณีศึกษาสำนักงานปลัดกระทรวงพลังงาน ผลจากการวิจัยก่อให้เกิดองค์ความรู้ ซึ่งสามารถสรุปได้ 2 องค์ความรู้หลักดังนี้

1. การสร้างนวัตกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานและสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรได้อย่างยั่งยืน สามารถพัฒนาจากพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมในการทำงานของบุคลากร โดยพิจารณาการเสริมสร้างการรับรู้ความสามารถของตนเอง รวมถึงพิจารณาปัจจัยเหล่านี้ประกอบกับการพัฒนาบุคลากรด้านอื่น ๆ ได้แก่ การเรียนรู้จากประสบการณ์ความสำเร็จของตนเองเป็นปัจจัยสำคัญ เนื่องจากมีอิทธิพลทางตรงสูงที่สุดต่อการรับรู้ความสามารถของตนเอง

รองลงมา คือ ปัจจัยการเปิดกว้างทางความคิด และการชักจูงทางสังคม เป็นลำดับสุดท้าย นอกจากนี้ ปัจจัยดังกล่าวยังสร้างอิทธิพลทางอ้อมผ่านการรับรู้ความสามารถของตนเอง ในฐานะตัวแปรคั่นกลางในการพัฒนาพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมในการทำงานอีกด้วย

2. งานวิจัยนี้นำเสนอองค์ความรู้ใหม่ โดยศึกษากลไกของการรับรู้ความสามารถของตนเอง ในฐานะตัวแปรคั่นกลางระหว่างปัจจัยด้านบุคลิกภาพและปัจจัยเชิงบริบท กับพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมในการทำงาน ซึ่งยังไม่เคยมีการศึกษาอย่างเป็นระบบใน บริบทของหน่วยงานภาครัฐไทย มาก่อน

3. ผลการวิเคราะห์พบว่า การหมุนเวียนงานไม่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญ ทั้งทางตรงและทางอ้อม ต่อการรับรู้ความสามารถของตนเองและพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรม ซึ่งขัดแย้งกับผลการศึกษาในบริบทภาคเอกชน เช่น Kampkötter et al. (2018) และ Odira (2022) ที่พบว่า การหมุนเวียนงานช่วยเพิ่มการเรียนรู้ ทักษะ และความมั่นใจของบุคลากรอย่างมีนัยสำคัญ

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการรับรู้ความสามารถของตนเองและพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมในการทำงาน: กรณีศึกษาสำนักงานปลัดกระทรวงพลังงาน” สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้ การเรียนรู้จากประสบการณ์ความสำเร็จของตนเอง การเปิดกว้างทางความคิด และการชักจูงทางสังคม ส่งผลเชิงบวกต่อการรับรู้ความสามารถของตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเรียนรู้จากประสบการณ์ความสำเร็จของตนเองเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลมากที่สุด ขณะที่การหมุนเวียนงานมีผลกระทบน้อยที่สุดต่อการรับรู้ดังกล่าว นอกจากนี้ การรับรู้ความสามารถของตนเองส่งผลเชิงบวกอย่างชัดเจนต่อพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมในการทำงาน กล่าวคือ เมื่อบุคลากรมีความเชื่อมั่นในศักยภาพของตนเอง ยังมีแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมเชิงนวัตกรรมมากขึ้น สุดท้าย การรับรู้ความสามารถของตนเองมีบทบาทเป็นตัวแปรคั่นกลางที่สำคัญ ซึ่งส่งผ่านอิทธิพลของปัจจัยนำเข้าแต่ละด้านไปยังพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมในการทำงาน โดยเฉพาะในกรณีของการเรียนรู้จากประสบการณ์ความสำเร็จของตนเองที่ส่งผลทางอ้อมได้อย่างชัดเจน ขณะที่การหมุนเวียนงานยังแสดงบทบาทในระดับต่ำ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 จากการศึกษาพบว่า การเรียนรู้จากประสบการณ์ความสำเร็จของตนเองเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงต่อการรับรู้ความสามารถของตนเองมากที่สุด ในขณะที่หน่วยงานราชการมักมีโครงสร้างการบริหารแบบลำดับชั้น (Hierarchical Structure) ซึ่งให้ความสำคัญกับความถูกต้อง ความมีระเบียบแบบแผน และการควบคุมตามสายการบังคับบัญชา ทำให้บุคลากรมีโอกาสน้อยในการลงมือปฏิบัติ ทดลองแนวคิดใหม่ หรือเผชิญสถานการณ์ที่มีความไม่แน่นอนและซับซ้อนด้วยตนเอง ดังนั้น หน่วยงานควรพัฒนาแนวทางที่ช่วยเสริมสร้างการรับรู้ความสามารถของตนเอง ผ่านการได้เผชิญหน้าและลงมือปฏิบัติในสถานการณ์จริง เพื่อสร้างประสบการณ์ตรงในการเอาชนะอุปสรรค ส่งเสริมการคิดเชิงวิพากษ์และการคิดสร้างสรรค์ สนับสนุนการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพในสภาพแวดล้อมการทำงาน ซึ่งแนวทางดังกล่าวจะช่วยให้บุคลากรมีความเชื่อมั่นในศักยภาพของตนเอง เพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน และนำไปสู่การพัฒนาองค์กรอย่างยั่งยืน ในทางกลับกัน การหมุนเวียนงานที่เป็นนโยบายที่แพร่หลายในระบบราชการและมีเป้าหมายในการพัฒนาทักษะของบุคลากรให้หลากหลาย แต่ผลการวิจัยชี้ว่าปัจจัยนี้มีอิทธิพลทางตรงต่อการรับรู้ความสามารถของตนเองในระดับต่ำที่สุด สะท้อนให้เห็นว่าแนวทางการดำเนินการในทางปฏิบัติอาจยังไม่สามารถตอบโจทย์การเสริมสร้างความมั่นใจและการพัฒนาศักยภาพเชิงลึกของบุคลากรได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ดังนั้น หน่วยงานอาจพิจารณาปรับปรุงแนวทางการหมุนเวียนงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยเน้นการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนในการพัฒนาศักยภาพบุคลากร จัดให้มีระบบพี่เลี้ยงหรือการถ่ายทอดความรู้จากผู้มีประสบการณ์ ตลอดจนสนับสนุนการเรียนรู้และฝึกอบรมเพิ่มเติมในระหว่างการทำงานเพื่อพัฒนาตนเอง เพื่อให้บุคลากรสามารถใช้ประโยชน์จากการหมุนเวียนงานได้อย่างเต็มที่ และส่งเสริมให้เกิดการรับรู้ความสามารถของตนเองในระดับที่สูงขึ้น

1.2 จากผลการศึกษาที่พบว่า การรับรู้ความสามารถของตนเองมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมในการทำงานเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้น หน่วยงานควรให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างการรับรู้ความสามารถของตนเองในกลุ่มข้าราชการ โดยสนับสนุนสภาพแวดล้อมการทำงานที่เอื้อต่อการแสดงออกถึงศักยภาพ ส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรที่เปิดรับแนวคิดใหม่ ๆ จัดอบรมและพัฒนาทักษะที่ช่วยเพิ่มความเชื่อมั่นในการทำงาน รวมถึงสนับสนุนการให้ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) ที่เป็นประโยชน์จากผู้บังคับบัญชาหรือเพื่อนร่วมงาน ซึ่งจะช่วยกระตุ้นพฤติกรรมสร้างนวัตกรรมในการทำงานให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

1.3 จากการพิจารณาอิทธิพลทางอ้อมในแต่ละปัจจัย พบว่า การเรียนรู้จากประสบการณ์ความสำเร็จของตนเองเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมสร้างนวัตกรรมในการทำงานมากที่สุด ดังนั้น หน่วยงานอาจต้องพิจารณาส่งเสริมให้พนักงานมีโอกาสได้เรียนรู้จากประสบการณ์ความสำเร็จของตนเอง ผ่านการมอบหมายงานที่ท้าทายและมีความหมายต่อการพัฒนาทักษะ รวมถึงการให้การสนับสนุนด้านการฝึกอบรมที่เน้นการปฏิบัติจริงและการสะท้อนผลการทำงาน นอกจากนี้ควรส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรที่เปิดกว้างต่อความคิดเห็นใหม่ ๆ เพื่อกระตุ้นให้เกิดการคิดเชิงนวัตกรรม และสนับสนุนให้มีการชักจูงทางสังคมจากผู้นำหรือเพื่อนร่วมงานผ่านการให้กำลังใจ การยอมรับความสามารถ และการให้ข้อเสนอแนะที่สร้างสรรค์ ซึ่งจะช่วยเพิ่มระดับการรับรู้ความสามารถของบุคลากรและส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมสร้างนวัตกรรมในการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนการหมุนเวียนงานเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมสร้างนวัตกรรมในการทำงานน้อยที่สุด แสดงให้เห็นว่าการหมุนเวียนงานอาจไม่ได้เป็นกลไกสำคัญในการส่งเสริมให้พนักงานเกิดความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง และนำไปสู่การพัฒนาพฤติกรรมเชิงนวัตกรรมอย่างมีนัยสำคัญ ดังนั้น หน่วยงานอาจต้องพิจารณากลยุทธ์เพิ่มเติมในการออกแบบระบบการหมุนเวียนงานให้สามารถส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาความสามารถของพนักงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น การออกแบบเฉพาะทางในระหว่างกระบวนการเปลี่ยนแปลงหน้าที่งาน เพื่อให้พนักงานได้รับความรู้และทักษะที่สามารถนำไปต่อยอดสู่การสร้างสรรค์นวัตกรรมในการทำงานได้ดียิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาในครั้งนี้มีข้อจำกัดด้านการวิเคราะห์จากกลุ่มตัวอย่างข้าราชการ ประเภททั่วไปและประเภทวิชาการ สำนักงานปลัดกระทรวงพลังงาน เพียง 230 ตัวอย่าง จึงไม่สามารถนำมาอ้างอิงถึงอิทธิพลของประชากรข้าราชการหรือพนักงานจากองค์กรภาครัฐทั้งหมดได้ เป็นเพียงแนวโน้มของประชากรกลุ่มดังกล่าว นอกจากนี้ความแตกต่างของรูปแบบการทำงานและประสบการณ์ ตลอดจนวัฒนธรรมขององค์กรที่แตกต่างกัน อาจส่งผลต่อการรับรู้ถึงประสบการณ์ความสำเร็จของตนเอง การเปิดกว้างทางความคิด การหมุนเวียนงาน การชักจูงทางสังคม การรับรู้ความสามารถของตนเอง รวมถึงระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมสร้างนวัตกรรมในการทำงานที่ถูกนำมาวิเคราะห์ และเพื่อให้ผลการวิจัยนี้นำไปใช้ให้เกิดประโยชน์มากขึ้น จึงขอเสนอประเด็นที่สามารถนำไปศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

2.1 การขยายกลุ่มตัวอย่างให้ครอบคลุมประชากรในช่วงที่กว้างขึ้นเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่เป็นสากลมากขึ้น โดยมีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ครอบคลุมช่วงอายุ เพศ อาชีพ และลักษณะทางประชากรอื่น ๆ ที่หลากหลายมากขึ้น เพื่อลดอคติของข้อมูลและเพิ่มความน่าเชื่อถือของผลการวิจัยให้สามารถนำไปใช้ในบริบทที่กว้างขึ้นได้

2.2 การนำตัวแปรด้านประชากรขององค์กรมาใช้เป็นตัวแปรควบคุมในการวิเคราะห์ข้อมูล เนื่องจากในบริบทของประเทศไทย ตัวแปรดังกล่าวอาจส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรหลักอย่างมีนัยสำคัญ

2.3 จากผลการศึกษาพบว่า การหมุนเวียนงานมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมสร้างนวัตกรรมในการทำงาน ผ่านการรับรู้ความสามารถของตนเอง อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ อย่างไรก็ตาม อาจเป็นไปได้ว่าการหมุนเวียนงานมีผลกระทบเชิงบวกโดยตรงต่อพฤติกรรมสร้างนวัตกรรมในการทำงาน ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาในอนาคตเพื่อทดสอบผลกระทบทางตรงดังกล่าว

2.4 การศึกษาวิจัยในเชิงลึกในบริบทขององค์กรประเภทอื่น ๆ เช่น องค์กรเอกชนหรือรัฐวิสาหกิจ ซึ่งมีวัฒนธรรมและเป้าหมายที่แตกต่างจากองค์กรภาครัฐ ร่วมกับการใช้แนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึก หรือการใช้ข้อมูลระยะยาว เพื่อให้สามารถวิเคราะห์แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงได้ชัดเจนยิ่งขึ้น และลดความคลาดเคลื่อนของข้อมูล อันจะนำไปสู่การประยุกต์ใช้ผลการวิจัยกับแต่ละประเภทองค์กรได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพสูงสุด

2.5 การศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อผลลัพธ์เพิ่มเติม เช่น ปัจจัยด้านสังคม วัฒนธรรมองค์กร แนวทางการบริหาร หรือแนวโน้มพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมายที่เปลี่ยนแปลงไปตามช่วงเวลา เพื่อให้มีมุมมองที่ครบถ้วนมากขึ้นเกี่ยวกับประเด็นที่ศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- ตรีทิพ บุญเยี่ยม. (2554). ปัจจัยเชิงสาเหตุทุกระดับที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมระดับบุคคล และระดับกลุ่มงาน เพื่อสร้างนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ในบริษัทเอกชนของไทย. (วิทยาสตรดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).
- สำนักงานปลัดกระทรวงพลังงาน. (2567). รายงานผลการดำเนินงานพัฒนาทรัพยากรบุคคล ประจำปี 2566. สืบค้นจาก <https://ops.energy.go.th/th/annual-report-on-management-and-human-resource-development>.
- Amabile, T. M. (1988). A model of creativity and innovation in organizations. *Research in organizational behavior*, 10(1), 123–167.
- Amabile, T. M., Conti, R., Coon, H., Lazenby, J., & Herron, M. (1996). Assessing the work environment for creativity. *Academy of management journal*, 39(5), 1154–1184.
- Axtell, C. M., Holman, D. J., Unsworth, K. L., Wall, T. D., Waterson, P. E., & Harrington, E. (2000). Shopfloor innovation: Facilitating the suggestion and implementation of ideas. *Journal of occupational and organizational psychology*, 73(3), 265–285.
- Bagozzi, R. P., & Yi, Y. (1988). On the evaluation of structural equation models. *Journal of the Academy of Marketing Science*, 16(1), 74–94.
- Baldwin, T. T., & Ford, J. K. (1988). Transfer of training: A review and directions for future research. *Personnel psychology*, 41(1), 63–105.
- Bandura, A. (1977). Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological Review*, 84(2), 191–215.
- _____. (1982). Self-efficacy mechanism in human agency. *American psychologist*, 37(2), 122.
- _____. (1997). *Self-efficacy: The Exercise of Control*. New York: W.H. Freeman and Company.
- Baregheh, A., Rowley, J., & Sambrook, S. (2009). Towards a multidisciplinary definition of innovation. *Management decision*, 47(8), 1323–1339.
- Bong, M. (1999). Personal factors affecting the generality of academic self-efficacy judgments: Gender, ethnicity, and relative expertise. *The Journal of Experimental Education*, 67(4), 315–331.
- Campion, M. A., Cheraskin, L., & Stevens, M. J. (1994). Career-related antecedents and outcomes of job rotation. *Academy of management journal*, 37(6), 1518–1542.
- Costa, P. T., & McCrae, R. R. (2008). The revised neo personality inventory (neo-pi-r). *The SAGE handbook of personality theory and assessment*, 2(2), 179–198.
- Cronbach, L. J. (1951). Coefficient alpha and the internal structure of tests. *Psychometrika*, 16, 297–334.
- DeCenzo, D. A., Robbins, S. P., & Verhulst, S. L. (2016). *Fundamentals of Human Resource Management*. (12th ed.). NJ: John Wiley & Sons.
- Dinther, M. V., Dochy, F., & Segers, M. (2011). Factors affecting students' self-efficacy in higher education. *Educational research review*, 6(2), 95–108.
- Dweck, C. S. (2006). *Mindset: The new psychology of success*. New York: Random house.
- Ebel, R. L., & Frisbie, D. A. (1991). *Essentials of Educational Measurement*. (5th ed.). Prentice-Hall: Englewood Cliffs.

- Fornell, C., & Larcker, D. F. (1981). Evaluating structural equation models with unobservable variables and measurement error. *Journal of Marketing Research*, 18(1), 39–50.
- Ghafoor, A., Qureshi, T. M., Azeemi, H. R., & Hijazi, S. T. (2011). Mediating role of creative self-efficacy. *African Journal of Business Management*, 5(27), 11093.
- Gist, M. E., & Mitchell, T. R. (1992). Self-efficacy: A theoretical analysis of its determinants and malleability. *Academy of Management review*, 17(2), 183–211.
- Gong, Y., Huang, J. C., & Farh, J. L. (2009). Employee learning orientation, transformational leadership, and employee creativity: The mediating role of employee creative self-efficacy. *Academy of management Journal*, 52(4), 765–778.
- Hackman, J. R., & Oldham, G. R. (1975). Development of the job diagnostic survey. *Journal of Applied psychology*, 60(2), 159.
- Haiman, F. S. (1964). A revised scale for the measurement of open-mindedness. *Communications Monographs*, 31(2), 97–102.
- Hsiao, H. C., Chang, J. C., Tu, Y. L., & Chen, S. C. (2011). The impact of self-efficacy on innovative work behavior for teachers. *International Journal of Social Science and Humanity*, 1(1), 31.
- Hu, C. (2023). Study on the relationship between innovation self-efficacy and innovation behavior. *Academic Journal of Management and Social Sciences*, 2(1), 89–93.
- Janssen, O. (2000). Job demands, perceptions of effort-reward fairness and innovative work behaviour. *Journal of Occupational and organizational psychology*, 73(3), 287–302.
- _____. (2004). How fairness perceptions make innovative behavior more or less stressful. *Journal of organizational behavior*, 25(2), 201–215.
- Kampkötter, P., Harbring, C., & Sliwka, D. (2018). Job rotation and employee performance—evidence from a longitudinal study in the financial services industry. *The international journal of human resource management*, 29(10), 1709–1735.
- Karwowski, M. (2014). Creative mindsets: Measurement, correlates, consequences. *Psychology of Aesthetics, Creativity, and the Arts*, 8(1), 62.
- Latip, M. S. A., Tamrin, M., Noh, I., Rahim, F. A., Nur, S., & Latip, N. A. (2022). Factors affecting e-learning acceptance among students: The moderating effect of self-efficacy. *International Journal of Information and Education Technology*, 12(2), 116–122.
- LePine, J. A. (2003). Team adaptation and postchange performance: effects of team composition in terms of members' cognitive ability and personality. *Journal of applied psychology*, 88(1), 27.
- Likert, R. (1932). A technique for measurement of attitudes. *Archives of Psychology*, 140, 5–55.
- Marsh, H. W., & Hau, K. T. (1999). *Confirmatory factor analysis: strategies for small sample sizes*. Statistical Strategies for Small Sample Size. California: Sage Publications.
- McCrae, R. R., & Costa Jr, P. T. (1997). Personality trait structure as a human universal. *American psychologist*, 52(5), 509.
- Naowakhoaksorn, P., Suwannarat, P., Pratoom, K., & Pataraarechachai, K. (2021). Mediating Role of Knowledge Management Capability on the Relationship between Knowledge-Oriented Leadership and Organizational Innovativeness in Public Organizations. *Executive Journal*, 41(2), 17–36.

- _____. (2022). Knowledge Management Capability and Innovativeness of Public Organizations: Examining the Moderating Roles of Social Capital and Creative Organizational Climate. *Suranaree Journal of Social Science*, 16(1), 107–125.
- Newman, A., Herman, H. M., Schwarz, G., & Nielsen, I. (2018). The effects of employees' creative self-efficacy on innovative behavior: The role of entrepreneurial leadership. *Journal of business research*, 89, 1–9.
- Noe, R. A. (1988). An investigation of the determinants of successful assigned mentoring relationships. *Personnel psychology*, 41(3), 457–479.
- Nunnally, J. C., & Bernstein, I. P. (1994). *Psychometric Theory*. (3rd ed.). New York: McGraw-Hill.
- Odira, C. (2022). Job rotation and employee performance in public sector: A study of Chukwuemeka Odumegwu Ojukwu University, Igbariam. *International Journal of Business Systems and Economics*, 13(7), 61–83.
- OECD, & Eurostat. (2005). *Oslo Manual: Guidelines for Collecting and Interpreting Innovation Data*. (3rd ed.). Paris, OECD Publishing.
- Osterloh, M., & Frey, B. S. (2000). Motivation, knowledge transfer, and organizational forms. *Organization science*, 11(5), 538–550.
- Peterson, R. A. (2000). A meta-analysis of variance accounted for and factor loadings in exploratory factor analysis. *Marketing Letters*, 11, 261–275.
- Schreiber, J.B., Nora, A., Stage, F.K., Barlow, E.A., & King, J. (2006). Reporting structural equation modeling and confirmatory factor analysis results: A review. *The Journal of Educational Research*, 99(6), 323–338.
- Schunk, D. H. (1989). Self-efficacy and achievement behaviors. *Educational psychology review*, 1, 173–208.
- Schyns, B., & Collani, V. G. (2002). A new occupational self-efficacy scale and its relation to personality constructs and organizational variables. *European journal of work and organizational psychology*, 11(2), 219–241.
- Scott, S. G., & Bruce, R. A. (1994). Determinants of innovative behavior: A path model of individual innovation in the workplace. *Academy of management journal*, 37(3), 580–607.
- Shearman, S. M., & Levine T. R. (2006). Dogmatic Updated: A Scale Revision and Validation. *Communication Quarterly*, 54(3), 275 – 291.
- Stajkovic, A. D., & Luthans, F. (1998). Self-efficacy and work-related performance: A meta-analysis. *Psychological bulletin*, 124(2), 240.
- Tarus, B. K. (2014). Effects of job rotation strategy on high performance workplace, in Lake Victoria North Water Services Board, Kenya. *International Journal of Business and Management*, 9(11), 139.
- Usher, E. L., & Pajares, F. (2008). Sources of self-efficacy in school: Critical review of the literature and future directions. *Review of educational research*, 78(4), 751–796.
- Won, S., Lee, S. Y., & Bong, M. (2017). Social persuasions by teachers as a source of student self-efficacy: The moderating role of perceived teacher credibility. *Psychology in the Schools*, 54(5), 532–547.

The Effects of Transformational Leadership on Job Performance through Job Satisfaction and Organizational Commitment: An Empirical Study of Industrial Estate Authority of Thailand

Sapawach Yamkruan^{1*} and Pornlapas Suwannarat²

¹ Master Student, Master of Business Administration, Kasetsart Business School, Kasetsart University, Thailand

² Associate Professor, Kasetsart Business School, Kasetsart University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: sapawach.y@ku.th

ABSTRACT

This article aimed to study (1) the influence of transformational leadership on the job performance of employees at the Industrial Estate Authority of Thailand., (2) the mediating roles of job satisfaction and organizational commitment in the relationship between transformational leadership and job performance, and (3) the moderating role of efficient communication in the relationships between transformational leadership, job satisfaction, and organizational commitment. The sample was 330 operational-level employees from the Industrial Estate Authority of Thailand. They were selected by Convenience Sampling. The instrument for collecting data was a structured questionnaire, data were analyzed using descriptive statistics and Structural Equation Modeling (SEM). The result of the study found that 1) Transformational leadership had a positive direct effect on job performance ($p < 0.01$) and also an indirect effect through job satisfaction and organizational commitment ($p < 0.001$) 2) Job satisfaction had a significant positive impact on job performance ($p < 0.001$) by stimulating internal motivation and enhancing employees' full potential. 3) Organizational commitment significantly influenced both employees' intention to remain with the organization and the quality of their performance ($p < 0.001$) 4) Both job satisfaction and organizational commitment served as significant mediators strengthening the relationship between transformational leadership and job performance ($p < 0.001$) 5) Efficient communication did not significantly mediate the relationship between transformational leadership and job satisfaction ($p > 0.05$), but did play a significant mediating role between transformational leadership and organizational commitment ($p < 0.01$). It enhanced trust, shared understanding, and a sense of organizational ownership, which are key mechanisms that foster employee dedication and collaboration.

Keywords: Effective Communication, Organizational Commitment, Job Satisfaction, Performance Outcomes, Transformational Leadership

ผลกระทบของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีต่อผลการปฏิบัติงานผ่านความพึงพอใจในงานและความผูกพันต่อองค์กร กรณีศึกษา การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

สัณวัช แยมครวญ^{1*} และ พรลภัส สุวรรณรัตน์²

¹ นิสิตระดับปริญญาโท หลักสูตรบริหารธุรกิจ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

² รองศาสตราจารย์ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: sapawach.y@ku.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาอิทธิพลของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงานการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (2) วิเคราะห์บทบาทของความพึงพอใจในงานและความผูกพันต่อองค์กรในฐานะตัวแปรส่งผ่านระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับผลการปฏิบัติงาน และ (3) วิเคราะห์บทบาทของการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพในฐานะตัวแปรแทรกแซงระหว่างความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับความพึงพอใจในงานและความผูกพันต่อองค์กร การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูล กลุ่มตัวอย่าง คือ พนักงานระดับปฏิบัติการของการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย จำนวน 330 คน โดยได้มาจากการสุ่มแบบการเลือกแบบสะดวก สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง ผลการศึกษาพบว่า 1) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลเชิงบวกโดยตรงต่อผลการปฏิบัติงาน ($p < .01$) และยังส่งผลทางอ้อมผ่านความพึงพอใจในงานและความผูกพันต่อองค์กรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .001$) 2) ความพึงพอใจในงานส่งผลเชิงบวกต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงานอย่างมีนัยสำคัญ ($p < .001$) โดยเป็นปัจจัยกระตุ้นแรงจูงใจและส่งเสริมการใช้ศักยภาพอย่างเต็มที่ 3) ความผูกพันต่อองค์กรมีได้มีเพียงผลต่อความตั้งใจในการคงอยู่ แต่ยังมีอิทธิพลต่อคุณภาพการทำงานในเชิงบวก ($p < .001$) 4) ความพึงพอใจในงานและความผูกพันต่อองค์กรมีบทบาทสำคัญในฐานะตัวแปรส่งผ่านที่เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับผลการปฏิบัติงาน ($p < .001$) 5) การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพมีได้ทำหน้าที่เป็นตัวแปรแทรกแซงระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับความพึงพอใจในงาน ($p > .05$) แต่มีบทบาทในฐานะตัวแปรแทรกแซงที่มีนัยสำคัญระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับความผูกพันต่อองค์กร ($p < .01$) โดยช่วยสร้างความไว้วางใจ ความเข้าใจร่วม และความรู้สึกเป็นเจ้าขององค์กร ซึ่งล้วนเป็นกลไกที่ส่งเสริมการทุ่มเทและความร่วมมือของบุคลากร

คำสำคัญ: การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ, ความผูกพันต่อองค์กร, ความพึงพอใจในงาน, ผลการปฏิบัติงาน, ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง

© 2025 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

ในยุคปัจจุบันที่โลกเต็มไปด้วยความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งในด้านเทคโนโลยี การสื่อสาร และสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคม การแข่งขันในภาคธุรกิจจึงทวีความรุนแรงมากขึ้น องค์กรต่าง ๆ จำเป็นต้องปรับตัวและพัฒนากระบวนการทำงานอย่างต่อเนื่องเพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายและสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป (นิธิพร ลิ้มประเสริฐ, 2557) โดยเฉพาะองค์กรรัฐวิสาหกิจ ซึ่งมีลักษณะเฉพาะทั้งการดำเนินงานแบบเอกชนและการกิจสนองนโยบายภาครัฐ ต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงจากปัจจัยภายนอกอยู่เสมอ (ปรีชญ์ งามสมภาค, 2560) ปัญหาสำคัญที่มักพบคือบุคลากรในองค์กรยังยึดติดกับวิธีการทำงานแบบเดิม ขาดแรงจูงใจและความสามารถในการปรับตัว ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงาน (เวทยา ใฝ่ใจดี และคณะ, 2566)

ในกระบวนการบริหารจัดการองค์กร “ผู้นำ” ถือเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางและขับเคลื่อนกลยุทธ์ การดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) ซึ่งเป็นรูปแบบการนำองค์กรรูปแบบหนึ่งในยุคปัจจุบัน ซึ่งสามารถสร้างแรงบันดาลใจ จูงใจ และเสริมพลัง ให้แก่บุคลากรในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการทำงานอย่างสร้างสรรค์ และสามารถนำพาองค์กรให้ปรับตัวได้ท่ามกลาง ความเปลี่ยนแปลง (Bass, 1999; Evitasari et al., 2023) ผู้นำประเภทนี้สามารถส่งเสริม ความพึงพอใจในงาน (Job Satisfaction) ของพนักงานผ่านการให้อิสระทางความคิด การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และการสร้างสภาพแวดล้อม การทำงานที่เอื้อต่อการเติบโต (สมเดช มุงเมือง, 2567) ซึ่งระดับความพึงพอใจนี้เองเป็นปัจจัยที่กระตุ้นให้พนักงานมี แรงจูงใจภายใน และมีแนวโน้มที่จะปฏิบัติงานได้อย่างเต็มศักยภาพ

นอกจากนี้ ความผูกพันต่อองค์กร (Organizational Commitment) ยังเป็นผลลัพธ์สำคัญที่เกิดจากภาวะผู้นำการ เปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพ โดยผู้นำที่สามารถปลูกฝังวิสัยทัศน์ร่วม และแสดงความใส่ใจต่อพนักงาน จะช่วยเสริมสร้าง ความรู้สึกมีคุณค่า ความไว้วางใจ และความรู้สึกเป็นเจ้าขององค์กร ส่งผลให้พนักงานเกิดเจตคติที่ดี และพร้อมจะทุ่มเทต่อ องค์กรอย่างเต็มที่ (ธัญญา ธรรมโสภณ, 2565) ปัจจัยทั้งความพึงพอใจในงานและความผูกพันต่อองค์กรล้วนมีความ เชื่อมโยงกับ ผลการปฏิบัติงาน (Job Performance) ซึ่งสะท้อนผ่านคุณภาพของงาน ความรับผิดชอบ และความสามารถใน การสร้างผลลัพธ์ตามเป้าหมายองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน (สุวลลี แยมศาสตร์, 2561) อีกหนึ่งปัจจัยสนับสนุน อย่างมีนัยสำคัญ คือ การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ (Efficient Communication) ซึ่งถือเป็นกลไกกลางในการถ่ายทอด นโยบาย แรงบันดาลใจ และแนวคิดของผู้นำไปสู่พนักงานอย่างตรงประเด็น รวดเร็ว และเข้าใจตรงกัน ผู้นำที่สามารถสื่อสาร ได้อย่างมีประสิทธิภาพย่อมสามารถสร้างความไว้วางใจและความร่วมมือที่เข้มแข็งระหว่างฝ่ายต่าง ๆ ในองค์กร และยังมีส่วน ช่วยเสริมสร้างทั้งความพึงพอใจในงานและความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานให้ยั่งยืนมากยิ่งขึ้น

การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (กนอ.) ซึ่งเป็นรัฐวิสาหกิจภายใต้กระทรวงอุตสาหกรรมที่มีบทบาทสำคัญใน การขับเคลื่อนอุตสาหกรรมระดับชาติ โดยมีการกำหนดวิสัยทัศน์และค่านิยมองค์กร “I-EA-T for Sustainability” เพื่อปรับ พฤติกรรมพนักงานให้สอดคล้องกับแนวคิดความยั่งยืนในระดับนโยบาย (การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย, 2567) ความท้าทายในการสร้างผลลัพธ์ตามเป้าหมายดังกล่าวขึ้นอยู่กับศักยภาพของผู้นำในการสื่อสารวิสัยทัศน์และกระตุ้น พฤติกรรมของพนักงานอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งรวมถึงการส่งเสริมปัจจัยภายในอย่างความพึงพอใจในงานและความผูกพันต่อ องค์กรให้เกิดขึ้นอย่างยั่งยืน

ความท้าทายในการสร้างผลลัพธ์ตามเป้าหมายดังกล่าวขึ้นอยู่กับศักยภาพของผู้นำในการสื่อสารวิสัยทัศน์และ กระตุ้นพฤติกรรมของพนักงานอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งรวมถึงการส่งเสริมปัจจัยภายในอย่างความพึงพอใจในงานและความ ผูกพันต่อองค์กรให้เกิดขึ้นอย่างยั่งยืน โดยแนวคิดนี้สอดคล้องกับงานของ Bass (1999) และ Evitasari et al. (2023) ที่ชี้ว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงจำเป็นต้องทำงานควบคู่กับการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพเพื่อหล่อหลอมแรงจูงใจและคุณค่าร่วมใน องค์กร ขณะเดียวกัน ผลการศึกษาของ สมเดช มุงเมือง (2567) และ ธัญญา ธรรมโสภณ (2565) ก็ยืนยันว่า ความพึงพอใจ ในงานและความผูกพันต่อองค์กรเป็นกลไกสำคัญที่เชื่อมโยงระหว่างภาวะผู้นำกับผลการปฏิบัติงานอย่างมีนัยสำคัญ อย่างไรก็ตาม งานวิจัยหลายชิ้นยังขาดการวิเคราะห์เชิงโครงสร้างที่ตรวจสอบบทบาทของ การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ในฐานะ ตัวแปรแทรก (moderating variable) อย่างชัดเจน (เวทยา ใฝ่ใจดี และคณะ, 2566) นอกจากนี้ งานวิจัยฉบับนี้ยังได้ รวบรวมองค์ประกอบทั้งหมดไว้ในกรอบเดียวกัน เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงพลวัตของความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำ พนักงาน และกลไกภายในองค์กรภายใต้บริบทของรัฐวิสาหกิจ ซึ่งยังมียานวิจัยจำนวนน้อยที่ศึกษาแบบครบถ้วนและเป็นระบบ

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาบทบาทของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงาน โดยมีความพึงพอใจในงานและความผูกพันต่อองค์กรเป็นตัวแปรส่งผ่าน และมีการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ (Efficient Communication) เป็นตัวแปรแทรก (Moderating Variable) การศึกษาครั้งนี้มุ่งหวังให้ได้องค์ความรู้ที่สามารถนำไปใช้ในการ กำหนดนโยบายหรือแนวทางพัฒนาองค์กรรัฐวิสาหกิจให้สามารถเสริมสร้างผลการดำเนินงานของพนักงานได้อย่างมี ประสิทธิภาพ และนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืนในระดับองค์กรต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ที่มีต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงานการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย
2. เพื่อวิเคราะห์บทบาทของความพึงพอใจในงานและความผูกพันต่อองค์กร ในฐานะตัวแปรส่งผ่าน ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับผลการปฏิบัติงานของพนักงานการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย
3. เพื่อวิเคราะห์บทบาทของการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ในฐานะตัวแปรแทรกซ้อน ที่ส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ความพึงพอใจในงาน และความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาจาก พนักงานของการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย จำนวนทั้งสิ้น 622 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 19 ธันวาคม 2567) โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ พนักงานระดับผู้บริหารจำนวน 126 คน และพนักงานระดับปฏิบัติการจำนวน 496 คน สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ มุ่งเน้นการศึกษาในกลุ่มพนักงานระดับปฏิบัติการ ซึ่งมีบทบาทในการขับเคลื่อนภารกิจหลักขององค์กร และเป็นผู้ปฏิบัติงานภายใต้ภาวะผู้นำของผู้บริหารโดยตรง จึงกำหนดให้ พนักงานระดับปฏิบัติการจำนวน 496 คน เป็นประชากรเป้าหมายของการศึกษา กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้พิจารณาตามเกณฑ์ของ Bentler and Chou (1987) ที่แนะนำว่า ควรมีอัตราส่วนกลุ่มตัวอย่างต่อจำนวนตัวแปรสังเกตได้ไม่น้อยกว่า 5:1 และตามข้อเสนอของ Kline (2011) ที่แนะนำให้ใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่างไม่น้อยกว่า 200 คน สำหรับการวิเคราะห์โมเดลสมการเชิงโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) ในการวิจัยนี้มีตัวแปรสังเกตได้ทั้งหมด 66 ตัวแปร จึงใช้สูตรการคำนวณดังนี้

$$\begin{aligned} n &= 5 \times p \\ &= 5 \times 66 \\ &= 330 \end{aligned}$$

เมื่อ mn คือ จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม และ p คือ จำนวนตัวแปรสังเกตได้

ดังนั้น จึงกำหนดกลุ่มตัวอย่างไว้ที่ 330 คน ซึ่งเป็นจำนวนที่เพียงพอต่อการวิเคราะห์ SEM ตามข้อเสนอของทั้งสองแหล่งอ้างอิง และดำเนินการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบ การเลือกแบบสะดวก (Convenience Sampling) และการเลือกแบบลูกโซ่ (Snowball Sampling) จากพนักงานระดับปฏิบัติการของการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือหลักในการรวบรวมข้อมูล โดยสร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และพัฒนาจากกรอบแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 6 ส่วน ได้แก่ (1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และ (2) – (6) เป็นรายการคำถามเกี่ยวกับ 5 ตัวแปรหลัก ได้แก่

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง พัฒนาแบบสอบถามตามแนวคิดของ Bass (1999), Avolio and Bass (1999) และ Bass and Riggio (2005) ซึ่งแบ่งองค์ประกอบออกเป็น 4 มิติ ได้แก่ อิทธิพลเชิงอุดมการณ์ แรงบันดาลใจและการสร้างแรงจูงใจ การกระตุ้นทางปัญญา และการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล

ผลการปฏิบัติงาน พัฒนาแบบสอบถาม โดยเน้นองค์ประกอบด้านผลิตภาพ ความรู้ที่เกี่ยวข้องในงานที่ปฏิบัติ และคุณภาพงาน

ความพึงพอใจในงาน พัฒนาแบบสอบถาม ตามแนวความคิดของ ภราดี บุตรศักดิ์ศรี (2540) ซึ่งครอบคลุมมิติทั้ง 7 ด้าน ได้แก่ ความพึงพอใจในงานด้านตัวงาน ด้านหัวหน้างาน ด้านเพื่อนร่วมงาน ด้านความก้าวหน้า ด้านสวัสดิการ ด้านรายได้ และด้านความมั่นคง

ความผูกพันต่อองค์กร ได้พัฒนาตามกรอบแนวคิดของ Muterera et al. (2024) แบ่งออกเป็น 3 มิติ ได้แก่ ความผูกพันเชิงอารมณ์ ความผูกพันจากต้นทุนของการเปลี่ยนแปลง และความผูกพันเชิงบรรทัดฐาน

การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ พัฒนาแบบสอบถาม จากแนวคิดของ รัชนก เชื้อแพทย์ (2563) โดยแบ่งออกเป็น 5 รูปแบบคือ การสื่อสารจากบนลงล่าง การสื่อสารจากล่างขึ้นบน การสื่อสารแบบแนวนอน การติดต่อสื่อสารในแนวทแยง และการสื่อสารแบบวงกลม

แบบสอบถามทั้งหมดใช้มาตราวัดแบบลิเคิร์ต 5 ระดับ (Likert Scale) โดยมีค่าตั้งแต่ 1 = ไม่เห็นด้วยมากที่สุด ไปจนถึง 5 = เห็นด้วยมากที่สุด ข้อคำถามเป็นแบบปลายปิดทั้งหมด มีการออกแบบให้สอดคล้องกับองค์ประกอบเชิงโครงสร้างของแต่ละตัวแปรตามทฤษฎีต้นแบบ เพื่อให้สามารถนำข้อมูลไปวิเคราะห์ด้วยเทคนิคโมเดลสมการเชิงโครงสร้าง (SEM) ได้อย่างมีความน่าเชื่อถือ

ในการเข้าถึงกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามแก่พนักงานระดับปฏิบัติการของการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย โดยอาศัยเครือข่ายการประสานงานภายในหน่วยงาน เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างสามารถตอบแบบสอบถามได้ด้วยความสมัครใจ โดยผู้วิจัยได้จัดทำคำชี้แจงแนบไปกับแบบสอบถาม เพื่ออธิบายวัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอบเขตของข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา และยืนยันว่าจะไม่มีการเปิดเผยชื่อหรือข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามแต่อย่างใด การแจกแบบสอบถามดำเนินการในช่วงเวลาที่ไม่มีกระหนาบภาระงานของพนักงาน โดยใช้แบบฟอร์มออนไลน์ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามสามารถเลือกที่จะตอบหรือไม่ตอบก็ได้โดยไม่ส่งผลกระทบต่อสถานภาพการทำงาน เพื่อให้มั่นใจว่าข้อมูลที่ได้รับสะท้อนความเห็นอย่างแท้จริงและเป็นไปตามหลักจริยธรรมในการวิจัย

ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยนำแบบสอบถามเสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ตรวจสอบความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัย และคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) โดยยึดเกณฑ์ค่ามากกว่า 0.5 ขึ้นไป นอกจากนี้ ยังมีการทดสอบความน่าเชื่อถือ (Reliability) โดยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างเบื้องต้น (Pre-Test) จำนวน 30 คน แล้ววิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น (Cronbach's Alpha) ซึ่งผลที่ได้มีค่าอยู่ระหว่าง 0.734 ถึง 0.957 ในแต่ละหมวดคำถาม แสดงว่าเครื่องมือมีความน่าเชื่อถือในระดับดีถึงดีมาก ด้วยการออกแบบเครื่องมืออย่างเป็นระบบ การตรวจสอบคุณภาพด้วยเกณฑ์วิชาการ และการทดสอบในสนามเบื้องต้น จึงทำให้แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยนี้มีทั้งความเที่ยงตรงและความน่าเชื่อถือ เหมาะสมสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคโมเดลสมการเชิงโครงสร้าง (SEM) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งห้าได้อย่างแม่นยำ

3. สมมติฐานการวิจัย

- 1) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกต่อความพึงพอใจในงาน (H1)
- 2) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกต่อความผูกพันต่อองค์กร (H2)
- 3) ความพึงพอใจในงาน มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกต่อผลการปฏิบัติงาน (H3)
- 4) ความผูกพันต่อองค์กร มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกต่อผลการปฏิบัติงาน (H4)
- 5) ความพึงพอใจในงาน เป็นตัวแปรส่งผ่านในความสัมพันธ์ระหว่าง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และผลการปฏิบัติงาน (H5)
- 6) ความผูกพันต่อองค์กร เป็นตัวแปรส่งผ่าน ในความสัมพันธ์ระหว่าง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและผลการปฏิบัติงาน (H6)
- 7) การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นตัวแปรแทรกในความสัมพันธ์ระหว่าง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และความพึงพอใจในงาน (H7)
- 8) การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นตัวแปรแทรกในความสัมพันธ์ระหว่าง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และความผูกพันต่อองค์กร (H8)

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยแบ่งแหล่งข้อมูลออกเป็นสองประเภท ได้แก่ ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ซึ่งได้มาจากการแจกแบบสอบถามออนไลน์แก่พนักงานระดับปฏิบัติการ ของการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย จำนวน 330 คน ตั้งแต่ ช่วงเดือนมกราคม พ.ศ. 2568 ถึงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2568 โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบไม่ใช้หลักความน่าจะเป็น (Nonprobability Sampling) ได้แก่ การเลือกแบบสะดวก (Convenience Sampling) และการเลือกแบบลูกโซ่ (Snowball Sampling) จากนั้นผู้วิจัยได้ตรวจสอบความครบถ้วนของแบบสอบถาม ก่อนนำไปวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป ส่วนข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ได้มาจากการศึกษาทบทวนเอกสาร งานวิจัย วารสาร และบทความทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ความพึงพอใจในงาน ความผูกพันต่อองค์กร ผลการปฏิบัติงาน และการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อใช้เป็นพื้นฐานในการสร้างกรอบแนวคิดและแบบสอบถามของงานวิจัย

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการเก็บรวบรวมมาจากระบบแบบสอบถามจำนวน 330 ชุด นำมาคำนวณ ประมวลผลข้อมูล โดยใช้โปรแกรม AMOS และ SPSS ซึ่งเป็นโปรแกรมที่นิยมมากในการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติหรือใช้ในการวิเคราะห์ด้วยแบบสมการโครงสร้าง (SEM)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) Bass (1999), Avolio and Bass (1999) และ Bass and Riggio (2005) ได้พัฒนาต่อยอดจากแนวคิดของ Burns (1978) นั้น ได้ให้ความหมายของ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ไว้ว่า เป็นความสามารถของผู้นำในการสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้ตามละทิ้งผลประโยชน์ส่วนตน มุ่งสู่ความสำเร็จขององค์กร ผ่านวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน แรงจูงใจที่สูง และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างสร้างสรรค์ เพื่อขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงอย่างยั่งยืนในองค์กร โดยเน้นบทบาทของผู้นำในการยกระดับแรงจูงใจ คำนิยาม (Suwannarat, 2023a) และศักยภาพของผู้ตาม ผ่าน 4 มิติสำคัญ ได้แก่ (1) อิทธิพลเชิงอุดมการณ์ ผู้นำเป็นแบบอย่างที่น่าเชื่อถือ ยึดมั่นคุณธรรม (2) แรงบันดาลใจและการสร้างแรงบันดาลใจ ถ่ายทอดวิสัยทัศน์ชัดเจน สร้างความหวังและพลังใจ (3) การกระตุ้นทางปัญญา ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์อย่างสร้างสรรค์ และ (4) การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ให้ความสนใจและพัฒนาแต่ละบุคคลตามศักยภาพ แนวคิดนี้จึงตอบโจทย์ภาวะผู้นำที่มุ่งพัฒนาองค์กรในยุคที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็ว (Putsom et al., 2019)

2. ผลการปฏิบัติงาน (Job Performance) หมายถึง ความสามารถของพนักงานในการดำเนินงานตามหน้าที่ให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร (Suwannarat, 2023a). วารุณี จันทาพูน (2562) เสนอว่าองค์ประกอบหลักของผลการปฏิบัติงานประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ (1) ผลิตรายงาน คือปริมาณงานที่แล้วเสร็จตามเวลา (2) ความรู้ที่เกี่ยวข้องในงาน คือ ความเข้าใจในเนื้อหาและกระบวนการที่เกี่ยวข้อง และ (3) คุณภาพงาน คือความถูกต้อง ความเรียบร้อย และมาตรฐานของผลงาน องค์ประกอบเหล่านี้ช่วยสะท้อนถึงผลลัพธ์และประสิทธิภาพของการทำงาน

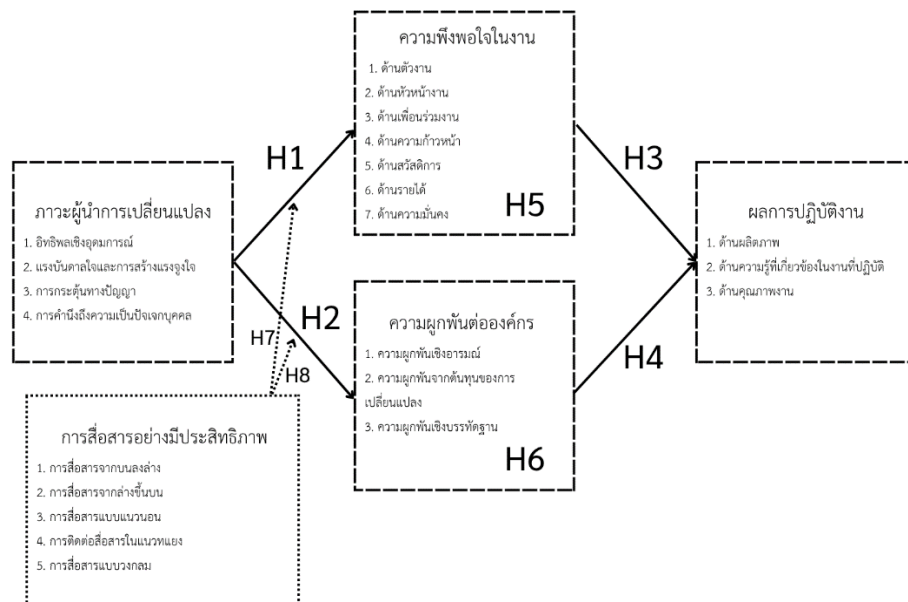
3. ความพึงพอใจในงาน (Job Satisfaction) หมายถึง สภาวะเชิงบวกทางอารมณ์ที่พนักงานมีต่อหน้าที่การงานของตน (นิขารีย์ หาญแสงสิน และ พรลภัส สุวรรณรัตน์ 2567) ได้นำเสนอองค์ประกอบของความพึงพอใจในงานไว้ 7 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านตัวงาน ซึ่งสะท้อนถึงความรู้สึกรักคุณค่าและความท้าทายของงาน (2) ด้านหัวหน้างาน เช่น ความยุติธรรมและการสนับสนุนจากผู้บังคับบัญชา (3) ด้านเพื่อนร่วมงาน คือบรรยากาศความร่วมมือและมิตรภาพ (4) ด้านความก้าวหน้าในการทำงาน (5) ด้านสวัสดิการ (6) ด้านรายได้ และ (7) ด้านความมั่นคงในงาน ทั้งหมดนี้เป็นปัจจัยสำคัญที่หล่อหลอมทัศนคติของพนักงานต่อองค์กรและกระตุ้นแรงจูงใจในการทำงาน

4. ความผูกพันต่อองค์กร (Organizational Commitment) หมายถึง ความผูกพันทางจิตใจที่พนักงานมีต่อองค์กร ซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมและความตั้งใจในการคงอยู่กับองค์กร (สุวิทย์ แซ่จิ๋ว และ พรลภัส สุวรรณรัตน์, 2567; Suwannarat, et al., 2025). Muterera et al. (2024) แบ่งความผูกพันออกเป็น 3 มิติหลัก ได้แก่ (1) ความผูกพันเชิงอารมณ์ คือ ความรู้สึกผูกพันที่เกิดจากความรัก ความภาคภูมิใจ และความพึงพอใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งขององค์กร (2) ความผูกพันจากต้นทุนของการเปลี่ยนแปลง เป็นความผูกพันที่เกิดจากการตระหนักถึงต้นทุนหรือผลเสียหากต้องออกจากองค์กร

เช่น ผลตอบแทนหรือโอกาสก้าวหน้า และ (3) ความผูกพันเชิงบรรทัดฐาน หมายถึง ความรู้สึกผูกพันจากหน้าที่หรือความรับผิดชอบที่รู้สึกว่าจะตนควรอยู่กับองค์กร การรวมกันของทั้งสามมิตินี้ช่วยสะท้อนความแน่วแน่นแฟ้นของพนักงานต่อองค์กร (Suwannarat, 2023b).

5. การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ (Effective Communication) หมายถึง การถ่ายทอดข้อมูล ความคิด หรือเจตนาอย่างชัดเจน ครบถ้วน และเหมาะสมกับบริบท เพื่อให้ผู้รับเข้าใจตรงตามวัตถุประสงค์และตอบสนองได้ถูกต้อง ช่วยลดความคลุมเครือ ส่งเสริมความไว้วางใจ ความร่วมมือ และการประสานงานในองค์กร (รัชนก เชื้อแพทย์, 2563) ซึ่ง เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนงานและบรรลุเป้าหมายร่วม โดย Clampitt (2016) ได้เสนอแนวคิดการจัดประเภทของการสื่อสารภายในองค์กร ออกเป็น 5 รูปแบบ ได้แก่ (1) การสื่อสารจากบนลงล่าง เช่น คำสั่งหรือประกาศจากผู้บริหารสู่ผู้ปฏิบัติงาน (2) การสื่อสารจากล่างขึ้นบน เช่น การเสนอความคิดเห็นหรือรายงานผลการดำเนินงานจากพนักงานสู่ผู้บริหาร (3) การสื่อสารแบบแนวนอน ที่เกิดขึ้นระหว่างบุคลากรในระดับเดียวกันเพื่อประสานงาน (4) การสื่อสารในแนวทแยง เช่น การติดต่อระหว่างฝ่ายต่าง ๆ ที่ไม่ได้มีสายบังคับบัญชาโดยตรง และ (5) การสื่อสารแบบวงกลม ซึ่งเปิดโอกาสให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลรอบด้านและเสริมสร้างความเข้าใจอย่างทั่วถึง แนวคิดนี้จึงเน้นย้ำถึงความสำคัญของการสื่อสารที่หลากหลายและสอดคล้องกับโครงสร้างองค์กรเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานร่วมกัน

ซึ่งผู้วิจัยสามารถสร้างเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ภาพกรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาคั้งนี้ ประกอบด้วยพนักงานระดับปฏิบัติ ของการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย จำนวน 330 คน โดยมีเพศชายมากที่สุดคือ 166 คน (ร้อยละ 50.30) และเพศหญิง 164 คน (ร้อยละ 49.70) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 25–34 ปี (ร้อยละ 76.98) รองลงมาคือช่วงอายุ 35–44 ปี (ร้อยละ 17.27) และกลุ่มอายุต่ำกว่า 25 ปีและ 45 ปีขึ้นไปมีจำนวนน้อยที่สุด ในด้านระดับการศึกษา ส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 87.58) รองลงมาคือสูงกว่าปริญญาตรี (ร้อยละ 11.21) และต่ำกว่าปริญญาตรี (ร้อยละ 1.21)

ด้านอายุงาน กลุ่มที่มีอายุงาน 5–10 ปี มีสัดส่วนมากที่สุด (ร้อยละ 66.97) รองลงมาคือ 11–20 ปี (ร้อยละ 15.45) และต่ำกว่า 5 ปี (ร้อยละ 10.61) ส่วนกลุ่มที่มีอายุงานมากกว่า 30 ปีมีจำนวนน้อยที่สุด (ร้อยละ 2.12) ด้านสายงาน พบว่า สายงานยุทธศาสตร์มีจำนวนมากที่สุด (ร้อยละ 21.21) ตามด้วยสายบริหารและพัฒนาที่ยั่งยืน ขณะที่สายงานผู้ว่าการมีสัดส่วนน้อยที่สุด (ร้อยละ 7.27) ส่วนระดับตำแหน่งงาน ส่วนใหญ่เป็นระดับ 5–6 (ร้อยละ 85.76) และมีเพียง ร้อยละ 0.60 ที่อยู่ต่ำกว่าระดับ 5

ด้านรายได้ จากโครงสร้างเงินเดือนของพนักงานรัฐวิสาหกิจประเภทนี้ เงินเดือนจะถูกแบ่งเป็นโครงสร้างอัตราเงินเดือนแบบขั้นบันได (Salary Step Structure) ซึ่งจะระบุเงินเดือนในแต่ละขั้นชัดเจนตามระดับ พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในช่วงเงินเดือน 15,000–20,030 บาท (ร้อยละ 49.39) รองลงมาคือ 20,640–28,080 บาท (ร้อยละ 27.88) และมีจำนวนเพียงเล็กน้อยที่ได้รับเงินเดือนมากกว่า 91,820 บาท (ร้อยละ 1.21) หรือมีรายได้ต่ำกว่า 15,000 บาท (ร้อยละ 0.91) ข้อมูลทั้งหมดสะท้อนให้เห็นถึงความหลากหลายของกลุ่มตัวอย่างในด้านประชากรศาสตร์ ซึ่งมีความเหมาะสมในการนำไปวิเคราะห์เชิงสถิติภายใต้กรอบของโมเดลสมการโครงสร้าง (SEM) ได้อย่างมีนัยสำคัญ

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์สมการโครงสร้างผลกระทบของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ที่มีผลต่อผลการปฏิบัติงาน ผ่านความพึงพอใจในงาน และความผูกพันต่อองค์กร

ตัวแปร (เส้นทาง)			Estimate	S.E.	C.R.	P
ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (TL)	---	ความพึงพอใจในงาน (JS)	0.453	0.041	10.989	**
ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (TL)	---	ความผูกพันต่อองค์กร (OC)	0.413	0.044	9.278	**
การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ (EC)	---	ความพึงพอใจในงาน (JS)	0.451	0.045	10.017	**
การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ (EC)	---	ความผูกพันต่อองค์กร (OC)	0.296	0.046	6.451	**
ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้นำการเปลี่ยนแปลง กับการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ (TLxEC)	---	ความพึงพอใจในงาน (JS)	-0.001	0.007	-0.08	0.936
ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้นำการเปลี่ยนแปลง กับการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ (TLxEC)	---	ความผูกพันต่อองค์กร (OC)	0.02	0.008	2.442	0.015*
ความผูกพันต่อองค์กร (OC)	---	ผลการปฏิบัติงาน (JP)	0.216	0.053	4.065	**
ความพึงพอใจในงาน (JS)	---	ผลการปฏิบัติงาน (JP)	0.566	0.052	10.874	**

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05, ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์อิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลโดยรวม ของผลกระทบของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ที่มีผลต่อผลการปฏิบัติงาน ผ่านความพึงพอใจในงาน และความผูกพันต่อองค์กร

ตัวแปรสาเหตุ	อิทธิพล	ความพึงพอใจในงาน (JS)	ความผูกพันต่อองค์กร (OC)	ผลการปฏิบัติงาน (JP)
ผู้นำการเปลี่ยนแปลง (TL)	ทางตรง	0.51**	0.53**	0.47**
	ทางอ้อม	-	-	-
	โดยรวม	0.51**	0.53**	0.47**
การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ (EC)	ทางตรง	0.47**	0.35	-
	ทางอ้อม	-	-	0.40**
	โดยรวม	0.47**	0.35	0.40**
ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้นำการเปลี่ยนแปลง กับการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ (TLxEC)	ทางตรง	0.00	0.07*	-
	ทางอ้อม	-	-	0.02
	โดยรวม	0.00	0.07*	0.02
ความผูกพันต่อองค์กร (OC)	ทางตรง	-	-	0.23**
	ทางอ้อม	-	-	-
	โดยรวม	-	-	0.23**
ความพึงพอใจในงาน (JS)	ทางตรง	-	-	0.69**
	ทางอ้อม	-	-	-
	โดยรวม	-	-	0.69**

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05, ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

1. ผลของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ที่มีต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงานการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

จากการศึกษาผลของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงานการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงาน โดยผลการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) ระบุว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงส่งผลโดยตรงต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงานด้วยค่าสัมประสิทธิ์มาตรฐาน (β) เท่ากับ 0.470 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ $p < .01$ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าหากพนักงานรับรู้ว่าคุณสมบัติภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจน เช่น การสร้างแรงบันดาลใจ การเป็นแบบอย่างที่ดี การใส่ใจต่อปัจเจกบุคคล การกระตุ้นทางปัญญา เป็นต้น จะส่งผลให้พนักงานมีแรงจูงใจในการทำงานมากขึ้นและสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีเป้าหมายร่วมกับองค์กร

ทั้งนี้ การที่ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสามารถส่งผลต่อผลการปฏิบัติงานโดยตรง สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของแนวทางการบริหารที่เน้นการปรับตัวขององค์กรในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะในบริบทของการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ซึ่งมีลักษณะเป็นองค์กรรัฐวิสาหกิจที่ต้องบริหารจัดการภายใต้ข้อจำกัดของระบบราชการ ควบคู่กับความต้องการความคล่องตัวเชิงธุรกิจ การมีผู้นำที่สามารถสร้างแรงผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างสร้างสรรค์ จึงมีบทบาทสำคัญต่อการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงานอย่างแท้จริง

กล่าวโดยสรุป ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีผลกระทบเชิงบวกโดยตรงต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงานในระดับที่มีนัยสำคัญ และสามารถใช้เป็นเครื่องมือเชิงกลยุทธ์ในการพัฒนาองค์กรในระยะยาว โดยเฉพาะในยุคที่องค์กรจำเป็นต้องมีศักยภาพในการขับเคลื่อนและปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ

2. บทบาทของความพึงพอใจในงานและความผูกพันต่อองค์กร ในฐานะตัวแปรส่งผ่าน ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับผลการปฏิบัติงานของพนักงาน การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

ผลการวิเคราะห์บทบาทของความพึงพอใจในงานและความผูกพันต่อองค์กร ในฐานะตัวแปรส่งผ่านระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับผลการปฏิบัติงาน พบว่า ทั้งสองตัวแปรมีบทบาทสำคัญในระบบความสัมพันธ์ดังกล่าว โดยผลการวิเคราะห์สมการโครงสร้างชี้ให้เห็นว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงส่งผลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 ($p < .01$) ต่อความพึงพอใจในงานของพนักงาน ($\beta = 0.453, p < .01$) และส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กร ($\beta = 0.413, p < .01$) ในลักษณะที่ส่งเสริมให้พนักงานมีความรู้สึกพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมการทำงาน มีความภาคภูมิใจในการทำงาน และรู้สึกภาคภูมิใจในคุณค่าในองค์กร ซึ่งนำไปสู่ความรู้สึกผูกพันที่มั่นคงและพร้อมอุทิศตนเพื่อเป้าหมายร่วม

นอกจากนี้ ความพึงพอใจในงานยังส่งผลโดยตรงต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงานอย่างมีนัยสำคัญ ($\beta = 0.566, p < .01$) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าพนักงานที่มีความพึงพอใจในงานสูงมักจะมีแรงจูงใจในการทำงานมากขึ้น มีความคิดสร้างสรรค์ และพร้อมร่วมมือในการพัฒนาองค์กรอย่างต่อเนื่อง ขณะที่ความผูกพันต่อองค์กรก็มีผลต่อผลการปฏิบัติงานในระดับที่มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 ($p < .01$) เช่นกัน ($\beta = 0.216, p < .01$) บ่งชี้ว่าพนักงานที่มีความรู้สึกผูกพันกับองค์กรจะมีพฤติกรรมที่มุ่งเน้นเป้าหมายองค์กรมากกว่าผลประโยชน์เฉพาะตน เช่น การรักษาวินัย การสื่อสารที่ดี การปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มกำลัง เป็นต้น

โดยเมื่อรวมผลการวิเคราะห์จะพบว่า แม้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะมีผลกระทบโดยตรงต่อผลการปฏิบัติงาน ($\beta = 0.470, p < .01$) แต่การส่งผ่านผ่านความพึงพอใจในงานและความผูกพันต่อองค์กร กลับช่วยเสริมความสัมพันธ์ดังกล่าวให้เข้มแข็งมากยิ่งขึ้น กล่าวคือ สภาพแวดล้อมในการทำงานที่ผู้นำสร้างขึ้น ไม่เพียงแต่ส่งผลต่อพฤติกรรมเชิงบวกโดยตรง แต่ยังสร้างฐานจิตวิทยาให้พนักงานรู้สึกมั่นคงและมีคุณค่าในองค์กรอีกด้วย

ดังนั้น บทบาทของตัวแปรส่งผ่านทั้งสองตัวนี้จึงไม่ควรถูกมองข้ามในการบริหารจัดการภายในองค์กร โดยเฉพาะในบริบทของภาครัฐวิสาหกิจที่ความรู้สึกมีส่วนร่วม ความมั่นคง และแรงจูงใจของพนักงาน เป็นปัจจัยสำคัญต่อประสิทธิภาพโดยรวมขององค์กร

3. บทบาทของการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ในฐานะตัวแปรแทรก ที่ส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ความพึงพอใจในงาน และความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

จากผลการวิเคราะห์บทบาทของการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพในฐานะตัวแปรแทรก (Moderating Variable) พบว่าการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพระหว่างผู้นำกับพนักงานมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเชื่อมโยงภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง กับผลลัพธ์ทางจิตใจและพฤติกรรมของพนักงานในองค์กร โดยเฉพาะในบริบทของการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ซึ่งมีลักษณะองค์กรที่ซับซ้อนและมีระดับการบริหารที่หลากหลาย การวิเคราะห์โมเดลแสดงให้เห็นว่า การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความพึงพอใจในงาน ($\beta = 0.451$) และต่อความผูกพันต่อองค์กร ($\beta = 0.296$) อย่างชัดเจน ซึ่งแม้ผลบางเส้นทางจะไม่ปรากฏค่าสถิติที่เด่นชัด แต่ก็ชี้ให้เห็นถึงทิศทางความสัมพันธ์ที่เสริมพลังระหว่างผู้นำและพนักงาน

นอกจากนี้ ยังพบว่า การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพมีบทบาทเป็นตัวแปรแทรกในความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับความผูกพันต่อองค์กร โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ทางอ้อม (Indirect Effect) เท่ากับ $\beta = 0.02$ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ซึ่งหมายความว่า การสื่อสารที่ชัดเจน โปร่งใส และเปิดโอกาสให้พนักงานมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ส่งผลให้พนักงานรู้สึกว่าได้รับการยอมรับและเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร ส่งผลต่อการเกิดความผูกพันต่อองค์กรในระดับที่สูงขึ้น อย่างไรก็ดี ปฏิสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและการสื่อสารต่อความพึงพอใจในงาน กลับไม่ปรากฏความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 0.936$) สะท้อนให้เห็นว่า การสื่อสารอย่างเดียวอาจยังไม่เพียงพอที่จะส่งผลต่อระดับความพึงพอใจในงานได้ เว้นแต่จะควบคู่ไปกับปัจจัยอื่น เช่น รูปแบบภาวะผู้นำ บรรยากาศองค์กรโดยรวม เป็นต้น

เมื่อพิจารณาภาพรวมของโมเดลเชิงโครงสร้าง พบว่า การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพเป็นกลไกสนับสนุนที่สำคัญในการส่งเสริมความสัมพันธ์ทางบวกระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง กับผลลัพธ์ทางพฤติกรรมและทัศนคติของพนักงาน โดยเฉพาะการสร้าง ความผูกพันในระยะยาวกับองค์กร ข้อมูลนี้ชี้ให้เห็นว่า ในกระบวนการพัฒนาองค์กร การพัฒนาทักษะการสื่อสารของผู้บริหารและการส่งเสริมช่องทางการสื่อสารที่มีคุณภาพภายในองค์กร เป็นปัจจัยสำคัญที่ควรถูกนำมาพิจารณาควบคู่กับการพัฒนาภาวะผู้นำ

กล่าวโดยสรุป การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพไม่เพียงแต่มีอิทธิพลทางตรงในด้านจิตวิทยาการทำงาน แต่ยังมีบทบาทสำคัญในฐานะกลไกเชิงกลยุทธ์ที่ช่วยเสริมสร้างผลกระทบเชิงบวกของภาวะผู้นำต่อความสัมพันธ์ในระดับองค์กร โดยเฉพาะในยุคที่ความโปร่งใส ความไว้วางใจ และความร่วมมือ เป็นเงื่อนไขสำคัญของความยั่งยืนในการบริหารองค์กรสมัยใหม่

อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลเชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อความพึงพอใจในงานของพนักงาน โดยสามารถอธิบายได้จากพฤติกรรมของผู้นำที่ให้การสนับสนุน กระตุ้นแนวคิดใหม่ และส่งเสริมการเติบโตตามศักยภาพของบุคลากร ซึ่งสอดคล้องกับหลักการในทฤษฎี Two-Factor ของ Herzberg ที่ระบุถึงความสำคัญของ “ปัจจัยจูงใจ” ในการสร้างความพึงพอใจ เช่น ความสำเร็จ การยอมรับ และการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยระดับนานาชาติของ Bass (1999), Krishnan (2012) และ Othman and Khrais (2022) ที่ยืนยันบทบาทของผู้นำในการเสริมแรงจูงใจและความหมายของงาน นอกจากนี้ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงยังส่งผลโดยตรงและโดยอ้อม ผ่านความพึงพอใจในงานและความผูกพันต่อองค์กรต่อการปฏิบัติงาน โดยในด้านความผูกพันต่อองค์กร อธิบายได้จากกรอบแนวคิดของ Social Exchange Theory ที่มองว่าการแลกเปลี่ยนที่ยุติธรรมระหว่างพนักงานกับองค์กร เช่น การได้รับโอกาส การยอมรับ และการดูแลที่เหมาะสม จะส่งผลให้พนักงานเกิด “ความผูกพัน” ทั้งทางอารมณ์ ทางบรรทัดฐาน และจากต้นทุนการเปลี่ยนแปลง สอดคล้องกับแนวคิดของ Allen & Meyer (1990) และ Luu & Phan (2020)

ความพึงพอใจในงานมีผลโดยตรงต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงานในระดับที่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($\beta = 0.566, p < .01$) โดยพนักงานที่พึงพอใจจะมีแรงจูงใจ ความเชื่อมั่นในองค์กร และความร่วมมือสูง ซึ่งตรงกับ Robbins & Judge (2019) และ สุวัลลี แยมศาสตร์ (2561) ที่ระบุว่าความพึงพอใจเป็นตัวผลักดันพฤติกรรมเชิงบวกและประสิทธิภาพ ส่วนความผูกพันต่อองค์กร ก็มีผลโดยตรงต่อผลการปฏิบัติงาน อย่างมีนัยสำคัญ ($\beta = 0.216, p < .01$) ซึ่งพนักงานที่รู้สึกเป็นเจ้าขององค์กร (psychological ownership) จะมุ่งมั่นต่อเป้าหมายร่วมและแสดงพฤติกรรม OCB ตามแนวทางของ Shofiyuddin et al. (2021) และ ธิญศญา ธรรมโสภณ (2565) เมื่อพิจารณา บทบาทของความพึงพอใจในงานและความผูกพันต่อองค์กรในฐานะตัวแปรส่งผ่าน พบว่า ทั้งสองตัวแปรทำหน้าที่ถ่ายทอดอิทธิพลจากภาวะผู้นำไปสู่ผลการปฏิบัติงานได้อย่างมีนัยสำคัญ สนับสนุนด้วยงานของ Evitasari et al. (2023) และ Muterera et al. (2024) ที่ชี้ว่าแรงจูงใจภายในคือกลไกสำคัญของการแปลงภาวะผู้นำเป็นผลสัมฤทธิ์ของงาน

อย่างไรก็ตาม การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพไม่พบบทบาทเป็นตัวแปรแทรกซ้อนระหว่างภาวะผู้นำกับความพึงพอใจในงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = .936$) ซึ่งอาจอธิบายได้ว่า ความพึงพอใจในงานได้รับอิทธิพลจากปัจจัยทางจิตวิทยาที่ลึกกว่า เช่น ความรู้สึกมีคุณค่า (value) หรือการได้รับ empowerment มากกว่าช่องทางการสื่อสารเพียงอย่างเดียว ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Chiang and Wang (2012) และ Nazir et al. (2021) ในทางตรงกันข้าม การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพมีบทบาทเป็นตัวแปรแทรกซ้อนระหว่างภาวะผู้นำกับความผูกพันต่อองค์กรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (Indirect Effect $\beta = 0.02, p = .015$) ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า ผู้นำที่สื่อสารอย่างตรงไปตรงมา ชัดเจน และให้พื้นที่ในการมีส่วนร่วม จะทำให้พนักงานรู้สึกยอมรับ เข้าใจเป้าหมาย และกลายเป็น “เจ้าของ” ร่วมขององค์กร ความเข้าใจร่วมดังกล่าวจึงเสริมสร้างความผูกพันในระดับอารมณ์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Rogers & Agarwala-Rogers (1976) และ Clampitt (2016)

องค์ความรู้ใหม่

งานวิจัยฉบับนี้สร้างองค์ความรู้ใหม่ในบริบทขององค์กรรัฐวิสาหกิจแห่งหนึ่งในประเทศไทย ซึ่งมีลักษณะเฉพาะระหว่างระบบราชการและระบบธุรกิจ ที่ต้องดำเนินงานเชิงนโยบายควบคู่กับเป้าหมายด้านประสิทธิภาพ พบข้อค้นพบที่แตกต่างจากงานวิจัยอื่น ๆ ในประเด็นของ “การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ” ซึ่งแม้จะช่วยส่งเสริมความผูกพันต่อองค์กรอย่างมีนัยสำคัญ แต่กลับ ไม่มีอิทธิพลทางตรงต่อความพึงพอใจในงาน ซึ่งขัดแย้งกับงานของ Clampitt (2016), Othman and Khrais (2022) และ Rogers and Agarwala-Rogers (1976) ที่ระบุว่า การสื่อสารภายในองค์กรมีผลต่อแรงจูงใจและความพึงพอใจของพนักงานโดยตรง

องค์ความรู้ใหม่นี้สะท้อนให้เห็นว่า ในบริบทองค์กรที่มีโครงสร้างรวมศูนย์และลำดับชั้นแบบราชการ การสื่อสารที่ดีเพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอในการสร้างความพึงพอใจในงาน หากขาดกลไกอื่น ๆ เช่น การเปิดโอกาส การรับฟัง การมีส่วนร่วม ผลการวิจัยจึงชี้ให้เห็นถึง บทบาทจำเพาะของการสื่อสาร ที่แม้ไม่เป็นตัวแปรส่งผ่านความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำกับความพึงพอใจในงาน แต่กลับมีผลอย่างสำคัญต่อความผูกพันต่อองค์กร ขณะเดียวกัน การวิเคราะห์เชิงโครงสร้างชี้ว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงส่งผลต่อผลการปฏิบัติงานทั้งทางตรงและผ่านความพึงพอใจในงานกับความผูกพันต่อองค์กร ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ กระตุ้นความคิด และให้การสนับสนุนรายบุคคล ไม่เพียงสร้างประสิทธิภาพในการทำงานเท่านั้น แต่ยังปลูกฝังความรู้สึกเป็นเจ้าของและแรงจูงใจที่ยั่งยืนในหมู่พนักงานด้วย

โดยเฉพาะความพึงพอใจในงานจากการได้รับโอกาส การยอมรับ และการสนับสนุน ส่งผลให้พนักงานมีความมุ่งมั่น ส่วนความผูกพันต่อองค์กรช่วยเสริมพฤติกรรมที่สอดคล้องกับเป้าหมายในระยะยาว องค์ความรู้ชุดนี้จึงช่วยขยายกรอบความเข้าใจในด้านภาวะผู้นำ การสื่อสาร และพฤติกรรมองค์กรในบริบทของรัฐวิสาหกิจไทย และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการกำหนดกลยุทธ์ด้านทรัพยากรมนุษย์ เพื่อยกระดับประสิทธิภาพและความยั่งยืนขององค์กรในอนาคตได้อย่างมีนัยสำคัญ

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลเชิงบวกต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงานการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งอิทธิพลทางอ้อมผ่านตัวแปรความพึงพอใจในงาน และความผูกพันต่อองค์กรมีความโดดเด่น กล่าวคือ ผู้นำที่สามารถสร้างแรงบันดาลใจ มีวิสัยทัศน์ และส่งเสริมการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มีส่วนช่วยให้พนักงานรู้สึกพึงพอใจในหน้าที่การงาน และเกิดความรู้สึกผูกพันกับองค์กร ซึ่งนำไปสู่การเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานและการบรรลุเป้าหมายขององค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ความพึงพอใจในงานยังเป็นแรงจูงใจภายในที่สำคัญซึ่งช่วยส่งเสริมให้พนักงานมีความมุ่งมั่น ทุ่มเท และมีความกระตือรือร้นในการทำงาน ขณะเดียวกัน ความผูกพันต่อองค์กรส่งผลให้พนักงานเกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร พร้อมแสดงพฤติกรรมเชิงบวกต่อองค์กรทั้งในด้านคุณภาพและปริมาณของงานที่ได้รับมอบหมาย ในการศึกษาครั้งนี้ การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพไม่ได้ทำหน้าที่เป็นตัวแปรแทรกซ้อนระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับความพึงพอใจในงาน แต่กลับมีบทบาทสำคัญในฐานะตัวแปรแทรกซ้อนความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและความผูกพันต่อองค์กรอย่างมีนัยสำคัญ กล่าวคือ ผู้นำที่สามารถสื่อสารได้อย่างชัดเจน ตรงประเด็นและครอบคลุมช่องทางการสื่อสารหลากหลาย จะช่วยสร้างความเข้าใจร่วม ความไว้วางใจ และความรู้สึกมีส่วนร่วม ซึ่งล้วนเป็นกลไกสำคัญที่ส่งเสริมความผูกพันของพนักงานต่อองค์กร และสนับสนุนผลการปฏิบัติงานในภาพรวมให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม การวิจัยครั้งนี้มีข้อจำกัดที่ควรพิจารณา กล่าวคือ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นพนักงานขององค์กรรัฐวิสาหกิจเพียงแห่งเดียว ซึ่งอาจมีลักษณะเฉพาะด้านวัฒนธรรมองค์กรและบริบทการทำงานที่แตกต่างจากหน่วยงานรัฐวิสาหกิจอื่น หรือองค์กรภาคเอกชน ทำให้ผลการศึกษานี้ไม่อาจสรุปอ้างอิงกับองค์กรทุกประเภทได้โดยตรง นอกจากนี้ ข้อมูลที่ใช้รวบรวมมาจากแบบสอบถามแบบประเมินตนเอง (self-report) ซึ่งอาจมีอคติบางประการในการรับรู้ของผู้ตอบ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ภาครัฐควรส่งเสริมให้มีการพัฒนาทักษะภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ในองค์กรรัฐวิสาหกิจ โดยจัดอบรมหลักสูตรเฉพาะทางที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง เพื่อสร้างผู้นำที่มีวิสัยทัศน์และสามารถกระตุ้นศักยภาพของพนักงานให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงานสูงสุด

1.2 ผู้บริหารขององค์กรควรส่งเสริมการสร้างแรงบันดาลใจในงานและความผูกพันต่อองค์กร ด้วยการเปิดโอกาสให้พนักงานมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และได้รับการสนับสนุนอย่างเป็นระบบ อันจะนำไปสู่ความร่วมมือและความจงรักภักดีต่อองค์กรอย่างยั่งยืน

1.3 ควรกำหนดแนวทางการสื่อสารภายในองค์กรให้มีความเป็นระบบ มีประสิทธิภาพ และโปร่งใส เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันระหว่างผู้นำและผู้ปฏิบัติงาน ลดความคลุมเครือ และส่งเสริมบรรยากาศในการทำงานที่ดี

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 งานวิจัยครั้งนี้นุ่งเน้นเฉพาะพนักงานระดับปฏิบัติการในองค์กรการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย จึงควรขยายกลุ่มตัวอย่างให้ครอบคลุมระดับผู้บริหาร หรือองค์กรรัฐวิสาหกิจประเภทอื่น เพื่อเปรียบเทียบและเพิ่มมิติในการวิเคราะห์ที่หลากหลายยิ่งขึ้น

2.2 จากข้อจำกัดที่ใช้เฉพาะแบบสอบถามซึ่งเป็นการประเมินตนเองในรูปแบบปริมาณเพียงวิธีเดียว จึงเสนอให้การวิจัยครั้งต่อไปใช้วิธีวิจัยแบบผสม (Mixed Methods) โดยเสริมการสัมภาษณ์เชิงลึกหรือสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อให้เข้าใจมุมมอง เจตคติ และกลไกภายในของพฤติกรรมพนักงานได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

2.3 จากผลการวิจัยพบว่า การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในงานโดยตรงในบริบทขององค์กรรัฐวิสาหกิจ จึงควรศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับรูปแบบการสื่อสารภายในองค์กรอื่น ๆ ที่มีโครงสร้างต่างประเภท เช่น โครงสร้างแนวดิ่ง ว่าองค์ประกอบใดที่อาจส่งผลต่อความรู้สึกพึงพอใจหรือการมีส่วนร่วมของพนักงาน

เอกสารอ้างอิง

- การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย. (2567). *คู่มือวัฒนธรรมองค์กร 2567*. กรุงเทพฯ: การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย.
- ธัญญา ธรรมโสภณ. (2565). ความผูกพันต่อองค์กรกับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของบุคลากรคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี. *วารสารสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 6(2), 92-98.
- นิธิพร ลิ้มประเสริฐ. (2557). ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ ปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กร และปัจจัยด้านกระบวนการสื่อสารภายในองค์กรที่มีผลต่อประสิทธิผลการทำงานเป็นทีมของพนักงานบริษัทเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ).
- ณิชาธิ์ หาญแสงสิน และ พรลภัส สุวรรณรัตน์ (2567). ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของ พนักงานสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย. *วารสารสมาคมนักวิจัย*, 29(2), 50-73.
- ปรัชญ์ งามสมภาค. (2560). อิทธิพลของลักษณะส่วนบุคคล ลักษณะงาน และลักษณะองค์การต่อภาวะหมดไฟในการทำงานของพนักงานรัฐวิสาหกิจในองค์กรที่อยู่ระหว่างการปรับโครงสร้างองค์การ: กรณีศึกษาองค์การสวนยาง. *วารสารนวัตกรรมการจัดการศึกษา*, 7(1), 82-95.
- รัชนก เชื้อแพทย์. (2563). *การสื่อสารเพื่อการพัฒนาองค์กร*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- วารุณี จันทาพูน. (2562). ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค ความผูกพันต่อองค์กร และพฤติกรรมสร้างสรรค์ในงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยของรัฐ. *วารสารวิจัยและพัฒนา มจร.*, 42(1), 91-104.
- เวทยา ใฝ่ใจดี, สุขเย็น เทพทอง และ วัชรพจน์ ทรัพย์สงวนบุญ. (2566). การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันองค์กรและอิทธิพลของความผูกพันองค์กรต่อประสิทธิผลการทำงาน: กรณีศึกษารัฐวิสาหกิจในประเทศไทย. *วารสารเกษตรศาสตร์ธุรกิจประยุกต์*, 17(27), 71-87.
- สมเดช มุงเมือง. (2567). อิทธิพลของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีความพึงพอใจในงานเป็นตัวแปรคั่นกลาง. *วารสารบัณฑิตแสงโคมคำ*, 9(1), 188-206.
- สุวิทย์ แซ่จิว และ พรลภัส สุวรรณรัตน์ (2567). อิทธิพลของสัญญาทางจิตวิทยาที่มีผลต่อความพึงพอใจในงานและผลการปฏิบัติงาน. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 14(3), 137-151.
- สุวัลลี แยมศาสตร์. (2561). ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความสามารถของตนเอง ความพึงพอใจในงาน และพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ: กรณีศึกษา บริษัทโลจิสติกส์แห่งหนึ่ง. (ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).
- Allen, N. J., & Meyer, J. P. (1990). The measurement and antecedents of affective, continuance, and normative commitment to the organization. *Journal of Occupational Psychology*, 63(1), 1-18.
- Avolio, B. J., Bass, B. M., & Jung, D. I. (1999). Re-examining the components of transformational and transactional leadership using the Multifactor Leadership. *Journal of occupational and organizational psychology*, 72(4), 441-462.
- Bass, B. M. (1999). Two decades of research and development in transformational leadership. *European Journal of Work and Organizational Psychology*, 8(1), 9-32.
- Bass, B. M., & Riggio, R. E. (2005). *Transformational leadership*. (2nd ed.). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Bentler, P. M., & Chou, C. P. (1987). Practical issues in structural modeling. *Sociological Methods & Research*, 16(1), 78-117.

- Chiang, C. F., & Wang, Y. Y. (2012). The effects of transactional and transformational leadership on organizational commitment in hotels. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 24(7), 1021–1037.
- Clampitt, P. G. (2016). *Communicating for managerial effectiveness: Problems, strategies, solutions*. (6th ed.). Washington DC: Sage Publications.
- Evitasari, R. M., Thoyib, A., & Rofiaty. (2023). Mediating affective organizational commitment and job satisfaction at SMEs family: The effect of transformational leadership style on employee performance. *International Journal of Research in Business and Social Science*, 12(4), 143–153.
- Kline, R. B. (2011). *Principles and practice of structural equation modeling*. (3rd ed.). New York: The Guilford Press.
- Krishnan, V. R. (2012). Transformational leadership and personal outcomes: Empowerment as mediator. *Leadership & Organization Development Journal*, 33(6), 550–563.
- Luu, T. D., & Phan, V. H. (2020). The effects of transformational leadership and job satisfaction on commitment to organizational change: A three-component model extension approach. *The South East Asian Journal of Management*, 14(1), 106–123.
- Muterera, J., Hemsworth, D., Khorakian, A., & Brettle, J. A. (2024). Exploring the interplay of transformational leadership, job satisfaction, and organizational commitment in enhancing organizational citizenship behavior. *International Journal of Research in Business and Social Science*, 13(4), 176–188.
- Nazir, S., Shafi, A., Qun, W., Nazir, N., & Tran, Q. D. (2021). Influence of transformational leadership on employees' outcomes. *Leadership & Organization Development Journal*, 42(2), 190–209.
- Othman, T., & Khrais, H. (2022). The relationship between transformational leadership, job satisfaction, and organizational commitment in Jordanian nurses. *Anaesthesia, Pain & Intensive Care*, 26(3), 304–309.
- Putsom, W., Suwannarat, P., and Songsrirote, N., (2019). Scale Development for Measuring Entrepreneurial Leadership Competencies. *Human Behavior, Development and Society*, 2(3), 2651-1762.
- Robbins, S. P., & Judge, T. A. (2019). *Organizational behavior*. (18th ed.). Noida: Pearson India Education.
- Rogers, E. M., & Agarwala-Rogers, R. (1976). *Communication in organizations*. California: Free Press.
- Shofiyuddin, M., Budiharjo, A., Casrameko, N., & Khotimah, N. (2021). The effect of transformational leadership, job satisfaction, and organizational commitments toward organizational citizenship behavior of Indonesian senior high school teachers. *Ilkogretim Online*, 20(3), 177–185.
- Suwannarat, P. (2023a). Understanding the difference of values-based motivation of managerial workers in spa businesses in Thailand. *International Journal of Emerging Markets*, 18(2), 483-504.
- _____. (2023b). The moderating role of trust in influencing the effectiveness of export incentives of exporters in the ASEAN. *Journal of Asia Business Studies*, 17(2), 279-307.
- Suwannarat, P., Untachai, S., Piewdang, S., Rattanapun, S., Waisarayutt, C., & Wiwatpiyawong, R. (2025). A Comparative Study of the Impact of Service Climate on Employee Commitment in the Greater Mekong Subregion. *International Journal of Asian Business and Information Management*, 16(1), 1-20.

Development of Academic achievement in Social Studies, Religion and Culture using Collaborative Learning Activities with STAD Technique for Grade 4 Students at Vorrarat Suksa School, Nonthaburi

Wannaporn Sawatlakhorn^{1*} and Mongkon Jittrasopin²

¹ Pathumthani University, Thailand

* Corresponding author: E-mail: wannaporn0334@gmail.com

ABSTRACT

This research aimed to (1) develop an effective STAD-based cooperative lesson plan for the Social Studies, Religion, and Culture subject for grade 4 students at Vorrarat Suksa School, Nonthaburi Province to be efficient according targeting 80/80 efficiency, (2) compare the academic achievement for the Social Studies, Religion, and Culture subject, and (3) study students' satisfaction with STAD cooperative learning. This pre-experimental study applied Slavin's (1990) STAD cooperative learning model, consisting of five steps: lesson presentation, grouping, learning, evaluation, and recognition. The sample group consisted of 4th/3rd grade students at Vorrarat Suksa School, Nonthaburi, 1 classroom with 32 students, using purposive selection. The research instruments included: (a) a lesson plan, (b) an academic achievement test, and (c) a satisfaction questionnaire. The statistics used in data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation and dependent samples t-test. The results of the study revealed that: 1) The STAD cooperative learning lesson plan for the Social Studies, Religion, and Culture subject achieved an efficiency of 82.42/88.80 (E_1/E_2), 2) Students taught with the STAD method had significantly higher academic achievement after learning ($p < 0.05$), and 3) The students expressed the highest level of overall satisfaction with the STAD cooperative learning activity.

Keywords: Cooperative Learning Activities with STAD Technique, Social Studies, Religion and Culture, Grade 4 Students

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวรรัตนศึกษา นนทบุรี

วรรณพร สวัสดิ์ละคร^{1*} และ มงคล จิตรโสภณ²

¹ มหาวิทยาลัยปทุมธานี ประเทศไทย

* Corresponding author: E-mail: wannaporn0334@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) พัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวรรัตนศึกษา นนทบุรี ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 (2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และ (3) ศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่ได้รับการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง โดยใช้กรอบแนวคิดด้านการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ของสลาบิน (Slavin, 1990) ซึ่งประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การนำเสนอบทเรียน 2) การจัดกลุ่ม 3) การเรียนรู้ 4) การประเมินผล/แบบทดสอบย่อย และ 5) การรับรองผลงานและชมเชยเผยแพร่ชื่อเสียง กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/3 โรงเรียนวรรัตนศึกษา นนทบุรี 1 ห้องเรียน มีนักเรียน จำนวน 32 คน โดยใช้การคัดเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แผนการจัดการเรียนรู้ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบสอบถามความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าทีแบบกลุ่มตัวอย่างไม่อิสระ (dependent samples t-test) ผลการวิจัย พบว่า 1) แผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เท่ากับ 82.42/88.80 (E_1/E_2) 2) ผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 3) ผู้เรียนพึงพอใจในการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD, วิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม, นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

© 2025 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 เน้นการพัฒนามนุษย์เพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมโลกในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และยุทธศาสตร์ประเทศไทย 4.0 โดยมีเป้าหมายในการพาประเทศออกจากกับดักรายได้ปานกลางสู่การเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ผ่านระบบทุนนิยมที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561) การจัดการเรียนรู้มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ส่งเสริมกระบวนการคิด การมีปฏิสัมพันธ์ และการมีส่วนร่วมในชั้นเรียน โดยผู้สอนทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกและจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน รวมถึงการบูรณาการศาสตร์ต่าง ๆ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2562 (ฉบับที่ 2) และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (สมาน เอกพิมพ์, 2560)

การจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมมุ่งเน้นการพัฒนาความรู้และทักษะเฉพาะด้านเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ คิดสร้างสรรค์ แก้ปัญหา และตัดสินใจ ตลอดจนการใช้เทคโนโลยีที่ตอบสนองความสามารถและความสนใจของผู้เรียนทั้งในด้านวิชาการและวิชาชีพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562) การเรียนรู้แบ่งออกเป็น 5 สาระ ได้แก่ 1) ศาสนา ศีลธรรมและจริยธรรม 2) หน้าที่พลเมือง 3) เศรษฐศาสตร์ 4) ประวัติศาสตร์ และ 5) ภูมิศาสตร์

ซึ่งช่วยเสริมสร้างสมรรถนะและคุณลักษณะที่พึงประสงค์สำหรับการตัดสินใจในชีวิตและสังคม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2564) โดยเฉพาะในสาระศาสนา ศีลธรรมและจริยธรรม ผู้เรียนจะได้เรียนรู้ความสำคัญของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ พร้อมปฏิบัติตามหลักไตรสิกขาและหลักธรรมโอวาท 3 เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ และสามารถอธิบายประวัติศาสตร์ของศาสนาอื่น ๆ ได้อย่างคร่าว ๆ ในยุคสมัยปัจจุบัน การพัฒนาเทคโนโลยีและการไหลเวียนของวัฒนธรรมส่งผลให้ผู้คนมีแนวโน้มที่จะเป็นปัจเจกนิยมมากขึ้น โดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชนที่ห่างเหินจากศาสนาและไม่เห็นคุณค่าในหลักธรรมและพิธีกรรมทางศาสนา (พระเริ่ม ไชตะขบ, 2560) แม้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมจะสูงขึ้น แต่เยาวชนยังขาดความเข้าใจในหลักธรรมและการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน (จิรพันธ์ บุญทอง และศานิตย์ ศรีคุณ, 2562) การศึกษาพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนนรรรัตนศึกษามีผลสัมฤทธิ์ต่ำในกลุ่มสาระศาสนา ศีลธรรมและจริยธรรม เนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไม่หลากหลายและไม่เอื้อต่อการพัฒนา ทำให้ขาดทักษะในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นและการแก้ปัญหา (นวลฉวี โยธาทูล, 2562) ดังนั้น การใช้แนวทางการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD จึงเป็นวิธีที่เหมาะสมในการพัฒนาความรู้และทักษะของผู้เรียนให้สามารถนำหลักธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับเป้าหมายการศึกษา

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ พบว่ามีรูปแบบที่หลากหลาย เช่น Group Investigation (GI), Jigsaw, Student Team Achievement Division (STAD), และ Team Games Tournament (TGT) ซึ่งแต่ละรูปแบบมีความเหมาะสมในการจัดการเรียนรู้ที่ต่างกัน (Slavin, 1991) การใช้เทคนิค STAD ในการสอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ผ่านการทำงานร่วมกับเพื่อนในกลุ่ม โดยช่วยกันแสดงความคิดเห็นและหาคำตอบ ทำให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาได้ดีขึ้นและมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมชั้นเรียน นอกจากนี้ยังส่งผลให้ผู้เรียนสามารถทำคะแนนได้สูงขึ้นในแบบทดสอบ การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD จึงเป็นวิธีที่เหมาะสมในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนนรรรัตนศึกษา นนทบุรี โดยสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ มาตรา 30 ที่กำหนดให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและส่งเสริมการวิจัยของผู้สอนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD มาใช้ในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนนรรรัตนศึกษา นนทบุรี สาระศาสนา ศีลธรรมและจริยธรรม เพื่อให้ผู้เรียนมีบรรยากาศในการเรียนรู้ที่หลากหลาย สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ไม่น่าเบื่อและทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมสูงขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD วิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนนรรรัตนศึกษา นนทบุรี ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Pre-experimental research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนโรงเรียนนรรรัตนศึกษานนทบุรี จังหวัดนนทบุรี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 ที่เรียนรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม มีทั้งหมด 3 ห้องเรียน คือนักเรียนชั้นประถมศึกษา

ปีที่ 4/1 จำนวน 23 คน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/2 จำนวน 25 คน และชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/3 จำนวน 32 คน รวมนักเรียนทั้งหมด 80 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/3 โรงเรียนวรรัตนศึกษานนทบุรี ที่เรียนรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 1 ห้องเรียน มีนักเรียน 32 คน ซึ่งได้รับการคัดเลือกมาเป็นกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD วิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จำนวน 11 แผน รวม 11 ชั่วโมง มีขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นการเสนอเนื้อหา ขั้นจัดกลุ่ม ขั้นเรียนรู้ขั้นประเมินผล/แบบทดสอบย่อย และขั้นการรับรองผลงานและชมเชยเผยแพร่ชื่อเสียง โดยมีการนำแผนการจัดการเรียนรู้เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อประเมินค่าความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ ได้ค่าความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.48

2.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งเป็นแบบทดสอบประเภทปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ โดยต้องการใช้จริง จำนวน 30 ข้อ แล้วจึงนำไปเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถามกับจุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาวิชา และตัวชี้วัด จากนั้นนำความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมาหาดัชนีความสอดคล้อง (IOC) และนำข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญมาแก้ไข หลังจากนั้นจึงนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนฉบับสมบูรณ์ที่แก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ยังไม่เคยเรียนวิชานี้มาก่อนเพื่อนำผลการทดสอบมาวิเคราะห์เพื่อหาค่าความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนกรายข้อตลอดจนค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับ โดยใช้วิธี KR-20 แล้วคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.20 ถึง 1.00 จำนวน 30 ข้อ

2.3 แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ซึ่งเป็นมาตรฐานค่าแบบลิเคิร์ท 5 ระดับ โดยกำหนดประเด็นคำถามในแบบสอบถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย ผู้วิจัยสร้างข้อคำถามเพื่อประเมินความพึงพอใจ จำนวน 15 ข้อ แล้วนำแบบสอบถามความพึงพอใจเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน นำผลการประเมินมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ผู้วิจัยพบว่าข้อคำถามทุกข้อล้วนมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 แผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD วิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวรรัตนศึกษา นนทบุรี มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

3.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD หลังทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง

3.3 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พึงพอใจในการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD วิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม อยู่ในระดับมาก

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

4.1 ผู้วิจัยนำส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวรรัตนศึกษา นนทบุรี

4.2 ผู้วิจัยอธิบายชี้แจงเพื่อให้ผู้เรียนมีความเข้าใจถึงวิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD วิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ เกณฑ์การวัดและประเมินผล ข้อตกลงในการทำกิจกรรมร่วมกันและการทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) การทำแบบทดสอบท้ายบทเรียน และการทดสอบเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

4.3 ผู้วิจัยจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD วิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จำนวน 11 แผน รวมทั้งสิ้น 11 ชั่วโมง จากนั้นบันทึกพร้อมเก็บคะแนนจากการทดสอบประจำบทเรียนจนครบทุกแผนการจัดการเรียนรู้

4.4 เมื่อสิ้นสุดการจัดการเรียนรู้ทั้ง 11 แผนเตรียมไว้แล้ว ผู้วิจัยให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน (Post-test) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากนั้นตรวจให้คะแนนแล้วบันทึกคะแนนเก็บไว้ใช้วิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4.5 ผู้วิจัยให้ผู้เรียนทำแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD วิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นแล้วตรวจให้คะแนนเพื่อเก็บไว้ใช้วิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 วิเคราะห์ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD วิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/3 ตามเกณฑ์ 80/80 โดยใช้สูตร E_1/E_2

5.2 วิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/3 ทั้งก่อนและหลังทดลอง โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบค่าทีแบบกลุ่มตัวอย่างไม่อิสระ (dependent samples t-test)

5.3 วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/3 หลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ซึ่งกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายของระดับความพึงพอใจตามแนวคิดของ Best (1986) ตามค่าเฉลี่ย ดังนี้

4.51 - 5.00	หมายถึง	พึงพอใจในระดับมากที่สุด
3.51 - 4.50	หมายถึง	พึงพอใจในระดับมาก
2.51 - 3.50	หมายถึง	พึงพอใจในระดับปานกลาง
1.51 - 2.50	หมายถึง	พึงพอใจในระดับน้อย
1.00 - 1.50	หมายถึง	พึงพอใจในระดับน้อยที่สุด

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ผู้วิจัยใช้แนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือของสลาบิน (Slavin, 1990) ซึ่งมีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การนำเสนอบทเรียน (Class Presentation) 2) การจัดกลุ่ม (Teams) 3) การเรียนรู้ (Learning Stage) 4) การประเมินผล/แบบทดสอบย่อย (Evaluation/Test Stage) และ 5) การรับรองผลงานและชมเชยเผยแพร่ชื่อเสียง (Certification and commendation to promote reputation) และผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรในการวิจัยไว้ ดังนี้

ตัวแปรอิสระ

แผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD 5 ขั้นตอน
1. ขั้นนำเสนอบทเรียน
2. ขั้นจัดกลุ่ม
3. ขั้นเรียนรู้
4. ขั้นประเมินผล/แบบทดสอบย่อย
5. ขั้นการรับรองผลงานและชมเชยเผยแพร่ชื่อเสียง

ตัวแปรตาม

1. แผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
3. ความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ผลการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD วิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวรรัตนศึกษา นนทบุรี ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD วิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/3 มีประสิทธิภาพ E1/E2 เท่ากับ 82.42/88.80 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 ตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค

รายการ	n	คะแนนเต็ม	คะแนนรวม	$\bar{X}$	S.D.	ร้อยละ
ระหว่างเรียน	31	110	3,956	8.24	0.24	82.42
หลังเรียน	31	30	374	37.74	2.49	88.80

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD วิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/3 ก่อนเรียนและหลังเรียน

คะแนน	จำนวน	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	df.	t	Sig.
หลังเรียน	32	20	18.56	1.190	31	24.767	.000*
ก่อนเรียน	32	20	9.00	1.901			

หมายเหตุ: *มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD วิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. ผลการวิเคราะห์3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/3 พึงพอใจในการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD วิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.28, S.D. = 0.10) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าผู้เรียนพึงพอใจในระดับมากที่สุดที่กลุ่มของตนเองช่วยกันตอบคำถามอย่างถูกต้อง ($\bar{X}$ = 4.65, S.D. = 0.48) ทั้งนี้ผู้เรียนพึงพอใจในระดับมากที่สุดที่ได้ฝึกทักษะการอ่าน การคิด และการเขียน ($\bar{X}$ = 4.46, S.D. = 0.56) ใ้บทความที่ได้รับความรู้และปลอดภัยกับผู้เรียน ($\bar{X}$ = 4.42, S.D. = 0.60) ตลอดจน ผู้เรียนสามารถทราบคะแนนจากใบกิจกรรมของทุกหน่วยการเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 4.38, S.D. = 0.60) ตามตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/3 หลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD โดยรวมและรายข้อ

รายการ	ค่าสถิติ		แปลผล	อันดับ
	$\bar{x}$	S.D.		
1. กิจกรรมที่เรียนมีความสนุกสนานทำให้ชอบเนื้อหาที่เรียน	4.28	0.52	มาก	9
2. นักเรียนมีความประทับใจที่ได้เรียนเรื่อง พุทธประวัติ	4.21	0.60	มาก	12
3. นักเรียนมีความชื่นชอบที่ได้ร่วมกลุ่มทำกิจกรรมเรื่อง พุทธประวัติ	4.29	0.58	มาก	8
4. นักเรียนได้รับความรู้จากเรียน เรื่อง พุทธศาสนา	4.34	0.54	มาก	6
5. นักเรียนได้ร่วมทำกิจกรรมตามใบกิจกรรมที่ครูมอบหมายให้	4.25	0.71	มาก	10
6. นักเรียนมีความสนุกสนานในการร่วมทำกิจกรรมการเรียนรู้ภายในกลุ่ม	4.15	0.62	มาก	13
7. นักเรียนได้ฝึกทักษะการอ่าน คิด และเขียน	4.46	0.56	มาก	2
8. นักเรียนมีความสนใจและให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมแบบกลุ่มที่ครูนำมาใช้	4.22	0.60	มาก	11
9. ใบความรู้ มีความชัดเจน ถูกต้องสอดคล้องกับเนื้อหา	4.03	0.53	มาก	14
10. สื่อภาพที่ใช้ประกอบการเรียนการสอนช่วยให้นักเรียนสามารถบอกถึงพุทธประวัติได้	3.96	0.59	มาก	15
11. ใบความรู้ที่ครูแจกให้ทำให้ได้รับความรู้ และมีความปลอดภัยกับตัวนักเรียน	4.42	0.60	มาก	3
12. ใบความรู้ช่วยให้นักเรียนทำกิจกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ	4.30	0.52	มาก	7
13. นักเรียนได้ทำแบบทดสอบ เรื่อง พุทธศาสนา ด้วยความเข้าใจ	4.36	0.60	มาก	5
14. นักเรียนได้ทราบคะแนนจากใบกิจกรรมทุกหน่วยการเรียนรู้	4.3	0.60	มาก	4
15. นักเรียนมีความสุขที่กลุ่มของตนเองช่วยกันตอบคำถามได้ถูกต้อง	4.65	0.48	มากที่สุด	1
เฉลี่ยรวม	4.28	0.10	มาก	

อภิปรายผล

การที่แผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 อาจเป็นเพราะผู้วิจัยวางแผนในการจัดการเรียนรู้ที่ดี โดยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่หลากหลาย อีกทั้งยังมีการกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อให้ผู้เรียนสนใจที่จะศึกษาค้นคว้าอย่างกระตือรือร้น ส่งผลให้ผู้เรียนมีผลการเรียนที่สูงขึ้น แผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ซึ่งผลการศึกษานี้สอดคล้องกับ นวลฉวี โยธาทูล (2562) พบว่า ประสิทธิภาพของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค STAD ที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ 82.88/87.00 สูงกว่าเกณฑ์ 75/75 งานวิจัยของ จิรนนท์ บุญลง และศานิตย์ ศรีคุณ (2562) พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค STAD เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม มีประสิทธิภาพโดยรวม E_1/E_2 เท่ากับ 76.97/77.45 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ งานวิจัยของ พชรพงศ์ นวลศิริ (2562) ที่ได้ศึกษาการพัฒนากระบวนการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคการแบ่งกลุ่มผลสัมฤทธิ์ (STAD) พบว่า แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคการแบ่งกลุ่มผลสัมฤทธิ์ (STAD) เรื่อง ทฤษฎีบทพีทาโกรัส ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบปกติ มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 80.79/80.23 และ 78.96/75.70 งานวิจัยของอุดร สายสิงห์ (2563) พบว่า เอกสารประกอบการเรียนรู้ เรื่อง ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง โดยการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีค่าประสิทธิภาพ E_1/E_2 เท่ากับ 82.42/83.65 และงานวิจัยของ สวรรยา ศรีไชย (2564) พบว่า ประสิทธิภาพของแผนการพัฒนากระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD เรื่อง อาณาจักรอยุธยาและธนบุรี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 81.41/90.35 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 80/80 เป็นต้น

จากผลการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/3 ที่เรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการ

เรียนรู้ สารพระพุทธรูป พระธรรม และพระสงฆ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/3 โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD มีรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายทำให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้มีความกล้าแสดงออกในการซักถาม เมื่อผู้เรียนเกิดข้อสงสัยจะมีโอกาสเรียนรู้กระบวนการกลุ่ม มีสัมพันธ์ไมตรีที่ดีทั้งกับสมาชิกในกลุ่มและครูผู้สอนซึ่งทำให้มีความสุข สนุกกับการทำให้การจัดการเรียนรู้ จึงส่งผลให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น สอดคล้องกับ นวลฉวี โยธาทูล (2562) พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนเปรียบเทียบกับเกณฑ์สูงกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 งานวิจัยของอุดร สายสิงห์ (2563) พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังการเรียนรู้ด้วยเอกสารประกอบการเรียนรู้ เรื่อง ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง โดยการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สูงกว่าก่อนการเรียนรู้ งานวิจัยของสรวรรยา ศรีไชย (2564) พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD เรื่อง อาณาจักรอยุธยาและธนบุรี มีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 งานวิจัยของแคทรียา แสงใส (2567) พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สาระเศรษฐศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สาระเศรษฐศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังเรียน สูงกว่าเกณฑ์ ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD วิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ทำให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการทำงานเป็นกลุ่ม มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทำให้ผู้เรียนในกลุ่มมีความผูกพันกันมากขึ้น ผู้เรียนที่เข้าใจเนื้อหาที่เรียนจะสามารถอธิบายให้เพื่อนฟังได้และทำให้เพื่อนเข้าใจได้ดีขึ้น นอกจากนี้ ผู้เรียนยังมีโอกาสฝึกทักษะทางสังคม มีเพื่อนร่วมกลุ่มและเรียนรู้วิธีการทำงานเป็นกลุ่ม ซึ่งจะเป็นประโยชน์มากเมื่อเข้าสู่ระบบการทำงานอันแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับ นวลฉวี โยธาทูล (2562) พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก งานวิจัยของอุดร สายสิงห์ (2563) พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ด้วยเอกสารประกอบการเรียนรู้ เรื่อง ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง โดยการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยรวมอยู่ในระดับพึงพอใจมาก งานวิจัยของอภิรักษ์ ศรีสุภาพ และชนะชัย อวนวัง (2565) พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค STAD มีคะแนนค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในการฝึกทักษะกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมอยู่ในระดับดี และงานวิจัยของแคทรียา แสงใส (2567) พบว่า ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD อยู่ในระดับมาก

องค์ความรู้ใหม่

การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD สามารถส่งเสริมการทำงานเป็นหมู่คณะ สิ่งสำคัญคือ ครูผู้สอนต้องเตรียมความพร้อมด้วยการให้คำแนะนำเกี่ยวกับทักษะในการเรียนรู้ร่วมกันให้รู้จักบทบาทหน้าที่ของแต่ละคนที่เป็นสมาชิกกลุ่ม แจ้งวัตถุประสงค์ของบทเรียน การทำกิจกรรมร่วมกันรวมถึงการฝึกฝนทักษะพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการทำกิจกรรมกลุ่ม จากนั้นจึงค่อยนำเสนอข้อมูลแหล่งเรียนรู้ตามที่เตรียมไว้ แล้วมอบหมายภาระงานให้แต่ละกลุ่มปฏิบัติกิจกรรมตามแผนที่วางไว้ ซึ่งครูผู้สอนต้องคอยกำกับและอำนวยความสะดวกให้แต่ละกลุ่ม และต้องคอยตรวจสอบว่าแต่ละกลุ่มได้ปฏิบัติตามหน้าที่ครบถ้วนแล้วหรือยัง ผลการปฏิบัติเป็นอย่างไร เน้นการตรวจสอบผลงานของแต่ละกลุ่มและรายบุคคล เมื่อพบข้อบกพร่องต้องรีบแก้ไขและซ่อมเสริมให้เรียบร้อย ในขั้นต่อมาครูผู้สอนและผู้เรียนช่วยกันสรุป ช่วยกันประเมินผลการทำงาน โดยพิจารณาว่าอะไรคือจุดเด่นของงาน และอะไรคือสิ่งที่ควรปรับปรุงแก้ไขให้เรียบร้อยก่อนดำเนินการจัดการเรียนรู้เรื่องอื่นในลำดับต่อไป

สรุปผลการวิจัย

ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD วิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/3 มีประสิทธิภาพ E_1/E_2 เท่ากับ 82.42/88.80 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD วิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม หลังทดลองสูงกว่าก่อนทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/3 และความพึงพอใจในการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD วิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เพื่อเป็นการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ผู้บริหารโรงเรียนควรส่งเสริมให้ครูผู้สอนพัฒนาเทคนิคการสอนรูปแบบต่าง ๆ ให้หลากหลาย และฝึกอบรมให้ครูผู้สอนสามารถนำมาใช้กับผู้เรียนได้อย่างเชี่ยวชาญ โดยเฉพาะการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เพราะเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้ร่วมกัน รู้จักการทำงานเป็นหมู่คณะผ่านกระบวนการฝึกปฏิบัติจริง

1.2 ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ครูผู้สอนควรให้ความสำคัญกับผู้เรียนโดยดูแลผู้เรียนให้ทั่วถึง ให้ผู้เรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการทำงาน ดูแลช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อความสำเร็จของกลุ่มหรือทีมงาน

1.3 ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ครูผู้สอนต้องดูบริบทของโรงเรียนและห้องเรียนว่าสามารถจัดกิจกรรมได้เป็นอย่างดีก่อนลงมือดำเนินจัดกิจกรรมการเรียนรู้

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรวิจัยเปรียบเทียบการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ร่วมกับวิธีการสอนแบบอื่น ๆ เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของผู้เรียนให้สูงขึ้น

2.2 ควรทำการวิจัยเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในการเรียนรู้ของผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD กับวิธีการจัดการเรียนรู้แบบอื่น ๆ ว่าเทคนิคการจัดการเรียนรู้ประเภทใดดีกว่าและเหมาะสมกับผู้เรียนในพื้นที่ต่าง ๆ

2.3 ควรศึกษาหาวิธีการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับความแตกต่างทางวัฒนธรรมของผู้เรียนที่ต้องเรียนรวมในห้องเรียนเดียวกัน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542 แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 (2545) ฉบับที่ 3 (2553) และฉบับที่ 4 (2562). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____. (2564). แนวทางการยกระดับคุณภาพการผลิตและการพัฒนารูปแบบในสถาบันอุดมศึกษาของไทย. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- แคทรียา แสงใส. (2567). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมสาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่จัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD. *Journal of Applied Education*, 2(1), 1-12.
- จิรนนท์ บุญทอง และ ศานิตย์ ศรีคุณ. (2562). การพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค STAD เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน. *วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง*, 8(3), 167-178.
- นวลฉวี โยธาทูล. (2562). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค STAD เรื่อง เงินทองของมีค่า ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม).

- พชรพงศ์ นวลศิริ. (2562). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคการแบ่งกลุ่มผลสัมฤทธิ์(STAD) ที่ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง ทฤษฎีบทพีทาโกรัส ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. (วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม).
- พระเริ่ม ไชตะขบ. (2560). แนวทางการมีส่วนร่วมระหว่างวัดและชุมชนในการจัดกิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา. (ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์).
- สมาน เอกพิมพ์. (2560). การจัดการเรียนรู้ สิ่งแวดล้อมและการจัดการชั้นเรียนในศตวรรษที่ 21. มหาสารคาม: ตักศิลาการพิมพ์.
- สรวรยา ศรีไชย. (2564). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD เรื่อง อาณาจักรอยุธยาและธนบุรี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม).
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2561). สมรรถนะการศึกษาไทยในเวทีสากล ปี 2560 (IMD 2017). กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- อุดร สายสิงห์. (2563). รายงานผลการพัฒนาเอกสารประกอบการเรียนรู้ เรื่อง ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง โดยการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. ยะลา: โรงเรียนบ้านโกตาบารู อำเภอรามัน จังหวัดยะลา.
- Slavin, R. E. (1990). Research on cooperative learning: Consensus and controversy. *Educational leadership*, 47(4), 52-54.
- _____. (1991). Synthesis of research of cooperative learning. *Educational leadership*, 48(5), 71-82.

Social Reintegration: Comparative approach to pre-release program

Phubadee Saragoon^{1*}

¹ Chulalongkorn University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: earth.phubadee@gmail.com

ABSTRACT

This academic article presents a comparative study of pre-release preparation programs for incarcerated individuals in the United States, Japan, Singapore, and Thailand, with the aim of analyzing policy approaches and implementation strategies for effective social reintegration and recidivism reduction. Drawing on the throughcare framework—which emphasizes continuous support from initial incarceration through post-release—the study highlights how each country designs and operates its reintegration efforts in relation to institutional, community, and individual-level factors. Findings show that Singapore demonstrates one of the most successful and structured throughcare systems globally, supported by strong multi-sectoral collaboration through agencies such as SCORE and the “Captain of Lives” initiative, which redefines prison officers as mentors. Japan integrates rehabilitation and pre-release programs with extensive community involvement, emphasizing vocational training and behavioral change. In contrast, the United States offers a wide range of pre-release programs such as those at the Boston Pre-Release Center, yet faces implementation gaps across states, limiting overall effectiveness. Thailand, despite having a legal mandate under the Corrections Act B.E. 2560 (2017) and alignment with the Mandela Rules, continues to face structural challenges such as prison overcrowding, limited staffing, and insufficient public engagement. The article concludes that while all four countries acknowledge the importance of preparing inmates for reintegration, the level of success depends on program design, policy execution, and societal involvement. Thailand, in particular, could improve reintegration outcomes by adopting wide range programs suiting each individual from the United States, Japan’s cooperation with private sector to establish the center and Singapore’s strong network of entrepreneurs and positive attitude of the officer models to promote social acceptance and public safety.

Keywords: Social Reintegration, Pre-Release Preparation, Recidivism, Rehabilitation, Correctional Policy

การกลับคืนสู่สังคมของผู้ต้องขังพ้นโทษ:

ศึกษาเปรียบเทียบแนวทางการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย

ภูติ สารกุล^{1*}

¹ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: earth.phubadee@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้นำเสนอการศึกษาเปรียบเทียบแนวทางการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัวผู้ต้องขังในประเทศสหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น สิงคโปร์ และประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างด้านแนวคิด และกระบวนการดำเนินงาน ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยของสังคม บทความนี้ใช้กรอบแนวคิด Throughcare ซึ่งเป็นการดูแลผู้ต้องขังอย่างต่อเนื่องตั้งแต่เริ่มต้องโทษจนถึงระยะหลังพ้นโทษ โดยมุ่งเน้นการพัฒนารายบุคคลและการมีส่วนร่วมจากภาคเอกชนและภาคประชาสังคม ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า สิงคโปร์มีระบบการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยที่เข้มแข็งและเป็นระบบ ด้วยความร่วมมือจากภาครัฐ เอกชน และชุมชน ผ่านกลไกสำคัญ เช่น องค์กร SCORE และโครงการ Captain of Lives ขณะที่ญี่ปุ่นให้ความสำคัญกับการฟื้นฟูผู้ต้องขังควบคู่กับการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยเน้นการฝึกอาชีพและการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในศูนย์แก้ไขฟื้นฟู ส่วนสหรัฐอเมริกาแม้จะมีโปรแกรมที่หลากหลาย แต่ประสบปัญหาการดำเนินงานที่ไม่สอดคล้องกันในแต่ละรัฐ สำหรับประเทศไทย แม้มีการกำหนดนโยบายเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยในเชิงกฎหมายและยึดแนวทางตามข้อกำหนดแมนเดลา แต่ยังคงเผชิญกับข้อจำกัดด้านทรัพยากร ความแออัดในเรือนจำ และการมีส่วนร่วมจากภาคสังคมที่ยังไม่เพียงพอ บทความนี้เสนอว่าประเทศไทยสามารถพัฒนาแนวทางการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยนำบทเรียนความสำเร็จด้านความหลากหลายของโปรแกรมจากสหรัฐอเมริกา การมีส่วนร่วมจากภาคเอกชนในการสร้างศูนย์การเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยของญี่ปุ่น และเครือข่ายผู้ประกอบการที่เข้มแข็งและทัศนคติของเจ้าหน้าที่จากสิงคโปร์ มาประยุกต์ใช้ เพื่อเสริมสร้างความพร้อมของผู้ต้องขังในการกลับคืนสู่สังคม ลดการกระทำผิดซ้ำ และยกระดับความปลอดภัยของสังคมในระยะยาว

คำสำคัญ: การกลับคืนสู่สังคม, ผู้ต้องขังพ้นโทษ, การเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย, การกระทำผิดซ้ำ, การฟื้นฟูผู้กระทำผิด

© 2025 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

จากสถิติฐานข้อมูลผู้ต้องขังกระทำผิดซ้ำของกรมราชทัณฑ์ (2568) พบว่า จำนวนผู้ต้องขังกลับมากระทำผิดซ้ำภายใน 3 ปี มีค่าเฉลี่ยประมาณร้อยละ 30 ซึ่งถือเป็นอัตราที่สูง ทั้งนี้ สาเหตุสำคัญของการกระทำผิดซ้ำคือ ผู้ต้องขังที่เมื่อพ้นโทษไปแล้วไม่มีอาชีพ ไม่ได้รับการยอมรับ และไม่มีโอกาสทางสังคม จนไม่เห็นคุณค่าในตัวเอง ซึ่งจะเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจที่ทำให้ไม่กลับไปสู่วงจรอาชญากรรมเดิมอีก จึงมองได้ว่าการกลับสู่สังคมของผู้ต้องขังพ้นโทษ ถือเป็นความท้าทายที่จะต้องปรับตัวควบคู่ไปกับความเข้มแข็งที่จะต้องหลีกเลี่ยงจากการถูกตีตรา เพราะหากถูกสังคมผลักไสจนขัดขวางหนทางการแสวงหาปัจจัยยังชีพด้วยวิธีที่ถูกต้อง ผู้พ้นโทษก็อาจประสบปัญหาในการกลับสู่สังคม และท้ายที่สุดก็มีความเสี่ยงที่จะนำไปสู่การกระทำผิดซ้ำได้

การเตรียมความพร้อมก่อนกลับคืนสู่สังคมของผู้พ้นโทษ นำมาสู่แนวคิดและการปฏิบัติในการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย รวมไปถึงการดูแลช่วยเหลือหลังปล่อย ซึ่งก่อนจะดำเนินมาถึงจุดนี้ หลายประเทศมองว่าควรเป็นแผนการแก้ไขฟื้นฟูระยะยาวที่ต้องให้ความสำคัญตั้งแต่ระยะแรกกับผู้ต้องขังเข้าเรือนจำ ดังนั้นจึงไม่แปลกที่จะเห็นว่าในประเทศที่มีนโยบายหรือแนวคิดการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดด้วยการแก้ไขฟื้นฟูจะเริ่มปฏิบัติตั้งแต่การจำแนก รวมถึงการประเมินผู้ต้องขังเป็นระยะ

เพื่อจัดให้ผู้ต้องขังได้มีสิ่งแวดล้อมและการปฏิบัติในเรือนจำที่เหมาะสมกับสภาวะเงื่อนไขของแต่ละบุคคล ต่อเนื่องไปถึงการเข้าร่วมโปรแกรมการแก้ไขฟื้นฟู และโปรแกรมเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยที่เหมาะสมด้วยเช่นกัน

บทความนี้ศึกษาเปรียบเทียบแนวทางการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยของประเทศสหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น สิงคโปร์ และไทย ด้วยเหตุผลว่า สหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่มีสัดส่วนผู้ต้องขังสูงมากไม่ต่างจากประเทศไทย และมีโปรแกรมการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยที่ผ่านการปรับปรุงและพัฒนาจำนวนมาก ญี่ปุ่นเป็นหนึ่งในประเทศที่ประสบความสำเร็จในด้านการจัดการอาชญากรรมโดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน และสิงคโปร์ มีโครงการการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยที่มีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิผลเป็นที่ประจักษ์ การศึกษาเปรียบเทียบจากทั้ง 3 ประเทศนี้ จึงเป็นประโยชน์ต่อการนำมาประยุกต์ใช้ในส่วนที่เหมาะสมกับประเทศไทย และเรียนรู้จากข้อผิดพลาดของประเทศเหล่านั้น เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงกระบวนการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัวผู้ต้องขังของไทย อันจะช่วยยกระดับด้านความปลอดภัยของสังคม

การกลับคืนสู่สังคม (Social Reintegration)

เป็นที่รับรู้โดยทั่วไปว่าผู้ต้องขังพ้นโทษมีความเสียเปรียบในเกือบทุกด้านของการใช้ชีวิต ไม่ว่าจะเป็นสังคม เศรษฐกิจ และจิตใจ ซึ่งเหล่านี้อาจเป็นปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่การกระทำผิดซ้ำของผู้พ้นโทษได้ (Benard et al., 2023) ด้วยเหตุนี้การกลับคืนสู่สังคมจึงเป็นกระบวนการในการเตรียมความพร้อมให้แก่ผู้กระทำผิดที่ต้องโทษอยู่ในเรือนจำให้สามารถกลับคืนสู่สังคมได้อย่างปกติหลังพ้นโทษ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อลดการกระทำผิดซ้ำ

มีการศึกษามากมายพบว่า การกลับคืนสู่สังคมประกอบด้วยผู้มีบทบาทหลัก 2 ราย ที่มีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันได้แก่ ผู้ต้องขังและชุมชน โดยหากทำงานร่วมกัน จะเป็นกลไกสนับสนุนผู้ต้องขังที่พ้นโทษให้สามารถหาหน้าที่ของตนในชุมชน ในครอบครัว และในการทำงานได้ และนอกจากนี้ยังช่วยให้สามารถจัดการสถานการณ์ที่ต้องเผชิญกับความเสี่ยงและความขัดแย้งด้วยวิธีทางตามกฎหมายด้วย (Santhosh & Mathew, 2021)

สำนักงานว่าด้วยยาเสพติดและอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Office on Drugs and Crime; UNODC) (2018) เห็นความสำคัญของการลดการกระทำผิดซ้ำมาโดยตลอด จึงได้เสนอแนวทางการเตรียมความพร้อมก่อนคืนสู่สังคมของผู้ต้องขังให้เป็นแนวปฏิบัติสำหรับการนำไปประยุกต์ใช้โดยประเทศต่างๆ โดยแนวทางของ UNODC ชี้ให้เห็นว่า การเตรียมความพร้อมที่ดีควรเริ่มตั้งแต่ผู้ต้องขังเข้าสู่เรือนจำ ประกอบด้วยขั้นตอน 3 ระยะ ได้แก่ การเตรียมความพร้อมก่อนพ้นโทษ การเตรียมความพร้อมก่อนการปล่อยตัว ไปจนถึงการช่วยเหลือหลังพ้นโทษ โดยการดำเนินการต้องครอบคลุมทั้งด้านสุขภาพกาย สุขภาพจิต การศึกษา การพัฒนาอาชีพ และการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและทัศนคติ ทั้งนี้ เป็นไปในทิศทางเดียวกับการศึกษาที่กล่าวข้างต้นว่า ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของแนวทางนี้ไม่ใช่เพียงแต่ตัวของผู้ต้องขังเท่านั้น แต่ยังต้องรวมถึงครอบครัวและชุมชนด้วย ด้วยเหตุนี้จึงมองได้ว่า กระบวนการนำผู้ต้องขังกลับคืนสู่สังคมโดย UNODC ถูกวางให้เป็นแนวทางในการจัดการกับปัจจัยเสี่ยงที่นำไปสู่การกระทำผิดซ้ำ อันได้แก่ปัญหาด้านความสัมพันธ์กับสังคม โดยมีจุดประสงค์เพื่อช่วยเหลือผู้พ้นโทษให้สามารถดำเนินชีวิตได้เฉกเช่นคนธรรมดาทั่วไป มีความเคารพตนเอง และที่สำคัญคือสังคมจะต้องไม่อคติหรือตีตรา และมีความเคารพในความเป็นมนุษย์ของผู้พ้นโทษด้วยเช่นกัน

เปรียบเทียบแนวทางการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย

แนวทางการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัวผู้ต้องขังพ้นโทษของแต่ละประเทศจะมีจุดเด่นแตกต่างกันออกไป ไม่ว่าจะเป็นด้านความหลากหลายของโปรแกรมเพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และความร่วมมือของเครือข่ายในช่วงระยะเปลี่ยนผ่านของผู้ต้องขังไปเป็นผู้พ้นโทษ โดยมีเป้าหมายหลักเดียวกันคือป้องกันมิให้เกิดการกระทำผิดซ้ำ ผ่านการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังด้วยแนวทางแก้ไขฟื้นฟูที่เริ่มตั้งแต่การจำแนกผู้ต้องขังและต่อเนื่องไปจนถึงโครงการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย อันจะนำไปสู่การวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบจุดแข็งและจุดอ่อนของแต่ละประเทศ โดยเป็นกรณีศึกษาที่จะกล่าวต่อไป

1. ประเทศสหรัฐอเมริกา

สหรัฐอเมริกาเป็นประเทศขนาดใหญ่ที่มีผู้อยู่ร่วมกันหลากหลายเชื้อชาติ มีสภาพสังคมและเศรษฐกิจที่ซับซ้อน จึงเป็นเหตุให้มีอัตราการเกิดอาชญากรรมสูง และมีสัดส่วนผู้ต้องขังสูงด้วยเช่นกัน ด้วยเหตุนี้ หน่วยงานต่างๆ จึงตระหนักถึงผลกระทบต่อสังคมและมีกระบวนการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัวที่มีหลากหลายขั้นตอน และมีกฎหมายและข้อบังคับของแต่ละรัฐที่ต้องปฏิบัติตาม โดยมีสำนักงานเรือนจำกลาง (The Bureau of Prison) เป็นหน่วยงานของรัฐบาลกลางที่รับผิดชอบดูแลและควบคุมผู้ถูกจองจำ ตลอดจนเป็นผู้ดูแลการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัวผู้ต้องขัง

1.1 แนวคิดการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย

Ruth Averill (1980) รายงานผลการศึกษาแนวคิดการแก้ไขด้วยชุมชนของอเมริกา พบว่ามีมาตั้งแต่ช่วงปี 1960 โดยเริ่มจากการสร้างศูนย์เตรียมความพร้อมก่อนปล่อยโดยรัฐบาลกลาง 3 แห่ง ในปี 1961 ซึ่งถือเป็นมิติใหม่ของแนวคิดการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด และหนึ่งในจุดประสงค์หลักของการใช้ชุมชนคือช่วยให้ผู้กระทำผิดกลับคืนสู่สังคมได้นอกจากนี้จากการสำรวจและเปรียบเทียบโปรแกรมการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยทั่วประเทศในปี 1980 ของ Averill พบว่ามีถึง 37 รัฐที่มีศูนย์เตรียมความพร้อมก่อนปล่อย และได้สรุปว่าโปรแกรมเป็นหนึ่งในปัจจัยที่มีนัยสำคัญต่อการลดอัตราการกระทำผิดซ้ำ ลดงบประมาณการดำเนินงานราชทัณฑ์ รวมถึงช่วยให้ผู้พ้นโทษปรับตัวเข้ากับสังคมได้ดีกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มคุมขังแบบเดิม

จากการศึกษาของ อีระ สินเดชารักษ์ และคณะ (2564) พบว่า ก่อนที่จะมีโปรแกรมการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย มีเพียงโปรแกรมเพื่อการแก้ไข ซึ่งเมื่อผู้ต้องขังผ่านการแก้ไขและถูกปล่อยตัว ก็ไม่ได้เป็นการยืนยันว่าผู้พ้นโทษจะไม่กระทำผิดซ้ำ เพราะอาจประสบปัญหาจากการกลับคืนสู่สังคม จึงนำไปสู่ความไม่มั่นใจทั้งด้านประสิทธิภาพการแก้ไขและความปลอดภัยของสังคม จึงเกิดเป็นโปรแกรมเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยในระยะเปลี่ยนผ่าน ซึ่งเป็นที่คาดหวังว่าจะช่วยตอบโจทย์สังคมได้

ในปัจจุบัน อเมริกามีศูนย์เตรียมความพร้อมก่อนปล่อยหรือสถานคุมขังที่บรรจุโปรแกรมเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยอยู่ทั่วประเทศทั้งในระดับรัฐและรัฐบาลกลาง ซึ่งสำนักงานราชทัณฑ์มีหลักการว่า การมีอาชีพและทักษะการใช้ชีวิตที่สร้างคุณค่าต่อผู้พ้นโทษเป็นสิ่งสำคัญ โดยเฉพาะการต้องออกจากตลาดแรงงานมาเป็นเวลาหลายปียิ่งทำให้เป็นความท้าทายอย่างยิ่ง ดังนั้นจึงมองว่าการเตรียมความพร้อมแก่ผู้ต้องขังให้ตอบสนองต่ออุปสงค์ของสังคมปัจจุบันต้องเป็นการเรียนรู้เพื่อปรับเปลี่ยนแนวคิดและทัศนคติของตน เพื่อให้มีโอกาสทางสังคมอีกครั้ง โดยเฉพาะโอกาสด้านอาชีพ

1.2 โปรแกรมเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย

Boston Pre-Release Center (BPRC) เป็นศูนย์เตรียมความพร้อมก่อนปล่อยแห่งแรกของรัฐแมสซาชูเซตส์ รองรับผู้ต้องขังได้ประมาณ 200 คน ภายในศูนย์มีโปรแกรมหลากหลายจำนวนมากที่ดำเนินการร่วมกับชุมชนเพื่อเตรียมความพร้อมให้แก่ผู้ต้องขังในการเปลี่ยนผ่านสู่ชีวิตนอกการคุมขัง เช่น การเตรียมความพร้อมในการทำงาน การศึกษา ทักษะชีวิต หรือแม้แต่การเตรียมพร้อมเพื่อเป็นพ่อคน โดยตัวอย่างโปรแกรมในศูนย์ ได้แก่ (Massachusetts Department of Correction, 2025)

1) School of Reentry (SOR) SOR เป็นโปรแกรมสำหรับผู้ต้องขังในช่วง 12-18 เดือนสุดท้ายก่อนปล่อย เพื่อให้การอบรมด้านการศึกษา บุคลิกภาพ และอาชีพ ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อสร้างทักษะของผู้ต้องขังให้เปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่สร้างสรรค์ต่อทั้งตนเอง ครอบครัว และชุมชน โดยกระบวนการเรียนการสอนจะสนับสนุนให้นักเรียนและผู้สอนร่วมกันวางแผนการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับแต่ละบุคคล โดยใช้เวลาเรียน 6 ชั่วโมงต่อวัน และพบว่าผู้ต้องขังหลายคนสามารถสำเร็จการศึกษาในระดับเทียบเท่ามัธยมปลาย และยังมีอีกส่วนหนึ่งที่สามารถต่อยอดการเรียนไปในระดับอาชีวศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมด้านอาชีพภายหลังจากการปล่อยตัว ทั้งนี้ หลักสูตรของ SOR เน้นกลยุทธ์การสอนแบบสหวิทยาการ โดยใช้องค์ความรู้หลายแขนงมาผสมผสานเพื่อให้ผู้ต้องขังได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นและมีความคิดที่เปิดกว้าง นอกจากนี้ SOR มีการจัดการสภาพแวดล้อมให้คล้ายคลึงกับการเรียนในห้องเรียนจริง โดยผู้ต้องขังจะพักอยู่ในอาคารที่แยกออกไป โดยจะได้รับคอมพิวเตอร์คนละ 1 เครื่อง เพื่อทำงานที่ได้รับมอบหมายและสามารถศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมได้จากแหล่งความรู้ที่จัดเตรียมให้

2) Reentry Readiness Workshop โปรแกรมสำหรับผู้ต้องขังที่อยู่ในช่วงระยะเวลา 2 ปีก่อนปล่อย โดยใช้เวลาเพียง 3 สัปดาห์ และมีหลักสูตรที่ถูกออกแบบมาเพื่อช่วยให้ผู้ต้องขังเรียนรู้ทักษะการสมัครงานจากการเขียน ประวัติส่วนตัว ประวัติการทำงาน ตลอดไปจนถึงขั้นตอนการสมัครงาน โดยจะจัดเตรียมการสัมภาษณ์งานให้เสมือนของจริง เพื่อให้ผู้ต้องขังฝึกฝนการใช้ทักษะที่จำเป็นต่อการจ้างงาน

1.3 ประเด็นที่น่าสนใจ

จากตัวอย่างโปรแกรมเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยข้างต้นนี้เป็นเพียงหนึ่งในหลากหลายโปรแกรมของศูนย์ฯ เพียงแห่งเดียว แต่ด้วยสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่มีระบบการปกครองแบบสหรัฐ ซึ่งแต่ละรัฐมีอำนาจและระบบบริหารงาน ยุติธรรมเป็นของตนเอง จึงทำให้นอกจากจะมีศูนย์เตรียมความพร้อมก่อนปล่อยของรัฐบาลกลางที่กระจายอยู่หลายแห่งในประเทศแล้ว แม้แต่มลรัฐก็ยังมีศูนย์ในความรับผิดชอบของตนเองอีกหลายแห่งด้วย ด้วยเหตุนี้จึงทำให้อเมริกามีโปรแกรมเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยหรือโปรแกรมแก้ไขฟื้นฟูที่มีเอกลักษณ์หลายร้อยโปรแกรม โดยส่วนมากเป็นการร่วมมือกันจาก ภาครัฐและองค์กรชุมชน

นอกจากนี้ยังพบว่าแนวทางการแก้ไขฟื้นฟูไปจนถึงการเตรียมความพร้อมสู่สังคม เป็นขั้นตอนที่ต่อเนื่องตั้งแต่วันแรกจนถึงวันพ้นโทษ ดังนั้นโปรแกรมจึงถูกออกแบบมาเพื่อให้ครอบคลุมตั้งแต่การจำแนกผู้ต้องขัง โปรแกรมแก้ไขภายในเรือนจำ การเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย ไปจนถึงการดูแลหลังการปล่อยตัวออกจากเรือนจำ (ธีระ สันเดชารักษ์ และคณะ, 2564)

2. ประเทศญี่ปุ่น

สภาพสังคมของประเทศญี่ปุ่นมีพื้นฐานความร่วมมือในระดับดีมากระหว่างหน่วยงานรัฐและประชาชน ตัวอย่างหนึ่งคือการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างเต็มที่ในด้านการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม โดยเฉพาะการเข้าร่วมเป็นอาสาสมัครในกิจการงานราชทัณฑ์ ซึ่งนอกจากจะเป็นการช่วยเหลือสังคมแล้ว ยังสร้างความตระหนักรู้แก่สังคมถึงความสำคัญของการลดการกระทำผิดซ้ำด้วยแนวคิดการสงเคราะห์ผู้ต้องขังให้สามารถกลับเข้าสู่สังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.1 แนวคิดการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย

ญี่ปุ่นเป็นหนึ่งในประเทศที่ให้ความสำคัญกับแนวคิดการกลับสู่สังคมเป็นอย่างมาก โดยเน้นทั้งขั้นตอนการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยซึ่งดำเนินการขณะผู้กระทำความผิดต้องโทษภายในเรือนจำ และการดูแลหลังการปล่อย (Aftercare) ซึ่งดำเนินการหลังปล่อยตัว เพื่อให้ผู้พ้นโทษได้รับการพัฒนาพฤติกรรมดียิ่งขึ้นอย่างต่อเนื่องโดยชุมชนภายนอกเรือนจำ

การเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยภายในเรือนจำมีการวางแผนมาตั้งแต่กระบวนการแรกเริ่มรับตัวด้วยการประเมินเพื่อจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง และเมื่อสามารถกำหนดโปรแกรมแก้ไขฟื้นฟูที่เหมาะสมได้อย่างอิงจากผลการประเมินและจำแนกแล้ว ผู้ต้องขังจะได้รับโอกาสในการเรียนรู้และพัฒนาทักษะต่างๆ ที่จำเป็นเมื่อต้องกลับสู่สังคม โดยที่กรมราชทัณฑ์ญี่ปุ่นมีแนวคิดว่าการขาดโอกาสทางสังคมเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้ผู้พ้นโทษกลับมากระทำความผิดซ้ำอีก ดังนั้นในโปรแกรมการแก้ไขฟื้นฟูซึ่งรวมไปถึงโปรแกรมการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยของญี่ปุ่นจึงส่งเสริมการฝึกทักษะวิชาชีพที่หลากหลาย เช่น งานผลิต งานบริการ งานการจัดการ และการบริการสังคมในรูปแบบสาธารณะ รวมถึงการจัดการศึกษา และโปรแกรมเพื่อปรับเปลี่ยนความคิดและทัศนคติ (จิรุจิ ปุณณาสวัสดิ์, 2564)

รัฐบาลญี่ปุ่นได้ตระหนักถึงความสำคัญอย่างยิ่งต่อการมีส่วนร่วมของภาคเอกชนในงานราชทัณฑ์ และด้วยปัญหาจากจำนวนผู้ต้องขังที่มีสัดส่วนเพิ่มมากขึ้นอันเนื่องมาจากอัตราการก่ออาชญากรรมที่เพิ่มสูงขึ้น จึงมีแผนการที่จะสร้างสถานที่คุมขังแห่งใหม่เพิ่มท่ามกลางปัญหาการขาดแคลนบุคลากร และจากการปฏิรูปกฎหมายครั้งสำคัญ จึงเกิดเป็นการสร้างศูนย์การแก้ไขฟื้นฟูโดยใช้เงินทุน รวมถึงระบบการจัดการและระบบทางเทคนิคในการก่อสร้างอาคารสถานที่จากเอกชน ขณะที่รัฐบาลรับผิดชอบการดำเนินงานธุรการและการบำรุงรักษาเป็นหลัก โดยมีบุคลากรจากทั้งสองภาคส่วนทำงานร่วมกัน ทั้งนี้เป็นการคาดหวังว่าจะช่วยลดต้นทุนงบประมาณ นำนวัตกรรมมาสู่การบริหารงานภาครัฐ และกระตุ้นเศรษฐกิจท้องถิ่นผ่านการสร้างโอกาสทางอาชีพให้แก่ประชาชน โดยหนึ่งในศูนย์การแก้ไขฟื้นฟูที่สำคัญคือ Shimane Asahi Rehabilitation Program Center (Shimane Asahi Rehabilitation Program Center, n.d.)

2.2 โปรแกรมเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย

มาตรการการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยของญี่ปุ่นผ่านศูนย์แก้ไขฟื้นฟูที่ดำเนินงานร่วมกับเอกชนมีความหลากหลายตามความเหมาะสมของผู้ต้องขังแต่ละคนผ่านการช่วยเหลือจากชุมชน ทั้งในด้านอุตสาหกรรมและวัฒนธรรม เพื่อให้บรรลุเป้าหมายหลักคือการหันเหพฤติกรรมอาชญากรรมออกจากผู้ต้องขังไม่ให้กลับไปกระทำผิดซ้ำอีกครั้ง โดยตัวอย่างโปรแกรมเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยของศูนย์แก้ไขฟื้นฟู Shimane Asahi ได้แก่ (Shimane Asahi Rehabilitation Program Center, n.d.)

1) ด้านอาชีพ

ศูนย์แก้ไขฟื้นฟูจัดเตรียมพื้นที่เพาะปลูกพืชไร่และพืชสวนประจำชุมชนให้ผู้ต้องขังได้ฝึกทักษะการทำงาน ซึ่งนอกจากจะเป็นพื้นที่ภายในเรือนจำแล้ว ผู้ต้องขังบางรายยังได้ออกไปปฏิบัติกิจกรรมในไร่ภายนอกศูนย์ด้วย และในด้านวัฒนธรรม ผู้ต้องขังยังได้เรียนรู้ขั้นตอนการผลิตหน้ากากโบราณเพื่อใช้สำหรับศิลปะการแสดงตามประเพณีท้องถิ่น และเรียนรู้การผลิตกระดาษและเครื่องเผาซึ่งเป็นงานฝีมือของท้องถิ่นด้วยเช่นกัน

นอกจากนี้ยังมีหลักสูตรการฝึกอาชีพในด้านการตัดผม การรักษาพยาบาล การทำขนมปัง รวมทั้งการตัดต่อรูปภาพและวิดีโอ ซึ่งได้รับความร่วมมือจากสถาบันเทคโนโลยีอุตสาหกรรมชั้นสูงมาเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้

2) ด้านการศึกษา

ศูนย์แก้ไขฟื้นฟูได้จัดให้มีโปรแกรมซึ่งมุ่งเน้นการลดการกระทำผิดซ้ำ เปลี่ยนพฤติกรรมอาชญากรรมของผู้ต้องขัง และเปลี่ยนแปลงทัศนคติต่อสังคม โดยในการจัดการโปรแกรมด้านการศึกษาจะยึดถือแนวทาง 3 ประการ คือ 1) ชุมชนบำบัด โดยการสร้างสภาพแวดล้อมภายในศูนย์ที่เหมาะสมกับการเรียนรู้เรื่องมนุษยธรรม และเปิดโอกาสให้ผู้ต้องขังเรียนรู้จากกันและกัน 2) การบำบัดพฤติกรรมและความคิด เพื่อเปลี่ยนแปลงความคิดและค่านิยมที่นำไปสู่การก่ออาชญากรรม 3) ยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ เพื่อให้ผู้ต้องขังตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อการกระทำของตน

นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้ต้องขังมีจิตสำนึกสาธารณะ เช่น การรับเลี้ยงสุนัขนำทาง หรือการแปลอักษรเบลล์ เพื่อช่วยขัดเกลาความคิดและความรู้สึกในระยะเปลี่ยนผ่านให้กลมกลืนไปด้วยดีกับสังคม

2.3 ประเด็นที่น่าสนใจ

โปรแกรมการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยของญี่ปุ่นเป็นขั้นตอนต่อเนื่องมาจากโปรแกรมการแก้ไขฟื้นฟู จึงไม่ได้มีขอบเขตของหลักสูตร สถานที่ และระยะเวลาที่ชัดเจน เนื่องจากมีหลักการเดียวกันกับการแก้ไขฟื้นฟูหรือพัฒนาพฤติกรรมเสียว่าเริ่มตั้งแต่ขั้นตอนแรกเริ่มที่มีการประเมินความเสี่ยงและจำแนกลักษณะผู้ต้องขังที่นำไปสู่การจัดโปรแกรมให้เหมาะสมกับแต่ละบุคคล และต่อเนื่องไปจนถึงขั้นตอนการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย ซึ่งต่างจากการดูแลหรือสงเคราะห์หลังการปล่อยที่มีการจัดการอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนและหน่วยงานชัดเจน และมีประสิทธิภาพเป็นอย่างมากโดยเฉพาะในการได้รับความร่วมมือจากภาคประชาชน โดยหนึ่งในความสำเร็จที่ชัดเจนคือการนำกระบวนการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดภายในชุมชนมาใช้ในรูปแบบบ้านกึ่งวิถี (Halfway House) ซึ่งช่วยดูแลผู้กระทำผิดในการเตรียมความพร้อมก่อนกลับสู่สังคมและครอบครัวได้มาก และถือเป็นความชัดเจนของการมีส่วนร่วมจากภาคประชาชนอย่างแท้จริง

กระบวนการยุติธรรมทางอาญาและการบังคับโทษจำคุกของญี่ปุ่น เน้นความเปลี่ยนแปลงแก้ไขผู้ต้องโทษเป็นรายบุคคลที่มีหลากหลายรูปแบบ และให้ความสำคัญกับการศึกษา การทำงาน ในระหว่างการต้องโทษจำคุก อันเป็นการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยซึ่งเป็นช่วงเวลาที่สำคัญมากจึงได้มีการทุ่มเทอย่างเต็มที่ และยังเชื่อมโยงกับภาคสังคมต่าง ๆ ภายนอกเรือนจำ ชุมชนภาคเอกชน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้เกิดผลโดยตรงกับผู้ต้องโทษจำคุกในญี่ปุ่นเป็นอย่างมาก

3. ประเทศสิงคโปร์

สิงคโปร์เป็นประเทศที่ให้ความสำคัญกับการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดโดยการดูแลผู้ต้องขังอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ขั้นตอนการประเมินผู้ต้องขัง การจัดโปรแกรมที่เหมาะสม จนถึงการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยและการดูแลหลังปล่อย จึงนับเป็นประเทศหนึ่งที่ประสบความสำเร็จในการนำผู้ต้องขังกลับสู่สังคมผ่านระบบการแก้ไขฟื้นฟูและการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยที่เข้มข้นจากการดำเนินงานของกรมราชทัณฑ์ร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ซึ่งนับเป็นจุดเด่นของสิงคโปร์ที่หลายประเทศนำไปเป็นแบบอย่าง

3.1 แนวคิดการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย

การเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยของสิงคโปร์ถือเป็นช่วงระยะเวลาการวางแผนเพื่อส่งต่อผู้ต้องขังให้ได้รับการสงเคราะห์หลังปล่อยด้วยแผนที่เส้นทางส่วนบุคคล (personal route map) ที่จัดทำขึ้นมาจากการประเมินความเสี่ยงและการจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง ดังนั้นจึงเห็นได้ว่า เอกชนเดียวกับอีกหลายประเทศที่แนวคิดการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยเป็นมาตรการที่ต่อเนื่องมาจากแนวคิดการแก้ไขฟื้นฟูซึ่งเริ่มต้นตั้งแต่แรกจับ เรียกได้ว่าเป็นการดูแลผู้ต้องขังด้วยระบบ Throughcare ซึ่งมีทั้งหมด 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การจำแนกผู้ต้องขังและการประเมินความเสี่ยงเพื่อเป็นแนวทางการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง 2) การช่วยเหลือ 3) การแก้ไขฟื้นฟู โดยเป็นการเข้าร่วมโปรแกรมการศึกษาและฝึกอาชีพ รวมถึงโปรแกรมเฉพาะสำหรับแต่ละบุคคล 4) การเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย 5) บ้านกึ่งวิถี และ 6) การสงเคราะห์หลังปล่อย (ธีระ สิ้นเดชาธิราช และคณะ, 2564)

การจำแนกลักษณะผู้ต้องขังในขั้นแรกผ่านกระบวนการวิเคราะห์และวินิจฉัยโดยผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง เช่น นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ แพทย์ และเจ้าหน้าที่อื่น จะช่วยให้สามารถออกแบบโปรแกรมในการพัฒนาพฤติกรรมที่เหมาะสมกับผู้ต้องขังแต่ละราย รวมถึงมีการประเมินผู้ต้องขังซ้ำในกรณีที่พฤติกรรมเบี่ยงเบน เพื่อปรับเปลี่ยนโปรแกรมให้เหมาะสมอยู่เสมอ และที่สำคัญยังมีขั้นตอนการประเมินผู้ต้องขังก่อนปล่อยตัวกลับสู่สังคมอีกด้วย โดยเป็นแบบประเมินปัจจัยที่สามารถเปลี่ยนแปลง แก้ไข ฟื้นฟู หรือพัฒนาให้ดีขึ้นได้ เช่น การประกอบอาชีพ การคบเพื่อน การสนับสนุนจากครอบครัว และทัศนคติต่อการกระทำผิดกฎหมาย ซึ่งหากพบว่ายังมีปัจจัยใดที่ยังไม่ได้รับการฟื้นฟู ก็จะแปลความได้ว่าอาจเป็นความเสี่ยงต่อการกระทำผิดซ้ำได้ (จิรวุฒิ บุญญาสวัสดิ์, 2564)

นอกจากนี้ กรมราชทัณฑ์สิงคโปร์ยังให้ความสำคัญกับการทำหน้าที่ผู้คุมเรือนจำในการดูแลในฐานะพี่เลี้ยงให้คำปรึกษาแก่ผู้ต้องขัง โดยการจัดตั้งผู้คุมให้มีบทบาทเป็น Captain of Lives (COL) ซึ่งทำงานร่วมกับผู้ต้องขัง ครอบครัวของผู้ต้องขัง หน่วยงานสงเคราะห์หลังปล่อย ชุมชนผู้มีส่วนร่วม และอาสาสมัคร ทั้งนี้ COL มีวัตถุประสงค์หลักในการเสริมสร้างแรงบันดาลใจและนำพาผู้ต้องขังไปสู่ความตั้งใจในการรับการแก้ไขฟื้นฟู เพื่อให้เป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อส่วนรวม เพื่อนประโยชน์สูงสุดต่อการคืนสู่สังคมและลดการกระทำผิดซ้ำ

3.2 โปรแกรมเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย

การเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยจะอยู่ในช่วงประมาณ 6 เดือน - 1 ปี ก่อนครบกำหนดปล่อยตัว โดยที่ไม่ได้เป็นการบังคับว่าผู้ต้องขังทุกรายจะต้องเข้าร่วม แต่ถือเป็นเป้าหมายของผู้ต้องขังที่ประพฤติดีที่จะได้รับสิทธินั้น เนื่องจากผู้ต้องขังที่ได้เข้าร่วมโปรแกรมจะได้ย้ายไปอยู่ศูนย์ปล่อยตัวชั่วคราว ซึ่งมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ความเป็นส่วนตัวมากขึ้น รวมทั้งได้รับอนุญาตให้ญาติสามารถเข้าเยี่ยมได้อย่างใกล้ชิดมากขึ้นด้วย

โปรแกรมการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยของสิงคโปร์โดดเด่นในด้านการส่งเสริมการมีงานทำ โดยกรมราชทัณฑ์ได้รับความร่วมมือจากภาคเอกชนในการเข้ามามีส่วนร่วมช่วยเหลือการฝึกทักษะอาชีพแก่ผู้ต้องขังภายในเรือนจำรวมมากกว่า 30 บริษัท ซึ่งรวมตัวกันในชื่อ The Singapore Cooperation of Rehabilitation (SCORE) ซึ่งก่อตั้งขึ้นเพื่อเตรียมความพร้อมแก่ผู้ต้องขังให้สามารถกลับสู่สังคมเพื่อตอบโจทย์สภาวะแรงงานตลาด โดยไม่เพียงแต่ให้โอกาสในการเรียนรู้การฝึกวิชาชีพ แต่ SCORE ยังให้ผู้ต้องขังสามารถรับค่าจ้างจากการฝึกอาชีพอีกด้วย ทั้งนี้ โปรแกรมเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยในส่วนที่รับผิดชอบโดย SCORE มีการดำเนินการภายใต้หลักการ 3 ประการ ดังนี้ (ธีระ สิ้นเดชาธิราช และคณะ, 2564)

- 1) ผู้ต้องขังมีความพร้อมที่จะทำงาน เป็นการจัดให้มีการศึกษาและอบรมวิชาชีพที่หลากหลายและให้มีประสิทธิภาพมากพอ ซึ่งเมื่อผู้ต้องขังได้รับการปล่อยตัวแล้ว จะมีทักษะติดตัวและพร้อมเริ่มงานได้ทันที
- 2) มีงานพร้อมสำหรับผู้ต้องขังพ้นโทษ โดยจัดการให้ผู้ต้องขังที่ใกล้จะพ้นโทษสามารถติดต่อหรือส่งใบสมัครงานแก่นายจ้างได้ตั้งแต่ออกพ้นโทษ
- 3) ช่วยเหลือผู้พ้นโทษให้มีอาชีพที่มั่นคง โดยมีที่ปรึกษาให้คำแนะนำในการเลือกอาชีพ และให้สามารถประกอบอาชีพนั้นได้อย่างยั่งยืน

Befriending Program เป็นหนึ่งในโปรแกรมเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยของสิงคโปร์ โดยผู้ต้องขังที่ได้รับเลือกให้เข้าร่วมโปรแกรมนี้อาจได้จับคู่กับอาสาสมัครที่จะมาเป็นเพื่อนที่คอยส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้ต้องขังดำเนินวิถีชีวิตของตนในทางสร้างสรรค์ต่อสังคม และมีทัศนคติในแง่บวกต่อส่วนรวม (Singapore Prison Service, 2022)

3.3 ประเด็นที่น่าสนใจ

สิงคโปร์เป็นประเทศที่มีระบบการเตรียมความพร้อมผู้ต้องขังกลับสู่สังคมที่ดีที่สุดแห่งหนึ่งของโลก เห็นได้จากการมีหลายประเทศนำแนวทางการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยและหลังปล่อยไปเป็นแบบอย่าง รวมถึงการได้รับคำชมเชยในเวทีระดับโลก และสถิติการกระทำผิดซ้ำที่ลดลงอย่างเด่นชัด (Singapore Prison Service, 2022) ทั้งนี้ ส่วนหนึ่งเป็นเพราะการมีนโยบายดูแลผู้ต้องขังตั้งแต่แรกจับให้ได้เข้าร่วมโปรแกรมการแก้ไขฟื้นฟูที่เหมาะสม (Incare) ไปจนถึงการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย และต่อเนื่องที่การดูแลหลังปล่อย (Aftercare) โดยทั้งกระบวนการเรียกว่า Throughcare ซึ่งเป็นการดูแลผู้ต้องขังถึงขั้นผู้พ้นโทษแบบไร้รอยต่อ นอกจากนี้อีกปัจจัยความสำเร็จคือการร่วมมือกันอย่างเข้มแข็งของทุกภาคส่วนจนเกิดเป็นเครือข่ายขนาดใหญ่ เช่น SCORE ที่มีบทบาทสำคัญมากในการสนับสนุนนโยบายการส่งตัวผู้ต้องขังกลับคืนสู่สังคมของกรมราชทัณฑ์

ทั้งนี้ อีระ สินเดชารักษ์ และคณะ (2564) ได้ให้ความเห็นว่า แม้ว่าแต่ละประเทศจะนำโปรแกรมที่มีคุณภาพไปใช้เช่นเดียวกัน ก็ไม่ได้เป็นตัวตัดสินว่าจะประสบความสำเร็จได้เหมือนกัน ซึ่งเมื่อเปรียบประเทศอเมริกาและสิงคโปร์จะพบว่าทั้งสองประเทศมีโปรแกรมเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยผู้ต้องขังที่มีคุณภาพไม่แพ้กัน แต่เมื่อพิจารณาผลสำเร็จของโปรแกรมจากอัตราการกระทำผิดซ้ำจะพบว่าต่างกันมากอย่างมีนัยสำคัญ ดังนั้นนอกจากโปรแกรมที่มีคุณภาพแล้ว การนำไปปฏิบัติยังเป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จของโปรแกรมด้วย เพราะต้องขึ้นอยู่กับการบริหารจัดการทรัพยากรและการประเมินผลการปฏิบัติที่จะนำไปสู่การปรับปรุงให้เป็นโปรแกรมที่ใช้ได้จริงและเหมาะสมกับเงื่อนไขของสภาพสังคม

4. ประเทศไทย

จากปัญหาผู้ต้องขังล้นเรือนจำซึ่งเป็นปัญหาหลักของประเทศไทย ที่มีผลกระทบต่อการดำเนินกิจกรรมแก้ไขฟื้นฟู และการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยที่ไม่ทั่วถึง นำไปสู่ความยากลำบากในการออกไปใช้ชีวิตในสังคมเมื่อพ้นโทษ จนเกิดเป็นการกระทำผิดซ้ำ ด้วยเหตุนี้กรมราชทัณฑ์ ภายในกระทรวงยุติธรรมจึงให้การเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยเป็นข้อบังคับของกฎหมายที่ผู้ต้องขังทุกรายที่มีคุณลักษณะตรงตามเงื่อนไขต้องผ่านการเข้าร่วม

4.1 แนวคิดการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย

การเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตามนิยามของกรมราชทัณฑ์คือ การอบรมแก้ไขฟื้นฟูพฤติกรรมของผู้ต้องขังที่สังคมอาจไม่พึงปรารถนาให้กลับเป็นที่ยอมรับของสังคมภายหลังพ้นโทษ ซึ่งเมื่อได้พิจารณาเห็นว่าผู้ต้องขังมีพื้นฐานชีวิตที่แตกต่างกัน และส่วนใหญ่ก่อนต้องโทษมีอาชีพไม่แน่นอน มีฐานะยากจน และครอบครัวไม่สมบูรณ์ ดังนั้นจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่กรมราชทัณฑ์ต้องดำเนินการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยให้ผู้ต้องขัง เพื่อให้กลับสู่สังคมในฐานะที่เป็นบุคคลที่พึงปรารถนา (กรวรรณ คำกรเกตุ, 2559)

กรมราชทัณฑ์เป็นหน่วยงานหลักในการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิด โดยมีแนวทางตามหลักทฤษฎีวิชาสมัยใหม่ และข้อกำหนดของสหประชาชาติ ซึ่งการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังจะเริ่มตั้งแต่การรับตัว โดยทุกรายจะผ่านการจำแนกลักษณะเพื่อวางแผนการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังเป็นรายบุคคล และได้รับการแก้ไขฟื้นฟู จากนั้นเมื่อใกล้พ้นโทษ ผู้ต้องขังทุกรายจะต้องผ่านการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย ทั้งนี้ งานวิจัยของ จิรวิทย์ ปุณณาสวัสดิ์ (2564) เกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยพบว่า ในปี 2560 กรมราชทัณฑ์ร่วมกับสถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย (TIJ) ได้ประกาศความมุ่งมั่นที่จะอนุวัติข้อกำหนดแมนเดลา (Mandela Rules) อย่างเต็มรูปแบบ ซึ่งเป็นข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังแห่งสหประชาชาติ ที่ได้รับการปรับปรุงและยกระดับมาจากข้อกำหนดเดิมที่มีมาตั้งแต่ปี 2498 ที่ประเทศไทยก็ได้ยึดถือเป็นแนวทางมาโดยตลอดเช่นกัน ซึ่งการดำเนินการตามข้อกำหนดที่ปรับปรุงนี้ กรมราชทัณฑ์จะต้องจัดให้มีแผนบริหารโทษซึ่งได้จากการจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง การพัฒนาพฤติกรรมที่ดีอาศัยข้อมูลจากการวิเคราะห์คุณสมบัติและพฤติกรรมของผู้ต้องขังแต่ละราย มีการควบคุมผู้ต้องขังอย่างมีมนุษยธรรม มีการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยอย่างเป็นระบบ โดยจำเป็นต้องอาศัย

ความร่วมมือกันเป็นเครือข่ายระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม และต้องให้มีการประเมินผลการปฏิบัติตามแบบประเมินของข้อกำหนดแผนเดลาด้วย

พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ.2560 (2560) มาตรา 64 ได้กำหนดให้เรือนจำต้องมีการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย โดยเริ่มตั้งแต่ขั้นตอนการรับตัวผู้ต้องขัง เพื่อส่งเสริมและช่วยเหลือผู้ต้องขังได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม รวมถึงต้องให้คำแนะนำด้านเศรษฐกิจ สังคม การจัดการเรื่องส่วนตัว และความสัมพันธ์กับครอบครัวและชุมชน เพื่อให้สามารถกลับไปใช้ชีวิตในสังคมได้ โดยให้เป็นไปตามระเบียบ ดังนั้นในปี 2561 กรมราชทัณฑ์จึงได้วางระเบียบว่าด้วยการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัวผู้ต้องขัง โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เป็นกระบวนการส่งเสริมและช่วยเหลือผู้ต้องขังได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม เพื่อให้ผู้ต้องขังสามารถกลับไปใช้ชีวิตในสังคมภายหลังพ้นโทษได้โดยไร้อุปสรรค โดยให้นักโทษเด็ดขาดที่เหลือระยะเวลาจำคุกตามกำหนดต้องเข้าโครงการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย ซึ่งเป็นกิจกรรมหรือการอบรมเพื่อให้คำแนะนำแก่ผู้ต้องขังและครอบครัว ช่วยเหลือในการเปลี่ยนผ่านหรือปรับตัวเข้าสู่สังคม รวมถึงสงเคราะห์แก่ผู้ต้องขังตามความจำเป็น และระเบียบได้กำหนดให้โครงการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยจะต้องกิจกรรมให้ครอบคลุม 4 ด้าน ดังนี้ (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2560)

- 1) การพัฒนาร่างกาย การฝึกและเสริมสร้างระเบียบวินัย
- 2) การพัฒนาด้านจิตใจ ความคิด และทักษะการใช้ชีวิต
- 3) การส่งเสริมความสัมพันธ์ในครอบครัวและการเตรียมตัวกลับเข้าสู่สังคม
- 4) การเตรียมความพร้อมด้านการประกอบอาชีพ

นอกจากนี้ยังให้จัดให้มีผู้เชี่ยวชาญ อาสาสมัคร และวิทยากรด้านต่าง ๆ มาให้คำแนะนำ ให้ความรู้และคำปรึกษา ทั้งในด้านการใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคม ความตระหนักในคุณค่าของชีวิตตนเองและผู้อื่น การวางแผนอนาคต ความรู้ทางกฎหมาย รวมถึงความรู้เกี่ยวกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมในขณะนั้น โดยที่การดำเนินโครงการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยอาจให้หน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ ชุมชน หรือเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมด้วยได้

4.2 โปรแกรมการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย

การเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยเป็นโครงการภาคบังคับตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ.2560 สำหรับผู้ต้องขังทุกคนที่เข้าเงื่อนไข โดยในปัจจุบันการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยของกรมราชทัณฑ์มี 2 รูปแบบ ได้แก่ (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2560)

1) การเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยในเรือนจำ/ทัณฑสถานระบบเปิดหรือเรือนจำโครงสร้างเบา เป็นโปรแกรมการฝึกอบรมหลักสูตรเข้มข้นเป็นเวลา 3 เดือน เริ่มดำเนินการตั้งแต่ปี 2559 โดยแยกผู้ต้องขังที่อยู่ในเกณฑ์ได้รับการพักการลงโทษหรือใกล้พ้นโทษมาอยู่ในเรือนจำระบบเปิดซึ่งเป็นเรือนจำระดับความมั่นคงต่ำที่ไม่เน้นการควบคุมแต่เน้นให้ผู้ต้องขังได้มีความคุ้นเคยกับสังคม มีโอกาสใกล้ชิดชุมชน แต่ยังอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลที่ส่งเสริมให้ผู้ต้องขังต้องรับผิดชอบต่อหมู่คณะ และมีวินัยในตนเองสูง โดยผู้ต้องขังจะได้รับการอบรม ฝึกฝน และทำกิจกรรมตามที่ระเบียบกรมราชทัณฑ์กำหนดไว้ทั้ง 4 ด้าน เช่น การฟื้นฟูสมรรถภาพทางกายโดยใช้หลักสูตรการฝึกทหารจากกองทัพบก กิจกรรมการปลูกฝังจริยธรรมโดยปฏิบัติตามหลักศาสนา การฝึกฝนทักษะอาชีพ ให้คำปรึกษาด้านการประกอบอาชีพอิสระและในสถานประกอบการ รวมถึงการแนะนำแหล่งงานและการสมัครงานต่อผู้ประกอบการที่เข้ามาให้คำแนะนำภายในเรือนจำ นอกจากนี้ยังให้ข้อมูลความรู้ด้านกฎหมายทั่วไป การวางแผนการเงิน แผนการดำเนินชีวิต การสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว การบูรณาการภาคสังคมให้เข้ามามีส่วนร่วม รวมถึงการประสานงานเมื่อต้องเข้าสู่ช่วงเปลี่ยนผ่านในการกลับเข้าสู่สังคม

2) การเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยในเรือนจำ/ทัณฑสถานระบบปิด

เป็นโปรแกรมที่มีระยะเวลา 30 - 100 ชั่วโมง สำหรับผู้ต้องขังที่เหลือโทษจำคุก 6 เดือน - 1 ปี โดยกำหนดให้เรือนจำ/ทัณฑสถานที่มีผู้ต้องขังกลุ่มเป้าหมายจัดโปรแกรมอบรมปีละ 2 ครั้ง ซึ่งในแต่ละปีจะมีผู้ต้องขังที่เข้าหลักเกณฑ์ประมาณ 40,000 - 50,000 คน (กองพัฒนาพฤตินิสัย, 2563) ทั้งนี้ โปรแกรมการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยระบบปิดแตกต่างกับระบบเปิดคือ มีการดำเนินการภายในสถานที่คุมขังเดิมที่ผู้ต้องขังต้องโทษอยู่ และมีความเข้มข้นของโปรแกรมน้อยกว่า แต่กระนั้นกิจกรรมสำหรับผู้ต้องขังก็ยังคงประกอบด้วยการพัฒนา 4 ด้าน ตามระเบียบ ตัวอย่างเช่น

การเล่นกีฬาและนันทนาการ การเสริมสร้างความเข้มแข็งทางจิตใจ การฝึกทักษะการตัดสินใจและการแก้ปัญหา การให้ความรู้ด้านอาชีพที่ตรงตามความต้องการของทั้งตลาดแรงงานและผู้ต้องขัง และกิจกรรมครอบครัวสัมพันธ์

การดำเนินงานของทั้งสองโปรแกรมจะมีการประเมินผู้ต้องขังในด้านความรู้และทัศนคติทั้งก่อนเข้ารับการอบรมและภายหลังเข้ารับการอบรมแต่ละด้าน นอกจากนี้ กรมราชทัณฑ์ยังได้ก่อตั้งศูนย์ประสานงานและส่งเสริมการมีงานทำ (Center for Assistance to Reintegration and Employment; CARE) เพื่อช่วยเหลือผู้พ้นโทษให้มีงานทำทั้งขณะต้องโทษในเรือนจำและภายหลังพ้นโทษ ให้ผู้พ้นโทษสามารถช่วยเหลือตนเองได้ และไม่กลับมากระทำความผิดซ้ำโดยเฉพาะในช่วงระยะเปลี่ยนผ่าน โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ข้อมูลด้านการประกอบอาชีพแก่ผู้ใกล้พ้นโทษ ส่งต่อผู้พ้นโทษไปยังสถานประกอบการที่ต้องการแรงงานฝีมือตามคุณลักษณะของผู้พ้นโทษ และส่งเสริมให้มีรายได้จากการจ้างงานทั้งขณะอยู่ในเรือนจำและเมื่อพ้นโทษ ซึ่งนอกจาก CARE ประสานการดำเนินการกับภาคเอกชนหรือชุมชน ก็ยังร่วมมือกับหน่วยงานรัฐอื่นๆ ด้วย เช่น กรมการจัดหางานและกรมการพัฒนาฝีมือแรงงาน (กองพัฒนาพฤตินิสัย, 2563)

4.3 ประเด็นที่น่าสนใจ

สิ่งสำคัญหนึ่งที่ทำให้ประเทศไทยยังคงมีอัตราผู้กระทำความผิดซ้ำสูงคือ อุปสรรคในการใช้ชีวิตหลังพ้นโทษจากการขาดผู้ให้โอกาสที่อาจเป็นชุมชนหรือครอบครัว รวมถึงการถูกสังคมตีตรา และส่วนหนึ่งที่อาจเพิ่มความกลัวแก่สาธารณะคือการเสนอภาพผู้ต้องขังและผู้พ้นโทษจากสื่อ (ชลธิช ชื่นอุระ, 2566) ซึ่งในทางกลับกัน สื่อก็สามารถสนับสนุนให้สังคมมองภาพของผู้กระทำความผิดอย่างลึกซึ้งถึงต้นตอที่หล่อหลอมอาชญากรรมได้ ร่วมกับภาครัฐที่ทำหน้าที่ตรวจสอบความพร้อมของครอบครัวและชุมชนซึ่งเป็นผู้ให้โอกาสสำคัญ ว่าอยู่ในสภาวะที่เหมาะสมหรือพร้อมรองรับผู้พ้นโทษหรือไม่

อีกความท้าทายคือ กฎหมายที่มีโทษทางอาญาหลายฉบับของไทยเน้นการลงโทษด้วยการจำคุกมากกว่าการแก้ไข ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาผู้ต้องขังล้นเรือนจำ รวมไปถึงผู้ต้องขังมีจำนวนมากเมื่อเทียบสัดส่วนกับจำนวนเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานควบคุมดูแลอยู่ในเรือนจำ ดังนั้นเมื่อมีการจัดโปรแกรมเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยซึ่งยังคงต้องดำเนินการโดยเจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่หลักในการควบคุมผู้ต้องขัง จึงเป็นอุปสรรคว่าเจ้าหน้าที่ต้องทำภารกิจที่มีหน้างานไม่ชัดเจน เนื่องจากการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยเป็นแนวทางการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดแบบแก้ไขฟื้นฟูมากกว่าการลงโทษ จึงควรมีเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติเฉพาะด้านซึ่งมีความพร้อมและเหมาะสมกับโปรแกรม

นอกจากนี้ จากการศึกษาข้อจำกัดของโปรแกรมการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยในประเทศไทยของกรวรรณ คำเกร็ด (2559) พบว่าปัจจัยด้านสถานที่มีความสำคัญต่อประสิทธิภาพของโครงการเนื่องจากเรือนจำระบบปิดมีความแออัดอยู่แล้ว ถึงแม้ว่าจะมีการแยกแดนสำหรับผู้ต้องขังใกล้พ้นโทษเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย แต่ในสภาพแวดล้อมจริงจะพบว่าผู้ต้องขังจะยังคงเจอเพื่อนกลุ่มเดิม ๆ ทำให้บรรยากาศในเรือนจำไม่ส่งเสริมหรือกระตุ้นให้เกิดความต้องการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเท่ากับการแยกผู้ต้องขังออกมา ณ สถานที่เฉพาะสำหรับโปรแกรมการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย

จากการศึกษาเปรียบเทียบแนวทางการกลับคืนสู่สังคมของผู้ต้องขังพ้นโทษอันนำไปสู่แนวทางการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยของทั้ง 4 ประเทศ พบว่า ทุกประเทศเผชิญกับปัญหาท้าทายสังคมในแบบเดียวกันคือการกระทำความผิดซ้ำของผู้พ้นโทษซึ่งมีสาเหตุมาจากการไม่เป็นที่ยอมรับจากสังคม รวมถึงยังคงมีความคิดและพฤติกรรมที่ติดอยู่ในวงจรอาชญากรรม ประเทศเหล่านี้จึงตระหนักถึงความสำคัญของการเตรียมความพร้อมให้กับผู้ต้องขังและสังคมในช่วงเปลี่ยนผ่านด้วยแนวทางแก้ไขและฟื้นฟู เพื่อให้ผู้ต้องขังสามารถกลับสู่สังคมได้อย่างปกติและไม่หวนกลับไปกระทำความผิดซ้ำอีกด้วย วิธีการเตรียมความพร้อมผู้ต้องขังก่อนปล่อยตัว

เนื่องด้วยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของการกระทำความผิดซ้ำและการกลับสู่สังคมของผู้พ้นโทษมิใช่เพียงผู้ต้องขังเท่านั้น แต่ยังเป็นสังคม ชุมชน และครอบครัวของผู้ต้องขังด้วย ดังนั้นทุกประเทศจึงมองเห็นความจำเป็นของการมีเครือข่ายและความร่วมมือจากภาคส่วนอื่นๆ นอกเหนือจากเพียงแค่ราชทัณฑ์และรัฐบาล เพราะสังคมและชุมชนก็ควรได้รับรู้ เรียนรู้ และเข้าใจสถานการณ์วัตถุประสงค์และอุปสรรคของการดำเนินงานในเรือนจำ ซึ่งผลกระทบนั้นส่งผลไปถึงความปลอดภัยสาธารณะ ทั้งนี้เพื่อกระตุ้นและเสริมสร้างการตัดสินใจที่จะมีส่วนร่วมช่วยเหลือไปด้วยกัน ดังนั้นการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยของหลายประเทศจึงใช้แนวทางปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดเพื่อเตรียมความพร้อมให้ผู้ต้องขังมีชีวิตเฉกเช่นเดียวกับคนใน

สังคม ซึ่งปัจจัยการดำรงชีพและทักษะการใช้ชีวิตร่วมกับคนในสังคมคือบทบาทสำคัญ โปรแกรมการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยจึงมีพื้นฐานที่การศึกษา การฝึกอาชีพ การพัฒนาด้านจิตใจ การมีส่วนร่วมกับชุมชน รวมไปถึงการดูแลส่งเสริมเคราะห์ต่อเนื่องหลังปล่อย

บทสรุป

ในกระบวนการกลับคืนสู่สังคมของผู้ต้องขังพ้นโทษ มีขั้นตอนสำคัญตั้งแต่การบำบัดและฟื้นฟูในระหว่างรับโทษ ไปจนถึงการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัวและการดูแลหลังปล่อย โดยมีเป้าหมายหลักเพื่อเสริมสร้างทักษะด้านอาชีพ การใช้ชีวิต และการศึกษาให้แก่ผู้ต้องขังในระยะเปลี่ยนผ่านสู่สังคม นอกจากนี้ยังส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการปรับเปลี่ยนทัศนคติของผู้ปฏิบัติและผู้ต้องขัง เพื่อช่วยลดการกระทำผิดซ้ำและเพิ่มความปลอดภัยในสังคม แม้ว่าหลายประเทศจะมีแนวทางการเตรียมผู้ต้องขังที่คล้ายคลึงกัน แต่การปฏิบัติและประสิทธิผลยังแตกต่างกัน ตัวอย่างเช่น ประเทศสิงคโปร์มีโปรแกรมเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยที่ประสบความสำเร็จสูง โดยมีโครงการ Captain of Lives ที่ช่วยปรับมุมมองเจ้าหน้าที่ให้เป็นผู้ให้คำปรึกษาและโครงการ SCORE ที่สร้างอาชีพให้ผู้ต้องขัง ผลลัพธ์ที่เห็นได้ชัดคืออัตราการกระทำผิดซ้ำที่ลดลง ในขณะที่ประเทศญี่ปุ่นก็มีความสำเร็จในด้านความร่วมมือจากภาคเอกชนในการสร้างศูนย์เตรียมความพร้อมก่อนปล่อย โดยมีค่านิยมที่มองว่าการนำผู้ต้องขังกลับสู่สังคมอย่างปลอดภัยเป็นผลประโยชน์ร่วมกันระหว่างประชาชนและผู้ต้องขัง ส่งผลให้เกิดความร่วมมือกับภาครัฐอย่างเต็มที่ในการส่งเสริมหลังปล่อย

ขณะที่อเมริกาและไทยเป็นประเทศที่มีสัดส่วนผู้ต้องขังสูงมากในระดับโลกเมื่อเทียบกับจำนวนประชากรของประเทศ จึงยังคงเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย และสถิติการกระทำผิดซ้ำก็ยังคงไม่บรรลุผลตามที่คาดหวัง ตามที่ได้กล่าวไว้ว่าอเมริกามีโปรแกรมที่มีคุณภาพ มีศูนย์เตรียมความพร้อมก่อนปล่อยที่แยกออกจากเรือนจำชัดเจน และมีประวัติศาสตร์การดำเนินงานมาอย่างยาวนาน แต่เนื่องจากการขาดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการการใช้โปรแกรมจึงยังทำให้ไม่บรรลุเป้าหมาย แม้จะทุ่มเทงบประมาณไปมากก็ตาม และสำหรับประเทศไทย ถึงแม้ว่าการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยจะเป็นหลักสูตรภาคบังคับ แต่ด้วยลักษณะทางกายภาพของเรือนจำจึงอาจทำให้จุดมุ่งหมายที่ดีของโปรแกรมยังเข้าไม่ถึงผู้ต้องขังอย่างทั่วถึง และที่สำคัญคือการรับรู้และทัศนคติของคนไทยที่ยังคงมีอยู่เฉพาะกลุ่มที่ตื่นตัวและตระหนักต่อความสำคัญของการเตรียมความพร้อมแก่ผู้ต้องขังให้กลับสู่สังคม ดังนั้นหากมีคนในวงกว้างจำนวนมากขึ้น มองเห็นความสำคัญของการแก้ปัญหาการกระทำผิดซ้ำซึ่งส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยของสังคมก็จะช่วยให้การเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยเพื่อคืนผู้ต้องขังกลับสู่สังคมประสบผลสำเร็จมากยิ่งขึ้น

จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบ พบว่าประเทศไทยมีศักยภาพเพียงพอที่จะรับแนวทางที่เป็นจุดแข็งของแต่ละประเทศ มาประยุกต์ใช้กับการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยได้หลากหลายแง่มุม โดยข้อคำนึงถึงแรกสุดคือการมีศูนย์เตรียมความพร้อมก่อนปล่อยที่แยกออกจากเรือนจำ เพื่อลดความแออัดและสร้างบรรยากาศที่แตกต่าง ทั้งนี้อาจได้รับความร่วมมือจากภาคเอกชนในด้านทรัพยากรและการดำเนินงานเช่นเดียวกับประเทศญี่ปุ่น ประการถัดมาคือการพัฒนาโปรแกรมที่หลากหลายเช่นในสหรัฐอเมริกา ซึ่งจะเป็ประโยชน์ต่อความเหมาะสมต่อผู้ต้องขังแต่ละคน ทั้งนี้ควรมีการประเมินประสิทธิภาพของโปรแกรมอยู่เสมอเพื่อให้คุ้มค่ากับงบประมาณและทรัพยากรบุคคล และอีกประการคือ การยกระดับศูนย์ CARE ที่มีอยู่แล้วของไทยให้เข้มแข็งและกว้างขวางมากขึ้นเทียบเท่ากับเครือข่าย SCORE ของสิงคโปร์ เพื่อสร้างงาน สร้างรายได้แก่ผู้ต้องขังอย่างจริงจังและทั่วถึง รวมถึงการรับแนวคิดจากโครงการ Captain of Lives ในการสร้างจิตสำนึกและความตระหนักถึงความสำคัญของการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังแก่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน

ทั้งนี้ การรับแนวคิดหรือตัวแบบที่ประสบความสำเร็จจากประเทศต่าง ๆ ไปใช้ แน่นอนว่าไม่ได้เป็นการยืนยันว่าจะทำให้การดำเนินงานโปรแกรมการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยของไทยมีผลลัพธ์ที่ดีเช่นเดียวกัน เนื่องจากมีปัจจัยอีกมากมายที่ส่งผลต่อความสำเร็จของโปรแกรมตลอดทั้งกระบวนการ โดยเฉพาะผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่สำคัญ ได้แก่ เจ้าหน้าที่ผู้ต้องขัง และชุมชน

เอกสารอ้างอิง

- กรมราชทัณฑ์. (2568). สถิติการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขัง. *Recidivism Statistics Database* ฐานข้อมูลผู้ต้องขังกระทำผิดซ้ำ. สืบค้นจาก <http://www.correct.go.th/recstats/index.php/th/Home>.
- กรวรรณ คำเกรต (2559). แนวทางการพัฒนาโปรแกรมการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยของผู้ต้องขังในเรือนจำโครงสร้างเบา. (ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).
- กองพัฒนาพฤตินิสัย. (2563). คู่มือการจัดโปรแกรมการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังตามลักษณะแห่งคดี. และพฤติการณ์การกระทำผิด. กรุงเทพฯ: บริษัท พีเค.เค. พรินต์ติ้ง จำกัด.
- จิรวุฒิ ปญญาสวัสดิ์. (2564). การเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย. (ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).
- ชลธิศ ชื่นอรุณ. (2566). ถอดบทเรียน “การกระทำผิดซ้ำ” สู่การส่งเสริมการ “ไม่ตีตรา” ผู้พ้นโทษ (สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย). สืบค้นจาก <https://knowledge.tijthailand.org/th/article/detail/47>
- ธีระ สนิเดชาวัณ, จตุรพิช เกราะแก้ว, นัจชลี ศรีมณีกาญจน์, ปองพล นิลพฤษ, วิเชษฐ์ พลายมาศ, พิเชฐ คุณากรวงศ์, ธนบูรณ์ จันทมาลัย, พงษ์กฤษณ์ มงคลสินธุ์, เกษมศานต์ โชติชาครพันธุ์, เปรมฤดี เพ็ชรกุล, ธิติ มหาเจริญ, ปวีศร เลิศธรรมเทวี และ สุณีย์ กัลยจิตร์. (2564). โครงการวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหการกระทำผิดซ้ำ (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ.
- สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (2560). พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ.2560. สืบค้นจาก <https://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2560/A/021/1.PDF>.
- Averil, R. (1980). *Pre-release systems in the United States*. Office of Justice Programs. Retrieved from <https://www.ojp.gov/pdffiles1/Digitization/69312NCJRS.pdf>
- Benard, A. K., Msomba, G., Pesha, J. (2023). Social challenges facing ex-prisoners during their integration into societies in Iringa municipality, Tanzania. *Asin Research Journal of Arts & Social Sciences*, 21(3), 78-89.
- Massachusetts Department of Correction. (2025). *Program description booklet*. Retrieved from https://www.mass.gov/doc/program-description-booklet-2/download?_ga=2.132102855.955604256.1549903914-1459834499.1543502241.
- Santhosh, R. & Mathew, E. (2021). Social reintegration of released prisoners: An empirical analysis from two Indian states. *International Annals of Criminology*, 59, 200-222.
- Shimane Asahi Rehabilitation Program Center. (n.d.). *Rehabilitation Programs*. Retrieved from <http://www.shimaneasahi-rpc.go.jp/english/torikumi/index.html>
- Singapore Prison Service. (2022). *Singapore Prison Service ‘Captains of Lives’ campaign*. Retrieved from <https://www.sps.gov.sg/resource/media-releases/singapore-prison-service-captains-of-lives-campaign/>
- United Nations Office on Drugs and Crime. (2018). *Introductory handbook on the prevention of recidivism and the social reintegration of offenders*. Retrieved from https://www.unodc.org/documents/justice-and-prison-reform/18-02303_ebook.pdf#:~:text=The%20primary%20objective%20of%20social%20reintegration%20programmes,to%20avoid%20a%20relapse%20into%20criminal%20behaviour.&text=One%20key%20strategy%20in%20reducing%20the%20number,and%20support%20their%20social%20reintegration%20upon%20release.

The Integration of Buddhist Principles with Practical Social Work

Punnapong Wongnasri¹ Prakrupiyadhammanusat (Thongdam)¹ Nathapat Yumuang¹
 and Worachet Tho-un^{1*}

¹ Lecturer, Mahamakut Buddhist University, Nakhon Si Thammarat Campus, Thailand

* Corresponding author. E-mail: worachet.th@mbu.ac.th

ABSTRACT

This academic article aims to present the integration of Buddhist principles into the practice of social work as a culturally appropriate approach to disaster relief and care for those affected by crises in the Thai context. Practical social work serves as a vital mechanism for healing, rehabilitation, and enhancing the quality of life for individuals facing adversity, particularly in disaster situations that cause both physical and psychological harm. In Thailand, the implementation of social work must take into account the cultural and spiritual foundations of the people, among which Buddhism plays a significant role in shaping societal behaviors and beliefs. The integration of Buddhist teachings into practical social work is thus a contextually appropriate strategy that can profoundly empower disaster victims from within. The Four Brahmaviharas—loving-kindness (metta), compassion (karuna), sympathetic joy (mudita), and equanimity (upekkha)—are core Buddhist principles that pertain to human relationships and can serve as a framework for delivering social services in a manner that upholds humanitarian values and respects human dignity. The Four Noble Truths (Ariyasacca) provide a tool for analyzing suffering and identifying a path to its cessation, while the Threefold Training (Tisikkha)—namely morality (Sila), concentration (samadhi), and wisdom (pañña)—offers a comprehensive approach for cultivating the minds and behaviors of both social workers and aid recipients with mindfulness and moral integrity. The application of these Buddhist principles to social work practices goes beyond temporary relief; it fosters inner potential, restores hope, and lays the foundation for long-term social resilience. This reflects the profound spiritual dimension embedded in social work within Thai society. The synthesis of findings suggests that Buddhist principles not only offer emotional support to disaster victims, but also promote the development of internal strengths and contribute to long-term social cohesion. In terms of policy recommendations, the article proposes the promotion of collaborative networks among social workers, Buddhist monks, religious leaders, clergy, and community-based organizations in order to develop a systematic Buddhist-oriented model of social work. Such a model would provide an effective and spiritually grounded framework for responding to future disasters.

Keywords: Integration of Buddhist Principles, Practical Social Work, Buddhism

การบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนากับการสังคมสงเคราะห์เชิงปฏิบัติ

ปณณพงค์ วงศ์ณาศรี¹ พระครูปิยธรรมานุศาสน์ (ทองดำ)¹ ณัฐภัทร อยู่เมือง¹ และ วรเชษฐ์ โทอิน^{1*}

¹ อาจารย์ประจำ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: worachet.th@mbu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีเจตจำนงเพื่อนำเสนอการบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเข้ากับกระบวนการสังคมสงเคราะห์เชิงปฏิบัติเพื่อเสนอแนวทางที่เหมาะสมกับบริบทวัฒนธรรมไทยในการดูแลผู้ประสบภัยพิบัติ การสังคมสงเคราะห์เชิงปฏิบัติเป็นกลไกสำคัญในการเยียวยาฟื้นฟูและพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ที่เผชิญภาวะยากลำบากโดยเฉพาะในสถานการณ์ภัยพิบัติที่สร้างความเสียหายทั้งทางกายภาพและจิตใจ การดำเนินงานด้านสังคมสงเคราะห์ในบริบทไทยนั้นจำเป็นต้องพิจารณาถึงรากฐานทางวัฒนธรรมและจิตวิญญาณของประชาชน ซึ่งพระพุทธศาสนาเป็นองค์ประกอบสำคัญที่หล่อหลอมพฤติกรรมและความเชื่อของสังคมไทยมาช้านาน การบูรณาการหลักธรรมในพระพุทธศาสนากับการสังคมสงเคราะห์เชิงปฏิบัติจึงเป็นแนวทางที่มีความเหมาะสมและสามารถเสริมสร้างพลังภายในแก่ผู้ประสบภัยได้อย่างลึกซึ้งซึ่งพรหมวิหาร 4 ได้แก่ เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา เป็นหลักธรรมว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ที่สามารถใช้เป็นกรอบในการให้บริการทางสังคมอย่างมีมนุษยธรรมและเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ อริยสัจ 4 เป็นเครื่องมือวิเคราะห์ภาวะทุกข์และแนวทางการดับทุกข์ ในขณะที่ไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ และปัญญา เป็นแนวทางการพัฒนาจิตใจและพฤติกรรมของทั้งผู้ให้และผู้รับการสงเคราะห์อย่างมีสติและคุณธรรม การประยุกต์หลักธรรมเหล่านี้เข้ากับกระบวนการช่วยเหลือจึงมิได้เป็นเพียงการบรรเทาทุกข์ชั่วคราว แต่เป็นการเสริมสร้างศักยภาพ การฟื้นคืนความหวัง และการวางรากฐานสำหรับความเข้มแข็งทางสังคมในระยะยาว อันสะท้อนให้เห็นถึงมิติทางจิตวิญญาณที่ลึกซึ้งของงานสังคมสงเคราะห์ในสังคมไทย ผลการสังเคราะห์ชี้ให้เห็นว่าหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไม่เพียงแต่ช่วยประคับประคองจิตใจของผู้ประสบภัย แต่ยังสามารถส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพภายในตนและสร้างความเข้มแข็งทางสังคมในระยะยาว และข้อเสนอเชิงนโยบายคือการส่งเสริมการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างนักสังคมสงเคราะห์ พระสงฆ์ ผู้นำศาสนา นักบวช และองค์กรในระดับชุมชน เพื่อพัฒนารูปแบบการสังคมสงเคราะห์เชิงพุทธที่มีความเป็นระบบ รองรับสถานการณ์ภัยพิบัติในอนาคตอย่างมีประสิทธิภาพและมีมิติทางจิตวิญญาณเป็นแกนกลาง

คำสำคัญ: การบูรณาการหลักธรรม, การสังคมสงเคราะห์เชิงปฏิบัติ, พระพุทธศาสนา

© 2025 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

ในสถานการณ์ปัจจุบันสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติมีการเปลี่ยนแปลงไปจากอดีตอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะการเกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติ เช่น ไฟป่า พายุ ดินถล่ม และน้ำท่วมที่มีความถี่และความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง ปรากฏการณ์เหล่านี้มีความเกี่ยวเนื่องโดยตรงกับพฤติกรรมของมนุษย์ อาทิ การปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ (carbon dioxide) จากภาคอุตสาหกรรม การบุกรุกป่าไม้ และการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างไม่ยั่งยืน ซึ่งก่อให้เกิดการแปรปรวนของสภาพภูมิอากาศ ส่งผลให้เกิดสภาวะแห้งแล้งและภัยธรรมชาติในระดับที่รุนแรงมากยิ่งขึ้น ภัยธรรมชาติเหล่านี้มิได้สร้างความเสียหายเฉพาะต่อทรัพย์สินเท่านั้น แต่ยังกระทบต่อชีวิตมนุษย์ในเชิงลึกโดยเฉพาะในกรณีการสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รักหรือสมาชิกในครอบครัว ซึ่งส่งผลต่อสุขภาวะทางจิตใจและก่อให้เกิดปัญหาทางสังคมตามมา เช่น การเพิ่มขึ้นของเด็กกำพร้าและภาวะขาดแคลนทรัพยากรพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต เช่น อาหาร ที่อยู่อาศัยและการเข้าถึงบริการสุขภาพ ดังนั้นการรับมือกับภัยธรรมชาติจึงจำเป็นต้องอาศัยแนวทางการแก้ปัญหาเชิงระบบที่มีประสิทธิภาพและต่อเนื่อง ทั้งในระยะเร่งด่วนและระยะยาว โดยในระยะยาวควรให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เช่น การฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและ

การปลูกป่าเพื่อป้องกันและลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ ในขณะเดียวกัน ด้านการฟื้นฟูหลังภัยพิบัติควรมุ่งเน้นการเยียวยา สภาพจิตใจของผู้ได้รับผลกระทบ และให้การสนับสนุนด้านปัจจัยพื้นฐานเพื่อช่วยให้ประชาชนสามารถฟื้นตัว และกลับสู่ ภาวะปกติได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน การจัดการภัยพิบัติจึงจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งระดับชุมชน ภาครัฐ และภาคเอกชน เพื่อร่วมกันลดผลกระทบจากภัยพิบัติและสร้างความเข้มแข็งให้แก่สังคมในระยะยาว (Mishra, J., et al., 2023)

ประเทศไทยเป็นประเทศที่ได้รับผลกระทบจากภัยธรรมชาติต่าง ๆ เช่น ไฟป่า พายุ ดินถล่ม และน้ำท่วม ซึ่งเกิดขึ้น ในชุมชนที่ตั้งอยู่บนพื้นที่ราบสูง พื้นที่ราบลุ่ม ซึ่งภัยธรรมชาติที่เกิดขึ้นเหล่านี้เป็นสิ่งที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ แต่สามารถลด ความรุนแรงของผลกระทบได้หากมีการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่ผ่านมา การเรียนรู้และการเตรียมพร้อมจะช่วยให้การ ป้องกันและบรรเทาผลกระทบจากภัยพิบัติต่าง ๆ โดยเฉพาะในภาคประชาชนและชุมชนที่ได้รับผลกระทบโดยตรง ซึ่งมีความ จำเป็นอย่างยิ่งที่ชุมชนจะต้องพัฒนาความรู้และทักษะในการรับมือกับภัยพิบัติ เพื่อให้สามารถปฏิบัติตนและให้ความ ช่วยเหลือผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในด้านการบริหารจัดการภัยพิบัติ ชุมชนแต่ละแห่งควรมีบทบาทสำคัญในการร่วมมือ กับหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนในการดำเนินงานเพื่อฟื้นฟูและป้องกันภัยพิบัติอย่างยั่งยืน การฟื้นฟูผืนป่าต้นน้ำและ การสร้างเครือข่ายระหว่างชุมชนเพื่อช่วยกันป้องกันและฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมเป็นหนึ่งในแนวทางสำคัญที่สามารถลดความเสี่ยง จากภัยธรรมชาติได้ นอกจากนี้ การส่งเสริมกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อกระตุ้นให้สมาชิกในชุมชนมีความตระหนักรู้เกี่ยวกับภัยพิบัติ ทางธรรมชาติที่อาจเกิดขึ้น เป็นการสร้างความพร้อมในระดับท้องถิ่นที่สามารถตอบสนองต่อสถานการณ์ได้อย่างรวดเร็วและมี ประสิทธิภาพ การจัดการภัยพิบัติในระดับชุมชนควรเป็นการดำเนินการที่มีลักษณะบูรณาการ ซึ่งเชื่อมโยงระหว่างการ ป้องกัน (protection) การบรรเทาผลกระทบ (mitigation) และการฟื้นฟูสภาพชุมชน (community rehabilitation) เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการลดความเสี่ยงและแก้ไขปัญหาภัยธรรมชาติอย่างยั่งยืนในระยะยาว (ประเสริฐ ปอนถิ่น และคณะ, 2564)

จากที่กล่าวมาสะท้อนให้เห็นว่า การสังคมสงเคราะห์เป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นการช่วยเหลือ ฟื้นฟู และพัฒนาคุณภาพ ชีวิตของผู้ที่ประสบปัญหาทางเศรษฐกิจ สังคม และจิตใจ โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำใน สังคม ขณะที่หลักธรรมในพระพุทธศาสนา เช่น พรหมวิหาร 4 สังคหวัตถุ 4 และอิทธิบาท 4 เป็นต้น ล้วนเป็นหลักธรรมที่ มุ่งเน้นการพัฒนาจิตใจให้มีความเมตตา เอื้อเฟื้อ และมุ่งประโยชน์สุขแก่ผู้อื่น การบูรณาการหลักธรรมเหล่านี้เข้ากับการ สังคมสงเคราะห์เชิงปฏิบัติจึงเป็นแนวทางที่ทรงคุณค่าในการสร้างระบบการช่วยเหลือที่มีพื้นฐานทางจริยธรรมและจิต วิญญาณ พร้อมทั้งในสภาพสังคมปัจจุบันที่เต็มไปด้วยความขัดแย้ง ความยากจน ความโดดเดี่ยว และความทุกข์ทางจิตใจ การสังคมสงเคราะห์ที่ขาดมิติทางจิตใจมักไม่สามารถแก้ปัญหาได้อย่างยั่งยืน ดังนั้นการนำหลักธรรมทางพุทธศาสนามาใช้จึง เป็นการเติมเต็มให้การช่วยเหลือมีความลึกซึ้งและเห็นคุณค่าในความเป็นมนุษย์อย่างแท้จริง อีกทั้งยังช่วยส่งเสริม ผู้ปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์ให้มีจริยธรรม ความอดทน และความเสียสละ ซึ่งเป็นคุณสมบัติสำคัญในการทำงานกับกลุ่ม เปราะบาง การศึกษาประเด็นนี้จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งทั้งในทางวิชาการและการปฏิบัติจริง เพื่อพัฒนาแนวทางการสังคม สงเคราะห์เชิงพุทธที่สอดคล้องกับบริบทวัฒนธรรมไทย และสามารถสร้างสังคมที่เปี่ยมด้วยเมตตาธรรม ความเข้าใจ และการ อยู่ร่วมกันอย่างสันติ

ความท้าทายต่อการสังคมสงเคราะห์

การสืบค้นถึงจุดเริ่มต้นของการสังคมสงเคราะห์เป็นเรื่องที่มีความท้าทาย เนื่องจากไม่ปรากฏหลักฐานทาง ประวัติศาสตร์ที่สามารถระบุได้อย่างแน่ชัดว่า การสังคมสงเคราะห์เกิดขึ้นเมื่อใด บางแนวคิดเสนอว่าอาจมีมาตั้งแต่ก่อน พุทธกาล ในยุคพุทธกาล หรือแม้แต่ตั้งแต่ช่วงเริ่มต้นของการมีมนุษย์ปรากฏขึ้นบนโลก เพราะมนุษย์มีธรรมชาติในการพึ่งพา อาศัยและให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน อันเป็นลักษณะพื้นฐานของความเป็นสังคม ในทัศนะเชิงศาสนา (religious views) มีข้อเสนอว่าการสังคมสงเคราะห์เกิดควบคู่กับการเกิดขึ้นของศาสนา โดยศาสนาทำหน้าที่เสมือนเป็นสถาบันหนึ่งในการ จัดสรรสวัสดิการให้แก่ผู้คนผ่านคำสอนว่าด้วยความเมตตา กรุณา และการช่วยเหลือผู้ตกทุกข์ได้ยาก อย่างไรก็ตาม หากกล่าวถึงการสังคมสงเคราะห์ในฐานะ “วิชาชีพ” (profession) แล้ว จุดเริ่มต้นสามารถสืบย้อนไปได้ถึงการดำเนิน

กิจกรรมของผู้ที่มีจิตสาธารณะหรืออาสาสมัคร (volunteers) ที่มีความปรารถนาดีต่อเพื่อนมนุษย์ ด้วยแรงจูงใจทางศีลธรรม และจริยธรรมในการช่วยเหลือผู้อื่น กิจกรรมดังกล่าวได้ถูกพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทั้งในเชิงการจัดการ การวางระบบ และการถอดบทเรียนจากประสบการณ์การปฏิบัติงานจริง จนก่อให้เกิดการรวบรวมองค์ความรู้ที่เป็นระบบ และได้รับการยอมรับในฐานะศาสตร์หนึ่งศาสตร์ด้านการสังคมสงเคราะห์จึงถือเป็น “ศาสตร์ประยุกต์” (applied science) ที่รวมเอาหลักการทางวิทยาศาสตร์มาผสมผสานกับค่านิยมว่าด้วยความรักและความห่วงใยในเพื่อนมนุษย์ หรือที่เรียกว่า “scientific philanthropy” อันเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาแนวคิดและการปฏิบัติด้านสังคมสงเคราะห์ในโลกสมัยใหม่ โดยพิจารณาจากประวัติศาสตร์สังคมสงเคราะห์ในโลกโดยสังเขปได้ดังนี้ (สมศักดิ์ อมรสิริพงศ์, 2557)

1. ประวัติศาสตร์การศึกษาสังคมสงเคราะห์ในยุโรป

เนื้อหาในบทนี้จะกล่าวถึงประวัติความเป็นมาของการศึกษาสังคมสงเคราะห์ใน 3 ภูมิภาคหลัก ๆ ได้แก่ การศึกษาสังคมสงเคราะห์ในยุโรป การศึกษาสังคมสงเคราะห์ในอเมริกา และการศึกษาสังคมสงเคราะห์ในเอเชีย ดังนั้นประวัติศาสตร์ความเป็นมาของการศึกษาสังคมสงเคราะห์ บรรดานักวิชาการทั้งหลายต่างก็มีความคิดเห็นที่ไม่ตรงกันนัก นักวิชาการส่วนหนึ่งเสนอว่าการศึกษาสังคมสงเคราะห์มีจุดเริ่มต้นมาจากประเทศอังกฤษ ทวีปยุโรป ประมาณปลายศตวรรษที่ 19 แล้วแผ่ขยายเข้าไปในสหรัฐอเมริกา แอฟริกา เอเชีย และอเมริกาใต้ แต่นักวิชาการบางส่วนอ้างว่าจุดกำเนิดมาจากประเทศสหรัฐอเมริกา โดยการอ้างถึงคำประกาศของ National Association of Social Workers (NASW) ในปี ค.ศ. 1998 ว่าการศึกษาสังคมสงเคราะห์มีมาประมาณ 100 ปีแล้ว คือในปี ค.ศ. 1898 มีหลักสูตรฝึกอบรมทางสังคมสงเคราะห์ (social work training course) หลักสูตรแรก ซึ่งเป็นหลักสูตรที่มีการจัดตั้งอายุครบ 100 ปี เป็นหลักสูตรที่เรียกว่า “Summer School on Philanthropic” ของ Mary Richmond เกิดขึ้นในมลรัฐนิวยอร์ก ประเทศสหรัฐอเมริกา การศึกษาสังคมสงเคราะห์ในยุคแรก ๆ จะมีลักษณะเป็นหลักสูตรฝึกอบรม หรือที่เรียกว่า “Training Course” ซึ่งเกิดขึ้นในยุโรป สหรัฐอเมริกา อังกฤษ แต่ที่จริงแล้วในยุโรปก็มีโรงเรียนที่เปิดสอนสังคมสงเคราะห์ ซึ่งถือเป็นจุดเริ่มต้นทางการศึกษาสังคมสงเคราะห์ อีกแห่งหนึ่งในกรุงอัมสเตอร์ดัม (Amsterdam) ประเทศเนเธอร์แลนด์ (Netherlands) ซึ่งเป็นโรงเรียนที่จัดตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 1899 ประเทศเนเธอร์แลนด์จัดว่าเป็นประเทศหนึ่งที่มีการสังคมสงเคราะห์มีการพัฒนาเรื่อยมา แต่ไม่ว่าการศึกษาสังคมสงเคราะห์จะมีจุดเริ่มต้นมาจากยุโรปหรืออเมริกาก็ตาม แต่มีการแผ่ขยายศาสตร์แห่งวิชาชีพนี้ไปทั่วทุกภูมิภาคในโลก รวมทั้งประเทศต่าง ๆ ในเอเชีย เช่น อินเดีย จีน รวมถึงประเทศไทยด้วย

2. ประวัติศาสตร์การศึกษาสังคมสงเคราะห์ในอเมริกา

การศึกษาสังคมสงเคราะห์ที่ถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการศึกษาเชิงวิชาชีพ เป็นหลักสูตรภายใต้ชื่อว่า “Summer School on Philanthropic” เกิดขึ้นในมลรัฐนิวยอร์ก (New York) ประเทศสหรัฐอเมริกา (USA) ซึ่งเกิดจากแรงบันดาลใจของ Mary Richmond และได้จัดตั้งองค์กรการกุศลขึ้นชื่อว่า “Charity Organization Society of New York หรือ COS” หลักสูตรนี้มีทั้งการบรรยาย การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การซักถาม การออกเยี่ยมเยียนเอเยนซี (Agency) และสถาบันทางสังคมต่าง ๆ และมีการฝึกปฏิบัติงานภายใต้การนิเทศสอนงานของหน่วยงานตัวแทน (agency) ที่มีประสบการณ์ หลักสูตรนี้เริ่มต้นจากการศึกษาโดยใช้ระยะเวลา 1 ปี ในปี ค.ศ. 1904 และได้พัฒนาไปเป็นหลักสูตรระยะเวลา 2 ปี ในปี ค.ศ. 1911 ภายใต้สถาบันการศึกษาที่เรียกว่า “The New York School of Philanthropy” ในมลรัฐชิคาโก (Chicago) ก็เช่นเดียวกัน ได้มีการจัดตั้ง “The Hull House” ซึ่งเกิดจากการสร้างความร่วมมือกันระหว่างสภาสามัญแห่งมลรัฐชิคาโก (The Chicago Commons) และมหาวิทยาลัยแห่งชิคาโก (University of Chicago) ได้จัดตั้งหลักสูตรขึ้นในปี ค.ศ. 1903 ซึ่งต่อมาได้พัฒนาไปเป็น “The Chicago Institute of Social Science” และได้มีการเปลี่ยนชื่อในปี ค.ศ. 1902 เป็น “The University of Chicago School of Social Service Administration” และมีการสอนวิชาชีพสังคมสงเคราะห์ในระดับบัณฑิตศึกษาเป็นแห่งแรกภายในมหาวิทยาลัย โดยมีผู้นำคนสำคัญคือ Jane Addams (สมศักดิ์ อมรสิริพงศ์, 2557) การช่วยเหลือตามแนวคิดของ Jane Addams จะเป็นแบบเพื่อนบ้านช่วยเหลือเพื่อนบ้านกันเองในชุมชนหรือนิคม โดยให้ความเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของคนในชุมชนหรือนิคมด้วย แนวทางการปฏิบัติงานของ Jane Addams ต่อมาได้พัฒนาไปสู่เรื่องของ “การพิทักษ์สิทธิของประชาชน” (advocacy) และการทำงานวิจัยเชิงปฏิบัติการ (action research) (กิตติพัฒน์ นนทปัทมกุล, 2550)

3. ประวัติศาสตร์การศึกษาสังคมสงเคราะห์ในเอเชีย

3.1 จุดเริ่มต้นของการจัดการศึกษาในสาขาสังคมสงเคราะห์ในทวีปเอเชีย สามารถย้อนไปได้ถึงการก่อตั้งภาควิชาสังคมวิทยาและสังคมสงเคราะห์ (The department of sociology and social work) ณ มหาวิทยาลัยเยนชิ่ง (Yenching University) ประเทศจีน ในปี ค.ศ. 1922 โดยเปิดการเรียนการสอนในระดับปริญญาตรี หลักสูตร 4 ปี และผู้สำเร็จการศึกษาจะได้รับปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต (Bachelor of Arts) อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานของหลักสูตรดังกล่าวต้องยุติลงในเวลาต่อมาเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและอุดมการณ์ในประเทศจีนภายหลังการปฏิวัติของลัทธิคอมมิวนิสต์ ต่อมาการศึกษาด้านสังคมสงเคราะห์ในภูมิภาคเอเชียได้ถือกำเนิดขึ้นอีกครั้งอย่างเป็นระบบในปี ค.ศ. 1936 โดยมีการจัดตั้งสถาบัน Tata Institute of Social Sciences (TISS) ในประเทศอินเดีย ซึ่งถือเป็นอีกหนึ่งหมุดหมายสำคัญของการศึกษาสาขานี้ในระดับภูมิภาค โดย TISS ได้พัฒนาอย่างต่อเนื่อง และในปี ค.ศ. 1964 ก็ได้รับการยกระดับสถานะเป็นมหาวิทยาลัยอย่างสมบูรณ์ จากพัฒนาการดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงความพยายามของภูมิภาคเอเชียในการวางรากฐานทางวิชาการด้านสังคมสงเคราะห์ แม้จะเผชิญกับข้อจำกัดทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมในแต่ละช่วงเวลา แต่ก็สามารถขยายองค์ความรู้สู่การเป็นศาสตร์ที่มีบทบาทสำคัญในสังคมร่วมสมัย (Wright, G., & Wigmore, I., 2022)

3.2 ประวัติศาสตร์การศึกษาสังคมสงเคราะห์ในประเทศไทย สำหรับการศึกษาสังคมสงเคราะห์ของประเทศไทย ได้มีจุดเริ่มต้นมาจากสมัย ทานปรีดี พนมยงค์ ได้มีการกำหนดเค้าโครงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่กำหนดให้รัฐต้องรับผิดชอบด้านสวัสดิการสำหรับคนในประเทศตั้งแต่การศึกษา การรักษาพยาบาล โดยเป็นแนวคิดเดียวกันกับการจัดรัฐสวัสดิการ (welfare state) ซึ่งในขณะนั้นถือว่าเป็นแนวคิดที่ก้าวหน้ามาก (progressive) ประกอบกับในช่วงเวลานั้นเป็นช่วงของปรากฏการณ์แห่งการเปลี่ยนผ่านจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ (monarchy) มาสู่การปกครองในระบอบประชาธิปไตยทำให้แนวคิดของท่านปรีดี พนมยงค์ ต้องล้มเลิกไปในที่สุด เพราะผู้ที่มีอำนาจในระบบศักดินาเกรงกลัวว่ารัฐบาลไม่สามารถหาเงินงบประมาณมาสนับสนุนตามแผนที่วางไว้ได้ และหนทางเดียวก็คือการเก็บมาจากคนรวยซึ่งก็คือเหล่าบรรดาผู้ครอบครองที่ดินในสมัยนั้น เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้แนวคิดนี้ถูกต่อต้านต่อมาในสมัยนายกรัฐมนตรี จอมพล ป. พิบูลสงคราม เข้ามาดำรงตำแหน่งได้พยายามหาทางคลี่คลายปัญหา เพราะเกรงว่าคนจนจะลุกฮือ (resistance) โดยการจัดตั้งกรมประชาสงเคราะห์ขึ้น ซึ่งเป็นการให้ความช่วยเหลือแบบบรรเทาทุกข์และในปี พ.ศ. 2487 ถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการศึกษาสังคมสงเคราะห์ขึ้น โดยท่านผู้หญิงละเอียด พิบูลสงคราม ภริยาของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้จัดตั้งหลักสูตรการศึกษาสังคมสงเคราะห์เป็นหลักสูตร 1 ปี ซึ่งบริหารการสอนโดยสภาวัฒนธรรมสตรี (Women's Cultural Club) ต่อมาในปี พ.ศ. 2495 ได้เชิญผู้เชี่ยวชาญจากองค์การสหประชาชาติมาช่วยในการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาสังคมสงเคราะห์ และต่อจากนั้นในปี พ.ศ. 2497 รัฐบาลก็ได้มีการจัดตั้ง “คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์” มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ขึ้น เพื่อผลิตนักสังคมสงเคราะห์ให้กับหน่วยงานของราชการ โดยในช่วงแรกเปิดสอนในระดับปริญญาตรี และเพื่อให้การศึกษาสังคมสงเคราะห์เป็นไปตามมาตรฐานสากล จึงได้มีการศึกษาจากต้นแบบของการศึกษาสังคมสงเคราะห์ในอังกฤษและอเมริกา หลักสูตรในช่วงแรกเป็นหลักสูตร 2 ปี เพื่อให้ให้นักศึกษาชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 ได้เรียน และต่อมาได้พัฒนาไปเป็นหลักสูตร 4 ปี และปัจจุบันเปิดสอนในทุกระดับตั้งแต่ระดับปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก นอกจากนี้ในปี พ.ศ. 2533 ยังมีการจัดตั้งคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ขึ้นอีก 1 แห่งที่มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติอีกด้วย (ศศิมา สุขสว่าง, 2560)

4. บทบาทของพระสงฆ์ไทยในการดำเนินงานด้านสาธารณสงเคราะห์

พระสงฆ์ไทยมีบทบาทที่สำคัญในสังคมไทยมาอย่างยาวนาน ไม่เพียงแต่ในฐานะนักบวชที่ทำหน้าที่เผยแผ่พระธรรมคำสอนและเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณเท่านั้น หากแต่ยังมีพันธกิจในด้าน “สาธารณสงเคราะห์” (public welfare) ซึ่งถือเป็นภารกิจที่สะท้อนถึงการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปใช้ในการบรรเทาทุกข์และเสริมสร้างความผาสุกแก่สังคม งานด้านนี้ถือเป็นหนึ่งในห้าพันธกิจของคณะสงฆ์ไทยตาม พ.ร.บ. คณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2564) การดำเนินงานด้านสาธารณสงเคราะห์ของพระสงฆ์มีความหลากหลาย ทั้งในรูปแบบการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ เช่น น้ำท่วม ไฟไหม้ หรือโรคระบาด การดูแลผู้ป่วยในโรงพยาบาล การสงเคราะห์เด็กกำพร้าและผู้สูงอายุ ไปจนถึงการจัดตั้งศูนย์ฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด ซึ่งล้วนแสดงให้เห็นถึงบทบาทของพระสงฆ์ในฐานะ “ผู้ให้บริการทางสังคม” ที่ไม่เพียงแต่ทำหน้าที่ในวัด แต่ยังเข้าถึงชีวิตของผู้คนในยามทุกข์ยาก (พระพรหมบัณฑิต, 2561) ในบริบทของ

แนวคิดทางสังคมสงเคราะห์ พระสงฆ์ทำหน้าที่คล้ายกับนักสังคมสงเคราะห์ในฐานะผู้ให้ความช่วยเหลือ ฟันฟู และเสริมพลังให้แก่ผู้ประสบปัญหา โดยยึดหลักเมตตาธรรม กรุณา และความเสมอภาคทางมนุษยธรรม เช่น การจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติธรรมควบคู่กับศูนย์สงเคราะห์ในวัด เพื่อให้ผู้เดือดร้อนสามารถรับการฟื้นฟูทั้งทางกาย จิตใจ และจิตวิญญาณ ทั้งยังมีบทบาทในการสร้างทุนทางสังคม (social capital) ด้วยการเป็นจุดศูนย์กลางในการประสานความร่วมมือระหว่างชุมชน ภาครัฐ และองค์กรภาคประชาสังคม และกรณีศึกษาหลายพื้นที่พบว่า พระสงฆ์มีบทบาทเชิงรุกในการพัฒนาชุมชน เช่น วัดบางจัดตั้งศูนย์สงเคราะห์ผู้ยากไร้และจัดอบรมอาชีพ หรือวัดในภาคอีสานที่จัดกิจกรรม “บวชต้นไม้” และส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม อันเป็นการบูรณาการงานสาธารณสงเคราะห์เข้ากับแนวคิดพุทธธรรมเชิงพัฒนา อีกทั้งในช่วงวิกฤตการณ์โควิด-19 ที่ผ่านมานี้ พระสงฆ์ในหลายจังหวัดได้จัดตั้ง “โรงทาน” และศูนย์แจกจ่ายอาหาร ยารักษาโรค และของใช้จำเป็นแก่ประชาชนที่เดือดร้อน ซึ่งเป็นรูปธรรมของการช่วยเหลือในยามวิกฤตที่อาศัยหลักธรรมแห่งความเมตตาและการเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2564) อย่างไรก็ตาม การทำงานด้านสาธารณสงเคราะห์ของพระสงฆ์ยังมีข้อจำกัดในด้านทรัพยากร การสนับสนุนจากภาครัฐ และความเข้าใจจากสังคมต่อบทบาทของสงฆ์ในฐานะผู้ให้บริการทางสังคม จึงควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนโดยเฉพาะในเชิงนโยบาย เช่น การพัฒนาศักยภาพของพระสงฆ์ด้านการจัดการสวัสดิการสังคม การสนับสนุนงบประมาณ และการจัดทำเครือข่ายพระสงฆ์ด้านสาธารณสงเคราะห์ร่วมกับองค์กรพัฒนาเอกชนและภาครัฐ ดังนั้นพระสงฆ์ไทยมีบทบาทสำคัญในการบูรณาการหลักธรรมกับการปฏิบัติงานด้านสังคมสงเคราะห์เชิงพุทธ ซึ่งมีได้เพียงช่วยบรรเทาทุกข์ แต่ยังส่งเสริมคุณภาพชีวิต เสริมสร้างพลังทางจิตใจ และเชื่อมโยงความร่วมมือในระดับชุมชนและสังคมโดยรวมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า จากการศึกษาพัฒนาการของการสังคมสงเคราะห์และการจัดการศึกษาทางด้านสังคมสงเคราะห์ในภูมิภาคเอเชีย พบว่า แม้สังคมสงเคราะห์จะมีรากเหง้ามาจากจิตสำนึกพื้นฐานในการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ และผูกพันอยู่กับแนวคิดทางศาสนาและศีลธรรมมาแต่โบราณกาล แต่การสังคมสงเคราะห์ในฐานะ “วิชาชีพ” กลับมีจุดเริ่มต้นที่เป็นระบบและเป็นทางการในช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 โดยเริ่มจากการจัดตั้งสถาบันการศึกษาที่มุ่งพัฒนาองค์ความรู้และผลิตบุคลากรผู้เชี่ยวชาญในสาขานี้โดยเฉพาะ รวมทั้ง การพัฒนาองค์ความรู้ด้านสังคมสงเคราะห์ในเอเชียจึงเป็นพัฒนาการที่ก้าวหน้าอย่างต่อเนื่องและมีความหมายยิ่ง ทั้งในด้านวิชาการ และการสร้างระบบสวัสดิการที่ยั่งยืนเพื่อรองรับความเปลี่ยนแปลงของสังคมในศตวรรษที่ 21

การสังคมสงเคราะห์วิถีธรรม (Social welfare in the Dhamma way)

การสังคมสงเคราะห์เชิงพุทธ (Buddhist social welfare) การช่วยเหลืออย่างเหมาะสมด้วยปัญญาและเมตตา ดังในแนวคิดของพระพุทธศาสนาซึ่งการให้ความช่วยเหลือหรือการสงเคราะห์ผู้อื่นไม่ใช่เพียงการกระทำตามเจตนาดีเท่านั้น หากแต่ต้องตั้งอยู่บนหลักแห่ง “ความเหมาะสมแห่งกรณี” กล่าวคือ การช่วยเหลือที่มีคุณค่าควรพิจารณาเป็นรายกรณีอย่างถี่ถ้วน โดยคำนึงถึงความแตกต่างของแต่ละบุคคล (individualism) และดำเนินการช่วยเหลือจากจุดที่เขาเป็นอยู่ ณ ขณะนั้น พระพุทธเจ้าทรงเน้นย้ำว่า หากการช่วยเหลือปราศจากการวิเคราะห์ที่รอบคอบ ไม่ประเมินสถานการณ์อย่างแท้จริง หรือขาดการพิจารณาว่า ผู้รับนั้นสมควรได้รับการช่วยเหลือในระดับใด ในขอบเขตใด ย่อมทำให้การกระทำนั้นปราศจากคุณค่า และอาจก่อให้เกิดผลเสียมากกว่าผลดี การให้โดยปราศจากปัญญา ย่อมกลายเป็นเพียงการสงเคราะห์ที่ขาดเป้าหมาย และเป็นกิจกรรมที่ใคร ๆ ก็สามารถทำได้ โดยไม่จำเป็นต้องเป็นนักสังคมสงเคราะห์ที่มีความรู้เฉพาะทาง ในมุมมองของการสังคมสงเคราะห์เชิงพุทธ การสงเคราะห์ไม่ควรจำกัดอยู่เพียงในมิติของวัตถุหรือสิ่งของ เพราะการให้เพียงวัตถุโดยปราศจากการเติมเต็มด้านจิตใจ อาจทำให้เกิดภาวะ “ทานเพื่อ” หรือเกิดความเคยชินต่อการพึ่งพา จนลดทอนคุณค่าของการให้ ดังนั้น พระพุทธเจ้าจึงตรัสสอนไว้อย่างลึกซึ้งว่า “สพพทานํ ธมมทานํ ชินาติ” แปลว่า “การให้ธรรมเป็นทาน ย่อมชนะการให้ทั้งปวง” ดังนั้น “ธรรมทาน” ที่ทรงกล่าวถึงนี้ มิใช่เพียงการเทศนา แต่รวมถึงการให้ความรู้ที่ถูกต้อง (สัมมาทิฐิ) เพื่อให้ผู้ได้รับสามารถนำพาชีวิตตนเองให้พ้นจากปัญหาได้ด้วยตนเอง ด้วยการเข้าใจเหตุแห่งทุกข์และวิธีดับทุกข์อย่างแท้จริง ด้วยเหตุนี้ การสังคมสงเคราะห์ตามแนวพุทธจึงเป็นการประสานระหว่าง “เมตตา” (merciful) และ “ปัญญา” (intellect) ให้ดำเนินการควบคู่กันอย่างมีสมดุลเพื่อการช่วยเหลือที่แท้จริง ไม่เพียงช่วยให้ผู้รับอยู่รอด แต่ยังส่งเสริมให้เขามีปัญญาในการยืนอยู่ได้

อย่างมั่นคงในระยะยาว การแก้ปัญหาหรือการจัดปัญหาทั้งในทางพระพุทธศาสนาและทางสังคมสงเคราะห์นั้นต้องเป็นการแก้ปัญหาที่ถูกจุด โดยทางพุทธศาสนามองว่าปัญหาทางจิตเป็นสำคัญกว่าทางวัตถุ ซึ่งก็เช่นเดียวกัน งานสังคมสงเคราะห์ที่มีความเชื่อว่าบุคคลที่พร้อมจะแก้ปัญหานั้นจะต้องมีจิตใจ มีความคิดที่จะยอมรับปัญหาของตนเองก่อนว่า มีปัญหาและพร้อมที่จะแก้ไข ท่านพุทธทาสได้แบ่งปัญหาของคนออกเป็น 3 ส่วน คือ ปัญหาส่วนแรก เป็นปัญหาเรื่องการไม่มีปัจจัยที่จำเป็นแก่ชีวิต เงินไม่มีกินไม่มีใช้ ไม่มีอนามยที่ดี ไม่มีการศึกษา ปัญหาส่วนที่สอง เป็นปัญหาเรื่องการทำให้มันมีขึ้นมาจะอย่างไรเป็นเรื่องของความยากลำบากที่ต้องชวนชวายเป็นชวายเป็นชวาไม่ถูกกระทำในเรื่องของมิชฌาชีพก็จะมีโชคมีทุกข์เพิ่มมากขึ้น และปัญหาส่วนที่สาม เป็นปัญหาเรื่องมีแล้วแต่ไม่พอ มีความกระวนกระวายเร่าร้อนตลอดเวลา มีการแข่งขันกันความไม่พออยู่ตลอดเวลา หากความสุขที่แท้จริงไม่ได้ จะมีการเจ็บป่วยทางจิต (mental illness) เกิดโรคประสาท (neuralgia) โรคจิต (mental disorder) เพิ่มมากขึ้นมีความสมบูรณ์ทางร่างกาย แต่ขาดทางจิตใจเป็นวัตถุเพื่อ (จิตทิพย์ สะสม, 2561)

การประยุกต์หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการดำเนินงานสังคมสงเคราะห์เชิงปฏิบัติ หรือในงานสังคมสงเคราะห์เชิงปฏิบัติ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาได้รับการประยุกต์ใช้อย่างลึกซึ้งและสอดคล้องกับบริบทของสังคมไทยที่มีรากฐานทางวัฒนธรรมผูกพันกับศาสนาพุทธมายาวนาน โดยเฉพาะหลักสังคหวัตถุ 4 ได้แก่ ทาน ปิยวาจา อตถจริยา และสมานัตตตา ซึ่งเป็นหลักธรรมว่าด้วยการครองใจคน ถูกนำมาใช้เป็นแนวทางสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้ให้และผู้รับการสงเคราะห์ เช่น การจัดโรงทานเพื่อแจกจ่ายอาหารแก่ผู้ประสบภัย การพูดจาให้กำลังใจผู้สูญเสีย หรือการร่วมแรง ร่วมใจในกิจกรรมฟื้นฟูชุมชน ล้วนเป็นการนำหลักธรรมเหล่านี้มาปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม (พระพรหมบัณฑิต, 2561) ขณะเดียวกัน อริยสัจ 4 คือ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ และมรรค ก็สามารถใช้เป็นกรอบวิเคราะห์ปัญหาทางสังคมได้อย่างมีระบบ โดยเริ่มจากการระบุปัญหา (ทุกข์) ค้นหาต้นเหตุของปัญหา (สมุทัย) วางเป้าหมายในการแก้ไข (นิโรธ) และกำหนดแนวทางในการฟื้นฟูหรือพัฒนา (มรรค) กระบวนการนี้เหมาะสมกับการทำงานในระดับบุคคล ครอบครัว และชุมชน โดยเฉพาะในสถานการณ์ที่ต้องการการเยียวยาทางกาย จิตใจ และจิตวิญญาณ ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้จึงมิได้เป็นเพียงการให้ในเชิงวัตถุ แต่เป็นการปลูกฝังคุณค่าทางศีลธรรม ส่งเสริมสุขภาพทางสังคม และนำไปสู่การพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน อันเป็นเป้าหมายร่วมของพระพุทธศาสนาและวิชาชีพสังคมสงเคราะห์

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่าการสังคมสงเคราะห์วิถีธรรม คือ แนวทางการช่วยเหลือและพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้คน โดยอาศัยหลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนาเป็นแกนกลางในการดำเนินงาน จุดเด่นของวิธีการนี้อยู่ที่การผสมผสานความเมตตา ความเข้าใจในทุกข์ของมนุษย์ และการเคารพในศักดิ์ศรีของชีวิตเข้ากับการปฏิบัติงานด้านสังคมสงเคราะห์อย่างเป็นระบบ หลักธรรมที่มีบทบาทสำคัญ เช่น พรหมวิหาร 4 ซึ่งส่งเสริมจิตใจให้มีเมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา รวมถึงหลักสังคหวัตถุ 4 ที่เน้นการให้ การพูดอย่างเป็นมิตร การช่วยเหลือประโยชน์ส่วนรวม และการประพฤติตนให้เหมาะสมแก่การเป็นผู้นำในวิถีธรรม การสังคมสงเคราะห์มิได้จำกัดอยู่แค่เพียงการให้สิ่งของหรือบริการเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมถึงการเยียวยาจิตใจ ฟื้นฟูศรัทธา และส่งเสริมให้ผู้รับความช่วยเหลือสามารถพึ่งพาตนเองได้ในระยะยาว โดยเน้นการเข้าใจตนเองและการดำเนินชีวิตตามหลักอริยสัจ 4 และมีสมาธิปฏิบัติ การสังคมสงเคราะห์วิถีธรรมเป็นแนวทางที่เน้นความยั่งยืนทั้งทางวัตถุและจิตใจ ช่วยให้ผู้สังคมมีความเมตตา เห็นอกเห็นใจกัน และอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข อันเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาสังคมในระยะยาวอย่างแท้จริง

พุทธธรรมกับงานสังคมสงเคราะห์ (Buddhism and social welfare)

งานสังคมสงเคราะห์เป็นกระบวนการช่วยเหลือบุคคล ครอบครัว ชุมชน และสังคมให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีศักดิ์ศรีและสมดุลทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และจิตวิญญาณ ในขณะเดียวกัน พระพุทธศาสนาในฐานะศาสนาแห่งปัญญาและเมตตา มีหลักธรรมมากมายที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในงานสังคมสงเคราะห์เพื่อส่งเสริมความอยู่ดีมีสุขของมนุษย์อย่างลึกซึ้งและยั่งยืน บนพื้นฐานแห่งบริบทต่อไปนี้

1. พุทธธรรม (Buddhism Principle) แนวคิดพื้นฐานของการช่วยเหลือมนุษย์

พระพุทธศาสนาเน้นการช่วยเหลือมนุษย์โดยเริ่มจากการพัฒนาตนเองผ่านการรู้แจ้งอริยสัจ 4 และดำรงชีวิตตามหลักทางสายกลาง (มัชฌิมาปฏิปทา) การช่วยเหลือที่ยั่งยืนในทางพุทธจึงมิใช่เพียงการให้วัตถุ แต่เป็นการช่วยให้บุคคล

สามารถเข้าใจทุกข์ เหตุแห่งทุกข์ และหนทางดับทุกข์ด้วยตนเอง (ปัญญาวิมุตติ) พระพุทธเจ้าได้สอนหลักการช่วยเหลือไว้อย่างลึกซึ้งใน “สังคหวัตถุ 4” ได้แก่ ทาน (การให้) ปิยวาจา (การพูดด้วยถ้อยคำไพเราะ) อตถจริยา (การประพฤติประโยชน์) และสมานัตตตา (การวางตนเสมอภาค) หลักธรรมเหล่านี้สอดคล้องกับจริยธรรมของนักสังคมสงเคราะห์ในสากลที่มุ่งเน้น “ความเสมอภาค” “การให้เกียรติในศักดิ์ศรีของมนุษย์” และ “การเคารพในความแตกต่าง” (Zastrow, 2010)

2. พุทธธรรมกับจิตวิญญาณของการสังคมสงเคราะห์ (Buddhism and the Spirit of Social Work)

การช่วยเหลือในพุทธศาสนาไม่เน้นเฉพาะการบรรเทาทุกข์ชั่วคราว แต่รวมถึงการเสริมสร้าง “ปัญญา” ให้ผู้รับสามารถพึ่งตนเองได้ในระยะยาว นักสังคมสงเคราะห์ที่นำหลักธรรมทางพุทธศาสนามาใช้จะเน้นการฟังอย่างลึกซึ้ง (deep listening) การเข้าใจทุกข์ร่วม (compassion) และการปล่อยวางจากอึดอัด (non-attachment) แนวคิดนี้ได้รับการส่งเสริมโดยนักวิชาการตะวันตก เช่น Dalai Lama (1999) ที่กล่าวถึง “universal responsibility” หรือความรับผิดชอบต่อทุกชีวิตในฐานะเพื่อนร่วมโลก

3. หลักการสัมมาทิฐิและกระบวนการช่วยเหลือ (The principle of right view and the process of helping)

“สัมมาทิฐิ” หรือความเห็นที่ถูกต้อง เป็นหลักการพื้นฐานของอริยมรรค มีความสำคัญในงานสังคมสงเคราะห์ เพราะช่วยให้นักสังคมสงเคราะห์เข้าใจสาเหตุของปัญหาเชิงโครงสร้างและมิติเชิงจิตวิญญาณ ไม่เพียงเห็นปัญหาว่าเกิดจากความยากจนหรือความบกพร่องส่วนบุคคลเท่านั้น แต่ยังมองเห็นความไม่เป็นธรรมในระบบสังคมที่ต้องได้รับการเยียวยา (Watts & Hodgson, 2019) ดังนั้น งานสังคมสงเคราะห์เชิงพุทธคือกระบวนการที่ประสานระหว่าง “การช่วยเหลือด้วยเมตตา” และ “การช่วยเหลือด้วยปัญญา” ซึ่งเชื่อในศักยภาพของแต่ละบุคคลที่จะเปลี่ยนแปลงตนเอง

4. การสังคมสงเคราะห์เชิงพุทธกับความยั่งยืนทางจิตใจ (Buddhist Social Work and Spiritual Sustainability)

สังคมปัจจุบันมักให้คุณค่าแก่การช่วยเหลือในเชิงวัตถุหรือเศรษฐกิจเป็นหลัก แต่พระพุทธเจ้าทรงเตือนถึงความเพ้อของทานที่ไม่สัมพันธ์กับธรรมว่าอาจกลายเป็นการส่งเสริมความยึดติดหรือการพึ่งพา จึงมีพระพุทธภาษิตสำคัญว่า “สพพทานํ ธมมทานํ ชินาติ” แปลว่า การให้ธรรมเป็นทานย่อมชนะการให้ทั้งปวง (พระไตรปิฎก เล่มที่ 25, สุตตนตปิฎก, ขุททกนิกาย, ธรรมบท) แนวคิดนี้สอดคล้องกับงานของ Thich Nhat Hanh (2006) ที่เน้น “mindfulness-based social engagement” โดยเห็นว่าการสงเคราะห์ต้องเกิดจากภาวะตื่นรู้ในปัจจุบันขณะ มิใช่จากอดีตหรืออารมณ์ล้วน ๆ

สรุปได้ว่า พุทธธรรมมิได้เป็นเพียงคำสอนทางศาสนาเท่านั้น แต่ยังเป็นหลักคิดและกรอบจริยธรรมที่สามารถประยุกต์ใช้ในงานสังคมสงเคราะห์อย่างลึกซึ้ง (Buddhism is not just a religious teaching, but also a philosophy and ethical framework that can be applied profoundly in social work) โดยเฉพาะในสังคมที่ต้องการความช่วยเหลือทั้งเชิงวัตถุและจิตใจ การนำพุทธธรรมมาใช้ในกระบวนการสังคมสงเคราะห์จะช่วยส่งเสริมการช่วยเหลือที่ยั่งยืน (sustainable assistance) มีเป้าหมายเพื่อปลดปล่อยทุกข์ และเสริมสร้างปัญญาในระดับปัจเจกและสังคม

ความท้าทายต่อการสังคมสงเคราะห์ (Challenges to Social welfare)

สังคมไทยในปัจจุบันกำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสภาพสังคม เทคโนโลยี สภาพแวดล้อม เศรษฐกิจ โรคอุบัติใหม่ ฯลฯ ทำให้ทุกภาคส่วนได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงหรือที่เรียกว่าโลกแห่งยุค VUCA World ซึ่งกำลังเดินทางไปสู่สภาพใหม่ที่ไม่เหมือนเดิม โดย VUCA World เป็นโลกที่ทุกคนต้องเผชิญอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ แต่เดิมคำว่า VUCA World เป็นคำที่ทางกองทัพสหรัฐอเมริกาใช้เรียกสถานการณ์ในสงครามที่แอฟริกาและอิรัก ซึ่งสื่อถึงความสับสนและผันผวนภายในประเทศขณะนั้น ก่อนจะถูกนำมาใช้เปรียบเทียบในเชิงธุรกิจ และถูกนำมาพูดถึงอีกครั้งในช่วงการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โดยรายละเอียดของ VUCA World มีลักษณะสำคัญ ดังนี้ (นรรีชต์ ผินเชียร, 2562; ศศิมา สุขสว่าง, 2560; Bennett & Lemoine, 2014; Wright & Wigmore, 2022)

1) V-Volatility คือ ความผันผวนสูง การเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว สถานการณ์หรือสภาวะแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงสูงและรวดเร็ว ไม่สามารถคาดเดาหรือทำนายได้ หรือเป็นสถานการณ์เปลี่ยนฉับพลันแบบตั้งตัวไม่ทันหรือรวดเร็วมาก

2) U-Uncertainty คือ สภาวะที่มีความไม่แน่นอนสูง คาดการณ์ได้ยาก ขาดความชัดเจน ไม่สามารถหาข้อมูลที่ชัดเจนมายืนยันในแต่ละสถานการณ์ได้ ส่งผลทำให้ยากต่อการตัดสินใจ

3) C-Complexity คือ ความซับซ้อนที่มากขึ้นเรื่อย ๆ มีปัจจัยมากมายเข้ามาเกี่ยวข้องซึ่งซับซ้อนต่อการตัดสินใจ

4) A-Ambiguity คือ มีความคลุมเครือ เต็มไปด้วยความไม่แน่นอน ไม่ชัดเจน ไม่สามารถหรือยากที่จะคาดเดาผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นได้

ทั้งนี้ จากสภาวะ VUCA world ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจนเหมือนเป็นเรื่องปกติธรรมดา นักวิชาการบางท่านเรียก VUCA world ว่าเป็น “The New Normal” หรือความเป็นปกติแบบใหม่ โดยจะเห็นได้ว่ายุคของ VUCA World จะกล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว ไม่แน่นอน ยากต่อการคาดเดา มีความซับซ้อนและคลุมเครือค่อนข้างสูง ทำให้การเติบโตในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงนี้ รวมถึงการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์ในปัจจุบันเป็นเรื่องที่ก่อให้เกิดข้อท้าทายอย่างมาก เนื่องด้วยงานสังคมสงเคราะห์ เป็นวิชาชีพและวิชาการที่ใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการปฏิบัติกับบุคคล ครอบครัว กลุ่ม ชุมชน องค์กร และสังคมเพื่อจะนำไปสู่การศึกษาเพื่อสร้างหลักประกันความมั่นคงของมนุษย์ ลดความเหลื่อมล้ำ สร้างความเป็นธรรมทางสังคมและการพัฒนาสังคม การยอมรับความหลากหลายในมิติต่าง ๆ การสร้างสังคมที่ไม่กีดกันและเลือกปฏิบัติ เคารพคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์สิทธิมนุษยชน สิทธิการเข้าถึงบริการของทุกภาคส่วน การรับใช้สังคม และการสร้างสำนึกในการรับผิดชอบต่อหน้าที่ ดังนั้นการปฏิบัติงานและการศึกษาสังคมสงเคราะห์จึงต้องปรับเปลี่ยนไปตามบริบทของสังคมและการเปลี่ยนแปลงจากสถานการณ์ในมิติต่าง ๆ อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ กล่าวอีกนัยหนึ่งงานสังคมสงเคราะห์ในประเทศไทยมีความเป็นพลวัตและได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมที่เกิดขึ้นจาก VUCA World ซึ่งนำไปสู่การเปลี่ยนผ่าน (transition) ของกระบวนการทำงานที่มีการปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับสภาพสังคมในปัจจุบัน อันจะนำไปสู่การตอบสนองและแก้ไขปัญหาสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ทรงศักดิ์ รักพ่วง, 2567)

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า การสังคมสงเคราะห์ในยุคปัจจุบันยังต้องเผชิญกับความท้าทายที่ซับซ้อนและหลากหลายทั้งในมิติของโครงสร้างทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม และจิตวิญญาณ ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ ความเปราะบางของกลุ่มเป้าหมาย เช่น เด็ก ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส ยังคงเป็นปัญหาที่ดำรงอยู่และทวีความรุนแรงมากขึ้นจากปัจจัยโลกาภิวัตน์ ความเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี และผลกระทบจากภัยพิบัติต่าง ๆ อีกทั้ง การขาดแคลนทรัพยากรบุคคลที่มีจิตสำนึกในวิชาชีพ ขาดจำกัดด้านงบประมาณ และการขาดการบูรณาการระหว่างหน่วยงาน ก็เป็นอุปสรรคสำคัญในการดำเนินงานสังคมสงเคราะห์ให้มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ยังมีความท้าทายทางจริยธรรมในยุคที่ค่านิยมบริโภคนิยมและความเห็นแก่ตัวมีอิทธิพลต่อโครงสร้างสังคม ส่งผลให้การช่วยเหลืออาจขาดความลึกซึ้งและมิติทางจิตใจ ดังนั้นการสังคมสงเคราะห์จำเป็นต้องปรับตัวโดยอาศัยแนวคิดที่มีความยืดหยุ่น เชื่อมโยงศาสตร์หลายสาขา และเปิดรับมิติทางวัฒนธรรมและจิตวิญญาณมากขึ้นเพื่อให้การช่วยเหลือมีความเหมาะสมกับบริบทของผู้รับบริการ และสามารถสร้างความเปลี่ยนแปลงเชิงบวกอย่างยั่งยืนในระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชน และสังคมโดยรวม

ความท้าทายต่อการสร้างความตระหนักรู้ด้านจริยธรรมในการทำงานกับผู้ให้บริการ

หลักจริยธรรม (ethics) หรือจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพสังคมสงเคราะห์ (code of ethics for social work professionals) มีความสำคัญในการกำหนดค่านิยม หลักการ และมาตรฐานการปฏิบัติงานวิชาชีพสังคมสงเคราะห์ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการให้ความสำคัญต่อสิทธิมนุษยชน (human rights) ศักดิ์ศรีและคุณค่าของมนุษย์ (human dignity and worth) อีกทั้งจริยธรรมหรือจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพสังคมสงเคราะห์นั้นยังเป็นกรอบทิศทางและแนวทางการปฏิบัติงานของผู้ประกอบวิชาชีพสังคมสงเคราะห์ในการให้บริการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปฏิบัติงานในสถานการณ์ความขัดแย้งและปัญหาต่าง ๆ ที่มีความหลากหลายและซับซ้อนมากขึ้นตามการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยและสังคมโลก (สภา

วิชาชีพสังคมสงเคราะห์, 2564) โดยการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้ส่งผลกระทบให้เกิดข้อท้าทายในการสร้างความตระหนักรู้ด้านจริยธรรม ดังต่อไปนี้ (ทรงศักดิ์ รักพ่วง, 2567)

ประเด็นที่ 1 การจัดการกับความย้อนแย้งทางจริยธรรม

จริยธรรมทางวิชาชีพ ความท้าทายในการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์ในสังคมร่วมสมัย การปฏิบัติงานด้านสังคมสงเคราะห์ในบริบทปัจจุบันไม่เพียงแต่ต้องเผชิญกับกลุ่มเป้าหมายเปราะบางและมีปัญหาหลากหลาย หากแต่ยังดำเนินไปท่ามกลางพลวัตของสังคมที่มีความเปลี่ยนแปลง ซับซ้อน และแตกต่างหลากหลายมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ส่งผลให้ผู้ปฏิบัติงานต้องปรับตัวทั้งในเชิงวิธีการและแนวคิดอยู่เสมอ การยึดมั่นในจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยประคับประคองการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับหลักการเคารพในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ (human dignity) สิทธิความเป็นส่วนตัว (privacy) และการรักษาความลับของผู้ใช้บริการ (confidentiality) ตลอดจนส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเจ้าของปัญหาในการจัดการกับสถานการณ์ของตนเอง

อย่างไรก็ตาม การนำจริยธรรมมาประยุกต์ใช้ในบริบทที่มีความสลับซับซ้อนทางสังคม ไม่ได้เป็นเรื่องง่ายหรือเป็นเส้นตรงเสมอไป ผู้ปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์มักเผชิญกับความย้อนแย้งทางจริยธรรม (ethical dilemmas) โดยเฉพาะความขัดแย้งระหว่างค่านิยมส่วนบุคคลกับค่านิยมทางวิชาชีพ หรือแม้แต่แรงกดดันจากโครงสร้างทางสังคมแบบอุปถัมภ์ที่ยังฝังรากลึกอยู่ในสังคมไทย ความสัมพันธ์เชิงอำนาจ (power relations) ที่แฝงตัวอยู่ในกระบวนการช่วยเหลือ อาจส่งผลให้ผู้ปฏิบัติงานมองตนเองในฐานะ “ผู้ให้” และมองผู้รับบริการเป็น “ผู้ด้อยโอกาส” จนนำไปสู่การลดทอนศักดิ์ภาพของผู้รับบริการโดยไม่รู้ตัว ในขณะที่ผู้รับบริการเองอาจเคยชินกับบทบาทของผู้รอคอยความช่วยเหลือ ทำให้ขาดพลังในการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง นอกจากนี้สถานการณ์ปัญหาและความต้องการของผู้คนในแต่ละชุมชนล้วนมีลักษณะเฉพาะและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้แนวทางการปฏิบัติงานต้องปรับเปลี่ยนอยู่เสมอ ความสามารถในการใช้ดุลยพินิจทางจริยธรรม (ethical judgment) จึงกลายเป็นทักษะสำคัญของผู้ประกอบวิชาชีพสังคมสงเคราะห์ในการสร้างสมดุลระหว่างหลักการทางวิชาชีพกับบริบทของแต่ละสถานการณ์ การตระหนักรู้ในอคติที่ตนเองอาจมีการให้คุณค่าแก่เสียงของผู้รับบริการ และการส่งเสริมอำนาจให้แก่บุคคล กลุ่ม และชุมชน จึงเป็นหัวใจสำคัญของการปฏิบัติงานอย่างมีจริยธรรมในสังคมร่วมสมัย กล่าวโดยสรุป การปฏิบัติงานด้านสังคมสงเคราะห์ในยุคปัจจุบันต้องดำเนินไปด้วยความละเอียดอ่อนทางจริยธรรม มีการวิเคราะห์สถานการณ์เชิงระบบ และให้ความสำคัญต่อการสร้างความสัมพันธ์ที่เท่าเทียมกับผู้รับบริการ โดยมีจรรยาบรรณวิชาชีพเป็นกรอบกำกับเพื่อป้องกันการละเมิดศักดิ์ศรีของผู้รับบริการ และส่งเสริมการสร้างสังคมที่เป็นธรรมและยั่งยืนอย่างแท้จริง (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2561)

ประเด็นที่ 2 การสร้างความตระหนักรู้ด้านจริยธรรมต้องเริ่มต้นจากตนเอง

การสร้างความตระหนักรู้ด้านจริยธรรม พื้นฐานสำคัญของการพัฒนาวิชาชีพสังคมสงเคราะห์ จริยธรรมในวิชาชีพสังคมสงเคราะห์มิได้จำกัดเพียงเฉพาะการประยุกต์ใช้ในความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปฏิบัติงานกับผู้รับบริการเท่านั้น หากแต่ควรถูกขยายขอบเขตให้ครอบคลุมถึงการตระหนักรู้ในตนเอง (self-awareness) ซึ่งถือเป็นรากฐานสำคัญของการปฏิบัติงานอย่างมีจริยธรรม การมีจริยธรรมต่อตนเองเป็นจุดเริ่มต้นที่จำเป็นต่อการเข้าใจความเป็นมนุษย์ของผู้อื่น และเป็นเงื่อนไขเบื้องต้นของการพัฒนาจริยธรรมในระดับวิชาชีพ องค์กร และสังคมในภาพรวม การส่งเสริมความตระหนักรู้ด้านจริยธรรมภายในตนเองช่วยให้ผู้ประกอบวิชาชีพสามารถไตร่ตรองถึงค่านิยมส่วนบุคคล (personal values) ที่อาจส่งผลกระทบต่อกระบวนการตัดสินใจ การตระหนักรู้เช่นนี้จึงเป็นกลไกสำคัญในการลดอคติและสร้างจุดยืนทางจริยธรรมที่มั่นคง อันจะนำไปสู่ความเข้าใจและการให้เกียรติเพื่อนร่วมวิชาชีพ การยึดมั่นในหลักการขององค์กร และการปฏิบัติต่อสังคมด้วยความรับผิดชอบ ในยุคที่บริบทสังคมมีความหลากหลายและซับซ้อน การปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์จึงต้องดำเนินไปอย่างรอบคอบและใช้ดุลยพินิจอย่างมีวิจารณญาณบนฐานของข้อมูลและองค์ความรู้ที่รอบด้าน ผู้ปฏิบัติงานจำเป็นต้องพิจารณาอย่างละเอียดถึงค่านิยม หลักการ และมาตรฐานวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์แต่ละกรณี เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความท้าทายใหม่ ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การสร้างจริยธรรมในระดับตนเองยังมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณภาพของการปฏิบัติงาน และเสริมสร้างเกียรติภูมิของวิชาชีพให้เป็นที่ยอมรับในระดับสาธารณะ กล่าวโดยสรุปได้ว่าความตระหนักรู้

ในจริยธรรมมิได้เป็นเพียงแนวทางหรือกรอบในการกำกับพฤติกรรมเท่านั้น หากแต่เป็นกระบวนการเรียนรู้ภายในที่ต้องเริ่มต้นจากตนเอง แล้วจึงขยายผลไปสู่การยึดมั่นในหลักจริยธรรมร่วมกับผู้อื่น องค์กร และสังคมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน

ประเด็นที่ 3 การให้ความสำคัญกับพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 (กฎหมาย PDPA)

พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 หรือที่รู้จักกันในชื่อ PDPA เป็นคำย่อมาจาก Personal Data Protection Act B.E. 2562 (2019) ทั้งนี้ กฎหมาย PDPA ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 27 พฤษภาคม 2562 และมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 มิถุนายน 2565 เป็นต้นไป โดยสรุปกฎหมาย PDPA ไม่ได้มุ่งให้เกิดภาระในการเก็บและการใช้ข้อมูลของหน่วยงานหรือองค์กร แต่ต้องการให้มีกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล การใช้ และการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลอย่างเหมาะสม มีความปลอดภัย โดยคำนึงถึงสิทธิความเป็นส่วนตัวของบุคคลเพื่อให้ได้รับผลกระทบน้อยที่สุดเป็นสำคัญ (อุดม งามเมืองสกุล, 2565) ทั้งนี้ หากพิจารณาในเชิงลึกจะพบว่ากฎหมาย PDPA มีความเกี่ยวข้องกับกับประเด็นจริยธรรมกับการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์ รวมถึงมีความเกี่ยวข้องกับโลกยุคปัจจุบันที่เทคโนโลยีออนไลน์เข้ามามีบทบาทอย่างมากต่อแวดวงการศึกษาและแวดวงสังคมสงเคราะห์ ซึ่งในแง่มุมหนึ่ง เทคโนโลยีที่เอื้อต่อการเข้าถึง อาจส่งผลให้มีการละเมิดจริยธรรมได้ ยกตัวอย่างเช่น การนำข้อมูลส่วนบุคคลหรือรูปถ่ายของผู้ใช้บริการโพสต์ลงในสื่อสังคมออนไลน์โดยไม่ได้รับอนุญาต อาจนำไปสู่ผลกระทบต่องานบริการหรือผู้ที่เกี่ยวข้องเป็นต้น ดังนั้นการเรียนรู้ ทำความเข้าใจ และให้ความสำคัญกับกฎหมาย PDPA จึงเป็นข้อท้าทายสำคัญในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง ที่ต้องตระหนักถึงมาตรฐานการรักษาข้อมูลส่วนบุคคลให้มีความปลอดภัยและถูกนำไปใช้อย่างเหมาะสม (Reamer, 2019)

กล่าวโดยสรุปได้ว่า สังคมสงเคราะห์เป็นวิชาชีพและวิชาการที่ใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการปฏิบัติงาน เพื่อสร้างความมั่นคงของมนุษย์ ลดความเหลื่อมล้ำ สร้างความเป็นธรรมทางสังคม และพัฒนาสังคม ดังนั้นการปฏิบัติงานจึงต้องปรับเปลี่ยนไปตามบริบทของสังคมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทั้งนี้ ปัจจุบันโลกอยู่ในยุค VUCA World หรือยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงซึ่งบางอย่างอาจจะดีขึ้น หรือบางอย่างอาจจะแย่ลง นอกจากนี้ ในอนาคตการคำนึงถึง VUCA World อาจจะไม่ใช่เพียงข้อท้าทายที่สำคัญอีกประการคือ ในอนาคตโลกยังต้องเผชิญกันอยู่ โดยการมี BANI World กล่าวคือ มีลักษณะ Brittle ความเปราะบาง Anxious ความน่ากังวล Nonlinear สับสน ยากต่อการคาดเดา และ Incomprehensible ยากเกินเข้าใจ ซับซ้อนมากขึ้น การทำความเข้าใจใน BANI เป็นการมองที่ลึกลงไปมากกว่าสถานการณ์ โดยมองไปถึงผลกระทบด้านอารมณ์ของคนด้วย เช่น ความกังวล ความหดหู่ ความสับสน ฯลฯ เหล่านี้ก็ล้วนเป็นข้อท้าทายสำคัญในอนาคตอันใกล้นี้ ทั้งนี้ การพลิกวิกฤตให้เป็นโอกาสอาจเริ่มจากการตั้งการมีส่วนร่วมจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ระดมความคิด ระดมทรัพยากร รวมถึงการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และความเสี่ยง เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์ที่เกิดขึ้น อันจะนำไปสู่การหาแนวทางหรือวิธีการที่เหมาะสมบนพื้นฐานของการนำจุดแข็งของวิชาชีพมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ โดยมีเป้าหมายเพื่อนำวิชาชีพสังคมสงเคราะห์ไปสู่การปรับตัวที่พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ

องค์ความรู้ใหม่

การสังคมสงเคราะห์เชิงปฏิบัติในบริบทสังคมไทยมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องคำนึงถึงบริบททางวัฒนธรรม จิตวิญญาณ และโครงสร้างทางเชื่อของประชาชน ซึ่งมีรากฐานอยู่บนหลักธรรมของพระพุทธศาสนา การบูรณาการหลักธรรมเข้ากับภาคปฏิบัติของการช่วยเหลือสังคมจึงเป็นพัฒนาการที่สำคัญ และถือเป็นองค์ความรู้ใหม่ที่สามารถสร้างมิติทางจิตวิญญาณควบคู่ไปกับการเยียวยาทางกายภาพและสังคมได้อย่างสมบูรณ์ หลักธรรมที่ได้รับการนำมาบูรณาการอย่างแพร่หลาย ได้แก่ สังคหวัตถุ 4 ซึ่งประกอบด้วยทาน ปิยวาจา อตถจริยา และสมานัตตตา ถูกนำมาใช้ในการเสริมสร้างความไว้วางใจระหว่างนักสังคมสงเคราะห์ พระสงฆ์ และผู้รับการช่วยเหลือ โดยเฉพาะในบริบทของชุมชนชนบทหรือกลุ่มเปราะบาง เช่น เด็กกำพร้า ผู้สูงอายุ และผู้ประสบภัยพิบัติ นอกจากนี้ อริยสัจ 4 ได้รับการนำมาเป็นกรอบคิดเพื่อวิเคราะห์ปัญหาสังคมในเชิงลึก เริ่มตั้งแต่การรับรู้ “ทุกข์” การค้นหา “เหตุแห่งทุกข์” การมองเห็น “การดับทุกข์” และการออกแบบ “แนวทางแห่งการดับทุกข์” ซึ่งสามารถนำไปสู่การวางแผนฟื้นฟูและพัฒนาชีวิตผู้รับการสงเคราะห์ได้อย่างยั่งยืน นอกจากนี้ ไตรสิกขา ได้แก่ ศีล สมาธิ และปัญญา ยังถูกประยุกต์ใช้ในการฟื้นฟูจิตใจของผู้ที่ประสบปัญหา โดยเฉพาะในสถานบำบัดผู้ติดยาเสพติดในวัด ที่เน้นการฝึกสมาธิ การรักษาศีล และการเรียนรู้เพื่อเปลี่ยนแปลงตนเอง ก่อให้เกิดการบำบัด

ทั้งทางร่างกายและจิตใจในคราวเดียวกัน การบูรณาการเชิงระบบนี้มีใช่เพียงการเสริมมิติด้านศีลธรรม แต่ยังเป็นการพัฒนา รูปแบบการสังคมสงเคราะห์ที่ตอบสนองต่อบริบทเฉพาะของสังคมไทย อันสะท้อนถึงความเป็นองค์รวม (holistic approach) ที่เชื่อมโยงระหว่างจิตวิญญาณ วัฒนธรรม และโครงสร้างสังคมเข้าด้วยกันอย่างมีพลวัต ซึ่งควรได้รับการส่งเสริม ให้เป็นกรอบคิดใหม่ในการจัดทำนโยบายและการเรียนการสอนในสาขาสังคมสงเคราะห์และพระพุทธศาสนาในอนาคต

บทสรุป

ในโลกยุคโลกาภิวัตน์ (globalization) การสังคมสงเคราะห์เผชิญกับความท้าทายอย่างมากจากความหลากหลาย ของปัญหา ความเปราะบางทางสังคม (social vulnerability) และระบบคุณค่าที่เปลี่ยนแปลงไป การปฏิบัติงานด้านสังคม สงเคราะห์จึงต้องปรับตัวและพัฒนาแนวทางที่ไม่เพียงตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้บริการในเชิงวัตถุเท่านั้น แต่ยังต้อง พิจารณาคุณค่าและจิตวิญญาณ (values and spirit) ในฐานะองค์ประกอบสำคัญของความเป็นมนุษย์ ภายใต้บริบทนี้ การบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเข้ากับการสังคมสงเคราะห์จึงเป็นแนวทางที่มีศักยภาพ (potential) ในการ ยกระดับการปฏิบัติงานให้เกิด “การช่วยเหลืออย่างมีเมตตา” (compassionate service) ที่สมดุลทั้งด้านโลกีย์และโลกุตรระ แนวคิด “การสังคมสงเคราะห์วิถีโลก” (การสังคมสงเคราะห์วิถีโลก หมายถึง สังคมสงเคราะห์และสวัสดิการสังคมและการ ปลดล็อกความเหลื่อมล้ำสู่ความยั่งยืน) เน้นการใช้เครื่องมือและกลไกเชิงระบบในการช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมาย ขณะที่ “การสังคมสงเคราะห์วิถีธรรม” ยกระดับการช่วยเหลือให้ผสานคุณค่าทางจิตใจและจริยธรรม โดยเฉพาะในแนวทางของพุทธ ธรรม เช่น หลักพรหมวิหาร 4 (เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา) และหลักอริยมรรคมีองค์ 8 ซึ่งสามารถเป็นเข็มทิศในการกำกับ พฤติกรรมและจิตใจของนักสังคมสงเคราะห์ให้ตั้งอยู่บนความเข้าใจมนุษย์อย่างลึกซึ้ง ความท้าทายสำคัญที่เกิดขึ้น คือ การเชื่อมโยงพุทธธรรมเข้ากับระบบการสังคมสงเคราะห์สมัยใหม่ที่ยังเน้นกรอบแนวคิดแบบตะวันตกเป็นหลัก เช่น ทฤษฎีระบบ (systems theory) และแนวคิดเชิงมนุษยนิยม (humanistic approach) ซึ่งแม้จะมีความก้าวหน้าใน เชิงโครงสร้างและกลไกการช่วยเหลือ แต่บางครั้งกลับขาดมิติของการฝึกฝนภายในและการเยียวยาจิตใจ (Dalrymple & Burke, 2006) นักสังคมสงเคราะห์จึงควรพัฒนาทักษะด้านการตระหนักรู้ในตนเอง (self-awareness) และจริยธรรมเชิงลึก (deep ethics) ซึ่งเป็นรากฐานที่สอดคล้องกับหลักพุทธธรรม การมีสติ (mindfulness) การวางตนอย่างไม่ยึดติด (non-attachment) และการรับฟังอย่างลึกซึ้ง (deep listening) เป็นตัวอย่างของวิธีการที่สามารถช่วยให้เกิดการช่วยเหลือ ที่มีคุณค่าและความยั่งยืนมากขึ้น และท้ายที่สุด ความตระหนักรู้ด้านจริยธรรม (ethical awareness) ในการทำงานกับ ผู้ใช้บริการไม่ใช่เพียงการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของวิชาชีพ แต่ควรพัฒนาไปสู่การตระหนักรู้เชิงปฏิบัติและเชิงจิตวิญญาณ ซึ่งแนวทางของพุทธธรรมสามารถมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้าง “จริยธรรมภายใน” ให้เกิดขึ้นในใจของผู้ปฏิบัติงาน ดังนั้น การบูรณาการหลักธรรมกับการสังคมสงเคราะห์จึงไม่ใช่ทางเลือกที่เสริมเติมแต่ง แต่เป็นหัวใจสำคัญของการฟื้นฟู ความเป็นมนุษย์ในระบบสังคมที่กำลังเผชิญวิกฤตทางจิตใจ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2561). *คู่มือการนิเทศงานสังคมสงเคราะห์*. กรุงเทพฯ: บริษัท เทเกเตอร์ เอ็ดดูเทนเมนท์ จำกัด.
- กิตติพัฒน์ นนทปัทมเดช. (2550). *เอกสารคำสอน วิชา สด.602 พื้นฐานแนวความคิดและปรัชญาสังคมสงเคราะห์*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ฐิติพร สะสม. (2561). พุทธธรรมกับการสังคมสงเคราะห์. *วารสาร มจร พุทธศาสตร์ปริทรรศน์*, 2(2), 88-105.
- ทรงศักดิ์ รักพ่วง. (2567). งานสังคมสงเคราะห์ภายใต้ VUCA World: ข้อท้าทายด้านการจัดการเรียนการสอน การฝึก ภาคนปฏิบัติ และการสร้างความตระหนักรู้ด้านจริยธรรมในการทำงานกับผู้ให้บริการในประเทศไทย. *วารสารวิจัย สังคมและปริทัศน์*, 47(1), 1-10.
- นรรัตน์ ฝันเขียว. (2562). *การส่งเสริมการศึกษาไทยเพื่อรับมือกับโลกยุค VUCA*. สืบค้นจาก <https://www.truelookpanya.com/education/content/76134>.

- ประเสริฐ ปอนถิ่น, พระครูสาทรธรรมสิทธิ์ และ โสภา ปอนถิ่น. (2564). แนวทางการบริหารจัดการภัยพิบัติทางธรรมชาติของชุมชน: ศึกษากรณี ชุมชนบ้านจันทร์ และชุมชนบ้านเด่น ตำบลบ้านจันทร์ อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 6(7), 482-497.
- พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2561). *พระพุทธศาสนากับการพัฒนาที่ยั่งยืน*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ศศิมา สุขสว่าง. (2560). *VUCA World ความท้าทายสำหรับผู้ในยุคใหม่*. สืบค้นจาก <https://rb.gy/suws9>.
- สมศักดิ์ อมรสิริพงศ์. (2557). ประวัติศาสตร์การศึกษาสังคมสงเคราะห์นานาชาติ. *วารสารสังคมศาสตร์บูรณาการ*, 1(2), 255-266.
- สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2564). *บทบาทพระสงฆ์ไทยในสถานการณ์โควิด-19*. กรุงเทพฯ: สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- อุดม งามเมืองสกุล. (2565). พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 (กฎหมาย PDPA). สืบค้นจาก <https://www.up.ac.th/th/NewsRead.aspx?itemID=26662>.
- Dalrymple, J., & Burke, B. (2006). *Anti-oppressive practice: Social care and the law*. New York: McGraw-Hill Education.
- Lama, D. (1999). *Ethics for the new millennium*. New York: Riverhead Books.
- Leigh, J. (2016). A tale of two professions: Social work and spiritual care. *Critical and Radical Social Work*, 4(2), 269–284.
- Mishra, J., et al. (2023). Climate trauma from wildfire exposure impacts cognitive decision-making. *Scientific Reports*, 15(1). 27-43.
- Thich Nhat Hanh. (2006). *The art of power*. San Francisco: Harper One.
- Watts, L., & Hodgson, D. (2019). *Social work and spirituality*. Bristol: Policy Press.
- Wright, G., & Wigmore, I. (2022). *VUCA (volatility, uncertainty, complexity and ambiguity)*. Retrieved from <https://www.techtarget.com/whatis/definition/VUCA-volatility-uncertainty-complexity-and-ambiguity>.
- Zastrow, C. (2010). *The practice of social work: A comprehensive worktext*. (9th ed.). California: Brooks Cole.

